¶ habes stud
ndicem / atq;
matertarum q
principijs/et q
sperijs / et resi
Magistri petr
nalis quondã
tur. Collectur
betum vt prim
cutuscũq; mat
cile cõpertas.
deo impendite
uo: et veniam
rati adinuene

¶ De lit

folio.73.e ↄ fo
Abstractiua
nat intuitiuã.
Abstractiua n
bilis multiple
Ablatiui isti
te possunt dup
119.f
Acceptatio d
quẽ dignũ vit
Acceptio pers
fo.178.primo
Acceptat nem
est debitor.fo.
Acceptatur a
mere gratis a
nom fo.139.b
Accidentia p
remaneat i su
et fo.267.a b
Accidens nũ
a potentia rec
fectiue et in
71.b c
Accidens po

Tabula

¶ habes studiose lector ꝓmptū indicem / atq; inuentarium oīm materiarum que in libris sñiaꝝ principijs/et questionibus in vesperijs/ et resumpta disputatis. Magistri petri de alliaco Cardinalis quondā cameracēsi. tractātur. Collectum nuper per alphabetum vt primo folium sedo situz cuiuscūq; materie per litteras facile cōpertas. Quapropt laudes deo impendito: grās Johāni paruo: et veniam impressori si qd errati adinueneris.

¶ De littera A

Abraham tenebatur velle immolare filium suum. folio. 204.c d

Abstractiua noticia quare sic vocet. folio.73.c ꝫ fo.74.a

Abstractiua noticia an ꝑsupponat intuitiuā. fo.85.a

Abstractiua noticia nobis possibilis multiplex est.fo.75.a

Ablatiui isti natura et voluntate possunt dupliciter teneri. folio 119.f

Acceptatio diuina sola facit aliquē dignū vita eterna. fo.140. b c

Acceptio personarum quādo fit. fo.178.primo.f.

Acceptat neminē deus qz nullī est debitor.fo.178. primo.f

Acceptatur aīa gratiam habēs mere gratis a deo ad vitam eternam fo.139.b

Accidentia panis in hostia vtrū remaneant i subiecto fo.266.g h i et fo.267.a b c d

Accidens nūq; est noticia nisi sit a potentia realiter perceptiua effectiue et in ea informatiue. fo. 71.b c

Accidens potest capi dupliciter folio.267.e

Accidēs separatum an possit esse ꝑncipiū corrūpēdi substantiam. fo.267.h i

Accidēs tripliciter accipitur.fo. 258.e

Accidens aliquod esse in potentia vitaliter perceptiua informatiue et non esse ab ea effectiue an sit possibile.fo.71.c

Accidentia separata quam actiōnē ꝑnt habere.fo.267.g

Accidentia eucharistie an possit nutrire.fo.268.c

Accidentia eucharistie an possit corrumpi ab agente creato. folio 268.e

Achademici ponebāt nullam noticiam posse nobis esse evidentē folio.36.c

Actiones esse suppositorū nō inuenīt in phia. fo.118.d

Actus meritorius minimus an possit fieri ab aliquo.fo.245.b c

Actus peccati alicuius viatoris an sit volitus a beato.fo.91.a

Actus amandi bene est idem numero cū actu odij.fo.59.f

Actus voluntatis quādocq; simꝰ est fruitio ei⁹us.fo.57.i

Actus malus ex natura sua est malus nō aūt sic ē de actu bono.fo.142.e

Actus scie vel opinionis non stat cum actu fidei.56.e

Actus non referēs potest esse dupliciter.fo.53.c

Actus referēs capit dupliciter.fo.57.a

Actui tuā[illegible] bono nō debet vita eterna.fo.142.f

Actus meritorius nō potest pari actui demeritorio.fo.151.c d ꝫ fo.152.a

Actus medius ex ꝓpēctū.fo.57.i

Actus malus ex obiectis a bo.

Actus rarēs circūstantiare.(141.

q̄ssed bonū actū non ꝓpter

lus

Tabula

Actus bonus non sic cōparatur ad vitam eternaz sicut malus ad penam eternam.fo.142.e

Actio et passio sunt duplices. fo. 260.d.

Agens naturale per quid determinat ad ꝓducendum plus hoc ꝙ illud.fo.229.c.

Agens naturale ex vno subiecto vnicum individuum tantum vna vice potest producere.fo 228. c.

Agens creatum an absolute possit aliquid facere in subiecto ꝛ nō ex subiecto.fo.229.d.

Agens creatū si agit in subiecto agit ex subiecto.fo.229.d

Agens naturale potest ꝓducere infinita non actu separata. folio. 228. b.

Agere ꝓfectiꝰ ē ꝙ pati: ꝛ efficere ꝙ informari.fo.71.c.

Agere non semp nobiliꝰ est ꝙ pati.fo.59.d

Album esse aliqd dicit duo. folio 146.b

Amor/charitas/ ꝛ dilectio sūt termini essentiales.fo.133.b

Amor dei dr maior vl minor dupl'r fo.152.f.

Amicus dei aliquis dicitur generaliter aliquis specialiter. folio. 141.a.

Amor cōcupiscentie respectu dei sēper est illicitꝰ.fo.69.e.

Amor trium personarum inter se non est productiuꝰ alteriꝰ ꝑsone. fo.133.c.

Amor dei soluz dicitur maior aut minor secūdū effectus duplices fo.152.f.

Anima non potest cognoscere distincte quālibet cognitionē suaz. fo.40.c

Anima viuens q̄cūq; sit illa ē a deo creata.fo.227.b.

Anima essentialiter est intellectiua tm̄ non est essentialiter intelligens.fo.89.e

Anima nostra scit distincte se scire quicquid scit.et quecunq; scit. fo.40.c.

Angelus vnus alium producere non implicat.fo.229.f.

Annichilare sumit quadruplicit er.fo.226.d.

Apostoli ꝛ virgo maria an fuerit baptisati.fo.238.c

Apparentia ꝙ tuncunq; intensa nō sufficit ad euidētiā nisi sit ꝟa. fo.39.b.

Appetitus naturaꝰ confusus / ꝛ appetitus rationalis distinctꝰ sūt respectu simpliciter impossibilis fo.65.c.

Appetitus sensituus an semper sequatur sensationem. folio. 90.a.

Appetitu naturali tendit creatura rationalis in cōseruationez sui ipius:et appetitu libero debet tēdere in deum tanq; i finem.folio. 65. b.

Aqua tactu carnis christi in vsū baptismi est consecrata. folio. 246.d.

Aqua imbibita.in spongia nō est sufficiens materia baptismi. fol. 224.d.

Archanum continens materiam quarto libroꝝ sententiarum reuelatum est ioanni: ioannis primo. fo. 2.b

Aristoteles naturali ratione probauit tantum vnum esse deū. fol. 83.b.

Articulus de vnitate dei potest esse euidentior ꝙ nobis sit euidens veritas p̄mi principij.folio. 82.c.

Articuli in sacra scriptura cōtenti probari possunt per habitum phisicum aut methaphisicum.

folio.50.d.
Articuli expresse ꝓtēti sacra scriptura non pñt ꝓbari theologice. fo.50.d.
Articuli non contēti exp̄sse i theologia ꝓbari possunt theologice. fo 50.d.
Articulorū fidei opposita nō possunt probari in lumine naturali. fo.82.
Assēs⁹ similes possunt esse i apparētia/adherētia/ z firmitate quorum vnus est euidēs et nō alter. fo 39.c.
Assens⁹ causat⁹ per sillogismū falsigraphuz.non est euidens.folio. 36.a.
Assēsus cōclusionis non semper causatur ex assensu premissarum et quo tamen natus est causari. fo.54.d.
Assensus possunt eē eiusdē rōnis quorum vnus est euidens et non ali⁹.fo.42.d.
Assensus quez habet deus de futuro contingenti nō compatitur secum propositionem de futuro negatiuā.fo.42.b.
Assēsus creatus de aliquo futuro contingenti compatit̄ ꝙ illud cui assentitur non erit.fo.42.b
Assensum firmum potest aliquis habere de eo in quo decipitur: licet credat se scire euidenter illud fo.39.c.
Assensum z dissensum z errorem circa primum principium a solo deo causari est possibile secūdum aliquos.fo.38. c.
Assentiés per sillogismū falsigraphum decipit̄ solū ꝑ medium cōclusiuū fo.36.a.
Assecuratū de sua beatitudie deus potest ānihilare.fo.185.g
Assumi aliquid in facultatem volūtatis cōtingit dupliciter. folio. 56.d.
Attributa diuina et rationes attributales distinguūtur eēntialit. fo.108.e.
Attributa diuina/et rationes attributales et perfectiones attributales differunt.fo.108.e
Attributa nomina z rationes attributales idē in deo significant. fo.116.f.
Attributa diuina plura sunt.fol. 108.e.
Augmentatio est triplex. folio. 143.d.
Augmentatio forme separate et in subiecto quomodo fiat. folio. 147.a.b.
Augmentatio continua dupliciť potest fieri.fo.143.a.
Augmentatio forme qūo fiat.fo. 144.b.c.d.e.f.g.h.
Augmētatio per rarefactionem vtrum procedat in infinitum. fol. 146.i.
Augmentatio extēsiua ē duplex. fo.143.f.
Augeri in infinitū capī quadrupliciter.fo.145 g.
Authoritas dupliciter capitur z nota ibidez quomodo sit composs sibilis demonstrationi. folio. 54.c.
Authoritates adducit aristoteles post ratiōes dyaleticas z adduci possunt post demōstratiōes folio.54.c.

De littera.B.

Baptismus ē ablutio ꝓis facta in aq̄ elemētari fluida. folio. 224.a.
Baptism⁹ est triplex fo.238.a.
Baptismum et cōfirmationem expedit sine magna mora conferri. folio..245.a.

Tabula

Baptiſmum equaliter recipiẽtes an equaliter effectum conſequãt fo.240.g.
Baptiſari tenetur qui fuit martiriſatus ante baptiſm ſuſceptionem cum poſtea reſurgit. folio. 238.c.
Baptiſatus in noie xpi an veniat rebaptiſandus.fo.234.g
Baptiſatus faciens ſciẽter ſe rebaptiſare quam penam incurrit. fo.237.g.
Baptiſandi an ſint pueri inuitis parentibus.fo.236.
Baptiſando quis conſenſus requiratur.fo.236.a.b.
Baptiſandus an ſit puer exiſtẽs in vtero matris ſcõm oẽs vel aliquas partes.fo.224.b.
Baptiſare intẽdens ſolum vnum duobus neſcienter oblatis an baptiſet.fo.237.c.
Baptiſm⁹ cur poti⁹ in aqua quaz in aere fiat.fo.224.a.
Baptiſmus chriſti an ſit ad ſalutem neceſſarius cuilibet viatori. folio.233 b.
Baptiſmus non reiteratur.folio. 244.d
Baptiſmus non poteſt conferri p angl'm beatum vel damnatum. fo.235.h.
Baptiſmus an poſſit ſimul a duobus conferri.fo.237.b.
Baptiſmus quomodo dicatur neceſſari⁹ et quomodo nõ.fo.238.a.
Baptiſmus in quouis idiomate poteſt fieri.fo.234.f.
Baptiſmus qũo dicat neceſſari⁹ cuilibet viatori de lege. fo.138.a:
Baptiſmus quantumcũq; rite ſuſcipiatur non aufert oẽm penam fo.244.b.
Baptiſmi diffinitio.fo.233.b.
Baptiſmus ſub conditiõe datus an valeat,fo.236.e.
Baptiſmi materia que eſt. folio. 233.b
Baptiſmo an omis culpa ⁊ pena dimittatur.fo.243.e
Baptiſmi quis ſit miniſter idoneus.fo.235.h
Baptiſmi miniſter quatuor debz habere conditiones.fo.235.h.
Baptiſmum ſuſcipientes non ſuſcipiunt equaliter oẽm baptiſmi effectum.fo.244.g.
Baptiſmi inſtitutio quãdo facta eſt.fo.239.b.
Baptiſmi forma que ſit.fo.224.e
Baptiſmi inſtitutio preceſſit promulgationem et ꝓmulgatio obligationem.fo.229.d.
Baptiſati a ioanne an erantrebaptiſandi.fo.240.e.
Beatus non ſcit euidenter quod ſua btitudo ꝓpetuabit. fo.47.b.
Beatus non cognoſcit euidenter ſe eſſe beatum.fo.186.h.
Beatitudo ſiue felicitas triplicit ſumitur.fo.69.g.
Beatus an habeat ꝺequid vult. fo.91.a.
Beatus non ſcit euidenter quod ſua beatitudo perpetuabitur.fo. 42.b.
Beatifici actus an in patria ſint eque intenſi neſcitur.fo.90.f.
Beatitudo nõ eſt naturaliter poſſibilis licet naturaliter appetat. fo.63.c.
Beatus an cõcurrat effectiue ad actũ viſionis beatifice.fo.59.c.
Beatitudo an ſit finis vltim⁹.fol. 69.g.
Bidellus logicos philoſophicos ⁊c.ad ſcolã theologie vocat. fol. primo.f.
Bidellus ad hoſtium ſcole theologice ſtat vocans oẽs ad doctrinam xpi nouã.fo.ꝑmo.
Bonum cõmune an ſit magis di:

ligendū ꝫ particulare.fol.65.a.
Bonum meritorium premiatur a deo et aliquod pctm̄ fit quod non punitur a deo.fo.244.f.
Bruta sunt disciplinabilia.folio. 73.d.
Bruta possent vocari rationabilia.fo.73.d

De littera.C.

Caliditas nō potest frigefacere p quātācūcꝫ potētiā. fo. 42.in ꝓncipio.
Capacitas anime est duplex ꝛ q̄ sunt fo.147.c.d.e.
Caracter an i baptismo imprimatur.fo.241.a.
Caracteris conditio.fo.261.a.b.
Caracterem ponere quid nos cogit.fo.261.b.
Caracter est in anima et in qualibet eius potentia.fo.241.e
Caracter quid sit.fo.241.a
Caracteres in diuersis sacramētis impressi sunt alterius et alterius speciei.fo.242.a.
Caracteris impōssio.fo.261.b.
Caracter est forma absoluta non relatiua.fo.241.d.
Caracter est in anima et in qualibet eius potentia.fo.241.e.
Catholicus ꝛ nullus de alia secta habet fidem de lege sua.fo.44.b
Cathecuminus tantam gr̄am potest merert quanta cōfertur parnulo in baptismo.fo.245.d.
Causa causatum causalitas quo modo admittūtur in diuinis. fol. 122.f.
Causa naturalis concurrens cū alia habet effectus contrarios. fo.223.f.
Causa omnifaciēs quomodo deus dicatur secūdum fidem.folio. 123.f.g.et fo.194.a.b.
Causa prima qr a nulla alia est causata et quelibet alia ē ab ea. folio.195.e.
Causa ꝓma oim que fiunt vel facta sunt quomodo deus dicatur. fo.194.d.e.a.et fo.195.a.
Causa creata essentialiter dependet a deo: ꝛ deus a nulla dependet.fo.84.d.
Causa aliqua contingenter agit ergo prima scdm phos mltos nō valet ꝓña.fo.195.c.
Causa nō semper est prior causato natura.fo.124.b.
Causa creata simpliciter et absolute a nulla alia causa creata essentialiter dependet.fo.84.d.
Causa conseruans in esse immediate illa que facta sunt est deus fo.193.g.
Causa prima cum causa secunda plus agit quam si sola ageret.fo. 226.a.
Causa equinoca partialis quandoꝫ est perfectior quandoꝫ imperfectior suo effectu. folio. 267.h.
Cause essentialiter subordinate non patiunt ꝓcessum in infinitū folio.83.a.
Causas aliquas esse essentialiter ordinatas non est euidens.folio. 83.ar fo.89.d
Cause essentialiter ordinate requirunt simultatem in agendo.folio 84.c
Cause due totales esse eiusdem effectus non incōuenit. fo. 220.e.
Cause essentialiter ordinate tripliciter differunt a caulis accidentaliter ordinatis. fo. 84.b
Cause distincte specie possūt habere effectus eiusdem speciei.fo. 51.b.

Causalitas diuina inequaliter cō currit in inequalibus effectibus. fo.11.e.
Causalitas voluntatis in ordine ad actum meritorium non denominat.ipsum.fo.140.c.
Causalis cuius consequēs significat deuz velle vel intelligere nō est vera.fo.179.e.
Cecus sanatꝰ marci primo an tenebatur nemini dicere se sanatuz a christo.fo.204.c.d.
Certitudo capitur multipliciter. fo.260.e.
Certitudo est assensus verus firmus sine formidine.fo.43.e.
Certitudo noticie alicuius potest oriri ex duobus.fo.47.d.
Charitas infusa potest alicui inesse qui nō erit amicus dei de potentia dei absoluta.fo.137.f.
Charitate data que sit perfectionis infinite non arguit charitatē tam perfectam sicut deus.folio. 148.c.
Charitas acquisita et cupiditas mortalis secunduz habitum sunt contraria.fo.150.a.
Charitas que datur amicis dei non est persona spirituſſancti.fo. 136.e.
Charitas infusa de potentia ordinata non potest minui.fo.150.d. et fo.149.d.
Charitatem remitti quo ad feruorem quid sit et quo ad eius firmitatem.fo.151.a.
Charitas quelibet creata potest minui.fo.149.d.
Charitatis intensio non arguit charitatis perfectionem essentialem. fo.148.c.
Charuz deo esse dupliciter accipitur.fo.138.e.
Charitati infuse peccatum veniale non repugnat: sed soluiu mortale fo.150.e.
Charitas non est intrinsece charitas.fo.139.d.et.fo.147.h.
Charitas potest augeri in infinitum in anima.fo.147.f.g.h.
Charitas non arguitur infinita perfectione quia in infinitum potest augeri.fo.148.c.
Charitatis omnes partes creabiles possunt esse create distinguuntur.fo.149.b.
Charitati infuse nulla cupiditas habitualis est cōtraria.fo.149.e.
Charus deo aliquis dicitur dupliciter.fo.140.e.
Charitas potest augeri in infinitum.fo.146.g.
Charitas acqsita per agens creatum potest minui.fo.150.c.
Charitatis augmentatio quomodo procedat.fo.148.b.
Charitati acquisite habituali incompossibilis est cupiditas mortalis habitualis.fo.150.a.
Charitas per veniale non potest minui.fo.150.d.
Charitas christi non fuit maxima sibi possibilis.fo.148.d.
Charitati infuse nulla cupiditas habitualis est contraria sed sibi compossibilis.fo.150.e.
Charitas potest augeri successiue:et in instanti.fo.146.d.e.f.
Charitas creata est duplex. fol. 146.d.
Charitatis omnes partes creabiles possunt esse create quomodo intelligitur.fo.149.b.c.
Charitas/fides/ꝛ spes sunt virtutes create.fo.138.a.
Charitati christi gradus superueniens solum.facit maiorem qualitatem et non charitatē.fo.149.a.
Christus nunc̄ fuit viator.folio 34.d.
Christus an possit falli fo.183.f.

Tabula

g.h.secundum.
Christꝰ si assumeret sue iuris humanitatē nō relicta sua quid dicēdum an se genuerit:
Christus in sacramento an possit habere actionē aliquam.fo.260.h.k.l.et.fo.261.a.
Christus an habuit fidem ⁊ spem fo 221.b.
Christus an plenam potestatem ordinandi exercuerit .fo.286.a.b.c.d.e.
Christus assumens tres humanitates an essēt tres homines.folio 220.a.
Christus quid demonstrabat dicendo hoc est corpus meum.folio 150.e.
Christus quomō soluit legez.fol. 240.f.
Christus potius consecrauit per verba hoc est ⁊c. quam per benedictionem.fo.250.d.
Christus an habuerit monarchiam regalem.fo.285.a.b.c.
Christus est creatura non est simpliciter concedenda.fo.216.h.
Christus soluz de ecclesia vniuersali ordinauit vt sue legi non difformetur et de nulla particulari. fo.294.a.
Christo venienti ad iudicium nulli domabunt homies viui qui nō fuerunt prius mortui.fo.290.d.
Circumcisionis lex solum data fuit abrahe et semini eius.fo.238.f.
Circumcisio quid antiquitus conferebat.fo.231.c.
Circumcisionis quatuor fuerunt tempora.f.239.g.h.
Circumcisio quomodo conferebat gratiam et quomodo non. folio. 232.e.
Circūcisio sola in lege veteri erat in remedium.fo.231.c.
Circumcisio fuit tantum signaculum abrahe iā iustificato.fo.232 f.g.
Circumcisionis emanatio. folio 239.g.
Circūcisio abrahe iam iustificato fuit tm̄ signaculum.fol.232.f.g.
Circumcisio an euacuata fuerit p baptismi institutionez.fo.229.b.
Circunstantia diuini beneplaciti includi in oratione viatoris contigit dupliciter.fo.216.d.e.
Ciuitas dyaboli insidiatur ciuitati hirl'm .fo.271.e.⁊.fo.272.a.b.
Ciuitates contrarie ostēduntur. fo.269.b.
Clericorum multitudo vniuersa errare non potest quin remaneat semper ordo prelationum distincto sacramentorum et alij ritus. fo.293.e.
Communicari alteri per productionem potest dupliciter itelligi. fo.119.e.
Complexum significabile non est ponendum.fo.35.in principio.
Comprehendere deum quid sit. fo.76.c.
Comprehendi potest creatura cognitione tanta quanta est creatura.fo.76.d.e.
Cōicatio ydiomatum quid sit.fo. 216.e.
Cōicatio idiomatum est causa qđ mirabiles propositiones cōcedū̄tur.fo.67.a.b.c.
Communicatio ydiomatum fit qr verbū̄ naturā assūpsit i vnitatez suppositi.fo.216.d.
Cōicatio ydiomatū̄ in quibus nō fit:fo.67.c.
Cōicatio idiomatū̄ facit mltas p pōes veras q̄ false apparent. fo. 218.et.220.
Cōceptꝰ multos habemꝰ de deo quos ignoramus eē ꝯceptꝰ ipsiꝰ fo.75.f.

Conceptum aliquem competere alicui primo aut non primo quid sit.fo.67.b.
Cõcept⁹ ꝓnotatiui sũt simplices. fo.75.e.
Conceptus vocis non est noticia respectu rerum significatarum per vocem.fo.75.e.
Conceptus proprius simpler et absolut⁹ potest haberi de re sine discursu.fo.75.f.
Cõuersiones quõ sint bone i diuinis.fo.104.d.e.f.
Cõceptum esse alicuius rei quid sit.fo.67.k.
Cõfirmationis sacramentum fuit a xpo institutum.fo.247.a.
Confirmationis sacramentuz an sit necessarium ad salutem. folio. 247.g.
Confirmatio est sacramentum noue legis ab alijs distinctuz. folio. 247.a.b.
Confirmationis sacramentuz an sit irreiterabile.fo.247.h.
Confirmationis sacramentuz an sit reiterabile.fo.247.h.
Confirmationis sacramẽtum an sit sacramentum noue legis.folio 245.g.
Confirmationem reiterantes an irregularitatem incurrant.folio. 247.h.
Cõfirmatio in fide quõ accipitur. fo.283.a.
Cõfirmatio quid ẽ.fo.245.h.
Cõfirmatio instituta est a christo et ea vsi sunt apostoli.folio.246. b.c.
Cõfirmatio quare dicit manuum impositio.fo.247.c.
Cõformare se volũtati diuine q̃d sit fo.206.g.
Conformare voluntatem suã voluntati diuine in volito an teneat creatus.fo.91.a.
Conformari legi dupliciter accipitur.fo 281.a.
Conficiens in fermẽtato siue grecus siue latinus grauiter peccat fo.250.b.
Confici potest in azimo et fermento.fo.250.b.
Conficere in fermentato est necessarium secundum grecos.folio. 250.b.
Cognitio obiecti infiniti an sit infinite difficultatis et an sit infinita fo.77.e.et.fo.78.a.b.
Cognitio intellectiua an semper prereq̃rat sensituaz. folio.85.a.
Cognitio eadem potest esse causa contrariarum volitionum.fol. 90.d.
Cognitio obiecti perfectioris an semper sit perfectior cognitione obiecti minus perfecti.fo.78.a
Cognitio infinitorum obiectoruz an sit infinita.fo.78.b.
Cognoscibilis non est a nobis q̃libet creatura: possibilis tantum q̃tum de sua natura esset cognoscibilis.fo.77.a.
Cognitionem essentie nullam habuerunt philosophi qum eadem fuerit persone.fo.68.a.
Cognitionem volitionem et actũ meritorium se solo deus producere potest.fo.72.b.
Cognoscere et diligere infinitis cognitione et dilectione non est infinite diligere et cognoscere.fo. 76.e.
Cognoscibilis est a nobis aliqua creatura tantum q̃tum est a deo cognoscibilis.fo.77.a.
Cognitio quam habem⁹ de deo in infinitũ differt ab entitate dei. fo.77.d.
Cogitatio actualis vnde causat. fo.90.c.
Cognita aliqua re bene cognosci

tur alia totaliter extrinseca.folio. 77.d.
Columne ecclesie qui sint.folio. 271.a.
Consilium generale representat totam ecclesiam.fo.243.d.
Consilium generale licet errare non possit tamen quelibet de consilio errare potest.fo.243.d.b.c.
Consilium generale per appellationem non licet declinare.folio. 292.c.d.
Consequentia in plurali non semper valet sicut illa que fit i singulari.fo.96.a.
Consecratio requirit multas congruentias ex parte loci persone ꝛ temporis.fo.249.a.
Consecratio sanguinis an necessario aquam exigat.fo.250.c.
Consecrans. quid demonstratur dicēdo hoc ē corp⁹ ꝛc. fo.250.f.
Consecratio eucharistie a solo sacerdote fit et ad eam tres ꝓditiones requiruntur.fo.248.e.
Consecrans in veniali nec mortaliter nec venialiter peccat.folio. 251.b.
Consecratio quomodo se debet ꝓbare.fo.251.c.
Consensus actualis in parvulo adulto furioso et isano ad baptismum non requiritur. fo.236.b.c.
Conscientia erronea non est lex obligatoria.fo.4.e
Contra conscientiam tenetur aliqd facere creatura rationalis.fo. 211.e.
Conscientie erronee creatura rationalis nunq̄ tenetur se conformare.fo.211.
Conscientia erronea non obligat ad faciendum secundum eam licz habens illam obligetur ad nō faciendum contra eam.fo.4.c.
Conseruatio alicuius rei est eius dem cōtinua productio.fo. 230.c.
Conseruatum habet semper in actum suum conseruus.fo.84.a.
Conseruatio alicuius et non ex subiecto est productio continua. fo.230.d.
Constitutionis personarum in diuinis diuerse sunt opi.fo.126.c.
Contingens ad vtrumlibet est illud quod erit ꝛ potest non fore vl̄ econtra.fo.157.e.
Contingentia futurorum stat simul cū omi scientia dei. fo.168.b.
Contingens vtruz debeat dici cōtingens quando est vel quando non est fo.160.a.b.c.
Continentia habet difficultatem ānexam nec tamen oportet quod augmentata continentia augeatur difficultas.fo.55.e.
Contingens tantum valet sicut possibile nō necessarium.fo.59.f.
Contingens futurum potest dupliciter accipi.fo.157.f.
Contingentia futurorum non potest facilius saluari non ponendo dei prescientiam quam ipsa posita.fo.168.b.
Contingentem rem quando non est possibile est esse.fo. 161.a.b.c.
Contradictoria verificant de nō idemtificatis.fo.109.g.
Cōtradictoria ꝛ vtrūq; de⁹ p̄t prescire sine sui cā creature mutatione.fo.169.c.
Contradictoria solum mentalis ē ita euidenter i possibilis sicut vocalis ꝛ mētalis.fo.97.a.
Cōtradictoria eē ⁊ va i eodē istāti eternitatꝭ asserātes errāt.fo.123.g.
Cōtradictoria bñ p̄dicāt de tmis suppōibilib⁹ ꝓ rebus i diuis .fo. 96.b.
Cōtraria verificantur de eodem successiue absq; motu locali ꝛ positione noue rei.fo.141.d,e.

Tabula

Contraria an eidem possint ineē simul ꝛ in eodem loco ꝛ tempore fo.256.b.c.
Contradictio quid sit et quottuplex est fo.43.a.
Contradictoria verificātur de intellectu diuino et voluntate. fol.101.b.
Contradictoria oia habēt equalem repugnantiam inter se. fol. 109.h.
Contradictoriarum vtrumq; deus potest prescire et tamen nec simul nec successiue.fo.164.c.
Corpus christi est circūscriptiue in celo et diffinitiue in sacramento.fo.253.d.
Corpus christi materiale ꝛ misti cum conueniunt et differunt.fol. 264.c.
Corpus christi non habz ordinē partiū in loco et in toto in eucharistia.fo.255.a.
Corpus accipitur dupliciter. fo. 258.f.
Corpus aliquod potest esse corpus in genere substātie ꝛ nō i genere quātitatis vel qualitatis. fol.253.c.
Corpus cristi est circunscriptiue in celo ꝛ diffinitiue in sacramēto fol.262.b.c.
Corpus xpi an possit hēre actionem ꝛ passionē cui° ꝓncipiū ꝛ sexus.fo.1.6.2.
Corpus xpi i genere substātie et quātitatis est idez sed non in genere qualitatis.fol.253.a.b.
Corpus idem numero quomodo potest esse simul in diuersis locis fol.257.a.b.c.
Corpus christi quam positionez habet in eucharistia.fol.254.b.
Corp⁹ xpi est quātū in sacramento ꝛ quantitas eius est quātitas fo.254.f.g:
Corp⁹ christi in sacramēto vtruz sit quantitas.fol.258.b.
Corpus christi an simul localiter sit i celo ꝛ realiter i eucharistie sacramento.fol.248.a.
Corpus christi an possit mouert localiter i hostia.fo.261.b.c.d.e.f ꝛ.fol.262.a.
Corp⁹ xpi i eucharistia an absolute vel sub cōditione sit adorandum.fol.252.c.
Corpus xpi pōt capi tripliciter. fol.252.g.
Corpus christi in sacramento an possit videri oculo corporali. fo. 263.a.b.c.
Corpus patiēs in loco in quo est quantitatiue an patiatur in loco in quo est diffinitiue. fo.272.d.e
Corpus christi non est corporea quantitas in sacramento. fol. 254.b.c.
Creatura est ipsi deo exemplar suupsius .fol.115.i.
Creatura quecunq; sit illa an sēper sit alteri rei componibilis. fol.95.a.
Creatura an sit infinite congnoscibilis.folio.77.a.
Creatura nichil omnino pōt nisi deo concurrente.fol.227.d.
Creatura habet aliquos conceptus vniuocos cum deo et aliquos non.fol.86.e.
Creatura aliqua pōt esse immutabilis secundo modo. fo.123.e.
Creatura potest agere vel mutare aliquid instantaneum. folio. 198.c.
Creaturam aliquam posse esse tres ꝛ quamlibet illarum contradictionez euidenter non includit fol.98.d.e.
Creatura de potentia absoluta potest creare et annichilare. fol. 229.e.et.fol.228.c.e.

Creatura de facto plerumq; creat ⁊ rursus annichilat. folio. 229.f.
Creaturaz aliquam se esse simplicem q; nullo modo sit cōposita an sit euidens.fo.95.in.principio.
Creatura ratioalis ⁊ quelibet alia potest dici vestigiū trinitatis fo.86.
Creatura non potest ex se facere actum suū demeritoriū pene eterne vel meritorium vite. folio. 142.g.
Creatura de potētia ordinata nō potest crearenec etiam potest annichilare.fo.227.f.g.
Creatura rationalis ⁊ nulla alia est imago trinitatis. fo.87.a
Creatura ratiōalis obligatur nihil velle contra voluntatē diuinā que est lex.fo.208.c.
Creare an possit conuenire creature.folio.72.a.
Creare an simpliciter repugnet creature.fo.226.d.
Creare mediāte creatura potest dupliciter intelligi.fo.228.
Creatio est ꝓductio alicuius non ex subiecto.fo.230.
Creari et anihilari idē non ē possibile.fo.227.a.
Creatio accipit quadrupliciter. fo.228.d.e.et.fo.227.a.b.
Creatio actiua est deus et prima tiua est creatura.fo.135.b.
Credere nullus potest alicui cōplexo ex solo imperio vel affectione voluntatis sine merito aliquo. fo.39 a.
Credere se esse creaturam nō cognitiuam videt impossibile.folio. 40.b.
Credenda sūt ista firmit ad quoz ꝓbatis testimoniuz de⁹ inuocat⁹ fecit miracula.fo.269.d.
Culpa an possit dimitti sine gratie collatione.fo.281.b.
Culpa secundum gregorium meretur ānihilationem.fo.152.b.
Cupiditas et charitas sunt duplices.fo.149..d.

De littera.D.

Dare est cōmune tribus personis.folio 135.g.
Decipere et fallē duplicit accipiūtur fo.188.b.
Deceptionem vel errorem deus potest se solo causare in mente rationalis creature.fo.188.c.
Decipere rationalem creaturam an possit deus.fo.186.a
Deleri delibrovite dupliciter potest intelligi.fo.174.b.
Dependere ab alio essentialiter intelligitur dupliciter fo.84.e
Dependētia nature humane ad verbum cui assimilatur. folio. 217.e.
Dependētia aliqua creature cōuenit que non est proprie in aliquo genere cause.fo.217.d.
Desīderium an sit respectu complexi.fo.64.a.
Desiderium est duplex. folio 222.d.
Descriptio duplex potest deo cōuenire.fo.81.d.
Deus factus est homo et nullus homo factus est deus.fol.221.a.
Deus quomodo sit a nobis cognoscibilis pro statu vie. folio. 75.d.e.b.
Deus aliquando accipitur essentialiter. aliquando personaliter. fo.95.e.
Deus nichil aliud intelligit a se secundū auerroym.fo.163.g.
Deus pōt nō prescire rem quam prescit.fo.170.b.
Deus generans deum an gene=

ret se deum vel alium deum. folio 100.c.
Deum non esse non implicat contradictionem. fo. 74.e.
Deus nullam rem quam nescit potest scire et nullam quaz scit potest non scire. folio. 166.g.
Deus naturaliter non libere est sciam vel prescium futurorum. folio. 171.f.
Deus in sua essentia penitus indistincta distincte repzesētat oia existentia. fo. 164.b.
Deus supponit pro natura et p supposito respectu omnis predicati quod potest competere nature et suppositio. folio. 10.b.
Deuz velle aliquid alicui anposit esse consequens alicuius causalis vere. folio. 178. fm. g.
Deus omnium enunciabiliuz possibiliuz et impossibiliuz ē apprehensiua cognitio. folio 67.a.
Deitas et intellectus diuinꝰ non distinguūtur realiter. folio. 109.d
Deus et homo vnus est xp̄us sicut anima rationalis et caro est vnus homo non valet similitudo folio. 217.f.
Deus nullam rem potest incipe rescire vel prescire. fo. 166.h.
Deus generat deum et idē deus non generat deum est copulatiua falsa. folio. 100.d.
Deus quicquid prescivit immutabiliter eueniet: licet solum contingenter. folio. 178.i.
Deus non est necessario scientia contradictoriorum de futuro contingenti. folio. 164.b.
Deus et deitas an sint termini sinonimi. folio. 45. f.
Deus generat deum deus nō generat deum sunt ambe concedende. fo. 10.c.
Deus scit ad quā p̄ volūtas se vertat. fo. 169.a.
Deum esse quomodo possit euidenter cognosci. fo. 79.c.
Deus in simbolo non semper capitur eodem mō. fo. 45.f.
Deus omnino est immutabilis folio. 123.c.
Deus aliquid velle esse vel fieri et illud non esse vel fieri implicat folio. 26.a.
Deus seu diuina noticia ē intellectui diuino ꝓpositio vera fo. 35.d
Deus non potest se solo causare in intellectu creato noticiam aut volitionem. folio. 72.b.
Deus potest aliquid assūmere i vnitatē suppositi et non persone folio. 215.d.
Deus ē causa omnium que fuit immediate ea de non esse ad eē ꝓducēs. f. 143.f.
Deus pōt velle voluntatem non velle quod vult ipsam velle. folio 207.f.
Deus an diligat vnam rem plus q̄z aliam. folio. 58.c.
Deus est an sit propositio per se nota. fo. 78.g.
Deus oim possibiliuz verum est simplex noticia. folio. 166.
Deus est siveritas est nō est ꝑña cuidens. folio. 80.d.
Deū scire oia futura certitudinaliter non est a nobis explicabile. folio. 165.f.
Deus nō plura q̄z scit potest scire nec pauciora. folio. 166.g.
Deū nō posse cognosci in se quid sit. folio. 77.d.
Deꝰ nō pōt velle rōnalē creaturā teneri ad aliquod possibile qđ nō ē in libera eius ptāte fo. 5.h.
Deꝰ est/est ꝓpō beatis per se nota fo. 79.b.
Deū velle aliquid alicui posse eē ꝑña alicuius vere causalis nota

quomodo declaratur. folio .179.a.
Deus an sit potētia alicui⁹ entis finiti infinite productiua. fo. 198 d.
Deum esse super omnia diligendum naturali ratione persuaderi pōt.fo. 65.d.
De⁹ est omnium infallibilis sciētia immutabiliter omnia cognoscēs futura.b.fo.165.
Deus omnia cognoscit in sua essentia quia illa omnium rerum est noticia. fo.164.b.
Deus factus est homo et deus non est factus aliquid. folio. 221.a.
Deum esse vnum non potest probari euidenter qualitercunq; diffiniat.fo .81.e.f.
Deus est infallibilis scientia certitudinaliter cognoscens omnia futura.fo.165.c.
Deus factus est homo et nullus homo factus est deus. fo. 221.a.
Deus nō pōt a nobis cognosci q̄z tuz est cognoscibilis. fo 76.b.c.
Deum velle rationalem creaturam esse se ip̄m nō teneri ad aliquod possibile non est euidenter impossibile.fo.6.b.
Deus respectu alicui⁹ est necessario scia apprehensiua et illius contingenter est scia indicatiua fo.169.c.
Deus non potest se solo causare errorem.fo 38.c.
Deus non operatur libere libertate contingēte secunduz aristotelem.fo.145.d.
Deus solus non est causa immediata ꝓducens vel conseruans omniū illoꝝ q̄ fuit vel facta sunt fo.194 a.
Deitas vnitit sibi humanitatez in vnitate suppositi.fo.217.a
Deus est non est propositio nobis euidens.fo 74.c.
Deus est instans eternitatis. folio.123.g.
Deus an in plurali possit dici de duabus aut tribus personis. folio.45.e.
Dei multiplices proprietates oñ dūtur.folio.2.g
Deus bene cognoscitur cognitione sibi propria in supponendo sed non propria in significando. folio.77.d.
Deum esse non est primum principium.fo.74.a.
De⁹ infinitiue cognoscit omnia possibilia.fo.164.c.
Deus vult antecedenter omnes homines saluos fieri.fo.204.g.
Deuz aliud a se cognoscere:ratione naturali est probabile. fo. 163.g.z fo.164 a.
Deus non potest rationalē creaturam velle teneri ad quodlz possibile quod est in eius libera potestate fo.6.a.
Deus non est necessario diligendus plulq̄z creatura. fo.58.b.
Deum non esse non est primum falsum.fo.74.d.
Deus quomodo omnem entitatem possibilem potest facere contra gregorii.fo.142.d.e.f.g.
Deus est causa libera contingēs se nullo modo necessaria omniuz illorum que facit vel conseruat. fo.194.b.
Dicere secunduz gregorium dupliciter accipitur.fo.187.b.
Diffinitio dei quomodo sit danda.fo.81.b.
Difformari legi dupliciter accipitur.fo.281.b.
Diffinitio est dupler quid nominis et quid rei fo.231.d.

Tabula

Diligere humanitatē xpi debet vnusquisq; magis q̄ seipsum. fo. 63.a.
Dilectio qua diligitur aliq̄d q̄ est ad finem non propter finē nō semper est mala. fo. 57. g.
Diligere an teneamr se ꝓ plus: q̄ primum. fo. 63. a. b.
Diligere deum propter aliud a deo an semper sit illicitum. folio. 68. f. et fo. 69. c.
Dilectio dei ē duplex. fo. 138. d.
Diligitur creatura a deo sed nō ex natura eiꝰ. fo. 14. i
Diligere deum non est in infinitum perfectius q̄ diligere creaturam. fo. 60. d
Dilectio nō est semp actu dilecta sicut nec cognitio distincte cognita. fo. 65. in principio.
Diligi debet filius quia redemptor. fo. 68. d
Diligere deum plusq̄ se an teneatur rōnalis creatura. fo. 58. c
Diligi vnum propter aliū dupliciter intelligi pōt. fo. 57. b
Dilectio dei super oia ipleri pōt p pura naturalia. fo. 61. a
Diligere eque intense plus importat q̄ diligere eque intenso actu. fo. 58. d
Diligere deum ꝓpter aliud sinaliter est illicitū. fo. 69. d
Diligi possūt due res vnico actu vna tñ magis intense q̄ alia. fo. 58. d.
Diligere deum propter aliud q̄ non est finis propter finem p̄cipalis an sit licitū. fo. 69. e et f
Diligere vnam personaz diuinā plusq̄ aliā an teneamur. fo. 68. d
Diligitur magis a deo predestinatus existens in peccato q̄ reprobus existens in gratia. folio. 61. c
Dilectione qua quis diligit deū super oīa aliquando aliq̄s mortaliter peccat. fo. 67. a
Diligere seipsū plusq̄ aliam creaturā an sit licitū. fo. 59. c
Diligi vnaz rem plusq̄ aliā mltipliciter pōt itelligi. fo. 58. a
Diligere deum propter aliud a deo tanq̄ ꝓpter causam motiuā p̄ncipalē est illicitum. fo. 69. b
Diligitur alīs magis a deo ille q̄ mnꝰ diligit deū. fo. 61. c
Diligere ē termniꝰ ptis essētialis et ptim notionalis. fo. 133. d
Dilectio qua diligit aliquid q̄ est ad finē nō ꝓpter finem non semper est mala. fo. 57. g
Diligere deum propter aliud q̄ non est finis an sit licitum. folio. 69. e f
Diligi pōt deus sup omnia ex puris naturalibus. fo. 60. a
Diligere capitur equiuoce i scriptura. fo. 61. c
Dilectio infiniti obiecti nō est infinite perfectionis. fo. 60. c
Dilectio dei generaliter fertur i oēm rem. fo. 141. c
Diminutiōez caritatiz diuersi dissimode assignāt. fo. 150. e f g h i.
Damnati non possunt vermē cōscientie deponere. fo. 48. d
Distributio euidenter bona req̄rit habere istō distributiuū quecūq̄ res. fo. 104. b c
Distinctio formalis essentie a psonis et psonaꝝ penes quid attēditur. fo. 107. g
Distinctio realis inter essentiaz diuinam et personam nulla est folio. 105. b
Distinctio est quadruplex. folio. 105. b
Distinctio formalis non est absolute distinctio. fo. 108. i
Dissentiens primo principio erat in fide. fo. 38. b

Tabula

Distinctio quelibet essentialis ẽ realis sed nõ ecõtra. fo. 105. b.
Distigui ex natura rei potest dupliciter intelligi. fo. 107. a.
Distinctio vnius persone diuine ab alia est ipa psona distincta. folio. 96. d. et. e.
Distinctio inter duos deos si essent an esset maior q̃s sit inter personas diuinas. fo. 96. f.
Distinctio formalis impropie dicta nũq̃s est i creaturis. fo. 107 b.
Distinctio formalis nũq̃s est sine reali. fo. 107. b.
Dissimilitudo inter deum et creaturam an sit infinita. fo. 77. b.
Diuina essentia nõ est potẽtia generandi in diuinis. fo. 120. a.
Diuinitas nõ est passa et tamen est incarnata. fo. 217. a. b.
Diuinitas vnitur ḣũanitati quomodo. fo. 217. a.
Diuinitas facta est homo i vno sensu. fo. 217. a.
Diuina voluntas in genere legis obligantis est lex diuina sine. folio. 3. d. et fo. 14. b.
Doctrina sacra reuelat misteria declarat subtilia referat sublimia ppinat suauia. fo. 2. a
Doctrina sacra est per quã summa dei misteria reuelãtur. folio. 2. e.
Doctrina machometica doctrina mosaica literaliter intellecta non sunt leges. fo. 4. d.
Doctrina legis xp̃i ostẽdit pfecta ex pfectiõe p̃ceptoꝝ credẽdorum meritoꝝ an p̃mioꝝ. fo. 3. b.
Doctrina sacra ḣabet multas pfectiones. fo. 2. c. a.
Doctrina falsa non ẽ ler. fo. 4. d.
Dominiũ ẽ dupler. fol. 285. d. e.
Dubitare non debemus de ḣis que sunt nobis naturaliter euidẽtia. fo. 4. d.

De litera. E.

Ecclesia militãs nõ durabit vsq̃ ad diẽ iudicij. f. 295 c b a
Ecclesia romana põt errare in fide. fo. 294. d.
Ecclesia est fundata cõtra naturam aliaꝝ domoꝝ fo. 270. a.
Ecclesia militãs põt dupl'r accipi. fo. 276. a.
Ecclesie p̃incipatũ q̃s ḣabet. folio 279. e. f. g. et fo. 280. a.
Ecclesia vniuersalis an possit ḣereticare. fo. 281. c. d. e. f. g. ḣ. i.
Ecclesie fundamẽtũ est i mõtibꝰ. fo. 270. b.
Ecclesia an possit saluari in vno laico. folio. 291. c. d. licet in quotatione folij ḣabeatur. fo. 293.
Ecclesie murus ḣabet duodecim fundamenta. f. 269. e.
Ecclesia custodit et sua instrumẽta bellica notantur. f. 272. d.
Ecclesia quomõ saluata est i aliquo suppositio et an in futurũ sic saluabitur. fo. 291. d.
Ecclesia q̃mõ sepissime fuit ĩ paucis suppositis que mali expugnauerunt. fo. 272. c.
Eccl'ia quomõ diffinit. f. 279. c.
Ecclesia quõ in nouissimis diebꝰ fide et charitate informabitur. folio. 281 scõo. b. c.
Ecclesia sp̃ ḣabebit plures adultos illustratos fide. f. 28. primo. a
Ecclesia petri accipitur dupliciter. fo. 279. d.
Ecclesia an deficiet ante finẽ mũdi quãtũ ad sacramenta et ministros. fo. 262. a. b.
Ecclesia sumit multipliciter. folio. 278. g.
Eccl'ie fũdamẽtũ est xp̃s f. 269. c
Ecclesia particularis multipliciter accipitur. fo. 279. b.

Ecclesia v ſcz ad diē iudicij ſemp erit. fo. 289. e.
Ecclesia multa determinauit in materia fidei q̄ non poterant eui dēt cōcludi ex ſcripturis. fol. 63. f.
Ecclesia militās nulla erit aliquo tpe ſcz cōſūmationis. fol. 290. c.
Ecclesiam particulare ē ſemp fore an poſſit p̄bari. f. 290. a. b. c.
Ecclesiaſtici edificij cōplemētum fo. 271. d
Ecclesiaſtici edificij incrementū folio. 270. f.
Edificiū in quibus conſiſtit. folio 269. f.
Effectus cōfirmationis. f. 246. a
Efficiētis p̄nitas et vnitas q̄d probantur. fo. 83. c.
Electio pōt accipi dupliciter ſpecialit et large. fo. 176. a
Emanationes actiue non ſuppoñūt diſtincta p̄cipia licet bene paſſiue. fo. 110. c.
Equalitas ſimilitudo et idētitas nullam diſtinctionem in diuinis ipoꝛtāt: niſi perſonarū. fo. 154. d
Equale et inequale ſicut magnū et paruū dicuntur quadruplicit. fo. 153. c.
Equalitas p̄ſonarū non eſt ſecundum magnitudinē q̄ eſt ſp̄es q̄ntitatis diſtictū facies predicamētū fo. 154. d.
Equalitatē filij ad patrē probat augu. auctoꝛitate ratiōe etſimilitudine. fo. 155. c.
Equari alteri intelligit duplicit et quō creatura pōt equari deo. fo. 168. c.
Equalitatis ⁊ magnitudinis modi differunt. fo. 153. e.
Eꝛꝛoꝛ non pōt cauſari a ſolo deo in intellectu creature rationalis fo. 188. d.
Errans in fide quomodo nō errātibus eſt ſubiectus. f. 263. a.
Eꝛꝛoꝛ vel deceptio nō ē eēntialr eꝛꝛoꝛ vel deceptio. fo. 188. e.
Eſſentiam diuinā affirmari de aliquo de quo nō affirmatur pater neceſſarium eſt. fo. 100. a.
Eſſentia ab antiquis doctoꝛibus aliq̄n ſumitur perſonaliter. folio. 93. e.
Eſſentia diuina eſt res generās. fo. 118. e.
Eſſentia diuina et p̄ſone ſūt quodāmodo non idem. f. 106. a.
Eſſentia diuina nō eſt ſubiectum nec q̄ſi ſubiectū gñatiōis. f. 117. c
Eſſentia et p̄ſona an habeāt eoſdē conceptus. fo. 67. i. k.
Eſſentia p̄prie non ſupponit generationi. fo. 119. c.
Eſſentia diuina et perſona nō diſtinguūtur realiter. fo. 106. d.
Eſſentiam diuinam terminare dependētiam nature aſſumpte an ſit concedendū. fo. 68. d.
Eſſentia diuina non eſt p̄ncipiū quo p̄ductiuū filij. fo. 120. f.
Eſſentia et r̄̄o ex natura rei diſtinguūtur formaliter. fo. 108. c.
Eſſentia diuina tam idē eſt p̄ſone et relationi q̄ idem eſt ſibiip̄i. fo. 105. c.
Eſſentiā hꝫe totum eſſe ſibi p̄p̄ū p̄us origine quā ſit in filio dupliciter accipitur. fo. 119. d.
Eſſentia et perſone diſtinguūtur formaliter.
Eſſentia loquendo p̄prie nullo modo ſe cōſtituit ſuppoſitū productū. fo. 119. b.
Eſſentia diuina nō eſt ratio generandi in diuinis. fo. 118. d.
Eſſentia diuina non differt realiter a r̄̄one. fo. 105. b.
Eſſentia diuina nō ē formalis terminꝰ diuine gñationis. fo. 117. e.
Eſſentiales termini qui dicūtur in diuinis aliq̄n recipiūt modificati

Tabula

onē et efficiūt ꝓsonales aliqñ nō. fo.97.f.
Essentiā diuinā nō generare nō cōcludit euidēter nouo aut veteri testamento fo.93 c.e.
Essentia nō est i prelatiōe nec ecō tra.fo.154.d.
Esse p̄dem est esse filium. f.96.g.
Esse an sit de quidditate cuiuslibet rei.fo.85.b.
Eternū pōt dupliciť accipi sc̄z ꝓ prie et impropē.115.b
Euangelio nō credere nisi eccl'ie catholice cōmoueret authoritas quō intelligitur.f.50.c.
Eucharistia quid est. fol'.248.b.
Eucharistie effectus duplex. folio.249.c.et.d.
Eucharistia semp durabit in ecclesia.fo.249.c.
Eucharistie sacramentum fuit a xp̄o in cena institutū.fo.250.d.
Eucharistia excellit alia sacramēta in q̄tuor.fo.249.e.
Eucharistia realiter cōtinet corpus xp̄i.fo.249.d.
Eucharistiā aliquis pōt accipe quadrupliciter.fo.249.b.
Eucharistia in duob⁹ casibus sumit a nō ieunis.fo.252.a.
Euidens nō est de q̄libet perfectione simpliciter q̄ sit perfectio simpliciter.fo.81.c.
Euidens non est q̄ homo debeat opa sua ad aliud finem referre q̄ ad se.65.a.
Euidētia est assensus sed nō omis assēsus est euidentia.fo.36.a
Euidētia p̄m q̄d q̄mō diff̄r.f.36.b
Euidēť ꝓbari nō p̄t ad eē notitiā requiri q̄ sit effectiue a potentia vitaliter ex perceptiua.f.71.c.
Euidēs ñ ē q̄ nihil possit obligari ad i possibile p̄o mō captū.f.5.e
Euidentia sūma possibiľ nob⁹ h̄ri de cōclusionibus nō ē eq̄lis euidētie possibili de p̄ncipijs.f.39.d
Euidentia absoluta haberi pōt non solū de primo principio sz de multis aliis veritatibus.fo.36.d.
Euidenť cognoscimus et experimur intellectiōes ⁊ volitiones nostras.fo.74.e.
Euidēs nō est volūtatē aliquo actu posse satiari aut q̄etari. f.63.f.
Euidentia nullū patiť gradū formidinis.39.d.
Euidentia est duplex absoluta et cōditionata.fo.36.a.
Euidētia semper est certitudo sz ediuerso.fo 42.c.
Euidētia sīplicit absoluta nō h̄ēt de extrinseco sensibili.fo.41.b.
Euidens potest aliquid fuisse q̄ nūq̄ fuit euidens.fo.42.e.
Euidens est quod nichil pōt obligari ad i possibile primo modo acceptum.fo.5.e.
Euidentia sūma nobis possibilis non est tanta sicut euidentia quā habet de⁹ aut angeli. fo.39.d.
Euidens nō est vnam rem esse duas seu vnam illarum non alteram. fo.104.b.
Euidenter scit aliquid per actus intelligendi.fo.40.c.
Euidentia absoluta simpliciter quid est .fo.36.a.
Euidens pōt esse q̄ fides sit vera tamen fides nūq̄ est euidens notitia.fo.40.d.
Euidentia secundum quid / quid requirit.fo.37.a.
Euidēter sciri nō potest ꝓpositio nisi sciatur qualiter per eam significatur.fo.38.a.
Experiētia est solū de ꝑso.f.43.a.
Experimentalis notitia incipit ab intuitiua.fo.74.a.
Extensū an possit esse non extensum.fo.257.d.e.

Facere concurrere q̃d important. folio .199.a.
Facere dupliciter accipitur. fo.191. a.
Factibile aliquod a deo an si dabile melius q̃ sit.fo.199.c.
Falsum dicere contingit dupliciter.fo.187.c.
Falsum diceret decipere potest deus etiam per seipsum immediate et direcre de potentia absoluta.fo.188.i.
Fames et sitis an sint appetitus sensitiui.fo.90.a.
Falsum asserere contingit dupliciter.fo 187.d.
Falsitas potest esse veritas.folio .39.b.
Fictus accedens ad ℔baptismum quid recipit.fo.236.d.
Fides infusa non tolitur per sciẽtiam eorum que creduntur. folio 54.f.
Fides et spes an stent cũ scientia et dei claravisione.fo.222.a.
Fidei actus non põt esse cũ actu scientie vel opinionis respectu eiusdem obiecti fo.53.b. c.g.
Fidẽ spẽ et charitatẽ i viatore an necessario sit ponere.foĺ. 221.c.
Fides est maior opinione in certitudine sed minor in probabilitate.folio.44.e.
Fides non acquiritur per rationem demonstratiuã fo. 44.a.
Fides sola an sufficiat ad salutẽ. fo.238.e.
Fidem bene exprimur tamen nõ exprimur ipsam esse fidem. folio. 40.d.
Fides i aliquo q̃ habuit fidẽ põt nũquã fuisse fides.foĺ.190.c.
Fides eadẽ quõ fuerit antiquis tp̃ib⁹ et modernis.foĺ.223.c.
Fides parentũ an sufficiat ad salutem puloꝝ.fo.38.i.
Fides et spes hñt carentiã visionis et fruitionis annexa 3. folio. 55.e.
Fides et caritas quõ possunt esse virtutes distincte. f.222. e.
Fides põt pbari p fidẽ dignã hominum testimonium et per multa alia.fo.45.d. vsq̃ ad.l.
Fides est certissima ex parte rei cognite. f.47.d.2.48.a.
Fidem actualẽ quilibet tenetur hr̃e nisi solus incapax.f.278.f.
Fides infusa nõ sufficit ad perducendũ actũ credendi sine rationis apparentia. f.287.et f.288. a.b.c.
Fidei et caritatis obiectuz est duplex.fo.223.f.
Fidei potest subesse falsũ 7 tamẽ impossibile est fidei subesse falsũ fo.44.c.
Fides acquisita an o im sit vna. fo.223.b.
Fidei possibile ẽ subesse falsũ: 3 possibile fidei subesse falsum.folio.10.a.
Fides quicquid sit.fo.43.e.
Fidei auctoritate cõcluditur confirmatio in fide xp̃iana.fo.289.c.
Fides in respectu oim articulorũ an sit vna.fo. 223.c.
Fides an sit prior et spes caritate.fo.221.f.
Fidei positiõ non continetur formaliter et expresse in textu biblie fo.93.b.
Fidei positio circa essentiam diuinam et personas quid cõcedit folio.91.c.
Fides nostra nichil habet includens contradictionem aut inferens oppositum primi principij. fo.39.a.
Fidei positio euidẽter pbari non potest.folio.93.

Fides nō habet meritū vbi ratio et ce. quomodo itelligat.f.289.a
Fidei positio non pōt euident cō cludi ex scriptura.fol.93.a.b.c.e.
Fides acquisitaꝝ articuli dif= fert specie a fide alterius. folio. 223.b.
Fides acquiritur p imperiū vo= luntatis et piā affectionem. fo= lio.44.a.
Fides multipliciter accipitur. fo lio.281.sc6o.c
Fidei positio a nobis imaginabi lis est ꝛ etiaꝫ ꝓbabiliter sustinibi lis.fo.93.g.
Fieri aliquid ex alio dupliciter accipitur.folio 266.f.
Filius quomō distinguitur a spū sancto.fo.127.b.
Filius in diuinis potest diligi nō dilecto patre.fo 66.i.et.k.
Filiū esse posteriorem origine pa tris est ipm eē originatum a pa= tre.fo.12.h.
Filius dei assumpsit hominē fal sa est fo.216.d.
Filium produci per intellectū po test multipliciter intelligi. folio. 111.d.
Filii naturalis ꝓductio et spiri= tus sancti naturalis non ponunt distinctionem inter principia eli= citiua.fo.101.e.
Filius dei bis fuit et incepit esse cum non fuerit natus bis de vir= gine.fo.218.b.
Filium esse verbū et.ss. esse donū vir ꝓt explicari.fo.132.d.
Finis vltimꝰ naturaꝝ creatuꝝ rō nalis quid sit.fo.65.b.
Finitū in ꝑfectione nō semp pōt attingi ab alio finito. folꝫ.62.c
Formā baptismum impedientia fo.235.a.b.c.d.e.
Forma accidētaꝝ pōt cōtinue suc cessiue augeri et minui. fo.145.e
Forma vna citius est extensibilis q̄ alia.fo.145.d.
Forma intēsa nō pōt esse non intē sa.fo.145.c.
Forma intēsa est extēsa vel exten sibilis licet nō ecōtra.fo.145.b.
Formalitas nō est realitas .folio 108.e.
Formalitates in diuinis nō sunt ponende.fo.107.e.
Forma an semp equatur eadem ex idemptitate agentis et subie= cti.fo.80.b.
Formā augmentari pōt dupliciter intelligi.fo.145.e.
Formido alicuiꝰ assēsus nō tolli tur p ꝓbabiles rationes sed per imperiū voluntatis.fo.48.b.
Forma accipitur multiplicit. fo= lio.143.c.
Forma baptismi necessitate non requirit amen et ego.folꝫ.224.e.
forma accidentalis est diuisibilis secundum intentionem et ꝑm ex= tentionem.f.144.i.
Forma substantialis non potest denoiari a raritate vel dempsita te.fo.268.b.
Forma dicitur acq̄ri tripliciter successiue continue. fo.144.a.
Forma quacūq; data dabilis est maior.fo.146.h.
Forme substantiales eiusdē ratī onis simul sumpte non se inten= dunt.fo.145.d.
Forma baptismi valet q̄n circa eā non fit mutatio impediens si= gnificationem fo.235.a.
Forma q̄ est extensa pōt eē ꝛ non eē extensa.fo.145.o.
Forma itēdit forma minuit quō exponitur.fo.155.e.
Forma ꝑcissa ꝓsecrationis panis et vini q̄ sit.fo.148.c.d.
Formꝫe q̄ itēditur aliq̄d supaddi= tur ab ea distinctu.fo.144.g.

Formido est de eẽntia opinionis et suspicionis.fo.55.e.
Formido alicuius assensus vnde pueniat.fo.55.c.
Fruitio et odium pñt simul esse ẽt meritorie respectu alicuⁱ rei. fo.97.f.
Fruẽdũ esse solo deo nõ est euidenter notum.fo.63.d.
Frui vna psona nõ fruendo qualibet est impossibile.fo.66.h.
Fruitio vie et patrie hñt idez subiectum.fo.64.a.
Frui vna persona põt intelligi p se et p accidens.fo.66.k.
Fruitio an sit diligẽda seipsa an alia dilectione.fo.64.b.
Fruitio patrie an succedat desiderio.fo.64.a.
Fruitio eẽntie diuine est actus perfectissimⁱ volũtatiz q̃etatiuus. folio.62.c.
Fruitio ordinata nõ põt hꝛe pro obiecto aliud a deo.fo.62.c.
Fruitio et vsus qñq̃ sunt vnus et idem actus.fol.57.i.
Fruitio dei est possibilis viatori etiã ex puris naturalibⁱ. f.60.a.
Frui essentia diuina assentiendo se mõ frui aliqua persona est possibile.fo.66.i.
Fruitio beatifica ẽ a solo deo.folio.59.a.7.b.
Frui essentia diuina nõ fruendo qualibet persona est impossibile. fo.66.g.
Fruitio est duplex et ordinata et mordiãta.fo.57.c.
Frui simul et vti aliqua et eadez re meritorie est possibile. folio. 67.e.
Fruitio proprie dicta quid sit.folio.57 e.
fruitio beatifica naturaliter excludit indigentiam omnem.folio .63.e.
Fruendum an sit alio a deo. folio.56.e.
Fruitio potest capi stricte et large.fo.56.e.
Fruendum an sit alio a deo. folio.56.e.
Fruitio põt capi stricte et large. folio.56.e.
Futurũ posse nõ fore:nõ ẽ nobis demonstrabile.fo.162.a.
Futuroꝝ cõtingentiũ q̃dã sũt incõplexe significabilia alia cõplexe significabilia.fo.164.f.
Futuroꝝ cõtingentiũ philosophⁱ concedẽs negãdo contingentiã p̃teritoꝝ nõ cõsequenter locutus est.fo.162.b.
Futurũ aliquod eẽ cõtingens et necessariũ tripliciter accipitur.folio.171.c.
Futurũ quomodo dicatur futurũ.fo.170.b.c.
Futurũ quare dicatur cõtingẽs ad vtrũlibet.167.d.

De littera.H.

Gabriel potuit errasse fo.163.f.
Gentiles quomõ venerunt in cognitionẽ vniⁱ dei.f.49.a.
Generare nõ cõuenit nec eẽntie diuine ghari.f.116.d.
Generatio actiua nõ est filiatio siz paternitas.fo.118.b.
Generare generari spirare spirari ex vsu loquẽtiũ de quibz predicantur.fo.117.
Generatio in diuinis est pductio instantanea.fo.123.g.
Generatio in diuinis nec est pductio successiua nec subita.f.123.g
Generatio actiua et passiua quodãmõ sunt pores spiratione passiua.fo.126.a.
Generatio equiuoce dicitur de generatione in diuinis et de ge-

neratione in creaturis. fo.123.g
Generatio spiratio quid cōnotāt folio.122.f.
Generatio in diuinis est eterna folio.122.a
Generatio in diuinis non est successiua.folio.122.h
Gnationis diuine terminꝰ formalis ꝑt dici pſona diuina fo.118.a
Gnatiōis et spirationis fōalis distinctio quō ē explicāda fo.132.d
Generatio in diuinis est proprie dicta.fo.122.h.
Gnatio q̄druplr accipr. fo.132.b
Generatio proprie non est productio de non esse ad esse fo.122.g.
Generatio actiua filij et spiratio actiua cui approximant fo.101.d
Generatio in diuinis est pductio continua fo.123.g.
Gnatio nō se habz ad eē sicut corruptio ad non esse fo.122.g.
Gnare se ꝑt vna eaꝺ res.f.220.e
Gradus faciunt vnū homogeneum et nō vnū continuū.fo.148.c
Gradus forme quid est fo.145.a
Gratia maior ex deuotione parē tum vni baptizato confertur quā alteri fo.244.k.
Gratia baptismi et meriti an sint comparabiles fo.245.d.
Gratia requirit de lege adimplēda mandata et ad agēdū meritorie.fo.61.a
Gratia requirit ad bene agendū simpliciter z absolute. fo.61.a
Gratia et peccatuz sine culpa nō sunt proprie contraria.fo.243.f.
Gratia adulti an possit equalis esse gratie baptismali fo.245.c.
Gratia est volita a deo propter beatitudinem fo.179.d
¶ Greci non tenendo formam nostram baptizādi forte non peccāt fo.224.f.

De littera.h.

Habitus naturalis inclinare potest ad omnes actus quos habem⁹ vel habere possumus. folio.221.e.
Habitibus supernaturalib⁹ corruptis an possint habit⁹ naturales remanere fo.221.g.
Habitus nunq̄z generatur p vnicum actum cum quo stat habit⁹ oppositus folio.54.e.
Habitus intellectuales esse tātū quinq̄z quomodo intelligitur folio.53.a.
Habitus fidei vel habitus theologie est compossibilis actui scientie et opinionis fo.53.f.z.54.a
Habitus non totaliter corrumpitur per vnum actum contrariuz folio.54.a
Habitus charitatis infusus secūdum magistrum non requiritur ad diligendum deum. fo.138.b.c
Habitus dupler potest esse respectu actus sciendi fo.222.e
Hereticus infidelis habens intētionem.z̄c. vere baptisat. fo.235.l.
Homo vt dicitur de xp̄o quid importat fo.216.b.
Homo quid sit.fo.216.b
Hominem esse qui non sit eiusdez speciei specialissime cum homine tam existente est impossibile folio.200.b.
Homo non potest non esse et potest esse quod nullus sit homo folio.221.a.
Homo passus fuit in cruce z idez homo non fuit xp̄s.fo.218.a
Homo nō ꝑt peccare ergo est ipeccabilis non valet.fo.214.d
Homo nascebatur de virgine qui

non erat homo fol. 218.c.
Homo fuit ab eterno ꝛ idem incepit esse homo fo. 221.a
Homo est nomẽ suppositi humanitas vero nature fo. 216.b.
Homo non vniuoce de xp̃o ꝛ alijs hominibus dicitur fo. 216.c.
Hominem qui peccare posset nec vellet deꝰ potest fecisse fo. 220.a
Hũanitas non supponit ꝑ christo fo. 216.b.
Humanitatibus tribus assumptis a tribus personis an essent tres homines fo. 220.b.
Humanitas põt fieri hõ sine aliq̃ acq̃sitiõe vel depditione fo. 219.c
Humanitas relicta an sit homo siue suppositum fo. 218.d.
Humilitas petri de alliaco ostenditur In cõmendatiõe theologie folio primo.a.b.c.

De littera. I.

Idẽptitas formalis nullã cõpatitur non idẽtitatem sed bene idemptitas realis folio. 107.h.
Ignorãtia infantiuz an eos excusset ab obseruãtia p̃cepti de baptismo. fo. 239.a.
ymago trinitatis an magis consistat in ratione substantie ꝙ actum eius fo. 88.d.
ymaginem trinitatis an perdiderit homo per peccatum fo. 89.b
Imaginis ratio consistit in substãtia aie et actu intelligendi ac volendi fo. 87.b.c.
Imago dei per quid exprimitur folio. 89.a.
Imago trinitatis solet exprimi p noia significãtia substantiam cognotatiuã fo. 88.d
Imago tripliciter capit fo. 86.d
Imaginem trinitatis immortaliter eẽ insitã aie quõ iferẽ fo. 89.c
Imaginis create partes an sint equales fo. 90.c.
Imaginari quot modis capitur fo. 184.g.
Impossibile semper implicat contradictionem licet non semper euidenter inferat falsitatem fo. 79.c.
Impossibile dupliciter accipitur folio. 5.c.
Impossibile potest velle volũtas. folio. 8.l.
Impossibile non suscipit magis ꝛ minus folio. 79.c.
Impeccabilitas in potentia ꝓpinqua cõueniret illi cui nullum esset datum preceptum fo. 214.c.
Impossibile creditum tale nõ põt rationabiliter appeti distincte et absolute. fo. 65.c.
Incipiens esse nouiter incipere eẽ ab alio non est euidẽs fo. 83.a.
Incarnata est diuinitas ꝓ hoc qõ ꝙbũ assũpsit hũanitatẽ. fo. 217.a
Incarnari vnã ꝑsonã sine alia an repugnet fo. 68.c.
Indiuidua infinita simul esse non repugnat. si duo simul esse non repugnet fo. 146.h.
Ingenitũ ꝛ sapientia ingenita dupl̃r accipiuntur fo. 134.a.
Intelligibile ꝙ tuncũq̃ excellens nõ corrũpit intellectũ. fo. 77.c
Intellectũ creatum seipso intelligere potest sine cõtradictione saluari folio. 89.c.
Intellectio an sit qualitas permanens. folio. 89.c.
Intellectus diuinus respectu veri de futuro contingentis est noticia infallibilis sicut volũtas ẽ causa impedibilis fo. 9.f.g.
Intelligentia memoria et volũtas sunt equales respectu obiectoruz folio. 90.f.
Intellectus diuinus põt non indicasse quod iudicauit sicut diuinus

voluntas ſicut velle quod noluit. folio.9.h.
Intellectui diuino nulla eſt cauſa ſeu ratio cognoſcendi.fo.10.b.
Intellectus diuinus et voluntas ad bonum ſenſum diſtinguũtur ratione fo.109.d.
Intellectum ita perfectum de⁹ poteſt facere vt ſola determinatione ſue volũtatis ſufficiet aſſentire q̃ buſcunq; veris fo.10.c.
Intellectus diuinus nõ potius cognoſcit eccleſiam ſuam q̃ creaturam.folio 164.e.
Intellectus diuinus an poſſit dici lex obligans.fo.33.a.
Intellectus diuinus nõ prius ſuã eccleſiam q̃ creaturam intelligit folio.164.e
Intellectui diuino nichil poteſt eẽ ratio cogitandi.fo.164.e.
Intellectus põt intelligere impoſſibile tam apphenſiue q̃ indicatiue.folio.81.a.
Intellectio dei quomodo attribuitur itellectui ꝛ ñ volũtati fo.101.a
Intellectus nõ põt tantũ fortificari q̃ ad cuiuſlibet veritatis noticiam poſſit peruenire. fo.48.e.
Intellectus eodem actu intelligit pricipia et concluſiones fo.57.i.
Intellectio an precedat volitionẽ folio.89.g.
Intellectui diuino aliq̃d cõuenire põt dupliciter intelligi,fo.101.a
Intellectus vtrũ poteſt credere ſin deum propter rationem.fo.289.a
Intellectus creat⁹ quõ põt p aliũ ſe intelligere.fo.89.e.ꝛ.f.
Intellectus ex imperio volũtatis cum praua affectione ꝛ aliqua apparẽtia falſa poteſt diſſentire primo principio.fo.39.a.
Intellectus diuinus propꝛ determinationẽ voluntatis diuine non aſſentit q̃ antiꝛps erit fo.10.d.
Inexiſtẽtia tripliciter ymaginari poteſt fo.154.d.
Infidelẽ eẽ theologum eſt poſſibile.folio.49.f.
Indiuidua ſolo numero diſtincta ad nullum numerũ terminari non eſt euidens.fo.84.g.
Indiuiduũ deus nõ poteſt facere melius idem manens.fo.199.d.
Infinitum accipitur quadruplicit̃.folio.196.a.
Infinitum an poſſit produci a deo folio.196.
In infinitum contingit bene eſſe create rationali per aliud afruitione an ſit concedẽdum.fo.62.d
Infinitum corpus ſi eſſet quomodo moueretur.fo.197.f.
Infinitum calorem qui ſubito cale faceret de⁹ poteſt facere.fo.198.c.
Infinitiuus mod⁹ verbaliter ſumptus non poteſt reddere ſuppoſitum verbo,fo.96.g.
Informare inexiſtere vel inherere differunt.fo.71.e.
Infinitum vigoris intenſiue non eſt ponendum ſequendo rationem naturalem fo.196.b.
In infinitum excedens aliquid nõ propterea eſt infinitum. folio.56. in principio.
Intentio debita ad baptiſmũ que ſit folio.23.m
Intentio faciendi q̃ eccleſia facere intendit abſq; ſciẽtia preciſſe foꝛe ſufficit.fo.29.d.
Intrinſece et eſſentialiter eſſe tale quid ſit.fo.70.c.
Intuitiua noticia non poteſt naturaliter eſſe ſine exiſtentia rei ſꝛ abſtractiua bene poteſt.fo.74.c.ꝛ.d
Intuitiua noticia bene eſt reſpctũ aliquorum intelligibiliũ que nullo mõ cadũt ſub ſenſu.fo.74.e
Intuitiua noticia q̃d ſit.fo.73.e
Inuocatio auxiliꝭ.ſſ.multũ vtilis

ponitur folio primo.d.
Judicant se sentire que non sentiunt dormientes timentes infirmi et ludificati fo.42.q
Judicat aliquis se adhuc videre qđ non plus videt propter fortem alterationē organi.fo.43.a
Judicare potest sortes se non sentire hominē cum tamen homo sentiatur ab eo.fo.42.f.g.
Judiciū diuinū impossibile ē esse falsum fo.167.e.
Judicare potest aliquis ꝙ ipe sentiat aliquid cū tamen nihil sentiat.folio.42.f.
Judicare nō potest aliquis ex causis naturalibus se non sentire cuz non sentiat fo.42.f.
Justificati nō baptisati tenentur baptisari.folio.238.c.
Justum in foro interiori est iustuz in foro exteriori folio quarto.h.
Justū lege humana est iustuz lege diuina folio quarto.f.
Justum iure polit est iustuz iure fori folio quarto.h.

De littera L.

Latitudinē infinitaz intensiue ꝓbabile ē deū posse ꝓducere actu.fo.197.a.
Latitudo fore extēsiua quid est ꝛ similiter intensiua fo.144.k.
Lex xpi id est fidei infuse habitus vel actus est viatori perfectissima lex creata.fo.8.f.g.et fo.9.a.b.
Lex xpi ex fide infusa est perfectissima lex creata:folio.8.e.
Lex naturalis ꝛ mosaica spiritualiter intellecta non sunt perfectissima lex creata fo.8.d.
Lex multipliciter accipitur ꝛ a diuersis diuersimode diffinitur.fo.7.i et fo.8.a.b.c.
Legis xpi credulitas p rationē pt ꝓbari ꝛ ē meritoria.fo.9.d.e.
Lex xpi in quo consistit an in scripto vel in mēte fo.278.e
Lex multipliciter accipit.fo.277.c.
Lex xpi si nō est ex fide infusa nō ē perfectissima.fo.278.g
Lex ista non furtum facies est obiectum diuine volūtatis.fo.15.g.
Lex diuina multipliciter accipitur folio.277.d.
Lex xpi que est fidei infuse habitꝰ vel actus est lex perfectissima. folio.278.d
Lex naturalis humana et etiā diuina non est lex perfectissima folio.278.b
Legis rationem nulla obligatio habere pōt nisi sit voluntati diuine consona folio quarto.c
Lex xpi multipliciter accipitur folio.278.a.
Lex prima obligans est volūtas diuina fo.33.a et fo.3.d. et fo.4.b. ꝛ folio.10.f.
Lex nulla creata est simpliciter prima inter oēs leges fo.3.f.
Lex xpi ē signuz perfectissimū voluntatis diuine fo.6.k
Lex vna simpliciter ē inf leges obligantes fo.3.e.ꝛ fo.15.h
Logici physici ethici ꝛ politici eruditur in scola theologie fo.1.g
Lumen cātum in aere a candela deꝰ se solo pt cōseruare. fo.141.b.
Lumen naturale quid sit.fo.82.a

De littera M.

Magnitudinē infinitaz aut multitudinē deum posse producere actu.fo.196.f.
Magnitudinē eē actu infinitā in lumine naturali nō potest improbari.fo.196.f.
Magnitudinē accipiendo pro aliquo absoluto vna diuina non est aliqua magnitudo quin sit alia

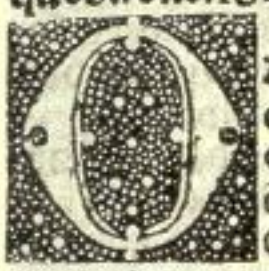
folio.153.d.
Magnitudo quadrupliciter ꝑt accipi.folio.153.d
Magis et minus multipliciter sumitur quomodo totum ꝛ pars reperiuntur in infinitis.fo. 198.b.
Magis et minus quō in infinitis reperiuntur.fo.198.b
Mala culpe fieri quomodo deꝰ permittit.fo. 203.e.
Mancus debita verba proferens et mutus abluens non baptisant fo.235.m.
Materia quattuor librorum sentētiarum stat in quattuor questionibus.folio.1.h.
Materia sacramenti confirmationis forma ac minister ꝛ suscipiēs tanguntur fo.246.a.
Melius multipliciter potest referri.folio.199.c.
Mens potest vocari amor et notitia ac habitus fo.88.d.
Mentalis propositio que est conclusio demonstrationis non est notitia vel assensus fo.51.f.
Merendi status non conuenit soli viatori.folio.34.d.
Missa et quelz alia oratio ecclesie dicit duplr valere fo.251.f.
Misse valor est finitus fo. 251.f
Missa principaliter pro anima alicuius celebrat.fo.251.e
Missa non tantū valet pluribus sicut vni si pro vno solo dr.fo.251.f.
Missio visibilis.ff.significat missionē inuisibilez tunc primo fieri vel factā esse tunc fo.137.d.
Missio visibilis alicuiꝰ psone pōt dupliciter fieri.fo.137.c.
Mysteria quattuor trinitatis in ꝑmo libro sententiarū reuelantur. folio.2.e.
Missio datio mitti et dari quid important fo.135.e.
Mitti et dari non sunt cōia tribus personis fo.135.g
Mittere seipsaz potest persona eadem.folio.135..f.
Mittere est commune tribus personis.folio.135.f
Mons in quo fundat ecclesia multos cōtinet perfectos viros.folio 270.d.e.
Monarchia regia temporalis non fuit data petro.fo.283.c.d.e.f.
Moueri localiter potest imaginari tripliciter.fo.256.a.
Mundus potest melior fieri ꝙ sit bonitate accidentali.fo.199.d
Mundum non fore ab eterno fuit falsum an sit cōcedēdū.fo.35.f.ꝛ g
Mundum fore erat verum anteꝙ aliquid esset preter deum quomodo intelligitur fo.35.e
Mutatio pōt capi duplicter large et stricte.stricte duplr.fo.123.b
Mutatio solum est genus ad gnationē que est in diuinis. fo.123.a
Mutatuz esse non dicat aliquid secundum se vel secūz suas ptes acq̄sitionem noui loci.fo.196.d.
Mutatio corporis de extremo ad extremū pōt fieri sine transitu per medium fo.196.d.

De littera N.

Atura humana dimissa a ꝙbo an eēt purus homo et stulte homo fuerit ꝙps fo.218.a
Natura hūana eadē potest vniri tribus personis.fo.220.c
Naturā humanā vniri diuine intelligi potest dupliciter fo.219.b.
Natiuitas est pfecta ex natura.i. er patre qui est eadem natura cū filio.fo.122.
Negationum priuationū secūduz brandensem deus est cā.fo.163.a.
Necesse esse est an sit propō ꝑse

nota ſit euidenter demonſtrabilis folio.85.b.
Nicholaus ſanctus vnica lactatione duob⁹ dieb⁹ in ebdomada fuit contentus quare fo. 244.k.
Nomina que in diuinis dicuntur pluraliter poſſunt etiam dici ſingulariter fo.97.g.
Nomina eſſentialia: perſonalia: ꝛ notionalia de quibus debeant affirmari ꝛ negari i ſingl'ari fo.92.c
Noia que dicũtur de diuinis quõ et de quibus debeant affirmari ꝛ negari in plurali fo.12.e.
Nomina eſſentialia ſunt in multiplici differẽtia ꝛ ſimiliter perſonalia coia ꝛ notionalia fo.92.a
Noia ſignificantia deꝰ aliqñ ſunt eſſentialia aliqñ perſonalia aliqñ coia aliqñ notionalia fo.91.d
Noticias eẽ idẽ ſignificãtes quarum vna eſt infallibilis et nõ alia eſt poſſibile.fo.42.a.
Noticia non requirit ad ſui eẽ qꝺ ſit in potẽtia intellectiua fo.71.e.
Noticias eſſe idem ſignificantes quaruꝫ vna eſt ſimpliciter euidẽs ꝛ alia ineuidẽs ẽ poſſibile.fo.42.c
Noticia rei in ſe ſemp eſt intuitiua vl' er' intuitiua accepta.fo.75.b.
Noticia infallibilis q̃d ẽ.fo.160.f.
Noticia non eſt intrinſece ꝛ eſſentialiter noticia.fo.70.c.
Noticia ĩtuitiua ꝛ abſtractiua nõ differũt per rationes motiuas formales.folio.74.c.
Noticia non poteſt magis eſſe noticia alicui intellectui quã ille intellectus ſit perfectus fo.198.c.
Noticia ſimpl'r euidẽs hẽri p̃t de multis varietatibus contingẽtibus.folio:36.e.
Noticia acquiſita per erperientiã aliqñ eſt ſcia.fo.51.in principio
Noticia ſcientifica ꝛ noticia p̃ncipiorum.aliquando hꝫbent eũdez modũ acquiſitionis.fo.51.b.
Noticia ſenſitiua complexa eſt in brutis.folio.73.d
Noticia intuitiua non plus eſt exiſtentis q̃ nõ exiſtentis.fo.74.b
Noticia ſeipſa ſeu ſua perfectiõe intrinſeca eſt ſimilis obiecto et vna magis q̃ alia.f.42.c.
Noticia maior fide de omnib⁹ veritatibus theologicis naturaliter hꝫberi non poteſt.fo.46.a.
Noticia ſeu cognitio an producat ab aia cuius eſt.fo.89.d.
Noticia euidens nõ eſt in infinitũ certior opinione.fol'.56.g.
Noticia euidẽs euidentia ſumma eſt ifallibilis vniuerſalit'.fo.42.a
Noticiam vnam duci ab alia põt multipliciter intelligi.fo.85.d.
Noticiam intuitiuam dei euidentem reſpectu oĩm veritatum theologicaꝝ hꝫberi eſt poſſibile de potentia abſoluta.fo.46.b.
Noticia aliqua hũana de aliq̃ contingenti vero eſt infallibilis folio.42.in principio.
Noticia quid eſt.folio.70.b.
Noticia creata vel creabilis nõ eſt infallibilis reſpectu futuri contingentis.folio.182.b.
Noticia vnius rei incõplexa nũq̃ eſt cauſa ſufficiens prime noticie alterius rei incomplexe fo.85.d.
Noticia non poteſt magis aut minus eſſe ſimilis obiecto q̃ ſeipſa folio.72.c.ꝛ.d.
Noticia diuina ſola eſt vniuerſaliter ifallibilis.folio.42.in p̃ncipio
Noticiaꝝ q̃dã diuiſiones. fo.73.c
Noticia ĩtuitiua ꝛ abſtractiua hꝫbẽt idẽ obiectũ totaliter.fo.74.b.
Noticia importat effici a potẽtia vitalit' perceptiua et eſſe in ea. folio.70.d.ꝛ fo.71.a.
Noticia duplex euidens et ineuidens euidens et ineuidẽs diuidꝫ

tur etiam.folio.44.d.
Noticia dicit quod sit iformatiue in potētia cognitiua. fo. 71.d.
Noticia diuiditur in abstractiuaz et intuitiuam.fo.73.e
Noticia creata que fuit reuelatio alicuius veri contingentis nō pōt fuisse noticia fo.181.f.
Noticia creata que fuit reuelatio veri de contingenti futuro potest nunc̄ fuisse reuelatio fo.181.d
Noticia non importat in sua ratione q̄ sit inhesiue in potentia vitaliter preceptiua.fo. 71.e.
Noticia euidens maior est ineuidente folio.44.e.
Noticia creata sicut diuina reuelatio est infallibilis secundum alt quos.folio.182.c.

De littera O.
Obduratio duob⁹ modis accip̄ fo.176.d
Obediēdū ē deo pl⁹ q̄z hoīb⁹.fo.211.
Obiectū scie nō est res extra nec etiā cōplexum significabile.fo.51.e.
Obiectum intelligibile in infinitū excedens obiectū ꝓportionatū intellectui an possit ab eo intelligi folio.77.e
Obiectū semp teriat suā cognitionē th̄ n̄ sp agit suā cogitōez.f.80.b
Obiectū infinitū an sit proportionatum virtuti create.fo.65.e
Obligare aliud dicit q̄z efficere obligationem.d.fo.18.
Obligari d̄r q̄libz creatura ad impossibile secundū quid.fo. 142.g.
Obligatio aliqua nō ideo d̄r eē de iure diuino qz a deo approbat.26.c
Obligari ad quodlibet possibile nō pōt creatura rōalis. f.212.d.
Obligare se creaturā: deo ꝓhibēte dupl̄r pōt intelligi.fo.26.e.
Obligari non pōt creatura rationalis ad faciēd impossibile.f.212.a.
Obligari ad nō obediēdū deo creatura non potest.fo.212.c.
Obligari ad impossibile duplicit potest intelligi.fo.211.h.
Obligatus ad duas missas nō satisfacit per vnā.fo.251.d.
Obligatur creatura rationalis in casu ad faciendum aliquid qđ est peccatum.fo.211.f.
Obligari et teneri differūt ꝑ suas diffinitiones.folio.5.c.
Obligatio nulla est ad quā nō cōcurrit diuina lex.folio 4.a.
Obligari pōt creatura rationalis ad volenduz impossibile.fo. 211.b
Obliq̄tas volūtatis create sine culpa qmid sit.fo.270.a.
Odiū dei pōt nō esse odiū fo.195.f
Odium dei potest referri in deum folio.62.a.
Odiendo deum vtrum quis possit mereri.fo.212.d
Odium repugnat et deo et actui quo fruimur deo.fo.65.i principio.
Odiū dei dup⁹ potest facere se solo folio.195.e.
Odio dei aliq̄s q̄s meret fo.67.d.
Oñipotens quo ad effectū et quo ad efficiendi modum de deo dicitur.fo.193.c.
Omnipotētia est terminus partiz categoreumaticus et partim sincategoreumaticus fo.191.d
Omnipotentia que sit illa q̄ attribuit deo fo.192.h.et fo.193.a.b.c
Omnipotēs quare de deo dicitur folio.191.c.
Omnipotentia que est pfectio simpliciter quid est fo.191.f.
Omnipotentia includens producibile in obliquo non dicit perfectionem simpliciter fo.191.e.
Oñipotentia includens factibile in obliquo dicit perfectionem simpliciter fo.191.e

Omps ḋd sit et a ḋ de⁹ dicaṫ ops fo.190.g.h.i.a.b.fo.191
Omps etiã nõ sufficiẽter describitur ꝙ ꝓducere quicquid nõ implicat contradictionem. fo.156.d
Omps est qđ põt facere quicquid fieri non implicat contradictionez folio 156 d.
Omnipotẽtia accepta vt includit quãlibet potentiam nec filius nec ſſ. est omnipotens.fo.154.d
Omnipotẽtia non importat posse producere filium fo.191.f.
Omnipotentie deo attribute non quent facer oz possibꝫe. fo.192.h
Omnipotentia vt respicit obiecta ad infra personis diuinis omib⁹ equaliter conuenit.fo.155.c.
Omnipotentia anqueniat deo tãcꝫ cause prime fo.194.f.
Omissio infinita non est dabilis. folio.152.d.
Omissio non est culpabilis nisi cognoscaṫ pena imposita fo.152.e
Opinionem habuit soluz aristoteles quod perpetue forent generationes.fo.42.e
Opinionibus suis aliqui tantum adherent ꝯtuz alij conclusiomb⁹ suis demõstratis quomodo intelligitur.folio.55.f.
Opinio non põt tantum augeri ꝙ cogat intellectum contra imperiũ voluntatis.fo.48.c.
Opinionibus suis aliqui ita firmiter adherent sicut et haberent scientiã quõ intelligitur.fo.48.b
Opinio sumiṫ multipl'r.fo.55.b
Opinio põt natural'r haberi de ml'tis ẏitatib⁹ theologicis.fo.45.a.
Opatio dei ad extra est signũ volũtatis diuine sicut effectus sue cause folio.203.c.
Oppõ cõtraria aut cõtradictoria bñ excludit in creaturis sũmã vnitatẽ.fo.96.b. ¶ Oppm̃ min⁹ diligi nõ semp debem⁹ magis velleꝯ oppm̃ magꝭ dilecti fo.65.i ṗnci.
Oratio quid est fo. 210.d
Oratio põt fieri ꝑ illo ꝙ quo orãs credit se non ipetraturũ.fo. 210.e
Ordo charitatis quõ intelligitur. fo.63.a.c.b. ¶ Ordo partiuz in toto potest esse absqꝫ ordine partiuz in toto fo.255.b. ¶ Originalis culpa an possit in baptismo dimitti sine mortali fo.243.g.
Panis et vinũ sunt materia sacramenti eucharistie fo.248.b
Panis an trãsſubstãriet in corp⁹ xp̃i.fo.265.a.b.c.d.e.f.g.h
Papa in hijs que sunt fidei ẽ subiect⁹ iudicio gñal' eccl'ie fo.292.d
Papa nõ hz iurisditionẽ tẽporalẽ z spũalẽ eq̃liter executiue.fo.283.g.
Papa quõ se habz ad ṗncipes fo. 284.b ¶ Parẽs primus fecit dolo furtũ in ipsius fo.12.b.
Paruulus proiectus de ponte anlit baptisatus.fo.224.c.
Paruuli ab herode occisi non circuncisi an saluabantur.fo.238.i
Paruul⁹ cũ calato in puteũ miss⁹ an sit baptisatus.fo.227.d.
Patrẽ eẽ priorẽ filio ẽ dubiũ inter doctores.fo.123.h. ¶ Pater genuit filiũ volũtarie dupl'r ꝓ intelligi fo119.f. Paternitas est prior origine filiatiõe ẏra ockã.fo. 125.e
Pater vere et realiter est prior origine filio fo.124.h. ¶ Pr̃em eẽ ṗncipiũ filiũ ꝓbant multe auctoritates fo.120.b. ¶ Pr̃ et fili⁹ ꝓducũt spm̃ sctm̃ nec inꝯtũ vnũ ṗncipiuz nec inꝯtũ duo ṗncipia fo.127.f.
Paternitas nõ est i pre nec econtra sed est i filio z ecõuerso.fo.154.d
Patrẽ et filiũ esse duo principia ꝓbatur per hilarium fo.129.b.
Paternitas non est communicabilis res tamen que est paternitas est cõicabilis fo.108.a

Patre assumēte humanitatē filiꝫ an eadem persona sit pater et filius.folio.220. d.
Pater et filius et spūssanctus sūt vnum principium notionale ⁊ nō naturale.fo.128.c.
Patrē aliquid posse quod nō pōt filius est cōcedēdū.fo.121.e.
Pater et filius nō sūt oino respectu spūssancti sicut respectu effectus creati vnū pricipiū.fo.127.f
Pater et filius an sint duo principia.notatur fo.130. a.b.
Patrē et filiū esse vnū p̄ncipium ſſ.ostēditur.fo.126.a.
Pater et filius intelligēdo se et amādo se ꝓducūt.ſſ.fo.133.c.
Pater quō est sapiēs sapiētia genita et igenita.133.e.
Pater in diuinis quomō sapit verbo:⁊ dicit.fo.134.
Pater et filius quomō ꝓducūt. ſſ. fo.133.d.
Pater et filius nō spirāt spū sancto.133.d.
Pater generat id qō se.fo.93.e.
Paulus in raptu fuit viator.folio.34.d.
Pctm̄ omne est omissio vel ⁊missio cōtra legis ꝓhibitionem vel p̄ceptū.folio.4.i.
Pctm̄ deū facere ⁊ deū peccare ⁊ penam pcti a deo fieri quomō intelligit.notat.fo.193.d.e.
Pctm̄ nō semp adimit bonū licet i disponat subiectū.fo.152.g.
Peccatum destruit gr̄am et infidelitas fidem.fo.228.g.
Peccatū quomodo dicitur adimere de bono.fo.152.g.
Peccatum quodlibet est amissio vel commissio contra legis prohibitionem vel preceptum. folio .14.b.
Pctm̄ ex se nullū est nisi ea lege ꝓhibitū.fo.4.k.
pctōr̄ aliquid habere ⁊ dign⁹ sit iustificatione accipit.fo.176.e.
Pctm̄ nō fuisse an possit quis appetere.fo 95.c.
Peccare non stat rationalem creaturam quin agat cōtra dictam̄ recte rationis.fo.19.c.
Peccat nullus in eo qō vitare nō potest.fo.210.h,
Pctm̄ veniale nullo mō prohibet gr̄am infūdi.fo.244.i.
Pctm̄ veniale nō reddit aliquem min⁹ a deo dilectū.fo.152.f.
Pctm̄ veniale pōt adunere de iustitia acq̄sita.fo.152.g.
Permittere aliquid duplicit intelligit.fo.203.e.
Pena que remittit i baptismo notatur.fo.244.b.
Pena damni et pena sensus damnatorum tāgit cum mathei 25. discedite a me maledicti .fol.3.a.
Pena iterantiū baptismū tam cōferēciū ⁊ suscipiētiū que sit. folio.24.e.
Penā deus vult dare forti ⁊ peccabit.fo.178.
Penar̄ diuerse sūt diuisiones.folio.244.d.
Pena tota dāmnati ꝓ actu demeritorio mortali nō est mai⁹ malū ⁊ sit bonū totū p̄miū btificū pro actu meritorio eq̄li.28.d.
Pena sola dāni nō est tā mala ⁊ bonū est totū premiū beatificū correspondens ei.fo.26.d.
Pena peccati contracta nulla est maius malū ⁊ sit bonū totū p̄miū btificū ꝓ actu meritorio eq̄li sibi correspondente.fo.26.d.
Penitentem ꝓnon esse obligatum ad volēdū pctm̄ suū nō fuisse est probabile.fo.5.f.
Per potest accipi multipliciter.fo.113.e.
Per aliqm̄ ꝫportat circumstantiā

ſubiecti ſiue denominati aliqñ cir cūſtāniā cōnotati. foł. 87. b.
Perfectio ſimplicit quid requirit fo. 109. b.
Perfectiones ſimpliciter equalit: ter cōueniunt rebus diſtinctis ſe cundū ſpēm. fo. 202. f.
Perfectio attributalis pōt capi dupliciter. fo. 108.
Perfectio ſpecierum penes quid attendit. fo 200. d.
Perfectio ē duplex/ ſcz ſipliciter ⁊ ſm quid. foł. 201. a.
Perfectio ſimpliciter poteſt du: pliciter ſumi. foł. 121. e.
perfectio ſumma ſacramētorum an ſit ex lege chriſti recepta. fo: lio. 224. a.
Perfectionem ſipliciter eſſein patre que non eſt in filio pōt dupli citer intelligi. fo. 121. e.
Perfectio ſimpliciter et denomi: natio perfectionis differunt. fo: lio. 108. a.
Permiſſio malorum culpe nō eſt a deo prout pmiſſio eſt ſignūvolū tatis dei. fo. 7. c.
Per ſe notum quid ſit fo. 78. c
Perſone diuine an ſint equaliter perfecte. fo. 90. g.
Perſona verbi vnita humanitati non actuat ipſam formaliter. fo: lio. 217. c.
Perſona verbi ſola aſſumpſit hu manitatem. fo. 216. a.
Perſona diuina et relatio non di ſtinguūtur realiter. fo. 105. b.
Perſone diuine oñs pñt aſſume re vnā vł plures naturas ſimul vel ſucceſſiue. fo. 215. e.
Perſona verbi aſſumpſit huma: nitatem in perſone vnitatem. fo: lio. 216. c.
Perſone diuine ſunt equales in perfectione. f. 154. a.
Perſonarum pluralitas ſola fide eſt tenēda. fo. 122. a.
Perſone diuine per quod conſti: tuuntur et diſtinguūtur. f. 126. c.
Perſone diuine ſunt equales ſibi i vitā ſm eſſentiaz ſiue propter eſ ſentie vnitatē. fo. 154. b.
Perſona oīs eſt ſuppoſitum ſed non econtra. fo. 215. d.
Perſone diuine non diſtinguūt differenter. fo. 96. e.
Perſone diuine aliquo mō ſt prio res notitia creaturarū. f. 125. a.
Perſona quid ſit. fo. 215. c.
Perſone q̄ ſūt vnū principiū non ſpirāt ſpm̄ ſctm̄. f. 128. a.
Perſona. ſſ. nūq̄ datur q̄n dentur eius dona vel aliq̄d. fo. 136. b.
Perſone diuine ſūt equales ſcdz magnitudinē relatiuā. fo. 154. c.
Perſonā vnā intelligi nō intelle ctā eēntia an ſit poſſibł e. fo. 67. h
Perſona vna nō eſt i alia nec ecō uerſo. fo. 154. d.
Perſona non diſtigui tur ab alia formalł nec relatiue. fo. 107. c.
Perſonalis ppietas eſt p̄cipiū productiuū ipſi⁹ filii. fo. 128. a.
Perſona diuina ſi non eſſet idem eſſenti aliter cum aliis alie ſuper fluere nt. fo. 46. g.
Perſona diuina ſi non eſſet idem cū aliis alie ſupfluerēt. fo. 96. h.
Perſone diuine ſm aliq̄s infinite diſtinguūtur. fo. 96. c.
Perſona. ſſ. data ramicis dei ſicut ipſa dona creata. fo. 136. a.
Perſona filij ſola eſt potentia per ſona generandi ⁊ perſona patris eſt potentia actiua generandi. fo lio. 121. b.
Perſona ſuſcipiens baptiſmum que ſit idonea. fo. 236. a.
Perſona diuina poteſt aſſumere omnem naturam in perſone ſi: ue ſuppoſiti vnitatem. folio. 215. e.

Persona diuina si non esset idem essentialiter cum alijs alie superfluerent. fo. 96. g
Petrus prius fuit summus pontifex q̄z ep̄us romane ecclesie. fo. 280. e
Petrus obseruans legalia an errauerit. fo. 240. c d
Petrus et alij apostoli habuerūt duplicem potestatem. fo. 280. b
Petrus non fuit petra firma. fol. 269. d
Petrus exp̄i ordinatione tenuit ep̄atum romane ecclesie. folio. 280. d
Petrus et alij ap̄li non habuer̄t equalem potestatem reginimis. fo. 280. c
Pharao meruit vt deus eius cor induraret. fo. 76. d
Phi peruenerunt ad noticiaz duarum personarum sed non tertie quomodo intelligitur. fo. 49. b
Phi sequendo rationem naturalem multa posuerunt que nō euidenter p̄bauerūt. fo. 65. d
Phūs non demonstrauit nec euidenter conclusit deum esse. folio. 79. c
Phi aliqui presumptuosi asseruerunt omnem veritatē posse naturaliter esse nobis euidentem. fo. 36. c.
Phs an habuerit aliquē 9ceptū supponētem p̄ deo. fo. 82. b 7 c
Phi ātiqui lz multas habuerint ⁊tutes tñ errauerunt. fo. 270. c
Pluralis terminus nō semp̄ verificatur de illis quoz singularis verificatur. fo. 149. b
Ponentes aliquod vnū esse plura indiuidua vnius generis vel speciei non sūt digni vocari philosophi. folio. 99. a
Positio nē aliquā posse sine cōtradictione sustineri nō est sufficiēs rō q̄ nō debeat negari. fo. 98. f
Positio corporis in loco est dupler. folio. 259. b
Posse aliquid de potentia ordinata deo conuenit dupl'r. fo. 192. b
Possibile mltipl'r accipit. 191. h.
Possibile duobus modis accipitur. folio. 5 h
Possibile aliquod eē creature libera potestate dupliciter accipitur. fo. 5. h
Potentia absoluta an sit posse q̄cūq̄z nō iplicāt cōtradictionē. fo. 190. g.
Potentiā actiuā aliquā eē oīpotētem nō est euidens. fo. 193. a
Potentia et principium possunt capi dupliciter. fo. 120. c
Potentie generandi negatio in diuinis est negatio vere potētie productiue. fol. 120. b
Potentia dei est dupler ordinata scilz. et absoluta. fo. 192. b
Potentia absoluta creata aliq̄d potest q̄d non potest de potētia ordiata sicut deus. fo. 229. c
Potētia an sit ad p̄teritum. 161. e
Potentia gn̄andi est in diuinis. folio. 120. a
Potentia sēsitiua pōt cōseruare sensationē obiecto destructo. fol. 41. c
Potētia diuia sicut nō pōt facere p̄teritū non fuisse sic nec futuruz non fore. fo. 11. a
Persona diuia sicut efficere non pōt p̄uationē v̄l negationē sic nec p̄teritiōez v̄l futuritionē. fo. 10. h
Potētia generādi passiua a p̄re filio cōicat. fo. 2. b
Persōa gn̄andi nō ē psōa sic̄ ipa nō ē psona effectiua. fo. 156. c
Potētiā generādi eē in p̄re de rigore est falsū ad bonū sēsū tamē potest cōcedi. fo. 2. d
Pōtificat9 sūm9 7 pōtificat9 tenia

ne eccl'ie quō sūt diſſlicti. fo.280.
Preceptū phibitio ⁊ c̄. p vo- (fg
lūtate placiti acciptunt. fo.203.d
Preceptū ⁊ phibitio ſt ſigna volū
tatꝭ diuine obligatoua: lz nō alia
tria ſigna. fo.17.c
Precepta iuris naturalis an ſint
euidenter cognita. fo.65.d
Preceptū aliq̄d dr̄ iure naturali
dupliciter. fo.65.d
Preceptū iplere ppt̄ deū ⁊ velle i-
plere nō ib̄ ſibi volūt. fo.213.a
Precepta quō obligāt. fo.204.c
Precepta policie aut alia q̄q̄ de-
creta nō obligāt niſi ic̄pt̄ū l t diui
ne legi cōſona. fo.4.f.
Preceptū phibitio ⁊ ciliū pmiſſio
⁊ opatio nō ſupponūt p diuia vo-
luntate extrīſeco ſigno. fo.7.c
Precipi nō ſtat aliq̄d a creatura
potente obligare et illud nō p̄ci-
pi a deo. folio. 18.a
Precipitur aliud ⁊ aliud intēdit:
⁊ ſilr de phibitione. fo.24.c
Preceptum de dilectione dei non
poteſt ſtante lege impleri p pura
naturalia. folio 61.a
Predicata diuina quō dicunt de
homine et econuerſo. fo.216.f
Predicatio euangelij exiuit i om
nem terram fo.238.h
Predeſtinatoꝝ numerus ē deo
certus. folio.174.d
Predeſtinat⁹ null⁹ ē ppt̄ bonū v-
ſū liberi arbitrij. fol.175.a
Predeſtinatoꝝ numeꝝ poſſe au-
geri pōt dupl'r itelligi. fo.174.d
Predeſtinatus pōt nunc̄ fuiſſe
predeſtinatus. fo.173.e
Predeſtinatio quid includit. fol.
178.c
Predeſtinati a deo gratis et mi-
ſericorditer pure predeſtinantur
folio.175.a
Predeſtinatio dei licet ſit immu-
tabiliter predeſtinatio non tamē
eui tabiliter. fo.173.g
Predeſtinatōis actiue nulla ē cā
folio.178.primo.e
Predeſtinatio dei licz ſit neceſſa-
ria ē tñ deus cōtingēter. fo.173.f
Predeſtinationis et reprobatio-
nis quō pōt aliq̄ dici cā. 178.e f
Predeſtinatiōis et reprobatiōis
actiue nulla ē cā. fo.178.e. ſcōm.
Predeſtinatur nemo propter me
rita. fo.178.a ſcdm.
Predeſtinatiōis eſt aliq̄ cā in his
.ſ. q̄ pp merita ſaluabūt. fo.178.c
predeſtinatiōis alicui⁹ ē aliq̄ cā ⁊
alicui⁹ nō accipiēdo cām. 178.b
predeſtinationis et reprobatiōis
an ſit aliqua cā. fo.178.h
predeſtinationis paſſiue ⁊ repro
bationis aliquam cauſam eſt pro
babile. fo.178.e ſecūdum.
predeſtinar⁹ poteſt damnari. fol.
173.d
predeſtinata ſunt quelibz creatu-
ra rationalis ab eterno vel repro
bata. folio.173.b
predeſtinationis vita data vl' ha
bita ē effectus. fo.172.d
predeſtinatio vna eſt alterius cā
folio.178.e ſcdm
predeſtinat⁹ null⁹ eſt ppt̄ bonū v-
ſū liberi arbitrij. fo.175.a
predeſtinatiōis an ſit aliqua cā
rationabilis in creatura ⁊ ſimil'r
reprobationis. fo.174.f
predeſtinatiōis large ſumpte cā
gratia finalis q̄ꝫ merita ſūt effe-
ctus. fo.178.c ſcdm.
predeſtinatio quid ſit. folio.
172.b
predeſtinatus damnabitur eſt p-
poſitio impoſſibilis et hic repro-
bus ſaluabitur. folio.
173.b
predeſtinatio omnium non ſit oī-
no eodem modo. fo.178.d.e
predeſtinationis nulla eſt cauſa

in hys que speciali gratia sunt ordinati ad vitam. folio. 178.c
predestinatum esse alicui potest conuenire non ꝑpter merita. fol. 178 g
predestinatus nullus est qr prescius finaliter sine obice habitualis gratie. folio. 175.a
predestinationis et reprobatiõis alia diffinitio.fo.172.
predicata que conueniunt persone filij propter cõmunicationẽ idiomatum possunt reuocari ab alia persona.fo.66.k
predestinatio actiue sumpta est deus volens.fo.178.d.scõm.
predestinatio et reprobatio accipiuntur dupliciter. folio. 178.scõo d c
predestinationum omnium non est eadem ratio. folio. 178.primo e
premiũ de sua ratione debet esse in premiato pure passiue. folio. 59.d
prescientia dei quomõ sit respectu futurorum.folio.179.h
prescientia dei quõ sit pfectio simpliciter et ad quem sensum. fo. 176.a
prescientia dei omnium vere enũciabilium de futuro contingenti est ipse de⁹.fo.167.b
prescientia omnium rerum futurarum deus est. fo.164.g
prescientia fore non erit : non est ꝑpositio impossibilis. folio. 169.b
prescientia omnium enunciabilium futurorum deus est. folio. 165.a
prescientia a deo fieri non potest non fore ponitur in esse simul. fo. 169.b
prescitum ab eterno potest nõ fuisse prescitum fo.167.f
preteritum purum non magis ẽ ens q̃ antichristum non fore.fol. 63.d
preteritum non fuisse deus facere non potest. fo.163. b
preteritum posse non fuisse non est demonstrabilis.folio.162.a
primo principio ea que magʒ appropinquant an sint magis perfecta minus apropinquantibus folio.202.d e
primum principium euidẽtia sũma scitur ab aliquo qui nescit q̃d sit primum principium. folio. 58.a
primo principio posse aliquẽ dissentire non est contra fidem. fol. 38.b
primum efficiens esse ens perfectissimum siue deum non est euidens.fo. 83.a
primum principium quattuor requirit conditiones.folio.74.b
primum principium esse euidẽs euidentia simpliciter et absoluta persuaderi potest.fo.36.d
pum principij oppositio aliquez assentire tam ẽ possibile q̃ ex eo nullum sequitur impossibile. folio.38.b
primum principium non est falsum per hoc quod oppositio eius assentitur.folio.38.b
primũ efficiens esse tm̃ ꝑnum nõ est euidens.fo.83.a
principiũ productum quo debet esse realiter distinctum ab eo cui⁹ est p̃incipium.folio.21.f
pricipiũ regl'atiuũ sillogismorum negatur i diuinis.fo.102.e
pricipiũ spirãs equiuoce accipitur.folio.150.d
principiũ supponit ꝑ duabus ꝑsonis.folio.130.e

Principium nō admittitur i plurali in diuinis. fo.130.c.
Principium quod agit quid est: fo.126.d.
Principia non per alia sed per se ipsa fidez habent quomodo intelligitur.fo.50.c.
Principiū q̄ esse patrem aliqualiter potest concedi. fo.120.a.
Principiū in diuinis quo nullus est nisi sit principium quod. fol. 120.f.
Principiuz pro nullo immediate supponit.fo.130.c.
Principium primuz negatur ore non corde.fo.38.a z.b.
Principia theologica non possūt pbari theologice.fo.50.d.
Principia alicuius scientie eē nota in lumie superioris sciētie quō itelligit.fo.53.d.
Prioritas et posterioritas eidem possūt conuenire.fo.124.c.
Prioritas alia a prioritate originis seu causalitatis nō inuenitur in diuinis.fo.125.e.
Prioritatz pl'es modi eidē possūt conuenire.fo.124.c.
Prioritas originis an conueniat patri in aliquo instanti que non conueniat filio nota scoti opi. fol. 124.a.
Prioritas cōitatis inuenitur i diuinis.fo.125.e.
Prioritatz z posterioritatis diuersi modi.fo.124.b.
Prioritas z posterioritas non debent poni in actu diuine voluntatis.fo.179.b.
Priuatio charitatis pōt tolli absq̄ infusione gratie.fo.142.b.
Priuatio charitatis potest nō esse pctm̄.fo.142.a.
Priuatio non est tā mala quā bonum est illud quod priuat.fo.29.b
Priuatio charitatis pcisse nō habet rōem pcti.fo.142.a.
Priuari iusticia debita in esse est esse iniustum.fo.142.b.
Prius natura est quod pōt esse sine posteriori.fo.124.b.
Prius scdz locū potest dupliciter capi.fo.124.b.
Priuatiue oppositа quomō possunt predicari de eodem simul et in eodē loco z tpe.fo.256.d.e.f.g
Probabiles rationes non causāt assensum in his qui habēt sciētiā fo.55.d.
Probabiles rationes non sic pñt multiplicari q̄ intellectus p eas adhereat firmiter opinabili. fol. 48.b.
Probabiliter aliq̄d sustineri potest intelligi dupl'r.fo.101.a
Probabiles rationes non cogūt ad assētiendū sine formidine.fol. 42.d.
Probationum octo sūt genera secundū rhetoricos. fo.45.c.
Probabile dupl'r dr simpliciter z scdm quid.fo.47.d.
Probabil'r ratio seu dyaletica nūq̄z est peccās i materia vel forma fo.87.b.
Processio spūssācti et filij gñatio non est a nobis pfecte cognoscibilis.fo.131.a.b.c.
Processio spūssancti de rigore nō est duplex.fo.135.b.
Processio tpalis de rigore nō differt ab eterna.fo.135.c.
Processio spūssancti a filio an filiuz z spūssācti distinguat.fo.127.c
Processio spūssancti est duplex. fo.135.a.
Processum in gradib⁹ essendi esse finitum non est euidens.folio. 79.c.
Processum non esse in infinitū in mouentibus et motis non est euidens.fo.80.c.

Processio missio et datio differūt et ibi diffinitū.fo.135.d.
Processum in infinitū in cāis accidentaliter subordinatis an possit ꝓbari.fo.84.f.
Processionē filij quō natura non potest a nobis explicari.fo.132.d
Productionuz in diuinis differētia modi quatuor allegantur.fol. 131.d.e.f.a.fo.132.
Produci aliquid nouiter qđ non prefuit nec aliquid eius nō ē euidens.fo.83.a
Productio oim a deo non ē equalis.fo.199.b.
Productionem alicuius in subiecto et non ex subiecto eē est possibile.fo.229.d.
Productio distinctoꝝ non sufficit ad ꝓbādū distinctionē in deo. fo. 112.e.
Productionis formalis terminꝰ quid sit.fo.117.e.
Productio in bonitate essentiali an sit determinata.fo.199.e
Productio actiua in diuis an sit due res et non tres.fo.97.c.
Producta a deo an infinite ꝓducantur.fo.198.d.
Productio coseruatio quomodo differunt.fo.230.d.
Productum eē coeuum sue cause non est impossibile.fo.122.a.
Prohibitio dei non signat deum nolle efficaciter illud fieri quod prohibet fieri.fo.205.d.
Promulgatio consilij diuini obligat oēs ad quos legitime vēit ad nō ꝓtemnendū.fo.239.e.
Propositio cuiꝰ predicatū includitur in ratione subiecti nō est sēper per se nota.fo.78.f.
Propositio nō ē sufficiēter vniuersal' nisi subiectū sufficiēter distribuatur.fo.97.b.
Propositio enūciās possibile quo erit fore est determinate vere. fo. 158.a.
Propositio ꝓtingens reuelata sē per est contingens.fo.201.c.
Propositio quomodo sit sufficienter vniuersalis.fo.103.d.
Propositiones de futuro contingēti an sint determinate vere. fo. 157.b.
Propositio qñ dr sufficiēt vniuersal' vniuersalitate req̄sita ad sillogismum.fo.103.c.
Propositio aliqua ꝑticularis vel indefinita est vera cuiꝰ q̄libet singularis est falsa.fo.158.c.
Propositio aliqua est vera et pōt esse falsa ꝛ tñ non pōt desinere eē vera nec icipere eē falsa.fo.159.a
Propositiones q̄ dicūt posse incipere eē vere vel false.fo.158.f.
Propositio mentalis non est composita essēialiter ex pluribꝰ partibus.fo.35.d.
Propositio ꝓtigēs aut demōstrabil' nunq̄ est imediata. fol.78.d.
Propositio cuiꝰ predicatum iclu ditur in ratione subiecti nō est sē per per se nota.fo.78.f.
Propositionem oēm de preterito verā esse necessariam non est sēp verum.fo.159.e.
Propositio q̄libet singular̄ de futuro ē determinata vera vl' falsa. fo.157.h
Propositio aliqua est de preterito vera que est ita contingens sicut quecūq̄ de futuro.fol. 159.d.
Propositio vl'is est necessaria cuius quelibet singularis est cōtingens.fo.158.c.
Propositio aliqua vl'is est impossibilis cuius quelibet singularis est possibilis.fo.158.c.
Propositiones que dicentur immutabiliter vere vel false et que immutabiliter.fo.158.g.

Propositio non sufficienter efficitur vniuersalis p illa signa omis et nullus.fo.103.d
Propositio causalis nulla est vera proprie cuius consequēs signat tanc̄ signatū totali deum velle. fo.10.e.
Propositio de possibili negatiua negāda est cuius affirmatiua de p terito correspondēs ē ẏa.fol.9.i.
Propositio aliqua nūc̄ fuit vera z i potestate mea est quod fuerit vera.fo.159.c.
Propositio in qua subiect oro infinitiui modi aut p̄dicat significatiue sumpta est incōgrua.fo.35.e.
Propter capit mltipliciter.folio, 69.a.
Proportio inter finitū z infinituz an possit esse.fo.65.e.
Propositio q̄libz singularis de futuro cōtingēti pt nūc̄ fuisse vera fo.158.a.
propositio q̄libz singularis de futuro enuncians aliquid p aliquo tp̄e futuro potest successiue eē vera et falsa.fo.158.e.
Prophetia q̄d est.fo.190.e.
Prophetasse nūquā potuit ille q aliquando pphetauit.fol.190.e.
Punire a deo citra ꝑdignū pt duplicit intelligi.fo.152.b.
Punire citra ꝑdignum a deo dupliciter intelligit.fo.152.b.

De littera.Q.

Quātas ẏtutes i causis cōiter mēsurat er c̄titate effectuū ꝑcedētium ab eis. fo.29.b.
Qualitas cōtinua q̄d sit.fo.257.g.h.z fo.258.a
Quantitas ẏtinua seu res que ē quantitat cōtinua nō intrinsece talis.fo.254.e.
Quātum siue quantitas est quadrupler.fo.145.a.
Qualitas accipit tripl̄r.143.e.
Qñ potest dupl̄r accipi.fo.161.a.
Questionū quatuor gña.fo.273. c.d.e.et.fo.274.a.b.
Qz aliqñ importat causā essendi aliqñ non.fo.33.c.
Quia et alie sil̄es cōiunctiones facientes ꝓpositionē causalē dupl̄r accipi possunt.fo.16.R.

De littera.R.

Ratio mūdane creationis fuit diuina voluntas.fo.12.f.
Ratio pbabilis seu dyaletica nō sēp facit dubitationē seu formidinem.fo.47.b.
Ratio probabilis bñ generat aut auget fidem.fo.44.a.
Rationalem creaturam deū odire et peccare non est euidēter impossibile.fo.6.c.
Ratio apparās qūo se potest habere ad fidē.fo.289.b.
Ratio ꝓbabil̄ seu dyaletica nūc̄ est peccans in materia vel forma.fo.47.b.
Ratio naturalis quid sit.fo.82.a
Rōnes ꝓbabiles nūc̄ tollūt formidinē.fo.55.e.z.fo.56.i ꝓncipio
Rationes ꝓbabiles ex sua natura non afferunt secum formidinē fo.289.b.
Rōe naturali non ꝑt pbari nos īdigere aliquo supernaturali pro consequēdo fine.fo.221.d.
Realis distinctio est minima quā ponit ecclesia summa cum simplicitate.fo.106.c
Rectitudo volūtat ꝑd ē. 207.a.
Rectitudo volūtatis an distinguat a volūtate.fo.207.d.
Rectitudinē volūtatis create deus pōt ab ea auferre.fol. 207.e.
Regulari lege accipitur duplicis

ter.fo.280.h.
Rei eiusdē pres possunt esse dñi c.fo.18.
Rhoni attribuit q̄cq̄d attribuit essentie nisi oppñ sit creditū.117.e
Relatio est formalis terminꝰ diuine gñationis. fo.118.b.
Reprobare non est punire vt affligere.c.fo.176.c.
Reprobatur nullus qꝝ a deo prescitur finaliter forte cū obice diuine gratie.fo.175.a.
Reprobat nullꝰ a deo vt affligat fo.176.c.
Reprobꝰ aliqñ ē amicꝰ dei.138.e.
reprobationez alicuiꝰ a deo fieri quō pt esse ꝓñs alicuiꝰ cālis vere fo.176.h.et.fo.178.pmo.a.b.c.d.h.i.k.et.fo.178.scdo.a.
Reprobatiōis q̄s sit effectus.fol. 173.a.
Reprobātur q̄cūq; reprobātur sine quacunq; causa existente in reprobato.fo.175.a.
Reprobatur nullus a deo ꝓpter malum vsū liberi arbitrij quē dei prescivit habiturum. fo.175.a.
Reprobatio quid sit.fo.172.b.
Reprobus an possit mereri vitaz eternam.fo.139.g.
Reuelatio veri de futuro ptīgēti ē possibilē fieri itellectui.fo.150.b
Reuelatiōe absoluta quodlz vez de futuro cōtigenti a deo pōt reuelari.fo.181.a.
Reuelatio non facit ipm reuelatum necessarium. fo.181.d.
Reuelare accipitur multipliciter fo.160.c.
Reuelatio infallibilis an sit possibilis fieri intellectui creato.folio. 180.a.
Reuelari i verbo plꝰ iportat quā repsentari in verbo. fo.163.c.pm.
Reuelata dānatione alicui an sequatur ipm gram perdere et desperare.fo.186.h.
Reuelatio eterne dānationis an alicui possit reuelari.fo.186.a.
Reuelatio dānatiōis non pt fieri hoi existenti in gra.fo.168.c.
Reuelatio quomodo pōt nō fuisse reuelatio.fo.161.e.
Reuelatio veroꝝ de futuro ptingēti possibilis est intellectui creato certa et infallibilis.fo.180.b.
Reuelatione exteriori potest deꝰ reuelare homi suā damnationez fo.186.b.
Reuelatione alicui de sua dānatione facta an liceat ei ꝓ sua salute orare.fo.28.
Reuelatio casꝰ in mortale an possit fieri existenti in gra. fo.189.d.
Reuelatio absoluta de futuro cō tingenti an fieri possit.fo.181.b.
Reuelatio damnationis facta alicui an faciat eum desperare. fol. 186.e.f.g.

De littera.S.

Sacramentuz quid sit.fo.231.c.
Sacramenti diffinitio secūdum scotum.fo.231.e.t ꝑm oliam.a.
Sacramentum an sit causa gratie.op.thome. fo.224.que reprobatur.fo.225.a.
Sacramenti rem non suscipit coactus baptisari per metū aut alias.fo.236.c.
Sacramentum non potest diffiniri diffinitione quid nominis. fo. 231.d.
Sacramentum proprie et improprie accipitur.fo.232.d.
Sacramēta noue legis a deo fuisse instituta probātur. folio. 233.a.

Sacramentum eucharistie laicis communicatur tantum sub vna specie.fo.252.b.
Sacramenta veteris legis quomodo conferebant gratiaz. folio. 232.d.
Sacramenta noue legis in quo sunt perfectiora sacramentis veteris legis.fo.232.d.
Sacramenta noue legis vtrū habeant causalitatez effectuam respectu gratie.fo.224.a.
Sacramenta noua quadrupliciter perfectiora sunt antiquis.fo. 233.a.
Sacramenta non sunt causa gratie effectiue.fo.224.b.
Sacerdos non baptisatus an cōsacret.fo.238.h.
Sacerdos intendens baptisare masculuz z offertur femina an baptisata sit fo.237.f.
Sacra ex scriptura probabile est q̄ ante diem iudicij erit aliquod tempus in quo nulli erūt fideles viui.fo.290.c.
Sacra scriptura habet quatuor excellentias.fo 276.c.
Sanguis christi non est sumend⁹ de necessitate salutis.fo.252.c.d.
Sapientia quādo per se sumitur et quando cum alio quis termin⁹ est.fo.33.e.
Sciētia quid est.fo.50.e.
Scientia quia et propter quid accipiunt dupliciter.fo.51.c.
Scientia prope dicta potest haberi de aliquib⁹ questionibus theologicis.fo.52.a.
Scientia dei non est eiusdem rationis cum nostra.fo.51.e.
Sciētia et volitio multipliciter accipiuntur.fo.168.b.secundum.
Sciētia prope dicta potest haberi de deo.fo.56.b.
Scientiam esse simul cum fide infusa licet non cum acquisita non inconuenit.fo.223.c.
Scibile quid est.fo.51.d.
Scientia acquisita per aliqua p̄n cipia potest a deo conseruari in eē sciētie destructa noticia arismetica.fo.53.in principio.
Scientia dei vera oim verorum enūciabilium est ipse deus.folio. 167.b.
Scientia dei de futuris dupliciter potest accipi.fo.167.e.
Scientia aristotelis magis debz dici opinio q̄ scientia.fo.83.b.
Sciētia dei intuitiua est respectu pluriū q̄ sciētia visiōis.fo.166.d.
Scientia approbatiōis respectu eorum q̄ bene fiunt est ipse deus. fo.167.b.
Scientiaz scire vt deo attribuūt multipliciter accipiunt.fo.166.b
Scientia visionis deus aliquam rez quam non scit potest scire.fol. 166.g.
Scientia dei respectu plurium ē magis apprehēsio q̄ iudiciū. fo. 166.d.
Scientie scba distinctiovt contra hitur ad standuz pro scientia dei fo.166.c.
Scriptura sacra commendatur i multis.fo.primo.a.b.c.
Scriptura sacra commendatur. fo.273.a.b.
Scriptura sacra commendatur. fo.269.a.
Scriptum esse in libro vite accipitur dupliciter.fo.138.f.
Scole quatuor enumerantur.fo. 274.c.d.e.f.et fo.275.a.et.folio. 276.a.
Securitas quid sit.fo.185.f.
Securitas beatitudinis quomodo pōt reuelari a deo.fo.185.a.
Securitas eterne beatitudis potest alicui creature reuelari.folio

Tabula

185.e.
Sensibus interioribus bene sentitur absens vel non existens. fol. 42.g.
Sensus non videt nisi ea que sūt presentia. fo. 43.a.
Signa originis secundum scotuz sunt multa. fo. 124 a.
Signa voluntatis diuine quedaz sunt naturalia alia sunt data supernaturaliter. fo. 7.c.
Signum perfectissimuz inter omnia signa voluntatis diuine ē lex christi noua. fo. 7.h.
Signa voluntatis diuine obligatoria sunt in multiplici differentia. fo. 7.d.
Signa volūtatis diuine sunt q̄nq̄ scilicet preceptū ꝓhibitio ꝓcilium permissio ꝛ opatio. fo. 7.b.
Signa voluntatis diuine supnaturalia sunt in duplici differēia. fo. 7.e.
Signa voluntatis diuine naturalia sunt in duplici differentia. fol. 7.e.
Signa voluntatis diuine interiora sunt duplicia. fo. 7.g.
Signa voluntatis diuine tam naturalia q̄ supernaturalia sunt duplicia. fo. 7.f.
Sillogismus topicus non potest euidenter cognosci esse topicus. fo. 47.b.
Sillogism⁹ perfectus regulatur vere vel equiualenter per dici de omni aut de nullo. fo. 105 a.
Sillogismi de medio cōmuni formati secundum doctrinam aristotelis nō sunt formales in diuinis sicut in creaturis. fo. 202.f.g.
Sillogismus non est bonus nisi quando subsumitur sub termino simpliciter distributo. fo. 103.e.
Sillogismuz regulari per dici de omni aut de nullo quid sit. folio. 103.a.b.
Sillogismi qui fiūt in diuinis de medio communi nunq̄ sunt regulati q̄n premisse sunt vere ꝛ cōclusio falsa. fo. 103.c.
Sillogismi qui fiūt in diuinis male soluuntur negando istam esse complete regulatam omnis res que est pater ē p̄. fo. 104.a.b.
Similitudo inter deum et aliquā creaturam maior est q̄ inter omnem creaturam et aliā. fo. 77.c.
Similitudo iter duas creaturas quecunq̄ sint ille maior est q̄ inter deum et creaturam. fo. 77.b.
Similitudo dei ad creaturaz maior est similitudine vnius creature ad aliam. fo. 96.f.
similitudo vnius rei potest attendi in essendo vel in repzesentando. fo. 77.b.
Simplicitas an sit propria deo ꝛ an conueniat equaliter essentie ꝛ personis. fo. 94.b.
Simplicitas potest capi multipliciter. fo. 94.b.
Simplicitas summa non excludit pluralitatem. fo. 95.c.
Simplicitas absoluta est denōiatio perfectionis simpliciter. folio 95.b.
Spei quid sit obiectū. fo. 222 c.
Spes an distinguatur ab alijs virtutib⁹ theologicis. fo. 222.h
Spei actus distinguūt ab actib⁹ credēdi et diligendi. fo. 223.a.
Speciez supmam posse fieri ē falsum. fo. 82.c
Spes in qua potentia ē et q̄s est eius actus. fo. 222.d
Specifica natura quomodo dicatur alia perfectior vel imperfectior. fo. 202.d.
Species vna non excedit aliam in aliqua proportiōe arismetica. folio. 202.a.

Spiritussanctus spiratur a patre et filio non inquantum vnum ꝓncipium nec inquantum sunt duo distincti. fo. 128. b:
Spiritussāctus distinguit a filio q; ab eo ꝓducitur. fo. 127. e.
Spiritussanct⁹ ꝓcedere a patre ⁊ filio potest contra grecos apparenter probari. fo. 32. d.
Spūssanct⁹ nō dat ꝓpe in fide et spe sicut i charitate. fo. 137. b.
Spēs in q̄b⁹ apparuit spūssanct⁹ fuerūt vere res. fo. 137. e.
Spūssanctus ꝓcedit a pre ⁊ filio tā q̄ ab vno principio. fo. 127. f.
Spūssanctus de facto non dat nisi illi quē sanctificat ad vitā eternam. fo. 137. b. per totum.
Spūssanctus quō dicitur mēs patris et filij. fo. 133. b.
Spūssanct⁹ nō sēper datur q̄n cō fert potētia faciēdi miracula. fo. 137. b.
Spūm sctm̄ i nobis existere quō dicat incōprehensibile. fo. 137. a.
Spūssanct⁹ nō est charitas q̄ formaliter diligimus deū contra magistrum. fo. 136. f.
Spūssctūs nō ē magis charitas q̄ pater. fo. 133 b.
Spūssanct⁹ duob⁹ mōis existit in rebus. fo. 136. k.
Spiritussanctus quādo dicatur mitti. fo. 137. a.
Spūm sanctū a patre ⁊ filio ꝓcedere solum auctoritate fidei tenetur fo. 126. c.
Spūssctūs ꝓcedit a pre ⁊ filio vniformiter. fo. 126. c.
Spūssanctus si nō ꝓduceret a filio nō distingueret ab eo. fo. 127. d
Spūssctūs ꝓprie ē in suis donis licet absolute possit dari sine ipis fo. 137. b.
Spūssanctus missus christo visibiliter nō significat ipm tūc reci-
pere gratiam. fo. 137. d.
Spūssanct⁹ si non ꝓcederet a filio non distingueretur ab eo realiter. fo. 26. c.
Spiritussanctus quomodo est sapiens sapientia ingenita. 134. g.
Spiratio actiua aliquo mō ē prior tā gnatione actiua q̄ passiua. fo. 125. a.
Subiectum fit magis aut minus tale sine alicuius acquisitiōe. fol. 144. b.
Subiectū pōt esse magis aut minus tale per formam sibi realiter inherentē. fo. 144. d. e. f.
Subiectum ē q̄le p formam ab eo realiter differentē. fo. 144. c.
Substantia exterior a nobis non est cognoscibilis in se. fo. 75. c.
Subtile aliquibus nihil videtur nisi q̄ est inintelligibile. fo. 34. a.
Suppositum quid sit. fo. 215. c.
Suppositio alicui⁹ termini in diuinis aliq̄n est mediata aliq̄n immediata. fo. 92. c. d.
supellatiuus duplicit potest exponi. fo. 81. d.

Delittera. T.

Theologice ꝓclusiones nō deducūt ex ista ꝓpōe Oē q̄d ecclesia iubet esse credendū est verū. fo. 50. d.
Theologia non est scientia ꝓprie dicta sed est adhesio certa ⁊ sine formidine. fo. 53. b. c.
Theologia multipliciter sumit. fo. 49. e.
Theologicus discursus quid sit. fo. 49. g.
Theolog⁹ quis dicat etiā q̄d requiritur ad eē theologū. fo. 49. f.
Theologia p̄t dici scientia. fo. 63. a.
Theologus suscipit magis ⁊ minus. fo. 49. f.

Theologice veritates non semp ſunt ꝓncipia theologica aut conclusiones theologice.fo. 50.i principio.
Theologica ꝓncipia ⁊ theologice ꝯclusiones q̄ sint.fo.49.b.
Theologia ſcōm aliquos ē ſcientia ꝓprie dicta ſubalterna ſcientie dei et beatorum.fo.52.b.
Totuz ſua parte ꝑtitatiua ē maius an ſit ꝓpō demōſtrabilis.fo. 78.e.
Totū ⁊ pars multipliciter ſumūtur.fo.198.a.
Trāſſubſtantiatiō do aliq̄d in aliud an oporteat alteruz mutare locū. fo.266.c.d.
Trāſſubſtantiatio quid eſt.folio. 263.f.et.fo.294.a.b.c.d.e.f.g.
Trāſſubſtātiatio ad q̄d termiat. fo.265.i.et.fo.266.a.
Trāſſubſtātiatio an poſſit eſſe alicuiꝰ ſubſtātie remanētis realit alia exiſtente.fo.266.b.
Trāſſubſtātiatiō do panez in corpꝰ xp̄ian panis ānihilat.fo.266.e.
Trāſmutatio/factio/ ꝓductio/ generatio ꝯſt diuerſas ꝯnotatiōes fo.122.e.
Trinitas tota cāuit aſſūptionem nature quā ſolum verbum aſſumpſit.fo.216.a.
Trinitatis materia tāta ē vt nullus in ea ex proprio ſenſu debeat aliquid aſſerē.fo.92.f.
Trinitatis poſitio an poſſit magis ꝓbabilit ſuſtineri ꝙꝫ oppoſitum ꝓncipij.fo.101.a.
Trinitatis poſitionem nō concedere vocaliter ⁊ mētaliter contradictorias poteſt euidenter probari.fo.98.c.
Trinitatis poſitio cōcedit ꝯtradictoria de terminis ſupponentibꝰ pro eodem.fo.98.a.
Trinitatis poſitio non negat cōſequentias relātas per dici de oī aut de nullo.fo.100.e.
Trinitatē ꝓſonarum cognoſcens non ſemper cognoſcit ſe cognoſcere trinitatē perſonarum.fo.68.a.
Trinitatis poſitio pōt defendi ſine negatione alicuius bone conſequentie.fo.102.a.b.c.
Trinitatis poſitionē nō cōceder e propōes cōtradictorias nō poteſt euidenter ꝓbari.fo.98.b.⁊ c.
Trinitatis materia eſt tanta vt periculoſū ſit in ea imperitos aliquid diffinire ex ꝓprio capite. fo. 101.b.
Trinitatem perſonarum cognouerunt ꝓphi ex puris naturalibus fo.68.a.

De littera.U.

Uiq̄z eſſe quō cōuenit ſoli deo f.257.c.
Uelle diuinū ad nīl lum impoſſibile pōt obligare.fo.5.d.
Uelle diuinū nō ad quodlz poſſibile pōt obligare rōnalem creaturam.fo.5.g.
Uelle oēs ꝯoies ſaluos fieri ītelligit multiplicit.fo.206.b.
Uenialia mꝝtiplicata ꝯnt auferre charitatē feruorē.fo.151.a.
Uenialia infinita ꝯmutn duplicit accipiūtur.fo.152.c.
Ueniale charitatē infuſā minuit quātū ad feruorē.fo.151.a.
Uenialia ifinita an quis poſſit cōmittere.fo.152.c.d e.
Ueniale ſcōm non tm̄ corrūpit de charitate quātū ꝓmū ſcōz aliq̄s. fo.150.e.nota op.eoꝝ fo.f.g.
Uerba p̄cedentia et ſequentia cōſecrationem ad quid proferūtur. fo.248.c.d.
Uerboꝝ ꝓlatio ⁊ ablutio ī baptiſmo quā debēt ꝯfe vnitatē.fo.235.

Tabula

Uerba iſta hoc eſt capiuntur materialiter. fo. 250. g.
Uerba q̄ dicuntur de diuinis ſūt in multiplici differentia et idē dicendum de participijs. fo. 42. b.
Uerba q̄ dicūtur de diuinis quomodo ꝛ de quibus debeant affirmari aut negari. fo. 42. d.
Ueritates multe q̄ ſunt theologice poſſunt eſſe naturaliter euidētes. fo. 45. l.
Ueritas aliqua fuit quam neceſſarium eſt fuiſſe et tamen contingens eſt eam fuiſſe veritatem. fo. 38. b.
Ueritatem eſſe non eſt eudeus. folio. 80. d.
Ueritas eſt propoſitio vera folio 35. in principio.
Ueritas aliqua poteſt cauſari a deo et tamen non eſt poſſibile ꝙ deus cauſet illam veritatem. fo. 35. b.
Ueritatibus theologis aſſentire perſuaderi poſſum⁹ octo medijs q̄ ponit ſcotus fo. 45. b.
Ueritas aliq̄ fuit ab eterno cui nulla erat cōtradictoria falſitas fo. 35. g.
Ueritatem non eſſe verum eſt ſi veritas non eſt propoſitio euidens. fo. 80. d.
Ueritates aliqne non neceſſarie viatori ad ſalutem ſunt theologice. fo. 43. d.
Ueritates theologice ſemper ſunt ꝓbabiles ſm quid. fo. 47. c
Ueritates theologice que ſint. folio. 45. c.
Ueritas increata eſt ꝓpoſitio increata. fo. 36. c. ꝛ d.
Ueritates theologice an ſemper ſint de deo. fo. 56. b.
Ueritas nō eſt res abſoluta vel reſpectiua accidens ipſi propoſiti oni vere. fo. 35. a.
Ueritates quibus fides ſaluberrima gignitur ꝛc. fo. 43. d.
Ueritates theologice effici pñt de omnibus rebus nec tñ opꝫ ꝙ omnes veritates ſint theologice fo. 43. d.
Ueritas aliqua eſt q̄ non eſt propoſitio creata. fo. 35. c.
Ueritates contingentes de reb⁹ extrinſecis a cognoſcente non poſſūt ipſi eſſe euidētes. fo. 36. g
Ueſtigium in quo conſiſtit. folio. 86. e.
Ueſtigium in noticiam cui⁹ nos ducit. fo. 86. b.
Ueſtigium et imago quomō conueniunt et etiam quomodo differunt. fo. 85. d.
Ueſtigium capitur tripliciter. fo. 86. c.
Ueſtigium et imago quid important in ſua rōe. fo. 86. a.
Ueſtigium trinitatis non requirit habere trium rerum realē diſtinctionē. fo. 87. e.
Ueſtigium non oportet ꝙ ducat in noticiam illius cuius eſt veſtigium. fo. 87. d.
Uiator ab actuali fide legis xp̄i ſola incapacitate excuſat. fo. 4. d
Uiator non poteſt habere noticiam ſimpliciter euidentem de extrinſeco a ſe. fo. 36. f.
Uiator q̄d ſit. fo. 34. c.
Uiator nō bene diffinitur ab ockam. fo. 34. d.
Uiatorem ſtat eſſe aliquem ꝛ ipꝫ habere notticiam infinitiuam dei folio. 34. d.
Uia tutiſſima prima poſſibilitati eſt tenenda. fo. 237. e.
Uia tutior ſemper eſt tenenda in dubijs. fo. 233. b.
Uiator obligatur ad ſibi impoſſibile vno modo capto impoſſibile. folio. 211. c.

Uia tutissima (si fieri potest) semp. est tenenda. fo. 237. e.
Uideri seu representari in verbo quid sit. fo. 163. g.
Uidens verbum non necessario videt omnia que verbum videt. fo. 163. b. fm.
Uideo petrum ergo video aliqd quando petrus non est aliquid. fo. 41. c.
Uirtutibus non est fuandū obiectiue. fo. 66. a.
Uirtutum theologicarū qūo idē pōt esse obiectū. fo. 222. c.
Uirtutibus nemo male vtit quomodo intelligit. fo. 62. b.
Uirtutes theologice quare infūduntur in baptismo ipsis paruulis. fo. 243. d.
Uisio infinita creata de deo si eēt adhuc non comprehenderet eēntiam diuinam. fo. 148. b.
Uita eterna meretur ab aliquo q̄ eā nunquā habebit. fo. 140. a.
Uita eterna aliquis pōt esse dignus dupliciter. fo. 140. a.
Uitare peccatum ex puris naturalibus intelligitur dupliciter. fo. 142. c. nota ibi plura bona ibidem. d.
Unio ypostatica non est tantum bonum sicut fruitio beatifica. folio. 62. e.
Unio verbi ad naturam hūanaz est multiplex. fo. 215. b.
Unio anime cum verbo realis an melior sit intētionali. fo. 215. a.
Unio verbi cum humanitate potest per alias vniones aliqmodo declarari. fo. 219. b.
Unitas dei et trinitas an possit a nobis euidenter pbari. fo. 81. f
Unitas fidei respectu conclusionum oppositarum quomodo pōt saluari. fo. 223. f.
Unifoumiter potest capi dupliciter. fo. 126. a.
Uoluntas diuina quomodo dicatur lex obligatoria. fo. 33. a.
Uoluntas diuina aliquid vult esse vel fieri ad quod sequitur aliquid obligari. fo. 4. h.
Uoluntas beneplaciti ꝑñs semp impletur. fo. 205. d.
Uoluntas dei large sumpta penes quid est attendenda. fo. 178. b. secundum.
Uoluntas diuina et intellectus diuin⁹ sūt lex obligatoria. f. 15. b.
Uolantas diuina et intellectus diuinus sunt omnib⁹ modis idē. folio. 14. c.
Uoluntas creata quomodo tenetur se voluntati diuine conformare. fo. 6. h
Uoluntas diuina quare ē lex obligatoria. fo. 4. b
Uolūtas diuia an possit creaturā rōnalē ad impossibile obligare. folio. 210. g
Uoluntas creata non tenet velle q̄dquid scit aut videt deū talivolūtate velle. fo. 208. a
Uolūtas diuina est mutua charitas cōis patri et filio. fo. 133. a
Uolūtas signi est preceptū cōsilium phibitio operatio permissio. folio. 203. b
Uolūtas nō pōt ipare actui q̄ assentiat sñ rōne. fo. 44. c
Uolūtatis imperium seu affectio cum aliqua apparētia concurrūt ad assensum credibiliū. fo. 39. a
Uoluntas dei beneplaciti est duplex. folio. 203. f
Uolūtas diuina an sit regla cui se cōformare tenetur volūtas creata. folio. 206. c.
Uoluntas diuina et intellect⁹ an sint termi synonimi. fo. 112. f
Uoluntatem signi sicut preceptū dei impleri pōt dupliciter intellu-

gi.folio.205.d
Voluntas aliqua creata est con-formis voluntati diuine nihil volendo.fo.207.c
Voluntas dei beneplacit idd cō-notat.fo.203.f
Volūtatem creatam velle dcquid deus vult potest dupliciter intelligi.fo.207.g.
Voluntas diuina de potentia absoluta pōt rōalem creaturā obligare se sola.fo.7.a.
Volūtas dei sumitur ppie ⁊ improprie.fo.203.a.b.
Voluntas creata multiplicit accipitur.fo.206.c.
Voluntas diuina non est natura liter lex siue regula.fo.6.d.
Voluntas diuina sola fuit causa conuersionis pauli sine meritis.fo.188.c.
Volūtas respectu eiusdē obiecti pōt simul habere duos actus.folio.59.d.
Voluntas creata qūo tenetur se volūtati dei cōformare.fo.6.i.
Voluntate beneplaciti deꝰ vult et nō vult creaturam ad aliquid teneri fo.6.f.
Voluntas diuina volens aliquid ad aliqualiter esse vel non esse teneri obligat.fo.5.a.
Voluntas diuina an semper impleatur.fo.203.g.
Volūtas diuia obligat per se nō aūt intellectus.fo.17.
Volūtatē dei añcedentē impleri pōt dupliciter intelligi.fo.205.e.
Volūtas diuina oēz creaturā rōnalē ⁊ solū illā pōt obligare.f.5.b
Volūtas diuina nō fuit eternaliter lex siue regula.fo.6.e.
Uolūtas cōtra quēlibet offensuz citra sciaz aut euidentiā pōt auertere intellectū ad oppm̄.fo.4.c.
Volūtas diuina quomō dicatur lex obligatoria.fo.14.b.
Volūtas pōt diligere deū ppter retributionē tā ꝑ ppter cām minus presentē.fo.188.p̄mū.a.
Voluntas bñplaciti añs nō semper impletur.fo.205.d.
Volūtatē creatā se difformare voluntati diuine beneplaciti potest dupliciter intelligi.fo.206.f.
Volūtas diuia qūo tenetur se volūtati diuie ꝯformare.fo.207.d.
Volitio nō pōt fieri aut ꝯseruari cognitione actuali.fo.40.c.d
Volūtas nū ꝑ satiat dilectione āt delectatiōe boni creati.fo.6.2.d
Voluntatis signi q̄ sunt signa.folio.204.b.
Volitio dei specialissima attēdit respectu bonoꝝ gre.f.188.b fin.
Volens finē ⁊ ea q̄ sunt ad finem vult media ad finem propt finem fo.179.d.
Volitio dei specialiꝰ sūpta penes quid attenditur.fo.178.b.scōm.
Volūtate bñplaciti deus vult antecedēs ⁊ iñ nō vult ꝯsis.fo.6.g.
Voluntati diuine appropriatur magis proprie qō sit lex.cꝫ intellectui diuino.fo.15.b
Volūtatē nō posse satiari in alio a deo est euidens.fo.53.f.
Voluntas diuina sicut pōt eē efficiēs causa respectu rei sic illa res sola pōt eē teriꝰ.fo.10.g.
Volūtati diuie q̄dq̄d ꝯuenit ex natura rei ꝯuenit ⁊ intellectui diuio folio.15.a.
Volūtas bñplaciti est duplex.s. añs ⁊ ꝯsis.fo.204.e.
Volūtas diuia aliquis vult eēvl fieri ad quod non sequitur aliq̄d obligari.f.4.m.
Voluntas diuia an sit prīa lex a qua deriuatur omnis lex creata fo.210.f.
Volitio siue actus volendi an sit

effectiue ab actu intelligendi.
folio.89.g.
Uolũtas affectata põt per ſuum imperiũ inducere intellectũ ad aſſentiendũ.fo.48.c.
Uoluntas an poſſit imperare aliquam intellectionẽ.fo.90.b.
Uoluntas diuina an poſſit rõnalem creaturam ad quodlibet poſſibile obligare.fo.212.b.
Uolitio dei põt attendi reſpectu pñtis ꝛ futuri.fo.178.b.fm.
Uolitio dei accipitur multiplicit fo.178.fz.b.
Uolitio dei ſimplex eſt et vnica. fo.178.b.fm.
Uolintatẽ dei implere quid eſt. folio.205.c.
Uolũtas non p̃t ſatiari obiectiue aliq̃ a deo nec foꝛmaliter.f.62.c.
Uolitio dei mun⁹ gñaliter ſũpta penes q̃d attẽdit.fo.178.b.fm.
Uolũtas dia qũo ſit pria lex obligatoria creaturevolũtatis.fo.22.g
volũtas ſigni ẽ q̃ntuplex.f 203.b
Uoluntas dei ſigni non ſemper impletur.fo.205.d.
Uoluntas creata q̃d tenet velle ꝛ quid nõ .fo.207.e.
Uolitionẽ ꝛ ei ſeu deũ velle aliq̃d qũo põt eſſe ꝓñs alicuius cãlis. fo.178.fz.g.ꝛ fo.179.a.b.c.g.h.
Uſ⁹ duplex ordinat⁹ et inordinatus.fo.57.d.
Uſ⁹ ꝓprie dict⁹ q̃d ſit.fo.57.e.
Uſus capitur ſtricte et large. fo. 57.a.et.d.
Uſus ſiue act⁹ vtẽdi aliqua fruitione bene eſt pfectior.fo.59.a.
Uſu diligit de⁹ ordinate ꝛ ſanctõe ordinata diligit creatura.fo.61.d.
Uſus q̃lz ens p̃t habere ꝓ obiecto.folio.61.c
Uti deo ꝛ frui creatura licitep̃t effici potẽtia abſoluta.fo.61.c.
Uti capit multis modis.57.d.c.

De littera.y.
ydee ſunt eterne in⁹ prospꝛie ita et creature.
y folio.113.d.
ydee nõ ſũt ponẽde vt p̃ eas deus ergo ſtat.fo.11.e.
ydea ſm vſũ ſctõꝝ dr̃ ſiue ſm eã ꝓducat ſiue nõ.fo.115.e.
ydea nõ eſt niſi aliq̃d cognitũ ad q̃d cognoſcens reſpicit in producendo.fo.114.a.
ydea in obliquo ꝛ in recto importat rem ꝓductã.fo.114.b.
ydea eſt aliq̃d cognitũ a p̃ncipio ꝓductũ intellectuali.fo.113.b.
ydea creature ẽ creatura. f.113.c
ydee creaturaꝝ ſũt ſolum in deo obiectiue.fo.115.a.
ydee nõ ſunt negationũ priuationum malꝝ culpe.fo.114.g.
ydee nõ ſũt ponẽde tãq̃ ſimilitudines q̃dã repñtãtes intellectui diuino creaturas.fo.113.d.
ydee ꝓportionabl⁹ ſũt ponẽde in artifice creato ꝛ icreato.fo.113.c.
ydee pl⁹es in deo ſũt ab eẽntia diuina realr diſtincte.f.114.d.
ydee ſũt cognite a mente diuina fo.113.b.
ydea realr eſt eſſentia diuina fz oẽs doctoꝛes.fo.113.
ydea ꝓprie nõ eſt aliqua aſſignata ab ariſtotele.fo.116.i.
ydee ſunt q̃d exemplaria cognita ab artifice.fo.113.b.
ydee pl⁹es in deo ſũt q̃ realr idez ſũt eẽntie diuine licet aliquo mõ diſtincte.fo.114.c
ydee ſunt ponende preciſe vt exemplaria fo.114.a.
ydee non ſunt ponende vt ſint rõnes cognoſcẽdi ipſas creaturas fo.113.d.
ydee quot ſunt in deo.fo.114.e.

Laus deo.

¶ Incipit principium in primum sententiaruz Reuerēdi in christo patris: et domini magistri petri de aillyaco i sacra pagina professoris fama (sup ethera) noti necnon cardinalis quondā camerarceñ. meritissimi: qui olim in humanis adhuc degens. resolutissimi doctoris: magistri Johannis de gerson parisiensis cācellarij: p̄ceptor erat colendissimus: et q̄ venerandus.

A

Quenādoctrina hec noua. Ista q̄stio mouet marci primo capi. quā alias in eiusdē libri principio assumptā pro themate iterum resumo. Reuerēdi patres magistri ac dñi carissimi. Ego sensu puer ꝛ modicus itellectu paup ꝛ mendicus: cui⁹ mentis acies ignorātie nebulis iualida. cui⁹ mētis facies culpe maculis sordida est. cui⁹ aspectus ignorātie cecitate ad ima deijcitur. cui⁹ affectus culpe grauitate trahit ad infima. dū in excellentē lucē doctrine xp̄i noue p̄spicere cogito: dū ad trāscendentē apicē noue legis euāgelice assurgere cupio. sane ad hec insufficiēs pemit⁹ deficio: sed offendit splēdor oculos: mē temq̄ stupor: ac tante rei nouitate p̄cussus tot⁹ in admirationē rapior: ꝛ in admiratiue q̄stionis cogor pro rūpere verba: dicēs. ¶ Quenā doctrina hec noua. Nec mirū. Qualiter eñ noctua lucē intuebit: in cui⁹ fulgore aquile visus limpidissim⁹ tenebrescit? Qualiter fōtales solis radios intuebit talpa: si in eoz aspectu lince⁹ oculus obtū datur? Qualiter pigmea breuitas tāgere sufficiet ad sublime pyramidis cacumen: vbi gygātea p̄ceritas nō attingit. Qualiter inq̄ igenij mei moles (ad illius doctrine verticē) plūbea trāsuolabit. cui⁹ tāta est altitudo vt sup sydera ad montē seraphim extollat? Sane hoc nō video vllo posse fieri modo. Quare mēte confusus erubesco ꝛ in admiratiue q̄stionis cogor pro rūpere verba dicēs. Quenā doctrina hec noua. Quid igit dilectissimi: quid in tanto laberitho posit⁹ facturus sim ignoro: quid dicturus sim nescio/imo plane scio. Conuertā eñ me ad Jesuz deū meū ꝛ implorabo misericordiā ei⁹. Cuius ei⁹? Eius certe cui⁹ mie nō est finis. Cui⁹ mie nō est numerus. Cui⁹ mīse serationes sup oia opa eius. in p̄s. Cui⁹ eius. Eius qui humlibus dat gratiā. Jaco. 4. q̄ ppe est oibus iuocātibus eū. in p̄s. Cui⁹ eius. Eius a quo oia imo p quē oia ꝛ in quo oia. ad colł. i. A quo oē datū optimū ꝛ oñe donū pfectum. Jaco. i. Cui⁹ ei⁹? Eius sine quo factū est nichil. Joh. i. Sine quo (vt ait Plato) nullū rite formaī exordiū. Conuertā igit: cōuertā me ad eū: et ei⁹ miam corde ꝛ ore his vbis suppliciter iplorabo. Sūme pa C D rēs eterne de⁹ viuēsq̄ potestas Unica forma boni. recti via. limes honesti. Fōs vite/sol iusticie. pietatis asiluz. Rerū causa manens rō: noys alma. sophis

B

ꝟa.sal⁹ verusq; dies lux nescia noctꝭ. Tu dñe Jesu magr̄ bone doctor optie cui data ē ptās in celo ꝛ in ṫra: cui thesaur⁹ grāꝫ cui clauis sciētiaꝫ cui distributio doctrinarū indulta ē. q̄ sol⁹ apis ꝛ nemo claudit: q̄ sol⁹ claudis ꝛ nemo apit. Tu dñe irrora terrā aridā. fecūda sterilē. doce cordis ituma. solue labia pctōꝝ Tu dñe da lumen in corde. da verbū in ore. da celestē mēti cōscendere sedē. da fontē lustrare boni. da luce reperta in te ꝓspicuos animi defigere visus. da bleso tua ꝟba loqui: mutoq; loquelā. Ego nāq; pctōr idignissimus. culpa onustior idulgentior gr̄a apud te bone Jesu lachrymis supplico. singulribus iterpello: vt me erudias in doctrina tua: vt me doceas ī lege tua. Alit em̄ ꝓfūdor: ꝛ in admiratiue q̄stiōis cogor prorūpere verba: dicēs. Quena doctrina hec noua. ¶ Michi igit carissimi michi talia supplicāti deuo
E ti⁹ ꝛ attēti⁹ depcāti mi℞icordis miseratoris mia: miseromiseri corditer miserek. Eni uero dum sic apud dñm p̄ces fūdo. ecce video rev ideor senē venerabilē italica grauitate seuerū: sed gallica venustate serenū. Qui tanq̄ hostiari⁹ euāgelice scole ꝑ aperiendis pijs auditorib⁹ ianuis clauē portās. q̄ tanq̄ bedellus euāgelice scole pro castigādis hereticis virgā gestās: q̄ tanq̄ euāgelice scole pedagogus ꝑ informādis scolarib⁹ iter vtrāq; manū sniaꝫ librū ferēs. oēs ad doctrinā xp̄i nouā suauiter, allicit ꝟba hec pferēs. Accedite i
F quit vos logici qm̄ hic docetur oim sciēdoꝝ sūma veritas: Nā sūma veritas atq; lumē ratiōalis aie nō nisi de⁹ est. Accedite vos phisici. qm̄ hic docet oiz ꝑductoꝝ prima causalitas. Nā oēs oim naturaꝫ cause in deo sunt/ ꝛ oim rerum causa nō nisi de⁹ est. Accedite vos ethyci. qm̄ hic docet oiz agendoꝝ vera honestas? Nā bona/ ꝛ honestavita nō aliūde foumat q̄ cū charitas obseruat. hec aūt deus est. Accedite politici. qm̄ hic docet oim regēdoꝝ recta eq̄tas. Nā tūc regēde reipublice sal⁹ optime custodit cū cōe bonū diligit hoc aūt sūmū atq; ꝟissimū de⁹ ē hic em̄ docent logici q̄liter de⁹ nouit vt ꝟitas ego iquit ꝟitatē dico q̄re vos nō creditis michi Joh. 8. hic docet phisici qualit de⁹ agit vt causalitas. Ego (inquit) sum alpha ꝛ o. principiuz ꝛ finis. Apocal'. i. hic docentur ethyci q̄liter de⁹ amat vt charitas. qr de⁹ charitas est/ ꝛ q̄ manet in charitate in deo manet/ ꝛ deus in eo. i. Joh. 4. hic docent politici q̄liter de⁹ regnat vt eq̄tas. qr ipe iudicaturus est orbē in equitate. Actuū. 17. hec igit noue xp̄i doctrine sūma hec est inquaz hui⁹ libri sniaꝫ breuis snia. His itaq; auditis summa cum exultatione accedo ego ad hūc venerabilē senē/ pedes ipsius multiplici osculoꝝ ipressiōe ꝓsignās eidē viua voce salutationis offero libamēta. ipsuzq; de doctrina sua interrogās in admiratiue q̄stionis cogor prū pere ꝟba: dicēs. Quena doctrina hec noua Que fuit questio a principio ꝓpolita vestris reuerentijs sepi⁹ repetita. Ad quaz quidē questionē p̄fatus ille venerabilis senex apto suo sniaꝫ

libro in q̄dripartito eiusdē volumine sub q̄druplici ꝯclusiōe respōdet. Prima est q̄ hec est doctrina p quā sūma dei mysteria secretiꝰ reuelant/i primo. Scda est q̄ hec est doctrina p quā noua mūdi vestigia subtiliꝰ declarantur/in scdo. Tertia est q̄ hec est doctrina p quā mira x̄bi cōmertia sublimiꝰ referant. in tcio. Quarta est q̄ hec est doctrina p quā pia lapsi remedia suauiꝰ ꝓpinant/in q̄rto. Per ipsā nāq; reuelant secretiꝰ velata mysteria sūme trinitatis/quo ad primū. Per ipsā declarant subtiliꝰ creata vestigia noue entitatis/quo ad scm. Per ipsā referātur sublimius sacra cōmertia mire charitatis/quo ad tertiuz. Per ipsā ꝓpinant suauiꝰ oblata remedia pie sanitatis/ q̄ ad q̄rtū. Nā in hoc q̄dripartito sniarū libro tractat magr q̄drupler doctrine x̄pi noue/z euāgelice legis archanū euāgeliste Johāni diuinitꝰ inspiratū. Joh. i. c. ¶ Primū est/q̄ in principio erat verbū z x̄bū erat apud deū/z deꝰ erat x̄bū. q̄d est btē trinitatis summū mysteriū. i primo libro. ¶ Scdz est q̄ oia ipsuz facta sūt z sine ipo factū est nichil. q̄d est create entitatis nouū vestigiū. i scdo libro. ¶ Tertiū est q̄ x̄bū caro factū est/q̄d est dine charitatis mirum cōmertiū. in tertio libro ¶ Quartū est q̄ hitaut in nob z vidimꝰ gloriā eiꝰ. q̄d est humane sanitatis piū remediuz. i q̄rto libro. Sic igr p hāc doctrinā altiꝰ erigit humanꝰ pspectꝰ: q̄ ad primū. dulciꝰ illuit humanꝰ aspectꝰ: q̄ ad scm. rectius dirigit hūanꝰ pfectꝰ: q̄ ad tertiū. mitiꝰ corrigit hūanꝰ defectꝰ: q̄ ad q̄rtū. Nā magr i hoc sniaz libro correndent ad p̄missa ad erigēdū. pspectū hois agit de cognitiōe dei pfecti luis: in p̄mo. Ad istruendū aspectū hois agit de creatiōe mūdi effecti germinis in scdo. Ad dirigendū pspectū hois agit de ꝯmuniōe x̄bi affecti numinis: in tertio. Ad corrigendū defectū hois agit de curatione lapsi infecti seminis: in quarto. Hec sunt igr questiones respōsales ad questionē ꝓpositā quas magr sniaz ptractat. de quaz prima nūc solū dicendū est/reseruatz alijs suis locis. ¶ Prima igr conclusio est huic primo libro sniaz respōdens: scz q̄ hec est doctrina p quā sūma dei mysteria secretiꝰ reuelātur (p ipsaz nāq; reuelant secretius velata mysteria sūme trinitatis). Nā in hoc primo sniarū libro tractat magr illō doctrine x̄pi noue/z euāgelice legis archanū: euāgeliste iohāni diuitꝰ inspiratū Joh. i. In principio erat x̄bū/z x̄bū erat apd deū/z deꝰ erat x̄bū. Qd ē btē trinitatis sūmū uyster iū. Ubi q̄so videte carissum circa misteriū sūme trinitatis q̄ttuor secretiꝰ reuelari. Primū est patnalis originatio: qz in principio. i. in p̄re. ¶ Scdm est filialis emanatio: qz erat verbū. i. filiꝰ. ¶ Tertiū est psonalis distinctio: qz x̄bū erat apud deū. ¶ Quartū est essentialis vnio: qz deꝰ erat x̄bū. hec ē em̄ huiꝰ p̄mi libri sniaz p̄ncipal' matia/z snia gñalis. Sic igr p hāc doctrinā altiꝰ erigit hūanꝰ pspectꝰ. Nā magr i hoc p̄mo ad erigenduz prospectū hois agit de cognitiōe dei perfecti luminis. ostendens quantum humana

A
B
C
D
E
p̄ma ꝯclusio gñal.
F
G

patitur ibecillitas ꝗliter deꝰ est
sine ꝗlitate bonus: sine diuersi-
tate trinus: sine vicissitudie ge
nitus: sine duratiõe ꝓductꝰ: si-
ne trãsmutatiõe missus: sine cõ
mutatiõe datꝰ: sine ꝙtitate eẽqli
ter magnꝰ: sñ mꝫltiplicitate mꝫ-
tiplicꝫ noiatꝰ: sine momẽto vn-
dicꝫ sempiternꝰ: sine loco vbicꝫ
totꝰ: sine mutabilitate oia mu-
tabilia facies: sñ necessitate oia
ꝙtingẽtia ꝑscies: sñ fatigatione
oia potẽs: sine affectiõe oia vo-
lẽs: sine repugnãtia oibus ꝑsi-
dens: sine fallacia oibus ꝓcipi-
ens. Hec est itaqꝫ prie cognitio-
nis snia. hec ẽ huiꝰ libri ꝑmi sẽ-
tentiaꝝ doctrina ꝙ quaꝫ ad dei
cognitionẽ humanꝰ ꝑspectꝰ al-
tiꝰ erigꝫt. ꝙ quã deꝰ hũano itel-
lectui ꝙtemplãdus ostenditur.
Nũc quidẽ per speculũ ꝛ in eni
gmate quousqꝫ facie ad faciem
beatifice videatur. Quod nobis
concedere dignet: ꝙ est bñdictꝰ
in secula seculoꝝ. Amen.

¶ Hꝫ tatheꝫ ma ꝛ circa materi-
am huiꝰ libri. imo
gñaliꝫ circa totam
doctrinã legis xꝑi: talẽ formo ti
tulũ ꝗstiõis. Utꝫ doctria xꝑi no
ua sit lex ꝑfectissima. Arguitur
(ꝙ nõ) ꝗdrũplici ratõe. ¶ Primo
qꝛ ipa nõ est in preceptis rectis
sima. ¶ Scõo qꝛ ipsa nõ est i cre
dẽdis certissima. ¶ Tertio qꝛ ip
sa nõ est in meritis gratissima.
¶ Quarto qꝛ ipa nõ est in ꝓmijs
iustissima. Igit ipa non est lex ꝙ
fectissima: ꝙsequentia est mani-
festa: qꝛ lex ꝑfectissima dꝫ hẽre
illas ꝗttuor ꝙditiões: sꝫ assũptũ
ꝓbaꝫ ꝙ singulas ptes. Primo ꝙ
baꝫ ꝙ lex xꝑi non ẽ in ꝑceptis re

Quẽstio gñalis.
Aꝛ. 1.
Aꝛ. 2.
Aꝛ. 3.
Aꝛ. 4.

ctissima: qꝛ illa lex nõ est in ꝑce-
ptꝭ rectissima ꝗ precepit facere
illa ꝗ volũtas diuina non vꝫt fie
ri: ꝛ ꝓhibet facere illa ꝗ volun
tas diuina vult fieri: sed lex xꝑi
est huiusmodi. igit ꝛc. maiꝛ pa
tet: qꝛ lex rectissima dꝫ esse ꝙformis cũ volũtate diuina. Sꝫ mi-
nꝛ ꝓbatur qꝛ lex xꝑi ꝑcipit mꝫ-
ta boa opa ꝗ nõ fiũt: ꝛ mꝫta ma
la ꝓhibet opera ꝗ fiunt. Nã mꝫ
ti peccãt obmittendo vel ꝓmit-
tendo ꝙtra legem xꝑi. Sed oia
opera ꝗ non fiunt/ deꝰ non vult
fieri: ꝛ oia opa ꝗ fiunt vult fieri.
Ideo dicit euãgelista. Omnia ꝑ
ipm facta sunt ꝛ sine ipso factũ
est nihil. Joh. i. quare ꝛc. Secun R
do ꝓbatur: ꝙ lex xꝑi nõ est i cre
dẽdis certissima qꝛ illa lex nõ ẽ
in credendis certissima ꝗ docet
credere illa ꝗ sunt ꝙtra rationẽ
ꝛ quoꝝ opposita sunt ꝙsona ra
tioni. Sed lex xꝑi est hmõi. igit
ꝛc. maiꝛ patet: qꝛ lex certissima
debet esse ꝓbabilis/ ꝛ ratiõi cõ-
sona: sed minꝛ ꝓbaꝫ: qꝛ lex xꝑi
docet credere vnã essentiaꝫ sim
plicissimã esse tres res/ ꝛ quãli
bet illarũ vnã/ ꝛ eandẽ ꝑsonam
esse/ homiem/ ꝛ deũ: vnam rem in
diuiduam esse in pluribꝰ diuer
soꝝ locoꝝ distantiũ: ꝛ alia mul-
ta que apparẽt manifeste ꝙtra
rationem: ꝛ quoꝝ opposita ap
parẽt ꝙsona rationi. Ideo dicit
apꝭs. ꝙ fides ẽ ꝙsperandarũ rer
argumentũ nõ apparentiuꝫ. ad L
Heb. xi. quare ꝛc. ¶ Tertio pro-
batur ꝙ lex xꝑi non est in meri-
tis gratissima: qꝛ illa lex non ẽ
in meritis gratissima ꝗ impat
aliquid qõ si non fiat demerito-
rium est: ꝛ si fiat nõ est meritori
um: sed lex xꝑi est hmõi. igit ꝛc.
Maiꝛ ptꝫ: qꝛ lex gratissima de

bet esse leuis et prōptior ad merita: ꝙ ad demerita. Sed minor ꝓbatur: qr lex xpi impat credeꝝ articulos fidei. Uñ apls ait. Sine fide ipossibile est placere ðo/ Credere eñ oportet accedentē ad deū ⁊c. ad Heb. xi. sed nō credere demeritoriū est: qrq̄ nō credideritꝫ damnabit Marci. vlti. Credere ꝥo non est meritoriuꝫ: qð declaro sic. qr null⁹ act⁹ meritorius est: q̄ non est liber/ seu i libera hois ptāte. sz actus credendi non est liber: cū sit actus intellectus ⁊ non volūtatis: nec articulos fidei credere est in libera hois potestate: qr pari ratione esset in libera homis potestate opinari q̄cunq̄ vellet: cuz difficilius sit causare assensum firmū ⁊ sine formidine (qualꝫ est assensus fidei) ꝙ assensū dubiū/ ⁊ cū formidine (qualis est assensus opinionis) ⁊ tñ ad experientiam ptz qꝫ hō non ꝑt libere opinari q̄cunq̄ vlt. q̄re ⁊c. ¶ Quarto probatur qꝫ lex xpi non est in p̄mijs iustissima: qr ulla lex non est in p̄mijs iustissima q̄ tribuit malis maius suppliciū ꝙ bōis p̄miuz. sz lex christi est hmōi. igitur ⁊c. maior patz: qr lex iustissima debet eē mitis/ ⁊ promptior ad p̄mia ꝙ ad supplicia. sed minor ꝓbatur: qr lex xpi tribuit malis suppliciū qð est maius malū ꝙ premiuz beatificū sit bonū. Qð declaro sic: quia ꝥm legē xpi duplex ē pena malorꝫ: scilicz pena damni/ ⁊ pena sēsus. Unde xps Discedite (iqt) a me maledicti i ignē eternū ⁊c. Matth. xxv. Ubi primo tangitur pena dāni/ q̄ est ꝓuatio p̄mij beatifici/ cū ðr. Discedite a me maledicti. ¶ Secūdo tāgitur pena sēsus. q̄ est affluctio infernalis tormēti: cū ðr in ignē eternū. Sz sola pena dāni/ sine ꝓuatio p̄mij beatifici est tā mala ꝙ bonū est ipm p̄miū beatificū: qr malicia alicuius ꝓuationis non ꝑt mensurari nisi ex quantitate boni qð ipsa ꝓuat/ ⁊ per ꝫsequens vtraq̄ pena simlr est maius malū ꝙ p̄miū btificū sit bonū. Quare ⁊c. Et hec ꝑ pte negatiua q̄stionis. In oppositū ꝥo/ ⁊ pro pte affirmatiua arguitur sic. Legislatoris pfectissimi debz esse lex pfectissima. sz xps fuit pfectissim⁹ legislator q̄ ait. Non veni legē soluere sz adimplere. Matth. v. Igitur pro declaratiōe ꝓpositē q̄stiōis animaduertendū est. qlicz doctrīa legis christi mltipliciter possit ostēdi pfecta. tñ in speciali ꝓt ad ꝓpositū sufficiat eius pfectio potest quadrupliciter ðclarari. ¶ Primo ex pfectiōe preceptorꝫ que ab ipa inbētur. ¶ Secundo ex perfectione credendorꝫ q̄ i ipsa docentur. ¶ Tertio ex pfectione meritorꝫ q̄ sub ipsa habentꝫ. ¶ Quarto ex pfectione p̄miorū que ex ipsa debētur. Ideo iuxta quattuor p̄dicta pūcta/ ⁊ correspondenter ad quattuor argumenta ante oppositū facta: titulū ꝓpositē questionis diuidam in quattuor titulos partiales. circa q̄ttuor libros sniarꝫ diuia fauēte gr̄a pertractandos.

In oppm

B Decisio q̄stionis.

¶ Primus erit/ vtruz lex christi sit in preceptis rectissima.
¶ Secundus erit/ vtrū lex christi sit in credendis certissima.
¶ Tertius erit/ vtrū lex christi sit in meritis gratissima.
¶ Quartus erit/ vtruz lex christi sit in premijs iustissima.
Unde sub p̄dictis quattuor titulis

a.ij

lis in quattuor libris sñiarū ꝓn
cipijs quattuor tractabo diffi-
cultates tactas in q̄ttuor argu
mētis factis ꝑ parte negatiuas
q̄stionis. ¶ Prima erit de legis
xp̄i/ꝛ diuine volūtatis recta cō-
formitate. ¶ Scda erit de legis
xp̄i/ꝛ sue veritatis certa ꝓbabi
litate. ¶ Tertia erit ꝺ legis xp̄i
meritoria credulitate. ¶ Quar-
ta erit de legis christi premia-
toria equitate.

C

Primus articul⁹.

QUantuz igi
tur ad primū ar-
ticulū nūc tractā
dū in quo q̄ritur.
Utꝝ lex xp̄i sit in
preceptis rectissima. Uidendū
est de legis xp̄i/ꝛ diuine volun-
tis recta ꝙformitate. Circa quē
articulū tres difficultates que
rende sūt. ꝛ tres ꝙclusiones de
clarande. Jn prima videbitur q̄
liter voluntas diuina in gñe le
gis obligātis est ꝓma lex seu re
gula. Jn scda videbiť q̄liter hec
ꝓma lex creature rationalis est
obligatoria Jn tertio videbitur
qualiť huic ꝓme legi sūme ꝙfor
mis ē lex xp̄i seu doctria. ¶ Pri-

D

Prima cō clusio.

ma ꝙclusio erit. Sicut diuina vo
lūtas in genere cause efficiētis
est prima efficiens causa. sic ipa
in genere legis obligantis est
ꝓma lex seu regula. Scda ꝙclu-

2. ꝙclusio

sio erit. sicut diuina volūtas est
efficiens causa (qz vult aliq̄d es
se vel fieri) sic ipsa est lex obliga
toria (quia vult aliquid ad aliq̄
liter esseť nō ē) reuerit ¶ Ter

3. ꝙclusio.

tia ꝙclusio erit. sicut diuina vo-
luntas est lex perfectissima rēa
lis creature: sic lex xp̄i vť doctri
na est signū perfectissimū volū-
tatis diuine. Ad declarationez
autem cuiuslibet predictarum
conclusionum sic procedam.
¶ Primo premittam aliquas ꝓ
positiones preambulas. ¶ Se-
cundo iferam aliqs ꝓpositiōes
correlarias. ¶ Tertio ꝓponam
aliqs propositiōes collatiuas.
¶ Prima igitur ꝙclusio est. sicut
diuina volūtas in genere cause ꝓba° ꝓme
efficientis est ꝓma efficiēs cau- q̄stionis.
sa. sic ipsa in genene legis obli-
gantis est ꝓma lex seu regula.
ꝓma pars autez huius ꝙclusio
nis ꝙmuniter ꝙceditur ab oib⁹
philosophis. ideo supponit tā-
q̄ clara. sz ad declarationē secū
de partis premitto aliqs p̄am-
bulas propositiones. ¶ Prima
ꝓpositio est. q̄ inter leges obli- E
gantes vna est lex simpliciť pri- 1. ꝓpō.
ma. ꝓbatur. quia sicut nō ē pro-
cessus in infinitū in causis effi-
cientib⁹ (vt probat philosoph⁹.
ij. ꝛmethaphisice. capit. xij.) Sic
non est processᵘ⁹ in infinitū in le
gibus obligātib⁹. Jgitur sicut
est deuenire ad vnā ꝓmaz cām
efficiētē/ sic est deuenire ad vnā
ꝓmam legem obligantē. ꝺa ꝙsi-
milis est ratio in vno ꝛ in alio. q̄
re. ꝛc ¶ Secunda propositio est
q̄ nulla lex creata ē simpliciter F
ꝓma. ꝓbatur. ꝺa sicut nulla res 2. ꝓpō.
creata habz ex se ptātē creandi
sic nulla lex creata hz ex se pote
statem obligandi/ qz vt ait apo
sto. Romanos xiij. Non est pote
stas nisi a deo ꝛc. Jgiť sicut nul
la res creata est prima causa ef
ficiens: sic nulla lex creata est ꝓ
ma lex obligās. ꝺa sicut ꝓma cā
est deus in causādo: sic ꝓma lex
est de⁹ in obligando. Quare. ꝛc.
¶ Tertia propositio est q̄ diui- G
na volūtas est lex simplicit pri- 3. ꝓpō.
ma. probatur euidenter ex dua

4.p

5.p

6.p

bus ꝑdictꝫ. qꝛ sicut attributiuo lūtati diuine esse prima causaz efficientem: sic attribuendū est eidem esse ꝓmam legem obligā tem. quia sicut primum est perfectionis. sic ꝛ secūdum. quare. ꝛc. Item probatur per augustinum. 22. ꝓtra Faustū. vbi dicit ꝙ lex eterna est diuina mēs seu voluntas ordinem naturalē seruari iubens: turbari vetās. sed lex eterna est lex simpliciter prima. simliter nihīl est prius volūtate diuina. quare. ꝛc. Et sic patet secūda pars ꝯclusionis. ꝛc.

A ¶ Quarta ꝓpositio est ꝙ impossibile est reꝫ aliquā obligari ab aliqua lege: et non sic obligari a diuina volūtate probatur. ꝗa sicut impossibile est secūdā causam agere. prima causa nō agēte: sic impossibile est legem aliquaz obligare. prima lege non obligāte. Nam sicut prima causa plus influit in effectum q̄ꝫ secunda (vt dicit actor de causis)

B sic prima lex plus obligat q̄ꝫ q̄uis alia. quare ꝛc. ¶ Quinta ꝓpositio est ꝙ possibile est reꝫ aliquam obligari a diuina volūtate ꝛ non ab alia lege. Probatur. Quia sicut prima causa ꝗdꝗd agit cū causa scḋa potest agere se sola: sic ꝓma lex vel regula ꝗc quid obligat cum lege alia pōt

C obligare se sola. qꝛ vtrobiq̄ cō similis ē ratio. quare. ꝛc. ¶ Sexta propositio ē ꝙ impossibile ē ꝙ aliq̄ res creata sit lex vl̄ regula nisi sit diuine voluntati ꝯsona. Probaꝫ. Quia sicut impossibile est ꝙ aliq̄ res creata sit causa nisi a ꝓma causa. sic impossibile ē ꝙ aliq̄ res creata sit lex vl̄ regula nisi a lege ꝓma. Igitur sicut impossibile ē ꝙ aliq̄ causa sit ꝓme cause ꝯtraria. sic impossibile est ꝙ aliqua lex vl̄ regula sit ꝓme legi dissona. quare. ꝛc. Sic igitur probate sunt predicte sex propositiones preambule. ex quib⁹ patet declaratio totius conclusionis prime ¶ Sed D ex predicta cōclusione et ei⁹ declaratiōe infero aliquas propositiones correlarias. Primū cor 1. correla. relarium est / ꝙ nulla doctrina falsa est lex obligatoria. patz ex sexta propositiōe qꝛ nulla falsitas est diuine voluntati cōsona (cum volūtas diuina sit veritas summa) igitur. ꝛc. Ex quo ſeqnitur ꝙ nec doctrina machometica. nec doctrina Mosayca litteraliter intellecta: est lex dicenda. De doctrina enim machometica certum est fidelibus ꝙ sit falsa. de doctrina mosayca ꝙ sit falsa litteraliter ītellecta. satis patet. qꝛ apostolus dicit. Littera occidit. 2. Corinth. 3.

E ¶ Secundum correlarium est. ꝙ nulla conscientia erronea est 2. corre. lex obligatoria. patet sicut precedens. Ex quo sequitur ꝙ licet quilibet, obligetur ad non agendum contra suam conscientiam: tamen nullus obligatur ad agendum secundum suam conscientiam erroneam. ¶ Primuz patet. quia quicunq̄ agit: contra suam conscientiam peccat: sicut patet per glosam magistri ad Roman. 14. super illo verbo. Omne quod non est ex fido peccatum est. ¶ Secundum patet. quia conscientia erronea nullum obligat sicut dictum ē. F

¶ Tertium correlarium est ꝙ 3. correla. quicquid est iustum lege humana. est iustuz lege diuina. patet ex quarta propositione. ꝛc.

Ex quo sequit̃ q̃ nullū pcipis edictū/ prelati preceptū/ policie statutū/ aut ecclesie decretū est iustum/ vel iuste obligatorium. nisi sit diuine legi cōsonū patet ex predictis: ꝛ similiter per Augustinū de vera religiōe. capō 22. ꝛ libro. 1. de libero arbitrio vbi dicit q̃ in tēporali lege nichil est iustuz qđ non ex eterna lege hoīes sibi deriuauerīt ꝛc̄. Ideo sicut ostendit Johannes saleſberiēſis in ſuo policratico libro quarto ca. 6. Omniū legū inanis est cēſura. ſi non diuine legis imaginē gerat. ¶ Quartum correlariū est q̃ quicquid est iustum iure poli est iustū iure fori. et similiter ecōtra. patet ex predictis. Et similiter quia quicquid est iustum aliquo iure: est iustum iure diuino. Et q̃c quid diuino iure est iustū. nullo iure est inustum: vt clarum est. quare ꝛc. Ex quo sequitur q̃ quicquid est iustum in foro interiori est iustum i foro exteriori. Et similiter econtra. patet ex predictis. ꝛ similiter p articulū parisius condemnatum contra quosdam philosophantes. qui dicebant creationē esse impossibilem secūdū philosophiā. ꝛ eē possibilem secūdum fidem. Sic esſi in proposito irrationale eēt dicere vnū contradictoriorum esse iustum aliquo modo. ꝛ alterum alio modo. quare ꝛc. ¶ Quintū correlariū est q̃ omne peccatū est cōmissio/ vel omissio cōtra legis prohibitionē vel preceptū. Unde hec ē propria descriptio peccati que patet ex predictis. Et similiter per Augustinū. 22. cōtra Faustum. vbi dicit q̃ peccatū est dictum/ vel factum/ vel cōcupitum cōtra legē eternam: Igitur ꝛc. ¶ Sextū correlariū est. q̃ nullum est ex se pctm̃: sed precise quia lege phibitū. Uñ hoc est cōtra Hugolinū. q. vltia tertij libri. qđ tm̃ pz ex dictis. Et similiter quia nullus est peccator nisi qz p̃uaricator. Uñ psalmista ait. Preuaricantes reputaui oēs peccatores terre. Preuaricatio autem est legis trāsgressio. Quia secundū apostolū Romanos. 4. Ubi nō est lex nec preuaricatio. Igitur ꝛc. Sic igitur circa primā cōclusionem pbate sunt ſex propositiōes preambule et inde illate ſex propositiōes correlarie. Et hec de prima conclusione. ¶ Secūda conclusio est Sicut diuina volūtas est efficiens causa. quia vult aliquid esse/ vel fieri. sic ipa est lex obligatoria. qz vult aliquid ad aliqualiter esse vel nō esse teneri. Prima pars huius cōclusionis cōcorditer ponit ab oībus theologis. ideo supponit tanq̃ clara. Sed ad declarationē secunde partis premitto aliquas ꝓpositiōes preambulas. ¶ Prima ꝓpositio est q̃ diuina voluntas aliquid vult esse vel fieri ad quod nō seq̃tur aliquid obligari. Probatur. Quia vult celum moueri. solē oriri. se esse deum: se esse trinū suppositum. ꝛ sic de alijs multis ad que non seq̃tur aliquid obligari. sicut pz intuēti. Igitur ꝛc. Et tale velle dei/ siue diuinū beneplacitum potest vocari ꝛ velle nō obligans. ¶ Secunda propositio est q̃ diuina voluntas aliquid vult esse/ vel fieri: ad qđ seq̃tur aliq̃d obligari. Probat: quia vult quelibet viatorē teneri ad habendū cha

R 6. corr.

L probatio scde ꝛclusionis.

M 1. ppō.

N 2. ppō.

ritatem. teneri ad non mentiendum. teneri ad nō odiendū deū aut primū: Et sic de alijs multis: ad que sequitur aliqd obligari. sicut ptz: et aliter nullus peccaret. Igitur ꝛc. ꝛ tale velle dei seu diuinū beneplacitū pōt vocari velle obligatoriū. ¶ Tertia propositio est. q diuina volūtas si aliquid vult ad aliqua liter eē vel non eē teneri/ ad hoc conuertibiliter consequitur illud, obligari. Probatur. Quia sequitur. Deus vult viatorem teneri ad esse in charitate: et ad non eē in cupiditate: ergo viator ad hoc obligatur: ꝛ similiter econtra sequitur: ꝛ sic est ī alijs omnibus. Unde ad istū sensum posita est secunda pars predicte conclusionis. s. q diuina volūtas est lex obligatoria alicui rei quia vult ipsam ad aliqualiter eē vel non eē teneri. Hec eñ propositio est vna causalis. nō quidem denotans antecedētis ad ꝯns causalitatē propriam: sed conuertibilitatem per ꝯnaz mutuam: et q̄cquid sit in primo sensu. tñ in secūdo sensu ipsa est vera. Et sic ptz secunda pars cōclusionis ꝛc. ¶ Quarta propositio est q diuinuz velle oēm creaturā rationalē/ ꝛ solum talē potest obligare. Probatur. qr deꝰ potest velle oēm creaturā rōnalem. ꝛ nullā aliā teneri ad aliqualiter eē vel nō esse. Igit ꝛc. tenet ꝯna per iam dicta: ꝛ añs quo advtrāq; partē declaratur Unde ad declarationē ipsius ꝛ similiter oim precedentiū et sequētiū videndū est quid importatur per ista verba obligari ꝛ teneri. Dico igit q obligari est teneri ad aliqualiter esse vl nō esse: siue ad aliquā dispositionē habendā vel aliqua dispositione carendū. Sz teneri est haberi a suo superiori phibitionē vel p̄ceptuz de aliquo existente in inferioris libera potestate. Iste autē descriptiōes sunt terminorū declarationes. ideo nō possunt probari: sed apparent rōnabiles cuilibet recte intuēti Et inde patet clare propositum. Ex istis sequūtur aliqua. Prio sequitur q possibile est rationalē creaturā deo beatifice ꝯiunctā vel etiā ypostatice vnitā ad aliquid obligari. ¶ Secūdo sequitur q possibile est deū (licet non secundū naturā diuinā: tñ secūdū humanā) ad aliqd obligari: qōlibet istoꝝ pz ex dictis: tñ pro vltimo facit specialiter illud qđ Xp̄s dicit de seipo. Luce. 12. Baptismo habeo baptisari: et quo modo coartor vsq; dum perficiatur ꝛc. ¶ Tertio sequitur q ītu possibile est naturā irrationalē esse peccabiliter culpabilem. ¶ Quarto sequitur q impossibile est naturā rationalē eē naturaliter impeccabilem: quodlibet istoꝝ ptz ex p̄dictis: qr vbi nō est arbitrij libertas. ibi esse nō pōt peccati difficultas: et vbi est arbitrij libertas: ibi esse non pōt naturalis impeccabilitas. ¶ Quinta ppositio est q diuinū velle ad nullū impossibile pōt obligare: probatur ex predictis: qr nullus impossibile est rationalis creature libera potestate. Igit ꝛc. Tamē ad declarationē istius distinguendū est q creaturā rationalē obligari ad impossibile dupliciter pōt intelligi. Uno modo ppie scilz q obligetur ad faciendū impossi

A 3. ppō.

B 4. ppō.

C.

D 5. ppō.

E

bile. Alio modo impropie. scilz q obligetur ad volendū impossibile. Primus aūt modus multum differt a secundo modo: qz primus nō est in alicuius potestate. secundus vero (secūdum multos) est in libera potestate voluntatis create: qz scdm Aristo. 3. Ethico. Uoluntas nō solū est possibiliū: sed etiā bene impossibiliū ꝛc. Existis sequuntur aliqua. ¶ Primo sequitur q nobis est euidens q nichil potest primo modo ad ipossibile obligari. Patet qz ad hoc euidēter sequitur contradictio: vt clare pōt ostendi ex dictis. ¶ Secundo sequitur q nobis nō est euidens q nichil possit secūdo mō ad impossibile obligari. pz: qz ad hoc non sequit euidenter cō tradictio: sicut tam patuit. imo aliqui de facto concedūt: q peccator illo modo obligatur ad volendum peccatū suū non fuisse. Hoc aūt (scdz articulū parisien) est impossibile: quia impossibile est preteritū nō fuisse vt dicit articulus. Igit ꝛc. ¶ Tertio sequitur q probabile est. q nullus de facto/ illo secundo modo obligatur ad impossibile. patet qua talis obligatio videret irrationabilis: sicut alias magis ostendam. Item beatus Hiero. dicit. Maledictus qui dicit hominē ad impossibile obligari. Sz cum de primo non sit dubiū videtur q de secundo modo sit intelligendū. ¶ Quarto sequitur q probabile est/ q nullus de facto sic obligatur de peccato suo penitere q teneatur velle peccatū suum non fuisse: ptz ex dictis, suppositō q impossibile sit preteritū non fuisse: qđ est probabile. Quis nō sit euidēs. Sufficit ergo ad verā penitentiā dolere de peccato commisso: sz ad hoc non requritur velle ipm non fuisse sed non velle ipm fuisse: et ipm detestari: sed qz hoc alias magis ostēdā: breuiter pertranseo. ¶ Serta ppositio est. q diuinū velle non ad quodlibet possibile potest obligare. probatur ex predictis. qz aliquod est possibile ad quod deus nō pōt velle rationalem creaturam teneri. igitur ꝛc. Sed ad declarationē huius notandū est q duplex est possibile: quoddam est quod non existit in creature rationalis libera potestate: sicut celū moueri/ vel solē oriri. Aliđ est possibile qđ existit in creature rationalis libera potestate: sicut diligere deū vel odire primū: et sic de multis. Item dupliciter potest intelligi aliqđ possibile existere in creature rationalis libera potestate. Uno modo stricte: qz tale pōt fieri ab ea sicut velle/ vel nolle. diligere/ vel odire. Alio modo large: qz tale potest fieri vel ab ea/ vel in ea. sicut habere gratiā: vel fidē infusam. hoc em̄ non existit in rationalis creature libera ptāte primo modo: qz gratia vel fides infusa nō pōt fieri ab ea primo modo. sed secundo modo. Qualiter autē distinctio hec debeat intelligi alias declarabo. Ideo breuiter transeo. Existis sequūtur aliqua. ¶ Primo sequit q deus non pōt velle rationalem creaturā teneri ad aliquod possibile qđ non est in eius libera potestate. Patet ex dictis: ꝛ specialiter ex descriptione huius termini teneri. vbi nō capit esse

H
6. ppō.
Pdo
h
Potest dici.

in libera ptāte ꝓmo mō. sed se-
cūdo modo: qr de facto deꝰ vult
rōnalē creaturā teneri ad aliqđ
possibile: qđ nō est in eiꝰ libera
ptāte ꝓmo mō. ℨnā qlibet rōna
lis creatura teneꝯ habere gr̄az
et qlibet viator etiā paruulꝰ ha
bere fidē ifusam: qđ tñ nō est in
eiꝰ libera ptāte prio mō: sed bñ
scđo mōvt iā dictū est: r alibi de
A clarandū. ¶ Scđo seqtur qꝺ deꝰ
nō pōt rōnalē creaturā velle te
neri ad quodlibet possibile: qđ
est in eiꝰ libera ptāte. pz: qr non
pōt velle ipam teneri ad nō obe
diēdū sibi: vel etiā ad odiū sui:
quoꝝ tñ quodlibet est possibile
r in eius libera ptāte. Ergo rc.
Añs quo ad vtrāqz partē pz. sz
tñ quo ad primā eiꝰ est euidēs/
et nō quo ad scđaz. Euidēter em̄
est impossibile deū velle rōnalē
creaturā teneri ad nō obedien-
dū sibi: sz nō sic est euidēter im-
possibile deū velle ipam teneri
ad odiū sui. qr ad primū euiden
ter seqtur ꝯtradictio r nō ad se
cūdū. ℨnā ad primū sequit. deꝰ
vult rōnalē creaturā teneri sibi
nō obedire. ergo ipa tenetur ad
aliqđ: et per ꝯns obligat: r sil'r
seqtur: ergo ipa tenet sibi obe-
dire: r per ꝯns nō obligat. Sed
ad scđm non sic euidēter seqtur
cōtradictio. ℨnā licet sit articu-
lus parisien. qꝺ aliqs posset me
reri odiēdo deū: error. tñ ex op-
posito nō sequit euidēter ꝯtra-
dictio. Uñ multi illū articulū re
stringūt ad potētiā dei ordina-
tā: r multi doctores alteriꝰ stu-
diꝺ tenēt qꝺ deus pōt precipere
odiū sui. Et sic ꝓbabiliter fusti-
nent partē oppositā. quare rc.
B ¶ Tertio seqtur qꝺ nō est euidē
ter ipossibile deū velle rōnalez
creaturā esse: r ipsaz nō teneri
ad aliqđ possibile. Patet. Quia
sicut de facto stat creaturā irra
tionalē eē/ r ipsam nō obligari.
sic videtur possibile creaturam
rōnalē eē ad ipsam r ad nichil
teneri. ¶ Quarto seqtur qꝺ non C
est euidenter ipossibile rationa
lē creaturā deū odire: r tñ pec-
care. pz ex predictis. Et sic pz
sexta ꝓpositio. Sic igit ꝓbate
sunt predicte sex ꝓpositōes pre
ambule: ex quibꝰ pz declara-
tio totius ꝯclusionis secunde.
¶ Sz ex predicta ꝯclusiōe r eiꝰ
declaratione infero aliquas p-
positiones correlarias. ¶ Pri- D 1. corre.
mū correlariū est qꝺ volūtas di-
uina nō est naturaliter lex siue
regula. Patet. Quia sicut volū
tas diuina libere r cōtingēter
est causa efficiēs: sic ipsa libere
et contingēter est lex obligās.
Quare rc. Uñ pz qꝺ sicut volū-
tas diuina pōt nō esse causa ef-
fectiua: sic ipsa pōt non eē lex si
ue regula. ¶ Secundū correla- E
rium est qꝺ volūtas diuina non 2. corre.
fuit eternaliť lex siue regula. pz
qr sicut sibi cōuenit ex tēpore et
p relationē ad creaturā eē cām
efficientē/ sic eē legē obligantē:
quare rc. Unde pz qꝺ Augusti-
nus. 22. ctra Faustum. r libro
primo de libero arbitrio dicēs
voluntatē diuinā eē legem eter
nam. non capit eternū ꝓprie si-
cut dr eternū vere sine principio
et sine fine: sed capit eternū im-
proprie sicut Matthei. 25. ignis
iferni dr eternus: non qr fuerit si
ne principio: sz qr erit sine fine.
Sic igitur dicit volūtatē diuinā
esse legem eternam non qr eter
naliter fuerit lex. nam ipsa tpa-
liter incipit esse lex: sed qr eter-

naliter erit lex.nec mirum si hoc modo voluntas diuina dicatur lex eterna. Nā sic etiā noua xpi doctrina dicitur euāgeliū eternum. Apoca. xiiij. Uidi angelū alterum volantē per mediū celi habentē euāgelium eternū: vt euāgelizaret sedentib⁹ sup terram/et super oēz gentē/z tribū/ et linguā/et populū: dicēs magna voce. Timete do. ꝛc. ¶ Ter
F tium correlariū est q⁹ deus vult
3. correlarium voluntate beneplaciti voluntatem creatam ad aliquid teneri. et tali volūtate nō vult illud ab ea fieri. patet de illa voluntate creata que peccat obmittendo aliquē actū debitū fieri Nā de⁹ vult volūtate beneplaciti ipam ad illum actū teneri (aliter non peccaret omittendo) z tamē de⁹ nō vult voluntate bñplaciti illū
E actum ab ea fieri: q⁹ ad tale vel
4. corre. le sequeret illū fieri. ꝛc. ¶ Quar tum correlariū est q⁹ deus vult voluntate beneplaciti alicuius bone consequētie añs: et tñ tali voluntate nō vult cōsequēs. pz quia ista consequētia est bona. voluntas creata tenetur ad aliquid z nō facit illud: g ipsa peccat. et deus voluntate bñplaciti vult antecedens (vt dictū est) et tamen nō vult ꝯñs: secunduz illā opinionez que ponit q⁹ de⁹ non vult peccatū/nec est causa peccati. Igitur. ꝛc. Utrū aūt deus velit illaz consequentiā esse
D bonā. nichil dico. q⁹ de hoc ali-
5. correla bi tractabo. ¶ Quintū correla-
rium. riū est q⁹ voluntas creata sic tenetur se voluntati diuine ꝯformare. vt velit quicquid de⁹ vult ipsam teneri velle: et vt non velit quicquid deus vult ipsam teneri non velle. Patet quia ois voluntas que sic se conformat volūtati diuine est recta z iusta: z nulla alia: sicut apparet ex supradictis z pz cuilz intuēti. Igitur ꝛc. sed de hoc alibi tracta- J
bo. ¶ Sextū correlariū est q⁹ vo 6. corre. luntas creata nō sic teneat se volūtati diuine ꝯformare vt velit q̄c q̄d de⁹ eā velle vel vt velit quic q̄d scit/aut videt deū velle. Unde hoc est ꝯtra Ockaz/Gregorium/ et Hugolinū. q. vl. pmi. li. Quod libet tñ istoꝝ pz ex pdictis: quia deū velle volūtatem aliq̄d velle vel etiā deū velle aliq̄d q̄ ipa voluntas scit ipsū velle nō ē lex obligās voluntatē causatā: sicut apparet intuenti: Igit. Itē primū specialiter: pz. q⁹ stat voluntatē creatā peccare volendo aliquid q̄ de⁹ vult eā velle: z ꝯ ꝯñs stat voluntatē creatā tenere nō velle aliquid q̄ deus vult ipam velle. Igitur. Assūptū pt ostendi ex dictis in tertio correlario: sed alibi declarabo. Item secūz specialiter patet: q⁹ alit sequeret q⁹ volūtas creata teneretur velle aliq̄d añs ad q̄ foralit er sequeret ipam q̄ñq⁹ peccare mortaliter z dānari: vel esse mserā eternaliter/ꝯñs videt absurdum: sed ꝯña pz in casu quo de⁹ reuelaret alicui q⁹ ipse ē ꝑscitus ad eternā penā vel q⁹ ipe non est habitur⁹ finalē gr̄az Ad hoc em̄ sequitur ipsuz finaliter peccare/z miserum esse. Igitur ꝛc. Sic igitur circa secundā cōclusionem probate sunt ser ꝑpositiones preambule. et inde illate ser propositiones correlarie. Et hec de secunda cōclusiōe K

¶ Tertia conclusio est. Sicut diuina volūtas ē lex pfectissi Probatio tercie conma rōalis creature: sic lex Chu clusionis.

sti vł doctrina ē signū pfectissimum volūtatis diuine. Prima pars aūt huiꝰ ꝯclusionis euidēter sequit̄ ex p̄missis: iō p̄supponitur tāq̄ clara. Sed ad declarationē sc̄de ptis premitto aliq̄s
A 1.ppō. ppões p̄ambulas. ¶ Prima propositio est. q̄ diuine volūtatis aliqua sunt signa q̄ nō sūt creature rōalis obligatoria. Ad cuius pbationē aliq̄ sūt notāda.

¶ Primo notandū est q̄ sicut voluntas diuina quicquid potest pducere mediante causa sc̄da: pōt pducere se sola. sic ipsa (de potentia absoluta) posset rōalē creaturā obligare se sola absq̄ aliqua lege creata sicut mediāte lege vt ptz ex dictis supra in prima ꝯclusione ꝛc. Sed tñ ipsa de potentia ordinata nō posset rōalē creaturā obligare nisi mediante aliqua lege creata. hoc ē per aliqua signa ex q̄bꝰ sibi potest innotescere ipa dei volūtas obligatoria: vt pz per illō Ioh. xv. Si locutus eis non fuissez pctm̄ nō hērēt. ꝛc. Et per illud apostoli. Ro. x. Quō credēt
B ei quē nō audierūt ꝛc. ¶ Secūdo notandū est q̄fz magistrū libro primo. di. xlv. Quinq̄ sūt diuie volūtatis signa. s. p̄ceptū. phibitio: consilium: pmissio: ꝛ opatio. Quoꝝ sic pōt hēri distinctio Nā q̄nq̄ modis possumꝰ imaginari deū aliquid velle. Primo mō deus vult aliquid debere fieri a creatura/et talis volūtatis signū est preceptū. Secundo mō vult aliquid debere non fieri/ꝛ huius signū est phibitio. Tertio modo vult aliquid nec debere fieri/nec debere non fieri/sed expedire fieri: ꝛ huiꝰ signū est cōsiliū. ¶ Quarto mō vult aliq̄d nec debere fieri nec debere non fieri: sz licere fieri: ꝛ huiꝰ signū est pmissio. ¶ Quinto mō vult simpliciter aliquid esse vel fieri: et huius signū est opatio. vñ q̄lz ad extra dei opatio est signū volūtatis diuine: sicut effectꝰ sue cause. ¶ Sic igitur volūtas diuina p̄cipit bona: sicut deum honorare: primū amare: phibet mala: sicut deum odire: primuz ledere: ꝯsulit maiora boa: sicut sūt pauptas: ỽginitas: pmittit minora bona: sicut sūt rerum dñiū: ꝯiugiū: sz opatur gñaliter oia ꝛc. ¶ Uñ ex his appareret primo q̄ volūtas diuia solū duobꝰ primis modis/ et nō tribꝰ alijs: est lex obligatoria. ¶ Secundo q̄ p̄ceptū/ꝛ phibitio sūt signa obligatoria: sz non ꝯsiliū pmissio/aut opatio: qz duo prima sūt signa legis obligātis: ꝛ non alia tria. igit̄ ꝛc. ¶ Tertio patet q̄ capiendo pmissionē vt est signū volūtatz dei nō est ꝯcedēdū: q̄d dꝰ pmittit mala culpe fieri: ꝛ hoc ē ꝯtra magistrū sniarum vt magis alibi declarabo
C ¶ Tertio notandū est q̄ p̄dicti termini. s. p̄ceptū: phibitio: ꝯsilium: permissio: ꝛ opatio: nō solū supponūt p diuina volūtatz ex trinseco signo: sed etiā p ipsius actu intrinseco. Uñ iste terminꝰ p̄ceptū nō minꝰ proprie supponit pro actu intrinseco diuine volūtatis quo p̄cepit aliquid fieri/seu vult aliquid debere fieri/q̄ pro signo extrinseco talis
D actus: ꝛ ita de alijs ꝛc. ¶ Sc̄da 2.ppō. ppō est q̄ diuine voluntatis signa obligatoria sūt i mꝝltiplici differentia. ad cuiꝰ pbationem alique hmōi signoꝝ differentie sūt ponēde. Pria differētia ē q̄ prima dem
E

N quinq̄ sunt signa diuine volt

signoꝝ diuine volũtatis quedã sunt naturalia seu naturaliter habita. alia sũt supnaturalia ꝛ supnaturaliter data. Signoꝝ vero naturaliũ quedã sũt a natura imedi. t:: sicut ꝑma ꝓcipia moralia solũ per sũdereſiꝫ et lumẽ naturalis rõis habita. alia sũt a natura mediate: sicut ꝛclusiones morales mediãtibꝰ dictis ꝓncipijs sola naturali ratiocinatiõe dictate. Sub ꝓmo mẽbro ꝛtinentur illa ꝓncipia moralia quibus vnuſq̃ſqꝫ compos mentis naturaliter assentit absqꝫ eruditione doctoꝝ: vt ꝙ cuiꝫ reddendũ est quod suũ est: ꝙ nulli iniuriandũ e[illegible]ſꝫ sub ſcdo membro ꝛtinentur doctrine morales gẽtiliũ philosopho rum/et regule vel constitutões legales ꝓncipũ ꝛ maioꝝ: ꝛ de hmõi signis dicit apl'us. Rom. ij. ꝙ gentes que legẽ nõ habẽt naturaliter que legis sũt faciũt Signoꝝ aũt supnaturaliũ quedam sunt a deo immediate. ſ. a solo deo data sicut doctrina xp̃i quo ad illa que ipse docuit in ꝓpria persona. De quibꝰ dicit apostolus. ad Hebr. i. Quod oliꝫ deus loquens patribꝰ in ꝓphetis: nouissime locutus est nobis in filio ꝛc. Alia sũt a deo media te. ſ. mediante angelo vel homine puro diuinitꝰ reuelata: sicut lex moyſi doctrina Christi: quo ad illa q̃ docuerunt apostoli et discipuli eiꝰ auctoritate sua: et simliter determinatio ecclie dei a spũsancto inspirata. de q̃bus dicitur ꝙ spiritusancto inspirati locuti sunt sancti dei homines/scđe Petri primo. Oia ꝫ predicta sũt diuine volũtatis signa obligatoria: qꝛ ꝑ illa significatur ad que obligatur rõalis creatura: sicut posset ostendi. ſꝫ ꝓtꝫ intuenti. ℭ Scđa diꝛia est ꝙ signoꝝ diuine volũtatis tã naturaliũ ꝙ supnaturaliũ: quedã sunt rationalia scilicet mere interiora sicut signa [illegible] illa sũt et mentales c[illegible]ones vel supernaturales [illegible]ationes mẽtem de agendis/ꝛ non agẽdis interiꝰ iformãtes. Alia sũt exteriora sicut signa vocalia/ aut scripta: vt est vox audibilis/ vel scriptura legibiliꝫ humana: seu diuina predictis signis mentalibus exterius corrñdẽs. Et ista sunt signa signoꝝ mentaliũ: sicut patet. ℭ Tertia differentia est ꝙ signoꝝ interioꝝ siue mentaliũ/ quedã sunt solũ apprehẽsiua: alia iudicatiua. Et iudicatiuoꝝ quedã sunt adhesiua cũ formidine: alia sunt sine formidine: sed cũ certitudine. Et istorum q̃dam sunt actus: alia sũt habitus. ꝛc. Et hec oia possent ostendi in omnibus predictis signis: sed satis pat ent intuenti ꝫ

ℭ Tertia propõ est ꝙ diuine volũtatis signũ perfectissimũ inter omnia est lex Christi seu doctrina. Ad cuius probationem alique distinctiones sũt premittende. Prima erit generalis de isto termino lex. Secũda specialis de isto termino lex diuina. Tertia specialioꝝ de isto termino lex Christi seu doctrina.

ℭ Prima distictio est/ ꝙ iste terminus lex prout ad propositꝫ pertinet. multipliciter ꝑ diuersis sumitur. qñq̃ꝫ pro prima lege: que est lex increata: ꝛ sic diffinit Augustinꝰ legẽ. 22. contra Faustum. vt supra dictũ est: ꝛ libro ꝓmo de libero arbitrio. Lex

a Scđa

b Tertia

c 3 o

d 2a 3o

e 3 o

f Nota distinctionẽ huiꝰ tertij, lex

eterna ē sūma rō: cui sp obtēperādū est ⁊ c. Qñq̄ sumit lex pro signo pme legis: qđ est lex cāta: ⁊ eā sic diffinit Tullius in p hlipi. q̄ lex nichil aliud ē q̄z recta rō a numie tracta / iperās honesta, phibensq̄z ⁊traria. Sz capiendo istū terim lex ꝓ lege creata adhuc qñq̄ sumit gñaliter ꝓ ālz naturali lege hūana / vl̄ diuina scripta / vel nō scripta: ⁊ sic eā diffinit Tullius libro scdo de natura deoꝝ. Qđ lex est rectī ꝑceptio: prauiq̄z depulsio Qñq̄z ꝙ sumit ꝓ lege naturali. Et sic diffinit. Tullī⁹ lib. de legibus Qđ lex est rō insita a natura: q̄ iubet q̄ sūt facienda. phibeq̄z cōtraria. Qñq̄z etiā sumit specialiter pro lege hūana scripta. ⁊ sic diffinit Hrān⁹ di. i. q̄ lex ē ⁊stitutio scripta. ⁊ di. z. Lex ē ⁊stitutio ppli qua maiores natu sunt cū plebib⁹ aliq̄d sanxerūt Et sic q̄z uis iste terī⁹ lex sit gñalis ad oēz legē creatā / vl̄ increatā: naturalē / hūanā / vel diuinā / scriptā / vl̄ nō scriptā: tñ qñq̄z restrigit ad vnam speciē. Scda distinctio est q̄ iste termi⁹ lex diuina vt supponit ꝓ lege creata diuinit⁹ inspirata. q̄lis est lex Moysi / vl̄ xpi: Uno mō pōt sumi ꝓ aliqua vna rl̄a data a deo aliq̄d ꝑcipiēte. Alio mō ꝓ aliq̄ vna cōgregatōe plures tales rl̄as cōtinente: q̄liter tota doctrina xpi dr lex xpi. Et isto mō sumit in ꝓ posito. Sz capiēdo sic. adhuc pt sumi stricte ꝓ aliq̄ tali ꝙgregatione solum ꝙtinēte ꝑcepta / ⁊ phibitōes: qr hec duo solū ptinēt ad legē ꝓprie: sicut ptz ex dict̄. Alio mō pōt sumi large / ꝓ aliq̄ tali ꝙgregatiōe nō solū ꝙtinēte ꝑcepta ⁊ phibitōes: sed etiā cōsilia / ⁊ pmissiōes / testimonia hystorialiū veroꝝ / exēpla imitabiliū gestoꝝ: parabolas: ꝓphetias: miracula: sacramēta: pmissiones premioꝝ: cōminationes supplicioꝝ: ⁊ multa hui⁹ modi. Que licet nō omnia sint de sba legis ꝓprie (qr nec ligant / nec obligant: eo q̄ his nihil imperat / aut phibetur) ipa tñ sūt fortissima aduteria ad legē sustinendā / ⁊ obseruādā. Jō ponūtur ptes legis diuine cōiter dicte ⁊ c. Tertia distinctio est. q̄ iste terin⁹ lex xpi seu doctrina. Uno mō pt sumi stricte ꝓ ꝙgregatiōe illoꝝ que ipse docuit in ꝓpria psona. Alio mō large pro aliqua congregatiōe illoꝝ / et simul eoꝝ que docuerūt: ⁊ apli ⁊ discipuli ei⁹ auctoritate sua et sic sumitur hic. Unđ lex xpi seu doctrina dr tota doctrina euangelica: intelligēdo ꝓ euāgeliū non solum doctrinā q̄ttuor euāgeliorum: sed gñaliter nouū testamentū quēadmodū doctrinam suā vocat Paul⁹ euāgeliū. scda Thi. 2. Sed capiēdo sic adhuc pōt sumi. Uno mō pro talis doctrine ꝟitate: siue sit in mente: siue in scripto: vel in voce. Alio mō potest sumi ꝓ talis ꝟitatis seu obiecti intellectuali cognitione: vñ uō mtn⁹ ꝓprie dr lex ꝑceptū / vel phibitio ipa cognitio agēdoꝝ q̄z ipa ꝟitas enūcians q̄d agendū vel nō agēdū. Jdeo Hu. de sacramēt̄ li. i. par. 6. c. 6 Quid cognitō factēdoꝝ fuit nisi quedā ad cor hois facta preceptio. Et q̄d rursū cognitio vitandoꝝ / nisi prohibitio. Hec autem cognitio potest multipler: quia vel solum apprehensiua / vel iudicatiua / ⁊ adhesiua.

Et si adhesiua: vl̃ cũ formidine vel sine formidine: ꝛ cũ certitudine. ꝛ si cũ certitudine: vel põt esse habitualis/ vl̃ actualis. Et si habitualis vel acquisita/ vel ifusa. Et si actualis vl̃ ab habitu acquisito solũ: vl̃ ab habitu etiã ifuso: sicut posset faciliter declarari: sed ptz loquẽdo. Igr̃ ꝓpriissime lex xp̃i põt dici fides infusa vl̃ actus eius quo creatura rationalis assentit doctrine xp̃iane veritatib⁹. Unde ad istũ sensuz posita est scda pars cõclusionis pdicte. Et similiter tertia ꝓpositio: scz ꝙ huiusmodi lex seu doctrina est signũ pfectissimũ volũtatis diuine/ intelligendo de signis datis rationali creature ꝓ statu vie: qz de illis solũ loquor in psenti ꝛclusione ꝛ ad istũ intellectũ patebit propositũ per ꝓpositiones imediate sequentes. ¶ Quarta
D 4. propõ. ꝓpositio est ꝙ nec lex naturalis: nec lex aliqua humana. nec lex mosayca spiritualiter intellecta: est pfectissima lex creata. Probatur primo: de lege naturali vl̃ humana satis patet: qz nullus viator ex puris naturalibus sine fide potest pfecte oia ad q̃ tenetur cognoscere. Nam scdm apl̃m. Sine fide ipossibile est placere deo. Ad hebreos xi Igitur vt supra. ¶ Secũdo idẽ appꝛret de lege Mosayca fm apl̃m. Nichil ad pfectũ adduxit lex. Ad hebreos septio. Igr̃ ꝓpositũ. ꝛ c̃. ¶ Quinta ꝓpositio
E 5. propõ. est ꝙ nec lex xp̃i seu doctrina vocalis aut scripta: nec ipsa mentalis solum apprehensiua: nec adhesiua si nõ sit ex fide ifusa: est pfectissima lex creata. Probatur. Quia nullus viator per legez xp̃i sine fideli credulitate potest pfecte oia ad que teneꝛ cognoscere vl̃ itelligere. Iuxta illud Esaye septio. Nisi credideritis nõ itelligetis. ¶ Sexta propositio est. ꝙ sola lex xp̃i seu doctrina. i. fidei infuse habitus vel actus quẽ viator habet de ea est sibi pfectissima lex creata Probaꝛ. Quia nullus viator p aliud signũ seu directiuũ creatuz: nisi p huiꝰ doctrine fidẽ vel eius actũ: pfecte cognoscit oia ad que teneꝛ. vt ptz ex dictis. Et p huiusmodi signuz hoc pfecte cognoscit. vt ptz: qz si nõ/ tũc catholici fideles operantes scdm directionẽ fidei xp̃i nõ sufficienter operarenꝛ ad ꝓsequendũ salutẽ. qd̃ est ꝓtra illud. Qui crediderit ꝛ baptizatus fuerit salꝰ erit. Marci vlti. quare. ꝛc̃. ¶ Ex pdictis ptz respõsio ad principalẽ q̃stionis titulũ. scz qualiter lex xp̃i seu doctrina est lex pfectissima. ꝛ qualiter nõ. Et similiter ptz responsio ad primũ questionis articulũ. s. ꝙ lex xp̃i seu doctrina est in p̃ceptis rectissima. Sic igitur ꝓbate sunt pdicte ser ꝓpositiões prez̃bule Ex quibus ptz declaratio totiꝰ ꝛclusionis tertie. ¶ Sed ex predicta ꝛclusione ꝛ eius declaratione infero aliquas ꝓpositiones correlarias ¶ Primũ correlariũ est ꝙ sicut virtus iusticie solũ est in mẽte: ꝛ nõ in scripto/ vl̃ in voce. sic in ipsa est proprie ler seu regula iuste vite. Patet qz nullo existẽte scripto/ vl̃ voce adhuc ler esset: nec regule itellectuales q̃ sunt rerũ naturaliũ imagines minꝰ essent seruãde. nec homo minꝰ obligaretur ad eas q̃ si eas legeret vl̃ audiret

F 6. propõ.

G 1. correl.

A ¶Scdm correlariū est.q sicut
2. correl. vox audibilis nō est lex ppria.
sic nec scriptura legibilis: sed
solū equiuoce/patet. qz vox/vel
scriptura lex nō dicit nisi ea fi-
gura vl' tropo. qua nomē rei vl'
veritatis signo iponitur vl' ima
gini. sicut imago regis rex dici
tur. Ideo apparet q iiuste dif-
finiūt legē qui diffiniūt eā scdz
eius iproprijssimā acceptionez
q̄ est lex scripta. Nā vt pri⁹ pa-
tuit. Gratianus z alij solū diffi-
niūt legē scriptā ¶Tertiū cor-
B relariū est q ad legis xp̄i habi-
3. correla. tualē fidem oīs viator sine vlla
excusatione obligat. ptz p illud
Marc. vlti. Qui non crediderit
q̄dēnabitur. Et illud apl'i. Heb.
11. Sine fide ipossibile est pla-
cē. ¶Quartuz correlariū est q
C 4. correl. a legis xp̄i actuali fide nullus
viator nisi in sola capacitate ex
cusatur. Patet. qz licet inter ho
mines alij alijs minus sint ca-
paces ppter breuitatē intelle-
ctus. experientie paucitatē. aut
defectū doctrine vl' gratie: q̄re
nō oēs simliter obligantur ad
credendū singula legis explici-
te/z i particulari. Tamē nul-
lū est genus hoim a deo tardū
itellectu. qđ saltem iplicite z in
vniuersali nō possit oīa credere
.i. quicquid ibi asserit esse verū
Ideo a tali credulitate actuali
habenda loco z tēpore: nullus
oīno excusatur nisi in capacita
te parnulos aūt/z minores/ac
furiosos/ ceteriscz passionibus
mente captos incapaces voco.
tanqz naturali ipossibilitate p-
hibitos/z oīno indociles dum
D his defectib⁹ laborant Quare
5. correl. sic credere nō tenent. zc. ¶Qui
tuz correlariū est q sicut legis
xp̄i credulitas nō est contra ra-
tionē: sed per rationē pbabilis
sic eius credulitas ppter ratio
nis pbationē nō est deo contu-
meliosa aut displicibilis. Istud
correlariū quo ad vtramqz par
tem est cōtra. S. parisien. libro
de fi. z legibus: per totū primū
tractatum. Quod tamen posset
pbari ex predictis: sed dimitto
qz de hac materia tractabo in E
secūdo principio. ¶Sextū cor- 6. correl.
relariū est q sicut legis christi
credulitas est in creature ratio
nalis potestate libera: sic ipsa
est eine salutz meritoria. Istud
correlariū est quo ad vtramqz
partē z̄tra Holkot. 1. q. primi li
bri. qđ tm̄ posset pbari ex predi
ctz: sz dimitto: qz de hac matia
tractabo i tcio principio. Sic igr̄
circa tcia ꝯclusionē pbate sunt
sex ppositiones pambule: z inde
illate sūt sex ppones correlarie
Et hec de tcia ꝯclusione.
¶Sequitur ꝯferentia prima.

MUnc de- F
scendo ad collati-
onē habendā cuz
duob⁹ magistris
meis reuerendis.
zc. Et iuxta materiā prime par
tis prime conclusionis ponam
contra eos sex ppositiones col
latiuas ¶Prima z principalis .1. propō.
est ista. Sicut sola diuina volū- ꝯfertia
tas respectu ctingentis futuri
potest esse causa impedibilis:
sic solus diuin⁹ intellectus re-
spectu veri de futuro cōtingen
ti potest esse noticia ifallibilis.
¶Prima pars patet ex prima
parte dicte conclusionis quia
prima causa non potest impedi
ri ab alia: sed quelibet alia ab

ipsa. Igitur. ꝛc̃. ¶ Secũda pro batur quia diuin⁹ intellect⁹ respectu veri de futuro cõtingenti potest esse ꝛ de facto est notitia infallibilis/ ꝛ nichil aliud ab eo respectu talis veri potest eẽ notitia infallibilis. igitur. ꝛc̃. cõsequentia patet: ꝛ antecedens quo ad primã partem pro nũc supponitur: quia cõceditur ab omibus catholicis. Sed ãtecedens quo ad secundã partem negat Wa. nichol. ꝛc̃. qui ponit istam ꝯclusionẽ ꝙ respectu futuri ꝯtingẽtis a deo potest humano intellectui notitia creata infallibilis cõmunicari quã ꝓbat: quia hoc fieri nõ implicat contradictionez. igitur. ꝛc̃. imo videtur fidei consonũ dicere ꝙ talẽ habuerit christus: ꝛ etiam quelibet prophetia sit talis notitia. Sed pro nũc probabiliter teneo oppositũ: ꝛ arguo contra eum sic. Quia ad hoc ꝙ aliqua notitia sit infallibilis: requirit ꝙ nõ possit esse falsa. Sed ois notitia creata respectu veri de futuro contingenti potest esse falsa. igit. ꝛc̃. Antecedens quo ad primã partem patet manifeste. Sed quo ad secundã probatur: qꝛ omne verũ de futuro contingenti potest esse falsum. ergo ois notitia creata qua talẽ iudicatur esse verũ. põt esse falsa. antecedens patet: ꝛ consequentia tenet: quia nõ stat ꝙ aliqua notitia sit iudiciũ falsi ꝛ nõ sit falsa: similiter ista consequentia confirmabitur ꝑ sequẽtia. Unde contra eundez magistrum sit hec secũda propositio Sicut sola diuina voluntas aliquid potest nõ voluisse quod voluit: sic solus diuin⁹ intellectus aliquid potest nõ iudicasse qđ iudicauit. probatur/ ꝛ primo ꝙ sit verũ de deo ptz qꝛ deus voluit ꝛ iudicauit ab eterno antixp̃m fore. ꝛ tamen potest nunc̃ hoc voluisse/ aut iudicasse: sicut possibile est ãtichristũ nõ fore. Sed ꝙ hoc sit verũ de solo deo ꝛ de nullo alio negat dict⁹ magister qui in scõo corrolario prędicte ꝯclusiõis ponit ꝙ fideles qui ex fide infusa iudicaut vltimũ iudiciũ fore potest hoc non iudicasse. Quod ꝓbat: qꝛ cum hoc qđ iudicauit potest vltimũ iudiciũ nõ fore: ꝛ si nõ erit ergo ex fide infusa falsę iudicauit. qđ nõ est dicendũ cũ fidei nõ subsit falsuz: aut dabit correlariũ suũ esse verum. ꝛc̃. Sed ꝯtra hoc arguo sic: quia de nullo intellectu qui iudicaut antichristũ/ vt iudiciũ fore ꝯcedenduz est ꝙ põt hoc nõ iudicasse nisi de illo de quo ista ꝯsequẽtia est bona. iste intellect⁹ sic iudicauit. ergo sic erit. sed de solo intellectu diuino ꝛ de nullo alio ista ꝯsequentia est bona. vt ꝓz Igitur. ꝛc̃. Unde pro maiori declaratione hui⁹: ꝛ ꝯtra eundẽ magistrum sit hec tertia ꝓpositio: ꝛ est vna regl'a satis vtilis meo iudicio: ꝙ nulla ꝓpositio de possibili negatiua (cui⁹ affirmatiua de preterito correspõdens est vera) est cõcedẽda de creatura nisi vbi predicatũ est iste terminus verum aut falsuz/ aut alius terminus includens alterũ istorum in sua ratione diffinitiua. Uerbi grã: si ista affirmatiua de preterito sit vera. Sortes iudicauit vltimũ iudiciũ fore. hec negatiua de possibili sibi correspondens nõ est ꝯcedenda. Sortes potest

non/infallibil

ħ 2. propõ. collatiua

Ɜ 3. propõ collatiua

4. pr
colls

nō iudicasse vltimū iudiciū fore Quia hoc solū concedendū est de deo propter rationem prius tactā. Si autē hoc cōcederetur de creatura pari ratione sustinerē q creatura que voluit. a. potest nō voluisse. a. ꝛ similiter illa que peccauit potest nō peccasse: ꝛ sic q preteritum potest nō fuisse ꝙtra articulū parisien Bene tamen concedendum est q sortes qui vere iudicauit vltimū iudiciū fore potest nō iudicasse verum. ꝛc. ꝛ q illud quod fuit iudiciū verū potest nō fuisse iudiciū verū: ꝛ rationē diuersitatis alibi ostendā ꝛc. Ex his ergo patet q ratio huius magistri nō valet quando dicit cū hoc q fidelis iudicauit. ꝛc. stat. ꝛc. Concedo enim istud ꝛ nego vltra illam consequentiā iudicium non erit: ergo talis ex fide falsē iudicauit: sed bene concedo ergo falsē iudicauit. ¶ Unde dico primo q nō est possibile fidei subesse falsum. patet: quia fides includit q sit vera: et de vero. Dico tamen secundo q fidei possibile est subesse falsum. patet: quia istud quod de facto subest fidei potest esse falsum. Dico tertio q illa noticia que fuit fides licet non possit nō fuisse noticia/aut iudicium. tamē potest non fuisse fides/aut iudicium verum. patet ex dictis. et sic sit dictū contra istum re. ma. cui me recōmendo. ꝛc. ¶ Quarta propositio ꝛ principalis est ista contra magistrum Gerardum. ꝛc. Sicut diuine voluntati nichil est causa essendi: sic diuino intellectui nichil est causa siue causalis ratio cognoscendi. Prima pars patet ex prima parte predicte conclusionis: q prime cāuse nichil esse pōt causa essendi. ꝛc. Secunda pars sequitur ex prima: q cum in deo sit idem esse velle/ꝛ intelligere: sicut nichil ē sibi causa siue causalis ratio essendi: sic nec velendi/aut intelligendi. Sed hanc secundam partem negat predictus magister qui in vna conclusiōe ponit q ꝗuis diuinus intellectus assentiat q ātichristus erit precise propter determinationem voluntatis: tamen hoc non potest competere intellectibus creatis. ¶ Primā partem probat: quia per determinationem diuine voluntatis aliquid ponitur in esse futuri. Igitur per illam habet cognosci esse futuri a diuino intellectu. ꝛc. et sic in hac parte concedit q diuine voluntatis determinatio est ratio cognoscendi intellectui diuino. Secundam partem probat: quia in intellectu creato voluntas non potest esse ratio assentiendi alicui vero. Sed pro nunc nolo multum stare circa secundam partem: probo tamen q illa non sit vera/vel saltem non sit concedenda: sed dubitanda. ꝛ arguo sibi sic. Deus potest facere aliquez intellectum tante perfectionis et talis conditionis q ex sola determinatione voluntatis sufficiet assentire quibuscunq; veris sibi propositis. Igitur sic assentire potest competere intellectibus creatis consequentia est euidens: et antecedens est sibi dubiū: qnia nō apparet q talem intellectum a deo fieri

A

B

4. propō collatiua

C

implicet cõtradictionẽ: ꝛ si dicat ꝙ sic: ostendat rationem ꝛc. igitur consequẽs non est ab eo negandum ꝛc. Sed venio ad primam partẽ vnde contra eam sit hec quinta propositio. Sicut diuina voluntas nullam habz rationem propter quam determinetur vt velit, sic diuinus intellectus propter diuine voluntatis determinationem non assentit ꝙ antichristꝰ erit. Prima ps patet ex dictis, secunda pars sequitur ex prima p̃ simile. Secũdo probatur: quia aliter sequeretur ꝙ diuine voluntatis determinatio esset intellectui diuino causalis ratio assentiendi ꝙ antichristus erit. falsitas cõsequentis patet ex dictis. Sed cõsequẽtia tenet: quia ista dictio ꝓpter dicit habitudinez causalem/ vt clarum est ꝛc. ¶ Tertio probatur: quia aliter sequeretur ꝙ ista ꝓpositio causalis esset vera: quia diuina voluntas vult ꝙ antichristus erit: diuinꝰ intellectus assentit ꝙ antichristus erit: ꝙsequentia patet: sed falsitas consequentis patebit. Unde pro isto et ꝙ pro predictuz magistrum sit hec sexta propositio: quam pono pro regula generali. Nulla propositio causalis (cuius ꝙsequens signat tanquã signatum totale deum velle/ aut intelligere) est vera proprie. patz: quia ad veritatẽ propositiõis ꝓprie causalis requiritur ꝙ ita esse sicut signatur p̃ antecedẽs sit causa quare ita ẽ sicut significatur per cõsequẽs. Modo sic non potest esse in propositio ꝛc. vt patet ex dictis: et alias magis declarabo si opus sit. Ex his ergo patz ꝙ ratio dicti magistri nõ valet quando ip se dicit per determinationẽ diuine voluntatis ꝛc. Igitur per eam ꝛc. Unde nego antecedẽs. consequentiã. ꝛ consequens ad intellectum quem intendit iste magister. Dico igitur primo. ꝙ antecedẽs de virtute sermonis est falsum: quia ista oratio esse futuri ꝓ nullo supponit: plꝰ ꝝ ista esse nihil/ vel chymere. Jõo per nullam causam ponitur aliquid in esse futuri. ¶ Secundo dico ꝙ illud antecedens est falsum ad sensum quem intendit iste magister. Intelligit enim ꝙ determinatio diuine volũtatis est causa ꝙ aliquid est futuruz sed postea ostendam ꝙ hoc est falsum ꝛc. ¶ Tertio dico ꝙ supposito ꝙ illud antecedens eẽt verum ad predictum sensũ. tamen consequentia non valet intelligendo cõsequens ad sensũ quẽ intendit iste magister. vt patet ex dictꝭ. Et hec sint dicta cõtra ꝛc. ¶ Scda conferentia nũc descendo ad collationẽ habendam cum duobus alijs patribꝰ meis reuerendis. ꝛc. Et iuxta materiã prime partis secunde ꝯclusionis ponã contra eos sex propositiões collatiuas. ¶ Prima ꝛ principalis est ista Sicut diuina voluntas põt esse efficiens causa solum respectu entitatis que potest esse vel fieri. sic sola talis entitas potest esse terminus: seu effectus causalitatis dei. prima ps euidẽter sequitur ex prima parte dicte cõclusionis. ꝛ etiã secunda ps sequitur ex prima. Secunda propositio est sicut negatio/ ꝛ ꝓuatio sic nec ꝓteritio/ nec futuritio potest effici a deo. ptz ex p̃cedẽti:

D 5. ppõ collatiua.

E 6. ppõ collatiua.

F

G

1. ppõ collatiua.

H 2. ppõ collatiua.

qr nullū tale est aliqua entitas: siue effectus causalitatis ꝛc.

A 3.ppō collatiua. ¶Tertia propositio est sicut diuina potētia non pōt facere preteritū non fuisse. sic nec futurū non fore.patet ex precedentib⁹ Sed oppositū huius tenet frater.Joh.ꝛc.qui in secunda conclusione primi arti. ponit istam propositionē.Et si summi entis infinita potētia possit facere futurum non fore:nō potest tñ facere preteritum nō fuisse ¶Primā partem ꝓbat: qr nullum futurū necessarie euenet imo qdlibet futurū non fore est possibile.Igitur cum deus sit omipotēs sequitur q⁹ potest facere ipsum nō fore. ¶Secundā ꝓbat. qr preteritum non fuisse p̄teritū est impossibile:ergo hoc de⁹ facere non pōt.ꝯsequentia tenet ꝛ antecedens patet: qr ad illd̄ sequitur aliquid fuisse/ ꝛ illud nō fuisse ꝛc.Sed licet ꝯcedam istā scd̄az partē:non tñ propter predictam ꝓbationem: vt patebit. ¶Primam aūt ptem negaui: et ꝯtra eam arguo sic.Quia futurum non fore nō pōt esse aliqua entitas que sit terminus aut effectus causalitatis diuine.Igitur.ꝛc. antecedēs ē clarū:ꝛ consequētia patet ꝑ predicta. ¶Secundo illa oratiō futur non fore non supponit ꝓ aliquo in aliqua propositione. Igitur cū sit affirmatiua ipsa est falsa.consequentia tenet.ꝛ antecedens patet qr ista.deus facit futurū nō fore implicat ꝯtradictionem:vt patet ꝛc.Ex his ergo patz q⁹ ratio sua non valet quando dicit quodlibz futurū pōt nō fore igitur ꝛc.nego ꝯñam:ꝛ ratio patz ex dictis.quādo etiam dicit preteritum non fuisse est impossibile ꝛc.igitur ꝛc. concedo ꝯñs:sz nō propter istam ꝓbationē: qr supposito q⁹ ego ꝯcederem q⁹ p̄teritum non fuisse esset possibile ad huc tamē non ꝯcederem q⁹ de⁹ potest facere p̄teritum non fuisse.Concedo tamen añcedēs: propter articulū parisien.ꝛ non propter illam ꝓbationem:qr ad illud sequitur aliquid fuisse/ ꝛ illud non fuisse.Nam licet illō sequatur ex eo: qr ad impossibile quatur ex eo: qr ad impossibile sequitur quodlibet.q⁹tamē hoc sequatur nō pōt probari pl⁹ q̄ꝫ possit ꝓbari: q⁹ ad futurū posse non fore:sequitur aliquid fore: ꝛ illud non fore.Ideo.ꝛc.Et sic sit dictum ꝯtra istum reuerēdū patrem.ꝛc. B 4.ppō collatiua. ¶Quarta ꝓpositio ꝛ principalis sit ista ꝯtra fratrē Robertum ꝛc. licet diuina causalitas sit infinita/ ꝛ immēsa: nō tamē immēse:sz soluz finite causat quicqd agit ad extra. ¶Prima pars patet ex dictis:qr diuina causalitas est diuina voluntas:q̄ est infinita/ ꝛ immēsa. Sz oppositum secūde partis tenet dictus re.pater:qui ī primo articulo ponit istaz tertiā ꝯclusionem.Sicut ꝑma causa est immensa intrinsece formaliter sic eidē correspōdet immēsum agere vere/ ꝛ realiter. ꝯsequentiam probat:qr ipsa agit ꝛ ad cuiuslibet effectus ꝓductionē ꝯcurrit per illud idē ꝑ quod ipsa ē intrinsece ꝛ formaliter immensa.Unde arguit sic.Sit.a.aliquis effect⁹ productus: ꝛ sit.b. virtus ꝑme cause que producit illū effectū. vł igitur.b.concurrit ad productionem ipsius a. ꝑm suum totum conatumvel non. ¶Secundum nō pōt dari: qr talis virt⁹

est impartibilis. igitur oportet dare primum. & p̄ consequens tam virtus sicut est immensa & immēsi conatus sic immense agit. Unde ex hoc infert q̄ oēs producere diuinū actiuum est equaliter producere. id est. omne q̄d deus agit: equaliter p̄ducit. Ex quo vlterius infert. q̄ hec cōsequentia nō valet. deus eque intense p̄ducit. a et b. duos effectus. ergo a. et b. sunt eque intēsi. Sed cōtra ista ¶ arguo. primo sic. nulla res plus vel minus p̄ducitur ab aliqua causa: cuius ipsa sit in sua natura. Sed omnis res ad extra p̄ducta solum finite ē sicut ipsa est finita essentia. ergo nulla talis infinite producitur a p̄ma causa. ¶ Secundo arguo ex dictis ipsius contra eum: q̄ in p̄mo corrolario p̄me conclusionis primi articuli ipse concedit. q̄ licet deus ad esse rei influat per solum suum intelligere: & velle eternale. suum tamen influere est solū temporale. Cuius rationem ponit. quia omnis mensura in qua res ad extra est producta. ē temporalis. & p̄ consequens de⁹ tēporaliter influit. ergo pari ratione deberet concedere. q̄ licet p̄ducere diuinum sit imensum. tamen solum mense: & finite p̄ducit. quia res p̄ducta est finita. ¶ Tertio si dicta eius essent vera & ratio sua bona. tūc ipse haberet concedere q̄ deus immēse: & equaliter diligit omnia. et non plus diligit seipsum q̄ creaturam. nec vnam creaturā plus q̄ aliam. consequens non esset D bene securum. Sed cōsequentia 5. ppō col patet. quia dilectio qua de⁹ diligit omnia. est immensa &c. Unde contra eum sit hec quinta p̄positio. licet diuina causalitas sit impartibilis. nec possit esse maior et minor in diuersis effectibus. non tamē equaliter causat. sed inequaliter cōcurrit ad inequales effectus. Patz per simile de diuina dilectione sicut iam tactum est. ¶ Sexta p̄positio sit hec. q̄ ista cōsequentia nō valet diuina causalitas fm̄ suum totum conatum: & concursū immēsum producit. a. effectum: ergo immense producit ipsum. patz ex dictis. datur enim instātia de dilectione dei. Item dat alia instantia. quia nō sequitur scientia & voluntas dei. qua deus scit & vult antichristum fore est necessaria. Igitur deus necessario scit: et vult antichristū fore. & ita nō sequitur conatus vel concursus dei quo producit a. est immensus. ergo deus immense producit. a. Ex his ergo clare patz q̄ ratio huius re. pa. non cōcludit. Et hec sunt dicta contra. &c.

E 6. ppō collatiua.

¶ Principium in secundum sententiarum.

QUenam doctrina hec noua. Ista q̄stio mouetur Marci. i. capi. Quā alias in eius dez libri p̄cipio. Et similiter i primo sententiarum exordio p̄me assumptam pro themate iterū nunc resumo. Reuerendi patres magistri ac domini charissimi. Sicut xp̄iana philosophia p̄fitet p̄uus q̄ mūdus materialis vel eternalis lex diuine conceptionis thalamo produceret in esse. optimus eorum artifex

F

et genitor deus per se omnino sufficiens nulla indigebat creatura. Erat ꝺ̈ppe fons luminis. seminarium vite. thesaurus bonitatis. ⁊ summe plenitudo sciētie in quo velut in speculo tersiori lucebant luce clarius viteuentis imagines. notiões eterne. mūdus intellectualis. ⁊ idealis. rerum omnium cognitio ꝑfinita. nullo igit indigebat. qm̄ quicꝗd factuz est i ipovita erat. Johannis. 1. Unde liquet qnulla prorsus fuit mūdane creationis ratio nisi sola bonitas creatoris. Ipse enim summe bonus bona singula de sola bonitate creauit: et tanꝯ optimus omnium artifex quod a penetralib⁹ mētis eternaliter conceperat q̄si materiali ✠bo tempaliter euocans mūdi creatione quasi materiale p̄ceptū exꝑssit. Dixit em̄ deus, fiat mundus ⁊ factum est ita. Genes. 1. Hec est itaꝯ vera de mūdi creatiõe sententia quā xp̄iana phia ꝓfitetur/ imo quaz inueterata phox gentilitas (licet in tenebris ambulans). non tamē penitus diffitetur. Unde Plato phus. Opificem i quit genitoremꝯ vniuersitatis tam inuenire difficile/ ꝯ inuētum dignę profari. Sed attendite q̄so dilectissimi qualiter premissam sētentiaz omnis creatura dei solo homine (anomala exceptõe) secluso/ vnanimiter cõfitetur et deum suum quātum in se est p̄dicat/ ⁊ fatetur. Cõsiderate primitus celestia. Ecce enim solare corpus diem illuminat. lunaris globus cuz ceteris planetis ac stellis noctē irradiat. Et vt ego positiões sidereas: celiꝯ leges breuiter enumerē. Satis patet ad oculum ꝙ celi enarrāt gloriam dei: et opera manuum eius annūciat firmamentum. ps. 18. Considerate superius ethera. Ecce enim aer legibus obtemperans creatoris. nūc aura benigna gratulatur. nunc nubiū fletibus quasi compatiens lachrymatur. nunc p̄elijs, ventorum irascitur. nūc tonitruis cōcutitur. nūc calore decoquitur. nunc austeritate frigoruz asperatur. Considerate inferius terrestria. Ecce enim terra sui creatoris iussum implens. nunc fluuijs. nunc graminibus. nūc siluis comantibus hylarescit. ps frugibus: pars virescit arboribus. pars odoratis aspirat. ps victum animantibus subministrat. pars gemmis. pars metallorum generibus est fecunda. Considerate vlterius viuentia. Ecce enim volucres celi et aer⁊ pisces aque: et maris. ac singule bestie terre: dei ordinatione ⁊ inspiratione nature q̄stum sēsualitas patitur inertia quib⁹ possūt obsequijs creatori suo venerabiliter famulātur. Sed q̄d mee narrationis curriculum vltra vagari permitterem cū iam ad sēsuu pateat vniuersis qualiter creatori suo singule creature sue regulariter obsequuntur. qualiter ei fauet celum. famulatur aer. hunc colit tellus. veneratur vnda. huic velut mūdi domino tributuz singula soluunt. Et vt breuiter dicam qualiter sibi omne genu flectitur celestium/ terrestriuꝫ/ ⁊ infernoruz. Phil. 2. Sed aduertite chariſſimi qualiter solus homo cū vniuersa lege sue originis diuinis legibus teneantur obnoxia

huius vniuersitatis exceptus a regula irregulariter in domini sui maiestatē litigiosum ausus est excitare tumultū. Qualiter solus homo cui deus oēm dederat creaturam in iuridice dñationis subiectū: imo cui seipsuz creatorem dederat in beatifice dilectionis obiectum: ingratissimus oim creaturarū: deo furtum suūpsius faciens / in hostem suum, pprium se suo transtulit ab actore: ⁊ veri dñi sui ausus prenaricare preceptum / ei debite honoris denegauit tributuz. Qualiter solus homo factus sui ad imaginē creatoris in terram (heu miser) deposuit accepta diuinitus insignia deitatis: ⁊ a sua generositate degenerans. omnē gloriā suā sic in nichilū vsqz dedurit. vt in brutalis lapsus cecitatis occasum illud horrēdū audire mereretur opprobriū. Homo cum in honore esset non intellexit cōparat⁹ est iumentis insipiētibus et similis fact⁹ est illis. ps. 49. Sed ¶ pensate queso dilectissimi qualiter homo iste sic cecus. sic errabundus. sic demus. sic delirus sola sui creatoris misericordia. ad viā reducitur veritatis. Videns em̄ misericors deus hominē quē plasmauerat sic dānabiliter aberrare. nouā euangelice legis doctrinā a regalibus celi sedibus in terrā misericorditer delegauit: et per eam edoctus homo ab erroris demo resiliret. ⁊ quem diu neglexerat suum recognosceret creatorem Hec siquidem est doctrina penetrans vt gladius. conterens vt malleus. ardens vt facula. rutillans vt lucerna. que velut gladius oim errorū abscindit zizanias. Que velut malleus hereses interimit vniuersos. Que velut facula nōrum fasciculos criminū caritatis feruore cōburit. Que velut lucerna p nocturna mundi huius silētia lumen commeantibus exhibet ne pedē suū ad lapidē erroris exul homo / ⁊ peregrinus offendat. De qua optans pphēta dicebat. Lucerna pedibus meis verbū tuū. ⁊ lumē semitis meis ps. 118. Homo igit̄ dum ad hāc doctrinā nouā conuertit intuitum / ab erroris somnio excitat Sz turbato adhuc oculo rationis a tante victus sublimitatis excellentia in admīstrationē rapitur: ⁊ in admiratiue q̄stionis cogitur prumpere vba dicens. Que nā doctrina hec noua. q̄ fuit questio vīris pposita reuerētijs a principio. Ad quā quidē questionē sicut alias dicebat magister sentētiaz i qua dripartito huius libri volumine sub quadruplica cōclusione respondet. ¶ Prima est q̄ hec doctrina p quā summa dei mysteria secretius reuelant in primo. ¶ Secūda est q̄ hec doctrina per quam noua mundi vestigia subtilius declarant in secūdo. ¶ Tertia est. q̄ hec doctria per quam mira verbi cōmertia sublimius reserantur in tertio. ¶ Quarta est. q̄ hec doctria q̄ p quā pia lapsis remedia suauius ppinātur: in quarto. Per ipsam nāq̄ reuelantur secreti⁹ velata mysteria summe trinitatis: quo ad primum. per ipsam declarātur subtilius creata vestigia noue entitatis: quo ad secundum. per ipsam reserantur

D

sublimius sacrata cōmertia mi
re charitatis: quo ad tertiū. per
ipsam ppinantur suauius obla
ta remedia pie sanitat⁊. quo ad
A quartuz. Nā in hoc quadripar
tito sentētiarū libro tractat ma
gister quadruplex xpi noue: et
euangelice legis archanū euā
geliste Johi diuinitus inspira-
tum Johis. i. ¶ Primū est q in
principio erat verbū: ⁊ verbum
erat apud deum et de⁹ erat ver
bum. Quod est beate trinitatis
summū misterium in ꝓmo libro
¶ Secundū est. q oīa per ipz
facta sunt et sine ipso factuz est
nichil. quod est create entitatis
nouū vestigiū. in secundo libro
¶ Tertium est. q verbū caro fa
ctum est. quod est diuine chari-
tatis mirū cōmertium. in tertio
libro. ¶ Quartum est. q habita
uit in nobis et vidimus gloriā
eius. quod est humane sanita-
tis pium remedium. in quarto.
Sic igitur per hanc doctrinam
altius erigitur humanus ꝓspe
ctus: quo ad primū. Dulcius i
struitur human⁹ aspect⁹: quo
ad secundum. Rectius dirigit
humanus ꝓfectus: quo ad ter
tium. Vltius corrigitur hu-
manus defectus: quo ad quar
tū. Nā magister in hoc senten-
tiarū libro correspondenter ad
premissa ad erigendū ꝓspectuz
hominis agit de cognitiōe dei
perfecti luminis: in primo. Ad
instruenduz aspectū hois agit
de creatiōe mūdi effecti germi-
nis: in secundo. Ad dirigendū
profectum hominis agit de cō-
munione verbi affecti numinis
in tertio. Ad corrigendum defe
ctum hominis agit de curatio-
ne lapsi infecti hois: in quarto.

¶ He sunt igitur quattuor con-
clusiones ad ꝓpositā q̄stionē re
sponsales: quas magr̄ sniarum
pertractat. De quarū secunda
nūc solū dicendū est reservatis
alijs suis locis. ¶ Secunda igi
tur ꝯclusio est ⁊ huic scdo libro
sniarū correspondēs: q hec est
doctrina per quā noua mūdive
stigia subtilius declarant. Per
ipam eī delarant subtili⁹ crea
ta vestigia noue entitatis. Nā
in hoc secūdo sententiarū libro
tractat magister illud doctrine
xpi noue ⁊ euangelice legis ar
chanuz euāgeliste Johanni di-
uinitus inspiratū Johannis. i.
Omnia per ipm facta sunt ⁊ si-
ne ipo factū est nichil. Quod est
create entitatis nouū vestigiū.
Ubi queso videte carissimi cir-
ca vestigiū noue entitatis quat
tuor subtilius declarari. ¶ Pri
mum est vniuersoꝝ productio.
Quia oia per ipm ⁊c. ¶ Secun
dum est ꝓductor creatio. quia
per ipm facta sunt. ¶ Tertium
est creator auersio. q̄ factū est
nichil id est pctm̄. ¶ Quartum
est auersor cōditio. q̄ sine ipso
factum est nichil. Teste siq̄dem
beato Augustino peccati ꝯditio
est q sicut videlicet ipsuz nichil
est: sic a deo factum nō est. Hec
est eī secundi libri sententiarū
principalis materia/ ⁊ sentētia
generalis. Sic igit per hāc do-
ctrinam dulcius instruitur hu-
manus aspectus. Naz magr̄ in
hoc secūdo ad instruendū aspe
ctum hominis agit de creatiōe
mundi effecti germinis. osten-
dens q̄tum ratio capit humā-
na. qualiter ex mundi creatio-
ne intelligatur creator omnipo
tens. ex conseruatione omni fa-

Scda con
clusio ge
neralis.

B

C

ciens ex dispositione omni sapi
ens. ex regimine prouidus ex
pulcritudine perfectus: ex ma
gnitudine sempiternus. Sz in=
utile censeo vt perplura discur
ramus cum omne quod appa=
ret in vniuerso mūdo a summo
vsqz deorsum: z quicquid est bo
nitatis in vniuersa serie seculo
rum nō aliud sit qz vestigiū te=
nuissime impressionis: et velut
vmbra dissimilis apparitionis
abissalis illius bonitatis: quaz
nec assequitur loquela: nec at=
tingit cogitatus. Hec est itaqz
secunde conclusionis sententia
Hec est huius secundi libri sen=
tentiarz doctrina per quam hō
ex aspectu creaturarū instruit
in qualēcūqz noticiā creatoris.
per quā (vt verbo aplī vtar) in=
uisibilia dei a creatura mundi
q facta sunt intellecta conspici=
untur. sempiterna quoqz ei⁹
eius z diuinitas Ro. i. Ad cui⁹
cognitionē pfectam nos perue=
nire cōcedat. Qui sine fine viuit
D et regnat Amen. ¶Iurta the=
ma collationis In primo prin=
cipio meo talē formaui titulū q
stiōis. vtrum doctrina xpi noua
sit lex pfectissima. Et qz pfectio
legis xpi ex quattuor potest spe
cialiter declarari. ¶Primo ex
perfectione pceptorum que ab
ipsa iubentur. ¶Secundo ex p
fectione credendorz que in ipsa
docentur. ¶Tertio ex pfectiōe
meritorz que sub ipsa habētur.
¶Quarto ex perfectione prmio=
rum que ex ipsa debētur. Ideo
iurta hec quattuor puncta titu
lus pposite questionis diuisus
fuit in quattuor titulos partia
les circa quattuor libros sentē
tiarum pertractandos. ¶Pri=
mus est vtrum lex christi sit in
predictis rectissima. ¶Secun=
dus vtrum lex christi sit in cre=
dendis certissima. ¶Tertius
vtrū lex christi sit i meritis gra
tissima. ¶Quartus vtrum lex
christi sit in premijs iustissima. E
Unde sub his quattuor titulis
in quattuor libri sententiarum
principijs quattuor difficulta=
tes ppositi pertractare. ¶Pri=
ma est de legis christi/et diuine
voluntatis recta conformitate.
¶Secunda est de legis christi/
et sue veritatis certa probabili
tate. ¶Tertia est de legis xpi
meritoria credulitate. ¶Quar=
ta est de legis christi premiato=
ria equalitate. Expedito igitur
primo titulo in primo principio F
restat expedire secūdū. ¶Que= 2. qstio.
ritur ergo. vtrum lex christi sit Aī. 1.
in credendis certissima. Et ar=
guitur primo q non. Quia illa
lex non est in credendis certissi
ma que docet credere illa que
sunt contra rōnem. z quorū op=
posita sunt cōsona rōni: sed lex
christi ē huiusmodi: igitur zc.
Maior ptz: qz lex certissima de
bet esse probabilis z rōni cōso
na. Sed minor probatur: quia
lex christi docet credere vnam
essenti ā simplicissimā esse tres
res: et quālibet illarum vnam.
et eandem personam esse hom
nem z deum. vnā rem individu
am esse in pluribus diuersorz
locorum distantium et alia mul
ta que apparent manifeste con=
tra rationem: et quorum oppo=
sita apparent consona rationi.
Ideo dicit apostol⁹. q fides est
sperādarū rerum: argumentuz
nō apparētiū. Hebre. ii. qre zc.
¶Scdō arguitur sic:: qz lex illa Aī. 2.

non est in credēdis certissima q̄ docet credere aliq̄d quod nō est firmiter tenēdū. Et cuius oppositū est ꝓbabiliter asserēdū. Sz lex xp̄i est hmōi. Igit̄ ꝛc. Maior ptz. sed minor ꝓbatur: qr lex xp̄i docet credere q̄ voluntas diuina est lex seu regl'a simpliciter prima sicut declarau in primo principio meo: ꝛ tñ istud nō est firmiter tenendū: imo oppositū est ꝓbabiliter asserendū sicut declarauerūt plures patres/et magistri mei reuerēdi qui contra me in suo p̄mo principio oppositū tenuerunt: vt infra patebit. igit̄ ꝛc. In oppositū arguit̄ per Augustinū in libro de fide ad petrū. vbi de qualibet veritate legis xp̄i dicit. firmissime tene: et nullatenus dubites. per hoc docens q̄ lex christi est in credēdis certissima et firmissime veritatis. ¶ In ista q̄stione iurta materiā duorum argumentorū ante oppositū duo erunt articuli. Primus erit positiuus/ꝛ rñsiuus ad principale q̄situm. Secundus erit collatiuus/ꝛ rñsiuus ad secundū argumentum. ¶ Dimisso aūt pro nunc p̄mo ꝛ principali articulo de quo alias videbitur: solum dicam de scō in quo q̄ritur: vtrū voluntas diuina sit lex/seu regula simpliciter p̄ma. Et quantū ad istum articulum solum recitabo illa que declarau in p̄mo p̄incipio meo: et que arguerunt reuerendi patres ꝛ magistri mei cum quib⁹ indignus concurro. dicta mea pro posse a contradictione probabiliter defendendo. vnde in hoc presenti actu solum intendo conferre cū illis magistris: qui in primo principio me impugnauerunt ꝛc. cū aliis quos in primo principio impugnau in aliis principiis collaturus. B

In p̄mū.

A Decisio q̄stionis.

¶ Prima igitur propositio est q̄ volūtas diuina est lex seu regula obligatoria in genere legis obligantis simpliciter pria 1.ppō.

¶ Secunda est q̄ voluntas diuina est lex seu regula obligatoria alicui rei: quia vult ipsam ad aliqualiter esse vel non esse teneri: ꝛ iste fuerunt due principales conclusiones in primo principio meo respōsales huic articulo. 2.ppō.

¶ Tertia ꝓpositio est q̄ impossibile est aliquā rē obligari ab aliquali lege et non sic obligari a diuina voluntate. 3.ppō.

¶ Quarta est q̄ possibile est aliquam rem obligari a diuina voluntate et nō ab alia lege: ꝛ iste sequuntur ex prima. ¶ Quinta propositio est q̄ omne peccatū est commissio vel omissio contra legis prohibitionem vel preceptum. 4.ppō. 5.ppō.

¶ Sexta est q̄ nullum est ex se peccatum: sed precise: quia lege prohibitum et iste sequuntur correlarie ex supradictis ꝛc. Oppositum tamen predictarum propositionum quas ego posui et probaui in primo principio meo tenuerunt aliqui reuerendi p̄res ꝛ magistri mei. Unde conferēdo cum eis tenebo ordinem quem materia exigit: et secundum q̄ predicte propositiōes in se mutuo consequūtur. 6.ppō.

¶ Igitur cōtra primā ꝓpositionem arguit frater Jacob⁹ ꝛc. Et ꝓbauit tria dicta. ¶ Primū q̄ voluntas diuina non debet proprie dici lex seu regula. Cōferentia.1.

¶ Secundū q̄ volūtas diuina nō sit simp̄r p̄ma lex seu regl'a

¶ Tertiū q̄ p rationes meas nō

sufficienter probatur illa ppo-
sitio prima. Ad primū arguitur
tripliciter. Primo qr voluntate
diuina non primo est rectum vt
omnia sint ordiatissima. igitur
ꝛc. ꝓña tenet: qr ꝑm Augusti. i.
de libero arbitrio. Lex prima/ ꝛ
eterna est qua iustū ē vt omnia
sint ordinatissima. Et añs pro-
bat qr omne qđ iustum et rectū
est a rectitudine rationis ꝓma-
rie iustum et rectū est: ergo pri-
us est iusticiam ꝛ rectitudinem
rōis eē ꝙ iusticiā et rctitudinē
voluntatis esse. et per ꝓñs pu⁹
est rationem et legē esse ꝙ volū
tatē. Secundo sic. esse sūmaz ra
tionē per prius cōuenit intelle-
ctui ꝙ voluntati. ergo eē sūmā
legem. tenet ꝓña per Augu. vbi
supra dicentez qꝯ lex eterna est
summa ratio cui semper obtem
perandū est. ꝛ añs apparet: qr
ꝙ conformiter se habet electio
ad voluntatem tam ratio ad in
tellectum ꝛc. Tertio sic. minus
proprie appropriatur sūma in-
tellectui bonitas. igitur ꝛ sūme
voluntati veritas: ꝛ per ꝓñs eē
legē eternā. tenet vltima ꝓña ꝓ
beatum Augusti. in de vera re-
ligione dicentem qꝯ apparet su
pra mentem nostram legē esse
eternam que veritas dicit. Et
assumptum probatur: qr quod-
libet obiectum vnius potentie
minus proprie assignatur alte
ri potentie sibi non subordina-
te. Sed sic est qꝯ bonitas est ob-
iectum adequatū volūtatis et
veritatis intellectus. igitur ꝛc.

¶ Iste rationes prima facie sūt
apparentes. sed ad repellendū
causam apparentie/ et ostendē-
do causam defectus ponā con-
tra istum reuerendum patrem
quattuor propositiones. ¶ Pri- I. propō.
ma propositio est. qꝯ voluntas
diuina et diuinus intellectus
seu ratio sunt omnibus modis
idem taz formaliter ꝙ realiter.
nec distinguūtur inter se aliqli
ter. Ad declarationē aūt huius
premitto quattuor regulas.
Prima est. qꝯ nunꝙ aliq̄ positio D
est concedenda nisi cogente fi-
dei auctoritate: cuius oppositū
apparet euidens circunscripta
fide. vnde pz qꝯ nulla positio ita
difficilis ad sustinendum sicut
positio de trinitate est concedē
da: nisi cogente fidei auctorita-
te. Scđa est qꝯ nunꝙ sillogism⁹
expositorius debet negari nisi
vbi cogit auctoritas fidei. Ter
tia est qꝯ nunꝙ debet concedi
aliqua contradictoria de eodē
verificari ex natura rei nisi vbi
cogit auctoritas fidei. ptz. cum
valde difficile sit sustinere aliq̄
contradictoria de eodē verifica
ri etiā i positiōe de trinitate ad
ꝙ cogit auctoritas fidei. Quar
ta est qꝯ nunꝙ debet concedi/ a-
liqua ꝯtradictoria ꝟificari de
terminis supponētibus ꝑeodē
ꝙuertibiliter cōuersiōe regula
ta ꝑ q̄cq̄d seu alio modo eq̄lē
ter. pz ex supradictis. Et iste re
gl'e possūt declarari: ſz eas sup
pono: qr null⁹ amator ꝟitatis
debet eas negare. vnđ qui eas
negant magis sūt cachynno ir-
ridendi/ ꝙ argumēto reprobā-
di/ sicut diffuse alias declara-
ui. Ex his ꝓbatur propositio.
Primo quia positio concedens E
qꝯ voluntas diuina/ ꝛ intellect⁹
diuinus/ seu ratio non sunt oī-
bus modis idem: sed distiguū-
tur formaliť est ita difficilis ad
sustinendū sicut positio de trini

tate. imo difficilior: quia ita difficile/ vł difficilius est imaginari q plures formalitates sint eadem res: sicut q plures res sint eadem essentia. qz inimaginabile est q sit aliqua non idētitas/ siue distinctio nisi pluriū distinctoꝝ. z inimaginabilis ē pluralitas nisi rerū. vndeviderꝫ probabile. q si ecclesia minorez non idētitatem siue distinctionē potuisset imaginari ꝙ realem/ illam ad minus apparenter obuiandū diuine simplicitati. diuinis personis attribuisset. Cum igitur ad ponēdū talē distinctionem inter volūtatē et intellectū non cogat fidei auctoritas. sed omnia tradita in scriptura sacra et determinatione ecclie possint saluari nō ponendo eā. imo eam non ponere magis cōsonet diuine simplicitati. sequiꝫ per primā regulā q talis nō sit ponenda. quare zc. et habetur ppositum zc. Scdo arguitur expositorie sic et voluntas diuina est omnibus modis idem volūtati diuine. hic intellectus diuinus est hec voluntas diuina. ergo hic intellectus diuinus ē oībus modis idem voluntati diuine. premisse sunt vere. et consequentia est syllogismus expositorius: qui non debet negari in proposito. sicut patet per secundam regulam. igitur zc. Tertio Voluntas diuina et diuinus intellectus sunt idem et ista predicata sunt contradictoria scilicet esse idem formaliter voluntati diuine. non esse idez formaliter diuine ergo non debet concedi de voluntate diuina et intellectu diuino sicut patet per secundam regulam zc. Quarto Quicquid est voluntas diuina est intellectus diuinus et econtra. Igitur de ipsis non debent concedi predicta cōtradictoria sicut patet per quartam regulam: et per consequens apparet prima propositio probata. A

2. ppō. Secunda propositio est q q̄c quid ex natura rei conuenit diuine voluntati conuenit et diuino intellectui. Ista patet ex p̄dictis/ et specialiter ex tertia et quarta regulis. Aliter eni predicta contradictoria verificarē- B

3. ppō. tur de eodem. Tertia propositio est q si intellectus diuinꝰ est lex seu rł obligatoria etiaz voluntas diuina: et econtra. pz ex predictis etiam arguēdo expositorie. Et ideo patet q dictꝰ reue. pater in suis ratiōibꝰ assumit multa falsa. Unde prio falsum est quod assumit in prima ratione. scz q prius est iusticiā/ et rectitudinē ratiōis esse: ꝙ iusticiam et rectitudinem voluntatis esse. et q prius est rationē legis eē ꝙ voluntatis. qz ratio diuina et voluntas diuina sunt penitus idē. et quicquid/ ex natura rei conuenit rationi: cōuenit voluntati zc. Secundo falsū est qđ assumit in secunda ratione scilicet q esse summam rationem per prius conuenit intellectui ꝙ voluntati. quia ita proprie et de virtute sermonis verum est q voluntas diuina est ratio summa sicut q intellectꝰ diuinus est ratio summa cui sēper obtemperandum est. zc.

Tertio falsuz est quod assumit in tertia ratione. scilicet q bonitas non est obiectū intellectus diuini. nec veritas obiectum voluntatis diuine. quia quicquid

est obiectum huius est obiectū illius. ¶ Quarta propositio nō obstantibus predictis est ista. 4. propō. q̄ secundum modum loquendi sanctorum: et doctorum magis proprie appropriatur voluntati diuine esse legem obligantez q̄z intellectui diuino. Ita q̄ hec est de per se vera. voluntas diuina est lex obligatoria. et non hec intellectus diuinus est lex obligatoria. Et ratio. quia sicut modus loquendi doctorum est q̄ voluntas diuina est causa effectiua rerum/ et non intellect⁹ ex eo. quia quicqmid voluntas vult est/ vel fuit. et nō quicquid intellectus intelligit. ita in proposito quicquid voluntas vult obligari obligatur. ꝛ non sic de intellectu. Unde hec consequētia est bona voluntas diuina vult sortem obligari ad. a. ergo sortes obligatur. et ideo ista est per se vera. voluntas diuina est lex obligatoria. et non ista intellectus diuinus est lex obligatoria. q̄z vtraq̄z sit vera. quare ꝛc. D ¶ Ad secundum principale probandum arguit dict⁹ reue. pa. sic quia ab omni lege simpliciter prima omnis alia deriuatur. sed a voluntate diuina non ois alia lex deriuatur. igitur ꝛc Maior patet. q̄ a primo in vno quoq̄z genere omnia alia eiusd̄ generis deriuantur. et minorē ipse probat de legibus negatiuis que non emanant a diuina voluntate. sicut est ista. non furtum facies. Tuz primo. quia si diuina volūtas nō esset adhuc non facere furtum esset. Tum secundo. quia non furtum facere non habet rationem entis. igitur nec boni nec volibilis. Tuz tertio: quia talis negatio non est obiectum diuine voluntatis. nam pari ratione q̄libet alia negatio esset obiectū diuine voluntatis q̄re ꝛc. Aliquas alias rationes facit dictus reuerendus pater. quas causa breuitatis dimitto. quia possūt solui sicut iste omnino pari modo. Uñ breuiter ad istā dico negādo minorē. Et ad primā ꝓbationem dico q̄ ad impossibile/ seq̄tur q̄libet ideo si diuina volūtas nō esset. ñ furtū facere esset/ et non esset. quare patet q̄ istā nichil facit omnino ad propositum. sicut ptz cuilibet intuenti ꝛc. ¶ Ad secundā ꝓbationē dico q̄ ista lex non furtum facies habet rōnē entis/ et boni/ et volibilis cum sit lex bona/ et iusta ꝛ a deo data: nec oppositum hz aliquā apparētiā. ¶ Ad tertiā dico q̄ ista lex nō furtuz facies est obiectū diuinitatis. nec ē inconueniēs q̄ negatio sit obiectū diuine volūtatis: aut intellect⁹ diuini. Aliter eñ intellect⁹ diuinus non intelligeret aliquā veritatē negatiuā/ quod est absurdū. quare patet q̄ rationes huius reuerendi patris nō cōcludunt. ¶ Quantū ad tertium principale in quo ipse ꝓbat rationes meas esse insufficientes ad propositū sciendum est q̄ in primo principio meo primā propositionem supradictam probaui tripliciter. Primo ex tribus propositionibus preambulis. Quaꝝ prima est. q̄ inter leges obligantes vna est lex. simplr prima. Secunda q̄ nulla lex creata est lex simplr pria. Tertia q̄ sicut attribuit voluntati diuine eē primā causā efficiētē

E

F

5

Ad. 3. pn

h

sic attribuēdū est idē eē primaz legē obligātē. Nā sicut primuz est pfectionis sic ꝛ scđm. quare ꝛc. Unde fm Augu. 22: contra Faustum. lex eterna est diuina mens seu voluntas ordinē naturalem seruari iubens: turbari vetans. sed nulla lex est prior voluntate diuina igitur. ꝛc. Ad istas aūt rōnes respōdet re. pa. Unde ad primā negat ꝙ inter leges obligantes sit yna simpliciter prima nisi loquēdo de primeuitate institutionis: ꝛ negat ꝙ nulla lex creata est simplicit prima loquendo de eadē primeuitate institutionis. Sed ista responsio non valet: quia sicut inter causas efficiētes est vna nō creata, sic iter leges obligātes est vna non instituta. et sicut cā non creata est causa efficiens simpl'r prima: sic inter leges lex non instituta est simpl'r prima: ꝛ illa est voluntas diuina ꝛ nō est aliqua lex creata. Qđ ꝓbat sic: quia sicut nulla res creata habet ex se potentiā causandi: sic nulla lex creata hz ex se potestatē obligandi. Nā sicut dt apostolus ad Ro. 13. Nō est ptās nisi a deo. igitur sicut sola diuina voluntas est prima causa indepēdēs in causando. sic ipsa est prima lex indepēdēs in obligando: q̄re ꝛc. Ad scđam rōnem respondet ꝙ esse legem obligātem nec dicit perfectionē/ nec imperfectionem. Unde non furtū facies/ esse legem nec dicit perfectionē/ nec imperfectionē: nec diliges dñm deū tuū. ꝛc. dicit pfectionē vel imperfectionē. licet diligere deum super oia sit alicuius pfectiōis. Sed ista rñsio nō est michi intelligibilis. Itez ex hac ratiōe sequit ꝙ staret rationalem creaturā obligari ab aliqua lege: et nō obligari a diuina volūtate: vt patet satis: igitur ꝛc. ¶ Ad tertiā rationē que B est auctoritas Augustini rñdet ꝙ obligare varie cōpetit legis conditori/ et ipsi legi. Nā legis conditor obligat principaliter/ et effectiue. seu auctoritatiue. ꝛ lex ipsa obligat virtualiter/ ꝛ cōsecutiue: et ideo nomē legis aliquando transfertur ad signandū institutorē legis. Et per hoc dicit ꝙ hec est falsa de virtute sermonis: voluntas diuina est lex eterna: sed hec est vera. voluntas diuina est eternus conditor legis. quare ꝛc. Sed tamē hec responsio non valet: qr absolute staret ꝙ volūtas diuina aliquā creaturam obligaret: ꝛ tamen nullam legem institutaz conderet. Nam ex hoc solo ꝙ diuina voluntas vult aliquam creaturam ad aliquid obligari sequitur illam creaturam obligari absq̄ hoc ꝙ oporteat aliquā legē istitui: ꝛ tñ nō stat creaturā obligari sine lege obligāte igitur voluntas diuina proprijssime est lex obligatoria ꝛc. Et hec sunt dicta contra istum reuerendum patrem. ꝛ ceteros. ¶

¶ Contra secundam propositionem arguit magister Egidius ꝛc. et circa hoc tria facit. Uñ primo arguit me de impropriete tate sermonis. quia in secunda conclusione primi principij posui ꝙ sicut diuina volūtas est causa efficiens quia vult aliqd esse vel fieri. sic ipsa est lex obligatoria quia vult aliquid ad aliqualiter esse vel non esse teneri. Et limitaui sensum secunde

Cōferentia scđa.

partz dicẽdo q licet illa sit vna propositio causalis q̃ potest denotare antecedentis ad consequentis causalitatẽ ꝓpriã: vel ipsoꝝ ꝙuertibilitatẽ per consequentiã mutuã. tamen quicqd sit de primo sensu nichilominꝰ in secũdo sensu volui intelligere ipsaz. Unde ꝓtra istũ ꝓcessuz instat nimis multis medijs/ et quasi in idẽ coincidentibus et miror quomodo arestat se i hoc ꝛc̃ ¶ Primo igit arguit q ponere illã causalẽ ꝛ solũ per illã intendere ꝫsequẽtie ꝙuertibilitatẽ est abuti ꝓpositionibus. Nã eodẽ modo cõcederetur q ideo volũtas diuina est obligatoria qz viator est. Secũdo eodẽ modo cõcederetur q deus est: qz si asinus volat asinꝰ habet alas. Tertio mirarer quare illo modo plus dico volnutatẽ esse primã legẽ q̃z intellectuz. cũ eque bona sit ꝫsequẽtia. intellectꝰ diuinus dicat hũc obligari, ergo obligatur. sicut de volũtate. Itẽ per talẽ ꝙuertibilitatẽ ꝫsequẽtie/ nõ plus habetur q volũtas diuina sit lex vel regula humane obligatiõis q̃z obligatio creata diuine volũtatis. cũ eque sit ꝙuertibilis ꝫsequẽtia vtrobiqz. et tamen in toto ꝓcessu meo vt dicit nichil specialiꝰ pono per quod volũtas diuina debeat dici lex vel regula. quare insufficiẽter respõdeo. Nec euado ad difficultatẽ quesiti. qz difficultas est in quo ꝫsistit radix obligationis. Modo respõdere precise p ꝫsequentiã illaz mutuam R nõ sufficit. ꝛc̃ Sed iste instantie sunt sophistice ꝛ falso innituñt fundamento. Unde pro eudẽti repulsiõe ipsaꝝ. Sciendũ est q ista ꝙiunctio qz vel alia similis faciens ꝓpositionẽ causalẽ. aliquãdo significat causaz essendi ꝛ sic facit ꝓpositionẽ ꝓprie causalẽ. vt cũ dicitur. qz sol lucet dies est. qz homo habet materiaz homo est corruptibilis. ꝛ sic de similibus. quandoq̃ vero talis coniũctio nõ significat causam essendi. vt cũ dicitur qz aliqua res in diuinis generat filiũ. aliqua res in diuinis est pater. qz creature sunt a deo. deꝰ est dñs creaturaꝝ. Tales em̃ ꝓpositiones solent ꝫcedi/ ꝛ tamen claz est q nõ denotant antecedẽtis ad ꝫsequẽs causalitatẽ ꝓpriã. qz sic essent false vt notũ est intuenti. ꝛc̃. Ita est in ꝓposito q̃n dixi. hec ꝓpositio volũtas diuina est lex obligatoria. qua vult aliquid. ꝛc̃. nõ denotat antecedentis ad ꝫsequẽs causalitatẽ ꝓpriã: sed ꝙuertibilitatẽ p ꝫsequentiã mutuã. Volui em̃ per hoc excludere primũ sensum in quo illa dictio qz significat causam essendi. qz sic nichil est causa vt diuina volũtas sit lex obligatoria. ꝛ̃ p hoc q dixi q talis ꝓpositio (sicut ꝛ alie supradicte) signat antecedẽtis ad ꝫsequẽs ꝙuertibilitatẽ p ꝫsequentiã mutuã. nõ volui ꝫcludere quin aliud requiratur: seu q hoc sufficiat ad veritatẽ talis causalis sed dico q hoc requirit/ ꝛ sufficit michi ad ꝓpositũ. Et si q̃rat quid vltra hoc requirit: quero etiã idez ab eo de alijs causalibus supradictis. ꝛ ita faciliter respõdebo sibi sicut ipse michi Nec aliud teneor respondere: qz nõ habeo hic tractare de veritate causaliũ nisi aliter cogat vi argumentoꝝ. ꝛ ex his patet

q̄ due prīme instātie nō faciūt
A ad propositū.ꝛc. ¶Ad tertiam
instantiam dico q̄ ipse miratur
sine causa. Nam cuius diceretur
q̄ volūtas diuina sit prima lex
seu regula: nō propter hoc ne-
gaui hoc de intellectu diuino:
imo ex primo sequitur secūduz
expositorie arguēdo:cum etiaz
voluntas ꝛ intellectus sint om
nino idē vt supra probaui. Ta
men quare magis appropriaꝫ
voluntati esse legē obligatoriā
cuius intellectui:supra dixi scilicet
quia licet vtraq̄ istarū sit vera.
volūtas est lex obligatoria.ꝛ in
tellectus est lex obligatoria.ta
men prima est vera per se/ꝛ nō
secūda. Cuiꝰ rationē assignaui
quia quicquid volūtas diuina
vult obligari obligatur.sed nō
quicquid intellectus intelligit
ꝛc̄. Et cuius bene sequatur itel
lectus diuinus dictat hūc oblī-
gari.ergo obligatur.sicut devo
lūtate.ꝛc.nō tamē sequitur. in-
tellectus diuinꝰ intelligit hunc
obligari.ergo obligatur.vt ptz
B cuilibet intuenti.q̄re.ꝛc. ¶Ad
quartā instantiā nego assum-
ptum.ꝛ cum reuerentia dico q̄
satis assignatur que sit radix
obligationis. Nam illa est diui
na volūtas.ꝛ illa satis explica
tur p̄ hoc q̄ dixi.ꝛ c.nec opposi
tum ipse p̄bat. Et si aliquis do
ctor profundius attingat hāc
materiaz supplico q̄ ostendat.
C ¶Secūdo dictus magister prī
cipaliter descendendo ad p̄po-
sitū agit de illa propositione vt
est causalis proprie.ꝛ circa hoc
.i.propō. ponit duas p̄positiones. ¶Pri-
ma est.q̄ licet diuina voluntas
(vt sic) nō sit quorūlibet effectuū
ratio formaliter effectiua.
est tamen diuinaꝝ rationū cau
salium ad agendū ratio applica-
tiua. Prima pars p̄batur.quia
(vt sic)nō est quorūlibet eminē-
ter cōtentiua. Secūda qz aliter
nō saluaretur q̄ ipsa esset oim
rerū causa. Sed non insistendo
circa propositionē istam qz non
videtur michi facere ad propo-
sitū. ¶Dico breuiꝫ q̄ est falsa. D
ꝛ arguo contra eam sic. qz vel
ipse concedit in deo distinctio-
nem formalē/vel nō.si sic.cōtra
hoc sūt illa que supra dixi.etiā
ipsemet dixit se nō ponere talē
distinctionē. Si ergo nō ponat
eam patz clare q̄ illa p̄positio
nō potest esse vera.qz in deo nō
sunt plures rationes causales
nec ratio causalis aliquo mo-
do distinguitur a volūtate diui
na. Nec est verū quod assumit
in probatione. sez q̄ voluntas
diuina nō sit quorūlibet effectuū
eminēter ꝑtētiua.q̄re ꝛc̄. Ex p̄-
dicta p̄positione infert contra
me q̄ hec talis proprie non est
concedenda.qz deus vult aliq̄d
esse/illud est.vl̄ quia deus vult
aliquid fieri/illud fit: p̄t ly qz
dicit causalitatē formalē.sed re
uera istud non est contra me.qz
bene concedo q̄ si li quia dicat
causalitatem formalē.illa esset
falsa cuz deus ipse nullius rei E
sit formalis causa. ¶Sz cū hoc
stat q̄ illa causalis est vera p̄t
li quia dicit causalitatem effi-
cientem. sed contra hoc ipse ar
guit imponendo michi q̄ ego
posui istam regulam q̄ omnis
causalis est falsa vbi cōsequēs
includit deum aliquid facere/
aut scire aut velle.sed hanc fal
sitatem/aut potius puerilitatē
nūq̄ posui. sed bene posui istā

regulam q̄ nulla ꝓpositio cau
salis cui⁹ cōsequens significat
tanc̄ꝫ significatum totale deuz
velle/ aut intelligere est vera ꝑ
prie. ⁊ per propositionē proprie
causalem intellexi illaz in qua
illa ꝯiūctio quia significat cau
sam essendi sicut declaraui. mō
videat ipse si iste differāt. satis
enum claruz est q̄ sic. quare. ⁊c̄.
¶ Secūda propositio sua est q̄
2. propō. licet volūtas diuina (vt sit legis
obligatiue diuie/ ad extra obli
gandum) sit ratio applicatiua.
intellectus tamen diuinus ma
gis ꝑ se est causa obligationis
c̄ꝫ voluntas ¶ Primā partē pro
bat ex prima propositione. sed
ipsa etiam eodem modo potest
improbari sicut propositio illa.
quia si non ponatur distinctio
formalis. nō potest sustineri q̄
ipsa sit vera. vt patz. quare. ⁊c.
Sed secūdam partez ipse ꝓbat
sic. quia iter leges creatas ma
gis de ꝑ se obligat ratio c̄ꝫ vo
luntas. igitur ita est in deo. cō
sequentia tenet per simile. ⁊ an
tecedens probat. Primo ꝑ vnū
dictum meū in quo posui q̄ ha
bit⁹ fidei infuse est perfectissi
ma ler creata qui tamen perti
net ad intellectū. igitur. ⁊c̄. Se
cundo quia nullus actus dicit
rectus/ vl̄ iustus nisi q⁊ princi
paliter cōformis rationi. igitur
⁊c. Sed breuiter nego istā secū
dam partez. ⁊ ad probationem
quicquid sit de antecedente. ne
go cōsequētiam ⁊ similitudinē.
Et ratio dissimilitudinis potest
assignari quia in deo inter vo
luntatē ⁊ intellectum: aut actū
voluntatis/ ⁊ intellectus nulla
est oīno distinctio. Non sic autē
est in in creatura. ⁊ istud posset
deduci. sed dimitto. ⁊c. ¶ Ter- 5
tio principaliter dictus magi
ster ponit q̄ ista ꝯsequentia nō
valet/ deus vult aliquē obliga
ri ergo illū immediate obligat.
quod ꝓbat ml̄tipliciter. ¶ Pri
mo. q⁊ stat aliq̄d a creatura po
tente obligare precipi/ ⁊ illud
nō precipi a deo. igitur. ⁊c. cōse
quētia tenet vt dicit per descri
ptionē meā de obligari. ⁊ ante
cedens probat quia aliter ois
obligatio esset de iure diuio qđ
est falsum/ Secūdo aliquod est
ciuile domini ū quod non est de
iure diuino. igitur etiaz ⁊ obli
gatio. ⁊c̄. Tertio multe sunt in
iuste obligationes. ⁊ que sunt
peccata ī esse obligatiōis. ergo
deus illis nunc obligat. Item
quarto. si omnis obligatio esset
a deo. sequeretur q̄ ois obliga
tus obligationē nō adimplens
peccaret mortaliter. patet quia
contra deū obligantē / Quinto
adinuicem nō concurrūt ḣuma
na obligatio ⁊ diuia. igitur. ⁊c̄.
Antecedens ptz. quia perfecte
ad aliquid obligat⁹ sc̄z obligati
one diuina. āpli⁹ ad illd̄ obliga
ri nō pōt sicut pfecte dns āpli⁹
fieri nō pōt dns. vnde si diuine
obligatiōi possz succedere alia
obligatio cū illa primā nō ꝯfir
maret/ nec intēderet. videtur q̄
superflueret. Item sexto. q⁊ obli
gare (vt videtur) aliud dicit c̄ꝫ
efficere obligationē precise. er
go cum generali dei cōcursu ef
fectiuo staret ipsum nō obliga
re. ⁊c̄. ¶ Sed cōtra predictā ꝓ- 6
positionē arguo ꝓbando q̄ illa
ꝯña sit bona. q⁊ si nō. tūc oppo
situ ꝯsequētis stat cū ātecedente
⁊ sic stat q⁊ de⁹ vult aliquē obli
gari/ ⁊ tamen illuz imediate nō

obligat.quod est falsuz sicut nō stat q deus velit aliquid fieri ꝛ tamē illud imediate nō faciat. aliter diuina volūtas non esset imediate efficax vniuersaliter oim que sunt vel fiunt.quod est cōtra doctrinā sanctoꝝ ꝛ ecclesie.vt satis patz.igitur.ꝛc̄. Nec valent.cū reuerētia.ratiōes sue

A ¶Unde breuiter discurrēdo p eas. Ad primā dico q non stat aliquid a creatura potēte obligare e precipi precepto iusto/et obligatorio:ꝛ illud non precipi a deo. ideo dicit christꝰ loquēs ad prelatos qui possunt obligare subditos. Qui vos audit me audit.q̄ vos spnit me spnit. Lu.10. Ideo simul ad primam instantiā/ꝛ secūdam dico q ex hoc nō sequitur q omis obligatio sit de iure diuino/ꝛ concedo q sicut est aliquod ciuile dominium quod nō solet dici de iure diuino:ita etiam de aliqua obligatione quia secūdum modum loquēdi cōmunē aliqua obligatio vel aliquod dominiū nō dicitur de iure diuino. qz sit a deo approbante.nam sic quodlibet esset de iure diuino. sed ex alia radice hoc dicitur.sicut patz ex his que dixi in tertia conclusione primi principij: sed ea nunc nō recito.ꝛ c̄. Ad tertiam instantiam dico q nichil iniustuz seu peccatuz est lex obligans. sicut

B alias dixi.ꝛ c̄. ¶Ad quartā nego consequentiā quia ex hoc q aliquid est cōtra deum nō infertur q sit mortale peccatū. Naz sic omne peccatū esset mortale/ cum quodlibet sit contra deum

C ¶Ad quintā nego assumptū.ꝛ ad probationē nego antecedēs Unde dico q loquendo de perfectione dñi secūdum quid/ꝛ in genere quale attribuitur creature. aliquis pfecte dñs potest fieri amplioꝝ dñs. Nā eiusdem rei plures possunt esse perfecti dñi sicut rex ꝛ baro in eadē baronia.ꝛ tamē cōstat q si in eandem personā concurrerent ista duo dominia/ ille essz amplius ꝛ perfectus dñs.nā sicut ostendit dñs armachanus in primo libro de pauptate xpi capo.1. dominia secūduz q magis aut minus habēt de auctoritate p pria respectu actuum siue vsus dominij dicūtur magis aut minus dominia vel pfecta. quare ꝛc̄. Nec valet quod dicit: scz q si diuine obligationi posset succedere alia obligatio (cum illa primā nō confirmaret/nec intēderet) quod ergo superflueret Nam cōsimili modo ꝓbaretur q si diuie causalitati coageret aliqua causa secūda/q illa causa secūda superflueret sicut clare patz. ¶Ad sextā ꝓcedo q obli D gare aliud dicit ꝑz efficere obligationē:imo dico q stat deū aliquez de nouo obligare.ꝛ tñ nichil de nouo efficere.ideo istud magis est ꝓprie ꝑz ꝓtra.q̄re.ꝛ c̄. ¶Uez ē q ad declaratiōez ꝓclusiōis mee i primo pricipio meo posui descriptiōes horꝝ terminorꝝ. obligari ꝛ teneri.ꝛ dixi q obligari ē teneri.ad aliqliter eē vl nō eē.siue ad aliquā dispositionē habēdā vl aliq dispositione carēdū. Sed teneri ē habere a suo superioꝛ phibitionē vl pceptū de aliquo existēte in inferioris libera ptāte. Et istaꝝ descriptionū declaratio magꝭ patuit in ꝛcia ꝓclusiōe ꝓmi ꝓncipij vbi oñdi q̄d sit pceptū ꝛ q̄d phibitio

obligari
teneri

E ¶ Cōtra hoc instat primo qa describere obligari per teneri est diffinire magis notum per minus notū. ¶ Secundo arguit q teneri non bene describitur. qa stat q deus aliquem obliget. et tamen nihil p̄cipiat/ vel ꝓhibeat. ¶ Tertio ad idē. quia tūc sequeret q creatura seipsaz obligare non posset/ cum sibūpsi nō sit superior. ¶ Quarto qa p hāc descriptionem euado difficultatem de obligatione ad impossibile. de qua doctores mltū mltum dubitāt. modo ponere vnū mere voluntarium quod nominis sic euasiuum difficultatum non probatum. ē irrationabile/
F sicut patet. ideo ꝛc. ¶ Sz ad ista voluntarie dicta nō probata respondeo breuiter. vnde ad primam ꝛ secūdam instantiam. nego ātecedēs. ꝛ miror qnomodo ipse sic petit principium assumēdo simpliciter illud quod est p̄bandum: vt ptz. ¶ Ad tertiā nego ꝟñaz quia licet creatura nō sit superior: tamen potest seipsā obligare (id est aliquid facere vnde sequitur ipsaz esse obligatam: ꝛ habere a suo superiori p hibitionem/ vel p̄ceptum de aliquo. de quo prius non habuit) sicut patz de illo qui vouet paupertatē: vl̄ virginitatē ꝛc. ¶ Ad quartam dico q illud quid nominis est rationale: nec per ipz euado illaz difficultatē de obligatiōe ad impossibile. nisi sicut decet eam euadere. imo ex hoc q sancti dicunt q deus non potest obligare ad impossibile. sequitur q illud quid nois sit rationale. ꝛ si nō placeat sibi: det aliud melꝰ. ꝛ ego contentabor. Et hec sunt dicta contra istum reue. magistꝝ. ꝛc. ¶ Contra tertiam/ ꝛ quartam ꝓpositiōes arguit frater petrus ꝛc. Et in primo principio suo posuit istā tertiam conclusionē q nō stat creaturam rationalez peccare mortaliter/ ꝛ ipsam non committere/ vel omittere cōtra legem rationis (id ē recti dictaminis) naturę diffomiter. Quam probat supponendo q talis creatura habeat noticiam vltimi finis/ ꝛ p̄incipiorum moralium. Unde arguit sic. Nam dato q nullum esset p̄ceptuz creature datū/ adhuc creatura ratiōalis lēge ratiōis/ seu recti dictaminis naturalis indispēsabiliter obligaretur sub pena peccati deo honorem reddere: ei obedire: et ip̄m nō odire: ergo nō stat creaturā peccare ꝛc. ꝟña tenet. quia qđ indispensabiliter obligat necessario obligat. stante cōstantia subiecti obligabilis. Sz antecedēs ꝓbatur. quia lex naturalis est īmutabilis/ ꝛ indelebilis i suis p̄incipijs: que sunt bonū facere: ꝛ malum fugere. vt ostendit thomas p̄ma scē. q. 94. 4. ꝛ. 6 artic'lis. Uñ articulo. 6. allegat Augu. 2. confes dicentem. Lex scripta est in cordibus hominū quā nulla quidē delet iniq̄tas. Sed lex scripta in cordibꝰ hominū est lex naturalis. ergo lex naturalis deleri non p̄t. Hec est ratio sancti thome ibidē. ¶ Secūdo confirmauit ꝟclusionē auctoritate beati Augustini libro scō de sermone dñi in monte. c. 2. vbi dicit. Nulla est aīa (q̄uis puersa) q̄ tamen ratiocinari possit: in cuius cōscientia nō loquatur deꝰ. Quis eñ scripsit legez naturalem in cordibus hominū

Aug

A nisi deus ꝛc. ¶ Ex hac ꝯclusiōe intulit tertiū corrolarium. videlicet ꝙ impossibile est creaturā rationalē obligari a diuino velle. ꝛ eam non obligari aliq̄ alia lege. patet ex ꝯclusione. Et confirmatur. qr nō stat creaturā rationalē omittere/ vel cōmittere contra diuinū velle. ꝛ non contra dictamen rationis. ergo nō stat eam obligari ad aliquid ꝙ diuinum velle quin ipsa ad illō obligetur per dictamē legis naturalis seu rationis recte. ¶ Confirmatur. quia in mēte rationalis creature est ꝓprie lex seu regula iuste vite. Sed regula mēti rationali intrinseca est lex naturalis rationis. que indissolubiliter obligat creaturam talē ad nihil agendū contra conscientiam. ergo corrolarium verū. Antecedēs est prima ps primi corrolarij tertie conclusionis mee. vbi dixi. sicut vi tus iusticie solum est in mente ꝛc. Oppositus huius corrolarij ꝓbaui sic. sicut prima causa quicquid agit cuz causa secunda ꝑt agere se sola. sic ꝑma lex vel regula ꝛc. ¶ Ad
B hanc rationē dixit: ꝙ inter obligare et causare effectiue est magna dissimilitudo ꝛ differentia quia nō qlibet obligare ē agere vel actio. qr lex scripta obligat et tñ nihil ꝓducit vel agit i obligādo. ideo ad foruā negatur scda pars maioris seu añtis ratione dissimilitudis q̄ est iter causare effectiue: et obligare.

C ¶ Sz iz circa hec mlta posset dici. tñ breuiter dico ꝙ ista nullo mō sunt ꝯtra me. Uñ ꝑmo cōcedo ꝙ de potētia ordiata nō stat creaturā rationalē peccare/ vel ꝯmittere: aut omittere ꝯtra diuinū velle. ꝛ non ꝯtra dictamen rationis seu legis nature aut alterius legis create. ꝛ nihil plꝰ ꝓbāt rōnes ꝑdicte: sicut patet intuēti. ꝛ hoc idē etiā ꝯcessi/ ꝛ ꝓbaui i tertia ꝯclusione primi ꝑncipij mei. ¶ Scdo nō obstātibꝰ D istis ꝯcedo ꝙ de potētia absoluta stat creaturā rationalē peccare ꝛ ꝯmittere vel omittere cōtra diuinū velle: ꝛ nō ꝯtra dictamen alicuius legis create: et in hoc sensu eius ꝯclusio est falsa: nec sufficiēter ꝓbata. nec respōsio quā dat ad rationē meā videtur sufficere: qr ꝙs uis iter obligare et causare effectiue sit magna dissimilitudo ꝛ differētia. tñ ratione huius dissimilitudinis nō euacuatur ratio mea. qr quo ad hoc est simile ꝙ sicut causa secūda nō ꝑt agere ẽ ꝑma: sed bene ꝑma sine secūda: sic lex creata non potest obligare sine prima sed bñ ꝑma sine q̄cūq̄ alia. ideo ꝛc. ¶ Cōtra quiE tā ꝛ sertā ꝓpositiōes arguit re conferens
uerendus pater frater michael tia. 4.
ꝛc. et ponit ꝯclusionē ꝯtradictoriam supradictis ꝓpositionibꝰ. Et primo ꝓbat ꝙ non oīe peccatū est ꝯmissio vel omissio contra legis ꝓhibitionē vel preceptum. Tū ꝑmo qr aliq̄ ignorantia est peccatū q̄ nec est ꝯmissio nec omissio ꝛc. Tū scdo qr pctm̄ veniale ꝛ negligētie nec ē ꝯmissio vl' omissio ꝯtra legis ꝓhibitionem/ Tum tertio. qr si oīe peccatum eēt ꝯmissio vl' omissio cōtra legis prohibitionem sequeretur ꝙquelibet trās̄gressio precepti esset pctm̄ vl' imputaretur ad culpam. qd̄ est falsū: cū aliq̄ F solū iputetur ad penā. ¶ Sz ad ista breuiter respōdeo. vnde ad

primã et scdam simul nego assũ ptũ. et ꝓbatio sua ꝯsistit in quibusdam diuisionibus peccati: et comparationibus peccatoꝝ quas ipse assignat sed illas nego. nec video q̃ habeant aliquã apparẽtiã nisi equiuocãdo de istis terminis ꝓmissio ꝛ omissio
S iõ ꝛc. ¶ Ad tertiã dico: q̃ õis trãsgressio p̃cepti ꝓprie dicta q̃ est ꝯtra preceptũ ad intentionẽ precipientis est peccatũ seu ad culpam imputabilis. nec oppositum ipse ꝓbat. ideo nihil plus
P dico. ¶ Secundo p̃cipaliter dictus reuerendus pater probat q̃ aliquid est ex se pctũ: et non precise quia lege ꝓhibitum Et arguit primo sic. quia possibile eẽt hominẽ peccare nullo precepto sibi dato (scz neglectis eternis/ꝛ spiritualibus bonis) se cõuertẽdo ad tẽporalia bõa. quia hoc est peccare ꝓm Augustinũ primo de libero arbitrio. Cum per hoc turbetur naturalis ordo. quem eterna lex seruari iubet/ꝛ turbari vetat. sed non minus potest hoc homo habito p̃cepto nullo sicut cum precepto. igit. ꝛc. Secũdo ad hoc ẽ auctoritas beati Augustini in eodez libro. vbi dicit. Non sane. iõ malum est adulterium. quia vetat lege. sed ideo vetatur lege quia malum est. Tertio ad hoc ẽ auctoritas philosophi. 2. Ethicoꝝ vbi ait. Nõ omnis autẽ suscipit operationeꝫ ois passio medietatem. Quedã eñ ꝯfestim nominata conuoluta sũt cuz malicia puta gaudiũ de malo. inuidia. adulterium. homicidium. hec iquit oñia. et que talia dicũtur ꝓm ipsa mala esse. igitur sequi-
I tur ꝯtra me ꝛc. ¶ Sz breuit̃ dico. q̃ ista non sunt ꝯtra me. sed laborant in equiuoco. Unde bñ concedo q̃ aliquod est peccatũ non precise. quia lege ꝓhibitum: intelligẽdo de lege scripta vl̃ humana: et hoc nihil aliõ ꝓbant auctoritates predicte. sed tamen cũ hoc stat q̃ nihil ẽ peccatum nisi qz lege ꝓhibitũ (id est) nisi qz est contra legem eternam/ꝛ voluntatem diuinam. Et per ꝯsequens nihil est ex se peccatũ. qz nihil est ex se tale quod nõ est intrinsece tale: sed solum per denominationẽ extrinsecã. Et oppositum huius non ꝓbãt rationes p̃dicte sicut clare cuilibet intuẽti potest apparere. q̃-
R re ꝛc. ¶ Tertio p̃cipaliter dictus reuerendus pater ostẽdit rationes meas nõ sufficere. Unde de quintã propositionem ꝓbaui. Primo ex prima ꝯclusione p̃mi principij in qua declarauit q̃ volũtas diuina est lex p̃ma obligatoria. et ꝑ ꝯsequens omne pctũ est ꝯmissio vl̃ omissio ꝯtra diuine voluntatis obligationẽ
Aug. ¶ Secundo probaui eam ꝑ Augustinum. 22. cõtra Faustũ vbi dicit q̃ peccatum est dictũ vl̃ factum vel ꝯcupitum ꝯtra legem eternã quare ꝛc. ¶ Sed ad hec respondet primo q̃ satis posset ostendi q̃ neutra illarũ propositionum sequitur ex ꝯclusione. ꝛc. Sed hoc ipse nõ ostendit. iõ ꝛc. ¶ Scõo dicit ad auctoritatẽ Augustini. q̃ illa descriptio quaꝫ ponit non est generalis ꝛ sufficiens descriptio peccati: sed exprimit solũ materiam circa quã cõtingit eẽ peccatũ actuale ꝛc. sed hec responsio non est ad ꝓpositum. quia non allegauit illã auctoritatez augustini tãꝯ dix

finitionem peccati. sed vt p illā concluderem q̄ omne peccatuz est contra legis eterne/ seu volū tatis diuine obligationem. qua re ꝛc. ¶ Tertio ad probationez A sexte propositionis quādo dixi q̄ nullus est peccator nisi qui a preuaricator ꝛc. Respōdet q̄ sumendo large preuaricationem quilibet potest dici p̄uaricator qui agit contra legem cōmunit loquendo de lege. ꝛ sic cōcedit maiorem et probationem. et sic intelligūt auctoritates psalmiste. Preuaricatores reputaui omues peccatores terre. Et illa auctoritas ap̄li ad Ro. 4. Ubi nō est lex nec preuaricatio. Sed sumendo proprie vel stricte preuaricationē. ille solū dicitur preuaricator qui agit contra legez cōtracte sumptam. Et sic negat maiorez. q̄ aliquis est peccator qui non est preuaricator contra legem stricte sumptam. ideo di- B cit q̄ ratio non procedit. ¶ Sed ista resp̄sio est insufficiens. q̄a ipse non declarat quid ipse intelligit per legez cōmuniter sūptam. ꝛ quid per legem contracte/ vel stricte sumptā. vnde si p legem cōmuniter sumptā ipe intelligat indifferenter tam legē p̄inam/ que est voluntas diuina q̄z legem secundam que est lex creata Et per legem stricte sumptam intelligat solum legē creatam: tunc cum lex prima que ē voluntas diuina ita proprie/ vl magis sit lex obligatoria sicut quecūq̄z lex creata. sequitur cōtra ipsum q̄ ita proprie/ vel magis aliquis est preuaricator legis. q̄ agit contra legē creataz sicut est preuaricator q̄ agit cōtra legem increatam. qd̄ est contra ipsum. quare ꝛc. Sic igit ex omnibus predictis patet q̄ ser propositiones supradicte stant in veritate. ꝛc.

¶ Incipit principiū in tertiū sententiarum. C

Venam doctrina hec noua. Ista questio mouebatur War. 1. c. quā alias i eiusdem libri principio/ ꝛ similit in primo sētentiarum exordio per me assumptam. p thematē iteꝝ nunc resumo Reuerēdi patres magistri acd̄ni carissim sicut sacra testatur hystoria. bon⁹ oim artifex rerum deus qui oia non nisi bona produxit in esse. hominem ipsum specialis prerogatiua bonitatis creauit inter ceteras valde bonum. eūq̄z ad imaginem suam factum virtutib⁹ singulis isigniuit. ¶ Szvt de alijs D taceamus quattuor specialiter ꝟtutib⁹ videre mihi videor amictum fuisse hominē ab ipso sue creationis exordio. Dederat ei sibi deus misericordiam ad cōseruationem. hunc siquidez misericordia custodiebat. Dederat veritatem ad eruditionem. hūc veritas docebat. Dederat iusticiam ad directionem. hunc iusticia regebat. Dederat ꝛ pacem ad delectationem. hunc denicq̄z pax fouebat. ¶ Sed heu miser E hō descendens de hierusalem in hiericho incidit in latrones. Lu. 10. a quibus suis virtutibus miserabiliter spoliatus accepta perdidit mūera deitatis. perdidit ei pietatē ꝛ miaz. pdidit veritatem ꝛ sapientiam. per

didit equitatē et iusticiā. pdidit etiam pacē et concordiam. Perdidit itaq; hō iste pietatē et misericordiam quando sic exarsit in concupiscentia sua vt nec sibi / nec filijs parceret nascturis. Sed in se impius et imisericors i posteros. simul oēs terribili maledicto ꝛ necessitati mortis adiecit. ¶Perdidit homo iste veritatē ꝛ sapientiā qñ dyaboli credēs mendacio imortalitatez fallaciter ꝓmittentis / insipiēs factus diuini verbi infallibilez veritatem adiecit. Perdidit hō iste equitatē ꝛ iusticiā quando serpentis persuasioni / ꝛ mulieris voci obediuit potius ꝙ diuine. tunc eñ vt Ouidij ☞ Terras astra reliquit. Perdidit deniq; homo iste pacē ꝛ concordiā quando incepit caro cōcupiscere aduersus spm̄: ꝛ contra ipsum oīs creatura q̄ prius sibi subiecta fuerat rebellare. tunc eñ eum intus pauor ꝛ foris timor inuasit. Sicigit̄ ꝓphetor virtutes a terra passe sunt exiliū. Sicut celū coacte sunt capere refugium. sicq; ipso homine derelicto ad deū qui eas dederat redierunt. ¶Sz pēsandū est carissimi ꝛ diligētius pscrutandū qualiter summa creatoris sapientia circa miserabilis creature sue reparationē mirabiliter disposuerit ꝓuidere. Factum est nāq; in celo cōsiliumvt de causa lapsi hois tractaretur in quo medius pater luminum iudicis fungens officio residebat. ante cuius ꝓspectumvirtutes ipe que dicte sunt principaliter assistentes super hac re pariter conferebant / et vtraq; ex parte quod eis videbatur vtili⁹ loquebantur. Siquidē veritas et iusticia hoiem miserum condēnabant. pax vero ꝛ mia eundem dulciter excusabant. Veritas igitur ac iusticia contra hominē parate ad faciendā vindictam his verbis iudicem affabantur. Nunq̄d oportet impleri sermonem quem locutus es domine. Necesse est ergo vt totus moriatur Adam cum omnibus qui in eo erant qua die vetitum pomū in preuaricatione gustauit. Nunquid si preuaricator predictam mortis sententiam euaserit nō iam ꝓmanebit ineternum veritas tua domine. Nūquid in teipsum iudicē partis huius merita retorquētur. Cauendū eñ omnino est ne fiat irritumverbū tuū: ne sermo tuꝰ viuus et efficax vlla occasione vincatur. ¶Pax vero ꝛ mia econtra pro parte hominis pia iudicis pulsantes viscera loquebā-tur. Nunquid obliuiscetur misereri deus / aut cōtinebit in ira sua misericordias suas. Nunquid dñe ineternū irascēris nobis aut extendes iram tuam a generatione in generationem. Jaz eñ tua misericordia perijt ꝛ nulla est oīno / si aliquādo nō miserearis. Nunquid ergo domine misericordie recordaber̄ vt culpa hominis qui de fragili limo productus est / quia forti dyabolo seductus est / i foro tue pietatis valeat excusari. Eget eñ tua miseratiōe creatura tua. qñ misera facta est ꝛ miserabilis valde: venit autē tempus miserendi eius imo iā preterijt tempus. Tu ergo dñe miserere. ¶Sic igit̄ grandis erat controuersia ꝛ intricata nimiū

discceptatio. nec videbatur quo modo possent erga hominē veritas et iustitia ac simul pax ⁊ misericordia conseruari. Sz audite dilectissimi sup hac discceptatione iudicis sniam. Sane licet diu multūq; visus sit dissimulare pater miserationū vt interim satisfaceret zelo veritatis et iustitie non tamē infructuosa fuit patri misericordie supplicatio importuna. sed exaudita fuit in tēpore oportuno. imo (vt declamantis senece verbo vtar) Perierat totus orbis nisi super iraz fuisset misericordia. vnde tandem pius et clemens iudex pacis ⁊ misericordie condescendēs super predicta contētione talez ptulit sentētiam. Penitet inqt me fecisse hoiem. Sen. 6. bonuz esset erat si natus non fuisset hō iste. michi aūt incūbit penitentiam agere p homine quē creaui. vadam ergo/et naturā assumens humanā p hominis redēptione mortē patiar ab homine His itaq; auditis factū est qđ p pheta dixerat. Misericordia et veritas obuiauerunt sibi. iustitia ⁊ pax osculate sunt. ps. 84. Tunc em̄ indissolubili cōiuncte federe vnanimiter iudicis laudauerūt propositū: ⁊ sic prolata sententia facta est partiū cōcordia. ¶ Sz attendite carissimi qualiter p̄missa sentētia executioni fuerit demandata. venit em̄ plenitudo temporis. et iam pluribus temporum curriculis euolutis quibus os suū dilatauerat infernus vt nascentes reciperet/et mortis terminos ampliaret. Tandem puerorū vagitus. voces iuuenum: senū lacrimas. vtriusq; sexus stridores dentium miseratio diuina conspexit: vnde ppter miseriā iopū et gemitū pauperum nūc exurgam dicit dns. ps. 11. Uolens ergo pissimus dns hominē eripere ne ab inferni faucibus sorberetur: ⁊ ei de misericordia reddere/ quod sibi fuerat de iustitie ratione sublatū. dignat⁹ est ab arce celi a solio glorie. in hominū calūniā. in seruilez formā vsq; venire. sed ⁊ carnem peccati suscipere: vt pro hois redemptiōe fieret ⁊ e⁹ homo. ¶ Hec est igitur breuis noue r̄pi doctrine summa. hec est breuis totius legis euāgelice sentētia. hec est doctrina p quaz lux in tenebris oritur ⁊ salus nascitur in peccatis. hec est doctrina tam singulariter mirabilis. ⁊ tam mirabiliter singularis/ vt in eius admiratione raptus homo nō immerito in admiratiue q̄stionis cogatur prorūpere verba dicēs Que nam doctrina hec noua. q̄ fuit questio vestris ꝓposita reuerentijs a p̄incipio. ¶ Ad quā quidem q̄stionem sicut alias dicebatur magister sententiaruz in quadripartito huius libri volumine sub quadruplici conclusione respondet. ¶ Prima est. q̄ hec est doctrina per quam summa dei misteria secretius reuelantur: in primo. ¶ Secūda est. q̄ hec est doctrina p quam noua mundi vestigia subtilius declarātur: in secundo. ¶ Tertia est. q̄ hec est doctrina p quā mira verbi cōmertia sublimius reserantur: in tertio. ¶ Quarta ē. q̄ hec est doctrina p quam pia lapsi remedia suauius propinātur: in quarto. ¶ Per iſaz nāq; reuelantur secrētius velata mi

A

B

C

steria summe trinitatis: quo ad primum. per ipsam declarãtur subtilius creata vestigia noue entitatis: quo ad secundũ. per ipsam reserantur sublimius sacrata ꝯmertia mire charitatis: quo ad tertium. per ipsam propinantur suauius oblata remedia pie sanitatis: quo ad quartum. ¶ Nã in hoc quadripartito sententiarũ libro tractat magister quadrupler doctrine xpi noue ⁊ euangelice legis archanum euãgeliste iohanni diuinitus inspiratũ. Johan. i c. ¶ Primũ est q̃ in pricipio erat verbũ ⁊ verbum erat apud deũ ⁊ deꝰ erat verbũ. Quod est beate trinitatis sumunũ misteriuz: in primo libro. ¶ Sciendũ est q̃ omnia per ipsum facta sunt/ ⁊ sine ipso factũ est nichil: qđ est create entitatis nouũ vestigiũ: in secundo libro. ¶ Tertiũ est q̃ verbum caro factũ est/ qđ est diuine caritatis mirũ cõmertiuz: in tertio libro ¶ Quartũ est q̃ habitauit in nobis. Et vidimꝰ gloriam eius: qđ est hũane sanitatis pium remedium: in quarto. ¶ Sic igit̃ per hanc doctrinam altius erigitur humanus ꝓspectus: quo ad primũ. dulcius instruit̃ humanus aspectus: quo ad secundũ. Rectius dirigit̃ humanus ꝓfectus: quo ad tertiũ. Mitius corrigitur humanꝰ defectus: quo ad quartum. Nam magister in hoc sententiarũ libro correspõdẽter ad premissa. Ad erigendum prospectũ hois agit de cognitione dei per fecti luminis: in ꝓmo. Ad instruendum aspectuz hominis agit de creatione mundi effecti germinis: in secundo. Ad dirigenduz ꝓfectum hominis agit de cõmunione verbi effecti numinis in tertio. Ad corrigendum defectum hominis agit de curatione lapsi infecti seminis: i quarto. ¶ Hec sunt igitur quattuor conclusiones ad propositionez respõsales/ quas magister sententiarum pertractat. de quarum tertia nũc solum dicendũ ẽ (dimissis alijs suis locis) ¶ Tertia igitur conclusio est (huic tertio libro sentẽtiarum correspõdens) q̃ hec doctrina per quaz mira ꝙbi cõmertia sublimiꝰ reserantur. Per ipsam nãq; reserantur sublimius sacrata commertia mire charitatis: Nã in hoc tertio libro sententiarũ tractat magister illũ doctrine christi noue ⁊ euangelice legis archanum euãgeliste Johãnis diuinitus inspiratuz Johãnis. i: Uerbum caro factum est: quod est diuine charitatis mirũ commertium. Ubi queso videte charissimi circa cõmertiũ mire charitatis quartuor sublimius reserari. ¶ Primũ est personalis diuinitas. quia verbum. Secũdum est naturalis humanitas: quia caro. Tertium est tẽporalis natiuitas: quia factũ Quartũ est suppositalis vnitas: q̃ est Teste siquidẽ ꝓho omne quod est ideo est q̃ vnuz numero est. Hec est em̃ huiꝰ tertij libri sententiarũ ꝓncipalis materia/ et finia gñalis. Sic igitur per hãc doctrinã rectius dirigit̃ humanus ꝓfectus. Nã magr̃ in hoc tertio ad dirigendũ profectum hominis agit de cõmunioeverbi effecti numinis: ostendens q̃ tum humana finit fragilitas qualiter i christo deo/ ⁊ homine

F 3. cõclusio gñalis.

salua proprietate vtriusq; substātie. vnitur cum maiestate humilitas: cum virtute infirmitas cuz eternitate mortalitas: caro cum verbo: hō cum deo: infinitum cum summo: Sane vt (quia per ima nostra lōge distabam⁹ a summis) in seipso iungeret ima sūmis: atq; ex eo nobis via redeundi ad summa fieret: quo summis suis ima nostra copularet. Hec est itaq; tertie cōclusionis sentētia. Hec est hui⁹ tertij libri sentētiarū doctrina per quam homo prius a rectitudie deuius. recto calle ad profectū salutis dirigitur: p quam ipse q̄ prius ad inferna seducēte dyabolo trahebat (mediatore xp̄o) ducitur ad superna. Quod ipse nobis concedere dignetur: qui bñdictus est in secula seculoruz A Amen. ¶ Juxta thema collationis in primo pncipio meo talez formauu titulū questionis. vtrū doctrina xp̄i noua sit lex perfectissima. Et quia pfectio legis xp̄i ex quattuor potest specialiter declarari. Primo ex pfectione preceptorum/ que ab ipsa iubentur. Secundo ex perfectione credēdorum/ que in ipsa docentur. Tertio ex pfectione meritorum/ que sub ipsa habētur. Quarto ex perfectione premiorū/ que ex ipsa debentur. Ideo iurta hec quattuor pūcta titul⁹ ppositę questiōis diuisus fuit in quattuor titulos ptiales circa quattuor libros sentētiaruz ptractandos. Prim⁹ erat. vtruz lex xp̄i sit in p̄ceptis rectissima. Secūdus erat. vtrum lex xp̄i sit in credēdis certissima. Tertius erat. vtruz lex xp̄i sit in meritis gratissima. Quart⁹ erat. vtruz lex xp̄i sit in premijs iustissima. Uñ sub his quattuor titulis in quattuor libri sniarū pncipijs/ quattuor difficultates ppositi ptractare. Prima erat de legis xp̄i z diuine volūtatis recta cōformitate. Scda erat de legis xp̄i z sue ẏitatis certa ꝓbabilitate. Tertia erat de legis christi meritoria credulitate. Quarta erat de legis xp̄i p̄miatoria equalitate. Expeditis pmor secūdo articulis i alijs pncipijs/ restat nūc expedire tertiū alias B reseruatū. ¶ Queriť igiť. vtruz 3. q̄stio. lex xp̄i sit i meritis gratissima. Arguiť pīo q̄ nō. qz illa lex nō Ar. 1. est in meritis gratissima q̄ i perat aliq̄d qđ si nō fiat demeritoriū est. et si fiat nō est meritoriuz sed lex xp̄i est hmōi. igiť z c. maior ptz. qz lex gratissima debet esse leuis et promptior ad merita q̄ ad demerita. Sed minor ꝓbatur: quia lex xp̄i imperat credere articulos fidei. Uñ apl⁹ sine fide iquit ipossibile est placere deo: credere eñ oportet accedentem ad deum z c. Heb. 11. Sed non credere demeritoriuz est. quia qui nō crediderit cōdēnabiť. Mar. vltī. Credere vero nō est meritoriū: qđ declaro sic. qz nullus actus est meritorius qui nō est liber/ seu in libera hominis ptāte. sed actus credēdi non est liber cū sit actus intellectus z nō volūtatis: nec articulos fidei credere est i libera hominis ptāte. qz pari rōe esset ui libera hois ptāte opinari quecunq; vellet: cū difficili⁹ sit causare assensum firmum z sine formidine (qualis ē assensus fidei) q̄ assensuz dubiū/ z cū formidine (qualis ē assensus opiniōis)

et tamen ad experientiam ꝑz q̄ homo nō potest libere opinari q̄cunq; vult quare ꝛc. In oppm̄ arguitur. qz sicut dici solet lex moysi est lex rigoris: lex autem christi lex gratie ꝛ amoris iuxta illud. Jo. 1. Lex per moysen data est: gratia aūt p̄ ihesum christū facta est. quare ꝛc ¶ In ista q̄stione erūt duo articuli. Primus erit breuiter respondendo simpliciter partē affirmatiuam q̄stionis. pro qua ad presens sufficit ratio post oppositum. Sed pro solutione rationis ante oppositum aliqua sūt dicenda. ¶ Primo igitur sciēdū est q̄ difficultas que tangitur in hac ratione. vtrū credere articulos fidei sit meritorium cōsistit in tribus propositionib⁹. q̄z alteram oportet concedere: et tamen difficile est eligere. vel eā oportet dicere q̄ actus credendi non est meritorius. qz nō est i potestate volūtatis. et contra hoc sunt assertiōes pluriuz doctoꝝ: vel oportet dicere q̄ actus credendi sit meritorius. ꝛ in potestate volūtatis. et cōtra hoc est ratio supradicta: et vt videtur cois experientia. vel opz tertio dicere q̄ actus credendi sit meritorius. et tamen q̄ non sit in potestate voluntatis. ꝛ cōtra hoc sūt multe auctoritates tam sanctorum/ q̄z philoz dicentium q̄ nullus act⁹ est virtuosus/ vel vicios⁹/ meritori⁹/ vel demeritorius nisi sit a libero arbitrio libere elicitus/ vl̄ imperatus: primā ergo p̄tē tz Holkot/ dicit q̄ velle assentire vel acceptare assensū/ ꝛ gaudere de assensu est meritoriū proprie. qa omne quod est meritoriū eēntialiter est actus voluntatis. Igit proprie ꝛ stricte loquēdo de merito dicit q̄ assentire articulis fidei non est meritorium: nec dissentire demeritoriū/ quia actus credendi non est impatus a voluntate nisi sicut actus considerandi vnā conclusionē geometricam /vel philicā. Ideo nō est plus meritorius q̄z talis actus Et eiusdem sententie videtur fuisse. H. parisiensis in quodā passu tractatus sui de fide ꝛ legibus q̄z tum ad illud qō vltio dictuz est de actu cōsiderādi ꝛc. Sed predictam opinionem reputauit mgr̄ hugolinus q̄z tuz ad aliq̄ esse hereticam ꝛ sibīpsi repugnādo claudere repugnā tiam. ¶ Michi autē videt hmōi disputationis difficultatē solū stare in quid nominis. et magis eē vocalem q̄z realem. Pro quo secundo sciendū est. q̄ aliquem actū eē liberū siue eē in libera potestate voluntatis pōt tripl'r intelligi/ secundum q̄ actus a voluntate procedentes sunt in triplici differentia. Quidam ei sunt qui fiūt immediate ab ipa voluntate/ et a quib⁹ anima rationalis denominatur voluntas. sicut sunt actus volendi. et isti sunt primo principaliter et proprijssime liberi. Alij sūt act⁹ intelligendi: qui fiūt ab intellectu mediante actu volendi ꝛ nolendi: ꝛ a quibus anima rationalis denominatur intellectus seu intelligens: sicut sunt act⁹ credendi articulos fidei. qz vt ait Augu. Cetera potest hō nolens/ credere aūt nō nisi volens

C Decisio q̄stionis.

1. articulus.

D

E

Et iō actus credendi ꝛz sit actꝰ intellectus/seu intelligendi:tñ fit particulariter a volūtate/seu mediante actu volendi. Et ꝓpt hoc licet intellectus intelligendo agat vt potentia naturalis/ ꝛ non libere. tñ aliqui actus eiꝰ possunt aliquo modo dici liberi. quia aliqualiter fiunt mediāte actu libero voluntatis ꝙcurrente ad hoc apparentia rōnis (licet nō cogentis) Aliq sūt actꝰ potentiaꝝ sensituaꝝ imperati a voluntate libera: sicut currere. ambulare. ire ad eccleſiā. dare elemosynā. ꝛ sic de ſiſtibus. ꝛ iſti actus licet sint naturales: tñ possunt dici esse in potestate voluntatis ꝓ quāto fiunt ex eiꝰ imperio: ꝛ per hoc pōt ꝙcordari predicta cōtrarietas. Pro quo tertio sciēdū est. q ꝛz nullꝰ actꝰ intelligendi qui non fit a voluntate/seu mediante actu volendi sit virtuosus/vel meritoriꝰ: aut etiā vicioſus nec demeritorius (quia talis est pure et mere naturalis) tñ actus intelligendi q̄ fit mediāte actu volendi pōt eē meritorius. qꝛ talis licet non sit proprijſſime liber/seu in libera potestate voluntatis: tñ est aliq̄ modo liber: et in potestate volūtatis (pro quanto dependet ab ea) et hoc ſufficit ad hoc q in eo cadat ratio meriti vel demeriti ſicut etiam dici potest de actu exteriori. Et ita dicendū est. q actus credendi articulos fidei est meritoriꝰ ꝛ ē in ptāte volūtatis uutta ſcḃaz viā ſupra tactā.

A nec oppñ ꝓbat rō vt pz ex p̄dictis ꝛc. ¶ Ex p̄miſſis pz illō q̄ alias in tertio p̄ncipio intuli cōtra magiſtrū S. q̄ posuit in q̄dā correlario q̄ aſſentire alicui ꝟo ꝓpter deteriationē voluntatis no potest cōpetere intellectuiꝰ creatis. Qꝺ ꝓbat. qꝛ intellectui creato voluntas non potest eē ratio aſſentiēdi alicui ꝟo. ꝛ per conſequēs nec eius deteriatio: cuius hoc cōcedat de intellectu diuino. hoc aūt apparet de fctō esse falſum qꝛ ſepe hmōi determinatio est fidelibus cauſa credulitatis. et ſi non cauſa efficiens totalis: tñ partialis. vt ptz per predicta. et amplius declarauit circa prologū primi. Et hec de primo articulo. ¶ Quantum ad ſecundū articulū ad habendum collationem ꝛc. reſumam illas tres dubitationes q̄s tractaui in tertio principio ſcz ſupra quartū librū. ¶ Prima erat vtrum voluntas diuina ſit diui no intellectui ratio cognoſcendi/ſiue aſſentiendi reſpectu alicuius veri. ¶ Secūda erat vtrꝝ voluntas diuina ſit vel eſſe poſſit creato intellectui cauſa ifallibilis iudicij reſpectu cōtingētis futuri. ¶ Tertia erat vtruz voluntas diuina ſit creature rationali prima lex ſiue prima regula obligandi reſpectu cuiuſlibet ab ea debiti fieri. ¶ Ad primam dubitationē reſpōdet magiſter. S. tenēdo partē affirmatiuam: naz in quodā correlario poſuit q̄ diuinus intellectuſ aſſētit q̄ antixps erit preciſe ꝓpter deteriationē volūtatis. Qꝺ probat. qꝛ p deteriationē diuine volūtatis aliquid ponit in eſſe futuri. igitur per illā habet cognoſci eſſe futurū ab intellectu diuino: ꝛ ſic concedit q̄ ratio cognoſcēdi intellectui diuino eē diuie volūtatis deteriatio. ¶ Sz ꝙtra hoc arguēdo in primo p̄ncipio

ſcḃs ar- ticulus.

ſ. q̄ſtio

2. q̄ſtio.

3. queſtio

Solutio ſcḃe q̄ſtio nis.

C 1. articulus.

meo posui tres ppões. sz vt brevius faciã illas nõ recito. etiaz qz respondendo ad eas dixi q ego laboraui secum in equivoco. Ad cuius declarationem in quodã notabili inter cetera posuit q iste dictiões. quia/ ppter per et huiusmodi in coibus locutionibus qñqz notaui nõ quidem causalitatẽ propriã: sed illationẽ illius ex alio cũ cõnotatione cuiusdam prestantie: vel prioritatis scõm nostrum modũ concipiendi/ vel alias inferẽtis respectu illati. et ad aliquẽ talẽ intellectum ipe loquit de causalitate in dictis suis ꝛc. Sed in tertio principio probaui q iste modus respondendi nõ sufficit ad verificationẽ dicti sui. Primo sic. qz ipe pbauit correlariũ suũ p hoc/ qz p deteriatõnẽ diuine voluntatis aliqd ponit in eẽ futuri igitur per illam habet cognosci esse futurũ a diuino intellectu. sed in antecedente ly per nõ solum dicit prioritatẽ vm modum nostrũ cõcipiendi vel cognoscẽdi sed aliam causalitatẽ. igit in consequente eodem modo debz capi ꝛc. Ad hanc respondet negando istã vltimã ꝓnam. sed ꝛe nõ video huius negatiõis causaz. ꝛc. D ¶ Scõo arguebã sic. qz i materia de qua loquimur sicut cũ dicitur deus intelligit p yde as. vel quando iste magister dt q diuinus intellectus assentit q a. erit ppter deteriationẽ voluntatis ly per/ vel ly ppter nõ potest capi nisi altero istoz modorũ. s. vel put notat circũstantiam cause motiue seu effectiue sicut cũ dicim⁹ q aia intelligit p habitũ vel put dicit circũstãtiam potentie intellectiue. sicut cum dicimus q homo ꝛtelligit per intellectũ. vel put dicit circũstãtiã formalis noticie. sicut cũ dicimus q homo intelligit p suã cognitionẽ. vl put notat circumstantiam sui obiecti mediantis. sicut cũ dicimus q hõ intelligit deum in via per quẽdam conceptũ sibi ppriũ. vel put notat circumstantiã obiecti immediate teriantis. sicut cũ dicim⁹ q hõ videbit deũm pria per suã ẽntiã ppriã Sz nullo predictoz modoz põt itelligi illũ dictum. vt potest faciliter ostendi inductiue. igitur illud nõ est verum nisi valde ipproprie. ¶ Tertio sic. quia nõ sufficit dicere q ly per. vel ly ppter notet sibi illam prioritatem cõsequentie siue nostri modi intelligẽdi. Tũ quia istud videretur improprie dici. Tum quia talis modus concipiendi esset fictus. nisi sibi correspõderet aliqua prioritas ex parte rei: quod non potest dici cum inter intellectũ et voluntatem dei nulla possit prioritas/ seu q̃uis distinctio ex parte rei assignari. igitur nõ est veruz q sua volitio sit ratio assentiendi intellectui diuino plus q̃z econuerso. E ¶ Quarto sic. aliquid eẽ rationem quare aliqd ꝓuenit alteri non potest nisi dupliciter intelligi. s. vel quia primo conuenit illi/ et ideo conuenit alteri. sicut aia est ratio q hõ est susceptibilis discipline: qz hoc primo conuenit anime. ꝛ ideo conueit hoi: vel quia nõ cõuenit sibi primo. ipm tñ primo necessario ergitur ad hoc q ꝓueniat illi. Et hoc põt eẽ dupl'r: vel qz ipz ẽ cã illius qõ ꝓuenit alteri. sicut aia est ratio quare hõ mouetur: nõ F

qz ꝓmo moueatur: sed qz est cā sui motus. Uel qz est aliquid iportatū per illud qđ ꝙuenit illi siue de illo ꝓdicatur. sicut tā materia ꝯꝫ forma est rō ꝙre cōpositum est corruptibile: qz p hoc ꝓdicatū corruptibile tā materia ꝯꝫ forma iportatur: vt pz ex eiꝰ quid nominis Sed duobꝰ primis modis nō pōt intelligi deteriationē volūtatis dei eē sibi rōnē essendi: vt clare pz. Nec ēt tertio mō qđ patet sic. qz illo mō nunc̄ꝫ a. est ratio quare b. cōueniat ipsi c. nisi iter a. et b. et c. sit aliqua distinctio/ quod non ē in ꝓposito nisi ponatur distinctio formalis quam non concedit.

A ¶ Pro solutione istaꝝ rōnū notanduꝫ in suo tertio puncipio. z primo dicit qꝫ ꝑ exēplari declaratione huius materie est sciendum qꝫ artifex creatus cōstituto iam artificio in esse ideali in mente sua: licet habeat potētiā sufficiētem/ z oia necessaria ad ponendū illud in esse: tñ nō exit in actum nisi prius ex ꝙsideratione qꝫ bonū est illđ esse z superueniat sibi velle actuale ponēdi illud in esse. Ex hoc enī incipit illud artificiū esse futurum in tali vel in tali tempore ꝯꝫtuz est ex parte artificis ꝛc. Sed q̄c quid sit de hoc exēplo. tñ falsuz est qđ vltimo dicit. ſ. ex hoc incipit illđ artificiū esse futurū. ꝛc. Nā impossibile est aliquid incipere esse futurū cū oē futurum ab eterno sit futurū ꝛc. Secūdo applicādo dictū exēplū ad ꝓpositū ōt qꝫ ly in ꝓmo artifice deo nulla sit ꝓportas/ vel rō cālis inter volitionē z cognitionē respectu esse. a. ꝓducibilis vel futuri tñ qz inter cognitionē z volitionez similis rōnis/ vel denoiationis ꝑt prioritas repiri i creaturis: vt dictū est: iō quodāmodo pōt volitio eē ratio cognoscēdi intellectui: z hinc ē qꝫ ꝑz modus nr̄m concipiēdi naturalē ꝓcedēdo a creaturis ad creatorē/ dicimus deū velle rationē esse intellectui diuino cognoscēdi a. esse futurū et nō ecōuerso. Sed istđ magis facit ꝙtra eū ꝯꝫ ꝑ eo: nā si ipse hoc attribuat deo ꝓpter similitudinē in creatura/ a forti ori hoc ipse deberet ꝙcedere de creatura dū ꝓpter vnū quodqꝫ tale z illud ꝛc. z tñ illud ipse negat de creatura: qz i ſcđa parte correlariꝝ dicit qꝫ hoc nō potest cōpetere intellectibus creatis. ꝛc. item in creaturis sic est qꝫ cognitio ꝓcedit volitionē: cum voluntas nō feratur in incognitū: ergo ꝑm suum modū loquendi ꝓcedendo ex creaturis ad creatorem magis dicēdū esset diuinum intellectū esse rōnem volēdi ꝯꝫ ecōuerso/ ꝙre ꝛc. ¶ Tertio dicit qꝫ ex predicto notabili ꝑz qđ dicat ly per/ vel ly ꝓpter: cū dicitur qꝫ per/ vel ꝓpt̄ determinationē volūtatis respectu a: fore diuinꝰ intellectus intelligit a. fore dicit ēē modum improprie causalitatis in talibus locutionibus apud doctores consuetum: in quo denotatur cōsequentia vnius ad aliud cum cōnotatione cuiusdez prioritatis/ vel prestantie: que duo sunt de ratiōe cause respectu effectus. mō seqt̄ deꝰ vult a. eē futurū igr intelligit a. eē futurū z indiffinitia/ vel descriptia resolutiōe vltiata eiꝰ qđ ē a. eē futurū. opz tā dem necessario deuenire ad deum velle. Sed istud vltimum

dictū est falsuz: qz huius quod est a. esse futurū non est diffinitiovl' descriptio cū sit oratio infinitiui modi nō supponēs pro aliquo. Itez qz si eius esset aliqua diffinitio vl' descriptio: tamen in ea nullo modo includeretur deū velle plus q̄z deū intelligere vel deū esse: imo plus q̄z chymerā currere. vt patz intuenti. Nec oppositū sequitur ex dictis meis: vt ipse michi imponit. ꝛc̄. ¶ Quarto respōdēdo ad quartā rationē supradictaz dicit q̄ ideo volūtas diuina est ratio cognoscendi diuino intellectui de a. esse futurū: qz necessario exigitur ad a. esse futurū q̄ de⁹ sit volitio respectu huⁱ⁹ ex eo q̄ sine hoc diuinus intellectus michil est nat⁹ esse scire futurū: ꝛ hoc oritur ex formali ratione habitudinis potētie volitiue ad intellectiuā. sicut patz cuilibet intuēti notabile p̄missū

C ¶ Sed istud nō valet: qz de⁹ est cognitio q̄ a. peccatū est futuꝝ ꝛ tamen ad hoc q̄ illud a. sit futurū nō est necessariū q̄ de⁹ sit volitio respectu huⁱ⁹. cum scōz multos deus nō possit velle peccatū. Itez qz sicut diuinus intellectus nichil est natus scire esse futuruz: nisi illud velit esse futurū scōm eū. sic diuina volūtas nichil est nata velle esse futurū niū illud sciat esse futurū: quare ex hac formali ratiōe habitudinis potentie volitiue ad intellectiuā non plus oritur q̄z volūtas diuina sit ratio cognoscendi itellectui diuino q̄z econuerso. Et sic ptz q̄ ipse nō sufficiēter respōdet ad rationes meas. nec habeo respōdere ad ipsas. nec possunt applicare contra causales quas cōcessi sicut cōtra suū modū loquēdi vt ipse michi iponit. ꝛc̄. ꝛ hec dicta sint cum reuerētia. ¶ Ad secundaz dubitationē respōdet. M. N. tenendo partē affirmatiuā. vnde in primo pricipio posuit istam ꝯclusionē: q̄ respectu futuri cōtingētis a deo potest humano intellectui noticia creata infallibilis cōmunicari. Sed ꝓtra hoc ꝓbatu in primo principio meo triplicē ꝓpositionē: sed ne oporteat singula repetere punctus nostre difficultatis potest reduci ad triplicē rationē. ¶ Prima ratio fuit ista: qz ad hoc q̄ aliq̄ noticia sit infallibilis. requirit q̄ nō possit esse falsa: sed omis noticia creata iudiciaria respectu veri de futuro ꝓtingēti pōt esse falsa. Igitur sua ꝯclusio est falsa. ꝓña ptz ꝛ añs quo ad primā partē p quid nois: sed quo ad secūdaz partē ꝓbatur quia oē veruz de futuro ꝓtingēti pōt esse falsum: ergo omis noticia creata qua tale iudicat esse verum potest esse falsa. ꝓña ptz ꝛ añs. qz nō stat q̄ noticia aliqua sit iudiciū falsi ꝛ nō sit falsa. igr ꝛc̄. ¶ Ad istā rationē alias respōdet ꝯcedendo maiorē ꝛ negando minorē. ꝛ ad ꝓbationez meā quādo dico q̄ oē verū de futuro ꝓtingēti. ꝛc̄. ꝯcedit añs ꝛ quādo infero. ergo ois noticia creata. ꝛc̄. negat ꝓñam. ꝛ dicit q̄ instātia est de noticia diuina. ꝛ cū dico q̄ nō stat q̄ aliq̄ noticia sit iudiciū falsi. ꝛc̄. ꝯcedit de noticia qua assentit falso. ꝛc̄. Sed istā respōsionē alias ipugnaui. Tū primo: qz instantia quā dat ad ꝓñam meam de noticia diuina nō est ad ꝓpo-

D Solutio 2. q̄stiōis

prima rō.

E

tum:quin ꝓñte ponitur noticia creata: vt excludatur noticia diuina. Tum secūdo.qr responsio sua ad ꝓbationē ꝓñe nō sufficit qr certū ē ꝙ nō stat ꝙ aliqua noticia sit iudiciuz falsi quin ipsa assentiaꝫ falso: ꝛ per ꝓñs quin sit falsa:etiā scōz eū: quare.ꝛc. Ad hec in quarto principio respōdit. ꝙ nō posuit illā instantiam de noticia diuina nisi ad ostēdendū ꝙ nō oportet ꝙ ois noticia q̄ est respectu illius qō potest esse falsū possit esse falsa ꝛ sicut hoc dicit de diuina: ita ꝓbabiliter videtur sibi posse dici de noticia creata: ꝛ ita cōcedit ꝙ licet nō stet ꝙ aliqua noticia sit iudiciū falsi quin sit falsa tamē bene stat ꝙ sit iudiciū illius ꝙ pōt esse falsuz: ꝛ nō possit esse falsa: ꝛ loquitur de noticia creata. Sed ꝓtra istā solutionē arguo sic.qr data quacūqz noticia creata que fuit iudicium ꝙ antichristus erit.probo ꝙ sicut ipsa fuit iudicium illius qō pōt esse falsum ita potuit esse falsa Nā bene sequit: hec fuit falsa ātichristꝰ erit: ergo illa noticia creata qua assentiebaꝫ ātichristum fore fuit falsa: ꝛ ātecedēs est possibile ergo ꝛ ꝓñs. quare sequit ꝙ illa noticia nō fuit infallibilis.ꝛc. ¶ Secunda ratio principalis fuit ꝓtra scōm correlariū p̄dicte ꝓclusiōis in quo posuit ꝙ fidelis qui ex fide ifusa iudicauit vltimū iudiciū fore potest hoc non iudicasse. Unde ꝓtra hoc arguebā sic qr de nullo intellectu qui iudicauit antixp̄m/ vl̄ iudiciū fore ꝓcedendū est ꝙ pōt hoc non iudicasse nisi de illo de quo ista ꝓña est bona iste itellectꝰ sic iudicauit: ergo sic erit.sed de solo itellectu diuino ꝛ de nullo alio ista ꝓña est bona vt ptz igit.ꝛc. Ad istā rationē alias respōdit. Et primo dicit.ꝙ ista ꝓpositio nō facit cōtra correlariū suū qr posuit illō sic.vetula q̄ ex fide infusa iudicauit vltimū iudiciū fore potest ex ea non sic iudicasse/ et ratio mea arguit ꝙ nō potest nō iudicasse quod nō negauit. Secūdo dicit ꝙ falsum est illud qō assumo in illa ratiōe (scz ꝙ de nullo intellectu nisi diuino ista ꝓña) ꝛc̄. Nam scōm ipsum illa est bona de intellectu xp̄i quia aliter falleretur. Cōtra quā respōsionē alias arguebā. Et primo cōtra primū dictū.qr quādo dicit ꝙ vetula ex fide ifusa potest sic nō iudicasse: vl̄ itelligit ꝙ pōt sic nō iudicasse. ex fide eo scz quia fides potest nō esse fides. ꝛ tūc bene cōcedo, sed istud nō sufficeret ad saluandū illā fidē esse noticiā infallibilē/ ꝓpter quod tamē videt ponere illud corrolariū. vl̄ ipse intelligit ꝙ potest ex ea non iudicasse.qr scz illa fides potest non fuisse iudiciū: ꝛ tūc negarem istud. qr sicut ipsa nō potest nō iudicasse (sicut ipe videtur cōsentire) sic ipsa nō potest nō iudicasse per illud iudicium. ¶ Secūdo cōtra scōm dictum. qr si de intellectu christi creato illa consequentia est bona, iste iudicauit antichristum fore. ergo antichristus erit. tūc ex oppositō ꝓsequētis infertur oppositū antecedētis. ꝛ per cōsequens sicut possibile est antichristuz nō fore, ita possibile est animā christi nō iudicasse antichristū fore. Ad ista respondet in quarto principio. Unde quā

A 1.ratio.

B

di

do dico q ipse intelligit: q ve-
tula ex fide infusa. ꝛc. vel qꝛ fi-
des potest nō fuisse fides: vl̄ qꝛ
fides potest nō fuisse iudicium.
respōdet q neutrū oportet ipm
dare. sz dicit q hoc est quia po-
test nō fuisse iudiciū illi⁹. Sed
cōtra hanc responsionez arguo
sic. qꝛ si illa fides potest non fu-
isse iudiciū illius cui⁹ fuit iudi-
ciū: sequitur euidēter q potest
nō fuisse iudiciū. Nam si potest
nō fuisse iudiciū illius: ꝛ de fa-
cto nō fuit iudiciū alicui⁹ alteri
us nisi illius. sequitur q potest
nō fuisse iudiciū Nā oē iudiciū
est alicui⁹ iudiciū ꝛ ꝓsequens
sicut oportet dicere q illa fides
nō potest non fuisse iudiciū: ita
nō potest nō fuisse illius cuius
fuit. Nam vtrūq; est preteritū
quoꝝ neutrū plus dependet ex
futuro q̄ reliquū. sicut ptz cui-
C libet intuenti. quare. ꝛc. ¶ Ter
3. ratio. tia ratio principalis fuit cōfir-
matio p̄cedentiū in qua ꝓbabā
q ista affirmatiua de preterito
sit vera. hec vetula iudicauit iu
dicium fore. ideo hec negatiua
de possibili nō est concedenda.
ipsa potest nō iudicasse. ꝛc. Di-
co em̄ q hoc solū concedendum
est de deo ppter rationez alias
tactā. Si autē hoc cōcederetur
de creatura/ pari ratione susti-
neretur q creatura que voluit
a. potest nō voluisse a. ꝛ ille qui
peccauit potest non peccasse. ꝛ
sic q preteritū potest nō fuisse
ꝛtra articulū pariꝫ. ꝛc. Ad ista
respōdet q istud nō facit cōtra
eū. qꝛ ipse non dixit q vetula q̄
iudicauit vltimū iudiciuz fore:
possit nō iudicasse vltimū iudi-
ciū fore (vt iam tactū est in pre-
dicta ratione) ꝛc. Sed ꝛtra istā
responsionē p̄ter rationē iā fctā
arguo sic. Nā ipse alias ꝓcessit
q sortes qui vidit aliq̄d in ✠bo
p̄t illud nō vidisse sicut de⁹ p̄t
illō nō oñdisse sz vidisse aliq̄d in
✠bo est aliq̄d iudicasse. q̄re. ꝛc.
Et hec dicta sunt cuz reuerētia
de secūda dubitatiōe. quare. ꝛc
¶ Ad tcā dubitationē alias re
spondi. tenendo partē affirma-
tiuā sub triplici ꝓpositione. Et D
ꝛtra plura dicta mea multipli- Solutio
citer arguit magr̄ Egidius in 3. q̄stiōis.
suis pricipijs. Sed ne oporteat
singula repetere cū etiā ad plu
ra illoꝝ satis in alijs pricipijs
sit respōsum. Ideo hic solū cau-
sa breuitatis repetā pauciora
Igit̄ inter alia posuit ꝛtra me
dict⁹ magister istā ꝓpositionē.
q ista ꝛña nō valet. de⁹ vult ali
quē obligari. igit̄ illū imediate
obligat: quā licet multipliciter
ꝓbauerit. tamē ex tam copioso
rationū exercitu solum tres eli
go fortiores. ¶ Prima igit̄ fuit 1. ratio.
ista. qꝛ stat aliq̄d a creatura po
tente obligare p̄cipi/ ꝛ sic illud
nō p̄cipi a deo igit̄ ꝛc. ꝛña tenet
vt dixi p descriptionem meā de
obligari. ꝛ añs ꝓbat. qꝛ aliter
ois obligatio esset de iure diui
no qđ est falsum. quare. ꝛc. Ad
hanc respōdi q nō stat aliquid
a creatura potēte obligare pre-
cipi precepto iusto/ ꝛ obligato-
rio. ꝛ illud nō p̄cipi a deo: ideo
dicit xp̄s loquēs ad p̄latos qui
possūt obligare subditos. Qui
vos audit me audit. ꝛ qui vos
spernit me spernit. Luce. 10. Cō
tra quam solutionē ipse arguit
quia q̄liscuis ita foret. non tamen
deus immediate precipit. ꝛ sic
per diffinitionem meā de obli-
gari nō immediate obligat. Itē

apparet sibi q vtendo de precepto sicut cuilibet videt sonare. assumptū est verū/ quia precipere est aliquid modo imperatiuo subdito dicere. vel demonstrare: modo hoc ē possibile de creatura: ꝛ nō de deo. Item tūc omnis volitio esset preceptum: quod nō videtur proprie dictū. quis em̄ quolibet creato intellectu ignorāte potest obligari. ꝛ tunc sibi nichil esset preceptū
A igitur. ꝛc. ¶ Sed hec faciliter ꝛ euidēter refellunt ex illo quod dixi in declaratione tertie conclusionis primi principij (scz q isti termini preceptum. prohibitio. consiliū. ꝛc) nō solum supponūt pro diuine volūtatis extrinseco signo. sed etiaz pro ipsius actu intrinseco. Unde iste terminus preceptū non minꝰ proprie supponit pro actu intrinseco diuine volūtatis quo precipit aliquid fieri. seu vult aliquid debere fieri q̄z pro signo extrinseco talis actꝰ. ꝛ sic de alijs. ꝛc. Et ita si aliquis obligatur. deus illuz imediate obligat: ꝛ illud quod obligatur immediate precipit. precepto scz sue voluntatis intrinseco. id est actu quo vult talem obligari seu aliquid debere ab eo fieri. ꝛ p tale preceptuz posset creatura obligare absq̄ quocūq̄z p̄cepto extrinseco siue a deo/ siue a creatura dato. licz hoc non faciat cōmuniter sicut alias dixi. ꝛc. declara hec: ꝛ pone exemplū de concursu cause
B secūde. ꝛc. 2. ratio ¶ Secūda ratio sua fuit hec (que etiā in prima ratione sua aliqualiter tāgebatur) quia nisi sua propositio esset vera. sequeretur q omis obligatio foret de iure diuino. ꝛc. Ad hanc respondi. cōcedendo q sicut est aliquod dominiuz ciuile qđ nō solz dici de iure diuio ita etiā ꝛ aliq̄ obligatio. qr scdz modū loquēdi ꝓmunē aliqua obligatio/ vl̄ aliqđ dñiū nō dicit de iure diuio: qr fit a deo approbāte. ꝓbā sic qđlibet dñiū esset de iure diuino. sed ex alia radice hoc dicit. quare. ꝛc. Cōtra quā responsionē ipse arguit q ipse habet ad minus quod ego ꝓtra dico modo loquendi etiam sine ratione cogente. ꝛ vltra cōcedit michi q non dicitur obligatio diuina qr precise a deo approbante. sed quia ab eo obligāte/ vl̄ ab eius lege. ꝛ illa est ꝓpria virtus sermonis. ex quo quid nominis concesso precedēti infert quod est aliqua obligatio. vl̄ sibi alia causa quare obligatio aliqua dicat esse ab aliquo Sed hec omnia nego sibi. ꝛ ratio patet ex his que dixi in declaratiōe secūde propositionis tertie conclusionis primi principij vbi distinctiones posui de signis diuine volūtatis obligatoꝝ quoꝝ quedam sunt naturalia seu naturaliter habita de quibꝰ apostolꝰ. ¶ Roma. 2. Gen
C tes que legem nō habent naturaliter que legis sunt faciūt ꝛc. Alia sunt supnaturalia siue supnaturaliter data. sicut esset lex moysi/ vl̄ xp̄i. aut alia queuis signa diuine obligationis diuinitꝰ inspirata. De quibꝰ loquit apl's. 2. Petri. 1. Spūsctō ispirati locuti sunt scti dei hoies. ꝛc. Dico g̃ q aliq̄ obligatio dr̄ de iure diuio. nō qr sit a dō approbāte/ vl̄ obligāte. qr sic q̄lz esset de iure diuio. sed qr talis inotescit nobis p signa supnaturalit

et diuinitus inſpirata ſicut per ſcripturaz legis chriſti vt Moyſi. Et ſic Gracianus diſtinctione.1.vocat ius diuinum quod i lege. vel i euãgelio continetur. Et ſic ptz q̃ ipſe male mihi ponit q̃ ego ꝓtradico modo loquẽdi ſine ratiõe.q̃re ꝛc. ¶ Tertia ratio fuit. qz multe ſunt iniuſte obligationes/ꝛ q̃ ſunt peccata in eſſe obligationis.ergo deus illis nunie obligat. Ad hãc reſpõdi q̃ nihil iniuſtũ ſeu peccatum eſt lex obligans:ſicut dixi in primo principio. Sed ꝓtra hoc ipſe arguit quia ſtat q̃ aliqua creatura ſe obliget alicui: et in ſe obligãdo peccet. nã ſtat ipſam ſe obligare deo prohibẽte:quo dato illi⁹ obligatio erit pctm̃:vnde arguitur ſic. Deus nullum obligat obligatiõe que illi foret peccatũ: ſed ſtat q̃ aliqua obligatio ſit creature peccatũ : ergo ſtat eſſe obligationẽ qua deus imediate nõ obligat

D 3.ratio.

£ ¶ Sed hic dico q̃ illa ꝓpoſitio (ſcilicet ſtat creaturaz obligare deo ꝓhibẽte)eſt trũcata.Et dupliciter põt intelligi: qz vel ipſe intelligit q̃ creatura põt ſe obligare ad aliquid faciendum deo ꝓhibente ne illud fiat:ꝛ ad iſtũ ſenſum faceret ad ꝓpoſitũ: ſed ego nego. vel intelligit q̃ põt ſe obligare ad aliq̃d deo ꝓhibẽte ne ſe obliget ad illud et adhuc illud ego nego:quo tñ ꝓceſſo ad hunc nullũ ſequeretur inconueniens ꝓtra me.nã ſolũ ſequeret q̃ deus vellet aliquez obligari ad aliquid ad qd̃ ille ſeipſũ obligaret obligatõe q̃ eẽt ſibi pctm̃: ꝛ deus illũ obligaret obligatione q̃ eẽt act⁹ intriſecus ſibi:hoc eſt ꝓ ſuũ diuinũ velle obligatorium:nec iſtud videt impoſſibile:q̃re.ꝛc. Ad alias aũt ratiões ſatis arbitror fuiſſe reſponſum. ſed mgr̃ meus nihil rñdit ad rationem quã feci ꝓtra ꝓdictã ꝓpoſitionem: ꝓbãdo q̃ illa ꝓña ſit bona quã negat:qz ſi nõ:tũc oppoſitũ ꝓñtis ſtaret cũ añte:ꝛ ſic ſtaret q̃ deus vellet aliquez obligari:ꝛ tñ illũ imediate non obligaret:qd̃ ẽ falſũ. qz ſicut nõ ſtaret q̃ deus vellet aliquid fieri ꝛ tñ illud immediate nõ faceret(aliter em̃ diuina volũtas nõ eſſet immediate efficax oiz que vellet eſſe vel fieri) ita in ꝓpoſito.quare.ꝛc̃. Et hec cum reuerẽtia de tertia ꝛc.

¶ Venã doctri ✠ na hec noua. Iſta q̃ſtio mouetur Marci.1.cap. quã alias in eiuſdem libri principio et ſimiliter in primo ſententiarũ ex ordio per me aſſumptam ꝓ themate iterum nunc reſumo. Reuerẽdi patres/ magiſtri ac dñi cariſſimi ſicut diuinis teſtimoniijs edocemur. Cũ ex primorum parẽtũ miſerabili per peccatũ humanũ genus multas incurrerit miſerias/ꝛ multiplicia dãna receperit,tñ(vt de ceteris taceam)quattuor ſpecialiter incõmoda ipm̃ videre poſſum⁹ incurriſſe. ¶ Primo moriendi neceſſitatem ineuitabilem. ¶ Secundo peccandi infirmitatẽ miſerabilẽ. ¶ Tertio erulãdi egeſtatẽ lamẽtabilẽ. ¶ Quarto mẽdicandi pauptatẽ deſpicabilẽ. Peccauit em̃ adam ꝛ hinc fctm̃ eſt: vt hõ qui manere poterat immortalis ſtipendia mortis acciperet. Ecce vñ hoi moriendi ne-

ceſſitas. Peccauit adā/ ⁊ hīc factum eſt vt homo qui fortis eſſe poterat infirmus fieret. Ecce vnde homini peccandi miſerabilitas. Peccauit adā/ ⁊ hinc factū eſt vt hō inferni reciperet incolatū: ⁊ infelici paradiſū cōmercio cōmutaret. Ecce vnde homi erulandi egeſtas. Peccauit ita q̄ adā/ ⁊ hinc factū eſt vt terra ſuos ſponte fructus offerre parata: ⁊ q̄ (vt verbo Virgilij vtar) oia liberius nullo poſcēte ferebat. nūc ſterilis laboris vomere in ſpinas/ ⁊ tribulos fecūdetur Ecce vnde hoi mēdicādi paupertas. ¶Sic igit̄ phydolor hō primus viuus dotat⁹ vigere poſtea factus eſt mortalis ſeminis. Hinc eſt illud p vnū hoiez in hūc mūdū pctm̄ intrauit: ⁊ per peccatū mors. Ro.5. Homo primus ſanus ⁊ ſine lāguore poſtea factus eſt debilis ⁊ infirmus. Hinc eſt illd Miſerere mei dñe q̄m infirmus ſū ſana animā meā: q̄ peccaui tibi pſ. Homo primus ciuis valla tus honore. poſtea fact⁹ ē erul/ ⁊ peregrin⁹. Hinc eſt illud. Heu me: q̄ incolatus meus ꝓlongatus ē. pſ.119. Homo p̄us diues ⁊ ſine labore poſtea factus eſt paup ⁊ mēdicus. Hinc eſt illud. Pauper ſū ego et in laboribus a iuuētute mea. pſ.87. Uidetis igitur videtis carissimi videtis phydolor hoīs miſerabilē lapſū Sed iā queſo de reparatiōe lapſi inueſtigare nō pigeat. Queramus itaq̄ ⁊ diligenter inquiramus doctrinā illā ſalubrē in qua ptractet de vita mortui de ſalute infirmi. de reditu erul'. de cauſa paupis. ¶Queram⁹ igit̄ inter doctrinas humanitus ad inuētas ſi forte in eis illa poterit iuenīri. Interrogemus philoſophos/ ⁊ medicos: politicos/ ⁊ cāuſidicos conſulamus. Et p cul dubio videbimus ipſos non poſſe noſtre ſatisfacere q̄ſtioni. Inueniem⁹ ſiq̄dē q̄ de vita mortui deſperāt phiſici: d̄ ſalute infirmi formidāt medici: de reditu erul' ſilēt politici. de cauſa paupis tacent cauſidici. Ab his ita q̄ prorſus conſulo recedendū/ ⁊ de noſtre ſolutōe queſtiōis nihil penitus inq̄rendū. hoc q̄ppe nimis arduū eſt negociū ⁊ non niſi altioꝛi expediendū conſilio. ¶Queram⁹ igit̄ dilectiſſimi q̄ramus inter doctrinas nō hūanitus ſed diuinit⁹ iſpiratas. Et primū ad diuinā illā ſed antiquā doctrinā moyſi recurram⁹ Sane inueniemus eā ꝓtra p̄miſſa hoīs incōmoda ſalubria promittere remedia: ꝓmittit enim mortuis adiutoꝛiū. viuificabit nos inq̄t poſt duos dies ⁊ i tertia die ſuſcitabit nos viuemus i ꝓſpectu eius. Oſee.6. Promittit infirmis ſanatoꝛiū. Sanabo inquit ꝓtritiones eoꝝ ⁊ diligam eos ſpōtanee Oſee.14. Promittit exulibus refugiū. Educā inquit oues meas de oib⁹ ppīis: et cōgregabo eas de vniuerſis terris. ⁊ inducā eas in terrā ſuam. Ezech.34. Promittit denicq̄ pauperib⁹ ſubſidiū Liberabit i quit dñs pauperē a potente/ et pauperem cui non erat adiutoꝛ pſ.71. Promittit ergo antiq̄ doctrina moyſi ſz nō pficit q̄ ꝓmittit: ⁊ ſi ad eas ꝓficit nō tamē efficit: nec ea ſufficit adimplere. Q̄m̄ vt docet apl's lex illa moyſi nemīnē ad pfectū adduxit. Iuſticie aūt dei per fidem ieſu xp̄i in oēs ⁊ ſup oēs qui credūt i eū.

A

B

C

Hebr.7. Ideo dimissa antiq̃ doctrina moysi ad nouã xp̃i doctri
D nã veniamus. ¶ Recurram⁹ igitur carissimi ad nouã doctrinã christi ⁊ certe inuenimus eã p̃dicta remedia non solũ ꝓmittere/sed ꝓbere. nõ solũ ꝓferre. ſz offerre. Nam huius doctrine nouę sũm⁹ doctor et magister xp̃s tanq̃ immensus deus mortuos suscitat. tanq̃ medicus pi⁹ infirmos visitat. tanq̃ ꝙductor rectus exules reuocat. tãq̃ defensor equ⁹ pauperes ꝙuocat. Audianus itaq̃ hunc doctorez ac magistrum noue legis euãgelice de vita mortui. de salute infirmi. de reditu exulis. de cã pauperis docentẽ salubriter ac fideliter informantez. Non desperet inquit mortu⁹ in exitu suo. Ego sũ immẽsus de⁹ mortuos suscitans. Ego inquit sũ resurrectio ⁊ vita. q̃ credit in me etiã si mortuus fuerit viuet. Jo 11. Nõ trepidet infirm⁹ in morbo suo Ego sum medic⁹ pius visitans infirmos. Ego inquit missus sum sanare ꝓtritos corde Lu.4. Non formidet exul aut peregrinus i via sua. Ego sum ꝙductor rect⁹ exules reuocãs. Ego inqt sũ via nemovent ad patrẽ nisi p me. Joh.14. Non hesitet paup aut medicus in sua causa. Ego sũ defensor equus pauperes cõuocãs. Ego inqt missus sũ euãgelizare pauperib⁹. Lu.4. Hec sunt ergo dilectissimi hec sunt que xp̃us i doctrina sua noua/i lege euãgelica p̃dicat ⁊ docz. q̃ si homo diligẽter ꝓsideret sane in admiratiõnẽ rapitur ⁊ in admicatiue q̃stionis cogit prorũpere verba dicens. Que nã doctrina hec noua. Que fuit questio vestris ꝓposita reuerẽtijs a principio. ¶ Ad quam quidez questionem sicut alias dicebat E magister sententiarũ in quadripartito hui⁹ libri volumine/sub quadruplici ꝓclusione respondet. Prima est q̃ hec est doctrina per quã summa dei misteria secreti⁹ reuelant in p̃mo. ¶ Secũda est q̃ hec est doctrina per quã noua mũdi vestigia subtilius declarant. in secũdo. ¶ Tertia est q̃ hec est doctrina p quã mira verbi cõmertia sublimius reserantur. in tertio. Quarta est q̃ hec est doctrina p quã pia lapsi remedia suauius ꝓpinant: in quarto. Per ipsam nãq̃ reuelãtur secretius velata misteria summe trinitatis: quo ad p̃mũ. Per ipsam declarant subtilius creata vestigia noue entitatis: quo ad secũdũ. Per ipsam reseruantur sublimius sacrata commercia mire charitatis: quo ad tertium. Per ipsam ꝓpinantur suauius oblata remedia pie sanitatis: quo ad quartum. Nam in hoc quadripartito sententiarum libro tractat magister quadruplex doctrie xp̃i noue ⁊ euãgelice legis archanum euangeliste Johanni diuinitus inspiratum. ¶ Primum est. in principio erat verbũ ⁊ verbũ erat apũd deum ⁊ deus erat verbũ. quod est vere trinitatis summũ misterium: in primo libro. ¶ Secũdũ est q̃ oia per ipsum facta sunt ⁊ sine ipso factũ ẽ nihil. qđ ẽ create entitatis nouũ vestigium: in secũdo libro. ¶ Tertiũ est q̃ verbum caro factu est qđ est diuine charitatis mirũ cõmerciũ: i tertio libro. ¶ Quartum est q̃ habitauit in nobis. ⁊ vidimus glo

riam eius. qđ est humane sanitatis pium remedium: in ārto libro. Sic igitur per hanc doctrinam altus erigitur humanꝰ ꝓspectus: quo ad ꝑmū. Dulciꝰ instruitur humanꝰ aspectꝰ: quo ad secūdum. Rectius dirigitur humanꝰ ꝓfectus: quo ad tertiū. Mitius corrigitur humanꝰ defectus: quo ad quartū. Nam in hoc sniarum libro correspondenter ad premissa. Ad erigendum ꝓspectum hois agit de cognitione dei perfecti luminis. i ꝑmo. Ad instruēdum aspectum hois agit de creatione mūdi ꝓfecti germinis: in secūdo. Ad dirigendum ꝓfectum hois agit de cōmunione verbi effecti numinis: in tertio. Ad corrigendū defectum hois agit de curatione lapsi infecti seminis: in quarto. Hec sunt igitur quattuor cōclusiones ad ꝓpositam questionez responsales quas magister sniarum ꝓtractat. ¶ De quarum quarta nunc solū dicēdum ē. expeditis alīs suis locis. ¶ Quarta igitur cōclusio est huic quarto libro sententiarum correspōdēs ꝙ hec est doctrina ꝑ quam pia lapsi remedia suamꝰ propinātur. Per eam nāq; ꝓpinātur suamꝰ oblata remedia pie sanitatis. Nam in hoc quarto sniarum libro tractat magr illud doctrine xpi noue ⁊ euāgelice legis archanū euāgeliste iohannis diuinitus inspiratum. Jo.i. Habitauit in nobis ⁊ vidimus gloriam eius. qđ est humane sanitatis pium remedium. Ubi ꝙso videte carissimi circa remedū pie sanitatis quattuor suamꝰ ꝓpinari. Primū est diuina benignitas que habitauit in nobis (scz ꝑ gratiā) Secūdum est curata infirmitas que erat in nobis (scz ꝑ culpā) ¶ Tertiū est restaurata sanitas ꝙa vidimus/qui ꝑmo ceci eramus. ¶ Quartū est collata felicitas qr vidimꝰ gloriam eius quam delideramus. Hec est ei huius quarti libri sententiarum' principalis materia ⁊ sententia generalis. Sic igit̄ per hanc doctrinam mitiꝰ corrigitur humanus defectus. Ait magister in hoc quarto ad corrigenduz defectum hois agit de curatione lapsi infecti seminis. ostendens ꝙstum ebetudo pmittit humana qualiter manꝰ benignissima creatoris ꝑ ipsius curatione hominis infecti seminaliter: corrupti actualiter. pcussi spūaliter: lesi corporaliter. lapsi culpabiliter: ac dānabiliter vulnerati: pias sacramentorum exhibuit medicinas Hec est itaq; quarte conclusionis sententia: Hec est huiꝰ quarti libri sniarū doctrina per quā humani corriguntur defectus tam originalis ꝙs actualis peccati: ꝑ quam infirmitates curant humane tā culpabiles ꝙs penales. vt tādē homo oi prorsus infirmitate semota: perfectā eterne gloue recipiat sanitatē. Ad quā nos peruenire concedat. qui sine fine viuit ⁊ regnat. ¶ Juxta thema collationis in primo pricipio meo talē formaui titulū questionis vtrū doctrina xpi nouā sit lex ꝑfectissima. Et ꝙa ꝓfectio legis xpi ex quattuor specialiꝫ pōt declarari. ¶ Prio ex ꝓfectiōe ꝓceptoꝝ q̄ ab ipsa iubent. ¶ Scdo ex ꝓfectiōe credendoꝝ q̄ in ipa docent. ¶ Tertio ex ꝓfectōe meritoꝝ ā sub ipa habent ¶ Quar

A 4. ꝯclusio ꝙnalis.

B

to ex perfectione premioꝝ que ex ipsa debẽtur. Ideo iuxta hec quattuor pũcta titulus ꝓpositę qstionis diuisus fuit in quattuor ptiales titulos circa quattuor libros sniarũ ptractãdos. Primꝰ erat. vtrũ lex xpi sit in ꝑceptis rectissima. Scõus erat. vtꝝ lex xpi sit i credẽdis certissima Tertius erat vtrũ lex xpi sit in meritis gratissima. Quartꝰ erat vtrũ lex xpi sit in ꝑmijs iustissima. Unde sub his quattuor titulis in quattuor libris sniarum principijs quattuor difficultates ꝓposui pertractare. Prima erat de legis xpi ꝛ diuine volũtatis recta cõformitate. Secunda erat de legis xpi et sue veritatis certa ꝓbabilitate. Tertia erat de legis xpi meritoria credulitate. Quarta erat de legis xpi premiatoria equalitate. Expeditis igitur duobus primis titulis in alijs principijs (ꝛ reseruato tertio) restat nunc expedire quartuꝝ. ¶Queritur igit vtrũ lex xpi sit in premijs iustissima. Et arguit primo qꝫ nõ. qr illa lex non est in premijs iustissima que tribuit malis maius supplicium qꝫ bonis premium. sed lex xpi est hmõi. igitur ꝛc. 4. qstio. Ar. 1.

Maior patꝫ. quia lex iustissima debet esse mitis ꝛ proniꝝ ad ꝑmia qꝫ ad supplicia. Sed minor probat. qr lex xpi tribuit malis supplicũ qđ est maius malum qꝫ premiũ beatificũ sit bonum. qꝫ declaro sic: qr secundũ legem xpi duplex est pena malorũ. scz pena dãni et pena sensus. Unde xps Matth. 25. Discedite a me maledicti in ignem eternũ. Ubi ꝓmo tangit pena dãni q̃ est priuatio premij beatifici cum dicit discedite a me maledicti. Secũdo tãgitur pena sensus que est afflictio infernalis tormenti. cũ dicit. in ignem eternũ. ꝫ sola pena damni siue priuatio premij beatifici est tam mala qꝫ bonuꝝ est ipsum premiuꝝ beatificũ: qr malicia alicuius priuatiõis. nõ põt mẽsurari nisi ex quãtitate boni qđ ipsa priuat. et ꝑ ꝙns vtraqꝫ pena simul ẽ maius malũ qꝫ premiũ beatificũ sit bonuꝝ quare ꝛc. In oppositum arguit qua iustissimi legislatoris debet esse lex in penis ꝛ premijs iustissima. sed xps fuit pfectissimus legislator: ꝛ oĩm legislatorum iustissimus. Nã secũdum apostolũ lex Moysi neminẽ ad perfectionẽ iusticie adduxit. Iusticia aũt dei per fidem Jesu xpi in omnes et super oĩs qui credunt in eũ. ad Hebre. 7. igit ꝛc. In oppositum.

¶In ista qstione erunt duo articuli. Primus erit respõsiuus. secũdus erit collatiuus. In primo declarabo tres ꝙclusiones. in secundo mouebo tres dubitationes. Decisio qstionis.

¶Quantum igit ad primũ articulũ respondeo breuiter ad quesitum tenendo simpliciter partẽ affirmatiuã qstionis. ꝓ qua ad presens sufficit ratio post oppositum. sed pro solutione rõnis ante oppositum pono aliquas ꝓpositiones. Uñ circa materiã ipsiꝰ ꝑmitto breuiter tres conclusiones. D 1. articulus.

¶ Prima est qꝫ tota pena dãnati siue punitio ꝓ actu demeritorio mortali non est maius malum qꝫ sit bonum totum premiũ beatificũ alicuius saluati ꝓ actu meritorio equali. Jsta conclusio patet ex iusticia legis christi. qui cuꝝ sit mitis in penis: ꝛ in premijs 1. ꝙclusio

liberalis/non debet esse abundantior in seueritate penarum q̄ in suauitatem premiorum. 2. ꝓclusio igitur. ꝛc. ¶ Secunda conclusio est q̄ nulla pena cōtracta siue deordinatio culpe vel peccati ē maius malū q̄ sit bonū totum p̄mium beatificū pro actu meritorio sibi correspondente seu proportionabili. Ista conclusio patz ex prima q̄ ois talis culpa vel peccatū seu deordinatio culpabilis est partialis pena ipsius dāmati seu peccātis. iuxta illud vulgatū verbū ex libro confessionū Augustini. Justisti dñe ꝛ ita factū est vt pena sit sui ipsius ois inordinat⁹ animus. ꝛc. ¶ Tertia cōclusio est q̄ sola 3. ꝓclusio pena damni siue priuatio p̄mij beatifici nō est tā malū q̄ bonū est totū p̄miū beatificū correspōdens ei. Ista conclusio pz ex p̄ma sicut et precedēs. Sed tunc q̄n arguitur oppositum per hoc q̄ malicia alicuius priationis non pōt mēsurari nisi ex q̄titate boni q̄ ipsa priuat pro quo videtur facere Ancelm⁹. 2. Cur deus homo. c 14. dicēs. q̄ oīne A bonū tā bonū est q̄ mala est eius 1. ꝓpō. corruptio. Pro isto dico aliq̄s ꝓpositiones. ¶ Uñ prio dico q̄ lz q̄titas boni priuati sit potissima mensura malicie priationis talis boni: tn non sequitur q̄ q̄ bonū est illud tā mala sit eius priatio: ꝛ hoc si ly tantū ꝛ quā tum notent equalitatem. ¶ Se B cūdo dico q̄ illud est verū si ly 2. ꝓpō. tantū ꝛ quantū notent ꝓportionē. ita q̄ ꝓportionabiliter et ceteris paribꝰ omissio seu priatio maioris boni quando deberet haberi est prior omissiōe seu priatione minoris boni. Exēplum. pfectior intellectus ceteris paribus potest habere imꝓfectiorē intellectionē respectu eiusdem obiecti. Et cōmuniter ex quātitate effectuum precedentiū ex causis suis scōm vltimū potēte mēsuratur quātitas virtutis in causis: tn nō oportz effectum equari sue cause. similiter priatio boni actus meritorij quando quis non tenetur ad illū. ꝛ tn multuz meretur in habendo ipsum nullo modo est culpabiliter mala. ergo a fortiori huius priatio potest eē modicum mala. licet positio omissi esset valde bona et meritoria. ¶ Tertio dico ad auctoritatem 3. ꝓpō Ancelmi q̄ ipse nō loquitur de pura priatiōe boni. sed de eiꝰ corruptione. Generatio autem ꝛ corruptio sūt cōtraria ꝛ nō solū priatiue opposita modo de contrarijs bene cōcedo assumptū. sed nō de priatiue oppositis. Uerbi gratia. dico q̄ cecitas non est ita mala sicut visꝰ est bonus. imo si visus haberet ꝓtrariū illō eēt peiꝰ q̄ cecitas. et tn nō esset peiꝰ q̄ visꝰ esse bonus. Sumiliter pura priatio delectationis non est ita mala sicut illa delectatio est bona. sed tristicia ei contraria et equalis in gradu esset tā mala ꝛ illa est magis mala q̄ pura priatio. Sic etiā nō diligere deū quando quis ad hoc tenetur non est ita malū sicut diligere deuz est bonum. sed odire deum est maius malum q̄ diligere deuz sit bonum. aliter nullus posset ita 4. ꝓpō. bene facere sicut alius male. quare ꝛc. ¶ Quarto dico q̄ licz pura priatio non sit ꝓprie tanta et quanta. tamen communi-

ter loquendo est tanta in omissi one debiti quanta est positio o= missi. Et hoc nihil aliud est dice re nisi tantū q̄ bonū deberet fie ri ꝛ nichil eius fit. sed ex hoc nō sequit q̄ ergo tā mala sit vel tā grauis culpa q̄ bonū esset vel meritorium illud qđ omittitur Sic ergo est ī ppposito. quare ꝛc. Et licet circa istaz materiā mul ta possent dici. ꝛ ex dictis mul= ta inferri: tamē ꝓnunc breuiter transeo. Et hec de primo articu lo. ¶ Quantū ad secūdū articu
2. artick's lum ad habēdum collationē cū aliquibus re. ma. meis mouebo
1. q̄stio tres dubitatiōes. ¶ Prima erit. vtrū volūtas diuina sit diuino intellectui ratio cognoscēdi seu essendi respectu alicuius veri.
2. q̄stio. ¶ Secūda vtrū voluntas diuia sit vel possit esse creato intellec= tui causa infallibilis iudicij re spectu ꝓtingētis futuri. ¶ Ter
3 q̄stio. tia erit vtruz volūtas diuina sit creature rationali prima lex si= ue regula obligandi respectu cuiuslibet ab ea debiti fieri.

D ¶ Ad primā dubitationem re=
Solutio ꝓme que stionis spondet magister Guil. tenēdo partē affirmatiuā. vnde in pri= mo principio posuit istō correla riū q̄ q̄uis diuinus intellect⁹ assentiat q̄ antixp̄s erit precise ꝓpter determinationē volunta tis. tamen hoc nō potest compe tere intellectib⁹ creatis. Primā partē probat. quia per determi nationē diuine voluntatis ali= quid ponitur in esse futuri. ꝓgit per illaz habet cognosci esse fu= turum a diuino intellectu. et sic in hac parte concedit q̄ diuine voluntatis determinatio est ra tio cognoscendi intellectui diui no. Secundam partem probat. quia intellectui creato volūtas non potest esse ratio assentien= di alicui vero. ꝛ p cōsequēs nec eius determinatio ꝛc. Sed con= tra istam responsionē arguebā in primo ꝓncipio meo: et primo contra primam partem que est directe responsiua ad predictaz dubitationem posui tunc tripli cem ppositionez. ¶ Prima erat E
1. ppō: q̄ sicut diuine voluntati nichil est causa essendi sic diuino itel= lectui nichil est causa/ siue cau= salis ratio cognoscendi. pz quia cum in deo sit idem penitus et omnino esse/ velle/ ꝛ intelligere sicut nichil ē sibi causa siue cau salis ratio essendi. sic nec volen di/ aut intelligendi. ¶ Secūda F
2. ppō. fuit q̄ sicut diuina volūtas nul lam habet rationem ꝓpter quā determinetur vt velit: sic diuin⁹ intellectus ꝓpter diuine vo= luntatis determinationem non assentit q̄ antichrist⁹ erit. Pri= ma pars patet ex dictis. Secū= da pars sequitur ex p̄ma per si= mile. Secundo probatur. quia aliter sequitur q̄ diuine volūta tis determiatio esset itellectui di uino causalis ratio assentiendi q̄ antichristus erit. falsitas con sequentis pz ex dictis Sed cō sequentia tenet quia ista dictio ꝓpter dicit habitudinē causa lem/ vt clarum est ꝛc. Tertio p= batur. quia aliter seq̄tur q̄ ista ppositio causalis esset vera. q̄ diuina volūtas vult q̄ antixp̄s erit diuinus itellectus assentit q̄ antichristus erit. ꝙsequentia patet. sed falsitas consequētis patebit. Unde pro isto ꝛ contra predictum fuit hec tertia ppositio. ¶ Nulla ppositio causalis G
3. ppō. cui⁹ ꝙns significat tanc̄ signifi

catum totale deū velle: aut intelligere est vera ꝓpie: ptz qꝛ ad veritatē ꝓpositionis ꝓprie causalis requiritur ꝙ ista eē sicut significatur per antecedēs sit causa quare ita ē sicut significatur per ꝙñs: modo sic non potest esse in proposito ꝛc. vt pz ex dictis. Ex hīs ergo ptz ꝙ ratio dicti magistri non valet quādo ipsa dicit ꝙ ꝑ determinationez diuinevolūtatis ꝛc. igitur per eam ꝛc. Unde nego añs ꝙñam ꝛ ꝙñs ad intellectū quē intendit
A iste magister. ¶ Diri ergo prio ꝙ añs de virtute sermonis est falsum quia ista ratio esse futuri ꝓnullo supponit plusq̄ ista eē nichili vel cymere vel hircocerui. ideo per nullam causam ponitur aliq̄d in esse futuri. Secundo dixi ꝙ añcedēs est falsū ad sēsū quē itēdit iste magister. Intelligit enī ꝙ determinatio diuinevolūtatis est causa ꝙ aliquid est futurum: sed ostendi ꝙ hoc est falsum ꝛc. Tertio diri ꝙ suppositō ꝙ illō antecedēs eēt verum ad predictuz sensum: tn ꝙña non valet intelligendo ꝙñs ad sensum quē intendit iste magister: quare ꝛc. Sed ad hoc breuiter respondet dicendo ꝙ ego laboro secuz in eq̄uoco. pro quo premittit ꝙ ista dictio ꝓpter nō semper denotat causalitatē pro prie dictam vnius rei ad aliam vt cū dr ꝙ corpus aiatū est aial qꝛ sensitiuū. Et cū dicūt doctores q̄ ꝓpter immensitatē ꝛ illimitationē diuine nature sine ratione huius illimitatiōis ozīt deū esse personaliter trinū. nō ꝙ ibi sit aliqua causalis ratio seu realis deriuatio vnius realitatis ab alia. Sz q̄cq̄d sit de ist exēplis:
qꝛ primuz est falsum/ et scōm est dubiuz: tn concordo secū in illo dicto preambulo ꝛc. ¶ Secūdo B dicit ꝙ illa dictio propter qñq̄ denotat illationē vnius ex alio cum cōnotatione cuiusdam prestantie/ vel prioritatis: scōm nostrum modū considerādi. vt cū qritur ꝓpter quid res aliqua est talis: vel que est ratio essendi eam talem: nō enī queritr ibi que sit causa realis que facit eā essentialiter talē. Et q̄cq̄d etiaz sit de isto exēplo cōcordo tamen secum in isto dicto. Tertio applicando predicta ad ꝓpositum dicit ꝙ quia non sequitur diuina natura est immensa vel omnipotēs. igitur ipsa est assensus ꝙ a erit: sz bene sequitur est volitio ꝙ a. erit. igitr scit ꝙ a erit et esse libere volitiuū dicit magis pfectionem simpliciter q̄q̄ esse intellectiuū: vt dicūt multi: quia ad ipsum ordinatur esse intellectiuum tanq̄ deseruiens. ideo natura diuina est assensus ꝙ a erit. eo ꝙ ipsa ē volitio ꝙ a. erit Sed quicquid sit de antecedēte ostendam ꝙ illud non sufficit ad veritatem illius causalis.

Quarto iuxta p̄dicta ponit talem ꝓpositionem ꝙ respectu cuiuslibet denoiatiōis vel p̄dicatiō gñalissimi est aliq̄d predicatū causale scōm modū loquēdi methaphisicū vl logicū assignare. pz: qꝛ cuilibet tali correspondet aliq̄d genus ꝛ differētia sine q̄bus illud cōplete ꝙcipi nō pōt. ꝛ ad talē intellectū diuina volitio ꝙ a. erit est ratio intellectui diuino assentiēdi ꝙ a. erit. qꝛ ly volitio respectu a. est denoiatio non generalissima. igitr ꝛc. Et quia omēs rationes mee

cõtra primã partẽ correlarij ꝓcedũt vt dicit de causalitate alia a predicta: quã nullꝰ poneret inter intellectum diuinũ et voluntatẽ eius. ideo nõ opz dicere ad eas ꝛc. ¶ Sz quicqnid sit de predicta ꝓpositione ꝛ eiꝰ probatione que non videt michi vera cuz non quodlibet ꝑdicatum non gñalissimũ ꝛ marie tale predicatũ intellectus diuinus/ vel voluntas diuina habeat genus ꝛ differentiam ꝓprie dictam. ex eo q differentia talꝫ semper supponit pro aliquo cõposito connotando aliquã eius partem essentialẽ. ideo esñ differentia predicatur in quale ſm verã logicam et methaphisicã tñ non stando in hoc ostendo q iste modus respondendi nõ sufficiat. ¶ Prio sic q dictus magister ꝓbabat primam partẽ correlarij sui per hoc quia per determinationem diuine volũtatis aliquid ponitur in esse futuri. igitur per illã habet cognosci esse futurũ a diuino intellectu: sed in antecedentelꝫ ꝓpter non solum dicit prioritatem ſm modũ nostrũ concipiendi/ vꝫ cognoscendi: sed aliam causalitatem. igitur et in consequẽte eodem modo debet capi ꝛc. ¶ Secundo ꝯfirmatur. quia in materia de qua loquimur sicut cũ ðr deus intelligit per ideas vt qñ iste magister dicit q diuinꝰ intellectus assentit q a. erit propter determinationem volũtatis. li per/ vel li propter non põt capi nisi altero istoꝝ modorum scz vel prout notat circunstãtiã cause motiue seu effectiue. sicut cũ dicimꝰ q aia intelligit per habitũ vel circũstantiã potẽtie intellectiue. sicut cũ dicimus q homo intelligit per intellectuz. vel prout dicit circũstantiã formalis noticie. sicut cum dicimꝰ q homo intelligit per suam cognitionem. vel prout notat circunstantiaz obiecti mediantis sicut cum dicimus q homo intelligit deum in via per quẽdã ꝯceptũ sibi propriũ. vel ꝓut notat circunstantiã obiecti immediate terminãtis. sicut cũ dicimus q homo videbit deũ in patria per suam essentiã. sz nullo predictoꝝ modoꝝ põt intelligi illud dictum vt potest faciliter ostendi inductiue. Igitur illud non est verum nisi valde improprie. ¶ Tertio sic. quia non sufficit dicere q li per/ vel li ꝓpter notet ibi illã ꝓprietatẽ ꝯsequẽtie siue nostri modi intelligẽdi. Tum quia istud videretur impropue dictuz qꝛ talis modus concipiendi esset fictus nisi sibi correspõderet aliqua prioritas ex parte rei. quod nõ potest dici cum inter intellectũ ꝛ volũtatẽ dei nulla possit prioritas seu q̃uis distinctio ex parte rei assignari. Igitur nõ est verꝫ q sua volitio sit ratio assentiẽdi intellectui diuino pluſ3 econuerso. D ¶ Quarto sic: aliquid esse rõnẽ quare aliq̃d ꝯuenit alteri nõ põt intelligi nisi dupliciꝫ. s. vel qꝛ prio ꝯuenit illi ꝛ iõ ꝯuenit alteri. sicut aia est ratio q homo est susceptibiliꝫ disciplĩe. qꝛ hoc ꝓmo ꝯuenit aĩe. ꝛ ideo ꝯuenit hoĩ. vꝫ qꝛ nõ ꝯuenit sibi primo. ipsũ tñ necessario exigitur ad hoc q cõueniat illi. ꝛ hoc põt esse dupliciꝫ vel qꝛ ipsũ est causa illius qđ cõuenit alteri: sicut anĩa est ratio quare hõ mouet: non qꝛ primo

moueatur.sed qr est causa motus sui:vel qr est aliqđ importatum p illud qđ cōuenit illi:siue de illo predicatur.sicut tā forma q̄ materia ē ratio quare cōpositum est corruptibile qr per hoc predicatū corruptibile taz materia q̄ forma importat. vt pz ex quid nominis.sz duobus primis modis non potest intelligi determinatio nēvoluntatis dei esse sibi rationē eēndi/vt clare pz. Nec etiā tertio mō qđ pt̄z sic.qr illo modo nunq̄.a. est rō q̄ b.conueniat ipi.c.nisi inter.a b.r.c.sit aliqua distinctio qđ nō est in proposito. nisi forte dicat iste magister sicut scotus q̄ ibi est distinctio formalis:r q̄ determinatiovolūtatis est ipi deo ratio assentiēdi alicui ꝓtingenti vero per hunc modum sez qr diuinus intellect⁹ in primo instanti offert voluntati simplicia illius complexi quoꝝ vnio ē cōtinens in re/aut si offert cōpletionem offert eā tanq̄ neutraz sibi.et in secundo instanti volūtas eligens vnā partē(sez cōiūctionē illoꝝ)facit illud deteriate esse verūz.r sic est intellectui diuino ratio cognoscendi illud verū rc. Sed qr istū modū nōdū ponit iste magister.ideo nō arguo cōtra hoc.sed ex p̄dictis infero q̄ suus modus dicēdi nō sufficit/nisi ꝓcurrat i hoc.quare rc.

A ¶ Uerum est qđ ꝓtra scđam ptē correlariū sui arguebā q̄ illa nō sit vera:vel saltē qđ nō sit concedēda/sz dubitāda.Et arguebā sic de⁹ pōt facere aliquē intellectūcreatū talis ꝓditiōis q̄ ex deteriatiōe volūtatis sufficiet assentire q̄buscūq̄ veris sibi ꝓpositis.igitur sic assentire pōt ꝓpetere itellectib⁹ creatis. ꝓña est euidēs/r añs ē sibi dubiū.qr nō apparet q̄ talem intellectū a deo fieri implicet ꝓtradictionem.r si dicat q̄ sic.oñdat rationē. Igit ꝓña nō est ab eo negādum rc. ¶ Ad hoc rñdet negando assūptū qr impossibile ē esse aliquā creabilē rōalē creaturā volitiuā de qua nō possit simul stare q̄ eēt volitio q̄.a erit r tñ q̄ a non erit. Igitur nullius talis volitio pōt esse sibi rō infallibilis sciendi q̄ a.erit quēadmodū est in deo.r sic añs nō est dubiū sicut dixi.sed implicat ꝓtradictionez.nec oppm̄ ꝓbaui.q̄re rc. Sed hec rñsio nō sufficit immo variat a ꝓposito.qr tūc ipse nichil dixit de rōe infallibili sciendi.sz precise posuit in suo correlario q̄ in intellectu creato volūtas seu volūtatis determinatio non potest esse ratio assentiendi alicui vero.hoc aūt de facto est falsū.quia sepe huius determiatio est causa efficiens.et si non totalis/tñ partialis assensus seu credulitatis.sicut patet de assensu fidei per experiētiaz et per sanctoꝝ doctrinā. Aliter cñ quid sibi vult illud dictū cōmune Augustini r alia similia. Cetera pōt hō nolens .credere aūt non nisi volens Igitur seq̄tur q̄ non ita ꝓprie potest dici determinationēvoluntatis esse rōnē assentiēdi intellectui diuino sicut intellectui creato . cum nō sit illi sicut isti causalis ratio Quare rc. Et hec de p̄ma dubitatione dicta sint ꝓtra istū reuerendū mgr̄m rc. ¶ Ad scđaz du B bitationē rūdet magister. N. tenēdo partē affirmatiuā. Uñ in ꝑmo p̄cipio posuit istā ꝓclusio q̄stionis. Solutio secunde

nem.q respectu futuri contiu-
gẽtis a deo potest hũano intel-
lectui noticia creata ifallibilis
cõmunicari.Quã ꝓbat. qr hoc
fieri non implicat contradictio
nem.Igitur ꝛc.imo videtur cõ-
sonũ dicere q talẽ hũerit xp̃us
et q quelibet prophetia sit tal'
noticia. ¶Sed contra istã rñsio
nem posui in primo principio p
babiliter triplicem ꝓpositionẽ.
C
1.propõ ¶Prima est q solus diuin⁹ in-
tellect⁹ respectu veri de futuro
ꝓtigẽti potest esse noticia infal-
libilis iudicij.Et prima pars af
firmatiua huius exclusiue sat⁊
patet.Sed pars negatiua ꝓtra
eum probatur sic. qr ad hoc q
aliqua noticia sit infallibilis re
quiritur q nõ possit esse falsa.
sed omnis noticia creata iudi-
ciaria respectu ✠i de futuro cõ
tingenti potest esse falsa.igitur
ꝛc.Consequentia patet/et ante
cedẽs quo ad primã partẽ per
quid nomnis.sed quo ad secũ-
dam probatur.quia omne verũ
de futuro contingenti potest eẽ
falsũ.ergo omnis noticia crea-
ta qua tale iudicatur esse verũ
potest esse falsa.consequens pa
tet.et consequentia tenet. quia
non stat q noticia aliqua sit iu-
dicium falsi et non sit falsa.Ad
istam rationẽ respondet conce-
dendo maiorem.et dicit q mior
potest esse falsa et per conse-
quens eam negat.quia cum sit
de possibili si sit vera est necessa
ria.ꝛ per cõsequens non potest
eẽ falsa.Et tunc ad ꝓbationem
meam quando dico.omne verũ
de futuro ꝛc.concedit añs.ꝛ qñ
infero.ergo omnis noticia crea
ta ꝛc.negat ꝓñam.ꝛ ỽt q instã-
tia est de noticia diuina.Et cuz
dico q nõ stat q aliqua noticia
sit iudiciũ falsi ꝛc.cõcedit de no
ticia qua assentitur falso. et sic
negat meam primã ꝓpositionẽ
Sed ista rẽsponsio noualet. Tũ
primo.quia instantia quam dat
ad consequentiam meam de no
ticia diuina non est ad proposi
tum.quia in consequente pon-
tur noticia creata vt excludat
noticia diuina. Tum secũdo.qr
rẽsponsio sua ad probationem
consequentie non sufficit. quia
certum est q non stat q aliqua
noticia sit iudiciũ falsi quin ipa
assentiatur falso:et per ꝓñs q̃n
sit falsa etiam ꝼm euz.quare ꝛc.
D
¶Secunda propositio fuit q so 2. propõ.
lus diuinus intellectus aliq̃d
potest non iudicasse qđ iudica-
uit fore.et prima pars affirma-
tiua exclusiue patet.quia deus
iudicauit ab eterno antix̃pm fo
re.et tamen põt hoc nunq̃ iudi
casse sicut possibile est antix̃pm
non fore.Sz pars negatiua ex-
clusiue.s.q hoc nõ ꝓueniat ali-
cui intellectui nisi diuino.nega
tur ab eo.Unde in secundo cor
relario predicte cõclusionis po
nit.q fidelis qui ex fide infusa
iudicauit vltimũ iudiciũ fore p̃t
hoc non iudicasse.qđ probat qr
cũ hoc q iudicauerit ꝛc.põt vlti
mum iudiciũ nõ fore.ꝛ si nõ erit
ergo ex fide infusa false iudica
uit.quod non est dicendũ. cũ fi-
dei nõ subsit falsũ:aut dabitur
correlariũ suũ esse verũ ꝛc.Sed
ꝓtra hoc arguebã sic.qr de nul
lo intellectu qui iudicaut anti-
x̃pm vel iudiciũ fore. ꝓcedendũ
est q potest hoc nõ iudicasse ni-
si de illo de quo ista consequen-
tia est bona. Iste intellectus sic
iudicaut:ergo sic erit.sed de so

lo intellectu diuino et de nullo alio ista consequentia est bona. vt patet. igitur ꝛc. Ad istā rōnē respondet. et primo dicit. q̄ ista ꝓpositio non facit contra correlariū suū. quia posuit illud sic. vetula que ex fide infusa iudicauit vltimū iudiciū fore potest ex ea non sic iudicasse. ⁊ ratio mea arguit q̄ nō potest non iudicasse. quod nō negauit. Secundo dicit q̄ falsuz est illud quod assumo in illa ratione. scilicet q̄ de nullo intellectu nisi diuino ista consequentia. et cetera. Nam secundum ipsum illa est bona de intellectu christi. quia aliter falleretur. Sed contra istam responsionem arguitur primo contra primum dictum. quia quando dicit q̄ vetula ex fide infusa potest sic non iudicasse: vel intelligit q̄ potest sic non iudicasse ex fide. ex eo. scilz quia fides potest non esse fides et tunc bene concordarem secū. sed non sufficeret ad saluandū illam fidem esse noticiā infallibilez ꝓpter quod tm̄ videtur ponere illud correlariū. vel intelligit q̄ potest ex ea non iudicasse quia scz illa fides potest nō fuisse iudicium, ⁊ tunc negarē istū. quia sicut ipsa non potest non iudicasse sicut ipse videtur ꝛsentire sic ipsa non potest nō iudicasse per illud iudiciū: sicut patebit per consequens argumentum. et in hoc est punctus huiꝰ difficultatis. Secūdo arguitur ꝛtra scm̄ dictū in quo ponit q̄ de intellectu christi illa consequētia est bona ꝛc. quia vel ipe intelligit de intellectu christi diuino. ⁊ sic non esset cōtra me. vt de itellectu christi creato, ⁊ tūc arguo contra hoc quia sic consequētia est bona anima xp̄i iudicauit antixp̄m fore. ergo antixp̄s erit. tunc ex oppositō consequentis sequitur oppositū antecedentis. et per cōsequens sicut possibile est antixp̄m non fore ita possibile est animā xp̄i iudicasse antixp̄z fore. sed falsitas consequentis patebit ex dicendis. nec valet probatio quando dicit q̄ illa consequentia est bona aliter xp̄us falleretur. Tum primo quia ista ꝛsequentia valde apparenter potest negari. Tū secundo quia consequens valde probabiliter a multis cōceditur esse possibile per cōmunicationem ydiomatū: et p noticiam creatā. quare ꝛc. ¶ Ter tia ꝓpositio fuit ista rt'a. q̄ nulla ꝓpositio de possibili negatiua cuius affirmatiua de preterito correspondens est vera. est concedenda de creatura: nisi vbi p̄dicatum est iste terminus verū: aut falsum: aut alius terminus includens alterum istoꝝ in sua ratiōe diffinitiua. verbi gratia. si ista affirmatiua de preterito vera sit sortes iudicauit vltimū iudicium fore hec negatiua de possibili non est concedenda sortes potest non iudicasse ꝛc. q̄ hoc solum concedendum est de deo propter rationem prius tactam. si autem hoc concederet de creatura pari ratiōe sustinerem q̄ creatura que voluit a. potest non voluisse a ⁊ similiter q̄ illa que peccauit potest non peccasse. et sic q̄ preteritum potest non fuisse. contra articuluz parisiensem ꝛc. Bene tamen cōcedendum est q̄ sortes qui vere iudicauit vltimum iudicium

A 3. propō.

fore potest nō iudicassevere.ꝛc.
ꝛ q̄ illud quod fuit iudiciū ve-
rū potest nō fuisse iudictū verū
Et ratio diuersitatꝫ est quia in
primo exēplo ꝓpositio de p̄teri
to vera.nullo modo dep̄ēdet ex
futuro:sed in secūdo exēplo eiꝰ
veritas dependet ex futuro:sic-
cut ptz intuenti. ideo prima est
necessaria ꝛ nō secūda p regu-
lam cōmunem in hac materia.
quare.ꝛc. Ad istam rationē ni-
chil respondet que tamē appa
ret michi difficilis suppositō il
lo articulo cōmuniter concesso.
B Sed cōtra illam regulā instat.
¶ Primo de istis ꝓpositionibꝰ
fortes est prescitus : fortes p̄ōt
nō esse prescitꝰ .Secūdo de ista
fortes qui vidit aliquid in v̄bo
potest illud nō vidisse. q̄ deus
potest illud nō ostēdisse ¶ Sed
prima instantia nō valet. Tum
primo q̄ isti termini prescitus
ꝛ prescientia includunt istū ter
minū verū. Tum secūdo q̄ ille
propositiones nō sunt vere nisi
intelligātur de prescientia dei
ꝛ nō de sciētia creature: ꝛ ideo
istātia nō est ad ꝓpositū. ¶ Se-
cūdo alia instantia nō valet. q̄
nego assumptū.vnde dico q̄ sic-
cut deus nō potest nō voluisse
causasse mūdum sic posit̄ꝫ fort-
es aliquid vidit in verbo. deꝰ
nō potest voluisse causasse illā
visionē.ꝛ p ꝗns fortes nō potest
nōvidisse nec deus potest illud
non ostendisse. sicut fortes qui
cucurrit nō potest nō cucurris-
se.ꝛ ita de quolibet alio p̄terito
ideo petit principiū sua ratio.
C quare.ꝛc. ¶ Scōz p̄dicta respō-
di in primo p̄icipio meo ad ra-
tionē p̄dicti magistri.vnde quā
do dicit cū hoc q̄ fidelis iudica
uit.ꝛc.stat.ꝛc.cōcessi istud:ꝛ ne
gaui vltra illā ꝗam iudicium
nō erit ergo talis ex fide false
iudicauit sed bene cōcessi:ergo
false iudicauit.vnde dico ꝓmo
q̄ nō est possibile fidei subesse
falsum . ptz q̄ fides includit q̄
sit vera/ꝛ de vero.Secūdo dico
q̄ fidei potest subesse falsuz.ptz
q̄ illud quod de facto subest fi
dei potest esse falsū.Dixi tertio
q̄ illa noticia q̄ fuit fides lcz nō
possit nō fuisse noticia aut iudi
ciū tn̄ p̄ōt non fuisse fides/aut
iudiciū verū.Sed ꝗam negā-
tam factā ꝓ suo correlario ipse
ꝓbat sic.q̄ sequitur. iste ex fide
ifusa iudicauit vltimū iudiciū
fore ꝛ ita erit. ergo ex fide vere
iudicauit ergo simplicit sequit
talis ex fide.ꝛc.ꝛ non erit/ ergo
ex fide false iudicauit. Itē q̄ ex
fide iudicauit ꝛ non vere ergo
false.Sed hec ꝓbatio nō valet.
q̄ licet ista ꝗna sit bona. tamen
ꝗns est ipossibile ꝛ etiā antece
dens ꝓpter incōpossibilitatem
partium licet quelibet pars sit
ꝗtingēs.quare.ꝛc. ¶ Ulterius
ipse arguit ꝗtra hoc qđ dixi q̄
fides potest non fuisse fides. q̄
habitꝰ qui fuit caritas/ aut iu-
stitia/ aut prudentia nō potest
non fuisse caritas.ꝛc. ergo nec
fides.ꝛc. Item tūc fides potuit
esse falsa respectu falsi.ꝛ ꝓ ꝗns
deꝰ potest decipere. ptz ꝗna. q̄
nō potest nō fuisse habitꝰ verus
aut falsus. Sed ad hec breuit
dico . Ūñ ad primū nego ꝗnam
ꝛ ratio ptz ex regula supra posi
ta.ꝛc. Ad scōm dico.q̄ si decipe
re precise iportet causare notī-
ciam falsam. tūc ꝗcedo ꝗnam ꝛ
ꝗns. Si vero iportet aliquid in
ordinate facere. nego ꝗnaz nec

probatio sua valet. Et hec de se-
A cūda dubitatione. ꝛc. ¶ Ad ter-
Solutio ciam dubitationē alias respon-
3. q̄stiōis. di sub triplici ꝓpositione. Pri-
.1. propō. ma fuit q̄ sicut volūtas diuina
in genere cause efficientis est
prima efficiēs causa. sic ipsa in
genere legis obligātis est pri-
2. propō ma lex seu regula. ¶ Secunda
fuit. q̄ sicut volūtas diuina est
efficiens causa. qꝛ vult aliquid
esse vl̄ fieri. sic ipsa est lex obli-
gatoria. qꝛ vult aliquid ad ali-
qualiter esse vl̄ non esse teneri.
Istas duas diffuse ꝓbaui ꝛ de-
clarauī in primo principio meo
3. propō. ideo ꝓ nūc eas suppono ¶ Ter-
tia fuit q̄ sicut volūtas diuina
est lex obligatoria: sic ꝛ intelle-
ctus diuin⁹: licet cōuenientius
hoc appropriet volūtati q̄ itel
lectui. qꝛ prima est ꝓ se vera. et
nō secūda. Istā declarauī in se-
cundo principio meo. Et primo
primā partē qꝛ volūtas ꝛ itel-
lectus in deo sunt idem oino:
ideo quicquid ex natura rei cō
uenit diuine voluntati cōuenit
etiā diuino itellectui. qꝛ expo-
sitorie arguēdo vnū sequitur ex
alio. quare. ꝛc. Secundā partē
declarauī. qꝛ sicut mod⁹ loquē-
di doctoꝝ est q̄ volūtas diuina
est causa effectiua rerū ꝛ nō in-
tellectus ex eo qꝛ quicquid vo-
lūtas vult/est/vel fit: ꝛ nō quic-
quid itellect⁹ intelligit. ita in ꝓ
posito quicquid voluntas vult
obligari obligat. ꝛ nō sic de in-
tellectu. Unde hec ꝓña est bona
volūtas diuina vult fortē obli-
gari ad. a. tñ ista nō valet itelle
ctus diuin⁹ intelligit fortē obli-
gari ad. a. ergo fortes obliga-
tur ad. a. ꝛ ideo ista est per se ve
ra volūtas diuina est obligato-
ria. ꝛ nō ista intellectus diuin⁹
est lex obligatoria. q̄ꝫ uis vtraq;
sit vera. ¶ Sed contra predicta B
multipliciter arguit magister
Egidius. nichil tamen respon-
dēdo ad rationes meas. Unde
(quasi in multitudine exercit⁹
esset victoria belli) ipē adeo mł
tiplicauit argumēta q̄ ad ea di
scurrēda vix sufficeret dies vna
sed fortassis sufficeret vnū bre-
ue verbū dicere qđ Marcialis
in quodā epigrāmate cuidam
in psuasionibus affluēti respō-
dit. ꝛc. Uerūtamen inter nos fit
disputatio catholica ꝛ nō sophi
stica disceptatio. ideo silendum
est ab omni yronico verbo. pla-
cuit autē sibi: ꝛ michi nō displi
cuit vt de tot argumentis suis
nō oia sed aliqua grauiora pro
nūcyeniant ad mediū cum etiā
ad eoꝝ plura satis in secundo
principio sit responsuꝝ. Igitur
contra primā ꝛ secundā propo
sitiones ꝛ specialiter contra se-
cundā posuit istā: sicut volūtas
dei (vt sic) nō est causa rerū per
se productiua. sic nec ipa est lex
seu regl'a creature obligatiua.
Que conclusio etiā si esset vera
tamen nō est contra dicta mea.
qꝛ nūq̄ vsus sum hac locutiōe.
vt sic/vel vt nō sic. nec apud vtē
tem tali locutione vellē diu di-
sceptare. loquatur ꝓput sic qui
voluerit qꝛ nolo loqui sic. Uerū-
tamen qꝛ limitaui sensuꝫ dicte
secunde propositionis dicendo
q̄ licet illa sit vna ꝓpositio cau
salis: que potest denotare ante
cedentis ad ꝯsequens causalit-
tatem propriā: vel ipsoꝝ ꝯuer-
tibilitatē per consequentiā mu
tuaꝫ. tamen quicquid sit de pri
mo sensu nichilomin⁹ in secūdo

sensu volui intelligere ipsaz. iō ꝓra hoc arguit qꝛ ponere talē causalē ꝛ solū per illā intēdere ꝓsequētie ꝓuertibilitatē est mirabiliter abuti ꝓpositionibus. Sic em̄ ꝓcederetur ista. qꝛ chymera non est ideo sortes potest esse. ¶ Ad hoc autē/ ꝛ ad reliqs similes instantias respondi in secūdo principio meo. ꝙ sunt sophistice ꝛ falso inuttūtur fundamēto. Pro cui⁹ euidēti declaratione dixi esse sciendū ꝙ ista ꝓiunctio qꝛ vel alia similis faciens ꝓpositionē causalē quādo ꝙ signat causaz essendi. ꝛ sic facit ꝓpositionez causalē. vt cum dicitur/ qꝛ sol lucet dies est. qꝛ homo materiā habet/ homo est corruptibilis. ꝛ sic de similibus Quandoqz vero talis ꝓiunctio nō significat causam essendi. vt cum dicit. qꝛ aliqua res in diuinis generat filiū. aliqua res in diuis est pater. qꝛ creature sūt a deo/ deus est dñs creaturaꝝ. Tales em̄ propositiōes solent concedi. ꝛ tamen clarū est ꝙ nō denotant antecedētis ad consequēs causalitatē propriā. quia sic essent falsе vt notum est. ꝛc. Ita est in ꝓposito quando dixi ꝙ hec ꝓpositio volūtas diuina est lex obligatoria qꝛ vult aliquid. ꝛc. nō denotat ātecedētis ad ꝓsequens causalitatē ꝓpriā sed cōuertibilitatem per consequentiam mutuam. volui enim per hoc excludere primum sensuz in quo illa dictio qua significat causam essendi quia sic nichil ē causa vt diuina voluntas sit lex obligatoria:. sed per hoc ꝙ dixi ꝙ talis propositio sicut ꝛ alie supradicte signat antecedentis ad consequens cōuertibilitatē per cōsequentiam mutuam nō volui excludere quin aliud requiratur. sed ꝙ hoc sufficiat ad veritatem talis causalis. sed dico ꝙ hoc requiritur. ꝛ hoc sufficiebat michi ad propositū. Et si querat quid vltra hoc requiritur quero etiā idem ab eo de alijs causalibus supradictis ꝛ ita faciliter respondebo sibi/ sicut ipse michi. nec aliud teneor respondere quia nō habeo hic tractare de ꝟitate causaliuz nisi aliter cogat vi argumentoꝝ. quia ex hoc satis patz propositū. Sed ipse dicit ꝙ hec respōsio nō sufficit. ꝛ ex his ptz ꝙ diminute dedi sensum ꝓpositioni mee: ꝛ ego teneor explicare quid aliud requiratur ad veritatez illius causalis. ꝛ ꝙ per causalem nō sufficienter explico radicem obligationis quaz tamen videor principaliter inquirere. Ego autem hec omnia gratis: ꝛ sine probatione dicta simpliciter nego sicut prius. Et dico ꝙ petit principiū sicut prius. ꝛ hoc ita clarū est ꝙ qui nō videt/ nichil videt. Tamen licet ipse non cogat: dicam sibi quid requiritur ad predictarum causaliū veritatem vltra consequētie cōuertibilitatez. ¶ Dico em̄ D ꝙ ille denotant/ vel signant nō quidem causam essendi. nec antecedentis ad consequens causalitatem propriam vt dictū est: sed causaz cognoscendi siue ad consequens cōuertibilitatē per consequentiā mutuam cum cōnotatione antecedētis cuiusdā prioritatis inferentis respectu illati secundū nostrum modum ꝓsiderandi. ꝛ ad aliquē talē vel ꝓsimilē sensum itelligunt cau-

sales supradicte. Uñ i oib⁹ illis est talis ꝓña conuertibilis: ꝛ vltra i ātecedēte ponit diffinitio vel terminus pertinēs ad diffinitionē termini positi in consequente. vt ptz. ideo est aliqualis prioritas antecedētis ad cōsequens propter quā potest dici antecedens causa consequētis. et hic est q tales causales concedūtur. Et consimiliter dico in proposito. Et per hoc ad multa alia dicta sua patet clarissime solutio ideo plura nō recito. ꝛc. Et hec de tertia dubitatione. ¶ Uerum est q ego speraueram: ꝛ valde optauerā cum isto reuerendo magistro habere longam collationez ꝛ in qua esset aliquid grauitatis theologice ꝛ nichil sophistice leuitatꝭ sed ipse insistit in his que non multū placent michi. Ipse autem alias dixit: q in tota positione mea omia erant ita clara: ꝛ solida q nichil aliud in eis sibi visum fuit cui posset catholice repugnari. hoc autez si dictum esset reputarē nō esse vituperādum. Sed cū reuerentia nō est verū. imo multa posui quorum oppositā tenent plures magni doctores ꝛ que nō minus reputo fore disputāda in scolā theologica q̄ illa que ipse tractauit de pluralitate perfectionum in deo sine distictione. de distātia creature a deo/ ꝛ a nō esse. de latitudine possibilitatis: ꝛ ptingētie. de tendētia creature in non esse. Ego autez malui pmanere i catholica simplicitate q̄ eē de illis q̄ nichil reputāt dici subtile nisi qđ est in itelligibile.

¶ Finis q̄tuor pricipioz in q̄tuor libros sententiarum.

¶ Incipit prima questio primi libri sentētiaz Reue. in christo patris ꝛ dñi. W. Pe. de ailliaco

Circa prologum huius libri sentētiaz formo talē questionem. Utrum possibile sit viatorez de veritatibus theologicis habere noticiā euidentē. Arguitur primo q non/ qz ipossibile est viatorez de aliq̄ veritate habere noticiā euidentem. igitur. ꝛc. ꝟsequētia est clara. ꝛ antecedens ꝓbatur. quia aliter sequeret q possibile esset viatorē habere actū infinite rectitudinis: ꝛ per ꝟsequens infinite perfectionis. ꝟsequens est falsum cū sit finite capacitatis: ꝛ finite actuitatis. Sed consequentia ꝓbatur. qz noticia euidens est in infinitū certior opinione quantūcunq̄ sorti. Nam quantūcunq̄ augeant rationes ꝓbabiles in apparentia nunq̄ possent generare certitudinem equalē certitudini noticie euidentis: igit talis est certitudinis infinite. igr. ꝛc. ¶ Secūdo sic. qz ipossibile est viatorē de veritatib⁹ theologicis habere noticiā maiorē fide. igr. ꝛc. ꝟña patz qz noticia euidēs est maior fide et antecedens ꝓbatur per Augustinū. 2. de trinitate capitulo tertio. de scriptura sacra fidē habemus de his rebus quas ignorare nō expedit. nec p nos ipsos idonei sumus. ꝛc. Unde patet q de his de quibus est sacra scriptura solum fidem habemus. nec sumus naturaliter ydonei ad maiorem noticiā de-

Questio prima.

argt̄ primo.

2. argt̄.

3. arguit. uenire. igit ꝛc. ¶ Tertio sic. ḋa impossibile est viatorem de huiusmodi veritatibus acquirere scientiam proprie. igitur. ꝛc. cōsequentia patet. quia non ē maior ratio de vno ꝙ̄ de alio. et antecedēs probatur. quia omnis scientia proprie dicta est p causam. i. posteri. Scire est rem per causam cognoscere. ꝛc. oēs aūt veritates theologice sūt deo de quo nihil potest sciri per causā

Inoppm. igitur. ꝛc. In oppositum arguitur sic. quia possibile est viatorē de multis veritatib⁹ habere noticiam euidentē in diuersis sciētijs. igitur hoc nō minus ē possibile per studiū theologie. consequētia tenet. quia theologia est scientia pricipalissima: ꝛ maxime architectonica ꝛc. Et ātecedens patet. quia omēs homines natura scire desiderant. i. methaphisice. sed vt distinguit ibi cōmētator. impossibile est appetitum humanuz esse frustra. igitur possibilis est homini sciē

Decisio q̄stionis. tia. ¶ In ista questiōe iuxta materiam argumentorū erūt tres articuli. ¶ Primo vtrum possibile sit viatorem habere noticiā euidentem de aliqua veritate. ¶ Secundo vtrum possibile sit viatorem habere de veritatib⁹ theologicis noticiā maiorē fide ¶ Tertio vtrū possibile sit viatorem habere de cōclusionibus theologicis noticiaz scientificā proprie. ¶ Quantum ad primuz articulum. primo premitta quorumdam terminorū declarationes. ¶ Secūdo ponam aliquas

¶ prim⁹ articulus. respōsales cōclusiones. ¶ Tertio obijciam cōtra per aliquas rationes. ¶ Circa primū pūctū sunt tres termini declarādi. scz

prima ps primi articli quid sit viator. quid veritas. q̄d notitia euidens. ¶ Primo ergo declarandū est q̄d sit viator. vnde dico ꝙ viator: seu creatura viatrix (vt in ꝓposito sumit) est rationalis natura que nec ē beata/nec damnata. ¶ Ex quo sequūtur aliqua. ¶ Primo sequit ꝙ christus nūq̄ viator fuit. patet: qz ipse ab instanti sue concep tionis ꝑm nat⁹ rā humanā fuit beatus. ¶ Secundo sequitur ꝙ Paulus in raptu fuit viator. patet: quia licet tūc viderit archana dei: tamen per illam visionem nō fuit beatus. ¶ Tertio sequitur ꝙ stat aliquē eē nō viatorē: ꝛ tamen ipm eē in statu merendi. patet de xp̄o ante tēpus passiōis ꝛc. ¶ Quarto sequitur ꝙ stat aliquē eē viatorem et tm̄ ipsum habere noticiam intuitiuam dei. ptz de paulo. qz ꝑz Augustinū in questionib⁹ ad Orosium. ꝛ similiter super Genesim ad litteram. Anima pauli in raptu clare ꝛ sicuti est diuinā essentiam vidit. Unde patz cōtra ockam ꝙ intellect⁹ viatoris nō bene describitur ꝙ est ille q̄ nō habet noticiam intuitiuam deitatis sibi possibilē de potētia ordinata. Per primū intellect⁹ beati excluditur qui habet noticiam intuitiuam dei. Per secūdū intellectus damnati: cui de potentia ordinata nō est possibilis illa noticia ꝛc. Q̄ō ei hec descriptio non sit sufficiens. patet de paulo q̄ (vt dictū est) ꝛ sicut istemet doctor concedit in secūdo tractatu dyalogi ō dogmatib⁹ Jo. 22. ca. 2. noticiā claram deitatis habuit ꝛc. ꝛ tamen tūc nō fuit beatus: sed viator vt dictū est: quare ꝛc. ¶ Secundo decla

Nota q̄d viator.

q̃d ꝟitas. randum est quid sit veritas. vnde dico q̃ ois veritas (vt hic sumitur) est ꝓpositio vera. Ad cuius ꝓbationẽ pono aliquas ꝓpositiões. ¶ Prima est q̃ nulla veritas est distincta a ꝓpositõe que sit quoddã complexum significabile/ seu ꝓpositionis significatum totale. patet: qr si esset talis veritas seu tale complexum significabile nec eẽt substantia/ nec accidens: nec deus/ nec creatura. imo omnino nihil eẽt (vt cedũt illi q̃ sic ponũt) sed talis positio est itelligibilis r irrationabilis. vt pro nũc suppono: qr alibi declaraui. ¶ Secunda ꝓpositio est q̃ nulla veritas ẽ distincta a ꝓpositione que sit res absoluta/ vl̃ respectiua accidẽs ipsi propositioni vere. patet: qr si sic sequitur q̃ esset/ vel eẽ posset aliqua res alia a deo quam deus nõ posset creare. r aliqua quã nõ posset annihilare: qr nõ posset creare veritatem isti⁹. deus nihil creat. nec ãnihilare veritatẽ istius deus nihil annihilat. Item sequitur q̃ futurũ cõtingẽs de necessitate erit. quia veritas istius ꝓpositionis antichristus erit fuit. ergo sequitur q̃ antichristus erit. consequentia est bona: sed si illa veritas ẽ aliq̃ res alia a propositione de⁹ non posset facere modo qui illa res fuerit: r sic antecedẽs est necessarium illo dato. r per cõsequẽs etiam consequens rc. Item deus posset talẽ rem distinctaz a propositione destruere ipsa ꝓpositione manẽte r tunc illa propositio adhuc eẽt vera: r per cõns veritas rc. r ex hoc sufficienter patz propositũ ꝑncipale. ¶ Tertia propositio sequens ex predictis est q̃ aliqua veritas potest causari a deo. tñ nõ possibile q̃ deus causet illam veritatẽ: ptz de ista deus nihil causat: et eodem modo de annihilatiõe rc. non tamẽ propter hoc sequitur q̃ aliqua entitas possit causari a deo/ r non sit possibile q̃ deꝰ causet illam entitatez. ¶ Quarta propositio etiam sequẽs ex p̃dictis est q̃ aliqua veritas fuit quã necessariũ ẽ fuisse: r tamẽ contingens est eã fuisse veritatem. patet de ista antixp̃us erit. ¶ Sed cõtra predicta obijcitur ꝑmo quia deus seu diuina noticia est veritas r deꝰ tñ/ seu eiꝰ noticia non est propositio vera: Igitur non ois veritas est ꝓpositio vera. ¶ Scõo anteꝯ aliq̃d eẽt preter deum veritas seu verum erat mundum fore: et hec veritas nõ erat deus: quia hec veritas contingens erat: et deus erat necesse eẽ. nec hoc verꝫ erat ꝓpositio: qr nulla erat: igit̃ tale verũ erat quoddã complexuz significabile. ¶ Tertio qr si nulla ꝓpositio eẽt adhuc veritas esset nullã ꝓpositionẽ eẽ. Igit̃ nõ ois rc. Pro solutione istorũ pono aliquas ꝓpositiones. ¶ Prima est q̃ p̃ter omnẽ ꝓpositionẽ creatã aliquid est verus, seu aliquaveritas extra aiam. patz de deo sicut ꝑma obiectio arguit. ¶ Secũda propositio q̃ preter oẽm propositionẽ creatã/ vel increatam nullũ est verus seu nulla veritas extra aiam. patet: qr sicut ois veritas creata est propositio creata (vt ꝓbatus est) sic veritas increata q̃ deus est: est propositio increata: vt ostendã. ¶ Tertia propositio quã pono ꝓbabiliter r nõ assertiue ꝓ de-

A

B

C Solutio p̃ dictorum.

D

claratiõe precedentis est q dei seu diuina noticia sicut est veritas/sic est ipsi intellectui diuino ppositio vera.patz:qz si diuina noticia qua deus cognoscit antirpm fore nõ ꝓcedatur eẽ ,ppõ vera/hoc nõ potest esse ppt aliud nisi qz doceret q ad hoc q aliquid sit ppositio requiritur q sit quid cõplexũ: sic q sit ex pluribus ptibus eẽntialiter ꝓposituz:quarũ vna sit subiectũ:alia copula/ t alia ꝑdicatum: qõ repugnat diuie simplicitati. Sed hoc nõ valet. ¶Primo.qz ppter illam cãz non dicitur ppõ mentalis ꝓnera.imo nulla ppõ mẽtalis est illo mõ ꝓposita/ sicut ꝑbat mgr Hugo. q.1.t hoc idem q̃liter sit verum/ t qualiter non alibi declaraui. ¶Secundo qz suppositio q illud eẽt verũ deq̃ libet ppositione creata. tñ propter hoc nõ debet negari a deo q sit ppositio.Verbigratia.licz verũ sit de qualibet noticia creata q nõ stat ipsaz esse noticiã/ et ipsam nõ eẽ rem distinctã ab illo cui ẽ noticia: tñ ppt hoc nõ negam9 a deo q sit noticia seu cognitio:cuius sua noticia non sit distincta ab eo.quare ita põt € dici in proposito ꝛc. ¶Ex istis patet responsio ad secũdã obiectionem:vnde qñ dicitur q anteq̃ aliquid eẽt preter deũ verꝫ erat mundũ fore. distinguo istã: qz hec oratio infinitiui modi mũdum fore põt sumi significatiue et personaliter : vel materialiter. Si primo modo dico q illa oratio pro nullo supponit: ideo ꝓpositio nõ est vera. imo omis ꝓpositio in qua subiicitur vel predicatur oratio infinitiui mõi significatiue sũpta est incõgrua de virtute sermonis:sicut alibi declaraui. Si vero sumat scõo modo scilicz materialiter: vt capitur materialiter t ꝓ seipsa/t sic adhuc ẽ falsa/ vt clarũ est. vt capitur materialiter pro propositiõe cui9 est dictum:seu cui correspõdet:t hoc vel ꝓ propositione creata t sic ,ppõ est falsa vt patet.vel pro ,ppositione increata que deus est. t sic ,ppositio est vera.sic em̃ dico q anteq̃ aliquid eẽt ꝑter deũ veritas erat mundũ fore. t illa veritas erat deus.Et qñ arguitur q non:qz illa veritas erat ꝓtingens/t deus erat necesse eẽ. ¶Dicendus F q illa veritas erat necesse sicut deus.ꝛc.sed tñ illa veritas erat contingenter veritas:sicut scia dei q antichristus erit est necessaria.tamẽ est contingenter scientia q antichristus erit: vt alias declarabitur. Si vero dicat Instãtia. cõtra.mũdum fore ab eterno fuit verũ seu veritas. igitur mundũ nõ fore ab eterno fuit falsũ: seu falsitas. cõsequentia tenet: qz quandocunq; vnum cõtradictorum fuit verũ/ alterũ fuit falsum sed deus nõ est : nec potest eẽ falsitas : igit aliqua falsitas fuit ab eterno:q̃ non erat deus. E Respondeo negando primã cõ- Solutio. sequẽtiã. vñ ꝓceditur ista ꝓpõ quarta q ab eterno fuit aliqua veritas cui nulla erat contradictoria falsitas.patet ꝓ rõem factã. Et per idẽ patet ad tertiam obiectionẽ.vnde qñ dicitur q si nulla propositio eẽt adhuc verꝫ eẽt nullã ppositionem eẽ. concedo istam conditionalẽ: qz añs ẽ impossibile:qz sicut impossibile est deũ non eẽ noticiam/sic ipossibile est deũ nõ eẽ propositionẽ

verã. dico tñ q si nulla ꝓpositio creata esset/ adhuc verũ eẽt nullã ꝓpositionẽ creatã esse. capiẽdo orationẽ infinitui modi vt dixi. sed illud verum eẽt deus Sic igitur patet quid est veritas: ꝛ q nihil aliud sit q propositio vera. Quare aũt ꝓpositio dicatur vera: hic nõ declaro: ꝛ multa alia que circa hec possent dici pretranseo: quia de his spectat ad logicaz ꝛ metaphisicã: ꝛ de illis dixi in tractatu de insolubilib⁹

A ¶ Tertio declaranduz est quid sit euidentia seu euidens noticia. Unde dico q dupler est euidentia. quedam est euidẽtia absoluta/ qualis est euidentia primi principij vel reducibilis ad eam. alia est euidentia conditionata qualis est euidẽtia nostri ingenij/ que est circa primum.

q̃d ẽ euidẽtia absoluta. ¶ Euidentia absoluta simpliciter põt describi/ q est assens⁹ verus/ sine formidine/ causat⁹ naturaliter/ quo non est possibile intellectum assentire/ ꝛ in sic assẽtiendo decipi/ vl' errare. In hac autẽ descriptiõe quattuor partes ponũtur. ¶ Prima est assensus verus, quia omnis euidentia est assensus licet non ecõtra Et dicitur verus ad differẽtiaz erroris/ seu assens⁹ falsi/ vl' erronei quãtũcũq; sit firmus/ tamẽ nũq; est euidens. ¶ Secũda ps est sine formidine ad differẽtiaz opinionis suspicionis/ vel cõiecture/ que nõ sunt sine formidine de facto/ vel de possibili. ¶ Tertia est causatus naturaliter: id est ex causis necessitãtib⁹ intellectum ad sic assentiendum ad differentiã fidei: que licet sit assensus sine formidine/ tamẽ nõ causatur naturaliter: sed libere ꝛc. ¶ Quarta est quo nõ possibile ꝛc. Ad differentiaz assensus causati p sillogismum falsigraphum qui licet possit habere cõditiones predictas: tamen habens illum assensum sic assentiendo decipitur. non per assensum cõclusum sed per medium conclusiuum. ¶ Item illa pars ponitur ad differentiam euidẽtie secũdum quid/ siue ꝙdicionate. de qua statim dicetur. Euidentia autem secũdum quid potest describi q est assẽsus ver⁹/ sine formidine/ causatus naturaliter/ quo non est possibile stãte dei influentia generali/ ꝛ nullo facto miraculo intellectũ assentire/ et in sic assentiendo decipi/ vel errare. In hac autez descriptione singule partes ponũtur consimili ratione sicut i prima. preter illam stante dei ꝛc. que ponitur ad differentiam pme euidentie ꝛc. Et dantur iste descriptiones de euidentia creata. Et hec de terminorum declaratione. ꝛc. His premissis ponende sunt tres cõclusiones ad hunc primum articulum respõsiue. ¶ Unde aduertendum est q circa hunc articuluz due fuerunt opiniones extreme Una academicorum ponentium q nulla veritas possit nobis esse euidens. quam opinionem reprobat Augustι. Alia fuit quorundam presumptuosorum philosophoꝝ asserentium q oĩs veritas potest naturaliter eẽ nobis euidens. quam opinionem impugnat thomas. brandõ. libro. 1. summe sue parte. 32. capl'o. 1. Igit̃ mediãdo inf istos errores sit hec pma ꝯclusio. ¶ Qđ possibile est viatorẽ non solũ de pmo

B q̃d ẽ euidẽtia scđz q̃d

C 2. ps pmi articuli.

D 1. q̃stio principalis.

principio/ sed etiam de multis alijs veritatibus habere euidē tiam absolutā/ siue noticiā simpliciter euidentē. Jsta cōclusio maxime quo ad primā partem adeo videtur nota q ipsam probare apparet petitio principij. tamē cōtra proteruū pōt suaderi. ¶ Primo per mediū tactū arguendo ad oppositū questiōis. Secundo qz aliter sequit oīes scientias perire qđ est inconueniens/ maxime de mathematicis que scdm phm sunt in primo gradu certitudinis. Tertio. qz qulibet experitur non solū primū principiū eē sibi euidēs modo predicto/ sed etiā multas cōsequentias. sicut sunt ꝓñe petētes principiū. vt iste sor. est. ergo sor est/ vel nō ē: si hō est/ hō est. et multe alie/ vt iste hō est: ergo ai al est: si equus currit animal currit ꝛc. Unde assensus taliuz veritatū habet oīs cōditiones supradictas (vt patz) quare ꝛc.

E 2. ꝓclusio ¶ Secūda ꝓclusio est q possibile est viatorem de multis veritatibus cōtingētib⁹ habere euidentiā absolutā/ siue noticiam simpliciter euidētē. verbi gra q ipe est/ q ipe cognoscat ꝛc. pbatur p augustinū. 15. d̄ tri. ca. 12 Scimus inquit nos viuere in quo prorsus nō metuimus ne aliqua verissimilitudine forte fallamur. qz certū est etiā eū q̄ fallit viuere ꝛc. Secūdo. qz impossibile est aliquē de talib⁹ veritatib⁹ rationabiliter dubitare/ quocunqz possibili posito ꝛc. quare ꝛc.

F 3. ꝓclusio ¶ Tertia cōclusio est q impossibile est viatorē aliq̄d extrinsecū ab eo sensibile euidēter cognoscere eē euidētia simpliciter/ et absoluta. sed bñ euidentia scdm quid ꝛ cōditionata Jsta cōclusio habet duas partes. Prima est q simpliciter et absolute nullū extrinsecū a nobis sensibile euidenter cognoscitur esse. vtputa q albedo est. q nigredo est. q hō est. q homo est alius ab asino. ꝛ sic de similibus. Probat primo qz stat sine cōtradictione apparere/ et assentire sic eē: ꝛ tamē nō sic eē. Jgitur sic eē non est euidens p̄ dicto modo. ꝓña tenet ex quarta cōditione supra posita de euidētia predicta: ꝛ antecedēs ptz per dei omnipotētiā. qz quicqd deus pōt facere mediante causa secūda: vel mediantibus causis secūdis pōt per seipsum/ ꝛ q̄ buscūqz duab⁹ reb⁹ datis quarum vna nō est pars alteri⁹ deus potest vnā illarū conseruare alia destructa. ꝛ per ꝓñs destructo quolibet sensibili extrinseco posset cōseruare in aia sensationē: ꝛ habet proposituz ꝛc.

B ¶ Secūdo si predicte veritates essent sic euidētes vel hoc esset per sensum/ vel p intellectū. Nō per intellectū. quia nō sequitur euidenter intellectus intelligit aliā rē ab ipso. igit alia res ab ipso est. nec sequitur intelligendo antixp̄m eē igitur antixps ē. Nec per sensuz. qz hoc maxime foret p visum. sed hoc non pbo. qz sequitur visus est indispositus/ ꝛ mediū est indispositum: ꝛ obiectū non est indebita distantia. igitur visus nō iudicat euidēter de suo obiecto. ꝓña est bona ꝛ añcedens est neuidēs sensui predicta euidētia. Jgit ꝓñs non est sic euidēs virtute visionis. Tertio qz multotiēs eque fortiter quis iudicat se videre

asinũ quãdo non videt eum sicut quãdo realiter videt illum et non obstante tali iudicio/ac firma adhesiõe talis decipitur. ⁊ nõ videt quod credit videre. Igit̃ ppter qãcũqꝫ iudiciũ forte vel firmã adhesionẽ nõ cognoscit qs euidẽter tali euidẽtia ꝙ sic est sicut sibi apparet: et hoc maxie vbi nõ seq̃tur/apparet tibi ꝙ sic est: ergo sic est. ⁊ p.ꝓñs ex nullo añcedẽte euidente põt aia euidẽter iferre aliquã aliã rẽ ab ipa eẽ. loquẽdo sp de euidẽtia pdicta. Cõfirmat̃ rõ. qꝛ seq̃tur de⁹ id⁹ posuit visuꝫ ⁊ mediũ igit̃ visus nõ iudicat de obiecto suo euidẽter. loquẽdo de euidẽtia vt prius. ꝓña est bona: ⁊ añs est tibi dubiũ. igit̃ ꝓñs nõ est a te negandũ. ⁊ p ꝓñs ptz prima pars ꝓclusionis (scz) ꝙ simpliciter absolute nullum ⁊c. ¶ Scda pars ꝓclusiõis est ꝙ loquendo de euidẽtia scd̃m q̃d seu ꝓditionata: vel ex suppositõe. s. stante dei influẽtia gñali. ⁊ cursu nature solito nulloqꝫ facto miraculo talia põt eẽ nobis sufficienter euidẽtia: sic ꝙ de ipis nõ habemus rõnabiliter dubitare. Probatur hoc. qꝛ stãte dei influẽtia ⁊c. nõ stat talia nobis apparere ⁊ nõ sic eẽ. vñ qꝫuis talis apparẽtia possit eẽ ipsis obiectis nõ existentib⁹ p potentiã dei absolutã: tñ ppter hoc nõ habemus rõnabiliter dubitare. Nam ex hoc mꝫta incõuenẽtia: ⁊ absurda sequerent̃. ¶ Primo seq̃tur ꝙ possem⁹ rõnabiliter dubitare ꝙ aliqua substãtia alia a natura nr̃a diuina eẽt. qꝛ de⁹ posset ꝓseruare omia accidẽtia hmõi substãtijs corruptis seu destructis vt in sacramẽto altaris. Secundo sequit̃ ꝙ nõ posset sufficienter iferri ex vna re alia: nec ex causa posset ꝓcludi effectus. nec econtra. ⁊ sic perirent omẽs demõstrationes naturales. Et ꝓña tenet. qꝛ duarũ rerũ distinctarũ deus põt absolute alterã conseruare alia destructa. Tertio sequitur ꝙ haberem⁹ rationabiliter dubitare demõstrata quacũqꝫ creatura. an illa eẽt deus. an illa esset adoranda. ⁊ sic an de⁹ eẽt asinus. an asin⁹ adorandus. Nã quãlibet talẽ posset de⁹ assumere ⁊c. ⁊ breuiter multa simlia possent inferri q̃ sunt absurda ⁊ blasphema. quare ⁊c. et sic ꝑz respõsio. ¶ Cõtra predictas ꝓclusiones p ordinẽ instatur. Primo cõtra primam partẽ quattuor rõnib⁹ seu medijs. ¶ Prio sic. non est euidens euidẽtia absoluta aliq̃d eẽ pmũ principium: nec aliq̃d esse añs: aut ꝓñs: aut ꝓsequẽtiã: aut propositionẽ ⁊ sic de simlib⁹. Igit̃ tali euidẽtia nichil est euidens ꝓña tenet. qꝛ si aliqd̃ ẽ euidẽs tali euidẽtia oportet ꝙ sit ꝑpositio deducta p aliquã ꝓñam in qua sit añs ⁊ ꝓñs. sz añs ꝓbat̃ qꝛ tali euidẽtia non est euidens plura eẽ. Igitur nec primũ principiũ esse. ⁊ sic de alijs positis in añcedente. ad quoꝫ quodlibet inferr̃ plura eẽ ⁊c. Cõfirmatur scd̃o. qꝛ aliqui negauerunt primũ ꝓncipiũ (vt ꝑz. 4. metha phi.) igit̃ non est euidẽs. Confirmatur tertio. qꝛ de facto dubiũ est q̃d sit primũ principiũ vt clauꝫ est. Igit̃ non est euidens. ¶ Secundo principaliter arguitur sic illud non est euidẽs cui intellectus potest firmiter dissentire. sed intellect⁹ potest primo prin

A

Z

3. ps pmi articuli/ C

pmo ar. ꝫ pmã ptez pme ꝓclusionis.

2. ar.

cipio dissentire: quia de⁹ posset huiusmodi dissensuz in eo causare de sua omipotentia: cū hoc non implicet ꝓ tradictionē. Secundo confirmaꝫ. qz hoc potest ipse intellectus ex imperio volūtatis: vnde vꝺetur plus ipossibile intellectū assentire opposito primi p̄ncipij ex imperio volūtatis: cū assentire isti credito vna eēntia simplicissima ē tres res distincte ⁊ quelibet earum. Nā ponēdo hunc articulū habemus negare modos arguendi manifestissimos ⁊ qui apparent tenere in virtute primi p̄cipij sicut sillogismū expositorium. sillogismū i barbara ⁊ consequentiā conuersiuā. sicut ptz in exēplis ⁊c. Tertio ꝓfirmatur qz volūtas pie affectata potest intellectui imperare ꝙ cadat supradictis credibilib⁹ ⁊ ipsū ad hoc subiugare. ergo potest esse aliqua voluntas ita male affectata ꝙ poterit intellectū subiugare ad assentiendum opposito p̄mi p̄ncipij. ꝓña tenet: quia cogitatio post lapsum facta est p̄nior ad malū cū ad bonū. iuxta illud Sen. 8. sensus ⁊ cogitatio humani cordis ꝓna sunt ad malum ab adolescētia sua ⁊c. Etiā praua affectio potest quātūlibet augeri: ⁊ tm̄ ineuidentia articuli trinitatis: ⁊ ineuidētia oppositi p̄mi p̄ncipij non se excedunt infinite igitur. ¶ Tertio principaliter arguit sic. nulla falsitas potest a nobis euidenter cognosci. igit nec veritas. Añs ꝑz primo posteriorū. falsuz non sciatur: quia non est ⁊c. Sed ꝓña ꝓbatur: qz tanta apparētia potest eē de aliquo falso ꝙ sit vez: sicut de vero. Na. scōm ph̄m. 8. thopicoꝝ. nichil phibet quedā falsa eē ꝓbabiliora quibusdaz veris ⁊ per ꝓns apparētia: imo de facto ph̄us (vt ꝑz. 1. phisi.) re putauit eē p̄ncipium euidens ꝙ ex nichilo nichil fit: ⁊ de illo habuit tantā apparētiā: sicut de aliqua ꝯclusione demonstrata. Igitur si illud non fuit sibi euidens nec quodcunqz aliud Si aūt dicatur ꝙ ad eē euidēs non sufficit p̄cise apparere: ſz requiritur apparere vere: cum apparere falsē possit eē ita intē sum/ ⁊ ita firmū sicut vere. tunc datis duab⁹ talib⁹ apparētijs nescim⁹ q̄ sit euidēs: et sic nūqz esset nobis certū vel euidēs aliquid esse euidēs: ⁊ possem⁹ dubitare tale eē euidēs: ⁊ per ꝓns haberemus dubitare illud esse verū: quia sequitur dubito hoc esse euidēs: ergo dubito hoc eē verum: vel saltem non scio ⁊c.

3. arguit.

Secundo confirmatur: quia ad esse euidens nō sufficit ꝙ appare re vere: quia si sortes haberet quantācunqz apparentiam de aliquo vero (⁊ hoc per medium falsigraphū) propter hoc nō haberet euidentiam: sed nō est nobis possibile scire euidenter qā medium sit sophisticuz: et quod verum. Nā quādoqz credimus habere demonstrationē/ quādo habemus sophisticam rationē: quare ⁊c. Tertio confirmatur: quia ille assensus nō est euidēs de aliquo cui omnino sīmilis/ ⁊ eque firmus est ineuidēs de eodem: sed quādoqz dato aliquo vero demonstratiue ꝓbato, poterit dari probatio falsigraphica eque/ vel magis apparēs. si ergo secūda non sit euidēs nec prima. igit nichil ē euidēs per

demonstrationem vel saltez nõ est euidens aliquid esse euidẽs
4. arguit illa euidẽtia ꝛc. ¶Quarto principaliter arguitur sic. si aliquid esset euidens seq̃retur ꝙ quodlibet eẽt equaliter euidens ꝛ sũme euidens: consequẽs est manifeste falsum: quia nihil est nobis eque euidẽs sicut deo ꝛ angelis. Similiter principia sunt euidentiora cõclusionibus: sed consequẽtia probatur: quia nõ videtur vnde euidentia possit intendi. ℙrimo nõ quo ad veritatẽ: quia vna ℣itas non est magis veritas q̃ꝫ alia: seu vna propositio nõ ẽ magis vera q̃ꝫ alia. Secundo non quo ad adhesionem. nã maior vel minor adhesio non facit maiorẽ vel minorez euidentiam. pz de fide ꝛc. Tertio non quo ad claritatẽ sic ꝙ in vna euidẽtia sit maior claritas noticie q̃ꝫ in alia. qõ probo. ꝺa quelibet talis euidẽtia de qua loquimur generatur naturaliter ex primo principio per ꝓñaz vel consequẽtias necessarias et euidẽtes. ꝛ per ꝓñs quelibet talis generatur summa. qz ex causis naturalibus non ꝓueniunt effectus inequales ceteris paribus. quia agunt secundũ vltimũ potentie. Secũdo confirmatur. quia in ℎuiusmodi generatione non est maior resistẽtia in vno q̃ꝫ in alio. ℕam cũ nulla tali euidẽtia stat aliquis gradus dubietatis de obiecto. igit oẽs sunt equales. Tertio confirmatur. quia quelibet talis euidentia summe clare repꝛesentat suum obiectum quia totaliter sicut est. aliter non esset euidentia. sed per ipsam falli posset intellectus. igitur ꝛc. ¶Ad istas rationes respondetur per ordi nem. ꝛ primo ad primam negatur consequentia. Unde ꝓ materia ponuntur alique propositiones. ℙrima est ꝙ aliquis potest scire: immo scit de facto aliquam propositionem vel consequentiam euidentia primi principij: ꝛ non scire euidenter tali euidentia ꝙ scitum ab eo sit ꝓpositio vel consequentia. ptz de homie simpliciter illiterato ꝛc. Secunda est ꝙ aliquis potest euidenter scire primum principium: ꝛ nescire quid sit primus principius. patet: quia quilibet mente formans primũ principium scit ipm euidenter. et tamen cum hoc stat ꝙ nesciat vtruz sit propositio ypotetica vel cathegorica ꝛc. Tertia est ꝙ aliquis potest scire euidenter aliquam propositionem: ꝛ non scire euidenter tanta euidentia ꝙ illa ꝓpositio sit vera: aut falsa. ꝛ similiter de ꝓña. pz ex ꝓdictis: ꝛ cõsimiliter potest dici ꝙ aliq̃s potest scire aliquã ꝓpositionem: ꝛ nõ scire tanta euidẽtia an ita sit sicut illa ꝓpõ significat. qz põt non scire an ꝓpositio sit ꝛ an significet. Quarta propositio est ꝙ cum predictis stat ꝙ nullus potest euidenter scire propositionem aliquam ꝛ nullatenus scire quid: vel qualiter ꝑ eam significatur. patz. qz oppositũ implicat: et sic patet ad primaz rationem et ad tertiam confirmationem. Sed ad secundam dicitur ꝙ sicut dicit Aristoteles. illi non negabãt primũ pricipiũ corde: sed ore, similiter ℎoc non est ad propositum. quia ꝛ si primũ principium erat eis ineuB dẽs nichil sequit ꝛc. ¶Ad secũ ad. 2. rõez

dam rationem negatur maior.
Unde pono aliquas ꝓpositões
¶ Pria est.ꝙ licet aliqs posset
dissentire primo principio non
sequitur ꝙ illud non sit euidēs
sed solum ꝙ potest non esse eui
dens.puta illi qui sic dissenti=
ret.Secūda est.ꝙ licet aliquis
dissentiēdo primo principio vel
assentiendo eius opposito erra
ret in fide.tamē ꝙ aliquis pos=
sit dissentire primo principio vl
assentire eius opposito non cō
tradicit fidei nostre. Primū pa=
tet.quia ex opposito prim prin
cipij sequitur oppositum cuius
libet articuli fidei. Secundum
patet.qz dicere ꝙ deꝰ possit hu
iusmodi assensum vel dissensuz
causare non cōtradicit fidei. im
mo videtur fauere articulo de
omnipotētia dei. ¶ Tertia pro=
positio est ꝙ huiusmodi positio
non est contraria veritati primi
principij.et ad hanc positionez
non sequitur primum principi
um eē falsum.qz non sequitur
aliquis assentit opposito primi
principij.ergo primū principiū
est falsum.imo sequitur oppoſi
tum ꝛc.¶ Quarta propositio ē
ꝙ assentire opposito primi pri=
cipij non infert aliquod impos=
sibile(etiam naturaliter) puta
contraria eē simul aut aliquod
simile.patet.quia suppositio ꝙ
assensus contradictoriozꝝ eēnt
contrarij.et ꝙ esset impossibile
naturaliter ipos eē simul in ea=
dem mente(sicut assensum quo
assentirem sortem eē.ꝛ assensū
quo assentirem sortem non eē)
tñ non propter hoc videtur im=
possibile vnum tertium assen=
sum eē in mente quo assentirez
sortem esse/et non eē. Ex quib⁹
patet in generali ꝙ maior rōis
est falsa.et minor siue sit vera/
siue falsa.non est contra conclu
sionem ꝛc.tamen in speciali di=
cendum est de materia rōnis.
Unde quando primo dicitur ꝙ
deus posset.ꝛc. ¶ Hic respōde=
tur ꝙ circa hoc duplex est opi=
nio.vna ꝙ deus potest se solo
causare assensū vel dissensum i
mente nostra.et ꝑm hanc conce
dendū esset qđ deus possit cau=
sare huiusmodi errorē circa pri
mum principiuz.nec ꝓpter hoc
sequitur ꝙ non sit euidens/ vt
iam dictum est. ¶ Alia est opi=
nio quā tenet Hollzot.q.1.artiz
que ponit oppositū.et ꝑm hāc
ponende essent alique propoſi=
tiones. Prima est ꝙ deus non
posset se solo causare errorē de
primo principio.patet quia oīs
error est assensus vel dissensus
¶ Secunda est ꝙ deus mediā=
tibus causis secundis ꝛ ꝑm na=
turalem cursum potest causare
errorem circa primū principiū.
patet.quia stat aliquē dubitare
et errare circa entitatem primi
principij ꝛz quid sit primū prin
cipiū ꝛc. ¶ Tertia est ꝙ deꝰ me
diantib⁹ causis secundis iurta
naturā iam eis inditā de cursu
solito nō pōt causare errorē de
primo principio id est dissensū
eius/ vel assensū de eius oppo=
sito.patet.quia hoc esset ex co=
gnitione alicuius rei.sed q̄libet
cognitio nata est concausare as
sensum ꝑmi principij.saltē nāla
est nata cōcausare dissēsū.plus=
q̄z caliditas nata est frigefacere vel ecōtra. Igit ꝛc. ¶ Quarta
ꝓpō est ꝙ deꝰ mediantib⁹ cau=
sis scdis ꝛ de suo posse absoluto
pōt causare errorē de prio prin=

An deꝰ se
solo pos=
sit cāre as
sensum.

¶
1.opinio

cipio.pz.qz hoc nō implicat.nec hoc infert ꝓtraria eē in eodem
A ꝛc.quare sequitur ꝛc. ¶Ad ma De impio terią vero secunde ꝛ tertie con volūtatis firmationis de imperio volūtatis: et etiam de affectione volū tatis ꝛc.similiter potest respon deri per aliquas propositiones ¶Prima est ꝙ ex imperio. vł affectione voluntatis precise sine quacūqꝫ apparētia aut motiuo aliquo non cōtingit credere alicui complexo.patet quia aliter possem opinari libere quod rex sedet.et sic de quolibet alio michi ignoto ꝛc.quod apparet falsuz.sed de hoc alias dicē ¶Secunda estꝙ nullū in fide nostra tradituz imo nulla imo nec oia simul iūcta: aut aliqua de illis claudunt vel inferūt ꝓtradictionem seu oppositū primi principij.nec appropinquant sibi: immo infinite distant ab eo.et tantum quantū aliquod vez necessarium quarūlibet euidens. immo ꝫ tum ipsūmet primū principiū.nec ꝓpter ıba oportet negare aliquā ꝓñaz euidentē seu tenentē in virtute primi principij.Et oią ista patebūt in materia de trinitate. Ubi ostendam quō ille articulus pōt sustineri sine vlla ꝓtradictione aut bone ꝓñe negatiōe. ¶Tertia propositio est.ad oppositū primi principij cum iperio/vel affectione voluntatis nulla apparētia ẋva potest cōcurrere.nec ad hoc aliqua lex iusta potest obligare.
¶Quarta est ꝙ ad ipsa credibilia fidei nr̄e ꝫ tūcūqꝫ ardua cuz impio vel affectione volūtatis potest ꝓcurrere apparentia ẋva ꝛ diuina inspiratio' sicut alias ostendam.Ex q̄b⁹ oibus patet ꝙ imperiū voluntatis ꝛ ei⁹pia affectio plus est potēs ad faciē dum assentire credentibus nr̄e fidei ꝫ quecūqꝫ assēsio possibil oppositō primi principij. et sic patet modus probabilis rn̄dēdi ad istam rationē. Tamē adhuc(hoc non obstante) videtur michi probabile propter predictas rationes quod intellectus ex imperio voluntatis ꝛ praua affectione cum aliqua apparentia licet falsa posset naturaliter dissentire primo principio ꝛc.ſz quicquid sit de hoc nichil sequitur contra conclusionez vt sepe B dictum est ꝛc. ¶Ad tertiā rōnē Ad. 3. rōꝓceditur maior ad bonū sensū: nem. quia licet sit falsa in forma qua ponitur ex eo quod falsitas potest eē veritas.et similiter ex eo ꝙ aliqua falsitas potest euidēter cognosci eē falsitas .tamen vera est ad istum sensū ꝙ impossibile est euidenter scire falsum ideo negatur ꝓñaꝛc.Et ad probationem ꝓceditur illud quod infertur(scz)ꝙ ad eē euidēs nō sufficit precise apparere sic esse ꝫ tūcūqꝫ talis apparētia sit intensa.sed requiritur ꝙ apparētia sit vera.et quando infertur ꝙ nunqꝫ esset nobis euidēs ꝛc immo haberemus dubitare ꝛc. C
¶Pro ista materia ponūtur aliq̄ ꝓpositiones. Prima est ꝙ ꝫ uis non sit necesse oēm habentem euidentiam de aliquo experiri illam/aut scire illam eē euidentiam.tamen omnis habēs huiusmodi euidentiam experiri potest illaz/ꝛ scire potest illā eē euidētią absqꝫ aliq̄ nouo motiuo. imo motiua euidētie q̄ est actus rectus sufficiūt ad sciendum euidētią eē euidētią q̄ est

actus reflexus.et hoc mediāte aduertentia circa actū rectū ⁊c. ¶Scōa est q̄ nō stat aliquē habere euidentiam de aliquo/et dubitare se habere euidentiaz de eodez.patet.quia sicut bene tangitur in arguendo si dubito meam apparentiā esse euidentiam/dubito vel saltem nō scio ipsam esse verā: et per ꝓns ita esse sicut ipa significat. Quare ⁊c. ¶Tertia est pro scōa confirmatione.q̄ ꝝuis non sit necesse omnē habentē mediū verū et nō sophisticū ad aliquid euidēter scitū ab eodem scire actualiter se habere mediuz: veruntn̄ omnis sic habens potest scire euidenter se habere.nec stat ipz dubitare de tali medio. patz ex predictis. Quarta propositio q̄ cum predictis stat q̄ aliq̄s non habens euidētiā de aliquo credit illud firmiter ⁊ absq̄z hesitatione/⁊ ex medio necessitate ipz pro tunc.et potest credere se scire euidenter illud et tamen in vtroq̄z: tam in actu recto ꝝ reflexo decipitur.nec est possibile stante tali assensu recto firmo habere assensum reflexū dubium plusq̄ in assentiente euidēter. Et consimiliter omnino potest dici de habente mediuz sophisticum q̄ est possibile q̄ credit se habere demonstratiuū et credit se habere euidentiam et hoc ꝓcludunt ille rationes ⁊ nō plus. tn̄ cū istis stat q̄ ꝝ tunc cunq̄z habeat firmū assensum: ⁊ ꝝ tūcūq̄z credit se habere euidētiam. tn̄ eam nō hz si nō ꝓcurrāt ille ꝓditiones q̄ttuor supraposite in descriptione euidentie. Jō ad tertiā ꝓfirmationē dr ꝙz predicta q̄ impossibile est eē duos assensus vnū euidētē euidētia de qua loquimur. ⁊ aliū nō euidentē qui sint oino simules ꝝuis in apparentia/ adherentia/ et firmitate possent eē equales. vt pz.quare ⁊c. ¶Ad quartā rationē negatur ꝓna.pro quo ponuntur alique ppōes. Prima ē q̄ suppositoq̄ de aliquo/seu de quolibet noto haberemus summam euidētiam(id est maximā nobis naturaliter possibilē) tamen nō propter hoc haberem⁹ equalem cū deo et angelis .nec equaliter sciremus pncipia et conclusiones deductas ex eis. primum patet.quia deus sciret inde pendenter.nos autem de pendēter.similiter angeli sunt perspicacioris nature intellectiuet per ꝓns ex eisdē principijs eandem ꝓclusionē clari⁹ intelligerent ꝝ nos(ceteris paribꝰ) Scōm patet pmo posteriorum. Propter vnūquodq̄z tale et illō magis.cum ergo sciremus conclusiones per principia sequit propositū ⁊c. ¶Scōa est q̄ necesse est omnia nobis euidētia esse nobis eque indubia. Patz quia euidentia nullū gradū formidinis aut dubietatis secū cōpatit. Tertia ē q̄ de facto nō est necesse euidētiā de aliquo eē sūmaz.immo in euidentia sūt gradus:quia primū principiū ē euidentissimū. ⁊ deinde alia magꝭ vel minus ꝓm q̄ magis vel minus appropinquāt ad primum principiū.sil'r de eodē, pōt hēri euidētia maior vel minor:vel pp plura media ad eādē ꝓclusionē vel propter intensius idē medium considerare.vl' ppter diuersam dispositionem intellectus/ seu naturalem/seu acquisitam.

D Ad.4. rationem.

¶Quarta ꝓpositio pro solutione rõnis est ꝙ non bene ꝯcludit ꝙ in intellectib⁹ oino ꝯsimilib⁹ ꝯsimiliter dispositis ꝛ cõsimilit applicatis ad considerandũ. et ceteris alijs paribus primũ ꝑncipium et quodlibet aliud de se et ꝯclusionibus equaliter seq̃ntibus equalẽ euidentiã immo oẽz sibi possibilẽ gñabũt. ꝓz. qz sicut agentia naturalia ꝛc. ꝛ si de hac generatione vel augmẽtatione fierẽt alique difficultates ille eẽnt ꝯsimiles oib⁹ formis spũalibus vt de luce ꝛ similibus ꝛc. hec de ꝑma ꝯclusione.

Cõtra. 2. ꝯclusionẽ 1. arguit. ¶Contra secundam ꝯclusionẽ arguitur etiã quattuor rõnib⁹. Primo sic. nulli est euidẽs ꝙ ipe cognoscit vel intelligit ꝛc. cui non est euidens ꝙ ipse sit creatura rationalis seu natura cognoscitiua. sed secũdũ nulli est euidens. igitur nec primũ. Maior videtur nota. sed minor ꝓz. Nam de facto contingit in somnio vel etiã in vigilia in homie grauiter infirmo. ꝙ credit se asinũ vel lapidem. ꝛ per ꝯñs credit se non creaturam rõnalem/ aut cognoscituã. vnd̃ iocose argr̃ sic. Ego non sum creatura rationalis seu intellectiua. igitur nichil est michi euidẽs. ꝯsequẽtia est optima. ꝛ antecedens potest esse a me creditũ in casu posito ergo ꝯñs non est a me negãdũ. et per ꝯñs concedendũ vel saltẽ põt esse a me concedẽdũ. ¶Secundo arguitur sic. Si cõclusio eẽt vera vel esset possibile aiaz cognoscere distincte quamlibet suã cognitionẽ vel non. si sic. cõtra quia esset possibile ꝙ ania simul haberet cognitiones infinitas distinctas quarũ vna nõ esset pars alterius. nec aliquid vnius esset aliquid alterius. cõsequentia patet ꝛc. et falsitas ꝯseq̃ntis appet. qz nõ ẽ possibile animaz simul et distincte infinita cognoscere ꝛc. Si dicatur ꝙ non contra qz non apparet maior ratio de vna q̃z de alia ꝛc. similiter dicit philosophus secũdo posteriorum. ꝙ impossibile est nos habere habitus nobilissimos ita ꝙ lateat nos. q̃re ꝛc.

2. argr̃.

3. arguit. ¶Tertio arguitur sic. Si ꝯclusio esset vera. tunc (iuxta sententiam Augustini. 15. de trinitate c. 1. dicentis. Fidem suaz videt vnusquisq̃ i corde suo si credit. vel non eẽ si non credit. Et post pauca. Si inquit est fides in corde nostro eam esse non ambigimus sed eam tenemus certissima scientia) sequeretur ꝙ euidenter sciremus nos credere et nos habere fidem. consequentia tenet ex conclusione. quia ex predicta auctoritate Augustini sed falsitas consequentis patet quia sequitur. scio me habere fidem ergo scio eam esse verã et ita esse sicut per eam significantur. quia ex opposito sequitur oppositum ꝛc. Et consequns est falsum et impossibile. cum fides sit cognitio enigmatica ꝛc.

4. arguit. ¶Quarto arguitur sic. Nos nescimus euidenter nos habere actus intelligendi vel amandi. igitur nec scimus euidenter nos intelligere vel amare. ꝯña tenet. et antecedens patet. quoniam de illo sunt opiniones. Unde aliqui ponũt ꝙ non sunt actus distincti ab anima et alij oppositum ꝛc. ¶Ad istas rationes per ordinem respondetur. Unde ponuntur alique

B ad. 1. rõez

ppositioneo. Prima est pro materia minoris siue antecedētis q̄ forte non est possibile aliquē credere se esse creaturā non cognituā vel intellectiuā. Scōa est. quicquid sit de illo tamē ratio nichil plus potest ꝯcludere nisi q̄ possibile est aliquē opinari q̄ nichil sibi est euidens. q̄ contingit opinari antecedēs ad hoc ꝛ ꝯsequentiam. Tertia est q̄ cū hoc stat aliquid esse et posse esse alicui euidens: q̄uis eidē homini nō sint ista possibilia simul. scz q̄ opinet nichil sibi esse euidens: ꝛ q̄ aliquid sit sibi euidēs. Quarta est p declaratiōe p̄cedētis q̄ posse aliquē dissentire isti aliquid est michi euidens nō concludit quin stet aliquid esse euidens ꝛ esse dubiū. sicut supra tactū est de primo pncipio. ¶ Ad secundā rationē ponūtur alique propositiones. Prima est q̄ aia non pōt cognoscere distincta quālibet cognitionē suā. ptz. q̄ hoc non foret possibile sine multitudine cognitionū infinita. q̄ cum vna cognitio nō sit distincta cognitio sui ipsius. vel erit deuenire ad aliquā quā nō cognoscit. vl̄ habebit noticias infinitas. Secunda est q̄ quālibet cognitionem suam potest aia nostra cognoscere distincte. ptz inducēdo Tertia est Anima nostra scit distincte se scire quicquid/ ꝛ quecūq̄z ipsa scit. ptz. q̄ ipsa scit vl̄ potest scire distincte istam. scio quicq̄d vel quecūq̄z scio. Quarta est q̄ nō quicq̄d/ aut quecūq̄z aia scit ipsa scit se scire distincte. ptz. q̄ aliter oporteret ponere actus infinitos. ꝛc. ꝛ sic ptz ad rationē. Ad auctoritatē philosophi dicit. q̄ ipse vult q̄ inconueniens sit q̄ aliquis sciat ꝛ cōsideret actualiter an ipse sciat ꝛ nesciat se scire. ꝛ hoc est verum. ꝛ sic ptz ad istā rationem. ¶ Ad tertiā ponūtur alique ppositiones. Prima est q̄ q̄uis experiamur fidē nō tamen experimur ipsaz esse fidē ꝛ hoc solū probat ratio. ꝛc. Secūda est q̄ possibile est fidē aliquā esse intuitiue cognitā/ ꝛ euidēter scitā/ ꝛ scire q̄ sic est oino sicut significat per eā. ꝛ tamen ipsam non esse euidentē noticiā. ptz. q̄ videat angelus intuitiue fidē petri in corde suo cui⁹ significatū euidēter nouit in verbo tūc āgelo est euidens sic esse sicut significat illa fides. ꝛ tamē illa nō est euidens noticia quia nō āgelo (vt notum est) nec petro. Tertia est q̄ possibile est q̄ viator euidenter cognoscat suā fidē ꝛ ipsam esse fidē veram ꝛ sic esse sicut ipsa significat. ꝛ tamen fides nō erit sibi euidēs noticia licet sit sibi euidēter nota prima pars ptz. posito q̄ vnus viator habens fidē aliūde sibi acquirat demōstrationē vel experientiam aut quomodo libet aliter euidētiaz de significato siue fidei. secunda pars patz. Nā si esset assensus euidēs nō esset fides. ꝛc. Quarta est q̄ licet ista ꝯña nō valeat euidens est fidē esse: ꝛ fidez esse veram. igit̄ fides est euidens noticia. ista tamen est necessaria: euidens est fidē esse verāz. igit̄ fides est vera. ptz satis. ꝛ sic appareat quomodo possum⁹ percipere euidēter fidē nostram. ꝛc. ¶ Ad quartā rationē negatur ꝯña: q̄ licet nos nesciam⁹ euidēter q̄ res sint act⁹ intelligēdi

C Ad scōaz rationē.

D Ad tciaz rationē.

E Ad ꝗrtā rationem

aut volendi. nõ tamen sequitur q̃ nichil sciam⁹ euidẽter p ipõs sicut satis ptz ex supradict⁹. ꝛc.

A Contra. 3 rationem argr̃ ꝓmo

¶ Contra tertiã ꝯclusionẽ argr̃ etiã quattuor rationib⁹. duab⁹ ꝯtra primã partẽ: ꝛ duab⁹ ꝯtra secundã. ¶ Primo sic. Non est possibile per quãcunq̃ potentiam q̃ aia sentiat obiectũ exteriori sensatione ꝛ q̃ obiectuz nõ sit. igitur illa pars prima est falsa que videt oppositũ suppo nere et in hoc fundari. ꝛc. Sed antecedẽs ꝓbatur: qz ista ꝯña est bona. aia sentit obiectũ. igit obiectũ est. sequit eñ bene tango calidũ. igitur calidũ est. gusto dulce: igitur dulce est. video petrũ. ideo petr⁹ est: qz si video petrũ video aliq̃d/ ꝛ nõ nisi petrũ. igit petr⁹ est aliq̃d ꝛ sic de aliis. Secõo cõfirmatur. qz aia nõ potest agere sensationẽ de aliquo obiecto ipso obiecto nõ existente: sed anima nõ potest sentire obiectũ nisi agat suã sensationẽ. igitur. ꝛc. Maior est clara ꝛ minor ptz q̃ sequit anima sentit: igitur anima agit. Sed sicut ois cognitio est actio ita ꝛ omne cognoscens est agens. solus ergo deus nõ potest in animã/ causare sensationẽ. Quare ꝛc.

argr̃. 2.

¶ Secũdo ad idẽ arguitur sic/ si fundamentũ cõclusionis esset verũ scz q̃ illud nõ est evidens quod potest sic apparere ꝛ nõ sic esse. ꝛc. sequitur ꝯsimili ratione q̃ nulla notica creata vel creabilis esset infallibilis: ꝛ per consequens nulla evidẽs quod est contra dicta. Sed consequentia patet: qz de qualibet tali sic est q̃ potest nõ esse sicut ipsa representat. aut q̃ intellect⁹ potest aliter vti ipsa q̃ ipsa sit vtenda. quare. ꝛc. Secundo confirmatur: qz si illud fundamentũ esset verum: sequeretur q̃ nullus beatus haberet evidentiã de perpetuitate sue beatitudinis ꝛ per ꝯsequens non esset assecuratus: ꝛ sic nõ esset beat⁹: qz securitas est maxima pars beatitudinis. ꝯsequentia ptz: qz supposito q̃ beatus firmiter assentiat q̃ ita perpetuo remanebit. ꝛ q̃ ille assensus nõ potest nõ fuisse assensus. tamẽ oppositum potest nõ fore. ꝛ per ꝯñs nõ fuit evidens. ꝛc. q̃re. ꝛc.

3. arguit.

¶ Tertio cõtra secundã partẽ conclusionis arguitur. nullum est experimentuz vel iudicium quin per nature potentiã cum dei influẽtia generali possit eẽ q̃ illud experimentũ vel iudicium sit ꝛ q̃ non sit sicut denotat̃ per illud. igitur ꝯclusio est falsa ꝛ fundamentũ nullũ. ꝛc. ꝯña ptz sed añs ꝓbatur: qz tale iudiciũ potest causari: dato q̃ nõ sit ita vel in dormiendo: vl̃ etiã in vigilãdo. ꝓpter indispositionem medũ vl̃ organi: vel per ludificationes: sicut ptz per experientiã. Secundo confirmatur: qz si ratio fundamentalis conclusiõis valeat: sequitur q̃ modo sit possibile aristotelẽ habuisse evidentiã q̃ perpetuo erũt generationes ꝛ corruptiones. ꝯñs ptz manifeste falsum: quia illud fuit falsum ꝛ nõ est possibile ipsum sciuisse falsum. sed consequentia ꝓbatur quia ipẽ sic assensit firmiter per rationes intellectũ suũ cogentes ꝛ modo ẽ possibile q̃ sic sit nec fuit possibile naturaliter q̃ sic assenserit ꝛ q̃ nõ sic erit. igitur possibile est q̃ habuit de illo evidẽtiã

4. arguit ꝛc. ¶Quarto ad idez arguitur sensato potest naturaliter generari ꝛ conseruari absq; obiecti presentia vel existentia. imo obiecto absente vel destructo. Igitur illa pars ꝯclusionis est falsa. Antecedēs ꝓbatur de generatione vt patz in somnijs/ꝛ timētib⁹/ꝛ ludificatis quibus apparēt castra ꝛ multa que nō sunt. ꝛ ista apparentia est sensitiua. de cōseruatione ptz qz ex forti obiecto relinquit in nobis visio causata ipso oculo clauso sicut docet experientia ꝛ Aug. 11. de trin. cap. 1. Secūdo confirmatur. qz experientia videt ad oppositum conclusionis. Primo de existēte in natu cui arbores videntur moueri. Secundo de circulo apparēte in aere ex baculo ignito. ꝛc. Tertio de baculo ꝓmedietate in aqua qui apparet fractus. Quarto de collo colūbe verso in quo apparēt diuersi colores. Quinto de imagine que videt in speculo. in quo nō est. Sexto de illusionib⁹ ꝛ ludificationibus. Ex quib⁹ oibus ptz q naturaliter multa nobis apparēt esse que nō sunt/ꝛ q̄lia nō sunt. ꝛ sic nō quicquid experimur est euidēs esse. ꝛc. ¶Ad istas rationes per ordinē respōdetur. Unde ad primā ponunt ꝓpositiones. ¶Prima est q ad impugnandū primā partē conclusionis. ꝛc. nō sufficit ponere probabiliter q impossibile est sentire obiecto nō existente. seu aliquā consimilē ꝓpositionez probabilē. imo oportet hoc euidenter probare. quia dato q sit solum probabile/ quis poterit opinari oppositū. ꝛ p ꝯs ipsuz nō erit ab eo negandum. Unde

B Ad primaz rationem

Regula generalis.

potest dari vna regula generalis q̄ valet ad multa in illa materia q si ex aliquo ātecedente euidēter/ꝛ formaliter sequitur aliqđ ꝯs ꝛ ātecedēs sit ꝓpositio ꝓbabilis vl aliqua ei⁹ pars imptinens est ꝯs esse euidēs: ita q non oportet ꝯs esse euidens/ nec hoc repugnat. Secūda ꝓpositio est q siue ad sensationem esse sensationē. siue ad potentiā sensitiuā sentire requiratur ipsaz potentiā agere siue nō. est imptinens prime partis conclusionis nec impugnatur per hoc. ꝛc. ¶Tertia est q supposito q ad potentiam sensitiuam sentire. requiratur potentiam ipsam agere adhuc potest ipsa producere vel saltem conseruare sensationem obiecto destructo vel absente simpliciter scilicz quia deus potest supplere vicem obiecti. Quarta est q possibile est per diuinā potētiā q̄ potētia talis sentiat exteriori sensatione obiecto nō existente. nec valet ꝯsequentia. anima sensitiua sentit. igit obiectū est. pluscz hec/ anima intelligit antichristū. Igitur antichrist⁹ est. Ideo nō valēt iste. video Petrū ergo Petrus est. tango calidū. ergo calidū est. ꝛc. Sed bene sequitur. Uideo petrum. ergo video aliquid cuius ilta negent multi. dico tamē q nō sequitur ergo petr⁹ est aliquid. sicut bene sequitur deus intelligit antichristū. ergo itelligit aliquid. sed nō sequitur vltra. ergo antichrist⁹ est aliquid. ꝛ per ista ptz ad totā rationē. ꝛc. ¶Ad secundam rationē negatur consequētia. Sed gratia materie ad videndū differentiā inter notici-

C

D Ad secundaz rationē.

am dei ⁊ creature. quo ad infallibilitatẽ ponũtur ꝓpositiones
Prima est ꝙ sola diuina noticia est vniuersaliter infallibilis. Ista supponit. Scda ꝙ alĩq̃ humana noticia de necessario ⁊ impossibili aliter se habere (sicut de primo principio ⁊ sibus) est ifallibilis. ptz. qr nõ stat ipsam esse ⁊ aliter esse ꝗ̃ significat. nec est possibile talem noticiã aliter significare. hoc nõ est possibile ꝓ potentiã nostri intellectus (cum illa nõ significet ad placitũ) nec per potentiã diuinã. qr quanta necessitate ipa est significatiua vel significat. significat suum significatum. Et ideo licet deus posset ipsam facere nõ esse/ aut nõ significare tamen nõ potest facere eã significare oppositum sui significati quod modo significat. sicut nõ posset facere ꝙ caliditas frigefaceret seu ꝓduceret frigiditatẽ. Tertia est ꝙ aliqua humana noticia de aliquo cõtingenti vero est infallibilis. puta noticia qua scio me esse/ viuere. patz qr talis nõ potest esse noticia ⁊ ꝙ aliter sit ꝗ̃ significat. Unde si illa per potentiam diuinã transferat in aliud subiectũ rei cognitiuũ. videtur probabile ꝙ nõ esset noticia de me viuere vel esse/ nec de quocũq̃ alio. quicquid tamen sit de hoc illa nõ potest esse michi fallibilis. Quarta est ꝙ nulla humana noticia de cõtingenter vero extrinseco a. cognoscẽte est ve esse potest infallibilis. ⁊ hoc ꝓbat ratio. Ex his sequũtur aliA qua. ¶ Primo sequit ꝙ de eodẽ esse possunt due noticie idem significãtes quaꝝ vna est infallibilis ⁊ alia nõ. patet de creata ⁊ increata noticijs de ãtichristo fore. ⁊c. Secũdo sequit ꝙ omis euidẽtia absoluta (de qua i prima ⁊ secũda cõclusionibus) est noticia ifallibilis. sed nulla euidentia conditionata (de qua in hac tertia cõclusione) est infallibilis. ptz clare. ⁊c. Ad ꝓfirmationẽ ꝓceditur primũ ꝓns. ꝓ quo B ponũtur ꝓpositiones. ¶ Prima est ꝙ nullus beatus scit euidẽter ꝙ sua beatitudo perpetuabitur. licet hoc credat firmiter ⁊ certitudinaliter. qr quelibet scit vel scire potest ꝙ nõ iplicat contradictionẽ ꝙ ipse suã beatitudinẽ credat perpetuari. ⁊ tamen ꝙ nõ perpetuet. ⁊ hoc bene ꝓbat ratio secunda. ⁊ hoc est clarũ de noticia in ꝓprio genere. ꝗ̃uis dubitet de noticia in verbo. ⁊c. Secũda est ꝙ nõ stat ꝙ aliquis sit beatus ⁊ dubitet an sua beatitudo perpetuabit. hoc probat ratio. ⁊c. Tertia est de quolibet futuro contingenti possibile est ꝙ deus sibi assentiat ⁊ ꝙ nõ erit. qr sic de⁹ erraret/ qđ est impossibile. C ¶ Ex ꝓdict⁹ primo sequit ꝙ de eodẽ possũt esse due noticie idẽ significãtes quarũ vna est simpliciter euidens ⁊ alia simpliciter ineuidens. Secundo sequitur. licet omis euidentia sit certitudo. tamen non econuerso. vnde que sit differentia inter has noticias patet satis ex his que apparent ad rationem. ⁊c. ¶ Ad tertiam rationem ponun D tur alique ꝓpositiones. Prima Ad tciaz
est aliqui duo assensus possunt rationem
esse omnino eiusdem rationis

quorumvnus erit euideus ꝛ alter nō.ptz si videat aliquis hostiam consecratam et assentiat ꝙ videat panē.ꝛ alter nō consecratā.ꝛ consimiliter assētiat ꝛc. ¶Secūda est ꝙ aliquis assensꝰ est in me nunc euidens ꝛ ille potest fieri ineuidens me nesciente. ꝛ similiter ecōtra patet faciliter. ꝛ hec/ ꝛ nihil plus probat ratio. Unde negatur ꝯsequētia quia est euidens quādo ita est/ ꝛ nō alias: vt patet ex descriptione euidentie. ¶Tertia est ꝙ nulle rationes ꝓbabiles cogūt ad assētiendum sine formidine ꝓpositioni quā probant. ḋa nō cogunt nisi ad assensum opinatiuum ꝛc. ¶Quarta est ꝙ sola experientia/ vel demōstratio cogit intellectum ad assentiendū ꝓpositioni. que sine his maneret dubia. Et ex his pz ꝛc. ¶Ad E cōfirmationē negatur cōsequētia. quia philosophus solū habuit opinionem nec habuit rationem cogētem. Sed forte ista respōsio nō sufficit ꝛc. Ideo posset dici sine assertiōe. ꝙ sicut falsum potest nunqȝ fuisse falsum. īmoverum. sic ꝙ nunqȝ fuit euidens potest fuisse euidēs. ꝛ sic diceretur ꝯcedendo consequēs F probabiliter ꝛc. ¶Ad quartam rationem premittūtur propoAd q̄rtaz rationem sitiones. ¶Prima est ꝙ ex causis naturalibus cum dei influētia generali fieri potest ꝙ nihil sētiatur a sorte. ꝛ tamen ꝙ sortes iudicet ꝙ ipse sentit aliquid. et similiter fieri potest ꝙ aliquid sentiatur a sorte ꝛ sortes nō iudicet se sentire. ¶Primum ptz in dormientibus. ¶Secundum patet sepe in nō aduertentibꝰ/ vt clarum est. ¶Secunda est ꝙ ex causis ꝛc. fieri potest ꝙ homo sentiatur a sorte et sortes iudicet se non sentire hominem. Et similiter ꝙ homo non sentiatur a sorte et sortes iudicet se sentire hominē. ¶Primum patet de illo qui videtur a remotis. et similiter secūdum vt clarum est. ¶Tertia est ꝙ causis naturalibus ꝛc. non potest fieri ꝙ sortes sentiat aliquod obiectum quod est per se obiectum illius sēsus quo sentitur approximatum in debita distantia. organo bñ dispōsito/ ꝛ etiā medio ꝛ sortes iudicet se nō sētire illud obiectū. patet. quia aliter sensus decipere tur circa propriuz obiectum. ¶Quarta est ꝙ ex causis ꝛc. nō potest fieri ꝙ aliq̄d sentiatur a sorte sensu exteriori sensatione sufficiēte ad iudiciū. ꝛ sortes iudicet se non sentire aliquid. ḋa tale iudicium non posset habere causam aliquam naturalem vt patz ꝛc. ¶Ex his ad rationē E negatur antecedens. ꝛ quantū ad id qđ dicitur de dormiēt(ibꝰ ꝛc. dico ꝙ ipsi non ꝯcipiunt per sensus exteriores sed per interiores. per quos potest naturaliter sentiri absēs vt̄ non existēs: videtur tamen homini ꝙ sētiat ꝛ hoc est propter species rerum derelictas ꝛc. Sed de vigilantibus timentibꝰ/ vel infirmis. dico ꝙ tales non sentiūt nisi ea q̄ sunt/ ꝛ presentia sunt. licz aliter iudicentur. In timentibus aūt iudicium erroneuz causat ymaginationez fortē cuz sensatione presentis virtute cuius iudicat homo ꝙ illud quod sentit sit illud quod timet. In infirmis autem huiusmodi iudiciū erroneum causat: vel etiam ymagina

tio fortis vel in dispositio organi. De ludificatis autem diuersse sunt cause errorum ꝑm diuersas causas quibus ludificationes fieri possunt. de quibus inscientijs naturalibus alias mathematicalib⁹/ꝛ magicis. Quãtum vero ad illud quod dicitur de conseruatiõe visionis ꝛc̃. dico ꝙ nõ. sed propter fortem alterationẽ organi causatur iudicium erroneum quo iudicaꝝ idez videri qđ prius ꝛc̃. ¶ Ad confirmationem negatur antecedẽs. vnde pro materia ponũtur alique propositiones. ¶ Prima est ꝙ res sensate taliter possũt applicari sensui exteriori. vꝫ sens⁹ taliter disponi ꝙ sensus virtute talis sensatiõis nisi aliunde dirigatur habebit multa iudicia erronea vtpote iudicabit se videre que non videbit ꝛ ecõtra. ꝛ hoc soluz probant ista exempla adducta. ¶ Secũda est ꝙ in omnibus õdictis exemplis sensus non videt nisi ea que sunt ꝛ que presentia sunt. verbigratia. existens in naui nõ videt arbores moueri/ nec motuz arboris. nec generaliter aliquẽ motuz. quia nullus motus est in arbore/ nec in aliquo viso ab eo in casu. ꝛ cõ similiter potest dici in alijs ꝛc̃. ¶ Tertia est ꝙ in predictis exẽplis apparet sensui/ vꝫ apparere potest (nisi aliunde dirigaꝝ) ꝙ sentiat ea que non sunt. nec ꝑsentia sunt. verbi gratia ꝙ videat motum arborum. igneum circulum ꝛc̃. baculum fractum ꝛc̃. Cause autem talium apparentiarum habent videri in philosophia/ ꝛ in perspectiua. ꝛ quãtum ad ludificationes aliquas in astrologia ꝛ in arte magica. ideo trãseo. ¶ Quarta propositio sequens ex ꝑdictis ꝙ naturaliter fieri põt ꝙ aliqs credat se habere experientiam de aliq̃ de quo solum habet apparentiam erroneam. tamen nõ stat ꝙ apparentia erronea sit experiẽtia. quia ipsa solum est de vero. Et sic ptz de ꝟtia ꝯclusiõe ꝛ primo articulo. ¶ Articulus secundus. ¶ Quantum ad secũdum Artic⁹ se articuluz in quo videndum est. cũd⁹ vtrũ vtrum possibile sit viatorem habere de theologicis noticiã magis fidei. ¶ Primo ꝑmittã ter fide maiorem fide. ¶ Primo ꝑmittã ter fide maiominorum declarationes. Secũdo ponam resolutiones. ¶ Tertio obiectiõnes. ¶ Circa primũ pũctũ tres termini sunt declarandi. ¶ Primo q̃ sunt ꝟitates theologice. ¶ Secũdo quid sit fides ꝛ qualiter viator põt eã acquirere. ¶ Tertio q̃ noticia sit maior fide. ¶ Primo ergo declarandũ est que sint ꝟitates theologice. Unde dico ꝙ de ipsis possum⁹ ꝟitas theloqui duplicit. Uno mõ stricte. Alio modo large. stricte loquendo ꝟitates theologice sũt ꝟitates necessarie viatori ad eternã beatitudinẽ ꝯsequendam. vꝫ veritates quas credere viatori est necessarium ad salutem. sed magis large loquendo veritates theologice sunt ille veritates q̃ sunt de deo formate/ vel formabiles. vel etiam de creaturis vt habeãt attributionez vel per se ordinem ad deum: puta ꝑm creationem/ gubernationem/ reparationem/ iustificationez/ remunerationem: ꝛ similia. que considerantur in theologia vt passiones subiecti. vnde ad istũ facit dictum Aug. 10. de trini. ca. 1. nõ

theologice.

ytiqꝫ quicqd scīri ab homine po
test in rebus humanis vbi plu-
rimū supuacue vanitatis/ ⁊ no
xie curiositatis est huic scientie
trib no sed illud tātūmodo quo
fides saluberrima q̄ advitā bea
tam ducit. ꝯgnitur nutrit. de-
fēditur. ⁊ roboratur. Et loquit
de theologia. Ex ista auctoritа-
te sequuntur alique propositio
Dnes. ¶ Prima est q̄ secunda de-
scriptio posita est magis ꝓpria
q̄ꝫ sit prima. ⁊ hoc est ꝓ ra Ockā
q.1. qui ponit illam. ptz q̄ a mul-
te sunt veritates que valent ad
defendendū fidem ⁊c. que non
sunt viatori necessarie ad salu-
tem ⁊c. ¶ Secūda est. q̄ sole ve
ritates que sunt de rebus diui
nis aut humanis quibus verі-
tatibus ipsa fides saluberrima
est ⁊c. possunt proprie dici veri
tates theologice. ¶ Tertia est
que sequitur. q̄ non oēs verita
tes theologice sunt fide creden
de: sed sūt alique solū ꝓbabiles
⁊ opinatiue. patz de istis. deus
potest facere infinitū. deus po-
test creare suprēmā spēm. ⁊ de
multis similibus ⁊c. ¶ Quarta
propositio est q̄ de omnibus re
bus mundi p̄nt eē ꝟitates theo
logice. patz q⁊ de oībus p̄nt for
mari veritates quibus fides sa
luberrima ⁊c. Naz de qualibet
re alia a deo verificatur q̄ ē cre
ata ⁊ de deo q̄ ipse illam creat.
⁊ per hoc fides saluberrima ⁊c.
Itē circa q̄scūqꝫ res creatas vl
etiā increatas pōt homo virtuo
se vel etiā viciose agere. igitur
⁊c. Antecedens ptz quia quaecū
qꝫ re creata/ vel increata potest
licite vel illicite frui/ velvti. ⁊ cō
sequētia tenet per Augu 11. de
trini. ca. 14. Quicquid pruden-
ter/ fortiter/ tempate/ ⁊ iuste agi
mus. ad eā ptinet sciam qua in
euitandis malis bonisq̄ appe-
tendis actio nostra ꝟsatur. Un-
de ex istis ꝓbationibus ptz vnū
correlariū qđ valet ad defendē-
dum predictam ꝓpositionē. Et
est q̄ ista ꝙña nihil valet cuiusli
bet scientie ꝟitates sūt de deo/
vel de rebus creatis tāqꝫ de ob
iecto/ vel obiectis. igitur ptinēt
ad theologiam/ seu sunt verita
tes theologice. sz ē fallacia ꝙse-
quentis. Nam licet tam verita-
tes scientiarū pticularium q̄ꝫ ve
ritates theologice sint de eisdē
rebus. tamen veritates theolo-
gice sunt fm aliaz attributionē
ad deū que attributio vel ordo
sufficiēs ē ad vnitatez talis scіē
tie modo quo loq̄tur ph̄s. 4. me
thaphi. ⁊ alijs pluribus locis.
¶ Secundo ptz ex predictis q̄d
debz dici de subiecto theologie
⁊ de vnitate eiꝰ. ⁊ quomodo sit
practica. ⁊ quomodo speculati-
ua fz diuersa. sz de his nihil di-
co quia logicalia sunt vel alibi
videnda. ¶ Secundo declaran- Ē
dum est quid sit fides. vnde di- q̄d fides.
co q̄ mltipliciter potest sumi. vt
alias videbit. sed vt ad presens
sumitur fides potest describi. q̄
est assensus verus firmꝰ sine for
midine non euidens. Uel breui
us. fides est assensus certus/ nō
euidens. Naz certitudo impor-
tat primas duas conditiones.
Certitudo enim est assensus ve
rus/ firmus/ sine formidine. In
hac autem fidei descriptōe due
prime clausule ponuntur eadē
causa qua in descriptiōe euidēn-
tie. sed tertia scilicz non euidēs
ponitur ad differentiā euiden-
tie. Et huic descriptioni conco-

dat illud commune dictum. August. Quid est fides nisi credere quod non vides. Capit eñ credere pro certitudinaliter assentire. ⁊ capit non videre pro non
A euidenter cognoscere. ¶ Sed videndum est hic qualiter viator possit hanc fidē acquirere. ⁊ de hoc pono aliquas propositiões ¶ Prima est ꝙ impossibile est viatorem per rationem demõstratiuam/ vł euidentem acquirere fidem. patet. Sm philosophū demonstratio est sillogismus faciens scire. ergo talis ratio generat scientiam seu euidentiam ⁊ non fidē. ¶ Secunda est ꝙ ipossibile est viatorem per rationez dyaleticam precise / vel probabilem/ acquirere fidem patz. ꝗa talis quantum est de se solū generat opinionem cum formidie ⁊ non certam fidem. ¶ Tertia ē ꝙ impossibile est viatorem p solum imperium voluntatis / vel p solā affectionē acquirere fidē. patet. quia tale imperiū vel talis affectio p se nō potest generare opinionem. igitur nec fidē. ꝓña tenet a fortiori ⁊c. añs patz per experientiā: ⁊ ad idem ꝓmētator. 2. de aia. ꝓmēto. 53. Ubi dicitur ꝙ opinari nō possum⁹ cū volumus. Quarta est. ꝙ possibile est viatorem p imperiū voluntatis ⁊ piam affectionem cōcurrente ad hoc testimonio vel auctoritate vel etiaz dyaletica. vł probabili ratione acquirere fidem: patet p experientiā. Item aliter frustra adducerentur testimonia: aut rationes probabiles ad ea q̄ sunt fidei. qō thī faciunt Augu. ⁊ alij doctores sācti. Item capio aliquē qui habz iā fidem de aliquo articulo. tūc volo ꝙ adducatur ad illud ꝓbandum aliq̄ ratio solum ꝓbabilis. tunc q̄ro vel illa nihil facit/ vel destruit fidem / aut certitudinē prius habitā: aut generat seu auget fidem. Nō primū: qz certitudo prius habita nō impedit effectum rationis. Nec scōm: qz tunc nimis esset periculosū ꝓbare articulos fidei. ideo sequit tertium ⁊ habetur propositum.
¶ Existis sequūtur aliq̄ correlaria. ¶ Primo sequit ꝙ catholicus solus ⁊ nullus de alia secta habet fidē/ vel certitudinem de lege sua: quātūcūq̄ credat eam sine formidine. ¶ Secūdo sequitur ꝙ persuasiões causāt tantam certitudinem in pie affectatis: sicut demõstrationes in phīs. patz in fidelibus catholicis. Sed ⁊tra hoc arguitur: qz si sic sequitur ꝙ voluntas possit imperare intellectui ꝙ assētiat plus ꝙ ratio ꝓbat. qō videt falsum: qz non appareat cur hoc faceret voluntas. Nam sicut ipossibile est assentire sine ratõe ita videtur impossibile assētire pl⁹ ꝙ ratio probat/ vel videtur probare. ¶ Ad hoc dico cōcedendo ꝓñs ⁊ ad improbationez dico: ꝙ licet sine apparētia: vel ratione nō possum⁹ habere fidē vel opinionem. licet etiā ratio solū probabilis sine imperio volūtatis nō sit apta nata causare nisi opinionē. tñ cū imperio volūtatis pōt causare fidez seu certitudinē: sz de hoc alias rñdebit. ¶ Tertio sequit ꝙ aliqua ineuidēcia sūt nobis equa vel magis certa: sicut nobis euidētia/ ⁊ sił aliq̄ cōtingētia ⁊ q̄ possūt eē falsa sicut ꝓa necessaria. Primū ptz de articulis/ ⁊ ꝯclusionibus fidelibus de

Instantia

C Solutio.

monstratis. Secūdū pz de istis duobus articulis: de⁹ est: ⁊ resurrectio mortuorū erit. totum faciliter patet. Quarto sequitur: ꝙ licet impossibile sit fidei subesse falsuz: tñ fidei pōt subeē falsuz. Primū pz: qr ista ꝓña est necessaria: fides est. ergo est de vero. Secundū pz: qr fides ē de aliquo contingenter vero. ⁊ qđ potest eē falsum (vt ptz de articulo resurrectiōis) ⁊ per ꝓñs fides potest esse de falso: ⁊ fides potest nō eē fides: imo nō fuisse fides ⁊c. sicut satis ptz. ¶ Tertio declarādū est que sit noticia maior fide. Unde dico ꝙ noticia est multiplex. q̄dam est noticia euidēs alia non euidens: et vtraqz est duplex. Nā quedam est noticia euidens q̄ est de aliquo vero per se noto. Alia q̄ est de aliquo non per se noto: sz ex alio vero/ vel alijs veris deducto. Quid autē sit per se notum alias declarabo suo loco. Similiter noticia non euidēs est duplex. quedā cuz formidine que vocatur opinio. Alia cū certitudine q̄ vocatur fides. Prima est nata causari ex noticia alicui⁹ ꝓpositionis: vel aliquarū ꝓpositionū non euidenter: sed ꝓbabiliter solum. Secunda vero licet etiam predicto modo posset causari. tñ ipsa cōmuniter causatur p̄cipaliter ex auctoritate seu testimonio aliorū: ⁊ sic loquitur Augusti. de fide dicens. Absit vt scire nos negem⁹ que testimonio alioz didicim⁹: alio quin nescimus eē vrbes vel terras quas celeberrima fama cōmendat: ⁊ sic sunt quattuor modi noticie. ¶ De istis ergo: ⁊ earum cōparatione pono aliquas ꝓpositiōes. Prima est ꝙ oīs noticia euidēs est maior noticia in euidenti. pz: qr est clarior. Nā p ipsam magis apparet ꝑitas intellectui. ⁊ sīliter ipsa hz claritatē per suā intrinsecam naturam. vel saltem ex aliquo habēte talē claritatē. Alia vero non. igitur ⁊c. Secunda est ꝙ noticia euidēs que est de per se noto: vel de per se notis est maior ꝗ illa noticia euidens que est deducta ex eis. ptz: qr ꝓpter qđ vnūquodqz tale ⁊ illud magis. 1. posterior. nō dico tñ ꝙ omnis euidentia que est de vero non p se noto fit oim euidētia: q̄ est de vero non p se noto noticia. maior patz: quia staret oppositum. Tertia est ꝙ noticia nō euidēs que est ex ratione vel ꝓbabilitate inducente intellectū ad assentiendū est maior ratione ꝓbabilitatis ꝗ noticia causata solum ex testimonio alioz. ptz: quia illa noticia est maior isto modo q̄ est de magis perceptibilibus ⁊ magis apparentib⁹ intellectui ⁊c. Confirmat: qr infidelis magis inducitur per rationē probabilē ꝗ per testimoniū seu per auctoritatē. Quarta ꝙ fides rōe certitudinis est maior ꝗ opinio. ptz. qr certitudo solū excludit deceptionem ⁊ dubitationē. Hec aūt nō possūt esse in fide (vt pz ex dictis) sz bñ in opinione. igit ⁊c. Cōfirmatur quia fidelis per fidem assentit/ vl' assentire potest articulis ita firmiter sicut ꝑs principijs vl' cōclusionib⁹ demonstratis: sed sic assentiens certius ⁊ firmius assentit ꝗ opinans ⁊c. Ex predictis ptz ꝙ licet opinio nō sit simpliciter maior fide: ꝑa tamē

D q̄ est noticia maior fide.

E

aliquo modo est maior: scz pro quanto illa est ex probabili ratione: hec vero soluz ex testimonio/ vel auctoritate. ¶Secũdo ptz. qz euidentia est simpliciter noticia maior fide/ et nõ loquor de maioritate graduali ꝛc.

A 2. pars secũdi articuli. ¶Ideo pro respõsione ad pẽsentem articulũ iurta predicta ponam tres ꝯclusiones. In prima videbitur/ vtrũ possibile sit viatorez de veritatib⁹ theologicis habere opinionẽ. In secunda. vtrũ possibile sit viatorem de veritatib⁹ theologicis habere noticiam euidentẽ. In tertia vtruz possibile sit viatorẽ de veritatibus theologicis habere noticiam fide maiorẽ. ¶Prima cõclusio est ꝙ naturaliter possibile ẽ viatorem de multis veritatib⁹ theologicis habere opinionem ꝓbatur. naturaliter possibile ẽ viatorẽ de illis veritatibus habere opinionẽ ad quas probandas naturaliter potest habere rationes dyaleticas/ seu probabiles inducentes ad assentiendum intellectũ indifferenter: sed sic est de multis veritatib⁹ theologicis. Igitur ꝛc. Maior patz. sed minor ꝓbatur. ¶Unde ad hoc probandũ possunt adduci illa octo media que ponit Scotus q̃stione. 2. prologi: que sunt Primo auctoritas scribentium Secũdo concordia scripture Tertio rationabilitas cõtentorum. Quarto irrationabilitas singulorũ errorũ. Quinto. prenunciatio futurorũ. Sextovtua citas miraculorũ. Septimo. ipsius legis duratio. Octauo diligẽtia in recipiẽdo. Sed de istis remitto ad eum ꝛc. Ideo aliter C ostendo propositum. ¶Pro quo

1. ꝯclusio ꝑncipal'. sciendum est ꝙ secũdum doctores rethoricos octo sunt probationum species. scilicet ꝑmo ꝛc. per fidedignũ hoim testimoniũ per autẽticum legis scriptum: per pactum. ꝙ iuramentum. ꝙ miraculum. ꝙ tormentum. per eum in cuius ore non est inuentum mendacium. et ꝙconformitatem gestuum corporalium/ et verborum. Et istis octo modis ꝓbabiles sunt articuli fidei et theologice veritates. sicut ostẽdi potest ꝛc. ¶Primo per testes D seu fidedignũ hominuz testimonium. Unde dicebat xp̃us Act. 1. Eritis michi testes in hierusalem ꝛ in omni iudea: ꝛ samaria: ꝛ vsqz ad vltimũ tre. Iurta hoc potest fieri talis ratio. Illd est probabile quod vna magna gentium cõmunitas prudens: et discreta in agibilibus/ subtilis/ ꝛ ꝓfunda in speculabilib⁹ testatur eẽ verum: sic est de articulis fidei ꝛc. Igit ꝛc. E ¶Secundo ꝙ legem seu autẽticum legis scriptum. Unde dicebat xp̃s iudeis Joh. 5. Scrutamini scripturas: quia vos putatis in ipsis vitaz eternã habere: ꝛ ille sunt que testimoniuz ꝓhibent de me. Ex scripturz ei legis moysi ostẽditur ꝙ christus fuit verus prophet et verus messias in lege promissus. et per consequẽs ꝙ eius doctrina est vera/ ꝛ credẽda. ¶Tertio per pactuz. Unde F ait aposto. Roma. 1. ꝙ euangeliũ xp̃i ante ꝑmiserat deus ꝙ. ꝓphetas suos ꝛc. Ex scripturis eñ sanctis ostẽditur ꝙ doctria xp̃i est illa quã deus ꝓmiserat in ꝓphetis: ꝛ ꝙ ꝯsequens ꝙ ipa est vera: ꝛ nullo modo erronea. ¶Quarto per uramẽtum. Uñ G

alt Apostō. Hebre.6. Quoniam neminē habuit p quem iuraret maiorem iurauit p seipm ꝛc. in quo abundātius volens ostendere deus īmobilitatē ꝓsilij sui interposuit iusiurandū ꝛc. Deꝰ eñ sanctis patribus ea que de xp̄o futura erāt non solum simplici verbo ꝓmisit. sed etiam iuramento firmauit. que oīa ostēduntur ex scripturis iam eē impleta. quare ꝛc. ¶ Quinto p miraculum. Unde dicebat chr̄istꝰ Joh.5. Ipsa opera que ego facio testimonium ꝓhibent de me. Quod nō solum verū est de operibus virtutum sed etiā de operibus miraculorum. Jurta hoc eñ potest fieri talis ratio. Deꝰ non assistit alicui (miracula naturam excedēta faciendo) in testimonium falsitatis: sed deus sicut affuit xp̄o: ꝛ discipulis eiꝰ in testimoniū doctrine sue. Igitur ꝛc. Maior videtur clara in lumine naturali. qꝛ aliter deus esset testis falsus. Minor patet de resuscitatōe Lazari Joh.12. ꝛ de alijs innumeris miraculis chr̄isti: ꝛ etiam apostolorum: et sanctorū in noīe chr̄isti in euāgelio et scripturis autēticis q̄ miracula si negētur saltem hoc vnum magnum est ꝛ ad intelligendum miraculū: q̄ sine miraculis maria pars orbis credit. ꝛc. ¶ Serto per tormentū imo diuersa genera tormentorum. Unde dicebat apostolꝰ Heb.11. Scti per fidem vicerunt regna ꝛc. Lapidati sunt. secti sunt tētati sunt. in occisiōe gladij mortui sunt: et hi oīs testimonio fidei ꝓbati ꝛc. Probabile eñ est illud esse verum et eis diuinitꝰ inspiratum pro cuius assertione tot homines vtriusq; sexus: et etatis: tot ꝛ tanta tormenta patienter/ ꝛ constanter/ ꝛ volūtarie sustulerunt. ¶ Septimo p eum in cuius ore non est inuentum mendacium. Unde apl'us Heb.6. Impossibile ē mētiri deū ideo arguitur sic. Omne reuelatū a deo est verum. sed doctrina xp̄i est reuelata a deo. igitur ꝛc. Maior ꝓz. minor apparet ex miraculis ꝛ scripturis sanctis. ¶ Octauo per conformitatē gestuū et verborum. Unde Act.4. Loquebant verbū dei cuz fiducia ꝛc. Ex gestibus enim xp̄i et discipulorum suorum patebat q̄ verba eorum non erant falsa quia non loquebantur ficticie: sz ex corde sine curiositate/ ostētatione/ vel apparatu. sz cū charitate/ affectione/ et toto affectu Igitur ꝓbabile est dicta ipsorū esse vera: quare ꝓpositum. Ad declarationem istarū rationuz possent induci multe concordātie ꝛc. sed dimitto causa breuitatis. ¶ Secūda ꝯclusio. q̄ naturaliter possibile est viatorem de multis veritatibus theologicis habere noticiam euidentē. Probatur quia phi sequentes rōnē naturalē deuenerunt (licet a posteriori) ad noticiaz euidentem istarū veritatum deus est. deus est vnus. bonus. simplex eternꝰ ꝛc (vt patz. 8. phisicorum. 7. 12. meth.) Igitur ꝛc. Et sic dicatur q̄ nunq̄ aliquis phus habuit euidentem noticiā de illa Deꝰ est. ꝛ per ꝯsequens nec de alijs quicq̄d sit de hoc. qꝛ postea de hoc tractabitur. tamen phi habuerunt euidentē noticiā istaꝝ ꝯditionaliū si deꝰ est deꝰ est bonus. simplex. eternus. ꝛc.

K

L

2. ꝯclusio ncipal.

A 3. ꝯclusio ꝓncipal'.

¶ Tertia conclusio ꝙ naturaliter unpossibile est viatorem de omnib' veritatib' theologicis habere noticiã oi fide maiorem Probat' quia si non ꝛc. vel talis noticia esset opinio/ vel euidentia. sed nullo modo põt dici. igit ꝛc. Maior ptz a sufficienti diuisione. ſz minor ꝓbat'. Primũ nõ põt dici quia talis noticia esset opinio. quia licet opinio aliquo modo scõm quid sit noticia maior fide: (vt pu' tactũ est) tamen simpliciter/ ꝛ absolute fides est noticia maior opiniõe. Uñ scõm hugonẽ de sacramẽtis. libro. 2. parte. 10. c. 2. Fides est opiniõe superior. ideo ipe diffinies fidẽ ait ꝙ est certitudo animi de rebus absentib' supra opiniones et infra scientiã constituta. Igitur suppositio ꝙ esset naturaliter possibile viatorem de oibus veritatib' theologicis habere opinionẽ (qõ non est clarum vt magis postea tanget in argumentis cõtra primã ꝯclusionẽ) tñ non ꝓpter hoc seqretur ꝙ eẽt naturaliter possibile viatorem de oibus ꝛc. habere noticiã oi fide maiorẽ ꝛc. Secundũ nõ põt dici ꝙ talis noticia esset euidẽtia. quia licet naturaliter possibile sit viatorem de aliquibus veritatibus theologicis habere noticiã euidentez: ꝛ ꝓ consequẽs oi fide maiorẽ: vt patet in secũda ꝯclusiõe: tñ hoc nõ ẽ naturaliter possibile de oib' ḣmõi ꝟitatib'. sicut ptz de istis deus est trin' ꝛ vn': de' pr̃ gñat deuz filiũ de' est hõ: corpus xpi est in sacramẽto: ꝛ sic de multis similibus. ſz nã si eẽt naturaliter possibile viatorẽ de illis ꝟitatibus habere noticiã euidentez: tunc ꝗlibet ifidelis posset naturaliter cogi ad assentiẽdũ eisdẽ: qõ apparet falsuz ꝓ experiẽtiã. Si aũt aliqs dicat oppositũ: vadat ad ifideles ꝛ hereticos conuertẽdũ ꝛc. Dixi aũt notãter in ꝯclusiõe ꝛ ei' ꝓbatiõe: ꝙ nõ est naturaliter possibile ꝛc. Et nõ dixi simpliciter ipossibile. Uñ pono aliquas propõnes. ¶ Prima est ꝙ B simpliciter possibile est viatorẽ manentẽ viatorẽ ḣre de deo noticiã intuitiuã: ꝛ ꝓ ꝑns de predictis veritatib' de deo formatis intuitiuã noticiã seu cognitiõez. Pz ex dictis supra in primo articulo in descriptiõe huius termini viator: in quarto corrolario Scda est ꝙ simpliciter possibile ẽ viatorẽ manentẽ viatorẽ de p̃dictis veritatib' ḣre noticiã euidẽtez ptz ex p̃dicta. Tertia est ꝙ non est possibile ꝓ aliquã potentiaz viatorẽ de oib' veritatib' theologicis ḣre euidentiã simpliciter absolutã. Patet de veritatibus de futuro cõtingenti/ sicut de istis. resurrectio gñalis erit. antixps p̃dicabit ꝛc. sicut tactũ est supra i scda ꝯclusiõe ꝫ tertia ꝯclusionẽ primi articuli ꝛc. Quarta est ꝙ possibile est ꝓ absolutã dei potentiã viatorẽ de oib' veritatib' theologicis ḣre euidẽtiã scõm q̃d sine ꝯditionatã. Pz qr si nõ maxime videret de illis de futuro iam dictis. ſz de illis est possibile. ſ. in casu ꝙ viator haberet noticiã dei intuitiuaz. ꝛc. Nam isto casu posito possibile esset viatorẽ habere noticiam cui cõuenirẽt oñs ꝯditiões euiC dentie scõm q̃d ꝛc. sicut pz facilz. ꝑs scdi ter ꝛc. ¶ Contra p̃dicta arguit articuli. aliqbus rõnibus. ꝛ primo contra ar'. primo primam cõclusionem ostenden-

A ꝯclusio ꝓncipal'.

do q̄ nō sit naturaliter possibile viatorē de veritatibus theologicis habere opinionē seu p̄babilem rationem. Uñ argr̄ sic. Quia ad hoc q̄ aliqua rō sit p̄babilis respectu alicuⁱ/ vel generet opinionē requirit q̄ apparentia veritatis in antecedente, et consequentia excedat apparentiam falsitatis in consequēte seu conclusione probanda: ꝫ nulla est ratio ad p̄bandū ꝟitates fidei in qua viatori appareat in antecedente: ꝛ ꝓña maior apparentia veritatis q̄ꝫ sit apparentia falsitatis in multis p̄positionibus theologicis. Igit ꝛc. Maior huius rationis videtur nota: sed minor patet in ꝟitatibus theologicis: de trinitate: de incarnatione et de eucharistia. Uñ ad p̄bandū q̄ vna res est tres res et quelz earū: vel q̄ deus est homo: vel q̄ corpⁱ xp̄i est sub sacramēto altaris ꝛ sub qualibet eius parte: non videt posse fieri aliqua ratio in qua añs et ꝓña habeant maiorē apparentiam veritatis q̄ꝫ ꝓña habet apparentiam falsitatis (et hoc circunscripta fide) Si enim sit aliqua detur illa ꝛc. Confirmatur: quia nulla ratio probans trinitatem est viatori demonstratiua. sed articulⁱ de trinitate circūscripta fide eque vt magis apparꝫ falsus sicut oppositū conclusionis demonstrate. Igitur maior est apparenta ad oppositum articli: q̄ꝫ ad eⁱ p̄bationē ꝓña tenet: q̄ conclusio demonstrata magis appareret ꝟa q̄ꝫ solū dyaletice p̄bata ꝛ hoc sic appareat ꝛ huiusmodi p̄batio sit dyaletica. ¶ Scdo arguit 2. arguit. ꝫ illud qđ dictū: q̄ fides est noticia simplr maior opinione ꝛc. oñendo q̄ naturalr possibile sit viatorem de ꝟitatibⁱ theologicis habere opinionē oī fide maiorē: q̄ illa noticia simpliciter est maior fide que ē certior et firmior ꝫ positiue est aliqua opinio certior ꝛ firmior fide. Igitur ꝛc. Maior pꝫ sed minor probatur: q̄ aliq̄ ratio p̄babilis facit opinionē alicuⁱ adhesiōis ꝛ firmitatis. Igit tales due faciūt in duplo firmius adherere: ꝛ q̄ttuor in quadruplo ꝛ sic in infinitū: ꝛ per ꝓñs vltra omnē adhesionē fidei pōt adhesio opinōis firmior: ꝛ per ꝓñs certior generari ꝛc. Confirmat: q̄ aliqui ita firmiter adherent his de quibus habent opinionem: sicut alij his de quibⁱ habent scientiā. q̄ sicut ar. 7. ethi. cor. quidā opinantiū non dubitant. sed existumant se scire. ꝛ nichil minus credūt his que opinantur q̄ꝫ alteri his que sciunt Sed nullus ita firmiter p̄ fidez adheret credibilibus sicut sciens per scientiā scibilibus que ipse novit per causā: ꝛ qm̄ illorum sūt causa/ ꝛ qm̄ ꝛc. igit. ꝛc. 3. arguit.

¶ Tertio ad idem arguit sic. q̄ opinio potest tm̄ augeri q̄ facit intellectum alicui assentire contra imperiū voluntatis. Igitur talis opinio erit certior ꝛ firmior fide. ꝓña tenet. q̄ fides hoc nō potest. sed añs probatur. q̄ scientia facit intellectum assentire contra imperiū voluntatis igitur et opinio hoc potest. consequentia tenet per auctoritatem iam positam. Confirmatur quia capio oppositum huiⁱ articuli deus est trinus/ et vnus. tunc respectu illius potest' ha-

bere intellectus aliquā rōnem inducentē ad assentiendum illi et potest habere in duplo maiorem: et sic vltra. et p ꝓ̄ns eque inducentē sicut demonstratio/ꝛ sic agentē contra imperiū volūtatis. et per ꝓ̄ns potest esse aliquis de necessitate / seu coacte infidelis. ꝛc. igitur propositum

4. arguit ¶ Quarto arguitur contra tertiam conclusionē ostēdendo ꝙ naturaliter possibile sit viatorē de omnibus veritatib⁹ theologicis habere noticiam euidentem. ꝛ per consequens oñi fide maiorem. Unde arguitur sic noticia euidens de oibus ꝟitatibus theologicis non est infinite difficultatis ideo per studiū theologicū pōt acquiri a theologis. antecedens ptz. qz aliter nulli creature esset possibilis. Sed consequētia probatur supponendo vnū quod videt clarū per experientiā. ꝛ super quo fūdant se. Aristo. ꝛ eius commentator ad pbandum ꝙ intellect⁹ sit virt⁹ immaterialis. 3. de aia. commento. 7. et est ꝙ intellect⁹ noster intelligendo fortificat. et post noticiam vnius veritatis acquisitam disponitur ad acq̄sitionem alterius. Cū igit̄ multe sint veritates theologice ad q̄rum noticiam naturaliter deuenerūt phi. vt patz. ꝛc. Sequit̄ ꝙ per noticiā illaꝝ intellect⁹ poterit disponi ad maiorē ꝛ maiorem noticiā cuiuscūq; finite difficultatis: ꝛ per consequens ad noticiam euidētē per exercitiū studij. consequētia potest deduci. ꝛc. Confirmatur p auctoritates. Pria est ad Rom̄. 1. sup illo quod notū est dei manifestū est in illis. glosa. quod noscibile est de deo manifestum est illis habent enim vnde nosse re possūt quod noscibile est de deo (scz naturalē rationem) ꝛ loquitur de gentibus phis. vnde statim post: super illo/ inuisibilia dei p ea que facta sūt ꝛc. post multa ad ꝓpositum dicit glosa. ꝙ ea que facta sunt illi⁹ sūme trinitatis noticiam habuerunt gentiū phi. ꝛc. Unde etiam Hermes termegistus de quo Augustinus meminit. d. in libro suo de ꝟbo eterno. ꝙ deus est monas et ꝙ monas gignit monadē. id ē de⁹ deū ꝛc. Secunda auctoritas ē super illo passu Exodi. 8. vbi magi defecerūt in tertio signo. di. glosa phos peruenisse ad noticiam duarū personaꝝ sed non tertie. igitur potuerūt. ꝛc. Tertia est Richardi de sancto Victore in libro de trini. Credo sine dubio ad quecūq; que necessario est esse non tantū probabilia: immo necessaria argumēta non deesse. Igitur ad articulū de trinitate. ꝛc. et p ꝓ̄ns ad oēs alios quia ille est excellētior. ꝛc

¶ Ad ista rationes respondet per ordinem. Uñ ad primā premittēda est vna distinctio / que est: ꝙ aliquid esse probabile potest dupliciter itelligi. Uno mō simpliciter. alio modo secundū quid. Undē ſm phm illud dicit probabile simpliciter quod videtur omnibus: vel pluribus: vel maxime sapientibus. Que descriptio sic intelligitur. ꝙ probabile est quod cum verū ꝛ necessarium/ non est tamē euidēs: sed apparens omnibus/ vt̄ pluribus /vel maxime sapientib⁹. Per primam clausulam excluduntur falsa/ et vera contingē-

ad primaz rationem

tia: que stricte loquendo nō dicuntur probabilia (licet aliquādo impropie) sicut dicit phs q̄ nichil prohibet falsa esse probabiliora quibusdaz veris. Capit ēm probabile impropie pro apparenti. ⁊c. Per secundam excludūtur omnia principia ⁊ cōclusiones demōstrationuz. Per tertiam excluduntur necessaria que apparent falsa omnib⁹ vel pluribus ⁊c. Sed alio modo: et magis large aliquid dicitur p̄babile p̄m quid. quod cuz sit verum siue necessarium: siue contingens non est tamen euidens sed apparens alicui/ vel aliquibus. Et p̄portionabiliter posset distingui de ratione p̄babili. q̄ vel est ex p̄babilibus primo mō
B vel secundo/ vel simpliciter/ vel secundum quid ⁊c. Ex hac distinctione sequuntur alique propositiones. Prima est q̄ nulla ratio probabilis seu dyaletica est falsigrapha siue peccans in materia/ vel in forma. ¶ Secunda est. q̄ non omnis ratio p̄babilis seu dyaletica facit semper dubitationem seu formidinez. sed frequenter firmam adhesionem. Patet. quia quandoq; adhereamus ita firmiter probabilibus sicut euidenter notis. Tertia est q̄ nullus potest secundū communem cursum euidenter cognoscere ꝺ aliquo syllogismo topico ipsū esse topicū. Patet satis. potest tamē de hoc habere
C assensum firmū. ¶ Quarta ē responsiua ad rōnē q̄ nō oēs theologice ꝟitates sūt p̄mo mō probabiles. nec ad oēs pñt hēri sim plr p̄babiles rationes. ¶ Patz primo. q̄ multe sūt hmōi ꝟitates ꝛtingētes: et nō necessarie, ⁊c. Secundo q̄ multe huiusmodi veritates que apparent falsе omnib⁹ vel plurib⁹. vel maxime sapientib⁹. ⁊ hoc intelligendo de sapientibus huius mūdi precise intentribus rōi naturali. q̄ isto modo accipitur sapiens in descriptione p̄babilis. Sic ēm sapiētes mūdi. ſ. quidā philosophi irridebant paulū: ⁊ reputabāt ipm insanire. Actuū 17. ⁊. 26. Et hoc probat ratio. ⁊ nichil plus. Tamen cum istis stat q̄ multe veritates theologice sūt probabiles. primo mō. et hoc sufficit. q̄ conclusio non est posita de omnibus generaliter. Similiter omnes sunt probabiles secundo modo. ſ. secundum quid et apud multos sicut apꝫ illos qui modicū vel nichil ꝓsiderāt de difficultate articulo⁹: ⁊ tñ p̄bationes ipo⁹ bñ ꝓsiderāt: vtpote q̄ videt superiores suos qui eos predicant: et eis conformiter operantur: ⁊ contra hoc nō vadit ratio sicut
D pōt faciliter apparere. ⁊c. ¶ Ad secundam rationē rñdetur premittendo quandam distinctionem q̄ est de certitudine. Unde sciendum est q̄ ab eodem causatur noticia de aliquo obiecto et ipsius noticie certitudo scilicet a ꝟitate ipi⁹ rei cognite. Sic ei se hz vnūqꝺq; ad cognitionē sicut ad ꝟitatē. Cū igr ꝟitas sit eqtio rei ad intellectū. iō ex vtro q̄ pōt oriri certitudo vel ex pte rei cognite vl ex pte ipi⁹ cogscētis. Prio mō fides ē noticia certissima vel saltē ita certa sicut aliq̄ alia. q̄ res cognita p̄ eaz est p̄ma ꝟitas: ⁊ oē aliō notū p̄ eaz innitit ꝟitati p̄me. q̄ ē res certissima/ necessaria/ ⁊ imutabilis. ⁊

Ad secōaz rationem

de tali certitudie loquitur ph̃s primo meth. dicens. certissime scientiarum maxime sũt priax veritatũ. id est substantiarũ separatarum: et tñ constat q̃ ista certitudo nõ est ex parte nostri intellectus/ cum se h̃abeat ad ista sicut oculus noctue ad lumen solis. vt dicitur ibidẽ. Igit ꝛc. ¶ Secũdo mõ est/ vel attenditur certitudo ex parte cognoscentis. et hoc dupliciter. q̃ vel est certitudo firmitatis/ et adherentie. vel probationis et apparentie. Primo mõ fides est notitia certissima/ vel saltem ita certa sicut q̃cũq̃ opinio/ vel scientia. Unde dicit Augusti. de vtilitate credendi. q̃ nichil est certius nomine sua fide. sed alio mõ fides non est ita certa sicut opinio vel scientia. quia non est de ita apparentibus intellectui. Et de tali certitudine loquitur Linconiensis dicens. q̃ illa sũt certiora que sunt magis apprehensibilia ab intellectu et magis penetrabilia. et sic credibilia per fidem non sunt ita certa sicut cognoscibilia per scientiam vel opinionẽ. sed ista incertitudo seu minor certitudo credendoꝝ fidei prouenit ex indispositione: seu imperfectiõe cognoscentis. et est incertitudo ꝑz quid. Exemplum de sole respectu vis⁹. ꝛc. Sic ergo patet quo modo fides est certior opinione et qũo non. Sed q̃ñ arguitur q̃ opinio possit esse firmior. et per consequens certior ratõe adhesionis: h̃oc negatur: sicut iaz patet ꝛc. Ad ꝓbationẽ q̃ñ dicit q̃ vna ratio facit opinionẽ alicui⁹ firmitatis igit dupla in duplo
B ꝛc. ¶ Rñdetur ynomõ. q̃ nõ est naturaliter possibile ratiões ꝓbabiles sic in infinitũ fortificari. ꝛc. Item alio modo dicitur q̃ supposito q̃ illud esset possibile tamen nõ sequitur q̃ intellect⁹ per rationes tales firmiter adhereret opinabili: sicut per fidem credibili. quia intellectus sic ductus per rationeꝫ precise semper adheret cum aliqua formidie. nisi illa tollatur ex imperio voluntatis. Et sic non erit ꝓ prie opinio: sed fides. Itẽ tertio dicitur ꝓbabiliter q̃ respectu cuiuscunq̃ propositiõis cuius oppositum non est euidens/ firmiorem assensũ potest in intellectu agere voluntas per suũ imperium cum aliquo motiuo: q̃ quecunq̃ persuasio sine huiusmodi imperio. Ideo assensus causatus per voluntatem firmior est q̃ aliquis causatus sine voluntate per rationẽ probabilem ꝛc. Item quarto dicitur ad cõfirmationẽ ꝛ auctoritatẽ ph̃i. q̃ ipe vult q̃ aliqui ita afficiuntur opinionibus suis q̃ ex imperio volũtatis ita firmiter adherent eis sicut alij ꝓpositionibus scitis: et h̃oc nõ est ꝓtra dicta ꝛc. Similiter negatur minor ibidem assumpta. sicut patet ex distinctione ꝛc. ¶ Ad tertiã rõnem ponũtur aliq̃ ꝓpositiones. Prima est q̃ ratio siue intellect⁹ potest induci ad assentiendũ ex affectione volũtatis ꝑ ei⁹ iperiuz. Nõ dico tñ q̃ sine motio ꝛc. Patet. qz 1. ethi. dz. q̃ in bestialibus rõ corrũpitur ꝑ volũtatem Itẽ Anse. de ꝓceptu ℣ginali. c. 4. dt q̃ oẽs alie vires q̃ ad act⁹ suos sunt subiecte voluntati. et capitu. primo deus nos et potestatẽ que in nobis est subiecit

C Ad tertiã rationem

voluntati: vt ad imperiū eiꝰ nō possimus nō facere qđ vult. ꝛc. Itē Augꝰ. sup Joh. omeł. 6. cetera potest homo nolens. credere autē non nisi volens. Itē sup illo Esay. 53. Dñe quis credidit auditui nostro. dicit glo. Si eñ querat quare iudei credere nō poterant. Respōdeo qꝛ nolebāt Ex his ptz ꝓtra Holkot. q�pp actꝰ credendi est liber: ꝛ in libera volūtatiꝫ potestate ꝛ meritoꝝ vite eterne. Sz de his magis alias Secūda ꝓpositio est qꝑ non pōt intantū augeri opinio qꝑ cogeret intellectū ꝓtra imperiū volūtatis assentire alicui cōplexo Patz. quia aliter fieri posset: vt aliquis esset coacte infidelis. Tertia ꝓest qꝑ ꝗuis non sit ita fortis aut ita cogens ratio faciens opinionē quin possit magis cogens dari (saltē per diuinam potentiā) tamen ꝓtra quālibet talē potest volūtas ꝙuertere intellectū in partē oppositam. Quarta est. qꝑ scientia facit maximū assensum ꝓtra quez nō potest volūtatis imperium: sed ꝓtra quēlibet assensuz citra scientiā seu euidentiā potest voluntas auertere intellectuz ad oppositū. ꝛc. Non dico tamē qꝑ hoc possit volūtas p̄cise per suū imperiū sicut alias tetigi superius. ꝛc. Ista autē ꝓpositio est ꝓbabilis: sed etiā videt michi qꝑ eius oppositū eque ꝓbabiliter posset poni. Sicut eñ fidelis per imperiū volūtatis cum aliquo motiuo paruo: assentit qꝑ vna res est tres res: ꝛ q̄libet earꝝ. ita videtur possibile qꝑ aliquis assentiret oppositō alicuius ꝙclusionis sibi demonstrare per imperiū voluntatis cum aliquo motiuo. puta. ex auctoritate alicuiꝰ dicētis. pone exemplum. ꝛc. ¶ Sed ꝓtra hoc ꝛ pro illa ꝓpositione arguit. qꝛ si voluntas per suū imperiuz posset ꝓtra assensum euidentē: sequit qꝑ possibile esset qꝑ aliquis nūq̄ faceret cōtra cōscientiā: ꝛ qꝑ damnati possent libere tollere maximam partē pene sue. quia possent vermem ꝓscientie deponere: imo possent suā penā diligere: ꝛ sic non esset pena: qꝛ nichil est penale nisi qđ est contra volūtatē. vt ptz per Augustinū 9. de trini. ca. 4. Ista omia sunt absurda: sed ꝓsequentia ptz. qꝛ volūtas posset per imperiū suū cū aliquo motiuo imperare intellectui qꝑ assentiat per oīa cōformiter sicut voluntas vult: ꝛ tūc tollitur ois vermis ꝓsciētie: qꝛ facere ꝓtra ꝓscientiā seu habere vermem ꝓscientie nō est aliud q̄ voluntatē dictamini rationis ꝓtrarie. Similiter voluntas dānati posset itellectui suo imperare qꝑ assentiat isti cōplexo hec pena est summe nobilis et ꝙueniēs: sed facto isto imperio nō est ratio quare intellectꝰ nō assentiat nisi qꝛ aliqua sunt dictamina rationis ita euidentia ꝛ qꝛ p eccata dānatoꝝ sunt eis ita euidentia qꝑ intellectus nō posset ꝓpter quodcūq̄ imperiū volūtatis talibus dissentire vl' cōtraire. quare. ꝛc. Sed tenēdo oppositū diceretur de dānatis qꝑ hoc nō possunt: qꝛ deus non vult ad tale imperiū ꝓcurrere. ꝛc. De hac autē materia alias ꝛ alibi videbit. Hec autē ad ꝓsens sufficiant: qꝛ satis ptz ad rationē. ꝛc. ¶ Ad quartā rationē respōdet ꝓcedēdo ātecedēs

D Improbatio instantie.

E Ad q̄rtā rationem

ꝛ negando ꝓñam. Et ad ꝓbationẽ ꝓcedo q̃ intellectus fortificatur. ꝛc. ꝛ tamen nõ sequit̃ q̃ ad cuiuslibet veritatis noticiã possit naturaliter puenire. ꝛc. Dico igitur q̃ ratio cõcluderet verũ de oibus veritatib⁹ quar̃ difficultas subest facultati naturali ipsius intellectus: sed sic nõ est in ꝓposito: qr in omni cognitione obiectũ se habet in ratione cause efficientis secundũ Augustinũ ꝛ phm. Ideo ad illã cognitionẽ ad quã causandam nõ sufficit obiectũ naturaliter agens requirit̃ obiectũ supnaturale. sic autẽ est hic. quare ꝛc.

A ¶ Ad ꝯfirmationẽ ad primam auctoritatẽ dico: q̃ apl̃us ꝛ glosa illa voluit q̃ gentiles naturaliter deuenerũt ad cognoscẽdum vnũ esse deũ. vnã primam causam. ideo redarguũtur de idolatria qr volũt creaturã pro deo. Similiter ad illud qđ ibidẽ subdit glosa. dico q̃ nõ vult aliud nisi q̃ ꝑsi deuenerũt ad cognoscendũ appropriata trium ꝑsonar̃: scz potentiã: sapientiã bonitatẽ: nõ tamen ꝓpter hoc sequit̃ quo ad distinctionẽ ꝑsonarũ. Et si forte ille hermes ad hoc puenerit: nõ tamen naturaliter sz ꝑ diuinã ispirationem Nec hoc fuit impossibile i gẽtib⁹ sicut ptz de sybilla q̃ multas arduissimas veritates fidei prophetice dixit: vt testatur Aug. li. 18. de ciuitate dei. versus ei⁹

B recitans. ¶ Ad secundã auctoritatẽ dico. q̃ illa glosa que est Augustini nõ vult aliud dicere nisi q̃ ꝑsi nõ venerunt ad noticiam tertie ꝑsone. i. potissimum effectũ bonitatis. scz incarnationem: nec hanc digne veneranti sunt: ꝛ sic min⁹ ꝑfecte cognouerunt appropriatũ tertie ꝑsone q̃s alia. ꝛc. ¶ Ad tertiã auctoritatẽ dico. q̃ nõ desũt rationes q̃stum est ex parte rei: sed bene q̃stũ est ex parte intellect⁹ nostri qui nõ potest media inuenire ex quib⁹ tales veritates euidẽter inferãtur. Et sic ptz q̃ predicte rationes nõ sunt ꝓtra dicta. Et hec de secũdo articulo. ¶ Quã-

C

D Terti⁹ articulus. Utrũ possibile sit hñre scientiam de theologicis.

tuz ad tertiũ articulũ in quo videndũ est. Utrũ possibile sit viatorẽ habere de cõclusionibus theologicis noticiã scientificã proprie. Primo premittã termi nor̃ declarationes. Scõo ponã respõsales cõclusiones. Tertio obiiciam per aliquas rationes ¶ Circa primũ punctũ tres termini sũt declarãdi: Primo qđ sit theologia. Secũdo quid sit proprie ꝯclusio theologica. Tertio quid sit noticia ꝓprie scientifica/ siue scientia proprie dicta.

prima ps

E Theologia.

¶ Primo ergo declarandus est quid sit theologia. Unde dico q̃ mlt̃pliciter potest capi. Uno modo ꝑ scriptura sacri canõis. Alio modo pro actu vel habitu mentis respectu illor̃ que in sacra scriptura ꝓtinentur. Et hoc modo iter̃ dupliciter põt sumi Uno modo pro aliquo vno actu vl̃ respectu alicui⁹ veritatis sacre scripture. Alio modo ꝑ multis actib⁹ vl̃ habitib⁹ respectu pluriũ talũ veritatũ: sicut etiã plures actus vel habit⁹ respectu pluriũ veritatũ geometrie dicũtur geometria ꝛ vna scientia geometrie ꝓpter vnitatẽ subiecti: ad qđ habent attributionẽ. Et hoc modo iterũ dupliciter potest sumi. Uno modo ꝑ actibus vel habitibus quibus

ḡs notat sensuz sacre scripture ꝛ scit vnū dictū ei⁹ per aliud exponere ꝛ ꝓbare. ꝛ alia que non formaliter ꝛtinentur in ipsa ex his que in ea ꝛtinẽtur deducere ꝛ inferre. Alio modo ꝓ actibus vł habitibus adhesiuis in animo fidelis acquisitis per discursum theologicū/ vł discursus theologicos de cōclusiōib⁹ theologicis. Et licet quodlibet istoꝝ modoꝝ quandoq; sumat theologia: tamen magis ꝓprie sumit vltimo modo. ꝛc. Ex ista distinctione sequūtur alique ꝓpositiones. ¶ Prima est q; sumẽdo theologiā primo istoꝝ duoꝝ modoꝝ possibile est aliquẽ esse infidelẽ seu nō catholicuz ꝛ tamen esse theologū. Patet: q; oēm actū vel habitū preter fidē quē acquirit theologus fidelis posset etiā acquirere infidelis si esset nutritus inter xpianos: ꝛ eruditꝰ in studio theologico: sicut ptz. ꝛc. ¶ Secūda est q; sumendo theologiā secūdo illoꝝ duoꝝ modoruz impossibile est aliquẽ esse infidelem seu nō catholicū ꝛ esse theologū. patz ex dictis et loquor de infideli simpliciter. q̄ nulli parti sacre scripture dat fidē qualis esset purus gentilis vel paganꝰ. Tertia ꝓpositio est q; ad esse ꝓprie theologum nō requiritur scire oēm sacre scripture sensuz. Ptz. q; hoc non esset bene possibile: sed sufficit scire de principaliorib⁹: ꝛ maxime literalem. ꝛc. Quarta est q; ad esse ꝓprie theologuz requiritur credere fideliter explicite vł implicite quicq̄d in sacra scriptura ꝛtinetur esse verum: ꝛ scire aliqua exponere defendere ꝛ cum omni veritate cōcordare. Unde esse theologū suscipit magis ꝛ minus: q; qui plura scit vel melius: dicitur magis theologus. ꝛ qui oia. esset perfectus theologꝰ. sicut satis ptz. ꝛc. ¶ Secundo declarandū est quid sit ꝓprie cōclusio theologica. Ad quod ostendendum primitus videndu est quid sit proprie discursus theologicus quia ex hoc ptz que sunt principia theologica/ ꝛ conclusiones theologice. Dico igit q; discursus ꝓprie theologicus est qui constat ex dictis seu propositionibus in sacra scriptura cōtentis: vel ex his que deducuntur ex his vł ex altera hmōi. Ptz q; secūduz beatū Dyoni. in dē di. no. ca. 2. Non assentienti sacre scripture non potest manuductio fieri ad theologiā. ꝛc. Igit. ¶ Item tūc solum dicimus aliquid theologice ꝓbari quādo ex dictis sacre scripture concluditur: sicut Augustinus ꝓcessit in libro de trinit. qui. libro. 1. ca. 4. ita dicit. Omnes quos legere potui: qui āte me scripserūt de trinitate que deus est: hoc intendunt secundū scripturas docere q; pater ꝛ filius ꝛ spiritussanctus vnꝰ ꝛ eiusdem substantie sunt. ꝛc. Non em̄ ait secundū aliquas scientias humanitus admuētas (aut per probabiles propositiones) sed scōz scripturas. ꝛc. ¶ Ex hac descriptione patz que sint puncipia theologica. Sunt em̄ ipse sacri canonis veritates. qm̄ ad ipsas fit vltimata resolutio theologici discursus: ꝛ ex eis primo singule conclusiones theologice deducūtur. Secūdo patet que sint conclusiones proprie theo-

Uiatorez ꝛclusionibus.

F

Cōclusio theologica.

ꝛ

1. corel.

logice distinguendo conclusiones ꝑtra principia. Sũt eñ ille veritates que nõ formaliter in sacra scriptura cõtinentur sed ex ꝑtentis in ipsa de necessitate sequũtur: siue sint articuli siue nõ: siue sint per ecclesiã determinate siue nõ. siue sint scite siue nõ. Tertio ptz ꝙ loquendo de veritatib⁹ theologicis large sicut in scõo articulo dixi. multe sunt veritates tales que nec sũt principia theologica nec cõclusiones. Patet vt ibi dictum fuit alique sunt ꝓbabiles precise: que nec ꝑtinẽtur in sacro canone: nec inde sequũtur de necessitate. Quarto ptz ꝙ nullus discursus qui est ex propositionibus probabilibus vel ex altera huiusmodi. est ꝓprie theologicus ꝑtra aureolũ. q. 1. Patet ex dictis. Item qr talis ex se nat⁹ est causare solum opinionez de sua ꝯclusione ꝛc. Item secundũ istum doctorẽ nullus discursus ex ãbabus euidẽtibus est proprie theologic⁹. Igit nec ex ambabus ꝓbabilibus. ꝓña tenet per dicta ei⁹: qr ratio quare prior nõ est theologicus est. qr habitus causatus ex eo nõ supponit fidem vt ipse dicit. sed scõm eundẽ etiã opinio nõ supponit fidem: imo nec eam cõpatitur. vt dictt eadem. q. arti. 3. Igit. ꝛc. Item scõm eundẽ nullus discursus ex probabilibus ad conclusionẽ credendam nondũ determinatã est theologicus. igitur nec ad conclusionem iam determinatam: consequentia patet: qr si illa conclusio per ecclesiaz determinaretur esset cõsimilis processus. ꝛc. Ex dictis potest dari vna regl'a meo iudicio valde utilis. Quod si ex aliquo antecedente euidenter vel formaliter sequat aliquod ꝯñs: ꝛ antecedens sit ꝓpositio ꝓbabilis vel aliqua eius pars. tũc impt̃ nens est ꝯsequens esse conclusionem theologicã catholicam seu firmiter fide credendã. Ita ꝙ nec istud ex illo sequitur: nec sibi repugnat: ꝛ hoc satis patz intuenti. ꝛc. ¶ Sed ꝑtra primũ correlariũ arguit. qr sicut dicit primo topicoꝝ. principia sunt que non per alia sed per seipsa habẽt fidẽ. sed auctoritates cõtente in sacro canone/ nõ per se ipsas sed ꝑ aliud habent fidem (scz ꝑ auctoritatẽ ecclesie) iuxta illud Augustini ꝑtra epistolaz fundamẽti. ca. 2. Ego euãgelio nõ crederem nisi me ecclesie catholice cõmoueret auctoritas. Cõfirmatur: qr nulla sciẽtia ꝓcedit ad sua principia prima ꝓbãda: sed potius ex eis ad alia sed theologia ꝓcedit ad cõcludẽdum articulos ꝛ alia que in scriptura continẽtur. vnde doctores formant cõclusiones de articulis ꝛ eos ꝓbant. Pro ista ratione pono aliquas propositiones. ¶ Prima est ꝙ nõ est intelligenduz ꝙ prima principia nõ habent fidem ꝑ alia: sic ꝙ nichil aliud ab ipsis sit causa assentiẽdi eis. Nã multa principia sumũtur ꝑ experiẽtias singulariũ: quoꝝ assensus causa est experimentũ vt ptz. 2. posteriorꝝ in fine et in ꝓhemio methaphisice. Scõa est ꝙ prima principia nõ habent fidem/ per alia (scilicet principia) ex quib⁹ ipsa demonstrentur. ita ꝙ assensus illorum aliorum sit per se causa assensus circa ipsa. ꝛ ad hũc

A

B Cõtra primũ coꝛe.

C Solutio.

assensum cōcedit̄ maior: ⁊ negatur minor. ¶ Tertia propositio q̄ per auctoritatē. Aug. nō habetur q̄ ipse ctediderit euāgelio per auctoritatē eccl'ie tanq̄ per p̄ncipium theologicū ex quo euangeliū theologice ꝓbetur eē verum: sed solum tanq̄ ex causa mouente ipm ad fidē euāgelij. ac si ipse aut alī dixisset. non crederem euāgelio nisi me ecclesie sctitas aut xp̄i miracula commouerent. in quo dicto licet fidei euangelij causa aliqua assignetur: nō tamē aliquod p̄ncipiū prius: cuius fides causa sit vt euangelio credat. ¶ Sed forte diceret q̄mo sc. l. ex isto. Instantia. omne qđ eccl'ia iubet eē credendū est verū. Ex quo p̄ncipio cū ista minore habita per experientiā. s. euangelio iubet eccl'ia eē credendum ꝓcluditur euāgeliū esse verū ⁊c. ¶ Pro hoc sit quarta Solutio. ꝓpositio q̄ posito q̄ Aug. ex tali p̄ncipio credidisset euangelio (qđ tñ ex eius auctoritate nō habetur) tñ illud nō fuit in eo p se p̄ncipiū theologie ita q̄ assēs theologicus acquireret in eo p aliquē theologicū discursū qui reduceretur i ipm vltimate/et p se. Quod patz. ¶ Primo quia illa maior ex sacra scriptura ē deducta/⁊ sic est magis conclusio theologica q̄ p̄ncipiū ⁊c. ¶ Secundo quia si illud eēt p se p̄ncipiū discursus theologici sequeretur q̄ quilibet articulus fidei theologice ꝓcluderetur arguēdo mō p̄dicto: sz cōstat q̄ ipsius vere ⁊ bene cōcludatur: non tñ theologice. alioq̄n quilibet fidelis adult⁹ etiā nouiter baptizatus anteq̄ audisset vl' legisset sacrā scripturā recipiēs euāgelium videndum ab eccl'ia: ⁊ habens illud p̄ncipium theologice ꝓcluderet quēlibet articulū: ⁊ sic absq̄ studio ⁊ noticia sacre scripture foret theologus: qđ videtur absurdū. Ad ꝓfirmationē negat̄ minor: sed itelligit̄ de articulis expresse in sacra scriptura ꝓtentis. Unde si theologo aliq̄d tale negetur nulla theologica ꝓbatio ei restat nisi ostēdere illud eē scriptū i canone. Ad ꝓbandū aūt illos articulos nō sic exp̄ssos ꝓtentos. vtiq̄ theologice ꝓcedit ex dictis scripture. Doctores āt disputātes articulos et ꝓbātes eos aliūde q̄ ex scriptura sacra nō faciūt hoc p habitū theologicū: sed per aliū mehaphisicū/ vel phisicū/aut aliū aliquē. Uñ pur⁹ phs nō fidelis similiter facere posset ⁊ forte aliq̄n melius ⁊c. ¶ Tertio declarandū est quid sit noticia ꝓprie scientifica/vel scientia ꝓprie dicta. Unde dico q̄ est noticia euidens veri necessarij nata causari per p̄missas applicatas ad ipsam per discursū syllogisticū. ⁊ capio scientiam sz qđ distinguitur cōtra illos habit⁹ intellectuales. de quib⁹ loquit phūs. 6. ethi. Per p̄mā ergo ꝓticulam excluditur error: opinio suspitio: ⁊ fides. ⁊ alie oēs noticie que nō sūt euidentes. Per secundam excluditur noticia euidens veroꝝ ꝓtingentiū: que nō est ꝓprie scientia. Per tertiā excluditur noticia euidens primoꝝ p̄ncipioꝝ: quia illa nō habetur per discursū syllogisticū. Dico aūt nata causari: quia nō oportet q̄ de facto causet̄ per tales p̄missas. Nam potest ꝓ experientiā causari. potest em

Ecclaratio noticie scientifice ꝓprie.

aliquis sine syllogismo euidenter scire: q luna est eclypsabilis per solã experiẽtiã sine syllogismo. Qd aũt ista scientia sit scientia proprie dicta ꝓz: qr ipsa est habitus veridicus. sed ſm phz. 6. ethi. nõ sũt nisi q̃nq; tales. s. intellect⁹: sapientia: scientia: ars: ⁊ prudentia. ⁊ constat q nõ est aliquis istoꝝ nisi scientia. Igit̃ ⁊c. ¶ Sed cõtra hoc arguitur ꝑ mo: qr non est similis modus acquirendi noticiam principiorũ ⁊ ꝯclusionũ: sed noticia aliquorum pncipioꝝ acquiritur p experientiã sine demõstratõe. Igitur ⁊c. ¶ Secũdo aũt ista noticia est eiusdem speciei cum noticia acquisita per demonstrationem respectu eiusdem aut non est eiusdẽ speciei. Nõ potest dici primum quia distincte cause specie: causant distinctas effect⁹ specie. sz scientie quarũ vna ẽ per experiẽtiã. ⁊ alia per demõstrationez causantur per distinctas causas specie. Igitur similiter plus differũt scientia acq̃sita per experiẽtiam. ⁊ scientia acquisita per demõstrationẽ q̃ꝫ scientia. quia ⁊ scientia propter quid. sz iste differũt specie. 1. posteriorum. Igitur ſm eã. ¶ Pro istis pono ꝓpositiões ¶ Prima est q potest eẽ ꝑsimilis modus acquirendi noticiã aliquoꝝ pncipiorum ⁊ aliq̃rum ꝯclusionũ: sed preter istum modũ cõmunẽ est vnus ꝓprius noticie cõclusionum. sz per demõstrationẽ: q̃ nullo mõ potest ꝯpetere noticie pncipiorũ ꝓmoꝝ. Et sic ptz ad ꝓmuz ¶ Secũda est q noticia cõclusionis acquisita per experiẽtiã ⁊ noticia eiusdem acquisita per demonstrationẽ sũt eiusdez speciei: quia non est inconueniẽs distinctas cãs specie hꝝ eosdẽ effectus specie. sicut sol ⁊ ignis producũt eundem calorem specie. ita in ꝓposito ⁊c. ¶ Tertia ꝓpositio sequẽs ẽ q si prio scitur cõclusio per experiẽtiam: et postea eadem per demõstrationem nõ causabitur noua scientia distincta specie: sed fiet vnus ex gradu precedente/ ⁊ sequente. sicut si primo ponatur calor per solem. ⁊ postea intẽdatur per ignez. ¶ Quarta propositio est q scientia quia/ ⁊ sciẽtia ꝓpter q̃d dupliciter accipi possunt. Uno modo pro demõstratione quia/ ⁊ ꝓpter q̃d. Alio modo pro noticia causata a premissis talium demonstrationũ. Si primo modo sic dico q specie distinguũtur respectu eiusdem cõclusionis sicut ille demõstratiões. ⁊ sic loq̃tur phus. 1. posteriorum. ¶ Secundo modo dico q non distinguũtur specie quantũcũq; noticie premissarum q̃ sunt cause efficientes noticie cõclusionis distinguãtur specie. Et sic ptz ad secũdum: ⁊ apparet descriptio scientie proprie dicte ⁊c. ¶ Ex q̃ sequũtur aliq̃ correlaria. ¶ Primo apparet quid sit scibile proprie dictum. vñ dico q est ꝓpositio necessaria dubitabilis nata fieri euidens p ꝓpões necessarias euidentes per discursuz syllogisticum applicatas ad ipsam ¶ Prima conditio (sz q sit propositio necessaria) patz. per hoc enim excluditur propositio contingens que q̃ꝫ potest esse euidẽter nota: quia tamẽ potest eẽ falsa non dicitur scibilis scientia proprie dicta. ¶ Secũda conditio (sz q sit propositio

A arguit. 1.

arguit. 2.

B Solutio.

C

D

1. ꝯditõ requisita ad ꝓpõez scibilem.

dubitabilis)patz. per hoc enim excluditur propositio per se nota.que ꝓ̄us sit necessaria: ḡa non est dubitabilis. non dicitur proprie scibilis. Item patet per inconiensem. 1. posteriorum capi. 1. vbi dicit ꝙ scientia principiorum nō est acquisita per doctrinā: quia nō docemur vl̄ addiscimus nisi illud quod cū primo concipimus est nobis dubium/vel apparet falsū. ⁊ post dubitationez manifestatur nobis veritas. Item. 2. posterior dicitur: ꝙ questiones sunt equales numero his que vere scim⁹. Igitur omne scibile est queribile: ⁊ per ꝓ̄ns dubitabile. ¶ Tertia conditio est scilz: ꝙ sit nata fieri euidens ⁊c. Quia per istam distinguitur ab aliquibus principijs que nō sunt per se nota: et ꝑ ꝓ̄ns dubitabilia: qz tamen nō ꝑnt fieri nota per discursum syllogisticum. ideo non sunt proprie scibilia. Uerbigratia ꝺ̄ ista ꝓpositione calor est calefactibilis que est necessaria ⁊ dubitabilis· qz si aliq̄s intellectus apprehenderet calorē intuitiue solum per intellectum: ⁊ nūq̄ sensisset calorez calefacere. puta si nullum calefactibile fuisset alicui calori sibi intuitiue cognito approximatum. ita posset dubitare an calor posset ꝓducere calorem. sicut dubitat an albedo potest ꝓducere albedinē. et sic ista est ꝓpositio dubitabilis: et tamen ꝑ nullam aliaz potest fieri euidens: qz est simpliciter prima: sed tm̄ per experientiā. igitur ⁊c. ¶ Sed ꝓtra scḋam conditionem obj̄citur: qz si omnis ꝓpositio scibilis eēt dubitabilis. sequeret ꝙ ille intellectus q̄ nō posset dubitare: vel errare: non posset aliquid scire qḋ est falsū: qz scia nullam impfectionē includit. igitur nō debet negari a diuino intellectu. ¶ Respondēdo dico ꝙ intellectus diuin⁹ nō habet sciam sic stricte sumptā: nec ista scientia dicit pfectionē simpliciter sed includit impfectōez s. ꝙ sit nata ꝓduci alia cōplera noticia. ¶ Secūdo seq̄tur cōtra aliquos ꝙ res extra. nō est obiectum scientie seu illud quod scitur scięcia proprie dicta patz ex dicto corrolario: qz tale obiectū est ipsa ꝓpositio demōstrabilis ⁊ē. Item sī sic. sequitur ꝙ multe scientie essent de contingentibus ⁊ possibilibus: aliter se habere contra philosophum. 6. ethicorum: ⁊. 1. posteriorum. Itez sequitur ꝙ idem esset obiectuz scientie/opinionis/fidei/⁊ erroris. ¶ Tertio sequitur contra Brego. q. 1. arti. 1. ꝙ compleruz significabile seu significatuz totale conclusionis demonstrate non est obiectum scientie proprie dicte. Patet ex primo corrolario sicut p̄cedens. Itez qz iste doctor ꝯcludit ꝙ tale ꝯplexuz significabile seu significatū totale nihil ē ⁊ qḋ nihil est: ē obiectū scie: sed nullū videtur posse maius incōueniēs concludi nec rationes sue ꝯuincunt: sed eas dimitto: qz ad logicā ⁊ methaphisicam spectant. ¶ Quarto sequitur ꝓtra eundē doctorē eadem. q. arti. 3. Qḋ ꝯclusio demonstrationis mētalis proprie accepte non est noticia vl̄ assensus. Oppositum ponit iste doctor in tribus ꝯclusionibus. sed tamē patet propositū: qz non est idē scięntia/⁊ actus sciēdi/⁊ obiectū sci

Tertia.

Instātia ꝯ

Solutio.

F

2.ps.
ticuli.

entie: sed ꝯclusio demonstratio nis est proprie obiectũ scientie: vt dictum est. igitur ipa non est scientia: vel assensus scientific⁹ quare ꝛc. Item contingit intellectum formare huiusmodi conclusionem: ꝛ tñ ignorare an ita sit sicut ipsa significat/ ꝛ dubitare/imo ꝛ dissentire: sicut patz p experientiam Et similiter. 2. posteriox dicitur. Qđ ois ꝯclusio est questio ꝛ per ꝯsequens dubitabilis propositio: vt iã dictũ est. Igitur nulla ꝯclusio est formaliter noticia vel assẽsus saltẽ talis qualis habetur p demonstrationez. Item aliter sequeretur: q eadẽ propositio in mẽte eẽt successiue. imo etiã simꝫ credere opinari ꝛ scire. Quod successiue satis patet ex p̃dicta ratione: sed q etiaz simul patet: si simul haberetur auctoritas cui assentiretur: mediũ ꝓbabile et medium demonstratiuum. tunc eñ haberetur quicquid requiritur ad quẽlibet talem actum. Item fidelis ꝛ infidelis possunt formare propositiones in materia fidei omnino eiusdem rationis, ꝛ tamẽ vnus assentit eis ꝙs formal ꝛ alius non ꝛc. Igitur neutrum est assensus fidei. ꝛ per ꝯsequens eadez ratione nec cõclusio est assẽsus scientie. ꝛ habetur propositum. Uerũ est q predictus doctor multã probabiliter sustinet oppositum: ꝛ apparenter arguit ꝯtra dicta. ¶ Sed istaz materiã breuiter transeo: qz ad aliã festinat itẽtio. ¶ His premissis respõdendũ est ad articulum in quo querebat. Utrũ possibile sit viatorem habere de ꝯclusionibus theologicis noticiam scientificam proprie dictã

A 2. ps. 3. articuli.

Unde aduertendũ est q iste articulus duas habet difficultates: vnam generalez. s. Utrũ absolute et simpliciter possibile sit viatorem per aliquem discursũ syllogisticum habere de ꝯclusionibus theologicis scientiã ꝓproprie dictam. Aliam specialẽ s. Utrum de cõmuni lege ꝛ naturaliter possibile sit viatorez per discursum theologicum de predictis ꝯclusionibus habere talem scientiam. De prima autez satis patet ex predictis i isto articulo: ꝛ similiter in secunda et tertia ꝯclusionibus primi articuli q de aliqb⁹ sic/ ꝛ de aliquibus non ꝛc. sed de hac materia remitto ad ea que tractat S. ockam contra scotum. q. 2. prologi. quia nolo hic insistere. ideo dicam solum de secũda difficultate. Sunt autem diuerse opiniones circa. hoc sicut recitat Ockam. q. 7. ꝛ Gregorius. q. 1. prologi. Sed nolo omnes recitare: ideo vnam solam que apparet mihi probabiliorvolo hic breui B ter transire. Est igitur opinio q 1. opinio. ; ex discursu theologico acquiritur scientia proprie dicta: ꝛ subalterna scientia dei ꝛ beatorũ. aꝝ p. 1. opi ¶ Cuius probatõ est: qz omnis habitus procedens ex principijs sibi creditis et notis in lumine superioris scientie est proprie scientia subalterna. patet de musica que vtiq; est scientia proprie subalterna quia procedit ex principijs sibi creditis et notis in arismetrica: et consimiliter in perspectiua ꝛc. ¶ Sed theologia procedit ex principijs tantum in ea creditis qualia sunt articuli ꝛ alia in sacra scriptura contenta. notis aũt in su-

periorib⁹ scientie lumine. scilicet scientie dei⁊ beator⁊. igit⁊ ⁊c. Cōfirmatur ratio. qua de⁹ posset ꝑseruare in intellectu sortis habitū musice que est scientia subalterna nō cōseruando i eo habitū arismetrice. sed in tali intellectu illa musica eēt proprie scientia: et tm̄ de principijs suis illa haberet fidem solum et non euidētiā. Igit⁊ ⁊c. Pro predicta opinione facit q⁹ oēs theologie doctores vocāt eam sapientiā. Unde Sapiēte. 10. Dedit illi scientiā sanctor⁊. Similiter. 1. Cor⁊. 12. Alij datur sermo scientie ⁊c. Et Augustinus. 14. de trini. c. 1. huic scientie tribuo ⁊c. Et. 6. ethico. dicit habit⁹ intellectuales veridici sunt tm̄ q̄nq⁊ ⁊ theologia nō ē aliq̄s illor⁊ nisi scientia ⁊c. ¶ Sed ꝑtra istā opinionem arguit sic. q⁊ ois scientia ꝓprie dicta est noticia euidens: vt ptz ex dictis: sz theologia nō est noticia euidēs (vt ptz ad experientiā) Igit⁊ ⁊c. Confirmatur: q⁊ ad hoc q⁹ ego habeaz scientiam de aliqua ꝯclusione: nō sufficit q⁹ principia eius sint alteri nota. qm̄ per nullā noticiā existentē in alio causari pōt ĩmediate/ ⁊ naturaliter aliqua scientia in mēte mea. Cū igitur principia theologie nō sint aut fuerint nobis euidēter nota (vt isti concedunt) seq̄tur q⁹ theologia q̄ acquirit de cōmuni lege i nobis vere nō est sciētia. Cōfirmat iterū q⁊ si scientia subalterna potest acquiri suis ꝓncipijs non notis acq̄rentib⁹ sed tantū creditis. notis aūt alicui habēti superiorem scientiā. similiter etiā sciētia non subalterna poterit acquiri ab aliquo: esto q⁹ non noverit eius principia dū modo credat illa: et alius noverit illa. non em̄ potior ratio videtur hic q̄m ibi: ⁊ per ꝯsequens non oportet dicere q⁹ sciētia est subalterna sed absolute sciētia ⁊c. q̄d isti negant ⁊c.

C improbat predicta opinio.

¶ Pro solutione aūt rationū predicte opinionis pono ꝓpositiones. Pria propositio q⁹ nulli scientie siue subalterne siue non subalterne sua pricipia sunt credita vel nota: quia nulla talis est suorum principior⁊ nota fides vel intellectus: ideo maior illius rationis est falsa de virtute sermōis. Secunda ꝓpositio est: q⁹ si illa maior intelligitur ad bonū sensum vt dicatur q⁹ oēs habitus ꝓcedēs ex principijs in lumine superioris scientie tantū notis est scientia subalterna. tūc hoc potest intelligi dupliciter. Uno modo q⁹ illa principia sint nota hñti ipam sciētiā cuius sunt p̄ncipia: ⁊ sic potest concedi. sz minor sic est falsa: quia principia theologie non sunt nota theologo vt ipsimet dicunt. Alio modo potest intelligi: q⁹ non sunt nota illi sed tantum creditā ⁊ nota alteri: ⁊ sic ē falsa: q⁊ ex noticia p̄ncipior⁊ existēte in vno nō causatur scientia ꝯclusionis in alio. Tertia ꝓpositio responsiua ad ꝓpositum est: nullus ignorans arismetricam nisi principia musice per experiētiā aut aliā viaz noscat sz tm̄ credit acquirit musicam que est scientia subalternata. sed tm̄ quendam habituz crediuū: quē si vellemus posse mus vocare musicā crediuaz. Quarta propositio pro confirmatione illius rōnis est q⁹ non omnis musica est scientia sed il

D solutio rō nū predi. opi.

la que solum est euidẽs noticia ex euidentia principioũ suorũ immediate vel mediate genita: vel aliqua alia eiusdem rõnis quaz deus imediate per semetipsum vellet causare. Ideo si deus aliquã musicã q̃ nunc est de facto sciẽtia conseruaret absq; arismetrica adhuc ipa esset sciẽtia apta nata in actus simules in quos nunc est si cetera pariter cõcurrerẽt. Nõ tamẽ er hoc sequitur q̃ musica acquisita in non habente arismetricã esset
A scientia ꝛc. ¶Ad auctoritates ibi inductas põt dici q̃ scientia capitur ibi large et nõ sicut hic Uel aliter põt dici q̃ theologia est scientia capiẽdo theologiaz vno modo supradicto. s. p habitu quo quis nouit sensum sacre scripture exponere: defendere ꝛ ꝑbare ꝛc. Qđ aũt ibi allegatur q̃ solum q̃nq; sint habitus intellectuales veridici intelligẽdum est de habitibus euidentibus qualis nõ est theologia vt hic sumitur: sed est fides vt dicetur.
B ¶Pro responsione ergo ad precedentẽ articulũ ponã tres cõclusiones. ¶Prima igit conclusio erit q̃ theologia p discursum theologicũ naturaliter acquisita non est scientia ꝑprie dicta: sed est in aio fidelis quedã adhesio siue cognitio adhesiua ¶Secunda ꝙclusio erit: q̃ theologia huiusmodi non est adhesio cũ formidine: sed est quedaz fides firma/ siue credulitas cuz certitudine. ¶Tertia conclusio erit q̃ theologia in eodẽ subiecto/ ꝛ respectu eiusdem obiecti non est naturaliter cõpossibilis
C sciẽtie/ vel opinioni. s. actꝰ actui vel habitus habitui. ¶Prima conclusio duas hz partes. quarũ prima satis pz ex p̃dictis: sz iterũ ꝑbatur: qr p nullũ discursum acquiritur sciẽtia ꝑprie dicta qui nõ est ex ꝓpositionibus primis ꝛ imediatis: vel ex his que per tales mediate vel imediate notata sunt. patet primo posterioꝝ. vbi dicit q̃ sine his vtiq; erit silogismꝰ nõ faciet sciẽtiã Constat autẽ discursus theologicus nõ est ex talibus vt pz in secunda descriptiõe. Confirmatur quia ois discursus per se ꝛ propue faciens scire est demonstratio. ꝑmo posterioꝝ: sz demõstratio est silogismꝰ faciens scire. Constat autem q̃ discursus theologicus non est demõstratio: aliter cogeret infidelem assentire ꝛc. Secunda pars ꝑbat quia si theologice probetur aliqua veritas non formaliter contenta in scriptura: nec p ecclesiam determinata cui ante hmõi ꝓbationẽ nõ assensisset fidelis: constat q̃ in aio talis fidelis acq̃ritur assensus de ꝙclusione sic ꝑbata: qm̃ impossibile est naturaliter assentire premissis et nõ assentire ꝙclusioni si ꝙsequẽtia sit euidens. Dico aũt noranter in aio fidelis siue assentiẽtis sacre scripture: qr constat q̃ p discursum theologicũ non causatur adhesio in aiõ infidelis siue nõ habentis fidem de sacra scriptura q̃uis talis noscat cõclusionẽ sequi ex p̃missis. sicut vnꝰ fidelis vel theologus: qui non assentit premissis: quare ꝛc.
D ¶Secũda cõclusio etiam duas partes habet. ¶Prima ꝑbatur: quia ois adherẽs sine formidine aliq̃bus p̃missis adheret sine formidine ꝙclusioni quã co-

Opinio doct.

1. ꝙclusio

2. ꝙclusio

3. ꝙclusio.

ꝑbatur 1. ꝙclusio

ꝑbatur 2. ꝙclusio

gnoscit sequi ex illis: ptz clare: sed fidelis siue fidem dans sacre scripture assentit indubitāter p̄missis discursus theologici. vt pz. igit ꝛc. Secūda pars sequitur ex p̄ma: qz ois assensus sine euidentia ꝛ sine formidine est fides siue credulitas firma. sed adhesio causata in aio fidelis per discursum theologicum est talis ꝛc. ¶ Tertia conclusio includit mltas partes: ideo ad declarationē ei⁹ pono aliquas ppōes. ¶ Pria est q theologia actus nō est naturaliter cōpossibilis i eodē subiecto ꝛ respectu eiusdem obiecti sciētie actui: et nec similiter habitus habitui. Pria pars ꝓbat: qz si act⁹ fidei ꝛ act⁹ scie eēnt naturaliꝝ cōpossibiles respectu eiusdē tūc nō eēt necessariū q accedente scia vel clara notitia fides cedat ꝛ p ꝛse quens in patria simul cū visiōe fides remaneret. hoc aūt est falsum: quia ꝛra Augustinū p̄dio de doctrina xp̄iana dicentē: q cum quisq; ad eterna puenerit descedētibus fide ꝛ spe: caritas auctior p̄manebit: ꝛ eandē sententiā dicit libro. 1. soliloquiorū c. 12. Itē. 12. super Gen. ad lr̄am Fides ꝛ spes q̄ nūc trāseundo pegrinationē valde necessarie sunt. nō erūt in illa vita: ꝓpter quā adipiscendā sunt necessarie. Igit ꝛc. Secūda pars ꝓbatur: qz quorūcūq; habituū naturaliter acq̄sitorum actus sunt incōpossibiles etiā ipi habitus sunt naturaliter incōpossibiles sz hituū theologie ꝛ scie respectu eiusdē act⁹ sūt icōpossibiles vt dictū est i p̄ia pte. ℈ ꝛc. Maior ptz inductiue. Itē rōne: qz si act⁹ hituū sint icōpossibiles: cū habitus naturaliter non acquiruntur nisi per actus tales habitus non poterunt simul acq̄ri. Item detur oppositum pari ratione: dicetur q nulli habit⁹ sunt incōpossibiles quia de tali incōpossibilitate non potest constare nisi per incōpossibilitatez actuum. ergo ꝛc. ¶ Secunda p- positio est q theologicus habitus est ꝓpossibilis sciētie actui: ꝛ similiter ecōtra. Probatur: qz non minus iste habit⁹ illi actui est ꝓpossibilis ℈ hitui virtutis vel vicij sit ꝓpossibilis actus de gñe actuū hit⁹ oppositi. vl etiā actuali scie hit⁹ erroris oppositi. Sz ista sūt cōpossibilia. ptz p experientiam: quia aliquis habitualiter vitiosus potest elicere vnū actū de genere virtutis non totaliter perdendo habitū vicij. Similiter vnus habēs habituz erroris potest elicere vnā demonstrationē non perdendo habitum predictum. Quod ptz quia si obliuiscereꝛ illam demōstrationē reperiret se promptum ad assentiendū conclusioni oppositē sicut prius. ¶ Tertia ꝓpositio est. q theologia actus non est naturaliter compossibilis in eodē subiecto ꝛ respectu eiusdez obiecti opinioni actui. nec similiter habitus habitui. Prima pars pz: quia impossibile est aliquem adherere alicui formidando de veritate oppositi. et adherere eidem nō formidando. Patet. quia aliter formidaret ꝛ non formidaret de eodem quod implicat contradictionē: ergo impossibile est eundem simul assentire eidez assensu theologico ꝛ assensu opinionis. consequentia patet: qz hec

E ꝓbat. 3. cōclusio.

1. ꝓpō.

F 2. ꝓpō.

G 3. ꝓpō.

4. ꝓpō

est differentia precise inter fidē et opinionē: qz fides est adhesio sine formidine. quoniā vbi dubitatio est: fides non est secūdū Hugonē libro. 1. de sacramētis. pte. 10. capī. 2. ꝛ per Augustinū 8. de trinita. ca. 4. vbi vult qꝫ in eis que ad fidem pertinent non licet dicere forte. Assensus aūt theologicus est quodāmodo fides vt dictum est. opinio vero est adhesio cum formidine scīz Auicē 6. naturalium. parte. 5. capi. 1. vbi diffinit opinionem. qꝫ est conceptio ad quam acceditur cū formidine alterius partis. Et idem dicit Iconien. in fine primi posteriorum. ergo ꝛc. Secunda pars patet ex prima sicut prius ꝓbatum est qꝫ habitus sciētie ꝛ fidei non sunt compossibiles ex incompossibilitate actuum. ¶Quarta ꝓpositio est qꝫ theologia habitus est cōpossibilis opinioni actui. ꝛ similiter ecōtra probatur: qz actualis assensus theologicus de nō sic eē est compossibilis habitui opinionis de sic eē. ergo theologicus habitus de sic eē est compossibilis opinioni actui de sic non eē. consequentia tenet per locum a minori: quia minus videtur de primo cꝫ de secundo. Antecedens probatur: qz non quilibet assensus etiam sine formidine de vno oppositorum elicitus post habitum intensiuꝫ de altero opposito corrumpit totaliter illū: sicut nec quilibet actꝰ bonus totaliter corrumpit habitualem malitiam intellectiuā ad actum oppositum: eodē modo potest ꝓbari qꝫ habitui theologico sit cōpossibilis assensus actualis opinatiuus circa idez

A
4. ꝓpō.

Igitur ꝛc. Et sic patet conclusio. ¶Sed contra primam positionez arguitur et primo cō primaz tra primā partem: quia non est maior repugnātia fidei ad sciētiam cꝫ auctoritatis ad demonstrationem. ptz: quia si sit repugnantia (cum illa non proueniat ex obiectis) oportet qꝫ proueniat ex medijs: mediū autem sciētie est demonstratio. fidei vero auctoritas: sed auctoritas ꝛ demonstratio non sunt incompossibiles. quia quis potest simul habere demōstrationē ꝛ auctoritatem. Confirmatur quia phꝰ frequenter post demonstrationes aliquarū conclusionum adducit auctoritates antiquorūz. igitur ꝛc. ¶Secundo arguitur sic. quia cuicūqz est possibile medium theologicum/ ꝛ assensus circa premissas illiꝰ/ eidē est cōpossibilis assensus theologicꝰ. qz assensus ꝯclusionis ꝓfis est ad assensum premissarū. ſz scientie alicuius ꝯclusionis theologice cōpossibile est mediū theologicū/ ꝛ assensus circa p̄missas vt patet ad experiētiam. igit ꝛc. 3. ¶Tertio arguitur contra secūdā partem. qz actus theologie compossibilis est habitui scientie. igit et habitꝰ habitui. Añs ptz ex secunda propositiōe ꝛ cōsequentia ptz: quia ex actu generatur habitus. ¶Quarto qz si in habitu sciētie nō staret habitus theologie. que est quedā fides. periculosum esset theologis conari acquirere scientiam eorū que creduntur. qz sic consentirent ad id per quod perderēt fidē: ꝛ p ꝯsequēs meritū ꝛc. Ad ista rñdetur. ¶Ad primū dico primo qꝫ auctoritas pōt dupl'r

4.

Ad ꝑmū.

sumi. Uno modo pro assensu q̃ adhibet dicto seu sermoni alicuius. sicut dicimus aliq̃d esse magne auctoritatis cui adhibetur magna fides. Alio modo potest sumi p ipomet dicto/vl̃ sermone. Scõo dico ꝙ si sumatur auctoritas primo modo neganda est minor: quoniã assensus qui proprie est auctoritas non est compossibilis demõstrationi mẽtali (illi scz) que est assẽsus seu que inducit scientiam. Tertio dico ꝙ si sumat auctoritas secundo modo neganda est maior. quoniã demonstrationi est compossibilis auctoritas sic sumpta. vt satis patet intuenti. ⁊c. Quarto dico ad pbationem illius maioris cũ dicitur ꝙ illa repugnantia nõ prouenit ex obiecto ⁊c. ꝙz nõ sit repugnãtia ex obiecto absolute est tñ ex obiecto secundum quid Inquãtũ eñ est obiectũ huius: ipsum est tale (scz ignotũ) un̄ tũ vero est illius ipsum non est tale. sed est notũ. et hoc sufficit ad icõpossibilitatẽ illoꝝ actuũ sicut patet in simili in actibus volũtatis. Desideriũ eñ: ⁊ cõplacẽtia circa idem sunt obiectũ ⁊ similiter spes ⁊ fruitio. ⁊ tñ nõ sũt cõpossibiles circa idẽ vt ptz. ⁊c. ¶ Ad cõfirmationẽ dico ꝙ Arist. post demonstrationes non inducit auctoritates. ſz bene post suas dyaleticas rões: ⁊ pbabiles argumentationes. sed etiã si illud faceret hoc nõ esset vt per eas causaret aliquẽ assensũ qr hoc nõ esset possibile ⁊c. ſz vt ostenderet cõuenientiã doctrine sue cum doctrinis aliorum: vel vt qui demõstrationes capere non sũt idonei. auctoritatib⁹ dẽt assẽsum: aut alta aliqua causa est. D

¶ Ad secũdam negatur maior: ⁊ ad pbationẽ dicitur ꝙ nõ sẽp assẽsus circa ꝯclusionẽ nat⁹ cãri er assẽsu circa p̃missas ꝯns ẽ ad illos assensus: sed hoc solu fit quando potentia non est nata recipere. intellectus autẽ habens assensum scientificũ de cõclusione non est aptus pro tunc recipere assensu creditiuũ seu fidez. Et est exemplũ sicut lumẽ solis licet sit causatiuũ caloris. tamen non calefacit speras ⁊c. Ad secõaz

¶ Ad tertiã dico ꝙ actũ illum habitui esse compossibilem põt dupliciter intelligi. Uno modo sic ꝙ per ipsũ nec tollatur: nec remittatur. et sic negatur añs. Alio modo sic ꝙ nõ tollatur ex toto/et sic ꝯceditur illud ⁊ hoc modo intelligitur illa scõa propositio vt patet ex probatiõe. ⁊ tunc negatur consequentia. Et ad probationem dicitur ꝙ per nullum actum generatur habitus. cum quo actu stat habitus oppositus accipiẽdo gñationẽ proprie pro inductiõe forme. s. illius habitus. et sic patet solutio. E Ad tertiã

¶ Ad quartã nego conseqñtiam et ad probationem dico ꝙ vtiqz tales conarentur ad illud per quod perderẽt fidem nõ q̃dem infusã: sed illã acquisitam que dicitur theologica Nec iste conatus piculosus est ſz vtilis. Nec per hoc perditur meritum qr sicut dicit Tho. ij. ij. q. 2. arti. 10. In solutione secundi argumenti alij doctores. lz tales scientie tollant fidem quia faciũt esse euidens illud quod proponitur: non tamen diminuunt rationem charitatis. per quã voluntas prompta est ad illũ cre- F Ad q̃rtaz

dendū. etiā si non esset euidēs. ac p hoc non diminuūt rōnem
A meriti. quare ꝛc. ¶ Sed adhuc
Cōtra. 3. ppōnem. contra tertiam ꝓpositionem in
Arguit. 1 cuius probatione dictum est ꝙ opinio habet necessario āneraz formidinē. arguitur et prio sic. quia capio aliquem qui hz opinionē de aliquo vero necessario vel ergo talis estimat illud possibile aliter se habere: aut non. si sic igitur talis opinio de ℣o est falsa: qz per talem estimat illud possibile aliter se habere. consequens est falsuz quia ois opinio qua quis opinatur vex: est vera. ꝛ sic erit vera ꝛ falsa. Si vero estimat illud vex possibile aliter se habere Igitur illa opinio est sine formidine: quia ois noticia qua q̄s estimat rem essē sicuti est et non aliter ē sine
Arguit. 2 formidine. Scō quia nō ois actus opinatiu⁹ per sui reiterationē corrūpit habitū firmū. ergo non omnis talis est formido losus ꝓña pz. añs ꝓbatur. quia phūs ꝛ alij circa ea de quib⁹ habent scientiā faciunt rōnes probabiles et opinatiuas. nec ꝓpter hoc perdūt scientiā quā habent similiter fideles ad ea
Arguit. 3. que tenent fidem ꝛc. ¶ Tertio si formido esset de essentia opinionis sequeretur ꝙ aucta opinione augeretur formido et ꝙ quanto quis vellet fortius opinari tanto vellet fortius formidare. consequentia videtur nota. et falsitas consequentis pz: quia aliter multuz esset inutile multiplicare rationes probabiles ad aliquid probandum. ꝛc.
4. arguit ¶ Quarto arguitur auctoritate phi. 7. ethi. dicentis. ꝙ aliqui tm̄ adherent opinionibus suis quātū alij ꝛclusionib⁹ suis demonstratis. ¶ Pro solutiōe predictaꝝ ꝓpositionū notandū ꝙ opinio mltipliciter sumit. Uno modo ꝓ p̄sūptiōe seu assensu temerario quo quis estimat se scire quod nescit. ꝛ sic sumit Augustinus in libro de vtilitate credendi. ca. 21. Tria sunt inqnit hominum genera profecto improperanda ac detestanda. vnū est opinantiū. i. eoꝝ qui se arbitrantur scire quod nesciunt. ꝛc. Et ifra qs opinamur inquit, debemus errori. Et sic non sumit hic nec communiter Alio modo sumitur pro assensu alicuius ꝓpositionis indifferenter. et sic secundum linconien. in fine primi posterioꝝ pōt tripliciter sumi. s. communiter proprie: et magz proprie. Opinio cōiter vt dicit ē conceptio cum assensu et sic est genus scientie. fidei. et opinionis proprie. et magis proprie dicte. Opinio aūt proprie dicta est conceptio vnius partis contradictionis cum timore alteri⁹ et secundū hoc vt dicit scientia non est opinio: sed tamen idem est scibile et opinabile. Opinio autem magis proprie dicta est conceptio veritatis contigētis inquantū huiusmodi. ꝛ fm hoc nec scientia est opinio nec scibile est opinabile. Unde secūdo modo horum triū modoꝝ sumitur hic et communiter ꝛc. ¶ Ad primā rōnē dico. ꝙ nō ē necesse ꝙ hns opinionē de aliq̄ ℣o necessario. ipz estimet possibile aliter se habere. nec tm̄ seq̄tur ꝙ talis opinet sine formidine ptis oppositē. Aliud em̄ est timere ꝛ oppositō: aliud possibile ipsum aliter se hēre. Uerbi gra. Si q̄s

B Notabile

opinio sumit multiphiter

C Ad primaz rationem

opinet circulū posse q̄drari vti-
q3 dubitat de opposito. non tñ
estimat ipm nō posse q̄drari. q:
si simul estimaret 2tradictoria:
nec estimat possibile esse ipsum
nō posse quadrari. multum em̄
rudis esset qui nō cognosceret
q si circulus posset q̄drari. non
est possibile non posse quadra-
ri. Si queratur vñ ꝓueniat ille
timor opinati. dico q vl' ex pro-
babilibus ꝓbōibus quas quis
habet ad oppositū: vel ex ineui
dētia medij quod habet ad op-
positum. Et istud scd3 magis vi
detur dicendum. ¶ Ad secūdā
Ad scd3 nego añs 2 dico q hñtes scien-
rationem tiam vel fidē de aliqua 2clusiōe
3 vtantur rōnibus ꝓbabilib⁹.
nō tñ vtuntur actibus formido
losis qui soli proprie dicūtur a-
ctus opinatiui/vt de opinione
hic loquimur. q: tales ꝓbatio-
nes nullum in eis causant assē
sum. sicut si aliquis de aliquo p
se noto iducerit ꝓbabilia argu-
menta: nullū in eo causaret assē
E sum. ¶ Si querat q̄re ergo phs
Ad.3.rōes inducit, cū talib⁹ demonstratio
nibus tales probabiles rōnes.
2c: potest dici sicut supra de au
ctoritatibus 2c. ¶ Ad tertiā ne
go 2ñam: q̄ tū em̄ ad ꝑmū 2ñs
patet instantia in suspitione de
qua non est dubiū quin semper
annexā habeat formidinē: 2 tñ
non augetur formido aucta su-
spitiōe: q: quāto quis vehemē-
tius suspicatur: mun⁹ dubitat.
Simliter instantia est de con-
tinentia: q̄ annexā habet diffi-
cultatē: 2 tñ cū auget nō auget
difficultas Si dicat tñ q posset
multipliciter augeri rōes pro-
babiles: q totaliter tolleretur
formido: 2 sic eēt opinio sine for
midie. Dico q si totalit tolleret
formido: etiā tolleret opinio: q:
q̄ius opinio possit magis 2 mi
nus eē cū formidie. nō tñ pōt eē
sine formidie sicut suo mō vide-
ri pōt in suspitione 2 cōtinētia.
Dico igit q si rōes probabiles
mentales sint tales q̄b⁹ assētiat
cū formidie: tūc quā tūcūq3 ml'-
tiplicent nūq3 tolleret formido
de 2clusione cū quelz secū pro-
priā ferat formidinē. Si āt sint
tales q̄b⁹ assentiat sine formidi
ne tūc 2cedo q tollēt formidinē
2 sil'r opinionē 2 gñabūt fidem.
Quantū ꝙo ad scd3 ꝑñs p3 istā
tia de 2tinētia sicut ꝑus dictuz
est. Sil'r fides 2 spes hñt anne-
xam carentiā visionis 2 fruitio
nis nec tñ quāto q̄s magis vult
credere vel sperare magis vult
carere illis 2c ¶ Ad q̄rtā potest
dici q hic phs accipit opinionē
p ꝓsūptione ultra acceptionem
Augustini supradictā q̄ inuit
p illud q̄ ibidē p̄cedit. Quidaz
em̄ opinātū nō dubitāt 3 esti-
māt scire. Uel accipit opinionē
cōiter p adhesione 2distincta ꝺ
sciētiā 2 sic ē cōis ad opinionē 2
ad fidē ꝑprie dictas. 2 hoc suffi
cit ad intentionē suā. Et hec de
tertio articulo q̄stionis. ¶ Tūc
ad rōes principales q̄stionis ad
ꝑmā negā dū est añs. sicut patz
ex primo articulo. Et ad ꝓbati-
onē negat 2ña: 2 dico ꝑmo q lo
quēdo de ꝟtute ꝑmōis notitia
euidēs nō est in infinitū certior
opiniōe: q: nulla opinio est cer-
titudo siue certa cognitio, ꝑprie
loquēdo. ¶ Scdo dico q loquē-
do ꝑproprie de certitudine. s. ap
parētia de sic eē: adhuc notitia
euidēs nō est in infinitū apparē
tior opinione: q: euidētia non

F Ad q̄rtaz rōnem.

G Ad ꝑmuz principale.

infinita apparẽtia. Tertio dico ad pbationẽ illi⁹ q ℔ tũcumq; augerẽtur rões pbabiles i apparẽtia(loquẽdo de rõib⁹ pbabilib⁹ que hñt annexã formidinez ⁊ que hñt generare opinionem)ille nũq; posset gñare certitudinem.id ẽ apparentiã eẽlẽ apparentie noticie euidẽtis.q; vbi est formido.ibi nõ ẽ equalis apparentia noticie euidentis. Quarto dico q; tñ ex hijs nõ seq̃tur.q; apparẽtia euidẽtie excedat in infinitũ apparentiã opinionis.⁊ sic eẽt infinita ⁊c. Uerbi gr̃a. Licet pfectio asini quãtũcũq; replicata nũq; redderet pfectionẽ hois /nec ei equaret. tñ hõ non excedit infinite asinũ in perfectiõe:q; aliter esset infinite pfectõis:sed de hoc alibi videndũ.⁊c. ¶ Ad scõam p̃z q̃d dicendũ est de antecedẽte ex secũdo articulo secunde ꝯclusionis vbi de hoc visũ est satis. Auctoritas autẽ Augustini ibi adducta facit pro dictis in tertio articulo.⁊c. Ad tertiã p̃mo dico q; quicquid sit de antecedente loquẽdo simpl'r ⁊ absolute.tñ ꝯña non valet q; de hoc aliqua habetur euidẽtia.vel haberi põt absq; hoc q; de illo habeat sciẽtia proprie dicta sicut põt apparere ex primo articulo. Secũdo dico q; absolute ⁊ simplicit possibile est viatorẽ de multis ℟itatibus theologicis habere scientiã proprie:licet non de oibus ⁊ de paucis cõmuniter habeat. Tertio dico ad pbationẽ añcedentis.q; ibi p̃supponitur fl'm scz q; omnes ℟itates theologice sint de deo:sicut patet ex secundo articulo. sed tamen oẽs denominantur a deo fm ethymologiã nominis. quia plures sunt de deo:et quia omnes considerantur secundum attributionem ad deum vt patuit. Quarto dico q; de veritatibus de deo põt hẽri sciẽtia p̃pe dicta q̃tuis de⁹ nõ hẽat cãz necphs diffiniẽs scire capit ibi cãz p̃pe p cã icõpleta reali:sz large p̃ illo cui ꝓpetit aliq̃d demõstrare ⁊ sic rõ non p̃cedit ⁊c. ¶ Ad quartã rõnem factã post oppositũ q̃stionis.negatur cõsequentia. et ad pbationem negatur añs quia supponit q; theologia sit scientia proprie dicta.quod est fl'm. vt patet ex articulo tertio.

Ad rõnez inoppm̃.

Et hec de prima questione ⁊ nichil plus circa prologum.

Sequitur circa primã distinctionẽ questio secunda.

¶ 2. questio

Circa primaz

distinctionẽ primi libri In qua magister agit de fruitione dei. Quero vtz esse oẽm nobis sit euidenter notũ solum deum esse fruitionis obiectum Arguit.1 Arguitur primo q; non:q; fruitio dei non est possibilis creature rationali.igitur questio falsa.consequentia est nota /⁊ antecedens probatur. quia in tali fruitione obiectũ est inproportionatum virtuti create:cum sit infinitum et virtus creature sit finita.sed inter obiectum: et potentiam perceptiuam debet eẽ aliqua proꝑtio. Igitur. Unde secundo de anima commento.14. dicitur q; sensus consistit in quadam proportiõe:qua non existente sensus non potest sentire. Igitur eadem ratione potẽtia intellectiua: ⁊ volitiua

Utruz sit nobis notum deuz fruitiõis.

A Ad scõm p̃incipale.

B ad tertiũ p̃incipale

cum nō sit ifinite potentior.ꝛc.

2.argꝝ. ¶Secundo.sic solū deo non est fruendū. Igit̄ questio falsa.ꝙse quētia nota.antecedēs ꝓbatur qꝛ virtutibus est fruendū scōm magistrū in prima disti.cap 5. vbi dicit qꝫ virtutes ꝓpter se diligimus.ꝛc.

3.arguit. ¶Tertio sic ad principale quesitū.nichil qō appareret esse ꝙtra rationē naturalem est nobis euidēter notū. sz deuz esse sup oia diligendū.et ꝓ ꝙ̄s solo deo esse fruendū: apparet ꝙtra rationē naturalē:secundū quā nichil est ab aliquo diligēdū plus q̄ se ipsum. Unde homo est marumꝰ amicus sibýpsi 9.ethi. Igitur.ꝛc. In oppositū arguit sic. Nobis est euidenter notū solū deū esse summū bonū sed oino videt euidens summū bonū esse summe diligendum scōm phm primo ethicoꝝ.igit̄. ꝛc. ¶Hic erūt tres articuli. In primo articulo ponā tres distinctiones.ex quibꝰ patebit quid ē fruitio. In secūdo iurta tria argumenta ante oppositum:ꝛ ad respondendū ad quesitū ꝓbabitur tripler ꝙclusio. In tertio circa materiā questionis mouebitur ꝛ solueť tripler dubitatio

In oppositum.

Decisio q̄stionis.

¶Quantū ad primū articulū qꝛ vsus ꝛ fruitio sunt actus voluntatis sit hec prima distinctio. Quod aliquid potest assumi in facultate volūtatis dupliciter vel ꝓpter se/vel propter aliud. Primo modo aliquid assumit in facultatē volūtatis quando aliquid repꝛesentatū voluntati per intellectū etiā si sine omni malo repꝛesentaret: assumeret in facultatē volūtatis. Alio modo aliquid assumit in facultatē volūtatis quando assumit alio ꝓsentato.ita ꝙ si aliud nō ꝓsentaret volūtati illud sine alio nō assumeret in facultatē volūtatis Primꝰ actus nō est referens vť saltē potest esse nō in aliud referens.quādo scz voluntas elicit aliquem actum circa aliquid ꝙ eundē actū eliceret etiā posito ꝙ nichil aliud sibi ostēderetur sicut si alicui clare ostēderetur deus. ille appeteret cum nullo alio sibi ostenso. Secūdus actꝰ est referēs quādo scz nō elicere tur ille actꝰ circa illud si nichil aliud ostenderet vel assumeret in facultatē volūtatis. Sicut si aliquis appetit potionez amaram quā nō appeteret si nō appeteret sanitatē. vel saltē si non ostēderet sibi sanitas. ¶Primꝰ aūt modus scz ꝙ aliquis actus sit nō referēs potest esse dupliciter. vel sic ꝙ obiectū acceptet a volūtate tanq̄ summe diligēdum ab ea.ꝛ hec est diligere aliquid tanq̄ finē vltimū:ꝛ talis actus apud theologos ꝓpriet stricte vocať fruitio. Unde Augustinus libro primo de doctrina.capitulo.18. Dicimus nos ea re frui quā diligumꝰ ꝓpter se. Et infra. Si vero inhęseris atq̄ ꝓmāseris finē in ea ponēs leticie tue.tūc vere: ꝛ ꝓprie dicēdus es frui. Uel aliter talis actus nō referens fertur in obiectū absolute sic ꝙ absolute acceptet ꝛ assumat in facultatem volūtatis/nec vt summū/nec vt nō summū.nō tamen referendo in aliud tanq̄ in finem. ꝛ talis actus ꝓprie ꝛ large posset dici fruitio. Unde hoc modo tenet Adam:ꝙ alio a deo est fruendum. capiendo scz fruitionē vt dictū est ꝓ amore absoluto:

Articulꝰ primus.

Prima distinctio.

2.distinctio.

quo aliquid amat ꝓpter se sine hoc ꝙ amor ille in aliud referatur magis amatũ. ⁊ hoc probat per magistrũ dis. prima. vbi auctoritate Ambrosij dicit. ꝙ virtutes ꝓpter se petende sunt et
A amande. ⁊c. Secũdus etiã modus scz ꝙ aliquis actus sit referens põt esse dupliciter. Uno modo sic ꝙ obiectũ acceptetur a volũtate põse ꝓpter aliud: ⁊ non ꝓpter se ⁊ talis ꝓprie est vsus. ⁊ stricte. Alio modo sic ꝙ tale obiectuz acceptetur ꝓpter se: ⁊ ꝓpter aliud. vt si aliquis diligit vinũ ꝓpter se: qz delectabile. ⁊ tamen si post considerat bonũ sanguinẽ per ipsuz generari/ ⁊ inde sanitatẽ cõseruari. icipit diligere illud tãm ꝓpter se ꝙ ꝓpter aliud. Et talis act⁹ large potest vocari vsus. Et satis ꝓprie ois actus quo aliqd
B diligitur ꝓpter aliud vocãdus est vsus. ¶ Hoc autẽ põt esse dupliciter. qz quãdo aliquid diligitur ꝓpter aliud vl sic ꝙ vtrũ ꝙ actu diligitur. vl vnũ actualiter diligitur ꝓpter aliud qũ habitualiter est dilectum sicut multi fideles amãt facere elemosinas: ⁊ multa opera ꝓpter deũ. ꝙ uis de eo actu nõ cõsiderent. ¶ Secũda distinctio est: ꝙ
C fruitio ꝓpe ⁊ stricte dicta qua assumitur aliquod in facultatẽ voluntatis ꝓpter se tanꝙ summũ bonũ est dupler. quedã est ordinata/ alia inordinata. fruitio ordinata est quãdo aliquid summe diligendũ summe diligitur. Fruitio autẽ inordinata est quãdo aliquid sũmez ꝓpt se diligitur: qũ minus ⁊ ꝓpter aliud esset diligendũ. Sed fruitio ordiata est dupler. Quedã est de bono ꝓsenti ⁊ tam habito que quietat simpliciter volũtatem qualis est fruitio patrie. Alia est de bono absente ⁊ non sic habito: que non simplicicer quietat / qualis est fruitio vie.
D ¶ Tertia distinctio est ꝙ vsus capitur dupliciter. Uno modo large ⁊ iproprie ꝓ illo quo vtimur aliquo tanꝙ obiecto. ⁊ sic ois actus volũtatis est vsus secundũ Augustinũ. 10. de trinitate cap. 11. Alio modo stricte ⁊ ꝓprie ꝓut distinguit̃ ꝓtra fruitionẽ ꝓprie dictam. ⁊ sic vti est sumere aliquid in facultatẽ volũtatis ꝓpter aliud. Et talis vsus est dupler quidã ordinatus: quidã inordinatus. Usus
E ordinat⁹ est quãdo aliquid diligitur ꝓpter aliud quo fruendũ est. Et talis actus appropriate aliquãdo dicit vsus. ⁊ sic diffinit Augustin⁹. 10. de trinita. ca. 11. vtimur eis que ad aliud referimus quo fruendũ est. Et sic distinguit̃ vti ꝓtra abuti. Usus autẽ inordinat⁹ est quãdo aliqd (quo fruendũ est) diligitur ꝓpt aliud. ⁊ talis actus quandoqz appropriate dicit̃ abusus. ⁊ sic dicit Augustinus primo de doctrina xp̃iana. ca. 1. Usus illicitus abusus potius: vel abusio nominãdus est. Sed ista acceptio est nimis stricta. Ideo. ⁊c.
F ¶ Ex predict̃ sequũtur aliqua Primo patet quid est fruitio ꝓprie et scõm qũ de ea hic loquimur. Est enim fruitio actus volũtatis quo aliquid assumit̃ in facultatẽ volũtatis ꝓpter se et tanꝙ summe diligendũ. Scõo patet quid est vsus ꝓprie et secundũ quod de vsu hic loq̃mur Est enim actus volũtatis quo

h i

2. distinctio.

frui de bono ꝓsenti

frui de bono absente

2. distictio de vsu

vsus ordinatus

vsus inordinatus

de fruitione ordinata et de inordinata

aliquid assumit in facultatē volūtatis nō ꝓpter se finaliter. sed ꝓpter aliud. Unde nō capit hic vsus prout cuiuslibet potentie operatio dicit eius vsus qualiter dicit cuiꝰ vsus bonus ipsuz quoꝯ bonū est. ¶Nec loquimur de vsu quo dicimur vti potētijs ad eliciendū actus suos. nec de vsu quo dicimur vti habitibus cū volumꝰ. nec de vsu quo dicimur vti ipso actu: cū volumus. sed de vsu quo dicimur vti aliq̄ tanꝯ obiecto. nec tamen omis talis actus in ꝓposito vocatur vsus. ptz ex dictis. ꝛc. ¶Tertio
F patz ex predictis ꝙ aliquis est actus volūtatis mediꝰ. qui nec est proprie fruitio: nec vsus scz quo aliquid amat. nec est tamē finis simpliciter vltimꝰ. nec tamen in aliud actualiter refert. ¶Et si dicat. si quid amatur et
Instātia. nō ꝓpter aliud. igitur ꝓpter se sed omne tale amat tanꝯ finis
Rñsio. vltimus. ¶Dico ꝙ aliquid dicitur amari ꝓpter se qr scz si nichil aliud ostēderetur volūtati adhuc amaretur. et tamen stat ꝙ tale non ametur tanꝯ finis vltimus: nec ꝓpter aliud saltez ponitur et actualiter: quia tūc tantū amatur aliquid tanꝯ finis vltimꝰ quando acceptatur tantū tanꝯ sup oia amandum sed isto modo nō omne amatuz ꝓpter se est amatū tanꝯ finis vltimus. qr aliquis apprehendens virtutē: ꝛ nō cogitans de felicitate. appetit virtutem non ꝓpter felicitatē: nō tamē appetit virtutē tanꝯ sup oia diligēdam. ¶Et si petatur vtrū talis
S actus semper sit malus cū per ipsum diligatur aliquid quod est ad finē. ꝛ nō tamen ꝓpter finem. Dico ꝙ actus respectu alicuiꝰ ordinati ad finem potest nō esse malus. cuius nō diligatur ꝓpter finē. vel nō referatur posituе ꝛ actualiter ad finem. ꝛ hoc maxime si nō apprehēdatur finis. Et si dicatur ꝙ omis Instātia.
defectus circūstantie requisite ad actū bonū facit actū malum. sed circūstantia finis est requisita ad actum moraliter bonum. Igit quādocunq̄ talis deficit: actus est moraliter malus sed hic deficit. Igit. ꝛc. ¶Dico ꝙ Ꝺ
nō ois defectus circūstantie requisite ad actū bonū facit actū esse malū/ vel peccatū. Tūc em ignorantia nunq̄ excusaret qđ est cōtra sanctoꝝ doctrinā. sed quādo deficit aliqua circunstātia ad quā eliciens actū ꝓ tunc obligatur tūc est actus malus: si autē tūc nō obligat ad illam circūstantiā tunc nō est malus. Sic aūt nō est in ꝓposito. qr iste in tali casu nō est obligatus ad volendū istud ꝓpter finem: si tamen talis eliceret actum circa hoc prestituēdo illud tanꝯ finē sibi respectu oim aliorꝝ peccaret. ¶Quarto ptz ex predictis 3
ꝙ aliquis est actus voluntatis qui simul est fruitio ꝛ vsus. scz quo diligitur finis. ꝛ ea que sūt ad finē ꝓpter ipsum. Et istud probat Ockam. qr sicut intellectus se habet ad principia ꝛ cōclusiones: ita volūtas se habet ad finē ꝛ ad ea que sunt ad finē Sed intellectus licet possit intelligere conclusionez distincto actu ab actu intelligendi principia: potest tamen vnico actu cognoscere vtrūq̄. Igit sic erit de volūtate. Maior satis patet. sed minor ꝓbatur. qr nō minus

Solutio.

Nota ꝺ
tckarti

Inst
4. co

Secu

aliquis actus vot sit [illegible] finaliꝰ actus

repugnat intellectui itelligere vnũ discursum vel vnam ꝓñam ꝙ vnã propositionẽ vnico actu sed scõm potest ꝛc. Cõfirmatur q; scõm cõmuniter loquẽtes intellect⁹ in patria vnico actu intelligit verbũ: ꝛ res in verbo. ꝛ similiter scõm sic loquentes voluntas vnico actu diligit deuz ꝛ creaturas. Igitur hoc nõ est negandũ ab istis in via ex quo nõ apparet euidens ratio in cõtrariũ. nec experiẽtia. nec auctoritas scripture. Igitur hoc erit probabile. ꝛc. ¶ Sed ꝓtra istud vltimũ correlariũ arguitur primo. ꝙ finis: ꝛ illud quod est ad finẽ nõ possunt diligi vno actu. q; primo posterioz. propter qõ vnũquodq; tale: ꝛ illud magis Sed illud qõ est ad finẽ diligit ꝓpt finẽ. igr finis magis diligit ꝙ ordinatũ ad finẽ. sed idẽ act⁹ nõ potest esse maior ꝛ minor dilectio. Igitur. ꝛc. Confirmat q; si eodẽ actu diligeret vtrumq;. ergo eque intẽso: ꝛ eque perfecto actu aliquis diligeret deũ: ꝛ creaturã meritorie. ꝛ per ꝓñs nõ magis diligeret deũ ꝙ creaturã. ꝛ sic de⁹ nõ esset summe ꝛ sup oĩa diligẽdus: qõ est absurdum. ¶ Secũdo sic etiã sequeretur ꝙ aliquis actus vtendi aliquo actu fruendi esset perfectior. ꝓñs est falsum. q; non est aliquis actus volũtatis perfectior fruitione dei. ꝓña patz. q; quando aliquo actu respiciunt plura obiecta ab aliqua potentia. et eque perfecte. ille actus est perfectior ꝙ alius quo respiciuntur pauciora. sed isto posito/ actus fruẽdi esset tantum respectu finis actus vero vtendi esset ꝛ respectu finis/ ꝛ respectu illius quod est ad finem. et eque perfecte respectu finis sicut actus fruẽdi: quia per hoc ꝙ aliquis diligit aliquam creaturam propter deũ non minus diligit deum ergo actus vtendi creatura erit pfectior actu fruendi deo. ¶ Tertio volũtas nõ potest simul ꝛ semel habere duos actus pfectos vn⁹ ꝛ eiusdẽ obiecti. sed posito actu meritorio in volũtate quo aliquis diligit deum propter se. potest offerri voluntati aliquid diligibile propter deũ quod potest tũc voluntas diligere propter deum. et non oportet ꝙ voluntas dimittat actum primum. igitur iste actus precise terminabitur ad creaturam. Aliter enim respectu dei essent simul et semel duo actus in voluntate. Igitur ꝛc. ¶ Quarto sicut aliquis põt diligere aliquid propter aliud dilectum: ita potest aliquid detestari propter aliud dilectum. Igĩ si actus diligẽdi aliquid ꝓpter aliud est vn⁹ act⁹ numero habẽs vtrũq; ꝓ obiecto. pari ratione act⁹ detestandi a liq̃d ꝓpt̃ amorẽ alicui⁹ erit vn⁹ act⁹ habẽs vtrũq; ꝓ obiecto. sed hoc est ipossibile q; tũc idẽ act⁹ esset amor ꝛ odium: velle et nolle. ꝛc. ¶ Pro solutiõe põdictoz ꝛ marime prime ratiõis. Et pro itellectu dictoruz premitto istam distinctionẽ. Quod aliquẽ vnam rem plus diligere ꝙ aliaz potest q̃drupliciter intelligi Uno modo: q; maiori actu dilectiõis diligit vnã ꝙ aliã et ista maioritas potest esse vel attendi/ vel penes gradualem intentionez vel penes essentialẽ perfectionem. id est. dilectio potest dict

Nota declm tellartu

Instat ꝰ 4. correl.

Tertio.

Quarto.

A Distinctio dilectiõis

maior: vel qr gradualiter intentior. vl' quia eētialiter pfectior ¶ Secūdo mō. qr vult vni maiꝰ bonuz ꝙ alteri. ¶ Tertio modo qr firmius: et naturalius inest sibi dilectio vnius ꝙ alterius. ¶ Quarto mō. qr si deberet alterius amorem e x electiōe dimittere: eligeret potius dimittere amorē vnius ꝙ alteriꝰ: ꝛ illā dicetur magis diligere cuiꝰ amorez magis eligeret ꝓseruare. Et ꝑm hoc pono aliquas ꝓpositiones ¶ Prima est qꝫ deus non ē ab hoīe magis diligendꝰ ꝙ creatura ꝓmo mō. exponēdo magis diligere. id est maiori dilectione. Uerbigratia. Dico ꝓbabiliter qꝫ sortes nō tenet diligere deū maiori dilectiōe ꝙ seipsum/ vel aliā creaturam. siue hoc intelligit de maioritate gradualis intētionis siue eētialis pfectiōis. Patet ex dictis. qr eodem actu pōt Sortes diligere meritorie deū et creaturā. Itez patet qr Sortes pōt ita remisse diligere deum sicut vult. dūmō sibi velit summum bonū/ ꝛ summum honorē. et qꝫ tali actu diligat ipm/ ꝛ ꝓpter se nō ꝓpt aliud tanꝙ ꝓpter finem. similiter Sortes potest licite diligere creaturaz ita intēse sicut vlt. dūmō nō velit sibi summū honorem. et non diligat ipsam ꝓpt se tanꝙ vltimū finē. Nam ꝑceptum diuinum de dilectiōe dei ꝛ creature nō determinat ad certū gradū intēsionis. vel etiā pfectionis actꝰ ꝛc. ¶ Secūda prō positio ē qꝫ deꝰ est ab hoīe magz diligendꝰ ꝙ aliq̄ creatura ſcdo mō exponēdo magz diligere. id est. ad maiꝰ bonū. ptz clare. ꝛ sic ꝑceptū diuinū de excessu dilectionis habende ad deū supra dilectionē habendā ad creaturā. intelligit nō de maioritate actꝰ volendi seu nolēdi. sz de maioritate bonivoliti. ¶ Tertia ꝓpositio est qꝫ deꝰ nō est ab hoīe magis diligendꝰ ꝙ creatura. tertio mō exponendo magis diligere. id est firmiꝰ/ ꝛ naturaliꝰ adhērere. ptz quia q̄libet hō firmius ꝛ naturalius diligit se ꝙ aliq̄d aliud. Unde nono ethicoꝝ dicitur. qꝫ hō est maximus amicus sibīpsi. ꝛ qꝫ amicabilia q̄ sūt ad alterum presupponunt amicabilia que sūt ad seipsū. ¶ Quarta propositio est qꝫ deꝰ est ab homine magis diligendus ꝙ aliqua creatura quarto mō exponendo magis diligere. Patz. qr nullo mō ꝺberet creatura dimittere dilectionem dei ꝓ dilectione alterius rei. Et sic patet quibus modis deus est summe diligendus ꝛ quibꝰ non. Nullo autem predictoꝝ modorū deꝰ plꝰ diligit vnā rem ꝙ aliam. sz omnes equaliter. nisi solū secundo modo. q̄libet etiā predictoꝝ modoꝝ potest licite rationalis creatura plus diligere seipsam ꝙ aliquam aliam nisi solū secūdo modo. Aliqua enim rationalis creatura tenet plus diligere. id est velle maius bonū humanitati christi/ vel beate virgini ꝙ sibīpsi. sed de hoc alias. ¶ Ex ꝑdictis dico ad primā rationem. quod licet idem actus nō possit ēe maior: ꝛ minor: intensior ꝛ remissior. tamen eodē actu potest aliq̄d magis diligi. aliud minꝰ. sicut deus eodē actu magis diligit seipsū ꝙ creaturā. ad sēsū dictum. Ad ꝓfirmationez patet ex ꝑdictis qꝫ non valet ista ꝓse-

D Ad ꝑmū.

quentia eque itenso actu diligi
tur deus ꝛ creatura.ergo eque
intense. qꝛ diligere eque inten=
A se plus cõnotat ꝛc. ¶ Ad scdam
Ad scdaz. dico qꝫ non est inconueniens a=
liquem actũ tendi aliquo actu
fruendi eẽ pfectiorem. quando
scz actus illeu tendi est etiã actꝰ
fruendi alio obiecto. Unde non
videtur qꝫ actꝰ quo creatura di
ligitur precise propter deuz. sit
impfectior ꝙꝫ actꝰ quo diligitur
precise deus. ꝛ hoc si sit actus
eque intensus. qđ non semp cõ=
tigit. Unde dicit iste doctor quẽ
insequor: pro maiori pte in hac
materia. qꝫ fruitio beatifica i pa
tria erit pcise a solo deo: ꝛ respe
ctu solius dei erit pfectior ꝙꝫ q=
cunqꝫ que potest eẽ simul respe
ctu dei ꝛ respectu creature. Nã
illa que simꝫ potest eẽ respectu
dei et respectu creature potest
elici a volũtate creata. alia autẽ
B non. Qđ autem actꝰ fruitionis
qui est beatificus sit nõ actiue a
volũtate sed a solo deo. psuadet
sic iste doctor qꝛ visio dei beatifi
ca est a solo deo actiue. igitur ꝛ
fruitio ꝛcẽ. Antecedens ꝛ similꝫ
ꝙsequentiam probat sic. Quia
quando aliqua duo sic se habẽt
qꝫ sũt supnaturalia. si imperfe=
ctius illoꝝ propꝫ sui perfectio=
nem ponat eẽ a solo deo creabi
le: ꝛ id qđ est pfectius erit a solo
deo creabile. sed habitus charj
tatis ꝛ lumen glorie. si ponant
sũt supnaturalia ꝛ impfectiora
ꝙꝫ actus fruitiõis btifice supna
turales sibi correspõdentes. et
sunt a solo deo actiue ꝟm cõmu
niter loquentes. Igitur ꝛc Itẽ
aliter sequereꝫ qꝫ volũtas beati
simpliciter posset facere se non
eẽ beatã. cũ ipsa respectu cuius
libet obiecti sit libera. ꝛ ipa sim
pliciꝫ possit cessare ab actu suo
libero. Item damnatꝰ nõ habe=
ret se actiue respectu alicuius
actus voluntatis. qꝛ aliter pos=
set se facere sine vllo actu ꝛ pcõ
sequens se posset facere sine tri
sticia ꝛ sine pena. igiꝫ nec btus
ꝛc. ¶ Scdm istam viã pcedende C
sũt iste ppositiones ¶ Prima p
positio est. qꝫ beatꝰ clare videns
diuinã eẽntiam potest circa eaz
actiue elicere actum fruitiõis.
Patet: qꝛ volũtas non minꝰ est
potens in patria ꝙꝫ in via ¶ Se
cunda propositio est: qꝫ talis a
ctus fruitõis a beato actiue eli
citus nõ erit beatificus. nec ma
xime quietatiuus. ptz: quia alti=
us qui est a solo deo ẽ pfectior
et magis quietat. Si aũt dicaꝫ
qꝫ tunc haberet semper beatus
duos actus fruendi deo. vnum
a solo deo: ꝛ alium actiue a seip
so. Ponitur tertia propositio: qꝫ
hoc consequens est probabile.
Patet: qꝛ voluntas beati teneꝫ
diligere deuz omnibus modis
quibꝰ potest. Igitur si potest a=
ctiue se habere ad aliquã fruj=
tionez eliciet eã si nõ impediaꝫ.
sed non impediꝫ per actum bea
tificuz: qꝛ cũ illi actus distinguã
tur specie ꝛ non contrarientur
vnus non impediet alium. Igiꝫ
ꝛc. Si vero aliquis vellet nega
re illud ꝙsequens: posset dicere
qꝫ ille actus non elicitur a volũ
tate ꝓpter hoc solum: quia deꝰ
non vult sibi coagere. ¶ Quar= D
ta propositio est qꝫ nullo modo
repugnat (imo magꝭ ꝙuenit no=
bilitati voluntatis) ꝛ etiã ratio
ni ꝑmij) qꝫ volũtas sit pure pas=
siua respectu actus beatifici.
¶ Primũ patet. quia ꝙꝫ uis age.

re in ꝓmuni sit nobilius pati in ꝓmuni: eo ꝙ nobilissimū agens est nobilius nobilissimo passo. tñ aliqñ pati aliquo agere ẽ nobilius: ⁊ respectu eiusdem/ ⁊ respectu diuersoꝝ. Respectu eiusdem patet: qz nobilius est intellectū vel sensum recipe ⁊ pati intellectionem vl sensationem: q̄ lapidez agere illas cognitiões vt obiectū ⁊c. Respectu diuersorum ptz: qz nobilius est recipere intellectionē q̄ ꝓducere vnū calorē ⁊c. ¶ Scdm ptz: qz q̄uis de ratione meriti sit ꝙ sit actiue a merēte: tamē de ratoe premij ẽ ꝙ sit pure passiue in premiato: ⁊ solum actiue a p̄miāte. imo si eēt actiue a p̄miato hoc non cōueniret sibi vt p̄mium. nec i hoc haberet rationē premij ⁊c. Hec ergo via est probabilis. nec est demōstratiue improbabilis: sicut nec est demonstrabilis. Uerum est ꝙ magis ꝓbabile videtur ꝙ nulla res creata sit alicui potentie cognitio vel volitio. nisi sit ab ipsa actiue: ꝛz de hoc ꝓ
E nunc transeo: quia de hoc alias
Ad tertiā videbitur ⁊c. ¶ Ad tertiā rationem dico: ꝙ volūtas potest simꝫ habere duos actus pfectos respectu eiusdem obiecti. maxime quando illud est obiectum totale respectu vnius actus. ⁊ tantum partiale respectu alterius sicut est in ꝓposito: quia quando diligitur finis precise ꝓpter se. tunc finis est obiectuz totale illius actus: quādo aūt diligit illud qđ est ad finē ꝓpter finez. tunc finis est tm̄ obiectum par-
F tiale. ¶ Ad quartam dico, ꝙ nō
Ad q̄rtaz. est incōueniēs ꝙ idem actꝰ numero respectu vniꝰ sit actus detestandi: ⁊ respectu alterius sit actꝰ amādi. s. qñ vnico actu aliquid detestat ꝓpter aliud amatum. Si autē dicatur ꝙ ista sūt opposita ⁊ ꝓsequens non possunt eidē ꝙuenire Dicendū est ꝙ ista sūt opposita: sic ꝙ nō possūt ꝓ eodē supponere: seu eidē ꝙuenire respectu eiusdē: sed bene respectu diuersoꝝ. sicut ē de naturali ⁊ libero. ꝓtingēti ⁊ necessario. ꝙ non possunt cōpetere eidē respectu eiusdem. tñ bene respectu diuersoꝝ. sicut voluntas diuina vel pater in diuinis est principiū ꝓducendi spiritūsanctuz naturaliter ⁊ necessario. ⁊ tñ est ꝓncipium producendi creaturā ꝙtingenter ⁊ libere. Similiter idē actus diuine voluntatis est dilectio dei et est odium peccati. sic igitur nō est incōueniens eundē actū volūtatis nūero sortiri diuersas denominationes propt diuersitatem obiectoꝝ. vt ꝙ voluntas eodem actu dicatur velle vnū obiectū ⁊ nolle aliud. diligere vnū obiectū ⁊ odire aliud. q̄uis ista opinantur respectu eiusdē obiecti. Et sic patet ad istas rationes
G Et hec de ꝓmo articulo ¶ Quā 2. articulꝰ
tum ad secundū articulū iurta materiā triū argumētoꝝ. Et respondēdo ad quesitū ponā tres ꝙclusiões. In ꝓma videbit vtrū fruitio dei sit possibilis creature rōnali. In scda vtrū sit ꝙcedēdū ꝙ nullo alio a deo est fruendus. In tertia vtrū sit nobis euidenter notum solo deo eē fruēdū. ¶ Prima ꝙclusio. Sicut fruitio dei est possibilis viatoribꝰ: sic est eis possibilis ex puris naturalibus. ¶ Secūda ꝙclusio. sicut q̄libet alio a deo est vtendū. sic nullo alio est fruēdū. ¶ Ter- 1. ꝙclusio. 2. ꝙclusio. 3. ꝙclusio.

tia ꝛclusio. sicut solo deo eẽ fruẽ dum est veraciter ꝛfitendum. sic non est nobis euidenter notum

A ¶ Prima ꝛclusio ꝓbatur ꝛ ꝑmo ꝑ. 1. ꝛclu. prima pars qꝫ in hoc oẽs catholici ꝛsentiunt. ꝛ silr ad hãc rationalis creatura finaliter ordiatur/ ꝛ naturalr inclinar. igitur est sibi possibilis. ¶ Secũda ps ꝓbar rationib⁹ Hollzot. ¶ Prio qꝫ omne qđ intellec⁹ humanus er suis naturalib⁹ põt credere eẽ summũ bonũ et sũme diligẽdum põt volũtas humana er suis naturalib⁹ sũme/ ꝛ sup oĩa diligere. qꝫ irrationale videt qꝫ homo dictet aliquid ab eo eẽ summe diligẽdũ. tñ ꝛ ꝙ non possit illud summe diligere cũ nihil magis sit i ptãte ipsius volũtatis ꝙ ipsa voluntas. ꝫ. libero arbitrio. c. ꝫ. Sed intellectus hũan⁹ er suis naturalib⁹ põt credere deũ eẽ summũ bonũ ꝛc. Nã possibile est ꝙ aliquis sic assentiat propter auctoritatẽ alicuius dicentis. vel etiam propr aliquaz rationẽ. ſ. qꝫ deus est ꝑma causa oĩm ꝛc. Nec oportet ad hoc credendũ ꝙ deus aliquẽ supnaturalem habitum infundat. igit nec ad diligendũ. ¶ Secũdo hõ põt ꝑ sola naturalia diligere deum plusq̃ istã rez demonstrato platone. ꝛ plusq̃ istam rem demõstrato forte ꝛ sic de singulis. ergo sup oĩa. ꝛsequentia tenet: antecedẽs ꝓbatur. qꝫ intellect⁹ põt dictare ꝙ de⁹ est melior q̃ fortes. ꝛ q̃ plato. ꝛ sic de alijs. ꝛ ꝙ magis tenetur diligere illud qđ est maius bonum. igitur cuz volũtas sit libera sequitur ꝛẽ.

¶ Tertio hõ põt ex puris naturalib⁹ velle deum eẽ deũ. et nihil aliud a deo eẽ deũ. sed talis deo vult maximũ bonũ: ꝛ nulli alteri vult tñ bonũ. ergo pl⁹ diligit deũ. ꝛc. ¶ Quarto homo errans põt diligere creaturã sup oĩa. ꝛ frui creatura ex puris naturalibus: ꝑ pari ratõe põt frui deo sine habitu supnaturalr infuso. ꝛ sic ptz ꝛclusio. ¶ Sed cõ- B tra istã ꝛclusionez arguit. Et ꝓ- ꝫ. 1. ꝛclu. mo ꝛtra ꝑmã ptem qꝫ nulla dilectio infinite pfectionis est creature rationali possibilis. ſz fruitio dei est hmõi. igit. Maior ptz qꝫ creatura rõnalis ẽ finite pfectiõis ꝛ finite capacitat; Minor ꝓbar. qꝫ obiecti pfectionis ẽ pfectior dilectio. ꝛ per ꝛsequẽs infiniti obiecti dilectio erit infinite pfectionis. Aliter cũ cuiuslibet finiti ad finitum sit ꝓportio. eẽt dare aliquã dilectionẽ creature q̃ nõ eẽt dilectio dei. et tñ eẽt eq̃lis vel maioris pfectionis ꝙ dilectio dei obiecti infiniti. qđ videtur oino impossibile ꝛc. ¶ Sedo 2. arguit. ꝛtra sedam partẽ. qꝫ si ꝛc. sequitur ꝙ creatura rõnalis possz recte agere sine gra. ꝛsequens est falsum ꝛ contra glosam Augustini super illo Ro. 11. nõ est volẽtis neq̃ currentis ꝛc. vbi dr. ꝛ ẽ verbũ Aug. in lib. de pfectõe iustic. ꝙ volũtas nra nil boni agit nisi diuinitus adiuuet. Consequentia ꝓbatur. qꝫ si voluntas posset frui deo sine gra: posset ꝛ recte agere sñ gratia. Naz sicut dicit Anſ. mono. 68. Nihil apertius q̃ creaturam rationalem ad hoc esse factam vt summam essentiam amet super omnia bona: sicut ipsa est summũ bonum sed constat rationalẽ creaturam nõ eẽ factam nisi ad opationẽ bonã ꝛ rectã ꝛc. ¶ Tertio 3. arguit. qꝫ si ꝛc. Cũ diligere deuz super

omnia sit maximū mandatum. Matth. 22. sequit̄ q̄ esset possibile ex puris naturalib⁹ obseruare oia mandata/ & sic frustra daretur gr̄a. Confirmat̄ q̄ seqūtur q̄ hō ex puris naturalibus posset vitare oīe pctm̄. Nā sicut quis posset diligere deū super oia. sic naturaliter posset cō formare se diuinis p̄ceptis per oia: sed sic faciēdo vitaret oīe
4. arguit pctm̄ quia cū tali conformitate non stat pctm̄ &c. ¶ Quarto q̄ si &c. sequit̄ q̄ magis diligens deū minus diligeret a deo. consequens falsum. & contra illud Prouer. 8. Ego diligētes me diligo. ¶ seqūtia ꝓbatur. quia capio aliquē qui sibi ex puris naturalibus acquisiuit habitū intensum diligendi deū. & capio aliū. in gratia nō habentē habitum talē. tunc primus pōt intēsius diligere deum in hac hora q̄ secūdus. ponat̄ ita esse. ergo scd̄us minus diligit & tm̄ p⁹ diligitur q̄ habet gr̄am. Cōfirmatur q̄ si primus decederet dānaretur. & secūdus saluaretur. ergo secundus plus diligit̄ &c.

C Ad pmū. ¶ Ad primā rationem nego minorem. & ad ꝓbationē quādo dr̄ obiecti pfectionis est dilectio pfectior. ¶ cedo ceteris paribꝰ q̄ nego ¶nam igitur infiniti obiecti est dilectio infinite pfectionis. Nec ꝓpter hoc seqūtur q̄ sit aliqua dilectio que non sit dilectio dei. que sit equalis/ vel maioris pfectionis quam dilectio obiecti infiniti. Nō oportet em̄ q̄ cuiuslibet finiti ad quodlibet finitum. sit isto modo ꝓportio. q̄ vnū aliquotiens replicatū possit reddere pfectionē alterius/ seu eā attigere/ vel excedere sicut alibi vidēdum est. ¶ Si aūt dicat̄ q̄ in infinitū pfectius est diligere deū q̄ lapidē. seu aliꝰ creatū. ergo diligere deū est infinite pfectōis. ¶ Uno modo potest dici negando aīs. sicut tactum fuit in fine p̄cedētis q̄stionis. in solutiōe p̄me rōnis ante oppositū. ¶ Alio modo dicūt alii qui negando illā cōsequētiam. Unde dicūt q̄ est instātia q̄n fit cōparatio inter distincta scōm spēm. sicut nō sequitur in infinitum Sortes est pfectior asino. ergo Sortes est infinite pfectionis. Similiter non seq̄tur q̄ corpus in infinitū excedit lineam/ & linea punctū. ponēdo q̄ talia sint res quedā. ergo corpus est infinitum. vel linea est infinita. Quod aīs sit verū ꝓbatur quia corpus excedit superficiē. & linea punctū plusq̄ in duplo plusq̄ in triplo. & sic in infinitū. Et sic posset argui de Sorte & de asino. Similiter datur instātia sic. Non seq̄tur a. in infinitū mouetur velocius q̄ b. ergo a. mouet in infinitū velociter. Ponat̄ q̄ b. sit vnū mobile motū difformit. sic tm̄ q̄ nunq̄ moueat̄ ita velociter sicut sol sed p vnam horaz tardius & tardius moueat̄. & sit a. sol. tūc hec est vera. in infinitū mouet velociꝰ a. q̄ b. q̄ b. mouet in infinitū tardius q̄ a. q̄ plusq̄ in duplo plusq̄ in triplo tardiꝰ & sic in infinitū. Nā de a. q̄ non tunc oportet ꝓcedere q̄ in certa ꝓportōe b. mouet tardius q̄ a. sit ergo in quadruplo. Cōtra. q̄ in aliqua parte hore mouet b. tardius q̄ i quadruplo. ergo nō p̄cise i quadruplo mouet b. tardius q̄ a. Itē aliter ꝓbatur sic in ꝑma parte ꝓportionabili

Dinstātia. solutio. 1. solutio. 2.

huius hore b. moueatur tardi⁹ ꝙꝫ a. ꝛ in secunda tardius ꝙꝫ in prima. ꝛ in tertia tardius ꝛc. Et sic nulla tarditas fuit maxima ꝙꝫ b. mouebatur Igitur in infinitũ mouebatur tardius ꝙꝫ a. ꝛ tamẽ nõ est verũ ꝙ b. moueat infinita tarditate. nec a. infinita velocitate. sic põt dici in ꝓposito ꝛc. Sed de hac materia videndum est in materia de ꝑfectiõe specierũ.

A Ad scdm. ¶ Ad secundã rõnem respondendo/ ꝓ ea ꝛ sequẽtib⁹ pono quattuor ꝓpõnes. Prima est ꝙ nullus homo põt stante lege per pura naturalia implere preceptũ de dilectiõe dei super oia. Patz. qꝛ lex que est/ iubet ꝙ actus cadens sub ꝑcepto fiat in gr̃a. que est habitus supnaturalis. ergo lz existens extra gr̃am per sola naturalia possit dilige re deũ super oia. non tñ implet preceptũ ad intẽtionem precipientis nisi sit in gr̃a. Et hoc est ꝙ mꝛti doctores dicũt ꝙ homo potest implere preceptũ quãtũ ad substantiaz ꝑcepti/ vel facti cadentis sub precepto: nõ tamẽ ꝙ̃tum ad circũstantiã facti ꝛ intentionez ꝑcipientis. Et ad hoc est determinatio eccl̃ie. de cõsecratione dist. 4. c. vlti. Qui dixerit ꝙ sine gratia possum⁹ mandata dei implere ꝑ liberũ arbitrium anathema sit. Uñ contrariũ fuit hereſis plene ipoꝛũ pelagianoꝛũ ꝛc. Secũda est ꝙ nullus hõ potest stãte lege per pura naturalia recte agere meritorie. Et loquor de merito vite eterne. Pz ex prima. ꝛ iõ si quis ꝑ pura naturalia eliceret actuz dilectiõis dei supꝛ oia. nõ eẽt sic meritori⁹ ꝛc. Tertia est ꝙ null⁹ hõ põt stante lege ꝑ pura naturalia sine gr̃a recte agere simpliciter ꝛ absolute. pz. qꝛ null⁹ simpliciter ꝛ absolute agit recte nisi q̃ agit cõformr̃ legi diuine. sz nullus sic agit nisi sit in gr̃a ꝓm legem statutã ꝛc. Quarta est ꝙ aliqs põt stante lege ꝑ pura naturalia sine gr̃a moraliter recte agere. Patz. qꝛ per recte agere moraliter nichil aliud intelligo nisi agere cõformiter dictamini rõnis. quam phi morales sicut Aristoteles/ Tullius/ Seneca/ aut alij sil̃es vocassent rõnẽ rectã. sz ꝓstat ꝙ aliqs existens extra gr̃am põt sic agere Igitr̃ ꝛc. Et ꝑ ista ptz ad rõnẽ ꝛ apparet solutio ad mꝛtas auctoritates sctoꝛũ q̃ in hac materia videnr̃ sibimuicẽ repugnare.

B ad tertiũ. ¶ Ad tertiã ptz ex dictis qualiter hõ ex puris naturalib⁹ possit obseruare dei mãdata: ꝛ qualiter nõ

C Ad q̃rtũ. ¶ Ad cõfirmationẽ negat̃ ꝓna loquẽdo scdm̃ legẽ statutaz ꝛc. ¶ Ad quartã ꝛ ei⁹ cõfirmationẽ dico ꝓmo ꝙ ꝓna nõ valet. nõ em̃ sequit̃ deus infundit ipsi a. charitatẽ/ vel cõseruat/ vel auget/ ꝛ non ipsi b. ergo plus diligit ꝛc. Similiter nec seq̃tur. de⁹ saluaret a. si nunc decederet in gratia/ ꝛ dãnaret b. quia nõ est nunc in gr̃a ergo plus diligit ꝙꝫ b. Instantia pz si b. sit predestinat⁹ existens nũc in mortali pctõ ꝛ a. sit prescitus existens nunc in gr̃a ꝛc Secũdo dico ꝙ cõsequens non est impossibile. Nã de facto verũ est in exẽplo iam dicto similiter p̃destinatus q̃ dormit ꝛ actu non diligit deũ plus diligitur a deo ꝙꝫ p̃scitus ꝙꝫ tũcũq; diligat deũ. Dico tertio ꝑ intellectu scripture. ꝙ ly diligere capit̃ eq̃uoce in scriptu

rs. Uno modo ꝑ motu/ vel actu volūtatis quo vult deo bonum Alio modo ꝑut idē ſignificat q̄ pſeuerāter viuere ſcōm dei mā data iuxta illud. Joh. 14. Qui habet mādata mea ⁊ ſeruat ea. ille eſt qui diligit me ⁊c. Quarto dico q̄ qui ſecūdo modo pl⁹ diligit plus diligitur. ſed non oportet primo modo. Nā ꝛp̄us plus dilexit petrū qñ negauit eū q̄ iudam qñ etiam ipſe erat in gratia. q̄ ad maius bonum.
¶ ⁊ ſic ptz ad rationē. Et de ꝓma
ꝓbat. 2. cōcluſione. ¶Secunda ꝟcluſio
concluſio ꝓbatur: ⁊ ꝓmo ꝓma pars. quia quodlibet aliud a deo ꝓpter deum/ ⁊ ꝓpter ipm factū eſt. Nam ipſe eſt finis vltim⁹ ⁊ ꝓma cauſa effectiua oim aliorū. Igitur oñe aliud a deo propter deum eſt vtendū. Secūda pars ptz. quia nichil aliud a deo eſt ſup oñia diligendū ⁊c. Tamē ad maiorē declarationē ei⁹ cōcluſionis pono quattuor ꝓpoſitiones. ¶Prima eſt q̄ licet quodlibet ens ſiue deus ſiue creatura poſſit eē obiectū actus vtendi. tamē de⁹ non eſt obiectus vſus ordinati. ¶Prima pars ꝓz. quia quodlibet quod volūtas poteſt referre ad aliud poteſt eſſe obiectū actus vtendi. ſed volūtas ex libertate ſua poteſt referre quodlibet ad aliud: ⁊ quocūq̄ ſibi oſtenſo poteſt aliud magis diligere: ⁊ per cōſequens poteſt diligere ipm ꝓpter aliud. Scōa pars ptz. q̄ deus eſt finis vltimus. ſed tale non eſt ad aliud referibile. Secūda ꝓpō eſt q̄ quodlibet aliud a deo pōt eē obiectū vſus ordinati. ꝓtz. q̄ quodlibet aliud a. ſumme acceptato pōt aſſumi ordinate in facultatē volūtatis ꝓpter ſumme acceptatum. Nam quodlibet tale aut eſt bonū aut malus. ſi ſit bonū ꝓpter ſumme acceptatū pōt ordinate amari: ſi ſit malus pōt odiri ꝓpter ipm deum ſumme amatū ⁊c. Tertia eſt q̄ aliquid aliud a deo poteſt eſſe fruitiōis obiectū inordinate. Patz. q̄ aliqua creatura pōt ſeipſam diligere ſup oia/ ⁊ tāq̄ finē vltimū. ⁊ ſic ex hoc ꝓz reſpō ſio ad formā q̄ſtionis ⁊c. Quarta eſt q̄ nichil aliud a deo eſt/ aut eſſe poteſt ſaltem ſcōm legē ſtatutā ꝓ nunc ordinate fruitiōis obiectū. ꝓz. q̄ oīs dilectio qua aliquid aliud a deo diligeretur ſup oia/ ſiue tāq̄ finis vltim⁹ eſſet inordinata ⁊ culpabilis ſecundū legem ſtatutā. Et dico ſecundū legē ſtatutā. q̄ nō videt impoſſibile/ nec implicare ꝟcradictionē q̄ deus poſſet abſolute obligare creaturā ad vtendū deo et fruendū ſeipſa. aut alio obiecto creato. ¶Et eſt hic aduertendū q̄ qñ dico q̄ deus nō eſt obiectum vſus ordinati nec creatura eſt obiectū fruitionis ordinate nō volo dicere quin aliquo actu qui eſt vſus ordinate diligatur de⁹. ⁊ aliquo actu qui eſt fruitio ordinate diligat̄ creatura. Nā eodē actu (vt ſupra dictum eſt) ordinate diligitur de⁹ ⁊ creatura ꝓpter deum: ⁊ talis actus. eſt vſus ⁊ fruitio. et habet vtrūq̄ pro obiecto. ſed volo dicere q̄ deus nō eſt obiectum quo ordinate vtamur. nec creatura eſt obiectum quo ordinate fruamur: ⁊ ſic ptz diuerſ⁹ ſenſ⁹ ꝟcra. 2. cō
tituli q̄ſtionis ⁊c. ¶Sz ꝟcra iſtā cluſionē.
ꝟcluſionē arguit ⁊ ꝓmo ꝟcra pri
mā partē. q̄ odio dei nō ē vtēdū
igit nō q̄libet a deo ⁊c. Añs. ꝓ

D

E'

7. arg

3. arg

4. arg

batur. qz odiũ dei nõ est ordinate in deũ referibile. Nã sequtur. refertur. ergo est. sed nõ potest esse ab aliqua ꝛ volũtate sine peccato. ergo nec potest referri in deum ab aliqua voluntate sine
7. arguit peccato. quare ꝛc. ¶Scdo non quolibet alio a deo põt volũtas abuti. ergo nec ordinate vti. cõsequẽtia tenet. qz vsus ꝛ abusus habent fieri circa idem. Añs pz qz scdm Aug. libro. 2. de libe. ar. Virtutib⁹ nemo male vtitur ceteris aũt bonis non solus bene sed etiã male quisq; vti potest.
3. arguit. ¶Tertio arguitur ꝓtra scdam partem. omni illo est fruendũ qõ potest satiare volũtatẽ. sz aliud a deo est hmõi. igit. maior videt nota. Probatur minor. qz quando aliqui actus alicuius potentie sic se habẽt qꝫ vnus est simpliciter pfectior si actus simplr impfectior potest satiare illam potentiã. multomagis hoc põt actus perfectior. Sed possibile est qꝫ aliquis act⁹ voluntatis respectu alicuius creature sit pfectior ꝙ actus volũtatis respectu dei. qz cuz act⁹ respectu dei sit finis/ ꝛ p cõsequẽs habeat certã ꝓportionẽ in pfectione ad alios actus possibile erit qꝫ fiat aliquis actus pfectior respectu creature ꝛc. vel qꝫ tantũ multipliceturrespectu creature qꝫ eq̃ ualeat actui respectu dei ꝛc.
4. arguit ¶Quarto. qz si d⁹ est summe diligendus hoc non est nisi qa summũ bonũ est summe diligendũ. sz scdm philosophũ. 3. thopi. sicut summũ ad summũ et magis ad magis ꝛc. ꝛ per ꝙsequẽs si summũ bonũ est summe diligenduz: ꝛ magis bonũ erit magis diligendum. ꝛ sic angelus erit magis diligendus ab homine ꝙ ipsemet. quod est cõtra phm. 9. ethi. ꝛ Augustinũ de doctrina xpiana vbi ponit ordinez charitatis ꝛc. ¶Ad istas rñdet A
Ad pmũ. Ad pmã rõnem negat añs/ et ad ꝓbationẽ dico qꝫ licet ista cõsequẽtia posset negari odiũ refertur ꝛc. ergo est. vt pz satis. tñ cõcesso ꝙsequẽte. dico qꝫ non sequitur/ odiũ dei non põt esse libere a volũtate aliqua sine peccato. ergo nõ põt referri in deũ a voluntate aliqua sine peccato Nã ab alia volũtate non odiente põt referri ip actum detestãdi seu nolendi. in quo non solũ nõ peccaret sz mereret ꝛc. ¶Ad se- B
Ad scdm. cundã dico qꝫ isti termini vti et frui accipiũtur eq̃uoce. Nã vno modo dicimur vti vel frui aliquo tanq̃ potentia vel habitu: sicut dicim⁹ artificẽ vti arte sua: ꝛ hoc modo etiã diceremus qꝫ fruitione fruendũ est. scilz deo. Alio modo dicimur vti vel frui aliquo tanq̃ obiecto. ꝛ sic capitur in ꝓposito: vt patuit. Si ergo pmo modo capiatur vti ꝛ ꝓportionabiliꝫ abuti. verũ est qđ assumitur. et sic intelligit Aug. C
non secũdo mõ. ¶Ad tertiaz di- Ad tertiũ co pmo qꝫ nichil aliud a deo potest satiare volũtatẽ obiectiue. hoc aũt soluz fide creditur/ nec est euidens. Scdo dico qꝫ null⁹ actus voluntatis respectu alterius a deo potest ipsam formaliter satiare: quia nullus alius actus excludit omnem anxietatem et tristiciã: qz quocũq; alio obiecto creato habito põt volũtas aliquid aliud cum tristicia appetere. Tertio dico ad ꝓbationem qꝫ actus fruitiõis diuine essentie est pfectissimus act⁹

et ille solus est quietatiuus voluntatis create. Quarto dico qꝫ iste actus sit finit⁹ finite pfectus. nō tñ poterit attingi ab aliquo alio actu seu alijs actibus Unde argumentū solum habet locum qñ talia quoꝝ vnum est perfectius ꝛ aliud imperfecti⁹ sunt eiusdem rationis. Sed dicetur. solum finite bene est creature rationali per fruitionē respectu dei sed in infinitum contingit bene esse creature rationali per aliud a fruitione siue subducta fruitione. Igitur ita bene vel melius contingit esse rationali creature per aliud a fruitione sicut bene est ei p fruitionem. consequētia videtur nota: et similiter prima pars antecedentis: sed secūda probatur: quia ostendatur voluntati aliquod obiectum aliud a deo sub ratione boni ꝛ delectabilis tūc voluntas potest illud diligere/ et in eo delectari quantū illud apparet sibi bonum et delectabile. Iterum ostēdatur sibi duplum diligibile sub ratione in duplo diligibilis et delectabil'. tunc poterit in duplo plus ꝛ diligere et delectari. et sic argū de tertio. quarto. quinto. ꝛ deinceps. Igit' ꝛc. ¶ Ad hoc respondet vnus negando ꝓñam ꝓmaz

Instātia.

D Solutō. 1

ſz iudicio meo licet sit facile sic dicere. non est tamen facile intelligere. nam ipse videtur negare manifeste verum. ſ. illam ꝓñam: et ꝓcedere falsum. ſ. ptez antecedentis secundam. quare ꝛc. Ideo concessa ꝓña nego illā partem secundam antecedētis:

Solutō. 2

et ad probationē dico. Primo qꝫ eēt deuenire aliqñ in tali pcessu ad aliqd obiectū qđ nō amabit ꝑ volūtate nec delectabit eā. Et hoc est ꝑbabile ꝓpt̄ limitationē capacitatis volūtatis Nā qñ dilectio ꝛ delectatio volūtatis respectu illoꝝ obiectoꝝ sic p̄sentatoꝝ erit tanta quantā potest capere volūtas: obiectum vlterius p̄sentatū non delectabit quare ꝛc. ¶ Scđo dico qꝫ quantumcunqꝫ fiat tñ volūtate delectatio aut dilectio respectu taliū obiectoꝝ nunqꝫ tñ satiatur ꝓpter hoc. Et rō est: qꝛ quodlz aliud a deo secum affert quandam indigētiā potissime illi potentie que est capax dei sicut diuitie auaro ꝛ hmōi. sicut etiam posset poni exēplū qꝫ rōes dialetice ex natura sui semp adducunt formidinē. ideo q̄tq̄t sunt nō possunt causare ita pfectum assensum. sicut demonstratio.

E Solutō. 3

¶ Dico tertio qꝫ aliq̄ fruitio respectu dei est ita pfecta qꝫ per ipsā satiatur volūtas creata: qꝛ fruitio beatifica excludit omnē indigentiam: ꝛ hoc naturaliter quod dico: qꝛ forte de potentia absoluta posset compati secum tristitiā sicut fuit in xp̄o ꝓñ aliquos ꝛc. Quarto dico qꝫ cuilibz rationali creature frui deo beatifice est sūme bene esse sibi possibile. Ptz ex p̄dictis. quia licet per fruitionē solum finite bene sit rationali creature. tñ per nichil aliud potest sibi ita bñ esse subducta fruitiōe. Quod ptz qꝛ si aliter posset ꝛc. hoc videretur maxime per vnionē ypostaticā. sed hoc non quia ista conuenire potest tam rationali q̄z irrationali creature. sed fruitio soli rationali creature. Igitur ꝛc. consequentia tenet. quia sic probat ꝑhus. 1. ethi. in voluptatibus

carnalib⁹ nō esse felicitatez. Sz
A de hac materia in tertio. ¶ Ad
Ad ārtaz quartā dico primo q̄ sol⁹ de⁹
est summe diligendus quia est
summū bonū. Et qñ dicitur q̄ si
cut maximuz ad maximū. Dico
q̄ illa propositio non est vniuer
saliter vera: qz summū ens ē ,p:
ductuum summi effectus. ⁊ tñ
non semper perfectius ens est
productiuū effectus perfectio:
ris. Nam angelus nō potest ,p:
ducere nisi accidens: et tñ mul:
ta minus pfecta producūt sub:
stantiam. ¶ Secūdo dico de cō:
sequente q̄ homo pōt licite ma
gis diligere angelum q̄ seipm
id est velle maius bonū angelo
q̄ sibijpsi. Patet. qz pōt licite vel:
le angelū esse angelū. et nō vel:
le sibi aliquod bonū ita magnū
sicut est bonū angelū esse ange
lum ⁊c. Uerum est autem q̄ hō
saltem viator potest licite plus
diligere se q̄ angelū. i. ad maⁱ⁹
bonū intelligendo de bono bea
tifico: qz de illo itelligitur ordo
charitatis ⁊c. ¶ Tertio dico q̄
hō pōt licite. immo tenetur ma:
gis diligere aliquā aliā creatu
ram q̄ se. i. ad maⁱ⁹ bonū etiam
beatificuz. Ptz. Uiator sic tenet
magz diligere hūanitatē xpi: qz
tenetur credere deū velle se nō
habituruz tm̄ bonū beatificum
B sicut xps. Igitur ⁊c. Quarto di
co q̄ hō pōt licite. imo tenetur
magis diligere se q̄ aliquā ali
am rōalē creaturā: in statu vie
. i. ad maⁱ⁹ bonū beatificū. Ptz:
qz iste est ordo charitatis de q̄
ꝛ: charitas est ordinata. ſ. prio
ad deū: deinde ad seipz. postea
ad proximū. Cñ hoc intelligitur
de rōalibus creaturis existenti
☞ bus in statu vie. p ,primum ēm
intelligitur rōalis creatura viā
trix. Quod pz: qz de beatis hoc
nō debet intelligi. Nā quilibet
beat⁹ aliū beatū quēlibet tenet
diligere ad tm̄ bonuz beatificū
q̄ tum videt q̄ deus vult ipsuz
habere: ⁊ sic qlz miⁿ⁹ beat⁹ plꝰ
diligit aliū magz beatū q̄ seipz
⁊ ad hoc tenet: ⁊ sic pz q̄liter dz
intelligi p̄ceptū de dilectiōe dei
super oia ⁊ sui post deū: ⁊ proxi
C
ui post seipz ⁊c. Et hec de ꝯclu: Probat. z
sione. ¶ Tertia conclusio ,pbat cōclusio.
et primo prima pars: qz deo est
fruendum: et nullo alio ab ipso
est fruendū Igit ⁊c. ꝯña pz. ⁊ se
cūda pars añtis: et secunda ps
ꝯclusionis secunde. sed prima
patet per Augu. i. de doctri. xp̄i
ana. Res q̄bus fruēduz est: sūt
p̄. filius. ⁊ spūssanct⁹. Cñ ista ē
ꝯclusio catholica ⁊c. Scda pars
ꝯclusionis ,pbatur: quia nō est
euidenter notū deū eē: igit nec
est euidēter notum solo deo eē
fruendū: imo nec deo eē fruēdū
cōsequentia patet: quia ex op
posito sequitur oppositū. ⁊ an:
tecedens patet: quia deum esse
sola fide tenet ad Heb. xi. Cre:
dere ēm oportet accedētem ad
deum. quia est ⁊c. Item suppos
to q̄ aliunde q̄ per fidē hoc pos
sit ,pbabiliter haberi. nō tamen
euidenter: vt post probabit. Cñ
ad maiorem declarationē huiⁱ⁹
partis pono quattuor proposi:
tiones. ¶ Pruma est q̄ nō est no D
bis euidenter notū nullo alio a
deo esse fruendum. Patet. qz di
centi q̄ aliquo creato est fruen
dum: et quod tale est super oia
diligendum non potest euiden
ter probari: oppositum sicut si
quis diceret q̄ homo debet se:
ipm sup oia diligere. Nā pꝫus

vidēt hoc dicere. 9. ethico. ⁊ ad hoc etiā quilz hō naturaliter inclinaꝫ ⁊c Scda est ꝙ nō est nobis euidenter notum: deo esse fruendum. Patet ꝙ rōnē iaz factam. Hic tñ dicit vnus ꝙ licet non sit euidens siue euidenter demonstrabile deo esse fruēdū siue deum esse ab hoie sup oia diligendum. tñ ista ypothetica conditionalis. si deus est: deus est super omnia diligendus ab homine est euidens seu naturaliter ratione demōstrabilis. Et hoc ꝓbat ex significato huius vocabuli deus/seu ꝛceptu quē habemus de deo. s. ꝙ sit vnum creans ⁊ conseruans libere oia ad cuius nō esse sequitur nō eē omnium. sine quo nichil possumus. ⁊ cetera bona que de deo concipimus. Uñ arguit sic. Illō est sumune diligendum ab hoie quod sciturab eo eē summū bonum sibi. sed si sciaꝫ ab hoie ꝙ deus est. scitur ꝙ ipse est sūmū bonū homini. Igitur. ⁊c. Sz istō dictū non est verū meo iudicio. Uñ dico ꝙ illa ꝛditionalis nec est euidēs: nec euidēter demonstrabilis: nec ratio facta valet. Primo quia supponit falsū. scz ꝙ significatuz siue diffinitio q̄d nominis huius termini de⁹ sit illa oratio composita ex omib⁹ predicatis. significantibus perfectiones dei. quod si esset verū pari ratione argueretur ꝙ iste conditionales essent euidentes si deus est. de⁹ est trinus. si de⁹ est: deus generat deū ⁊c. ¶ Secundo ergo dico ꝙ quid nominis huius termini deus: est ista oꝛo summū bonū in entib⁹ siue aliq̄ proportionabilis ideo rō nō valet. qz licet aliquis sciat ꝙ de⁹ ē et per consequēs ꝙ aliquid est summū bonū in entib⁹: non tm sequitur ꝙ sciat ꝙ illud est summuz bonū. nec per consequens ꝙ sit ab eo sūme diligenduz. iō ptz ꝙ nec cathegorica/nec ypothetica est euidēs ⁊c. ¶ Tertia propositio est ꝙ nō ē nobis euidenter notū ꝙ volūtas nō possit quietari aut satiari in aliq̄ circa deū. Patet quia nō pōt euidēter ꝓbari qm̄ voluntas possit recipere vnū actū ab aliquo ente creato sicut a causa imediata: q̄ satiet totū appetitū voluntatis. imo difficile est sustinere oppositum sicut patuit supra. Ex hoc sequitur ꝙ opinio Auicenne q̄ ponit ꝙ inferior intelligētia beatificatur in intelligentia superiori non potest euidenter ꝓbari. Patet ex dictis ⁊ satis notum est. Quarta ꝓpositio est ꝙ non est nobis euidenter notum ꝙ voluntas possit quietari aut satiari per aliquē actū. Patz qz nō pōt euidēter ꝓbari qui quocunq̄ actu possibili posito i ipa volūtate possit liberevelle aliq̄d aliud: et tristari etiā si careat illo. et ita nec est euidens ꝙ volūtas possit satiari aut quietari fruitione beatifica quā ponim⁹ nec ꝙ non possit q̄etari aut satiari aliq̄ respectu alicuius creature. Ex hoc sequitur ꝙ nō est nobis euidenter notū ꝙ fruitio beatifica quam speram⁹ sit nob possibilis: sed hoc ē tm̄ fide creditum. vel etiā dyaletica ⁊ probabili ratione persuasum. patz ex predictis ⁊c. ¶ Sed contra p̄ dictam conclusionez arguitur. et primo contra primā partem probando ꝙ ipso deo non ē fruenduz. quia fruitio succedit de-

E Improbatio.

F

G 2.3.2clusionem.

sideno igit erit idē obiectū fruitionis ⁊ desiderij.sed desideriū est respectu act⁹ quo postea habebitur de⁹.et non respectu dei absolute. ꝟ nō enī desideram⁹ deum nisi qz desideram⁹ videre eū & fruitio non est de deo absolute sed de visione ⁊c. Cōfirmatur qz fruitio est respectu alicuius complexi.quia respectu eiusdē respectu cuius est desideriū:ſz desideriū est respectu alicuius complexi.non enī desideramus
2.arguit deum sed videre/aut habere eū ⁊c. Secūdo contra eandē partē ꝓbatur q̄ non solo deo est fruendū.quia ipa fruitione est fruendū.igitur. Antecedens ꝓbatur.qz fruitio est diligenda aut ergo dilectione q̄ est ipsamet vl̄ alia. Si ipsamet ergo fruitione diligenda est fruitio:et per consequens fruitione fruendū est. Si alia iterū illa est diligenda ⁊ p consequens ponenda est alia dilectio qua diligat.et sic tertia quarta.⁊ sic infinite erunt simul vel erit aliqua dilectio nō dilecta. Confirmatur.qz significet a.deum.⁊.b.fruitionē sortis de deo. vel ergo sortes tenet equaliter diligere.a.⁊.b.⁊ p cōsequens fruivtroq̄.vel tenet magis diligere.a.q̄ꝫ.b.⁊ p consequens vel le magis.a.esse q̄ꝫ.b.esse.igitur citi⁹ deberet velle oīne illud qđ repugnat ad.b.esse quā ad.a. esse.sed odiū dei repugnat ad b.esse.ergo citi⁹ deberet velle odiū dei esse q̄ꝫ velle a.nō esse.ſz velle.a.non esse.est odire deum ergo citius deberet velle se odire deum q̄ꝫ se odire deum.qđ ē impossibile.qz sic simul deberet
3.arguit. odire deum et nō odire. ¶ Tertio arguit cōtra secūdam partē ꝓclusionis ꝓbādo eudēti ratione q̄ solo deo est fruendum siue q̄ ipse solus est sup oīa diligēdus:qz hō naturaliter dz diligere ordinata ad finē.⁊ per cō sequēs magis finē q̄ꝫ ea q̄ sunt ad finē.qz ꝓpter qđ vnūqđq̄ꝫ tale et illud magis ⁊c.sed de⁹ est finis hoīs et finis vltim⁹ oīm q̄ mouet vt desideratū ⁊ amatum 12.methaphisi.cōmēto.36.ergo hō dz deū sup oīa diligere. vñ ad hoc facit qđ ibidē dicit cōmētator.si motor corporū celestiuz est magis bon⁹ oīb⁹ necesse ē vt sit desideratū magis bōis oīb⁹ igr̄ ⁊c. Cōfirmat qz bonū cōmūe ⁊ diuinuz ē magis diligendū q̄ꝫ bonuz ꝑticulare.ꝓio ethi.ergo illud quod est summe diuinum ⁊ maxime commune bonuz est summe diligēduz.tale ē de⁹ Igitur ⁊c. Quarto sic illud qđ ātiq̄ philosophi seq̄ndo rōnē naturalem posuer̄t ipi euidenter ꝓbauerunt.sed deum esse super oīa diligēdum antiqui philosophi posuerunt. Igitur ⁊c. Maior satis patet.⁊ minor ꝓbatur,qz ſz apostolum Roma.1. Gentiles p creaturas visibiles deuenerūt in noticiā dei. Unde dicit. De⁹ enī illis manifestauit. inuisibilia enī ipsius a creatura mundi per ea q̄ facta sunt intellecta cōspiciuntur.sēpiterna quoq̄ ei⁹ ꝛ⁹ ⁊ diuinitas ita vt sint inexcusabiles.qz cum cognouissent deum non sicut deū glorificauerunt. Ex quo arguitur sic. Isti phi tantā et euidentē cognitionem habuerunt de deo q̄ fuerunt inexcusabiles q̄ nō coluerunt et glorificauerunt eum sicut deum. ergo ita euidentem noticiam habuerunt de deo q̄ 4.arguit

sciuerũt ipsum esse colendum sicut deũ.sz colere aliquid sicut deũ: est diligere ipsum sup oia ergo sciuerunt deũ esse sup oia diligendũ.ꝛc.Cõfirmatur quia antiqui philosophi naturales illud cognouerũt/ꝛ naturali ratione ꝓbauerũt quod ꝓcipit iure naturali.sed diligere deuz sup oia p̃cipitur iure naturali igitur.ꝛc.Maior ptz. qꝛ illi phi cognouerunt ius naturale.sed minor ꝓbatur qꝛ illud p̃cipitur lege diuina.ꝛ ꝑ ?ñs etiam iure naturali.qꝛ om̃es leges diuine natura constant:humane aut̃ moribus. scõm Jsidoꝝ. Et habet in decretis distin.1.oẽs.ꝛc.

A Ad ꝓmũ: ¶Ad ista respondetur.Ad primã vno modo potest dici sicut dicit Ockam q fruitio patrie nõ proprie succedit desiderio. sed succedit fruitioni vie que ẽ actus quo deus diligitur in se amore amicitie ꝛ nõ amore concupiscẽtie. ita bene siue nõ magis q̃ fruitio patrie.ꝛ ista fruitio est alius actus ab actu desiderij.ꝛ istaꝝ duaꝝ fruitionum idẽ est obiectũ(scz deus) Et per idem diceret ad confirmationẽ q licet desiderium esset respectu alicuiꝰ cõplexi.nõ tamẽ fruitio: qꝛ nõ est idẽ obiectũ primũ desiderij ꝛ fruitionis. Nam desiderium est ꝓprie respectu alicuiꝰ futuri. ideo qꝛ actus beatificꝰ est futurus ꝛ nõ deus. ?cederetur q obiectũ desiderij(qđ est sũme desideratũ.ꝛc.) est actus beatificus.ꝛ sic summe desideratum nõ est obiectũ fruitionis sed obiectũ illiꝰ summe desiderati.ꝛc. Alio modo põt dici q obiectuz desiderij est ipse deus vel oino nichil est scõm illos qui ponũt complere significabilia hoc est nulla res vel entitas est videre deũ.Sed qꝛ ista secũda pars distincti nõ placet michi:quia nõ intelligo cõplere significabilia isto modo:nec bene cõcipio quo modo ista stant simꝫ videre deũ est obiectũ desiderij/ꝛ nichil est obiectũ desiderij.ideo cõcedendo primaz partẽ scz q deus est obiectũ desiderij.quia illud est obiectũ desiderij.qđ vere ꝛ ?uenienter respõdetur ad questionem factaz per quid desideras aut sibi equiualentem.sic est de deo. Non nego tamẽ quin actꝰ beatificus sit obiectũ desiderij. ꝛc. Quãdo dicit q desiderium est respectu cõpleri/ꝛ respectu futuri dico q nõ oportet. Nã desiderium bene est respectu alicuiꝰ obiecti. qđ de facto ꝛ principaliter est.ꝛc. ꝛ sic tale nõ est futurum.sed bene verũ est q desiderium non est respectu iam habiti B sed habendi.ꝛc. ¶Ad secundã Ad scõm. nego ãtecedens. scz q fruitiõe sit fruendũ scz tãq̃ obiecto. Et ad ꝓbationẽ quãdo dicit. fruitio est diligẽda/ vel ergo seipsa/ vl̃ alia dilectiõe.dico hic q siue sic siue sic nõ ?cludit illud ãtecedẽs. Nã si ?cedatur q seipsa ꝛc.nõ tamen valet ista ?ña.diligo fruitionẽ fruitiõe. ergo fruor fruitione.sicut nõ sequit vsu diligo deũ/ ergo vtor deo.Unde tenẽdo q ipsamet fruitione diligatur fruitio/ diligitur tamẽ ꝓpter deũ. Et ideo illa fruitiõe diligo deum fruendo/ ꝛ diligo ipsam vtendo ea,Si vero concedatur q fruitio diligatur per simulẽ dilectionẽ ꝛ nõ seipsa sicut melius videtur nõ sequitur ꝓcessus in infinitũ:qꝛ cõcedẽ-

dum est ꝙ est aliqua dilectio in intellectu nõ actu dilecta sicut est aliqua cognitio nõ distincte cognita. sicut alias dixi. Ad cõfirmationẽ quãdo dicit. Sortes tenet magis diligere. a. ꝙ̃. b. cõcedo antecedens. ⁊ nego ꝯñam ergo citius deberet velle omne illud qđ repugnat. b. ꝙ̃ qđ repugnat. a. qz est dare aliq̃d qđ cõmuniter repugnat scz odiuz dei. ideo si cõcederet illud ꝯñs sequit ꝙ citi⁹ deberet velle odi re deũ ꝙ̃ nõ odire deũ. sicut ar guit qđ est falsum. ⁊c. ¶ Ad ter tiã rationẽ dico ꝙ licet istud ar gumentũ sit bonũ ⁊ ꝯcludat p̃ babiliter verũ. nõ tamẽ euiden ter. Pro cui⁹ declaratiõe pono aliquas ꝓpositiões. Prima est ꝙ nõ est nobis euidẽs ꝙ sit ali quis finis vltimus olim ꝓpter quẽ oia fiũt. Unde ⁊ si phs hoc posuerit hoc tamẽ euidẽter nõ probauit. Secũda est ꝙ nec est nobis euidens ꝙ homo debeat ordinare oia opera sua ad aliũ finẽ ꝙ̃ ad seipsum. ⁊ ad suã pfe ctionẽ. Et per ꝯñs nõ est nobis euidens quãdo hõ sit sibi finis vltim⁹ ⁊ qñ seipso debeat frui ⁊ nõ alio. Tertia est ꝙ nec est no bis euidẽs ꝙ ista ꝯña sit bona siue hec ꝯditionalis vera si aliquis est finis vltim⁹ oim ille est marime diligendus/ ⁊ ꝓpter seipsum. Ideo ptz ad rationem Quarta ꝓpositio ꝓ ꝯfirmatio ne rationis est ꝙ non est nobis euidens ꝙ bonũ cõmune semp sit magis diligendũ ꝙ̃ bonum particulare. imo hoc nõ est vez vniuersaliter nisi qñ bonũ par ticulare ĩcludit in bono ꝯmuni Aliter sequit ꝙ homo magꝭ de beret eligere salutẽ vni⁹ cõmu nitatis ꝙ̃ suiipsius. ⁊ se dãnari ꝙ̃ vnã ꝯmunitatẽ cui⁹ nõ esset pars. qđ est falsum. ¶ Sed du bitat hic quid sit finis vltimus naturalis creature rationalis. vtrũ de⁹ seu fruitio dei Et circa hoc pono aliquas ꝓpositiones Prima est ꝙ fruitio dei non est finis naturalis creature ratio nalis in quẽ tẽdat tanꝙ̃ in finẽ sui appetitus naturalis. Patet quia si ita esset ille finis esset a creatura rationali naturaliter acquisibilis. ⁊c. Secunda est ꝙ creatura rationalis nõ tẽdit in deũ tanꝙ̃ in finẽ vltimũ sui ap petitus naturalis. Patet: quia aliter sequitur ꝙ natura posset huiusmodi finẽ habere natura liter. Tertia est ꝙ creatura ra tionalis tẽdit in seipsam. i. in cõ seruationẽ ⁊ in bonũ suiipsius tanꝙ̃ in finẽ vltimũ sui appeti tus naturalis. ptz ad experien tiã cuiuslibet. ⁊c. Quarta est ꝙ creatura rationalis appetitu rationali et libero põt et debet tẽdere in aliud ꝙ̃ in seipsã tan ꝙ̃ in finẽ vltimũ scz in deũ. Ptz exꝑdictis. ¶ Sed ꝯtra primaz ꝓpositionẽ instat qz creatura rationalis naturaliter appetit suã beatitudinẽ scz ipsa fruitio est ei⁹ beatitudo. Igit eã natu raliter/ ⁊ appetitu naturali ap petit. Et vltra. igit est sibi natu raliter possibilis: qz appetitus naturalis nõ appetit sibi natu ralit ĩpossibile. ¶ Pro isto pono alias ꝓpositiões. Prima est ꝙ creatura rõnalis si nũꝙ̃ audi uisset loq̃ de btitudine quã spe ramus. eã nõ appeteret appeti tu naturali distincte ⁊ absolute Patet: qz ignoraret istã beati tudinez nec ad ei⁹ cognitionem

Ad tertiũ

Dubium

Solutio.

Instãtia.

Solutio

posset venire p naturalē rationem. Secūda est q creatura rationalis beatitudinē quā speramus appetit appetitu naturali/ & ꝓfuse. ptz qz qlibet talis naturaliter appetit q bene sit sibi & q nichil tristabile vl' ꝓtrarū sustineat. & hoc est beatitudinē appetere. saltē ꝓfuse. sed ex hoc nō sequit q beatitudo sit creature rationali naturaliter possibilis. q̄uis sicut dictū est naturaliter appetat. Uñ sit tertia ꝓpositio. creatura rōnalis appetitu naturali & ꝓfuse/ bene appetit aliquid qđ est sibi naturaliter ipossibile & appetitu rationali etiā distincte bene appetit qđ est sibi simpl'r impossibile sicut q nō possit tristari/ vl' dolere. &c. Quarta est q creatura rationalis rōnabilit' nō appetit distincte & absolute sibi ipossibile qđ credit esse tale. ptz satis Et dico qđ credit. &c. qz aliquis ratiōabiliter i casu appetit sibi ipossibile. qz nō credit illud eē sibi ipossibile. dico etiā absolute: qz aliqs sub ꝺditione cui casu ratiōabilit' appetit qđ credit sibi esse ipossibile sicut penitēs appetit pctm̄ p̄teritū nō fuisse sub ꝺditione si hoc esset possibile. nō tamen debet absolute qz licet qs debeat simpliciter & absolute appetere aliq̄d qđ nescit euidēter esse sibi possibile. sicut esse beatū eternaliť: nō tamen debet aliqs sic appetere qđ credit sibi ipossibile. Et sic patz ad

D Ad q̄rtū. rationē. ¶ Ad quartā dico. primo q phi etiā sequēdo rationē naturalē multa posuerūt q̄ nō euidēter ꝓbauerunt sed solum psuasiue & dyaletice. imo pauca demōstrauerūt euidēter. mlta etiā posuerūt sine magna ꝓbatione miscēdo se opinionib⁹ vulgi & legib⁹. &c. Secūdo dico ad auctoritatē apl'i q ante ortum phox magnox fuerūt patriarche & cult⁹ dei fuit reuelat⁹ hominib⁹. & ideo phi hoc sciuerūt & tamē quidā eox eū nō coluerunt. sed timore tyrānox vt eis placerēt coluerūt ydola. & illi fuerūt mercusabiles. & hos reprehēdit apl's. Sed ꝓtra apl's dicit inuisibilia dei. &c. ergo hoc potuerūt phi per rationē naturalē ꝓbare. Hic dico tertio q licet potuissent hoc aliq̄ naturali ratiōe psuadere. nō tamē euidenter ꝓbare. similiter habita reuelatione q de⁹ est: credenti deū esse mlta possunt ex cognitione creaturarū ꝓcludi de deo q̄ aliter nō cōcluderet. Et ideo ptz ad rationē. Quarto dico ad ꝓfirmationē q aliquid p̄cipitur iure naturali dupliciter. Uno modo exp̄sse & formaliter sicut illō hoc facias alt̄ qđ tibi vis fieri. Alio modo latēter & virtualiter & quasi in ātecedēte & ista sunt adhuc in duplici differentia: qz sequit aliquid vel euidēter vel solū ꝓña fideliter credēda. Illa ergo que primo modo ꝓcipiūtur iure naturali vel ex eo euidēter sequūtur cognouerūt phi euidenter: nō alia sicut illa que in euangelio habētur ꝓmaiori parte. & tale est deum esse sūme diligendū. quare. &c. Et hec de tertia conclusione.

E Ad ꝓmū principale ¶ Nunc ad rationes factas in principio questiōis. Ad primaz negatur antecedēs. sicut ptz in prima ꝓclusione. Et ad ꝓbationē dico: q obiectū fruitionis est ꝓportionatū virtuti create:

loquẽdo ꝓprie de ꝓportione sicut mathematici loquuntur. qz sic infiniti ad infinitũ nõ est ꝓportio. sed tamen bene est ei ꝓportionatũ tali ꝓportiõe que sufficit ad viralẽ imutationẽ potentie ꝑceptiue ab obiecto ꝑceptibili: de qua tanget in sequenti

A Ad secũm. questione ideo trãseo. ¶ Ad secundã etiã negaꝯ antecedẽs sicut patz ex secũda ꝯclusione. Et ad ꝓbationẽ dico ꝙ virtutibus nõ est fruendũ. Et ad maiorem dico ꝙ licet virtutes sint ꝓpter se diligende: nõ tamẽ seqtur ꝙ eis sit fruendũ saltẽ obiectiue. ratio quare negaꝯ ꝯña patet ex primo articulo q̃stionis statim post diffinitionẽ vsus ⁊ fruitionis. ¶ Ad tertiã quicq̃d sit de

B Ad tertiũ ãtecedẽte ptz ex tertia ꝯclusiõe ꝙ ratio concludit verũ. igiꝯ. ⁊c.

C ¶ Ad quartã factã post oppositũ q̃stionis ptz ex tertia ꝯclusione ꝙ vtraq; pars ãtecedẽtis ẽ negãda: ꝫ rũdẽdo ad foumã tituli q̃stiõis ex supra dictis q̃ttuor patẽt. Primũ ẽ ꝙ aliud a deo põt esse fruitiõis obiectũ. ſ. fruitionis inordinate. Secũm est ꝙ aliud a deo põt esse etiã ordinate fruitiõis obiectũ. ſ. fruitiõis q̃ est vsus. ⁊c. Tertiũ est ꝙ solo deo est fruendum. scz obiectiue Quartũ ꝙ hoc nõ est nobis eui dẽter notũ. ſ. ꝓstatu vie. Sic igr ptz respõdẽdo ad q̃sitũ fm intẽtionez tituli q̃stionis. Et hec de

D Tertiꝰ articulus. scõo articulo principali. ¶ Quãtum ad tertiũ articulũ mouẽde sũt ⁊ soluẽde tres dubitatiões circa materiã q̃stionis. Prima ẽ Utruz rõnaliꝫ creatura ꝓsset frui essentia diuina nõ fruẽdo aliq̃ ꝓsona: vl̃ etiã vna persona ꝓsset frui eſ nõ fruẽdo alia. videt ꝙ sic: quia nõ magis repugnat essentie diuine terminare actũ fruẽdi sine ꝓsona vel vni ꝓsone sine alia q̃ꝫ ipsi ꝓsone repugnat terminare dependentiã nature assumpte sine essentia: vl̃ sine alia ꝓsona Igitur cum ꝓsona filij terminet dependentiã nature assumpte sine essentia vl̃ sine alia ꝓsona. sequit. ⁊c. ¶ Oppositum videt: qz nõ est nisi vnũ obiectũ quo licite est fruendũ: igr non stat frui ipso nisi fruendo omi illo qđ est ipsum. ¶ Secũda dubitatio est vtrũ rationalis creatura teneatur magis diligere vnã ꝓsonã diuinã q̃ꝫ aliaz. Videt ꝙ sic. qz teneꝯ diligere filiũ: qz redemit ipsam et qz passus est ꝓ ipsa. et nõ sic teneꝯ diligere patrez. igiꝯ magis. ⁊c. Oppositũ videt oẽs ꝓsone diuine eque bone sunt et eiusdẽ bonitatis. igr eque diligende. ⁊c. ¶ Tertia dubitatio est. vtrũ rationalis creatura licite diligat deũ ꝓpꝫ aliq̃d aliud ab ipso ⁊ nõ ꝑcise ꝓpter seipsũ videt ꝙ sic. qz aliquis licite diligit deum. qz creauit ⁊ redemit ipsum ⁊ ꝓpter sua beneficia: et ꝓpter suã retributionez. Unde ꝑs. Inclinaui cor meũ ad faciẽdas iustificatiões tuas ꝓpter retributionez. Oppositũ videt: qz hoc eẽt vti deo qđ est illicitũ sil̃r ꝓpꝫ qđ vniqq̃ꝫ tale ⁊ ipsũ magis. ⁊c. ¶ Ad primã dubitationẽ teneo ꝯtra scotũ: et ponoꝫ q̃ttuor ꝓpositiões. Prima est ꝙ nulla rationalis creatura siue in via siue in ꝑria põt cognoscere vl̃ diligere diuinã essẽtiã nõ cognoscẽdo vl̃ diligẽdo quãlibet ꝑsonã. Probaꝯ. qz nunq̃ꝫ de eadẽ re seu de terminis supponẽtibꝰ ꝑ eadẽ re debent cõcedi

E Secunda questio. Utruz rõnaꝯ creatura teneatur magis diligere vnã ꝓsonã diuinã q̃ꝫ aliaz

F 3. questio. Utrũ deꝰ possit licite diligi ꝓpꝫ aliq̃d ab ipso

G Solutio ꝑme questionis.

contradictoria: nisi hoc hēatur ex scriptura sacra: vel ex determinatiōe eccl'ie: vel ex talib⁹ inferatur. cū igit eadē res sit eēntia ꝛ psona nō est ꝓcedēdū ꝙ alię ꝙs possit cognoscere vl̄ diligere eēntiā ꝛ nō psonā cū hoc non habeat aliquo p̄dictoꝝ modoꝝ Maior ptz: qꝛ cū difficillimū sit intelligere p̄dictoria verificari de eadem re. hoc nō est ponēdū nisi solū vbi fides cogit. q̄re ꝛ c̄.

¶ Scda ꝓpositio est ꝙ nulla rationalis creatura siue i via siue in patria p̄t cognoscere vel diligere vnam psonā nō cognoscēdo vel diligēdo quālibet personā diuinā. Probat p illud dictū xp̄i. Joh. 14. Qui videt me videt ꝛ patrē. Et si dicatur ꝙ ist̄ ꝓcedit de facto: ꝛ nō possibili. tūc sequit ꝙ ista ꝓpia xp̄i nō valuit: qꝛ añs p̄t eē verus sine ꝓpte. Sil'r hoc est ꝓtra ex positionē Augustini. 1. de tri. ca. x. dicētis ꝙ neuī sine altero oñdi potest. Itē ꝓbatur fortius qꝛ sequitur. pater diligitur: ergo eēntia diligit. sicut patz p p̄mā ꝓpositionē ꝛ ei⁹ ꝓbationē. Et similit bñ sequitur. eēntia diligitur: ꝯ filius diligitur: sicut ptz p idē. ꝯ sequit. pat diligitur: ꝯ filio⁹ ꝛc̄.

3 ¶ Tertia est ꝙ aliq̄ rationalis creatura in via p̄t assentire se cognoscere vl̄ diligere diuinā eēntiaz nō assentiēdo se diligere vl̄ cognoscere. imo assētiendo se non cognoscere: vel diligere aliquā diuinā psonā: pz de phis: qui nō cognouerunt trinitatē personaꝝ: ꝛ de hereticis qui credūt nō eē tres personas: ꝛ tñ cognoscūt: ꝛ etiam diligūt vl̄ credūt se cognoscere et diligere diuinā eēntiā. Et intelligo p̄dicta de cognitiōe ꝛ de dilectiōe que de per se terminatur ad diuinā eēntiā vl̄ psonam tanꝯ ad obiectū ꝓpriū. Pro quo sit q̄rta ꝓpositio ꝙ rationalis creatura in via potest cognoscere ꝛ diligere p accidēs vnā personā diuinā nō cognoscendo vl̄ diligendo aliā ꝑdatet. qꝛ aliquis potest cognoscē hūanitatē xp̄i non diligēdo patrem aut spm̄sanctū. Igitur potest diligere filiū non diligendo patrē aut spm̄sanctū. Consequētia tenet propter ꝯmunicationē idyomatum. ¶ Ad cui⁹ declaratiōez ꝛ distinguendū est: ꝙ viatorē fruī vna p̄sōa sicut psona filij/ vel eā diligere/ aut cognoscē p̄t intelligi dupliciter. Uno mō ꝓprie ꝙa talis p̄sōa est ens vl̄ obiectū talis fruitionis de per se. Alio modo p̄t intelligi viatorem diligere filium dei per accidens. scilicet per ꝯmunicationem idyomatū: qꝛ scilicet obiectum siue fruitionis vl̄ dilectionis est hūanitas vnita filio dei propter quā vnionē hec est ꝓcedenda. Iste diligit filium dei sicut passio illata hūanitati est causa q̄re ꝓcedim⁹ ꝙ filius dei est passus: ꝛ isto modo potest ꝓcedi ꝙ aliquis potest diligere vnā p̄sonam nō diligēdo aliam. vl̄ etiam nō diligendo essentiā: qꝛ p̄dicata q̄ sic ꝓueniūt personе vnite humane nature: per ꝯmunicationem idyomatū possūt negari ab alia p̄sona. Et similiter ab eēntia. sicut ꝯmuniter ꝓceditur ꝙ filio⁹ est incarnatus ꝛ passus et non pater: nec etiā eēntia ꝑz aliquos. Si ergo aliquis diligeret humanitatez christi ꝛ odiret deū. Patet ꝓpositum ꝛ ꝑm istum modū loquendi eēnt ꝓcedende alique ꝓpoſi-

tiones mirabiles. ¶ Prima est
q̃ stat q̃ aliquis diligat deum
super oia ⁊ tamen eadẽ dilecti-
one mortaliter peccat. Patet. qr
ponatur q̃ aliquis delectetur i
hũanitate christi ⁊ fruatur ea.
seu diligat sup oĩa nesciẽs q̃
est assumpta. tũc iste mortaliter
peccat: quia fruitur creatura. s.
hac hũanitate: ⁊ tamen eadem
dilectione diligit deũ super om
nia per communicationẽ idyo-
matum: vt patz Igitur ⁊c. Sed
Instantia ꝓtra. qr sequitur. iste fruit hac
humanitate. ergo diligit eã pl⁹
q̃ deũ. qr diligit eã super oĩa
alia ab ea. ergo per ꝯmunicati-
onem idyomatum diligit deuz
plus q̃ deũ. et pari rõne iste es-
sent ꝓcedende. Judei oderũt de
um plus q̃ deũ. ⁊ viderũt deuz
clarius q̃ viderunt deũ. Et pa-
ri ratõe Maria minus dilexit fi
lium q̃ dilexit spũsctm̃. qr mi-
nus dilexit hũanitatẽ filij q̃ spi
ritũsanctuz. imo sequit q̃ deus
minus diligit se q̃ diligat se. qr
filius minus diligit humanita-
tem suam q̃ diligit se. Igitur si
oia p̃dicata que ꝓueniunt natu
re sic vnite ꝓuenirent etiã filio
dei p cõicationez idyomatũ hoc
p̃dicatũ minus diligi a filio. q̃
filius diligatur a se: ꝓueniret fi
lio. Et simil'r hoc eẽt ꝓcedendũ.
xp̃s vult q̃ minus diligam⁹ eũ
q̃ diligam⁹ eũ. qr vult q̃ min⁹
diligamus suã humanitatẽ q̃
diligamus eũ. s. dilectione ordi
nata. Igitur ⁊c. ¶ Ad ista pos-
Solutio. I set dici sequẽdo viã p̃dictam q̃
nõ ẽ maior ratio q̃re sit cõicactio
idyomatum in istis p̃dicat' tã-
gitur. pcutit. crucifigit q̃ i istis.
fruitur. diligit. cognoscitur. iõ
ꝓcedantur p̃dicte propositões.

Non em̃ videtur incõueniẽs cõ
cedere q̃ deus minus diligit
se q̃ diligit se. sicut ꝓceditur q̃
deus minus diligit se ꝑm natu
ram hũanã q̃ diligit se ꝑm na-
turã diuinã. ⁊ sic ꝺ alijs ¶ Alio C
modo si hic via nõ placet potest Alia solu
dici q̃ m̃lta p̃dicata sunt q̃ ꝓue- tio.
niunt nature hũane. q̃ non ꝓue
niunt filio dei sicut natura hũa
na est vnita filio dei ⁊ nõ filius.
Similiter natura hũana est cre
atura et ẽ realiter distincta ab es
sentia diuina et incepit eẽ. et tm̃
non filiꝰ sz sufficit sanctis q̃ na
tura hũana ꝓmunicet idyoma
ta. i. ꝓprietates nature hũane si
cut nasci de muliere sitire esur
re. mori. ⁊c. nõ sic aũt i istis frui.
diligi. cognosci ⁊c. Sz qr iste mo
dus dicendi videtur oĩno volũ-
tariꝰ ꝑmavia videtur probabil'.
¶ Ideo ꝑm illã viam sit secũda ꝺ
ꝓpositio. q̃ stat q̃ aliquis odiat
deũ: et tm̃ eodẽ actu mereatur.
Patet. qr ponatur q̃ aliqs odi-
at humanitatem xp̃i. nesciẽs eã
eẽ hũanitatez xp̃i. sz credens eã
eẽ humanitatẽ alicuius alteriꝰ
hois mali. ⁊ ꝓpter hoc odiat eã
deceptus errore inuincibili: se-
quitur ꝓpositũ. ¶ Tertia est. q̃ ɛ
stat q̃ aliquis simul et semel ea
dem re fruatur ⁊ vtatur merito
rie. Patet. quia ponatur q̃ ali-
quis diligat deũ super omnia ⁊
talis videat christum nesciens
tamen ipm̃ eẽ xp̃z. sz credens eũ
eẽ petrum quẽ diligit ꝓpter de
um. sequitur ꝓpositum arguẽ-
do exꝓsitorie ⁊c. ¶ Quarta est ꝼ
q̃ stat q̃ aliquis simul et semel
eadez re fruatur meritorie quã
odit meritorie. patz. qr ponatur
q̃ aliquis summe diligat xp̃z ⁊
nũq̃ viderit ipm̃ nec sciat ipsuz

discernere ab alio: et tñ odiat iudam qui p̄dicit xp̄m tūc occurrat sibi iudas et credit ipsum esse xp̄m deceptus errore inuincibili. sequitur ꝓpositū arguēdo & expositorie. ¶ Ex istis ergo ptz
Ad 1. ppōz ꝓncipalē. veritas quarte ꝓpositionis p̄ncipalis: ꝛ intellectus prime ꝛ secūde sicut patet intuēti. ¶ Sed ꝯtra primā ꝓpositionē p̄cipalem arguitur sic. qꝛ qñ vnū non est de intellectu alterius nō est inconueniens vnuz intelligi sine alio. sed psona diuina nō est de intellectu quidditatiuo essētie diuine. igitur nō est ꝯtradictio ꝙ essentia diuina intelligatur non intellecta persona. Igitur.
2. arguit. ꝛc̄. ¶ Secundo alius est conceptus essentie: et aliꝰ est cōceptꝰ persone. igitur est aliquis cōceptus essentie qui nō est ꝯceptꝰ persone. et ita ꝯtradictoria verificantur de eēntia ꝛ psona quāuis sint vna res. ¶ Tertio phi
3. arguit. habuerunt aliquaz cognitionē de deo et diuina eēntia: sed nullaz penitus de persona. Igitur non obstante identitate dei: et psone diuine aliquid affirmatur de deo quod negatur de perso-
4. arguit na. ¶ Quarto ꝯtra secūdam ꝓpositionem. qꝛ cuius idē nō possit affirmari ꝛ negari de eadem re: non tamen est inconuenies aliquid vere affirmari de vna re et vere negari de alia. Igitur quicquid sit de eēntia et persōa que sunt eadē res tamen possibile est ꝙ cognosci et diligi affirmarentur de vna psona ꝛ negētur de alia Ex quo sūt distin
Ad pmū. cte res ꝛc̄. ¶ Ad ista rñdeꝯ. Unde ad primā potest dici ꝙ quādo aliquid non est de intellectu alterius/nec idem realiter cum illo potest tunc intelligi alio nō intellecto. nō sic aūt in ꝓposito. ꝛc̄. Tamen pōt hic distingui ꝙ aliquid eē de intellectu alicuiꝰ pt intelligi dupliciter. Uno modo qꝛ non potest intelligi nisi illo intellecto. et sic persona est de intellectu quidditatiuo essentie. Alio mō quia est pars eius vel ꝙstituens ipm et sic persona nō est de intellectu essentie non tñ potest essentia intelligi sine persona ꝓpter identitatem realem essentie ꝛ psone. Et simiꝝr de psona. ¶ Ad scōam dicitur ꝙ omnis ꝯceptus eēntie est ꝯceptus Ad scōm.
persone ꝛ ecōuerso. tñ aliqs cōceptus p̄mo dicit de essentia q̄ de persona. Et ratō est. qꝛ aliqs qui vere dicitur de oi illo ꝺ quo dꝫ essentia diuina ꝛ de nullo alio. ꝛ tñ nō sic respicit aliquā psonam. qꝛ dicitur de aliq̄ de quo nō dꝫ illa psona. sicut eē sapiēs. esse creatiuū. ꝛ hmōi. que p̄mo cōpetunt essentie ꝛ non psone. Non em̄ esse creatiuū p̄mo ꝯpetit patri: qꝛ ꝯpetit filio qui non est pater ¶ Si ꝯo dicatur ꝙ ista Instantia
respōsio deltruit rationē p̄me ꝓpositionis. qꝛ hic vere aliquid affirmaꝛ de eēntia: qꝺ vere negatur de persona. sicut dicit ꝙ essentie p̄mo ꝯpetit aliquis ꝯceptus: ꝛ patri nō ꝯpetit p̄mo ille idem ꝯceptus. ¶ Rñdeo ꝙ ista R
affirmatio et negatio debēt ꝯcedi: qꝛ sequūtur euidenter ex illis q̄ fide tenemus. qꝛ eo ipso ꝙ fide tenemus ꝙ deus est creatiuus et quicquid est deꝰ est creatiuū. ſ. quelibz psona diuina etiam hoc tenemus: ꝙ p̄ nō est filius euidēter sequitur ꝙ iste cōceptꝰ primo ꝯpetit eēntie: ꝛ nō patri. qꝛ primo ꝯpetere alicui ē Solutio.

competere illi ⁊ nulli alteri. nisi de quo ipm verificatur ꝓpetere aũt nõ ꝑmo est ꝓpetere alicui. ⁊ tamẽ cũ hoc ꝓpetere alij, de quo ipsum nõ verificat. Et ita si esse ꝓceptum alicuius est repsẽtare seu significare aliquid. ⁊ nõ aliud ꝓcedendum eẽt ꝙ aliquis ẽ conceptus persone q̃ non est essentie q⁹ est aliquis ꝓcept⁹ persone qui p̃cise ꝓpetit vnũ persõe et nõ alteri. ⁊ per ꝓsequens non est ꝓceptus essentie et q̃ non ꝛe cõpetit oi de quo dicitur eẽntia

A ¶ Ad tertiam dicitur ꝙ quãcũ
Ad tertiũ ꝓ cognitionem habuerẽt phi de diuina essentia, habuerũt etiaz de psona: q⁹ phi nõ habuerẽt cognitionem de diuina eẽntia: nisi habendo aliqs cõceptus simplices ꝓmunes deo et creaturꝫ. vel conceptus proprios negatiuos ⁊ cognitatiuos. sed omnes tales cõceptus ad quos potuerunt phi deuenire ⁊ q̃liter ꝓpetebant cuilibz persone sicut diuine eẽntie. cuiusmõi sũt tales immateriale. summũ. eternũ sapiens ⁊c. Dico tamen secũdo ꝙ hoc non obstante phi potuerũt scire tales ꝓpositiones de⁹ est immaterialis. summ⁹. etern⁹. ⁊ nõ ũstas. de⁹ trinus ⁊ vnus de⁹ est pater. filius. ⁊ spũssanct⁹. ⁊ hoc modo dicitur ꝓmuniter ꝙ potuerũt naturaliter cognoscere diuinã eẽntiã: ⁊ nõ trinitatẽ personaruz ⁊c. ¶ Tertio dico. ꝙ loquendo virtute ℔monis sicut cõceditur ꝙ ex puris naturalib⁹ phi diuinã essentiam cognouerunt, ita ꝓcedendũ ẽ ꝙ trinitatẽ personarum cognouerẽt. sed nõ cognouerunt trinitatem personarum. id est. deum eẽ tres personas. ¶ Quarto dico ꝙ stat ꝙ aliquis trinitatẽ personaꝝ cognoscat ⁊ diligat ⁊ tamẽ non cognoscat se trinitatez personarũ cognoscere aut diligere. imo credat oppositum. ſ. se trinitatẽ nõ cognoscere et eã odire ⁊c ℔atz clare. vñ apparet ꝙ aliq̃ ꝓsequẽtia nonvalet. et tñ non stat ꝙ aliquis assentiat antecedenti illi⁹ quin assentiat ꝓsequenti. ¶ Patet de ilta deum trinũ ⁊ vnũ cognosco. ergo cognosco deum trinum ⁊c. ¶ Ad quartum dico ꝙ
non est ꝓcedendum aliquid ve- Ad q̃rtuꝫ
re affirmari de aliqua re. ⁊ vere negari ab alia re q̃ tñ ẽ vna res numero simplicissima ⁊ vna res singularissima est quelibet illarum rerum: nisi vbi fides ꝓpellit, mõ in ꝓposito q̃uis pater et filius distinguũtur realiter: tamen vna res simplicissima est pater et fili⁹. et ideo quicq̃d vni ꝓpetit/alteri. nisi vbi fides cogit dicere oppositum. sic aũt nõ est hic. immo magis ꝓcedit ꝓpositum ℣ augustin⁹ ꝑmo de trinita. ca. 10. ex identitate patris ad filiuz probat ꝙ vn⁹ sine alio ostendi non potest simpliciter i diuersis locis ex identitate ipsorum probat ꝙ neuter creat sine alio. Igitur eodẽ mõ ꝓbabit ꝙ neuter sine alio potest itelligi ⁊c. ¶ Ad argumentũ ꝓncipale dico ꝙ plus repugnat essẽtie diuine terminare actum intelligendi sine psona q̃ repugnat vni persone terminare depẽdẽtiam nature assumpte sine alia. sicut ℔m beatum Augustinum: plus repugnat vni persone creare sine alia q̃ icarnari sñ alia. Dico secundo ꝙ non est nobis euidens ꝙ sit maior repugnantia hic q̃ ibi. nec ista repugnan

C Ad rõem quẽtiõis

tia potest concludi ratione naturali. vnde secluso articulo fidei per nullā rationē potest ꝓbari: ꝙ vna psona potest incarnari sine alia plus ꝯ possit probari ꝙ vna pōt creare sine alia et ita in ꝓposito. Dico tn tertio ꝙ vnū est tenendū/ ꝛ aliud non Et si querat vñ cōstat: ad hoc dico ꝙ per scripturā sacram ꝛ determinationē eccl'ie ꝛ nō aliūde Dico quarto ꝛ hoc sequit ex ꝓdictis. Qđ ꝓbabiliter potest cōcedi diuinā essentiā terminare dependentiā nature assumpte: ptz per rationē supra factā cuz non cogat fides ad oppositū vt videt Sed de hac materia videdū erit i tertio libro. Hec de prima dubitatione ꝛc. ¶ Ad scdam dubitationē rndeo: ꝛ pono quatuor ꝓpōes. Prima est ꝙ nulla rationalis creatura tenet magis diligere vnā diuinā psonā ꝯ aliā. ptz: quia eadē est bonitas oim propter quā debet rationalis creatura eas diligere. Secūda est. ꝙ nulla rationalis creatura posset siue licite/ siue illicite magis diligere vnā diuinā personā ꝯ aliā. pz ex dictis in prima dubitatōe. qr quacūq; dilectione diligitur vna diligitur alia. ꝛ loquor de dilectione que terminatur de per se. ꝛ non de per accidens ad personā diuinam ꝛc. ¶ Tertia propositio est contra aliquos ꝙ nulla rationalis creatura propter aliquam causam tenetur diligere vnā personā diuinā ꝓpter quā nō tenetur diligere aliā. Oppositum dicunt aliqui propter rationem factā proponendo dubitationem. quia diligo filium ꝓpter hanc causaz quia redemit me. et non diligo patrē quia redemit me ꝛc. Sed ratio non valet qr licet nō diligā patrem qr redemit me vel qr passus / aut mortuus est pro me: tamē eadē causa qua diligo filium. qr scilz filiꝰ redemit me: ꝛ qr passus ꝛc. diligo similiter patrem: ꝛ spiritūsanctū qr filius redemit me: quia quantū opatus est filiꝰ ad redēptionē tm illi operati sunt. ꝛ sic non valet ratio. Probatur ergo ꝓpositio. quia sequit bene ꝓpter hanc causam diligo filiū ergo ꝓpter eandē causaz diligo spm̄sanctū. ꝛ similiter patrem. Igitur ꝛc. cōsequentia tenet. et antecedēs patet. s. ꝙ illa consequentia sit bona per illa q̄ dicta sunt in secunda dubitatione. Quarta ꝓpositio est. ꝙ non obstantibus predictis illa eadem causa. propter quaz rationalis creatura diligit quālibet personā diuinā. per diuersas ꝓpositiones causales exprimit in cōparatiōe ad aliā ꝛ aliam personam. Patet. quia vere dicit diligo filium quia ipse redemit me ꝛ non diligo patrē. quia ipse redemit me. sed quia filius redemit me. Et hoc probat ratio ꝛc.

D

Ad scdaz q̄stionem.

¶ Ad tertiaz dubitationē sunt diuersi modi dicendi. Unde dicit vnus doctor. s. magister Gregorius. Quod omis actus quo aliquis diligit deum ꝓpter aliquid aliud a deo est illicitꝰ/ vitiosus/ ꝛ abusiuus. Et ad hoc facit plures rōnes ꝓtra vnū alium doctorē. q̄ tenet oppositum. sed eas causa breuitatis dimitto. videat eas qui vult. 3. q. dis. ꝑme. ar. 2. Ad auctoritatē autez psalmiste supra inductaz respōdet. ꝙ ibi ly propter non tenet

F

solutio. 3. q̄stionis.

Opinio gregorij.

causalit ita q retributio sit causa finalis dilectionis/ vel iustificationis. sed cõsecutiue ita q iustificationes illas sequitur eterna retributio. ꝛ sic actũ dilectionis dei ꝙ sequitur retributio p̃mij. sed non debet fieri ppter intuitum premij scõm Bern̄. de diligendo deũ. non sine premio inquit diligitur deus. ꝛ si absq; intuitu premij diligendus sit. Et eundem sensum hz glosa ibidẽ

A improbat opi. gregorij. ¶ Sed qr videtur michi q iste modus dicendi non euacuat totaliter difficultatẽ. Jdeo contra hoc pbabiliter dicam aliqua. Unde premitto istã distinctionẽ Qd hec dictio ppter quandoq; capitur cõsecutiue/ ꝛ tunc denotat ordinẽ ꝙsecutiõis vnius rei ad aliã. vt cũ dicitur premiũ datur ppter meritũ. Nichil em̄ aliud significat nisi q post meritũ datur premiũ. ꝛ nõ nisi post meritũ. sicut alias patebit in materia de merito. Quandoq; vero capitur causaliter. ꝛ hoc dupl'r qr qñq; denotat causalitatẽ motiuam siue efficientẽ. vt cũ dicit intellectus assentit' ꝙ clusioni ppter euidentiã p̃missarũ. Quãdoq; vero denotat causalitatez finalẽ/ vt cum dicitur creatura diligenda est ppter deum. De prima autẽ significatione non est hic difficultas. Sed de alijs pono quattuor propositiones.

B ¶ Pria est q nulla rõnalis creatura licite diligit deum propter aliquid aliud ab ipso tanq; propter causam efficientẽ motiuaz precisam/ aut principalẽ. Pz. qr in omni dilectione licita respectu dei. principalis causa efficiens motiua debet esse sũma bonitas diuina. que est obiectum charitatis sicut in omni credulitate licita articuli fidei principalis causa efficiẽs motiua nõ debet esse ratio seu ꝓbabilitas sed auctoritas diuina q̃ ꝑcipit sic credere. C ¶ Secunda ppõ est q rationalis creatura licite diligit deũ ppter aliq̃d aliud ab ipso tanq; ppr causaz efficientẽ motiuã. non tm̄ precisaz aut ꝓncipalẽ. Pz. qr sicut aliqs licite credit articulũ fidei ppter rationẽ seu apparentiã aliquã mouentez. imo sine hoc nõ posset credere (vt alias dixi) non tm̄ ppter hoc precise aut principaliter dz credere. vt dictũ est: sic aliquis diligit deum ppter bñficia sua: et ppter retributionẽ eternã tanq; ppter causam motiuã ad dilectionẽ non tm̄ pricipaliter/ aut precise sed principaliter ppter ipmmet deũ. Unde ad hoc videtur facere auctoritas psalmiste ꝓdicta. ꝛ similiter experientia. qr videmus q doctores ꝛ ꝓdicatores volentes mouere fideles ad dilectionẽ dei: mouẽt ad hoc ex beneficijs creationis redemptionis. ꝛ saluationis. ꝛ cõstat q audientes hmõi motiua accendunt ad maiorez dilectionẽ dei p hoc ꝛc. et nimis eẽt durum dicere q in hoc peccarent. Jgitur ꝛc. C ¶ Tertia ppõ est. q D nulla rationalis creatura licite diligit deum ppter aliquid aliud ab ipso tanq; propter causaz finalem ꝓncipalẽ ꝛ simpl'r vltimã Ptz quia hoc est peruertere ordinem diligẽdorũ cum deus ꝛ nichil aliud sit simpl'r vltimus finis. Et est vti fruendis/ et frui vtẽdis q̃ est maxima puersitas scõm augustinũ ꝛ hoc probant optime ratiões et auctoritates

predicti doctoris. vt pz intuenti
€ ¶Quarta ppositio est q rationalis creatura licite diligit deum propter aliqd aliud ab ipso tanqz ppter cām finalē. non tñ pncipalē/ aut simplr vltimā. Uñ ad declarationē istius propositionis in qua difficultas pncipaliter iacet distinguendū est. Qđ diligere deū ppter aliquid aliud vtputa ppter a. tanqz ppter finē potest dupl'r intelligi. Uno mō q tali dilectiōe diligatur deus referendo seu ordinādo ipsum in aliud tanqz in finē et tunc dico q talis dilectio est illicita. z est vsus dei: z abusus vitiosus. z hoc est contra illum doctorē quē reprobat magister Gregoriꝰ. qz tenet q aliqs vsus dei est licitus. hoc em̄ sufficienter reprobāt rōnes eiꝰ. Uñ cum deus/ et nichil aliđ a deo sit simpliciter vltimus finis. et tanqz vltimus finis diligēdus. deꝰ nō est licite ordinabilis in aliquid aliud tanqz in finē siue vltimū/ siue non vltimū: ideo omis dilectio q̄ sic referret esset illicita et abusiua. qz est amor ꝯcupiscentie: z non amor amicitie. omnis aūt amor concupiscētie presupponit amorē amicicie. ita q qñ aliquid diligit amore ꝯcupiscētie est aliquid magis amatum amore amicitie: et p ꝯs omis amor ꝯcupiscentie respectu dei est illicitꝰ. igit z c. Alio modo potest dici vel intelligi deū diligi ppter aliqd aliud tanqz ppter finem. nō sic q dilectione illa referat deꝰ in aliqd aliđ tanqz in finē sz qz illa dilectio referꝛ seu ordinat in aliqd aliđ tāqz i finē.
Non quidē vltimatū sz vlterius
F ordinatū i deū. ¶Et tūc dico q sic intelligit p̄dicta ppō. z sic aliqua dilectio dei qua diligit ppt aliud tanqz ppter finē est licita z illa nō est vsus dei/ sed fruitio lz bene sit vsus creature. Uerbi gr̄a. Si qs diligat deū sup oia z tanqz finē vltimū. referēdo seu ordinādo illā dilectionē in btitudinē seu felicitatē siue eliciēdo eā ppter felicitatē tanqz propter finē nō simpliciter vltimū. sed vlterius ordinatū i deū. Dico q illa dilectio ē licita. Quod pz. qz ois dilectio vie pōt licite ordinari in btitudinē tanqz in finē: nō tamen ꝓstituendo btitudinē tanqz finē vltimū: sed vlterius ordinādo eā in deū z diligendo eā ppter deū summe bonum. Nec cōtra hoc valēt rōes vl' auctoritates quas magister Gregorius facit. sed solū pbant primā z tertiā ppōnes. z nihil faciunt cōtra scđam/ tertiā/ vel cōtra quartaz intellectā modo predicto sicut pz z c̄. ¶Si autez dicatur ꝯtra id qđ modo dictuz est. q beatitudo nō est finis vltimus z c. qz dicit ph̄s q felicitatē nullus eligit ppter aliud. igitur btitudo est finis vltimꝰ quo fruendū est. ¶Ad hoc vno modo pōt dici. q ph̄s de dilectione dei z btitudine impfecte loqtur qz eā solū vmbratice somniauit Alio modo pōt dici q btitudo siue felicitas triplicit pōt sumi. Uno modo p obiecto beatificāte: z sic est verus qđ dicit p̄hus. Alio modo p beatitudine nō sic obiectiue: sed formaliter nos p ficiente: z ista est creatura/ z diligēda ppter aliđ: sz ppter deū Tertio modo p btitudine comprehendēte btitudinē p̄mo mō dictā: z similiter secūdo modo.

Instātia.

5
Solutio.

et omnia ad statũ beatitudinis pertinentia que multa sunt vt alias videbit. Et sic sumit Augusti. cũ dicit. Beat⁹ est qui habet quicquid vult et nichil mali vult. Et similiter Boetius dicit libro.3. de cõsolatiõe prosa secũda. q̃ beatitudo est status oim bonorũ aggregatiõe pfectus: ⁊ sic lóquẽdo ptz q̃ beatitudo nõ est p̃pter aliud diligenda: qz includit deũ: sed secũdo modo intelligitur quod dictũ est. Et hec de dubitatione tertia: ⁊ toto tertio articulo. ¶ Questio tertia ꝑ materia scẽde distinctionis.

3. questio.

Utruz sit euidẽter notũ vnũ deuz esse. arguit. 1.

Arca scdam distinctionẽ huiꝰ ꝑmi in qua magister ostẽdit vnitatez dei. formo istã questionẽ. ¶ Utrũ nobis sit euidenter notũ in vniuersitate entium vnũ esse deũ. ¶ Arguitur primo q̃ nõ: qz non est nobis naturaliter cognoscibile deum eẽ. igitur q̃stio falsa. ℞z ꝯsequẽtia ⁊ añs ꝓbatur: quia noticia propria deitatis non est nobis naturaliter possibilis. Nã si sic vel esset intuitiua vel abstractiua a sufficiẽti diuisiõe. Non prima: qz illa solũ est supnaturaliter cõmunicabilis. nec scda eo q̃ ipsa presupponit primã. Et ꝯfirmat qz deꝰ nõ est a nobis sensibilis. ergo nec naturaliter intelligibilis. antecedẽs ptz. ꝯña probatur: quia ois nra naturalis cognitio intellectiua dependet ex

arguit. 2.

sensitiua. vt habet primo poste riorũ ⁊c. ¶ Secũdo qz illud non est nobis per se notũ quod põt esse naturaliter dubium. ⁊ cuꝰ possumus credere oppositum. sed sic est de ista ꝓpositiõe. Deus est. iuxta illud. ps. Dixit insipiens in corde suo non est deus igit ⁊c. Et cõfirmat auctoritate Aucẽne ꝑmo metha. dicentis. Qõ deum esse nec est manifestũ per se nec desperatũ manifestari. Igit ⁊c. ¶ Tertio qua non est nobis euidẽter notũ tantuz vnum esse deũ igitur non est p̃ se notũ aliq̃d esse deum. ꝯsequẽtia tenet. qz per deũ nichil aliud intelligumꝰ q̃ vnũ ens summũ in entibus. Igitur cũ non possit esse nisi vnũ summũ bonũ si eẽt per se notum aliq̃d esse deũ euidenter. sequeretur tantum vnũ esse deum. quare ⁊c. Et antecedens probatur: qz dicẽti q̃ sunt tres dij non potest euidenter ꝓbari oppositum plus q̃ dicenti q̃ sunt tres persone: quarũ quelibet est deus possit oppositum euidenter probari: quare ⁊c. Confirmatur. quia tantum vnũ esse deuz est articulus fidei. igitur non est euidenter notũ: nec euidẽter põt probari. ꝯña tenet: quia fides est argumentum rerum non apparẽtum. ad Heb. 11. ¶ In oppositum arguitur: quia nobis est per se notũ illud esse quod nõ potest cogitari nõ esse. quia esse est de quidditate rei: et per ꝯsequens non potest cogitari deꝰ quin cogitetur esse Confirmatur. per deum intelligimus necesse eẽ: sed nõ possumus cogitare necesse esse nõ eẽ quare ⁊c. ¶ In ista q̃stione erũt tres articuli iuxta tria argumẽta ante oppositũ q̃stionis. Primus est vtrũ nobis sit naturaliter notum deum esse. Scdus vtrũ nobis sit per se notuz deum esse. Tertius vtrũ nobis sit eui-

arguit. 3.

In oppm

Decisio q̃stionis.

denter notum tantū vnū deum esse. Circa primū articulū primo videbitur quid sit noticia siue cognitio. Secundo qualis noticia nobis sit naturaliter possibilis de deo. Tertio instabit contra dicta multiplici argumēto.

B

Primi articuli. prima ps.

¶Quantū igitur ad primū articulum primo vidēdum est q̄d sit noticia siue cognitio. Un̄ pōt sic describi. Noticia est actus aliquid representans potentie vitaliter perceptiue. Uel sic. Noticia est actus vniens potentiā perceptiuam vitaliter cū obiecto. Et capio hic actū non prout distinguitur contra habitum. s. pro illo quo potētia vitalis formaliter percipit. Unde apparet q̄ nulla res est noticia nisi ſm habitudinē quā habet ad potentiā vitalem perceptiuam. Ideo ad maiorem declarationē predicte descriptionis: ⁊ ad euidentiam huius materie. vidende sunt hic tres difficultates.

Prima q̄stio.

Prima erit per q̄d siue per quā habitudinē cōuenīat alicui rei esse noticiā siue cognitionē.

Secunda questio.

Secunda vtrū aliqua noticia possit alicui eē magis vl̄ min⁹ noticia q̄ sit eēntialiter perfecta.

Tertia q̄stio.

Tertia vtrū diuina eēntia possit eē intellectui creato formalis noticia.

C

Ad p̄mā questionē

¶Ad primā difficultatem pono quattuor propositiones.

¶Prima est. q̄ nulla qualitas seu queuis de genere accidentis essentia. est intrinsece ⁊ eēntialiter noticia. p̄batur. q̄ quelibet talis pōt esse/et nō esse noticia. Igit̄ ⁊c. Consequentia tenet per quid nominis. quia illō dicitur intrinsece/et eēntialiter tale q̄ sic est tale q̄ non stat ip̄z esse ⁊ nō esse tale. Sicut hō intrinsece et essentialiter ōr rōnalis. q̄ homo nō pōt eē ⁊ nō esse rōnalis. Antecedens p̄z. q̄ q̄cunq̄ accidens si esset sine subiecto. vel etiam in subiecto non vitaliter perceptiuo ip̄m eēt et non eēt noticia ⁊c. Ex hoc ergo patet q̄ nullū accidens est noticia per denominationē intrinsecam sed solum extrinsecam ⁊c. D

¶Secunda ꝓpositio est q̄ nullum accidens est noticia alicui per hoc precise q̄ ē ab illo causaliter effectiue. Probatur. q̄ stat ipsum causari seu fieri ab aliquo et ipsū nō eē illi aut alteri noticiā. Igitur precise p̄ hāc habitudinē nō cōuenit sibi esse noticiā. p̄ma patet. ⁊ 2ās apparet quia si deus solus causaret illud ⁊ nichil aliud. illud nō eēt alicui noticia et sic ex causalitate effectiua alicuius creature quia causalitas dei effectiua non minus potest dare talem denoiationē q̄ causalitas effectiua create potentie. Item obiectū cognitū ipsā noticiā causat et tamen clarū est q̄ non propter hoc capit ip̄a noticia talem denominationē. Igitur nec precise ꝓpter hoc q̄ ipsum causat potētia perceptiua ⁊c. ¶Tertia propositio ē q̄ E nullū accidēs est noticia p̄ hoc precise q̄ est in alio formaliter inhesibile. Probatur. quia si tale accidēs informaret subiectū nō viuens nō eēt noticia vt p̄z. Igitur ista denoiatio nō ꝓuenit sibi per hoc precise q̄ informat aliq̄d subiectū seu inheret alicui subiecto dependēdo ab eo in genere cause materialis seu

suū eē sibi intrisece formaliter communicādo. Item nulla forma suo subiecto formali cōmunicat per informationem intrisecam precise illud qđ nō hz in se intrinsece sed nulla forma hz in se itrisece vt ſit noticta. igit nulla talis per informationem intrinsecā pcise cōmunicat suo subiecto q̄ sit cognoscens ꝛ per ꝓns nec per hoc cōuenit sibi vt sit noticia siue cognitio. Minor patet ex ꝑma ꝓpositiōe. Maior aūt apparet per quid nois informatiōis intrinsece. Nā per informare intrisece nō intelligo aliđ nisi cōicare alicui cōcretiue illđ quod aliq̄d continet abstractie sicut aia q̄ est abstractiue vita
A cōmunicat corpori q̄ sit viuēs. ¶ Quarta ꝓpositio est q̄ qđlibz accidēs quod est noticia p hoc est noticia pcise q̄ ē a potētia vitaliter perceptiua effectiue ꝛ ē in ea informatiue. Probatur qz licet nullū istorū precise suffiçiat vt satis patet per p̄dicta / tn vtrūq̄ simul requiritur / ꝛ sufficit vt aliquod accidens sit noticia. igitur ꝓna pz. Sz ad declaB rationē ānt̄is pono quattuor ꝓpositiōes. ¶ Pria est q̄ ad hoc q̄ accidens sit noticia nō sufficit / sed bene requiritur q̄ sit effectiue a potentia vitaliter perceptiua. Patet q̄ eſn hoc nō sufficit apparet satis ex secūda ꝓpositione principali. Itē ad hoc q̄ aliquid sit noticia requirit q̄ sit ī potētia vitaliter perceptiua aliter oporteret dicere q̄ esset possibile q̄ aliquod accidens existens in aere et nō existēs in intellectu esset ipsi intellectui noticia qnod est absurdū. Igit sequitur q̄ ad hoc q̄ accidens sit noticia nō sufficit. sz bn̄ requiritur q̄ sit effectiue a potentia vitaliter perceptiua. nā si esset ab ea / ꝛ non in ea / nō esset noticia. Sed quod hoc requirat̄ persuaderi potest sed nō demōstrari. Unde arguo sic. qz si nō ꝛc. sequitur q̄ lapis vel aliud quodlibet obiectum sufficienter presentatum intellectui posset sibi eē noticia de seipso. ita bene sicut qualitas producta in intellectu ab obiecto. hoc autē videt absurdū. sed ꝓna patet. qz non apparet ratio de vno magis q̄ de alio nisi quia tale obiectum licet sit p̄sens intellectui tn̄ nec est nec esse potest sibi cognitio. qz non potest esse effectiue ab eo. non sic autē est de ipsa noticia. ¶ Si vero dicatur q̄ alia ē ratio sz quia tale obiectum nō potest informare talem intellectum sicut potest ipsa noticia. ita q̄ diceretur q̄ noticia est noticia per hoc q̄ ipsa est sic sufficienter presens potentie pceptiue q̄ ipsa informat ipsam. aut ꝓpter hoc q̄ ipsa formaliter actuat subiectum vitale et nō qz est ab eo effectiue. Sicut cū habemus oculos apertos ꝛ albedo est in prospectu nostro nō est possibile quin videamus albedinem et hoc non est nisi qz potentia vitaliter perceptiua est
C unformata visiōe. igitur. ¶ Ad hoc dico q̄ habitudo informationis siue causalitatis formal' ad hoc non sufficit sed requirit habitudo causalitatis effectie ūñq̄uis nō esset possibile rem talem informare potentiam perceptiuam et ipsam non esse sibi noticiā. non tamē sequit̄ q̄ istā denoiationē capiat precise per

Instātia.

Solutio.

hoc q̄ informat talē potentiam sed simul per aliō inseparabl'r ꝙcurrens qñ talis res talē potentiā informat. Sicut ꝛ nō sit possibile formam aliquod subiectū actuare quin subiectū sit effectus talis forme in genere cause formalis. nō tamē sequit̄ q̄ illud subiectū sit effectus talis forme in genere cause efficientis. sed solum effectus formalis vel forte nullo modo est ei⁹ effectus secundū illos qui ponunt q̄ subiectū formale nō effectus formalis ipsius forme ꝛ totū cōpositū. Igitur ꝛc. Sic ergo potest dici probabiliter licet hoc nō possit probari cuidēter. Unde alia opinio videtur valde probabilis. sed tñ ista probabilior et magis consona doctrine peripatheticoꝝ. quia cuꝫ intelligere siue cognoscere sit perfectionis. ista perfectio est magis attribuenda potentie ꝑceptiue ſm rationem efficiētis siue agētis. q̄ ſm rōnē subiecti siue patientis cum ceteris paribꝰ perfectius sit agere q̄ pati. ꝛ efficere q̄ informari. Igitur ꝛc.

D ¶ Secūda ꝓpositio ē. q̄ ad hoc q̄ accidens sit noticia non sufficit sed bene requiritur quod sit informatiue i potētia vitaliter perceptiua. pꝫ q̄ ēm hoc nō sufficit apparet satis ex tertia propositione p̄ncipali ꝛ ex imediate dictis. Sꝫ qō requirat̄ ꝑsuaderi pōt qꝛ vt iam dictū est ad hoc qō aliquod accidēs sit alicui potētie ꝑceptiue noticia. nō sufficit q̄ sit ab ea nisi etiā sit i ea. Igit̄ ꝛc. Si ꝙo dicat̄ q̄ sufficit q̄ sit ab ea ꝛ etiā sit in ea per ineristētiā seu coeristētiā ꝛ non req̄rit̄ q̄ sit in ea ꝑ informatio-

Instātia.

nez intrinsecā. Ad hoc dico q̄ nō sufficit. ꝛ q̄uis hoc non posset cuidēter ꝓbari. pōt tñ ꝓbabil'r ꝯcludi. Un arguo sic. Pono q̄ sint duo angeli siue duo intellect⁹ localiter sepati. s. a. et. b. et videat vn⁹ alū. ita q̄. a. agat visionem seu cognitionē sui in. b. tūc certum est q̄ illa visio nō est ipi. a. cognitio q̄uis sit ab eo. Si ergo deꝰ poneret. a. ꝛ. b. in eodē loco nō tñ sequit̄ ꝓpter hoc q̄ illa visio esset ipsi. a. cognitio magis q̄ ante. Igit̄ ad hoc q̄ ipsa sit sibi cognitio: nō sufficit q̄ fit ab eo ꝛ q̄ sit in eo per talē coexistētiā sed req̄rit̄ q̄ sit in eo ꝑ informationē intrinsecā. ¶ Tertia ꝓpō est q̄ ad hoc q̄ accidēs sit noticia nō sufficit nec requirit̄ q̄ sit inhesiue in potentia vitaliter ꝑceptiua. ꝓꝫ. q̄ ēm hoc nō sufficiat apparet ex. p̄dictis ꝛc. Sed qō nō requirat̄ ꝑsuadeo. Pro q̄ sciēdū ꝫ est q̄ dra est inter iexistere informare. ꝛ inherere. vñ ꝫ conuenit̄ ꝑ eē in: differūt tñ qꝛ nō oē qō iexistit alicui informat illō. Sicut ptꝫ de deo q̄ iexistit cuilꝫ rei. ꝛ tñ nulli informat. Sil'r non oē qō informat inhere t sicut ꝓꝫ de intellectu hūano q̄ informat corpus ꝛ ē. ꝛ tñ nō inheret ei qꝛ inhere re vltra informare req̄rit. q̄ illō qō inheret alicui subiecto depēdeat ab ipo in gñe cāe materiāl' sic aūt non est de intellectu cuꝫ non sit eductus de potentia materie sed creatus. Sed de hoc alias in materia de creatiōe. et causalitate formali ꝛ materiali dicet̄. Dico igr̄ q̄ ad hoc q̄ aliquod accidens sit alicui intellectui noticia non requiritur q̄ educatur de potentia subiecti seu q̄ educatur vel dependeat

E

a subiecto causalitate materiali. Nam si tale sit a potentia intellectiua effectiue / et sit in ea
Instãtia. formatiue.hoc sufficit .Si ꝺicatur ꝙ nõ est possibile.qz eo ipso ꝙ aliquod accidens est ab intellectu effectiue.et est in eo informatiue.sequitur ꝙ est i eo sic ꝙ reducitur de potẽtia ipi⁹ subiecti/ ꝛ dependet ab eo pro: pria causalitate materiali. et p consequens inhesiue.Aliter sequitur ꝙ intellectus posset creA are ꝛc. ¶Ad hoc dico.ꝙ nõ haSolutio. beo ꝓ inconuentẽti ꝙ intellect⁹/ seu alia creatura possit creare isto modo.Quod qualiter sit verum declarabo in quarto libro ꝛc. ¶Quarta ꝓpositio est ꝙ ad hoc ꝙ accidens sit noticia sufficit ꝛ requirit̃ qđ sit a potẽtia vitaliter perceptiua causaliter effectiue ꝛ in ea formaliter intrinsece. Patet ex p̃dictis.et ex his patet quarta ꝓpositio principalis. ¶Ex predictis sequentur
B aliqua. ¶Primo sequitur ꝓtra vnũ doctorem ꝙ omne accidẽs quod est noticia capit vt sit noticia per habitudinem proprie causalẽ et ꝓpe effectualẽ ad potentiam vitalem. Patet ex dictꝫ quia capit per hoc ꝙ est ipsi potentie vitaliter perceptiue cause formalis.et est effectus ipsi⁹ vt cãe efficiẽtꝫ vl̃ agẽtꝫ ꝛc.Scđo seqt̃ ꝺeũdẽ ꝙ nullũ accidẽs ꝑt esse noticia per aliquã habitudinem ad potentiam vitalẽ.aliam q̃ per causalem ꝛ effectualem. Patet,quia non est imaginabilis alia habitudo ꝛc. Unđ licet doctor tenens oppositum dicat ꝙ noticia non capit hanc denominationem per hoc ꝙ intellectus efficit eam/ et quod informat eam sed per hoc ꝙ vitaliter immutat intellectum tamẽ non efficaciter probat(vt ꝑz ex dictis)nec sufficienter explicat qualis sit ista habitudo seu qđ est vitaliter immutare nec videtur hoc explicabile nisi tenẽdo viam predictam ꝛc. Igitur ꝛc. Tertio sequitur ꝙ deus nõ potest se solo in intellectu creato aliquam cognitionẽ/ vel volitionem causare ipso non cõmunicante vel cogẽte.De cognitione patet ex predictis .sed de volitione patet per simile quia nõ videtur ratio diuersitatis.ꝛc.
¶Quarto sequitur ꝙ hoc non obstante omnem cognitionem/ vel volitionem potest de⁹ causare.ipso intellectu creato non cogente. Patet Quia quicquid deus potest causare cum causa secunda potest se solo ꝛc̃.Ueruꝫ est tamen quod tunc talis res nõ esset cognitio/ vel volitio ꝛc̃. Exẽplũ Oẽm actũ meritoriũ p̃t deus ꝓducere sine creatura cõcurrẽte ꝛc̃.sed tunc talis actus non eẽt meritor⁹ ꝛc̃. ¶Ex his ergo patet quid sit cognitio ꝛ ꝙ quã habitudinem ꝙueniat sibi C
hec denoiatio. Hec de pria. ꝛc̃. Solutio
¶Ad secũdam difficultatẽ etiã q̃stionis. pono aliq̃s ꝓpositiões. ¶Pria ꝙ oĩis noticia seipsa est simlꝫ obiecto ab ea distincto ꝛ ꝙ ipaꝫ cognito,,Patet. quia nisi esset simlis non plus representaret vnũ obiectũ ipsi potẽtie q̃ aliꝺ quod est falsũ vt ꝑz.Qđ seipsa sit simulis obiecto apparet qz alias ipa nõ representaret directe ꝛ imediate ipm obiectũ.imo magis illꝺ ꝙ quod esset simulis obiecto qđ,suppõit eẽ fl̃z.Scđa ꝓpõ.ẽ ꝙ licet aliq̃,noticia seipa

seu sua pfectione intrinseca sit magis sil'is vni obiecto q̃ alia tamen noticia ꝛ obiectū nō pñt esse magis vel minus seipsis sl milia q̃ de facto sūt dū existūt in rerū natura. Prima pars ptz qꝛ noticia ppria ꝛ intuitiua alicuius obiecti est magis similis obiecto q̃ generalis ꝛ abstractiua. Secunda pars ptz de se. qꝛ nulla duo entia seipsis similia possunt esse magis vl' minꝰ similia seipsis q̃ de facto sint sicut nō possunt esse maiora vel minora pfectionis essentialis q̃ de facto sint. Tertia ꝓpositio est q̃ nulla noticia pōt esse magis de aliquo noticia: q̃ ipa sit illi obiecto seipsa similis dū obiectū est vl' foret similis si obiectū esset. ꝛ sic nō potest magis esse de aliquo noticia q̃ ipa sit intrinsece ꝛ essentialiter pfecta

D Patet clare ex p̃dictis. ¶Quarta ꝓpositio est q̃ noticia potest minꝰ esse de aliquo noticia. q̃ ipa sit seipsa siue p̃ suā essentiā similis suo obiecto. ꝛ sic potest minꝰ esse noticia q̃ sit quidditative pfecta. ꝓbatet. qꝛ aliqua noticia alicui itellectui potest esse ita magna q̃ alteri non posset esse aliqualiter magna ꝛ tamē vtriq; potest esse noticia. Igitur ꝛc. Cōsequentia ptz ꝛ ātecedēs apparet. qꝛ aliqua noticia itellectui angelico pōt esse ita magna q̃ intellectui humano non posset equaliter esse magna cū ipse sit minoris capacitatis vitalis. ꝛ tamen illa vtriq; potest esse noticia. qꝛ de facto noticia est vni ꝛ posset alteri applicare in oīno simili habitudine. igit.

Instātia. ꝛc. ¶Si vero dicat q̃ illa noticia minori intellectui nō possit esse noticia sed bene maiori.

¶Contra hoc arguit. qꝛ sequit q̃ aliqua visio dei etiaz creata esset vl' esse posset ita magna q̃ aia xp̃i nō posset videre per eā etiā sub quocunq; gradu. ꝛ tamen āgelus supior bene posset quod videt absurdū. ꝛc. Cōfirmatur. qꝛ excellēs intelligibile nō corrūpit intellectū. igitur p quācunq; cognitionē q̃tūcūq; pfectā potest intellectꝰ cognoscere q̃tūcunq; sit parue capacitatis q̃uis nō cognoscat per eā sc̄dm totā latitudinez illius sz fm capacitatē suā. ꝛc. ¶Sed Instātia. cōtra illud qđ dictū est et quod supponit tota ista imaginatio īstatur. ꝓbando q̃ aliqua sit noticia que nō est similis obiecto. qua aliqua est noticia p̃cise ad placitū vl' per solā institutionē volūtariā representans aliqđ obiectū. Igit. ꝛc. ꝓña ptz. qꝛ nō videt q̃ per liberā impositionē illud qđ nō est simile obiecto fiat sibi simile. Et antecedēs apparet de ꝯceptu huiꝰ vocis homo qui licet repsentet naturaliter istā vocē homo ad placitum tamen repsentat Sortē ꝛ platonem ꝛ oēs hoies quibus nō est similis ¶Ad hoc dimissis alijs modis dicēdi. Respōdeo breuit q̃ conceptus huiꝰ vocis homo proprie loquēdo nō est noticia hois nec repsentat hoiez sed p ꝯsuetudinē est quedā colligantia seu mutua ꝯcomitātia inter ꝯceptū naturalē hois ꝛ ꝯceptū huius vocis homo ppter quaz vno ꝯceptu moto p obiectū suū sez quādo audit ista vox homo statim mouet alius conceptus siue species naturalis hois. et sic obiectū eiꝰ cognoscatur. non

E Solutio

quidã per speciẽ illi⁹ vocis: sed per ꝓpriã speciem. Et ꝙ ita sit ptz qr si deperderet species naturalis hois. iã species illi⁹ vocis homo nullo modo repsenta ret hoiem. ꝛc. ¶ Ad tertiã difficultatẽ pono aliquas ꝓpositiones. Prima est ꝙ non est ita de facto ꝙ diuina essentia sit itellectui creato formalis noticia. Patet p extrauagantẽ. dñi benedicti. ꝛc. Secũda est ꝙ nõ est ita de facto ꝙ de⁹ vl spũssanct⁹ sit volũtati create charitas formalis siue dilectio. Sequit ex prima p sẽ. ꝛ in hoc non tenet magr ã doctorib⁹ ꝛc. Tertia est ꝙ nõ est possibile ꝙ diuina essentia sit formalis noticia intellectui creato vel voluntati create formalis dilectio. Et hoc est cõtra vnũ doctorẽ qui tenet oppositũ. Etiã pz qr cũ nõ sit de fctõ (vt dictũ est) si esset possibile ita eẽ. sequit ꝙ aia rõi pfecti⁹ posset cognoscere ꝛ diligere deũ ꝫ faciat de facto ꝛ pfecti⁹ posset beatificari ꝫ de facto sit. Cõsequẽs est absurdũ. ꝛc. ꝛ ꝓña ptz qr pfecti⁹ esset diligere ꝛ cognoscere ꝛ btificari p diuinã essentiã formaliter: ꝫ p aliquã creaturã iformantẽ accidẽtalit. ꝛc.

A Solutio. 3. qstiõis.

B ¶ Quarta est. Qõ nõ ẽ nob euidens vl euidẽter demõstrabile esse ipossibile ꝙ diuina essentia sit formalis noticia intellectui creato: vl volũtati create formalis dilectio. Patet. qr licet dictũ sit ꝙ ad hoc ꝙ aliqõ accidẽs sit noticia requirẽt ꝙ sit effectiue a potentia vitaliter ꝓceptiua: ꝛ ꝙ sit sibi forma. tamẽ hoc nõ est euidẽs imo bene dici ꝙ oppositũ est ꝓbabile. Itẽ supposito ꝙ hec habitudo requireretur ad hoc ꝙ aliqua res creata esset alicui noticia videt ꝓbabile: tñ ꝓ hoc non habeẽt ꝙ ita sit de noticia increata. Sicut ꝫuis sit ꝓbabile. ꝙ nulla potentia ꝓcepti ua creata possit cognoscere seipsam/ aut aliquã rem aliã per suã essentiã: tamen ꝓpter hoc nõ negat quin diuina potentia ꝓceptiua hoc possit ꝛc. Igitur. Si ergo aliqs dicat sicut tenet quidã doctor. Quodad hoc ꝙ diuina essentia sit noticia itellectui creato nõ requirit intrinseca informatio ipsius potẽtie cognoscẽtis: nec affectiua ꝓductio ipsi⁹ noticie. ſz sufficit ꝙ sit ꝓns potentie cognitiue tanꝫ species cognoscibilis ipsam potentiã vitaliter imutãs. ꝛ ꝙ diuina essentia absolute potest se habere in tali habitudie. ꝛc. nõ video ꝙ hoc possit euidẽter improbari. sed oppositũ apparet ꝓbabilius ꝓpter dicta. Et hec de primo primi articuli.

C Primi articuli scõda pars.

¶ His ꝓmissis videndũ est qualis noticia sit nobis naturaliter possibilis de deo. Circa qõ ꝓmittam tres distinctiões. deinde ponaz tres ꝯclusiones. Prima distinctio est. Quod noticiaꝝ nobis possibiliũ quedã est sensualis. alia intellectualis. Voco autez sensualẽ oẽm noticiã ad quam causandã ꝑ se concurrit virtus aliqua sensitiua. aut aliqd existẽs in ipsa. Intellectualẽ vero voco oẽm noticiã itellect⁹. siue oĩs noticia sensualis hois sit intellectualis siue non. de quo aliter ꝛ aliter esse dicendũ ꝓmaliã ꝛ aliã opinionẽ de distinctione ꝛ idẽtitate potentiarum anime: sed de hoc alias. Haruz autem noticiaꝝ tam scz sensua

liū. ꝫ intellectualiū quedā est simplex et incōplexa, alia vero cōplexa. Complexaꝝ autē alia distans vt propositio vera aut falsa. Alia indistās. vt oratio q̄ nec est vera nec falsa. loquēdo de veritate cui opponitur falsitas. Qualiter autē debet intelligi ista cōplexio in oratiōe mētali. alibi declaraui. ¶ Sed q̄ noticia sensualis possit esse cōplexa sicut et intellectualis ptz q̄ a ꝯ alia bruta in quib⁹ nō est noticia intellectualis habent aliquā noticiā cōplexā de sensibilib⁹: qđ apparet: q̄ aliquādo videm⁹ vnū brutū apprehēdere aliquod sensibile sicut panē ⁊ moueri ad ipsum. aliquando vero apprehendere idem et nō moueri ad illud. ergo mot⁹ iste cū sit p appetitū naturalez ⁊ talis appetitus q̄ sequit apprehensionē presupponit p̄ter simplicē apprehensionē rei sensibilis noticiam complexam. q̄ iudicat talem rem esse sibi vtilem ⁊ bonam. Ad hoc est etiam experientia multiplex et specialiter de canibus venaticis. Et pro hoc est auctoritas Auicēne 6. naturaliū parte. 4. ca. primo vbi pbat in brutis esse sensum cōmunē. Uidem⁹ etiā quedam bruta esse disciplinabilia. disciplina vero nō fit sine complexa noticia. nec valet ratio quā facit Adam dicēs q̄ sc̄dm hoc in talibus brutis esset intellectus practicus. ⁊ deberēt talia vocari ratiōabilia. Hoc em̄ nō sequitur loquēdo ad sensum in quo dicimus hoiem esse rationalē ⁊ habere intellectū practicuz: q̄ homo nō tantū habet singularia iudicia: sed etiā vniuersalia nec tantū circa sensibilia ratiocinatur. similiter intellect⁹ practicus nō solū ex singularib⁹: sed ex altera vniuersali quandoꝝ ꝯsiliatur. Et ꝓpter hanc differentiā ⁊ multas alias illa ꝯsa nō valet. Si tamē quis vellet vocare illa rationabilia/ nomina sunt ad placitū ⁊ in pura obedientia. sic etiā vnus alius volēs vocare oia cognoscentia rationabilia. posset negare a brutis oēm cognitionē etiā simplicē ⁊ inferre: q̄ alias ipsa essent ratiōabilia. quare. ⁊c. De noticia autē sensuali siue simplici siue cōplexa: nō plura dico: q̄ magis spectat ad naturales ꝓhos ⁊ medicos. ⁊ q̄ satis notum est q̄ talis nō est nobis naturaliter possibilis de deo. ideo de intelligibili dicendum est hic. ⁊c. ¶ Secunda distinctio est q̄ duplex est noticia incomplexa nobis possibilis. quarū vna solet vocari abstractiua. alia intuitiua. Dupliciter autē potest accipi noticia abstractiua. Uno modo q̄ est respectu alicui⁹ abstracti a multis singularibus. et sic cognitio abstractiua nō est aliꝰ ꝫ cognitio alicui⁹ vniuersalis abstrahibilis a multis singularib⁹. Aliter accipit cognitio abstractiua sc̄dm qđ abstrahit ab existentia et nō existentia et ab alijs cōditionib⁹ que cōtingenter accidūt rei vel predicantur de re. nō q̄ aliquid cognoscat̄ p noticiā intuitiuā qđ nō cognoscatur p abstractiuaz. sed idem totaliter ⁊ sub omi eadē ratiōe cognoscitur per vtrāqz. sed distinguūtur per istū modum: q̄ noticia intuitiua rei est talis noticia virtute cuius potest sciri

vtrũ res sit vl̃ nõ sit. ita ꝙ si res sit virtute eiꝰ statim cognoscit̃ euidenter rem esse. ⁊ similiter si esset talis noticia ꝑ diuinã potentiã ꝓseruata de re nõ existẽte virtute illiꝰ noticie euidenter cognosceret̃ rem nõ esse nisi forte hoc impediat̃ ꝓpter imperfectionẽ ipsiꝰ noticie. Nã aliquãdo ꝓpter ipfectionẽ ipsius noticie intuitiue scz qz est valde remissa et obscura vl̃ ꝓpter alia impedimẽta ex parte obiecti/ vl̃ medij/ vl̃ alteriꝰ potest ꝓtingere ꝙ vel nulle/ vl̃ pauce veritates ꝓtingẽtes de re sic intuitiue cognita possunt cognosci. sed quãdo est sufficiẽter ꝑfecta/ virtute eiꝰ potest euidẽter cognosci existẽtia vel nõ existẽtia rei vt dictuꝫ ẽ. Similiter quando alique res intuitiue cognoscũtur quaꝫ vna inheret alteri vl̃ vna distat loco ab altera: vl̃ alio modo se hꝫ ad alterã statim virtute illiꝰ noticie incõplete scitur si res inheret vel non: si distat vel nõ. et sic de alijs veritatibꝰ cõtingentibꝰ ⁊ vniuersaliter oĩs noticia incõplexa virtute cuiꝰ potest euidẽter cognosci aliqua veritas cõtingẽs maxime de ꝑsenti est noticia intuitiua. ¶ Noticia autẽ abstractiua est illa virtute cuiꝰ de re existenti nõ potest sciri euidenter vtrũ sit vel nõ sit. Et per istuꝫ modũ noticia abstractiua abstrahit ab existentia ⁊ nõ existentia. qz nec per ipsum potest euidẽter sciri de re existente qõ existit. nec de nõ existẽte qõ non existit per oppositũ ad noticiaꝫ intuitiuã. Similiter ꝑ noticiam abstractiuã nulla veritas contingẽs maxime de ꝑsenti potest euidenter cognosci: sicut de facto ptz: et albedo eius in absentia sortis noticia abstractiua incomplexa. virtute illius noticie nõ põt sciri ꝙ Sortes est nec ꝙ nõ est nec ꝙ est albus nec ꝙ nõ est albꝰ. nec ꝙ distat a tali loco vel nõ et sic de alijs veritatibꝰ ꝓtingentibꝰ: et tamen cõstat ꝙ iste veritates possunt euidẽter cognosci. oĩs autẽ noticia complexa vltimate reducitur ad noticiã incõplexã terminoꝝ. Igit̃ illa noticia incõplexa virtute cuius possunt ille veritates euidẽter cognosci erit noticia intuitiua et ista est noticia a qua incipit noticia experimẽtalis. quia vniuersaliter ille qui potest accipere experimentuꝫ de aliqua veritate ꝓtingente et mediante illa de aliqua veritate necessaria habet aliquã noticiã incompletam de aliquo termino quã nõ habet ille qui non potest sic experiri. Et ideo sicut secundũ philosophuꝫ primo methaphi. ⁊ secundo posteriorum. scientia istoꝝ sensibilium que accipitur per experientiam incipit a sensu. id est a noticia sensitiua intuitiua istoꝝ sensibilium. ita vniuersaliter noticia scientifica ipsoꝝ pure intelligibilium accepta per experientiaꝫ incipit a noticia intuitiua intellectiua ipsoꝝ intelligibiliũ.

A

¶ Existis sequũtur alique propositiones. Prima est ꝙ noticia intuitiua ⁊ abstractiua non differunt per obiecta. scilicet quia abstractiua potest esse indifferenter existentis et nõ existentis ꝓsentis et non ꝓsentis. ituitiua tantũ existentis ⁊ ꝑsentis realiter. sicut mꝫti imaginãtur. siue qz abstractiua nõ attiB

git obiectū in se sub pfecta ratione: sed tantū i quadā similitudine diminuta. intuitiua aūt attigit obiectum in se et sub perfecta ratōe. vt ōt vn⁹ doctor. ¶ Primum patz qz obiectū iquātum terminans aliquam noticiā hz respectu illi⁹ rationē cause aut non. Si sic cuz nō possit habere rationē nisi cause efficientis. vt patet. sequit q illa noticia pt fieri sine illo obiecto. qz quicquid deus pōt per cām efficientē mediaz pt imediate se solo. Si non arguitur sic. ois effect⁹ sufficiēter dependet ex suis causis. ita q illis positis oibus alijs circunscriptis pot sufficienter poni effect⁹. Igitur si obiectuz noticie intuitiue inquantū terminans non habet rationē cause respectu illius si tale obiectū inquantū terminans simplicit destruatur fm oēm existentiam sui realem potest adhuc poni ipsa noticia intuitiua et p̄sequens ipsa fm se ꝛ necessario nō pl⁹ est existentis q̄ non existentis p̄ntis q̄ non p̄ntis ꝛc. ¶ Scōm patet. qz idē totaliter ꝛ sub eadem ratiōe a parte obiecti ē obiectū intuitiue ꝛ abstractiue: nec pōt aliquid cognosci ituitiue quin ¶ possit cogi sci abstractiue. ¶ Secūda ꝓpositio ē q noticia intuitiua ꝛ abstractiua nō differūt p rationes motiuas formales siue p quascūq suas causas. s. qz in cognitione intuitiua res in propria existentia est motiua per se obiectiue et in cognitiōe abstractiua est aliquid motiuū in quo res hzeē cognoscibile. sicut dicit idem doctor. siue qz in ipa intuitiua obiectū mouet vt p̄sens in ꝓpria existētia. In abstractiua vero obiectū mouet vt p̄sens in aliquo ipm repsentare sicut ponit idē. Patet totū. qz sicut iā tactum est de⁹ per idē totaliter pt causare vtrāq noticiā nec requritur simplr q res moueat in p pria existentia. etiam obiectiue. nec q sit p̄sens ꝛc. Uez est tn q naturalit noticia intuitiua non potest eē sine existentia rei q̄ est vere causa efficiens ei⁹ mediata vel imediata. Abstractiua āt potest eē naturalit ipsa re nota simplr destructa. Sed tn p hoc nō differūt formalit iste noticie. sed seipsis differūt. ¶ Pro cui⁹ maiori declaratōe sit hec tertia ꝓpositio. q noticia intuitiua tā sēsitiua q̄ intellectiua pōt simplicit ꝛ absolute eē et de re non existente. ꝓbat aliter q̄ pri⁹ qz ois res absoluta distincta loco ꝛ subiecto ab alia re absoluta. potest per diuinā potētiaz absolutam existere sine illa. Non ei videtur verisimile q si deus vult destruere vnā rem absolutam existentem in celo q necessitat destruere vnā aliam existentez in terra. Sed visio intuitiua tā sensitiua q̄ intellectiua est res absoluta distincta loco ꝛ subiecto a suo obiecto sicut si videā intuitiue stellam in celo. ergo ista visio potest manere stella destructa. Confirmat. qz de⁹ habz noticiam intuitiuaz oim siue sint/ siue nō sint. ꝛ ita euidēter cognoscit res non eē q̄ non sunt/ sicut res eē q̄ sūt. Igit ꝛc. ¶ Quarta ꝓpositio est. q intellectus noster ꝓ statu isto intuitiue cognoscit etiam aliqua intelligibilia que nullo mō cadunt sub sensu pluscq̄ sub a separata. Patet de intellectionib⁹ ꝛ volitionib⁹ no

stris q̄ homo põt experiri sibi ī-
esse et tñ non sũt sensibilia. Eui-
dẽter ei cog̃sco q̄ ego ītelligo ⁊
ego diligo ⁊c. ⁊ tal' noticia acce
pta ẽ imediate ex noticia icõple
xa termioꝝ et certũ ẽ q̄ ad hoc
nõ sufficit noticia ītuitiua mei.
ergo requiritur noticia intuiti-
ua ipsius intellectionis et dile-
ctionis. q̄re ⁊c. Confirmať quia
ista ẽ noticia accepta p̄ expien-
tiam qꝝ ita experimur ista in no
bis sicut q̄cunq̄ sensibilia. ſz ta
lis non potest eẽ sine intuitiua si
cut prius tactuz ẽ. quare ⁊c. Ex
p̄dictis aũt satis est notuz q̄ ta
lis noticia intuitiua non est no-
bis naturaliť possibilis de deo:
ideo de abstractiua dicendũ est
A hic ⁊c. ¶ Tertia distinctio est q̄
duplex est noticia abstractiua
nobis naturaliť possibilis. Nã
q̄dam est qua res ipa imediate
cognoscitur in seipa et ad ipam
obiectiue terminať ita q̄ nihil
aliud ab ea distictũ terminat il-
lam noticiam. Alia est q̄ res ipa
nõ in se cognoscitur. ſz i alio nec
ad ipaz r̄ẽ imediate terminať ſz
ad eius spẽm seu ei⁹ imaginẽ in
aia existentẽ. Ztẽ taliũ noticiaꝝ
q̄dam est simpler et q̄dã ꝓposi-
ta. Ztẽ q̄dã est cõis/ et q̄dã p̄pa
Ztem q̄dã ẽ absoluta. q̄dam ℞o
ꝓnotatiua. Ufi oẽs iste differen
tie reperiuntur i noticia abstra
ctiua incõplexa vocando large
oẽm illã noticiã incõplexã q̄ nõ
est ꝓpositio. Et sic ex p̄dictis tri
bus distinctionib⁹ ptz qualiť di
uersi modi noticiaꝝ sunt nobis
naturaliť possibiles. et de aliq̄-
bus satis apparet q̄ deus nõ ẽ
illis modis a nobis naturaliter
cognoscibilis Difficultas ergo
hui⁹ articuli p̄ncipaliter est de
noticia incõplexa qualis posset
naturaliter haberi de deo. nam
nisi aliqua talis eẽt nobis natu
raliter possibilis nullã veritatẽ
ꝓpleraz de deo habere possem⁹
cũ ista p̄suppont aliã ⁊c. circa
ideo hoc ponam tres ꝓclusiões
¶ Prima est q̄ deus nõ est a no B
bis naturaliter ꝑ statu vie co- 1. ꝓclusio.
gnoscibilis immediate in seipo.
sed bñ in aliquo alio eius repre
sentatiuo. ¶ Prima ps ꝓbatur
qꝝ nihil naturaliter põt cognos-
ci in seipo nisi p̄cognoscať intui
tiue. sed de⁹ naturaliter nõ põt
cognosci a nobis intuitiue. igiť
⁊c. Minor patet. qꝝ ꝑm apl'm. vi
sio facialis dei non habeť. nec i
hac vita: nec videtur ītuitiue et
in seipo imediate sic q̄ nullũ ali
ud medium terminet illaz visio
nem. Maior ꝓbatur. qꝝ nõ ẽ ma
ior ratio q̄ vna res posset a no
bis cognosci in se sine p̄uia noti
cia ītuitiua q̄z alia ſz multe res
non sũt a nobis cognoscibiles
in se nisi p̄uia ītuitiua cognitio
ne. qꝝ ꝑm philosophum cecus a
natiuitate non põt hr̄e scienti-
am de colore nec p̄t cognoscere
colorem in se. qꝝ nõ p̄t cognosce-
re colorẽ intuitiue. Igiť vniuer
saliter vna res non põt in se co-
gnosci nisi p̄cognoscatur ituiti-
ue. q̄ si creatura non possit miť
to magis nec deus. Quare ⁊c.
¶ Scda ps ꝓclusionis patebit
ex ꝓsequẽtibus. et sequitur ex p̄
ma. qꝝ cũ deus non sit naturali
ter cognoscibilis i seipo. sequi-
tur q̄ i alio. Alias nullo modo
eẽt naturaliter cognoscibiť. qđ
est falsum. Ex hac ꝓclusione et
ei⁹ ꝓbatione sequiť q̄ oĩs notiti-
cia qua res cognoscit i seipsa ẽ
noticia intuitiua vel ex noticia

¶ intuitiua accepta. ¶ Secundo sequitur q nulla substantia corporea exterior a nobis naturaliter est in se cognoscibilis quicquid sit de alia intellectiua vel quacūq; alia substātia q̄ est de essentia cognoscentis. Unde cū video ignem eius substātia nō cognoscatur in seipsa. qz non cognoscitur intuitiue sed de facto nō cognoscit in se nisi accidens

D ignis ꝛc. ¶ Secūda ꝓclusio ē q̄
2. ꝓclusio. deus nō ē a nobis naturaliter pro statu vie cognoscibilis i aliqua propria specie vel ꝓceptu simplici sibi ꝓpꝛio et absoluto. sed bene in aliquo tali simplici et absoluto ꝯmuni sibi et alteri ab ipso. ¶ Prima pars ꝓbat ex ꝑma parte ꝓclusionis precedētis. qz nullius rei ꝓceptū simplicem ꝓpꝛiuz sibi et absolutū seu non ꝓnotatiuuz hr̄e possumus naturaliter nisi illi⁹ speciei quā immediate in seipsa apprehendere possumus nec p talē cōceptuz aliquid cognoscitur nisi q̄ aliud immediate in seipso ꝓcognoscitur. ¶ Secūda ps ꝓbat. quia vt statum dicet de⁹ est naturaliter cognoscibilis in aliq̄ cōceptu simplici ꝓpꝛio. et ꝓnotatiuo. omis autē ꝓceptus ꝓnotatiuus aliquā ꝓceptum absolutū ꝑsupponit cui attribuitur sicut albuz attribuitur alicui absoluto. Aliquid ei est quod dicat album. scilicz lapis aut lignuz. Et istud pz ex diffinitōe quid nominis ꝛc Igitur cū ꝓceptus cōnotatiuus deo ꝓpꝛius attribuitur alicui conceptui absoluto ꝛ non ꝓpꝛio deo. vt ptz ex ꝑma parte. nec ꝓpꝛio creature: vt pz de se. igitur ꝯmuni deo creaturę. Sic igitur oportet cōcedere aliquem vnuz conceptum ꝯmunem deo ꝛ creaturis in quid p̄dicabilem de ipsis aliter impossibile esset saluare q̄ de⁹ sit naturaliter cognoscibilis a nobis. Utrum autem iste ꝓceptus sit cōceptus entis/ vel substātie/ vel alius. ꝛ vtrū per eandē rationē oporteat ponere aliquē ꝓceptū communē quidditatiuū substātie ꝛ accidēti hz videri i methya physica ꝛc. ¶ Tertia ꝓclusio est E
3. cō. lusio q̄ deus ē nobis naturaliter pro statu vie cognoscibilis i aliquo conceptu cōplexo sibi ꝓpꝛio. et etiaz in aliquo simplici sibi ꝓpꝛio connotatiuo vl̄ negatiuo. ¶ Prima pars ꝓbat. qz aliquez conceptū ꝓpꝛium deo possumus cōponere ex conceptiōib⁹ simplicibus ab alijs rebus abstractis. sicut sunt tales cōcept⁹ entis. necessarium. summū bonū. sapiētia infinita ꝛc. ¶ Scōa ps ꝓbatur. qz possum⁹ de deo habere tales conceptus creatiuū. btificatiuuz. eternū increabile. ipassibile imutabile. ꝛc. Et iste conceptus est simplex ꝑm ꝓmuniter loquētes: q̄zuis distinctas significet siue ꝓncipaliter/ siue secundario hoc ē in recto vel in F
obliquo. ¶ Ex hac ꝓclusione sequitur. ¶ Primo q̄ nos hēmus de deo multos ꝓceptus q̄s nescimus eē conceptus dei nisi p discursum. Patet de istis ꝑma causa ens omnipotens ꝛc. ¶ Secūdo sequitur q̄ nos hēmus de deo multos cōceptus quos naturaliter non possum⁹ scire esse cōceptus dei. sed solū credim⁹. Patet de istis. trinitas personarū: generās deū ꝛc. nulli taliū cōceptuū deo sunt ꝓpꝛij simplices/ absoluti. sed oportet q̄ sint

cõmunes vel compositi vł cõnotatiui. qz ois cõcept⁹ proprius. simplex. ⁊ absolutus potest cognosci de re sine discursu ⁊c̃.

A ℔s ꝑmi articuli arguit ꝑmo

¶Sed contra ista instat ꝓbando ꝙ de⁹ non est a ꝓnobis cognoscibilis. ¶Primo qz si sic sequit ꝙ eẽt a nobis comꝓhensibilis. ꝓns est falsum ⁊ cõtra illũ ꝓphete.32. Potens es ⁊ magn⁹ consilio ⁊ incomꝓhẽsibilis. Ad idez Augustin⁹ lib. de videndo deuz. et Damascenus lib.1. Deus est incomꝓhensibilis: sed ꝓns ꝓbatur. qz illũ comprehendit a cognoscente qđ cognoscit eẽ tãtũ ꝙtum est. ptz per Augustinum de videndo deũ. Uidendo inquit comprehendit qđ ita videtur ꝙ nihil illius latet videntẽ ⁊c̃. sed cognoscẽdo rẽ quãta ẽ nihil ei⁹ latet cognoscẽs autem deuz cognoscit ens infinitũ. ⁊ per ꝓns cognoscit deum tm̃ quantus est igitur ꝓprehẽdit deũ. Cõfirmatur. qz oẽ simplex aut totaliter scitur aut totaliter ignoratur. qz in eo nõ potest eẽ pars scita ⁊ pars ignorata. si ergo de⁹ non totaliter ignoratur. ergo totalit scitur et per ꝓns comprehendit Et ꝟm Augustinũ in.12. de trinitate capi.14. Quicquid scientia comprehendit scientis ꝓprehẽsione finitur. de⁹ aũt ẽ infinit⁹. Igitur ⁊c̃.

2. arguit

¶Scdo arguitur sic quia dictum est ꝙ de⁹ nõ cognoscitur a nobis imediate in seipo sed in aliquo repzesẽtatiuo creato. sed ꝓbatur hoc eẽ impossibile. quia nullũ medium cognoscẽdi ducit in cognitionẽ alicuius nisi ꝓpt̃ simlitudinẽ quã habet ad ipm̃. qz sicut patet ex ꝓdictis. ois cognitio fit ratione assimilatois medij cognoscendi ad ipm̃ cognitum. ⁊ quãto est minus simile tanto imperfectiorem cognitionẽ inducit sed i infinituz maior est dissimilitudo. inter deum ⁊ creaturam. ꝙ sit similitudo ⁊ etiam in infinitũ maior ẽ simlitudo iter vnã creaturam et aliam ꝙ inter deũ et creaturã. ⁊ tm̃ ẽ dare duas creaturas inter quas non ẽ tanta simlitudo vt vna sufficiat ducere in cognitionez alteri⁹. igitur a multo fortiori nulla creatura potest ducere in cognitionẽ dei vel eẽ cognitio dei seu medium eum cognoscendi. Confirmatur ꝓbando ꝙ de⁹ seu alia res non potest cognosci in alio qz quando illud qđ denominat aliquid est totaliter extrinsecum alteri. nõ propter hoc denominat illũ alteruz igitur er hoc ꝙ aliquis conceptus seu aliqua spẽs vel imago alicuius rei cognoscitur non sequitur ꝙ illa res cognoscitur.

3. arguit.

¶Tertio arguit sic. Nullum obiectum infinitũ ꝓt cognosci a potentia ꝓceptiua finita. ꝫ de⁹ est obiectũ infinitũ et intellectus nostr ẽ finitus. igitur ⁊c̃. Minor patet. maior ꝓbatur. qa inter obiectũ cognitum et potẽtiam cognoscẽtem debet eẽ ꝓportio. vñ aliquod est obiectum qđ maxime ẽ ꝓportionatũ intellectui ad cognoscendũ ⁊ illũ nõ obiectũ infinitum vt notũ ẽ. igit. finitũ. ⁊ tamẽ illud obiectum est in certo gradu difficultatis ad cognoscendum. et per ꝓns omne quod excedit illud ẽ maioris difficultatis ad cognoscendum. sed deus excedit obiectũ omne datum in infinitum igitur est in infinitum maioris difficultatis ad cognoscendum. Igitur ⁊c̃.

Cōfirmat qz sicut est aliqd obie
etū visus corpalis qō ppter suā
magnitudinē non est pfecte ap-
prehēsibile a visu vt sol: z simili
ter est aliud obiectū qō propter
paruitatē suā non pōt perfecte
mouere visum. z est aliquod ma
xime ꝓportionatū visui. z si eēt
aliquod obiectū quod ifinite re
cederet ab illa ꝓportione nullo
modo apprehēderet. Jta simili
ter videt de itellectu. quare zc.

4.arguit ¶Quarto arguit sic nulla co-
gnitio infinite pfectiōis est no-
bis possibilis cū intellectus no
ster sit finite capacitatis sed co-
gnitio dei est infinite pfectiōis.
qz pfectioris obiecti est pfectior
cognitio igit zc. Confirmatur.
qz cognitio qua infinita cogno-
scerentur/ z qlibet eoꝝ distin-
cte esset cognitio infinite perfe-
ctionis. qz eqsaleret infinitis p
prijs noticijs illoꝝ infinitorum
si eēnt. sed deus est obiectū eq-
ualens vel excedēs illa obiecta
infinita Jgitur cognitio eiꝰ est
infinite perfectionis. quare. zc.

B ¶Ad ista rndetur. ad primū. qz
Ad ꝑmū. ibi fit mentio de cōprehensione
seu cognitiōe cōprehēsiua dei.
Jdeo de hac matia pono quat-
tuor ꝓpositiones. Prima est ꝙ
deus non potest a nobis cogno
sci quantum est cognoscibilis.
Ptz. qz deus cū sit infinitū ens z
per ꝙns infinite cognoscibile ex
natura sua nō est tn a nobis in
finite cognoscibilis. z sic nō est
cōprehensibilis a nobis. bn ta-
men concedēdū est ꝙ deus pōt
a nobis cognosci eēt tantꝰ quā-
tus est. quia potest cognosci eē
infinitus quantus veraciter est

C ¶Secunda ꝓpositio est ꝙ deꝰ
potest a nobis cognosci totali-
ter siue totus vt notetur totali
tas rei cognite sic ꝙ nichil eius
lateat videntem. Et isto modo
posset dici comprehendi. Non
tamē cōcedendum est ꝙ sic tota
liter cognoscitur ꝙ omnis veri-
tas de eo cognoscibilis cogno-
scatur. Et sic communiter capio
cōprehendi. ¶Tertia ꝓpositio D
z sequens/ gratis materie erūt
de ꝙprehēsione creature. Et sit
hec tertia. ꝙ creatura est a no-
bis cognoscibilis totaliter z cō
prehensiue. sic ꝙ cognoscitur a
nobis tanta cognitione messe
cognitionis quanta ipsa est ex
natura sua cognoscibilis. Patz
qz ipsa non est infinite cognosci
bilis cū nichil sit magis cogno
scibile ꝙ sit ens seu pfectum in
sua natura. sicut nichil est ma-
gis risibile aut rationale ꝙ sit
homo. Jgitur z cē. Non tamē cō-
cedendū est ꝙ aliqua creatura
sit a nobis cognoscibilis totali-
ter et cōprehensiue. sic ꝙ sit no-
bis possibile cognoscere omnē
veritatē de ea cognoscibilez. ꝺa
finite ꝓpitates sunt de ea cogno
scibiles zc. ¶Quarta ꝓpō est ꝙ E
nulla creatura est a nobis co-
gnoscibilis tāta cognitiōe quā
ta ipsa est cognoscibilis. Ptz. qz
deus potest ipsam cognoscere:
z de facto cognoscit infinita co
gnitione. quia eadē qua seipm.
Jgitur zc. Nō tamē ꝓpter hoc
sequitur quin sit a nobis cogno
scibilis quātum ipsa est cogno
scibilis ad sensum prius dictū.
quia ipsa nō est plus cognosci- Opinio
bilis ꝙ ens. ¶Jdeo dicūt aliq aliquoꝝ.
ꝙ creatura non est tantū cogno
scibilis ꝙ tū deus potest ipsam
cognoscere. z negant istam con
sequētiam. deus potest infinite

cognoscere a creaturã. igitur a creatura potest infinite cognosci. vel est infinite cognoscibilis Nam aliter esset concedendum ipaz esse infinite/ ⁊ per ꝓsequẽs equaliter cognoscibilẽ sicut de⁹ est cognoscibilis quod nõ videtur bene sonare. ¶ Sed istud dictum videtur oino impossibile: nam illa ꝓsequentia est euidẽs vnde dico ꝙ si concedat ꝙ de⁹ potest infinite cognoscere creaturã oportet cõcedere ꝙ creatura potest infinite cognosci. et ꝓ ꝓsequens ꝙ est tantũ cognoscibilis ꝙ tũ deus. et cõsequenter ꝙ ipsa est simpliciter magis cognoscibilis ꝙ ipsa sit ens ex natura sua. ideo qz istud non apparet mihi rõnabile. ¶ Dico ꝙ deus non potest infinite cognoscere creaturam. ⁊ nego istã cõsequẽtiã. de⁹ cognoscit cognitione infinita creaturã. ergo infinite cognoscit eã sicut ⁊ istã. deus dilectione infinita diligit creaturam. igitur infinite diligit eã Si autẽ alique auctoritates reperiantur q̃ dicant ꝙ deus infinite cognoscit creaturã: intelligende sunt infinite cognoscit. i. cognitione infinita. vel infinite cognoscit. i. infinitas veritates de ea cognoscit. sed tamen loquendo incomplete solũ finite ꝓducit et finite cognoscit creaturam: ⁊ finite diligit. Si dicat. ergo creatura est simpliciter a nobis tãtũ cognoscibilis: ꝙ tuz est a deo cognoscibilis. quia solum finite est a deo cognoscibilis: et precise tãtum: ꝙ tum ipsa est ex natura sua cognoscibilis et tãtum cognoscibilis est ipsa a nobis vt tertia ꝓpositio. igit ⁊c. Ad hoc probabiliter dico cõcedendo ꝓsequẽs saltem de aliqua creatura. ⁊ dico de aliqua et nõ de qualibet. qz forte aliq̃ est vel esse põt ita pfecta: ꝙ illa non esset a nobis cognoscibilis ꝙ tũ est ex sua natura cognoscibilis nõ tñ ꝓcedo aliqua creatura sit tã pfecte a nobis cognoscibilis ꝙ pfecte est cognoscibilis a deo. Sicut lz ꝓcederẽ ꝙ cã scda ita pfectũ ꝓducit effectum sicut causa ꝑma. nõ tñ ꝙ tã pfecte. quare ⁊c. Ex his ergo patz qualiter de⁹ vl̃ creatura est cõprehẽsibilis ⁊ q̃liter nõ. Et sic pz ad ꝑmã rõez. ¶ Ad scdam rõnẽ de similitudine dei ⁊ medij per qd̃ cognoscitur sit ꝑma ꝓpositio Qd̃ aliq̃d potest esse simile tudo alterius duob⁹ modis. Uno mõ in essendo ⁊ iperfectione quidditatiua. Alio modo in repsentando ⁊ in ratione repsentatiua Secũda est. ꝙ primo modo maior est similitudo inter quãcũq̃ creaturã ⁊ aliã. ꝙ inter creaturã ⁊ deũ. imo scdm aliquos iter deũ et creaturã est infinita dissimilitudo isto modo. Isti tamen negant ꝓsequẽtiam. ergo nulla est similitudo. scdm alios vero illa ꝓña cõcedit quia si est infinita dissimilitudo. igitur ꝙ ta maior cogitari nõ potest et ꝓ consequens sine aliqua similitudine Item si est infinita dissimilitudo igitur de⁹ est equaliter dissimilis oibus creaturis ⁊ per consequens si (cõstet similitudo) erit equalis: ⁊ erunt oms creature eq̃ simules deo vel nõ vna pl⁹ ꝙ alia. Jõ isti ꝓcedũt ꝙ inter hec nulla ẽ similitudo i essendo siue i perfectiõe quidditatiua. quia essentie habẽt repugnãtes ꝓditiones essendi. nam vna est ne-

improbatio:

A Opinio doctoris.

B Ad scdm.

eesse esse: alia ptingēs esse q̄cq̄d tamē sit de his patz propositio.

C ¶ Tertia propositio maior est hmōi sil'itudo iter aliquā creaturā z deū q̄z inter oēm creaturam z aliā. licet nō sit ita de oīm bus generaliter. Unde ad pñs potest hic assignari triplex simi litudo. Prima est maior collig ātia creature ad deuz. qz scilicet creatura est effect⁹: z causa re lucet aliquo modo i suo effectu ratiōe cui⁹ quis ex noticia creature ducitur in cognitionē dei. magis q̄z ex noticia huius crea ture in noticiā alterius cui⁹ nō est effectus nec habet talē colli gantiam ad aliā. Secūda simi litudo est ex hoc q̄ omis creatu ra ex quo oēm suā pfectionē re cepit a deo est mediū cognoscē di perfectionē dei. z sic pfectior creatura perfectior dei simlitu do existit. sicut de naturali pfe ctione. pz in hoie q̄ dicit imago dei z de morali pfectione ptz in hoie iusto in quo plura relucēt de deo. Tertia similitudo est p predicationē qz scilz multa p̄dicata pfectionalia p̄dicantur de deo z creaturis. z plura de deo et vna creatura q̄z de alia.

D ¶ Quarta ppō est q̄ ois simili tudo quā habem⁹ de deo in infi nitū differt ab entitate z perfe ctione dei. z ideo ois cognitio quā habemus de deo in ifinitū differt in rōe cognitiōis ab en titate dei in rōne ¦cognoscibili tatis. ita q̄ entitas diuina in in finitū magis est cognoscibilis q̄z hec cognitio sit cognitio et hoc ꝓbat rō. Ad ꝓfirmationem ꝓo dico q̄ denoiatione extrin seca aliq̄d potest dici cognosci. et hoc est q̄ aliq̄d aliud imedia te cognoscit qđ supponit ꝓ eo z cōuenit ei. Et ideo nō sequit. cō ceptus non est deus. igit̄ p hoc q̄ cognoscit cōcept⁹ non cogno scitur de⁹: sz bñ seq̄tur q̄ non co gnoscit immediate z in se sed in alio. Et hoc non est aliđ nisi q̄a nō possum⁹ deū in se cognosce re vtūr ꝓ eo vno cōceptu sibi attributo z illi ꝓceptui attribui mus q̄cq̄d pōt deo attribui non ꝓ se sz ꝓ deo. z sic dr̄ de⁹ cogno sci in alio. Alio mō p̄t dici q̄ de⁹ non cognoscit i se. qz non cogno scitur cognitiōe sibi ppria sz cōi sibi z alijs. saltē in significādo: sz non supponēdo z iō non dicit in se cognosci. qz ꝓcurrit aliq̄d aliud in ratiōe obiecti q̄z uis de us in rōne obiecti imediate ter minet illū actū cognoscendi. Et iste modus videt mihi ꝓbabilis

¶ Ad tertiā de ꝓportione obie cti ad potētiā. z c. pono q̄ tuor ꝓ positiones. Prima est q̄ aliq̄d est obiectū maxime ꝓportiona tū intellectui vel p̄t ee z illđ non est infinitū. z est in certo gradu difficultatis. Scđa est q̄ omne illud qđ excedit illud obiectum in pfectiōe est maioris difficul tatis ad cognoscēdū. z non ita pfecte cognoscit ab intellectu. z si ita pfecte hoc est cū maiori difficultate. Tertia est q̄ non ꝓ pter hoc sequitur. q̄ obiectū qđ excedit illud in infinitū sit infini te difficultatis ad cognoscēdū: sed bñ seq̄tur q̄ est infinite diffi cultatis ad cognoscēdū ita pfe cte sicut intellect⁹ intelligeret illud obiectū maxime sibi ꝓpor tionatū. Uñ bñ cōcedit: z hoc p bat rō. q̄ noster intellect⁹ nō pōt pfecte cognoscere deū nec ita p fecte sicut illđ obiectū. Ex his se

Ad tertiū

quitur quarta,ppõ.q; intellect⁹ nr̃ fm suã facultatẽ:cognitionẽ dei recipit; nõ fm dei cognoscibilitatẽ: ; iõ cognitio dei nõ dr̃ in nobis finita vl̃ infinita a re cognita finita vl̃ infinita:sz a facultate cognoscẽtis. Et sic nõ sequitur. de⁹ est infinit⁹. igit̃ cognitio nr̃a de deo est infinita:sz qz intellectus nr̃ finit⁹ est: ideo finite cognoscit deũ. ; sic pz ad rationez. Ad cõfirmationẽ de sensu ꝓceditur assumptũ. ; hoc est: qz excellens sensibile corrũpit sensũ: nõ sic aũt est de intellectu. q̃re ;c.

A ¶Ad q̃rtã ꝓceditur maior: ; negat minor. ; ad ꝓbationẽ dico. q; q̃libet vna noticia sit pfectior alia (qz pfectionis obiecti) nõ tñ simpl̃r ; vl̃r opz sic eẽ: sz cũ ista circũstãtia ceteris paribꝫ. possz eẽ altũde noticia fore ita iperfecte: q; maior impfectio obiecti nõ faceret eã magis pfectã. bñ seq̃tur tñ eã eẽ magis pfectã pfectione ꝓueniẽte ex parte obiecti absolute ꝓsiderati: ; sic pz q; nõ est necesse infiniti obiecti noticiã esse infinite pfectiõis. sed stat ipam eẽ minus pfectã q̃libet sit aliqua noticia obiecti minus pfecti. q̃re ;c.

B ¶Ad ꝓfirmationẽ dico q; ista cognitio q̃ infinita distincte cognoscerẽtur eẽt infinite pfectiõis in rõne cognitionis: qz eq̃aleret infinitis cognitionib⁹ ppr̃ijs. ; nego ꝓñaz: q; ergo illa cognitio quã habem⁹ de deo sit infinite pfectionis: sz solũ illa q̃ de⁹ cognoscit se: qz licet ista cognitio quã habemus de deo sit de obiecto q̃ eq̃alet illis infinitis;tñ in infinitũ min⁹ facit cognoscere illũ q̃libet illa cognitio faceret q̃ eẽt infinitor̃ obiectorũ. Uñ si ista cognitio quã habem⁹ de deo faceret ipm cognoscere tñ q̃libet cognoscibilis est rõ bñ ꝓcluderet. igit̃ ;c. Et sic pz ad ꝓdictas rõnes. Et hec de toto ꝓmo articulo.

C 2. articli pria ps

¶Quantũ ad fm articulũ in quo videndũ est vtrũ nobis sit per se notũ deum esse. Primo premittã diffinitionẽ q̃d nois q̃d dicat̃ per se notũ. Secdo ponã ꝓclusiones rñsales ad articulũ. Tertio arguã in ꝓtrariũ et breuiter in diuersos modos dicẽdi eligã hicynũ ;c. Quantũ igit̃ ad primũ punctũ dico q; illũd q̃d ꝓprie dr̃ p se notũ est ipsa ꝓpositio: ; nõ ipius ꝓpõnis significatũ: qz non pono aliq̃d ꝓplexe significabile seu significatuz totale ipsi ꝓpositioni adeq̃tũ sicut imaginãtur aliq̃. ideo p se notũ pt describi q; est ,ppõ q̃ vel alia sibi eq̃alẽs in significãdo cuilibet vti rõne potẽti naturaliter potest eẽ nota absq̃ indigẽtia noticie alicui⁹ extrinseci. Dico primo q; vel alia sibi equiualens ;c. vel oino similis: quia nulla vna numero ẽ cuilibet nota. Dico secundo cuilibet vti ratione ;c. qz ipsa ꝓpositio p se nota debet esse talis q; cuilibet aduertẽti eam sit euidẽs nec possit naturaliter esse dubia. Per primum excluduntur ꝓpositiones dubie credite/vel opinate. per secundũ vero ꝓpositiones: que licet non sint dubie: tamen possunt esse dubie ante demonstrationem vel experiẽtiam. Dico tertio sine indigentia noticie ;c. quia si ad suã noticiam alia noticia esset necessaria iaz non esset per se nota. Sz quarto addo alicuius extrinseci: qz non excluditur noticia terminorũ per hoc quod dr̃ per se. Nam sine

noticia terminoꝝ non potest aliqua propositio eē nota. Unde dicit phūs q̄ principia cognoscimus inq̄ntū terminos cognoscimus: quod intelligendū est de illis puncipijs que vocātur dignitates: non autem de illis que sumuntur per viā sensus ꝛ experientie. Hec igit descriptio sic intellecta est de intētiōe phi secundo posteriorū: et commentatoris .3. de anima. cōmēto .36. vbi loquitur de dignitatibus ꝛ propositionibus que sine doctrina: et sine antecedentis cognitione veniūt in mentē. ¶ Ex
D predicta descriptione sequūtur alia correlaria. ¶ Primuꝫ est q̄ nulla ꝓpositio ꝓtingēs est per se nota q̄ nulla vel sibi equius lens potest naturaliter cuilibet esse nota sine ꝛē. cū quelibꝫ per experiētiā prio fiat nota Un̄ nulla ista ꝫ ego intelligo ego diligo ꝛē ꝓprie dicitur per se nota q̄ q̄libet per experiētiā intellectus lem est nota: ꝛ licet sit michi nota non tn̄ cuilꝫ alteri ꝛ si ita ē de his sequit ita eē de oibus alijs a fortiori. Secūdo sequit q̄ non ois ꝓpositio immediata est per se nota: q̄ multe sūt imediate q̄ absq̄ experientia cognosci non possunt sicut iste aliquid mouetur calor est calefactiuꝰ ꝛē.

Tertio sequitur q̄ nulla propositio demōstrabilis est per se nota: q̄ ois talis ē dubitabil': sed nl'la dubitabil' ē p se nota: ꝛ hoc est ꝫ Aureolum qui tenet q̄ quedam communes animi ꝓceptiones ꝛ per se note propositiones veniunt in mentem quodam sil logismo iperceptibili vt q̄ oīe totū sua pte quātitatiua est maius. ꝓbatur ex hoc: q̄ contunet partē ꝛ addit super eā ꝛ ad hoc est alacen: 2. perspectiue. ca. 2. dicens. q̄ plures sunt ꝓpositiones que reputant q̄ sint prime ꝛ tn̄ non cōprehenduntur nisi p rōnem. verbi gratia de predicta E
propositione. Sed istud nō valet: q̄ siue illa propositio sit per se nota siue non: dico tn̄ q̄ nō ē demonstrabilis q̄ius sit sillogisabilis sillogismo ex veris ꝛ necessarijs: q̄ licet iste sillogismꝰ sit bonus ꝛ ex necessarijs. oīe quod continet tantū ꝛ amplius est maius sua parte oē totū continet partē ꝛ amplius ergo ꝛc. q̄ premisse non sūt notiores cōclusione vt patet ideo nō est demōstratio sꝫ petitio ꝛc. ¶ Quar F
to sequitur q̄ non ois propositio cuius predicatū includitur in rōe subiecti est p se nota nec etiā ois ꝓpōis per se note p̄dicatū includit in rōne subiecti: ꝛ hoc est cōtra aliquos doctores. Primū tn̄ pꝫ: quia aliter sequit q̄ ois ꝓpō in qua p̄dicat diffinitio: vel pars diffinitionis de diffinito est et per se nota: consequētia pꝫ: ꝛ falsitas ꝓntis nota ē Scōz etiā pꝫ q̄ iste sūt etiā per se note hō est asinus vel nō est asinus. Si ab equalibus eq̄lia ꝛc. ꝛ tn̄ predicata nō sunt de ratione subiectoꝝ vt notum est igitur ꝛē. Sic ergo patet q̄d sit per se notū ꝛē. ¶ Hijs ergo premissis ponā tres cōclusiones rn̄sales ad p̄ntem articulū. Prima et principalis est: q̄ licet ista ꝓpositio deus est. nō sit per se nota nobis erntibus in via ipa tn̄ quam formant beati in patria ē per se nota. Prima pars ꝓbatur: quia illa propositio quam de facto habemus est naturali

Improbatio p̄dctē. opinōis.

G
Secundi articuli. Secunda pars. 1. questio

Opinio aureoli

ter dubitabilis. igit ꝛc. ꝓña pt ꝫ ex dictis. ꝛ antecedēs apparet de se ꝛc. Scda pars ꝓbatur qꝛ beatus apprehēdens illos terminos: ꝛ formās ꝓpōnē naturaliter assentit ei sicut ꝑmo principio nec posset eā pl⁹ dubitare qꝫ primū principium ꝛ ita esset de quolibꝫ alio itellectu formāte talem propōnē ꝛc. Igitur ꝛc. Añs pꝫ ꝛ ꝓña tz: qꝛ illa ꝓpō est per se nota q̄ licet non naturaliter veniat in mētē tñ ipa formata siue voluntarie: siue naturaliter siue supernaturaliter eius evidentia naturaliter venit in mentē ex sola noticia terminoꝝ Sicut eñ (vt dixi) ꝓpositio p se nota non excludit noticiam terminorum: sic nec noticia terminoꝝ est causa sufficiēs talis noticie: sed cum noticia terminoꝝ requiritur formatio ꝓpōnis. q̄re. ꝛc. ¶ Ex prima pars ꝯclusionis sequitur qꝫ deum esse nō est ꝑmū principiū/ ꝛ primū oim verox ea naturaliter p̄cēdēs ꝯtra auctorē de causis. ab .11.c. vsqꝫ ad finem. 22. partis ꝑme sūme siue contra pelagiū. pꝫ qꝛ ꝑmuꝫ principiū debet eē per se notū. Item pꝫ ex vno ab isto doctore frequenter assūpto. ſ. qꝫ pri⁹ natura est a quo non conuertitur subsistendi ꝯsia. constat autē qꝫ evidēter sequitur deus ē: ergo deus est: vel nō est. ꝛ econuerso non sequitur evidenter vt patz. igitur ꝛc. Unde gratia hui⁹ pono hic quattuor conditiōes primi principij omnium verorum.

B ¶ Prima est qꝫ tale primū principium debet eē complexū. ptz. quia loquimur de ꝑmo ꝑncipio in cognitione et non in causalitate. Secunda est qꝫ debet esse oim ꝯplexoꝝ notissimuꝫ: patet quia debet esse primū in evidētia ꝛc. Tertia est qꝫ dꝫ esse ex teris cōmunissimis ꝛ cōmunissimum. patet. qꝛ debet ad omia alia vera se extendere. Quarta est qꝫ debet esse ꝓpō affirmatia vel saltem non pure negatiua ꝛ propositio ypotetica vel saltē non pure cathegorica. pꝫ. quia affirmatio est prior pura negatione et per consequens ꝓpositio pure negatiua non pōt esse primū principiū ꝯplexū: sed ꝓpositio pure affirmatiua. Et cathegorica non pōt esse primū ꝑncipiū. qꝛ nulla talis est evidentissima: vt ptz inductiue igitur sequitur qꝫ primū ꝑncipiū ꝯplexum est propositio ipotetica affirmatiua sicut ista aliquid est vel nichil est vel est propositio nō pure cathegorica: sed de ipotetico extremo nec pure affirmatiua nec pure negatiua qualis est ista quodlꝫ est vel non est. Et sic ex his patet qꝫ primū principiū ꝯplexum non est illud deus est. Et secunda parte conclusionis sequitur qꝫ illa ꝓpositio de⁹ est. quam formam⁹ et illa quaꝫ format beatus non sunt oino similes speciuoce sed vna est perfectior alia in spē. pꝫ aliter vna eēt p se nota sicut alia qđ ē fl'm. Sic g̃ pꝫ qꝫ nō est nobis p se notum deū eē. ¶ Sed vidēdū ēvtꝫ sit nobis evidēter notū seu demōstrabile. ¶ Et de hoc sit scda ꝯclo qꝫ lꝫ ista ꝓpō de⁹ ē non sit nobis evidēs aut evidenter demonstrabil' ipa tñ ē naturaliter ꝓbabilis ꝑ ꝛia ps declarabitur ꝫ scda ps pꝫ. qꝛ ꝑsi naturali ratione ꝓbauerūt ꝑmū motorē eē ꝑmā causā eē. ꝑmū ꝑncipiū eē.

C 2. ꝯclusio

vt pz.8.phi.t.12.meth.igit ꝛc̃. Sed ad declarationē prie partis pono aliquas ppões. Pria est q̃ ex nullis apparentib⁹ naturaliter potest ꝯcludi deum eē euidēter. patet. qz si sic maxime hoc eēt ex processu phi argentis ex mutatione ꝛ nouitate rerum cū finito ꝓcessu in causis mouentibus et motis sicut pz. 8. phisicoꝝ. 12. methaph̃ et in pluribus passib⁹ phisice ꝛ methaphisice. Nullus em̃ videtur fortior modus ꝓbandi. Sed licet iste modus bñ sit ꝓbabil' tñ nō demōstratiue nec euidēter cōcludit deum vt postea ostendaz igitur ꝛc. ¶ Secūda propositio est cōtra vnū doctorē paris Cōradū de rippa. Non ex quolibz gradu essendi euidenter infert immensitas gradus primi. pz. quia vel hoc esset supponendo processū finitū in gradib⁹ eēndi et hoc nō qz hoc nō est euidens vel supponendo ꝓcessū infinitū ꝛ hoc non quia tunc nullius talis gradus ꝯcluderetur primitas sicut nec ex infinito processu in partib⁹ ꝯtinui ꝯcludit aliquis illaꝝ vltimitas. vñ patz q̃ deductio illi⁹ doctoꝝ petit principiū ꝛc̃. Tertia est contra eūdē q̃ ex nulla entitate immateriali seu quāuis in mēte nr̄a creabili specie intellectibili precise potest euidenter cognosci deuz esse. patz. qz quacūqz tali posita in mente adhuc deus libere obiicit se menti nostre: vt obiectum cognoscibile igitur ꝛc.

¶ Quarta ex sola dei gratuita vnione cū mente nr̄a p̄ modū obiecti visibilis ac luminis sufficienter de se lucentis cū alijs ex ꝓte potētie nr̄e intellectiue reqsitis pōt euidēter cognosci deū esse. Pars exclusiua pz ex p̄cedētibus sed affirmatiua apparet qz talis p̃tia seu vnio dei ad mentē nr̄am nō min⁹ sufficit generare euidēs iudiciū de sui existentia q̃z obiectū sensibile ꝛc. Ex his ergo patet prima pars cōclusionis ꝛc̃. ¶ Tertia cōclio D est q̃ licet ista propō deus nō ē ꝛ ꝯclusio. nō sit primū falsū ipa tamē non minus implicat ꝯtradictionē q̃z primi principij ꝯtradictoriaꝝ. ¶ Prima pars pz ex p̄cedētib⁹: qz sua ꝯtradictoria nō ē primuz ver. Itē nō infert euidēter q̃lz falsū. igit' ꝛc. ¶ Sed ad declara- E tionē secūde partis pono aliqs propositiones. Prima ē q̃ sicut vnū impossibile nō ē impossibilius alio: sic ex q̃lz impossibili sequitur ꝯtradictio. Primū patet de se. Secūm sequit' ex prio ꝛc̃. Itē ꝓbat. qz ipossibile ē ita eē sicut p aliꝰ ipossibile. signat. quinta sit sicut p q̃lz aliꝰ signatur igit' ꝛc̃. Itē cū nihilo ipossibili stat primū principiū. igit' p rīaz cōez oppositū primi principij sequitur ꝛc̃. Secūda propositio ē sicut quodlibet impossibile implicat cōtradictionem sic non quodlibet impossibile euidenter infert falsitatem. Primū patet. qz ex quolibet impossibili sequuntur contradictoria vt dictū est. mō hoc intelligitur per implicare ꝯtradictionem. igitur ꝛc. Unde apparet ex hoc q̃ mgr̄ Hugolin⁹ male negat istā ꝯditionalē: si de⁹ non esset deum non esse non implicaret. Respondet enim q̃ immo adhuc implicaret. sed ego bene concedo q̃ si deus nō esset adhuc deū non esse implicaret sed ꝓpter hoc non ē alia ꝯditio-

nalis negãda ⁊c̃. Scõm ptz de duabus cõtradictorijs de possibili opinalib⁹ adutrũlibet sicut sũt iste deus ꝑt facere supremã speciez: de⁹ nõ potest facere supremam speciẽ. Altera eñ ẽ impossibilis ⁊c̃. Tertia ꝓpõ est ꝙ licet bonus logicus sciat ex q̃lz impossibili sequi contradictionem tñ ex aliquo impossibili bonus logicus nõ scit sequi falsitatem. Patet ex dictis. Quarta est. licet bonus theolog⁹ ex aliquo impossibili cognoscat sequi quodlibet certitudinaliter tamen ex eodẽ impossibili ne scit sequi aliquod falsũ euidenter. Patet de isto impossibili deus non est vel non trinus ⁊c. Sic ꝫ patet ex his ꝙ ista deus nõ est implicat ꝯtradictionẽ licet non explicet. i. non sit nobis euidẽs ipsam inferre cõtradictionẽ. Et sic patet tertia cõclusio: ⁊ rñsio ad istũ articulũ. ⁊c. ¶ Sed contra predicta arguitur: et primo contra illud quod dictuz est in prima conclusione: et in secũdo correlario eius. et probatur ꝙ ista propositio deus est quam formamus et illa quam format beatus sunt eiusdem speciei et per ꝯñs si vna est per se nota et alia. quia vel ad illam quã formatviator ꝯcurrit de⁹ tãq̃ obiectũ agens et causãs ac terminans illã ꝓ põnem vel nõ. Si sic cum intellectus sit eiusdẽ spẽi. et obiectũ idem sequit ꝙ vtraq̃ cognitio erit eiusdem speciei ꝯña patet per ꝓ̃z 8. methaphisice. Si materia sit eadẽ ⁊ agẽs idẽ forma erit eadẽ Si nõ sequitur ꝙ illa ꝓpõ quã formam⁹ de deo ñ erit cognitio dei ⁊ ꝓ ꝯñs de nulla ei⁹ cognitio erit nobis naturaliter possibilis ꝯtra ꝑdicta in primo articulo sed ꝯña ꝓbat per Aug. nono de trini. c. 9. liq̃do tenẽdũ est ꝙ ois res quã cognoscimus generat in nobis suam noticiam. Ab vtroq̃ eñ pariter noticia scz a cognoscente ⁊ cognito. ¶ Secũdo arguit contra primam partez conclusiõis secunde et primã ꝓpositionem ⁊ probatur demonstratiue deũ eẽ scz per processũ philosophi ⁊ arguitur sic. Manifestum ẽ aliqua moueri: sed oñe q̃ mouet ab alio mouet: ⁊ nõ est ꝓcessus in infinitũ igitur ẽ deuenire ad aliquod mouens imobile. Silr arguitur. manifestũ ẽ aliq̃d esse nouiter ꝓductũ: ⁊ non a se igit ab alio. Et nõ est ꝓcessus in infinitum nec est circulatio igit est deuenire ad aliquod producẽs in productũ. Et illud est deus igitur cum ista deductio sit euidens sequitur euidenter deum eẽ. ¶ Tertio ad idẽ arguit ꝑ ꝓcessũ venerabilis Anshelmi in libello suo contra insipiẽt ẽ dicẽtem in corde suo nõ est de⁹ vbi multis. ca. nititur demonstrare deum esse. Sed qr rationes sue non solum non sunt demonstratiue imo pure sophistice. ⁊ peccantes in logica ꝓpter cui⁹ defectum iste deuotus homo non solũ in hoc loco: sed in alijs passibus sepe deceptus fuit vt dicit vnus doctor et patet intuenti iõ nolo in ꝓcessu suo insistere Sed tñ breuit arguo sic demonstrabile ẽ ꝟitatẽ eẽ igr ⁊ deũ eẽ. ꝯña ꝓz ⁊ añs apparet qr Anshelmus credidit hoc demonstrare monologiõ. 18. Cui⁹ vis stat in hoc qr si ꝟitas nõ ẽ ꝫ ꝟitatẽ nõ eẽ vep ẽ ꝫ ꝟitas ẽ. ⁊ sic ꝟitatẽ eẽ

Scõs ar.

3. arguit.

A .2. articli. .3. pars ar primo.

sequitur ex vtraq; parte ꝓtradictionis quare.ꝛc. ¶Quarto arguit ꝓtra tertiã ꝓclusionẽ ꝛ dicta ibidẽ ꝓbando ꝙ ista deꝰ nõ est nec quelibet ipossibilis iplicat ꝓtradictionẽ qꝛ intellectus põt itelligere impossibile.ergo nõ quodlibet ipossibile iplicat ꝓtradictionẽ. ꝓña tenet qꝛ itellectus nõ potest itelligere ꝓtradictoria. Antecedens apparet qꝛ itellectꝰ ipossibile opinat.ꝛc. Item ptz qꝛ nõ minꝰ potest itellectus intelligere ipossibile q̃ volũtas velle ipossibile sed hoc potest volũtas qꝛ voluntas est ipossibiliũ.3.ethicoꝝ. Patz etiã de penitẽte qui vellet nõ fecisse qđ fecit. Itẽ de lucifero qui appetuit equalitatẽ dei. Item de pelagianis qui volunt esse ꝑmi dñi suoꝝ actuũ. Itẽ de odiente deũ.ꝛc. ¶Ad ista respondet ad primũ.dico primo ꝙ ad illã cõcurrit deꝰ tanq̃ obiectũ agens ꝛ terminãs nõ tamen imediate terminãs. vt ptz ex supradictꝫ in primo articulo. Dico secũdo ad illã auctoritatẽ phi: ꝙ si subiectũ sit idẽ/ꝛ agens idẽ/sequit eadẽ forma.quãdo agens naturaliter agit ꝛ eodez modo se habet ad passum: ꝛ subiectum est eodẽ modo dispositũ: sed nõ est incõueniens ꝙ idẽ itellectꝰ de obiecto habeat cognitiones specie distictas sc̃z aliã ꝛ aliã habitudinẽ vel dispositionẽ intellectus obiecti vel medij sicut in ꝓposito. Dico tertio ad illaz partẽ antecedẽtis ꝙ licet omne subiectũ cognitũ terminet suaz cognitionẽ ex eo ꝙ aliquod obiectũ terminare aliquã cognitionẽ nõ est aliud q̃ ipsum cognosci ꝑ illã: tamẽ nõ omne obiectũ cognitũ agit suã cognitionẽ: qꝛ aliqđ est obiectũ cognitũ qđ nõ est nec fuit: ꝛ nihil tale agit vel egit.ꝛc. Dico q̃rto ad auctoritatẽ augustini ꝙ illa debet intelligi de re quã cognoscimus imediate in seipa: ꝛ sic est vera.vñ patz ad rationẽ. ¶Ad secũdã dico ꝙ ille ꝓcessus ꝓbi nõ ꝓbat demõstratiue deũ esse. vñ dico primo ꝙ nõ est euidẽs euidẽtia sũma aliquid moueri: diceret em̃ ꝑteruus: qꝛ licet sic appareat tamẽ nõ sic est. Scõo dico ꝙ licet esset euidens aliqđ moueri. nõ tamen illud ab alio moueri. diceret em̃ ꝑteruus ꝙ aqua seipsam mouet ad replendum vacuum.ꝛc. Similiter ipsa aqua calefacta seipsam reducit ad frigiditatẽ.ꝛc. quare.ꝛc. Tertio dico ꝙ licz esset euidẽs omne qđ mouet ab alio moueri ꝛ concesso ꝙ non est ꝓcessus in ifinitũ in mouentib9/qđ non est euidẽs: tamẽ ꝑ hoc nõ ꝓcluditur mouens imobile diceret em̃ ꝑteruus ꝙ mouet.b.ꝛ licet b.ꝑ tũc sit mouẽs immotũ non tamen imobile. Quarto dico ꝙ nõ est euidẽs ꝙ circulatio nõ sit possibilis ꝛ imo sic est ꝙ est possibilis diuerso genere cause.q̃re ꝛc. Et ꝓsimiliter posset responderi ad alios modos probandi deũ esse. De ꝓfirmatione autez q̃ est de nouitate rerꝝ.ꝛc.postea dicã ¶Ad tertiã dico primo ꝙ ista ꝓña nõ est euidens veritas est.ergo deꝰ est.ꝛc. Scõo dico ꝙ ãtecedẽs nõ est euidẽs nec hoc demõstrat Anshel.vide ad probationẽ eius dico tertio.ꝙ licet ista ꝓditionalis sit vera si veritas nõ est/veritatẽ nõ esse verũ est: qꝛ ãtecedẽs est ipossibile vt

4.argꝰ.

B Ad ꝑmuz

C Ad secõm.

D Ad tertiũ

alias diri tamen illa nõ est euidens sicut nec ista. si homo non est asin⁹ hoiem nõ esse asinũ. est verum. Quarto dico q̃ ista ꝓña non est euidens nulla veritas est. ergo ista propositio est vera vel eius ꝓtradictoria. ꝛc. qz stat q̃ nec ipsa nec sua ꝓtradictoria est vera vt patet: ꝛ sic ista ratio
A peccat p logicã. ꝛc. ¶ Ad quar-
Ad q̃rtũ. tam ꝓcedo antecedens et nego ꝓñam vnde primo dico q̃ intellectus potest intelligere ipossibile nõ solũ intellectione apprehensiua: sed etiam iudicatiua. Scõo dico q̃ intellect⁹ põt intelligere ꝓtradictoria ꝛ licet de intellectiõe iudicatiua hoc possit negari tamen de apprehensiua nullus negat. Tertio dico q̃ licet intellect⁹ possit assentire alicui ipossibili ꝛ ipse nõ possit assentire ꝓpositiõi ipossibili que est copulatiua ex ꝓtradictorijs nõ tamẽ sequit quin quodlibet ipossibile iplicet ꝓtradictionez licet nõ explicet ꝓtradictionem sicut talis copulatiua. Et ratio diuersitatis est: qz talis copulatiua euidenter implicat ꝓtradictionẽ: ꝛ hoc ego voco explicare seu iplicare ꝓtradictionẽ nõ sic autẽ quodlibet aliud ipossibile. quare. ꝛc. Quarto dico ad cõfirmationẽ q̃ volũtas potest velle ipossibile vel saltẽ ipossibile põt velle. ꝛ hoc videre meo bene probant ille sex rationes ibidẽ inducte: vt ptz intuenti et deducẽti. ꝛc. Et sic ptz ad istas rationes. Et hec de scõo articlo.
B ¶ Quantũ ad tertũ articulũ in
Tertius articulus quo videndũ est vtrũ nobis sit euidenter notũ tantũ vnũ deuz esse. Primo premittã descriptionẽ/ siue q̃d nois hui⁹ termini de⁹. Secũdo ponã cõclusiones Tertio obijciã ꝓtra. ꝛc. Quantum igitur ad primũ punctum notandũ est q̃ ad describendũ deũ nõ oportet oẽs eius ꝓditones ꝛ ꝓprietates includere in eius diffinitiõe qz hoc nobis foret ipossibile. ideo dicũt aliqui q̃ sufficit oẽs/ vl̃ plures/ vl̃ aliquas earũ de ipso notiores ꝛ sibi soli cõpetentes in ei⁹ descriptione ponerez inde est q̃ eius dantur diffinitiones diuerse a diuersis sicut ptz in libris sanctorũ et doctorũ. Ad ꝓuenienter autẽ describendũ datur ab aliquib⁹ hec regula q̃ de⁹ debet describi per oẽm terminũ signãtem pfectionem simpliciter siue bene esse simpliciter sic q̃ in oĩ materia meli⁹ est ipsum esse q̃z nõ esse/ ꝛ hoc cum isto aduerbio summe. vt dicẽdo q̃ de⁹ est ens summe bonũ. summe sapiens. summe potẽs et sic de alijs. ꝛc. ꝛ quanto plures termini ibidẽ congregãtur tanto melioꝛ ꝛ pfectioꝛ est descriptio. ꝛc. ¶ Sẽ- C
cundo notandũ est q̃ ista regula nõ videtur oĩno ratiõalis qz scõm istũ modũ dicendi nõ erit aliqua certa descriptio dei ꝓcui⁹ declaratione aduertenduz est q̃ aliqua est pfectio simpliciter de qua non est nobis euidens q̃ sit perfectio simpliciter sicut est ista posse facere quodlibet aliud a se. ꝛ ita stat aliquẽ de deo aliquã ei⁹ ꝓprietatẽ ꝛ pfectionẽ simplicit negare/ dubitare/ vel opinari quã alius firmiter credit. Sunt eñ multe pfectiones simpliciter ꝛ ꝓprietates dei q̃ pure credũtur ex fide vl̃ quas nullo modo est euidẽs deo ꝓuenire sicut esse liberum.

actiuū.ꝛ infiniti vigoris. ꝛ sic de multis alijs.quare.ꝛc. Ideo adꝙueniēter describendū deū pono istā regulā ꝙ deꝰ debet describi ꝑ illud qđ cōmuniter cōceditur deo cōuenire ab oibꝰ quiꝙcedūt deū esse/ vt dicendo ꝙ deꝰ est ens summe bonū et pfectissimū in entibus. Oēs em cōcedentes deū esse ꝙmuniter cōcederēt deo illud ꝙuenire. ꝛ sic ista descriptio erit certa et cōis apud oēs ꝙcedentes deū esse. Non sic autem esset si in sua descriptione deberēt poni cōiter ꝛ idifferēter alij termini signātes pfectiōes simpliciter qui de deo nō ab oibus/ sed solū ab aliquibus/ vt a fidelibꝰ ꝙcedūntur. sicut sunt isti essentia ꝑductiua oim alioꝝ a se. essentia infiniti vigoris. essentia cōmunicabilis tribꝰ suppositȝ. essentia creatiua de nichilo.ꝛc. ¶ Tertio notandū ꝙ sicut iam patȝ ex dictis in descriptiōe dei debet poni istū aduerbiū sūme vt aliꝰ suplatiuꝰ includens ipsū. sicut dicēdo ꝙ deꝰ est ens summe bonum. vel pfectissimū in entibus Et ideo sicut suplatiuus potest dupliciter exponi affirmatiue ꝛ negatiue. sic iste terminꝰ deꝰ potest habere duplicē descriptionē. Prima est ꝙ deus est ens omni alio a se melius ꝛ pfectiꝰ Secunda est ꝙ deꝰ est ens quo nichil est melius/ vt perfectius

D

E ¶ Dūs premissis pono tres cō
2. ꝙclusso. clusiones. Prima ꝙ licet primo modo describēdo deū nō possit a nobis euidēter ꝓbari tantuȝ vnū deuȝ esse. tamen sic potest euidenter ꝓbari ꝙ ad deū esse sequitur tantum vnū deū esse. Prima pars ꝓbatur quia ista propositio deus est. non est per se nota nec ex per se notis demonstrabilis: nec est nobis per experientiam euidens vt satis patet ex dictis in primo articulo. Igitur ista tantum vnus deus est. non potest nobis euidēter probari describendo deum illo modo. Consequentia patet quia secunda euidenter infert prima.ꝛc. Secunda pars probatur quia euidenter sequitur deus est. est ergo tantum vnus deus: quia si detur oppositum scilicet ꝙ sint duo dij et plures dij illo modo describendo deuȝ euidenter sequitur cōtradictio quia sequitur. a. ꝛ. b. sunt duo dij. ergo per illā descriptionē a est pfectior. b. ꝛ similiter ergo. b est pfectior. a. ꝛ ꝓ ꝙns. a. est pfectior ꝛ unpfectior ꝙꝝ. b. ꝛ. b. ꝙꝝ. a quare.ꝛc. ¶ Secūda cōclusio ꝙ licet secūdo modo describendi deū non possit a nobis euidēter ꝓbari tantū vnū deum esse: nec ꝙ ad vnū deū esse sequatur tm̄ vnū deū esse. tamen ꝙ nō possit euidenter ꝓbari nō possumus euidenter ꝓbare. Prima pars ꝓbatur. qꝛ dicēti ꝙ sunt plures dij equaliter perfecti nō potest euidenter oppositū ꝓbari plus ꝙꝝ possit euidenter ꝓbari opposituȝ dicenti ꝙ sunt plures res equaliter pfecte quarum quelibet est deus sicut arguebatur ante oppositū ꝛc. Secūda pars ꝓbatur qꝛ licet rationes ꝓbantes vnitatem dei possint ꝛappārenter solui: ꝓpter quod bene concedo ꝙ vnitas dei nō potest nobis euidenter ꝓbari. tamen non potest euidenter ostendi ꝙ ille rationes non concludūt. qꝛ hoc non posset euidenter ostenF

2. ꝙclusio

di nisi euidenter soluendo rationes illas quod nõ possumus. Propter quod ꝯcedo q̄ ista negatiua vnitas dei nõ potest euidenter ꝓbari. nõ potest a nobis euidenter ꝓbari sicut licet ista sit vera trinitas personaꝝ non potest a nobis euidẽter ꝓbari: tamen ista negatiua non potest euidẽter ꝓbari. ꝛc. ¶ Tertia cõclusio q̄ licet nullo predictoꝝ modoꝝ describendo deũ sit nobis euidẽs/ aut possit esse in naturali lumine tantuz vnũ deum esse. tamen hoc est ꝓbabile naturali ratione. Prima pars sequitur ex dictis suppositio quid nominis huius termini lumen naturale. per quẽ intelligo lumen sine cognitionẽ sine errore intellectui possibilẽ de cõmuni cursu nature. Et dico sine errore q̄ cognitio erronea non debet dici lumen naturale sed potius tenebra. sic ergo sumendo lumen naturale. ꝓz q̄ in naturali lumine nõ est nobis per se aut ꝑ experientiã notũ tantum vnũ deũ esse vt clarũ est: nec ex taliter notis potest nobis euidenter ꝓbari vt dictũ est quare sequitur q̄ hoc nõ est nobis euidens nec potest esse. igitur. ꝛc. Secũda pars ꝓbatur suppositio quid nominis huiꝰ terminu ratio naturalis per quẽ intelligo rationẽ sumptã ex hijs que nobis apparent de cõmuni cursu nature. Sic ergo sumẽdo ꝓz q̄ multe ratiões naturales possunt fieri ꝛ facte sunt a philosophis concludentes tantuz vnũ deum esse licet non euidenter tamen ꝓbabiliter ꝛ ꝓbabilius q̄ posset concludi oppositum vt post patebit. ¶ Ex hijs sequũtur aliqua. Primo ex prima parte huius conclusionis: sequitur q̄ nec oppositum articuli de veritate dei nec oppositum alicuius alterius articul⁹ fidei potest ꝓbari in lumine naturali. Patet quia licet ad ꝓbandum opposita horuz articulorum fidei possunt fieri alique rationes naturales ꝓbabiles tamen tales non ꝓbant in lumine naturali quia semp peccant vel in materia vel in forma. ꝛc. quare. ꝛc. Secundo sequitur q̄ articuluz de vnitate dei crediderunt philosophi et ꝓbauerunt in lumine naturali. Patet in libris Aristotelis et aliorum plurium philo sophorum. ¶ Sed contra hoc est magister Hugolinus qui tenet q̄ philosophus nunq̄ formauit propositionem mentalez veram de deo/ et ratio eius est quia conceptus illi quos Aristoteles opinabatur vel credidit supponere pro deo. pro nullo supponebant. Uerbi gratia primum ens infinitum in vigore vel cognoscens per suam essentiam/ ꝛ nichil extra se/ vl̄ prima causa/ naturaliter agens/ vel summa perfectio solum in vno supposito existens. ꝛc. Isti enim conceptus pro nullo supponunt eo q̄ implicent aliquid quod nõ potest vere dici de deo quare. ꝛc. ¶ Sed hoc dictum videtur puerile nec eget reprobatione. Primo enim patet falsitas in negatiuis. ꝛc. Secundo in affirmatiuis potest euidenter ostendi: quia licet hoc totuz asinꝰ rationalis pro nullo supponit non tamen sequitur q̄ ly asinus per se nullo modo sup-

Conclusio.

Opinio Hugolini.

Improbatio.

ponat. quare ꝛc. Unde ad euidē tem hui⁹ declarationem. ¶ Pri mo suppono ꝙ aliqua res bene cōcipitur pluribus conceptib⁹ pro ea supponibilibus ¶ Scō ꝙ ꝯceptus vnius rei potest nō componi cū alio conceptu eius dem rei vel non adiūgi sibi per modum determinatiōis cū suo determinabili. ¶ Tertio ꝙ isti conceptus prima causa ꝛ finitū in vigore sunt diuersi ꝯceptus Tūc arguitur sic stat ꝙ aliqua res concipitur vno ꝯceptu ꝓ ea supponēte absq; hoc ꝙ alius cō ceptus priori adiungatur per modum determinationis ad su um determinabile. ergo si talis ꝯceptus predicetur de se erit ꝓ positio affirmatiua vera. et per ꝯsequens Aristoteles formās istam mentalem. prima causa ē. prima causa formabat verā pro positionem ꝛc. Item aliter seq̄= tur ꝙ quicunq; opinaretur ali= quē ꝯceptū supponere pro aliq̄ re pro qua non supponit tūc nō possit habere ꝯceptum suppo= nentem pro illa re de qua falsē opinaretur. Consequētia patet sed absurditas ꝯsequētis patet quia sic q̄cūq; aliquod falsū opi naretur de deo/ vt quod posset facere suprēmam speciē ꝛc./ nul lum verū crederet de deo. ꝛ ita ī alīs ꝛc. ¶ Tertio sequit ꝙ ar ticulus de vnitate dei licet non possit nobis fieri euidens in lu mine naturali: tn̄ hoc potest i lu mine superiori. ꝓbatet. qr̄ lumi ne supnaturali ꝛc̄. ¶ Quarto ex hoc sequitur ꝙ articul⁹ de vnita te dei potest eē magis euidens q; nobis sit euidēs veritas pri mi principij. patet. qr̄ ꝓbabile ē ꝙ ꝯprehēsores ī lumine patrie supernaturali clari⁹ vident cō= clusiones q; nos viatores prin cipia. nam cū finite et nō multū clare videam⁹ et per lumen mi= nus tam pfectionaliter q; gra= dualiter. videtur ꝙ quelibet ve ritas necessaria possit absolute a nobis videri clari⁹ q; nos mo do per lumē naturale ꝑmuz ꝑn= cipium videamus ꝛc̄. ¶ Sed cō tra ꝑdicta arguitur ꝓbando ꝙ vnitas dei possit naturalit̄ de= monstrari ¶ Primo q̄dem sic qr̄ euidens ē aliq̄d posse nouiter es se/ ꝛ ꝓ ꝯsequens tale eē ꝓduci= bile ꝛ nō a se ergo ab alio Et de illo quero vt prius ꝛ sic semper vltra. vl̄ ergo deuenīā ad aliq̄ simpliciter ꝑmum/ ꝛ habetur ꝓ positū. vel erit ꝓcessus in infini tum q̄ est euidenter impossibi= le ꝛc̄. Et si dicatur ꝙ fm ꝓm in generationibus est possibile ꝓ cedere in infinitum hoc non va= let qr̄ philosophus non ꝯcedit ꝓcessum in ifinituz in causis es= sentialit̄ ordinatis. sed tm̄ in ac cidentaliter ordinatis. ¶ Scō arguitur ꝯfirmando predictam ra tionē/ ꝛ ꝓbando ꝙ non sit pos sibilis ꝓcessus in ifinitum i cau sis eētialiter ordinatis qr̄ vni= uersitas causator̄ eētialit̄ or= dinator̄ ē causata igitur ab ali quo q̄ō est supra illā multitudi nē ꝛ nō est aliq̄d illius multitu= dinis. aliter em̄ idem eēt causa sui ipsius quare ꝛc̄. Itē aliter se queretur ꝙ idem effect⁹ habe= ret simul infinitas causas actu ip̄m causantes et per ꝯsequens in causis eētialiter ordinatis erit aliquid simpliciter primuz. ¶ Tertio arguitur per rationē cuiusdā doctoris qui tenet ꝙ p̄ dicta argumētatio valet ita bn̄

D. ꝑdictā.

2. arguit.

3. arguit.

4. arg

Ad ꝑn
secūdu

in accidẽtaliter ordinatis sicut in eẽntialiter ordinatis si bene formetur. Capio inquit totã mlt̃itudinem illoꝝ quoꝝ qõlibet habet aliquod prius se. Tũc arguitur sic. Tota ista multitudo habet aliquid pri⁹ se. ergo preter totã illàm multitudinẽ oportet dare aliquid prius/ vl̃ ergo illud est simpliciter ꝓmum ꝛ habetur ꝓpositum/ vl̃ nõ ꝛ hoc est contra propositum quia ipꝫ erit pars multitudinis illoꝝ quorũ quodlibet habet aliquid prius. quare ꝛc̃ ¶ Quarto arguit sic si eẽnt plures dñ aut distinguerẽtur specie aut solo nũero. si specie tunc non eẽnt eque perfecti ꝛ per ꝯsequens min⁹ perfectus non eẽt deus. si solo numero tũc possent eẽ infiniti. qz quãdo sũt plura indiuidua distincta solo numero. nõ apparet ꝯtradictio quin sint plura. nec põt assignari status ad certum numerũ ꝺn maior possit eẽ ꝛc̃. ¶ Ad ista respondetur ad primũ/ et ſcõm simul respondendo quia faciunt vnã rationẽ. vnde ꝓmo dico. ista ratio non ꝓbat euidenter tantũ vnũ deum eẽ. quod patet multiplicater. ¶ Primo quia in ista ratione p̃supponitur nouitas rei que nõ prefuit/ nec aliquid ei⁹. talis aũt nouitas nõ cõcluditur euidenter ex apparentib⁹ naturalib⁹ cũ multe mutationes valde apparenter saluent̃ a modernis absq; rerum a p̃existentib⁹ distictarũ nouitate sicut de motu locali et de motu ad quantitatez ꝛc̃. Et tali modo diceret ꝓteruus q; posset̃ saluari omnes mutationes ad accidentia ꝛ etiam ad substantias a fortiori. ꝺa non sũt sensibiles nisi ꝓ mutationem factam in accidentib⁹ sensibilibus. et sic si talia saluarentur ꝓ res aliter se habere/ vl̃ apparere res aliter se hẽre solum. nõ requireret̃ aliquod agẽs extrinsecum a re ipsa aliter habẽte. nam res aliq̃ aliter se habet vel apparet aliter se habere seipsa sola sine extrinseco agente sensibili vel apparente. ¶ Scõdo in predicta ratione p̃supponit bonitas huius ꝯsequentie. si aliquid nouiter ẽ illud ꝓducitur ab aliquo hec autẽ ꝯsequentia nõ ẽ euidẽs ꝛc̃. Diceret enim proteruus q; sicut non sequitur euidenter. a. nouiter nõ est. Igitur ab aliquo nouiter non est. sic nõ euidẽter sequit̃. a. nouit̃ est igit̃ ab aliquo ꝛc̃. qz sicut aliquis ꝓt desinere eẽ per solã absentiam ꝯseruantis nullo ad hoc positiue agẽte. sic põt incipere eẽ ꝓ solam absẽtiam impediẽtis nullo ad hoc positiue ꝯcurrẽte. immo diceret ꝓteruus valde apparẽter q; multũ difficile ẽ exprimere quid est vnam rem eẽ ab alia siue effici aut ꝓduci ab ea. maxime vbi vna põt eẽ sine alia. verbi gratia tu dicis q; ignis efficit vel ꝓducit calorem ꝛ est eius causa efficiens cõstat tamen q; iste calor posset eẽ ꝛ non eẽ ab illo igne. sed a solo deo. igne se habente ad illũ calorem oĩno similiter sicut prius. Pro omnem nostrã apparẽtiam ꝛc̃. quare ꝛc̃. ¶ Tertio ista ratio p̃supponit q; alique sunt cause eẽntialiter ordinate. hoc aũt nõ est euidẽs qz ille ꝯditiones causaꝝ eẽntialiter ordĩatarũ quas iferi⁹ ponam non possent euidenter probari ꝯuenire aliquibus causis vt ptz intuẽti ¶ Quarto ista ra-

4. arguit

Ad ꝓmũ ꝛ ſecũdum.

tio ꝑsupponit ꝙ non sit possibilis ꝓcessus i infinituꝫ in causis eẽntialiter ordinatis. Hoc autẽ non est euidens. tum ꝓmo. qꝛꝫ phos talis ꝓcessꝰ ꝓceditur possibilis in causis accidẽtaliter ordinatis. tum scẽdo qꝛ ꝑm fidẽ posset ꝓbabiliter dici ꝙ deus posset facere infinitas causas actu existentes sibi eẽntialiter ordinatas ꝛc. ¶ Quinto ꝓcessis omnibus ꝑdictis adhuc ratio non ꝓbat euidenter. quia ꝓteruus diceret ꝙ i causis eẽntialiter sub ordinatis eẽt circulatio ita ꝙ ꝙliber esset ab aliqua ꝛ sic nec esset ꝓcessus in infinitum nec aliqua simpliciter prima. ꝙ aũt talis circulatio non sit possibilis nõ potest euidẽter probari. Sexto conceꝑsis omnibus ꝑsuppositis ꝛ etiam ꝙ non sit talis circulatio possibilis adhuc ratio nõ ꝓbat aliquid esse simpliciter primũ exponẽdo affirmatiue. i. quo nihil est ꝓꝰ ꝛ sic ratio non probat euidenter illud ꝓmũ efficiens esse tm̃ vnũ: qꝛ ꝓteruus diceret ꝙ plura essent prima efficientia. ita ꝙ nullo aliquid esset prius efficiens. diceret etiaꝫ ꝙ licet vnum esset tm̃ primũ efficiens illud tamen nõ esset simpliciter primũ ens et perfectissimum quia aliquid esset eo ꝓꝰ quod non esset efficiens sed eꝰ vltimus finis ꝓpter quod ageret. ꝛ sic ꝓmum efficiens non esset deꝰ. Patet ergo ꝙ ꝑdicta ratio non ꝓbat euidenter tantum vnum esse deum. ¶ Et predicto B processu apparet ꝙ in philosophia seu doctrina Aristotelis nil le vel pauce sunt rationes euidenter demonstratiue. patꝫ ꝗa illa ratio videtur apparentior i ter omnes quas vncꝫ Aristoteles fecit ꝛc. Item sequitur ꝙ philosophia Aristotelis seu doctrina magis debet dici opinio cꝫ scientia ꝛc. ꝛ ideo valde sunt reꝓhensibiles qui nimis tenaciter adherent auctoritati Aristotelis ꝛc. ¶ Secundo ꝓncipaliter dico ad ꝓdictam rationẽ ꝙ ista ratio licet nõ sit demõstratiua ipa tamẽ est ꝓbabilis ꝛ debet dici bona ratio naturalis. Patet qꝛ licet ꝓteruꝰ possit eã multipliciꝫ euadere vt patuit. tamen ꝓbabilius persuadet cꝫ possit persuaderi oppositum. ꝛc. C ¶ Tertio dico ꝙ ista rõ põt apparentius ꝛ efficacius formari cꝫ Aristo. ꝛ eã formauit: vñ sicut dicit Ockaꝫ apparentius potest ꝓbari ꝓmittas efficientis ꝛ eius vnitas ꝓ ꝓseruationẽ rei a sua causa cꝫ ꝓ ꝓductionẽ accipiẽdo ꝓductionem ꝑm ꝙ est rem accipere eã immediate post non esse. Cuius ratio est qꝛ minus difficile eẽt ꝓbare ꝙ nõ sit ꝓcessus in infinitũ i causis eiusdem rationis quarũ vna possit eẽ sine alia sicut philosophi posuerunt hominem generantem ante hominem generatũ in infinitum. Similiter difficile est ꝓbare per ꝓductionẽꝫ ꝙ vnus homo nõ possit ꝓduci ab alio sicut a causa totali. modo si ista duo concederentur non posset probari ꝙ iste ꝓcessus in infinitum non eẽt possibilis nisi esset aliquid vnũ ꝑ manẽs a quo tota ista infinitas dependeret. Et ideo ratio potest melius sic formari quicquid taliter ꝓducitur ab alio cꝫ diu manet i eẽ realiter ab aliquo realiter ꝓseruatur: sed iste effectus ꝓducitur. igit̃

℔ diu manet ab aliquo ꝓseruatur. tũc q̃ro de illo ꝓseruãte aut potest ꝓduci ab alio/ aut non. si non tũc est efficiens primũ sicut est ꝓseruans primũ: qr eẽ cõseruans est esse efficiens vt oñdaz in quarto. Si aũt illud ꝓseruãs ꝓducitur ab alio igitur ꝓseruatur ab alio: ⁊ de illo alio q̃ro sicut prius. ⁊ sic vel oportet ꝓcedere in infinitum: vel oportet venire ad aliqũ primũ conseruãs non cõseruatum: ⁊ tale est p̃mũ efficiens. Sed non est possibile esse processum in infinitum i cõseruantibus. qr tunc actu eẽnt infinita: quod est impossibile saltem naturaliter. sicut posset ꝓbari per rões phi et alioꝝ q̃ sũt satis rationabiles Et p ꝓsequẽs per istam rationẽ patet sufficiẽter: licet non euidenter q⁹ oportet dare primũ cõseruans ⁊ ita
A primũ efficiens. ¶ Differt autẽ ista ratio ab alia ratione facta sub alia forma: qr ista arguit p conseruationẽ: alia p productionem modo semp oñe cõseruãs aliud siue mediate siue imediate est actualiter cũ suo ꝓseruato ⁊ ecõuerso. nõ autez omne ꝓductum ab alio requirit q⁹ illud a quo est ꝓductum sit simul actu cũ eo ⁊ sic ℔uis possit poni processus in infinitum in causis producentibus sine infinitate actuali. non tamen in cõseruantibus ⁊c. quare ⁊c. Et sic patz quomodo predicta ratio potest apparenter fortificari. ¶ Quarto p̃incipaliter dico circa p̃dictam rationem q⁹ ipsa soluz valet arguendo in causis eẽntialiter ordinatis ⁊ nõ in accidẽtaliter ordinatis: sicut p̃us tactum est. ido ad declarationẽ huius videndũ est que sint cause eẽntialiter ordinate: et q̃ accidẽtaliter ordiate. Et de hoc dico q⁹ inter eas ẽ triplex differentia. ¶ Prima est B q⁹ in causis eẽntialiter ordinatis secũda dependet a prima i causando. Cause aũt accidẽtaliter ordinate sunt, quarũ neutra ad productionem alicui⁹ effectus aliam requirit neutraliter i causando ¶ Secũda differentia est que sequitur ex prima. q⁹ in causis essentialiter ordinatis ẽ causalitas alteri⁹ rationis: ⁊ alterius speciei ita q⁹ cause eẽntialiter ordinate sunt alterius speciei: qr ad causationez vnius effect⁹ sufficit vnum vnius rationis sicnõ est de alijs quare ⁊c. ¶ Tertia differentia est q⁹ omnes cause essentialiter ordinate simul requiruntur ad causandum effectum: in causis autem accidentaliter ordinatis nõ requiritur earum simultas in causando. q̃re ⁊c. Et si dicatur q⁹ mus ⁊ sol essentialiter subordinantur in causando murẽ et tamen nõ requiritur earuz simultas. dico q⁹ licet mus essentialiter subordinatur ad solẽ non tamẽ ecõuerso ⁊c. ¶ Unde circa predicta sciendũ est q⁹ causarum concurrẽtium ad determinatum effectũ si vna non posset cõcurrere nisi alia concurrat ita dependet vna ab alia in causando sicut econuerso. generaliter tamen illa que est prior et illimitatior non sic omnino dependet a posteriori causa eiusdem effectus sicut ecõuerso. verbi gratia. dico q⁹ in generando hominem homo essẽtialiter a sole dependet: et econuerso. qr nec homo sine sole: nec sol sine homi-

ne potest hoiez gñare: sed tñ sol sine sorte pōt hoiem gñare: ⁊ sic causa vniuersalior ⁊ illimitatior nō oino dependet ab inferiori. s. sol ab homine sicut inferiora superiori ⁊ vniuersaliori propter causam dictā scilz: qz sol in pduc̄ēdo hoiem nō requirit necessario hoc singulare. puta sortē ad ꝓducendū sed econtra. Aliquādo aūt non est sic mutua dependētia causarū ꝓcurrētiū in causando: sicut qñ solz mus generant murē: qz licet mus non possit gñare murē sine sole: sol tñ potest sine mure: ⁊ p hoc pōt apparere quomō ꝓcedūt multe instantie: quas in hac materia mouet octam ꝓra scotū ponētem predictas differentias ⁊c.

D ¶ Ex predictis seq̄tur primo q̄ nō est nobis euidēs per experiētiam: nec per demonstrationē: sed solum opinatū vel creditum aliquas causas sic esse essentialiter ordinatas. pz satis p predicta. Secūdo seq̄tur q̄ scōm fidē omis causa creata nō solum in essendo: sed etiam in causando eēntialiter dependet a deo. Tertio sequit q̄ deus a nulla causa dependet essentialiter in causando. Quarto sequitur q̄ ſm fidē simpliciter ⁊ absolute nichil essentialiter dependet ab aliqua causa creata siue i causari siue

E in esse. ¶ Circa qō sciendum qō aliq̄d essentialiter dependere ab allo pōt dupliciter itelligi. Uno modo simpliciter ⁊ absolute. qz scz sine illo nō posset esse vel cōseruari alijs q̄buscunq; positis: ⁊ sic nichil essentialiter dependet nisi a solo deo. Alio mō secūduz quid quia scz de facto ponit in esse et conseruatur ab illo⁊ sine illo nō fieret nec naturaliter fieri posset licet bene absolute. et sic aliquid essentialiter dependet a causa creata qz secundum cursum nature causatur ⁊ ꝓseruatur ab illa ⁊c. Sic igitur pz ad predictā rationē quātuz ꝓbat: ⁊ quātū non: ⁊ qualiter debeat intelligi ⁊c. ¶ Ad tertiam rationē dico q̄ non valet. vnde ipsa hz multas instātias. nā cō similiter ꝓbaretur p̄mū instās tpis: ⁊ p̄mū punctū in cōtinuo: ⁊ q̄ in eo non sunt partes infinite: ⁊ q̄ mundus non durabit in infinitū sicut pz intuenti ⁊c. Ad

F Ad tertiū

Ñ maior est falsa si ly tota capiat̄ cathegoreumatice nec ꝓbat̄ ad illum sensuz. ⁊ sic nō valet ratio gratia formei gra tñ materie tenet de primo agente licet nō cō

G uincat ⁊c. ¶ Ad quartā dico q̄ licet illa sit bona ratio naturalis ⁊ ꝓbabiliter ꝓcludens q̄ nō possunt esse plures dij nō tamē euidēter ꝓbat. qō pz. qz non potest demonstrari q̄ spēs plurificabilis i induiduis non terminet se ad certum numerū indiuiduorū. Non em̄ pōt demōstrari quin aliqua astra sint eiusdez spēi. ⁊ tñ illa scōm philosophos sibi determinat certū numerū i diuiduorū sub qualibet specie ita q̄ non possunt plura eē sub eadē specie. Similiter sol ē eiusdem speciei cū suis medietatibus ⁊ tamē determinat sibi certum numerū medietatū. Similiter scōm catholicos tres ꝓsone diuine sunt eiusdē speciei et tamē determinat sibi certū numerum. Et ita dicere posset ꝓcteruus q̄ species diuina determinat sibi certuz numerū ita q̄ sunt duo/ vel tres dij eiusdē spe

Ad. ꝛ
cipal

ciei. nec possunt plures esse: nec oppositū possit euidēter ꝓbari plusq̄ posset euidēter ꝓbari ꝙ tres ꝓsone eiusdē specieiꝝ equalis ꝓfectionis quarū quelibet ē deus non possunt eē/ imo apparētius posset ꝓbari ꝙ sunt tres tales ꝓsone q̄ ꝙ non sint tres dij: qꝝ ad saluandū p̄muz oportet ponere ꝙ vna res ē tres res ꝝ quelibet illaꝝ. ꝝ ꝓpter hoc negare ꝯsequētias valde apparētes. s. sillogismū expositoriū barbara ꝝ cetera: vt post patebit non autē ꝓpter scd̄m. Et similiter valde difficile est saluare ꝙ sunt tres tales ꝓsone absq̄ hoc ꝙ ponāt tres dij. vt magis post apparebit. Et ꝓ hec que dicta sunt patꝫ. quō potest rn̄deri ad oēs rationes q̄ possunt fieri ad ꝓbandū vnitatē dei ostēdendo ꝙ non demonstrāt sed semp aliquod assumūt dubiū/ vel eque/ a ut magis ineuidēs sicut illud quod ꝓbāt/ ꝝ sic petunt principium vt ostendit ockam contra scotum p̄mo quolibe. q̄stione. 1. Et hec de tertio artic'o. ¶ Tūc ad rationes principales. Ad primā pz ex p̄io articulo ꝙ antecedēs est negādum. Et ad ꝓbationē dico ꝙ est cognitio abstractiua ꝝ non ois talis p̄supponit intuitiuā illius rei cuius est sed alterius ꝝ sic habem⁹ de deo cognitionē abstractiuā ex cognitiōe intuitiua creature ꝓ moduz ibidem dictum Qualis autē sit ista cognitio dei dictum est. Ad ꝯfirmationē conceditur antecedēs ꝝ negatur ꝯsequentia et ad auctoritatem philosophi dico ꝙ ipse loquntur de cognitione intellectiua causata a fantasmate ipsius rei itellecte: et de omni tali verum est ꝙ ipa dependet ex cognitione sensitiua eiusdem rei. cuius ratio est: quia de nulla re potest haberi fantasia sine sensatione previa illi⁹ rei. Ibi ergo philosophus solum loquitur de cognitiōe intellectiua rerū sensibilū causata ex fantasmatibus ꝝ sic illud intelligitur tertio de anima ꝙ nequaq̄ sine fantasmate intelligit anima. Propter hoc tamen non sequitur ꝙ de deo nō possit haberi cognitio intellectiua nisi de eo precedat cognitio sensitiua qꝝ de ipso nō habeꝫ cognitio causata ex fantasmatib⁹. sicut habetur de sensibilib⁹ sed soluz ex discursu rōnis qui modus potest fieri sine fantasmatibus ꝝ sensatiōe. quarer ō. ¶ Ad secundā ptz ex secundo articulo. ꝙ ipsa ꝯcludit verū et est ꝓdictis ibidē. ¶ Ad tertiā ptz ex tertio articulo. ꝙ antecedens ꝝ ꝯsequēs est verum ꝝ de probatione ꝯsequētie patuit ibidem. ¶ Ad aliā post oppositū negat minor ꝝ clare ptz ꝙ ꝓbatio non vꝫlet ꝝc. quia ita argueret de q̄libet alia re quia cuilibet rei eē de sua quidditate ꝝc. Ad cōfirmationē ḋcḋd sit de maioze negatur minor. qꝝ ista est dubitabilis ꝝ non per se nota imo nec euidēter demonstrabilis necesse est ꝝc. ꝝ hec de tertia q̄stione.

B Ad scd̄m.

Ad tertiū

Ad rōnes p⁹ oppm̄.

¶ Questio quarta circa materiam tertie distinctionis.

C q̄stio. 4.

Utrū creatura rōalis sit vestigiū trinitatis.

Circa tertiā distinctionē hui⁹ libꝛi primi in qua oñdit magr̄ qualiter in creaturis est vestigiū et imago trinitatis

formo istā questionē vtrū creatura rōnalis sit vestigiū ⁊ imago increate trinitatis. ¶Arguitur prio q nō. qz nulla creatura est vestigiū increate trinitatis. igitur. ⁊c. ꝓña pz ⁊ añs ꝓbatur quia vestigiū ducit in noticiaz illiꝰ cuiꝰ est: sed nulla creatura ducit i noticiā trinitatiz imo poti⁹ ex creaturis naturaliꝫ ꝓcludit q nulla res sit tres res⁊ q̄libet ea. ⁊c. ¶Scdo sic q creatura rōalis; nō sit vestigiū trinitatis qz in illo quod est vestigiū trinitatis. inuenitur triū rerū realis distinctio sicut in ipsa trinitate sunt tres psone realit distincte sed aliqua creatura rōnalis sicut aia/ vel angelus est simplex et indiuisibilis in qua nō est distinctio. igit ⁊c. ¶Tertio sic q creatura rōnalis nō sit imago trinitatis. qz si ⁊c. vel hoc esset rōne substātie aie. vel rōe suoz actuū: nō rōne substātie. qz cuz sit simplex nec in ipsa sit distinctio rerū ipsa nō repzesentaret distinctionē psonaruz nec rōne suorum actuum quia nō repzesentaret ꝓsubstantialitatē personarū ⁊c. ¶In oppositū arguitur: quia ꝑm Augustinuz. 6. de trinita. cap. vltī. Oportet vt creatorē per ea que facta sunt intellectū ꝓspicientes trinitatē intelligamus cuiꝰ in creatura quō dignū est apparet vestigium. Et si hoc verū sit de aliqua creatura maxime videtur de rōnali quā etiā in pluribꝰ locis dicit esse imaginē trinitatis ꝑm mentē. vt ptz. 12. de trini. c. 7. ⁊ alijs diuersis libris eius ⁊c. ¶Prio premittā tria notabilia ad terminoꝝ declarationē. Scdo ponā ad q̄st um triplicē ꝓclusionē

1. arguit

2. arguit

3. arguit.

In oppm

Decisio q̄stionis.

Tertio soluā circa istam materiam triplicem dubitationem. Circa primū, in primo notabili videbit quō vestigiū; imago in aliquibꝰ cōditionibꝰ cōueniūt ⁊ in aliquibꝰ differūt. In secūdo quō vestigiuz sumit multipliciter. In tertio quō imago sumit similiter. ¶Pro ꝓmo notanduz scdz ockam q vestigiū ⁊ imago aliquas habēt ꝓditiones et proprietates cōes et aliquas proprias. ¶Prima cōmunis est q tā vestigiū q̄z imago differt ab illo cuius est. Secunda q vtrūq̄z ducit in noticiā illius cuius est Tertia q vtrūq̄z ex natura sua non plus repsentat vnū indiuiduū q̄z aliud sibi simillimū.: vñ q repsentat vnū indiuiduū et non aliud hoc est ideo. qz nō inuenitur aliud indiuiduū sibi sil'imū Tamen circa hoc est aduertendū aliq̄d ducere in noticiā alterius pōt dupliciť intelligi. Uno modo qz est causatiuū cognitionis alterius mediante sua noticia ita q noticia ipsius sit causa noticie alteriꝰ. Alio modo qz est causatiuū cognitionis alterius immediate sine noticia sui sicut intellectus ducit tanq̄z cā in noticiam cuiuslibet intelligibilis. Primo modo adhuc ꝓtingit dupliciter: qz vel ducit i primā talē noticiam. vel tantū facit rememorationem de aliquo habitualiter noto. Prio modo noticia singularis est causa noticie vniuersalis: ⁊ noticia ꝑmissarū noticie ꝓclusiōis. ꝫ nunq̄z isto modo noticia vniꝰ rei incōplexa est cā sufficiēs alteriꝰ noticie prime alterius rei incōplexe. Secundo modo vna res incōplexa mediante noticia sua po-

D ꝑmꝰ articulus

test esse causa partialis rememorationis alterius rei habitualiter note illa autem noticia habitualis necessario concurrit in ratiõe causę partialis. ꝛ isto modo tam vestigium q̄ imago repsentat illud cuius est: sicut patet ad experientiā de imagine herculis que solus representat herculem illi qui primo habuit noticiam de hercule et sic de vestigio. ꝛc. Ex hijs sequitur q̄ aliqua duo possunt se representare mutuo ptz si sint duo homines multū simles ꝛ sint noti aliquibus vterq; indifferenter poterit ducere in recordationez alterius ꝛc. Sed etiam vestigiū ꝛ imago in aliquibus differunt

A ¶ Prima differētia est. q; de ratione vestigij est q̄ sit causatus ab illo cui⁹ est: quia vestigius vt patet iductiue dicitur illud qđ est derelictū ab alio: de ratione autē imagins non est q̄ sit causata ab illo cuius est: q; imago herculis potest esse ab alio q̄z

B ab hercule. ¶ Secundo differētia sequitur ex prima. q̄ vestigium nisi sit impeditum ducit nō tantum in noticiam recordatiuam illius cuius est sed etiam in noticiam cōplexā alicuius veritatis cōtingentis de ipso. verbigra vestigium ex pede bouis non tm̄ facit recordari de boue habitualiter noto sed ducit cōmuniter in noticiaz hui⁹ q̄ bos hic transiuit q̄uis quandoq; posset esse error ꝛ cē imago autē quia non necessario causat ab illo cuius est: ideo non facit regulariter noticiam alicuius veritatis contingentis de illo cuius est nisi forte recordatiuam de qua nunc non est sermo ꝛ sic patet. ꝛc. ¶ Secundo notandus C q̄ vestigium prout vna creatura dicitur vestigium alteri⁹ accipitur triplicter. Uno modo large ꝛ sic vestigium est effect⁹ derelictus ex aliqua causa rememorativus ipsius/ ꝛ ducens cōmuniter in noticiam alicuius propositiōis contingentis enūciantis esse/ vel fuisse. vel alicuius talis de ipsa causa: ꝛ sic fumus derelictus ex igne/ vel cōbustio derelicta potest dici vestigium ignis: ꝛ etiam odor derelictus ab animali vestigium animalis. Secundo modo dicitur vestigium magis stricte pro impressione alicuius in aliquid sibi cedens remanente in absentia illius ꝛ sic in cera relinquitur vestigium sigilli. Tertio modo strictissime et sic dicitur impressio alicuius partis alicui⁹ totius in aliquid sibi cedens derelicta ꝛ manens in absentia illius ꝛ ducēs in recordationem eius. ꝛc. ¶ Tertio notandus q̄ D imago etiā accipitur tripliciter Uno mō strictissime: ꝛ sic imago est substantia formata ab artifice ad similitudinem alterius scōm aliqua accidentia conformia accidētibus illius ad cui⁹ similitudinē fit distincte ab alijs representans sibi dissimilibus in aliquibus accidētibus suis verbigratia. Lignus formatur ad similitudinez herculis vt habeat consimilem figuram qualem habuit hercules: et consimiles colores propter que facit cognoscentem venire in recordationem istius herculis secunduz quod est alius ab alijs hominibus qui non habent cō similia accidentia. et isto mo-

do imago non est primo similitudo totius. sed est primo similitudo accidentis: quia accidentia sūt similia in eis sed nō substātie ꝛc. Et sic accipiendo imaginem de ratione imaginis est ꝙ fiat ad imitationē illius cuⁱ⁹ est hoc tñ nō competit sibi ex natura sua sed tantū ex intentiōe agentis. quia posset simplr fieri non ad imitationē illius. Scdo accipitur imago pro tali formato siue fiat ad imitationē alterius/siue non. Tertio modo pro omni vniuoce producto ab alio quod secūdum rationē sue productionis producitur vt simile ꝛ sic filius posset dici imago patris qualiter apostolus vocat filium dei ꝛc. ¶ His premissis ponam tres ꝯclusiones. Prima est ꝙ rationalis creatura et generaliter q̄libet alia potest rationabiliter dici vestigiū trinitatis inquantuz sc̄z appropriata creaturis possunt aliquo modo ducere in noticiā appropriatorum in diuinis personis. patz: quia possunt ducere in noticiaz recordatiuā. Uerbi grā ex specie in creatura concluditur pulchritudo q̄ est vnū appropriatū diuine persone. post ea accurrente aliqua pulchra creatura incipit intellectus recordari de pulchritudine diuina ꝛ sic ducit in noticiā recordatiuā ipsiⁱ⁹ et hz rōnem vestigij ꝛ ista ē prima conuenientia cū vestigio corporali. Scda est qz sicut vestigiuz corporale est causatū ab illo cuⁱ⁹ ē vestigiū ita q̄lz creatura a deo ꝛc. Ex qua sequit tertia ꝙ sicut vestigiū corporale ducit in noticiam completam alicuius veritatis cōtingentis de illo cuius est. ita creatura ducit in noticiā complerā de deo contingentēvt deus causat hocvel hmōi. Quarta ꝙ sic vestigiū cōuenit cum illo cuius est in aliq̄bus accidentibus et non in omnibus ita creatura hꝫ alios conceptus vniuocos cū deo et aliquos non. Quinta ꝙ sicut vestigiū corporale est silitudo aliquo modo non simplr expressa ita creatura respectu dei. Pro secunda conuenientia videndū est que sint illa in creatura in q̄bus consistit vestigium. vñ dico ꝙ aliquando vestigiū ꝯsistit in realiter distinctis quia aliquādo rei substantiam representat aliquod appropriatum patri ꝛ vna qualitas vel actio repreſēt at aliquo speciali modo aliqd̄ appropriatū filio et aliud accidens. aliud appropriatū spiritui sancto: et tunc vestigiū consistit in substantia/et diuersis accidentibus. ꝛ hoc patet per Augustinum 6. de trini. c. vi. vbi assignat quomodo in creaturis ē vestigium trinitatis in qua assignatione partes vestigij distinguuntur. Patet etiaz satis in distinctione ex dictis magistri et auctoritatibus ibidem ꝛc̄. Aliquando autē non distinguūtur realiter sed est vnicuz quod sortitur diuersas denominatiōes vel contentū sub diuersis cōceptibus ex quo possūt hꝫ diuersa appropriata in deo ꝛ tūc in illo quod est vestigium non sūt multa sed est tñ vnū: tñ ex illo possunt hꝫ in recordatione plura recordabilia de ꝺo appropriata diuerſ̄ psonis. primō nō ois creatura est vestigiū trinitatis qz non q̄lz hz diuersa

Exclusio.

accidentia. sed scdo mõ qlz creatura est vestigiũ trinitatis ⁊ sic
A pz prima cõclusio. ⁊ cõ. ¶ Secun-
2. ꝯclusio da conclusio est ꝙ creatura rationalis/ ⁊ nulla alia est imago trinitatis. pz qz vt apparet ex dictis imago fm ꝙ inuenitur in creaturis dicitur ppter ꝯformitatem alicuius similitudinis i illo cuius est imago et in imagine quod est natum ducere in recordationem illius cui⁹ est imago et per ꝯns illa creatura maxime proprie dicetur imago dei q̃ aliquid habet quod conuenit deo per similitudinem ita ꝙ est precise cõmune vniuocũ deo et illi. sed sola creatura rõalis est talis. quod patet. qz nichil commune vniuocuum deo et cuicũqz creature est tale quin possit competere creature rõali. patz eñ ꝙ entitas: bonitas: ẏitas: perfectio: ⁊ sic de omnib⁹ aliis q̃ conueniunt ppie deo et creature rõali et non solum fm similitudinem cõueniũt etiã deo et creature rõali. multa autem ppie conuenientia deo sunt precise cõmunia deo et creature rõnali sicut esse intellectiuũ volitiuum: iustitia. mia: sapientia et sic de aliis. iõ creatura rõnalis sola dicitur imago dei q̃uis nõ ita pfecte sicut si intellectio volitio ⁊ cẽ. esset accidẽtia in deo vt
B in creatura ⁊ cẽ. ¶ Tertia cõclu-
3. ꝯclusio sio est ꝙ creatura rõnalis sic est imago trinitatis ꝙ ratio imaginis consistit radicaliter et originaliter in ipsa aia secũdũ suaz substantiã. sed tñ pfectiue ⁊ cõplectiue consistit in substantia anime ⁊ duobus actibus ab ea pductis. Prima ps pz p Augustinũ. 14. de tri. c. 8. dicentẽ. Eo aia imago dei est quo ei⁹ capax est participabilisq̃ esse põt. ⁊ sic de quocũqz ẏitatiue est esse capax dei/ possibilisq̃ eius esse pticeps de illo solo ẏitatiue imago dei. iõ aia solum sensitiua vel etiã intellectiua fm ptẽ sensitiuã nõ dr imago dei sz anima intellectiua fm suã substãz est capax dei. Igitur ⁊ cẽ. Si ẏo dicatur ꝙ aia non est capax dei nisi per act⁹. Rñdeo ꝙ li per põt dicere circũstantiam subiecti seu denominati tali denoiatione vel circũstãtiã ꝯnotati sine q̃ nõ sic denoiatur. Prio mõ aia est capax dei p suã substãz qz ipa est illud quod capit deuz Scdo mõ ipsa est capax dei per actus suos sine quibus non põt capere deum ⁊ cẽ. scda pars pz ⁊ est contra sctm̃ thomã q̃ ponit quod imago consistit in potentijs aie ⁊ nõ in actibus. Sed cõtra hoc est Augustin⁹ in q̃dam sermone de martire dicẽs ꝙ si hõ ẏuasset in se bonũ qđ in illo creauit deus: id est imaginẽ suam nõ solũ sp laudaret deũ lingua sed ⁊ vita ergo fm Augu. creata fuit in hoie imago dei q̃s nõ ẏuauit sz hoc nõ põt intelligi de substãtia aie aut potẽtijs q̃ intelligit de aliq̃ accidẽte creato quod hõ pdidit p pctm̃ ipius Sz tale nõ põt poni nisi act⁹ intelligendi/ aut volẽdi/ vl̃ hitus ⁊ si hitus ptineãt ad imaginez multo magis ipe act⁹. Cõfirmatur. qz oẽs ponũt imaginẽ i tribus ꝯsistere habẽtib⁹ ordinem originis inter se sz aia aut potẽtie aie nõ originant. iõ opz ponere aliq̃ accidẽtia originata ptinere ad imaginẽ trinitatis increate. Sic q̃ pz ꝙ ꝯpleta ratio imaginis ꝯsistit in ipsa substã-

tia anime et duobus actib⁹ scz actu intelligendi et volendi: et etiã pôt cõsistere in ipa substãtia aie et duob⁹ habitibus correspondẽtibus dictis actibus vnde ꝗbus sint multi actus et habitus diuersarum specieꝝ. sicut iusticia mia. ars sciẽtia. prudentia ꝛc tm̃ oia reducunt ad duo gña ideo ponitur imago in duobus. ¶ Tunc igitur loquẽdo de actibus naturalibus ꝑt assignari iste ordo. q sicut pr̃ in diuinis habet fecũditatẽ ad producendũ filiũ ꝛ spm̃sanctum: et cõmunicat filio fecũditatem producendi spm̃sctm̃ ꝛ sic pr̃ ꝛ filiꝰ pducunt spm̃sctm̃. Sic ipa substantia anime est fecũda ꝛ pductiua tam actus intelligẽdi ꝗbus volendi et tunc iste due cause. s. substantia aie et actus intelligendi possunt producere actuz volendi ita q sicut filius in diuinis est tantũ ab vno ꝛ spũsctus ẽ a patre pducẽte et a filio pducto: ꝛ sic imago pôt aliquo modo repꝛesentare distinctas psonas ꝗz originẽ ac ordinẽ eaꝝ quia in ista imagine est actualꝫ rerum trinitas. sed non est consubstantialitas nisi inquãtum illi duo actus in eadem subã reperiuntur: ꝛ sic potest imaginari imago. sed etiam pôt assignari imago in ipsis potentijs non q sint realiter distincte sed per hunc modũ qꝛ eadẽ substantia aie dr̃ memoria. intellectꝰ. ꝛ volũtas dr̃ eim̃ intelligẽtia iꝗtũ ipa pôt pducere verbũ seu actũ intelligendi sicut pr̃ pôt pducere filiũ: ꝛ dr̃ memoria inquãtũ ipa retinet habitũ de obiecto cognito ꝑ verbũ sicut filiꝰ ẽ eternaliter verbũ pris. ꝛ dr̃ volũtas inquãtũ ipa cũ verbo pôt pducere actum volendi sicut pater cũ filio pducit spm̃sctm̃ ꝛ sic sicut in diuinis est cõsubstantialitas sic aliq̃ mõ est hic nõ sic q in mente nra sint aliqua tria que sint vnũ sz sic q isti tres teri ꝑ vno supponũt. s. pro ipsa anima Et sicut in diuinis est distinctio realis triũ suppositorum sic isti tres termini diuersa connotant vt dictuz est. et sic in potentijs anime pôt poni imago trinitatis sz imperfecte. Expressius tm̃ ponitur in substantia ꝛ actibus: sm̃ quod ponit Ockam vt iam dictũ est. D

¶ Tũc ad rõnes principales. Ad primã nego añs: ꝛ ad pbationez dico q vestigiũ nũ ꝗbus ducit i noticiam illius cuius ẽ nisi ꝑsupposita noticia habituali ipsius et iõ si trinitas personauz non ꝑcognosceretur. ꝗbus creatura tũc non deduceret i cognitionẽ trinitatis de facto adhuc tamẽ posset ducere. iõ dici pôt vestigium trinitatis ql̃iter autẽ possit ducere dictũ ẽ. Ad primuz principale.

¶ Ad secãz nego añs: ꝛ ad pbationẽ dico q nõ oz in oi vestigio trinitatis capiẽdo vestigiũ vno mõ supradicto iuenire aliq̃ tria: sz sufficit q ex illo possit hẽre noticiã triũ ap̃ꝑpatoꝝ mõ supradicto Sic r ꝗbus i sba intellectuali nõ sit distinctio realis triũ rerũ intrinseca ꝛ eẽntialꝫ ibi ẽ tm̃ talꝫ distinctio extrinseca et accidẽtalꝫ: ꝛ hoc sufficit Ad tertiã nego añs: ꝛ ad pbationẽ dico aliqs ꝑpões ꝑria ẽ q imago trinitatis dr̃ creatura rõalꝫ tã rõe aie ꝗbus rõe actuũ eiꝰ. Pz qꝛ imago ꝛplete ꝛsistit in ipa sba aie ꝛ eiꝰ actib⁹ sic. Secãa ẽ q creatura rõalꝫ ẽ imago trinitatis magis rõe sbe aie ꝗbus rõne actuũ eiꝰ. Pz E Ad secãm. F Ad tertiũ

qz ipa ẽ q̃ ꝓprie ẽ capax dei. Uñ iste teri⁹ imago supponit ꝓ ipa aia bene tñ cõnotat ipos act⁹ q̃ non sunt imago dei licet ipa aia in ꝓparatiõe ad illos actus ḡs ꝓducere põt fm ordinẽ supradictũ expressi⁹ dicatur imago. et ideo cũ hẽat illos act⁹ accidẽtaliter: z qñqz hẽat / z qñqz nõ. pz. qz ipa aia põt vna vice dici expressius imago ꝙz alia. Tertia ꝓpõ est q creatura rõnalis fm substantiã aie deficit a rõe imaginis pfecte. pz qz nõ repzesentat distinctionẽ psonarũ. vt bñ dr. nec hoc est inconueniẽs qz fz imgfm in lra non põt in nob reperiri ratio imaginis ad plenũ Uñ in aia nõ est tanta similitudo trinitatis qui sit maior dissimilitudo ipa tñ qz intelligit memunit / z vult. iuuat ad noticiam aliqualẽ trinitatis z emanationis psonaꝝ Aliq tñ ad saluãdũ rõnẽ imaginis i sba aie ꝙcedũt distinctionẽ seu nõ idẽtitatẽ inter sbam aie / intellectũ / z volũtatẽ fz talis distinctio nõ põt probari vt bñ dr Scot⁹. nec videtur necessaria aut vtilis ad saluandum ꝓpositũ. qz siue sic siue nõ inter potentias aie non saluatur originatio Quarta ẽ q creatura rational fm ꝙpationez ad suos act⁹ deficit a rõe imaginis perfecte. ꝓz qz vt si nõ repsẽtat ꝙsubstantialitatẽ psonaꝝ vt bñ arguitur tñ signa repsentatiua illoꝝ actuũ seu alios ꝙseruãtia vere affirmãtur de eadẽ substãtia qz eadẽ substãtia est meõria intelligentia / z volũtas. Isti em termini fz connotẽt diuersa z distincta realiter ab ipa aia suponũt tñ ꝓ ipa que est ꝙsubstãtialitas. quã intendũt Aug. et alĩ doctores. et sic pz ad questitũ respõsio. Que tñ per sequẽtia amplius declarabitur ꝛc. ¶ Circa pdicta moueo tres dubitatiões

¶ Prima est. qz videtur q imago trinitatis nõ ꝙsistat in substantia anie: z duob⁹ actib⁹ ab ea ꝓductis. Primo quidẽ. quia arguitur q imago nõ consistat in substantia anie qz imago necessario reqrit distinctionẽ aliquã sed in ipsa nõ est distinctio aliqua cũ sit indiuisibilis z per ꝙns ipsa nullo mõ habet rationem imaginis. Unde Augustinus vbicũqz expressit imaginez expressit eaz ꝓ aliqua distincta sicut. 9. de trin. ꝓ mentẽ noticiã et amorẽ. et. 10. deinceps ꝓ memoriã intelligentiam et volũtatem. quare ꝛc. Confirmatur quia Augustin⁹ in sermone de vno martyre dicit q si hõ fuasset bonum quod in illo creauit deus: id est imaginem semper laudaret deum ꝛc. et sic imaginem non seruauit. Item 12. de trinita. ca. 11. imago, ita deformis z obscura facta est vt pene nulla sit. sed substantia anime integra remãsit. ꝗre ꝛc. ¶ Scõo ꝓncipl'r arr q imago nõ ꝙsistat i actib⁹ aie qz inter ptes imaginis dz eẽ ꝙsubstãtialitas fz iter sbam aie et illos act⁹ non ẽ ꝛc. Cõfirmatur qz Aug. 14. de tri. ca. 3. di. q imago creatoris immortaliter insita est anime: sed tales non insunt anime immortaliter. Item ibidem. ca. 5. dicit q imago non est ponẽda in trã seuntibus ꝛc ¶ Scõa dubitatio vtruz secũda pars imaginis s. actual' cognitio gignat' a pria. s ab aia: z tertia. s. actual' volitio a pruma z secũda fz ab aia z ei⁹

A Scõs articulus. 1. ꝙclusio Arr prio.

Scõo arr.

B 2. ꝙclusio

noticia/ sicut supradictum est.

primo argr ¶ Primo eñ argr q nō ois cognitio seu noticia ꝓducatur ab aīa cui est noticia: qr aīa est sibūpsi cognitio seu noticia. igit. ꝛc. ꝓña patz qr idē nō ꝓducitur a se. ꝛ antecedens ꝓbatur quia itelligere vl cognoscere est viuere. viuēs aūt est esse. esse vero est ipsa res. que est igit intelligere est ipsa aīa intelligens ¶ Item aīa est essentialiter intellectiua nā per hoc reponitur in gradu specifico ergo nullo accidente indigetvt intelligat. ꝛc. ¶ Item intelligere ipsius aīe nō est nisi moueri intētionaliter sicut corpus mouetur localiter pōt sustineri q in corporib⁹ motus localis realiter nō differt a mobili. igitur in spiritib⁹ hoc potest saluari. ꝛc. ¶ Item sicut saluatur deū aliquid intelligere per suā essentiā ita q nūc intelligit aliqualiter esse qualiter prius nō intellexit. ꝛc. ꝓpter hoc solū qr nūc ita est qualiter prius nō intellexit neꝯ prius fuit ita videtur posse ꝓbabiliter saluari de quolibet alio intelligēte quare frustra ponitur pluralitas sine necessitate. ꝛc. ¶ Scō principaliter arguit q nō ois volitio sit effectiue ab actu intelligēdi. qr sicut arguit scotus libro primo di. 3. q. vltima noticia genita est accidens cui nō cōmunicat fecūditas ꝓducēdi actū volitiōis tale eñ accidens nō est natum esse formaliter intelligens ꝛ volens. igit mens non cōmunicat tali accidenti ꝓducto illā fecūditatē quā prius habuit qr nō cōmunicat sibi naturā eandē: sed aliā. similiter Aug. dicit. 9. de trini. ca. 7. q verbum amore

2. argt.

ꝯcipit: ergo amor est causa effectiua verbi magis ꝯ econtra.

Item. ¶ Item appetit⁹ sensitiuus pōt esse sine sensatione igit: et appetitus intellectiuus sine itellectione. Antecedēs ptz: qr naturaliter aliquis potest habere famē ꝛ sitim etiā si nunq̄ sentiret aliquid ab extrinseco: sed fames ꝛ sitis sunt quidā appetitus scdm cōmenta. 2. de aīa. cōmento. 12. ¶ Item volūtas pōt impare cognitionē de aliq̄ de q̄ actualiter nō cogitat. Aut igit illud apprehēditur actualiter ꝛ tūc frustra preciperet fieri qđ prius fiebat; aut nō apprehēditur: ꝛ tūc volūtas operat circa incognitū. ¶ Item cognitio habitualis pōt sufficere: qr habitibus vtimur cū volumus. igit non requirit cognitio actualis saltē videt q nō requiratur ad ei⁹ ꝓseruationē: qr sicut species sensibilis nō causat sine presentia rei sensibilis tamē ipsa causata aliquādo sine ea ꝓseruat vt ptz de claudēte oculos postq̄ vidit aliqđ luciduz: sic ꝓportionaliter volitio licet nō causet sine actuali intellectione poterit saltē sine ea per tēpus ꝓseruari. ꝛc. ¶ Tertia dubitatio est vtruz partes ymaginis create sint equales inter se: videtur q nō: qr ymago creata nō habet partes distinctas inter se. igit. ꝛc. In oppositū est dictū cōmune. ꝛc. ¶ Ad primā dubitationē dico q ad pfectā ymaginē trinitatis requireret aliqua distinctio: sed substantia aīe est ipfecta ymago: qr q̄uis lōginquā habeat similitudinē cū deo: tn maiorē q̄ sit inter deū ꝛ creaturam aliā. vñ quādo Aug. locis

Item.

Item.

Item.

Item.

Item.

C 3. questio.

D Solutio. 1. qstiōis.

ibidē allegat̄ exprimit ymagi-
nē trinitatis ad habendū ꝓpor-
mitatē aliqualē inter ptes yma
gi nis ꝛ psonas in diuis exprī-
mit eā p noia significantia sub-
stantiā aie ꝓnotādo tamē ipos
actus. ꝛ ideo. 9. de trinita. ca. 4
assignat ymaginē p mentē noti
ciā ꝛ amorē: vbi p mētē itelligit
substantiā aie. p noticiā ipsam
substantiā aie ꝓnotādo verbū
qđ est actꝰ secūdus ꝓducibilis
ab ipsa substantia aie. p amorē
etiā itelligit ipsam substantiaz
aie ꝓnotādo actū volēdi ꝓduci
bilē ab ipa substātia aie ꝛ ꝙbo
ꝓducto ꝙ em̄ sic itelligit Aug.
ptz ibidem. vbi dicit ꝙ amor est
substātia ꝛ nō corpꝰ ꝛ mens nō
est corpꝰ: ſz spūs neqz tm̄ amor
ꝛ mens duo spūs sed vnꝰ: neqz
due essentie sed vna. Et subdit.
hec autē duo relatiue adinuicē
dicunt̄. ꝛ sic vult ꝙ mēs ꝛ amor
ꝓportātvnā essentiā aie dicunt
tm̄ relatiue. i. ꝓnotatiue ꝛ eodez
modo itelligit. ca. 5. vbi ꝓbat ꝙ
cognitio ꝛ amor sūt in mēte: nō
tanq̄ accidētia in suo subiecto
ꝓpt̄ hoc: qz accidens nō excedit
suū subiectū. mens autē amore
quo se amat potest etiā amare
aliud p̄ter se. simiter nō se solā
cognoscit mēs sed multa alia.
ergo amor ꝛ noticia nō sunt ac-
cidētia ipsiꝰ mētis. hoc em̄ argu
mentū nō valeret de amore ꝛ co
gnitiōe actuali ꝛ elicito/ vt̄ etiā
habituali acquisito vt ptz. In-
telligit ergo de amore ꝛ cogni-
tione habituali intrinseco que
est ipsa mens: que potest vocari
habitꝰ: qz est principiū actuum
respectu cognitionis ꝛ amoris
actualis suūpsius: ꝛ sic isti ter-
mini amor ꝛ noticia capiuntur
equinoce. ꝛc. ¶ Si dicat ꝙ scđz A
predicta eadez esset assignatio
ymaginis: quā ponit Augusti-
nus. 9. de trinitate. per mentē/
noticiā/ ꝛ amorem: ꝛ quā ponit
postea per memoriā: intelligen
tiā ꝛ volūtatem: ꝛ per ꝓsequēs
vna nō esset euidētior alia. Cu-
ius oppositū dicit Augustinus
15. de trinita. cap̄. 3. respondēdo
ꝙ iste due assignationes sunt
eiusdē rei: ꝛ nō differūt nisi ſm
noia diuersimode idem exprī-
mentia. Secūda tamen aliquo
modo est euidentior q̄ prima:
qz intentio beati Augustini est
inuestigare quomodo tres pso
ne distinguūtur: inter se et tamē
sunt vnꝰ deus: qz scōm vsum lo-
quendi magis dicitur ꝙ eadez
res est memoria intelligentia ꝛ
volūtas q̄ ꝙ sit idem mens no
ticia et amor. ideo q̄tuz ad hoc
est euidentior. qz euidētius est
notū illa tria predicari de eodē
ꝛc. ¶ Ad confirmationē dico ꝙ B
ymago capitur dupliciter. Uno
modo vt supponit p substātia
aie que est memoria: intelligen
tia/ et volūtas. et sic non ꝓdidit
homo ymaginē dei. licet p pec-
catū bene perdiderit efficaciaz
bene operādi ex impedimētis
que incurrit. Alio modo capitur
vt est nomen collectiuū suppo-
nēs pro substantia aie ꝛ actib⁹
cognitionis et dilectionis dei:
istos autē ꝓdidit homo pro sta-
tu nature lapse. ¶ Ad scđam ra C
tionē dico ꝙ nō oportet ꝙ inter Ad scđm.
partes ymaginis sit ꝓstantia-
litas: nisi sicut supra dictuz est.
Et ad auctoritatē Augustini re
spondeo ꝙ intentio Augustini
est ꝙ ymago est immortaliter.
ꝛc. qz illa p que partes ymagi-

nis exprimūtur semp̄ p̄dicātur de ipsa aia. Nam hec semp est vera aia est memoria: intelligē tia et voluntas et hoc modo loquēdi sepe vtuntur sancti. et sic ptz ad primā dubitationē ¶ Ad

Solutio 2. q̄stiōis. Ad p̄muz p̄ncipale.

D scdam dubitationē dico q̄ sic. sicut dictum est supra. Et ad primā rationē dico q̄ ātecedēs est falsum. vnde ad primā p̄bationem potest multipliciter respōderi. vno modo scōm tenētes cō plere significabilia q̄ itelligere/ vel cognoscere/ vel aiam viuere/ vel esse nō est aia nec aliq̄ entitas sed aliquod complexe significabile. Alio modo scōm illos qui nō ponūt complexe significabilia potest dici q̄ ille p̄positiones sunt improprie ⁊ incōgrue capiēdo infinitū ⁊ baliter: q⁊ verbū nō potest reddere suppositū verbo: nec etiā oratio infinitiui modi. quare. ⁊c. Alio modo cōcedēdo illas p̄positiones posset dici q̄ intelligere non est itellectio: sed est res itelligens. cuiꝰ opposituz supponit argumētum. Melius tamē videtur michi dicēdum q̄ per talē p̄positionē itelligere est viuere. itelligatur ista quod itelligit viuit

E et nichil plus. quare. ⁊c. ¶ Ad

Ad scōm. scdam rationez dico q̄ licet aia sit essentialiter intellectiua: nō tamē est essentialiter seu p̄ suaz essentiā itelligēs. nec sua essentia est sua itellectio: et licet hoc cōcederetur posse esse. tamē de facto aliud ab ipsa est sibi itel-

Ad tertiū lectio. ¶ Ad tertiā dico q̄ siue aia intelligēdo moueatur intēt̄ionaliter siue nō tamē ponēdū est q̄ aliqua qualitas p̄manēs

Ad q̄rtuz est itellectio. ¶ Ad quartā dico q̄ licz hoc posset siue ⁊tradictione saluari: nō tamē ita ratiōabiliter. q⁊ deꝰ nō idiget aliquo extrinseco ad sui pfectionē: cetera vero indigēt. Ideo dicitur q̄ nō frustra ponitur in aia. ⁊c. q̄uis in deo hoc nō ponat. Ulteriꝰ tamē circa hoc dico q̄ non est euidēs quin anima possit cognoscere seipsam: vel aliquam rem aliā puta angelū: vel scōm aliquos deū nulla alia re posita p̄ter potentiā ⁊ obiectū. Et si querat in casu isto. que res essz cognitio vel res cognoscēs vel res cognita ¶ Ad hoc posset p F babiliť dici q̄ si obiectū esset p̄fectiꝰ cognoscēte ⁊ cognosceret clare tūc ipsum esset cognitio: sz si enigmatice non oportet. Si vero obiectū sit equevel minus pfectū cognoscēte ita q̄ cognoscens cōtineat illud pfectionaliter: tūc nō oportet q̄ obiectū sit cognitio. Ex hac ymaginatione sequiť q̄ intellectꝰ noster p suā essentiā nō potest clare cognoscere essentiā diuinaz/ aut angelicā. Scōo sequiť q̄ nō est euidēs quin itellectus noster p suā essentiaz possit cognoscere seipsum ⁊ quodlibet sue speciei ⁊ circa speciē suā: tamē hijs nō obstantibꝰ p̄babiliꝰ ponit q̄ intellectꝰ noster quicq̄d intelligit per cognitionē a se ⁊ obiecto cognito distinctā cognoscit. ¶ Ad G Ad scōm. scdam rationē dico q̄ actus vo- p̄ncipale. lendi est effectiue ab actu itelligendi qō p̄bat Ockam. q⁊ oīne absolutū necessario p̄supposītū alteri habet respectu illiꝰ rationē cause: sed actus intelligēdi necessario tanq̄ aliquod absolutū p̄supponit actui volendi. igitur habet respectu illius rationē cause. ⁊ nō nisi effectiue

vt patz. igitur. ꝛc. Uñ ad primã instãtiam ꝓcedo antecedẽs: sed nego ꝯñaz: qz etiã scõm Scotũ aliquid potest esse causa effectiua intellectionis et volitionis: quod nõ est natũ esse intelligẽs aut volẽs. scz aliquod obiectuz quare. ꝛc. Et ad auctoritatẽ Augustini dico qꝫ sicut ptz ex processu suo per verbũ itelligit ibi noticiã complerã elicitã ex habitu. ꝛ per amorẽ volũtatem. et quantũ ad illud verbũ cõcurrit volũtas. quia verbũ complexũ quod est determinate affirmatiuũ vel negatiuũ scꝫz aliquos nõ fit nisi mediãte voluntate tamen respectu illius actus volũtatis est noticia scz incomplexa terminiuel terminorum que est concausa ipsius. Similiter quã doverbũ habetur habitualiter frequenter ad eliciendũ ipsum actualiter: ꝛ distincte: ꝛ ad conseruandum precipue concurrit ipsa voluntas qz intelligimus cũ volumꝰ quod est intelligẽdũ post noticiã habitualẽ acquisitam. ¶ Ad secundã nego ꝫ antecedens: ꝛ ad probationem dico qꝫ fames ꝛ sitis licet possint haberi sine sensatione extrinseca: nõ tamen sine sensatione ab extrinseco scz ex actione vniꝰ partis in aliaz. qualis potest haberi sine sensatione ab extrinseco. sicut ptz in habentibus dolorẽ capitis vel dentiũ. ꝛc. vel potest dici qꝫ fames et sitis non ꝫ sunt actꝰ appetitiui elicit respectu cibi ꝛ potus sed sunt quidã languor ex defectibꝰ cibi et potꝰ: loquendo de fame et siti preuenientibus omnẽ experientiam cibi ꝛ potꝰ. Ad hoc ergo qꝫ sint actus appetitiui requiritur prima sensatio. ꝛc. ¶ Ad tertiã cõcedo qꝫ volũtas potest imperare cognitionẽ actualem de aliquo nõ prꝰ cogitato actu dicto sicut cuz occurrerit alicui qꝫ audiuit aliquid et non cogitet quid fuerit illud tũc voluntas precipit intellectui. vt inquirendo recogitet et sic frequẽter inuenit imo ꝟmuniter iste est processus in reminiscendo dico tamen qꝫ illud apprehendebatur prius non distincte sed confuse ideo ꝑcogitabatur vno modo: et alio modo precipiebatur cognoscenti. dico etiam qꝫ supposito qꝫ volũtas ꝺciperet candez cognitionẽ quã prius nõ tamẽ prius frustra preciperet qz per hanc potest illa conseruari. ꝛc. ¶ Ad quartã dico aliquas propositiones. Prima est qꝫ voluntas nõ potest diligere seu velle incognitũ patz per Augustinũ Inuisa diligere possumus. incognita nequaq̃. imo secundũ quod ponit Adam ois volitio est quedã cognitio. de quo alias videbitur. Secũda est qꝫ ad hoc qꝫ voluntas eliciat actũ volitionis nõ sufficit cognitio habitualis vnde licet habitibus vtamur cumvolumus tamẽ habitibus vti. non volumus nisi cum de eorum vsu distincte vel confuse actualiter cogitamus. Hic autem aduertendum est qꝫ habens habitum: et non cogitans actualiter de obiecto illius potest moueri ad cogitãduz de illo nõ solum a volũtate: sed aliũde multipliciter. scz vꝫ a motore extrinseco vꝫ ab influentia celi. vel a dispositione corporũ. sepe tamen mouetur a voluntate retrahẽte intellectũ ab aliꝭ.

B Ad tertiũ

A Ad secõm.

C Ad q̃rtuz.

vel trahente ad illud non tamē semper vnde fit vt frequent habituatus incipiat cogitare de aliquo. ⁊ nesciat vñ mouetur ad cogitādū de illo plus ꝫ de alio ¶ Tertia ppositio ē q ad hoc q voluntas ꝓseruet actum volitionis nō sufficit cognitio habitualis patet sicut precedens.
D ¶ Quarta est que sequit ex aliis. et est q ad hoc q volūtas eliciat aut conseruet actum volitionis requiritur naturaliter cognitio actualis. Patet ex dict⁹. Unde sequitur q volitio pl⁹ dependet in eēndo/ et permanēdo a cognitione ꝫ species in sensu a re sensibili licet forte nō plus dependeat in fieri: ⁊ nihil plus concludit argumentū. ¶ Scdo sequitur q volitio plus dependet a cognitiōe ꝫ executio exterior libera dependeat a volitione. ꝗa executio exterior (sicut ire ad ecclesiam) potest ab homine fieri etiam meritorie absq; hoc q sit ab actu voluntatis: sed sufficit q infuerit ⁊c̄ quare ⁊c̄. Uerum est tamen q talis executio non dicitur libera intrinsece: ſz solū extrinseca denominatione ꝗa ab actu volūtatis ⁊c. ¶ Tertio sequitur q cognitio pōt esse causa effectiua contrariarū volitionum successiue in eodē subiecto et eodem modo disposito. patet. q⁹ eadem stante cognitione eiusdem obiecti volūtas potest illō velle ⁊ nolle ⁊c̄. ¶ Quarto sequitur q idem agens naturale potest contrarios effectus causare in idem passū eodē modo dispositum. vnde hoc non est inconueniens de causa determinabili ad varios effectus p cō-
E cursū eē libere sicut hic ⁊c̄ ¶ Ad
Solutio. ꝫ quesitōis

tertiam dubitationem pono aliquas ppositiones. ¶ Prima ppositio est q loquendo de virtute sermonis ⁊ ppie partes imaginis create nō sūt equales inter se. q⁹ nulle plures res distincte sunt partes imaginis create vt satis patet de anima ⁊ ei⁹ actibus. quia non ꝓstituunt aliquod vnum. Similiter de intelligentia/ memoria/ ⁊ voluntate patet q sūt idem. et per ꝓsequens non sunt partes alicuius. tñ im ppie vocādo istas partes imaginis ipsas eē eq̄les potest intelligi multipliciter. ¶ Unde fit secunda ppositio q partes imaginis vno modo possūt intelligi eē equales ratione obiectorum suoꝝ scz quia quicquid est obiectum vni⁹ potest eē obiectū alterius et eodē modo scz habitu vel actu ⁊ sic ꝓcedūtur eē equales tā in via ꝫ in patria ¶ Tertia ppositio est q partes imaginis alio modo possunt intelligi eē equales ratiōe suoꝝ actuū sic scz q nulla earum fm suam dispositiōez naturalē est magis ipedita a suo actu ꝫ alia et sic nō oportet q sint eq̄les i via. vnde in quibusdā videmus q memoria excedit intelligētiā. q⁹ bene retinēt. ſz nō faciliter substātialiter intelligūt in alijs econtra. In alijs autem excedit intelligētiam ⁊ memoriā. in alijs ecōtra. sed erunt equales in patria quādo erunt ab oi languore sanate. sicut dicitur. 10. de trinita. ¶ Quarta propositio est q partes imaginis alio modo pnt intelligi eē eq̄les rōne suoꝝ actuum sic scz q respectu eiusdē habeant actus eque intēsos et sic clarum est q i via non sūt equa

les. Sed etiam videtur quibusdam ꝙ impossibile est ꝙ isto mõ sint equales in patria respectu dei. et ꝙ ibi est ꝓintensio: actꝰ dilectionis q̃ꝫ cognitionis. Aliis videtur ꝙ in patria erit eque intensa cognitio sicut dilectio. Quod ꝓbatur auctoritate magistri in scõo. d:. 22. vbi videtur dicere ꝙ in patria tãtuꝫ quisq; cognoscit quantũ diligit. Istud tñ nõ cogit. qr magister ibidem non vult aliud dicere nisi quod qui plus diligit plus cognoscit ita ꝙ notet ꝓportionẽ nõ equalitatem. hoc em̃ sufficit ad intẽtionem magistri qr non intẽdit ibi ꝓbare nisi ꝙ seraphin plus coglscat deũ q̃ꝫ cherubin qr plꝰ diligunt. Dico tñ ꝙ ista questio vtꝝ illi actus beatifici sint eque intensi in sua specie ẽ questio facti. de qua non constat sine revelatione dei. ꝛ sic patꝫ quomodo partes imaginis debent concedi equales ꝛ quomodo non ꝛc̃.

A ¶Si vero dicatur ꝓtra scõaꝫ ꝓ positionem ꝙ actus malus hic in via potest eẽ cognitꝰ a beato et tamen nõ volitus: qr tũc beatus peccaret. nec nonvolitus qr tunc non esset de oñibus sicut vellet igitur ꝛc̃. Respõdeo vno modo potest ꝓcedi ꝙ actus peccati est volitus a beato sicut est etiam volitus a deo nec in hoc peccat qr nec deus nec beatus malevult illum actum. Alio modo potest dici ꝙ actus peccati est volitus a beato sicut a viatore: sicut ex charitate ꝛc̃. Nec oportet ꝙ omia fiant circa alios que fieri optant circa eos tñ circa seipsos fiunt quecunq; fieri optant saltem vt in pluribus. ꝛ nõ in omnibus forte circa iudicium quia anime beate optant vniri suis corporibus ꝛc. ꝑꝫ Augustinum: et ꝑm hanc viam dicendum esset qõ nõ oportet voluntatem beatam ꝓformari deo in ei volitione qõ videt deũ velle ꝛc. ¶Et hec de ista questione. B

¶Questio quinta de vnitate essentie ꝛ trinitatis personaꝝ. q̃stio.5.

¶Circa tertiã vtꝝ positio fidei ꝺ trinitate ꝓssit sustineri.

distinctionẽ ꝛ alias multas sequẽtes in quibusma gister agit de essẽtie diuine vnitate et personarũ trinitate quero vtrum positio fidei de deivnitate et ꝑsonarũ trinitate ꝓbabiliter valeat sustineri. ¶Arguitur primo ꝙ non. qr talꝭ positio nõ ẽ a nobis imaginabilis. igitur nec ꝓbabiliter sustinibilis. consequentia tenet. quia nõvidetur ꝙ illud possit ꝓbabiliter sustineri: quod nõ potest imaginari. Et antecedens patet qr imaginatio nõ capit ꝙ vna res simplicissima sit tres res et quelibet earum. vnde sepe dicunt doctores hoc nõ esse imaginabile. sic em̃ Anſ. dicit de incarnatiõe ꝺbi cito post principiuꝫ. ꝙ rp̃iana fides multum ꝓfitetur quod intellectu capere nequim⁹ ꝛc. ¶Secũdo sic. talis positio nõ potest sine ꝓtradictione saluari igitur nec ꝓbabiliter sustineri. ꝓña tenet ꝛ antecedens ꝓꝫ. qr ista positio idẽ de eodem affirmat ꝛ negat: vt patet in istis ꝓpositionibus. deus generat deũ. deus nõ generat deũ: ꝛ tñ nõ est nisi vnus deus. similiter de istis: essentia nõ

Arguit.1.

2.arguit.

generat.pater in diuinis generat.ꝛ tamen omnino idem est essẽtia:ꝛ pat in diuinis ꝛc. ¶ Tertio sic:talis positio sine negatione forme sillogistice aut formalis ꝙñe nõ potest defẽdi.igitur ꝛc.ꝙña tenet:ꝛ antecedens patet:qꝛ propter illam positionez oportet negare sillogismũ expositorium: sicut istum. hic pater generat.hic pater est essẽtia diuina: ergo essẽtia diuina generat.Similiter istũ. quecũqꝫ res est pater est pater:filius est res q̃ est pater & illi⁹ est pat. qui tñ videtur eẽ in darij.Suñiliter cõsequẽtiam cõuersiuã sicut istã. nulla essẽtia diuina generat ergo nullum generans est essẽtia diuina.in his omnibus antecedens est verum et cõsequẽs falsum ꝑm positionem fidei ꝛc.igitur. ¶ In oppositum arguitur: qꝛ fides nostra est vera et saluberrima:ꝛ per ꝙñs inconueniẽs esset ꝙ non posset defendi:ꝛ ꝓbabiliter sustineri.Etiã frustra laborarent circa studiuꝫ fidei fideles catholici ꝛ doctores theologi: nisi posset probabiliter ab omni falsitate tueri. ¶ In ista q̃stione erunt tres articuli iuxta tria argumẽta tam facta. In ꝓmo videbitur quid ꝙcedat positio fidei de trinitate. In secũdo qualiter hec positio possit sustineri sine ꝙtradictione. In tertio qualiter etiã sine forme sillogistice aut alterius bone ꝙsequẽtie negatõe. Et sũt hec tria valde vtilia in theologia. ¶ In primo articulo ponam et deducaz tres ꝙclusiones. In prima videbitur quid ꝙcedat hec positio fidei. In secunda vtrum hec positio possit euidẽter ꝓbari. In tertia vtrum possit imaginari aut probabiliter sustineri. ¶ Prima cõclusio est ꝙ positio fidei ꝙcedit ꝙ vna res simplicissima est tres res:ꝛ quelibet earũ scilicꝫ ꝙ vna diuina essentia est ꝙiunctum pater ꝛ filius et spiritussãctus et est sigillatim pater et est etiam filius ꝛ est spiritussãctus quarum trium rerum vna nõ est alia:sed sũt eadez indiuisibilis essentia: que quidez eẽntia nullam illarum triuꝫ rerũ generat nec ab aliqua generatur.nec aliquam producit: nec ab aliqua ꝓducitur: sed vna illarum triũ scilꝫ pater a nulla re generatur vel producitur:sed generat ꝛ ꝓducit vnam illarum triũ.s.filiũ: et pater et filius tanꝫ vnuꝫ ꝑncipium producunt sed nõ generant spiritũsanctum. Ista ꝙclusio patet ex simbolis per ecclesiam factis ꝛ per eã approbatis: nec aliter probo eã. ¶ Sꝫ ad sciendum que propositiones debeant concedi ꝑm hanc positionẽ fidei ponam aliquas distinctiones et inde eliciam plures propositiões satis vtiles. ¶ Prima distinctio est ꝙ nomina significantia deũ sũt in multiplici differentia:quedaꝫ sunt eẽntialia. quedã personalia. quedã cõia: quedaꝫ nocionalia. Essentialia autez dicũtur que sic supponũt pro eẽntia vel natura: ꝙ si eẽntia ꝛ suppositum in diuinis realiter distinguerẽtur.illa supponerent ꝓ essentialia et nõ ꝓ supposito.noia vero personalia sũt illa que ex vsu loquendi sic supponunt ꝓ supposito. ꝙ si suppositum ꝛ eẽntia distinguerentur. adhuc supponerent ꝓ supposito ꝛ nõ pro eẽntia. Vel aliter lo-

3.arguit.

Jnoppm.

Decisio q̃stionis.

¶ 1.articul⁹

1.ꝙclusio.

D

quendo personalia sũt q̃ suppo nũt pro personavt pſõa est. et Iz predicte locutiões forte nõ sint vere de virtute sermonis: tamẽ qualiter debeant intelligi patebit in secundo articulo magis. Nomina autem communia sũt que ex vsu loquẽdi supponũt p suppositio et eẽntia: et si suppositum et essentia distinguerent adhuc supponerent pro vtroq;. Nomina vero nocionalia sũt illa que dicuntur de vnã persona vel de pluribus non tamen de qualibet: et si illa dicerentur de creatura supponerent pro quibusdaz actionibus creaturaz. Exempla autem istorum patebũt. ¶Secũda distictio ẽ q; nomina eẽntialia sunt in multipli ci differentia. quedam sunt substantiua: vt hoc nomen deitas: quedam adiectiua vt est cõmunicabile. Item substantiua quedam sunt numerabilia: vt trinitas: quedam nõ numerabilia: vt essentia sapientia bonitas veritas. Item nomina personalia sunt in multiplici differẽtia. q̃a quedam sunt cõmunia. sicut sũt ista suppositum persona q̃dam vero propria sicut pater filius: ⁊ ista sunt duplicia. q; quedam sunt abstractiua vt paternitas filiatio ⁊ ista dicuntur proprietates personarum: ⁊ alia cõcretiua et ista quinq; sumũtur substantiue et tunc ab antiquis doctoribus ex eis dicitur esse predicatio identica vt dicendo eẽntia est pater. quandoq; autẽ adiectiue et tũc dicitur predicatio formalis ⁊ sic ista apud quosdã esset falsa eẽntia est pater. Item nomina cõia sunt in multiplici differentia q; quedam sũt que semper tenentur communiter sicut res ens ⁊c. quedam vero sũt vel saltez aliquod est quod quã doq; sumitur communiter quãdoq; precise essentialiter quandoq; vero precise personaliter sicut hoc nomen de⁹ de quo postea dicetur magis. Item nomina nocionalia sunt in multiplici saltem in duplici differentia. q; aliqua sunt que soluz supponunt pro vna persona sicut generatio: actio: spiratio: passio. q̃dam vero supponũt pro aliquibus psonis sicut spiratio: actio: productio: passio. et hec omnia patent faciliter cuilibet aduertenti ⁊c. ¶Tertia distinctio ẽ q; verba que dicuntur in diuinis sunt in multiplici differentia. q̃dam sunt substantiua sicut ista est existit. quedam sunt adiectiua et ista sunt in duplici differẽtia: quedaz sunt personalia vel nocionalia sicut generare spirare. quedam essentialia sicut cõmunicari plurificari. quedaz vero communia sicut creare/velle intelligere. et cõsimiliter potest fieri distictio de pricipijs ¶His premissis possunt poni multe propositiones seu regule ¶Prima est q; nomina essẽtialia substantiua nõ numeralia vere dicuntur de eẽntia et de quolibet suppositio in singulari vt dicendo essentia est deitas pater est deitas ¶Secunda nomina essẽtialia substãtiua numeralia vere dicũtur de essẽtia in singulari et nõ de suppositio vt eẽntia ẽ trinitas ⁊ nõ pr̃ ẽ trinitas ¶Tertia noia eẽntialia adiectiua dicunt̃ de essẽtia ⁊ nõ de suppositio vt eẽntia ẽ cõicabilis ⁊ nõ pr̃. ¶Quarta noia eẽntialia cuius

cūcq; conditionis existāt dicunt de noibus cōmunib⁹ ac etiam de isto termino deus vt aliqua res ē trinitas aliqua res est cō= municabilis. Quinta noia psonalia cōia dicunt de essentia et quolibet suppositovt eēntia est psona pater est psona. Sexta p= sonalia ꝓprie abstractiua dicū tur de essentia ꝛ aliquo suppo= sito vt eēntia est paternitas pa= ter est paternitas. Ratio est qa nō possunt p̄dicari nisi substāti= ue ꝛ idētice ꝛ nunq; adiectiue vel formaliter vel sēm modum loquendi antiquoꝝ. Septima ꝓpria psonalia cōcreta dicūtur de eēntia ꝛ aliquo supposito. vt eēntia est pater ꝛ hoc qñ predi= cantur substātiue ꝛ idētice sed si adiectiue vel formaliter solū dicunt de vna psonavt p̄ est p̄ et nō de essentia. Octaua noia nocionalia abstractiua dicūtur de eēntia ꝛ aliquo suppositovel aliq̄bus sz nō de oib⁹ vt eēntia D est gñatio actiua. ¶ Nona. oia verba taz substātiua q̄z adiecti ua ꝛ cōia dicunt de eēntia ꝛ quo libet suppositto. Decia oia ꝟba adiectiua essentialia dicunt de eēntia ꝛ nō de aliqua psona. vt eēntia cōicat nō psona. Undecima ꝟba psonalia adiectiua di= cūtur de psona nō de eēntia nisi forsan cū aliquo addito qō facit illa non teneri adiectiue respe= ctu eēntie. vt eēntia ē res gene= rās vel q̄ generat. Sz vidēdū est etiā quō tales termini pñt dici E in plurali. ¶ Uñ sit duodecima regula q⁹ noia q̄ supponūt pro suppositis ꝛ p eēntia ꝛ q̄ nō sup ponerēt p eēntia. sz p quolibet suppositto sic p̄a distinguerētur dicunt vt plurimū de trib⁹ per= sonis pluraliter ꝛ nō singulari= ter vt tres persone sunt tria sup positta ꝛ nonvnū suppositū tres ipostases ꝛ nonvna. Ab hac re= gula excipitur hoc nomē de⁹ qz ex vsu doctoꝝ non dr̄ pluraliter sz singulariter et tñ si suppositū et eēntia distinguerētur suppo neret p suppositto non p eēntia de hoc tamē postea dicā. Deci= matertia. noia q̄ nō supponerēt nisi p eēntia ꝛ nō p suppositto si distinguerētur dicunt de trib⁹ psonis ꝛ non plurali r vt tres p= sone sunt deitas ꝛ nō tres deita tes. Deciaq̄rta noia absoluta q̄ supponūt p eēntia et quolibet suppositto ꝛ ita supponerēt si di stinguerētur dicunt de trib⁹ p= sonis et pluraliter ꝛ singulariť. sicut tres psone sunt tres res ꝛ sunt vna res tria entia et vnum ens. Deciaquita. noia adiectiua q̄ supponūt p eēntia ꝛ quoli bet suppositto. et ita supponerēt si distinguerenť dicūtur vt plu rimū de trib⁹ psonis singulariť et non pluraliter vt tres psone sunt vnus creator vnus etern⁹ et non tres creatores vel tres eterni nisi cū addito vt tres p̄= ne sunt tria suppositta creantia. tria suppositta eterna. Ab hac re= gula excipiunt isti trmini: coeter ni: coequales. Uñ i symbolo bñ ꝓcedunt tres coeterni. tō miror quare ibidē negant tres eterni nec video rationē diuersitatis. Decimasexta. noia q̄ supponūt p suppositto vnor nō p alio nūq; dicunt vere de trib⁹ psonis nec singulariter nec pluraliť: sz bñ de isto termino de⁹ singulariť vt deus est p̄r/ sed non tres p̄so= ne sunt pater. ¶ Regle possunt F multiplicari et poni de verbis

et participijs. sz ex predictis satis patet quid debeat concedi vel negari in materia de trinitate secundū positionē fidei. verūtamen añ ea seruāda est ista regula nullus hoim in hac materia ex ꝓpꝛio sensu aliquid audeat asserere quod non sit a sanctis doctoꝛib⁹ approbatū. sic eñ docet hilarius dicēs q forma fidei certa est nō ergo aliquid addendū est sed modus ꝓstituendus audacie ⁊ hoc allegat magister li. 1. di. xx. et est verbū notabile. Et hoc de prima conclusione. ¶ Hylari⁹.

A

2. ꝯclusio

¶ Scḋa conclusio est q sicut predicta positio fidei nō est nobis naturaliter euidens nec potest euidēter probari. sic nec ipa ex scripturis noui aut veteris testamēti potest euidenter concludi. Prima pars pz. qꝛ talis positio non est p se nota. nec per experientiā vt clarū est. Uñ qui hoc negaret indigeret sensu. Nec ipsa potest euidēter demonstrari in lumine naturali. qꝛ tunc infideles possent cogi vi rōnis naturalis ad assentiēdū fidei articulis qḋ est falsum. vñ si quis dicat oppositū vadat ergo ad infideles conuertenduz. Scḋa ꝓbatur ad illam non assero sed solū pono ꝓbabiliter vnde ad huius ꝓbationē suppono tria. ¶ Primū ē q p̄dicta positio non ꝯtinet formaliter ⁊ expꝛesse in scriptura noui ⁊ veteris testamenti seu in textu biblie. ptz intuēti scripturā. etiā aliter ecclesia in suis cōcilijs: ⁊ sancti in suis libris nō laborassent ad cōcludendū illā positionē ex scripturis ⁊c. Secundo suppono q predicta positio ꝯcedit aliquod ꝓpter quod oꝛtet negare aliquam ꝯnam multū apparentez imo apparēter euidēter cuilibet non catholico sicut sillogismuz expositoriū: vt sillogismū quem Aristoteles reputasset in darij. vel ꝯnam quā ipe reputasset cōuersiuā sicut arguebat i tertia rōne ante oppositū vt post patebit. Tertio suppono q nulla ꝓpositio euidēter ꝯcludit per aliquā ꝯnam minus apparētē q̄z sit illa ꝯna quā oportet negare ꝓpter illā pōnem non p̄t ꝯcludi ex scripturis ⁊c. nisi p aliquam ꝯnam. tūc ārō de illa ꝯna vt ipa est magis aut mīn⁹ aut eque apparēs: sicut illa quā oportet negare ꝓpter illā pōnem vt dicit scḋa suppositio. Non p̄t dici primū scz q sit magis apparēs qꝛ nec Augustin⁹ nec alius vnq̄z fecit aliquā talē vt pz. nec tertiū scz q eque qꝛ nulla reperit talis Itē nec hoc sufficeret ad euidēter ꝯcludēdū sz solū peteret principiū ergo oportet dicere ꝟz scz q per mīn⁹. ⁊ p ꝯnas et p illā nō cōcluditur euidēter vt dicit tertia suppositio. quare. ⁊c. Et ista ratio videt mihi fortis nec scirē eā soluere. ⁊c. ¶ Secūdo spāliter arguo q ex scripturis nō potest euidēter ꝯcludi q eēntia diuina nullam rē in diuinis generat nec ab aliq̄ gn̄atur. ¶ Ubi sciendū est q ꝟm aliq̄s ex duobus euidentib⁹ suppositis vna cum illis q̄ manifesta sunt in fide magr̄ euidenter concludit q essentia diuina non generat ⁊c. Prima suppositio eoꝛū est hec: q nulla res generat seipsam. Secunda est q tanta est idētitas essentie diuine ad quālibet personam sicut essentie ad seipsaz. ¶ His ei suppositis arguit

B

C

Probatio

sic. Si essentia diuina generat ꝛ generat essentiā diuinā aut patrem aut filiū aut spiritūsanctū. non ꝓmū per primā suppositionē nec scām aut quartuz qz hoc est manifeste hereticū. nec tertiū per secundā suppositionem etiā ſm Augu. ꝓmo de trini. c. 1. ꝛ de imortalitate aie. c. 13. Nichil gñat idez qđ ipm est. ¶Sic eñ formatꝝ rōnem magr̄ Grego. et videt multis euidens illatio. Sed salua oim reuerentia dico ꝙ ex dictis suppositionib⁹ vnacū oibus manifestis i fide ante determiationē in qua magr̄ sententiarū approbat ꝛ eius sniam. non cōcludebat euidēter illud: nec ab Augu. nec a magr̄o: nec ab aliqno alio qđ patz. qz q̄s uis cōcederet scām suppositio ꝙ scz essentia sit tam idem pri ꝛc. qđ tamē non est euidēs vt post patebit. non tñ sequit pater gñat. ergo eēntia gñat. ergo pari rōe non seq̄tur euidēter nec formaliter eēntia gñat filiuz ergo gñat se. Ideo dicūt aliqui ꝙ non seq̄tur nisi ꝙ essentia diuina gñat idem qđ se. sicut bene ꝯcedit ꝙ pater gñat id qđ se. quare ꝛc.

E improbatio.

Sic igitur duplicit potuisset responderi magr̄o añ determinationē. Uno modo ꝙ licet eēntia diuina non generet eēntiā diuinā nec generet ab eēntiá diuina. tñ gñat filiū ꝛ generat a patre: nec oppositū euidenter ꝯcludit predicta ratio. Scđo modo potuisset dici ꝙ licet essentia gñaret essentiam non tamen sequitur euidēter essentia diuina generat diuinā essentiā. ergo generat se eēntiaz vel aliam: sicut ipe magr̄ negat istā. deus gñat deum ergo se deū vel aliū deū. Et si dixisset ꝙ non est simile qz iste terminus deus q̄ncq̄ sumit ꝑsonaliter. non autem iste terminus essentia. Contra hoc est Augusti. qui sumit hunc terminū essentia ꝑsonaliter quādo dicit eēntiā de essentia et ita sepe faciebāt doctores alij ante illā determinationē ꝯcilij. ꝛc. Si ergo dicatur ꝙ magister ꝓ illam ꝓpositionē eēntia non gñat essentiam non intendit aliud nisi ꝙ res q̄ est plures res ꝛ quelibet illarū nō generat. ꝛc. ¶Ad hoc dico ꝙ illud nō sequebatur euidenter ex manifestis in fide ante illā determinationē dāmus extra de sum. trini. ꝛc. Si autē dicat quare ergo ecclesia talē positionē ita mirabilē acceptauit et determinauit. ex quo non poterat euidēter ꝯcludi ex scripturis ꝛc. Dico ꝓbabiliter ꝙ ipsa in hoc articulo ꝛ in pluribus alijs mḱta determinauit q̄ non poterant euidēter ꝯcludi ꝛc. sed tales veritates deus voluit credi a catholicis quare voluit ipsas reuelare eccl'ie ꝛ per eam determinari: ꝛ sic q̄ncq̄ determinatiōes eccl'ie nō semp ꝓcedunt ꝑ euidētem illationē ex scripturis sed ꝑ spāl̄em reuelationē factaz catholicis. Si vero q̄ratur quō constat de tali reuelatione ꝛc. Dico q̄ difficile est ꝯstare nisi illis quib⁹ reuelatio fit ideo donū dei speciale est credere recte ꝛc. Et hec de secūda. F

F

¶Tertia ꝯclusio est ꝙ sicut predicta positio fidei a nobis imaginabilis sic ipsa ꝓbabiliter est sustinibilis. Prima pars ꝓbat qz talis positio fidei ꝑt a nobis credi. igit̄ ꝛ imaginari. antecedēs ꝓz ꝛ ꝯña tenet: quia crede-

3. ꝯclusio.

gr̄. pri

re aliquid est apparere sic esse vel saltē non stat aliquid credere et non apparere sic esse.sed p imaginari nichil ꝓ nunc aliud intelligo q̄ apparere sic eē.quare ꝛc.Uñ si q̄ auctoritates videtur sonare oppositū intelligēde sunt q̄ hoc non a nobis imaginabile sz naturaliter pfecte et clare.Scḋa pars ꝓbatur qꝛ illa positio pōt ꝓbabiliter sustineri q̄ potest imaginari ꝛ credi ꝛ ad cuius apparētiā ꝓñt alique rationes ꝓbabiles fieri:ꝛ q̄ potest sine ꝙtradictiōe sustineri sz predicta positio pōt credi ꝛ imaginari vt dicit ꝓma pars. ꝛ ad eiꝰ apparētiā ꝓñt aliq̄ rōes ꝓbabiles fieri sicut miracḷa ꝛ psuasiones vt dictuz fuit in.1.q.arti.2. Et ipa potest sine ꝙtradictione sustineri vt dicet in scḋo ar.huiꝰ q̄stionis.Et sic pz minor. sz maior ꝓbatur:qꝛ ille sunt tres ꝙditiones req̄site ꝛ sufficientes ad hoc q̄ aliqua positio possit ꝓbabiliter sustineri.ꝛ sic pz tertia cōclusio ꝛ p ꝙñs rñsio ad istum articulū. ¶Sed ꝙtra arguit ꝓbando q̄ predicta positio nō possit ꝓbabiliter sustineri. Primo sic talis positio repugnat simplicitati dei.igitur ꝛc. ꝙña tenet qꝛ catholicus cōcedens deū esse simplicissimū non potest ꝓbabiliter sustinere aliq̄d huic repugnās seu ꝙtrariū. Añs ꝓbatur qꝛ vbi est pluralitas:ibi nō potest esse summa simplicitas . Naz illud videtur simplicius in quo nulla oīno est pluralitas q̄ illud in quo est pluralitas. Confirmaꝯ. quia si pluralitas triū ꝓsonarū non repugnat simplicitati dei. pari ratione nec quaternitas et per consequēs nec infinita pluralitas.consequentia tenet: q̄a oīno videtur consimilis ratio. ꝛ per ꝙsequens est absurdum ꝛc.

Ad primo.

¶Secundo predicta positio repugnat vnitati igitur ꝛc. consequētia ꝓtz sicut prius.ꝛ antecedens probaꝯ.quia ista ꝙsequentia est bona vnū est tale quo magis cogitari non pōt ergo illud est deus. Ita pari rōne ista erit bona tria sunt talia quoꝝ quolibet maius cogitari non ꝓt. ergo sunt tres dij qꝛ non apparet ratio dissimilitudinis sed antecedens secūde ꝙsequētie secūduz predictam positionē cōcedit de personis diuinis igit ꝛc.Confirmatur qꝛ ꝓsonaꝝ pluralitas arguit oppositionē ꝙtradictoriaz inter ꝓsonas quia pater est pater et filius non est pater sz oppositio ꝙtradictoria est maxia scḋm phm igitur ꝓsonarum pluralitas arguit oppositionē maximā.sed illa excludit vnitatez summā qꝛ minor oppositio scilz contrarietas excludit illam. igitur ꝛc. ¶Tertio p̄dicta positio repugnat infinitati dei.igitur ꝛc.ꝙsequentia ꝓtz vt prius.ꝛ antecedēs ꝓbatur quia si persone diuine distinguntur vel ergo finite vel infinite. Si finite ergo cū ista distinctio vnius persone ab alia non sit nisi personaꝛ illa distinctio esset finita sequitur q̄ illa ꝓsona erit finita. ꝛ per ꝙñs deus erit finitus non ergo infinitus quod est ꝓpositū. Si infinite ergo tunc ipsa distinctio esset infinita et per ꝙsequēs nulle alie res magis distinguerent q̄ tres ꝓsone nec deus a creatura nec due creature intra se quod est falsum quia distinguntur personaliter et essentialiter et per-

Ad secdo.

Ad tertio.

sone diuine solū psonaliter. C Cōfirmatur. quia si infinite ergo si per impossibile eēnt duo dij illi non magis distigueret inter se ꝙs persone diuine. C Quarto p̄ 4. arguit dicta positio repugnat pfectōi dei igitur ꝛc. ꝓña pz vt prius et añs pbatur qz vel esse patrē ē alicuius pfectiōis vel nullius Si nullius ergo nichil ē eē p̄ez in diuinis. Si alicuius ergo cū filius nō sit pater sequit ꝙ aliq̄ perfectio conuenit patri q̄ non cōuenit filio. et per ꝓñs filiꝰ nō est summe pfectus. igitur. ꝛc. Confirmatur. quia vel quelibet persona est sufficienter pfecta ad agenduz omnia que omnes possunt vel non. si nō. ergo non quelibet est omnipotens nec p consequens summe perfecta. Si sic. ergo plures ꝙs vna supfluūt. quare nō sunt plures ponende. consequentia patet per magistrū li. 1 distin. 3. c. 2. vbi ꝓbat vnitatem dei sic. Si essent duo dij. tūc aut vterq̄ haberet qđ alius habet aut nō Si nō aliquis eoꝝ esset insufficiēs. si sic. aliꝰ superflueret ꝛc. C Ad ista B respondetur. Ad primā pro materia premitto istam distinctionem ꝙ simplicitas potest capi multipliciter. Uno modo vt excludit pluralitatem. et hoc dupliciter: qz vel vt excludit ab aliqua re oēm pluraltiatem tam eēntialem ꝙs realem. vel vt excludit solū pluralitatem eēntialem nō realē. Alio modo potest capi simplicitas vt excludit cōpositionem: et sic sumitur communiter et hoc dupliciter: quia aliquid potest dici sic simpliciter simpler vl̄ qz ex nullis reb⁹ componitur vel quia nec sic cōponitur nec est alicui rei cōponibile. Et iuxta hoc pono ꝓpositiones. C Prima est ꝙ deꝰ seu diuina essentia primo modo nō est simpl̄r simpler pz: quia non excludit pluralitatem suppositoꝝ ꝛ hoc pbat prima rō. Ex q̄ patet ꝙ illo primo modo eēntia diuina non est tā simplex ꝙs simplex est diuina psona. Patet qz eēntia plures res ꝛ non psona quare ꝛc. Scō patet ꝙ esse simplex illo modo non dicit pfectionem simpl̄r. patet qz nō conuenit eēntie diuine. Secunda ē ꝙ solus deus secūdo modo ē simpliciter simplex: patet qz ipe excludit oēm pluralitatem eēntialem sed nulla creatura simpl̄r excludit oēm pluralitatem realem vel essentialez: qz si aliqua excludat sic pluralitatē ꝙ non ē plures res vl̄ eēntie/ vt angelꝰ vel anima: tamē nulla sic excludit pluralitatē quin ipsa sit plures res vel in ipsa sint aut esse possint plures res per modum inherentie. Tertia propositio ē ꝙ non solus deus est tertio mō simpl̄r simplex. Patet qz licet deus sit simpl̄r simplex ꝙ nullis rebus ꝓponitur: tamen etiā aliqua creatura iste modo ē simpl̄r simplex Probat. qz aut aia vel angelus est isto modo simpl̄r simplex vel non. si sic habet ꝓpositū: si non tunc quero. aut talis res est composita ex materia et forma aut non: si nō tunc apparet qūo sit composita. si sic quero de sua forma aut est simplicit simplex aut nō si non tūc erit processꝰ in infinitū in compositione vel dabitur aliquid incōpositum et habetur ꝓpositū. Uerūz est ꝙ ista ratio ꝓbat qđ ē

Ad ꝓmuz

dare aliquid simplr simplex p negationem ꝫpositionis ex ptibus alternis: ⁊ alterius rõnis: sicut materia ⁊ forma: potentia et actus: sed dicenti q aliq̃ res creata ꝫponitur ex ptib⁹ eiusd rationis vel extensis sicut calor et lux. vel non extensis sicut ⁊ia vel angelus: vt aliqui dixerunt contra hoc non demonstrat rõ. quia certũ est q omne continuum est diuisibile in componibilia in infinitũ. tamẽ sic dicere de anima vel angelo videtur gratis dictum: cuius oppositũ non
B sit per se notum ¶Quarta ppõ est q solus deus est quarto modo simpliciter simplex. Probatur et primo q deus sit illo mõ simplex et nullo modo alteri cõponibilis satis patet. et supponit eẽ verum: sed quod nichil aliud ab ipso sit illo mõ simplex immo q ois creatura sit alteri ꝫponibil', pbat qr ois creatura est sda vel accidens. de accidente nb⁹ autem satis patet: sz de substãtijs idem probatur: quia si aliq̃ substantia eẽt vicomponibilis alteri rei marie hoc videret de angelo: sed hoc est falsum: qr nulla repugnantia esset q angel⁹ componeretur alicui rei: ita q ex eo ⁊ illa fieret vnum sicut ex intellectu humano i corpore fit vnum ⁊c. Aliqui autem hoc volunt probare. s. q omnis creatura: substantia est alteri rei componibilis per hoc q ipsa potest substare accidentibus: vnd̃ arguunt q angelus est componibilis: quia recipit suas affectiones: et ad hoc videtur esse intẽtio Aug. 6. de trin. c. 6. vbi dicit Nichil simplex mutabile ẽ: ois creatura mutabil' est: ergo nulla creatura vere simplex ẽ. Sed ista ratio non valet: quia ex substantia et accidentibus non cõponitur vnum nec ex angelo et suis affectionibus. ideo ex hoc q substantia substistit accidentibus non concluditur componibilitas eius: ideo dico q Augustinus non arguit ibi de simplicitate excludente ꝫponibilitatem: qr sic argumentũ non probaret: sed intendit loqui de simplicitate secundo modo scilicz excludente ab aliqua re pluralitatem essentialem. Quod patz ex hoc q ibidem et eodem capitulo subdit q ideo ania non est simplex: quia in anima aliud est cupiditas/aliud timor. aliud letitia. aliud tristicia: quare ⁊c.

B ¶Ex dictis patet q absoluta simplicitas excludens omnem componibilitatem est denominatio perfectionis simpliciter. Secundo patet q simplicitas secundũ quid sicut simplicitas excludens precise componibilitatem partiuz diuersarum rationum non est denominatio pfectionis simpliciter. patet. aliqua res cui denominatio hec cõuenit est min⁹ perfecta aliqua alia: cui talis denominatio nõ competit. patet de materia et composito. Sic igitur ex dictis patet qualiter solus deus est simpliciter simplex: et qualiter non. quare ⁊c. ¶Tunc ad formam rationis patet. quia ipsa
C concepit primam propositionẽ tamen dico q vbi est pluralitas ibi potest esse et de facto est sũma simplicitas sz excludẽs cõponibilitatem: de qua communiter loquuntur doctores: nec illo modo aliquid est simplici⁹.

quia in eo non est pluralitas.
Ad confirmationem dico q̄ trinitas personax non repugnat simplicitati dei: sed ḡternitas seu q̄libet maior pluralitas ei repugnat: quia trinitas est ponibilis. sz maior pluralitas non est ibiponibilis. Concedo tamē istā conditionalē q̄ si essent infinite persone starent cuz sūma simplicitate ꝛ etiā istā. q̄ si essēt infinite non starent cum sūma simplicitate: quia vtriusq; añs est ipossibile: ꝛ per ꝓñs ꝓña bona: et sic patet ad primam rōez

D. ¶Ad secūdam gratia materie premitto istā distinctionē q̄ iste termin⁹ deus sicut supra tactū fuit dupliciter sumitur q̄ñq; essentialiter q̄ñq; vero suppositaliter seu personaliter. primo modo supponit unmediate p eēntia diuina et sic est synonimus cum illo termino essentia diuina seu diuinitas. Secūdo mō supponit unmediate pro persona diuina et sic est synonimus cuz isto termino persona diuina. q̄d aūt sit imediate supponere pro aliq̄ ꝛc. postea patebit in secundo articulo. ¶Tunc iuxta istaz

E distinctionē pono aliq̄s ꝓpōes ¶Prima q̄ non est simpl'r ꝓcedēduz tres esse deos sz tm̄ vnū eē deū. pz q̄ illud nō est simpl'r cōcedēdū q̄ simpl'r negat in symbolo sz illud simpl'r ē ꝓcedēduz q̄ sibi simpl'r ꝓcedit. In simbolo aūt simpl'r dr ita deus pater: de⁹ filius de⁹ spūsctūs. ꝛ tamē nō tres dij sed vn⁹ est de⁹: igit ꝛc. ¶Scda ꝓpō quā solū ꝓbabl'r et non assertiue pono est q̄ capiēdo istū terim de⁹ scdo mō supposital'r sicut iste sunt ꝓcedēde nō tm̄ est vna ꝑsona diuina vel tres sūt persone diuine q̄rū quelz ē de⁹ sic iste sūt ꝓcedende non tm̄ ē vn⁹ de⁹ vel plures sūt dij. patet quia tales eq̄lēt penitus ꝑm illā acceptionē: vt apparet per quid nois. Tamē sicut iam dixi tales nō sunt cōcedende simpliciter. i. sine addito sed ꝑm quid. i. cū addito addendo. s. q̄ ille teri⁹ de⁹ ibi capiat ꝑsonaliter nō essēt̄ialiter. talis aūt locutio licet sit vera et ꝓpa apud doctos. nō tm̄ est consueta ꝛ ꝓpter simplices ē ideo abstinendū ab ea ꝛc. Intelligenduz est etiā hoc ꝑzynā descriptionē huius termini deus scz describendo deum q̄ō est ens quo nul luz est melius vel perfecti⁹. Sic em̄ tres ꝑsone sūt tria entia q̄ quolibet nichil est melius sed describendo eū q̄ est ens omni alio melius vel perfectius non sic pōt dici sicut patet intuenti. sic nullo modo posset hēre vita tem q̄ tres persone diuine sunt tres dij ꝛc. ¶Tertia ꝓpositio F sequens ex predictis est q̄ isti termini deus et deitas nō sunt oino synonimi sz solū sunt synonimi q̄n iste termin⁹ de⁹ capit eēntialiter ꝛ non suppositaliter vt patet quia aliter sequitur q̄ semp loco vni⁹ posset hē ve ali⁹ dici quod est fl'm. q̄ sic sicut vere dr deus generat deū: ita hē ve dici posset deitas generat deitatē Et ꝓña patet q̄ loco semp vni⁹ synonimi pōt hē ve reliquū dici. Quarta ꝓpositio etiā seq̄ns ex predictis est q̄ in symbolo iste teri⁹ de⁹ non vbiq; capitur synonime vel eodē modo. ¶Pz. q̄ aliter sumitur cū dr q̄ est tātuz vnus deus et non plures dij. ꝛ aliter cum dr q̄ deus generat

Ad scdaz

deũ seu q̃ xp̃s est filius dei. Et
er predictis si vera sint qõ vide
tur cui nõ asseram multa ar-
gumenta in materia de trinita-
te faciliter soluunt q̃ aliter dicẽ
do non videntur faciliter posse
solui sicut post patebit in secun
A do articulo. ¶ Tunc ad formaz
rõnis patet ad quem sensũ ꝓñs
posset ꝓcedi. tunc dico q̃ simpl'r
loquendo illa ꝓña nõ valet tria
sunt talia quorũ quodlz est de⁹
ergo sunt tres dij. Et tota ratio
est q̃ iste terminus de⁹ nõ ꝓce-
ditur simpl'r in plurali de trib⁹
psõis tñ bene sequitur q̃ tria
sunt talia quorũ quodlz ẽ de⁹.
Si vero arguitur sic sũt tria ta-
lia quibus nulla cogitari nõ
possunt ergo tres dij. ꝓña tz q̃
a diffinitione ad diffinitũ valz
ꝓña in singulari et per ꝓñs in
plurali ¶ Ad hoc põt dici negã
do añs quia nõ sũt tria magna
sed vnus magn⁹ et vna magni
tudo sicut nõ tres eterni ꝛc. Sz
adhuc concesso añte ꝓña nõ est
formalis nec opz q̃ valeat i plu
rali sicut in singulari. Instãtia
põt dari. bene sequitur. hoc est
animal nõ videns ꝛ aptũ natuz
videre. ergo est cecũ. Et nõ seq̃t
ista sũt alia nõ vidẽtia ꝛ apta
nata videre: ꝯ sũt ceca. demon-
stratis ẽñ duob⁹ quoz vnũ est
cecũ ꝛ aliud nõ. añs ẽ verꝫ ꝛ ꝓñs
B ſ'm. ¶ Ad ꝓfirmationẽ dico pri
mo q̃ oppositio ꝯdictoria nõ est
nisi terminoz aut ꝓpõnũ ꝛ non
rez. Ideo in trinitate nõ ẽ vlla
oppõsitio ꝓtradictoria. Dico se
cundo q̃ aliqua contradictoria
bene vere predicantur de teris
supponentibus pro rebus i di-
uinis sicut bene arguitur. Dico
tertio q̃ cum hoc stat sũma vni-
tas essentialis triũ psonaruz
vnde sequitur quarto q̃ talis
oppositio non arguit summam
distinctionẽ sed bene aliqualem
nec excludit summam vnitatem
ꝛ qñ dicitur q̃ minor oppositio
distinctionẽ cõcludit q̃ excludit
vnitatẽ s. oppositio ꝓtraria hoc ¶
verũ est in creaturis ꝛc. ¶ Ad Ad tertiã
tertiã rõnem sunt diuersi modi .1. opinio.
dicendi. Aliqui eñ dixerũt q̃ p
sone diuine nullo⁹mõ distinguũ
tur differenter sed tamẽ infiniti-
te distinguũtur icõpossibiliter.
primum aũt clare est verũ quia
inter illa non est differẽtia q̃ sũt
idem vt supponitur er quid no-
minis sed persone diuine sunt
idem igitur ꝛc. Secũdũ vero si
sit verum pari ratione erit verꝫ
de quibuscũq̃ duabus reb⁹ qz
cui impossibile est q̃ vna ꝑsona
diuina sit alia tam icõpossibi-
le ẽ q̃ q̃cũq̃ alia res sit alia. Et
sic per hoc non euacuatur diffi 2. opinio.
cultas: Aliqui vero dixerunt q̃
persone diuine ne finite nec infi
nite distinguũtur: sed hoc non
est bene intelligibile q̃ distin-
guantur et non finite nec infinite.
Quia si distinguũtur oporteꝫ
q̃ finite vel non finite. cum isti
termini sint contradictorij et si
non finite ergo infinite. ꝛ sic ma
net argumentum. Similiter si
nec finite nec infinite ergo disti
ctio psonarũ nec est finita nec
infinita distinctio autez illa est
aliquid in diuinis ergo aliquid
est in diuinis nec finitũ nec infi-
nitum ꝛc. ¶ Ideo aliter dico et D
pono aliquas propõnes. Pria Opinio
est q̃ sicut distinctio vnius per- doctoruz
sone ab alia est ipsa persona di
stincta. sic talis distinctio est in-
finita. prima pars patet qz iste

terminus distinctio patris a filio supponit pro aliquo qz si p nullo supponeret tūc nulla essz distinctio inter psonas: sed nō pōt dici q supponat p aliquo quod non est deus qz distinctio psonaz nō est aliqua res creata ergo supponit p deo. et non potest ꝯuenient⁹ dici ꝙ q supponit p patre. igitur. ꝛc. Si vero queratur vtrū supponat pro essentia vel p filio dico q sic sz q supponit pro essentia sed nō imediate. p filio vero nō supponit plus ꝙ iste termin⁹ pater et ꝓportiōabiliter dico de isto termino distincto filij. ꝛc. Secūda pars sequit ex prima qz ois distinctio in diuinis est psona infinita. quare. ꝛc. ¶ Secūda ꝓpositio est q distinctio vn⁹ psone diuine ab alia est maior distinctione alicu⁹ creature a creatura. sequitur ex prima qz distinctio creature a creatura est finita. igit. ꝛc. Tertia est q persone diuine distinguūtur infinite. ptz qz distinguūtur sic q vna nō est alia et tamē quelibet res est infinita. Et ad istū sensum ꝺcedo q distinguūtur infinite. i. sūt res distincte q̄ sunt infinite vt quaz quelibet est infinita ꝛ iste sensus videt satis ꝯueniēs. Quarta q nō obstante predicta ꝓpositiōe tamen aliquo modo potest vere ꝺcedi q de⁹ ꝛ creatura vel vna creatura ab alia plus distinguit ꝙ psone diuine. ptz qz ad istuz sensum q plurib⁹ modis distinctiōis. i. aliqualiter distinguunt sz essentialiter qualiter nō distinguūtur psone. ꝛc. ¶ Tūc ad formā rationis dico q ista ꝯa nō valet distinctio vnius psone ab alia est infinita/ vt distinguūtur infinite ad sensum predictū ergo nulle alie res magis distinguūtur. ꝛc. qz distinctionē vocando rem distinctā distinctio pōt esse maior ꝛ tn̄ res min⁹ distinguit. Sicut si similitudo sit res similis similitudo pōt esse maior ꝛ tamen res minus est similis. sicut similitudo dei ad creaturam est maior ꝙ creature ad creaturā. qz prima est de⁹ sc̄da est creatura. de⁹ tamē est min⁹ silis creature ꝙ creatura creature. ꝛc. Ad ꝯfirmationē dico q si essent duo dij illi nō magis distinguerētur. ꝛc. similiter magis distinguerētur. ꝛc. qz ad ipossibile sequit quodlibet. Uerūtamen si quis ꝯsequēter loquēdo concederet duos deos habere diceret q magis distinguūtur. i. aliqualiter qualiter non psone. ꝛc. ¶ Ad quartam dico q ista oratio infinitiui modi esse patrē capiat significatiue ꝛ ꝓprie tūc ista oratio est incōgrua esse patrē est alicui⁹ pfectiōis. Est em̄ incōgrua qz talis oratio significatiue sumpta ꝛ ꝓprie sz capiendo verbū infinitiui modi verbaliter nō potest reddere suppositū verbo: nec est subiectum ꝓpositionis: si autē caperet materialiter ptz q nō esset ad ꝓpositū. Secūdo dico q si illa oratio infinitini modi capiat significatiue ꝛ ipropzie sz capiendo illū infinitiuū nominaliter vt ista oratio esse patrē tm̄ valet ꝙ tuz ista essentia patris tunc illa est ꝓpositio cōgrua ꝛ vera esse patrē est alicui⁹ pfectionis. Et sic ꝯcedendū est q esse patrem est esse filium. i. essentia patris est essētia filij. ꝛc. Ideo dico tertio q licet pat nō sit fili⁹ nec ecōtra

Secūd
articul

tamen nulla pfectio cõuenit vni que nõ ꝓueniat alteri qz eadem essentia vtriusqꝫ. est pfectio vtriusqꝫ. z eadẽ pfectione vterqꝫ est sũme pfect⁹ et sic ptz ad formã. Quarto dico ad ꝓfirmationẽ qꝫ q̃libet psona est equaliter sufficiẽter pfecta ad agẽdũ oĩa que oẽs possunt agere. ptz qz eadez pfectione. sed nego ꝓñam ergo plures ꝰꝫ vna supfluũt z ad argumentũ magistri dico qꝫ non ꝓbat efficaciter tñ gr̃a. materie valet de dijs z nõ de psonis qz ille sunt idẽ. vnde si vna psona nõ esset idẽ essentialiter cũ alijs alie supfluerent sicut magister arguit de dijs. Hec de primo articulo. ¶ Quantũ ad scõm articulũ in quo videndũ vtrũ positio de trinitate possit sustineri sine ꝓtradictiõe. Primo p̃mittã tria notabilia que faciũt ad ꝓpositũ. Scõo ponã tres ꝓclusiones ad arti. Tertio arguã in oppositũ. Primo ergo notandũ est qꝫ ꝓtradictio est manifestissima repugnantia. i. affirmatio vni⁹ z negatio eiusdẽ. Et ista ẽ dupler quedã est terminoꝝ sicut est termini finiti ad terminũ infinitũ vt homo nõ homo. Alia est ꝓpositionũ sicut est ꝓpositionis vniuersalis z particularis eorũdem terminoꝝ z diuersaꝝ qualitatũ z duaꝝ singularium eorũdem terminoꝝ z diuersaꝝ qualitatũ. z c̃. Et ista potest poni tripler qz vel vocalis tantuz vel mentalis tantũ: vel vocalis z mẽtalis simul. De prima vere nõ est curandũ sed reliqne sunt ad ꝓpositum. Unde de ipsis põt dari ista regula. qꝫ cõtradictio solũ mentalis est ita euidenter ipossibile sicut vocalis z realis

A Secũdus articulus

¶ Secundo notandũ qꝫ ad hoc qꝫ aliqua ꝓpositio sit sufficiens vniuersalis oportet qꝫ subiectũ sit sufficiẽter distributũ per hoc totũ oĩs res que est z quicquid est. seu equiualẽs nec sit sufficienter vniuersalis p hoc signuz oĩs. Similiter ad hoc qꝫ aliqua ꝓpositio sit sufficiẽter singularis oportet qꝫ subiectũ sit terminus vere singularis. proprie autẽ loquẽdo ille termin⁹ nõ est vere singularis qui põt vere affirmari de terminis supponẽtibus p rebus realiter distinctis. z c̃. ¶ Tertio notandũ est qꝫ suppositio alicui⁹ termini in diuis est dupler quedã est suppositio mediata: alia ĩmediata. vñ ille termin⁹ supponit mediate pro patre in diuis qui supponit p patre. z tñ nõ ꝓuertit cũ isto termino pater. ꝓuersiõe regulata p hoc signũ oĩs res q̃ est. z sic ille termin⁹ pater supponit pro essentia nõ ĩmediate. Et similit iste termin⁹ essentia p patre. qz licet pater sit essentia z ecõtra nõ tñ sequit quecũqꝫ res que ẽ pr̃ est essẽtia. ergo quecũqꝫ res q̃ ẽ essentia est pr̃. vt ptz. ideo. z ẽ Sed ille termin⁹ supponit ĩmediate p patre in diuis/ sine pro re que pducit z nõ pducit qui ꝓuertit ꝓuersione regulata per hoc signũ oĩs res que est. null⁹ aũt alius termin⁹ supponit ĩmediate p patre. Et sic dicendum est de filio suo modo z de spiritusancto. z de essentia. z c̃. ¶ Ex istis ifero aliquas regulas bene notandas. Prima est nullus termin⁹ psonalis supponit ĩmediate p essentia in diuinis sicut sunt isti termini pater fili⁹ z spiritussanct⁹. Et ptz clare ¶ Scõo

C

D

2. regula nullus termin⁹ essentialis supponit imediate ꝑ psona in diuinis sicut iste deitas essentia.

3. regula. Tertia ois termin⁹ essentialis supponit mediate vel imediate pro qualibet re in diuinis. patz qz iste termin⁹ essētia vl' deitas supponit pro essentia imediate ꝛ pro qualibet psona mediate. ꝛc. Quarta nullus termin⁹ psonalis supponit ꝑ qualibet re in diuis ptz qm̄ iste termin⁹ pater nō supponit ꝑ filio nec ecōtra. nec spūssanct⁹ ꝑ pre. nec ecōtra ꝛc. tm̄ iste termin⁹ pr̄ bn̄ suppōit mediate ꝑ re q̄ est fili⁹. s. ꝑ essentia. Quita licz q̄libet termin⁹ psonalis nō collectiu⁹ imediate supponat ꝑ psona et imediate ꝑ essentia tm̄ null⁹ talis supponit ꝑ plurib⁹ rebus in diuinis copulatiue: nec etiā diſiūctiue. ptz qm̄ ista copulatiua est falsa pat est pr̄ ꝛ pr̄ est filius. ꝛc. Sil'r ista de copulato extremo est falsa pater est pr̄ ꝛ fili⁹. et sic ly pr̄ nō supponit collectiue ꝑ pluribus reb⁹. nec ꝓiūctim/ nec diuisim. ꝛc. Sexta est q̄ lez iste tminus trinitas supponat imediate ꝑ oib⁹ psonis diuis collectiue. tm̄ ꝑ nulla eaꝝ ꝑ se sumpta supponit. mediate nec imediate. Prima pars patet quoniam hec est vera quecunq; res que est trinitas est pater et filius ꝛ spiritussanct⁹. ꝛ ecōtra q̄cunq; res q̄ est pr̄ ꝛ fili⁹ ꝛ spūssanct⁹ est trinitas. igit. Secōa patz qm̄ nec trinitas est pater nec econtra. Ex qua sequit septima q̄ ē aliquis termin⁹ qui supponit ꝑ aliqua re in diuis licz mediate tm̄ ꝑ nulla psona supponit mediate vl' imediate. Prima pars patz qz hec est vera trinitas est essentia ergo supponit ꝑ essentia ptz ꝑ diffinitionē suppositionis. Secūda pars patz qm̄ hec non est vera trinitas est persona nec ecōtra. igit. ꝛc. Octaua est q̄ nulla res in diuis est due res quin illa sit tres res. Et illō magis postea declarabitur. Si autē dicatur ꝑductio actiua est due res scz pater ꝛ fili⁹ ꝛ tamen nō est tres res. igit. ꝛc. Simulit ꝑductio passiua est due res scz fili⁹ ꝛ spūssanct⁹ ꝛ tamē non est tres res et sic est de spiratione actiua. Ad hoc dicit q̄ āteqꝫ argumentū valeat requirit nō solū q̄ spiratio actiua sit due res sz etiā q̄ spiratio actiua sit vna res. modo ego dico q̄ spiratio actiua nō est aliqua res q̄n illa sit tres res q̄ꝫ spiratio actiua nō sit tres res est tm̄ res que est tres res sed de hac materia alias videbit. ꝛc. ¶ Ex ꝓdictis etiā patēt alique distinctiones. Prima est q̄ aliqui termini dicūtur de deo tantū in singulari numero: ꝛ aliqui in singulari ꝛ plurali. exemplū ptz ꝓmi sicut sunt isti tmini natura/ essentia/ vita/ intelligēcia/ veritas. ꝛc. et generaliter termini essentiales essentialiter capti. exemplū scōi sicut sunt isti. res. psona. et aliq̄ etiā adiectiui. sicut sunt isti coeterni. equales. plures. duo. tres sed nulle dicūtur in plurali qui dicātur etiā in singulari et hoc si habeāt singulare. sicut sunt isti termini duo tres. ꝛc. ¶ Secūda distinctio sequens est terminoꝝ essentialiū quidam sunt qui modificationē certā nō admittūt sicut sūt isti natura essentia deitas et plures alij qm̄ ꝫm supradicta nō possum⁹ vere di-

8. regula

6. regula.

7. regula

5

f

cere in diuinis ꝙ natura genita est aliquid nec ꝙ essentia genita est aliquid qꝛ scõz determinationẽ nulla est essentia diuina genita. Aliqui autẽ sunt essentiales qui huiusmodi modificationẽ bene admittũt sed tũc per illã modificationẽ efficiũtur personales sicut sunt isti sapientia amoꝛ. ꝛc. Uñ bene dicim⁹ ꝙ sapiẽtia genita est aliquid in diuinis scz filiꝰ. ꝛc. Et hoc de noib⁹ ꝑmittendũ est. ¶ His premissis

A Prima cõclusio. pono tres ꝯclusiones ad istum articulũ rẽspõsales. Prima est ꝙ licet positio de trinitate cõcedat terminos ꝯtradictorios de terminis suppositalib⁹ ꝓ eodẽ ipsa tamẽ nõ ꝯcedit ꝓpositiões ꝯtradictorias: nec vllã que iplicat ꝯtradictionez. Prima pars ꝓbatur qꝛ ipsa ꝯcedit ꝙ essentia nõ generat. ꝛ ꝙ pater generat ꝛ sic ꝯcedit istos termios generare ꝛ nõ generare qui sunt vere cõtradictorij de istis termis essentia diuina ꝛ pater in diuinis quitñ supponũt ꝓ eodẽ licz vn⁹ mediate et ali⁹ ĩmediate. ꝛc. Scda pars ꝓbatur qꝛ ois positio ꝯcedẽs ꝓpositiones ꝯtradictorias vel iplicãtes ꝯtradictiõez est ipossibilis vt notũ est: sed positio de trinitate est possibilis imovera igr̃. ꝛc. ¶ Secũda ꝯclusio est ꝙ

B 2. cõlusio licet positio de trinitate possit sine ꝯtradictione apparẽter sustineri tñ ꝙ ipsa nõ ꝯcedat ꝓpositiones realiter seu mentaliter ꝯtradictorias siue ꝙ nõ iplicet ꝯtradictionẽ ꝯtra ꝓteruũ non potest euidẽter probari. Prima pars ꝓbatur qꝛ absurdũ esset dicere ꝙ fides catholica ꝯcederet aliquam positionẽ que non posset sine ꝯtradictione apparenter sustineri. hoc eñ esset dicere ꝙ fides negat primũ principiũ sicut blasphemauerũt quidam dicẽtes primũ principium nõ tenere in diuinis. Quicunq; autẽ hoc dixerit anathema sit. Secũda pars ꝓbatur ꝛ primo ostẽdo ꝙ nõ posset euidẽter probari ista negatiua: positio de trinitate nõ implicat ꝯtradictionẽ qꝛ si detur oppositũ sequit ꝙ possit euidẽter ꝓbari ꝙ illa positio sit possibilis ꝙñ⁹ tenet qꝛ sicut oẽ qđ̃ iplicat ꝯtradictionẽ est impossibile et ecõtra sic omne qđ̃ nõ implicat ꝯtradictionẽ est possibile ꝛ ecõtra sed falsitas ꝯsequẽtis satis ptz. Scdo ostẽdo ꝙ nõ possit euidẽter probari ꝯtra ꝓteruũ ista negatiua positio de trinitate nõ ꝯcedit ꝓpositiones mẽtaliter ꝯtradictorias. Aliq̃ eñ dicũt ꝙ sic ꝛ supponũt ꝙ positio trinitatꝭ est ponere vnã rẽ esse tres res ꝛ quãlibet illarũ. ꝛc. s. essentiã diuinã eẽ patrẽ. ꝛ esse filiũ ꝛ esse spiritum sanctũ: et etiã sigillatim esse patrẽ/et eẽ filiũ/et eẽ spñscuñ. Ex quo inferũt quod põt concludi euidenter etiã ꝯtra ꝓteruũ vel hereticũ ꝙ illa positio nõ est cõtradictio manifesta neq; tantũ mentalis neq; vocalis et realis qñ̃ ista positio nõ ponit nisi puras affirmatiuas ꝛ ex puris affirmatiuis posset sequi ꝛc. ¶ Sz ℭ istud non sufficit quia isti arguunt ac si positio de trinitate nõ poneret aliud nisi vnam rem eẽ tres res: et quãlibet illarum: ꝛ ac si nõ poneret nisi puras affirmatiuas modo hoc est falsũ. ponit eñ aliud et ꝯcedit ꝓpões negatiuas. s. ꝙ pr̃ nõ est filiꝰ: ꝙ essentia diuina nõ gñat ꝛ tamen

res q̄ est eēntia generat q̄ diui-
nitas non generat/ꝛ tñ de⁹ ge-
nerat. Modo diceret ꝓteru⁹ he-
reticus q̄ licet tales ꝓpositio-
nes nō ꝯdicant vocaliter tñ ꝯdi
cunt realiter et mentaliter sicut
nullus aial currit et aliquid qđ
est aial currit. vel iste marc⁹ nō
currit ꝛ tullius currit. posito q̄
sint nomia synonima ꝛc̄. nec op
positum huius posset euidēter
ꝓbari ꝙtra ꝓteruū cuius op-
positum hui⁹ posset defēdi con
tra ipz ꝛc̄. Dico tñ q̄ potest eui-
denter ꝓbari ꝙtra ꝓteruuz ista
negatiua. positio de trinitate
non ꝙcedit ꝓpositiones vocali-
ter et mentaliter ꝙtradictorias
patet quia talis positio nō po-
nit aliquas duas vnam pfecte
vniuersalem ꝛ aliam pticularē
eorundē terminorū ꝛ diuersaꝝ
qualitatum. vel duas etiam p-
fecte singulares eorundē termi
norum ꝛ diuersarū qualitatum
vt patet inductiue et magis de
D clarabitur/ꝛc̄. Tertia conclusio
ꝛ. ꝙclusio. est q̄ licet positio ponēs q̄ nul-
la creatura est vel eē potest que
sit tres res: quelibet illarum sit
vera: ꝛ rationabilis tñ ipsa non
est nobis euidens: vel euidēter
demōstrabilis ¶ Prima pars ꝓ
batur qua si eēt aliqua creatu
ra que eēt tres res et q̄libet ea-
rum: vel si deus absolute potest
facere talem creaturā eadē ra-
tione posset facere q̄ vna crea-
tura eēt omnes que iam sūt ꝛ q̄-
libz illaꝝ. ꝙsequētia tenet. qz nō
videtur maior ratio ꝺ vno q̄z de
alio ſz ꝙsequēs est irrationabile
quoniā tūc idē eēt pfectū et im-
perfectū: diuisibile ꝛ indiuisibi
le et quātū ꝛ diuersaꝝ speciem
ſcz hō asin⁹ ꝛc̄. imo humanitas
et asinitas ꝛc̄. qđ videtur absur
dum quare ꝛc̄. ¶ Scđa pars ꝓ
batur. quia ponēdo talē creatu
ram eē vel eē posse nulla mani-
festa ꝙtradictio pōt inferri i lūi
ne naturali qz sicut sustineri pt
i diuinis absq̄ ꝯtradictione q̄
vna res sit tres res et q̄libet ea
rū eadē ratione et eodem mō in
creaturis posset defendi ꝛ ꝓ ꝙse
quens nō scimus euidēter vtrū
talis creatura sit possibilis vel
non q̄re ꝙclusio vera. Cōfirmat.
quia de facto aliqui ātiqui phi
losophi posuerūt q̄ gen⁹ est rea
liter omnes sue spēs: ꝛ species
quodlibet suū indiuiduū et per
ꝙsequens habebāt cōcedere q̄
aliqua res que nō erat de⁹ esset
plures res et quelibz illaꝝ. mō
licz ista opinio sit falsa tñ nō pos
set euidenter ꝓbari sicut nec
positio de trinitate in diuinis q̄
re ꝛc̄. Ex predicta cōclusione se
quūtur aliqua. ¶ Primo sequi-
tur. q̄ licet aliquam creaturam
que sit tres res et q̄libet earum
posse fieri ꝓ absolutā potentiaz
dei possit sine ꝙtradictione susti
neri. tñ hoc debet a catholicꝭ ne
gari. ¶ Prima pars patet ex di
ctis. secunda pars q̄uis negat
ab aliquib⁹ tamē ꝓbatur sic.
Unde pro isto pono duas regu
las ¶ Prima est q̄ aliquā posi-
tionem posse sine ꝙtradictōe su
stineri non est sufficiēs ratio q̄
talis positio nō debeat negari.
patet qz multe sūt veritates ra
tionabiles quaꝝ oppolite falsi
tates possūt sine cōtradictione
sustineri: sicut patet in phia na-
turali ꝛc̄. ¶ Secūda est. ois po-
sitio debz a catholicis: ꝛ ab om
nibus negari cuius oppositum
circunscripta fide apparet eui-

dens in lumine naturali et hoc nisi ad concedendũ ip̃am cogat auctoritas fidei: patet clare ꝛc̃. Ex hoc arguitur sic. circũscripta fide apparet euidens in lumine naturali: ꝙ nulla res pōt esse tres res ꝛ quelibet earum. ꝛ nulla auctoritas scripture vl̃ fidei cogit ad cõcedẽdum oppositz in creaturis imo magis videtur consonum fidei dicere ꝙ hoc infinite perfectionis est et ꝙ solũ conuenit deo ratione sue
A immẽsitatis. igit̃ ꝛc. ¶Scõo sequitur specialiter ex secũda regula ꝙ cõcedẽtes aliquod vnũ esse plura idiuiduavnius generis vel speciei non sũt digni vocari philosophi. patet. quia illi non sũt digni vocari ph̃i qui cõcedunt aliq̃d ita difficile ad sustinendum sicut ꝛ positio de trinitate absq̃ hoc ꝙ ad hoc cogãtur fidei auctoritate. Istud patz quia ꝓprietas philosophi ꝙ ẽ innitat̃ lumini naturali nisi vbi appositum docet lumẽ fidei. Sz sic est ꝙ aliquod genus / vl̃ speciem aliquã esse realiter plura indiuidua et quodlibet illorum est ita difficile ad sustinendum sicut essentiam diuinã esse tres personas: ꝛ quamlibet illarum imo videatur aliquo mõ difficilio qz fides nõ ponit personas distigui essẽtialiter ꝛ tamẽ duo diuidua eiusdẽ speciei distingũtur essentialiter. ꝛ tamẽ ad hoc nõ cogit auctoritas fidei immo forte magis ad oppositũ vt posset declarari: sed non curo igit̃
B correlarium vez ꝛc. ¶Sz ꝯtra arguit̃. 1. p̃dicta arguit̃ ꝛ ꝓbatur ꝙ positio de trinitate implicat: ꝛ cõcedit ꝯtradictionẽ. ꝑ quo tria supponuntur. ¶Primũ est vnũ cessum in isto articulo. s. ꝙ ꝯtradictio tm̃ mẽtalis est tanta / ꝛ tã euidens repugnãtia ꝛ ipossibilitas sicut mentalis ꝛ vocalis simul. ¶Scõm est ꝙ eẽntia diuina nõ est min⁹ idẽ patri ꝗ̃ si nõ esset aliq̃ res nisi pater. ¶Tertiũ est ꝙ si nõ esset nisi suppositũ patris. in diuinis esset ꝯtradictio mẽtalis ꝙ essentia diuina affirmaretur de aliquo de quo nõ affirmaretur pater ꝛ simil̃r ecõtra. et etiã esset ꝯdictio mẽtalis ꝙ essentia diuina vere negaret de aliquo de quo affirmatur p̃ et ecõtra. Istis suppositz arguo sic: si nõ esset nisi vnũ suppositũ patris in diuinis ꝯtradictio mẽtalis eẽt ꝙ essẽtia diuina eẽt aliqua res et pater nõ eẽt illa res: vel ecõtra per tertiã suppositionem. Sed nũc sic est ꝙ essẽtia diuina nõ min⁹ est pater / aut idez patri ꝗ̃ si nõ esset nisi pater per scõam. ergo non min⁹ est ꝯtradictio mẽtalis ꝙ aliquid affirmet̃ de essẽtia: et nõ de patre: aut negetur vel ecõtra nũc ꝗ̃ tũc ergo cum tunc esset ꝯdictio mẽtalis et nũc erit. sed illa nõ minus est euidenter impossibilis ꝗ̃ vocalis: et mentalis simul ꝑ primaz suppositionẽ. ergo formalis cõtradictio est ꝙ essentia nõ generat et pater generet. ¶Secundo confirmatur sic ꝓpter identitatem inter marcũ ꝛ tulliuz cõtradictio est marcum currere: ꝛ tulliuz non currere: sz nõ est minor identitas inter essẽtiam diuinam ꝛ patrẽ ꝗ̃ iter marcũ et tullium ergo nõ minus ꝯtradi- 2. arguit̃.
cũt essẽtia ꝛc ¶Secundo arguitur ꝙ illa positio non solũ cõcedat ꝯdictionem mentalẽ: sz etiã mentalẽ ꝛ vocalẽ. quia concedit

n. iij.

vniuersalem. et pticularē eorūdem terminoꝝ ꝛ diuersaꝝ q̄litatuz igit̄ ꝛc. ꝓnapatz antecedēs ꝓbatur. q̄a concedit istas duas ois deus generat. aliquis deꝰ non generat. de ꝑma patz: quia concedit q̄ deus generat et q̄ nō est nisi vnus deꝰ. Ergo oīs deus generat. de secūda ptz. q̄ concedit q̄ filius nō generat. et ille est deus igit̄ ꝛc. Secūdo cōfirmat̄ q̄ illa positio cōcedit duas singulares eorūdē terminorum et diuersarum qualitatuz. igit̄ ꝛc. consequētia patz antecedēs ꝓbatur. q̄ concedit istas q̄ deus generat: ꝛ deꝰ non generat vt patz ex predicta ratiōe ergo cum non sit nisi vnus deus habet cōcedere q̄ idez deus generat: ꝛ idē deꝰ nō generat siue q̄ hic deꝰ gñat: ꝛ hic deus non generat. q̄re ꝛc. ¶ Tertio ꝑncipaliter arguitur ꝑ quo suppōitur q̄ aliquid implicat ꝯdictionem ly nō explicet illaz mentaliter ꝑz. qm̄ alr̄a frustra laborare mus ostendere aliquid implicare aut ducere ad ꝯdictionē. Nā quocūq; dato aut illō est ꝓtradictio mentalis et vocalis manifesta ꝛ sic nō oportet illud reducere ad ꝓtradictionem: q̄ iā ē reductum: vel est solū mētalis cōtradictio ꝛ dictū est prius q̄ illa euidēter est contradictio ꝛ repugnantia sicut vocalis et mētalis simul. et sic nō oportet etiā illud reducere nisi forte ꝑ diffinitionē quid nois: vel nō est manifesta: sed est reducibile ad cōtradictionem: ꝛ sic illō implicat nec explicat ꝛc. Tūc arguitur sic: aliquid solū implicat ꝓtradictionem ꝛ eā nō explicat ꝛ tm̄ illud nō pōt sustineri sine ꝯdictione sicut est illud diameter est simeter: id est diameter est ꝓmēsurabilis coste. ſz no magꝭ pōt sustineri probabiliter positio trinitatisq̄ illud q̄ tm̄ nō ꝑt sustinere vt dictum est. igit̄ nec positio illa ꝛc. Q̄ nō magꝭ ꝓbabiliter ꝛc. ptz q̄ negatvias seu modos arguendi ꝑ quos reduceret̄ ad ꝓtradictionē ita appentes sicut sunt illi per q̄s alia ad ꝯdictionem reducit̄. imo forte eosdem. ¶ Scō ꝓfirmatur: q̄a nulla est positio: quin eq̄liter ꝓbabiliter sustineret̄: sicut ista sine ꝓtradictione. igit̄ ista nō ꝓbabilit̄ sustinetur: ꝓma ptz ex dictis: ſz añs ꝓbatur qm̄ si sit aliq̄ detur illa ꝛ ostendā q̄ sit ꝛc. Unde si eēt aliqua dabilis marie videret̄ ista positio scz q̄ aliq̄ res esset necessaria et eēt res ꝓtingens ſz pari mō quo sustinetur positio de trinitate posset illa positio sustineri puta q̄. a. esset. b. q̄ nō posset non eē ꝛ eēt. c. q̄d ꝑt non eē: ꝛ istud nō ꝑt ꝓbabiliter sustineri. Igit̄ nec positio ťnitatiſ ¶ Quarto arguitur sic: positio trinitatiſ non ꝓbabilius sustinetur q̄ꝫ opposituꝫ alteriꝰ principiū ꝑ se noti sine ꝓtradictione. ḡ non ꝓbabiliter sustinetur ꝛc. ꝓma tenet: q̄ tale nō ꝓbabiliter sustinetur sine ꝓtradictione. Alias em̄ nihil eēt quin ꝓbabiliter posset sustineri sine ꝓtradictione q̄d est falsum et ꝓtra suppositionē q̄rtaz. Quod tm̄ patz: q̄m̄ oppositaꝝ ꝑncipioꝝ ꝑ se notoꝝ nullꝰ possunt ꝓbabiliter sustineri sine ꝓtradictione q̄ꝫ aliquod aliō eo q̄ sūt imediatius ꝓtra ꝑmū ꝑncipiuz in quo fūdatur ꝓtradictio. Sed añs principale patz q̄m̄ equalit vl̄ facilius sustineretur q̄. a. est

3. arguit.

4. arguit

equale.b.et.c.eq̃le b.ꝛ tñ.a.et.c. non sunt equalia qđ est ꝓra illđ principiũ quecũqꝫ vni sũt equa lia ꝛc.sicut sustineretur q pf est ista essẽtia diuina ꝛ filius est il- la eadẽ et tñ filius nõ ẽ pf.¶Se cũdo cõfirmatur sic: cã defect⁹ apparet maior ad hmõi positio- nem sustinendã ℔ causa appa- rentie sit magna igitur ꝛc. ꝓña videtur nota. afis ꝓbatur. qꝛ si nõ detur ergo causa apparẽtie que maior est parte: et improba bitur imo fuit improbatũ.q.pri ma huius ar. secundo. Ad ista
A per ordinem.¶Ad primam ra-
Ad ꝓmã. tionem ℔uis tertia suppositio posset calumniari qꝛ est vna con ditionalis cuius antecedens ẽ impossibile ex quo sequitur qđ- libet et per consequens oppo- situm ꝓñtis. sicut illud ꝓñs. tñ qꝛ ꝑ hoc nõ euaderetur difficul tas ideo ad formaꝫ rationis ne gatur ꝓsequentia.et ad ꝓbatio nem: qꝛ nõ trinus ẽ impossibile nunc ℔ tunc. Hic dico q nunc: qꝛ eẽntia diuina idẽtificatur cũ alio supposito ℔ cuꝫ supposito prīs:ideo nõ est nunc impossibi le imo necessariũ q diuina eẽn- tia affirmetur đ aliq̃:de quo nõ affirmetur pater.sed tũc foret i possibile.ſ.si essẽtia non eẽt alia res ℔ pater nec ecõtra¶Ad cõ firmationẽ q dico idẽtitas iter a.ꝛ.b.p̃cise sũpta nõ est ratõ suf ficiens ad ꝓbandũ q si de.a. af firmatur ve aliq̃d q ꝓpter hoc debeat illud de.b. affirmari. ſꝫ vltra identitatẽ inter.a. et b.re- quiritur q neutrũ eoꝝ identifi- cetur cum aliquo a quo negat reliquũ. mõ sic non est inter eẽn
B tiam ꝛ patrem:℔uis sic sit iter
Ad ſcđaꝫ. marcum ꝛ tullium¶Ad scđam

rationem notandum est vt dicit Ocham q iste termin⁹ deus ℔ uis ex modo significãdi habeat supponere ꝓ supposito mtãtuꝫ q si suppositum realiter differ- ret a diuina essentia sicut nunc suppositũ verbi differt realiter a natura sua hũana. iste termi- nus de⁹ ex modo suo significã- di.nõ supponeret nisi ꝓ suppo- sito nõ pro natura ꝛ si ex vsu lo- quentiuꝫ aliquãdo supponeret pro natura hoc non esset nisi ra tione alicuius adiuncti ꝛc Ta men qꝛ natura diuina et suppo situꝫ sũt vnum simpliciter.Ideo ex vsu sanctorum loquentium ꝛ maxime ꝓpter hereticos ne de- tur eis occasio errandi ꝛ decipi endi ſimplices qui nesciũt vir- tutem sermonis iste termin⁹ de- us supponit pro natura et pro supposito respectu omnis pre- dicati: quod potest competere nature ꝛ supposito sicq̃ loco isti us termini licituꝫ est ponere re spectu talis predicati tam natu ram ℔ suppositum. Sed respe- ctu predicati qđ precise põt cõ- petere nature p̃cise supponit ꝓ natura: ꝛ respectu predicati qđ potest precise competere suppo sito precise supponit pro suppo sito. Unde siue hoc sit ex modo significandi termini: aut de vir- tute sermonis vel solum ex vsu et beneplacito loquentium non est vis . tamen rationabiliter possumus sic vti. tum propter hereticos qꝛ si ille terminus p̃- cise sic supponeret pro suppo- sito multe propositiones essent de virtute sermonis concedẽ- de quas heretici proponentes simplicibus facerent eos cre- dere pluralitatem deorum et

multitudinē diuine eētie. Tū etiā ꝓpter idētitatē dei ꝛ deitatis: qꝛ eīm sunt simpliciter idez: ideo q̄cquid predicatur de deo et de deitate et econuerso. nisi cuius oppositū habetur ex fide. quare nisi aliq̄d tale obsit: iste terminus semp supponit ꝓ diuinitate ꝛ suppōsito. ¶ Ex istis sequunt alique propositiones. ¶ Pria est q̄ hec est simp̄r de virtute sermonis cōcedēda: deꝰ generat deū. ptz: quia hic ponitur aliquid qđ p̄cise potest cōpetere suppōsito. ideo p̄cise supponit ꝓ suppōsito. ꝛ iō sicut hec ē vera. pater gñat filiū: ita etiā illa est vera deus generat deū. Et si dicatur ergo vel se deū/vel alium deū. magr̄ negat ꝯñam. tñ ꝓbat ad bonū sensum. dico q̄ hec est de virtute sermonis ꝯcedenda. deus gñat aliū deū. s. aliū deuz in psona. nō in essentia. id ē aliā psonam ꝙ est deꝰ. Nec istud aliquo modo est incōueniēs bene intelligētibus cū ly deꝰ ibi vtro biq̄z capiat psonaliter non essentialiter. Scđa ꝓpositio q̄ hec est de virtute sermonis ꝯcedenda deus non gñat deum: ptz. qꝛ filius non gñat deum. modo scđz artem ꝛ formā logice terminus non hz alium et aliū modū supponendi in affirmatiua ꝛ negatiua. ideo sicut ista deꝰ gñat deum verificat ꝓ patre. sic ista deꝰ non gñat deum ꝓ filio ꝛ spūsancto. Aliq̄ tñ negant illas ꝓpter hereticos: ne decipiant simplices inferētes q̄ si deus non generet deū q̄ ergo ibi non sit aliquis filius genitꝰ: qꝛ ex vsu loquentiū ꝓpter idētitatē dei cuz quolibet qđ est in diuinis denotatur q̄ nichil qđ est realit deꝰ generet deum: ꝛ sic de istis: deꝰ non est pr̄: deus nō est filius. ſz primꝰ modus dicēdi magis est formalis: ꝛ iā satis i vsu nec est periculū illā ꝛ similes ꝯcedere. D

¶ Tertia ꝓpō est q̄ hec est de vtute sermonis negāda. ois deus gñat deū: ptz qꝛ hic ly deus non supponit eētialiter: vt ptz p̄dicta: ꝛ sic ēt esset falsa: supponit ergo psonal'r: ꝛ sic est falsa. sicut ista omis psona diuina gñat deū. Ex quo pz ad rōnem: nec valet ꝓbatio deꝰ generat ꝛ non est nisi vnus deus: igit̄ ois deus ꝛc̄. qꝛ in p̄ma ly deus capitur psonaliter. in scđa essentialiter: ꝛ sic variat̄ suppositio: quare ꝛc̄. Quarta ꝓpō est: q̄ hec est de virtute sermonis negāda deus generat: ꝛ idē deus non generat. Et simil'r ista copulatiua hic deꝰ generat: ꝛ hic deus nō generat eodē suppōsito demonstrato. ptz: qꝛ hoc esset formalis cōtradictio: sed ꝓ diuersis suppositis ille due singulares sunt vere: sed tunc nō sunt ꝯtradictorie vt ptz. Et sic apparet ad confirmationē. Nā ad ꝓbationem negat̄ ꝯsequētia sicut p̄ius ꝛc̄.

¶ Ad tertiā cōcessa suppositione ꝛ maiore rōnis potest negari minor scz q̄ non magis p̄t ꝓbabiliter sustineri sine ꝯtradictiōe positio trinitatꝫ q̄z q̄ diameter est sīmeter. Istud pōt negari: et ad ꝓbationē etiā potest negari assumptū. s. ꝯñe per quas illud demonstrat̄ esse impossibile nō sunt apparētiores. imo minꝰ vt eedem illis que negātur ad sustinēdum positionem trinitatis Et causa potest dici quonā diametrū esse sīmetruz potest ostendi impossibile per ꝯsequentias

E Ad tertiū

Ad q̄

regulatas per dici de omni/aut de nullo: vł reducibiles ad eas modo nulla talis negaꝫ ad sustinendum positionẽ trinitatis vt post ostendetur ꝛc. Ad confirmationẽ quãdo dr̃ nulla est positio quin equaliter ꝓbabiliter ꝛẽ negatur hoc antecedẽs ꝛ qñ dicitur detur illa hic põt dici ꝙ illa positio ꝑ quã negarẽtur forme regulate ꝑ dici de oñi/ vel de nullo nõ esset ꝓbabiliter sustinibilis et tamẽ non posset ꝑprie reduci ad ꝛtradictionẽ contra proteruũ ꝛ logicũ. qꝛ fieret petitio principij ꝛẽ. Sed quãdo vltra dicitur ꝙ si eẽt aliqua dabilis maxime ꝛc. hoc negari potest sicut ꝓtet ex immediate dicto. vñ siue hoc possit ꝓbabiłr siue sine ꝯdictione sustineri siue nõ nichil seq̃tur: ꝯcedẽdo tamẽ bene ꝙ sic dicens nõ possit euidenter duci ad manifestam contradictionẽ nec etiã cogeretur negare formas sillogisticas regulatas ꝑ dici de oñi/ aut ꝑ dici de nullo. ꝛc. ¶ Ad quartaz in qua tangitur ꝙ nõ plus potest ꝓbabiliter sustineri sine contradictione positio trinitatis: ꝯ illa positio q̃ poneret ꝙ a. ꝛ c. nõ sunt equalia cuⁱ⁹ tamen oppositum reputatur principiũ per se notũ. Hic potest multipliciter respõderi. Uno modo posset dici: ꝙ si ad vnũ nõ plus esset auctoritas vel probabilitas aliunde ꝯ ad aliud/ argumentũ ꝓcederet. sed non est hoc: saltem de auctoritate clarum est ꝛc. Alio modo potelt negari assumptum qꝛ etiam aliqui phi antiq̃ sicut plato ponẽs ideas (vt recitat Aristoteles. 7. methaphisice) ꝯcedebãt eandẽ rẽ vniuersalẽ eẽ plures res singulares. q̃ positio nõ minorẽ habebat difficultatẽ ꝯ nos ad saluandũ trinitatẽ. Similiter multi posuerũt: ꝛ reputati subtiles sicut Scotus eam dẽ humanitatẽ esse plures hoc mines qð nõ minus videt difficile ꝯ positio de trinitate et tamen isti nunꝯ cõcessissent esse possibile ꝙ duo fuissent vni et idem equalia: et tñ nõ essent inter se equalia. Alio modo potest dici. ꝙ vocãdo illud ꝓbabiliter sustineri sine ꝯtradictiõe ꝙ non põt duci ad ꝯtradictionẽ manifestã in lumine naturali ꝑ consequẽtias regulatas ꝑ dici de oi aut de nullo tunc vtrũq̃ potest sustineri sine ꝯtradictione vt bene arguit. Alio modo põt dici ꝙ ꝑprie loquẽdo ad hoc ꝙ aliquid dicaꝫ ꝓbabiliter sine ꝯtradictione sustineri non sufficit illud quod non imediate dictum est. sed illud requiritur. et vltra hoc ꝙ possit imagiari: ꝛ ad eⁱ⁹ apparentiã possunt alique rationes ꝓbabiles fieri vt tangebatur in tertia ꝯclusione primi articuli. hoc potest eẽ in positione de trinitate ꝛ nõ in alia. quare ꝛc. Ad ꝯfirmationẽ quãdo dicitur ꝙ causa apparẽtie falsitatis in hmõi positione est maior ꝯ causa apparẽtie veritatis. dico ꝙ in illo qui credit hoc nõ est verum quia credere est apparere verũ. Sed de hac materia satis alias dictũ est. ideo nõ plus dico nũc. ꝛc. Ex p̃dictis sequunt aliqua. ¶ Primo seq̃tur ꝙ valde piculosum est iperitos aliq̃d diffinire in materia de trinitate: aut in eadez ex ꝓprio capite rñdere. ptz. qñ aut tales sciunt differentiam inter sillogismos

A Ad q̃rtũ.

B

bonos ⁊ paralogisinos: et tunc nō essent iperiti, aut nesciunt ⁊ sic aut idifferēt negabūt vtrūq; scz bñ regulatū: ⁊ male regulatū: aut cōcedent vtrūq;. Si ꝑmū hoc est maximum incōueniens qm̄ illa positio vt dictū est esset irrationabilissima que negaret oēm formā etiā nō petentē principium. Item ex alio ꝓz hoc esse inconueniēs qm̄ ostendi potest infideli in logica erudito q; maior est apparētia ꝓterritatis negare sillogismū bene regulatuz per dici de oi q; illū oportet negare ꝓpter positionē trinitatis Itē tales quātū in eis est exponerēt nr̄az fidē derisioni. Si aūt detur scōm scz q; ꝓcedāt vtrūq; valere ⁊c. satis ptz q; ipi statim concedāt hereticū qz in non regulato stat p̄missas eē veras et catholicas et ꝯclusionē eē hereticā vt post patebit. Secundo sequitur q; valde vtile est studere in materia trinitatis qz valet vt sciam⁹ eā sustinere sine ꝯtradictione vt patebit in hoc articulo ⁊ absq; forme bene regulate negatione vt patebit in sequēti articulo vbi dabitur ars recte sillogisandi in hac materia. ideo apparet blasphemia quorūdaz imperitorum catholicoꝝ maxime iuristarū prelatorū et alioꝝ qui dicunt inutile eē de hac materia disputare. sed sufficit simpliciter credere. sed anathema sit qui hoc direrit. arbitror enī vtilius ep̄m de hac materia disputare: q; de secularibus vetularū negotijs ⁊ vilibus litigijs disceptare. ¶ Quantū ad tertiū
3. articul⁹ articulū in quo videndū vtrum positio de trinitate possit sustineri sine forme sillogistice ⁊ alterius bone ꝯsequētie negatione Primo premittam quasdā ꝯsequentias que negant ⁊ videtur formales. Scōo ponā ad articulū ꝯclusiones responsales. Tertio ostendā illorū paralogismorū solutiōes Quantū ad primū ꝑma instantia est de sillogismis expositorijs sicut sunt isti hec essentia est pater: hec eētia est filius: ergo filius est pater. Itē hec eētia nō generat hec essentia est pater: ergo pater nō generat. Item iste pater generat. Iste pater est hec essentia. ergo hec eētia gñat. Item. Iste pater generat. hec essentia nō generat. ergo hec essentia non est iste pater. Secunda instātia est de sillogismis non expositorijs sed ex cōmunibus terminis sicut sunt isti ois essentia diuina est pater. ois filius est eētia diuina. ergo omis filius est pater Itē nulla eētia diuia generat. omnis pater est eētia diuina: ergo nullus pater generat. primus est in barbara. secūdus incelarēt: qui sunt modi euidētissimi arguēdi et ꝯsimiliter posset dari instantia in omnibus alijs modis. ꝯstat aūt q; in predictis premisse ꝯcedūtur catholice: et conclusiones sunt hereticе: igit consequentie sunt negande ⁊c. Tertia instantia est de cōsequētijs non sillogisticis sed conuersiuis. sicut sunt iste. nulla essentia diuina generat. ergo nullus gñans est eētia diuina. Oñe generans est essentia diuina. ergo aliqua essentia diuina gñat. ꝑma est conuersio simplex. scōa per accidēs: ⁊ in vtraq; añs est catholicū ⁊ ꝯsequens hereticū. vt patz. igitur sunt negande. et

per consequẽs videtur q̄ predicta positio de trinitate nõ possit sustineri sine bone consequẽtie negatione. Sz predictis obstantibus pono tres ꝯclusiões quarũ. A ¶ Prima est q̄ positio de trinitate potest sustineri sine forme sillogistice/ aut alteri⁹ bone consequẽtie negatiõe. ꝓbat sic. qz positio de trinitate est vera: similiter ois forma sillogistica: aut bona ꝯsequẽtia est ꝓpositio vera et necessaria. Sz oñe verũ potest sustineri absq̄ negatiõe alicuius veri. qz scd̄m Aristotelẽ oñe verũ oñi vero ꝯsonat nec aliquod verũ alteri vero repugnat. igitur. ꝛc. B ¶ Scda ꝯclusio est q̄ oñs predicti modi arguẽdi sunt paralogismi siue sophistici. ꝓbatur. quia sunt modi arguendi apparentes ꝛ nõ existẽtes. igitur ꝛc. cõsequẽtia est clara. ꝛ añs pz. Primo q̄ sint apparentes notum est quia circũscripta fide ꝛ lumine naturali apparerent euidẽtes. sed q̄ sint non existentes. ptz. quia in omnib⁹ consequens est falsum. sed impossibile est ex vero sequi falsũ. igitur oñs peccant vel in materia vel in forma cõi. quare. ꝛc. C ¶ Tertia ꝯclusio est q̄ pure creditũ est nec est euidẽs in lumine naturali q̄ p̄dicti modi arguendi sint paralogismi siue sophistici. ꝓbatur. quia licet ꝑ fidẽ credamus q̄ oñes illi peccant in materia vel in forma tamen per artem logice seu quãuis aliam non possumus euidẽter ostẽdere in lumine naturali q̄ non sunt boni. q̄re. ꝛc. ¶ Nunc ergo restat ostendere qualiter scd̄m fidẽ habeamus ad dictos paralogismos respondere. D ¶ Unde ad primã instãtiam que ẽ de sillogismis expositorijs notandũ est q̄ ad hoc q̄ aliquis sillogismus sit expositorius. ꝛ sit bon⁹ de forma requirit q̄ mediũ ei⁹ supponat ꝑ vna re ꝛ nõ ꝓpr̄ib⁹ ꝛ si supponat ꝑ ꝓpr̄ib⁹ reb⁹ distinctis nõ ẽ expositoriu⁹: vt saltẽ nõ est bon⁹. Et hoc ptz. Ex q̄ sequit q̄ nullus sillogismus cui⁹ medium ẽ terminus eẽntialis ẽ ꝓpr̄e sillogismus expositorius: secus si mediũ sit terminus personalis: aut immediate supponens ꝑ persona. ptz ex dictis in scd̄o articulo quia ois termin⁹ essentialis semp supponit ꝑ pluribus. ideo ibidẽ dictum fuit q̄ iste terminus hec essentia diuina nõ est ꝓpr̄ie singularis ꝛc. Non sic autem de termino ꝑsonali ꝛc. quare ꝛc. Secundo seq̄tur q̄ duo paralogismi p̄me instantie nõ sunt ꝓpr̄ie sillogismi expositorij. ptz. quia ibi medius est iste terminus hec essentia. quare. ꝛc. Nõ sic autez de alijs duob⁹: qz mediũ est termin⁹ ꝑsonalis vt pz ꝛc. E ¶ Scd̄o notandũ est q̄ siue illi paralogismi oẽs vocentur sillogismi expositorij siue nõ: qz de nob⁹ nõ est curandus cũ significent ad placitũ. tñ dico q̄ illi modi arguendi nõ valent in diuinis: sed solum tenẽt in creaturis. Et ratio est: qz sillogismus expositorius fundatur in hoc q̄ q̄cunq̄ vni ꝛ eidem sunt ea dẽ inter se. sunt ea dẽ. i. q̄cunq̄ res est aliquid. ipa est q̄cq̄d est illud. mõ istud de directo ꝛ simpliciter negat̄ in diuinis: qz ibi ꝯceditur q̄ vna res est tres res: ꝛ q̄libet earuz: sed illud fundamentũ non debet negari i creaturis: vt pz ex dictis

in secundo articulo. quare. ꝛc. Ex quo sequitur ꝙ nullus sillogismus expositoꝝ est ꝑma formalis. patz: quia ꝑ similē formā retenta non valet in omnib⁹ terminis: vt patet ex dictis. Scdo sequitur ꝙ sicut catholicus negat sillogismū expositoriū in diuinis. sic ꝓbs si poneret aliquā creaturā esse tres res ꝛ quamlibet earum habere ipm negare in creaturis. patet ex dictis qz illa ē tota ratio: quare negat in diuis: quare ꝛc. ¶ Ad scdam instantiam q̄ est de sillogismis ex cōibus terminis sūt diuersi modi respondendi. Quidam ei dicūt ꝙ i illis palogismis ē fallacia figure dictionis/vel accidētis. Et licet ista positio possit totaliter exponi ꝙ concideret cum vera solutione: th̄ de ℞tute sermonis illa positio hoc nō ꝓtendit: sed magis vnū absonuz inducit reddendo causam: qz. ſ. ꝓpter variationē ꝑdicatiōis in maiori ꝛ minori nō sequit̄ ꝯclusio. Sed ex tali dicto sequeret̄ ꝙ talis sillogismus ois hō ē animal/ albus est homo. ergo albuz est animal non valeret. qz in maiori genus ꝑdicat̄ determinate i minori spēs de accidēte: ideo predicta responsio est oino absurda: nec est alicuius apparentie apd̄ intelligentes. Ad improbanduz autem ipsam magister Grego. infert ꝙ sequitur ꝙ mlte demōstrationes non valerent: sed ipe petit principium: quia illud qd̄ dicit est magis incōueniens q̄ negare demonstrationes illas esse demonstrationes in quib⁹ esset talis variatio ꝑdicationis iō de ista opinione nichil plus.

Alia opinio.

Alij dicūt sicut recitat Gregoriꝰ ꝙ talis modus arguendi nōtz in diuinis eo ꝙ ibi vna res est plures res ꝛ quelibet illaꝝ sed in creaturis tenet: qz nulla est plures res ꝛ quelibet illarum. Improbatio grego.

¶ Sed istā solutionē magister Gregorius reputat oīno irrationabilē. Et ratio eius est: qz sic dicentes tollunt omnē viā ad ꝓbandum vel improbandū aliq̄d circa diuina. nā cum catholici arguent contra hereticos quātūcunq̄ bene regulent argumētum dicent heretici argumētū non valere sicut dicūt catholici. Sed salua reuerentia magistri Gregorij. si ista solutio velit dicere sicut eius verba pretēdūt ꝙ in talī modo arguēdi in creaturis nunq̄ concluditur falsuz ex premissis veris sed in diuis hoc bene contingit: tūc clare ꝓz illud dictū esse vez. Nec ratio magistri Gregorij ꝯcludit oppositū. Und̄ negatur sibi ꝙ per illud dictū tollatur ois via ad aliquid ꝓbandū: vel improbanduz q̄m alius est mod⁹ rigosioz qui valet tā in diuinis q̄ i creaturis: vt patebit. sed tamen bene concedo ꝙ illa solutio nō est oīno sufficiēs eo ꝙ nō explicat modum arguendi tenētē in oibus terminis tā in diuinis q̄ i creaturis: non ergo sufficit dicere ꝙ illi modi peccant ꝑ fallaciā seu ꝙ nō tenent in diuinis: sed solū in creaturis: id ē nō sūt sufficienter regulati: vt teneāt in omnibus terminis licet in talibus ex premissis veris nō sequitur falsū in creaturis: ſz qd̄libet istoꝝ dictoꝝ sit vez: tamē oportet vltra oīndere qualiter peccāt: ꝛ q̄liter dāda sit ars formalis ꝛ gn̄alis in oibus teris

Opin
docto

doctores improbāt gregoriū.

arguendi. ideo circa hoc videndum est: et licet de hoc diffuse tractent Adam ⁊ Grego. ego tñ volo explicare vnũ breuẽ modũ michi placentẽ: et apparentem inter omnes formalioꝛẽ. ¶ Prio quo primo notãdũ est ꝙ regꝶa per quã tenẽt oẽs boni sillogismi ex cõibus terminis est dici de omni vel dici de nullo sicut dicit pꝶus primo priorũ immo addunt aliqui ꝙ etiã per hanc regulam equaliter regulantur boni sillogismi expositoꝛũ: qꝛ lz aliã ibi exprimat Aristoteles. s. hanc ꝙ medio existente hoc aliquid id est sufficiẽter ꝓprio necesse est extrema ꝓiungi. tamen talis medi⁹ termin⁹ sic existẽs sufficienter ꝓprius equiualet medio iurta regulaz de dici de omni/ vꝶ de nꝶlo distributo. ꝶ bi gratia iste hõ currit iste hõ disputat. ergo disputans currit. Oportet em̃ si iste sillogism⁹ sit expositorius ꝙ ista ꝓpõ iste hõ currit valeat istam quicq̃d ẽ iste homo currit. Et ita ꝓportionabiliter de secũda. alias nõ esset bon⁹ discursus vt patet. qꝛ imaginato ꝙ natura hũana eẽt entitas realis communis omnib⁹ hominibus indiuiduis nõ seq̃retur hec natura cõis ẽ sortes. hec natura est plato. ⁊ sortes ẽ plato Et ratio est qꝛ ista hec natura est plato nõ eq̃ualet isti oẽ qõ est hec natura ẽ plato ⁊ oꝛis sillogismus perfectus de se euidens regulatur vere vel per eq̃ualentiã per dici de omni aut ꝺ nullo q̃cq̃d tñ sit de illo qõ hic dictũ est de expositorio sillogismo tñ de alijs hoc est certum

A Opinio doctoꝝ.

B ¶ Secũdo notandũ est quid est dici de omni ⁊ dici de nullo siue sillogismum per ista regulari. vnde dico ꝙ dici de omni est qñ nichil est sumere sub subiecto de quo nõ dicatur ꝑdicatum et sillogismus regulatur per dici de omni qñ componitur ex premissis et cõclusione in modo et figura dispositis et per ꝑmissaz vniuersalẽ denotatur ꝙ nichil sit sumere sub subiecto. de quo non dicatur predicatum. ¶ dici de nullo est qñ nichil ẽ sumere sub subiecto de quo non remoueatur predicatũ ⁊ sillogismus regulatur per dici de nullo quando componitur ex ꝑmissis et conclusione dispositis in modo et figura/ et per premissã vniuersalez denotatur ꝙ nihil est sumere sub subiecto de quo non remoueatur predicatũ. solus ergo sillogismus sicut rꝶatus est bonus. ¶ Ex istis sequũ C tur aliqua. Primo sequitur ꝙ si in aliquo sillogismo accipiatur aliqua premissa vniuersaꝶ. que non denotet dici de omni si sit affirmatiua vel de nullo si sit negatiua ipsa non est sufficienter vniuersalis vniuersalitate req̃sita ad regulandũ sillogismum vt sit bonus de forma Secundo sequitur ꝙ si in aliquo sillogismo accipiatur premissa sufficiẽter vniuersalis sed tamen sub termino distributo sumatur aliquid pro quo non distribuitur ille terminus non valet sillogismus de forma patet clare. Tertio sequitur ꝙ sillogismi facti i secunda instantia ⁊ generaliter oẽs paralogism ex terminis cõmunib⁹ qui possunt fieri in hac materia peccãt ex eo qꝛ non regulantur per dici de omni aut de nullo ⁊ hoc si premisse sint ve

re Qđ notanter addo qz in illis duobus paralogismis ꝑmisse possūt habere talē sensū ꝙ eēnt sufficiēter vniuersales ad regulandum sillogismuz per dici de omni aut dici de nullo sed tunc non essent vere. sed iste modus dicendi declarabitur in solutione tertie instantie. Si aūt ꝑmisse sint vere patet satis ꝙ nō regulātur ꝑ dici de oi aut de nullo qz ꝯclusiões sūt falsę. ſz positio fidei nō habet ꝯcedere ꝙ ex veris seq̄tur fl'z. nec hz negare sillogismū bñ regulatū. ꝙre. ꝛc̄. Quarto sequit in ꝓdictis paralogismis seu in q̄buscūq; alijs i hac materia fieri ꝯsuetis ꝙ nulla ꝑmissa ē simpl'r ꝛ sufficienter vniuersalis. pz qz nl'la denotat sufficienter dici de oi/vl' de nullo vt pz ex dict'. Et hoc si ꝑmisse sint vere. Quod addo ꝓpt cām tactā ꝛ inferius declarādā. et sic ptz solutio illoz paralogis-
D moz. ¶ Sed hic videdū ē/ ꝛ declarādū q̄d sit ꝓpō sufficiēter ꝛ simpl'r vniuersalis ꝛ quale distributiuū requirit ad hoc ꝙ ꝑ eā sillogism⁹ regulet dici de oi aut de nullo in oib⁹ teris / siue in creaturis/ siue in diuis. Unđ ꝑ isto distinguēdū ē ꝙ ꝓpō vniuersal'ē dupler q̄dā ē in qua de forma subiectum simpl'r distribuitur (id est) per quaz denotat ꝙ de q̄cūq; đr subiectū de eodē đr predicatū si sit affirmatiua sicut dicēdo ois res que ē. a. ē. b. vel q̄cq̄d est. a. est. b. Alia est in q̄ de forma subiectū nō sit plenarie ꝛ simpl'r sed fm quid distribuit vt ista oē a. est b. Prima ꝑt vocari vniuersal' simpl'r. Scđa vero vl'is secundū quid. Et ad primam vniuersalem sequit secunda ꝛ nō econtra. vt patet in diuinis: ꝛ licet in creaturis mutuo se inferant quia in eis nulla res est plures res ꝛ quelibet earū. si tamen aliquis cōcluderet aliquā creaturā esse plures res ꝛ quamlibz illaꝝ hēret ponere inter eas differētiā ideo differūt de forma. Prima ǧ vniuersalitas siue distributio req̄ritur ꝛ sufficit ad hoc ꝙ sillogismus regulet ꝑ dici de oi aut de nullo sed nō scđa ꝛc̄. ¶ Ex hoc sequuntur aliqua. Prio sequitur ꝙ licet ista signa ois et nullus sint sufficientia distributiua ad faciendū ꝓpōnē vniuersalem fm quid nō tamen ad faciendū eā vniuersalē simpl'r ꝛ de forma. pz qz hz sufficienter distribuant terminū supponentem pro creaturis que sunt aut esse pñt non tamen sufficienter distribuūt terminū eēntialē i diuinis nec est euidens vtrū sufficienter distribuāt in creaturis. vt patet ex dictis in scđo articulo et per ꝯńs non sūt sufficiētia distributiua de forma. Et hoc capiendo illa fm vsū cōiter consuetū. Qđ notāter addo ꝓpt illa q̄ dicā in solutiōe tertie instātie Scđo sequit ꝙ ista signa cōplexa ois res q̄ est/ vel nulla res q̄ est/ aut eis eq̄lentia sūt sufficientia distributiua ad faciēdū ꝓpōnē vniuersalē simpliciť de forma patet ex dictis. ¶ Sz contra ois res q̄ est pr̄ est pr̄. filius est res q̄ est pater. ergo filiꝰ est pater. ꝑmisse sūt ꝛe ꝛ ꝯclusa. vt ptz ꝛ subiectū maiorus est distributū ꝑ hoc signū omnis res que est. ¶ Ad hoc rñdet ꝙ ibi istđ signū omnis distribuit hoc totū res q̄ est pater quod ē sub-

Instantia

Solutio.

iectum propositionis et sumendo sub illo nõ regulat per dici de omni quia tũc solum omnis est ibi signũ quod non sufficienter distribuit vt dictũ est: sic aũt fit ibi subsumptio quare nõ valet discursus. ſz tamẽ in p̃dicta ꝓpositione est aliud signum scz hoc totũ omnis res que est. qđ distribuit solũ illũ terim pater. qui est subiectũ distributois de qua hic loquimur: ⁊ per ꝓns sũptio debet fieri sub illo alias ſb iectum distributionis maioris non erit predicatũ minoris qꝛ ḡ in minori predicti paralogismi iste terminus pater non est predicatum sed hoc totũ res que ẽ pater sequitur ⁊c. ¶ Ex his patet contra greg. ꝙ ipse insufficienter soluit illum paralogismũ quia ipe assignat causam defectus eo ꝙ maior non est sufficienter regulata. cum dicitur. omnis res que est pater ⁊ẽ. sed oportet secundum ipsum dicere omnis res q̃ est res que ẽ p̃ est pater. aliter maior non ẽ sufficiens pro prima figura. vnđ ex hac solutiõe sequitur ꝙ nõ possem⁹ bene regulare sillogismũ in diuinis nisi faceremus maiorem falsam in prima figura. vt pater qđ tñ est absurdũ. ¶ Ulterius apparet cõtra adã ꝙ ipe frustra laborat soluere paralogismos per circunlocutionẽ alicuius termini additi cuz medio sicut est hec circunlocutio idem patri / vel idez deitati / vel id qđ est idem: vt dicendo omne idem patri est pater filius est idẽ patri. ergo filius est pater. quia secundum aliquos premisse sunt vere et conclusio falsa. Quicqđ tñ sit de hoc siue maior sit vera siue falsa. tñ alius modus videtur formalior ꝙ ꝫ illum nõ opz se implicare in talibus circunlocutionibus q̃ videtur oino voluntarie nec aliquo modo pertinere ad formam sillogismi ⁊ꝛc. Tertio sequitur ꝙ non ẽ nobis euidens ꝙ istud distributiuum omnis res q̃ est tñ distribuat quantum dici de oi requirit. patet quia si aliquis poneret ꝙ de⁹ posset facere ꝙ eẽnt due creature. b. ⁊. c. et tamẽ ꝙ a esset. b. et non esset. c. sed esset. b et. c. licet ista positio esset falsa tamen non esset euidenter impossibilis vt patet ex dictis in secundo arti. immo quidã mgr̃ simule concessit de xp̃o scz ꝙ xp̃s erat due nature et erat natura diuina et non erat natura hũana ⁊c. Sed tunc patet ꝙ q̃cunqꝫ res q̃ est a. est b. ⁊ tamẽ aliquid est sumere sub subiecto de quo non dicitur predicatum quia b ⁊. c. sunt a. et tñ b. ⁊ c. non sunt b. vt patet in casu. ⁊c. Unde ptz ꝙ ad distributionem euidenter bonã requirit illđ distributiuũ q̃cunqꝫ res q̃ est et q̃cunqꝫ res q̃ sunt. Apparet in p̃dicto casu. qꝛ tũc nichil est sumere subiecti ⁊c ¶ Quarto sequit ex istis mun⁹ rigorosa regulatio sufficit ad saluãdũ positionẽ trinitatis q̃s requirat ad hoc ꝙ saluetur euidenter dici de oi etiã in creaturis. pz ex p̃dicts. qꝛ istđ distributiuũ q̃cũqꝫ res q̃ ẽ sufficit i materia trinitatis. ſz nõ sufficeret i aliq̃ casu imaginabili in creaturis qui casus licet sit impossibilis. tamen nõ est euidẽs. quare ⁊c. Et sic patet ad scđm instãtiã et ad oẽs simles ⁊c. ¶ Ad tertiam principalẽ instantiã q̃ est de

A Cõtra gregorium.

B ad ꝫ am.

C

D

ꝙsequẽtiꝫs ꝙuersiuis. notandũ est ꝙ ista ꝓpositio negatiua nulla essentia diuina generat. põt exponi dupliciter. Uno modo sic: essentia diuina nõ generat ⁊ nulla res est essentia diuina q̃ generet ⁊ sic est vniuersalis simpliciter ⁊ valet ad regulandũ sillogismũ ꝑ dici de omni ⁊ ad faciendũ oñam ꝙuersiuã: sed sic ipsa est falsa. Alio modo potest sic exponi essentia diuina nõ generat nec est aliqua essentia diuina q̃ generet ⁊ sic nõ est vniuersalis simpliciter sed tm̃ scm̃ quid ⁊ est vera sed nõ valet ad sillogisandũ: ⁊ ꝑ ꝙñs nec ad ꝙuertendũ licet in creaturis nõ sit dare simile qr nõ est talis
E res. ⁊c. ¶ Secundo notandũ ꝙ etiaꝫ illa ꝓpositio affirmatiua omne generãs est essentia diuina potest similiter dupliciter exponi. Uno modo sic aliquod generans est essentia diuina ⁊ nulla res est generãs quin sit essẽtia diuina ⁊ sic est simpliciter vniuersalis ⁊ vera ⁊ potest ꝙuerti in istã. aliqua essentia est generans. i. res generãs capiẽdo ly generans substantiue a parte ꝑdicati sicut a parte subiecti. ſz licet ista vniuersalis sit vera tm̃ aliqua alia ꝙsimilis sic exponẽdo esset falsa sicut ista ois essentia diuina est pater vt notũ est. Alio modo potest sic exponi aliquod generans est essentia et nullũ est generãs qui sit essentia. ⁊ ꝙsimiliter illa. ois essentia diuina est pat. ⁊ sic nulla est simpliciter ⁊ sufficiẽter vniuersalis ad sillogisandũ vl ad ꝙuertẽdũ de forma. Icz gr̃a materie valeat in creaturis sic ꝙ nunq̃ ex ꝟo sequit falsuz ꝓpt̃ causã iam sepe dictaz. sed si deus faceret vnã rem esse plures res ⁊ quãlibet illaꝝ ꝙtingeret in creaturis sicut in diuinis ⁊ sic ptz ad illas ꝙsequentias ꝙuersiuas ⁊ pari modo ad omnes alias. Ex istis patz vn⁹ breuis modus et vtilis respõdendi ad oẽs paralogismos ꝑ distinctionẽ ꝓpositionũ vniuersaliũ modo iam dicto qr scm̃ vnũ sensum talium ꝓpositionũ hoc signũ ois equivalet huic distributiuo ois res que est. ⁊c̃. Et nullus nulla res que est. ⁊c̃. ¶ Et si quer̃ quem F ꝑdictoꝝ sẽsuũ faciũt ille ꝓões de virtute ꝟmonis Ad hoc põt dici ꝙ exercitat⁹ in materia trinitatis tales ꝓpositiones sunt eq̃uoce nisi aliquis sit qui semp velit eis vti in vno sensu et non in alio. nõ exercitatis autẽ videtur prima facie ꝙ faciant scm̃ sensum ⁊ videt̃ vsus cõmunior. Sic ergo ptz quomodo positio trinitatis põt sustineri sine bone ꝙñe negatione. ⁊ hec de tertio articulo. ¶ Ad rationes prĩ G cipales. Ad primã nego ãtece- Ad ꝓmuz
dens: vt ptz ex tertia ꝙclusione ꝓncipale.
primi articuli. Et ad ꝓbationẽ dico ꝙ ymaginari mꝫtipliciter potest capi. Uno modo idem est qđ mente ꝙcipere. et isto modo nõ solũ ꝟa sed etiã ipossibilia ⁊ ꝙtradictoria possũt ymaginari qr nõ est aliud qđ mente formare aliquã ꝓpositionẽ. Alio modo idẽ est ꝙ mente formare aliquã ꝓpositionẽ cũ apparentia ꝙ ita sit/ vel cũ apparẽtia ꝙ nõ sit repugnantia quin ita possit esse ⁊ isto modo dicunt multi ꝙ ꝙtradictoria nõ possunt ymaginari. Sed sic loquẽdo ꝙcedo ꝙ posito de trinitate est ymagi-

nabilis a viatore. Uñ Augustinus loquens de ipsa primo de trinitate. Adorak inquit: credik ⁊ intelligitur. Et si alique auctoritates inueniank dicere q ipsã ymaginari aut capere nõ possumus intelligendũ est q nõ pfecte ⁊ clare sed tñ ipfecte ⁊ enigmatice. ⁊c. Ad scdam et tertiam ptz ex secũdo ⁊ tertio articulis. Et hec de questione. ⁊c.

¶ Questio sexta de materia trinitatis ⁊ psonalis distinctiõis.

A Utrũ aliq distinctio sit ponenda i deo alia a psonali. argr primo.

Circa materiam trinitatis et psonalis distinctionis. Et ad maiorẽ declarationẽ pcedentis questiõis quero adhuc vtrũ aliqua distinctio sit in deo ꝓcedenda: alia a distinctione reali triũ psonarũ in vna essentia. ¶ Arguit pmo q sic q aliqua est distinctio in deo inter essentiã et psonã siue ꝓprietatẽ psonalẽ ⁊ illa non est distictio realis. igit. ⁊c. ꝓña ptz ⁊ minor apparet q essentia est psona siue ꝓprietas psonalis ⁊ simuliter ecõtra. sed maior ꝓbat q de essentia ⁊ psona sine proprietate psonali verificãtur cõtradictoria ex natura rei ergo non oino idẽ ex natura rei ꝓña videtur nota sed assumptũ ptz q essentia nõ generat et pater seu paternitas generat simlit est essentia cõmunicabilis sed psona siue ꝓprietas psone non est communicabilis quare. ⁊c.

2. argr. ¶ Secũdo sic aliqua est distinctio in deo inter pfectiões attributales: ⁊ pfectionũ attributalium ad diuinã essentiã et illa nõ est distictio realis. igitur. ⁊c

ꝓña ptz. ⁊ minor similiter appa ret. Quia quicquid est pfectio attributalis est diuina essentia ⁊ simliter econtra. sed maior ꝓ batur qua secundũ Augustinũ 15. de trinitate. ca. 5. oẽs diuine perfectiones sunt equales sed equalitas non est nisi inter aliqno modo distincta. Similiter essentia diuina est fundamentũ oĩm pfectionuz attributaliũm. nulla autẽ talis pfectio est fundamentũ oĩm pfectionũ: qr nõ sui ipsius ergo inter essentiam ⁊c. ¶ Tertio aliqua est distinctio in deo inter ideas rerũ proz. argr. ducibilũ ⁊ illa nõ est realis. igr ⁊c. ꝓña ptz ⁊ minor apparet. qr in deo nulla distictio realis cõceditur nisi inter personas' sed maior ꝓbatur: qr scdm Augustinũ. 83. q. 46. alia ratione conditus est homo alia ratione cõditus equus ⁊ per istas rationes intelligit ideas in deo vt ptz ibidem. quare. ⁊c. ¶ In oppositum arguitur qr scdm cõmunẽ regulam Anselmi. In diuinis oia sunt vnũ vbi nõ obuiat relatiõis oppositio sed solũ inter psonas est relationis oppositio ⁊ ꝓsequens distinctio. quare. ⁊c. ¶ In ista questiõe iuxta materiã truz argumentoz erunt tres articuli. In primo videbik vtrũ in deo sit aliqua distinctio inter essentiã ⁊ psonas siue proprietates psonales. In secũdo videbitur vtrũ in deo sit aliqua distinctio inter essentiã ⁊ suas perfectiones attributales. In tertio videbitur vtrũ in deo sit aliqua distinctio inter essentiã ⁊ ideas siue rationes causales ⁊c. ¶ Quantũ ad primũ. Primo premittam tres suppositiones.

In oppositum.

Decisio q stionis.

B Prim⁹ articulus.

Secūdo ponā tres ꝯclusiones. Tertio obijcīā per aliquas rationes. Circa primū punctum sciendū est ꝙ quadruplex pōt ymaginari distinctio quedam essentialis que est pluriū essentiaꝝ quaꝝ vna nō est alia. Alia realis que est pluriū reꝝ quaꝝ vna nō est alia. Ois autē distinctio essētialis est realis. sed nō econtra: qr licet ita sit in creaturis nō tamē in diuis vbi plures res sunt vna indiuisibilis essentia ꝛ scōm aliquos nulla ē vel esse pōt distinctio nisi essentialis vel realis. qr nō videtur eis ꝙ sit ymaginabilis distinctio nisi inter extrema que sint plures essentie vl̄ realitates distincte. sed scōz alios est quedā distinctio formalis: ꝛ alia distinctio ex natura rei siue modalis. quaꝝ neutra est inter extrema que sint necessario plures res sed possunt esse eadē res ꝛ talē ꝯcedūt aliqui esse in deo inter essentiā ꝛ psonam. Aliqui inter essentiā/intellectū/ꝛ voluntatē sapientiā/ꝛ bonitatem. et sic de alijs. Aliqui etiā iter ideas. ꝛc. Sed vtrū talis distinctio sit ponenda ꝛ qualiter intelligenda. patebit postea. ¶ Tūc ad ppositū sit prima suppositio ꝙ essentia diuina nō distinguit realiter a psona nec ecōtra. Patet: quia aliter esset quaternitas in diuinis p declarationē ecclesie. ꝓña ptz. Item ptz per regulā augustini ꝙ deꝰ est: quicquid habet ex sua simplicitate excepto ꝙ vna psona habet aliā et tamen nō est illa. Itē ptz per regulam Anselmi supradictam. Secunda est ꝙ essentia diuina nō differt realiter a relatione seu personali proprietate: nec ecōtra: ptz sicut p̄cedens. Tertia est ꝙ persona diuina ꝛ relatio siue p̄sonalis proprietas non distinguntur realiter patet. quia vere dicitur ꝙ pater est paternitas. et econtra et sic de alijs. Et istud sequitur ex duabus primis suppositionibus et posset probari eisdem rationibus vt ptz satis. ¶ His p̄suppositis sit hec prima conclusio ꝙ essentia diuina tam idem est persone vel relationi siue personali proprietati q̄ idem est sibijpsi. Probatur quia tam idem est. ꝛc. ꝙ sicut propter identitatem essentie ad essentiam verificatur ista essentia est essentia: sic propter identitatē essentie ad psonā verificatur ista essentia est psona. ꝛc. vt ptz ex suppositionibꝰ premissis. ꝛc. Secundo ꝓbatur: qr eadē idētitate: qua essentia est essentia eadem identitate essentia est psona. ꝛc. Tertio ꝓbatur qr si essentia esset vna psona et nō plures clarū est ꝙ ipsa esset tam idem psone q̄ idem esset sibijpsi: sed modo non minus est idem psone q̄ tūc foret: qr non minꝰ videtur esse idē vni psone p hoc ꝙ identificatur alteri p̄sone. quare. ꝛc. ¶ Secūda cōclusio est ꝙ inter essentiā et psonā vl̄ relationē siue ꝓprietatē personalē nō est aliqua non idētitas quā ꝓprie debeamus vocare distinctionē formalē. Probatur primo ex predicta cōclusiōe qr inter essentiam et essentiam nulla est omnino non idētitas ꝛc. ergo nec inter essentiā ꝛ personam. ꝛc. Secundo probatur quia inymaginabile est ꝙ sit aliqua non identitas siue distin-

C Prima cō clusio.

D 2.ꝯ clusio

ctio nisi plurium et ymaginabi lis est pluralitas nisi reruz: qđ patet de diuinis psonis. Unde minimã distinctionem quã po nit ecclesia posse stare cũ sũma simplicitate diuina ponit realẽ et inter res videtur autem pro babile ꝙ ecclesia firmiter cre dens in deo summã esse simpli citatem ꝛ vnitatem si minorem distinctionem vel non idẽtitatẽ potuisset ymaginasse ꝓ realez illam ad min⁹ apparenter obui andum diuine simplicitati diui nis psonis attribuisset quare illa non videtur possibilis. ꝛc. Tertio probatur: quia proprie loquendo de distinctione: sicut sequitur. a. et. b distingũtur re aliter. ergo sunt distincte realitates. sic sequitur. a. et b. distin gũtur formaliter. ergo sunt di stincte formalitates. sed essentia ꝛ psona et cetera nõ sunt distin cte formalitates: ita scilicet ꝙ sint vna res non tamen eadem formalitas. sed multe formali tates siue rationes aut pfectio nes formales ex natura rei seu quouis alio noie nominẽtur qđ patet: quia realitas ꝛ formali tas essentie sunt oĩmode idem: sicut realitas est idem sibỹpsi. Et similiter realitas persone aut relatiõis. ꝛc. igitur sicut nõ est alia realitas essentie a rea litate pone. ꝛc. sic nec erit alia formalitas. ꝛc. ꝙsequẽtia patz: et ãtecedens patet. quia aliter esset processus in infinitum in formalitatibus. Sic ergo patet ꝙ essẽtia ꝛ persona ꝛ cetera nõ distinguñt formaliter: nec etiã distinguntur realiter. Aliqui enim ponunt inter istas diffe rentiam: sed nõ curo. ꝛc. Si vero dicatur ꝙ sicut ymaginabile ẽ plures res esse vnaz essentiam: sic est ymaginabile plures for malitates esse vnam rem ꝛ non plures: dico ꝙ siue hoc sit yma ginabile siue non tamen no pro pter hoc sequitur in proposito ita esse. Potest tamen dici ꝙ nõ est ymaginabilis pluralitas ni si rerum. primum autem yma ginatur ꝛ firmiter deo reuelan te creditur. sed secundum: et si ore dicamus non tamen intelli gamus. ꝛc. ¶ Tertia conclusio z. ꝯclusio. est ꝙ inter essentiam et perso nam vel relationem siue propri etatem personalem est aliquis modus non identitatis quam large: ꝛ ad bonum sensum pos sumus vocare distinctionẽ for malem. Probatur sic quando cũq; aliqua supponunt pro eo dem omibus modis quicquid competit vni competit alteri: nec possunt de eis verificari cõ tradictoria nisi aliqnis modus dicendi logicalis aut gramma ticalis hoc impediat. sed posito ꝙ iste terminus pater vel pa ternitas haberet omẽs modos grammaticales aut logicales eosdem seu consimiles. quales habet hoc nomen essentia seu deitas. adhuc esset hec vera es sentia est filius et similiter hec pater non est filius. similiter es sentia est communicabilis ꝛ pa ternitas non est communicabi lis. ergo cum idem affirmetur de essentia et negetur de patre et paternitate nec hoc contin gat propter diuersitatem mo doz grãmaticaliũ et logicaliũ ergo hoc est propter aliquẽ mo dum non idẽtitatis inter illud qđ significatur ꝑ essentiam ꝛ il=

lud quod significatur p patrem ⁊c̄. Et per ꝯns inter essentiam ⁊ patrē ex natura rei est aliquis modus non idētitatis. ¶ Scdo ꝯfirmatur ratio ꝙa capio istas essentia est filius pater est filiꝰ aut subiectū in vtraqz ꝓ eodez oībꝰ modis ex parte rei supponit aut non. Si sic ergo cū idem sit p̄dicatuz vtriusqz vel vtraqz erit vera vel neutra. ꝯsequens est falsuz. sed ꝯsequentia patet qz aliter non' apparet rō quare vna sit vera et nō alia. Si nō habetur ꝓpositū. ¶ Tertio sic. ꝙa qñ aliqua noīa idem significāt oībus modis et habent omnes ꝯsimiles modos significādi. illa vere sunt synonima. quia aliter non pōt assignari qualiter aliq̄ noīa sint synonima. Igit̄ si ista nomina eētia et paternitas significent idē, oībus modis ex pte rei cū habeant oēs modos significandi ꝯsimiles et si non habeant qđ tñ nō videt posse assignari volo tñ ꝙ habeant qz hoc est ad placituz sequitur ergo ꝙ nō ꝙe erūt noīa synonima. Tūc sic qñcūqz aliqua nomina sunt synonima q̄cq̄d verificat̄ de vno sumpto significatiue seu ꝓsonaliter verificatur etiā de reliquo sumpto similiter. igitur si hec sit vera eētia est filiꝰ et hec: filius est paternitas qđ est manifeste falsū. ¶ Iste sunt in virtute rationes ocktaz ad ꝓbandū ꝯclusionem p̄dictā. Sed ꝯtra predictā ꝯclusionez arguitur ꝓmo sic qz sicut q̄cūqz distingūtur realiter sunt plures res sic quecūqz distingūtur formaliť sunt plures formalitates. ergo si eētia ⁊c̄. eētia et paternitas sūt plures formalitates eiusdem rei qđ est contra supradicta. Unde roboratur ratio sic. ꝙa distinctio essentialis est distinctio eētiarum ⁊ distinctio realis est distinctio rerum et distinctio rōnis distinctio rōnum et distinctio materialis distinctio conditionū materialium. ergo etiam distinctio formalis est distinctio rationū formalium seu formalitatuz quare sequitur ꝓpositū ⁊c̄. ¶ Secundo sic sicut se habet distinctio realis ad distincta realiter ⁊ sicut distinctio rationis ad distincta ratione. ita distinctio formaliter: sed quandocūqz aliqua distingūtur realiter vel ratiōe. nō tantū contingit dicere ꝙ vnum nō est realiter aliud/ vel non est fm rationem aliud ꝙz etiā cōtingit vere dicere ꝙ vnuz non est aliud. ergo si eētia et relatio distingūtur formaliter non tantū erit verum dicere ꝙ essentia non ē formaliter relatio: sed etiaz ꝙ essētia non est relatio. Unde etiā inter illa q̄ distinguntur materialiter vnum nō est aliud. ergo similiter ⁊c̄. ¶ Tertio sic quia posita tali distinctione formali nō poterit haberi distinctio realis personarum sicut ex distinctiōe rationis inter aliqua nō potest haberi distinctio quecūqz ex natura rei ergo sicut aliqui arguunt ex distinctiōe ex natura rei ipsaꝝ personarū. distinctionem ex parte rei inter eētiam et relationem. ita ex distinctione reali personaꝝ ꝯtingeret arguere distinctionē realē inter eētiaz et relationē. ¶ Quarto sic sicut de eodez formaliter non possūt contradictoria verificari formaliter. sic de eodem realiter non contingit contradictoria realiť

B arguit. 1.

2. arguit.

3. arguit.

4. arguit

verificari. igitur ad hoc ꝙ essentia sit realiter cõmunicabilis et relatio nõ sit realiter cõicabilis nõ sufficit ꝙ eẽntia et relatio non sint idem formaliter sed requiritur ꝙ non sint idẽ realiter. et sic contra conclusionem ꝛc. ¶ Pro solutione predictoꝝ et amplioris conclusionis declaratiõe sũt aliqua premittenda. Notandũ est ergo ꝙ distinctio siue distingui ex natura rei potest intelligi dupliciter. Uno modo ꝓprie. ꝛ tũc distinctio ex natura rei nõ est nisi plurium realitatũ quaꝝ vna non est alia. de tali distinctione loquitur secunda cõclusio. Alio modo improprie qñ scilicz aliqua res ẽ plures res et quelibet illarum et tũc ipsa que est plures res et illa res que est ipsa que nõ est plures improprie dicũtur aliquo modo distingui ex natura rei ꝗa de ipsis ex natura rei possunt contradictoria verificari et de tali distinctione improprie dicta loquitur tertia conclusio. et potest vocari distinctio formalis quia noĩa significãt ad placitum. ꝓmo modo nulla res distinguitur ab aliq̃ quod est ipsa. et sic eẽntia non distinguitur a persona vel relatione ꝛc. sed bene secundo modo qr essentia est realiter ꝑsona et ipsa est plures res et non persona. ꝛ sic ponitur ꝛclusio predicta. Ex B hac distinctione sequũtur aliq̃. ¶ Primo sequitur ꝙ talis distictio formalis nũq̃ est nisi ratione distinctionis realis. patz ꝗa non est nisi vbi sũt distincte tres: que tamen sũt vna res ꝛc. ¶ Secundo sequitur ꝙ talis distictõ formalis nũq̃ ẽ i creaturis patet qr ibi nunq̃ vna res est plures et quelibet earum sed bene in diuinis nec est ibi concedẽda nisi vbi credita nos cõpellunt. quare ꝛc. ¶ Tertio seqtur ista C regula ꝙ quãdocũq̃ aliqui termini dicuntur de seinuicem cõuertibiliter: et hoc conuersione non regulata per hoc distributiuum quicquid vl' ois res que est tunc de ipsis significatiue sũptis verificatur distigui formaliter et nunq̃ aliter. ꝓz ex diffinitiõe ꝗd nominis ꝛc Exemplũ primi omnis essentia diuina est paternitas: et omnis paternitas est essentia diuina et sic isti termini dicuntur conuertibilit non tamen conuersione regulata ꝙ quicquid est: quia licet ꝗquid est paternitas sit essentia non tamen econtra ideo essentia ꝛ paternitas distigũtur formaliter. Exemplum scdi mẽbri quicquid est essentia diuina est deitas et econtra. Ideo essẽtia diuina ꝛ deitas nõ distingũtur D formaliter. ¶ Quarto sequitur ex predicta regula ꝙ vna persona diuina non distinguitur formaliter ab alia nec persõa a relatione seu personali proprietate vel ecõtra. ¶ Prima pars patet quia vna persona nõ est alia modo ad hoc ꝙ. a. ꝛ. b. distingũtur formaliter requiritur ꝙ. a. sit. b. vt patet ex quid nominis. ¶ Secunda patet qr quicquid est pater est paternitas ꝛ econtra ꝛ ita est de alijs ꝑsonis ꝛ relationibus ꝛc. quare ꝛc. Si vero dicatur paternitas est in patre et pater non est in patre ergo aliquo modo distigũtur Respondeo ꝙ omnis propositio cõposita ex terminis istis pater ꝛ paternitas in qua ꝑdicatur ver

bum quod est nota distinctiõis est falsa de ꝟrute sermonis licz possit eẽ vera ad bonuz sensum cõmuniter loquentũ. talia autẽ ꝟba sũt sicut habere/ ꝯstruere/ esse in/ ⁊ hmõi. Ideo dico ꝙ paternitas nõ est i patre sz magis est i filio scz per circũincessionẽ. Ad bonũ sensum tamẽ ꝯcedit ꝙ paternitas est in pre et nõ in filio est pater. Sed de hac materia magis alias videbiꝫ. ¶ Vis premissis respõdetur ad predictas rationes. ¶ Ad primam negatur consequentia ⁊ dico ꝙ non sunt cõcedende plures formalitates propter rationem supradictam quia esset processus in infinitum in formalitatibus. Ideo concedo ꝙ essentia diuina seipsa sine omni distinctione a parte sui est eadez realiter cũ relatione ⁊ distinguitur formaliter ab eadem nec aliquo conuenit et alio differt. nec distinguitur formaliter per aliquam formalitatẽ nec oportet ꝙ sicut distinctio realis est distinctio rez ⁊c. ꝙ etiam distinctio formalis ꝺ qua loquimur sit distictio formalitatũ. et sic patet ad rationẽ ¶ Ad scãm negatur assũptum ꝙ sicut se habet distictio realis ad dicta realiter sic formalis ad dicta formaliter ⁊c. quia vt ptz ex dictis distinctio formalis ꝓsupponit idẽtitatem realẽ. Ideo ꝟtus in aliis distinctionibus contingat vnum negare ab alio non tamen in ista ⁊c. Nõ est etiam simile de distinctione materiali et de ista formali. qz hic non sumitur formaliter vt distinguitur contra materialiter: nec distinctio formalis est formarũ seu formalitatum: sicut materialis materiaꝝ ⁊c. Ad ẗiã ꝯceꝺo ꝙ ex sola dictõe formali nõ ꝯtingit hẽre dictionẽ realem a priori et ideo ex sola distinctione formali essentie relationis non concluditur distinctio realis personarum a priori: sed ecõuerso ex distinctione reali personarum et identitate essẽtie cũ personis ⁊ relationibus. cõtingit arguere distinctionẽ formalem essentie et relationis. et sic distinctio realis trium personarum non est quia essentia et relatio distinguntur formaliter sed magis ecõtra vt patet ex dictis quare ⁊c. ¶ Ad quartã dico ꝙ nõ est simile: quia idẽtitas formalis nullaz compatitur nõ identitatem vel distinctionem ⁊ ideo nullo modo permittit verificationem contradictoriaꝝ sed identitas realis compatitur aliquam nõ identitatem vel negationem alicuius modi identitatis ideo aliquo modo eã permittit ⁊c. Si vero hic queratur an debeat concedi ꝙ distinguntur formaliter. ¶ Et videtur ꝙ non quia cuz formaliter nõ sit determinatio distrahẽs vel diminuens sequitur distiguiꝫ formaliꝫ ergo distinguiꝫ. ¶ Scõo contra dictio est via potissima ad ꝓbãdum distinctionẽ realem ergo si de eẽntia et relatione verificentꝫ contradictoria sequitur ꝙ distinguntur realiter. ¶ Tertio realitas est in plus ꝯꝫ formalitas et per ꝓns etiã realiter in plus ꝯꝫ formaliꝫ ergo hic arguitur ab inferiori ad superius distinguitur formaliter ergo realiter. a. ẽ formalitas ⁊c. ¶ Ad hoc respõdetur vnde ad primũ quicquid sit dicẽdũ de virtute sermonis.

Ad primã.

Ad scõaz.

Ad tertiã

Ad ꝗrtaz.

Questio.

Arguiꝫ.

Secundo

Tertio

so. ad. ı.

dico tamen q̄ ad bonũ sensuz ꝛ ad intellectum supradictum potest ꝓcedi q̄ distingũtur formaliter ꝛ negari ꝓña ergo distigũtur/ qz distinctio formalis vt dea loquimur non est distinctio loquendo simpliciter et proprie nec destingui formaliter vt hic sumitur est simpliciter distigui: ꝛ sic ly formalis/ ꝛ ly formaliter est determinatio distrahens/ vl diminuens respectu distinctionis ꝛc. ¶ Ad secundum dico q̄ cõtradictio est via potissima ad ꝓbandum distinctionem realez quãdo ita est q̄ negatio est simpliciter ita q̄ per nullam circũlocutionem potest alterum contradictoriorum verificari de illo a quo negatur. sed quando bene verificatur tunc solum est via ad probandum distinctionẽ formalez. Et sic est in proposito: quia cuius hec sit vera negatiua paternitas nõ est communicabilis tamen hec affirmatiua est vera. paternitas est illa res que est communicabilis et ita de alijs in proposito et hoc solum contingit in diuinis vt dixi ¶ Ad tertiũ dico q̄ nec formaliter est inferi⁹ ad realit nec formalitas ad realitatem vt de formalitate hic loquimur vt quando dicitur essentia et relatio distinguntur formaliter. ly formaliter est ibi vnum purum sincathegoreuma sicut est per se/ vel necessario/ vel contingenter/ vl omnis. ꝛ sic de alijs. Et ideo nõ plus est formaliter inferius ad realiter q̄ per se aut contingenter ad realit nec formalitas ad realitatem q̄ persitas aut necessitas ad realitatem. Et si dicatur sine formalitas sit inferius ad realitatem siue non tamẽ hec est vera omnis formalitas est realitas: ergo eodẽ mõ omnia distincta formaliter sunt distincta realiter. ¶ Respõdeo q̄ hec non debet concedi proprie loquendo omnis formalitas est realitas. quia formalitas sicut hic loquimur est quasi quedam conditio totius propositionis que nõ est proprie aliquod ens reale. Unde simile est sicut de necessitate respectu realitatis loquendo de necessitate que correspondet necessario. quando dicitur homo necessario non est asinus. hic enim est quedam necessitas: et tamen illa non est aliqua vera realitas quia tunc esset aliqua vera realitas et realis necessitas alia a deo sed illa necessitas est conditio totius propositionis. Uel forte magis proprie loquendo posset dici q̄ tales termini abstracti persitas/ necessitas correspõdentes aduerbijs siue sint cathegoreumatibus modificãtibus propositionem sunt termini ficti et pro nullo supponẽtes et ita de formalitate. ꝛ ceta. ¶ Si dicatur q̄ non loquimur de propositione/ sed de re/ et de formalitate que est ex parte rei Dico q̄ quis loquamur de re tamen loquimur mediante propositione: et ideo concedo q̄ essentia et relatio ex natura rei distinguntur formaliter tamen illa formalitas non est in re ex natura rei. sicut homo necessario est risibilis ex natura rei et tamen illa necessitas non est in re. ¶ Si ergo cum dicitur essentia non est formaliter relatio potest exponi q̄ non est pres

A Ad scõm. B Ad tertiã Justantia C Solutio.

dicatio formalis eēntia est relatio: qz nō conuertunt p hoc distributiuū quicqd ē vel oīs res que est z sic pñt intelligi supradicta. D

2. artic's

¶Quantū ad scām articulū in quo videndū vtrū in deo sit aliqua distinctio inter essentiā et suas pfectiones attributales. Primo premittā notabilia z terminoz declarationes. Scōo ponā respōsales 7 clusiones. Tertio arguā cōtra dicta per aliquas ratiōes. Circa primū notandū est ꝓmo qꝺ pfectio attributalis pōt accipi dupliciter vno modo ꝓprie ꝓ aliqua pfectione simpliciter diuina que est realiter deꝰ. Alio modo pro aliquo p̄dicabili vere de deo et de oībus tribus psonis diuinis diuisum z cōiunctum. Primo mō dico qꝺ non sunt plures pfectiones attributales sed tm̄ vna, et undistincta re z ratiōe q̄ proprie z de virtute sermonis nō debet dici eē in deo sed est oibꝰ modis ipsa diuina essentia vt patebit. Scōo modo dico qꝺ sunt plures pfectiones attributales vt ptz. E

¶Scōō notandū qꝺ pfectiones attributales scōo mō dicte non sunt ꝓprie loquēdo pfectiones diuine sed sunt q̄dam signa vel conceptus qui possunt p̄dicari vere de deo et magis debēt dici conceptus attributales siue noīa attributa q̄ pfectiones attributales. Unde ꝓprie loquendo differentia est inter attributa diuina: rationes attributales/ et perfectiones attributales. Nam attributa ꝓprie sunt noīa siue signa vocalia supponentia immediate pro pfectione diuina. sed rationes attributales sunt conceptus mentales predictis attributis correspondentes. sed perfectio attributalis est illud pro quo supponit immediate ratio attributalis. Ex his sequuntur aliqua. ¶Primo F sequitur qꝺ attributa diuina vl rationes attributales sunt plures z in multiplici differēcia. qz quedam huiusmodi signa iportant ipam essentiā diuinā affirmatiue z simpliciter absolute sicut essentia deitas. quedā affirmatiue tamen cōnotando aliqd aliud sicut predestinās/ creatū z̄c. quedam vero negatiue sicut immutabile/ incorruptibile. z̄c. Secundo sequitur qꝺ attributa diuina z ipe rationes attributales distinguunt essentialiter inter se z ab eēntia diuina pz clare ex dictis. Tertio sequitur qꝺ G attributa diuina loquendo pro prie nō distinguunt ratione. pz. quia sicut vnūquodqꝫ quod est realiter extra aiam est seipo formaliter ens et nō per aliquod extrinsecum. ita est vnū z a quolibet alio distinctū seipso nec p aliquod extrinsecum. z per consequēs circūscripta oīno qualibet rōne z quolibet opere intellectus talia attributa distiguūtur seipsis. Uerum est tn̄ qꝺ vna ratio attributalis ab alia distiguitur ratione qua seipsa. Similiter impropie loquēdo z ad bonū sensum attributa diuina distinguūtur ratione. i. eis correspondēt distincte ratiōes mētales z̄c. Quarto sequitur qꝺ attributa diuina vel rōnes attributales non supponūt pro pfectionibꝰ distinctis essentialiter vel realiter. pz ex dictis z similiter oēs doctores in hoc concordant sed differēter quia aliqui

tenent q̃ nec supponunt p̃ perfectionibus distinctis formaliter seu quomodocunq̃ aliter et hoc infra tenebo ꝛ p̃babo. Alij tenent q̃ p̃ distinctis formaliter ꝛ concedunt pluralitatẽ perfectionũ diuinarũ non tamẽ realiter sed solum formaliter distinctarũ sicut Scotus ꝛ suus cõmẽtator ille Joh̃es de rippa quaz opinionem inferius euidenter reprobabo. ¶ Tertio notandũ est q̃ differentia est inter perfectionẽ simpliciter ꝛ denoiationẽ pfectionis simpl'r. Unde perfectio simplicit cõmuniter describitur a doctoribus q̃ est illud quod est ·i quolibet melius ipm q̃z non ipm (id est) esse aliquale vel aliquid quod melius est eẽ q̃z non esse: sicut vita intellectiua ꝛc̃. Sed denoiatio perfectionis simpliciter est terminus vel conceptus supponens imediate pro tali perfectione. Aliqui autem vocant denoiationẽ perfectionis simpliciter perfectionem creataz que habet consimilem denoiationẽ cum perfectione diuina. Unde vitam vel itelligentiam diuinam ipsi vocant perfectionẽ simpliciter ꝛ vitam vel intelligẽtiam creatam vocãt denominationẽ perfectiõis simpliciter. Licet aũt hoc nõ possit reprobari. quia nomina significant ad placitum tamẽ proprie loquendo dico q̃ tam vita diuina q̃z vita creata debet dici perfectio simpliciter: ꝛ iste termin⁹ vita pro vtraq̃z supponens debet dici denominatio perfectionis simpliciter per nomen eñ res denominatur. quare. ꝛc̃. Ex hac distinctione sequuntur aliqua. ¶ Primo sequitur ista regula q̃ ad hoc q̃ aliquis terminus sit denominatio perfectionis simpliciter requiritur q̃ verificetur cõuertibiliter de quiditate rei siue essentia pro qua supponit: ꝛ hoc conuersione regulata per hoc distributiuum quicquid est: vel omis res que est. patet ex descriptiõe denoiatiõis pfectõis simpliciter q̃ aliter tales res non supponerent immediate pro perfectione simpliciter sicut apparet ex descriptione suppositionis immediate: data in precedẽti questione. Sed tamẽ non requiritur q̃ sic verificet cõuertibiliter de quolibet quod est illa essentia siue illa perfectio p̃ qua supponit: Uerbi gratia iste terminus vita diuina est denominatio perfectionis simpliciter quia quicq̃d est vita diuina est essentia diuina ꝛ econtra. sed tamen aliquid est essentia diuina scz pater de quo non sic dicitur conuertibiliter: quia non quicquid est vita diuina est pater licet econtra. quare. ꝛc. ¶ Secundo sequitur alia regl'a q̃ ad hoc q̃ aliquis terminus sit denominatio perfectionis simpliciter in diuinis requiritur q̃ vere dicat de eẽntia diuina ac etiam cõiunctim: ꝛ diuisim de personis pz ex predicta regula q̃ talis terminus debet supponere pro eẽntia diuina ꝛ pro quolibet quod ẽ ipa aliter non supponeret pro ipsa immediate. Tertio sequitur ex predictis regulis. q̃ ũi termini suppositum psona pater paternitas trinitas spiratio ꝛ huiusmodi non sunt determinationes pfectionis simpliciter pz clare. Quarto sequitur q̃ licet

posse producere creaturam sit determinatio perfectionis simpliciter nō tamē posse pducere psonam diuinā: pz clare. Et hec de terminorum declaratione.

D ¶ Hijs premissis pono tres cōclusiones ad articulū responsales. ¶ Prima est sicut deitas et diuinus intellectus seu voluntas nō distinguūtur realiter inter se. Sic nec ppꝛie loquendo distinguunt ratiōe. Pria pars supponit. qꝛ ab oibus pceditur Sz scda sequitur ex pma. qꝛ que sunt idē realiter ꝓpꝛie nō distinguunt ratione vnde sicut distincta realiter nō sunt idem secundum rationē sic nec eadem realiter sunt distincta scdm rationem. ꝛ sicut nullū ens rationis est idem scdm rē cuicūq; alteri enti rōnis. sic nihil reale est idem fm rōem alteri enti reali vt prius tangebatur ꝛ per consequens multo minus aliquid reale distinguetur secūdum rationem ab aliquo quod est ipm seu idem sibi scdm rem. Tamen licet de virtute sermonis nō sit verū bene tñ qñq; gra breuis locutionis pceditur ad bonū sensum q intellect⁹ diuinus ꝛ volū tas distinguūtur rōne id est isti termini supponentes ꝓ eadē re habēt diuersas distinctas rōes

E eis correspondentes in mēte. et

2. pclusio sic intelligūt doctores talē locutionē. quare. ꝛc. ¶ Secūda conclusio est q sicut deitas ꝛ diuinus intellectus seu volūtas nō sunt eiusdez eētie distincte realitates. sic nec sunt eiusdē rei distincte formalitates. Pria pars supponit ꝛ ab oibus sanctis et philosophis pcedit. Sz scda ꝓ ꝓbatur sicut arguebat i tertia rōne scde pclusionis primi artī culi qua esset ꝓcessus in infinitum in formalitatib⁹ ꝛc̄ ¶ Ter F
tia conclusio est q sicut deitas 3. cōclusio et diuinus intellect⁹ seu voluntas sūt tam idē q̄ idē est deitas deitati sic inter hec est distinctio formalis seu quecunq; non idētitas ex natura rei. Ista conclusio quo ad vtrāq; partē satis pz ex dictis in pma ꝛ secūda cōclusionibus primi articuli. ꝛ satis sequitur ex secunda cōclusione nunc ꝓbata nec indiget alia ꝓbationeꝛ vt pz. ¶ Sz tamē ad euidentius refellendū oppositam G
opinionē. Iterū eam ꝓbabo. Et q̄uis magr̄ Gregorius ad hoc multipliciter arguat tamen. qa vt in pluribus rationes eius ꝓcedunt ac si opposita opinio poneret distinctionē realem inter huiusmodi perfectiones vt pz intuenti eas quod tñ nō imaginātur alijs ideo aliter est ꝓcedendū ad reꝓbādū opinionē prędictaz. Unde ad ꝓpositū declarandū premitto aliquas ꝓpositiones. Prima est. q vbicūq; est aliqua distinctio vel non idētitas ibi possunt aliqua contradictoria de sic distinctis verificari. pz. quia si a. et b. non sint idem omnibus modis tūc iste sunt vere. a. est idem a. oībus modis si b. nō est idē a. oībus modis. et sic esse idem a. omnibus modis ꝛ non esse idem a. omnibus modis verificatur de a. et de b. Et ita etiam aduersarij concedunt q sapientia diuina est formaliter sapientia diuina: ꝛ bonitas diuina non est formaliter sapientia diuina ꝛc̄. et sic patet suppositio illa. ¶ Secūda est q H
oia contradicto ria habēt equa-

lem repugnantiam inter se ptz qz tanta est repugnantia inter animam et non animã angeluz et non angelum. sicut inter deũ et non deum siue inter ens ⁊ nõ ens nisi forte dicatur eẽ maior repugnantia inter ista vel inter illa. ppter maiorem pfectionem alicuius partis in vna cotradictione q̃ in alia. sed hoc non est ad propositum quia loquimur de repugnantia verificationis. ⁊c̃. quare ⁊c. Ex predicta sequitur tertia suppositio q tanta est repugnantia aliqua contradictoria verificari de aliquo eodẽ omnino quanta esset quecunqz alia contradictoria siue omnia verificari de illo. ℔atet ex quo omnia equaliter repugnãt. ⁊c.

A ¶ Quarta suppositio est q ex aliquibus contradictoriis contingit inferre. q illa de quibus verificantur' sunt distincte res seu q non sunt eadez res. patet quia sequitur. a. est. ⁊. b. non est: ergo sunt distincte res vel i actu vel in potentia saltem sequitur ergo non sunt eadem res. sicut sequitur. substantia est et accidens non est. ergo substantia et accidens non sunt eadem res. et capio ly res sicut se extendit ad ens reale ⁊ ad ens rationis. quia omne ens rationis est vera res. patet ergo suppositio.

B ¶ Tunc ex hijs arguitur sic. intellectus diuinus et voluntas diuina non sunt omnibus modis idẽ sed inter hec non est idẽtitas siue distinctio formalis per aduersarium. igitur de ipis aliqua contrãdictoria verificantur. consequentiam concedit aduersarius et consimiliter. patet per primam suppositionem sed impossibile est cõtradictoria verificari nisi de distinctis rebus vel ratione distinctionis realis quia verificatio contradictoriorum infert distinctionem realem in aliquibus: vt patet per quartam suppositionem: ergo vbicz et in omnibus. ℨsta consequentia patet et secunda ⁊ tertia suppositionibus. ⁊ per cõsequens sequitur q si esse idem formaliter intellectui verificatur de intellectu et negetur de volũtate oportet q intellectus et voluntas in deo importent aliqua que non sunt idem realiter quod est falsum. quare. ⁊c. Confirmatur. quia qua ratione tu dices q aliquid idem potest vere affirmari de intellectu diuino et vere negari de voluntate diuina non obstante reali idẽtitate propter solam distinctionem formalem eadem ratione dicam vniuersaliter: q esse et nõ esse vel quecunqz alia contradictoria verificatur de a. et de b. propter solam distinctionem formalem non obstante q sint idez realiter. et sic perit omnis via ad probandum distinctionem vel non idẽtitatem realem. ¶ Si enim dicas q homo est rationalis et asinus non est rationalis. ergo homo et asinus distinguuntur realiter. dicam q non sequitur quia sufficit q distinguuntur formaliter Sed forte dicetur. q quãdo aliquid idem vere affirmatur. ⁊ vere negatur simpliciter ⁊ absolute sine aliqua additione alicuius modi sic a thegoreumatici: tunc bene contingit inferre nõ idẽtitatem realem. ideo sequitur simpliciter. a. est et b. nõ est

C

ergo est ibi non identitas realꝫ
similiter sequitur intellectꝰ di-
uinus ꝛ volūtas diuina ꝛ nō est
intellectus diuinus. ergo disti
guūtur realiter vel nō sunt idē
realiter. Sed qñ aliquid cū aliq̄
modo sincathegoreumatico af-
firmatur vel negatur nō requi-
ritur identitas realis: sed suffi
cit formalis et sic est in propōsi-
to. Nam hec est vera intellectꝰ
diuinus est formaliter intelle-
ctus diuinus ꝛ hec similiter vo
luntas diuina non est formaliꝫ
intellectus diuinꝰ. Sed hoc nō
valet: quia omnia contradicto-
ria sunt eque contradictoria: et
eque repugnantia. per secūdā
suppositionem et per ꝓñs tātū
sunt contradictoria esse forma-
liter intellectum diuinū: et non
esse formaliter itellectū diuinū
sicut esse itelllectū diuinū ꝛ nō
esse intellectum diuinum. ergo
ex vna contradictione contigit
inferre non idētitatē realē sicut
et alia. Et qua ratione tu dicis
ꝙ ex ista non contingit inferre.
ꝛc. eadem ratione et pari facili
tate dicam ꝙ nec ex alia. quare
D ppositū. ¶ Secundo arguitur
declarando predictam rationē
qua ꝯuis talis distinctio vel
non identitas formalis conce-
datur esse inter essentiam diui-
nam et personam ad sensū posi
tum et declaratum in primo ar
ticꝺo et licet eque faciliter et ab
solute posset sustineri inter eēn
tiam et intellectum aut volun-
tatem diuinaz: quia tamē talis
distinctio est difficillia ad intel-
ligēdū ꝛ ad sustinēdum ybicūq̄
nec facilioꝛ ꝯ sit trinitas perso
narū cū vnitate essentie. iō non
debet poni nisi vbi euidēter se-
q̄tur ex creditis traditis in scri
ptura sacra: vel determinatiōe
ecclesie ꝓpter cuius auctorita-
tem dz̄ oīs ratio captiuari. Et
ideo cum oīa tradita in scriptu
ra sacra et determinatione ec-
clesie ac dictis sanctoꝝ possint
saluari non ponendo eaz̄ inter
intellectum et volūtatē diuinā:
et sic de qualibet ꝑfectione diui
na: immo eam non ponere ma-
gis ꝙsonet simplicitati diuine.
sequitur ꝙ non est ponēda: sed
neganda. Sed qꝛ ex credendis
euidenter sequitur ꝙ de eēntia
et de persona seu relatione di-
uina verificantur ꝙtradictoria
et tñ sunt idem realiter: iō ꝙce-
ditur ibi distictio formalis nec
ibi verificatio cōtradictoꝛioꝝ
concludit distinctionē realē in-
ter essentiam ꝛ psonā. ꝯuis alī
quam distinctionē realē conclu
dat sc̄z inter vnā personā ꝛ alī
am sicut magis declaratū est i
primo articulo. Cū igitur q̄cq̄d
est intellectus diuinus est volū
tas diuina ꝛ ecōtra nō est ibi di
stinctio formalis ꝙcedenda. In
ter eēntiā vero ꝛ psonā ponēda
est: qꝛ ad primū nō cogit fides sꝫ
bene ad sc̄z: nec etiā i creatu-
ris ꝙcedenda ē ꝯuis posset ibi
eque faciliter sustineri sicut in
diuinis. Et ratio est: qꝛ ꝙ in di-
uinis vna res sit tres res ꝛ q̄lz
earum in fide expꝛessum est: sed
non ꝙ ita sit in creaturis: ꝛ per
ꝓñs cuz repugnet rationi negā
dum est. Confirmatur predicta
ratio siue breuiter recolligitur
per hunc modū quā docūq̄ ali
qua positio est ita difficilis ad
sustinendū sicut positio trinita-
tis ipsa est negāda: nisi ꝑ ipam
cogat fides: sed positio ꝙcedēs

intellectũ diuinum et volũtatẽ et sic de qualibet alia perfectione diuina esse idẽ realiter ꝛ distingui formaliter est ita difficilis ad sustinendum sicut positio trinitatis immo forte magis qꝛ ponit pluralitatẽ sine distinctione reali: quod non facit positio trinitatis: nec ad illam cogit fides. ergo talis positio est negãda presertim cũ opposita possit faciliter sustineri. et sit magis consona diuine simplicitati ꝛc.

¶ Tertio arguit sic: quia si illa distinctio formalis sit ponẽda vel sic distincta magis distinguũtur ꝙ̃ persone: vel min⁹ vel eq̃. Non põt dici ꝙ magis vt eque quia tunc distinguũtur realiter quod supponitur: et ab aduersarijs concedtur esse falsũ. Nec potest dici ꝙ minus quia distinctio personalium ꝑm doctores est minima distinctio siue minimus modus distinctionis nec minor videtur imaginabilis vt in primo articulo tangebatur: ꝛ sic patet conclusio demõstratiue probata ꝛc.

B ¶ Sed cõtra predicta arguitur aliquibus rationibus nec faciam oẽs rationes que possunt fieri pro opinione oppolita. sed inducã fortiores.

1. arguit. ¶ Primo arguitur sic distinctio emanationum diuinarum presupponit distinctionem principiorum elicitiuorum et nõ soluz distinctionem ꝑm rationem: et per consequens aliquã aliã ꝓuenientem omnẽ operationem intellectus nostri: sed intellect⁹ ꝛ volũtas sunt in deo principia elicitiua: et nõ distinguũtur realiter. ergo distinguũtur formaliter. Confirmatur: quia fili⁹ producitur naturaliter per intellectum tanꝙ verbum patris: sed spiritussanctus libere per volũtatem tanꝙ amor amboruz. Similiter filius ꝓducitur quomodo natus et spiritussanct⁹ qũo datus: hoc aũt non videtur posse esse: nisi in principijs elicitiuis scilicet inter intellectũ ꝛ voluntatez sit aliqua distinctio ex natura rei ꝛc. 2. arguit. Secundo arguit sic aliquid per se conuenit intellectui diuino quod non sic cõuenit voluntati diuine ergo non sunt formaliter et adequate idẽ consequentia patet: et añs ꝓbatur. Tum primo ex natura rei. deus intelligit per intellectum et non per voluntatẽ et de⁹ vult per voluntatem et nõ per intellectum: Tum secundo qꝛ deus naturaliter intelligit et deus libere vult Tum tertio: quia de⁹ per intellectum non est causa efficiens rerum per voluntatez est causa efficiens rerum. Tuz quarto: qꝛ deus intelligit peccata et non vult peccata: vt oẽs concedunt quare ꝛc. igitur.

3. arguit. ¶ Tertio arguitur sic. si in deo nulla eẽt penitus distinctio ex natura rei nõ esset ratio quare ꝓduceret distincta. sicut vnũ viuens et aliud non viuens. consequẽtia tenet: quia idem iquã tum idem semper natum est facere idem. nec valet dicere ꝙd hoc sufficit libertas. qua tunc sicut de⁹ posset producere vnã creaturam viuentem et non intelligentez: sic etiam posset producere vnam intelligentem et non viuentẽ: quod est impossibile. Igit opz ponere ꝛc. 4. arguit. ¶ Quarto arguitur sic. si nulla esset penitus distinctio in deo inter perfectiones attributales seqꝛtur

q̄ nomina attributalia et rationes attributales eis correspondentes significarent pentus idem et per consequens essent synonima quod est falsum: igitur et cetera. Ista sunt fortiora argumenta istius opinionis et cetera. ¶ Ad primam rationem dico q̄ si loquamur de emanationibus passiuis bene concedo q̄ presupponunt distincta principia scilicet patrem et filium id est distinctas res quarum quelibet est principium. Sed si loquamur de emanationibus actiuis non oportet q̄ presupponāt distincta principia. Secundo dico q̄ distinctio diuinarum emanationum passiuarum non presupponit aliquam distinctionem principiorum elicitiuorum: sed sicut in creaturis idem est principium totaliter elicitiuum diuersorum ita in diuinis. Tertio dico q̄ nullus est principiū quo filiꝰ in diuinis aliquo modo distinctū contra principiū qđ id ē nichil in diuinis est principius quo ꝓducit filius quod sit aliq̄ modo distinctū a patre qui est principiū a quod ꝓducit. Ideo dico quarto q̄ intellectus diuinus non est principiū quo producitur filius: et ita de volūtate respectu spirituſſancti. Et iō nulla res in diuinis est principium filiꝰ: nisi illa que nec est filiꝰ nec spūſſanctus. Nec oportet ponere principia aliquo modo distincta ꝛc. qꝛ qua ratiōe tu dices q̄ ab vno eodem principio simpliciter indistincto nō producuntur distincti. Ita dico q̄ ab vno eodem non distincto realiter non producuntur distincti realiter et cetera. ¶ Ad confirmationem dico primo q̄ filium produci per intellectum siue per actum intellectus et cetera. potest multipliciter intelligi. Uno modo q̄ intellectus sit principium quo siue per quod producitur filius: et sic est falsum vt iam tetigi. Alio modo nō virtute sermonis sed per quandā appropriationem vsitatam a sanctis et sic illud est verum. Proximus declaratione dico secundo q̄ generatio actiua filij appropriatur intellectui ꝛ spiratio actiua spiritusſancti appropriatur voluntati. Cuius ratio potest esse propter similitudinem ordinis productionis intellectionis et amoris in anima ad ordinē productionū verbi ꝛ spūſsancti in diuinis vnde sicut productio intellectionis in anima non supponit aliud produci in ea et productio volitionis ē ab anima et intellectione iam producta: vt supra dictū est: sic pater a nullo producitur sz filius est a patre improducto et spirituſſanctus ab vtroq̄ ꝛc. Et hoc tamen non arguitur aliqua distinctio inter intellectum et voluntatem. et secundus hoc etiā potest exponi q̄ filius producitur quomodo natus et spirituſsanctus quomodo datus. ¶ Sz ē quia tangitur q̄ filius producitur naturaliter ꝛ spirituſſanctꝰ libere iō dico. Tertio q̄ accipiē do libertatem proprie et stricte secundum q̄ distinguitur contra principium productiuū naturale. illud non est concedendum quia pater et filius ita naturaliter et necessario spirant spiritum sanctus sicut pater ge

Ad ſmū.

D

Ad ſcd

nerat filium. sed accipiendo libertatem pro voluntate potest concedi ad bonum sensum: q filius procedit per modum intellectus et nature: et spiritussanctus per modum voluntatis et libertatis. scilicet per quandaz appropriationem vt tactum est. Dico quarto. q̄ concesso q̄ filius naturaliter producitur ⁊ spiritussanctus libere non tamen sequitur illa distinctio formalis inter principia elicitiua. quoniam deus pater producit filium naturaliter et creaturam libere per idem principium vt etiam habent concedere aduersarii. Similiter idem totaliter indistinctum re et ratiõe: etiam in creaturis potest esse principium naturale respectu vnius. et principium liberum respectu alteri⁹ non tamen respectu eiusdez. saltem eodem tempore et stante eadem dispositione et cetera.

A Ad scõaz

¶Ad secundam dico primo. q̄ aliquid per se conuenire intellectui diuino et cetera. potest dupliciter intelligi. Uno modo de virtute sermonis scilicet q̄ aliquid aliquo modo competat rei que est intellectus diuinus quod non conueniat rei que est voluntas et sic illud est falsum Alio modo improprie scilicet q̄ aliqua propositio in qua aliquod predicatum enunciatur de hoc termino intellectus diuinus est per se vera et tamē propositio in qua idem predicatum enunciatur de hoc termino voluntas diuina non est per se vera. et sic potest concedi illud. sed tunc non valet consequentia. Si autem primo modo intelligitur consequentia est bona, sed antecedens falsum. ¶Dico B secundo pro solutione instantiarum pro q̄to facerent pro intellectu falso. q̄ de virtute sermonis concedunt est q̄ sicut deus intelligit per intellectum ita intelligit per voluntatem ⁊ vult per intellectum: et per voluntatem intelligit naturaliter et per intellectum vult libere et per intellectum est deus per intellectum est causa rerum sicut per voluntatem.

¶Dico tertio q̄ improprie ad C bonum sensum deus dicitur intelligere per intellectum et non per voluntatem. quia non omne quod intelligit vult ⁊ per voluntatem dicitur causa efficiẽs rerum et non per intellectum: quia omne quod vult esse vel fieri est vel fit sed omne quod intelligit est vel fit. Et dicitur intelligere naturaliter quia non potest non intelligere et libere velle quia potest non velle. a. Et ista possunt bene verificari de deo absq̄ aliqua distinctione ex parte dei per solam connotationem distinctionis in creaturis. Sicut iste verificantur deus beatificat petrum et non dãnat petrum. nõ propter aliquaz distinctionem inter voluntatez beatitudinem et non damnantem. sed propter distinctionem inf vitã eternã. ⁊ penã etnã q̄ istam. deus beatificat petrum importatur totum istud: deus dat petro vitam eternam ⁊ per istam deus non damnat petrũ significatur totum istud deus non dat petro penam eternam et sic ista verificatur sine distinctione a parte dei quia deus p eãdem virtutem et voluntatem dat vitam et non dat penam,

sed hoc fit ꝓpter varietatem ex parte creature. Similiter deus potest creare. a. et non creat. a. Nec tamen ex hoc sequitur ꝙ posse creare ꝛ nō creare distinguitur formaliter in deo. Et ita potest dici in ꝓposito ꝛ hoc est quod vult magr̃. libro. i. distinctione. 35. vbi dicit ꝙ de⁹ ꝓpter diuersos effect⁹ sortitur diuersa noīa sicut p̄destinatio p̄scientia. ꝛc̄. ¶ Quarto specialiter dico pro quarta instātia ꝙ p̄ istaz de⁹ vult peccata ī portatur scd̄z cōmunē modū loquendi ꝙ de⁹ facit aliqua male ꝛ qualiter nō debet: ꝛ sic per illā connotatur res faciēs aliquid male vl̄ qualiter nō debet quod solū potest cōpetere creature sed p illā deus intelligit mala vel peccata illud non cōnotatur ideo sancti in hoc sensu negant primā ꝛ cōcedūt scd̄az. sed ex hoc nullo modo sequitur ꝙ itellectio dei aliquo modo distinguit ab ei⁹ volitione sed hoc solū ꝓuenit ꝓpt̄ diuersa cōnotata. vnde sequit ꝙ si ist̄i termini intellectus volūtas intelligere velle et sic de alīs non essent cōnotatiui sed p̄cise importarēt absolute illaz rem que deus est nō plus esset hec vera deus itelligit mala q̄z hec de⁹ vult mala ꝛ sic de alīs ꝓpositionib⁹ supradictis ꝛ hoc apparet ex premissis. ꝛc̄. ¶ Ad tertiū dico ꝙ ꝛ̄a nō valet ꝛ cōcedo ꝙ idē ꝛ oīno indistinctum potest ꝓducere distincta nec ex distinctione productorū potest ꝛcludi in deo distinctio realis. nec potest cōcludi in deo distinctio formalis rationū causaliū plus q̄z distinctione reali taliū ꝓductoꝝ possit cōcludi in deo

D

E Ad tertiū

distinctio realis huiusmodi rationū qz qua ratiōe tu dices ꝙ ab eodē principio causali indistincto realiter ꝓducūtur effectus distincti realiter ita facilīter dicā ꝙ ab ipso indistincto taliter ꝓducūtur tales effectus distincti realiter. Et si queras quare ꝓducit distincta. dico ꝙ sufficit ꝓ ratione eius libertas nec ideo sequitur ꝙ ipse libere possit ꝓducere vnā creaturam nō viuentē tamen intelligentē. ꝛc̄. qz nō stat aliquid esse intelligens ꝛ nō viuens sed bene ecō tra. quare. ꝛc̄. ¶ Ad quartā dico ꝙ noīa attributalia ꝛ rationes attributales significant penitus idem in deo. i. significant deū qui est penit⁹ ꝛ oīb⁹ modis idē Secūdo dico ꝙ quandoqz tales termini cōsignificant siue cōnotant diuersa in creaturis. Unde licet in deo oīno idē significatur per intellectū ꝛ volūtatē ꝛ sic de alīs noibus ꝓfectionalib⁹ tamē in creaturis illud correspōdet ꝛceptui intellect⁹ alīs cōceptiu volūtatis ideo ista nomina non sunt synonima. Et si dicatur ꝙ saltē sequit ꝙ hec nomina hec itellect⁹ diuinus hec volūtas diuina sunt noīa synonima. Pro isto dico tertio ꝙ non sunt synonima plus q̄z ista hic homo hoc aīal eodē denotato. vñ licet nulli cōueniat vnū quin eidē cōueniet reliquū tamē aliquid significatur per vnū quod nō p reliquū. verū est tamen ꝙ res que est intellect⁹ diuinus ꝛ res que est volūtas diuina possunt significari p̄ synonima nomina. Quarto dico ꝙ licet p̄dicta noīa significēt penit⁹ idē in deo tamē nō est nugatio dicēdo

F Ad q̄rtū.

deus itelligẽs volẽs de⁹ iustus sapiẽs. ꝛc. ꝛ hoc propter diuersas ꝓnotationes. Et sic patz ad ꝓdictas rationes. Et hec de secũdo articulo. ꝛc. ¶ Quantum ad tertiũ articulũ in quo videndum vtrũ in deo sit aliqua distinctio inter essentiã et ideas siue rationes causales. Primo videbitur quid sit idea. Secũdo probatur triplex ꝯclusio resp̃siua Tertio monebũtur dubia. Circa primũ punctũ primo notanduz est. q̃ licet de ideis diuerse sint opiniones apud antiquos doctores oẽs tamẽ vel plures in hoc cõcordant q̃ idea est realiter diuina essentia sed ad saluanduz q̃ in deo sunt distincte idee ꝛ quomodo distingũtur: et ad quid. diuersimode dixerunt Sed de his ãtiquitatib⁹ trãseo ꝛ remitto ad ea q̃ tractat ockaz circa. 35. distinctionẽ primi libri vbi hãc materiã valde pulchre determinauit. ¶ Secũdo notãdum est q̃ idea ſcdm̃ ꝓdictũ doctorem nõ habet quid rei q̃ est nomẽ ꝓnotatiuũ nec significat ꝑcise aliquid vnũ: sed supponit ꝑ aliquo ꝛ ꝓnotat aliquid aliõ vel illud idẽ ꝑ quo supponit et ideo habet tm̃ quid nois. vnde potest sic describi. idea est aliq̃d cognitũ a pricipio ꝓductiuo intellectuali ad q̃ ipsuz aspiciẽs potest aliq̃d in esse reali ꝓducere. Prima particula huiꝰ descriptionis ptz per Augustinũ. 83. q. q. 46. vbi dicit. has autẽ rationes vbi arbitrãdũ est esse nisi in mẽte creatoris Nõ em̃ extra se quicq̃z positũ ituebat vt ꝑm illud ꝓstitueret q̃ ꝓstituebat. Ex quo ptz q̃ idee sunt cognite a mẽte diuina. Secunda particula ptz. scz a principio ꝓductiuo. ꝛc. per illud q̃ in dicta auctoritate ponit vbi arbitrandũ ꝛc. nisi in mẽte creatoris Tertia particula scz ad q̃ aspiciẽs ꝛc. patz per finalẽ clausulã illiꝰ auctoritatis q̃ dicit nõ em̃ extra se. ꝛc. Ex hoc clare insinuãs q̃ deꝰ ideas ituetur vt secũduz illas ꝓstituat. i. efficiat illa que cõstituit. Itẽ ista descriptio ptz per Sene. epĩa. 66. vbi enumeratis quattuor causis positis ab Arist. dicit sic. quintũ plato adicit exemplar quod ideã vocat hoc em̃ est ad q̃ aspiciẽs artifex illud q̃ destinauit efficit: nichil autẽ ad rem ptinet exemplar ad q̃ referat ockaz an intus q̃ ipse cõcepit. Ex qua auctoritate pz q̃ idee sunt quedã exemplaria cognita ab artifice ad que respiciẽs potest aliquid in esse producere. ꝛc. ¶ Tertio notãdũ est q̃ ꝓdicta descriptio prout supponit ꝑ idea creature nõ ꝓuenit diuine essentie: sed est ipsamet creatura: primũ ptz q̃ ſcdm̃ oẽs plures sunt. Unde dicit Augu. vbi supra. alia ratione ꝓdit⁹ est homo: alia equus ꝛc. Et capit rationẽ ꝑ idea: sed essentia diuina est vnica ꝛ non plurificabilis nisi in trib⁹ suppositis de quib⁹ nõ est ad ꝓpositũ igit̃. ꝛc. Unde inymaginabile est q̃ diuina essentia esset realiter plures idee creature nisi ponẽdo illas ideas esse distinctas formaliter: q̃ distictio formalis supra satis reprobata est. Alios modos saluandi ꝑ distinctionẽ rationis ꝛ respectũ ad creaturã satis reprobat doctor ꝓdict⁹. Tales em̃ respect⁹ nichil sunt et si essent nõ faciũt

A Tertius articulus

B

C

ad ꝓpositū. Sc̄ꝺz ptz sc̄z ꝙ ipsi⁹ creature idea sit creatura: ꝓmo qꝛ sibi competūt oēs particule ꝓdicte descriptionis. Nā ipsa est cognita ab intellectuali actiuo ⁊ de⁹ a ꝫ ipsam aspicit vt rationabiliter ꝓducat: qꝛ ꝑtūc ꝗ de⁹ cognosceret essentiā suam si nō cognosceret suū ꝓducibile ignoꝛāter ꝓduceret ⁊ nō rationabiliter ⁊ ꝙ ꝫ nō per ideam Et si per ipossibile de⁹ ipse cognosceret suū ꝓducibile ⁊ nō cognosceret suā essentiā posset vere ⁊ rationabiliter ꝓducere. igit̄ ipsam creaturā ꝓducibilē vere aspicit et ipsam aspiciēdo ꝓducit: ergo ipsa est idea. Itē idee ꝓportionabiliter sunt ponēde i artifice creato ⁊ icreato: sed si artifex creatus ꝓcise cognosceret illud artificiū qꝺ ꝓducit illud vere ageret p exemplar. ⁊ per ꝫ ꝙ per ideā ⁊ sic respectu artificis creati ipsūmet ꝓducibile esset exēplar ⁊ ꝙ ꝫ ꝙ per ideā ⁊ ideo idea. qꝛ idem intelligūt doctoꝛes p ideas ⁊ exēplaria. igitur de⁹ artifex icreatus cū suā creaturā ꝓducibilē ꝓcognoscit ipsa sibi est exēplar ⁊ idea. quare. ⁊c. Itē istud patz a signo qꝛ plato cui⁹ sentētiam sequitur Augu. ideā hois dicit esse hominē vl̄ quidditatē hois vl̄ creaturā humanā vniuersalem sicut ptz ꝙ Aristo. recitantē opinionē platonis de ideis in diuersis locis. ergo ei⁹ intentio fuit ꝙ idea esset nō diuina essentia: sed aliqua res alia cognita a deo que esset sibi exēplar ad quod aspiceret in producendo: sed inter omnia cognita nichil potest conuenientius poni idea ꝙ ipsamet creatura vt magis patebit. igitur. ⁊c. ¶ Ex predictis sequūtur alique ꝓpositiones ex quib⁹ patebit que sit necessitas ponendi ideas. Prima est ꝙ idee nō sūt ponēde vt sint rationes cognoscēdi ipsas creaturas ab eis distinctas. Patet qꝛ preter ipsaz diuinā essentiā que est oībus modis sua cognitio non sunt aliqua que possint sibi esse rationes cognoscēdi et ideo nō sunt plures rationes cognoscēdi creaturas. Secunda est ꝙ idee nō sūt ponēde tāꝯ similitudines quedā repsentantes intellectui diuino ipsas creaturas. Patet qꝛ ille similitudines nō possunt esse diuina essentia cū ipsa sit oino iplurificabilis nec possūt poni aliqꝺ aliud: qꝛ nō apparet quod esset illud ⁊ ꝙ ꝫ sequēs sequitur propositū D

¶ Tertia est ꝙ ꝓdicte non sunt ponēde: vt de⁹ cognoscat p eas ipsas creaturas: patet. qꝛ sicut apparet ex ꝓdictis de⁹ ꝓprie loquēdo nō cognoscit p ideas. ⁊c. Hic tāmen distinguēdum ꝙ ly per potest dicere circūstantiam cause motiue sicut dicimus ꝙ ala intelligit p habitū tāꝯ p causam motiuā seu affectiuā: vel potest dicere circūstantiam potentie cognitiue sicut dicim⁹ ꝙ homo intelligit p intellectū: vel potest dicere circūstantiam obiecti medij sicut dicim⁹ ꝙ intelligim⁹ deū in via p quendam ꝛceptū sibi ꝓpriū vl̄ improprie potest dicere circūstantiā obiecti terminātis imediati sicut dicimus ꝙ videbim⁹ deū per suā essentiā quia ipsa erit visa in se imediate. Primis autez tribus modis non intelligit deus alia a se p ideas eoꝝ qꝛ ille nec ui o- E

uentintellectũ diuinũ nec sunt ipse itellect⁹ nec obiectũ mediũ inter deũ ꝛ alia a se cognita. Si quarto modo põt ꝓcedi. qꝛ idee sunt ipsa cognita a deo alia ab ipso sicut dictũ est ꝛ magis patebit ꝓ sequentia. ꝛc. ¶ Quarta A ꝓpositio est ꝙ idee ponẽde sũt p̃cise vt sint exẽplaria ad que intellect⁹ diuin⁹ aspiciẽs ꝓducit creaturas. Patet. qꝛ scõm Augustinũ vbi supꝛa propter hoc p̃cise ponẽde sunt idee in deo vt ipse sit rationabiliter ꝓduceus Unde ait. Quis audeat deũ dicere oĩa irrationabiliter ꝓdidisse ꝛc. Sed ad rationabiliter operandũ nõ requirit nisi potentia ꝓductiua ꝛ exẽplar ad qđ aspiciat ꝓducẽs i ꝓducẽdo sed idee nõ sunt ipsa potẽtia ꝓducẽtis cũ illa sit vnica ꝛ iplurificabilis igit sunt ipsa exẽplaria ꝛ sic vt B exẽplaria sunt ponẽde. ꝛc. ¶ Ex p̃dictis ꝓtz q̃ res sit idea qꝛ non est nisi aliqd cognitũ ad qđ cognoscẽs aspicit in ꝓducẽdo et scõm ipsum aliquid simile illi ꝛ ipsummet ꝓducit in esse reali. Sicut vna domus põt dici vere idea et exẽplar alteri⁹ dom⁹ qꝛ artifex illã domũ cognoscendo põt aliam simlẽ fabricare: ꝛ sic prior dom⁹ dicit idea secũde. Similiter etiã si illa. ꝛc. esset ab artifice p̃cognita ꝟtute illi⁹ posset domũ eandẽ ꝓducere ꝛ sic illa esset idea ꝛ exẽplar suũ ipsi⁹. Ex quo vlterius ꝓtz ꝙ hoc nomen idea significat ꝛ iportat i recto ipsam rem ꝓductã ꝛ eãdẽ etiaz importat in obliquo et p̃ter hoc iportat in obliq' ipsã diuinã cognitionẽ seu potẽtiã cognoscẽtẽ ꝛ ideo supponit ꝓ ipsa re producta sed nõ ꝓ cognoscẽte siue ꝓducẽte. ꝛ totũ ꝓtz ex dictis. ꝛc. ¶ His p̃missis pono tres ꝓclu C siones respõsiuas. Prima est ꝙ 1. ꝓclusio. in deo sunt plures idee que sũt realiter idẽ diuie essentie. et sũt iter se ꝛ ab ipsa essentia aliqliꝫ distincte. patz qꝛ in diuis sunt due ꝑsone ꝓducte. ſ. fili⁹ ꝛ spiritus sanct⁹. et cuilibet ꝙuenit descriptio idee et ꝓditiões supꝛa posite et oĩa q̃ attribuit Augu. ideis ꝙueniũt eis ita proprie et forte magis de virtute ꝑmonis q̃ ꝙuenãt creaturis vt ꝓtz cuilibet intuẽti. ergo licet pater in diuinis nõ sit idea: qꝛ nõ est ꝓducibilis. tamẽ due ꝑsone p̃dicte sunt idee. constat aũtẽ ꝙ ille sunt realiter idẽ diuine essentie ꝛ inter se realiter distincte simiIiter ab essentia aliqualiter distincte scz formaliter ꝛ nõ realiter ad sensum supꝛa expositum in primo articlo igitur quo ad vtrãq; partẽ ꝓtz clare cõclusio. D ꝛc. ¶ Secunda conclusio est ꝙ 2. ꝓclusio in deo sunt plures idee que sũt inter se et ab essentia diuina realiter distincte. patet qꝛ plures sunt creature iter se et ab essentia diuina realiter distincte et ille sunt idee vt dictum est et sunt in deo vt ꝓtz per illud Jo. 1. Omnia per ipsum. ꝛc. qđ factũ est in ipso vita erat. ꝛc. ergo pater conclusio sed satis patebit E ex⁹ declaratio. ꝛc. ¶ Tertia cõ- 3. ꝓclusio. clusio est ꝙ in deo non sunt plures idee q̃ due que sunt in eo realiter et ꝓprie sed bene sunt in eo ifinite itellectualiter ꝛ obiectiue. patet qꝛ nõ sunt plures idee q̃ due q̃ sunt realiter de⁹ vel in deo vt patet ex dictis sed ifinite sunt idee sicut sũt ifinite res ꝓducibiles ꝛ ille nõ sunt in

deo realiter ꝓprie ſz ſolū intellectualiť et obiectiue ſcz tanꝯ q̄dam cognita ab ipſo ꝛ nō alio modo. Et ſic patet concluſio ꝛc̄.

F ¶ Ex predictis clare ſequuntur alique ꝓpoſitiones de quib⁹ a diuerſis multe ſūt queſtiones. ¶ Prima eſt ꝙ materie ꝛ forme ꝛ generaliter oim partiū eēntialiū aut integraliū et vniuerſaliť oim rerū ꝓducibiliū ſunt diſtincte idee ſicut ipſe res inter ſe ſūt diſtincte ¶ Scōa eſt ꝙ idee ſolū ſūt ſingulariū. ꝓz qz ſola ſingularia ſūt extra ꝓducibilia ꝛ nulla alia et ſi plato aliter ſenſerit nō eſt in hoc ſequēdus nec i hoc eum approbat Auguſti. ¶ Tertia ꝙ idee nō ſunt vniuerſaliū. ꝓz qz nulla ſūt niſi ponatur ꝙ vniuerſalia ſint q̄dam res i aia ſimpliciter exīntes reb⁹ extra cōmunes et ꝓ p̄dicationez vniuerſales. ¶ Quarta eſt ꝙ negatio-

S num ꝓpoſitionū. vel mali culpe ꝛ huiuſmodi q̄ non ſunt res poſiti ue ꝛ ab alijs rebus diſtincte nō ſūt idee. ꝓz clare. Et ſic ex dictis ꝓz rñſio ad articulū. Sz cō tra predicta ſunt aliqua dubia. ¶ Primū eſt qz videť ꝙ idee creaturaꝝ ſint realiter et ꝓprie in

h deo creatore qz illud qđ eſt eternuz eſt realiter de⁹ vel i deo. aliter aliqđ aliđ a đo eēt eternū ſed idee ſunt eterne ſm beatū Auguſtinū vbi ſupra dicentē Sunt nāq̄ idee principales quedam forme atq̄ rōnes rerū ſtabiles atq̄ incommutabiles q̄ ipſe formate non ſūt ac ꝓ hoc eterne ac ſemp hoc eodē mō ſe habentes. Itē poſtea ſubdit. ꝙ ſi he reruz oim creaturarū creandarum ve rationes diuina mente ꝓſtituūt neq̄ in diuina mēte quicq̄ niſi eternū ac icommutabile eē pōt atq̄ has rationes rerū ꝑncipales ideas appellauit plato. Nō ſolū idee ſz ipſe vere ſūt qz eterne ſunt atq̄ incōmutabiles manent. Ex quib⁹ ꝓz ꝙ ſm Auguſtinum idee ſunt forme principales et ꝙ vere ſūt et ꝙ eterne ꝛ incōmutabiles ſūt q̄ oia nō poſſunt competere niſi deo ꝛc̄. Z

1. dubiuz ¶ Secūdum dubiuz eſt quia nō videť ꝙ ipſe creature ſint idee. ¶ Primo qz Auguſtin⁹ dicit de ideis: ꝙ ea⁹ viſione fit aia beata. Similiter dicit ꝙ ipſa rationalis aia: non omnis et quelibz ſed que ſancta et pura fuerit aſſeritur illi viſioni idearū eē idonea et illū oculū quo videť iſta eſſe ſanū ꝛ ſincerum ꝛc̄ Sed cō ſtat ꝙ aia viſione creaturarum non ſit beata. Similiť etiā ipas creaturas pōt intueri aia nōſ ā cta ſicut aia ſancta. Item ſi ipamet res creata eēt idea ſequiť ꝙ idea non plus haberet eē ab eterno q̄ lapis et per ꝙñs idea non eſſet eterna qđ eſt ꝙtra Auguſtinū dicentē ꝙ exemplaria oim rerum de⁹ intra ſe habz numeros vniuerſoꝝ q̄ agenda ſūt ꝛc. plen⁹ hijs formis quas plato ideas appellat imortales et imutabiles ꝛ ifatigabiles. Nec autem nō poſſunt ꝙpetere creaturis. Item ſm Auguſtinū ipe idee neq̄ oriūtur neq̄ intereūt ſed ꝙz eas tranſformari dicitur oīne qđ oritur qđ oriri aut interire poteſt ꝛc. ſed impoſſibile eſt idē oriri et interire ergo creatu re que oriūtur ꝛ intereūt nō ſūt idee ꝛc. ¶ Tertium dubiū ē ḑa

R non videtur ꝙ ipſi deo ſiue i tel- 3. dubium lectu diuino ipa creatura ſit ſibiꝑſius idea ¶ Primo qz ſic de

us aliquid extra se ituereturvt
fm illud ꝓstitueret qđ cõstituit
qđ expresse negat Augustinus
vbi supra. ¶ Secundo qr sic de-
us indigeret aliquo alio a se ad
hoc qđ ageret qđ est absurdum
¶ Tertio quia sic idem esset ex
emplar suꝯ plius qđ est falsũ qr
inter exemplar r exemplatũ de
A bet esse distinctio rc. ¶ Ad pmũ
Solutio ꝓ dubium dico pmo ꝙ idee crea-
mi dubij. turarum non sũt in deo eterna
liter realiter subiectiue. sed solũ
obiectiue id est ab eterno fuerũt
in deo qr ab eterno fuerunt co-
gnite ab eo. Ũñ nũ ꝫ inuenitur
ꝙ Augustinus ponat ideas ni-
si in diuina mente vel intelligẽ-
tia et nunꝯ in essẽtia per hoc i
sinuans ꝙ non sũt in deo nisi si
cut cognita r non sicut realiter
existentia. dicit eñ vbi eas arbi
trandũ eẽ nisi i mẽte creatoris.
Et supra dicit eas diuina intel-
B ligentia contineri. ¶ Secundo
pro intellectu Augustini dico ꝙ
eternuꝫ dupliciter accipiť. Uno
modo ꝓprie pro illo quod vere
et realiter ẽ existẽs etnaliter et
sic solus deus est eternus. Alio
modo improprie pro illo qđ est
cognitum eternaliter r sic intel
ligunt Augustinꝰ et alij ideas
eẽ eternas immutabiles r infa
tigabiles nec oriri nec interire
hoc est sũt eternaliter imutabi-
liter et infatigabiliter cognite
nec de nouo incipiunt intelligi
nec desinunt intelligi a deo. Et
hec oia dicunt sancti vt insinu-
ent differentiam ideaꝝ in mẽte
diuina r in mẽte artificis creati
qui nec eternaliter nec imuta-
biliter nec infatigabiliter intel
C ligit rc. ¶ Tertio dico ꝙ loquẽ-
do de virtute sermonis r ꝓprie
licut creature non sũt eterne sic
nec idee ſz improprie. Et ad eũ-
dẽ sẽsum quo ꝓceditur ideas eẽ
eternas posset ꝓcedi creaturas
eẽ eternas vnum tñ vsitať a san
ctis r nõ reliquũ. Cuius ratio ẽ
quia hic terminus idea impor-
tat cognitionẽ r est terminꝰ am-
pliatiuꝰ. Nõ sic autez iste termi
nꝰ creatura necisti hõ lapisa- D
sinus rc. quare rc. ¶ Quarto
dico ꝙ quãdo Augustinꝰ dicit
ꝙ idee vere sũt quia eterne sũt.
nõ itelligit ꝙ idee vere r ꝓprie
sũt eterne. sed sicut aliqui dicũt
ꝙ creature fuerũt eterne i dei
potẽtia qđ nõ est vex devirtute
sermonis sed intelligũt ꝙ etna
liter deus potuit eas pducere.
Sic Aug. itẽdit ꝙ idee vere sũt
id ẽ vere sũt intellecte a deo ab
eterno nec ꝓpter hoc oportz cõ-
cedere ꝙ ab eterno ve est quia
ab eterno vere intelligiť. Nam
ista locutio nõ est vsitata a san-
ctis sicut prima: r causa fuit iã
dicta. Similiter quando Augu
stinꝰ vocat ideas formas pnci-
pales rc. Non intẽdit ꝙ preter
ideas sint alie res minꝰ pricipa
les sed ideo dicit qr res ille pri
us natura sunt idee r in deo co
gnite q̃ꝫ sint extra deuꝫ pducte
r qr necessario i deo sũt idee et
non necessario ſz contingenter
sunt extra deum producte sicut
necessario sunt a deo cognite r
cõtingenter producte. ¶ Si ve- E
ro querať vtrum precise aliqua
res debeat vocari idea qñ deꝰ
actualiter ꝓducit ꝓz eã. an siue
ꝓducat siue nõ ita ꝙ sufficiat ꝙ
possit producere ꝑm eaꝫ Rñdeo
ꝙ ista difficultas magis est vo
calis q̃ꝫ realis. dico tñ ꝙ magꝫ
est devsu sanctoꝝ vocare ideas

ꝓ. ij.

Quis deus nō ꝓducat actualiter ſm eas. vñ dicunt ꝙ res ab eterno fuerunt idee. Ex quo patet ꝙ ſi nullus aſin⁹ eēt iſta de virtute ſimonis eſſet falſa idea aſini eſt ſed hec eſſet vera idea aſini ē idea aſini patz ꝓ qđ nois ꝛc. ¶ Secūdo ptz q̄ ante creationem rez hec nō erat vera idea creature eſt ſed hec fuiſſet vera idea creature eſt idea. Et ſic ante ē idea creature eſſet aliquid erat idea creature. ꝛc. ¶ Ad ſecūdum dubiū ꝑmo dico q̄ aīa non fit beata viſione idearū niſi beatitudine quadam accidētali qz viſio creaturarū magna eſt perfecto aie rōnalis. ¶ Secūdo dico q̄ aīa nō ſācta pōt intueri ideas ſaltez aliquas ſicut aīa ſancta Sed Auguſtin⁹ vult vel ꝙ aīma ſācta beata multas veritates poteſt de ideis perfecte cognoſcere quas nō poteſt aīma uō beata vel ꝙ aīma ſctā etiā in via habz de eis multas veritates quas non habet aīa nō ſācta et maxime infidelis. Ut anima fidelis cognoſcit ꝙ oim rerum ſunt idee in deo. hoc ē ꝙ deus eſt oim rez cauſa ꝑ ſuam cognitionē ꝛ ita de multis aliis hs ignorat infidelis ꝛc. ¶ Tertio dico ꝙ iſtud dictuz Auguſtini et multa alia de ideis poſſēt exponi non de ideis creaturaꝝ ſz de ꝑſonis diuis ꝓductiue vt ptz

¶ Quarto dico ꝙ non oia dicta Auguſtini poſſent exponi de illis ideis increatis quia in deo non ſūt niſi tres res realiter et propue ꝛ ih̄ dicit Augu. ꝙ ſingula ꝓpriis rationibus creata ſunt ꝛ ſm eſſus Auguſti. intendit ꝙ tot ſunt idee quot ſūt res ꝓducibiles vl̄ producte. ſaltem ſpecifice diſtincte. et ita nō intēdit Auguſtinus ꝙ omnes idee ſint in deo realiter et ꝓprie. Et ſi hoc intelleriſſz Auguſtinus: non eēt in hoc ſequēdus ſed cū reuerentia negandus. ſic ei docet Auguſtinus in ꝓlogo tertij de trini. Noli inquit noſtris litteris q̄ſi canonicis ſcripturis ſeruire et niſi quod certū intellexeris noli firmū tenere ꝛc. Et eandē ſententiam ponit i epiſtola. 8. ad Hiero. quare ꝛc. Ad ſecundam et tertiā inſtantiā ibidem factā ptz quid dicendū ſit ex reſponſione ad primū dubiū ꝛc. ¶ Ad tertiuz dubiū dico primo ꝙ deus non intuetur aliqđ realiter exiſtens extra ſe vt ſm illud ꝓſtituat qđ ꝓſtituit: tamen intuetur aliquid quod nō ē ipſe nec eſt aliquid in re vt ꝑz illū conſtituat ipſum et quod poteſt eē. ¶ Scđo dico ꝙ ex hoc non ſequitur ꝙ de⁹ indigeat aliquo alio a ſe ad hoc ꝙ agat nec deus indiget ideis ad hoc ꝙ agat nec ipſe idee ſeu aliqđ aliđ ab eo requirūtur ꝓprie loquēdo ad hoc ꝙ agat ſed ſm requirit cognitō ideaꝝ ipſaꝝ que eſt oibus modis ipſe deus. et eoipſo ꝙ deus eſt de⁹ ipe cognoſcit oia nec aliter eēt rationabiliter operās niſi cognoſceret ſua opera ¶ Tertio dico ad tertiā inſtantiam ꝙ ipſa creatura ē ipſi deo exēplar ſuiꝑſius ꝛ idea. nec oportz ꝙ iter exemplar ꝛ exemplatū ſit diſtinctio. Vñ ſicut vna domus extra cognita poteſt eē exemplar alterius domus fiende. quia eſt illud ad quod artifex aſpicit vt conſimilē ꝓducat. ita ſi artifex ipſaz domū fiendā cognoſceret in particulari ita quod nihil alu

Solutio. 2. dubij.

ꝑ ſo°. 3. dubij.

ud concurreret quod eet simile domui fiende posset per hoc ita pfecte vel pfectius facere ipam domũ fiẽdã sicut si cognosceret vnã aliam domuz et sic ipa nec domꝰ pcognita eet exẽplar suiipsius. Sic autẽ est de deo ꝙ qz ipse oĩs res pfecte pcognoscit quas postea pducit ꝛ illas producendo aspicit ꝛ sic respiciẽdo dicitur rõnabiliter operans qz non tm̃ in vniuersali sed in pticulari et distinctissime cognoscit qõ opatur. Et si dicaꝯ ꝙ fm Senecam allegantem platonẽ vbi supra idea est cã quita. pter illas q̃ttuor causas positas ab Aristotele ꝛc. sed nihil est cã suuipsius ergo nihil ẽ idea vl exẽplar suiipsius. ¶ Pro isto dico q̃rto ꝙ ꝓprie loquẽdo nihil est cã nisi aliquo q̃ttuor illoz modoz posito ruz ab Aristotele ꝛ ideo idea ꝓprie non est causa. tm̃ extẽdendo nomen cause ad oĩne illud cuiꝰ cognitio pssupponitur pductioni alicuiꝰ sic potest idea vel exẽplar esse causa. et sic extensiue et iproꝑe loq̃tur Seneca de causa et alij sancti. et sic nõ est inconueniens ꝙ idem sit cã suuipsiꝰ sicut non est inconueniẽs ꝙ necessario illud quod debz pduci debeat pcognosci qz nõ est aliõ esse cãz isto modo cõs pcognoscit vt fm ipm̃ fiat ipmmet vel aliud simile et sic dicit Augustinꝰ ꝙ singula ꝓpꝛijs sunt creata rõnibꝰ ꝛc. id est ꝓpꝛijs exẽplaribꝰ nec aliud intendit Augustinꝰ. Et si aliud intelligeret ita ꝙ ꝓdicta dictoz suoz exposito nõ placeret tm̃ cuz oppositã positio sit cõtra rationem potius eiꝰ auctoritas esset neganda cõs oppositã positio esset ꝛcedenda ꝓpter suam auctoritatẽ. Nam ꝓpter dictum Augustini non est opꝰ itel lectui contra rationẽ captiuari: sicut iam ex eius auctoritate ꝓbaui. Et hec de tertio articulo ꝛc. ¶ Ad rationes principales patet clare quid sit dicendũ de trib' articulis. q. in quibus de ipsis est visum. tm̃ in secunda ratione allegabaꝯ auctoritas Augustini ꝙ omnes diuine perfectiones sunt equales quod non est verum ꝓprie cũ nullo modo sint distincte sed intelligit equales id est non inequales. Similiter negatur illud ꝙ ibi dicit scilicet ꝙ essentia diuina est fũdamentũ omnium pfectionũ ꝛc. ni si intelligatur capiendo terminos materialiter et ad sensũ impropꝛium. ꝛc. B Ad 2. ꝑncipale.

¶ Questio septima in qua tractaꝯ matia de gñatõe i diuinis.

C Irca q̃ tam distinctionẽ ꝛ omnes alias sequentes in quibꝰ magister agit de generatiõe in diuinis ¶ Quero vtz sit concedenduz sit a catholicis vnã rem generare et aliam generari i diuinis. Arguitur primo ꝙ non: sic. In diuinis non dz concedi eẽntiam diuinaz generare aut generari igitur questio falsa. añs patet ꝓ magistruz dist. z. ꝛ ꝓ determiatiõnẽ ecclesie. c. dãnamus extra de sũma tri. ꝛ fide catholica Sz ꝓna ꝓbaꝯ qz eẽntia diuina ẽ q̃tibz res q̃ ẽ deꝰ & si ipa non ẽ gñans nec res genita quare. Ista consequentia tenet quia ex oppositio sequit eẽntia ẽ res generans ergo essentia est generans per illam regulã ꝙ a ꝓpꝛijs. C questio. 7 Utz sit cõcedẽdũ in diuis vnã rez gñare aliam Arguiꝯ. 1.

determinabili sumpto cū determinatione nō distrahēte nec diminuente ad determinabile absolute sumptū ⁊ similiter ad determinationē absolute sumptā est bona cōsequētia. Et vltra sequitur essentia est generās ergo eēntia generat qz de quocūqꝫ predicatur participiū de eodem predicatur etiāsdē participiū verbū. quare ⁊c. ¶ Scōo arguitur sic. In diuinis nō debet cōcedi esse veram potentiā generandi ergo q̄stio falsa. consequentia patet qz vbi non est vera potentia generandi ibi nō debet concedi aliquid posse generare vel generari. sz antecedēs ꝓbatur quia vel talis potentia in generādi cōcedit esse in qualibet persona vel nō sed in solo patre. si dicatur primū ergo in filio ⁊ spūsancto est vera potentia generandi ⁊ per ꝓns q̄libet potest generare filiū qđ est absurdum. Si dicat sc̄m ergo cuz potentia gn̄andi sit pfectio simpliciter: sequitur q aliqua pfectio simpliciter erit in patre que nō erit in alijs psonis ⁊ qđ aliquid poterit pater qđ nō potest filius nec spiritussc̄tūs: ⁊ p ꝓns non sunt eque pfecti nec eque potētes. quare ⁊c. ¶ Tertio arguitur sic. In diuinis nō debet ꝓcedi eē gn̄ationē ꝑprie dictam alicuⁱ rei: ergo q̄stio falsa. ꝓna ptz qz vbi non est gn̄atio ꝑprie dicta alicuius rei nō debet cōcedi aliq̄d ꝑprie gn̄are aut gn̄ari. Sed añs ꝓbat: qz omis generatio ꝑprie dicta est ꝓductio de nō esse ad eē. Sed q̄cquid est in diuinis ē eternū: nec capit eē post non esse. igitur ⁊c. ꝓna patet et minor etiam per illud sūboli. eternus pater eternus filiꝰ. ⁊c. sed maior apparet ꝑ diffinitionem generatiōis: ⁊ etiam qz sic se hz corruptio ad esse sic generatio ad nō esse: sed quicq̄d corrūpitur desinit eē. ergo quicq̄d generatur icipit esse: quare ⁊c. ¶ In oppositū arguitur ꝑ magistrum in hac distictiōe ⁊ alijs pluribus et ꝑ determinationez ecclesie ⁊c. ¶ In ista questione iuxta materiā triū argumentorū erunt tres articuli. Primus vtrum in diuinis debeat ꝓcedi diuinā eēntiā generare aut generari. ¶ Secundus vtrū in diuinis debeat ꝓcedi esse veram potentiā generādi. Tertio vtrū in diuinis debeat concedi eē generationē ꝑprie dictam alicuⁱ rei. Unde sub istis tribus articulis expediam breuiter mltas questiōes que solent fieri de generatione in diuinis ⁊c. ¶ Quā tum ad primū articulum ponā tres conclusiones ⁊ eas declarabo. ¶ Prima ꝓclusio est q nō est concedēdum a catholicis diuinā essentiā aliquid generare vel ab aliquo gn̄ari in diuinis. Ista conclusio ꝓz ex determinatiōe ecclesie supra allegata. Et licet supra declarauī ista cōclusio non possit euidēter concludi ex manifestis in fide ante declarationē ecclesie: tn̄ pōt satis persuaderi. Quia si oppositū esset verū sequeret eēntiam distīgui ab illo quod generat vel gn̄atur: quia omne quod generat distinguitur ab illo quod gn̄atur ⁊ econtra. sz essentia diuina nō distinguitur ab aliquo in diuinis. Et licet large loquendo de distinctiōe ꝓcessum sit supra quod distinguitur formaliter a

2. arguit.

3. arguit.

Inoppn̄.

Diuisio q̄stionis.

D 1. articulꝰ

1. ꝓclusio.

persona: hec tamẽ distinctio nõ sufficit ad ꝓpositum: ꝫ requiritur distinctio realis: quare ꝛc. Et si q̃ratur ratio quare nõ põt concedi ꝙ eẽntia est generãs sicut conceditur ꝙ eẽntia est pater vel paternitas: cuz tamẽ iste terminus generans supponat
A ꝓ eẽntia mediate sicut ly pater vel paternitas. ¶ Rñdeo ꝙ sive ex proprietate iporum predicatorũ generare ꝛ gñari: spirare spirari: sive ex vsu loquentiũ quod magis videt ista p̃dicata non predicãtur de aliquo in diuinis: nisi de illo de quo primo ꝛ immediate p̃dicãtur sive pro quo immediate supponũt: ꝛ q̃a non supponũt imediate nisi ꝓ supposito: ideo hec nõ est vera eẽntia est generãs. Si aũt hoc sit ex vsu sanctorũ ꝛ aliorum loquentiũ rõnabiliter potuerunt ad hoc moueri: ne ꝓcederet ꝙ essentia diuina distingueretur realiter ab aliquo quod est i diuinis. cũ sit cõmuniter cõcessuz apud oẽs ꝙ oñe gñans distinguitur realiter a genito ꝛ econuerso. Et ideo essentia diuia nõ potest generare aut generari i diuinis: quia nõ potest realiter distingui a quocunqz suppositoB in diuinis ꝛc. ¶ Dico autẽ notãter in p̃dicta cõclusione ꝙ essentia non generat aliquid: nec generatur ab aliquo in diuinis. Nam ista ꝓpositio essentia diuina nec generat nec generatur simpliciter ꝛ vniuersaliter nõ est vera: sed soluz est vera de gñatione ad itra ꝛ eternali: nõ de gñatione ad extra ꝛ temporali: q̃ non est dubium quin essentia diuina generet quicq̃d gñatur ad extra. Simil'r posset generari tẽporaliter: quia sicut filius tẽporaliter fuit genitus per assumptionẽ nature humane: sic possibile esset de essentia diuina: imo scd̃m aliquos i xp̃o sic fuit de facto. Sz de hoc videbitur in tertio. Patz ergo ꝙ illa ꝓpositio nõ debet intelligi vniuersaliter ꝫ specialiter de gñatione eterna: ꝛ q̃uis sat̃ appareat in decretali ꝙ ista est intẽtio determinatiõis ecclesie: miror tamẽ quare ibi dicitur simpliciter ꝙ essentia nec est generans nec genita ꝛc. cum in tali materia verba debeant eẽ clara ꝛ expresse limitata ꝛc. ¶ Scda C
conclusio est ꝙ nõ est cõcedẽdũ 2. ꝓclusio
a catholicis diuinã eẽntiã esse subiectum vel quasi subiectum diuine gñationis. Ista ꝓclusio est contra opinionẽ quorũdam qui imaginant ꝙ sicut in gñatione creature est aliquid potẽtiale quod p̃supponitur gñatio nisi materia ꝛ aliquis terminꝰ formalis inductus p gñationez que est forma. ex quibus constituitur eẽntialiter ipm̃ ꝓductuz ita ꝓportionabiliter in diuinis eẽntia diuina q̃ p̃supponitur in patre est quasi materia ꝛ relatio quasi forma ꝛ persona est q̃d constitutũ ex eẽntia ꝛ relatione tanqz quid ꝓductũ ex quasi materia et q̃si forma ꝛ sic essentia est quasi subiectũ. ¶ Hãc au D
tem opinionem aliqui declarãt sic. qz circa materiã istoꝝ gñabiliũ ꝛ corruptibiliũ est inuenire aliqua q̃ sunt ꝑfectõis ꝛ aliqua impfectionis. Primũ impfectionis est ꝙ materia est alia scd̃m essentiã in generante ꝛ genito. Scd̃m ꝙ est impotentia añ actũ q̃tum ex se ad formam realiter

differentē. Tertiū est q̄ p realē transmutationē vadit de potentia ad actum. Sz pfectionis est primo q̄ est eiusdē rōnis in generante ⁊ genito. Scdo q̄ cum termino formali cōstitut per se vnū licet sit impfectionis q̄ cuz termino formali realiter cōponat. Tertio etiā pfectiōis est q̄ materia est illud quo cōstitutuz gñatur ne sit de nichilo. Circūscribendo ergo oīs predictas impfectiones cōsiderādo soluz materiam scdm pfectiones predictas videtur q̄ materia sit ponenda in diuinis ipa eēntia ne sit gñatio de nichilo vel de substantia aliena. Ad hoc autē facit q̄ magister dicit filiū nō generari de nichilo sed de substātia patris sed illud de quo aliquid generatur est subiectum ⁊ quasi materia talis gñationis. igit. ⁊c. Sz non insistendo circa istā materiā vel opinionē breui terteneo cum Scoto ⁊ Ockam
E partē oppositam ¶ Et dico q̄ filius est de substantia pris non sicut de materia vl quasi de materia: sed sicut de aliquo qđ est sibi substātiale hoc est de patre qui est filio cōsubstātialis ⁊ ita non est fili⁹ de nichilo nō ḡa sit de alia materia vel quasi materia presuppositā sed quia est de patre in quo est substantia filū vnde p ꝯclusione ⁊ cōtra predictā opinionez arguo breuiter sic. q̄ potētia ⁊ actus non possunt cōpetere nisi reb⁹ realiter distinctis vt materia ⁊ fōa. ⁊ iō sicut in diuinis ꝟm oēs nō est ponenda ꝯpositio nec quasi cōpositio. sic ⁊ eodē mō nec est ponēdū q̄ aliqđ sit potētia vel act⁹ materia vel fouma. vel q̄si potētia aut quasi materia respectu alteri⁹ et hoc ꝓpter idētitatē realē eēntie ⁊ relatiōis in diuinis. Sz q̄d quid attribuit essentie attribuē dū est relationi ⁊ econuerso nisi oppositū sit creditū vel sequat euidēter ex creditis vt supra dictū est. ⁊c. Item falsitas p̄dicte opinionis ꝟtū ad hoc q̄ ponit psonā constitui ex eēntia ⁊ relatiōe patebit alias vbi oppositū probatur ꝯtra Ockam: sed pro nunc trāseo q̄ satis pz cōclusio ⁊c. ¶ Tertia ꝯclusio est q̄ non E est concedēdū a catholicis diuinā essentiā eē formalē terminū diuine gñationis. Ad cuius declarationē pono aliquas propositiones. Prima est q̄ terminus formalis alicuius ꝓductiōis vt hic sumitur est illud qđ capit eē simpliciter p illam ꝓductionem vñ qñ terminus formalis et terminus totalis distinguūtur terminus formalis est aliqđ ipius termini totalis capiēs simpliciter esse p ipsam ꝓductionem. er hoc q̄ termin⁹ totalis capit esse simpliciter per ipsam. ¶ Et hoc E
seqt̄ primo q̄ nō ideo dicitur aliqđ t̄min⁹ fōalis ḡa est fōa. Nā si de⁹ crearet ipsaz materiā per se existentē illa esset terminus formalis. Similiter si de⁹ crearet materiā sub fouma preexistēte forma nō esset termin⁹ formalis sed materia. Secūdo sequitur q̄ hic nō capit formale vt est cōcretū ipsius forme tam scdm vocē ꝟ secūdū significatonē sed capitur p illo qđ secūdū se totū primo habet eē paliquā ꝓductionē. Et sic non est inconueniēs materiā eē terminū formalē alicui⁹ productionis sicut ipsa est obiectū foumale. vel pōt

esse alicuius cognitionis. Tertio sequit q̄ q̄n aliquod cõpositum creatur secũdũ se totũ non plus dr̄ forma eẽ terminus formalis illius ꝓductionis ꝯ materia. Quarto sequit q̄ q̄ꝯ idẽ est terminus formalis ⁊ terminus totalis alicuius ꝓductiõis Ubi licet ℞ distinguũtur non oportet th̄ semp sic esse vt pz satis. ¶ Ex predicta descriptõe sequũtur alique ꝓpositões. ¶ Ubi secunda est q̄ eẽntia diuina nõ est termin⁹ formalis diuine generationis. Patet ex quid nois q̄ essentia diuina nõ hz eẽ per ꝓductionẽ igitur patet ꝯclusio. Tertia ꝓpositio est q̄ ꝑsona diuina potest dici termin⁹ formalis diuine gn̄ationis. non tamen distinguẽdo terminũ formalem contra terminũ totalem. ptz. q̄ ipsa simpliciter habet esse p ꝓductionẽ. igitur ⁊c. Utrũ autez debeat proprie vocari termin⁹ formalis vel terminus totalis vel neutro modo magis eẽt difficultas vocalis ꝯ realis ideo de ea non est curandũ. th̄ ꝑsona vere est terminus originatus ⁊ est terminus ipsius ꝓductionis actiue q̄ respectu illius pr̄ dicitur ꝓducens. ¶ Quarta ꝓpositio est contra Ockam q̄ relatio est termin⁹ formalis diuine generationis: ptz q̄ ꝑsona ⁊ relatio sicut filius ⁊ filiatio sunt oibus modis idẽ tam formaliter ꝯ realiter. igit. ⁊c. Nec valet ratio sua. vnde arguit sic. nihil idẽ potest esse termin⁹ suiꝑsius sz ipsa ꝓductio est relatio formaliter ⁊ realiter. ergo relatio nõ est terminus formalis ꝓductionis Ideo licet ipse concedat q̄ relatio aliquo modo habet esse p generationẽ q̄ idẽ est seipsa. tamẽ quia ad esse terminũ formalem requiritur aliqua non idẽtitas ad ipam ꝓductionẽ hoc est q̄ nõ sit idẽ formaliter ⁊ ita est vt dicit q̄ gn̄atio ipsa ⁊ filiatio sunt idẽ formaliter sed ⁊c. Ad hoc ergo r̄ndeo q̄ gn̄atio actiua non est filiatio sed est pater et paternitas sicut gn̄atio passiua non est paternitas: sed est filius ⁊ filiatio. Et ideo sicut filius est terminus formalis gn̄ationis actiue. sic etiã filiatio cũ sit idẽ formaliter filio. quare. ⁊c. Sz cõtra predictas ꝯclusiões arguo sic. ¶ Primo ꝯtra ꝓmã: q̄ essentia diuina nõ min⁹ est rõ generãdi in diuinis ꝯ forma sit ratio generãdi in creaturis q̄ nichil videt rõ generandi in diuinis nisi essentia diuina sed q̄ forma in creaturis est ratio agendi vere dr̄ forma agens imo agere competit subiecto per formã et per ꝯns veri⁹ ꝑt ꝯpetere ipsi forme ergo eodẽ modo q̄ eẽntia diuina est rõ generãdi vere dicitur generãs. Confirmat per r̄ones ꝓmã ante oppositũ. Sil'r eẽntia est pr̄ et omis pater genuit vel genuit. similiter est pr̄ filij ⁊ non nisi illi⁹ quẽ genuit ⁊c. ¶ Secõ contra secãm ꝯclusionẽ arguit sic illud qõ est ꝑ se constitutiuũ suppositi producti ⁊ ꝑsupponit ipi generatiõi magis ꝯuenit cũ materia in gn̄atione naturali. ꝯ cũ forma substantiali. sz eẽntia habet totũ esse sibi ꝓprium in patre pri⁹ origine ꝯ sit i filio ergo eẽntia magis hz rõnẽ materie ꝯ forme ⁊c. ¶ Tertio arguit contra tertiã cõclusionẽ q̄ sicut arguit scot⁹ li. 1. di. 5. q. ⁊c. essentia diuina datur sine cõica

1. arguit.

2. arguit.

3. arguit.

tur filio. Unde Joh. 10. qđ pater dedit michi maius oibus ē. hoc aūt non pōt esse nisi essentia diuina. Sic̄r Aug 15. de trini. ca. 26. Sicut naturā pīstat filio sine initio gn̄atio. ita spūisācto prestat essentiā sine initio spūssancti processio. modo illud qđ dat vel cōicatur filio per ꝓductionē nisi illud sit res formalis illius ꝓductionis non debz dici dari vel cōicari. igit̄ ꝛc. ¶ Quarto arguitur cōtra vnū qđ pīsupponit̄ in oibus predictis scz ꝙ eēntia est pater qui generat et est filiꝰ qui generat̄. qꝛ si sic. vl̄ ergo pr̄ generat filium natura vel volūtate. Si natura ergo natura diuina erit aliquo modo p̄ncipiū gn̄ationis vel ergo si habebit sicut pncipiū efficiens ꝙtra primaz ꝙclusionē vel sicut p̄ncipiū subiectū contra secām vel sicut p̄ncipiū formale contra tertiaz Si dicatur ꝙ voluntate ergo libere et contingēter pater gn̄at filium qꝛ qđ volūtarie fit libere fit. Et ista est materia quā tractat magister di. 6. ꝛc. ¶ Ad ista D respondet. Ad primā dico ꝙ nō oportet cōcedere ꝙ eēntia diuina sit ratio generādi in diuinis Secundo dico ꝙ cōcesso ꝙ eēntia diuina sit ratio generādi in diuinis sicut forma in creaturꝭ tamen non debet concedi ꝙ eēntia generat. Et causa supra tacta est. qꝛ essentia diuina nō distinguit̄ a genito. Tertio ꝙcedo ꝙ formavere et ꝓprie agit ꝛ generat capiendo agere et causare proprie sicut ph̄us capit. 5. methaphisice. Quarto dico ꝙ forma per se agit ꝙ positū vero siue suppositum solum per accidēs agit vel gn̄at secꝰ tm̄ est de

Arguit. 4

Ad p̄mū.

generato qꝛ ꝙ positū precise generatur non forma aut materia proprie loquendo ꝛ sm̄ ph̄m ¶ Et si dicatur ꝙ actiones sūt suppositoꝝ. dico hec propositio non inuenitur in philosophia sz aliqui forte traxerūt eam ex dictis cōmentatoris et potest haberi istum sensum verū ꝙ scilz actiones reales sunt suppositorum id est singulariū. quia nichil est reale nisi singulare. ḡre ꝛc. ¶ Ad confirmationē que fiebat ex prima rōne aī oppositū rn̄det Ockam ꝙ eēntia nō ē generās si ly gn̄ans teneat̄ pure participialiter ꝛ adiective sed est res non generans qꝛ est eēntia nō generās. et qn̄ dr̄ ꝙ eēntia est pater et est pater filij concedit. Sed vltra qn̄ dicitur ꝙ ē pater generans vel non gn̄ans rn̄det ꝙ si gn̄ans teneatur sicut prius neutra ē ꝙcedenda. Cuiꝰ rō est qꝛ qn̄ aliqđ determinabl̄e sumptū cū aliqua determinatione p̄dicatur de aliquo requiritur ꝙ determinatio predicetur vere de principali subiecto ꝛ de ipo determinabili sicut ad veritatē istiꝰ sortes ē hō albus requiritur ꝓpositio ista ꝛ triū sortes est homo sortes est albus. hō ē albus. et sic hec est falsa eēntia est pr̄ generās. qꝛ ē fl̄a eēntia ē gn̄ās ꝛ sil̄r hec ē fl̄a eēntia ē pr̄ nō gn̄ans. qꝛ hec est fl̄a pr̄ nō ē generans. ꝛ sic in talibus compositis non oportet ꝙ ab illo a quo negatur aliquid tale compositum affirmetur vna pars sumpta cum opposita cōtradictione alterius sicut non sequit lapis non est lignuz albū ergo est lignum non album nō est tamen oīno simile. quia nunc̄ in-

uenitur nisi in deo ꝛc. Si tamē illa ꝓpositio eēntia est res generans vel pater generans haberet istum sensum ꝙ essentia est aliqua res scz pater qui est generans tunc esset concedenda. sed tunc non valet consequētia ergo essētia est generans. et ita responderi potest ad omnia ibi inducta ꝛ alia siḿia. ¶ Sed istā A responsionem reprobat Grego. in capitulo dānamus concedit ꝙ essentia est spūssāct⁹ ab vtro q̄ procedens. ergo pari ratiōe debet concedi ꝙ est filius a patre nascens ꝛc. Secundo quia ratio negationis nō valet. quia de sorte nigro conceditur ꝙ est albus monachus ꝛ tamen hec est falsa sortes ē alb⁹. Sed hoc nichil valet quia faciliter dicit ꝙ illud dictū decretalis intelligitur sicut iaz dictū est ꝛc. Nec instantia valet quia ille loquit vbi est determinatio et deteria bile q̄ vniformiter significant separatim et ꝯiunctim. ¶ Sic aūt B non est in exemplo predicto vt patet ꝛc. Ideo instantie gregorij pungunt ad vocem ꝛ nō ad Ad scdaz rem. quare ꝛc. ¶ Ad secundam rationem dico primo ꝙ opinio ponens diuinam essentiam est esse diuine generationis subiectum vel quasi materiam magʃ consistit in abusiuo modo loq̄ndi q̄z un re ideo difficile ē eam reprobare. Secūdo dico ꝙ ꝓprie loquendo essentia nullo modo per se constituit suppositum ꝓductum nec est ibi proprie loq̄ndo aliqua constitutio nec compositio vt alias ostendaz. q. 8. c. C ¶ Tertio dico ꝙ proprie loquē do essentia non supponitur generationiꝝ q̄z uis in creaturis in actione causarū naturaliuꝫ supponatur materia tm̄ q̄z tū ad actionē dei nō plᵘ presupponit materia q̄z forā q: sicut deus creat in materia preexistente ita posset materiā in formam vel sub forma preexistente creare q̄ ergo aliquid ꝓducitur de aliquo q̄ nō est distinctum realiter. tunc illud nō est materia nec forma nec quasi materia nec quasi forma. Unde pari ratione qua aliquid ꝯcederetur esse in deo q̄si materia. posset in eo cōcedi quasi cōpositio. Et sicut tu dicis ꝙ essentia est quasi materia amouendo quicquid est imperfectionis. et relatio quasi forma accipiendo quicquid est perfectionis. ita potest dici ꝙ ex essentia et relatiōe est quasi compositio accipiendo quicquid est perfectionis in compositione. quia illa que sūt iperfectiōis in ꝯpositiōe nō magʃ videt inseparabilia a compositione q̄z illa que sunt imperfectiōis sint separabilia a materia ꝛc. Et ideo sicut non est vicendum ꝙ eēntia est quasi composita vl̄ quasi imperfecta sic nec q̄si materia ꝛc. ¶ Quar- D to dico ꝓ materia minoris illi⁹ rationis ꝙ essentiam habere totum esse sibi propriū perprius origine q̄z sit in filio potest intelligi dupliciter. Uno modo ꝙ sit in patre tota. qui est prior origine filio et sic est concedenda ad bonum sensuz. Alio modo ꝙ ipsamet essentia sit prior origine filio. et hoc est simpliciter falsum. tamē quomodocunq̄ hoc intelligatur siue talis prioritas ibi cōcedetur siue nō. hoc tamē nichil valet vt concludatur ꝙ essentia sit materia vel q̄si ma:

teria sicut iam dixi. quare ⁊c.

Ad tertiā ¶ Ad tertiā rōnem dico pmo q aliquid dari vel cōicari alicui per productionem potest dupliciter intelligi. Uno modo de virtute sermonis et sic habere esse in producto per ipsam ꝓductionem. et distingui ab eo est ꝓpe dari vel cōicari per productionem. Unde oē quod isto modo dat distinguit ab illo et nō est illud cui datur. Alio modo potest illud intelligi impropie ad bonum sensum et si aliquid dari vel cōicari per productionē est habē eē in producto sine illud distinguatur ab eo siue sit idez cum eo. ¶ Secūdo dico q pmo modo essentia per productionē non communicatur filio q̄ est idem filio nec distinguitur realiter ab eo et isto modo nō intelligunt ille auctoritates. ¶ Tertio dico q secundo modo essentia per productionē datur ⁊ cōicatur filio quia filius nascendo habet a patre nō solū vt filius sed etiā vt sit eēntia ⁊ gñaliter vt sit quicquid est. Et isto modo intelliguntur ille auctoritates. nec est intelligendum q eēntia detur filio vt aliquid quod sit in eo sed vt aliquid quod ipse est. ¶ Quarto dico p materia minoris q aliud est cōicari per aliquam productionē et esse terminum formalē illius productionis q̄ spiratio actiua cōicatur filio p generationem. Nam quicquid habet filius a patre habet p generationem ⁊ spirationē actiuā habet a patre ergo per gñationem. ⁊ tñ spiratio actiua nō est terius formalis generationis: ⁊ sic patet falsitas minoris. q̄re

Ad q̄rtā. ⁊c. ¶ Ad q̄rtā rōnē dico primo q quādo dr pater genuit filiū voluntate. iste ablatiuus pōt teneri dupl'r. vno modo aduerbialiter alio modo noialiter. Primo mō iterū potest sumi dupl'r vel scz q idem significat quod volūtarie vel secūdū qđ signat idē qđ libere libertate ꝓtingētie. ¶ Secūdo dico q primo mō pr genuit filiū voluntate. id est volūtarie. q̄ non est aliud dicere nisi q genuit filiū volēs vel q voluit generare. Sed scdo mō nō genuit volūtate. i. libere cōtingenter. ⁊ hoc intendit magr di. G. q̄n dicit q deus nec volens nec nolens genuit filiū ⁊c. Et exponit de volūtate p̄cedente vel antecedēte scz ipsi patri de nouo. ⁊ sic hec ē intentio sanctoꝝ contra hereticos q licet pr volens genuerit filiū nō tñ genuit volūtate. i. cōtingēter sed necessitate. i. necessario et immutabiliter. nō q̄dez necessitate intelligentie vl' coactionis sed necessitate ineuitabilitatis. ¶ Tertio dico q isti ablatiui natura voluntate ⁊ c. quando noialiter sumūtur pōt dupl'r ꝓstrui. Uno modo possūt ꝓstrui in ratione alicui' formaliter denominātis sicut dicim' q hō est alb' albedine ⁊ ignis calidus calore. vl' in rōe alicui' p̄incipij eliciētis sicut dicim' q ignis calefacit calore ⁊ albū disgregat visū albedine q̄ calor ē p̄incipiū elicitiuū calefactiōis ⁊ albedo disgregatiōis. ¶ Quarto dico q pr primo mō nō genuit filiū voluntate nec intellectu nec natura q̄ deus non dicitur denoiatiue generans a voluntate vel intellectu vel natura. Sed dicit Ockam q denoiatur a gñatiōe gñans sicut denoiat

a calefactione calefaciens. vel a fortitudine fortis. hoc autem forte est verum de virtute ℔monis cum generatio actiua ⁊ p̃ actiue generans sint oĩbus modis idem ⁊c̃. ¶ Quantũ ad scõz articulum in quo videndum vtrũ in diuinis debeat cõcedi esse veram potentiã gñandi. Ponam tres conclusiones et eas declarabo. deinde arguã cõtra per aliquas rõnes ⁊ ad eas respõdebo. ¶ Prima ꝯclusio est. ꝙ concedendum est a catholicis veraz potentiã generandi esse in diuinis. ¶ Secũda est ꝙ nõ est cõcedendũ a catholicis diuinam eẽntiã esse potentiã generandi in diuinis. Tertia est. ꝙ cõcedẽdũ a catholicis solã personam esse potentiã generandi in diuinis. Prima igitur ꝯclusio formaliter respõsiua ad articulum est contra aureolũ. qui tenet ꝙ in parte nulla est oino potentia vere ꝓductiua vel elicitiua qua generet vel possit generare filium. sed illa potentia qua dicitur posse generare est solũmodo actualis connexio et non repugnantia terminoꝝ sicutẽ potẽtia qua deꝰ põt eẽ deus ⁊ potẽtia qua p̃ põt eẽ pater ⁊c̃. Unde. dicit ꝙ negatio potentie generãdi in diuinis: nõ est negatio potentie ꝓductie Et ad hoc videtur facere illud dictũ Augustini contra maximinũ. li. 3. c. 13. dicentis ꝙ filius non genuit non quia nõ potuit sed qr non oportuit. id est nõ erat aliqua impotẽtia fuit: ⁊ per cõsequens negatio potentie gñatiue in diuinis non est negatio vere potentie. ⁊c̃. ¶ Sed breuit transeundo ultam opinionẽ contra eam et pro ꝯclusione arguo sic probando ꝙ pater est ẏa potentia productiua filij capiẽdo potentiam productiuã pro potestate seu vi / seu principio ꝓductiuo. quia pater vere producit filiũ et ẽ ẏe principiũ ꝓducẽs filiũ, aliter nõ vere gñaret filiuz. Uñ valdem̃te sũt auctoritates Aug. et̃ aliox sctõx ꝙ pater est principium filij. Sed vbicunq; est principium vere producens et aliquid vere productũ ibi est potestas / seu potentia ꝓductiua cum ergo hoc sit in diuinis sequitur propositum ⁊c̃. Et breuiter dicere opposituz est stare in terminis: nec est difficultas realis sed vocalis et nullius valoris. ideo de hoc non curo. Sed teneo ꝙ simpliciter debet cõcedi ꝙ in diuinis est vera potẽtia gñandi iõ dico ꝙ negatio potẽtie gñandi in diuinis ẽ negatio ẏe potẽtie ꝓductie. Nec Aug. intẽdit oppoñ qr Aug. nõ ỏt ꝙ filiꝰ nõ potuit sz oppñ. s. non qr nõ potuit ꝑ a fortiori nõ est dicẽdum ꝙ pater non potuit immo argumentum posset reduci in arguentem. Exponendũ ẽ ergo illud dictum Augustini secundum magistrum non quia non potuit. id est non ex impotentia fuit / quod valet tantũ ac sic dicatur non quia impotens fuit sed non sequitur non fuit impotens. ꝑ potuit vel fuit potẽs ꝓducere filiũ sicut nõ seq̃t iste ñ adultꝰ nõ est iiustus ꝑ est iustꝰ quare. ⁊c̃. ¶ Secunda conclusio est. ꝙ non est concedẽdũ a catholicis diuinam essentiaz esse potentiã generandi in diuinis. Et ista est contra sanctũ Thomam ꝓbatur tm̃ breuiter sic. de

A 2. articlꝰ

1. ꝯclusio.

2. ꝯclusio

3. ꝯclusio.

B Probat. 1 conclusio.

¶ Probat. 2 conclusio.

nullo concedendū est q̄ sit vere potentia generandi nisi de illo quod potest vere generare. hoc videtur clarū per quid nomis: sed de essentia non ꝯceditur q̄ vere possit generare in diuinis vt ptz ex primo articulo quare. ¶ ꝛc. ¶ Tamen ad maiorē declarationē predicte ꝯclusionis primo notanduz est q̄ potentia et principiū possunt duobliciter sumi. Nam est quoddā principiū quod agit: ꝛ est quoddā principiū quo agens agit. Exemplum primi in naturalib⁹ ignis generans est principium quod agit ignē: ꝛ forma est principiū quo agit ignē. Exemplū etiā in artificialibus artifex est principium q̄ agit: sed ars est principium quo agit. ¶ Secūdo notandū q̄ loquēdo de potētia ꝛ principio generandi primo modo oēs sanctis cōueniunt q̄ essentia nō est principiū quod agit: sed solus pater est principiū quod generat sed loquendo de principio secundo modo sunt opiniones. Quidā em̄ tenuerunt q̄ ppria psonalis est illo modo principiū generandi. Alij sicut thomas. egidius. scotus. ꝛ ockam. tenent q̄ tale principiū est ipsa diuina essentia ꝛ non psonalis ppria patris. ¶ Tertio notandum q̄ inter alios Ockam magis ppue declarat istā opinionē. Unde dicit q̄ ratio ꝓducēdi/ siue potētia elicitiua/ aut principiū elicituū alicui⁹ ꝓductionis est illud q̄ necessario ꝛ p se requirit ad illā ꝓductionē Et q̄ essentia diuina requiritur ad generationē actiuā ꝛ passiuā. ideo ipsa est ratio eliciendi istas ꝓductiones tam actiuas q̄ passiuas. Sed q̄ ipa a nulla istaz realiter distinguit ꝛ semp inter principiū: ꝛ principiatum est realis distinctio ideo essentia nō est principiū q̄ agit: sed est principiū quo ꝛ ratio agēdi Cōtra tamen istū modū loquēdi arguit q̄ qua ratione ipse dicit q̄ inter principiū quod agit ꝛ principiatū debet esse distinctio realis. pari ratione ꝛ ita ratiōabiliter dico sibi q̄ distinctio inter essentiā ꝛ psonā ꝓducta erit insufficiens ad saluandum q̄ essentia aliquo modo sit principiū filij cū sicut ipse dicit illa nō sufficit ad saluandū q̄ essentia sit principiū q̄ agit. ḡre. ꝛ c. ¶ Unde ꝯtra istuz modū loquēdi pono aliquas ꝓpositiones. Prima est q̄ ad hoc q̄ aliquid sit aliquo modo ratio ꝓducēdi/ siue potentia elicitiua/ aut principiū elicituū alicui⁹ ꝓductionis nō sufficit q̄ necessario ꝛ p se requirat ad illaz ꝓductionē: sed vltra hoc requirit q̄ sit realiter distictū a ꝓducto per illā ꝓductionē. Patet q̄ ipsemet cōcedit q̄ ꝓpria psonalis non est principiū generationis ꝓp istā rationē. q̄ nichil est principiū elicituū suiipsius ꝛ tamen constat q̄ ipsa requirit necessario ad generationē. Igit sequit ꝓpositū. Secūda est q̄ in diuinis nichil est principiū quo ꝓducti uū filij/ siue etiā potentia/ aut aliquo modo ratio generādi nisi principiū quod ꝓducit. Patet ex p̄dictis. Et similiter q̄ nichil debet dici principiū/ siue potentia/ siue ratio generādi nisi illō q̄ potest generare ꝛ principiare quare. ꝛ c. Tertia est q̄ essentia diuina non est principium quo

pductiuũ filij nec aliquo modo ratio siue potẽtia generãdi. Pa
A tet ꝛ sequit er ꝑmissis. Quarta est ꝓtra Ockam et alios quos ipse sequit ꝙ psonalis proprietas est pricipiũ pductiuũ ipsi⁹ filij ꝛ est ratio et vera potentia generãdi. Patet. qꝛ personalis proprietas sicut paternitas vl generatio est oibus modis idẽ psone patris. ꝛc. Sed pater est pricipiũ ꝛ potẽtia/ ꝛ rõ pducẽdi qꝛ est illud qđ pducit. et etiam aliqualiter potest cõcedi ꝙ est pricipiũ quo. qꝛ seipso sine alio principio quo ipse pducit. ſre.
B ꝛc. ꝛ sic patz ꝯclusio. ¶ Tertia
Probat 3. ꝯclo. ꝯclusio est. ꝙ concedendũ est a catholicis solã psonã esse potẽtiã generãdi in diuinis. Et ista sequit er ꝑdictis. Unde dico ꝙ sola persona patris est potẽtia actiua generandi ꝛ sola psona filij est potẽtia passiua generãdi. Patet. qꝛ illi soli conuenit vt sit potẽtia actiua generãdi qđ potest actiue generare ꝛ soli illi etiã ꝯuenit vt sit potẽtia passiua generandi qđ potest passiue generari. sed solũ pater põt generare in diuinis: et sol⁹ filius generari sicut ponit fides catholica igr̃ ꝯclusio vera. Unde ptz ꝙ potẽtia generãdi actiue nõ potest ꝯmunicari filio a patre. patz. qꝛ fili⁹ nõ potest aliqd generare in diuinis. Quod autem ita sit solũ tenendũ est ꝓpt auctoritatem scripture: nec põt ad hoc fieri euidens ratio. Tamen sanct⁹ Thomas ꝑ aliqs rationes nitit ꝓbare ꝙ no possunt esse plures filij in diuinis: sed Ockam ostẽdit eas nõ valere ꝛ facit alias sed etiaz facile esset eas soluere. Ideo hoc solũ tenẽ dum fidei auctoritate. Secũdo ptz ꝙ potẽtia generandi passiue põt cõicari/ ꝛ de facto cõicatur filio a patre qꝛ fili⁹ habet a patre vt potẽtia generãdi passiue. ꝛc. et hec de tertia ꝯclusione. ¶ Sed ꝓtra pducta arguit ꝛ C
primo ꝓtra primã et scdam con Argr̃. 1.
clusiones sil̃ qꝛ si potentia actiue generãdi sit vera potẽtia (vt dicit prima ꝯclusio) et illa soluz est in patre et nõ in alia psona (vt dicit tertia ꝯclusio) sequitur ꝙ aliqua pfectio simplicit sit in patre que nõ est in filio sicut arguit scda ratio ãte oppositũ. ꝙ. Cõfirmat. qꝛ si pater põt generare ꝛ nõ fili⁹ ergo aliqd potest pater qđ nõ põt filius: et ꝑ ꝯns nõ sũt eque potẽtes: nec qlibet oipotens: sicut ibidẽ arguebat
¶ Scdo argr̃ ꝓtra scdam ꝯclusi 2. argr̃.
onẽ ꝑ rationẽ scti Thome. quia illud est potẽtia generatiua sine pricipiũ generãdi in quocũ qz generãte in quo genitũ assimilat generãti sicut homo genit⁹ est similis hoi generãti in natura humana cui⁹ ꝛtute hõ potest generare hominẽ: sed in essentia tm̃ fili⁹ dei assimilat patri generanti: igr̃. ꝛc. ¶ Tertio 3. argr̃.
argr̃ ad idẽ ꝑ rationẽ Scoti: qꝛ si deus ꝑ ipossibile generaret aliũ deũ et ali⁹ tertiũ deitas eẽt pricipiũ illi⁹ et nõ relatio igit et nunc cũ de⁹ generet aliũ qui est idẽ de⁹. Antecedẽs reputat notũ: et ꝯña ꝓbatur: qꝛ quicqd est pfectionis in principio pductiuo nõ tollit ab aliquo rationẽ pricipij pductiui sed cõicare se in idẽtitate numerali pducto videt esse pfectiõis in pricipio pductio. ſre. Quarto argr̃
qꝛ ꝛm Hyla. 5. de trini et alle- 4. argr̃.

gat magr̄. di. 5. Natiuitas dei nō pōt eā ex qua pfecta est non tenere naturā. certū est autem eā nō ex alia natura q̄ diuina pfectā esse. ergo natura diuina pncipiū est ex quo ē natiuitas filij. Itē magr̄ dicit ibidē q̄ pat nō est potēs gignere nisi natura: eiꝰ potētia eīm natura est vel essentia: quare. ꝛc. ¶ Ad p̄dicta respondet. Ad primā dico p̄mo q̄ loquēdo de virtute fmonis et pprie nō est ꝯcedendū q̄ potētia generādi actiue sit in p̄re sed magis q̄ sit in filio: patz: q̄ esse in aliq̄ ꝯnotat aliquā distinctionē: sed p̄r et potētia generādi actiue sunt oībꝰ modis idez: ideo sicut p̄r nō est in patre: sic potētia generādi actiue nō est in p̄re. sed bene est in filio: sicut pater est in filio p circūincessionē. ꝛc. Scdo dico q̄ loquēdo ad bonū sensum ꝛ ipropue pōt cōcedi q̄ potētia generādi actiue sit in patre et nō in filio. i. pater sit ipsa potētia ꝛ nō filiꝰ. ¶ Tertio dico pro materia ꝯñe ꝛ ꝯsequētis q̄ pfectio simplicit pōt sumi. Uno modo p aliqua pfectione q̄ est simpliciter summa ꝛ īfinita carēs omni ipfectione et omni ipfectiom; incōpossibilis. Alio modo p aliqua pfectione q̄ est in quolibet simpliciter pfecto. seu vere ꝯuenit cuilibet simpliciter pfecto. Quarto dico q̄ primo modo potētia generādi in diuinis seu q̄libet relatio est pfectio simpliciter: sed nō scdo modo. q̄re. ꝛc. ¶ Et si dicatur q̄ saltē scdm primū modū aliqua est pfectio simplr in patre q̄ nō esset in filio. Ad hoc respondet Ockam dupliciter. vno modo ꝯcedendo ꝯñs: q̄ sic accipiēdo pfectionē simpliciter nō est incōueniēs. alio mō negādo ꝯñam: vnde nō sequit paternitas non est in filio: ꝛ paternitas est pfectio simpliciter: ergo aliqua pfectio simpliciter nō est in filio: sicut nō sequit: paternitas non est in filio ꝛ paternitas est essētia: ergo essentia nō est in filio. Ad confirmationē cōcedo illud ꝯñs q̄ aliquid potest pater q̄ nō potest filiꝰ. i. aliquid pōt producere pater q̄ nō pōt p̄ducere filiꝰ: sed nego ꝯñam: ergo nō sunt eque oipotētes vl̄ ergo nō quilibet est oipotēs: ꝛ ratio alias dabit q̄n tractabo de equalitate psonaꝝ. ꝛc. ¶ Ad scdam negat maior et licet ipsa forte esset vera in creaturis in pposito tñ non habet veritatē eo q̄ pncipiū p̄ductiuū quo. debet esse realiter distinctū ab eo cuiꝰ est pncipiū: q̄ non potest esse in pposito. q̄ in illo in quo pat assimilat seu potiꝰ idētificatur filio nullo modo distinguit ab eo. ¶ Ad tertiū ptz q̄ quicquid sit de antecedēte. ꝯña nō valet: q̄ (illa ipotheſi ꝯcessa) essētia diuina distingueret realiter a p̄ducto vt ptz. nō sic autē in pposito. Et ad p̄bationē dico q̄ nō est pfectiōis in aliquo pncipio p̄ductiuo esse aliquo modo pncipiū eiꝰ q̄ ab ipso est indistinctū. Nā hoc est ipossibile et excludit oino rationē pncipij et pncipati quare. ꝛc. ¶ Ad q̄rtū dico ad auctoritatē hylarij et ceteras similes sicut docet magister ibidem q̄ natiuitas est pfecta ex natura. i. ex patre: qui est eadem natura cū filio. Et ad auctoritatē magistri dico q̄ magister non intendit aliud nisi q̄

D Ad p̄mum

E

F Ad scdm.

G Ad tertiū

Instātia.

Solutio.

Ad q̄rtū.

pater nullo alio: sed seipso põt gignere: ⁊ hoc est verũ. ⁊c. Sed huic expositiõi videt ꝙ trariũ qđ dicit Anſ. libro de proceſſ. spiritussancti. asserẽs spiritũsanctũ ꝓcedere de diuinitate patris ⁊ non de paternitate et addit ꝙ opinio que dicit ꝙ nõ procedit de diuinitate sed de paternitate patenti fatuitate se suffocat. respondeo ꝙ verba illa et alia multa que iste ponit nõ sunt vera de virtute sermonis imo sua ipropꝛietate se suffocãt: si tamẽ forte illa fuisset opinio Anſ. nõ esset vis nec multũ oportet insistere expositiõi in verbis suis ideo transeo. Laborent qui afficiũtur eius dictis. Et hec de secũdo articulo. ⁊c. ¶ Quantũ ad tertiũ articulũ in quo videndũ vtrũ in diuinis debeat concedi esse generationẽ ꝓpꝛie dictam alicui⁹ rei. Ponã tres ꝯclusiões ⁊ eas declarabo. Deinde arguam ⁊tra p aliquas rationes: et ad eas reſpõdebo. ¶ Prima cõclusio est ꝙ in diuinis debet cõcedi esse generationẽ ꝓpꝛie dictam. ¶ Secũda est ꝙ in diuinis nõ debet ꝯcedi esse generationem ſucceſſiuã. ¶ Tertia est ꝙ in diuinis debet ꝯcedi esse generationẽ eternã. ¶ Prima cõclusio ꝓbatur: qꝛ vere et ꝓpꝛie pater in diuinis generat filiuz igit ꝯclusio vera: ỹña est clara ⁊ añs est articul⁹ fidei. Aliqui autẽ nitũtur ad ꝓbandũ generationẽ in diuinis non solũ auctoꝛitate: sed etiã ratione sicut Scotus li. 1. sed Ockam ostẽdit rationes suas nõ valere nec cõcludere. Ideo breuiter dico ꝙ ꝙnullã rationẽ naturalẽ ꝓbari potest plures esse ꝑsonas in diuinis: sed ꝙ sint plures ꝑsone quarũ vna est pater ⁊ alia filiꝰ: ⁊ ꝙ filiꝰ vere generet a patre tenendum est sola fide: quare. ⁊c.

A Tertius. articulus

1. ꝯclusio

2. ꝯclusio

3. ꝯclusio.

B probatur 1. ꝯclusio.

¶ Secũda ꝯclusio ꝓbatur: qꝛ nulla generatio est ſucceſſiua in qua illud qđ generat simul totaliter ꝓducit: ⁊ nõ pars post partẽ: sed filiꝰ in diuinis simul totaliter ꝓducit ⁊ nõ pars post partẽ. igr ꝯclusio vera. ỹña clara ⁊ maioꝛ nota ꝙ quid nois: ſz minoꝛ est ꝯcedẽda ꝑ fidẽ igr. ⁊c. ¶ Tertia ꝯclusio ꝓbat: qꝛ i possibile est aliqđ realiter idez cũ diuia essentia esse nõ eternũ sed tam filiꝰ qꝫ generatio in diuinis est realiter diuia essentia igr ꝯclusio vera Cõsequẽtia est clara: ⁊ añs certũ. Nec est aliq modo difficile videre ꝙ ꝓductũ possit esse coeuũ ꝓducenti: qꝛetiã in creaturis agens creatũ qđ nõ agit ꝙ motũ (sicut coꝛpus luminoſuz) ꝓducit in instãti ⁊ per ỹñs si eternaliter esset eternaliter ꝓduceret: sicut declarat beatꝰ Augustinus. 6. de trinita. cap. 1. quare. ⁊c. ¶ Sed contra predictas conclusiones sunt alique difficultates ⁊ primo contra primã conclusionez. sicut arguitur in secũda ratiõe ante oppositũ videtur esse diffinitio generatiõis que est/ ꝙ generatio est productio alicui⁹ de nõ esse ad esse: hoc autẽ deo nõ potest ꝯuenire: ergo in diuinis nõ potest cõuenire diffinitio generation⁹ ꝓpꝛie dicte: quare. ⁊c. ¶ Secũdo arguit sic: qꝛ oꝭ generatio est mutatio: ſz in deo nõ est mutatio igitur nec generatio. Conſequẽtia patet ⁊ maioꝛ apparet: quia ibi predicatur genus de sua specie. Nam

C Probat. 2. ꝯclusio

D Probat. 3. ꝯclusio.

E Arguit. 1

2. argr.

generatio est species mutationis ꝑm omēs phos. et minor patet Jacobi. 1. Apud quem nō est trāsmutatio ꝛc. Et similiter magister dist. 8. ꝓbat q̄ solus deꝰ ē immutabilis ꝛ per ꝯns ingenerabilis: quia a quo negat genꝰ et species quare ꝛc. ¶ Tertio arguit contra scḋam ꝯclusionē: qr omnis gñatio est successiua/ vl subita seu instātanea. Nā inter ista non videtur eē mediū: ſz generatio in diuinis nō est subita vel instantanea cum ipsa sit eterna. vt dicit cōclusio tertia: nullū aūt eternū ē instantaneū. Igitur est successiua: ꝛ habeť ꝓ posituz ꝛc. ¶ Quarto arguitur contra tertiā conclusionem: ḋa nihil quod est prius alio est sibi coeternum: ſz pater est ꝑ filio ergo nō est sibi coeternus ꝛ per ꝯns generatio non ē eterna. Cō sequentia clara: et maior videť nota: quia prius et posteriꝰ nō sunt simul: sed omne qḋ est priꝰ alio est aliquādo sine eo in aliquo signo priori in quo nō ē aliud. Et minor ꝓz quia oīne genes rans est prius genito: saltem ꝓ oritate originis: quare ꝛc ¶ Ad istas difficultates rn̄detur. Unde ad primā notanduz est q̄ isti termini transmutatio. factio. ꝓductio. generatio. spiratio habent diuersas rationes ꝛ cōnotationes. Nā isti factio/ ꝛ transmutatio cōnotant q̄ res capiat eé de nouo: trāsmutatio autē vltra factionē connotat subiectū presuppositū: ꝛ sic ois transmutatio est factio: vel simpliciť vel ſm quid non tñ ecōuerso: quia creatio non est ꝓprie trāsmutatio. Et isti termini nō admittuntur in diuinis vt ꝓz. De istis autez terminis causa causatū causalitas vtrū in diuis admittantur diuerse inter doctores locutiones iueniuntur vnde magister dist. 5. loquens de generatione in diuinis dicit. genito gignens non gignēti genitū causa est vt sit et deus sit ꝛc. Ideo licet isti termini nō sint in hac materia assueti nō est tamen inconueniens ipos ad bonū sēsum cōcedi. Isti aūt termini ꝓductio generatio spiratio non ꝓnotant q̄res sit de nouo sed solū q̄ vnū sit ab alio. et est ꝓductio genus ad generationē et spirationem. Et sic isti termini ꝓcedūtur i diuinis. Quid aūt iter sit iter gñatiōez ꝛ spirationē alias patebit. S

Ex ꝓdicto notabili sequūť alia ¶ Primo sequitur q̄ non ois generatio ꝓprie est ꝓductio de nō eē ad esse. ꝓz qr nō oīne genitū habet eē post non eē. Uñ hoc nō oportet vbi genitū est eadē natura siue eadem eēntia cum generante qḋ in solo deo est possibile. ¶ Secūdo sequitur q̄ illa descriptio generatō est ꝓductio de non eē ad esse non est vniuersaliter bona descriptio generationis ꝓprie dicte. sed solū generationis creature: vel magis q̄ dam differētia generationis tē porālis et eterne. ¶ Tertio seq̄tur q̄ non vniuersaliter nec oīo sicut se habet corruptio ad non eē sic se habet generatio ad esse patet. qr de generatione eterna que est ꝓductio alicuius absq̄ nō esse precedente non est illud verum. sed si debeat habere veritatem hoc est p̄cise de generatione noua. Et sic ꝓz responsio ex hijs ad tertiā rationē ātē oppositum questionis ꝛc. ¶ Quar

3 arguit.

4. arguit

Ad ꝑmū.

to sequitur ex p̃dictis q̃ generatio nõ vnuoce sed equiuoce dicitur de generatione in diuinis et de generatione in creaturis. Patz quia non ꝙueniunt in diffinitione vt satis apparet ex dictis ⁊c̃. similiter non cõueniunt in genere. quia oĩis generatio in creaturis est trã̄ mutatio nõ
A autem in diuinis vt patebit. ⁊c.
Ad scdaz. ¶ Ad secundam nego maiorem et dico q̃ mutatio non ẽ genus ad oẽm generationem sed soluz ad eam que est in creaturis nec generatio in diuinis est species mutationis vt bene probat ratio. Sed quia in ista ratione tangitur q̃ solus deus est imutabi
B lis sicut tractat magister di. 8. ¶ Ideo gratia huius distinguo hec q̃ mutatio dupl'r accipitur. Uno modo large et impropꝛie. Alio modo stricte et ꝓpꝛie. Large eñ ⁊ impropꝛie dicit aliquid mutari. quod habet esse post nõ esse vel ecõuerso: ⁊ ista mutatio vocat a Damasceno ϗsio. Alio mõ accipitur mutatio stricte et hoc est dupl'r vel propꝛie vel p prius sume. ꝓpꝛie est mutatio quã do aliquid recipit aliq̃d quod p̃ us non habuit. et sic si materia crearetur sub forma ipsa materia diceretur mutari: q̃ esset sub forma et p̃us non fuisz sub ea. sil'r si totũ ꝙ positum annihilaretur ipa materia diceret mutari non soluz q̃ non est postq̃ prius fuit sed etiam q̃ nõ haberet formam quã p̃us habuit. p prius sume vero dicitur mutatio quãdo aliquid manẽs ẽm suaz essentiã hz aliq̃d ipm informãs q̃ prius nõ habuit/ vel ecõuerso ita q̃ subiectũ manẽs prius ẽ sub forma/ postea sub ꝓuatione vel econuerso. Ex hac distinctione sequuntur alique ꝓpositiones.
C ¶ Prima est q̃ quolibet p̃dicto rum modoꝝ deus est imutabilis De primo modo patz q̃ deus est necesse esse. si eñ nõ esset necesse eẽ esset aliquid p̃us eo q̃ posset facere ipm post non esse et p consequens nõ esset deus. De secundo mõ ptz per idẽ. De tertio modo ptz quia eius simpliciter infinituz nullo modo perfici põt sed deus est ens infinitũ/ et infinite pfectum simpliciter/ siue hoc possit euidenter naturali ratione ꝓbari/ siue non. et p ꝙ ñs non potest pfici quacũq̃ forma/ et p ꝙ ñs nec mutari de priuatõe ad formaz/ vel econuerso. Et sic patet ꝓpositio et intelligit̃ de mutatione de per se q̃ aliquid mutatur in sua natura intrinsece ⁊ non de mutatione de p accidẽs qua deus diceretur mutari per cõmunicationem idiomatũ propter mutationez nature assumpte.
D ¶ Secunda ꝓpositio est. q̃ solus deus est immutabilis primo modo. patz. q̃ deus illo modo est immutabilis: et nihil aliud a deo est immutabꝛe illo modo qua deus in pricipio omia produxit ita q̃ nihil ante fuit i rerũ natura p̃ter deũ q̃uis hoc non possit euidenter ratione naturali ꝓbari sed hoc sola fide tenendum est.
E ¶ Tertia ꝓpositio quaz pono ꝓbabiliter est ista q̃ aliq̃ creatura est/ vel esse potest immutabilis secũdo ⁊ tertio modo. ptz quia aliqua est vel eẽ potest que nullius est receptiua. sz tantũ est receptibilis i alio. Igitur ⁊c̃. Consequentia ptz. et antecedẽs apparet quia alit̃ esset ꝓcessus in infinitũ. Nã accipio

a.creaturam si ergo a.potest aliquid alterius rationis recipere tunc quero de illo sicut de priori.si potest aliquid recipere/ vel non.si non ergo ꝓpositum.si sic quero de illo alio recepto sicut de priori ⁊ sic/ vel erit ꝓcess⁹ in infinitum/ vel stabitur ad aliq̃d quod nihil potest recipere: nec p cõsequens mutari aliquo illorum duox modox. vnde lz ista ratio apparenter concludat:bene tamen scio q̃non demõstrat. Ex iꝑa aũt(si vera sit)sequit hec quarta ꝓpositio q̃ non fol⁹ de⁹ est imutabilis scd̃o et tertio modo:patet clare. ¶ Ex predictis apparet.q̃ ista ꝯsequentia non valet hoc est in aliquo loco in q̃ prius non fuit ergo mutatur localiter. ꝓz q⁊ deus in principio mũdi fuit in aliquo loco in quo prius nõ fuit nec ꝓpter hoc fuit mutatus q⁊ hoc fuit ꝑ nouam ꝓductionem loci.vnde talis cõsequentia nõ valet vbi fieret nouа ꝓductio vel etiaz localis mutatio loci sicut turri immota moueatur aer circũstans ⁊c̃. ¶ Secundo patet q̃ ista consequẽtia non valet de hoc verificãtur termini accidentales ergo est receptiuum accidentium. Apparet clare de hoc ⁊cetera.⁊ sic patet ad rationem ⁊c̃. ¶ Ad tertiam rationem dico aliquas propositiones. ¶ Prima est q̃ generatio in diuinis nec ẽ ꝓductio successiua/nec subita. patet q⁊ vbi est ꝓductũ indiuisibile ibi non est ꝓductio successiua ⁊ vbi est ꝓductio eterna nõ est ꝓductio subita. ¶ Secũda est q̃ generatio in diuinis nõ est ꝓductio instãtanea loquẽdo de instanti tpis. ꝓsequit ex ꝓdicta. ¶ Tertia est q̃ generatio in diuinis ẽ ꝓductio ꝯtinua.patz.quia filius semp ⁊ sine interruptiõe gignitur a patre. ¶ Quarta est q̃ generatio i diuinis est ꝓductio instãtanea loquendo de instãti eternitatis: q⁊ est ꝓductio eterna. Unde si q̃ratur quid est instãs eternitatis. dico q̃ ipsa eternitas que deus est:est instãs eternitatis. Que iõ dicitur instãs.q⁊ sicut instãs tẽporis si eẽt: esset totũ simul/nec in eo eẽt prius et posteri⁹. sic ipsa eternitas tota simul/ sine successione prioris/⁊ posterioris existit. Ex hijs ꝓz q̃ ista ꝯsequentia nõ valet filius dei est in isto instãti/nec añ fuit/nec post erit. ergo incipit eẽ/ vel desinit esse: ꝓz de instanti eternitatis.⁊ c̃. ¶ Scd̃o patet infatuata subtilitas quorũdam dicentiũ q̃ ꝯtradictoria sunt vera in eodem instanti eternitatis. hoc enim clare falsum est quia sicut ad ꝯtradictoria eẽ vera in eodez tempore requiritur quodlibet.eẽ verũ in toto illo tpe aliter non essent cõtradictoria sic ad iꝑa eẽ vera in instanti eternitatis requiritur quodlibz eẽ verum eternaliter qđ manifeste implicat ⁊c̃. ¶ Ad q̃rtam rõnez aliqua sunt notãda. Unde primo notanduz ẽ. q̃ hic est vna difficultas scz vtr̃ q̃ pater nõ sit prior filio duratiõe debeat cõcedi prior aliq̃ alia ꝓritate. Et quantũ ad hoc est inter doctores discordantia nõ tã realis q̃ ỽbalis. Oẽs enim i hoc cõcordant q̃ pater est ꝓncipiuz filij et filius originatur a patre.sz in hoc discordãt q̃ aliqui dicũt q̃ ista non sufficiũt ad hoc q̃ cõcedatur prioritas in diuis. Alij dicunt q̃ sic. Et quantũ ad hoc

Ad tertiũ

Ad q̃rtas

magis inuitandum ē auctoritatibus q̄ rationib⁹ qz ad neutrā partem pōt ratio sufficiens inueniri. sed magis ꝓsistit in mō loquendi: ideo dico breuiter q̄ vere et realiter pater ē prior origine ipso filio. quia p esse prior origine hic nihil aliud itelligo nisi q̄ a patre originatur fili⁹. siue q̄ pater est principiuz originis filij excludendo alias significationes huius termini pri⁹. de q̄bus dicā inferius. Et sic clare
A patet veritas illi⁹ ꝛc̄. ¶Secūdo notandum q̄ ad huc circa hoc est alia difficultas an cōcesso q̄ pater est prior origine filio: debeat concedi q̄ pater sit in aliq̄ signo priori non nature vel durationis. s. originis in quo nō sit filius. Et de hoc hic tenet Scotus q̄ sic sicut patet in multis distinctionibus ꝛ questionib⁹ primi libri: vnde ipse imaginatur q̄ sicut sunt instantia tēporis: ita sunt instantia/ vł signa nature/ ꝛ originis. Et ponit istum ꝓcessum q̄ in primo instanti origis sunt oia eēntialia sicut deitas/ itellectus actus intelligendi: ꝛ actus volendi. In secūdo signo originis pater generat filium. In tertio producit spiritūsctm̄: ꝛ totus iste ordo originis cōpletur in primo instanti nature: et in scō instanti nature itelleci⁹ diuinus ꝛ voluntas ferūtur respectu obiectorū secūdariorum: ita q̄ iste est ordo q̄ essentialia sunt priora notionalibus: ꝛ notionalia sunt priora eēntialib⁹ includētibus respect⁹ ad extra. Hec ē imaginatio p̄dicti doctoris quā declarat in diuersis locis. Sed q̄nis forte aliqua istorum dictoꝝ possent bene intel-

Opinio scoti.

ligi: sic scilicet intelligēdo q̄ essētia est aliquo modo prior personis: quia communior: vel aliq̄ talī modo. Modus aūt loquēdi ē simpliciter falsus/ ꝛ min⁹ abusiuus. Nec ē facile declarare q̄ res sint illa instantis vel signa: sed nolo hic insistere. Qui autē voluerit hoc reprobare videat Ockam distin. 9. primi libri questione. 3. ¶Tertio notandū circa declarationem p̄dictorum q̄ diuersi sunt modi prioritatis ꝛ posterioritatis sicut patet in p̄dicamentis: ꝛ. 5. metaph̄. capō de priori. quod longum est nūerare/ ꝛ distinguere. tñ iter alios isti videntur esse magis famosi scilicet prius duratione/ prius natura/ prius causalitate/ pri⁹ communitate/ prius dignitate/ prius ſm locum. Prius aūt duratione est ꝑpriissime prius ſm ph̄m in predicamentis pri⁹ natura ē illud quod p̄t esse sine posteriori: sed non ecouerso: patz. 5. methaph̄. vnde ſm ph̄m materia ē prior natura sua forma: et subiectū suo accidēte saltē separabili: et partes toto/ prius causalitate ē causa respectu sui causati/ et sicut dicitur prius causalitate: ita posset prius productiuitate. Et patet distinctio huius modi ab alijs predictis q̄z ſm ph̄m causa et causatū aliq̄n sūt simul duratione: nec oportet q̄ causa sit prius natura suo causato. Et ſm aliquos pater in diuinis ē prior filio: ꝛ tamē nec duratione nec natura. Pri⁹ ꝛmunitate ē illud a quo non conuertitur subsistēdi consequētia. Pri⁹ dignitate est omne ꝑfectius respectu ipfectioꝛ: ꝛ hoc siue ex natura rei siue ex volūtate hūana

sicut rex est prior comite/ et comes milite. Prius fm locū contingit dupliciter: vel p cōparationē ad aliquid quod naturaliter est primū aut ad aliquid qđ statuitur primū. ꝓmo mō ignis est prior aere/ ꝛ aer aqua. secundo mō idem etiā respectu eiusdem potest eē prius et posteriꝰ ꝓpter diuersa que statuunt eē ꝓma sicut vult Aristo. 5. metha. Istis ꝓmissis pono aliqs ꝓpões de cōparatiōe ꝓdictoꝝ modoꝝ ¶ ꝓoritatis ꝛ posterioritatis. ¶ Prima est ꝙ alicui eidē ꝓpetunt diuersi modi prioritatis: sicut idē respectu eiusdem potest esse prius duratione/ natura/ causalitate/ et dignitate: vt ptz de celo respectu alicuius noui effectꝰ ꝓducti ab eo. Secūda est ꝙ idē respectu eiusdē diuersis modis prioritatis potest eē prius ꝛ posterius: patet de materia ꝛ forma: toto ꝛ parte. Tertia est ꝙ aliqua sunt ordinata fm prius et posterius in quibꝰ ꝓprie dicitur ꝙ prius est in aliquo ꝓori in quo nō est posterius. Patz de ordinatis fm prius ꝛ posterius q̄bus correspondēt aliqua extrinseca in quibꝰ ordinantur: sicut prius ꝛ posteriꝰ secundum tēpus ꝛ fm locū ordinātur fm aliqua extrinseca: qr scz aliqua pars tēporis correspōdet ꝓori ꝛ alia posteriori: ꝛ similiter alius locus correspōdet priori et aliꝰ posteriori: vnde solū in talibus est illa locutio vera. Et de sic ordinatis fm tempus vl' durationem debent concedi precise distincta instantia vel signa et de ordinatis secundum locum concedi distincta loca. ¶ Quarta ꝓpositio est ꝙ aliqua sunt ordinata secundum prius ꝛ posterius in quibus non ꝓprie dicitur ꝙ prius est in aliquo ꝓori in quo non est posterius. Patz de ordinatis secundū prius ꝛ posteriꝰ quibus non correspondēt aliq̄ extrinseca in quibus ordinent: sicut deꝰ est prior creatura causalitate/ natura/ dignitate: supposito ꝙ non esset tempus aut locus imo omni alio extrinseco circūscripto. In talibꝰ ergo non est ille modus loquēdi ꝓprius: nec in talibus est rationabile q̄rere vtrū posterius sit in priori vel non. Et si recipiat talis modus loquēdi. tunc debet cōcedi ꝙ posterius est in suo priori: et non prius in aliquo priori sicut materia ē prior natura ipa fōa ꝛ ipa fōa nō est i aliquo priori ꝫ forma est in illo priori. simiꝫr totum est prius pfectione et dignitate sua parte. non tamē potest dari aliquod prius in quo sit totum ꝛ non sit pars: sed potest dari aliquod ꝓus pfectiōe in qno sit pars ꝛ non totum scz ipsummet totū ꝛc. Sic ergo ptz contra Scotuz ꝙ ꝫ pater sit prior origine filio: pater tamē non est in aliquo signo priori ī quo non sit filius nec est aliquod tale signum vel instans. sed filius bene est in aliquo priori in quo non est pater. scz in ipomet pr̄e i q̄ nō ē pr̄.ḡre ꝛc. Sz adhuc circa illos modos ꝓritatis et posterioritatis videndū est qui reperiantur vel non in diuinis. Et de hoc pono aliquas propositiones. ¶ Prima est ꝙ primus ꝛ secundus nullo modo possunt reperiri in deo per respectū ad intra. patet quia omnia ibi sunt simul duratione ꝛ natura: vt ꝑz.

Secũda est ꝙ nec quintus nec sextus possunt reperiri in deo: patet quia ibi nichil est perfectius aliovel dignius sed quicquid est ibi est infinite pfectum Simil'r ibi nichil est in alio tanꝯ in loco: ꝛ illo modo quo deus est in loco quicquid est ibi est in eodẽ loco. Tertia ꝓpositio est ꝙ tertius modus prioritatis. scilz prioritas causalitatis (extendẽdo prioritatem causalitatis ad prioritatẽ ꝓductiuitatis) reperitur in diuinis ꝓz quia attribuitur patri respectu filij et vtriꝯ respectu spirituſſancti. Et ista prioritas vocaꝫ prioritas originis. Et hoc ptz contra Ockam ꝙ paternitas est prior origine filiatione. Nã pater ꝛ paternitas sunt omnibus modis idem. quare ꝛc. Et sic non est verũ ꝙ dicit ꝙ filiatio non originatur a paternitate/nec est prior origine filiatione. sed est solum prior filiatione. quia est ꝓprietas patris qui est prior filio cuius ꝓprietas est filiatio ꝛc. Secundo ptz ꝙ iste modus prioritatis in diuinis solum habet locũ inter personam ꝛ psonalẽ ꝓprietatẽ. et nullo modo inter essentiam ꝛ psonam seu relationẽ: ptz clare intuenti ꝛc. Quarta ꝓpositio est ꝙ etiã quartus modus prioritatis. s. prioritas cõmunitaꝯ reperitur in diuinis. ꝓz quia talis prioritas non ẽ nisi ꝛsequentie et non conuertibilitatis. et hoc aliquo modo est in diuinis scilz in eẽntia respectu psone vel relationis. quia bene sequitur. a. est pater ergo a. est essentia: sed non cõuertitur quia non sequitur. filius est essentia. ergo filꝰ est pater. ꝛ sic essentia est cõmunior ꝯꝫ persona. ꝛc. ¶ Et his sequũtur aliqua. Primo sequitur ꝙ diuina essentia/ ꝛ intellectio/ vel volitio diuina (quia idẽ sunt omnibus modis) est aliquo modo prior qualibet psona vel relatione diuina ꝛ hoc prioritate cõmunitatis. Secũdo sequitur ꝙ noticia diuina creaturarum. sine respectu creature ẽ aliquo modo prior qualibet psona vel relatione diuina. Patet quia sequitur a. est pater ergo est noticia creature non ecõuerso. Tertio sequitur ꝙ spiratio actiua ẽ aliquo modo prior tam gñatione actiua ꝯꝫ passiua. De generatione actiua: patet. quia oñe generans spirat non ecõuerso. De generatione passiua etiam patz. quia spiratio actiua est in patre. qui est prior filio in quo solum ẽ generatio passiua. quare ꝛc. Quarto sequiꝫ ꝙ tam generatio actiua ꝯꝫ passiua ẽ aliquo modo prior spiratione passiua. ptz quia tam pater ꝯꝫ filiꝰ est prior spũsancto. quare. ꝛc. Sic igitur apparet quales modi prioritatis debeant concedi in diuinis et qualiter debẽt intelligi. Tunc ergo ex predictis ptz responsio ad foumã quarte rõnis. Uñ negatur maior. Et ad ꝓbationẽ dicitur ꝙ licet prius ꝛ posterius duratione non sint simul: sed oñe qꝫ est prius sit ꝛ aliquo signo prioꝛ ꝛc. tamẽ nõ oportet sic esse vbi solum ẽ ꝓritas originis sicut est inter patrem ꝛ filiũ in diuinis quare ꝛc. Et hec de tertio articulo/ et tota questione ꝛc.

¶ Questio octaua de ꝓcessione spirituſſancti eterna.

B

Utrū ꝓcedendū sit ſſ. ꝓcedere a ꝑre ⁊ filio vnica ſpir̄.

1. arguit.

Circadecimā distictionē ⁊ alias ſequẽtes in quib⁹ magr̄ agit de proceſſione ſpūſſancti eterna. ¶Quero vtrū concedẽdū ſit ſp̄ſanctū ꝓcedere a ꝑre et filio vnica ſpiratōe ſiue tanq̄ ab vno p̄ncipio. ¶Arguit p̄mo ꝙ non. qz ſpūſſanctus non ꝓcedit a patre ⁊ filio. igitur queſtio falſa. ꝓña clara. añs probat: qa quādocūq; aliquid eſt in ſe principium ſufficiens ad aliquid ꝓducendum pōt illud producere omni alio circunſcripto. Ita ꝙ omne aliud ad hoc videt ſuperfluū. ſed pater ẽ er ſe intrinſece principiū ſufficiens ad ꝓducẽdum ſp̄ſanctū: quia dicere ꝙ pater eſſet inſufficiẽs eſſet abſurdū. igitur p̄ ſine filio poteſt ꝓducere ſp̄ſanctū. quare ⁊c. Confirmatur qz ſpūſſanct⁹ non diſtinguit a filio preciſe quia ꝓcedit ab eo. igitur nulla ẽ ratio quare cōcedatur ꝓcedere a filio Cōſequentia ptz qz iſta videtur potiſſima rō et antecedens ꝓbatur. quia filius ꝑ filiationē diſtinguitur a ſpirituſctō. igit̄ ſecluſa ſpiratiōe adhuc haberet vnde diſtingueret a ſpūſancto ⁊ etiā

2. arguit

ſpūſſanct⁹ ab eo. quare ⁊c. ¶Secundo ſic ſpūſſctūs non ꝓcedit abvtroq; tanq̄ abvno p̄ncipio. igitur queſtio falſa. Cōſequẽtia eſt clara. añs ꝓbatur qz ſi pater et filiꝰ eſſent vnū p̄nciplū ſpirans vel p̄dicatū huius ꝓpoſitionis ſupponit ꝓcẽtia/ vel ꝑ vna ꝑſona/ vel ꝑ duabus. Non primū vt ptz ex dictis in alia q̄ſtione: nec ſcōm qz p̄ ⁊ filiꝰ non ſunt vna ꝑſona. nec tertiū quia tunc ſequitur ꝙ p̄ ⁊ filius eẽnt aliquid vnū qō non eſſet ſpiritusſanctꝰ quod eſt falſum. Cōfirmatur ꝑ hyla. ij. de trinitate dicentẽ ꝙ ſpūſſanctꝰ a patre et filio auctoꝛib⁹ cōfitendus eſt. ⁊ ꝙ ꝓñs ſunt duo auctoꝛes non vnꝰ ſpiratoꝛ. ¶Tertio ſic ſpūſſancti ꝓceſſio nō eſt ſpiratio ſed eſt generatio ergo q̄ſtio falſa. Conſequẽtia eſt clara. antecedẽs ꝓbatur quia oñe qō vere ꝓducit de ſubſtātia patris vere gn̄atur et eius ꝓductio eſt gn̄atio. ſz ſpūſſanctus ꝓducitur a p̄re ⁊ de ſubſtantia patris ſicut filius igitur gn̄atur ſicut filiꝰ. quare. ⁊c. Cōfirmatur qz ſi nō. hoc nō eſt niſi qz principiū ꝓductiōis ſpūſſancti eſt volūtas ⁊ non filij. ſed hoc non valet tū qz non eſt verū vt patz ex dictis. tū quia in nobis actus ⁊ hitus voluntatis quoꝝ principiū eſt volūtas ita naturaliter gn̄antur ſicut ipſius intellectus. quare. ⁊c. ¶In oppoſitum arguit per magr̄m ⁊ ꝙ determinationem eccl'ie extra de ſum. trini. ⁊ fi. catho. lib̄ 6. ¶In iſta deciſione erunt tres articuli iuxta materiā triū argumentoꝝ ante oppoſituꝫ queſtionis factoꝝ. Primus vtrū concedendus ſit ꝙ ſpūſſanctus procedat a p̄re et a filio Secūdus vtrū cōcedendū ſit ꝙ ſpūſſanctus ꝓcedit ab vtroq; tanq̄ ab vno principio. Tertio vtrū concedẽdum ſit ꝙ ſpūſſancti ꝓceſſio ſit generatio. ¶Quantū ad primū articulū pono tres ꝯcluſiōes ⁊ eas declarabo. ¶Prima ꝯcluſio eſt ꝙ ſpūſſanctꝰ ꝓcedit a p̄re ⁊ filio eternaliter. ¶Scda cōcluſio eſt ꝙ ſpirituſſanctꝰ procedit a patre ⁊ filio vniformiter. ¶Tertia ꝯcluſio.

In oppm

Deciſio q̄ ſtionis.

C

1. articls.

1. ꝯcluſio.

2. ꝯcluſio

3. ꝯcluſio.

conclusio est q̃ si spũssanct⁹ non procederet a filio non distingueretur ab eo realiter. ¶ Pria igitur inter latinos ꝛ grecos est in discordia: m̃ illa magis est ex fide supponẽda q̃z rõne probanda. Aliqui autẽ nituñ istã conclusionẽ rõnibus ꝓbare. ſz simpliciter dico q̃ per rõnẽ hoc nõ potest concludi. ſz oñs rões q̃ ad hoc fierent possent faciliter solui. ideo solum est tenẽdũ auctoritate fidei ſcz ex determinatione ecclesie dei nec aliter eam ꝓbo. ¶ Scda conclusio ꝓbat: qr spũssctus nõ ꝓcedit a p̃re principaliter ſz ab vtroq̃z eq̃liter vt dicit inḡ. igit ꝛc̃. Tñ ẽ hic aduertendũ q̃ ly vniformit̃ ꝑt dupl'r intelligi. Uno mõ vt excluditoẽz ordinẽ in ꝑsonis ꝓducẽtib⁹ inter se. Alio mõ vt excludit oẽz ordinẽ in ꝓductiõe. Prio mõ dico q̃ p̃r filius nõ spirãt oĩno vniformiter qr iter ꝑsonas ꝓducẽres ẽ ordo originis iter se: vt dictũ ẽ i alia q̃stione. Secundo modo dico q̃ spirant oĩno vniformiter ita q̃ spm̃sanctum in nullo signo/ꝛ instanti spiratvna persona in quo non spiret alia sicut ymaginantur aliqui. q̃ in aliquo signo originis spiret p̃ in quo nõ spiret filius. Si querat̃ an debeat concedi q̃ pater spirat spiritũscm̃ prius origine q̃z fili⁹ spiret eũ. dico q̃ si per spirare ꝓus origine nichil aliud intelligatur nisi q̃ pater spirans est prior origine/vel q̃ pater nõ ab alio habet spirare/et filius hoc habet a patre: tunc illud est concedenduz. et isto modo intelligunt sancti ficut Augustinus quando dicit q̃ spũssanctus principaliter procedit a p̃re. Simil'r Jeronym⁹/ et Hyla. qñ dicũt q̃ ꝓcedit a patre ꝑ filiũ. ꝛ Rich. qñ dicit q̃ spiritussanctus ꝓcedit a patre mediate/ꝛ a filio immediate. intelligunt eñ q̃ p̃ a nullo habet q̃ spiret/ꝛ ita principaliter: ꝛ non ꝑ alium. filius aũt hoc hz a patre quia sibi cõmunicat eẽ/ ꝛ spirare. ꝛc̃. quare. ꝛc. ¶ Tertia cõclusio ꝓbatur quia est vna propositio conditionalis cuius añs ꝛ consequens sic se habent q̃ impossibile est ita esse sicut significatur ꝑ antecedens quin ita sit sicut significatur ꝑ ꝯs. igit̃ ipa est vera. Cõsequetia ptz qr hoc requirit̃ ꝛ sufficit ad veritatem ꝯditionalis. Et añs apparet qr est vna conditionalis. cuius antecedens est impossibile. vt clarum est. igitur impossibile ẽ ita eẽ sicut significat̃ ꝑ illũ antecedens. quare ꝛc. Et ꝓpter consimilem rõnem concedo istã si spiritussanct⁹ non ꝓcederet a filio ipe distingueret̃ ab eo ꝛc. Tũc circa istã ꝯclusionẽ aduertendũ q̃ quando doctores queruntvtrũ si spiritussanctus non ꝓcederet a filio adhuc distingueret̃vn⁹ ab alio. Ista ꝯclusio ꝑt habere duplicẽ sensum. Unus est: an ꝑcise ꝑ hoc q̃ fili⁹ spirat spm̃sanctũ: ꝛ ipe spiratur a filio. filius distinguatur a spirituscto. ita q̃ hũc esse ab illo sit ꝑcisa ratio distinctionis eorum. Alius est vtrum er hoc q̃ spũssanctus distinguitur a filio possit concludi q̃ ꝓcedat ab eo. ꝛ hoc esset cõtra grecos q̃ ꝯcedũt ꝓmũ/ꝛ negãt secũdũ. Et in hoc sensu tractat̃ illa questio a plurib⁹ doctorib⁹ antiquis. sed in ꝓmo sensu tractatur a q̃busdã modernis: ꝛ sine illi duo sẽsus distinguũtur devir

pbat. 1. cõ clusio.

A pbatur 2. ꝯ clusio

B pbat. 3. cõ clusio.

tute sermonis siue nō. tamē de
¶ vtroq; erit videndū. ¶ Quantū
igitur ad primū notāduz est q̄
de ꝙstitutione et distinctiōe per
sonaꝝ in diuinis diuerse fuerūt
1. opinio. opiniones. Una fuit q̄ persone
Secunda seipsis distinguūtur. Secunda
fuit q̄ precise per relatiōes rea
Tertia. les distinguuntur. ¶ Tertia q̄
primo distinguūtur per ꝓprie-
tates absolutas ꝛ quasi secun-
Quarta. dario per relatiōes. ¶ Quarta
posset esse q̄ precise distingue-
rent̄ per ꝓprietates absolutas.
¶ Sed circa istas opiniōes no-
lo insistere qui vero eas volne-
Occam rit perscrutari videat Occam
circa distinctionē vicesimā sertā
vbi tractatur ista materia. verū
est tamen q̄ ipse manet ibidē. ꝛ
in plurib⁹ locis in primo libro
unititur isti opinioni q̄ psone
diuine cōstituūtur ꝛ distinguū
tur per relationes originis. vñ
dicit q̄ paternitas ꝛ eēntia di-
uina constituūt per se vnum scz
patrē ꝛ sic per paternitatē con-
stituitur pater ꝛ distinguitur a
D filio. ¶ Sed breuiter transeun-
Improba do (quia nō reputo multū vtile
tur. hic insistere) arguo contra hoc
sic. quia ad hoc q̄ aliquid per se
et proprie cōstituatur ex aliquo
requiritur q̄ illa distinguātur
aliquo modo. hoc enī ē euidēs:
et hoc etiam cōcedit iste doctor.
sed pater ꝛ paternitas in diui-
nis nullo modo distinguunt. qz
nichil vere affirmatur de vno ꝛ
negat̄ de alio vel ecōuerso plus:
q̄ de essentia diuina in quibus
p̄m ipsum nulla est oīno distin-
ctio. hoc enī videtur clarū ꝛ vi-
detur sequi ex dictis illius doc-
toris imo in p̄mo q̄stiōe tertia
ponit istā regulā q̄ ois ꝓpō cō
posita ex istis terminis pater ꝛ
paternitas i qua p̄dicat̄ verbū
quod est nota distinctionis est
falsa de virtute sermonis Jdeo
ibidē negat istam. paternitas ē
in patre. Jgitur sequitur q̄ nul
la ratione potest dici q̄ pater-
nitas constituit̄ ex patre qō ipe
non cōcedit. vnde miror qūo tā
tus doctor talem ꝙclusionē po-
suit ꝛc. ¶ Scō notandū magꝭ E
accedendo ad ꝓpositū q̄ mul-
ti ꝙueniunt in hoc q̄ in filio sūt
essentia diuina/ filiatio/ ꝛ spira
tio actiua sed isti diuersificātur Pria op.
quia quidā dicūt q̄ essentia et
filiatio tantū constituūt psonaꝝ
filij: et q̄ spiratio actiua in filio
est quasi aduenticia ita q̄ nō cō Scda op.
stituit filiū in esse persōali. Alij
dicunt oppositū ponētes q̄ taz
essentia cū filiatio ꝛ etiā spira-
tio actiua concurrūt intrinsece
ad personalitatē filij: nec est sibi
aduenticia. imo si filius nisi spi .3. op.
ret nō remaneret psona eo q̄ ca
reret spiratione que intrinsece
concurrit ad eius psonalitatem
Alij etiā dicunt q̄ in filio p̄ter
spirationē actiuā: que realiter
distinguitur a spūsancto est ali
quid sufficienter distinguēs ipz
ab eo scz ipsa filiatio. ꝛc. Sz circa
ista opiniones nolo insīste-
re qz hoc reputo inutile. q̄ vero
earū reprobationē voluerit vi-
dere legat mgr̄m Gregorū in
ista materia. michi aūt sufficit ꝯ F
ista ratio supra facta. Jdeo bre
uiter dico q̄ oēs ille opiniones Op. doct.
sūt false et procedunt ex falsa
imaginatione. quia sic loquen-
tes imaginant̄ q̄ essentia diui-
na/ ꝛ filius ꝛ filiatio distinguā-
tur: ꝛ essentia sit quasi materia
respectu filiationis: ꝛ filiatio sit

quasi forma eius: ⁊ ꝙ ex vtroꝙ resultat persona et ꝙ sic constituatur persona quasi similiter sicut compositũ substãtiale constituitur in esse per suã formaz. hoc aũt oĩno negari debet de psona diuina et de qualibet re q̃ est diuina essẽtia. quare oés tales opiniones sũt fugiende tã-
A ꝙ venenose. ¶ Tertio notãduz circa istam materiã ꝙ aliquid esse distinctiuũ alicui⁹ põt intelligi dupliciter. vno modo vt p huiusmodi distinctiuũ intelligamus aliquid existens extra animam fm se ab alio distinctũ: sicut dicimus ꝙ homo per aiam suam distinguitur ab asino: ⁊ ꝙ vna anima fm se distinguit ab alia. Alio modo vt per distinctiuum intelligamus aliquid per quod põt vere concludi aliquid ab aliquo esse distinctũ. sicut dicimus ꝙ accidens in sacramento altaris distinguitur ab alijs per hoc ꝙ ipz nõ est in subiecto sicut alia accidentia. hoc autez modo dicimus in diuinis ꝙ pr̃ distinguit a filio per hoc ꝙ ipse a nullo est/ et filius est ab eo: et hoc vtiqꝫ sic eẽt etiã si nulla aia hoc consideraret. ¶ Ex hoc ptz
B ꝙ in prio sensu filius distinguitur a spiritusancto seipo et non aliquo sui proprie ⁊ fm intransitiuam constructionẽ loquẽdo. Quod patet quia filius est persona simplicissima. igit a quocũ ꝙ distinguitur seipso distinguitur. Secũdo patet ꝙ in secũdo sensu filius distinguitur a spũsancto non precise: qz spiritusſãctus procedit ab eo. Nam filius distinguitur a spiritusancto etiam per hoc ꝙ ipse ẽ a patre nascendo/ et spiritusſanctus a pr̃e non nascẽdo/ sed procedẽdo. igitur nõ precise per hoc filius distinguitur a spũsãcto ꝙ ipe spirat spiritum sanctũ. consequentia tenet qz non ẽ idẽ esse a patre nascendo et esse a patre non nascendo ⁊c. Et breuiter istõ nõ est aliud dicere nisi ꝙ per aliud medium bene cõcludimus spiritumsanctum esse distinctũ a filio ꝙ per istud quia ipse spiritusſanctus procedit ab eo. et sic patet declaratio conclusionis quo ad primũ sensum suprapositę distinctionis. ¶ Quantum autez ad secundũ sensuz diuersi sunt modi dicendi. aliqui em̃ dicunt ꝙ non sequitur spiritus sanctus non procedit a filio. ergo non distinguitur ab eo. Alij autem dicunt oppositum diuersis tamen modis. Nã quidã dicunt ꝙ facta illa ypothesi spiritusſanctus et filius essent vna persona genita ⁊ spirata et per consequens non distinguerent ¶ Alij dicunt ꝙ non distinguerentur non tamen qz concurrerent in eandem personam: ꝫ qz filius tunc non esset persona. et multe tales fantastice imaginationes possent recitari sed trãseo. Uerum est ꝙ magister Gregorius ponit istam conclusionẽ ꝙ ista consequẽtia est bona spiritusſanctus non ꝓcedit a filio ergo nõ distinguit ab eo. Quaz probat primo sic. qz si spũſſctũs non procederet a filio spũſſctũs non esset: nec esset persona. ꝓña patet: et añs patet. quia si spũſſanctus non procederet a filio spirituſſanctus non esset spiritusſanctus: nec donum patris et filij. et ita nec persona quare ⁊c. ¶ Secundo qz filius est per se

C Pria op.

Scda op.

.3. op.

Op. gregorij de arimi.

principiū spiritussancti ergo si filius non produceret spiritum sanctum ipse spiritussanct⁹ nō produceretur.sed si non produceretur non esset.igitur ꝛc.

¶ Tertio si aliqua creatura nō ꝓduceretur a filio ipsa nō ꝓducētur a patre.igitur si spūssanctus nō ꝓduceretur a filio ipse non ꝓduceretur a patre.ꝛ per consequens si nō ꝓduceretur a filio ipse non esset.et per ꝯns a nullo distingueretur ꝛc. ¶ Sed contra hoc pono aliquas ꝓpositiones. Prima est ꝙ illa ꝯña ē bona patet.quia illud añs ē impossibile ꝛ ad impossibile sequitur quodlibet. Secūda est. ꝙ illa cōsequentia nō magis valet. spiritussanctus non ꝓcedit a filio ergo nō distinguit ab eo .ꝫ ista valeat spiritussanctus nō ꝓcedit a filio:ergo distinguit ab eo patet quia vtraꝫ est necessaria ꝓpter rationem dictā. Tertia est ꝙ licet ista consequentia valeat.tñ rationes illius doctoris non ꝓbant ipsam esse bonā patet:qz petunt ꝓncipiū vt ptz intuenti.immo essent derisorie apud vnū grecum qui negaret spiritumsanctū ꝓducere a filio. Ideo miror tales rationes fieri ab aliquo subtili viro. Quarta ꝓpositio est.ꝙ illa ꝯña valet tñ non est euidens. nec potest euidenter ꝓbari nvia de lege ordinata:qz illa ꝯña sola fide creditur esse bona:qz ꝯceditur añs esse impossibile:et ꝙ illud sit impossibile non est euidēter ꝓbatum sed sola fide creditum:vt patet et cetera. ¶ Si vero queratur vtrum ista causalis sit vera: quo filius producit spiritumsanctū:ipe spūssctūs distingui tur a filio. Dico ꝙ sic:qz sicut filius est causa sibi:vt sit quicqd est (extēdendo nomē cause large ad oñe ꝓncipiū ꝓductiuū) sic est sibi causa vt distinguitur a quolibet qđ nō est:ꝛ hoc sufficit ad veritatē illius causalis. Dico tñ ꝙ eius veritas nō pōt euidenter ꝓbari sicut nec veritas supradicte cōditionalis.etiam concessa ypothesi ꝙ pater ꝛ filius ꝛ spūssanctus sunt tres ꝑsone et vna essentia. Nā ex hoc antecedente nō plus sequit euidenter nobis ꝙ spūssctūs procedat a filio ꝫ oppositū. vel ꝙ pater ꝓcedat a spūsancto ꝛc.

Improbatur opinio gregorij.

Unde ad rationes ꝓdicti doctoris potest faciliter rñderi qz petunt principiū ꝛc. Et hec de primo articulo. ¶ Quantū ad scdz articulum in quo videndū vtrū concedendū sit ꝙ spiritussctūs procedat a patre ꝛ filio tāꝫ ab vno principio.ponam tres ꝯclusiones:et eas per ordinem declarabo. ¶ Prima est ꝙ pater ꝛ filius procedūt spūsctūm:nō tāꝫ duo principia:sed tanꝫ vnū principiū. ¶ Secunda est ꝙ pater et filius ꝓducunt spiritūsāctum:non inquātū distincta ꝓncipia:nec inquātū vnū ꝓncipiū. ¶ Tertia est ꝙ pater ꝛ filiꝰ nō sunt omnino respectu spūssācti sicut respectu effectꝰ creativnū ꝓncipium. ¶ Prima conclusio probatur per determinationez ecclesie. Extra de summa trinitate et fide catho.lib.6.vbi dicitur ꝙ spiritussanctus eternaliter ex patre et filio :nō tanꝫ ex duobus principijs:sed tāꝫ ex vno principio.non duabus spirationibus sed vna spiratione procedit:et in fine damnantur

F 2.articls

1.ꝯclusio.

2.ꝯclusio

3.ꝯclusio.

Probat.1 conclusio

et improbantur oppositum dicentes: quare ⁊c̃. Dico tamẽ ꝙ ista conclusio tenenda est sola fidei auctoritate: ⁊ nõ posset conuinci ratione. etiam concessa psonarum distinctione et productione ⁊c. ¶ Secunda conclusio probatur: quia ex ista ꝓpositione. pater et filius inquãtũ vnũ ꝑncipium spirant vel producũt spiritumsanctũ: sequitur ꝙ oia que essent vnum ꝑncipium spirarent spiritum sanctum: qõ est manifeste falsum: quia tres persone q̃ sunt vnũ principium non spirant spiritumsanctũ. Et similiter ex ista propositione pr̃ et filius inquantum distincti vt inquanlũ distincta principia ꝓducunt spiritumsanctũ: quod est manifeste falsũ. Utraq; ꝓña patet: quia arguitur a propositione reduplicatiua ad suã exponentem. sicut bene sequitur. homo inquãtũ rationabilis est risibilis: ergo omne rationale ẽ risibile. vt patet in logica. Et iõ quelibet illarum propositionuz de virtute sermonis est vna exclusiua falsa. quare ꝙclusio ꝓba

¶ Dico igitur ꝙ loquendo de virtute sermonis. pater ⁊ filius nec spirant spiritumsanctũ inquãtũ sunt vnũ: nec inq̃tũ sũt distincti. Et si sancti videantur aliquando dicere ꝙ spirant inquantũ sunt vnum. non est intẽtio eorum ꝙ talis propositio sit vera de virtute sermõis. sz hoc dicunt vt denotent vnitatez spirationis et non pluralitatem. ita ꝙ q̃tuis pater et filius sint distincte persone. tamen spirãt non distinctis spirationibus sz vnica spiratione. ⁊c̃. ¶ Tertia conclusio probatur. quia licet cõcedatur ꝙ pater et filius sũt vnum principium spiritussancti sicut conceditur ꝙ sunt vnũ principium creature tamen nõ est omo simile. sed in hoc est differentia quia scilicet pater ⁊ filius et spiritussanctus vnũ ꝑncipium naturale respectu creature: quia sunt natura diuina que est principiũ creature. sed pater et filius non sunt sic principium naturale sed notionale vt patebit. itaqꝫ in pria ly principiũ est terminus essẽtialis supponens immediate ꝓ essentia. et est sensus pater et filius sũt vnum principium creature. sed in secunda ly ꝑncipium est terminus non essentialis sed notionalis non supponens immediate pro essentia sed pro perso

D na. ¶ Tamen ad declarationez istius conclusionis est aduertẽdum ꝙ licet de ista propositione pater et filiꝰ sunt vnus spirator sint opiniones. et aliqui negent eam alij concedant. tamen ista ab omnibꝰ communiter cõceditur pater et filius sunt vnũ principium spirans spiritumsãctum. Unde dicit Augustinus. Fatendum est patrem et filium principiũ esse spiritussancti nõ duo principia. sed sicut pater et filius vnus deus. et ad creaturam relatiue vnus creator / et vnus dominus sic relatiue ad spiritumsanctum vnum principium. libr. de trinitate. capitulo 14. Unde de isto auctoritas Augustini est ita expressa et etiam ista positio iam ita inoleuit vt eam negare non sit securum. Sed tamen dubium est apũd aliquos vtrum hoc sit de virtute sermonis verum. ¶ Et videtur

An de virtute ꝓmonis sit verũ qđ pr̃ et filius sint vnũ pricipium spirans.

Prima opĩ

Improbr

Improbr

Secunda opinio.

tenẽs istã opinionẽ q̃ aliter pater et filiꝰ potest cõcedi vnũ principiũ spirãs spiritũsanctũ siue vnꝰ spirator q̃ possit cõcedi q̃ tres pſone sunt vnũ principiuz creans siue vnꝰ creator. qz ꝓma habet duas causas veritatꝭ scz q̃ pater et filiꝰ sunt vna diuina essentia que est principiuz quo elicitiuũ spũssancti. et etiã q̃ pater et filiꝰ sunt vnũ vere spirãs spiritũsanctũ qđ nõ est formaliter diuina essentia sicut nec pater est formaliter essentia diuina q̃uis realiter. Sed scđa nõ habet nisi vnã causaz veritatꝭ scz q̃ tres pſone sunt vna essentia que est principiũ ꝓducẽs essentiã creatã. ꝛc. ¶ Sz hec opinio deficit sicut et prima opinio. Primo de principio quo. et pricipio qđ. ꝛc. Secũdo qz inititur falso fundamẽto de istis ꝟstitutis et ꝟstitutiuis in deo. vt ptz ex alia questione. Tertio qz constat q̃ nõ minꝰ distinguit spiratꝰ a spirante q̃ genitꝰ a generãte. et p ꝟñs tantũ distinguit spũssanctꝰ ab isto ꝟstituto qđ spirat ipsum q̃tum filiꝰ a patre qui generat eũ: sed filius distinguit a patre pſonaliter et ista distinctio pſonalis est maxima distictio que sit in diuinis, ergo illud constitutũ vnicũ sic p̃cise sumptũ distinguit a spũsancto pſonaliter et p ꝟñs tantũ sicut pater. Cum igit illud ꝟstitutũ nõ sit pater/ nec sit filiꝰ sequit q̃ spũssanctꝰ distinguitur ab aliquo pſonaliter. et tamen de illo nõ est verus dicere q̃ sit pater: nec etiam q̃ sit filiꝰ. qđ videt falsũ. Aliquas alias rationes facit Greg. sed trãseo eas. qz videtur michi petere principium. ꝛc. ¶ Tertia

Improbr

Tertia opinio.

opinio licet nõ admittat in diuinis principiũ quo sed solũ principiũ qđ. nec ꝓcedat ibi talẽ cõstitutionẽ que dicta est: tamen ad saluandũ illã opinionẽ esse verã dicit tria. Primũ est ꝙ pater ⁊ filius nõ sunt vnũ principiũ essentiale spũssancti qz nullum essẽtiale spirat aut spirat sicut nec generat aut generat. Secũz est ꝙ nec sunt vnũ principium psonale. qz illud pricipiũ quod est pater ⁊ filius nõ est aliqua pso na sicut pater ⁊ filius nõ sunt aliqua vna psona. Tertium est ꝙ sunt vnũ principiũ notionale. ⁊ hoc sequit ex alijs a sufficienti diuisione. Et ista tria dicta michi videtur vera ad bonũ intellectũ tamẽ Adam tenẽs istam opinionẽ declarando ꝓpositum ꝙ pricipiũ notionale dicit se intelligere aliqđ principiũ cõmune plurib⁹ psonis et nõ oibus. Sic eĩ vultvti illo termino pricipiũ notionale ⁊ nõ ꝑ voce/ vel cõceptu cõmuni ipsis psonis ⁊ ꝓcedit ꝙ illud principiũ cõmune est spiratio actiua. ⁊ hoc diffuse declarat. ¶Sed breuit nõ videtur michi ꝙ ista opinio sic intellecta vt eã deducit possit sustineri. nisi cõcedẽdo ꝙ in diuinis aliqua vna res scilz vna spiratio actiua sit due res. ⁊ tamen nõ sit tres res qđ non videt michi verũ aut ꝓcedendum. ⁊c.

Improbr

¶Quarta opinio est magistri Gregõ. quã tamen ponit asserẽdo sed ꝓbabiliter loquendo. vñ dicit licet dicta ꝓpositio sit cõmuniter ꝓcessa ⁊ vera: nõ tamẽ de virtute sermonis est accipienda. Sed ad bonũ intellectuz sanctoꝝ/ ⁊ doctoꝝ est ꝓcedẽda. Pro declaratiõe autẽ sue intẽtionis dicit ꝙ nunq̃ in creaturis cõcurrunt simul plures ꝑ se cause ad vnũ effectum nisi vna eaꝝ aliter causet q̃ alia. vl̃ oẽs simul plus vel magis causent q̃ illaꝝ vna tantũ sicut dicit eẽ manifestũ. Sz spũssanct⁹ q̃uis a duob⁹ scz a patre ⁊ filio ꝓducatur nõ tamẽ aliter ab vno q̃ ab alio. nec ab ãbobus simul magis vl̃ plen⁹ q̃ ab altero tantũ ac ꝓhoc nõ ꝓcedit ab eis tanq̃ ex duob⁹ pricipijs; sed tãq̃ ab vno. ideo sancti hoc denotare volẽtes dixerũt patrẽ ⁊ filiũ nõ esse duo principia sed vnũ principiũ spũssancti. Et ita propter eandẽ rationẽ dixerũt tres psonas esse vnũ principiũ creature nõ tria principia q̃uis etiã alia ratione speciali possit dici vnũ pricipiũ creature scz ꝙ sũt vna essentia q̃ est oim creatorũ vnũ principiũ. nõ tamẽ isto mõ pater et filius possunt dici vnum principiũ spũssanctivt supra satis dictũ est. Unde ad istud ꝓpositũ inducit iste doctor auctoritatẽ magistri: sed nõ curo recitare. qz si oppositũ dicti sui essz ita itelligibile sicut sunt verba magistri sunt multo meli⁹ ꝓtra ipsuz q̃ pro ipso. Ad istud etiã propositũ videtur esse Guil. altissiodo. libro. 1. c. 3. sum. sue. vbi dicit ꝙ hec ꝓpositio pater ⁊ filius sunt vnũ principiũ spũssancti est eodẽ modo locutionis accipienda quo illa ꝓpositio qua dicitur ꝙ spũssanctus est multiplex propter diuersos effectus ita ꝙ eodem modo per vnũ effectum quẽ habent pater ⁊ filius ⁊ spiritussanctus dicũtur vnuz principiũ. ⁊ quia eodem modo ꝓcedit ab eis spiritussanctus

A 4. opinio gregorij.

etiã dicũtur vnũ pricipiũ ipsi⁹. Item ad istud ꝓpositũ inducit verba decretalis vbi supra. Uñ nõ dicitur ibi quod pater et filius sunt vnum principiũ spiritussancti. sed quod est ex eis nõ tanꝯ ex duobus pricipijs: sed tanꝯ ex vno pricipio. Unde patet ꝙ qz ꝓsiliũ noluit affirmare vnitatẽ principij. ideo ait tanꝯ ex vno: sed qz voluit affirmare vnitatẽ spirationis ait vna spiratione: nec dicit tanꝯ vna spiratione sicut dicit tanꝯ ex vno pricipio. Sic ergo secũdũ eũ simul/ et inseparabiliter/ ac vno modo penitus pater et fili⁹ spirant sicut alter eoz secundũ se et sicut si essent penit⁹ idẽ principiũ. Et ideo dicũtur vnũ principiũ spiritussancti et non duo principia ne ꝙz aliqua diuersitas modi spirãdi detur itelligi

B Sed tamen loquẽdo de virtute sermõis potest dici quod pater ⁊ filius sunt duo principia spirituſſancti sicut sunt duo q̃ pricipiãt spiritũſanctũ. Unde hoc videturvelle Hylarius dicens spiritũſanctũ esse a patre et filio auctoribus. nõ dicit auctore videtur ergo posse ex hoc ꝓcludi patrẽ et filiũ esse auctores. ⁊ p ꝓsequẽs spiratores/ ⁊ principia spiritussancti. Non tamen debet cõcludi ꝙ spirant tanꝯ duo principia sed tanꝯ vnum ꝓpter causam superius dictã. ⁊c. ¶ Quita opinio est magistri Johãnis de rippa cui nõ placuit predicta opinio: ꝓpter qđ dicit ꝓtra magistrũ Gregoriuz ꝙ si ipse vidisset distinctionem formalem nõ incidisset in illud baratrũ magne absurditatꝭ dicendo ꝙ pater et fili⁹ sunt duo

C
J. opinio.

principia. ⁊c. Positio autez sua quo ad istud propositum iuxta ymaginationẽ suam stat in hoc ꝙ sumendo spirationẽ actiuaz pro cõmuni notione. pater et filius sunt vnũ principium spiritussancti. Sed sumendo spirare pro ꝓducere pater ⁊ filius sunt duo respectu spirationis ꝓducte. ⁊ ipugnat magistrũ Gregoriũ negãdo sibi quin due cause create possint in vnũ et eundez effectũ eq̃liter ꝓcurrere. ⁊ hoc declarat diffuse. ⁊c. ¶ Sed breuiter ista opinio est tam obscura ꝙ indignuz est in ipsa stare. potest autẽ faciliter ipugnari. Primo qz supponit distinctionẽ formalẽ. vbi nõ est ꝓcedẽda. ⁊c. Itez supponit ꝙ spiritussanct⁹ nõ oimode ab eodem principio ꝓcedit ꝙ cõmunicationẽ ⁊ ꝓductionem. hoc autẽ negatur sibi. ⁊ satis ꝓz hui⁹ dicti falsitas ꝙ supradicta. Quare. ⁊c. Item non queritur hic nisi de pricipio qđ ⁊ illud non est essentia. siue iste termin⁹ principiũ quod nõ supponit imediate pro essentia. et ideo videtur cõcedere ꝓpositũ dicendo ꝙ sumendo spirare ꝓ ꝓducere pater et fili⁹ sunt duo principia quoniã hic nõ queritur de principio spirante spiritũſanctũ nisi inquantũ spirare sumit ꝓ ꝓducere. ⁊ ideo positio nichil significat. Unde sicut ipe dicit contra Gregoriuz ita dico contra eũ ꝙ si ipse vidisset veritatẽ/ ⁊ habuisset veram logicã nõ incidisset in baratrum tante obscuritatis vt poneret talẽ distinctionẽ formalẽ: qz vere sua ymaginatio repugnat intellectui inclinato ad veritatem. ⁊c.

Improbo

¶ Et ideo ꝯtra magr Grego. D

Opinio gregorij, fortificat.

declarauerit suã intentionẽ in isto ꝓposito valde clare/ ⁊ pulcre. tamen destruẽdo alias opiniões adhuc potest sua opinio fortiter cõfirmari supponendo duas suppositiones. Prima est ꝙ licet aliquod predicatuz seu ꝓpietas vere ꝑdicetur de patre et etiam de filio que tamen nõ competit spiritui sancto. tamen in nulla re incõplere significabili pater identificatur filio quin in eadẽ identificetur spiritui sancto. Et hoc est quia pater ⁊ filius non cõueniũt in aliquo vno incõplere significabili nisi in essentia in qua etiam conuenit spiritus sanctus. Aliter enim oportet dicere ꝙ aliqua res in diuinis esset due res ⁊ nõ esset tres res ⁊ esset due persone et nõ esset tres persone quod omnino videtur irrationabile. Secunda suppositio ꝙ illa res in qua persone cõueniũt non producit ad intra nec aliquo modo ꝓducitur. patet. qꝛ essentia nec generat nec generatur. nec spirat/ nec spiratꝰ. modo nulle sunt alie productiones ad intra. Ex his formatur talis ratio que ẽ fortis. quia si dicas ꝙ de virtute sermonis loquendo pater et filius sunt vnũ principium spirans spiritũ sanctũ quero vtrũ illud principiuz sit vna res vel nõ. Si nõ ergo nõ est 'principiũ sed principia. ⁊ etiam nõ potest dici ꝙ non sit vna res. quia iste terminus vna res dicitur de oi subiecto supponẽte in diuinis cum dicatur de isto termino trinitas ⁊c. Si autẽ dicatur ꝙ sit vna res tunc quero vtrum illa sit plures vel nõ: si sit plures sequitur ꝙ due ꝑsone cõueniunt ꝑipsam sed due ꝑsone nõ cõueniũt in aliqua re qui in ea tres cõueniãt vt ptz ꝑ primã suppositionẽ. sed illa res in qua tres ꝙueniũt est essentia spũs sancti. ergo nõ spirat ipsuz. vt ptz per scõam. quare. ⁊c. ¶ Sexta opinio saluo meliori iudicio potest ꝓbabiliter poni. Unde quicꝗd sit de veritate dicti magri Gregorij. tamẽ ꝓtra suũ modũ ponẽdi declarabo quattuor ꝓpositiones. Prima est ꝙ ita faciliter/ vel nõ magis difficulter potest de virtute 'sermonis sustineri ꝙ pater et filius sunt vnũ principium/ et non plura principia spiritus sancti sicut ꝙ vnus deus spirat 'spiritum sanctum'. 'et non sunt plures dij. patet. quia sicut magister Gregorius quesit de illo termino vnum principiũ ꝑ quo supponit. ita querã ab eo de hoc nomine vn⁹ de⁹ ⁊ poterit fieri oino ꝙsimilis difficultas de vno sicut de alio. vt ptz cuilibet subtili. ⁊c. Uñ argr̃ cõtra istũ doctorẽ. Nã ꝼm ipsum scõa ꝓpositio ẽ ꝙcedẽda. qꝛ ipse in illa qstione vtrũ deus genuit deũ ꝙcedit ꝙ sic. ⁊ tamen negat ꝙ sint plures dij. et ꝑ ꝙns ipse habet etiã ꝙcedere ꝙ deus spirat deũ. nec sunt plures dij. modo sicut ad istaz deus generat deum. sequitur ista vnus deus generat deum. satis enim esset extraneum dicere ꝙ deus generat deum/ negando ꝙ vnus deus generat deum. sic ad istã deus spirat deum sequitur ista vnus deus spirat deũ. ⁊ ꝑ ꝙns ipse habet cõcedere ꝙ pater et filius sunt vn⁹ deus qui spiratꝰ spũs sanctũ. nec sunt plures dij sed omnino ita faciliter põt sur

A 6. opi. do.

stineri q̄ pater et filius sūt vnū p̄ncipium quod spirat spūsanctū ꝛ nō sūt plura p̄ncipia. Et sicut ipe ꝯcedit q̄ pater ꝛ filius nō sunt duo dij. et q̄ iste terminus deus in diuinis nō debz ꝯcedi in plurali. ita eque apparenter ꝛ equali facilitate pōt iste dicere q̄ pater et filius nō sunt duo p̄ncipia. ꝛ q̄ iste termin⁹ p̄ncipium ī diuinis nō admittit dici i plurali. Uñ nec ipse nec alius p eo posset facere aliquod argumētū vel rōnem ad p̄bandū q̄ pater et filius sunt p̄ncipia. q̄n ita forte posset fieri ad p̄bandū q̄ sint dij. Cū ergo ipe ꝯcedat q̄ nō sunt plures dij. ipse habet dicere q̄ non sunt plura p̄ncipia. sz vnū p̄ncipiuz. ¶ Si vero querat p quo supponit ille termin⁹ p̄ncipiū. Pro ista sit hec secūda p̄positio q̄ ille termin⁹ p nullo immediate supponit. sicut nec iste termin⁹ trinitas p nullo immediate supponit vt dictū fuit i q̄stione de trinitate. tñ suponit p pluribus mediate scz p patre et filio. Patz quia put ibi sumit cōuertitur vniuersaliter cū isto termino ꝯplexo pater et filius dicendo q̄ quicq̄d est pater ꝛ filius est p̄ncipiū spiras spiritūsctm. et simlit q̄cq̄d est p̄ncipiū ꝛc. est pater et filius. ¶ Et si dicat ꝯtra. qz hec est vera pat ē p̄ncipiū spirans spūsanctū. ergo ille terminus non vniuersalit sumpt̄r conuertitur cū hoc toto pater ꝛ filius. ¶ Pro isto sit hec tertia p̄positio q̄ ille termin⁹ p̄ncipiū equiuoce seu nō eodez modo significandi sumit hic et ibi. qz dico q̄ in p̄ma non supponit immediate p aliqua p̄sona. in scda vero supponit imediate pro patre. sicut etiā cū dicimus deus generat deū deus spirat spūsanctū. Unde in p̄ma ly de⁹ sumitur p̄sonaliter et suppōit imediate p p̄sona patris. sed i secūda ly deus pōt stare p p̄sonis p̄ris et filij. Et si isto modo stet tūc p̄prie loquendo ly deus supponeret imediate pro pluribus. et nō nisi mediate p vna re scz pro eēntia. ꝛ iō nō capitur eodē modo hic et ibi. ꝛ sic dico in proposito.

Instātia. ¶ Et si dicatur ꝑm predicta iste terminus principium eēt terminus collectiu⁹. quia in p̄ria propositione supponeret immediate pro pluribus et nō sic supponeret pro aliquo illorū pluriuz. E

Solutio. ¶ Pro isto sit quarta propositio q̄ sicut iste terminus trinitas ē nomē collectiuū supponens immediate p tribus personis ꝛ p nulla illarum. ita hic iste terminus p̄ncipiū immediate suppo nit pro duabus personis et pro nulla illarū. Patet ex dictis nec videtur mihi aliquis melior modus dicendi tenendo q̄ iste terminus deus nullo modo debeat cōcedi in plurali ꝛc. Si vero dicat magister Gregorius vt alius pro eo q̄ ex istis dictis ipe habet propositū. quia ex quo cōcessuz est q̄ ly p̄ncipiū vno modo supponit pro aliqua p̄sōa immediate. scz pro patre: et pari ratione pro filio. sequitur q̄ i plurali numero pōt supponere immediate p filio. Ad hoc dicet sibi q̄ non ꝑm ipsum. quia sicut ipse concedit q̄ iste termin⁹ de⁹ nō admittitur in plurali ꝑ tuis supponat imediate p plurib⁹ ita potest dici q̄ iste termin⁹ p̄ncipiū non admittitur in plurali Et si dicatur q̄ ex hoc realit ha

bet propositũ licz non vocaliter ita dicam qrealiter habetur cõ tra ipm q eẽnt plures dij licet non vocaliter. sicut posset faciliter ostendi. et satis patz intuenti 7 etiã ex dictis in questiõe de trinitate. Et sic ptz ꝓbabilit q̃d sit dicendum hic. Et hec de secũ do articulo. ¶ Quantum ad ter
A 3. artic⁹. tium articulum in quo est videndum vtrum concedendum sit q spũssancti processio sit generatio. ¶ Primo ponã/ 7 declarabo triplicem conclusionẽ. ¶ Secundo mouebo/ et soluam triplicem
1. ꝯclusio. dubitationẽ ¶ Prima conclusio Passiua spũssancti processio nõ est generatio. nec spũssanct⁹ ad intra est genitus/ aut generabi
2. ꝯclusio lis. ¶ Secũda ꝯclusio. Passiua spũssancti processio/ 7 filij generatio/ ac ipsarum distinctio nõ ẽ a nobis in via pfecte cognosci-
3. ꝯclusio. bilis ¶ Tertia ꝯclusio. Passiua spũssancti processio/ 7 filij generatio/ ac ipsarum distinctio est a nobis in via aliquo modo intel
pr̃.1.ꝯclu. ligibilis. ¶ Prima conclusio est certa ex fide. quia cũ non sit nisi vnus filius in trinitate. iuxta illud Joh.3 Sic deus dilexit mũdum vt filium suum vnigenitum daret 7 c̃. ppter q̃d i symbolo cõfitemur vnicum eẽ dei filiũ: 7 cũ etiam filius non sit fili⁹ nisi q̃a genitus. et quia filius vtiq̃ ẽ genitus (vt dicit Aug. 5. de trinitate. capi. 6) sequitur q spiritussãctus nec est filius: nec est genitus/ nec generabilis ad intra. 7 per cõsequens ei⁹ processio passiua nõ est generatio passiua. et
B sic ptz ꝯclusio pma 7 c̃. ¶ Secũda cõ
pr̃.2.conclusio. clusio ptz. quia vtraq̃ processio siue pductio est a nobis pro statu vie ineffabilis. vnde ꝑm magistrũ sicut de generatione filij scriptũ est. generationem ei⁹ q̃s enarrabit: ita de spũsancto potest dici. pcessionẽ eius q̃s enarrabit: Et ideo differentiã spirationis a generatõe. et cur spiratio spũssancti non dicatur generatio. 7 cur spũssanctus nõ dicatur filius. ita q ambo dicãtur filij et geniti. in vita ista nõ possumus pfecte cognoscere/ vt enarrare. Et hec intentio est Augustini. 7 hyla. in littera. Similiter Damascen⁹ li. ꝑmo vbi dr. Quoniam eẽ quãdaz differentiã generatõis 7 spiratõis didicim⁹. quis aũt est modus differentie nequaq̃ ꝯ̃uis autẽ intelligere ista non possumus veraciter. tamen sic eẽ confitemur/ et ꝯcedimus. Vult em̃ dicere q ista non possum⁹ pfecte itelligere ¶ Ter C
tia conclusio patz. quia oia que pr̃.3.ꝯclu. possumus aliquo mõ intelligere. possum⁹ 7 explicare non stat em̃ aliquid credere/ et illud nullo modo intelligere sicut supra dixi in.q. de trinitate et clarum est q omne quod possumus aliquo modo intelligere possum⁹ aliquo mõ explicare 7c. Et ideo cum reuerẽtia magistri Gregorij apparet q ipe i sufficiẽter re
3 gregorium. spondet ad istam q̃stionem. Ipe em̃ postq̃ reprobauit diuersos modos alioq̃ ponentiũ differẽtiam inter spirationẽ: 7 generationem nullũ modum ponit specialem. sed dicit q nõ ẽ nobis ꝑ statu isto possibile istam differẽtiam intelligere aut explicare. ideo non tentat eam explicare. Quod aũt ista responsio sit isufficiens patz. Tum primo. q̃a eodem modo ipse posset se expedire de omni difficultate que fit i

materia de trinitate. Cum tot⁹ ille articulus fm sanctos dicatur ineffabilis ꝛc̄. Tum sc̄o. qa absurdissimum et scādalosū videtur esse i fide. dicere q aliqua ꝓpositio sit credenda a catholicis. ꝛ tn̄ nullus catholicus sciat assignare diffinitionē quid nominis/ siue descriptionem/ ꝛ differentiam significationis terminoꝝ illius. sic est in proposito igitur ꝛc̄. Et ideo videndū est q̄liter possit explicari ista differētia hȳ ꝓductionū. ¶ Sūt aūt circa hoc diuersi modi dicendi. Aliqui eñ assignant istam differētiam ex ꝓncipio quo vnus/ et principio quo alterius. dicūt enim quod productiōis filij ꝑncipium quo est intellectus. Sed productiōis spūssancti est voluntas. sed istud non valet. Tū primo quia nullius istarum ꝓductionū est aliquod ꝑncipiū quo distinctum a ꝑncipio quod. vt i alia questiōe dictū est. Tū sc̄ūdo. qūia in deo intellectus ꝛ voluntas nullo modo distinguūt. vt dictū est in questione de distinctione formali. igitur si vnus illarum intellectus est ꝑncipiuz. ꝛ voluntas erit eiusdem ꝑncipium. et ecōuerso quare sequitur ꝛc̄. Alij assignant predictā differentiam ex ipīs ꝓductis Naz filius est verbum quod pater intelligendo se ꝓducit. spūssctūs autem est donum quod pater ꝛ filius se amando ꝓducunt. Verbum aūt ex eo q verbum simle est rei intellecte cuius est ȳbuz sed donū ex eo qō donū est: nō ē simle/ sed potest eē dissimle. ꝓductio autē viuentis simlis ꝓducēdi est generatio: vt hic sumitur. q̄uis ergo spūssanctus quod est donū patris et filij sit simulis patri ꝛ filio non min⁹ q̄ filius patri quia tamen nō est simulis ex eo q est donū. ideo ei⁹ ꝓductio nō ē generatio. Et ista ratio pōt sumi ab Anselmo monologion. §§. Sed q̄uis iste modus sit subtilis et ipz subtiliter improbat declarat. Octam. tn̄ nō videtur sufficiens. qz eque ignotum est nobis q spūssanctus non sit ȳbum patris ex filij sicut q ei⁹ ꝓductio non sit generatio: aut q ipse non sit genitus. Unde cum spūssanctus sit eque simulis patri et filio sicut filius patri. ꝛ intellectio ꝛ volitio nullo modo distinguantur in deo. nō apparet cur spūssanctus non sit verbuz quod se intelligendo producūt pater et filius ita bene sicut filius est ȳbum quod pater se intelligendo producit. ꝛc̄. ¶ Alij assignant differentiam horum productionum ex differentia ꝓducentium qz sez filij⁹ est ab vno tātum: sed spūssanctus a duobus. Filius autez non potest eē duorum nisi vnus illoꝝ sit pater/ et alter mater qō in trinitate imaginari absurdissimuz est. Et ista ratio ponitur a mgro: et Anselmo. monol. §§. et sumitur ab augustino. 15. de trinitate. ca. 27.

Sed cōtra hoc arguit magister ꝓbatio Gregorij. quia ybi productū eodē quā pōt modo est a duob⁹/ nec aliter ab grego. vno q̄ ab altero. neq ab amboꝝ bus simul. neq ab altero tātuz ibi non videt q ꝓductio ex hoc precise q est a duob⁹ minus debeat dici generatio q̄ si eēt ab vno tn̄: Unitas eñ vel pluralitas producentiū non videtur variare rationē ꝓductionis. sicut pater q ꝓductio vnius ignis a

quo possit dīa ꝓductionū diuersificari.

Prima op.

Secunda op.

duobus non minus dicitur generatio ꝙz productio ab vno. ſz ſpũſſanctus ꝙz uis ſit a duob⁹: eodem modo tñ penitus eſt ab vtroꝙz (vt ptz in primo articulo) quare ꝛc. Uñ infert ꝙ nõ ſequitur. ſi ſpũſſanctus eſt fili⁹ duorum ꝙ eẽ. vnius tanꝙz patris. et alterius tanꝙz matris. cuz filius nõ ſit vnifoꝛmiter ex patre et matre. qz non eẽt ratio quare vnus eẽt pater potius ꝙz alter vel ecõuerſo. Unde quantũ ad illud ſecundum bene concoꝛdo cum magiſtro Grego. ſed nõ ꝙz tum ad ꝓmuz quia non nego ex toto predictuz modũ vt patebit ꝛc. ¶ Alij aſſignant illam differentiam ex diuerſitate modi pcedendi. quia fili⁹ procedit quomodo nat⁹. et ſpũſſanctus quo modo datus. Et hanc ponit Auguſtinus. 5. de trinitate. ca. 14. Sed iſtud non ſufficit cum non declaret cur ſpũſſanctus nõ pcedit quomodo natus ꝛc̃. Qualiter autem iſtud dictuz Auguſtini debet intelligi declarabo: et inde patebit ꝙ iſte mod⁹ coincidit cum alio dicto ꝛc. Unde ad declarãduz predictos duos modos et ad manifeſtãdum oppoſitum ¶ Sciendum eſt ꝙ generatio quadrupliciter põt ſumi. Uno mõ largiſſime ꝛ impꝛope: et ẽ ꝓductio alicuius de non eẽ ad eẽ: et ſic ſe extendit ad creationẽ: nec ſic dicitur in diuinis. Secũdo modo ſumitur minus large et ꝓpꝛie: et ẽ generatio ꝓductio alicuius: nõ de nihilo: ꝛ ſic non ſe extendit ad creationẽ Hoc aũt poteſt eẽ dupliciter. ꝺa vel põt eẽ productio alicui⁹ de non eẽ in eẽ: et ſic ſolũ ẽ in creaturis et nõ in diuinis: vel põt eſſe productio alicui⁹ in eẽ ꝙz uis non de non eẽ et ſic ſolum eſt in diuis et nõ in creaturis. ¶ Tertio modo ſumitur generatio ſtricte ꝛ eſt ꝓductõ nõ de nihilo alicui⁹ viuentis cognoſcẽtis ab alio quo eiuſdem nature numero vl̃ ſpecie. et ſm talem generatiõez in creaturis ꝓducens dicit pater vel mater: ꝓductum fili⁹ vel filia: ſic enim ſol et homo producunt hominem: ſed ſol nõ generat hommem: homo vero generat hominẽ. Talis autem ꝓductio eſt in diuinis tam reſpectu filij ꝙz reſpectu ſpiritusſãcti. ſed tamen iſta non ẽ deſcriptio completa diuine generatõis. Quarto mũdo ſumitur ſtrictiſſime: et dicitur generatio productio nõ de nihilo alicuius viuentis cognoſcentis ab vno ſolo producente eiuſdem nature nũero vl̃ ſpecie. Et ſic ſumitur i diuinis. et ẽ diffinitio quid nois ſiue deſcriptio cõpleta diuine generationis: vt patet inducẽdo i partibus ſingulis Unde ꝓportionabiliter põt deſcribi ſpiratio. ꝙ eſt productio nõ de nihilo alicuius viuentis cognoſcentiſ nõ ab vno ſolo producente ſed a pluribus eiuſdem nature numero/vel ſpecie. Et ponit illa ꝓticula (ſcilicet nõ ab vno ſolo ꝛc.) ad differentiam generationis. Et ideo ad inſtantiam magiſtri Grego. quando dicit ꝙ vnitas/vel pluralitas producentiũ nõ videtur variare rationem productionis. dico ꝙ licet hoc eſſet verum in creaturis. tamen non oportet ſic eſſe in diuinis. Nec exemplum quod ponit de productione ignis ꝛ ceſa. bene eſt ad propoſitum quia etiam

A 4. op. cui eẽrt doctz cũ põdicta.

B

C Solutio ꝺ probatõis quã põit, gre. ꝑ 1tiũ modum.

secundū eum illa pductio nō est gñatio stricte sumpta et vt hic accipit ꝛc. Ūñ melius est dicere sic ꝙ dicere sicut ipe dicit ꝙ nulla descriptio diuie gñatiōis cū ea cōuertibilis pōt a nobis dari: quia est ꝙ nobis incōprehensibilis: qz absurdissimuz michi videtur ꝙ credam⁹ fide aliquā ppositionē ꝛ tñ nesciam⁹ dare diffinitionē quid nois terminorū ipius/seu descriptionē cōuertibilez. Nec incōprehēsibilitas ipius rei hoc tollit. Quia deus est a nobis incōprehēsibilis: et forte quelibet creatura. ꝛ tamē damus diffinitionē dei conuertibilē. Ideo sua rñsio cum reuerētia videt scādalosa. Ex p̄dictis
D sequuntur aliqua. ¶ Primo sequitur ꝙ licet gñatio et spiratio sint pductiones distincte ex natura rei/et seipsis formaliter sint distincte. tñ istarū pductionū differētia nō pōt a nobis melius explicari q̄ p hoc ꝙ generatio est ab vno tm̄/ ꝛ spiratio a duobus. Ptz ex dictis / ꝛ videt intentio Augustini. Secūdo sequitur ꝙ nō pōt a nobis explicari quare filius pcedit quomō natus ꝛ non spūssanctus: spiritussanctus pcedit quomodo datus ꝛ non filius: nisi p hoc ꝙ filius est ab vno solo ꝛ non spiritussanctus. ꝛ spūssanctus est a duobus quorū vnus dat alteri (scz pater filio) ꝙ spūssanct⁹ sit vel pcedat ab eo: ꝛ non sic pcedit fili⁹. Et est intentio Augustini vbi supra. Tertio seq̄t ꝙ nō pōt a nobis explicari quare filius est verbū ꝛ non spūssanctus ꝛ spūssanctus est donum et non filius nisi p modū immediate dictum. Ptz ex dictis. Quarto seq̄tur ꝙ licet ex distinctione filij et spūssancti: vel generationis et spirationis non possit fieri euidens argumētū ad pbandū ꝙ spūssanctus pcedat a filio: tamē ex hoc pōt fieri forte/ ꝛ apparēs argumentū ad hoc pbandum contra grecos. Prima pars ptz ex primo articulo. q̄stionis. Secunda ptz ex dictis: qz non videtur aliter qualiter greci possint explicare differentiā generationis ꝛ spirationis. nec alia explicare q̄ dicta sunt. Et forte ista fuit ratio q̄ mouit eccliaz romanā ad determinādū et tenendū cōtra grecos ꝙ spūssanctus pcedit ab vtroqz: qz non apparet michi ꝙ hoc posset aliter euidēter concludi ex textu sacre scripture. vt reputo patere intuenti. ꝛc. Sic igitur saluo meliori iudicio pbata est/ ꝛ declarata tertia principalis cōclusio. ¶ Sed circa istaz materiā moueo tres dubitationes. ¶ Prima est vtrū verū sit/ ꝛ quō debeat intelligi illud qđ Augu. Rich. ꝛ alij sancti et doctores cōiter dicere consueuerunt. s. ꝙ spūssanctus est charitas: amor ꝛ dilectio p̄ris/ ꝛ filij: ꝛ mutu⁹ ac iocundus nexus amboruz: ꝛ ꝙ non est amor iocundus nisi sit mutuus: et ꝙ pater et filius mutuo se diligendo pducunt spm̄sanctū. Et ita de alijs dictis silibus que frequenter ꝓcedunt a sctis/ ꝛ antiquis doctorib⁹. ¶ Scda est vtrū debeat ꝓcedi ꝙ pater ꝛ filius se diligant spūsancto. videt ꝙ nō: sicut in deo idem est sapere ꝛ ee. ita diligere ꝛ ee: sed ista non cōceditur pater est sapiēs sapientia genita: qz ad illā sequitur ꝙ p̄ est sapiētia genita vt arguit

E

1. questio

2. questio

Augult. ⁊ mgr̃ in littera di. 22. et per ꝓñs sequitur ꝙ ista non debet cõcedi pater diligit se spiritusancto: qz ad illã seq̃tur ꝙ pr̃ est spũssanctus: quod est falsum Oppositus ꝓz ꝓ magr̃m in
3. questio. predicta distinctione. ¶ Tertia est iurta istã materiã. virum debeat concedi ꝙ pater est sapiẽs sapiẽtia genita. Videt ꝙ sic: qz ꝟm Augusti. pater dicit verbo. tũc quero aut dicere accipit eẽntialit aut notionalr si eẽntialit. tũc idẽ est ꝙ intelligere. igit pr̃ itelligit verbo sicut ꝙ dicit verbo: quare ⁊c. Si teneatur notionaliter tunc idem est ꝙ gignere: sz hec est falsa. pr̃ gignit ✠bo/ imo generat verbũ. ergo illa erit falsa si dicere capiat notionaliter. quare ꝓpositum. ⁊c. Oppositus ꝓz ꝓ magistrũ in di. 32. ⁊ ꝓ Augusti. in. 5. de trini. multis locis

A solutio ꝓ me q̃stõis

Ad istas dubitationes rñdeo ꝓ ordinẽ. ¶ Ad ꝓmã dico ꝓmo ꝙ voluntas diuina est concors et mutua charitas/ siue dilectio ⁊ amor iocundus/ ⁊ mutuus cõis patri/ ⁊ filio/ ⁊ spiritui sctõ. nec plus distinguitur ab eẽntia diuina cõmuni tribus ꝓsonis q̃z eẽntia a seipa: sz sunt idem oĩ
B bus modis. ¶ Scõo dico ꝙ spiritussanct⁹ non magis est charitas/ amor/ vel dilectio patris et filij q̃z pater sit charitas amor: vl dilectio filij/ ⁊ spũssancti: et hẽc loquẽdo de virtute sermonis ⁊ ꝓpie. ꝓz qz vnicus ⁊ penitus indistictus est amor eẽntialis mutuus iocũdus ⁊ infinitus quo mutuo se diligunt pr̃ et filius ⁊ spũssanctus: nec est possibil: ponere aliquẽ amorẽ quo pater diligat filium aliquo modo distinctuz ab amore cõmuni trium personarum scõm Augu. 6. de trini. Unde ꝓdicti termini charitas/ amor/ dilectio ꝓprie loquẽdo semp sunt termini eẽntiales. Et si quandoq; a sanctis vel doctorib⁹ capiãtur ꝓsonaliter hoc non est scõm sermonis ꝓprietatẽ sed est scõm quãdã appropriationẽ: sicut appropriat pr̃i potentia ⁊ filio sapientia ⁊c. tñ in diuinis non est aliqua potentia vel sapiẽtia aliquo modo distincta a cõmuni potentia vel sapientia trium ꝓsonaruz. sic in ꝓposito ⁊c. Tertio dico ꝙ spiritussanct⁹ potest dici nexus patris ⁊ filij ad istuz sensum ꝙ pater ⁊ filius ꝓducunt spm̃sanctũ. aliter autẽ intelligendo non videtur verum. Quarto dico ꝙ sicut verum est ꝙ pater et filius mutuo se diligendo ꝓducũt spiritũsanctũ. Sic etiam de virtute sermonis ꝓcedẽdum est ꝙ pr̃ et filius mutuo se intelligendo ꝓducũt spiritũsanctum: ꝓz: quia cum in deo penitus idem sit diligere ⁊ intelligere ⁊c. ꝓmũ tamen est in vsu apud sanctos: sed non secundũ. ¶ Si vero queraꝛ C vtruz illa ꝓpositio in sensu causali sit vera. ita ꝙ ista causalis sit vera. pater ⁊ filius quia diligunt se mutuo ꝓducunt spiritũ sanctum. Rñdeo ꝙ licet forte illa (vt est causalis ꝓprie dicta) de virtute sermonis nõ esset cõcedẽda: tamẽ potest concedi ab bonũ sensum. Et si queratur cũ ita sit ꝙ pr̃ ⁊ filius quia diligũt se ꝓducũt spm̃sanctũ. quare nõ est ita ꝙ pater ⁊ filius ⁊ spũssanctus. qz diligũt se non ꝓducunt aliã ꝓsonã. Ad hoc rñdeo ꝙ nulla est causa nisi qz deus est vna eẽntia et tres ꝓsone: nec potest

esse plures sicut potest haberi ex scriptura. Et ad hoc possunt haberi congruentie. sed de illis non curo. Et ideo q̄rere cur ita est/ vbi non est causa supuacuū est. nec aliqua ratio p̄t hic a nobis assignari nisi: q̄ natura rei talis est nec est euidēs: q̄n tres D psone possint p̄ducere quartā. Sol. scde q̄stionis. quare. ꝛc. ¶Ad scdam dubitationem p̄z ex iam dictis quid respondēdū. Unde dico q̄ si istud verbum diligere capiatur eēntialiter sicut istud verbum sapere. tunc de virtute sermōis hec est absolute falsa: pater ꝛ filius diligunt se spūsancto. sicut ista pater sapit sapientia genita sicut bene arguit ratio. Tamen q̄uis sancti ꝛ doctores antiqui capiant semp illud verbum sapere essentialiter: non tamē sic istud verbum diligere. sed quādoq̄ notionaliter. ꝛ sic ad sensū quem intelligit ipa est vera. Un̄ apud eos diligere vt capit notionaliter nō est oino idē quod spirare. q̄ tunc sicut hec est falsa p̄ ꝛ filius spirant spūsancto. sic ista esset falsa p̄ ꝛ filius diligunt se spūsancto. sed diligere isto modo includit diligere eēntiale quod est oibus modis diuina essentia ꝛ similiter spirare Et ideo illa ppositio est falsa p̄ et filius diligunt se amore absoluto ꝛ essentiali. ꝛ sic diligendo se producunt spiritūsanctū. Ex quo patet q̄ ille terminus secūdum vsum sanctorū/ nec est pure essentialis/ nec pure notionalis. sed partim essentialis ꝛ partim notionalis. id est in descriptione sua ponitur terminꝰ aliquis pure essentialis/ et aliqs terminus pure notionalis non sic autem de isto termino sapere. ideo patet ad rationem. ꝛc.

¶Ad tertiam dubitationem respondeo premittendo istam regulam quā ponit ille doctor antiquus/ ꝛ subtilis dominus P. pictaueñ. libro p̄mo summe sue. capitulo. 19. videlicet q̄ nichil in hac materia sine distinctiōe: vel affirmādum est/ vel negandum. vt si in dissonāti sophista fecerit sillogismū ridiculus appareat. ideo distinguo q̄ iste terminus sapientia per se sumptꝰ est terminus essentialis. ſz quādoq̄ per aliquid additum efficitur personalis. vt dicendo sapientia genita. Et quando ponitur in ablatiuo casu (sicut in p̄posito) tunc dupliciter potest exponi. Uno modo p̄ istam p̄positionem a. Alio modo per istam p̄positionem p. vt p̄z clare in exemplis. Unde secundū hoc possunt poni quattuor p̄positiones. que colliguntur ex dictis illius doctoris saltem p̄ parte. ¶Prima est. q̄ ista p̄positio: pater est sapiens sapientia genita siue p̄ a. resoluatur: siue per p falsa est. p̄z. quia sicut pater non est a filio/ nec p filium qui est sapiēs genita. sic nō est sapiēs ab ip̄o/ vel per ip̄m scdm Augustinum. Secunda est. q̄ ista p̄positio pater est sapiens sapientia ingenita. si per a. resoluatur falsa est. si per p. vera est. p̄z. quia sicut pater non est a seipo nec abeēntia diuina proprie loquendo. sic non est sapiens a sapiētia ingenita que est ipe/ vel essentia diuina. Et hoc est contra dictum doctorem ꝛc̄. sed tamen est sapiens per seipsum: et per essentiā diuinam. quare. ꝛc. ¶Tertia

E Sol. tertie q̄stionis.

F

G

est q̄ ista ꝓpositio scilicet filius est sapiens sapientia genita si per a. resoluatur falsa ē. si per per. vera est. Patet. quia sicut filius non est a seipso sic non est sapiens a seipso sed a patre a quo est. sed tamen est sapiens p seipsum. sicut filius agit per seipsum licet non a se secundum Tylar. Quarta est q̄ ista propositio filius est sapiens sapientia ingenita siue per a. resoluatur siue per. per. vera est. ꝓz quia sicut filius est a patre: et p patrem sic est sapiens ab ipso/ ⁊ per ipsum qui est sapientia ingenita. Et sicut dico de filio: ita dicendum est de spiritusancto quo ad istam ꝓpositionez. cuius autem possit cõcedi q̄ filius vel spiritussanctus est sapiens sapientia ingenita. id est ab ea capiendo illum terminum personaliter pro patre. non sic tamen potest concedi capiendo ipsum essentialiter scilicet pro eẽntia. bene tamen concedenduz est q̄ filius vel spiritussanctus est sapiens sapientia ingenita. id est per essentiam que est sapientia ingenita. ¶ Si vero dicatur q̄ secundum Augustinũ idem est in deo sapere ⁊ esse: ergo si filiꝰ est sapiens sapientia ingenita. sequitur q̄ filius est sapientia ingenita quod est falsum. quia si esset sapientia ingenita non esset sapientia genita. ¶ Respõdeo q̄ sicut ingenituz potest dupliciter accipi: sic etiam sapientia ingenita. Uno modo dicitur ingenitum omne quod non est genitum: ⁊ sic eẽntia diuina est sapientia ingenita. Alio modo dicitur ingenitum quod non est genitum et est generans: et sic est ꝓprietas soli patri conueniens ⁊ non filio. Primo modo cõcedo q̄. filius est sapientia ingenita ad istuz sensum q̄ filius est ista sapientia que est ingenita: sicut est ista eẽntia que est ingenita. Sed secũdo modo dico. q̄ filius non est sapientia ingenita. quia igenitum isto modo nõ conuenit diuine essentie. Si vero dicatur contra primũ q̄ secũdum hoc isti termini sapiẽtia ingenita et sapientia genita affirmabuntur de filio. Dico q̄ non est incõueniens capiendo ly sapientia ingenita essentialiter. ⁊ ly sapiẽtia genita personaliter. Si vero dicatur contra secũduz q̄ adhuc ꝓcedit argumentum q̄ filius sit sapientia ingenita capiẽdo ꝓsonaliter. qz ꝓ quartã ꝓpositionem filius est sapiens sapientia ingenita capiendo ꝓsonaliter. ergo est sapientia genita scdo modo capiendo. consequentia tenet per illud mediuz Augustim ⁊c. Rñdeo q̄ cuius ideo sit idem sapere ⁊ esse. nõ sequitur filius est sapiens sapientia ingenita in ablatiuo casu. Igitur est sapientia ingenita si in antecedente capiatur ly sapientia ingenita in ablatiuo casu et in consequente in nominatiuo. Nec video q̄ habeat apparentiam primo modo. sed si vtrobiq̄ capiatur eodem modo cõsequẽtia habet aliquã apparentiam: ⁊ potest concedi consequẽs sicut antecedens. sicut patet cuilibet subtiliter intuẽti ⁊c. ¶ Tunc ad rationem istius dubitationis dico. Quod non seq̃tur. pater dicit verbo: ergo sapit verbo. ratio est: quia secundum vsuz sctõꝝ sapere semp capitur

Instãtia.

A Solutio.

B

essentialiter.sed in illa ꝓpõe dicere nõ capitur pure essentialiꝫ sed notionaliter.vel partim eẽntialiter / et ptim notionaliter: idest in sua descriptione quid nominis ponitur terminus eẽntialis ꝛ terminus notiõalis.qꝛ dicere non est omnino idẽ quod intelligere:nec oino idem quod gignere quia pater non gignit verbo sed gignit verbuz.sed dicere est intelligere.et intelligẽdo ꝓducere.et sic ista pater dicit verbo:valet tantũ pater intelligit verbũ intellectione eẽntiali et intelligendo gignit verbum sicut supra dixi de diligere.Et hec de ista et de toto ctio articulo. Tunc ad rationes ꝑncipales. ¶Ad ꝑmam negaꝯ antecedens et ad ꝓbationem negaꝯ maiorꝫ si intelligaꝯ vniuersaliter circũscripto oñi alio qõ non est idem secum.modo sic nõ est in proposito qꝛ filius est eẽntia eadem cum patre quare nõ superfluit: cui pater sit ex se sufficiens. ¶Ad cõfirmationez patet quid dicendum ex primo articulo questionis. ¶Ad secũdam et confirmationem patuit diffuse in secundo articulo.qđ possit dici ꝛc. ¶Ad tertiã negatur añs.et ad probationẽ negatur maiorꝫ et ratio patet ex dictꝫ in tertio articulo. ¶Ad confirmationẽ negatur assũptum qꝛ hoc nõ est verumvt ibitangitur vt dictum est.Ad illud tamẽ qõ ibi dicitur ꝙ actus et habitus illius voluntatis vere generãt concedo capiendo generationẽ large:nõ tamen stricte.vt patet clare considerãti predicta.Et hec de ista questione.

¶Sequitur nona questio. in qua tractaꝯ materia cha.quas hoies iustificanꝯ ꝛ de missione spũss.visibili et inuisibili.

Ad ꝑmuz ꝑncipale.

Ad ſcõaz.

Ad tertiã

Circa quartãdecimã distinctionẽ:ꝛ alias in quib⁹ magr̃ agit de eterna spũssti ꝓcessione/tẽporali taz visibili/ qz inuisibili queroutrũ sola persona spũssti sit charitas infusa q̃ datur amicis dei ¶Arguiꝯ ꝓ̃o ꝙ non qꝛ psona spũssancti nõ est charitas:que datur amicis dei:igitur questio falsa ꝑña est clara:sed añs ꝓbaꝯ:qꝛ frustra fit per plura quod ꝑt fieri ꝑer pauciora.sed ad hoc ꝙ aliquis sit amicus dei sufficit qei dentur dona spũssãcti. nã q̃cunqz habet illa ipse est carus deo ꝛ amicus dei.igitur supfluum est ꝙ datur ꝓpria persona spũssancti.quare ꝛc. ¶Secũdo.qꝛ aliqua charitas que nõ est persona spũssancti datur viatori. Igitur questio falsa.ꝑña clara sed añs ꝓbaꝯ:qꝛ charitas creata datur a spũsãcto viatori per quam ipse est amicus dei.iuxta illud Apostõ. Ro.5. Charitas dei diffusa est in cordib⁹ nr̃is ꝑ spm̃sanctũ qui datus est nobis ꝛc.Sed ꝙstat ꝙ spũssctũs nõ est illa charitas creata que ꝑ ipm̃ diffunditur in nobis.igiꝯ ꝛc. ¶Tertio qꝛ charitas q̃ daꝯ amicis dei potest augeri et minui. igiꝯ q̃stio falsa.ꝑña clara.sed antecedens ꝓbatur:qꝛ sicut aliqs potest esse magis/vl minus carus deo et amicus dei : ita sua charitas potest fieri maiorꝫ minor:et intendi et remitti:sed cõstat ꝙ hoc nõ põt cõpetere per-

€ questio.9

Utrũ sola ꝑsona spiritus ſsancti sit charitas infusa q̃ datur amicis dei.

2.arguiꝯ.

3.arguiꝯ.

In oppm̃.

son espũssãcti.igr ⁊rc. In oppm̃ arguit̃ p magistruz.17.dist.vbi tractat de ista materia et determinat oppm̃ expresse. In q̃stiõe iurta materiam triũ argumentoꝝ erunt tres articuli. Primꝰ. vtrũ charitas que datur amicꝫ dei sit persona spirituſſãcti. Secundus. vtrũ charitas q̃ datur amicis dei sit qualitas infusa mẽti. Tertius: vtruz charitas que datur amicis dei põt augeri vel minui. ¶ Circa primũ primo premittam tria notabilia ꝓpter terminoꝝ declarationem. Secundo ponam triplicẽ ꝯclusionem. Tertio soluã triplicẽ dubitationem. Quantũ igitur ad primuz qr magister dicit dupliꝯcem esse ꝓcessionẽ spirituſſãcti eternã scz ⁊ tẽporalẽ. Notãduz est ꝙ qñqꝫ processio accipit̃ pro productione passiuaynius persone ab alia. aliqñ ãt importat talẽ ꝓductionẽ ꝯnotando illam personam ꝓductã de nouo existere in aliqua creatura ratiõali secundum aliquẽ modũ speciale de quo infra dicetur. Uñ si vsus sanctoꝝ esset ꝙ ꝓcedere importaret talẽ ꝓductionẽ vni⁹ persone ab alia et nouã sui existentiã in quacũqꝫ creatura nõ ꝓpter nouitatẽ dei: sed ꝓpt nouitatẽ rei. ita bene posset dici ꝙ spũssanctus ꝓcederet tpaliter qñcunqꝫ creatura creatur: sicut modo dicitur ꝙ procedit tẽporaliter: quia datur alicui rationali creature ad ipam sanctificandã: qr tũc spm̃sanctũ ꝓcedere non esset aliud q̃ ipsũ ꝓduci a patre/et filio/et de nouo ad extra esse in creatura noua. Ex his sequit̃ ꝙ de ꝛtute ꝛmõis nõ debz ꝯcedi ꝙ sit duplex ꝓcessio spũssancti. vel sint due ꝓcessiões spũssancti. pz: qr sicut ꝓcedens est vnus: sic ꝓcessio eiꝰ ẽ vnica Scõo sequitur contra Occam ꝙ processio temporalis est vna res loquendo de virtute ꝛmõis vnde dico ꝙ processio tpalis ẽ vnũ ens reale. s. spũssãctus: licz eñ ille terminus non significet solum vnũ ens reale sed plura tñ solum supponit ꝓ vno .s. pro spũsancto. Sic etiã dico cõtra eum ꝙ creatio dei est ꝓprie res scz ipe deus creans. si capiatur actiue: ⁊ sic concedo ꝙ creatio creat: vel creatio est ipa creatura si capiatur passiue. et sic concedo ꝙ creatio creatur quocũqꝫ modo tñ capiat̃ non solũ signat vnam rem: sed plures. s. deum ⁊ creaturã ⁊c. ¶ Tertio sequitur ꝙ ꝓcessio tẽporalis non differt realiter a ꝓcessione eterna: loquendo de virtute sermonis. Patet quia isti termini ꝓcessio tẽporalis/ ⁊ ꝓcessio eterna supponunt pro eodẽ licet cõnotent diuersa ⁊c. ¶ Quarto sequitur ꝙ tñ ad intentionẽ sanctoꝝ põt cõcedi ꝙ duplex est/ siue ꝙ due sũt ꝓcessiones spũssãcti: ⁊ ꝙ ꝓcessio eterna differt realiter a ꝓcessione tẽporali. Patet quia nichil aliud intelligunt nisi ꝙ eternaliter procedit ⁊ etiã temporaliter: et ꝙ potest primo mõ ꝓcedere absqꝫ hoc ꝙ procedat secundo modo: ⁊ ꝙ ꝓcessio eterna differt realiter ab aliqua re que importat̃ ꝓ ꝓcessionẽ tẽporalem. scz a creatura temporali ¶ Scõo notãdũ est que sit differentia inter ꝓcessionẽ/ ⁊ missionez/ ⁊ dationẽ: vñ dico ꝙ isti termini supponũt ꝓ eodẽ. sz tñ processio ꝓut hic sumit̃ est in pl⁹ q̃

Decisio q̃stionis.

A 1. articls.

B

C

D

missio.qz oē qđ mittit ꝓcedit sz non econuerso. Nā filius eternaliter ꝓcedit:nō tamen eternalit mittebatur:lz eternaliter possz mitti.sed ꝓcessio non est in plꝰ q̄ datio:nec etiam in minus.q̄ non in plꝰ patet quia nō oē qđ datur ꝓcedit: Nam dona spūssancti dantur non tamē ꝓcedūt vt hic de ꝓcessiōe loquimur.q̄ etiā nō in minus.patet qz nō oē quod ꝓcedit datur. Naz filius eternaliter ꝓcedit: non tamen eternaliter datur.Sed q̄liter se habeant missio ⁊ datio satis patebit per sequentia. Dico tamē q̄ licet predicti termini simpliciter sumpti se habeāt vt dictū est.tamen ipsi aliquo mō restricti possunt adinuicem cōuerti. Unde isti termini,ꝓcessio tp alis spiritussancti.missio spiritussācti.datio spiritussancti inter se cōuertuntur(saltem ꝑm legem ordinataz)quod dico qz forte possibile est absolute spūsanctum dari absq; hoc q̄ mittatur.sicut poterit apparere ex dicēdis inferius ⁊c. ¶ Tertio notādū est quid importatur p istos terios missio/⁊ datio:siue mitti/⁊ dari Unde dico q̄ mttti importat.p sonam ꝓcedentem connotando creaturā.ita;q̄ descriptio quid nominis sit hoc totū mitti ē personam aliquā ab alia ꝓductaz p nouam existentiā in aliq̄ creatura rationali secundum specialem modum existendi in ea manifestari. Et ꝓportionabl'r quid nominis huius teri mittere est personā aliquā ꝓductaz per nouam existentiam in aliq̄ creatura rōnali ꝑm specialem modū existēdi i ea manifestari. Et ista manifestatio fit aliquid operando circa creaturā.p quam operationē persona que mittit manifestari dicitur.Sed dari ē aliquā rem ꝓductā existētā in alicuius potestate sic se habere ad rationalem creaturam q̄ ipe possit iuste illa vti ad operādum alquid sicut sibi rōnabilit placuerit.Et ista descriptio conuenit tam spiritussancto q̄ eius donis vt patebit. Et ꝓportionabiliter quid nominis huius termini dare potest assignari q̄ est aliquā rem habentē a liā re ꝓductam in sua potestate velle sic se habere ad rationalē creaturā q̄ ipsa possit iuste illa vti ad aliq̄d operandū sicut sibi rationabiliter placuerit. Sic em̄ dr q̄ aliquis dat seipsū alteri i hoc q̄ offert seipz sibi vt faciat qđ alius dixerit Nec querenda est in predictis descriptionib' precisa/⁊ rigorosa ꝑmōis ꝓprietas.sed querēdū est vt intelligatur veritas. Ex istis sequuntur aliqua. ¶ Primo sequitur q̄ mittere est cōmune trib' personis quia cuilibet earz cōuenit aliq̄d operari circa creaturā. vñ alia persona manifestat et sic tenet argumētū magistri.q̄ si aliqua persona mitteret et nō alia seq̄tur q̄ operaretur aliquid ad extra et non alia quod ē falsū. Secundo sequitur q̄ eadem persona potest mittere se.quia operādo aliquid circa creaturam potest manifestare q̄ ipsamet procedit. ¶ Tertio sequitur q̄ dare est cōe tribus personis:⁊ q̄ eadem persona potest seipaz dare quia quelibet persona est in potestate cuiuslibet persone.⁊ q̄lz in potestate sua.vt velit aliquā personam productam sic se ha-

bere ad rationalem creaturã q̃ sit parata ad faciendũ quicq̃d rationabiliter petit rationalis creatura. ¶Quarto sequitur q̃ nec mitti nec dari est commune tribus personis quia nõ cõpetit nisi persone ꝓducte. nec cõpetit patri. ⁊ hoc est solũ ex vsu sanctoꝝ. ⁊ si aliter fuisset vsi rationabiliter possꝫ dici oppositũ Undẽ difficultas in ista materia principaliter est ex significatis terminoꝝ quibus est vtendum ꝑm vsum sanctoꝝ ⁊ antiquoꝝ ideo est difficultas magis vocalis q̃ realis. ¶His p̃missis circa istum articulũ pono tres cõclusiones. Prima est q̃ amicis dei non soluꝫ dantur creata spiritussancti dona: sed etiã ꝓpria spiritussancti persona. Ista conclusio ꝓbatur a magistro in littera pluribꝰ auctoritatibꝰ. nec videtur ad hoc melior probandi modus. Itẽ ad hoc est auctoritas Augustini sup̃ illo ✠ bo Jo. 14. Ego rogabo patrem et alium paraclitum dabit vobis. Item Lu. 1. dicit angelꝰ ad Mariam. Spiritussanctus superueniet in te: et virtus altissimi obumbrabit tibi. Ubi duo distincte promittit. scꝫ aduẽtuꝫ sp̃ussãcti/et etiam obũbrationẽ ✠tuiꝫ altissimi. per primũ notatur donatio sp̃ussancti. per secundum ℟ donatio doni creati ⁊c. ¶Scõa conclusio est q̃ amicis dei nunq̃ datur sp̃ussancti persona q̃n detur aliquod eius donũ creatum. s. charitas/vel gratia. nec similiter ecõtra. Prima pars ꝓbatur quia quicũq̃ habet spiritumsanctũ est amicus dei. Ro. 8 quicunq̃ sp̃u dei agunt hi filij dei sunt. sed nullus est filiꝰ vel amicꝰ dei sine charitate vl̃ gratia gratum faciente a deo creata/et infusa (vt postea ꝓbatur) igitur ⁊c. Secunda pars ꝓbat. quia quicũq̃ habet charitatem creatam siue gratiã gratũ facientem est amicus dei. sed nullꝰ est amicus dei si nõ habeat spiritũsanctũ. igitur ⁊c. Maior ptꝫ Thi. 3. iustificati gratia ipsius heredes simus sc̃ũm spem vite eterne. Minor patet Ro. 8. Si q̃s spiritum xp̃i non habet hic non est eius. id est membrũ xp̃i. ⁊ per spiritum xp̃i itelligitur spiritus sanctus secunduꝫ glosã igit ⁊c. ¶Tertia conclusio est amicis dei absolute potest dari spiritus sancti persona absq̃ hoc q̃ dentur eius dona: et similiter econtra. Prima pars ꝓbatur a magistro Greg. sic. q̃ omne dabile a deo homini absolute potest ei dari non dato alio quod non est essentialiter idem cum eo nec aliquid de essentia eius. igitur ⁊c. Consequẽtia tenet: quia spiritussanctus est dabilis per primam conclusionem. et nullũ donum creatũ est eẽntialiter idem cum sp̃ũsãcto/siue de eẽ sp̃ũssãcti. Et añs patet. Tum quia ipso concesso nulla sequitur contradictio/ Tum quia sicut oñe factibile a deo potest fieri ab ipso non facto alio quod nõ est ipsum aut de essentia ipsius. sic videtur in proposito. Sed illud añs faciliter pot̃ negari. ⁊ ad p̃maꝫ ꝓbationẽ pz q̃ nulla ẽ ꝓbatio. hoc ꝯcesso nõ p̃t euidẽter inferri ꝯdictio igitur hoc ẽ ꝑ se verum/aut concedendũ. Et ad secũdaꝫ ꝓbationem posset dici q̃ spiritumsanctum dari non est aliud q̃ donum eius ✠creatũ dari. nõ

A 1. ꝯclusio.

C 3. ꝯclusio.

B 2. ꝯclusio

non valet ratio: nec similitudo
D ibidē iducta. ⁊c. ¶Unde aliter ⁊ melius Ockam probat illam partē sic ꝙ illud dicitur dari alicui quando potest illo vti ad aliquid faciendū sicut placet: quēadmodū dicitur ꝙ aliquis dat seipsuz alteri ꝓpter hoc qz offert se illi ad faciendū quod alius dixerit. vnde hoc supponitur ex quid nois. Sed suppono sito ꝙ spūssanct⁹ nullū donum creatū daret creature rationali adhuc posset esse parat⁹ ad faciendū illud qđ creatura rationalis rationabiliter vellet (vt clarū est) igitur sine dono creato absolute posset seipsuz dare ⁊ sic prima pars ptz sufficiēter Sed secunda pars sequit satis ex prima. vt ptz cuilibet intuēti
E igr̄. ⁊c. ¶Ex istis sequūtur aliq Primo sequit formalis responsio ad istū articulū. scz ꝙ loquēdo de virtute sermonis charitas que datur amicis dei nō est psona spūssancti. Patet. qz spiritussanct⁹ nō est charitas creata vt clarū est: sed nulla charitas datur amicis dei nisi charitas creata. Pro cui⁹ declaratione sit istud sc̄m correlariuz ꝙ loquendo de virtute sermonis charitas icreata nō datur amicis dei. ptz. qz ꝓprie loquendo iste termin⁹ charitas est terminus essentialis imediate supponēs ꝑ essentia diuina. sed nō est ꝛcedendū ꝙ essentia diuina mittat/ vel detur. sicut nec pater: qz nō est res ꝓducta/ vt ptz ex supradictis. igr̄. ⁊c. Unde si aliquādo a sanctis iueniat qđ charitas icreata datur iste terminus capitur notionaliter ꝑ psona spūssancti. ⁊ hoc nō est secundū sermonis ꝓprietatē ad sc̄m attributionē vt supra tangebat in alia questione. ¶Tertio sequitur cōtra magistrū qđ spūssanct⁹ nō est charitas qua formaliter diligimus deū ⁊ primū. patz. qz licet spūssanctus detur nobis. nō tamen ꝑ ipsum formaliter diligim⁹. ita qđ ipse sit nobis formalis dilectio. qz de⁹ in duplici genere cause. scz materialis ⁊ formalis non pōt esse causa: sed solum in genere cause efficiētis ⁊ finalis. igr̄. ⁊c Quarto sequit quod spiritussanctus nō ideo precise dicit dari qz dicitur ei⁹ dona. Patet ꝑ magistrū ex tertia conclusione. ⁊c.
F
G ¶Sed circa p̄dicta est triplex dubitatio. Prima est ꝙ cū spiritussanctus sc̄m veritatē sit in oibus rebus ꝑ essentiā presentiam/ ⁊ potentiā. ⁊ ꝑ ꝓns in hominibus bonis ⁊ malis: nō videt qđ spiritussanct⁹ in propria psona possit nouiter dari qz nō potest in aliquo hoie esse nouiter qui prius fuerit in ipso. alit esset possibile aliquē hoiem eē ⁊ spiritūsanctū nō esse in eo. qđ supponit falsum. ⁊c. 1.questio
H ¶Secūda dubitatio est vtrū spūssanctus detur in suis donis/ ⁊ in quib⁹ donis. ⁊ quare magis dicatur dari in aliq̄b⁹ donis q̄ in alijs cū oia sint dona ei⁹ quecūq̄ habet creatura rationalis. 2.questio
I ¶Tertia dubitatio est vtrū spūssanctus det/ vel mittat visibiliter. videtur qđ nō. qz iuisibile non potest visibiliter mitti. sed ipse est simpliciter iuisibilis. igr̄. ⁊c. 3.questio.
K Oppositū dicit magister di. 16.
¶Ad p̄mā dubitationē respōdetur quod sc̄m magistruz di. 17. Spūssanctus duplici modo Ad p̄maz questionē

existẽdi est in reb⁹. Uno modo est in oibus creaturis generaliter. Alio modo est solũ in creaturis rationalibus iustis ⁊ sanctis specialiter. ⁊ isto modo bene stat qđ homo sit/ ⁊ spũssanct⁹ nõ sit in eo illo modo: et postea sit in eo nouiter illo modo. ⁊ secundũ istũ specialẽ modũ dicit spũssanct⁹ mitti ⁊ dari. Et si q̃ratur qualis sit iste modus existẽdi spũssancti. Uno modo potest
A dici ꝙ nõ est cõprehẽsibilis sicut nec prim⁹ de quo magis videretur. ⁊ ideo est unexplicabilis. tamen potest aliquo modo
☞ notificari a posteriori. Nã vt dicit magister in. 17. distin. Tunc nobis dicit mitti spũssanct⁹ cũ ita est in nobis vt faciat nos diligere deũ/ ⁊ primũ dilectione meritoria. Nõ ꝙ hoc sit spiritũ sanctũ dari: qm̃ absolute staret meritorie diligere deũ ⁊ primũ ⁊ nõ sic habere ipsum/ ⁊ similit ecõtra. Alio modo põt dici ⁊ forte meli⁹ ꝙ licet iste modus existẽdi nõ sit nobis ꝓhensibilis aut cognoscibilis ad plenũ: tñ nõ sequit ꝓpter hoc ꝙ nõ sit aliquo modo explicabilis. Nõ enim video esse possibile aliquid credere qđ nullo modo est explicabile. ideo dico ꝙ iste mod⁹ specialis vltra primũ modũ generalem nichil oino portat nisi solũ spiritũsanctũ esse paratũ ad faciendũ qđ creatura rationalis rationabiliter vellet. iuxta illa que dicta sunt. ⁊c. hoc autẽ absolute põt absq; hoc ꝙ in ipsa sit aliqua dilectio seu aliqđ donum creatũ. ⁊c. quare. ⁊c.
B Ad scđaz. q̃stionẽ. ¶ Ad secundã dubitationẽ dico primo ꝙ spũssanct⁹ datur in suis donis vt magr̃, ꝓpe loquẽdo dat cum suis donis. q̃uis absolute possit dari sine eis/ ⁊ ecõtra. Secũdo dico ꝙ spũssanct⁹ nõ dat de facto alicui nisi ei quẽ sanctificat/ ⁊ acceptat ad vitã eternã. Tertio dico ꝙ spũssanct⁹ nullũ sanctificat/ vel acceptat ad vitam eternã nisi eũ in quo est charitas creata siue gr̃a gratũ faciens: vt patebit in scđo articulo Et ideo sancti dicũt spiritũsanctum dari in charitate tanq̃ in dono creato. Quarto dico ꝙ si ad hoc esset modus loquendi sanctor̃ ita bene posset dici/ et ꝓcedi spiritũsanctũ dari in sapientia/ vel in fide/ vt in spe sicut in charitate: sed hoc nõ est vsitatum apud sanctos. Similiter non dicit dari q̃uis ꝓferat alicui potestatẽ faciẽdi miracula sine charitate/ vel gratia q̃uis hoc posset dici si sancti sic vterẽtur. ⁊ sic ptz ad secundã dubitationẽ.
C Ad tertiã q̃stionẽ. ¶ Ad tertiã dubitationẽ dico primo ꝙ missio visibilis alicui⁹ psone põt dupliciter fieri Uno modo p realẽ assumptionẽ nature create visibilis in vnitate diuine psone. Alio modo sine tali reali assumptiõe. primo modo fili⁹ fuit visibiliter missus in incarnatiõe: de qua missione in tertio libro. Scđo modo spũssãctus fuit missus in noua lege. ⁊ de ista missione videndum est quid sit/ ⁊ quando/ ⁊ quibus facta sit. Unde dico secundo ꝙ missio visibilis est apparitio alicuius rei corporalis visibilis facta circa creaturã rationalez eidem creature missionẽ inuisibilem diuine psone rep̃sentans Primo enim ꝙ sit apparitio specierum corporaliũ visibiliũ ptz quia aliter nõ posset esse visibi-

lis cū diuina psona sit inuisibilis. Secūda q sit circa creaturā rationalē.patet. quia nō mittitur nisi creature rationali. Tertio q representet.ꝛc.patet.qꝛ diuina psona nō mittitur nisi ad representandū aliquez effectum spiritualē scz gratiā gratū facientez. cuius aliter possit fieri si deo placeret. Tertio dico q nō oportet missionē inuisibilē tūc primo fieri quādo primo fit missio visibilis q̄ eaz significat. missio em̄ visibilis significat missionē inuisibilē. vl tunc primo fieri/vl prius factā esse/ ꝛ adhuc pmanere:qꝛ quādo spiritussanctus visibiliter christo mittebatur in columbe specie.Wath.3. nō tūc primo accepit gratiaz. nec fuit in eo augmētata. Similiter q̄n visibiliter missus fuit apostolis nō tūc primo gratiā receperāt licet fuerit augmentata.Quarto dico q ista missio facta fuit i noua lege rōne et apostolis. Et de rōne patz in euangelio. et de apostolis in libro Actuū apl̄oꝝ 2.cap.Et cuius facte fuerint in veteri testamēto apparitiones aliquibus sanctis. nō principaliter signāt missionē spūssancti sed aliud.ꝛc.Si vero queratur vtrū ille species que apparuerūt fuerint vere,res/ et quales fuerūt. ¶Respōdeo q fuerunt vere res et tamē potuerūt esse tales quales apparuerunt. vel potuerūt esse alique alie ꝯuenientes cū alijs rebus et similib⁹ accidētibus exterioribus. Uñ quando spūssanct⁹ apparuit in specie colūbe dico q fuit vera res. tamen hoc potuit fieri per verā columbā/ vel per aliquaz aliam rem de nouo creatā habentem accidentia exteriora similia accidētib⁹ colūbe. et sicut deo placuit ita factū est. Ad argumentū autē ptz q̄ inuisibile potest visibiliter mitti non in se sed in aliquo instituto ad ipsuz significandū.ꝛc. Et hec de primo articulo. ¶Quantū ad scdm articulū vtrū charitas que datur amicis dei sit qualitas infusamenti. Primo ponā tres ꝯclusiones ꝛ eas declarabo.Secūdo obiciā q aliquas rationes et ad eas respōdebo. ¶Prima cōclusio.nullus potest esse amic⁹ dei de lege ordinata non habendo in se aliquā qualitatē infusam q̄ sit charitas vel gra. ¶Scda cōclusio.aliquis pōt esse amic⁹ dei de potentia absoluta nō habendo aliquā qualitatē infusā que sit charitas vl gra. ¶Tertia cōclusio. aliquis potest esse nō amicus dei de potentia absoluta habēdo aliquā qualitatem infusaz que sit charitas vl gratia. Et in oibus istis cōclusionibus q amicū dei intelligo illū quē de⁹ specialiter diligit/ et ad speciale bonū scz ad vitaz eternā. qꝛ generaliter loquēdo quilibet est amicus dei siue bonus siue malus sit in hoc q deus diligit ipsum ad aliquod bonū vt clarū est.ꝛc. ¶Pria ꝯclusio ꝓbatur ꝛ licet ipsa nō possit ꝓbari ratione naturali. qꝛ per nullā rationē naturalez possumus ꝯcludere aliquē habitum supnaturalē tamen potest ꝓbari auctoritate multiplici tā scripture/ q̄ sanctorū.sed quia ista conclusio cōmuniter cōceditur: ideo ꝓbo eam vnica auctoritate apostoli.1. Corinth.13. vbi dicit. Si linguis hoim loquar.

1.articl⁹

1.ꝯclusio.

2.ꝯclusio

3.ꝯclusio.

ꝓbat.1 conclusio

ꝛc. Ubi omẽs virtutes/et dona spũssancti/ꝛ eoꝝ actus dicit nichil proficere habẽti scilicet ad meritũ vite eterne sine gratia/ vl̃ charitate. Et si dicatur ꝙ apostolus loquitur de charitate nõ quidem creata sed increata que est spũssanctus. Dico ꝙ licet istud posset ꝓteruiendo sustineri. tamen non videtur esse de intentione apostoli. qr ibi loquit̃ de charitate quasi de quadam virtute. ꝛ eius excellentiã ad alias virtutes nititur ostendere. vnde in fine capituli dicit Nunc manẽt fides spes charitas tria hec maior autẽ horum est charitas. Et si dicatur sicut dicit magister ꝙ charitas etiã a sanctis et doctoribus dicitur virtus: nõ qr ipsa sit virt⁹ creata infusa sicut alie: sed quia ꝓ eã mens afficitur tanq̃ꝫ si esset virt⁹. ¶ Respõdeo: ꝙ ita faciliter posset dici de qualibet alia ℣tute. ꝛc. nec videt̃ ꝙ express⁹ ꝓ auctoritates scripture possit haberi ꝙ fides / aut spes sint virtutes ifuse create q̃ꝫ de charitate: quare ergo non ponerẽtur. ꝛc. Item apostolus Ro. 5. hoc exp̃sse videtur dicere. Charitas dei diffusa est in cordib⁹ nostris ꝓ spiritũ sanctũ qui datus est nobis. Ubi expressit apostolus duo: scilicet primũ spiritum sanctũ datum esse. secundũ vero charitatem ꝑ ipsum diffundi: quasi charitas sit aliq̃d distinctum a spiritu sancto: ꝛ ꝓ consequens virtus creata. Et licet ista auctoritas aliter posset glosari: tamen illa est apparentior intentio apostoli: quam insinuant verba Augustĩ. super Johan. pri. canoni. omel̃. 6. exponẽtis istud Rom. 8. Ipse spirit⁹ postulat ꝓ nobis. ꝛc. Quid est inquit ipse spirit⁹ iterpellat pro sanctis nisi ipsa charitas q̃ in te ꝓ spiritũ facta est. ideo eñ dicit idez apostolus. Charitas diffusa est. ꝛc. ¶ Ex his ergo tenendũ est ꝙ charitas est virtus creata. ꝛc. Sed ꝓ tanta ꝓclusiõne est opinio magistri. Aliqui tamẽ dicũt ꝙ licet magister posuerit deũ esse charitatẽ nostrã non tamen negauit huiusmodi habitum charitatis create. sed quicquid sit de hoc clarum est satis ꝙ nullã mentionẽ de hoc facit ipsuz ponẽdo. imo magis ipsum videtur nõ ponere. cum dicat ꝙ nõ eodem sensu dicitur deus est fides nostra: et de⁹ est charitas nostra: quoniã primũ dicitur propter habitum quem habem⁹ in nobis a deo (scilicet fidem infusam) nõ sic autem secundum. Ideo videtur sicut dicũt aliqui ꝙ magister opinat⁹ fuerit ꝙ ad actũ diligendi deũ meritorie/ aut proximũ nõ concurrit aliquis habitus charitatis create. sed huiusmodi actuz meritoriũ spiritussanctus operatur sine habitu virtutis medio quod non sic est de actibus fidei et spei. quare. ꝛc. ¶ Unde ꝓ opiniõe magistri inter multas auctoritates quas ipse inducit precipue due sunt magis apparentes. Prima est Augustini. 8. de trinit̃. capitu. 6. Qui proximum diligit consequens est vt ipsam precise dilectionem diligat: deus enim dilectio est: et qui manet in dilectione in deo manet. Alia est in eodem libro capitulo septimo. Nemo dicat ꝙ non noui

quid diligam. diligat fratrē et diligat eandem dilectionē. magis cū nouit dilectionē qua diligit ꝙ fratrem quē diligit ꝛc.

Ex quibus auctoritatibus habetur ꝙ dilectio qua diligimus fratrem est deus de deo id ē spiritus sāctus. Et sic sine alia charitate aliquis ē deo carus ꝛ dei amicus ꝛc. Sed quia in hac opinione magister cōmuniter non tenetur: ido ad auctoritates augustini respōdetur et ꝑt respōderi sicut respondet Scotus: tamen aliter potest respōderi forte magis ſm mentez augustini. Unde ſm quod dicit Augustinꝰ. 15. de trinitate. capitulo. 17. et sup Johannem omelia. 28. exponens illud Johannis. 15. Manete in dilectione mea. dupler potest distingui dilectio dei Una increata. s. deus. Alia est q̄dam forma existens in nobis q̄ non est deus. Et de prima dicit saluatorem intellexisse cū dicit. manete ꝛc. Utraqꝫ autē dicitur dilectio qua diligimus fratrē. sed sub diuerso sensu. Naz dilectio creata est qua formaliter diligimus: sz dilectio increata ē qua (id est propter quaz) diligimus causaliter. Cū ergo Augustinꝰ dicit qui diligit proximum diligit dilectionē nō intelligit de dilectione per quā: sed de dilectione propter quā. quia ꝓpter qd vnumquodqꝫ ꝛc. et hoc innuit cum dicit cōsequēs ē vt ipam dilectionē ꝑcipue id ē maxime diligat. ꝛ illa dilectio vere deꝰ est. Et sic Augu. probare intēdit ꝙ qui diligit proximū sicut debz diligit etiā deū qñ aūt dicit diligat fratrem/ et diligat eandē dilectionē. ly eandē nō refert ad dilectionem ꝙ quam diligit formaliter. sed de illa ꝓpter quam diligit causaliter. de qua immediate ꝑmiserat deus dilectio est Et sic ꝑz conclusio. nec tenēda est magistri opinio. ¶ Secunda conclusio ꝓbatur. Ad cuiꝰ ꝓbationem et declarationē. ac etiaz ꝑcedentis ꝛclusionis. distinguē duz est ꝙ eē amicū dei/ siue deo carum aut acceptū advitā eternam pōt dupliciť intelligi. Uno modo idē est ꝙ eē a deo ordinatum advitā eternā finaliter obtinendā. et sic quilibet electorū in quocunqꝫ statu sit gratie/ vel culpe ē deo carus/ et acceptus/ ꝛ dei amicus. ꝛ nullꝰ reprobor. licet sit in statu gr̄e ē dei amicꝰ. Et isto modo nō intelligitur prima ꝛclusio. qr sic esset falsa ꝛc. Alio mō idem ē ꝙ eē in statu vł dispositiōe in qua si pseueraverit deus dabit sibi vitam eternam. et sic non quilibet electꝰ ē deo gratus vel acceptꝰ/ nec dei amicꝰ. sicut ille qui ē i statu culpe mortalis. Et aliqs reprobus est deo carꝰ et dei amicus: sicut ille qui ē in statu gratie ꝛc̄. Simili modo magister tertio sniarum distin. 31. dicit ꝙ aliquē eē scriptū in libro vite ꝑt intelligi dupliciter. scz ſm eternā ꝑscientiam/ vel ſm ꝑsentē iusticiam. ꝛ multi sunt scripti ꝓmo mō et nō scō modo/ et econuerso. Sic in ꝓposito ꝑt dici ꝙ aliquē eē amicuz dei. pōt intelligi dupliciter. vel ſm eternā dei dilectionē/ vł ſm ꝑsentē dispositionē. et aliqs potest eē amicus dei ꝓmo mō et non scō mō/ ꝛ ecōuerso. In ista ergo q̄stione intēdo istis terminis carus. gratus. accepꝰ deo. amicus dei. dignus vita eterna

ꝛ. ꝛclusio ꝓbat.

et hmõi. secundo mõ vti et non primo mõ. Et in isto sensu habz secunda ꝯclusio difficultatem.

A ¶ Probatur ꝙ ꝯclusio primo sic quia spũssanctus potest dari alicui absolute loquẽdo sine charitate creata aut alio ei⁹ dono. sicut patet ex primo articulo. sz ipse solus sine alio dono creato potest tantũ dignificare creaturam respectu ꝑmij beatifici aut alterius boni ꝙtuz ipse cũ alio dono. quia alias ipsa charitas creata ex natura sua aliquã dignitatẽ respectu vite eterne tribueret ipsi creature. quã dignitatez nullo modo posset sibi spiritusscãctus per seipsum tribuere. quod ẽ absurdum. Secundo ꝓbatur quia eẽ cay deo/ vl̃ gratum vel amicũ. vel vita eterna dignuz scõo modo nihil ẽ aliud ꝑprie loquendo ꝙ eẽ in aliquo statu in quo si qs decederet haberet vitã eternã fm dei ordinationem. sed nullã ꝯtradictionẽ implicat ꝙ deus ordinaret eaz dare alicui sine charitate aut alio dono creato. ꝛc. ¶ Tertio sic quia nullã contradictionẽ ipliicat ꝙ deus ordinaret talem ꝙ quicũqz decederet sine charitate vel gratia tali lege stante eẽt amicus dei et dignus vita eterna. illo mõ dicto supra. ꝯña ẽ clara. et antecedens ptz. quia dei voluntas sufficit acceptare aliquez ad vitã eternã sine quocũ qz dono creato. et ꝙ ꝯñs sola dei volũtas acceptans sufficit facere aliquẽ sibi carũ/ gratũ: ꝛ amicum. ꝛ vita eterna dignũ. seu dignificare ipsũ. ¶ Et sic patet sufficiẽter ꝯclusio probata. ¶ Ter-

B ꝓbatur. z. cõclusio. tia ꝯclusio ꝓbat. quia absolute possibile ẽ deũ dare alicui charitatẽ et nunqz velle dare illi beatitudinem igitur ꝛc. ꝯña ptz ex dictis. Et antecedens licet posset multipliciter probari. tamẽ ex hoc patz ꝙ illud nullo modo implicat contradictionez. et per ꝯñs est deo possibile ¶ Scõo ꝙa animam charitatem habentem deus pure gratis acceptat ad beatitudinẽ. igit absolute possibile est ꝛc. ꝯña ptz et antecedẽs apparet per illud Ro. 6. Stipẽdia peccati mors. gratia autem dei vita eterna. Item Roma. 8. Non sũt condigne passiões huius temporis ad futuram gloriam. Item Lu. 17. Cum feceritz omnia que precepta sunt vobis dicite serui inutiles sum⁹ ¶ Tertio. quia carẽti charitate ꝛ gratia deus non est debitor illius. sed illam gratis donat: sed propter hoc ꝙ deus gratis donat aliquod munus nõ fit alterius muneris debitor. ergo ei cui dedit charitatem/ vel gratiam põt non dare vitaz eternam Et breuiter iste due conclusiones possent multipliciter probari. sz videtur mihi ad̃o clare ꝙ nõ egẽt ampliori declaratione ꝛc. ¶ Ex predictis sequuntur aliqua corrolaria. ¶ Primuz est respõsiuũ ad articuluz scilicet ꝙ charitas vel gratia est q̃dam qualitas infusa. Unde i duabus predictis ꝯclusionibus vsus sum istis terminis charitas et gr̃a vt supponunt absolute ꝓ tali qualitate. vt sit sens⁹ ꝙ sine tali q̃litate aliquis ꝑt absolute amicus dei esse: et cũ tali qualitate nõ eẽ amicus dei. tamen vtendo illis terminis scilicet charitas et gratia: fm suam ꝯnotationẽ de virtute sermonis iste propositiões C

essent ꝓcedende. Aliquis habet charitatem vel gratiam. vel est amicus dei ergo est deo carꝰ et gratus et ad vitam eternam acceptꝰ/ et ea dignus quia illi termini hoc ꝓnotant. et hoc nō eēt
D igitur conclusio vera ꝛc. ¶ Secundo sequit ꝙ nulla qualitas infusa est vel eē potest formaliꝝ et intrinsece charitas vl' gratia patꝫ qꝛ quelibet talis existēs vl' possibilis absolute potest eē et non facere aliquem carum vel gratū. igitur quelibet talis absolute potest eē et non eē charitas vel gratia. ꝓsequentia patꝫ er ꝓnotatis istorum terminorū ꝛc̄. Et antecedēs apparet er dictis et per ꝓsequēs sequitur ꝙ nulla talis qualitas potest esse formaliter ꝛ intrinsece charitas. quia nihil est formaliter ꝛ intrinsece tale quod potest esse et non
E eē tale ꝛc. ¶ Tertio sequitur ꝙ de lege ordinata non est possibile creaturam rationalē diligere deum meritorie sine habitu infuso charitatis vel gratie. Patꝫ er prima ꝓclusione. ꝛc. ¶ Quarto sequitur ꝙ de potentia absoluta est possibile creaturam rationalem diligere deum meritorie sine habitu infuso charitatis vel gratie. Patꝫ ex secunda ꝓclusione et similiter quia actꝰ dilectionis est meritorius er vi iuine volūtatis acceptatiōe. modo ipsa potest talem actum acceptare ita bene si non fiat i gratia sive in puris naturalibus sicut si fiat in gratia. vt patet ex
F dictis ꝛc̄. ¶ Hic tamen est notā dum ꝙ istis duobus vltimis correlarijs loquor de dilectiōe dei meritoria vite eterne. vnde cuꝫ meritum dicatur in respectu ad premium et premiuꝫ sit duplex scz eternum et temporale. satis ꝓstat ꝙ etiam de lege ordinata aliquis possit ipsum deum diligere meritorie ad aliquod bonuꝫ temporale sine habitu charitatis vel gratie et nō ad vitā eternam. Quia diligere deū meritorie isto modo est sic diligere ꝙ aliquis pro illa dilectiōe premiabitur premio eterno vl' premiaretur si finaliter decederet sine peccato Et isto modo aliqs sive electus ad vitam eternam/ sive non dicit mereri vitam eternā ꝛc̄. igitur ꝛc. Aliqui tn fꝫ aliam assignationem huius quod
G ē mereri vitam eternā aliquando dixerunt ꝙ nullus reproborum meretur/ vel vnq̄ meruit vitam eternam quia si mereretur ipsam aliquādo haberet ipsam cum mereri dicit respectu premij. Et iste modus dicendi videretur mihi valde ꝓbabilis. nisi quia nō bene sonat in auribꝰ ꝙ multorum. Ideo melius est dare
assignationeꝫ per quā possit sustineri ꝙ vterq̄ scz tam reprobꝰ q̄ electus aliquādo meretur vitam eternam licet multū sit difficile hoc assignare de virtute sermonis ꝓpter hoc ꝙ talis cōditionalis de virtute sermonis impossibilis aliquo demōstrato ꝓscito/ vel reprobo ꝛc̄. si iste decederet sine peccato vel si iste perseueraret i bono ipse premiaretur premio eterno. quia absolute staret ita esse sicut significat per antecedens et non eē ita sicut significatur per consequēs: ergo ꝓditionalis est falsa de virtute sermonis. et per ꝓsequēs impossibilis. sed de hoc forte alias videbitur. ¶ Aliqui aūt assi

gnãt aliter idipsũ quod est me reri vitam eternam nõ vtentes illo modo loquendi ꝯditionali. Unde dicũt ꝙ ille dicitur mere ri vitã eternã qui aliquem actũ facit/ vel in aliquo statu est pro quo deus voluit etiã voluntate beneplacti ꝙ talis sit dignus vita eterna: Sed forte si inquiratur.quid est sic esse dignũ ꝛc. oportebit redire ad primũ modum. Nolo tamen hic insistere. sed ꝯcesso isto modo loquẽdi dico ꝙ fm hoc alique ꝓpositiões
A sunt concedende. ¶ Prima ẽ ꝙ aliquis est dignus vita eterna/ et meretur ipsam qui tamen nũq̃ habebit eam. Patet de reprobo qui licet quãdoq̃ mereatur/ et sit dign⁹ vita eterna.quia est in gratia. tamen nũq̃ habebit vitam eternaz eo ꝙ indignifica bit se postea et non reuertetur ad talem dignitatem.ideo damnabitur ꝛc. ¶ Secũda ꝓpositio ꝙ aliq̃s non est dignus vita eterna nec meretur ipam. et põt fieri dignus ea per aliquã mutationem in ipso factam ad aliquã supernaturalẽ formã scilz charitatem/ vel gratiam. Et sic communiter de lege ordinata fit aliquis dignus qui prius nõ erat dignus. et talis põt dici dign⁹ secũdum psentem iusticiam. ꝺa non est possibile ꝙ aliq̃s fiat de nouo dignus fm eternã prescitiam.
B ¶ Tertia est ꝙ aliquis nõ dignus vita eterna põt fieri dign⁹ ea de potẽtia absoluta absq̃ aliqua mutatione in ipso aut in quolibet alio facta.preter solam transitionem tpis existẽtis/ vel possibilis. patet.qz sicut rex posset statuere inuentos i camera die lune debere puniri et inuentos die martis debere premiari.sic nulla est ꝯtradictio ꝙ deus statueret existẽtes sub. a. mẽsura esse habituros beatitudinem et non ante/ vel post ꝛc. quare ꝛc. ¶ Quarta ꝓpositio ẽ ꝙ aliquis non est dignus vita eterna ab aliqua causa creata sed a sola acceptione diuina.patet satis ex predictis. Similiter licet de lege ordinata ad istam dignitatem/ siue ad meritum vite eterne concurrant cũ causalitate ꝛ acceptatione diuina ipsa voluntas creata et charitas siue gratia.tñ absolute staret ista non concurrere. et tamen istam dignitatẽ esse merituz vite eterne.et per consequens non ab aliis sed a sola diuina acceptatione consurgit ista dignitas vite eterne. pro quo facit istud dictum scripture Hester.6.hoc honore dignus est quem rex voluerit honorare. Unde patet ꝙ licet voluntas causet actum meritorium. ex hac tamen causalitate non conuenit tali actui eẽ meritorium/vel vita eterna dignũ. Unde sequitur vlterius ꝙ licet aliquis sit dignus vita eterna in sensu prius dicto. nullus tamen eam mereri potest de condigno. et hoc intelligo in sensu immediate tacto.sed de his magis alias videbitur. ¶ Sed con
D arguit.1.
tra dicta arguitur et primo contra secundam ꝯclusionem. quia scilicet ꝛc. cum quilibet dei amicus sit deo grat⁹ et carus.sequitur ꝙ aliquis posset e. deo gratus et carus sine gratia vel charitate.quod videtur impossibile.sicut impossibile ẽ ꝙ aliquis sit albus sine albedine. Confirmatur.quia deus nihil odit nisi

diuina voluntas reperiat in eo aliquid odibile aut displicibile ex natura rei Juxta illū psalmi. Quoniam nō deus volēs iniq̄tatez tu es. Igitur etiam nichil est deo carum/ vel dilectum nisi quatenus in ipo est aliquid qđ ex natura rei facit ipm diligibile. hoc autē non pōt in nobis poni nisi aliqua qualitas infusa. sicut charitas/ vel gr̄a. Igit̄. ꝛc.

2. arguit. ¶ Secundo ad idem arguit sic. qz impossibile est cōtradictoria successiue verificari nulla mutatione facta circa res illorū. ergo si nunc verum est q̄ sortes non sit dei amicus/ vel deo carus/ ꝛ acceptus. ꝛ postea eius oppositum sit verum. necesse est mutationem esse factā et non in deo. ergo in illo nouter caro. et non apparet alia mutatio nisi acquisitio alicuius qualitatis supnaturalis ipm carū facientis. Igitur. ꝛc. Confirmatur: quia si aliqua ppositio verificatur p reb⁹: ꝛ ad eius verificationē due res non sufficiunt. necesse est ponere tertiam rem ad hoc vt ipa sit vera. sed ista ppositio sortes est dei amicus/ vel deo carus verificatur p rebus: et ad eius verificationez non sufficit deū esse/ et sortem esse. quia ipis positis potest eē falsa. ideo requiritur alia res ab eis. et illa est charitas/ vel alius habitus supernaturalis. ꝛc.

3. arguit. ¶ Tertio ad idē sic. quia quicunq̄ est sine charitate vel alio habitu supernaturali ipe est in peccato mortali. sed nullus talis est amicus dei. igitur. ꝛc. minor est nota. sed maior ꝓbatur: qz priuatio charitatis est peccatum mortale. Tum qa quilibet tenetur charitatez habere. Tum quia nullus potest ex naturalib⁹ suis vitare quodlibet peccatū mortale. Igit̄ ad hoc requiritur aliquod donum supnaturale. quare ꝛc. Cōfirmatur. qz nullus existens in peccato mortali pōt illo carere nisi ex charitatis/ aut alicui⁹ habitus infusione. igit̄. ꝛc. ꝓña pz ꝛ añs apparet. quia tale peccatū cum sit priuatio non tollitur nisi per positionē habit⁹ positiui. aliter post q̄ ablata esset/ adhuc esset. quia subiectuz non haberet habitum quem aptū natum esset habere. quare. ꝛc.

4. arguit. ¶ Quarto arguitur cōtra ītiā ꝓclusionē. qa aliquod est malū quod deus detestatur/ ꝛ de necessitate odit. s. peccatū ꝛ iniusticiam. ergo cum ipse sit immutabiliter iustus et rationalis dilector aliquod erit bonū quod ipe de necessitate diligit. scz iusticiaz qz sēm Augustinum nullus iustus est qui iusticiam nō diligit ꝛc. Confirmatur quia aliquis actus malus iuste meretur penam eternam. ergo aliquis actus bon⁹ iuste meretur vitam eternam. Antecedens patet de quolibet mortali peccato. ꝛ ꝓña tenet. qz nullus est actus ita malus quin aliquis sit possibilis mediāte charitate vel gratia tam bonus q̄z ille est malus ꝛc.

Ad ꝑmū. ¶ Ad ista rñdetur. Unde ad ꝑmā: et p dictis/ et dicendis distinguendum est q̄ aliquem esse deo gratum/ et carum/ vel dei amicū potest dupliciter dici. Uno modo denoiatione intrinseca ab habitu vel actu charitatis vel gratie animam ipius informāte. Alio modo denominatiōe extrinseca ab ipsa diuina voluntate acceptā-

te. Uel magis ꝓprie loquendo aliquis potest dici amicus dei dupliciter. vel qꝛ diligit deum. vel quia diligitur a deo. Primo modo põt aliquis esse carus et grat⁹ sine aliqua qualitate supernaturali infusa qne sit charitas/ vel gratia: nõ tamen sine aliqua qualitate creata q̃ sit dilectio/ ꝛ que ꝑt dici charitas vel gratia ꝛc. Secũdo modo potest aliquis esse carus ꝛ grat⁹ sine aliqua qualitate informãte. nec est simile de esse album et albedine sicut hic. ꝛc. ¶ Scõdo distinguendũ est ꝙ illo modo secũdo tam dicto aliquis põt dici amicus dei dupliciter: sicut dupliciter põt intelligi deũ aliquẽ diligere. Uno modo gñaliter. qua vult sibi aliquod bonũ/ ꝛ sic omne bonũ inq̃ntum bonũ de⁹ dicitur diligere. iuxta illud. diligis eĩn omia q̃ sunt nichil odisti eorũ que fecisti. Alio modo specialiter. qꝛ vult sibi aliquod speciale bonũ. ꝛ sic de⁹ magis diligit illũ cui facit maius bonuz. quia q̃uis oẽs eadem dilectione diligat: nõ tamẽ ad equale bonũ. ¶ Tertio distinguendũ est ꝙ illo modo vltimo adhuc aliquis potest dici amicus dei dupliciter. Uno modo. qꝛ deus vult illum ꝓ tunc habere aliquod magnum donũ qõ non est vita eterna sicut est charitas/ vl̃ gratia/ vel originalis iustitia. siue velit ꝙ semp ꝑmaneat in tali bono/ siue nõ. ꝛ hoc voluntate bñplaciti. et hoc vocam⁹ diligere scõm ꝑsentẽ iustitiã. ꝛ sic de⁹ diligit solũ rõnales creaturas q̃ sunt in gr̃a gratũ faciente siue sint electe siue reprobate. Alio mõ ꝗa de⁹ vult illũ nõ ꝓ illo tunc/ tamẽ aliquãdo habere/ vel habiturũ esse illud speciale donum qõ est vita eterna. ꝛ sic deus diligit solum rõnales creaturas. non tñ omẽs illas q̃ sunt in gratia gratũ faciente: ꝫ solũ illas que sunt electe/ ꝛ nõ reprobe. siue sint in gr̃a siue i mortali culpa. Et hoc voco dilectionẽ ꝑm eternã ꝑscitiã de qua ad Ro. 9. Jacob dilexi Esau aũt odio habui. Et ista põt vocari dilectio simpl̃r ꝑma. aut dilectio ꝑm quid. qꝛ in scriptura simpl̃r loquẽdo dr̃. Esau autẽ odio habui. licet forte. ꝛ sine forte esau qñq̃ habuerit charitatẽ. saltem qñ fuit nouiter circũcisus. ꝛ ita de quolibet reprobo põt dici simpl̃r ꝙ deus odit ipm. licet scõm quid scilz ꝑm presentẽ iustitiã diligat ipm qñ habet charitatẽ vel gr̃am. ꝛc. ¶ Ex istis distinctionib⁹ sequunt alique ꝓpositiones. Prima ꝙ loquendo de dilectione generali omnis entitas est a deo diligibilis ex natura rei. Ꝑz ex dictis Secunda est ꝙ loquẽdo illo mõ nulla entitas est deo odibilis ex natura rei. Ꝑz. quia nulla talis est ꝑm se mala sed simpl̃r bona. Tertia est ꝙ loquendo de dilectione speciali vltimo modo dicta nulla entitas est a deo diligibilis ex natura rei siue ex sui natura. Ꝑtz. qꝛ ꝙ aliqua res sit accepta deo ad vitã eternam solum est ex ordinatione voluntaria/ ꝛ gratuita volũtate diuina ꝛc. Quarta est ꝙ loquendo isto modo nec odium dei: nec alius quicunq̃ act⁹ culpabilis ẽ deo odibil̃ ex natura rei siue ex sui natura. Ꝑz. nullus talis actus deacceptat ad vitã eternã: vel imputat ad penam eternã. nisi

Dermera volūtate diuina. ⁊c. Er
Ad scām. his ptz ad rationē. ¶ Ad scām rationē dico aliquas ppositiones. Pria est q̄ possibile est trā sire de cōtradictorio ad cōtradictoriū. siue ptradictoria successiue verificari. absq̄ motu locali: aut positiōe noue rei: vel destructione preexistentis cui⁹ verificationis lapsus tēporis non sit in causa. q̄uis sine lapsu tēporis actualis/ vel potentionali cōtingere non possit: alias em̄ cōtradictoria simul eēnt vera. Pz quia possibile est q̄ aliquis nō habēs spm̄sanctū illo modo speciali de quo dictum est in primo articulo habeat postea spm̄sanctū eo non mutato localiter/ nec aliqua alia re noua facta: vl̄ aliqua destructa. vt patz ex dictis ibidem. Et cōstat q̄ mutatio nō est in spūsancto: nec oportet q̄ sit in alio: nec lapsus tēporis ad hoc facit. ⁊c Item ptz quia absolute possibile est diuina virtute q̄ albedo hui⁹ corporis nulla locali eius/ aut subiecti mutatiōe facta: ⁊ nulla re nouiter causata/ vel destructa nō informaret illud corpus ⁊c. Patz. q̄a hoc non mun⁹ est possibile q̄ accidētia sacramentalia sint eq̄ presentia corpori xp̄i sicut erāt substantie panis. ⁊ tm̄ non informant ip̄m. ⁊c̄ Item absolute deus posset se solo conseruare lumen q̄ causat cādela quiescēs in aere nulla mutatione locali facta ad hoc/ aut aliqua re nouiter creata/ vel destructa. ⁊c. Ex quo ptz q̄ absolute possibile est aliqualiter eē in re qualiter prius nō fuit. vel aliqualiter nō eē qualiter prius fuit absq̄ mutatione q̄ sit acquisitio/ vel pditio alicuius rei ptz clare. ⁊c̄. Et sic ptz q̄ maior illius rōnis est falsa. ¶ Sed p materia minoris ⁊ consequētie sit secūda ppō. Q̄ō esto q̄ esset impossibile cōtradictoria successiue verificari sine mutatiōe: tm̄ non oportet q̄ fiat ppter mutationē factā i aliqua illarū rerū pro quib⁹ talia verificātur: sed sufficit q̄ in alia vt si de⁹ ordinaret dimittere offensam sortis existentis in peccato mortali si aliq̄s vir sctūs rogaret pro illo. Illo em̄ rogante fieret de non dilecto dilect⁹ absq̄ hoc q̄ oporteret esse mutationē in eo/ vel in deo/ sed in rogante. Similiter in casu sufficit ad talem verificationē lapsus temporis: et hoc quādo determinatio tēporis cadit sub statuto: sicut apud hebreos lex erat vt quilibet seruus cōpleto sexto anno seruitutis: rediret ad libertatē. ideo absq̄ vlla ipsius mutatiōe solo tēporis lapsu fiebat de seruo non seruus et de non libero liber: ⁊ ita posset esse in ppō- E F to. ⁊c. ¶ Tertia ppositio est. q̄ esto q̄ sine mutatione in tali re non contingeret talia contradictoria verificari: adhuc non seq̄tur q̄ per mutationē acquisitā. Et itez esto q̄ per acquisitionē/ etiā non sequitur q̄ per acquisitionē charitat⁊ aut gr̄e/ vel habitus alicuius supnaturalis. Et hoc satis patet. vnde appareret q̄ ratio non concludit. Pro cōfirmatione rōnis fit hec quarta ppositio q̄ ista consequentia non valet. positis duabus reb⁹. ista propositio est falsa: ergo vt ipsa sit vera req̄rit tertia. ptz. q̄ ista ē falsa antecēdens nō erit. ⁊ tm̄ ad eius verificationē non req̄rit

aliqua res alia ab illis que sũt. sed potest illa ꝓpositio esse vera solum volente deo. Multe instãtie possunt dari de informatiõe et inherentia forme: de cõseruatione radij solis. ⁊ de donatiõe spũssancti. de quibus iã tactum est. ⁊c. Et ita in ꝓposito negat maior rõnis: et similiter patz q̃ ꝙsequẽtia non valet. ⁊c. ideo. ⁊c.

A Ad tertiũ ¶ Ad tertiã rõnem dico aliquas propositiones. Prima est q̃ pura priuatio charitatis vel gratie precise nõ habet rõnem peccati vel culpe. ptz. q⁊ talis ẽ peccatũ solũ inq̃ntum ꝓsupponit debitũ habẽdi talẽ charitatem vel gr̃am. illud aũt debitũ tolli põt sine positione alicuius habit⁹ vel forme. Secũda ꝓpositio est q̃ carẽtia charitatis licet sit peccatũ tñ põt esse/ vel non esse peccatũ. Patet q⁊ non est pctm̃ nisi in eo qui debet/ ⁊ tenetur habere eã. et q⁊ deus posset hominẽ absoluere a tali debito habẽdi. esto q̃ non daret sibi charitatẽ. sequitur q̃ possibile est talẽ carere charitate absq̃ pctõ. Et sic pz q̃ maior rõnis ⁊ ãs cõfirmatio

B nis sunt falsa. ¶ Tertia ꝓpõ est q̃ licet non sit possibile q̃ ab aliquo tollatur carẽtia charitatis vel gr̃e infuse absq̃ hoc q̃ ifundatur sibi talis iustitia. tñ possibile est q̃ ab eo tollat carentia charitatis vel gr̃e debite inesse absq̃ hoc q̃ infundat sibi charitas vel gr̃a: ptz si tollat debituz habẽdi eã. ⁊c. Quarta ꝓpõ est q̃ nõ est possibile aliquẽ ꝑuari iustitia debita iesse ⁊ nõ esse iniustũ. ptz. si tollat debitũ ⁊c. Et sic ex istis clare pz ad rationem ⁊ eius cõfirmationẽ. ⁊ qualiter priuatio charitatis sit pctm̃ ⁊c.

¶ Sed q⁊ in ꝓbatione antecedẽ C tis fiebat ista consequẽtia. null⁹ potest ex puris naturalibus vitare q̃libet pctm̃ mortale igit ad hoc requirit aliquod donum supernaturale. Hec aũt ꝙsequẽtia non valet. sed fundat in falsa imaginatiõe: scilicet q̃ ex hoc p̃cise hõ non potest ex puris naturalibus vitare pctm̃ quia ex puris naturalibus non põt habere charitatẽ quã tenetur habere. hoc aũt est falsum ⁊ negãdum. Ideo ad eius declaratiõnẽ distinguo q̃ vitare peccatuz ex puris naturalib⁹ põt dupliciter intelligi. Uno modo vt per pura naturalia excludam⁹ oia dona infusa supnaturalia. Alio modo vt p hoc excludamus adiutoriũ supnaturale. tunc cõm hoc pono aliquas ꝓpositiones Prima q̃ sc̃o modo nullus ex puris naturalib⁹ põt aliquod peccatũ vitare. ptz: quia esto q̃ deus absolueret ipsum a debito habendi charitatẽ seu quoduis aliud donũ supnaturale. tñ adhuc non posset ex suis puris naturalib⁹ (ideſt ex se ⁊ sine adiutorio dei supnaturali) pctã vitare, sicut nec aliq̃d agere bene Sc̃da est q̃d p̃mo modo q̃s põt ex puris naturalib⁹ q̃libet peccatũ vitare. pz si de⁹ absolueret ipm̃ a debito habẽdi donũ supnaturale ⁊c. ¶ Tertia est q̃d pri D mo modõ q̃s non põt de lege ordinata ex puris naturalib⁹ quodlibet peccatũ mortale vitare. pz q⁊ de lege ordinata talis tenet esse in charitate vel gr̃a. ⁊ si nõ sit peccat mortaliter/ ⁊ tale peccatũ nõ põt vitare sine charitate vel gr̃a. ⁊c. Quarta est q̃ primo modo q̃s potest etiã de lege

ordinata ex puris naturalib⁹ aliquod peccatuz mortale vita re. patet. quia talis existēs sine charitate vel gratia potest vita re multa mortalia: aliter q̄libet existens sine gratia incurreret omnia mortalia: quod est manifeste falsum ꝛc. Et sic ptz de isto

Ex p̄dictis autē patet q⁹ absolute possibile est q⁹ aliquis nō habeat charitatem aut gratiā nec habeat peccatum aut culpam. Si autē queratur si iste decederet in isto statu vtrū dammaret vel saluaretur. Dico q⁹ fieret sicut deo placeret qz vtrūcz de⁹ posset. Verisimle tamen videt q⁹ non dammaretur pena sen⁹. quia in ipo nichil eēt puniendū. Et idem eēt sentiendū de illo. ꝛ de p̄mo homine si in statu innocentie ante infusionem gratie decessisset ꝛc.

E Ad q̄rtam

¶ Ad quartā dico q⁹ nullum est bonum vel malum quod de⁹ de necessitate sine ex natura rei diligat: vel odiat loquēdo de dilectione ꝛ odio spirituali de quo supra. Nec aliqua qualitas est ex natura rei iusticia: sed ex mera acceptiōe diuina: nec deus iustus est qz iusticiam diligit: sed potiꝰ ecōtra aliqua res est iusticia quia deus eaz diligit id est acceptat ꝛc. ¶ Ad confirmationē respondeť aliqui concedēdo añs ꝛ negando ꝓnam. Nec valet probatio vt dicūt. quia licet esto q⁹ aliquis actus sit secundū se eque bonus. vel melioꝛ q̄ aliquis alius actus est malus. non tamen est similis proportio eius ad vitam eternam q̄lis est act⁹ mali ad penā etnā. Ex mereri ꝛ demereri. quia mal⁹ de ꝺigno punitur eterna pena. Bon⁹ aūt vltra condignū p̄miatur vita eterna. Sicꝛ actus bon⁹ nō est apō deū ex se ꝛ ppria bonitate meritorius. Actus vero malus ex ppria malicia vtiq; demeritorius est quare ꝛc. Sed aliter potest dici concedendo consequentiā ꝛ cōsequens. Unde dico p̄mo q⁹ nulli actui quātūcunq; bono ex sui bonitate vel intrinseca natura debetur vita eterna. patet quia ex sola gratuita dei ordinatiōe misericorditer datur. Secundo dico q⁹ aliquis actus bonus ex gratuita dei ordinatione est iuste meritorius vite eterne patet quia iuste premiatur. iuxta illō 2. Thi. 4. Reposita est michi corona iusticie quā reddet michi dominus iustus iudex. Cū hoc stat tñ q⁹ gratis datur. Unde et glosa dicit super illo verbo. q⁹ vita eterna est gratia pro gratia: et per ꝓñs gratis data. Tertio dico probabiliter q⁹ nulli actui quātūcūq; malo debetur ex sua malicia vel intrinseca natura pena eterna. patet: quia sicut de⁹ gratis accepta tactū bonū ad vitam eternā: sic posset non de acceptare actū maluz ad penā eternam. Quarto dico q⁹ aliq̄s actus malus ex iusta dei ordiatione est iuste meritorius pene eterne. patet: qz iuste punit ꝛc. Utrum autem ad condignū vel citra condignum: de hoc nichil dico nunc: quia magis alias dicam ꝛc.

F

Ex predictis sequit istō

G

corrolariū q⁹ nō est in libera potestate rōalis creature q⁹ actus suus bonus sit meritorius vite eterne. vel actus eius mal⁹ demeritorius pene eterne. ptz: qz nullus actus est meritorius vel demeritorius essentialiter ꝛ in-

trinsece: sed solũ ex diuina acceptatione vel deacceptatione. ſz non est in potestate libere rõnalis creature q̃ suus actus acceptetur vel deacceptetur: qz hoc solum est in libera ptãte dei vt totũ patet ex dictis: igitur ꝛc.

Secundo sequitur. q̃ rõaℓ creatura ad aliq̃d obligatur quod non est proprie in eius ptãte libera. patet. qz obligatur q̃ aliquis eius actus sit meritorius vite eterne/et acceptetur ad eã ꝛc. igitur ꝛc. Si dicaℓ ergo obligatur ad impossibile negaℓ cõsequentia: quia licet istud nõ sit in eius potestate: non est tamẽ simpliciter impossibile. Et si dicatur q̃ saltem sequiℓ q̃ obligatur ad sibi ipossibℓe: adhuc nego ꝓñaz: quia licet illud non sit ꝓprie in eiꝰ potestate: est tamẽ sibi possibile: licet non a se: sed ab alio. sicut esse est sibi possibile: licet non a sua potestate. Et

A sic patet ꝛc. Hec de secũdo articulo. ¶ Quantũ ad tertiũ articulum vtrũ charitas que datur amicis dei possit augeri vel minui. Primo videndũ vtz aliqua forma vel qualitas possit augeri vel minui. Secũdo videndũ: vtrum ipsa gratia vℓ charitas possit augeri. Tertio videnduz vtrum ipsa charitas vel gratia possit minui. Circa primũ ꝑmittam distinctiões: deinde ponã suppositiones. postea soluã obiectiones.

3 articℓs.

B ¶ Quantũ igitur ad primũ sit prima distinctio de isto termino forma. Unõ dico q̃ forma sumitur vno modo largissime pro omni significato terioꝝ abstractoꝝ: sicut per terios abstractos ꝑdicamẽtoꝝ accidẽtiũ ꝛ sic figura dr̃ forma rei figura-

1. distinctio

te: et paternitas patris et raritas ignis ꝛc. Et isto modo sepe reperitur q̃ forma nõ distinguitur a suo formabili. Alio modo sumitur minus large pro omni eo quod non est subiectũ/ vℓ cõpositum: et sic deus et angeli dicũtur forme. Alio modo sumitur nõ ita large pro omni eo qõ est causa i alio genere cause ꝙ efficientis: finalis: aut materialis. Et satis est difficile explicare que sit ista causalitas: sed de hoc videbitur alias. ¶ Secũda distinctio est de isto termino ℏli tas. Unde dico q̃ ℏlitas potest tripliciter sumi. Uno modo pro omni significato terminoꝝ de ꝑdicamentis qualitatis et sic aliqua substantia est qualitas: vt satis patet. ¶ Secũdo modo pro quolibz apto aliquid denoiare esse quale. ꝛ sic forma substãtialis est qualitas. Alio modo sumitur pro aliquo accidente denominante aliquid esse q̃le vel apto denoiare: ꝛ sic nulla substantia est qualitas: qz ℓz forma substantialis denominet aliq̃d esse quale ꝓpter quod differentia essentialis ꝑdicaℓ in quale: tñ non est qualitas: quia nõ est accidens: ideo nõ ꝑdicaℓ in q̃le accidentale. Unõ in ꝓposito sumuntur isti termini forma vel q̃litas vltimo modo. ꝛ nõ alꝰ ꝛc Ex hijs patet q̃ omnis q̃litas vt hic sumitur est vel esse potest forma. ℓz non ecõtra ꝛc. ¶ Tertia distinctio est de isto termino augmentatio. Unde dico q̃ triplex est augmẽtatio. q̃dam ẽ pure extẽliua/ sicut rarefactio vel solidoꝝ augmentatio. Alia est pure intensiua. sicut augmentatio forme ſpũalis: siue formarũ

2. distinctõ

C

D

3. distinctio

ſpũalium non corporaliũ ſicut augmentatio charitatis ꝛc.
Alia eſt extenſiua et intenſiua. ſicut augmentatio formarũ corporaliũ: vt caliditatis vel frigiditatis. Aliqua põt dici augmẽtatio licet impropꝛie q̃ nec extenſiua nec intenſiua q̃ poſſet vocari conuerſiua. ſicut aliqua res diceretur augmẽtata: quia eẽt mutata in rem perfectiorem: vt anima in angelũ. Et de iſto mõ poſſunt poni exempla varia et poſſet ſubdiuidi: ſed trãſeo: qꝛ non eſt ꝓpꝛia augmentatio nec
E ad ꝓpoſitũ ꝛc. ¶Quarta diſtinc
4. diſtictõ tio eſt ſubdiuiſio augmẽtationis ſolum extenſiue: quia illa ẽ dupleꝛ: quedam numeroſa: ſeu diſcretia: ſicut augmẽtatio gregis ouiũ vel cumuli lapidum: Alia eſt augmentatio extẽſiua non ſolũ numeroſa/vel diſcretiua ſed cõtinua: ſicut rarefactio aeris ꝛc. Et ſicut dictũ eſt/et di
F cetur de augmẽtatiõe. ita oino
5. diſtictõ ꝓportionabiliter dici poteſt de diminutione. ¶Quinta eſt de augmentatione intenſiua: ꝛ eſt q̃ ipſa dupliciter poteſt imaginari. Uno modo per accumulationem gradũ eiuſdem rõnis conſtituentiũ vnã formaz que ſit magis intenſa q̃ aliqua ps eius. Alio modo imaginantur aliqui fieri augmentationẽ intẽſiuam ſolũ per receſſũ a nõ gradu: et iſtud a diuerſis varie aſſignatur. Nam quidã dicunt q̃ intenſio fit per depurationẽ alicuꝰ forme a ſuo contrario. Aliꝫ q̃ fit ꝑ maiorem radicationẽ in ſuo ſubiecto: ita q̃ ſcõm iſtos ꝗtingit eãdẽ formã penitus inuariatam ꝓz ſuã eſſentiã. aliqd ſubiectũ minꝰ intenſe denoiare ꝛ poſtea magis: ꝛ ſiꝫr ecõtra: ſz iſta opinio nõ eſt vera vt hz declarari in philoſophia. ꝛc.
G ¶Sexta diſtictio eſt. q̃ augmẽ-
6. diſtictõ tatio tam intenſiua q̃ extenſiua dupliꝛ poteſt imaginari fieri. Uno modo ſubito ſiue in inſtanti. ſicut ſi ſol aut aliꝺ luminoſuz crearet in inſtãti in medio diaphano: et poſtea aliqꝺ aliꝺ crearetur in eodẽ medio in inſtanti patet: qꝛ fieret ibi augmentatio luminis tã extẽſiua q̃ intẽſiua in illo ſecũdo inſtanti. Alio modo poteſt imaginari talis augmentatio fieri nõ in inſtãti: ſed ſucceſſiue cõtinue tã ſm extenſionem: q̃ ſcõz intenſionẽ: ita q̃ data aliqua forma (vt caliditate) verũ eſt dicere q̃ ante quãlz partem iſtius caliditatis priꝰ fuit eius medietas ſm intenſionem ꝛ extenſionem: q̃ illa tota pars et ſic fit ſucceſſiue ꝗtinue.
H ¶Unde pro declaratione iſtoꝝ
h eſt hic videndũ quid eſt aliq̃d fieri in inſtanti. Unde dico q̃ aliquid dicit fieri in inſtãti: qñ nulla eius pars pꝛefuit añq̃ illud eſſet. Ex quo ſequit q̃ nõ ſtat aliquod indiuiſibile fieri et illud nõ fieri in inſtanti. patet: qꝛ nichil eius ante ipſũ pꝛefuit cum
I ipſum careat partibꝰ ꝛc. ¶Se-
7. diſtictõ ptima diſtinctio eſt q̃ augmentatio continua põt dupliꝛ fieri. Uno mõ põt fieri continue ſucceſſiue. Alio modo continue ꝑmanenter. Et hoc eſt qꝛ dupleꝛ eſt continuum: ſcz ꝗtinuuz ſucceſſiuuz: et continuũ permanẽs. Ad cuius declarationẽ ſciendũ ẽ q̃ aliquid dr̃ ꝗtinue ſucceſſiue augeri qñ in quolz inſtãti poſteriori eſt magis intenſũ vel magis extenſũ q̃ in aliquo priori. Ita

q̄ non est dare aliquod t̄pus in augmētatione sic q̄tinue in quo toto illud sit equaliter intensuz
A vel extensū in qualibz parte ꝛc.
8. distictō ¶ Octaua distinctio est q̄ tripliciter contingit aliquā formā acquiri successiue continue vl̄ augeri. Uno modo solū extensiue q; intentionē non habet saltem realiter gradualē: sicut forma substantialis mixti. Alio modo solum intensiue, q; extensionem nō habet sicut forme substātiarum sp̄ualiū vt noticia vl̄ amor intellectualis. sz nulla forma hz intensionem et extensionē quin si fiat successio cōtinua, in extensione fiat etiā ꝛ in intēsione. Et similiter econtra et hoc naturaliter loquēdo. quia absolute oppositum est possibile ꝛ cetera.

B ¶ His p̄missis pono aliquas ꝓpositiones quas voco suppositiones. quia apud theologos magis debent supponi ex phia q̄z in theologia, pbari. Pria est aliquod subiectū potest fieri magis et minus tale sine alicuius qualitatis aut alterius rei sibi inexistentis acquisitione vel deperditiōe. Patet: q; si t. a. aliqđ subiectū calidū vt octo et sit. b. aliquod calidū vt quattuor. et sine mutatione ipsius. a. augeatur caliditas ipsi⁹ b. vsq̄ ad. 8. tunc fit magis simile ipsi⁹. a. q̄z prius. et per consequens econtra. a. fiet magis simile ipsi b. modo constat q̄ magis simile ē magis tale ꝛc. Sil̄r quāto quis sit magis bon⁹ est deo similior. per q̄ns deus sibi simili sil̄ior q̄z prius. ꝛ tñ nullius fit in deo acquisitio. igitur ꝛc. Unde seq̄tur q̄ gradum comparationis positiui et suum comparatiuuz de aliquo respectu eiusdem verificari successiue nō arguit illō mutatū esse. Patet de deo ꝛc. vt dictum est. Non nego tamē quin vnū illoz mutetur ad verificationē successiuā taliū ꝛc. vt ptz.

C ¶ Secunda ꝓpositio est. q̄ aliquod subiectum est tale/ vel aliquale per aliquā qualitatē seu aliquam formā accidentalē ab eo realiter differentē. Patet q; ista. est cōmunis doctrina peripatetica. cui etiam concordat fides catholica. que cōcedit q̄ albedo in sacramento altaris remanet sine subiecto. que albedo fuit prius in pane tamq̄z in subiecto quod quidē subiectū p eā erat album.

D ¶ Tertia ꝓpositio est q̄ aliquod subiectum potest esse magis ꝛ minus tale per aliquam qualitatem seu formaz accidentalez. Patet. quia aqua potest esse magis ꝛ min⁹ calida p̄ caliditatē sibi inexistentem/ ꝛ eā informātē.

E ¶ Quarta est q̄ aliqđ subiectū nō pōt esse magis et minus tale p̄ aliquaz qualitatē seu formā accidentalem ipsa forma simpl̄r non variata in se intrinsece. Ptz. q; cū quelibet forma de sua intrinseca rōe denominet suū subiectuz q̄ retiue illa denoiatiōe quā hz abstractiue (vt pz in oib⁹ inductiue) sequit̄ q̄ ipa non pōt ipm magz/ vl̄ min⁹ denoiare q̄z ipa sit in tali denoiatiōe: ꝛ q̄z sit pfecta intrisece. ꝛ p q̄ns nō ē imaginabl̄e q̄ ipa simpl̄r inuariata hz se possit sōm magz ꝛ min⁹ denominare. Uñ sequit̄ ꝯ q̄sdā doctores q̄ nō p̄t saluari q̄ eadē forꝫ

numero scōm suā essentiā indiuisibilis ⁊ simpliciter iuariata (sicut calor/ vel alia forma siue substātialis/siue accidentalis) possit dare de subiecto pfectiꝰ ⁊ impfectius esse. ⁊ facere ipsū magis ⁊ minꝰ tale ⁊ hoc ꝓpter maiorē subiecti vel minorē dispositionē. vel vt quidā dicunt ꝓpter maiorē vel minorē radicationē in subiecto. aut depurationē a ꝓtrario. Patet ex dictis Et lez alio modo posset hoc multipliciter declarari: tamen de hoc remitto ad philosophiā ⁊c.

F ¶Quīta propositio est ꝙ nulla forma pōt suū formabile intensius ⁊ remissius denoiare. siue facere ipsuz magis ⁊ minꝰ tale nisi p intensionē ⁊ remissionem ipsius forme in se. Sexta est ꝙ nulla forma potest suū formabile intēsius ⁊ remissius denominare sine noua alicuꝰ partꝫ acquisitione vel depditiōe. ¶Patet: aliter nō videtur posse saluari qualiter ipa esset de nouo

S intēsior vl' remissior in se. ¶Uñ sequitur primo. ꝙ in cuiuslibet forme intēsione acquirit aliq̄d reale realiter distinctū a forma priore. Secūdo sequitur contra quosdaz ꝙ in tali acquisitione illud qđ acquirit est eiusdez rationis siue speciei specialissime cū forma p̄cedente. Tertio sequit ꝙ in tali acquisitiōe illud ꝙ acquirit remanet cum forma priore. Quarto sequitur ꝙ illđ qđ acquiritur facit p se vnū cū forma priore. Hec oīa sunt contra illos qui dicūt ꝙ intēsio forme fit p acquisitionē noue formē pfectioris ꝙ̄ p̄cedens. ita ꝙ in subiecto nūq̄ sunt simul tales due forme quaꝝ vna fuerit prius in subiecto ꝙ̄ altera: sed simul aduenīente noua corrūpitur prima. ¶Hec autem opinio ꝓ concedit aliquā esse intensionē ꝓtinuā: ideo ex ea sequit primo ꝙ quelibet forma que acquirit dū durat intensio solū est p instans ⁊ subito. Patet. qz si esset p tēpus/ cum in tēpore illo quo esset fit adhuc intensio ⁊ p ꝓns acquirat aliquid. sequit ꝙ p̄cedens ⁊ sequens/ imo multe sequētes erunt simul in subiecto ꝓtra eos. Secūdo sequit ꝙ quelibet talis forma acquiritur in instāti ⁊ subito. ptz clare. Et sic ista opinio est impossibilis. ⁊c. I

¶Septima ꝓpositio est ꝙ aliq̄ forma accidentalis siue qualitas habet latitudinē diuisibilē nō solū scōm realē extensionez/ sed etiā scōm gradualē intensionē. Patet ex dictis q̄sta ꝓpositio forma habet latitudinē valet de virtute sermonis ist̄. forma habet in se plures partes realit̄ distinctas faciētes pseynū extensū vl' itēsū. ⁊c. Uñ ad huius declarationē videndum est quid est latitudo. quid latitudo intensiua. quid latitudo extensiua. ⁊ quid gradus vt sumitur hic. ¶Dico igitur ꝙ latitudo sicut hic sumitur cū loquimur de latitudine formaꝝ est pluralitas distinctaꝝ partiū ꝓstituentiū p se vnū extensum vl' intēsū. Sed latitudo extensiua est pluralitas partiū distinctaꝝ cōstituentiū p seynū quantū ꝓtinuū vnde non capitur hic latitudo prout apud mathematicos distinguit cōtra longitudinē. qm̄ si ad ymaginationē mathematicoꝝ esset vna linea solū diuisibilis ſm vnā dimēsionē adhuc

ipsa esset latitudo ꝛ haberet latitudinẽ: ꝛ de ea hic loquimur. Sed latitudo gradualis siue intensiua est pluralitas distinctarum partiũ sibi inuicẽ coexistẽtium: et cõstituentiũ p se vnum
A quantũ intẽsum. ¶Unde quadruplex est quãtitas siue quãtum. Quedã est quãtitas soluz discreta sicut numer⁹ angelox. Alia est quãtitas simul discreta ꝛ ꝯtinua: sicut numerus partiũ vnius corporis/vt lapidis. Alia est quãtitas simul discreta ꝯtinua siue extensiua ꝛ etiaz intensa sicut numer⁹ partiũ vni⁹ qualitatis corporalis/sicut caliditas. ꝛc̃. Alia est quãtitas sic̃ discreta ꝛ intẽsa sed nõ ꝯtinua vt̃ extẽsa. sicut numer⁹ partiuz vni⁹ q̃litatis spũalis vt charitatis. Et sic q̃litas isto mõ quãta põt esse in subiecto idiuisibili sicut in ãgelo vl̃ aia. vt ptz. ꝛc. Sz
☞ grad⁹ vt hic sumit̃ dr̃ pars alicui⁹ latitudis intẽsiue siue pars alicui⁹ forme alteri pti eiusdez coexistẽs/ ꝛ secum ꝯstituẽs p se
B vnũ q̃ntũ intẽsum. ꝛc̃. ¶Ex his sequũtur aliq̃. Primo sequit̃ q̃ licz aliq̃ sit forma extẽsa q̃ nec est intẽsa/nec intẽsibilis. tñ nulla ẽ intẽsa q̃ nõ sit extẽsa/vt̃ extẽsibilis. Prima pars patz de forma substantiali mixti sicut lapidis vt̃ asim. Scõa ps ptz. q̃ licz aliq̃ forma spũalis sit intẽsa q̃ nõ est extẽsa sicut est charitas vt̃ scia in itellectu: tñ nulla videt repugnãtia qui de⁹ posset eã extẽdere ꝛ vnũ gradũ alteri coexistentẽ ab illo separare: ꝛ ei ꝯtinuare. sicut q̃litas corpis xp̃i in sacramẽto est ibi intẽsa ꝛ nõ extẽsa. ꝛ tñ de⁹ põt eã extendere. ꝛc̃.
C ¶Scõo sequit̃ q̃ licz q̃libet forma extẽsa posset esse nõ esse extẽsa tñ nulla forma intensa põt esse ꝛ nõ esse itẽsa. Prima pars ptz. q̃ sicut aliq̃ forma seu q̃litas extẽsa corporis xp̃i existẽtis in celo põt esse: ꝛ de facto est nõ extẽsa in sacramento. ita posset esse de q̃libet alia forma extẽsa ꝛc̃. Scõa pars ꝓz q̃ sicut nõ est dare minimũ q̃tum ꝯtinuũ. ita nõ est dare minimũ quantũ intẽsum. ꝛ p ꝓns q̃libet pars forme intẽse est magis intensa q̃ sua medietas. Et sicut non est possibile quãlibet partẽ ꝯtinui a qualibet esse diuisam. ita impossibile est quãlibet partẽ intẽsi a qualibet esse separatã. ꝛc̃. quare. ꝛc̃. ¶Tertio sequit̃ q̃ licet
D forme substãtiales mixtoꝝ eiusdẽ rationis/siue eedẽ speciei vt̃ etiã partes eiusdẽ talis forme simul coexisterẽt: nũq̃ tamẽ facerẽt latitudinẽ intensiuã/ seu ꝯstituerẽt ptz ex dict⁹. Quarto sequit̃ q̃ licet aliqua forma extensa ꝛ nõ intensa (sicut forma asini) haberet modũ existendi alicui⁹ forme intẽsiue ꝛ nõ extẽsiue nõ propter hoc faceret latitudinẽ intensiuã. Ptz de corpe xp̃i in sacramẽto: ꝛ põt faciliter applicari. Si autẽ q̃rat hic q̃re vna forma est intẽsibilis ꝛ alia nõ. sicut forma accidẽtalis ꝛ nõ substantialis. Dico q̃ nulla est ratio nisi q̃ vna est talis nature ꝛ alia nõ. Unde dico q̃ nulla natura est intensibilis que non potest facere per se vnũ cũ alia eiusdẽ rationis sine maiori extensione quãtitatiua: sic autem est quelibet substãtialis forma vt suppono. ꝛc̃. ¶Octaua ꝓpositio principalis ꝛ respõsiua ad
E istũ punctũ est q̃ aliqua forma

accidentalis/seu qualitas pōt ꝓtinue successiue augeri/vl̄ minui:nō solū scd̄m extensionē sed etiā scd̄m intensionē. ℙatet satis ex p̄dictis. Unde ei⁹ āpliorē ꝓbationē suppone ex phia naturali.ꝛc.Sed ad ipsius declarationē aliqualez sciendū est q᷑ aliquā formā augmentari pōt intelligi dupliciter. ¶Uno modo de virtute sermōis et sic ista nunc̄ est vera:forma augmentatur.nsz illud qd̄ augmētatur est primo minꝰ ꝛ postea maius: sed nulla forma est primo maior et postea minor:qz nec p̄ma p̄cedēs/nec sequēs/nec aggregatū.ꝛc.Alio modo potest intelligi scd̄m intentionē loquentiū ꝛ sic per istam forma augmentatur:intelligum⁹ istam.aliqua forma prius est minor/ꝛ postea aliqua forma est maior cui⁹ ps est forma prior.Et ita ꝓportionabiliter potest exponi ista.forma minuitur.Et sic intelligitur p̄dicta ꝓpositio et oīa p̄cedētia et sequētia quād̄o loquimur de augmētatione vl̄ diminutione. ꝛc. Et ad eund̄ sensum ꝓcedit q᷑ forma suscipit magis et minus.ꝛ aliqua forma est maior ꝛ alia eiusd̄ speciei est minor.Et sic illa ꝓpositio ē copl̄ativa:nō de copulato extremo. ¶Sed cō tra p̄dicta obiicitur primo ꝓ quartā ꝓpositionē et ei⁹ correlariū qz sicut se habet agēs ad agere: sic forma ad perficere/ꝛ dare esse:sed idē agens numero in se nō variatum potest magis vel minus agere secunduz quod inuenitur subiectum magis vel minus dispositum : ergo similiter eadem forma numero in se non variata potest facere suū subiectum magis et minus tale:secundū qd̄ magis ꝛ minꝰ est dispositū. ¶Secūdo contra sertā ꝓpositionē et dicta ibidez arguit᷑ q᷑ forma aduenies nō remaneat cum priore:qz omnis forma nata ē denoiare suū subiectū.igr̄ si mior charitas ꝛ maior sit᷑ sunt.iste due denoiabunt idē subiectū:et p ꝓns idē subiectū dr̄ magis carū ꝓpt̄ maiorez charitatē ꝛ minꝰ car᷑ ꝓpt̄ miorē charitatez. ¶Tertio arguit᷑ q᷑ nō sint eiusd̄ rationis/nec faciant per se vnū:qz si sint eiusd̄ rationis quero quomodo faciūt vnū.primo nō vnitate cōpositionis quasi vna materia et vna forma : nec vnitatis ꝓtinuitat᷑ clar᷑ est.nec vnitate homogeneitatis:qz homogenia nō vniunt᷑ nisi p ꝓtinuitatē:sicut aqua vnitur aque: vnde aia aie nō vniretur c̄ꝫ sint homogenee: nec vnitate identitatis oīmode et simplicitatis clarum est. nec vnitate aggregatiōis : quia sic esset aceruus rerum innumerabiliū : et multitudinis infinite. Nec potest p̄ter istas vnitates vnitas alia ymaginari.igit᷑.ꝛc. ¶Quarto contra octauā ꝓpositionez arguitur q᷑ nulla forma possit gradualiter augeri successiue continue. quia sequitur q᷑ forma sic intensa esset infinita.ꝛ sequens est falsum. ꝛ sequētia probatur. posito q᷑ albedo intendatur per tempus scilicet c.et sit.b.primuz instans in quo incipit intentio et.c. instans in quo complete est tunc hoc posito arguitur sic: quia in infinitū minor albedo/vel minor gradꝰ seu pars albedis est c̄ꝫ sit hec totalis albedo que est acquisita

2.argt.

3.argt.

4.argr̄.

Arguit.1

in.c. instanti fuit acquisita in tẽ pore. b.c post. b. instãs ergo hec albedo demõstrando eam totã est infinita. ꝓ̃a tenet qz quelibet pars albedinis acq̃sita post b. instans est alicuius ḡtitatis intensiue. sed nullum ḡtum est in infinitũ min⁹ alio finito igitur illa tota albedo est infinita. ꝛc̃.

A Ad ꝓmuz

¶ Ad ista respõdeo. Ad primũ nego similitudinẽ. Nam eodez modo ꝓbaretur ꝙ eadẽ forma posset dare esse diuersis subiectis. etiã situ distantibus sicut illud agens potest agere in diuersa subiecta. vt sol. ꝛc.

B Ad scdm.

¶ Ad secundã dico ꝙ ꝓ̃s forte deuirtute sermõis nõ est inconueniẽs tamẽ de cõmuni modo loquẽdi nõ ꝓceditur esse possibile idem esse magis albũ/ ꝛ min⁹ albũ. qz ꝓ hoc ꝙ dicitur min⁹ albũ excluditur maior albedo Unde aliqd esse minus albũ duo dicit. s. habere minorẽ albedinẽ ꝛ nõ maiorem. ꝛ ita minor albedo nata est ꝺenominare suũ subiectum minus albũ solũ quando nõ habet maiorẽ albedinẽ quãdo vero habet nata est denoiare non quidẽ dicẽdo hoc est min⁹ albũ sed dicendo hoc est tali albedine albũ. Et sic patet ad rationẽ

C Ad tertiũ

¶ Ad tertiũ dico ꝙ faciũt vnuz vnitate homogeneitatis. ꝛ sic ẽ assumptũ falsũ scz ꝙ nichil est homogenuũ nisi continuuz. Et dico ꝙ faciũt vnũ se totis: ꝛ nõ secundũ sua vltima. quia nõ habent talia vltima sicut materia et forma/ ḡuis in hoc sit dissimilitudo quia hic vna nõ informat aliam.

D Ad q̃rtuz

¶ Ad quartã nego ꝓ̃am. Et ad ꝓbationẽ ꝓcedo ꝙ in infinitũ minor albedo ḡ hec tota q̃ est acq̃sita i. c. fuit acq̃sita post. b. ista tamen nõ est ꝓcedenda. aliqua albedo in infinitũ minor ḡ est hec tota fuit acquisita post. b. Prima eñ est vera. qz ibi ly albedo supponit confuse tantũ. Secũda est falsa quia ibi supponit determinate ꝛc. Et sic ꝓtz ad ista. Et ḡuis multa possent dici circa hanc materiã de intẽsione/ ꝛ remissione/ ꝛ latitudine formaꝝ quã Ockã ꝛ post eũ magister Rieg ꝛ plures alij diffuse ꝛ subtiliter tractauerũt tamẽ qz hec materia ad methaphisicã ꝛ philosophiã spectat. breuiter ꝓtranseo his cõtentus quibus subtilis potest cetera faciliter perscrutari. Et hec de primo puncto huius articuli.

E Utrũ charitas possit augeri

¶ Quantũ ad secundũ punctũ Utruz ipsa gratia vel charitas possit augeri: ponam tres conclusiones.

1. ꝓclusio

¶ Prima conclusio est responsiua ꝙ charitas põt augeri. Probatur primo auctoritate apostoli ad Philippen. 1. Oro vt charitas vestra magis ac magis abũdet. id est crescat secundum glosam. Non oraret antẽ apl̃us ꝓ charitatis incremento si nõ esset possibile eam augeri. Itẽ. 2. Thess. 1. Gratias ago qm̃ supercrescit fides vestra ꝛ abundat charitas. Itẽ eccl̃ia orat dicens. oi potẽs semp̃iterne deus da nobis fidei/ spei/ ꝛ charitatis augmentũ. Item Aug. dicit Enchiridiõ. penul. minuitur cupiditas charitate crescẽte. ꝛc̃. igitur conclusio/ vera.

F 2. ꝓclusio

¶ Secũda conclusio est ꝙ charitas nõ solũ subito ꝛ instantanee: sed etiã in tempore ꝓtinue põt augeri. ꝓtz qz ocim formaz habentẽ latitudinẽ intensiuam potest deus ꝛ simul/ et successi-

ne causare. sed charitas ē hmōi igitur ⁊c̄ Maior ptz. ⁊ minor seq̄ tur ex dictis q̄ cū charitas pos sit augeri. et non ꝑm extensionē (vt ptz) sequitur q̄ ꝑm intensio= nem. et per ꝓns ⁊c̄. Quid autez sit de facto in proposito dubiuz est. Nam si nos mereamur in tē pore adhuc deus in instanti po test tātum augere charitatem i nobis q̄ntum in tpe meremur il lam augeri. ⁊ hoc tam in primo i= stanti actus meritorij cū ipse p̄= sciat q̄ntum est duraturus: ⁊ q̄n= tum augmentuz charitatis sibi correspōdeat. q̄ etiā in aliquo alio instanti ipsius actus sicut placet sibi. Si vero nos merea= mur in instanti/ ⁊ nō in tēpore: adhuc ipse i tpe potest ⁊ succes siue augere charitatez ꝓportio nabiliter ad meritum nostrū. et sic ista est cōclusio facti de qua non constat. ¶ Tertia ꝓclusio ē
3. ꝓclusio. q̄ charitas in infinitū pōt auge ri. Et hec intelligitur de poten= tia dei absoluta/ ⁊ nō de lege sta tuta. Probat. qr quātacūq̄ cha ritate data deus potest aliquez graduz certe ēq̄titatis de nouo causare pōre non destructo. ⁊ il= luminare sicut ex eis constituatur vna charitas. ergo omni charita= te data de⁹ pōt in infinitū da re maiorē. quare ⁊c̄. Tamen ad ampliorē huius conclusionis/ ⁊ siue ꝓbationis declarationem.
☞ ¶ Sciendū ē q̄ sicut patz ex su= pradictis aliquid in infinitū au geri pōt quadrupliciter intelli= gi. Uno modo extēsiue. ⁊ hoc du pliciť quia vel p additionē par= tis ad p̄em sicut aq̄ addit aque vel p rarefactionem. Alio mō in tensiue ⁊ hoc dupliciter. qr vť si ne subiecto. vel i subiecto. ¶ Et ꝑm hoc pono quattuor ꝓpositi ones ¶ Prima est q̄ augmenta tio fōme extēse ꝑmo modo pōt in infinitū ꝓcedere/ ita q̄ q̄cūq̄ data pōt a deo fieri maior illa. p̄ mo ꝓbatur ex tribus suppositi onib⁹. ¶ Prima ē q̄ ex quo pos= sunt eē duo individua eiusdem ratiōis vel speciei specialissime absolute infinita possūt eē. qr nō est ratio quare deus possit face re duo q̄n eadē rōne possit face= re tria. et sic sine statu ⁊c̄. ¶ Se= cūda est q̄ nulla individua eius dem rōnis vel speciei repugnāt simul eē: ita q̄ quocunq̄ individui duo posito deus potest aliud fa cere non destructo ꝑmo: qr ista nō habent formalē repugnātiā ⁊c̄. ¶ Tertia est q̄ q̄cūq̄ individua eiusdē rōnis vel speciei sūt vnibilia sūt equaliter vnibilia: sicut quecūq̄ eque sunt eiusdē rōnis sunt eque vnibiles: qr q̄c= quid p̄t cōpetere vni individuo p̄t ꝓsimiliť ꝓpetere cuilibz eius= dem rōnis ⁊c̄. Ex istis patet pro positū. ſ. q̄ de⁹ non p̄t facere ali quam talē formā quin possit fa cere maiorē: q̄a q̄cunq̄ data pos set de⁹ facere aliud individuuz eiusdez rōnis cū illo. et illud vni re priori. et per ꝓns totum resul tans erit maiꝰ. ¶ Secūda ꝓpo= sitio est q̄ augmētationē exten= siuā forme alteriꝰ rei extense se cūdo mō posse ꝓcedere in infini tū est ꝓbleuma neutrū: quia ad neutrā partem p̄t fieri ratio q̄n faciliter soluatur. Sz tñ Ockaz tenet q̄ pars negatiua est ꝓba bilior. ſ. q̄ augmētatio per rare= factionē nō ꝓcedit in infinitum. ita q̄ aliqua substātia/ vel qua= litas potest fieri ita rara q̄ ipsa non posset rarior fieri. quia inco

uenies videtur q̄ vna faba fieret ita magna q̄ circũscriptiue occuparet tãtũ locũ sicut totus mũdus/ vł mille si eẽnt. qđ tñ sequitur si nõ poneretur stat⁹ i ra
A refactione ¶ Tertia propositio est q̄ augmentatio forme intense tertio modo. id ẽ sine subiecto potest in infinitũ ꝓcedere. ita q̄ quelibet forma intẽsiue augmẽtabilis q̄ potest eẽ a subiecto separata põt augmentari i infinitum sic q̄ quacunq; data potest deus facere maiorem. Et hec ꝓbatur oĩno sicut prima ꝓpositio et ita si charitas sit sepabilis a subiecto sicut albedo. nõ potest fieri tãta quin possit fieri maior q; quacũq; data de⁹ posset aliã creare eiusdez rõnis/ vł speciei
B et vnire ꝓpor. ¶ Quarta ꝓpositio ẽ ista. augmẽtationez forme intense q̄rto modo (id est in subiecto posse ꝓcedere in infinitũ) est ꝓbleuma neutrũ. Uñ vtq; deus possit aliquaz formam sicut charitatem intendere in eodem subiecto in infinitũ est dubium. et põt ꝓbabiliter sustineri q̄ non quia posset dici q̄ subiectuz determinet sibi ex sua natura certas q̄litates q̄s potest recipere/ et aliq̄s non. Sicut anima non posset recipere albedinẽ. sic etiam determinat sibi certã q̄titatem: nec vltra potest aliquid recipere. Et sic diceretur q̄ deus posset tãtã charitatez producere in anima quod non possz maiorem producere in ea. Tamen Ockam declarat ad partem negatiuaz quod probabiliter põt teneri q̄ deus nõ posset facere tantã charitatem in anima qui posset facere maiorem in ea. q; quãdo alique forme eiusdez rationis possũt esse in eodem subiecto primo non est contradictio q̄scũq; formas eiusdem speciei esse in eodẽ subiecto. sed alique charitates partiales põt esse in eodem subiecto. ergo quibuscũq; datis non est contradictio illas eẽ in eodem subiecto primo. et sic nõ est contradictio q̄n deus faciendo vnã charitatem nouam possit intendere priorez q̄ tũcunq; magnã in eodem subie
C cto. ¶ Sed q̄uis ipse subtiliter dicat tñ ad ꝓfundiorem huius materie declarationẽ distinguẽdum est. Unde incipiẽdo vbi ipse dimittit dico q̄ aliquod subiectum (sicut anima) habet duplicem capacitatem. scilz capacitatem passiuã/ et potẽtialiter subiectiuã. et capacitatem actiuã siue non pure passiuam/ sed vitaliter perceptiuã. Et lz ista distinctio fm illos qui ponunt distinctionem formalem ꝓcederet de virtute sermonis: q; isti dicerẽt q̄ iste sũt due capacitates inter se/ z ab ipsa anima distincte. (licet non realiter/ tñ formaliter). tñ q; non ꝓcedendo in creaturs distinctionem talem/ nec etiã in diuinis nisi ad sẽsũ supradictũ i q̄stiõe de distictõe i diuinis vt. q. 6. ibidem patuit. Ideo dico q̄ predicta distinctio non est vera de virtute sermonis. sed intelligo eã sic q̄ anima est dupl'r capax alicui⁹ forme/ scz pure passiue z potentialiter. vł nõ solum pure passiue sed vitaliter. ita q̄ aĩa respectu alicui⁹ forme põt eẽ subiectum z ipam subiectiue capere. non solum passiue potentialiter sicut materia pĩma capit formã sed etiã subiectiue vitaliter ꝛc. ¶ Tunc iuxta hoc pono D

quattuor ꝓpositiões. ¶ Prima est q̄ aima est infinite capax potētialiter subiectiue / ita q̄ non tātū/nec tot potest quin magis et plura possit suscipere. Ptz.q̄ ois potētia pure passiua (vt sic p̄cise) quātificatur ex sibi correspondenti actiua.ꝛ p ꝫns tātum potest capere passiue q̄tum deus p̄t in ea ponere actiue.quas re ꝛc. ¶ Secūda propositio ē q̄ anima non infinite ſz solum finite est capax vitaliter ꝓceptiue. Ptz.q̄ quelibet vitalis capacitas ē precise tāta quāta est eiꝰ virtualis actuitas ꝛ eius virtualis actuitas precise tāta est quāta ē eius pfectionalis q̄dditas. q̄re ꝛc. Ex hijs sequitur primo q̄ licz capacitas subiectiua ꝛ capacitas ꝓceptiua ipsiꝰ anime si int oibus modis idē(scz ipsa anima)tñ ipsa ē infinita capacitas subiectiua ꝛ solum finita capacitas ꝓceptiua ptz. q̄ per hoc quod dico ifinita capacitas subiectiua nihil aliud intelligo nisi q̄ ē potentia infinite capax subiectiue ꝛc. ¶ Scō sequitur q̄ licz capacitas subiectiua aie sit finita id ē finita entitas/ ipsa tñ est infinita capacitas. q̄ infinite p̄t capere subiectiue licz nō perceptiue ꝛc. q̄re ꝛc ¶ Tertia propositio e q̄ charitas i infinitū p̄t augeri i anima. Ptz ex prius dictis. q̄ talis q̄litas quātacunq̄ sit in aia adhuc potest fieri maior ꝛ aia p̄t eā recipere subiectiue. ꝛ sic nec ex parte producentis/nec ex parte recipiētis repugnat ipsā augeri in infinitum. q̄re ꝛc. ¶ Quarta ꝓpositio est q̄ non potest in ifinitum augeri charitas in anima. Vnde dicere q̄ ꝛz charitas in infinitum possit augeri in aia/ ꝛ hoc inesse q̄litatis: nō tñ inesse charitatis,ita q̄ est dare aliquā charitatem in aia q̄ q̄tūcūq̄ possit fieri maior i gradu q̄litatis/ vel talis entitatis non tñ p̄t ee maior charitas isti aie. Et hoc ptz ex secūda ꝓpositione q̄ erit dare aliquā que erit tāta quantā p̄t ista aia capere vitaliť ſz nulla res potest ee alicui aie maior charitas q̄ illa aia sit vitaliter capax ꝛc. ¶ Ex hijs sequiť ꝑmo q̄ ſz in nullo subiecto possit i infinitū augeri charitas. q̄ nec i hoc/nec i illo quocūq̄ subiecto demonstrato. tñ in infinitū p̄t augmentari charitas in subiecto. ¶ Pria ps patet ex dictis q̄ quocūq̄ subiecto dato est dabilis charitas tāta q̄ nō p̄t inesse aliq̄ maior charitas eidem subiecto ꝛc. ¶ Secūda ps ptz q̄ ly in subiecto supponit confuse tā tū. ꝛ ideo q̄uis sit dare charitatez q̄ nulla p̄t ee maior charitas isti subiecto illa tñ p̄t esse maior charitas alteri subiecto magꝭ vitaliť ꝓceptiuo ꝛ magꝭ pfecto nō q̄cūq̄ tali subiecto dato. deꝰ p̄t creare pfectius,igit̄ ꝛc. ¶ Scō seq̄tur q̄ licet hec q̄litas sit hec charitas.non tñ sequitur hec fit maior q̄litas:ergo hec fit maior charitas. Ptz ex dictis:ꝛ potest poni exemplūz.quia non sequitur hec linea ē vlna. vł bipedalitas/ ꝛ hec potest fieri maior linea: ergo p̄t fieri maior vlna/ vł maior bipedalitas ꝛc. Similiter non sequitur hec distantia ē hec propinquitas (demōstrato aere inter sortem ꝛ platonem)ꝛ potest fieri/ vel fit maior distantia. ergo fit maior ꝓpinquitas ꝛc. ptz clare. Et si arguitur sic.

hec q̃litas est charitas/ & hec q̃litas erit maior ꝑ̃ prius. ergo hec charitas erit maior ꝑ̃ prius cõcedendo antecedens & cõsequẽs si huic adiectiuo maior subintelligitur illud substãtiuum q̃litas. sed nego minorem & conclusionem si pro substãtiuo intelligatur iste terminus charitas vt ptz intuenti. & potest poni exemplum in dictis terminis &c.

Hic autem diligẽter aduertendũ q̃ sicut dico de charitate vl̃ gratia ita dz̃ intelligi de btitudine vel gloria & de delectatiõe/ & tristicia/ vel pena et gñaliter de q̃libet volitiõe vel noticia: et oĩm q̃litate que potest potentiaz perceptiua vitaliter immutare. imo melius clarius/ vel magz̃ ꝑ prie hoc apparet esse verum in istis ꝑ̃ de charitate vel gratia. Et ratio est q̃ nulla q̃litas est intrinsece et formaliter volitio/ vl̃ noticia. sed precise ꝓ habitudinem quam habet ad potentiaz vitalem pceptiuam vt patuit supra. Licet aũt talis charitas vl̃ gratia non sit intrinsece/ et formaliter talis vt patuit in secundo articulo tamen nec ẽ talis p̃cise per habitudinem quam habet ad potentiã vitalem cui est intrinseca: sed per habitudinez ad diuinam acceptationez que est ei extrinseca. et ideo ẽ maior vel minor charitas / vel gratia ꝑ̃ q̃ magis vel min⁹ acceptatur a voluntate diuina. id ẽ ad maiorem vel minorẽ beatitudinem. Absolute autẽ starẽt q̃ minor in gradu magis acceptaretur. & sic maior q̃litas eẽt minor charitas: et minor qualitas eẽt maior charitas. Ex ex istis ptz via subtilibus ad imaginãduz

Arguit. 1. multa in hac materia &c. ¶ Sed contra dicta instatur primo sic per rõnem Scoti. q̃ accepta aliqua charitate puta. a. queritur vtrum ascẽdendo sit stat⁹ ad aliquaz suprem̃ possibilẽ aut nõ: si sic habetur propositum: si nõ sequitur q̃ quanto aliqua magis excedit a tanto est perfectior. et per ꝓ̃s illa que in infinitum excedit ẽ in infinitum perfectior. & ita illa in se erit intensiue infinita. et cum ipsa videat ab intellectu diuino sicut vnum creabile poterit vnica creatiõe creari. quare &c. ¶ Secundo si charitas aut aliqua forma posset augeri in infinitum tũc aliq̃ creatura ꝑ̃ suam naturam absolute i portaret perfectionẽ infinitã. hoc aũt soli deo ꝓpriũ ẽ. q̃re &c. ¶ Tertio si &c. tũc possz eẽ maior charitas charitate christi ꝓtra ma. li. 3. disti. 13 ¶ Quarto logicaliter arguit sic. Oĩnes partes charitatis creabiles possunt esse create. hec est vniuersalis cuius quelibet singularis est vera vt patet. tunc demõstratis omnibus illis partib⁹ creabilibus ista singularz̃ erit vera. iste partes creabiles possunt esse create. hec aũt demonstratio est possibilis saltem intellectui diuino qui oẽs partes / & quãlibet videt sed quelibet singularis de possibili affirmatiua in q̃ subijcitur precise pronomen demonstratiuum si est vera ẽ vera in sensu composito (vt ptz in omnibus) & per ꝓ̃s hec ẽ possibil̃ iste omnes partes sũt create demõstratz̃ oibus creabilib⁹. et ꝑ ꝓ̃s ipossibile eẽt aliã charitatẽ creari. Illa g̃ eẽt sũma creabilis Simil̃ quot partes charita-

2. arguit.

3. arguit.

4. arguit.

tis⁊ quātācunq; charitatē de⁹ potest facere/ tot⁊ tantā potest de⁹ facere. ponat ꝯ esse ꝙ ꝯtā cunq; pōt facere tantā deus facit. ergo non poterit vlteri⁹ maiorē facere ⁊ per ꝓns non in infinitū ⁊c. ¶ Ad ista rñ. leo ad pri

B

Ad ꝑmum mū dico primo ꝙ siue de⁹ possit facere aliquā magnitudinem/ vel charitatē actu infinitā siue non. tñ hoc non concludit illud argumentū. Nā consimiliter ꝓbaretur ꝙ augmentū numerorū non procedat in infinitum: ⁊ ꝙ deus posset facere tot individua vnius speciei ꝙ non posset facere plura qđ est incōueniēs Secundo dico ad formā argumenti ꝙ vltra. a. potest in infinitum pcedere augmentatio ita ꝙ non est status. ⁊ quādo dicit ꝙ quāto aliqua charitas excedit a. tanto est perfectior. concedo ad sensum quez post statum dicam: sed propter hoc non sequitur ꝯ q̄ in infinitū excedit a. est infinitū pfectior. qz iplicat ꝙ aliqua charitas in infinitū excedit/ vl' excedere pōt. a. qđ est falsuz. Unde sicut deus potest facere plura/ ⁊ plura individua in infinitum. ⁊ tñ faciet finita/ ⁊ nūq; infinita. ita potest facere maiorē charitatē/ ⁊ maiorē in infinitū. et tñ semper faciet finitā. Tertio dico ꝙ qualibet charitate finita potest fieri charitas finita maior: sed tñ nō sequitur ꝙ aliq̄ charitas finita possit fieri maior q̄libet charitate finita: qz arguitur a termino stāte ꝓfuse tñ ad ipm stātē determinate. sicut nō sequit' post oēm diē pt fieri dies ergo aliq̄ dies pōt fieri post oēz diē sit'r nō sequitur vltra quālibet diuisionē ꝓtinui pt fieri diuisio: ergo aliqua diuisio pt fieri post omnē diuisionē. Quarto dico ꝙ nulla charitas intēsiue infinita videtur ab intellectu diuino eē creabilis: qz nulla talis ē factibilis: ⁊ per ꝓns nec a deo visibilis: licet de⁹ videat ꝙ in infinitū charitas pōt fieri maior. ¶ Ad scām primo nego ꝓnam: nō em̄ seq̄tur ꝙ si in infinitū charitas possit augeri ꝙ sit possibilis aliqua charitas infinita. Secūdo dico ꝙ esto ꝙ esset aliqua talis caritas ifinita de facto. adhuc ipsa non eēt infinita pfectio. imo non eēt eēntialiter magis perfecta q̄ pars ei⁹ finita: sicut si eēt vnus aer ifinit⁹ ille non eēt eēntialiter pfectio: q̄ vnus pugillus eius. Tertio dico ꝙ esto ꝙ esset aliqua talis charitas ifinita pfectio: non tñ sequit' ꝙ esset eodē modo infinita pfectio sicut deus. Quarto dico ꝙ ista ꝓna non valet simp'r. hec charitas fit maior/ vel intensior: ergo fit pfectior. ptz: qz per hoc ꝙ fit intensior nō fit pfectioris speciei: sed manet eiusdē speciei ⁊ pfectionis eēntialis ⁊c. bene tñ cōcedo ꝙ fit pfectior: licet nō simpliciter. s. eēntialiter: tñ fm q̄d scz gradualiter ad istuz sensum ꝙ ipsa continet aliquē gradum quē non ꝓtinebat prius q̄ est aliqua pfectio ⁊c. Et ad eundē sensum ꝓcedo ꝙ species charitatis absolute importat infinitā pfectionem possibilem: ideſt infinitos gradus possibiles: quorum quilibet est aliqua perfectio: ⁊ sic est dicendū de qualibet specie in qua plura individua sunt possibilia. ¶ Ad tertiā dico primo ꝙ caritas xpi nō fuit maria sibi possibilis. ptz: qz de⁹ potuit

C

Ad scām.

D

Ad tertiū

illam augere/ vel sine subiecto/ vel etiam in alio subiecto maioris capacitatis q̃z anima christi sicut i angelo. Sc̃o dico q̃ charitas x̃pi non fuit maxima sibi possibilis: ptz ex dictis: q̃ illa potuit in infinitũ intendi in gradu qualitatis in ipsa aia christi cum ipsa esset infinite capacitatis potentialis. Tertio dico q̃ charitas x̃pi fuit maxima sibi aut alteri possibilis de potẽtia ordinata: ꝛ sic intellexit magister: et non de potẽtia absoluta. Quarto dico q̃ charitas x̃pi fuit maxima caritas sibi possibilis etiã de potẽtia absoluta: ptz: q̃ supponо q̃ illa charitas fuit tanta quantã ei⁹ aia absolute potuit vitaliter capere: ꝛ fuit adequata sue potentie seu capacitati vitali: et ideo cum eius vitalis capacitas nõ potuit augeri: sicut nec eius essentialis q̃ditas: sequitur q̃ illa charitas potuisz augeri in gradu q̃litatis: nõ tñ in esse charitatis respectu talis capacitatis. ¶ Et si dicatur: vel in augmentatione graduali talis qualitas gradus aduenies est illi anime charitas: vel non: si sic: ergo aggregatũ ex precedente ꝛ adueniente erit maior charitas q̃ continebit aliquaz charitatẽ quã non cõtinebat p̃cedens charitas. si non: hoc est incõueniens. cũ sit eiusdẽ rõnis nõ eñ videtur possibile q̃ in eodem subiecto sint duo gradus vnius qualitatis: quoz vn⁹ sit illi subiecto charitas ꝛ alter nõ

A Instãtia.

Solutio. ¶ Ad hoc dico q̃ licet posset sustineri q̃ sic: ꝛ negare consequẽtiã: ergo aggregatũ ꝛc. dico eñ q̃ licet aggregatũ sit maius: et maior q̃litas: nõ tñ maior charitas licet illud cõtineat aliquid q̃ est charitas quod prius nõ continebat. Exemplũ si pot⁹ sit plenus vino: licet deus poneret aliud vinũ cum priori per penetrationẽ. ille potius nõ esset magis plen⁹ q̃z ante: q̃z uis aliquo esset plenus quo nõ erat añ plenus. ꝛ sic pluribus rebus esset plenus licet nõ magis plenus: sic in ꝓposito ꝛc de hoc hec pauca pro nũc sufficiãt: de quo plura dicã i materia de merito x̃pi. B

Ad q̃rtũ. ¶ Ad quartã dico primo q̃ antecedẽs est verum: q̃z illa potest negari in sensu ꝓposito: ꝛ licet illa singularis concederet iste ptes creabiles possunt eẽ create. demõstratis oibus ꝛc. tñ negatur in sensu ꝓposito. ꝛ illa regula assumpta nõ est vniuersaliter vera in illis ꝓpositionib⁹ i quib⁹ subiicit ꝓnomen demonstratiuuz pluralis nũeri: sicut q̃z uis ista sit vera. ista possũt eẽ vera demõstratis duob⁹ contradictorijs cõtingẽtib⁹. tñ hec nõ est vera. possibile est ista eẽ vera vl' hec est possibilis ista duo sũt vera eisdẽ demõstratis ꝛc. ¶ Secundo dico aliter rñdẽdo q̃ oẽs partes charitatis creabiles demonstrari dupliciter potest itelligi. Uno mõ q̃ demonstrentur oẽs q̃ quarũ q̃libet est creabilis. Alio modo q̃ demonstrẽtur oẽs q̃ sunt creabiles. Si pio modo dico q̃ hec singularis iste partes possunt esse create nõ est singularis illius vniuersalis oẽs ptes creabiles. ꝛc. Et rõ est q̃ oibus partibus demonstratis ista nõ est vera iste partes sunt creabiles. Uñ non sequitur q̃libet istoz est creabile: ergo ista sunt creabilia. Exẽplũ sint due

linee equales a.ꝛ b. hec est vera quodlibet istoꝝ (demonstratis oīb⁹ q̄rū q̄dlibet est pars ipsius b.)est excessuꝫ ab a.ꝛ tamē hec est falsa eisdem oībus demonstratis ista sunt excessa ab a.qꝛ ista sunt. b.ꝛ.b.est q̄ꝫ tū eq̄le a.Unde ptꝫ q̄ non semper de oībus simul verificat termin⁹ pluralis numeri de quoꝝ quolibet verificat singulare illius pluralis.Si vero demonstretur secundo modo dē ꝑnter q̄ talis demonstratio non est possibilis qꝛ nulle creabiles sūt oēs creabiles.ꝛc. ¶Tertio dico q̄ si q̄libet singularis illius vniuersalis est vera/ꝛ ipa vera.tñ sua demesse non est possibilis ideo nō facit ad ꝓpositū.sꝫ nulla singularis est in qua demōstrant oēs partes creabiles. Si autez fiat ista vniuersalis.oēs ptes quaꝝ q̄libet est creabilis possunt esse create.tunc dico q̄ aliqua eius singularis esset / vel esse posset saltē cognita a deo: in qua oēs collectiue demonstrant quaruꝫ quelibet est creabilis.sꝫ ipa vniuersalis est falsa sicut ꝛ illa singularis vt potes declarare.ꝛc. Quarto dico q̄ quātācūq̄ charitatem deus potest facere tantam potest facere.ꝛ cum dicitur ponatur inesse dico q̄ non seq̄tur q̄ debeat sic poni inesse/nec est necessariū q̄ quelibet ꝓpositio vera de possibili possit ad illum modū poni inesse nisi quādo est vera in sensu ꝓpositionis Uerūtamē si quis nimis curiosus velit q̄ ponatur iesse debet sic poni q̄ꝫ tum deus facit tantū facit.ꝛ hec possibilis est sed nō facit contra dicta. Et hec de secundo puncto.ꝛc. ¶Quantum ad tertium punctum vtrum ipa gratia vl̄ charitas possit minui ponam tres ꝯclusiones. ¶Prima est q̄ quelibet caritas creata per potentiā absolutā dei potest minui. ¶Secūda est q̄ quelibet charitas acq̄sita per potētiā agentis creati potest minui. ¶Tertia est q̄ nulla charitas infusa per potentiā ordinatā dei potest minui. ¶Unde ad declarationē istarum conclusionū distinguendum q̄ charitas creata potest sumi dupliciter sꝫ p charitate infusa que ꝓprie dicitur charitas creata.ꝛ pro charitate acq̄sita: quia sicut ex alijs actibus anime frequētatis generātur habitus. Sic etiam ex ipis actibus diligendi deum ꝓpter se/ꝛ proximū ꝓpter deum generatur habit⁹ in anima ad consimiles actus inclinās qui etiā post peccatū mortale remanet in homine. Prima charitas dicitur gr̄a gratum faciens. sꝫ secūda non est gr̄a gratum faciens. Et ista potest sumi vel pro habitu/vel pro actu. Et ꝓportionabiliter cupiditas ē duplex.s. actualis ꝛ habitualis.ꝛ vtraq̄ diuidit i mortalē ꝛ venialē. Ex hac distinctione sequunt aliqua correlaria vel suppositiones valentes ad sequentia. ¶Primo seq̄tur q̄ charitati infuse nulla cupiditas habitualis est ꝯraria. sed sibi cōpossibilis.ptꝫ.quia si gentilis luxuriosus ꝛ auarus ꝛ alijs cupiditatibus habituat⁹ baptizatur. infunditur sibi charitas et tamen non statim corrumpitur habitus vitiosus qui prius erat: cum etiā post baptismū experiat̄ se inclinari ad act⁹ illoꝝ. Secundo sequitur q̄ nul

li actui charitat⁊ cupiditas habitualis est contraria. sed ei cõ possibilis. ꝓz sicut precedẽs. ꝛ loquor de actu charitatis infuse. ꝛc. Tertio sequitur ꝙ charitati infuse vel eius actui cupiditas actualis venalis non ẽ contraria sed ei cõpossibilis. Quarto sequitur ꝙ charitati infuse ꝛ eius actui cupiditas actualis mortalis est contraria ꝛ incompossibilis. Et capio ⁊trarietatẽ large prout illa dicuntur ⁊traria que de lege ordinata nõ pñt eidem simul inesse sed bene successiue. ꝙ uis hoc non sit de ipõrum intrinseca rõne ꝛc. ¶ Quinto sequitur ꝙ charitas acquisita/ ꝛ cupiditas mortalis secũdũ habitum sunt cõtrarie. nec vna est alteri cõpossibilis. Et loquẽdo de caritate habituali acquisita perfecta. ſ. qua ꝙs habitualiter diligit deum sup oia: ꝛ ꝙquid diligit: diligit ꝓpter deũ. ꝓz ꝙ aliter i eodẽ simul eẽnt hitus acq̃siti ad i cõpossibiles act⁹ .ſ. ad diligẽdũ creaturã plusꝙ deũ. vel nõ ꝓpter deũ q̃ est act⁹ cupiditatis mortalis. ꝛ ad diligenduz deum plusꝙ creaturã/ et propter ipm creaturã qui est actus charitatis. Sexto seq̃tur ꝙ licet non oĩs cupiditas sit formaliter cõtraria charitati infuse. tamen aliquo modo potest dici contraria. ſ. virtualiter inꝙ tũ inclinat ad actus/ actibus eius incõpossibiles/ vl aliquo modo impedientes mediate vel immediate. ne actus ei⁹ eliciant ita perfecte sicut magis ex declaratione cõclusionũ apparebit. ꝛc.

A

B ¶ His presuppositis probatur ꝓ. 1. ꝙclu. prima ꝙclusio. ꝙ omnis forma augmentabilis et successiue acquisibilis absolute est diminutibilis/ ꝛ successiue destructibilis sed quelibet charitas creata siue infusa/ siue acq̃sita/ siue act⁹/ siue habitus est huiusmodi: vt ꝓz ex supradictis. igitur quelibet talis est absolute diminuibilis ꝛc. ¶ Secunda ꝙclusio ꝓba- C ꝓbat. 2. cõclusio. tur ꝙ omnis charitas acquisita est actus/ vel habitus. Si sit actus tunc siue sit actus charitatis infuse tãtum (vt in eo qui nondum acquisiuit habitũ charitat⁊ ex actib⁹) siue sit act⁹ charitatis acquisite tantũ (vt in eo qui postꝙ acq̃siuit habitũ charitatis ex actibus per peccatuz mortale perdidit charitatem infusam) siue sit act⁹ vtriusꝙ (vt in eo qui ꝯz vtrũꝙ habitũ infusũ. ſcz ꝛ acq̃situm) Constat ꝙ talis actus potest minui ab agẽte naturali. ꝙ non omnẽ hmõi actuz necesse est totum simul corrumpi. ſz successiue potest naturaliꝛ remitti/ vt quilibet pot experiri. Si autẽ talis charitas acq̃sita sit habitus: tũc põt naturaliter minui p actus ⁊trarios gñatiuos incõpossibilis habitus (ſcz cupiditatis) quia oñis habit⁹ naturaliter generabilis ꝛ augmentabilis per actus/ per contrarios actus est corruptibilis ꝛ diminuibilis. vt ꝓz ſcõo. Ethi corũ. ꝛ quilibet potest experiri. igitur. ꝛc. ¶ Tertia ꝙclusio ꝓbatur. quia si habitus charitatis infuse ꝑ potentiã ordinatã dei (idest ſtãte ordinatiõe dei) posset minui. hoc maxime esset per actus nostros demeritorios. ſz hoc non: ꝙ vel hoc esset per peccatũ mortale: vel per peccatum veniale. ℵõ per mortale. ꝙ illõ totaliter tollit charitatem/ ꝛ nõ

D ꝓbat. 3. cõ clusio.

stat cum aliquo gradu eius fm dei ordinationē aliter idē homo simul esse dignus morte eterna et vita eterna. quod est falsū. cōsequentia pz. quia fm q̄ ōt magister li. 2. dist. 42. Sola charitas diuidit inter filios pditionis ꝛc. Aug. 15. de trini. cap. 18. Nec per veniale: quia si per veniale posset minui per venialia posset totaliter corrūpi. ꝓns est falsum: quia sic aliquis habēs charitatē absq̄ peccato mortali posset per veniale precise dānari. quod est falsū. Et ꝓña pz quia si in aliquo sit parua charitas/et cōmittat peccatū veniale si diminuant charitas tūc ponat q̄ centesima. talis ergo per plura/et plura/et grauiora venialia poterit tantū diminuere q̄ adimeret totū ꝛc. ¶ Sz ꝰ hoc sūt diuersi modi dicendi. Una via est per scām veniale nō corrūpit tantus ḡd⁹ charitatis q̄s tus per primū/sed medietas ei⁹ ꝛ per tertiū medietas illius medietatis et sic semp per partes minores eiusdem ꝓportiōis.

E 1. op. de diminutiōe charitatis p veniale impbatō

Sed hoc nō valet. qr p maiꝰ peccatum vel equale posterius cōmissum non minus debet corrūpi q̄s per primū. immo potius plus. cū scdz non excusetur per primū/sed potius aggrauatur

F 2. opinio.

Alia via est q̄ ante corruptionē totalē charitatis oportebit tot venialia cōmittere q̄ si quis vlterius peccet illud peccatū nō poterit esse veniale sed erit mortale. et per illud totaliter charitas corrūpetur Sz hoc nō valet qr q̄tcūq̄t peccatis etiā mortalibꝰ cōmissis adhuc pōt quis ꝓmittere aliud mortale. ergo multo fortius quodcūq̄ venialibꝰ cōmissis. potest aliud veniale committere. ꝛ sic per venialia ꝛc.

impbatō

Alia via est q̄ ante totalem corruptionez occurret materia alicuius precepti quod vel ille implebit. et tunc reaugebitur charitas ipsius: vel trāsgredietur et tunc ipse peccabit mortaliter et sic charitas per mortale perdetur. ¶ Sed hoc non valet qr licet materia precepti possit occurrere. non tamen necesse ē q̄n ante labatur magnū temp⁹ añ q̄s occurrat. et in illo tēpore poterunt multiplicari venialia donec totaliter charitas pdatur.

G 3. opinio.

impbatō.

Alia via est q̄ per peccata venialia possibile est charitatē minui vsq̄ ad totalē corruptionez exclusiue. sic q̄ in instanti ꝓplete corruptionis ipse peccat mortaliter. qr sic non seruat charitatem ad quam tenet sub pena peccati mortalis. quare ꝛc. Sed hoc non valet. quia nō seruare charitatem (cuz eius ꝓseruatio sit totaliter a deo) non est hoīm peccatū proprie loquēdo: sz cōmittere/vel obmittere aliquid propter quod demeretur charitatem subtrahi et sibi auferri a deo est in eo pctm̄. Et nullus tale est hic in casu nisi culpa venialis. igitur ꝛc.

H 4. opinio.

impbatio

¶ Ideo ex predictis sequuntur aliqua corollaria. Primū est q̄ charitas infusa secunduz ordinatā dei potentiam nō potest diminui q̄s tū ad eius essentiam. Secundo sequitur q̄ per culpam venialem potest diminui q̄s tū ad eius feruorem. Et hoc potest contingere quia ex frequētatione venialium generat cupiditas habitualis inclinās ad actus q̄ sūt pctā venialia. et p ꝓns aliquo

I Opinio docto.

.1.arg

modo inhabilitãs ad act⁹ charitatis. Ex quo fit vt postea non tam feruidos ꝛ intensos actus charitatis eliciat sic habituat⁹ ¶ Item aliter potest ꝯtingere. ſ ꝙ habens charitatẽ infusã habeat etiam acquisitã. ꝛ nõ soluz illã que inclinat ad actus ꝯtrarios mortalibus: sed etiam que inclinat ad actus ꝯtrarios venialibus. et tunc ſi talis committat multa venialia cõtra inclinationẽ illius charitatis acquisite remittetur illa: et sic minus ꝓmpte/ ꝛ minus feruenter eliciet actus charitatis infuse. quia constat per experientiam ꝙ habens charitatẽ acquisitaz feruentiorem simul cuz infusa. feruentius operaretur q̃ hñs ifusã solũ. vt pz de vicioſe habituato post susceptionem charitatis in baptismo ꝛc. ¶ Tertio sequitur ꝙ ex venialibus multiplicatis potest totaliter tolli seu corrũpi feruor charitatiſ. pz quia feruor charitatis non est aliud nisi habit⁹ acquisit⁹ charitatis vel eius actus. nec est aliqua entitas ab his distincta q̃ minuatur sicut aliqui imaginãtur. ita ꝙ charitatem remitti q̃ ad eius feruorẽ nichil est q̃ minus feruidos/ et intensos act⁹ charitatis/ ꝛ minus feruenter/ ꝛ minus delectabiliter elicere. et sicut diminutio huius feruoris potest per venialia fieri ita et totalis corruptio ꝛc. ¶ Quarto sequitur ꝙ per culpã venialem põ diminui charitas q̃ tuz ad eius firmitatẽ ꝛ stabilitatez ſcz ad istũ sensũ qꝛ quedã venialia multũ disponũt ad lapsũ ꝛ B ad ruinã imortalia ꝓ que ꝓdit .1. arguit. charitas ꝛc. ¶ Sed cõtra dicta argutur primo ꝙ per mortale minui possit charitas. qꝛ ẽ possibile ꝙ q̃tũ vn⁹ act⁹ est meritorius tm̃ ꝑcise alius act⁹ mortaliter culpabilis sit demeritorius ergo possibl'e ẽ charitatẽ minui ꝑ pcm̃ mortale. añs ptz. qꝛ aliq̃ actu demeritorio ẽ dare actum meritoriũ magis meritoriũ/ ꝛ ẽ dare min⁹ meritoriũ. ꝛ per ꝙñs erit dare eque meritoriũ. ſz ꝙña ꝓbatur. sit actus. a. meritorius ꝛ sit. b. mortalis ꝑcise tm̃ demeritorius/ ꝛ sit. a. prim⁹ act⁹ meritorius augmẽti gr̃e post gr̃az baptismalẽ. tũc q̃ tũ ꝑmiũ debetur: a. tãta pena ꝑcise debeꝫ. b. ergo quãtũ quis acquisiuit de charitate per. a. actũ tm̃ precise perdet per. b. actũ: ꝛ per ꝙñs remãebit sibi tota gr̃a baptismalis ꝛ c. Confirmatur qꝛ ꝑm sctõs de⁹ remunerat vltra cõdignuz ꝛ punit citra dignũ. hoc aũt eẽt falsũ si deus pro culpa. b. semel commissa priuaret illũ oñi charitate q̃ fuit premiũ. a. centies cõmissi. ergo nõ ꝓuat plus q̃ acquisiuit per. a. semel ꝛc. ¶ Scdo arguit. ꝙ per venialia possit tolli charitas qꝛ quis ꝓ venialia potest demereri penã eternã et penam extensiuã infinitã. ergo perdere charitatem ꝙña. patet. qꝛ si sic decederet nunq̃ haberet beatitudinẽ. Et añs ꝓbat. qꝛ possibile est ꝙ aliquis committat infinita venialia pro q̃z. quolibet meretur penã aliquã quia in qualibet parte ꝓportionali alicuius temporis/ vt huiꝰ hore põt cõmittere vnũ veniale cũ non sit dare minimũ tẽpus in quo possit nouũ actũ hẽre. Confirmat. qꝛ pono ꝙ deus ꝓcipiat sorti ꝙ actũ quẽ hz non ꝯtinuet

2. arguit.

per horā/neq; p aliquā ptē ei⁹ ꝓportiōabilē sub pena diurna pro cuiuslibet partis ꝓtinuatione. ꝛ cōtra ꝓceptum sortes cōtinuet actuz illū per horā. sequit cuz in illa sint infinite partes ꝙ meretur penā infinitoꝝ dierū.

3.arguit. ¶ Tertio arguitur ꝙ per veniale possit minui charitas. qz si non sequitur ꝙ habēs charitatem ex hoc ꝙ venialiter peccaret non esset minus dilectus a deo/nec etiam minus bonus/ꝛ equaliter diligeretur peccans/ꝛ eque bonus esset: quod est absurdum cū peccans venialiter puniatur a deo: ꝓña tñ ptz qz hñs equalez charitatē est eque bonus ꝑm Aug. lib. Enchiridion. 27. habens maiorē charitatē est melior ꝛ eque bonus etiaz

4.arguit eque diligit ꝛc. ¶ Quarto ad idem oñe pctm vl malū admittit aliq̄d de bono ꝛ est corruptio boni ꝑm Augustinū Enchiridion 12. 13. et lib. 3. de. li. ar. Pctm aūt veniale est maluz: ꝛ non opz ꝙ admittat de bono nature ergo aliquid de bono gr̄e. ꝛ sic diminuit eam ꝛc. ¶ Ad primā rōnez

Ad ꝓmuz dico ꝓmo ꝙ in hac cōparatione vel sumitur actus demeritorij sequens immediate gratiā. vel actus demeritorius non seq̄ns immediate gratiā. Et si secundo modo tunc ꝓña non valet qz talis non tollit gratiā nec in toto nec in parte. Et si primo modo tūc est negandū. Scō dico ad pbationē ꝙ nl'lo actu demeritorio sic sumpto est dare i eodem supposito aut alio in quo cetera sint varia aliquē magis meritoriū q̄ ille sit demeritorius quia per quēlibet talē actū meretur quis ꝓuari gr̄a. ꝛ si sic decedat ꝓuatur gl'ia correspōdēte gr̄e ꝓcedenti. ꝛ meret cū hoc penā eternā hec aūt sūt maius malū q̄ꝫ sit bonū qđ meretur q̄s per aliquē vnū actū meritoriū. qđ patet. qz per nullū actū meretur quis vitā eternā q̄ prius immediate nō eēt sibi a deo ex gr̄a deputata cū cuiuslibet actus meritorij gratia sit ꝓncipiū solū. ꝑ meretur augmētū gr̄e in pñti: ꝛ glorie in futuro. tale āt augmētum non est tā bonū q̄ꝫ malū est priuatio totalis gl'ie sibi deputate prius ꝛc. ¶ Tertio dico ꝙ D esto ꝙ eēt dare aliquē actū magis meritoriū q̄ꝫ. b. est demeritorius: ꝛ aliquē min⁹. nō sequit ꝙ sit dare aliquē tñ precise meritoriū q̄ꝫ tū. b. est demeritorius. Et hoc est cōtra adā lib. 2. q. 9. vbi vult simlē ꝓñam ut oīb⁹ tenere. Sed instantia patet de angulis causatis intra circulū ex portione circunferentie circuli et linea recta secante circulū. et de angulo recto. vtrūq; ꝓparando angulū cōtingentie extrinsecum circulo qñ est dare aliquē intra circulū magis excedentez angulū contingētie extrisecum q̄ꝫ angulus rectus excedat ipz. s. angulū ex maiori portione circuli et linea intrinsecus secāte circuluz. quia ois tal' est maior recto vt pz ex. 15. tertij Enclidis Item est dare intra circulū angulū minus excedentē angulū contingentie q̄ꝫ excedat rectus eū. s. angulū ex minori portione circuli ꝛ linea recta. qz ois talz est minor rctō. vt pz ibidē ꝛ ois talis excedit angulū ꝓtingētie cū possit diuidi per angulos rectilineos quoꝝ qlz est maior angulo ꝓtingentie. qui est omniuz

acutoꝝ acutissim⁹. Et tñ nõ est dare aliquẽ talẽ angulũ qui tã tum precise excedat angulũ cõ tingẽtie quãtũ eũ excedit rect⁹ Aliter cũ quecũq; eq̃liter excedunt idẽ sint equalia. sequit q̃ aliq̃s posset esse angulus ỹmõi intra circulũ qui eẽt eq̃lis rctõ. cui⁹ oppositũ ibidẽ demõstrat.

A ¶ Ex quo sequitur q̃ tales consequentie non valent inter illa q̃ sunt alterius et alterius rõnis. ꝛ per ꝓñs cum alterius rõis sit actus meritorius ab actu demeritorio. patet dictam ꝓñam non valere in ꝓposito. ¶ Secundo sequitur ex p̃dicto exẽplo sicut notat etiã ꝓmentator supra predicta ratiõe q̃ vbi fit ꝓparatio inter ea que sunt alterius et alterius rõis possibile est aliquãdo trãsire de minore ad maius per oia media et nunq̃ venire ad eq̃le. ꝑz si imaginatur linea recte secans circulũ in partes inequales ꝛ cõstituẽs cũ miõri portione circuli angulũ minorẽ recto moueri ꝯtinue ꝑz extremitatẽ suã que constituit angulũ illũ versus maiorẽ portionẽ circuli. ita q̃ semper crescat angulus ille post donec dicta linea trãsiuerit vltra. Nã ante sectionem in ptes equales: ꝛ etiã tũc angul⁹ causatus ẽ minor recto et postea maior quia maioris portiõis circuli ꝛc. Et sic patet

B ad rõnẽ. ¶ Quarto ꝓncipaliter dico ad cõfirmationẽ q̃ deũ punire citra cõdignũ põt intelligi dupl̃r. Uno mõ ꝓparãdo quãtitatẽ culpe ad quãtitatẽ pene ꝑz statutũ diuiẽmie. ꝛ sic quilz punitur/ vel premiatur ꝑm condignũ id est ꝑz q̃ ex statuto dei dignus est. Alio modo comparãdo illa precise secũdũ se. ꝛ sic dicitur coiter q̃ q̃libet peccator vel damnatus punitur citra cõ dignũ quia vltra penaꝫ quã ḥz meretur maiorẽ vt dicit mgr̃ li. 4. distin. 46. Et addit magister Grego. q̃ omnis culpa mortal̃ non solum meret (absolute cõsiderata eius malicia) priuationẽ glorie: ꝛ penã eterne miserie. ſz etiã priuationem totius cause: et annihilationẽ. ꝛ q̃ deus non annihilat peccatorẽ est ex eius misericordia. Juxta illud Tre. 3. Misericordie domini quia nõ sumus consumpti. Et ꝓbat rõe quia per ỹmõi culpã meremur priuari omni beneficio dei considerata magnitudine offense que estimanda est ꝑm magnitudinem offensi vt dicit Crisostomus super illo Matthei. 10. Non est discipulus super magistrum ꝛc. Immo nec sic annihilando digne et plene puniret: ꝯtus amplius puniri non possit ꝛc. ¶ Sed istud dictũ non videtur michi verum: quia nõ video q̃ aliquis mereat ex culpa sua repugnãtia ꝛ/ incompossibilia: scilicet puniri eternaliter/ ꝛ annihilari simpliciter. ſz de hoc alias ꝛc ¶ Ad secũdã rõnẽ ne- C Ad secdam go antecedens: ꝛ ad ꝓbationẽ q̃n dicit. possibile est q̃ aliq̃s cõmittat infinita venialia ꝛc. Ad hoc rñdet Hibernic⁹ q̃ nõ ẽ possibile sed adã hoc reprobat diffuse. Tñ hic dico ꝓmo distinguẽdo q̃ hoc põt dupl̃r intelligi. Uno mõ q̃ possit ꝓmittere infinita pcta discreta/ ꝛ distincta ꝑz se q̃ nõ sũt ptes alicui⁹. vni⁹ et sic nego hoc eẽ naturaliter possibile. Alio mõ infinita ptialia vni⁹ sicut si aliq̃s ꝑ aliqd̃ tꝑus cõtinue

intenderet actū suū malū. ⁊ tūc qz licet infinitis partibus illius actus debeātur infinite partes pene: nō tamen infinite equales sicut nec in illo actu sunt infinite
D ptes equales. ¶ Scdo dico ad ꝓfirmationē ꝙ ad hoc ꝙ iste sit ex omissione p̄cepti reus illius pene. oportet ꝙ de q̄libet parte ꝓportionali illius tēporis ipse sciat/ vl̄ scire possit distincte quā ta ipa est. cū quantitas tpis hic ꝯcludatur in p̄cepto. Aliter non scienter obmitteret. ⁊ p ꝯns non esset reus pene. sed hoc non est naturaliter possibile vt quālibet partē illius tēporis sic distincte cognoscat. sz est dare minimā partē distincte pceptibilē ab eo. vl̄ maximā nō p̄ceptibilē ⁊ cū partes pceptibiles nō sint infinite in aliqua parte tēporis iste sic ꝯtinuās nō poterit cēseri reus infinitarū penaꝝ. Et sic preceptū illud de lege ordinata nō est dabile a deo/ nec rationabile. nec casus admittendus Tertio dico ꝙ casus forte de potentia absoluta esset possibilis. sed tūc nō est ad ꝓpositū. qz nec est absolute ipossibile charitatē minui p venialia/ ⁊ totaliter tolli.
E ¶ Quarto dico ꝙ sicut dictū est de tēpore ita potest dici de pena. scilz ꝙ ad hoc ꝙ iste omissiones obligent oportet ꝙ iste cognoscat penā impositam fore eternā. ⁊ p ꝯns ꝙ priuabit perpetuo gloria. Ex quo sequit ꝙ si iste ꝯtinuet actū scienter et libere ipse preelegit actū illum cōtinuare saltē interptatiue q̄ esse particeps glorie eterne: et p ꝯns ꝯtēnit: ⁊ peccat mortaliter. ⁊ sic ꝯcesso casu de lege ordinata adhuc nō habetur ꝙ p venialia ⁊c. ¶ Ad tertiā vno modo potest dici ꝙ precise ꝓpter peccatū veniale nō min⁹ diligit quis a deo: nec oppositū probatur ex hoc ꝙ tēporaliter punit. Vult em̄ ipsum purgari vt ipse premiū accipiat. ¶ Alio modo ⁊ melio⁹ potest dici p̄m Sanden. 5. quolibe. q. 23. ꝙ amor dei non dicit maior/ vel minor in se. sed scūm effect⁹ suos: effect⁹ autem est dupler sz eternus/ ⁊ tēporalis. q̄tum ergo ad effectū eternū qui est gloria nō minus diligit peccantē veniale q̄ non peccantē. nec etiā q̄tuz ad gratiam p quā venitur ad gloriam q̄tum autē ad effectū aliquem tēporalē minus eū diligit. quia ei penā tēporalē infligit/ ⁊ tēporaliter differt ei dare bonū eternū. Etiā q̄tum ad illā bonitatē q̄ acceptatur ad gloriā non est min⁹ bonus et de illa loquitur Augustin⁹ ⁊c. ¶ Ad quartam dico ꝙ non omne peccatū semp adimit de bono qđ infuit/ aliqđ eius corrūpendo. sed pro tanto dicit adimere qz potentiā reddit min⁹ dispositā/ ⁊ potentem ad bonū. vl̄ qz si sit habitus bonus acquisit⁹ in potentia illum reprimit: et sic peccatū veniale potest adimere de iustitia/ vel virtute morali ⁊ acquisita. non tamen de theologica et infusa. vl̄ adimit de bono qđ natuz est inesse. sicut est bon⁹ act⁹ oppositus vl̄ aliquis gradus eius. nam vt dictū est nō sinit elicere tam intensum ⁊ feruidū actum charitatis. Et licet nō possit forte tollere totū feruorē: qz nūq̄ ille tollit quin sic peccans velit facere ⁊ dimittere quecunq̄ de necessitate salutis sunt fienda

F Ad tertiū solutio.

2. solutio

G Ad q̄rtuz

vel obmittenda ꝓpter qõ nõ diminuit/ vł saltẽ nõ totaliter tollit feruorẽ circa opera p̃ceptoꝝ aliter peccaret mortaliter. tamẽ bene tollit totũ feruorẽ acquisitum p actus directe cõtrarios illis venialib⁹ sicut supra dictũ est. Et hec de tertio articulo.

A Ad p̃muz principale ¶ Tũc ad rationes p̃incipales questionis. Ad primã ptz quid dicendũ de antecedẽte. tamen ad ꝓbationẽ dico q⁹ de⁹ multa facit p plura q̃ posset facere p pauciora. nec hoc est frustra. Alia autẽ nõ est causa querẽdi nisi volũtas sua. qz eoipso q⁹ sic vult quemẽter fit/ et nõ frustra: secus autẽ est in causis naturalib⁹ z in causis volũtarijs creatis. Ad alias rationes. ¶ Ad scdam et tertiã rationes ptz q⁹ ꝓcludũt vnũ ex scdo z tertio articulo. Ad rationem post oppositũ patz q⁹ magister in hac parte nõ est tenẽdus. zc. Et hec de ista questione.

¶ Questio decima in qua tractatur materia equalitatis personaꝝ in diuinis.

B q̃stio. 10. Utrũ ꝑsone diuine sint oib⁹ modis eq̃les iter se argr̃ ꝓmo

CIrca distinctionẽ decimã nonã z aliq̃s sequẽtes in quib⁹ magister agit de ꝑsonarum diuinaꝝ equalitate quero ¶ Utrũ ꝑsone diuine sint oibus modis equales iter se. Arguit̃ primo q⁹ nõ: qz ꝑsone diuine nõ sunt equales sibijnuicem scdm magnitudinẽ. igr̃. zc. ꝓna est clara: z antecedẽs ꝓbatur. qz magnitudo ꝑsone nullo modo distinguitur ab essentia. sed ꝑsone diuine nõ sunt equales scdm essentiã nã inter eas ẽ oimoda identitas scdm essentiã z p ꝓna nullo modo equalitas. cũ equalitas sit distinctoꝝ. ergo scdm magnitudinẽ nõ sunt equales sed idẽ. Cõfirmatur. qz nõ sunt simules scdz qualitatẽ: ergo nec equales scdm magnitudinem. añs ptz. z ꝓna tenet. qz sicut similitudo est species qualitat̃: sic magnitudo quantitatis. zc. ¶ Secũdo argr̃ sic: qz ꝑsone diuine nõ sunt in seinuicẽ p circũicessionẽ. igit̃ nec sunt equales scdm ꝑfectionẽ: ꝓna tenet p magistrũ in hac. 19. dist. qui est opposito ꝓntis infert oppositum añtis. Et añs ꝓbatur qz si pat̃ esset in filio: tũc paternitas essz in filio ꝓna tenet: qz in quocũq⁹ est pater in eodẽ est paternitas cũ sint oibus modis idẽ: sed falsitas ꝓntis patet: qz in quocũq⁹ est paternitas illud est p̃: z sic fili⁹ esset p̃. Cõfirmat̃: qz bene sequit̃. a. est i. b. z. b. ẽ i. c. ꝯ. a. ẽ i. c. z p ꝓns eodẽ modo sequit̃ pater est in filio z fili⁹ est in patre ergo pater est in patre. Prima ꝓna videt̃ vbiq⁹ bona: z secũda est oino similis/ z tamen ptz falsitas ꝓntis. igit̃. zc. ¶ Tertio arguitur q⁹ ꝑsone diuine nõ sunt equales scdm potentiã sicut secundũ ꝓductiuitatẽ. igr̃. zc. ꝓna est clara: z añs ꝓbatur: qz non minoris potẽtia est ꝓducere diuinã ꝑsonã ℭ creaturã: sed si vna ꝑsona posset ꝓducere creaturã z nõ alia/ nõ esset equales scdm potẽtiã. igr̃ multo magis cũ vna possit ꝓducere diuinam ꝑsonã z alia nõ põt eã ꝓducere sequit̃. zc. Cõfirmat̃. qz illa ꝑsona q̃ nõ est oipotẽs nõ est eq̃lis ꝑsone oipotenti scdm potentiã: sz fili⁹ nõ est oipotens: ergo. zc. assumptũ patz qz sequit̃ fili⁹ est

1. argr̃.

2. argr̃.

3. argr̃.

nullipotēs: ergo nō habet potentiā generandi & eodē modo sequit affirmatiue filius est oipotēs: & potentiā hz generādi: qz vtrobiqz sit distributio p eisdē: sed ꝓns est hereticū: igr et añs ꝛc. ¶ In oppositū arguit magistrū in hac distinctiōe/ꝛ duab⁹ sequētib⁹: et p symbolū. Equalr pater. ꝛc. ¶ In ista qstione erūt tres articuli breues iuxta materiā triū argumētoꝝ. ¶ Primus vtrū psone diuine sint eqles sibi inicē ſm essentiā siue magnitudinē. Secūs vtrū psone diuine sint in seinicē p mutuā circūincessionē. Tertius vtrū psone diuine sint equales sibiinicē ſm potētiā seu ꝓductiuitatē. ¶ Quātū igit ad primū notandū est ꝑmo qꝛ tot modis dr eqle ꝛ ineqle qt modis dr magnū ꝛ magnitudo. Hoc aūt dr qdruplicit. ꝑmo mō dr qlz res alteri eqlis vl ineqlis qz qlz est alta pfectior/ vl ipfecti ꝛ dr eqlis qz eque pfecta. Secō mō dr vn⁹ nūer⁹ eqlis alteri qz tot sūt vnitates i vno qt sūt i alio. Et differt a ꝑmo mō. qz tres hoies sūt eqles trib⁹ asinis numero nō tñ pfectiōe. Tertio mō dr albedo eque intēsa equalis alteri eque intēse qꝝuis vna sit in maiori subiecto qꝝ alia et ꝑ ꝑns inequalis ſcdm extensionē. Quarto modo dicit vnū extēsuz equale alteri extēso. Et in oib⁹ illis modis equalitas vl inequalitas nō est aliqua res relatiua distincta a re absoluta vl rebus absolutis vt hic suppono. Secundo est notandū qꝛ magnitudo vl magnum quadrupliciter potest capi. Uno modo large et sic idem est qō pfectio/ vl pfectū et sic loquitur Augu. 6. de trin.

In oppositum.

Decisio qstionis.

Primus articulus

qꝛ in his que non mole magna sunt idē est melꝰ qō maius esse. Et isto modo qlibet res est magna vel magnitudo quedā. Secūdo modo accipitur minꝰ large ꝑ omni ꝓtinente plura siue sit vnū per se siue congregatiōe et sic dicit Augu. qꝛ aia est maior seipsa quando recipit virtutes. Et isto modo numerꝰ dicit magnus: et vnus maior alio: et vnꝰ exercitꝰ maior alio. Tertio modo accipit stricte pro aliquo continēte plura eiusdē rationis facientia per se vnū/ siue illa distinguātur loco et situ/ siue nō. Et sic albedo intēsa est magna ꝛ maior albedie remissa. Quarto modo accipit magis stricte ꝑ aliquo cōtinēte plura eiusdē rationis facientia per se vnum loco et situ distincta. Et sic magnitudo dicitur quātitas ꝛ ponitur predicamentū ab aliis distinctum. Et isto modo loquitur Aug. quādo dicit qꝛ deꝰ est sine qualitate bonus ꝛ sine quātitate magnus. ꝛc. ¶ Tertio notandum qꝛ differētia est inter modos magnitudinis et modos equalitatis: qꝛ modi magnitudinis ordinātur scdm superius et inferius/ vel per se/ vl per accidens: qꝛ omne qō est magnuz quarto modo est magnuz trib⁹ primis et nō ecōuerso: et omne qō est magnum tertio modo est magnū duob⁹ primis modis et nō ecōuerso. ꝛc. Sed modi equalitatis nō sic ordinātur. qꝛ aliq possunt esse equalia quarto modo. licz nō aliis modis nec eoꝝ aliquo. ꝛc. sicut albedo et aliq substātia sunt equales quarto modo. et tamen nullo alioꝝ modoꝝ sunt equales vt ꝓz. ꝛc. His

premissis pono qnattuor ppoſi
A tiones. ¶ Prima eſt q̄ pſone di
uine ſunt equales ſibiꝫpſi iuicē
ſecundū magnitudinem primo
modo accipiēdo magnitudinē
et equalitatē/ ⁊ nullo alioꝝ mo
dorum. Prima pars ptz: qr oīs
res comparata alteri vl̄ eſt illa
pfectior/ vel impfectior/ vl̄ eque
ſed nulla pſona diuina eſt alia
pfectior/ vl̄ ipfectior: ergo eque
pfecta: ⁊ per ꝓñs eque magna/
et equalis ſecundū magnitudi
nē primo modo. Secunda pars
ptz. qr nulla magnitudo reperi
tur in pſonis aliquo illoꝝ trium
B modoꝝ. ¶ Secūda ppoſitio eſt
q̄ pſone diuine ſunt equales ſi
biꝫmicē ſecundū eſſentiaz ſiue
ꝓpter eſſentie vnitatē. ptz quia
ſecundū ſanctos magnitudo in
diuinis eſt quid mere abſolutū
ſicut ſapiētia ⁊ eſſentia: nec pl⁹
diſtinguit magnitudo ab eſſen
tia q̄ eſſentia ab eſſentia: et ſic
vſi ſunt ſancti contra hereticos
ne concederēt tres pſonas eſſe
tres magnitudines: vl̄ tres ma
gnos/ et per ꝓñs tres perſone
ſunt equales ſecundū eſſentiā
id eſt per vnā eſſentiā exiſtentē
in eis. Unde ſequitur q̄ iſto mo
do loquēdo paternitas non eſt
formaliter magnitudo ſicut nō
eſt formaliter eſſentia. ⁊c. Scō
ſequitur q̄ paternitas ex ſe nō
eſt formaliter equalis filiationi
nec inequalis ei: ſed tantū ꝓpt
idētitatē eſſentie que eſt eadem
in vtraq̄: et ſic ſicut dico de re-
latione/ vl̄ proprietate relatiua
C poteſt dici de pſona. ⁊c. ¶ Ter-
tia propoſitio eſt q̄ accipiendo
magnitudinē pro omni realita-
te poſitiua et entitate reali/ per
ſone diuine ſunt equales ſcōm
magnitudinez relatiuā: qr iſto
modo loquendo relatio in ſe ſi-
cut paternitas eſt quedā entita-
tas: et per ꝓñs quedā magnitu
do: qr in ſe eſt quedā res perfe
cta: imo pfectior omi creatura:
⁊ in ſe eſt res cui repugnat oīs
impfectio: et p ꝓñs vna relatio
eſt alteri in ſe equalis: vl̄ ineq̄-
lis ſcōm magnitudinē: et certū
eſt q̄ nō eſt inequalis: qr eque
pfecta eſt vna relatio ſicut alia.
ergo eſt ſibi equalis ex ſe: ⁊ per
ꝓñs vna pſona eſt alteri equa-
lis ſcōm magnitudinē relatiuā
ſicut eſt ſibi equalis ſm magni
tudinē abſolutā. ¶ Quarta p-
poſitio eſt q̄ qualitas/ ſimilitu- D
do/ et idētitas nullā diſtinctio-
nem importāt in diuis niſi tm̄
diſtinctionē pſonaꝝ. nec equa-
litas eſt aliquid reale in pſonis
aliquo modo diſtinctū/ vl̄ ſcōm
rationē/ vl̄ ex natura rei a ſimi-
litudine: ſed ſimilitudo ⁊ equa
litas ipōrtant diuinas pſonas
habētes eandē eſſentiā nūero
ꝓpter quā dicūtur eq̄les ⁊ ſimi
les: ⁊ tamē nō ſunt noīa ſinoni-
ma: nō ꝓpt diſtinctionē in deo:
ſed ꝓpt diſtictionē in creatura
cui ſūt aliquo mō cōmunia. ⁊c.
Ex hiis ſequitur primo q̄ acci-
piendo magnitudinē ꝑ aliquo
abſoluto ſicut vna pſona nō eſt
aliqua magnitudo q̄ nō ſit alia
ſic accipiēdo magnitudinē pro
q̄cūq̄ re poſitiua vna pſona eſt
aliq̄ magnitudo q̄ nō eſt alia. ſ.
magnitudo relatiua: tm̄ vna p-
ſona vtroq̄ mō eſt eq̄lis ſicut a-
lia: nec diſtictio magnitudinuz
repugnat equalitati. Secundo
ſequitur q̄ ſicut equalitas pſo
narum nō eſt ſecundū magnitu
dinē que eſt ſpecies quātitatis

facientis predicamentū distinctum ab alijs. sic sim litudo iparum non ē species qualitatis: nec talis equalitas magnitudo vel similitudo vt attribuitur do reponitur sub aliquo pdicamēto. Et ex eis patz ad primū ante
E 2. articl⁹. oppositū ꝛc. ¶ Quantum ad secundum articulum respōdeo q̄ ꝓclusio affirmatiua est certa ex fide Joh. 14. dicit xp̄s. Ego i patre et pater in me est. sz quomodo vna psona sit in alia et econuerso difficile ē videre. Jdeo ad huius intelligentiā distinguendum ē q̄ triplex potest imaginari inexistentia: quedā est per cōtinentiā: altera ē per presentiā ꝛ cuiuscunq̄ distātie carentiā. alia ē per p̄sentiā intimā/ et consubstātialitatem idēticā. Exemplum primi. sicut aliquid est in loco. Exemplū secūdi sicut angelus est in loco: ꝛ si angelus eēt in aliquo corpore omni loco destructo tunc enim non esset i illo nisi per p̄ntiā. Exemplum tertij: sicut vna psona diuina est in alia quia ē sibi intime presens/ ꝛ consubstātialis eidē. et hoc vocatur esse in/per circumincessionem. q̄ autem sic possit dici vna persona esse in alia per circumincessionem pōt ostendi p̄cipaliter auctoritate scripture ¶ Secundo aliq̄liter ratione. quia nō pl⁹ repugnat vni psone i eē alia/ et econuerso q̄ repugnet toti eē in suis partibus et econuerso. sed ꝫm phm. 4. Phisicoꝝ. totū ē in suis partibus/ et ecōuerso ptes sūt in toto ꝛc. Ex istis patet descriptio inexistētie per circūincessionez. Nā illud dicitur sic inexistens alicui quod est ab eo realiter distinctum: sibi itime p̄sens ꝛ ei cōsubstantiale. ꝛ sic tā eēntia q̄ persona importātur p hoc nomē inexistēs vt hic sumitur: ꝛ sic vtraq̄ est aliquomodo huius inexistētie ratio ꝛ ē. scēm hoc possunt poni quattuor p̄opositiones. ¶ Prima ē q̄ vna persona est in alia et econuerso. pz. quia hoc nō est aliud q̄ vnā p̄sonam eē alteri presentem ꝛ cōsubstantialem. ¶ Secunda ē q̄ psona non est in eēntia nec econuerso. ptz. quia eēntia non distinguitur realiter a psona nec ecōuerso ꝛc. ¶ Tertia est q̄ relatio non est i essentia nec econuerso. patet sicut p̄cedens. tamen sanctivtuntur quandoq̄ oppositis locutionibus non ꝓpter et scēm ꝓstructionem transitiuam sed i transitiuam (id est persona ē essētia: et relatio est eēntia et ecōuerso) ¶ Quarta est q̄ paternitas nō est in patre nec ecōuerso sed est in filio et ecōuerso. patet quia paternitas est oibus modis eadem patri vt dictum fuit supra. saltem non est realiter distincta quare ꝛc. Ex his patz quod hec ꝓsequentia nō est vniuersaliter bōa. a. ē in. b. ꝛ b. est i c. ergo. a. est in. c. sicut non sequitur partes sunt in toto/ et totuz in partibus. ergo ptes sūt i partibus. et sic apparet ad secūdū ante oppositum ꝛc. ¶ Quātum
F ad tertiū articulum videēda sunt
3. articul⁹ tria. ¶ Primo videēdum est quis sit sensus et intellectus tituli q̄stionis ¶ Secūdo respondēduz est ad formam tituli questionis ¶ Tertio videēdum est que fuit intentio Augustini circa materiam q̄stionis. Circa primū p̄ctum sciendum ē q̄ non debet eē itellectus q̄stionis (supponēdo

potentiã eẽ aliquid reale in deo distinctum quocũqz mõ a diuĩa essentia et personis diuinis/ vl̃ fm rẽ/ vel fm rationẽ) q̃rere an fm illud dicãtur persone equales. quia sic intelligẽdo nec potentia/ nec equalitas ẽ aliquid in deo absolutũ/ vel respectiuuz sicut quidam imaginãtur. imo ꝓprie loquẽdo equalitatem potentie/ vel potentiam esse in deo non debet aliter intelligi q̃z cõcretum equalitatis ⁊ potẽtieve rẽdicari de deo/ ⁊ diuinis personis. vt hec sit simpl̃r vera persone sunt equales. persone sunt eque potentes. ⁊ ita intelligunt sancti quando dicunt potentiã/ eternitatem ⁊c̃. esse in deo. Sed debet eẽ intellectus q̃stiõis (supponendo qꝓsone diuine possũt in aliquem actum vel terminũ) querere vtrum possint in eadẽ/ vel inequalia: et hoc vel fm numerum/ vl̃ fm perfectionẽ. Ita q̃ aliquando dicunt̃ aliqua fm potentiã equalia. et tamẽ nulla est equalitas nisi inter effectus illorum. ¶ Circa primũ punctũ dicit Ockam q̃ in ista questiõe fm q̃ eam tractant doctores ẽ magz difficultas vocalis q̃z realis. Unde qui dicũt q̃ potentia de q̃ est hic questio est commũe ad potentiam generandi spirãdi/ ⁊ creandi ita q̃ potentia sit idez quod potentia productiua siue ad intra/ siue ad extra hẽnt dicere ꝯsequenter q̃ pater et filius non sunt equales fm potẽtiã extẽsiue. q̃a dicere patrẽ ⁊ filiũ eẽ eq̃les isto mõ non ẽ aliud q̃z dicere q̃ quascũqz res ꝓducibiles quas ꝑt producere pater põt ꝓducere filius. vel si pater potest ꝓducere aliquod ꝓducibile quod non potest filius eodem mo filius põt ꝓducere aliquod ꝓducibile quod nõ potest pater. quoꝝ vtrũqz ẽ falsum. q̃a filius nõ põt ꝓducere oĩmẽ rez ꝓducibilẽ a patre. nec põt aliq̃d ꝓducere quod nõ sit ꝓducibile a patre. Et eodẽ modo ꝓportionabiliter dicẽduz ẽ de filio ⁊ spiritu sancto ¶ Ex quo sequitur q̃ si oĩpotens includat potentiaz quãlibet ꝓductiuam taz ad intra q̃z ad extra/ nec filius/ nec spiritus sanctus ẽ oĩpotens quia aliter sequitur q̃ quilibet ĩporum posset ꝓducere quodlibet ꝓducibile q̃ est manifeste hereticũ. Unde sequitur cõtra Tho. q. de potentia. q. et ar. 5. q̃ falsa ẽ opinio que dicit q̃ potẽtia generãdi ptinet ad oĩpotẽtiã patris et non ad oĩpotentiã filij. Et ratio est. qz cũ dicit̃ oĩpotẽtia i hoc termino intelligit̃ signũ distributiuum cũ distribuibili. ⁊ tũc q̃ro aut fit distributõ ꝑ potẽtia. an ꝑ obiecto potẽtie. ⁊ siue sic/ siue sic quicquid sibi addat̃ ꝑ eisdez fit distributio: et ꝑ ꝯns pro eisdem fit distributio quãdo dicitur oĩpotẽtia patris/ et q̃n dicitur oĩpotentia filij. ⁊ sic potẽtia generandi/ vel pertinet ad oĩpotentiã vtriusq̃/ vel nullius q̃re ⁊c̃. Illi vero qui dicũt q̃ potentia i ꝓposito accipitur precise ꝑ potẽtia effectiua/ vl̃ causatiua q̃ ẽ solum respectu factibiliũ ad extra. habent dicere q̃ tres ꝑsone sunt equales fm potentiam. q̃a quicquid tale ẽ factibile ab vna ꝑsõa ẽt ẽ factibl̃e ab alia. ⁊ ita ꝑfecte ab vna ꝑsõa sic̃ ab alia. Ꝯ respondeo ad formam questionis. quia loquẽdũ ẽ sicut doctores/ ⁊ sancti ⁊ ipi intelligũt illã

Opinio ockam.

Opinio doctoꝝ.

equalitatem solum penes obiecta factibilia ad extra. ⁊ quicqd est factibile ab vna persona ⁊ a qualibet alia. ppter hoc simpliciter et absolute ꝓsiderandum est personas diuinas esse equales ſm potētiam. Ratio autē q̄re sancti sic vtebantur fuit ista quia ipi loquebātur ꝓtra hereticos volentes filium non eē omnipotentem/ sed eē impotentiorem patre: ⁊ impfectiorē patre/ et minorem. ideo sancti omnem potētiā que necessario cōuenit cuilibet pfectissimo cuilibet psone attribuebant. Unde quia potentia generandi / vel spirandi non ꝓuenit cuilibet pfectissimo sic/ quin aliquis possit esse perfectissimus q̄ nō possit generare/ vl̄ spirare. ideo talē potentiam nō ꝓprehendebāt sub potentia/ vl̄ impotentia quādo dicebant psonas equales ſz potētiam ⁊ quālibet eē omnipotētem. Quod ptz p magistrum in littera vbi dicit. Sciēdum est q̄ non eē omnipotentior pater filio nec filius et pater spiritui sancto. nec maiorē potētiam habēt duo vel tres q̄ singul⁹ eorū. Et multa similia ponit. ¶ Ex quo patet q̄ sancti asserētes in psonis diuinis omnipotētiam/ seu equalitatē ſm potētiam loquūt ꝓtra hereticos dicentes patrez eē potentiorem/ ⁊ pfectiorem filio quasi aliquid possit ad extra pater quod nō possit filius. Et hoc apparet p Augustinum li. 3. cōtra maximum ⁊ allegat i littera vbi dicit. Sz forte dices tu hertice eoipso pat est maior filio. quia de nullo genitus genuit tamen equalem. Ad quod cito respondebo/ imo ideo nō est pat maior filio. qz equalem sibi genuit. Originis em̄ est questio ista quis de quo sit equalis/ aut qualis/ aut quātus sit. Ualt dicere. q̄ quādo querit̄ an pat sit equalis filio non est questio de origine/ an filius sit a patre. sed questio est qualis: ⁊ quātus sit filius. hoc ē an sit tta pfectus et ita omnia alia potens sicut pater. quia penes talia attenditur eq̄litas et nō penes hoc q̄ vn⁹ sit ab alio. Ideo dicit Augustinus; nec cum dicitur filius a patre genitus ostenditur inequalitas substantie sed ordo nature ⁊c̄. ¶ Ex quo vlterius ptz q̄ questio principalis est de equalitate ⁊ inequalitate ſm potentiaz. ex qua sequitur equalitas: vel ineq̄litas ſm perfectionez/ et substantiā. Ideo dicit magister non ſm hoc q̄ pater genuit/ et filius genit⁹ est/ et spūssanct⁹ ab vtroq; ꝓcedit equalitas/ vel inequalitas ibi erisit. quia non ſm hoc aliqua persona alteri equalis vel inequalis dicit. Et sic ptz respōsio questiōis ⁊c̄. ¶ Circa tertium punctuz sciendum est q̄ beatus Augustinus libro 3. contra maximuz probat equalitatem filij ad patrem primo p auctoritatez. Johānis. 16. Omnia que habet pat mea sūt. sed omnipotentiam hz pater. ergo omnipotentiā habet filius. ¶ Secundo per rationez. Quia si pater non genuit filiū sibi eq̄lez. aut hoc fuit: qz nouit: aut qz nō potuit: si primū vel: ⁊ fuit inuidus. si sc̄m: ergo ipotēs fuit: quorum vtrūq; ē falsum. ¶ Tertio p similitudinē: qz p̄ carnal⁹ si posset generaret filium equalem sibi: ergo multomagis pat

eternus si potest generat filiuz equalem sibi: sed hominẽ nõ generare filiũ sibi equalẽ arguit i perfectionẽ et impotẽtiã i eodẽ. ergo deũ patrem non posse generare filiũ equalez sibi arguit idẽ ꝛc. Iste ratões partim tenẽt per auctoritatem ꝛ ptim per ꝓpositiones naturaliter notas.

A ¶ Prima enim simpliciter fundatur in auctoritate que sic est intelligenda. ꝙ oia que habet pater (que non habere ponit impfectionem in filio) habet filius. Et ideo qz non habere oim potẽtiam de qua loquitur Augu. arguit filiũ esse minorẽ patre et minus pfectum: ideo dicit eẽ filium equalem patri in omnipotentia. qua non posita in aliquo ponitur illud non eẽ perfectissimũ. Unde sicut ptz bene ꝙ sideranti verba Augustini ipse non intendit aliud probare de filio nisi cuius carentia non potest esse sine impfectiõe et ideo qz carentia/ vel nõ potentia generandi/ vel non posse gñare non ponit in carente/ vel non habente impfectionem: non ꝙcluditur ex illa auctoritate potentia generandi in filio.

B ¶ Scõa ratio ꝛ tertia fundant in auctoritate quã cõcessit Maximus. (s. ꝙ deus pat genuit filiũ naturalem) et i quadam ꝓpositione naturaliter nota. s. ꝙ nunqz tanta pfectio repugnat formaliter filio naturali quãta est in eius patre naturali: sz ꝙ aliquando filius naturalis ẽ imperfectior patre. vel est ex impotẽtia patris: quia non põt statim deducere filiũ ad equalem pfectionem quã habet: vl ẽ ex nolitione: qz nõ vult hẽre filiũ sibi equalem ipfectione ꝛc. Ex ultis arguit Augusti ꝙ ex quo etiaz ℔m aduersariũ pater genuit filium naturalem: ideo filio non repugnat formaliter tanta pfectõ quanta est in patre: et per cõsequens carentia tante pfectiõis non potest competere filio ex se. Igitur aliunde. et certum est ꝙ nõ: nisi a patre: ꝛ ex patre: non potest sibi cõpetere: nisi vl ꝓpt impotentiam patris: quia non fuit potens sibi dare pfectionẽ sibi non repugnantem ex natura: vl propter inuidiam patris: quia noluit habere filiũ sibi eqlem: cui non repugnat equalis perfectio ꝛc. ¶ Unde ex omnibus predictis: et ex processu et intentione Augustini possunt quattuor propositiones inferri. C

¶ Prima est ꝙ Augustinus/ et alij sancti solum loquuntur de equalitate secundum potentiã que ꝙsequit eqlitatẽ ℔z pfectõez ꝛ essentiaz. Et talis ẽ equalitas secundũ potentiã q̃ respicit factibilia ad extra: ꝛ ideo de tali potentia loquebantur et nõ de alia. Et ratio que ad hoc mouit eos qz de tali potentia ꝛ impotentia loquebantur heretici et phi contra quos sancti disputabant quare ꝛc. ¶ Secũda est ꝙ accipiendo potẽtiam sicut sãcti sic potentia generandi non ẽ potentia/ sicut ipsa non est potentia effectiua. Et si dicatur ꝙ ℔m Beatũ Augustinũ. si pater non posset generare filiuz sibi equalem non esset omnipotens. Igit posse generare est simpliciter posse. Dico ꝙ bene sequitur: si pater non potest generare filium ipse est impotens: sicut bene sequitur. pater non est deus ergo est impotens/ vel non est om

nipotens. sed ex hoc non sequit q̄ posse generare sit possevt hic
D sumitur. ¶ Tertia est q̄ accipiē do omnipotētiā sicut sancti/ sic omnipotens nō describitur sufficienter p̄ hoc q̄ potest quicq̄d non implicat contradictionē: q̄ generare nō includit contradictionem: similiter deū esse. ꝛc̄. et tamen ista non respicit omnipotentiā vt hic sumitur Similiter omnipotens non sufficiēter describitur per hoc q̄ potest p̄duc̄ere quicquid produci non implicat contradictionem: q̄ non conueniret filio/ nec spiritui sancto quorum vterq̄ est omnipotens. Sz describitur per hoc q̄ potest facere quicquid fieri nō implicat ꝯtradictionē: licet hec descriptio ab aliquibus impugnetur et male/ vt post videbit̄. Quarta est q̄ accipiendo omnipotētiā sicut sancti sic illud nomen omnipotentia est quoddā complexū equualēs vni signo distributiuo ꝛ suo distributo/ cum vno alio termino in recto. q̄ oīpotens. idem est q̄ potens facere omnia factibilia. ꝛ ly factibilia distribuitur ꝛ non potētia. Vñ si eēnt duo dij de vtroq̄ cōcederet̄ q̄ eēt omipotēs. ꝛ tñ neuter cōtineret oīpotentiā/ vl̄ oēm potentiā: nec per causalitatem: nec per equiualentiā p̄fectionalem. ¶ Expredictis patz
E ad tertium ante oppositum q̄ accipiēdo potentiā vt hic sumitur posse producere diuinā p̄sonam non est maioris/ nec minoris/ aut eq̄lis potētie sicut posse p̄ducere creaturā quia non est potentia siue posse efficere aliquid factibile. tamen tale posse bene infert maximā potentiam cōpetere illi q̄ hoc potest intelligere oīa et esse deum infert maximā potentiā cōpetere illi. Secūdo p̄z ad ꝯfirmationē q̄ licet bene sequat̄. filius est nullipotens: ergo non hz potentiā generādi. non tñ seq̄tur est omps. ergo hz potentiā generādi. prima em̄ ꝯña est bona. q̄ añs est impossibile. ꝛ non q̄ arguitur a superiori ad inferius. q̄ potētia generādi nō est inferius ad distributū in antecedēte. vt p̄z ex dictis. Et hec de tertio articulo ꝛ tota questione. ꝛc̄.

¶ Questio vndecima circa materiā scientie dei: ꝛ futurorum contingentium.

CIrca tricesi F māquintā distinctionē/ ꝛ quasdaz sequētes in q̄bus tractat̄ de dei scientia/ ꝛ cōtingentib⁹ futuroꝝ mo neo talē q̄stionē. ¶ Utrū cuz dei oīscia stet rei ꝯtigētia. ¶ Et arguit̄ p̄mo q̄ nō. q̄ de⁹ nō ē p̄sciē tia veroꝝ cōtingentiū. igit̄ q̄stio est falsa. ꝯña tenet. q̄ p̄a supponit q̄ deus sit omniscięs et per ꝯñs oīa futura cōtingentia prescięns. Sz añs p̄batur. quia de nulla re q̄ cōtingenter erit vere enūciatur q̄ hec res erit. Nam si talis enūciatio esset vera seq̄tur per legē cōtradictoriarū q̄ sua contradictoria esset falsa. sz hoc non est verū q̄ tale contingēs nō est plus determinatum ad esse q̄z ad nō eē. aliter nō eēt contingēs ad vtrūlibet. ꝛ p ꝯñs non est possibile vnā partē contradictionis verā esse determinate/ ꝛ aliā determinate falsaz. cū non sit potior ratio q̄ vna sit

Utrū cuz dei oī sciē tia stet rei ꝯtingē tia.

1. arguit.

vera ꝙz alia. Cõfirmatur ꝑ Aristotelẽ. 2. periarme. vbi determinat ꝙ nulla talis ẽ vera ⁊c. ¶ Secũdo arguit sit. de⁹ nõ est scientia oim cognoscibiliũ. Igit̃ questio falsa. ꝓña tenet. qz ipsa supponit oppositũ. sed añs ꝓbatur. qz deus nichil aliud a se intelligit/ vel cognoscit. Nã de⁹ a nullo põt aliquid pati cũ sit actus purus/ ⁊ nullius rei receptiu⁹. sed oñe qõ intelligit aliud a se patitur ab illo sicut ptz in oib⁹ inducendo. igitur ⁊c. Confirmatur ꝑ Aristotelẽ ⁊ cõmentatorẽ 12. methaph̃. vbi exꝑsse hoc determinãt ⁊c. ¶ Tertio arguit sic. qz cum dei omniscientia non stat contingẽtia futuroꝝ. igitur q̃stio falsa. ꝓña tenet: sz añs ꝓbatur. qz si deus scit aliquid fore cũ eius scientia sit necessaria/ et immutabilis illud necessario et immutabiliter erit: et per ꝓñs non est contingẽter futurũ. Confirmatur ꝑ Augustinũ. li. 6. sup Gen̄. ca. 24. Ubi dicit ꝙ illõ qõ deus ꝓscibat necessario futuꝝ erat. Et. 3. de li. arbi. ca. 4. vbi dicit ꝙ aliter fieri non põt ꝙz de⁹ prescinit: ⁊ ꝑ ꝓñs non stat deuz aliquid prescire/ ⁊ illud ꝓtingẽter euenire ⁊c. ¶ In oppositum est magr̃ in littera. ⁊ ad hoc est cõmunis doctrina catholica.

¶ In ista q̃stione erũt tres articuli iuxta materiã triũ argumẽtoꝝ. ¶ Primus est vtrũ deus sit prescictia veroꝝ cõtingentium. Scõs vtrũ de⁹ sit scientia oim cognoscibiliũ. Tertius vtrum cũ dei omniscictia stet ꝓtingentia futuroꝝ. ¶ Circa ꝓmũ articulũ videndũ erit. Utrũ aliqua ꝓpõ singularis de ineſſe cathegorica in materia de futuro cõtingenti advtrũlibet sit determinate vera. ⁊ ei⁹ ꝓtradictoria determinate falsa. qz hoc tãgit argumẽtũ. Et circa hoc ꝓmo recitabo Aristotelis opinionẽ. Secũdo declarabo verã respõsionẽ. Tertio mouebo triplicẽ dubitationẽ. Quantũ ad primũ sciẽdũ est ꝙ scõm aliquos magnos doctores scz Guillermũ/ Ockam/ et Gregoriũ opinio Aristotelis in ꝓrio ꝓtarmenias vbi tractat de enũciationib⁹ cõtradictoriis fuit/ ꝙ ly cuiuslibet ꝓtradictõis de ꝓsenti/ vel de ꝓterito vna pars sit determinate vera ⁊ alia determinate falsa. tñ non est sic de q̃buscũq; ꝓpõnib⁹ singularibus ꝓdictoriis. scz de illis de futuro ꝓtingẽti ad vtrũlibet: Uñ ꝙz ad hoc ipe intendit duas ꝓclusiones. ¶ Pria ẽ ꝙ nõ ois ꝓpõ singularis de futuro/ cathegorica/ de ieſſe/ ⁊ de simplici subiecto/ ⁊ predicato/ ⁊ copula ẽ vera vel falsa. ita ꝙ non cuiuslibet cõtradictõis de futuro hec pars determinate/ vel illa ẽ vera ⁊ sit̃r nec ista determinate/ vel illa est falsa. ¶ Scda est ꝙ licet neutra taliũ determinate ẽ vera. tñ ꝓpõ singular̃ negatiua de ꝑdicato copulato exꝑdicat̃ illaꝝ ambarũ non ẽ vera. Uerbi gra. ꝙz nec ista sit ✠a antixps erit. nec ista antixps nõ erit. ista nõ tñ est ✠a antixps nec erit: nec nõ erit. ¶ Uñ ꝙz Ockam i logica tractatu de ypotheticis. Aristoteles ꝓcessisset aliquã disiũctiuã esse veram ⁊ necessariã cui⁹ tñ nullaz partẽ ꝓcessisset eẽ veram. Exẽplũ de ista. antixps erit vel antixps non erit. Et ꝙ ista fuerit intentio Aristo. declarat Ockam circa librum periarmenias: ⁊ post

2. arguit

3. arguit.

In oppm

Decisio q̃stionis.

A 1. articls.

Opinio aristo.

B 1. ꝓclusio.

2. ꝓclusio

C

enim Gregorius in lectura sua sñtiarum. ¶ Aliqui aūt volentes Aristotelē excusare dicūt q̄ nō est verisimile ip̄m sic errasse cum hoc sit manifestū inconueniēs. sz voluit dicere non q̄ talis ꝓpositio non sit vera aut falsa. sed q̄ non est determinate v̄a: aut determinate falsa. intelligendo p ꝓpositionē determinate veraz/ vel determinate falsam necessario verā/vel necessario falsā ꝛc.

Excusat aristo. ab aliquib⁹.

¶ Sed Gregorius mirat quomō aliquis intelligēs putet Aristotelē illud non sensisse cū hoc manifeste appareat ī textu suo. nec sit textus aliqs per quē cōstare possit de oppositō ¶ Nec vt dicit mirandū est ip̄m sic errasse. tum q̄ accidit ip̄m in plurib⁹ aliis turpissime errasse. ꝛ in aliquib⁹ sibiipsi contradixisse. tum quia etiā Tullius magnus ille phs in hac materia sic erranit. vt negaret a deo oēm prescientiā futurorū: vt patebit. ¶ Uñ ipse habuit i hoc idem ꝓcedere qd̄ Aristoteles ꝓcessit: tñ etiam quidā doctor catholicus p̄dictā ꝓclusionē phi asserit esse verā/ ꝛ ostēdit in cōuenientia sequi ad eius oppositam. Ad cuius declarationem ꝓbat duas ꝓclusiones. Pria est q̄ talis ꝓpositio ē vera illa imutabiliter ꝛ ienitabiliter est vera. Scōa est q̄ ineuitabiliter ꝛ necessario seq̄tur q̄ tale futurum ponetur ineſſe. et p̄ consequens ex his seq̄tur q̄ nihil cōtingenter eueniet ꝛ ista deducit Gregorius. sz trāseo ꝛc. ¶ Nūc venio ad declarādum q̄d circa hunc articulū rñdendū sit scōm veritatem. Unde hic primo notandū est. q̄ contingēs adv trūlibet nō dicitur illud quod erit nec nō erit. nec illō quod nec erit nec non erit. sz dicitur illud qd̄ erit et potest non fore. vel quod non erit et potest fore: ita q̄ descriptio siue quid nois contingentis ad vtrūlibet sit possibile non necessariū vel potens esse/ et potēs non eē. ꝛ sic contingēs adv trūlibet est inferius ad possibile. vt ptz ꝛc. ¶ Secundo notādum q̄ aliquid eē futurū contingēs pōt dupliciter intelligi. Primo modo q̄ illud erit et pōt non fore. ꝛ sic nichil est futurum contingēs nisi qd̄ erit. Alio mō q̄ illud erit ꝛ potest nō fore/ vel non erit. ꝛ potest fore ꝛ sic aliq̄d est futurū contingēs quod non erit nec est futurū ꝛc. ¶ Tertio notandū q̄ aliquid est determinate verū potest dupliciter intelligi. Uno modo q̄ sit idez quod necessario verū. ꝛ sic clarū est q̄ vel nulla sunt contingentia/ vel questio est clara. Alio modo sumitur vt sit idē quod eē verum et non falsum ita q̄ ly determinate non sit ibi determinatio aliquo modo restringēs. sed bñ sequitur hec ꝓpositio est vera. ergo determinate vera. Et sic sumitur in ꝓposito. ¶ His p̄missis pono aliquas ꝓpositiones quas voco suppositiones. quia magis debent supponi q̄z possint ꝓbari. Prima est q̄ quelibet ꝓpositio singularis de futuro est determinate vera vel falsa. ita q̄ cuiuslibet talis contradictionis contigit vere dici hec pars ē vera et illa est falsa. q̄uis nos nescíamus determinare que illa⁹ sit vera/ ꝛ que falsa Patet quia hoc disiunctū vera vel falsa est ꝓpria passio ꝓpositiōis. igitur p̄dicatur de qualibet ꝓpositiōe

Gregorius ꝓbat p̄dictaz excusationē

Opinio doct. moderni.

quare. ꝛc. Secũdo ꝓz qꝛ bene sequitur. hec non est vera antixps erit. igitur antixps non erit. et antecedens est verũ per aduersariũ. igitur ꝯns est verum. Consequẽtia tenet. qꝛ ex opposito sequitur oppositum Et vltra seqtur. igitur hec est falsa antixps erit. per legẽ ꝯtradictoriarũ ꝛc. Tertio qꝛ aliter sequitur ꝙ eẽt aliqua ꝓpositio disiunctiua vera cui⁹ nulla pars esset vera: qđ videtur manifestũ impossibile. et ꝙ cõsequẽs aliq̃ copulatiua falsa cui⁹ nulla pars esset falsa quod etiã absurdũ est. qꝛ non videtur ratio quare talis magis esset vera ℔ falsa. ꝛc. ¶ Secũda ꝓpositio ẽ ꝙ si aliqua ꝓpositio enũciat aliquod possibile quod erit/fore. ipa est determiate ✗a. et si enũciat ipm non fore quod erit. ipsa est determinate falsa. Et ita potest dici de possibili nõ futuro. ꝓz qꝛ sicut ab eo ꝙ res est vel non est dicitur oratio de presenti vera vel falsa. sic ab eo ꝙ res erit vel non erit dr oratio de futuro vera vel falsa Tertia est ꝙ nulla propositio singularis de inesse affirmatiua/ vel negatiua de futuro contingẽti ad vtrũlibet ẽ necessaria/ aut ieutabiliter vera. patz. quia cuiuslibet talis contradictoria est possibilis. ergo nulla talis ẽ necessaria. antecedẽs ꝓz per quid nominus. Quarta est ꝙ nulla ꝓpositio vniuersalis/ vel particularis de inesse affirmatiua/ et de futuro contingenti ad vtrũlibet est necessaria. Patet qꝛ ista ẽ absolute possibilis. nullus futurũ contingẽs erit. ergo nulla talis propositio enuncians aliquod futurum fore est necessaria. ꝯña est clara et añs ꝓz: qꝛ solus deꝰ est necessarius ꝛc. ¶ Ex hoc seq̃ B tur primo ꝙ iste ꝓpositiones nõ sunt necessarie ome futurũ contingẽs ẽ futurũ: aliquod futurꝫ contingẽs est futurũ. Et hoc ꝓz ex illa ꝓpositiõe dũmodo tbi capiatur futurũ ꝓ aliqua entitate contingẽte futura. sed scõm ponentes complere significabilia vtraq; earũ est necessaria si subiecta stent ꝓ enunciationib⁹ cõplexis enũciationum de futuro tam affirmatiuarũ ℔ negatiuarũ. Secũdo sequit ꝙ iste ꝓpositiões sunt absolute possibiles nihil quod erit contingẽter erit contingẽter. aliquod quod erit non erit. capiẽdo subiecta taliũ ꝓ aliqua entitate q̃ ꝯtingenter erit. Ptz qꝛ si talia subiecta pñt ꝓ nullo supponere. vt ptz ex dictis. ꝗre. ꝛc. Similiter contradictorie taliũ non sunt necessarie. C ꝛc. ¶ Tertio sequitur ꝙ aliqua ꝓpositio particularis vel idefinita est vera. cuius quelibet singularis est falsa. Ptz de ista. alterũ ꝯtradictoriorꝫ contingẽtũ esse verũ est necessariũ. ℕã ipa est vera. ꝛc. Quarto seqtur ꝙ aliqua ꝓpositio vniuersalis est impossibilis cuius quelibet singularis est possibilis. Patet de ista vniuersali quodlibet istorꝫ est verum demonstratis duob⁹ contradictorijs cõtingẽtibus. Et similiter aliqua est necessaria cuius quelibet singularis est ꝯtingens. Patz de ista. oñe verũ cõtingens est verũ. Jtẽ similiter dicit Ockam in logica sua ꝙ aliqua vniuersalis est vera cuius q̃libet singularis est falsa. sicut hec. omne verum contingẽs esse verũ est necessariũ. ꝛc. Sed hoc

exemplum pōt calūniari qꝛ illa non est vniuersalis sed indiffinita vt pz ꝛc. posset tñ dari in ꝓpositiōibus in alia materia habentibus reflectionē sup se. sed de hoc transeo quia nō facit ad propositum. ꝛ c. ¶ Quinta ꝓpositio est ꝙ q̄libet talis singularis potest nunq̄ fuisse vera.

D

Patet. quia qȝcūq̄ per aliquaz hmōi ꝓpositionē enunciatur eē futurū potest non esse futurum ꝛ similiter quicquid per aliquā talem enunciatur non esse futurum potest esse futurū: ergo q̄lz talis potest nunq̄ fuisse vera. Añs patet. quia enunciatū ponitur esse futurū contingēs ad vtrūlibet. et ꝓña patet. quia de quolibet bene sequitur. hoc nō est futurum ergo hec non fuit vera. hoc est futurum. et añs est possibile. Igitur ꝛē

E

¶ Sexta ꝓpositio est. ꝙ quelibet talis singularis de futuro enuncians aliquid ꝓ ali quo tempore futuro potest esse successiue vera et falsa sic tamen ꝙ affirmatiua potest esse falsa. postq̄ fuit ṽa: non autē econtra. negatiua ṽa econtra potest esse vera postq̄ fuit falsa. sed non ecōtra. Uerbi gratia ista antichꝛistꝰ erit in. c. instāti futuro si antichꝛistꝰ erit in. c. est vera: sed postq̄ illud instans erit. erit falsa. quia illud postea nō erit. Et si sit falsa non pōt esse vera. qꝛ non potest esse vera nisi ante. c. ꝛ si ipsa in aliq̄ instanti ante. c. esset vera. sequitur ꝙ semper qñcūq̄ prius fuit fuit vera: vt patet ex secūda ꝛc. Et sic patet propositū de ꝓpōe affirmatiua. Secūda pars autē scz de negatiua sequitur ex pri-

F

ma. vt pz intuenti. ¶ Septia est ꝙ nulla talis ꝓpō affirmatiua vel negatiua pōt successiue esse vera ꝛ falsa. nec econtra falsa ꝛ postea vera ante illud instans ꝓ quo enunciat aliquid fore vt non fore. Ptz. quia si talis ponatur esse vera ante illud instans sequitur ꝙ nunq̄ ante fuit fl'a. et si ponat esse falsa sequitur ꝙ nunq̄ ante fuit vera. quare ꝛc.

¶ Octaua est. ꝙ si illa ꝓpositio dicatur immutabiliter ṽa q̄ nō potest esse vera ꝛ falsa successiue: ꝛ illa mutabiliter vera. de q̄ ꝓtingit dicere hec est falsa postq̄ prius fuit vera: ꝛ in eodē sensu dicatur aliqua immutabiliter falsa: tunc quelz talis affirmatiua vera est simpl'r loquēdo mutabiliter vera. ꝛ quelz negatiua est mutabl'r falsa. Sz affirmatiua falsa est immutabl'r falsa: ꝛ negatiua vera est etiam tūc immutabiliter vera. ptz ex septa ꝓpositione.

G

Nona est ꝙ nulla talis est mutabiliter vera vel falsa sz quelibet vera imutabiliter ṽa. et quelibet falsa imutabl'r fl'a. licet non simpl'r/ tamen ſm q̄d/ et cū determinatione. s. ante illō instans ꝓ quo enunciat. ita ꝙ ante illud instans nō est successiue vera et falsa. patet ex ꝓpositione septima.

H

¶ Decima ꝓpositio est ꝙ q̄libet talis affirmatiua vera pōt incipere esse fl'a. sed affirmatiua falsa nō pōt incipere eē vera et econtra est de negatiua. pz ex septa ꝓpositiōe ꝛc. In ꝓposito aūt dico ꝓpositionem incipere esse verā nō qꝛ ē vera et prius non fuit vera. sed quia prius fuit non vera / vel si fuisset. fuisz nō vera. aliter ꝓpō necessaria de nouo formata inciperet eē vera qđ nō est dicere

consuetũ. Undecima ppõ est q̃ nulla talis potest incipere esse vera vel falsa añ illud instans vel tps futurũ pro quo enuncia tur aliquid esse futurũ vel non esse futurũ. patet ex septima ꝓ positione. quia nulla talis põt ante illud instãs esse falsa post q̃ fuit nõ fl'a. vel esse vera post q̃ fuit non vera. Duodecia ꝓ positio est q̃ q̃libet talis añ illõ instans/ vel tps futurũ pro quo enũciat post q̃ fuit vera potest esse falsa ꝛ simil'r ecõtra. Pz. qr ista antixps erit/ prius fuit ✓a/ ꝛ nũc potest eẽ falsa. etiã añ illõ tps pro quo enũciat. igit post q̃ fuit vera põt esse fl'a ꝛc. nõ tñ dico. q̃ possit eẽ fl'a post q̃ fuit ✓a ꝛc. nã multũ refert sic vel sic dicere/ et preponere/ vel postponere ly post q̃ ꝛc. ¶ Ex predictꝫ
A sequũtur aliqua. Prio sequitur quod aliqua ꝓpõ ẽ ✓a/ ꝛ põt eẽ falsa. ꝛ tñ nõ põt illa cessare seu desinere esse ✓a/ nec incipere eẽ falsa. ꝛ simliter aliqua est falsa et potest esse vera et tñ non põt cessare eẽ falsa nec incipere esse vera. Exemplũ ꝓmi Antixps nõ saluabit. Exẽplũ scõi. Antixps saluabit. Prima est immutabil'r vera. ꝛ scõa imutabil'r fl'a. vt pz ex sexta. ꝛ tñ ✓a põt eẽ fl'a ꝛ fl'a põt esse vera vt patet quare ꝛc.
B ¶ Scõo sequit q̃ ista ꝟña nõ valet. hec ꝓpõ nunc nõ est vera/ et immediate post hoc põt fore ✓a ergo põt incipere esse vera. sil'r põt dici de desinere esse ✓a ꝛc. pz. qr añs est verũ demonstrata illa ꝓpõe antixps saluabitur. ꝛ ꝟñs est falsũ ꝛc. Et si dicat q̃ in añte includitur vtraqꝫ exponẽs ꝟñtis. ꝛ per ꝟñs ꝟña est bona sicut ista. hec nõ est ✓a nũc/ ꝛ immediate post hec erit ✓a. Igit incipit/ vel icipiet eẽ vera. Dico q̃ scõa ꝟña ẽ bona. qr añs ꝛ ꝟñs sũt mere de iesse ꝛ añs includit incõpossibilia. licet vtraqꝫ pars sit possibilis. Sz pria ꝟña nõ valet. et ratio. est. qr licet in añte includũtur exponẽtes ꝟñtis. quia tñ illud verbũ potest/ vel modꝰ possibile non ꝑcedit in añte nisi alteram illarũ exponentiũ: ꝛ in ꝟñte precedit illũ infinitiuũ incipere: et per ꝟñs equiualenter ꝑcedit vtraqꝫ exponẽtẽ ꝟñtis: ideo per añs non denotatur q̃ copulatiua de inesse ꝟposita ex illis exponẽtibus possit eẽ ✓a: sed soluz q̃ vna illarũ. s. ista hec erit ✓a: sz i ꝟñte denotat q̃ tota copulatiua possit esse ✓a: q̃re ꝛc. Sed bene sequitur. possibile est q̃ hec nunc nõ est vera: ꝛ immediate post hoc erit ✓a: ergo potest incipere eẽ vera: sic tñ q̃ añs sumatur in sensu ꝟposito: ꝛ denotet copulatiuã eẽ possibilem/ ꝛ tũc añs est fl'z ꝛc. Tertio C
sequitur q̃ alique sunt ꝓpõnes quarũ vtraqꝫ potest eẽ vera: et tñ nec simul/ nec successiue: seu vna post aliã. Patet de duabus contradictorijs ꝟtingentib⁹ sicut de duabus predictis ꝛc. Quarto sequitur q̃ aliq̃ sũt propositiones quarum vtrãqꝫ deus/ vel alius potest scire ꝛ tamẽ nec simul/ nec successiue: pz de duabus cõtradictorijs ꝑdictis. Quinto sequitur q̃ aliqua ꝓpõ ab eterno fuit vera/ vel fuisset vera si fuisset formata que ꝑt eẽ ꝛ ab eterno fuisse falsa: et tñ si esset falsa non aliter se haberet q̃ ab eterno se habuisset. pz ex predictis de ista. antichristus erit ꝛc. Sexto sequit q̃ aliqua ẽ

propositio q̃ nunc̃ fuit vera et tamẽ i potestate mea ẽ q̃ ipa sp fuerit vera/ vel fuisset vera si fuisset formata: ꝛ similiter ecõtra. patet. sit. a. aliquid de quo i potestate mea sit facere ipm euenire: ꝛ tamen nõ eueniet: tũc ista nunc̃ fuit vera. a. eueniet: ꝛ tñ in potestate mea est q̃ a. eueniet: ꝛ per ꝓñs quod hoc fuerit vera. a. eueniet ꝛc. Septimo sequitur q̃ aliqua est propositio de preterito vera que est ita contingens sicut quecũq̃ de futuro: patet de illa de preterito v̄a cuius veritas depẽdet ex futuro contingenti: sicut veritas ist⁹. antix̃s fuit futurus dependet ex veritate istius. antix̃us erit futurus. Et ista. hec propõ fuit vera demonstrata ista. antix̃s erit. licet eñ sit de p̃terito vera: tamen est contingens: q̃ eius veritas dependet ex ista: antix̃s erit: vt patet quia ex opposito sequitur oppositũ. Octauo sequitur q̃ illa cõmunis regula. omnis ꝓpositio de preterito vera est necessaria: et ois falsa est impossibilis. non est vniuersaliter vera. ꝓz ex dictis: tamen cõmuniter dr̃: q̃ ista regula est vniuersaliter vera: nisi vbi veritas vel falsitas talis ꝓpõnis dependet ex futuro ꝯtingenti. Sz hoc non est verum. vnde do alibi instantiam clarã: q̃ ista propositio de preterito. Adam fuit omnis homo: vel aliquid quod fuit omnis homo fuit a ial / aliquãdo fuit vera sez statim post q̃ fuit creatus / et ante q̃ eua esset: et tñ tunc nõ erat necessaria quia modo ẽ falsa. Sil̃r ista oẽ animal qđ fuit post diluuiuz fuit in archa noe aliq̃ fuit v̄a. sez statim post diluuiũ ꝛ ante q̃ fierent alia animalia ꝛc. ꝛ tamẽ tunc non erat necessaria: q̃ mõ est falsa. Constat aũt q̃ veritates taliũ non dependebant ex futuro contingenti: q̃ veritas vel falsitas alicuius ꝓpõnis d̃z dependere ex futuro contingẽti q̃n ex illa euident sequit aliqua ꝓpõ de futuro ꝯtingẽti: sicut sequitur antix̃us fuit futur⁹ ergo antix̃s erit. Non sic aũt est de illis vt satis patet intuenti: quare ꝓpositũ ꝛc. ¶ Ideo dico q̃ illa regula est vera de ꝓpõe de preterito que est simp̃r de re preterita: ꝛ non de re futura et in qua nec subiectuz nec p̃dicatum aut aliquis teri⁹ a parte subiecti vel p̃dicati posit⁹ est termin⁹ distribut⁹ qui possit supponere pro re futura ꝑ qua respectu copule talis ꝓpõnis nõ supponebat antea. Per primaz clausulam excluduntur ꝓpões quarũ v̄itas vel falsitas depẽdet ex futuro contingenti ꝛc. Per secundaz excludũtur instãtie predicte: vt ꝓz intuenti. Et ꝑ nunc non occurrit michi q̃ alibi possit dari instantia qui sẽp talis propositio si est vera sit necessaria/ et si est falsa sit impossibilis. Et hoc tenendo q̃ p̃teritum nõ potest nõ fuisse. et q̃ nõ preterituz nõ potest fuisse/ sicut cõmuniter tenetur ꝛc. Sed de hoc magis posteavidebitur. Ex his aũt satis patet rñsio ad istũ primũ articulũ ꝛc. Sed hic moueo tres dubitationes. ¶ Pria ẽ q̃n ꝯtigẽs dz dici ꝯtigẽs v̄l q̃n ẽ vel q̃n nõ ẽ. Et circa hoc ꝑmittaz aliquas suppositiões. Scõa ponã aliq̃s ꝓpões. Pria suppositio ẽ q̃ sicut supra tactũ est et

1. ꝯclusio.

secũdum sñiam philosophi. primo prioꝝ. hoc nomẽ contingẽs idem valet ꝙ hec oño possibile non necessariũ. ¶ Scda est ꝙ sicut aliquid dicitur posse esse et posse non esse: sicꝛ contingens esse et contingens nõ eẽ. ꝛ nõ solum qñ hoc verbũ est ꝑdicatur secundũ adiacens. sed etiaꝫ qñ predicatur tertiũ adiacens ꝯlecunqꝫ sit ꝑdicatũ ¶ Tertia ẽ ꝙ qñ dicitur cõtingẽs est indeterminatũ ad esse ꝛ nõ eẽ nõ debet intelligi de indeterminatiõe de ineẽ. ſ. ꝙ contingens nec sit nec nõ sit qꝛ hoc ẽ impossibile includens contradictionẽ. sed de indeterminatiõe de necessario negatiue. scilicet ꝙ nõ est necesse eẽ/nec necesse nõ eẽ. vel de indeterminatione de possibili affirmatiue: scz quia potest esse ꝛ ꝑt non eẽ. qui duo sensus equipolA lent. ¶ Ex his patet ꝗrta ꝙ tũc contingens est ꝯtingens quando potest eẽ et potest nõ eẽ. ideo ad videndũ vtrũ qñ res est sit cõtingens eẽ/ vel qñ non est videndum est vtrum qñ res est possit non eẽ. vel quando ipsa non est. ☞ Unde hic sciendũ est ꝙ hoc potest tripliciter intelligi Uno mõ ꝙ quando res est tunc sit in potentia. vt in futuro non sit. Alio modo ꝙ tunc sit in potentia. vt non sit etiã tunc. Et hoc dupl̃r. Uno modo sic ꝙ propositio enũcians ipsum non eẽ tunc potest eẽ vera in futuro. Alio modo sic ꝙ possit esse vera etiã ꝑ illo tũc Secundum hoc pono aliquas B propositiones. ¶ Prima est ꝙ primo modo aliquid quando ẽ potest non esse. patet. qꝛ certuꝫ est ꝙ aliquid nunc est quod nõ ẽ impossibile nõ eẽ. igit̃ aliquid nunc est quod potest non eẽ antecedens ꝑz qꝛ mlta sũt corruptibilia ꝛc. Ex hoc patet contra aliquos ꝙ licet ista sit vera aliquid simul potest esse et potest non esse. tamen hec non est ꝓcedenda. aliquid simul potest esse et nõ esse. Prima ꝑs ꝑz. qꝛ aliq̃d qñ est potest nõ eẽ ergo simṫ qñ est potest non eẽ. et per ꝓñs ꝛc. ¶ Scda pars ꝑz. qꝛ si ꝛc. signetur illud tunc sic. hoc simul põt esse et nõ esse. ergo hec est possibilis. hoc simul est et nõ est. ꝓñs tenet. qꝛ quelꝫ cathegorica singularis de possibili cuiꝰ subiectũ est nomen ꝓprij vel ꝓnomẽ demõstratiuũ precise si est vera in sensu diuiso est vera in sensu compolito ¶ Secundo sequitur ꝙ copulatiua ex partib⁹ de possibili non requirit ad eius veritatem vnam copulatiuam de inesse possibilẽ. ſz sufficit ꝙ vtraꝫ ꝑs diuisum sit possibil̃. ꝑz in materia ista. Itẽ in hoc exemplo. Sortes põt portare hũc lapidẽ. ꝛ Sortes põt portare illũ lapidẽ. demõstratis duob⁹ lapidib⁹ quoꝝ vterꝫ sit adequatꝰ virtute sortis ꝛc. et tñ nõ sequitur. ergo Sortes potest portare hunc lapidẽ et illum ꝛc. ¶ Scda propositio est ꝙ secũdo modo siue in sensu secundo aliquid qñ est potest non eẽ. patet qꝛ ꝑ solã preteritionem instãtis in quo ẽ ipsũ post non est in illo instanti. ꝛ sic siue illũ corrũpat siue ñ: tñ ista erit ꝛa illũ nõ ẽ in hoc instãti demõstrato illo in quo priꝰ fuit. Et sic ꝑz in hoc duplici sẽsu ꝙ dubitatio nõ hꝫ magnã difficultatem. Sed de tertio sensu ẽ difficultas de qua sunt opiniones contrarie. ¶ De hoc tamen sit C

tertia ꝓpositio. ꝙ tertio modo in sensu tertio. aliquid qñ est ꝑt nō esse. sic ꝙ ꝓpositio enūcians ipsum nō esse possit esse vera ꝑ illo tūc. Istā ꝓbat diffuse magr Gregoꝛ⁹ et tribus suppositionib⁹. Prima est ꝙ aliq̄ est causa libera: ⁊ ꝙ causa libera in hoc differt a naturali ꝙ positis oībus requisitis ad agenduz pōt agere/ ⁊ potest nō agere. nō sic causa naturalis. vt ꝓz. 9. meth. Secūda est ꝙ volūtas pōt voli tionē suā elicere in instāti. et si quis nō ꝯcedat istā suppositionē dicit ꝙ potest fozmari ratio de deo ⁊ aliqua creatura quaz deꝰ pōt in instanti libere ꝑducere. Sed quicq̄d sit de istis suppositiōib⁹ qz forte prima nō est oīnovera. ⁊ secūda est dubia. tñ ꝯclusio sua est tenēda. Et est ꝓbabilioꝛ (videre meo) q̄ꝫ sua oppositaꝫ ꝯcessa futuroꝝ ꝯtingentia. Et hanc habēt tenere quicūq; tenēt deū potuisse ꝑducere creaturā aliquā ab eterno: ⁊ quicūq; tenēt ꝙ āgelus potuit mereri in primo instāti sui esse Sed circa ꝓcessuz istū nolo hic insistere. qz de hac materia magis erit videdū qñ tractabit de libertate. ꝑ nūc autē suppono ꝙ volūtas ꝑ illo instāti quo hz actū liberū pōt illū nō habere. Ita ꝙ ꝑ illo tūc quo hz actū hec pōt esse vera pro eodē tūc ipsa nō habet actū q̄ꝫ nō sit possibile ꝙ vtraq; ꝯiuncti ⁊ simł sit vera, ⁊ sic libertas et ꝯtingētia nō solū est ad futura sed etiam
D ad pñtia. ⁊c. ¶ Quarta ꝓpositio ad maiorē declarationē ꝓdictoꝝ sit hec ꝙ aliq̄d esse in aliq̄ instāti/ ⁊ posse nō esse in illo instanti. sic ꝙ ꝓpositio enūcians illud nō esse possit esse vera in illo instāti pōt tripliciter intelligi. Uno modo ꝙ hoc sit possibile in sensu ꝯpositō. ⁊ hoc iplicat cōtradictionē. ⁊c. Alio modo ꝙ hoc sit possibile in sensu diuiso. et hoc dupliciter. Uno modo ꝙ illa res q̄ est in aliquo instanti dato. possit nō esse in illo instāti .i. iā posita inesse/ desinere esse. ⁊ de esse trāsire in nō esse i illo instāti: ⁊ ꝙ ꝓpositio enūcians ipsaz esse desinat esse vera ⁊ de vera fiat falsa. Et hoc est ipossibile. qz talis successio siue trāsmutatio nō est possibilis in instanti. Tertio modo ꝙ absolute ⁊ simpl'r sit possibile illā rem nō tūc esse/ ⁊ nō poni. ſ. ꝑ suam causam iesse/ ⁊ ꝓpositionē enūciantē ipsam nō esse. esse in illo instanti verā. Et iste sensus est ver⁹: ⁊ ꝑm ipsum posita est ꝛcia ꝓpositio. ¶ Et ꝙ hoc nichil inC cōueniēs icludat ostēdo breuit sic. qz ꝯcedēdo ꝯtigentiā futuroꝝ ꝯcedendū est ꝙ ātirp̄s erit in. a. instāti/ et pōt nō fore ꝑ illo instāti. et si dicat ꝙ hec est vera in hoc instāti. ātirp̄s erit/ ⁊ pōt nō esse vera in hoc instāti. ergo ꝯcludit q̄ꝫ erit necessario vera in hoc instāti. q̄ necessariū est i hoc instāti antirp̄m fore. Et ita argui pōt de q̄libe alio instāti quare. Sz eque faciliter pōt sustineri ꝙ sortes est in. b. instāti et pōt nō esse in. b. instāti: et qz hec est vera in hoc istāti sortes est. et pōt nō esse vera in hoc instāti qz nō apparet maioꝛ difficultas. in hoc scdo/ q̄ꝫ in primo. et omis ratio q̄ posset fieri ꝯtra ꝑm posset retoꝛqueri ꝯtra p̄mū vt ꝓz subtiliter intuēti. Igitur cū primū sit ꝑm fidē tenendū. et

2.q

nõ sit aliqua auctoritas fidei cõ
tra scõm. sequitur propositũ ꝛc̃.
Et eodẽ modo sicut dictum est
ꝙ aliquid quãdo est potest nõ
esse potest dici ꝙ aliqd quãdo
A nõ est potest esse. ꝛc̃. ¶ Secũda
2. questio dubitatio est circa p̃dicta qua-
liter debeat intelligi illa ꝯmu-
nis ꝓpositio ph̃i. oẽ qđ est qñ est
necesse est esse. hec em̃ videtur
expresse suprадictis cõtradice-
re et obuiare. ꝛc̃ Ad hoc respõ-
det valde bene Greg. distinguẽ
do ꝙ ista dictio qñ. potest ibi sta
re aduerbialit̃/ vl̃ ꝯiũctiõaliter
ita ꝙ equaleat huic ꝯiũctioni.
si. ¶ Nã vt dicit Boeti⁹ lib. 1. de
ypotheticis sillogismis ita põt
fieri ꝯditiõalis ꝓ hoc aduerbiũ
cũ sicut ꝓ hanc ꝯiũctionẽ. si. Vñ
ista est ꝯditionalis cũ homo est
aial est sicut hec si hõ est: aial
est. ꝛ idem iudiciũ potest esse de
quãdo. ꝛc̃. Si ergo ly qñ stat ibi
aduerbialiter. vel illa ꝓpositio
sumetur in sensu cõposito et sic
est vera. qz denotat̃ ꝙ hec sit ne
cessaria. omne qđ est qñ est est/ ꝛ
hoc est verũ: licet nõ habeat ali
quã singularẽ necessariã põter
hanc hoc qđ est qñ est est/ demõ
strando deũ. Nã quocũqz alio
demõstrato singularis est ꝯtin-
gens. vt ptz. ꝛc̃. Vel illa sumet̃
in sẽsu diuiso. ꝛ hoc dupliciter.
Vel ipsa est tpalis. et tũc eq̃ua-
let huic copulatiue oẽ qđ est a-
liquando est. ꝛ oñe tale tũc est
necesse esse. ꝛ ipsa est falsa sicut
scõa pars. qz nichil põter deũ a-
liqñ est necesse esse. Vel põt esse
de tpali extrẽo. ꝛ hoc dupl̃r: vel
de tpali subiecto/ et sic totũ hoc
oẽ qđ est qñ est: erit subiectũ et
reliquũ erit p̃dicatũ. qđ denota
bit ✠ificari de illo subiecto cum
mõ necessitatis. Et tũc est falsa
Qđ ptz arguẽdo sic. oẽ qđ est qñ
est. ꝛc̃. Sortes ẽ qñ est. ꝯ sortes
necesse est esse. ꝛc̃. Vel põt esse
de tpali p̃dicato et tũc tm̃ ly qđ
erit subiectũ. ꝛ reliquũ p̃dicatũ
Et sic adhuc ẽ falsa. ✠uis aliq̃
dicãt oppositũ Ptz arguẽdo sic
oẽ qđ est necesse/ vl̃ de necessita
te ẽ qñ est. sortes est. ꝯ sortes de
necessitate ẽ qñ est. Et idẽ est iu
diciũ si dicat̃. oẽ qđ est de neces-
sitate ẽ qñ est. ꝓclusio aũt ẽ falsa
cũ sit singularis in sensu diuiso
q̃ est falsa i sensu ꝓposito. vt ptz
ꝛc̃. Ideo pz ꝙ si illa ꝓpositio su
mat̃ in sensu diuiso sicut de ✠tu
te sermõis dz sumi: et ly qñ stet
aduerbialit̃ sicut cõiter solet ac
cipi tũc ipa est simpl̃r falsa. Si
✠o ly qñ stet ꝯditionalit̃ vl̃ põt
eẽ ꝯditiõalis/ vl̃ de ꝯditiõali ex
tremo. Si ꝑmo mõ vl̃ ly necesse
põt denotare ꝓñam eẽ necessa-
riã. ꝛ tũc est ✠a qz ista ẽ necessa
ria. oẽ qđ est si ẽ ipm est. Vl̃ põt
denotare necessitatẽ ꝓñtis. ꝛ est
sensus ꝙ si aliq̃d ẽ qđcũqz illud
sit ipm de necessitate est. ꝛ sic ẽ
falsa. Si ✠o sit de ꝯditiõali sub
iecto etiã falsa ẽ. qz denotat̃ ꝙ
de quocũqz dr̃ hoc subiectũ ens
qđ est si ẽ dr̃ hoc ✠bũ est mõ ne-
cessitatis ꝛ sic ẽ falsa. vt ptz. ꝛc̃.
Si aũt sit de ꝯditionali p̃dicato
tũc est ✠a qz denotat̃ ꝙ de quo
cũqz dicit̃ hoc subiectũ ens qđ ẽ
dicat̃ hoc p̃dicatũ est si est cum
mõ necessitatis. et hoc est verũ.
qz quocũqz qđ est demonstrato
verũ est dicere. hoc de necessi-
tate est si est. Ex qua nõ sequit̃
ergo hoc de necessitate est, sed
est fallacia scõm̃ quid ad simpli
citer. Et istũ sensum voluit ph̃s
vl̃ primũ. ꝛc̃. Ex hoc pz ꝙ ✠uis

aliqua res ꝙtingens que est in aliquo instāti de necessitate sit in illo instāti si est in illo instāti. nō tamē de necessitate est in illo instanti sed ꝙtingenter. Et hoc est verū vt illa est ꝓpositio de ꝙditionali ꝑdicato ꝛ nō ꝙditionalis. quare. ꝛc. ¶ Tertia dubitatio est. Utrū sicut futurum ꝙtingēs pōt non fore ꝛ aliquid qđ est qñ est pōt nō esse. sic ꝓteritum possit nō fuisse. ita ꝙ sicut ꝙcessa est ꝙtingētia respectu futuroꝝ/ ꝛ respectu p̄sentiū etiaꝫ ꝙcedenda sit respectu p̄teritoꝝ Et hec est difficilis dubitatio.

1. opinio. ¶ Unde circa hoc sunt diuersi modi dicēdi. Nā quidā ātiqui doctores cōcesserūt ꝙ p̄teritū p diuinā potentiā pōt non fuisse/ sicut Silbertus poretan⁹ vt ptz in ꝙmento suo sup lib. de trini. Boetij. ꝛ similiter Guillermus altiꝫ. in summa sua. lib. 1. tractatu de potētia dei. arti. 6. Aliqui etiā moderni doctores idem tenēt ꝛ dicunt ꝙ sicut aliquando fuit verū adam nō fuisse. ꝛ per ꝙns tūc nō includebat cōtradictionē aliquā. ꝛc. ergo nec similiter nūc includit ꝙtradictionē: nec ad hoc sequit primū principiū nō esse verū pluſq̄ ad antixp̄m non fore. quare. ꝛc.

2. opinio. Aliqui autē ad vtrāq̄ partē adducūt rationes: ꝛ nullā audēt assere re: sed vtrāq̄ relinquunt tanq̄ dū putabilē. sicut magr Grego. ꝛc.

3. opinio. ¶ Aliq̄ ātsicut Ockā ꝛ pl'es alij tenent partē negatiuam. ꝛ ista cōmuniter tenetur. Sed circa istam materiam sine temeraria assertione ponam aliquas propositiones. ¶ Prima est hec ꝙ concessa contingentia respectu futuroꝝ: ꝛ circūscriptis auctoritatib⁹ si que sint scriptu re/ vl' doctoꝝ. nō potest cōuinci per rationes in lumine naturali quin etiā ꝙcedenda sit hmōi ꝙtingētia respectu preteritoꝝ.

¶ Probat primo. qz nulla ratio (que tamen nō fundetur in auctoritate) fit ꝑ impugnāda parte ista qui eque apparēs fieret ꝑ impugnāda futuroꝝ ꝙtingētia. igitur. ꝛc. ꝓna est clara. ꝛ antecedens ptz qz si sit aliqua/ detur illa et ostēdet faciliter ꝓpositū. ꝛc. sicut etiā patebit. Cōfirmatur qz ꝙcedendo futurorum ꝙtingentiā ꝙcedendū est ꝙ illō quod fuit verum potest nunq̄ fuisse verū: vt patet ex dictis: ꝛ ita faciliter sustineret ꝙ illud quod fuit potest nō fuisse. quia nō apparet ratio diuersitatis. Similiter oportet concedere ꝙ hec est possibilis. quod erit contingenter nō erit ꝙtingēter: vt ptz. ꝛc. sed ita faciliter sustinere tur ꝙ hec est possibilis: qđ fuit ꝙtingēter nō fuit ꝙtingēter. ꝛc. ℰ

¶ Similiter oportet concedere ad saluandā cōtingentiā futuroꝝ ꝙ deus aliquid ab eterno scuit/ ꝛ voluit qđ potest nunq̄ scisse/ aut voluisse. vt post patebit. imo aliqui concedūt ꝙ aliqua noticia vl' volitio creata (scz aie xp̄i) fuit noticia vl' volitio respectu alicuius obiecti. ꝛ potest esse ꝙ nunq̄ fuit volitio respectu illius obiecti et hoc ad saluandū noticiam aie christi esse infallibilem: et eius volitionem infrustrabilez. sed de hoc alias Constat autē ꝙ ita faciliter sustineretur hoc esse possibile de alijs rebus contingēter factis aut preteritis vt ptz. quare. ꝛc.

¶ Secundo ad idem sic. quia si 2. ꝓbatio

deus nõ posset velle modo mũ-
dum nõ fuisse. igitur esset muta
ta eius potentia Et si deus re-
spectu hui⁹ quod est velle mun-
duz nõ fuisse. habuit aliquãdo
libertatẽ contradictionis ꝛ nũc
nõ habet. eius libertas videtur
esse mutata. quia habuit prius
potentiã et libertatẽ ad hoc et
nũc nõ haberet. quare. ꝛc. Con
firmatur. quia mũdum nõ fuisse
aliquando fuit obiectũ diuine
volũtatis. sed nec ex parte vo-
lũtatis diuine cũ sit omnipotẽs
nec ex parte obiecti (cũ sit eodẽ
modo se habens nunc ꝛ prius)
nõ est defectus. quare nunc nõ
posset esse obiectũ diuine volũ-
tatis sicut prius. quare. ꝛc. Si-
milis modus arguẽdi valet in
materia. sicut si visus potuit a-
liquãdo videre. a. et nũc nõ põt
vl' est defectus ex parte poten-
3. ꝓbatio. tie/ vl' obiecti. ¶ Tertio sic si re-
spectu hui⁹ quod est mundũ nõ
fuisse volũtas dei aliquãdo fu-
it libera ꝛ nũc nõ est. quero que
sit causa hui⁹ necessitatis scilz.
quare volũtas diuina necessita
tur ad volenduz mundũ fuisse/
nec potest velle mũdũ nõ fuisse
ꝛ constat ꝙ nõ potest assignari
causa nisi obiecti existẽtia. ergo
res extra/ vl' pteritio rei necessi
taret volũtatẽ dei. quod est ab-
surdũ. quia aduẽtus rei nõ ne-
cessitat voluntatez nostrã ergo
nec per ꝯns voluntatẽ diuinã.
Antecedens apparet. qz possu-
mus de re que fuit velle ipsam
nõ fuisse. sicut ptz de penitente
Igitur. ꝛc. Confirmatur. qz fu-
turitio rei nõ necessitat volũta-
tem dei ad volendũ rem esse fu
turam. ergo nec pteritio. ꝛc. ad
volendũ rem eẽ preteritaz. añs
ptz. et ꝙña tenet. qz nõ videtur
ratio diuersitatis. ꝛc. ¶ Quarto 4. ꝓbatio
ad hoc possent adduci auctori-
tates: vna est Augu 26. contra
Faustũ/ tam nõ possunt futura
nõ fieri. ꝙz nõ fuisse facta ꝓteri-
ta sed primũ nõ est absolute im-
possibile. igr̃ nec scõm. Alias ra
tiones et auctoritates nõ indu
co qz iste michi vidẽtur suffice-
re. ꝛc. ¶ Secũda ꝓpositio est ꝙ A
est nobis euidẽs/ nec naturalit
demõstrabile. qõ preteritũ põt
nõ fuisse. ptz hoc non est nisi cũ
magna difficultate ymaginabi
le/ ꝛ est remotũ a naturali lumi-
ne. Uñ oẽs philosophi hoc ne-
gauerũt sicut patz de Aristo. 1.
periarme. et. 6. ethi. vbi ipse cõ-
mendat illud dictũ agathonis.
hoc solo priuat̃ de⁹ ingenita fa-
cere que vtiqz facta sunt. Ter-
tia est ꝙ nõ est nobis euidens
nec naturaliter demonstrabile
ꝙ aliquod futurũ potest nõ fore
ptz. quia in naturali lumine ita
faciliter/ vel nõ magis difficul-
ter sustineretur ꝙ preteritũ po
test nõ fuisse sicut ꝙ futurũ põt
nõ fore patet ex dictis. ergo si
primũ nõ est euidens nec euidẽ
ter demonstrabile in naturali
lumine vt dictuz est. sequitur ꝙ
nec ꝼm sed solũ tenẽdũ est fide.
ꝛc. ¶ Quarta est ꝙ philosoph⁹ B
sequens purã rationẽ natura-
lem habere concedere nullũ fu
turũ contingenter euenire. ptz
ex p̃dictis. qz hoc faciliꝰ sustine
retur ꝙ oppositũ. imo talis su-
stinẽs oppositũ hz ꝯsequẽter di
cere ꝙ p̃teritũ põt non fuisse. qõ
nullⁱ⁹ sequens rõnẽ naturalẽ dz
ꝯcedere. q̃re. ꝛc. Uñ ptz ꝙ Arist.
nõ ꝯnr locutus est concedendo
contingentiã futurorũ. ꝛ negã-

do contingentiā preteritoꝝ. qz ita faciliter sustinet ꝟz sicut primū. imo naturaliꝰ loquendo secūduz sequiꝰ ad primum ꝛc. ¶ Sz
arguit. 1. ꝓtra pdicta ꝓbaꝰ q mundus p potentiam diuinā nō potest nō fuisse ꝑmo sic. pura ꝓpatio vel purū nō ens nō ꝑt eē obiectū potētie diuine / nisi ꝟz q ipz respicit aliqđ ens / vel sequiꝰ ad positionē vel destructionē alicu⁹ entis Quod pz sic. qz ponaꝰ exē pli grā q deus adhuc nihil fecisset tūc de⁹ non posset eē cā q nihil foret. qz si p imaginationē deus non eēt adhuc nihil foret. ergo nihil fore nō est obiectum alicui⁹ potentie vel cause. Sed mūdū nō fuisse est pura ꝓpatio que nō sequiꝰ positionē / aut priuationē alicui⁹ entis. qz quicqđ crearetur a deo vel quicqđ ānihilareꝰ a deo. adhuc staret mūdum fuisse. ergo mūduz nō fuisse non ꝑt eē obiectū diuie potētie. ꝛ sic de alijs ꝑteritis ꝛc. ¶ Se
2. arguiꝰ. cundo sic si ꝛc. posset ꝙsimiliꝰ facere nihil fuisse / nihil futuꝝ eē / ꝛ nihil eē ꝑter se. ꝛ hoc nō possz facere p aliquam mutationē. qz nulla esset in isto casu. ꝛ sic sine omni mutatōe pñtia / ꝑterita / vl futura posset sic facere. sed hoc ꝙñs est incōueniens. qz sic posset deus facere de patre meo esse non patrez meū. ꝛ de albo nigrum sine mutatōe. imo adhuc posset ꝓducere quālibz creaturam / vl ab eterno ꝓduxisse sine
3. arguiꝰ. mutatione. ¶ Tertio sic si ꝛc. sequitur q deus necessario esset causa siue factor ad extra. quia non posset eē quin eēt causa habitus vel sue ꝓpationis ex quo posset causa esse non entis ꝛc.
4. arguiꝰ ¶ Quarto ꝓto ista ꝓte sūt auctoritates. ¶ Prima est Hiero. ad Eustoc. Audacter dicam cū ola possit deus suscitare nō ꝑt virginem post ruinā id est non ꝑt facere corruptam nō fuisse corruptam. ¶ Secda è Augustini. 26. ℨ Faustum. q̄squis dicit si oipotēs est de⁹ faciat vt q̄ facta sunt non fuerint. nō videt hoc se dicere si oīpotens est deus faciaꝰ vt q̄ vera sūt. ex eo q vera sunt. falsa sint. Et subdit q sentētiaz q̄ dicim⁹ aliquid fuisse si vera è de⁹ eā falsam facere nō ꝑt. quia non è ꝙtrarius veritati. ¶ Tertia est anselm. de ꝙcordia grē et liberi arbitrij. c 4. vbi est expressa eius sentētia ꝛc. Et licz rationes ꝛ auctoritates possent multiplicari. ñ iste sufficiant. qz his solutis ptz solutio ad oēs alias. Patz etiam q auctoritates non sūt ꝙtra dicta. qz ꝑma ꝙclusio excludit auctoritates. Tres autē rationes prime possent oīno similiꝰ fieri ꝙtra contingētiam futurorū ꝛ c. sed nihilominus dicā ad ista ¶ Ad primā dico ꝑmo q mere ꝑteritū non magis est ens q̄s antiꝝm nō fore. iō ꝙsimiliꝰ ratio posset fieri de futuro sicut fit de preterito. quare ꝛc. ¶ Secūdo dico q de ꝛtute ꝑmonis hec est falsa. de⁹ potest facere rem q̄ fuit nō fuisse. Et eodem mō ista. de⁹ pōt facere rem q̄ erit non fore. quia ista est impossibilis (propter implicationē) de⁹ facit rem que fuit nō fuisse / et sic ista de⁹ facit rem que erit nō fore. et sic iste sūt false deus ꝑt facere mūdum qui fuit non fuisse. de⁹ pōt facere antichristū qui erit nō fore. Et ita posset dici de istis de⁹ potest facere ꝑteritum non fuisse. vel deus pōt facere futurum

D Ad ꝑmuz

A non fore ⁊c. ¶ Tertio dico q̄ tales ꝓpones in sensu diuiso ꝓbabiliꝫ pñt ꝺcedi. rem q̄ fuit/ vel rem ꝑteritā deus potest facere non fuisse. rem q̄ erit/ vl̄ rē futuram deus potest facere nō fore. ⁊ ꝺsimilis ratio videtur de istis Et similiter iste i sensu ꝺposito. de⁹ pōt facere mundū/ vl̄ adaz non fuisse. deus pōt facere antixp̄m/ vel vltimū iudiciū nō fore. Et hoc est verū tenēdo opiniōez Brandō. qui tenet q̄ sicut deus p suū velle est cā rei q̄ ē/ vt sit. ita per nolle est causa q̄ illō quod non est nō sit. Et sic de illo quod nō fuit/ vel non erit/ vl̄ non pōt eē. sic em̄ ꝺcedit q̄ de⁹ est cā negationū ꝓpriationū/ non entiū/ et ipossibiliū/ Sed sic loquēdo ptz q̄ deus non posset facere aliq̄d non fuisse. ⁊ hoc positiue aliq̄d faciendo sed negatiue nō ꝓducendo ipm̄ in ꝑterito: hoc est q̄
B pōt ipm̄ non ꝓduxisse. ¶ Quarto dico q̄ ꝓbabiliter ꝑt ꝺcedi q̄ itelligēdo ꝑ obiectū diuine potentie illud cuius deus est/ aut eē pōt causa. purū non ens vel negatio est obiectum potētie diuine. ⁊ hoc est verꝫ tenēdo ꝓtra Brandō. q̄ de⁹ non est cā nisi per velle bñplaciti quo vult aliquid eē/ vel fieri. Et sic non est/ vel eē pōt causa nisi illi⁹ quod est/ vel eē potest entitas positiua. Sed sic loquendo ptz q̄ deus nō posset facere ꝑteritum seu rē aliquā non fuisse/ vel non fore/ vel non eē capiendo facere ꝓprie prout idem est quod causare effectiue ⁊c̄. Nec tamen ꝓpter hoc sequitur quin ꝑteritum possit nō fuisse sicut futurū etiā potest nō fo-
C re ⁊c̄. ¶ Ad scdam rationē dico
Ad scdm. q̄ tenēdo opiniā Brandō supra tactā ꝓcedi ꝺsequens ſm quē modū videt loqui Augustinus quādo dicit. q̄ res quas condidit prius ꝙꝫ fuerint. deus egit vt nō eēnt. Et sic nō sequit si deus non eēt nihil eēt. ergo deus non est cā vt nihil sit scilz aliud a se. Quia etiā si deus non fuisset res antequam fuerunt condite non fuissent et tamen ꝺz Augustinū deus fuit causa q̄ prius nō fuerint. et hoc quia ipse potuit prius producere et non ꝓduxit. et sic hoc itelligitur per fuisse causam illo mō ⁊c̄. Sed ad illud q̄ vlterius infertur ꝺsequentia illa ⁊c̄. Unde licz albū non posset facere deus eē nigruz postquā fuit album sine illius mutatōe: posset tamē illud facere nigruz sine mutatiōe. quia posset facere illud nunq̄ꝫ fuisse albū: et sēper fuisse nigrum ⁊c̄. Et sic de aliis exemplis suo modo. Et potest poni bonum exemplū ad ꝓ positum declarandum. quia possibile est antixp̄m nunq̄ꝫ fuisse futurum/ ⁊ istud cōplexū antixp̄s erit nunq̄ꝫ fuisse verꝫ. ⁊ sic capiendo large facere ſm viā predictam de⁹ potest facere antichristum nunq̄ꝫ fuisse futurum. qui tamē fuit/ ⁊ ē futurus. ⁊ potest facere illud verꝫ nunq̄ꝫ fuisse verum: quod tamen fuit verum/ ⁊ sine mutatiōe/ ⁊ sine aliqua rea
D li seu positiua factione ⁊c̄ ¶ Ad Ad tertiā
tertiā dico q̄ tenēdo opinionez brandō. supradictā potest concedi q̄ licet deus non sit necessario causa/ vel factor alicuius entis positiui. tamen ipe ē necessario causa/ vel factor ad extra scilicet huius rei vl̄ sue priuationis vl̄ non eē sui. cuius nullius partis sit necessario causa/ vl̄ fa-

ctor ꝛc. Sed tenendo aliam ꝓ̃ patet quid dicendū. Que autez istarū sit tenenda post patebit.

E Ad ārtaz. ¶ Ad quartam dico qđ auctoritates non sunt ꝓtra dicta. quia fuerunt excluse in ꝓpositione ꝓ̄ma ꝛc. Sed adhuc possunt solui dicendo. ꝙ intelligit de potētia ordinata ꝛ posset declarari/ sed trāseo ꝛc. ¶ Si vero quer̄at cum ita faciliter sustinetur preteritum posse non fuisse sicut futurū posse non fore. quare ergo facilius imaginamur secundum quā primū. secundū em̄ communiter recipit/ ꝛ conceditur: ꝛ nō primum. Dico ꝙ causa est. quia per experientiam euidenter / et clare cognoscimus aliquod preteritum fuisse ꝛ idē iudicium reputamus de quolibet preterito quo ad posse non fuisse. sed ꝑ experientiam non sic clare cognoscimus aliquod futurū fore. ideo facilius imaginamur illud posse non fore. ꝙ illud posse nō fuisse. de quo experimur ipsū fuisse/ ꝛ hoc maxime quando nō aduertimus difficultatē sustinendi aliquod futurum ꝓtingenter euenire seu posse non fore. Unde aduertens difficultatē in sustinendo talem ꝓtingentiam futurorum ita difficulter imaginatur vnū sicut reliquū/ vt patz

F er predictis ꝛc. ¶ Ex omnibus precedēnbus apparet resp̄sio ad formā primi articuli scilicet ꝙ deus est prescientia verorum contingentium. quia aliqua sūt vera ꝓtingentia. ꝛ inter illa aliqua sūt de futuro/ siue de re futura. Igitur deus respectu talium verorum contingentium est prescientia. Antecedēs patet ex dictis et ꝓsequentia tenet. quia sicut de⁹ respectu oīm verorum est sciētia. sic respectu verorum de futuro ipse dicitur prescientia vt patebit in secundo articulo. Et hec de primo articulo. Sequitur secūdus articulus. ¶ Quantum ad secundum articulum in quo videndum est vtrū deus sit sciētia omniū cognoscibiliū. ¶ Primo videbitur: vtrū deus sit sciētia omniū rerū existentiū. ¶ Secundo videbit vtrum deus sit p̄ scientia omniū futurorum contingentium. ¶ Tertio videbit vtrum deus sit scientia omniū verorum enūciabiliū Tribus p̄ctis apparebit solutio pluriū difficultatum circa materiā de sciētia dei ꝛc. ¶ Quantum ad primum punctū opinio Auerroys ꝛ ꝑm aliquos etiā Aristote. fuit ꝙ deus nihil aliud a se intelligit. Unde 2. metha. ponit tres cōclusiones circa intellectionē dei. Quarum prima est ꝙ deus est substantia itellectual̄. ꝛ ꝙactu itelligēs. ¶ Secūda est ꝙ sua sōa est sua intellectio ¶ Tertia est ꝙ deus nihil aliud intelligit preter seipsum. Due aūt prime conclusiones sunt vere ꝛ pro nunc suppone nende. Sed tertia est falsa. et sive illa fuerit de intētiōe Aristotelis sive non. tñ fuit opinio sui ꝙmētatorus qui illam ꝓbat multipliciter. sed pure inutiliter/ et inefficaciter ꝛc̄. Ideo pono contra hoc aliquas propositiones. ¶ Prima est ꝙ ꝓbabile est i naturali rōne ꝙ de⁹ cognoscit aliud a se. ꝓbatur. qz sic ꝓbabile ē deū intelligere. igit̄ etiā ꝓbabile est ipsū intelligere aliud a se. añs patz ex ꝑma ꝯclusione ꝑ. sed consequentia tenet ꝑ eandē rōnem ꝑ quā ꝓbat illa ꝯclusio

5 2. articꝰ.

Opinio Auerroys.

H Improbatur predicta op.

a pho. qz deus est ens oim nobilissimũ. hoc eñ intelligimus nomine dei. hoc aũt nõ eẽt si nõ esset suba intellectualis/ z semper actu intelligens Eodẽ mõ pbatur qipse cognoscat alia a se. qz sicut magis pfecta iudicam⁹ cognoscibilia nõ cognoscibilibus sic etiã pfectiora ꝯcludimus eẽ magis cognoscibilia minus cognoscibilib⁹. sic eñ virtutes perfas plura cognoscum⁹ iudicam⁹ eẽ digniores. Unde dicit Aristot. in proe. metha. Sẽsuz visus pre alijs diligimus: qz plures rez differẽtias nobis ostendit. Igitur cum deus sit omnium nobilissimũ: z eius nobilitatẽ nõ possumus nisi ex hijs q̃ nobis/ et in nobis nota sunt inferre sequit q⁹ naturaliter debemus ꝯcludere ipz plures rerũ differentias cogscere z p ꝯsis alia a se. Multas rõnes aliας facit Brego. ad hoc pbandum: sed ista mihi sufficiat et debet sufficere. A ¶ Secunda ppositio est q⁹ nõ est euidẽs in naturali lumine/ nec demonstrabile naturali ratione q⁹ de⁹ cognoscit alia a se: patz: qz sicut dic. ũ fuit in. q. devnitate dei: nõ est sic euidens nec euidẽter demonstrabile deũ esse igitur z cẽ. imo dico vltra q⁹ ista ꝯditionalis non est euidenter euidens/ vl euidẽter demonstrabilis. Si deus esset de⁹ cognosceret alitõ a se. patet: qz licet in deo sit perfectiõis cognoscere se: nõ tñ cognoscere aliud a se. Nec oportz q⁹ ppter sue pfectõis excellẽtiã ponat cognoscere aliud a se: qz cognoscendo se cognoscit obiectũ nobilissimũ/ z equivalẽs obiectis oibus/ z cognoscit se pfectissime: z hoc sufficit vt eius cognitio sit pfectissia: et ipe cognoscens pfectissimũ. dicenti eñ sic non potest opponi euidẽter pbari ꝛc. Unde rationes magistri Brego. quas facit in ppsito nõ sũt demõstratiue sicut posset ostendi faciliter etiã ex pdictis in. q. preallegata: sed trã seo: qz hoc magis ẽ philosophicum q̃ theologicum ꝛc. B ¶ Tertia propositio est q⁹ deus in sua eẽntia penitus indistincta non confuse sed distincte repzesẽtat oia existentia/ omnes partes cõtinui/ z infinitos numeros. tõo ꝯcedit Augusti. 12. de ciui. dei. c 18. deũ itelligere nũeros infinitos. Et istõ siue sit euidẽs / siue pbabile naturaliter/ siue nõ: tamẽ firmiter est credẽdũ C ¶ Quarta propositio est q⁹ deus siue diuina eẽntia intuitiue cognoscit non solũ existentia sed etiã oia possibilia. pbat: qz cuz deus cognoscat oia cognoscibilia vt ptz ex dictis: qz non eẽt ratio quare aliqua z aliqua nõ: vel ergo abstractiue/ vel intuitiue: sed quia non abstractiue patet: qz quodlibet cognoscit immediate z nõ per aliquod mediuz cognitum medians inter cognitionem et rem cognitam: quonam nullaz tale medium est possibile: qz no creatura/ vt constat: nec diuinitas ipsa cum ex natura rei ipsa nullo mõ sit distincta a dei notícia ꝛc. ¶ Si vero dicatur cõtra Instãtia. in tertia propositione concessuz est q⁹ deus in sua essẽtia cognoscit ꝛc. et est commune dictuz qz in diuina essentia velut in speculo relucent z repzesentantur omnia et per consequens deus non immediate intuetur creaturas: sed mediante sua essẽtia et

D per ꝓñs abstractiue ꝛc. ¶ Respō deo ꝙ non est intelligendum ꝙ deus cognoscat res in sua eēntia nisi ad istum sensum ꝙ eius eēntia est omnium rerū noticia. Quod autem additur de speculo et relucentia. ꝛc. Si intelligatur ꝙ eēntia diuina repꝛesentet intellectui diuino sic ꝙ eius intellectio imediate ferat in eēntiam diuinā et mediate illa in obiecta repsentata illud dictuz cōmune falsum est. Nā intellectus diuinus: intellectio: ꝛ eēntia diuina sunt penitus idistincta/ ꝛ oibus modis idem: quod eēntia sibijpsi ¶ Et sic ꝓpꝛie loquēdo nec essentia repꝛesentat intellectui: nec intellectus/ aut intellectio repsentat essentie. sz tam eēntia ꝙ intellectus est imediate noticia sui ꝛ alioꝝ: ideo illud dictū debet itelligi/ vel ad sensum iā dictū/ vel referendo ipm ad intellectū creatuz ita ꝙ eēntia diuina dicatur speculuz repsentatiuū creaturarū ipi intellectui creato ꝛc. Et lz difficile sit ista imaginari: tñ firmiter debēt credi ꝛc. Ex ꝓdictis sequū tur aliqua. ¶ Primo sequit ꝙ licet sciamus oēm denoiationem pfectionis simpliciter deo cōuenire: tamē aliquā denoiationē pfectiōis simpliciter nescimus euidēter deo conuenire. Prima pars ptz: qꝛ scimus istā oīs perfectio simpliciter deo conuenit. Et hoc ex suppositiōe si deus sit qꝛ per deū intelligim⁹ ens simpliciter pfectissimū. Scda pars ptz: qꝛ cognoscere distincte ꝛ intuitiue oīa est denoiatio pfectionis simpliciter. vt ptz ex dictis. et tamen nescimus euidenter ipsam conuenire ꝛc. Secundo sequitur ꝙ diuino intellectui nichil est/ vel esse potest ratio cognoscendi: patet ex immediate dictis. Tertio sequitur ꝙ diuinus intellectus nō ꝓpꝛius itelligit suā eēntiā ꝓꝫ creaturaz ꝛc. Quarto seqtur ꝙ diuinus intellectus non pfectiꝰ cognoscit suam eēntiam ꝓꝫ creaturā ista patent. ꝛc. ¶ Quantū ad secunduz punctū in quo videndū est vtrū deus sit prescietia oīm futuroꝝ cōtingentiū. Sciēdū est ꝙ futuroꝝ contingētiū quedā sunt in complexe significabilia/ ꝛ talia sunt entitates possibiles: q̄ aliquādo erūt in actualiter existētes: quedā vero sunt cōplexe significabilia ꝑm aliquos/ sz magis ꝓpꝛie loquēdo dicuntur cōplexe significabilia. Primo modo dicimus ꝙ antixps est futurus. Sz secūdo modo dicim⁹ ꝙ futurū est ꝙ xps iudicabit mūdū id est. est futurū ꝙ talis ꝓpositio sit vera. xps iudicat mūdū. ꝓma futura vocabo semp inferius res futuras. Secunda vo vocabo enūciabilia futura vt loquamur breuius. Tunc iuxta hoc ponā aliquas ꝓpositiones ¶ Prima est ꝙ deus est prescietia oīm rerū futuraruz. ꝓbat qꝛ deus distincte cognoscit omēs res possibiles. igitur ꝑscit oēs futuras res: consequētia tenet: qꝛ deum prescire nō est aliud ꝓꝫ euidenter cognoscere res futuras. Et antecedens ꝓz ex ꝓdictis et ꝓbatur: qꝛ cū deus sit ꝓma causa nichil potest ꝓduci ipso nō cōꝓducēte: ipe aūt nobilissime ꝓducit scz per intellectū/ et voluntatē vt supponitur et satis ptz: quia alias nō eēt ratio quare vnum enūsdē rationis

produceret magis/ vel prius q̃ aliud. sicut istum calorẽ plus q̃ aliũ eiusdem ratiõis: nisi determinatio fieret a causa cognoscẽte ꝛc Et istud expresse est determinatio Augustini super Genesim ad litteram. c. 15. dicentis. His atq; hmõi testionijs. ſ scripture pbatur q̃ hec oĩa priusq̃ fuerint erant in noticia facientis. Et idẽ determinat pluribꝰ A locis. ꝛc. ¶ Secunda ppõ est q̃ deus est p̃sciẽtia oĩm enunciabiliũ futurorũ. pbatur quia deus prescit multa enũciabilia futura: ergo ꝛ oĩa. cõsequẽtia tenet: qz ex quo nõ est repugnãtia de aliquibus: et ipse habet intelligentiã infinitã: seq̃tur q̃ nec de omnibus ꝛc. Et istud añs patet qz mlta reuelauit deus futura sicut resurrectionẽ mortuorum. vltimũ iudiciũ ꝛc. ꝛ blasphemũ est dicere q̃ aliqua reuelauit: ꝛ que sint illa nesciuit. Et istud est expressum in scriptura Joh. 6. Sciebat eñ ab initio iesus qs traditurꝰ eẽt eũ. ꝛc. Et ibidẽ 18. Jesus sciens omia que vẽtura erãt super eũ. Jtẽ Augusth. 15. de trini. ca. 13. allegans verbuz xpi Math. 6. dicit. Nouit (ait verbũ dei) pater vester quid vobis necessariũ sit priusq̃ petatis ab eo. nec ista ex aliquo tẽpore cognouit. Jtem. 5. de ciuitate dei cap̃. 9. determiat q̃ nephas est deum eẽ presciũ futuroꝝ negare: ꝛ libro. 1. contra Marimũ di- B cit q̃ est insania. ¶ Ex his patz Aureolũ manifeste q̃ periculosa est/ ꝛ fidei contraria/ opinio Aureoli q̃ dicit q̃ hec est falsa. deus scit q̃ aliquid est futurũ. Et ista. deus scit q̃ antichristꝰ erit: ꝛ similes omnes q̃bus significatur deum determiate scire aliqua futura. cuius rationez assignat quia talis ꝓpositio de futuro contingẽti non est determinate vera: ꝛ p ꝓñs nec determiate scita. Et iterũ dicit q̃ ista est impropria: deus scit quid est futurũ: qz nichil est determinate futurũ: sed tantum sub disiunctione hoc/ vel illud: ꝛ sic etiã deꝰ scit hoc/ vel illd̃ siue q̃ affirmatio/ vel negatio ẽ futura: sed determinate nescit q̃ affirmatio sit futura. quia nõ est determinate futura. deꝰ autẽ nõ põt scire q̃ nõ est ꝛc Unde constat hec eẽ cõtra scripturaz/ et intentionem sanctoꝝ. Quod autẽ dicit non eẽ determiate verum: vel determinate falsuz qd̃ futurũ erit: etiã falsum est vt pz ex primo articulo. Quando aũt dicit q̃ scit sub disiunctiõe hoc vel illud q̃uis hoc sit verũ: tamen hoc nõ sufficit: qz etiã hoc ego scio ꝛc. Tertia ꝓpositio est q̃ deus est infallibilis scientia immutabiliter cognoscens oĩa entia futura. ptz satis ex predictis. ¶ Quarta est q̃ deus est C infallibilis scientia certitudinaliter cognoscẽs omia enũciabilia futura. ptz etiã ex p̃dictis. Sed quomõ hoc sit est questio multũ Questio. difficilis. ¶ Nã esto q̃ deus cognoscat petruz possibilem/ ꝛ albedinem possibilẽ adhuc cuz sit possibile absolute petrum fore album. ꝛ etiã possibile ipm non fore album: difficile est videre quomodo deꝰ certitudinaliter nouit q̃ determinate petrꝰ erit albus/ aut determinate q̃ non erit. Et circa hoc diuerse sunt 1. op. quã videt tenere aureolus. opiniones. ¶ Quidam eñ dixerunt q̃ deus hz penes se ydeas que non solum repsentant sum-

plices terminos/sed etiam com pleriones veroꝝ cum oībus cir cūstantiꝭ temporis/ꝛ loci.ꝛ sic nouit determiate singularia ꝛc.

Improba tio predi. opi.

¶Sed contra hoc arguit Scotꝰ primo qꝝ rōnes cognoscēdi ter minos alicuius cōpleri nō suffi cīēter causant noticiā illius ni si illud natū sit cognosci ex ter minis. sed cōplexū cōtingēs nō est tale quia tunc eēt immedia tum. Igitur ꝛc. Secundo qꝝ eo dē modo ydee sunt possibilium non futurorū: ergo ydea futuri nō magis repsentat ipsuꝫ deter minate futurū ꝙꝫ ydea possibi lis non futuri. Tertio qꝝ ydea futuri nō repꝛesentat futurum ponēdo ipm eē in hoc nunc ma gis ꝙꝫ in illo. Igiꝝ. ꝛc. Ueruꝫ est qꝝ Aureolꝰ dicit has rōnes nō esse efficaces contra opinionez illā. sed de hoc non curo. qꝝ siue sic sit/ siue non: tñ ista opinio fal sa est. qꝝ ponit ydeas esse intel lectui media/ vel rōnes cogno scendi creaturas cū tñ nichil ta le sit ponēdū. vt supra dictū est.

D opi. scoti.

¶Aliter ergo dicit scotꝰ. qꝝ hoc pōt saluari dupliciter. Uno mo do qꝝ intellectus diuinus vidē do determinationē volūtatis di uine videt aliquid fore p. a: sicut eñ illā voluntatē esse immuta bilē ꝛ nō impedibilē. Quare ꝛc. Uel alio mō qui ste videtur pone re quēdā discursum i intellectu diuino quasi ex intuitiōe deter minationis voluntatis et imu tabilitatis eiꝰ concludit hoc fo re. ideo pōt poni qꝝ intellectꝰ di uinꝰ/ aut offert simplicia quoꝝ vnio ē ꝙtingēs i re/ aut si offert cōplexionē offert sicut sibi neu trā:/ volūtas eligēs vnā ptē scz conīūctionē illorum pro aliquo nunc in re facit illud esse deter minate verꝝ. hoc erit per a. hac aūt existente determinate vera essentia est ratio intellectui di uino cognoscendi illud verū. ita qꝝ scīm eum in ꝓmo instāti quo talia complexa cōtingentia offe rūtur per intellectū non sunt ve ra. quia tūc nichil est per quod habeant veritatē determinatā. posita aūt determinatione volū tatis diuine iam sunt vera in se cundo instāti. ꝛ tunc sunt cogni ta et fuissent etiā cognita in pri mo instāti si tunc fuissent vera.

E improba tio op. sco ti.

¶Sed ista positio nō est intelli gibilis. Primo quia talia instā tia/ ꝛ prioritatē/ et posterioritā tē esse in deo non est verū. sicut alias tactum fuit. Secūdo ꝺa ī possibile ē qꝝ ꝓ aliq̄ instāti talis complexio de futuro sit neutra. alias ꝓ tunc daretur medīū in contradictione. Tertio hec opi nio deficit sicut prima. qꝝ ponit aliquid esse medium ꝛ rationez cognoscendi intellectui diuino / ꝛ specialiter in hoc qꝝ dicit volū tatem seu voluntatis determi nationē esse rationem cognoscē di quia si per impossibile deus non esset volens: tamē esset itel ligens. ꝛ sicut futura essent fu tura/ sic ꝓpter excellentiam sue intelligētie certissime cognosce ret futura. ꝛē.

F Alia opi.

¶Ideo aliter di cūt aliqui qꝝ modus ille quo de us cuncta futura certitudinali ter p̄cognoscit nō est nobis cla re itelligibilis: nec a nobis pfe cte explicabilis ꝓ statu vie vt pa tet. tamen nobis est aliqualiter cognoscibilis ex his que vide mus in nobis. Unde sicut ea q̄ nostris oculis sunt p̄sentia intui tiue videm⁹: ꝛ per huius intui-

tionem certe iudicamus vbi: et qualiter res visa existit/ ⁊ plures alias contingentes veritates de p̃senti. sic intellectualis/ et eternus oculus dei est q̃dam intuitio q̃ immediate sup quãlibet rem actualiter/ vel potẽtialiter exilentẽ simul fertur/ ideo tam circa futura/ q̃ circa p̃sentia/ vel preterita oĩm contingentiũ veritatũ certũ/ ⁊ distinctum/ ac verissimũ hꝫ iudiciũ ⁊ ipsa diuina intuitio est tale imensum iudicium Unde ista est intentio Damas. lib. 1. cap. vlti. Et Augustini. 15 de trini. capitulo. 7. Et Boecij. 5. de cõsolatiõe. ⁊ plurũ
A doctorum ⁊c. ¶Quantũ ad tertium punctũ in quo videndum est vtrũ deus sit scientia omniũ verorum enunciabiliũ difficultas est. quia si sic sequitur q̃ deus possit plura/ vel pauciora scire q̃ scit ⁊c. Naz aliquid scit qđ potest nõ scire: ⁊ aliquid nõ scit quod potest scire: sicut aliquid est verum quod potest non esse veruz: ⁊ aliq̃d non est verum qđ potest esse verum. modo nichil scitur nisi verũ. quare ⁊c. Et tamen consequens videtur absurdum. quia si sic scientia dei esset augmẽtabilis/ vl̃ diminuibilis. et per cõsequẽs mutabilis. Circa hoc aũt premitto aliquas distinctiões de istis terminis scientia: vel scire scõm q̃ contrahunt
B ad standũ pro scientia dei. ¶Prima est q̃ vno modo possunt accipi cõmuniter/ non q̃dẽ intelligẽdo hãc cõmunitatẽ scõm multitudinẽ pluriũ per se inferiorũ quasi multe sint scientie dei. Naz dei scientia vnica est tm̃/ ⁊ simpler: sed intelligendo scõm multitudinẽ scitorum/ ⁊ cognitoruz respectu quoruz dicitur dei scientia: ⁊ sic generaliter sumẽdo respectu cuiuslibet a deo noti consueuit vocari scientia simplicis noticie siue simplex noticia. Alio modo põt sumi specialiter et hoc dupliciter scõm q̃ cognitorũ quedã sunt res actuales: vel potẽtiales. quedã vero sunt enunciabilia que non sunt vere res/ et entitas. sed distinguẽdo ppõnes contra res que nõ sunt ppositiones: Et scõm hunc modum aliqui antiqui distinxerũt scientiam dei in scientiã rerum ⁊ scientiam enunciabiliũ. Et sic accipiẽdo/ scia rez̃ significat diuinã eẽntiaz scõm q̃ est simplex apprehẽsio entitatũ incõplexarum. Sciẽtia vero enunciabiliũ significat eandẽ scõm q̃ est simpler apprehẽsio ppositionũ/ vel euidẽs iudicium complexorum
¶Secunda distinctio est q̃ primo modo adhuc põt accipi tripliciter. Uno modo generaliter respectu cuiuslibet entitatis p̃sentis/ preterite/ vel future/ aut possibilis. et sic simpliciter vocatur noticia/ aut scia simplicis itelligẽtie. Scõo mõ specialiter eoꝝ que sunt/ fuerunt: vel futura sunt. ⁊ sic solet ab aliquib⁹ vocari scientia visionis. et a magistro disti. 39. simpliciter vocatur sciẽtia. Tertio modo specialius respectu futuroꝝ tantum et sic vocatur prescientia. Et eodem modo posset distingui seu distincte significari de scientia ſm q̃ est apprehensio enũciabiliũ. sed hoc satis patet. ⁊c. ¶Ex his pz q̃ scientia dei intuitiua est i pl⁹ siue respectu plurium q̃ scientia visiõis. Patet. quia est respectu oĩm possibilium vt supra dictuz

C

D

est non autem scientia visionis ꝛc. Secūdo patet ꝙ sciētia dei respectu plurium est magis apprehensio ꝙ̄ iudiciū. Patet qꝛ respectu omniū: tam incōpleto-rum ꝙ̄ cōpletorum: tam veroꝝ ꝙ̄ falsorum ē apprehensio. sed solum respectu veroꝝ ē iudiciū. Et patet ꝛc. ¶ Tertia distinctio ē ꝙ terminorum significantium dei scientiam: quidā signāt deum cognoscere precise: quidam vero non p̄cise signant deum cognoscere. sed vltra hoc etiā diligere: vel circa aliquid operari/ vel facturuz esse sicut sunt isti. dispositio ꝓuidentia. approbatio. reprobatio. et predestinatio Ff ꝛc. ¶ His premissis ponam aliquas ꝓpositiones. primo de scientia rerum. secundo de sciētia enunciabilium. Prima ē ꝙ deꝰ omniū rerum possibiliū̄ est simpler noticia siue cognitio. Patz auctoritatibus scripture. Prio ad Romanos 4. deus vocat ea que non sunt tanq̄ ea que sunt Item heb. 4. oia nuda ꝛ aperta sunt oculis eius. Item Sap̄. 9. scit omnia ꝛ intelligitt Secūda est ꝙ deus necessario oim rerū possibiliū̄ est simpler noticia vł cognitio. patet ex prima. aliter Gstaret oppositū̄ prime ꝛc. ¶ Ex his duabꝰ sequūtur aliq̄ correlaria. Primum est ꝙ nullā rem quā deus nescit pōt scire. Scōz ꝙ nullā rem quam deus scit p̄t non scire. Tertiū ꝙ nō plura ꝙ̄ deus scit ipse pōt scire: nec etiā pauciora. Quartū est ꝙ nullam rem potest deus incipe/ vel desinere scire: vł nō scire. Ista oia patent ex dictis capiēdo hic scire pro simplici noticia vł cognitione. Quintum est ꝙ loquēdo secundo modo de scientia rerū̄ scz de scientia visionis aliquaz rem quā deus nō scit potest scire. Sextū̄ est loquēdo tertio mō de scientia rerum (scz de prescientia alicuius future entitatis) aliquā rem quā deus non p̄scit potest prescire: et similiter plures ꝙ̄ prescit potest prescire.

Ista duo patent: qꝛ possibile est aliquam rem q̄ nō est futura eē futurā: et simul cum hoc omnē rem que est futura manere futuram. Igitur ꝛc. Iste autē due ꝓpositiones in sensu diuiso sūt de virtute sermōis vere. iste tamen in sensu ꝓposito sūt false. deus potest scire aliquā rē quā nescīuit: et plura scire ꝙ̄ scīuit. deus potest aliquaz rem p̄scire quā nō prescīuit: vel plura prescire ꝙ̄ prescīuit. Et ratio est. qꝛ impossibile est. deus scit vel prescit aliquā rēquā nō prescīuit: vel deus prescit plura ꝙ̄ prescīuit: sicut hec est impossibilis aliqua res est futura que nō fuit futura ꝛc. ¶ Septimū̄ correlarium est ꝙ aliquā rem quā deus prescīuit potest non prescire: et pauciora ꝙ̄ deus prescit et prescīuit potest prescire: et hoc siue in sensu diuiso sicut tacet: siue in sensu composito accipitur. patz qꝛ hec est possibilis. aliqua res que fuit futura non est futura. immo de facto habet mꝝtas singulares veras: imo tot quot sūt creature actu existentes distinguendo futurū̄ contra p̄ns ꝛc. Octauum correlariū̄ est ꝙ nullam rem deꝰ potest incipere scire/ vel prescire. patz qꝛ nulla res potest incipere futura esse igit. Sz qꝛ res p̄t desinere eē futura vt tactū̄ est. iō aliquā rē pōt deꝰ

desinere scire vł prescire: vt hic loquimur. Et sic ptz de scięntia
A rerũ quid dicendũ. ¶ Tertia ꝓ positio ꝓncipalis sit ista: ꝙ de⁹ oim enũciabiliũ tam possibiliũ ꝫ impossibiliũ est apprehensio siue apprehensiua cognitio. pz: quia cuiuslibet cõtradictionis deus apprehendit vtramq; ptẽ Quarta est ꝙ deus oim enũciabiliũ necessario est apprehensio siue apprehensiua cognitio.

Iste due possunt probari oino sicut due prime: ꝛ ex eis omnia similia corrolaria inferri. qz oẽ enũciabile est res: nec pono aliquod enunciabile qđ non sit ꝓpositio: quod sit obiectũ scientie dei: sicut imaginat. W. Grego. Ideo oino dicendũ est de scientia apprehensiua enũciabiliuz sicut de simplici noticia rerum.
B ¶ Quinta propositio est ꝙ de⁹ oim veroꝝ enunciabiliũ est ꝟa scientia siue verũ iudiciũ. patet satis ex predictis. Unde ex ista sequitur primo ꝙ deus omniũ vere enunciabiliũ de preterito/ vel de presenti est scientia siue noticia visionis. Secũdo sequit ꝙ deus omniũ vere enũciabiliũ de futuro contingenti est ꝓsciẽtia/ siue noticia preuisiõis. Tertio sequitur ꝙ de⁹ respectu eoꝝ que bñ fiũt est sciẽtia approbationis. Quarto sequit ꝙ de⁹ respectu eoꝝ que male fiunt ẽ scientia reprobationis. Ista oĩa satis patent ex dictis: sed duo vltia inferius patebunt magis
C ¶ Sexta ꝓpõ est. ꝙ de⁹ oim verorũ cõtingentiũ nõ necessario sed contingẽter est ꝟa scia siue iudiciũ. Patet. quia sicut talia cõtingenter sũt ꝟa: sic de⁹ cõtingẽter est eoꝝ scia/ siue cognitio iudiciaria: cũ ipe nõ possit iudicare falsũ ꝛc. Unde sequit ꝓpo ꝙ sic loquendo de scientia enũciabiliũ quo modo logici vtunt cõmuniter disputãtes aliquod enunciabile quod deus nõ scit potest scire: ꝛ aliquid quod scit potest non scire. Patet. qz aliqđ enũciabile falsum potest eẽ verꝝ et aliquod verũ potest esse fm: igitur ꝛc. Secundo sequitur ꝙ possibile est deum aliquod enũciabile scire quod non scituit: et sit possibile ẽ deuz aliquod nõ scire quod scituit. patet qz hec ẽ possibilis aliquod enunciabile est verũ quod non fuit verũ. et similiter aliquod non est verus quod fuit verum. Tertio sequitur ꝙ aliquod enunciabile de⁹ potest incipere scire: et aliquod potest incipere non scire: vł desinere scire: hec tñ non est concedenda: deus potest incipere scire aliquod enũciabile: quia ly enunciabile destribuitur. sed si adderetur pronomẽ demõstratiuũ dicendo de⁹ potest incipere scire hoc enunciabile aliquo demonstrato hoc esset verũ (scz demõstrato illo quod potest incipere esse verum) vt patet.
¶ Quarto sequitur ꝙ nõ plura ꝫ deus scit/ vel scituit deus põt D scire. nec etiam pauciora. Patz. quia non plura ꝫ sunt vel fuerunt vera possunt esse vera: nec etiam pauciora. igitur ꝛc. Consequentia patet: et antecedens etiam. quia semper alterũ enunciabiliũ contradictoriorꝝ est verum/ alterũ non est verꝝ. ꝛ simul incipit esse verũ alteruz desinit esse verũ. et ideo semp ẽ equalis nũerus enũciabiliũ veroꝝ igit ꝛc. Et sicut dictũ est de scientia

ipsoꝝ enūciabiliū pōt dici de p̄: scientia cū nō sit aliū p̄escire ꝯs scire verū de futuro ꝛc. Ex p̄dictis ergo patet quō deus ē sciē: tia oim veroꝝ enūciabiliū. nec tñ sequit ꝙ eius scientia sit mu tabilis: nec sit augmentabilis/ vel diminuibilis cū sit idē quod eius essentia. sed ista omnia ma gis patebunt ex sequenti ar ti: culo. Et hec de secundo articu:

D lo. ¶ Quantū ad tertiū articu: 3. artic'. lum in quo est videndum. Utrū cum dei omniscientia stet cōtin: gētia futuroꝝ (id est) vtrū simꝫ stet ꝙ deus sit omniscies/ ꝛ ꝙ aliquid sit futurū contingens. Primo premittam aliquas sup positiones. Secūdo ponā aliqs propositiones. Tertio soluam aliquas fortes obiectiōes. Pri: ma suppositio est ꝙ futurum non dicitur contingens advtrū libet. siue contingenter futurū. quia erit ꝛ non erit. nam hoc ē impossibile. Nec qꝛ erit/ vel nō erit. nā sic quodlibet ipossibile esset futurum cōtingens: nec qꝛ nec erit/ nec non erit. Nam hoc est impossibile sicut primū. sed quia potest fore et nō fore sicut dictū fuit in primo articulo.

E ¶ Secūda suppositio est ꝙ eoꝝ que sūt futura. quedā sūt incō: plere significabilia intelligēdo ad sensum supra declaratū ꝛc. Tertia est ꝙ scia dei de futuris dupl'r pōt accipi. Uno mō ē simꝓ plex noticia/ vel apprehensio. Alio mō est iudiciū siue iudicta ria cognitio. Quarta est ꝙ im: possibile est diuinū iudiciū esse fl'm. Quinta ꝙ deus p̄scit omne futuꝝ siue incōplere significa: bile siue enūciabile ꝙplexū veꝝ Ex istis sequit sexta. ꝙ lꝫ cuius: libet futuri/ siue incōplere enti: tas/ siue cōplexi enūciabilis de us sit necessario intuitio/ siue i: tuitiua noticia. tñ nullius enun ciabilis de futuro ꝙtingenti est necessario iudiciū/ siue iudicati ua scientia. Ista omnia ꝛ specia liter prima pars huius suppo: sitionis satis ꝙpatent ex dictis. Sed secūda pars ꝓbat. qꝛ ipos bile est diuinū iudiciū eē falsū. ergo nullū enūciabl'e ꝙtingens futurū deus necessario p̄escit/ aut necessario iudicat esse futu rum. Añs est suppositū. sed ꝙña ꝓbatur: qꝛ si detur oppositū ꝛc. sit illud futurū contingens an: tixp̄s forte. tunc argu tur sic. de us iudicat ꝙ antixp̄s erit/ ꝛ an tixp̄s non erit. ergo diuinū iudi ciū est fl'z. Cōsequētia pz. ſz añs ꝓbatur quia ꝙaduersariū ēvna copulatiua cuius prima pars ē necessaria (vt dicit) et secūda ps est possibilis (vt pz) ergo tota co pulatiua est possibilis. ꝛ ꝙ ꝙñs ꝙñs est possibile/ qđ est contra primū añs. quare ꝛc. Ex his se: quuntur aliqua. Primo sequit F ꝙ omne futurū contingēs enū: ciabile quod deꝰ p̄escit/ ꝛ p̄sci: uit ipse potest nunc non p̄esci: re et nūc̄ꝫ p̄escuisse. Ptz. qꝛ se: quitur. quocūc̄ꝫ futuro demon: strato hoc deus nō p̄escit: ergo hoc nunc̄ꝫ p̄esciuit. ꝛ añs ē pos sibile: ergo ꝙñs. Sed ꝙña patet qꝛ sequitur hoc deꝰ nō p̄escit: ergo hoc non est verū. qꝛ omne enūciabile verū de futuro deꝰ p̄escit ꝛc. Et vltra sequit hoc non est verū: ergo hoc nūc̄ꝫ fuit verū. Patet ex primo articulo. Et vltra sequitur. ꝙ deꝰ hoc nū: c̄ꝫ p̄esciuit. Scdo sequit ꝙ ali: quod futurū contigēs enūciabi

le deus prescit: et ab eterno prescit ⁊ tñ in ptãte creature est facere aliq̃d vñ sequitur deũ illud nõ prescire/nec vnq̃ pscuisse. Patet quia sit a. aliq̃d qõ pt creatura rõalis libere facere. ⁊ tñ non faciet. tunc deus prescit ⁊ ab eterno pscuit q. a. nõ eueniet ⁊ tñ i ptãte creature ẽ facẽ q a eueniet ⁊ p ꝓñs q de⁹ sciuit
B q eueniet ⁊c. ¶ Tertio seq̃t q ꝛ sciẽtia dei sit necessaria/⁊ nõ ꝓtigẽs. nec depẽdeat ab aliq̃ ad extra. tñ nulli⁹ futuri ꝓtigẽt enũciabil' ipe ẽ necessario scia. ſz q̃li bz talꝫ demõstrato veritas ist⁹ ꝓpositionis deus scit hoc ꝓtingenter/dependet er aliquo ad extra. patet satis Quarto sequitur q licet de⁹ necessario sciat omne futuꝝ ꝓtingẽs enũciabile verum eẽ: verũ tñ nullum tale necessario scit eẽ verũ. Et ita ꝛ deus necessario sciat ullam vniuersalẽ tñ pure ꝓtingenter scit quãlibet eius singularem. Prima ps patet qꝛ deus necessario scit ãlterũ illoꝝ eẽ veꝝ ⁊c. Scda ps patet. qꝛ neutrũ ꝓtradictoꝛiorum scit necessaria esse veꝝ ⁊c.
B ¶ Quinta ꝓpõ est q nõ facili⁹ potest saluari futuroꝝ cõtingẽtia/siue q futura ꝓtingẽter sint futura nõ ponẽdo dei prescientiaz q̃ ipsa posita. Nec ipsa prescientia aliquo modo infert necessitatẽ in futuris plusq̃ possit inferri ipsa non posita.
Patet euidenter ex primo articulo. quia cum q̃libet propositio sit determinate vera ex hoc ita difficulter potest argui contra contingentiam futuroꝝ sicut posita dei prescientia: vt appareꝛ intuẽti predicta. Unde sicut propositio potest esse contingẽter vera que tamẽ nõ potest mutari de veritate in falsitatẽ. nec desinere eẽ vera. ⁊ sine successione ⁊c. sic deus potest talem veritatem contingenter scire: et tñ eius scientia non potest mutari in falsitatem: nec desinere eẽ vera. Nec hoc arguit successionez in dei scientia plus q̃z in ꝓpositione. Et ista apparẽt cuilꝫ subtiliter aduertenti. ideo fatuũ ẽ et signũ ignorantie magne i ista materia negare dei ꝓ scientiam ꝓpter futuroꝝ ꝓtingentiã ⁊c.
C ¶ Sexta ꝓpositio est rñ salis ad articulũ q simul stat q de⁹ sit oiscies: ⁊ q aliq̃d sit futuꝝ ꝓtigẽs siue q de⁹ pscit futura. et q illa sint contingenter futura.
¶ Istud diffuse declarat magister Gregorius. sed tota efficacia iacet i hoc quia si simul stat q aliquid est futurum/⁊ tamen q illud potest nõ esse futurũ. sequitur q simul stat q deus scit illud esse futurũ. ⁊ tamẽ põt nõ esse futurum. qꝛ si vnuꝫ ẽ alteri compossibile ex hoc q scit esse tale non minus ẽ compossibile. Unde si per impossibile poneretur q illud non sciretur / nec a deo/nec ab alio/illud esset cõtingenter futuruꝫ. ⁊ si ponatur q accedat dei scientia ita q deus prescit illud eẽ futurũ constat q non aliter erit futurũ q̃z ante aliter scientia aduenies rerum conditiones mutaret. ⁊ veritates prius contingentes faceret necessarias. qõ est falsum ideo sicut iam tactũ est certa pscientia dei respectu futuroꝝ non plus repugnat eoꝝ ꝓtingẽtie q̃z ꝛitates ꝓpositionũ de futuro: nec econuerso. Si ergo nõ repugnat q verũ sit aliquid eẽ

futurū. ⁊ tamē possit nō esse futurū. Nec etiā repugnat ꝙ deꝰ sciat illud esse futurū et tamen possit nō esse futurū. Et ista est intentio Boecij. 5. de ꝓsolatione ⁊c. ¶Sed adhuc pōt declarari ꝓpositum et ista declaratio tra hitur ex dict⁹ Okā Uñ ꝓmo sup D pono ꝙ maior difficultas huiꝰ materie ꝓsistit i hoc puncto. ꝙa oportet (ad saluādum cū dei p̄: sciētia cōtingēnam futuroꝝ) cō cedere ꝙ illud qđ deus p̄scit/et p̄sciuit potest nunc̄ p̄scire/vel presciuisse. Ita ꝙ ista ꝓpositio est cōtingens deus p̄scit. a. fore et potest non esse vera: ⁊ nunc̄ fuisse vera. licet sit ⁊ fuerit vera Scđo ad declarationē huiꝰ sup pono ꝙ sicut ꝓpositio copulati ua est ipossibilis si vna ps sit i: possibilis et alie necessarie. sic copulatiua est contingēs si vna pars sit cōtingens et alie sunt. ¶Tertio suppono ꝙ licet ista E ꝓpositio deꝰ presciт. a. fore: vel scit me sedere sit cathegorica ꝑm vocem. tñ ꝑm sig̃tū eq̄alet vni ypothetice copulatiue. Qđ apparet qꝛ actus sciēdi diuinꝰ est eternꝰ cū sit diuina essentia que semp est idē. ⁊ tamē dicimꝰ deū scire/⁊ nō scire idē cōplexū successiue: sicut nunc scit me se: dere ⁊ iam nō sciet me sedere. ⁊ tamē actus eiꝰ quo nūc scit me sedere iam erit qñ non sciet me sedere. Et ideo ptz ꝙ hec ꝓpoſi tio deus scit me sedere aliquid plus importat cꝫ ista ꝓpositio iste actus sciendi est. demōstra to actu quo deus nūc scit me se dere. Addit ergo aliquid vltra prumā scz ꝙ me sedere est verū. Et istud potest ostendi nō soluz in deū sed etiā in hoie. qꝛ posi: to ꝙ Sortes videret me sedere tūc scit me sedere: loquendo de sciētia sicut capitur hic scz pro certa et euidenti noticia (nō em̄ hic loquimur de sciētia/vl̄ scire vt sumitur in libro posterioꝝ: qꝛ sic nō scit deꝰ aliquod verum ꝓtingēs: eo ꝙ talis sciētia solū est veroꝝ/⁊ necessarioꝝ) loquē: do igr̄ de scientia vt in ꝓposito sumitur Sortes scit me sedere. pono igr̄ ꝙ deꝰ ꝓseruet illā no: ticiā in sorte (me nō sedente/vel nō existēte) tūc assensus ille ma net: ⁊ tamen nō manet scientia ergo vltra illud absolutū quod est scientia/⁊ pro quo supponit ille terminꝰ scientia hoc nomen aliquid aliud iportat. ⁊ hoc est obiectū illiꝰ esse verū. ¶Unde F sequitur quarta suppositio ꝙ hec ꝓpositio deꝰ scit. a. fore. eq: ualet hu[illegible]ec noticia diuina (demōstrata noticia qua cognoſcit. a. fore) est. ⁊ a. fore est veruz. Ex quibꝰ apparet ꝓposituz. qꝛ secunda pars huiꝰ copulatiue est ꝓtingens quicq̄d fit de ꝑma parte. quare. ⁊c. Et simiſiter idē ptz de ista de p̄terito deꝰ p̄sciuit a. fore: eq̄alet em̄ isti copulatiue. noticia diuina qua deꝰ no: uit hoc ꝓplerū. a. erit fuit ⁊ hoc ꝓplerū est verū: vl̄ ita est sicut ꝑ ipsum significatur. Et qꝛ 2da pars est ꝓtingens ideo tota co: pulatiua est ꝓtingens. Uñ patꝫ ꝙ licet ista scđm vocē sit de p̄te: rito: tamē significat/vl̄ includit vnā de futuro. scz istā a. erit. Et ideo est ita ꝓtingens sicut illa de fututo. Et hoc debet itelligi quādo dicit̄ veritatē talis ꝓpo sitionis de p̄terito depēdere ex futuro. ⁊c. ¶Sed ꝓtra predicta G fortiter inſtat. Primo sic si cum Ar ſ. 1.

2.arg

3.argſ

dei p̄sciẽtia staret futuroꝝ ⁊ tu
gentia sequit̄ q dei prescientia
esset fallibilis. ꝯns est ipossibi=
le. sed ꝯña ꝓbatur. tum qꝛ si deꝰ
prescıat me libere aliquid esse
factuꝝ. i mea potestate erit mu
tare ꝓpositũ diuinũ. et illud nõ
facere. ⁊ si nõ fecero fallet̄ pre=
sciẽtia dei. tum qꝛ sequit̄ deus
prescit. a. foꝛe et. a. nõ erit. ergo
p̄sciẽtia dei/ vl̄ deꝰ fallitur. ergo
simiter sequit̄. deꝰ p̄scit. a. foꝛe
⁊ possibile est. a. non foꝛe: ergo
deꝰ potest falli. qꝛ sicut ad am=
bas de inesse sequit̄ illa de in=
esse: sic ad vnã de inesse ⁊ aliaz
de possibili sequit̄ illa de possi=
bili. Cõfirmatur. qꝛ si. a. prescitũ
a deo foꝛe/ potest nõ foꝛe ponat̄
inesse. ergo deꝰ prescies decipit
Et antecedẽs est possibile. ergo
2. argt̄. ꝯns. ¶ Scõo principaliter sic. si
⁊c. sequit̄ q dei p̄scientia esset
mutabilis. ꝯns est impossibile.
sed ꝯña ꝓbatur. qꝛ si deus nũc
scit. a. foꝛe: et possibile est. a. nõ
foꝛe: possibile est deuz p̄scire a.
nõ foꝛe. Quod si ponat̄ inesse se
quitur q deꝰ primo sciat. a. foꝛe
⁊ post sciat. a. non foꝛe. Nã im=
possibile est q simul̄ sciat vtrũq;
talis autẽ successio nõ potest eẽ
sine mutatione ⁊c. Cõfirmatur
qꝛ ipossibile est transire de con=
tradictorio in ꝯtradictoriũ/ seu
vnũ ꝯtradictoriorum verificari
post alteꝝ. nisi interueniat aliq̄
mutatio in re signata. ⁊c. sed si
ponat̄. a. prescitum foꝛe nõ erit.
hec primo erit vera deꝰ prescit.
a. foꝛe. ⁊ postea hec erit ✗a. deꝰ
non prescit. a. foꝛe. ergo aliqua
mutatio erit facta. Et cõstat q
nõ in. a. qꝛ est ipossibile cũ oino
3. argt̄. nichil fit. Argt̄ in deo. ⁊c. ¶ Ter=
tio sic oẽ qd̄ deꝰ p̄scit de necessi=
tate ipse p̄scit. ergo oñe qd̄ deꝰ
p̄scit necessario eueniet ꝯña ptz
⁊ antecedens ꝓbatur. qꝛ p̄sciẽ=
tia est pfectio simpliciter ⁊ ois
pfectio simpliciter de necessita=
te deo cõuenit. Confirmatur qꝛ
omne qd̄ deꝰ prescit ⁊ nõ potest
nõ prescire postꝯ p̄sciuit deus
de necessitate p̄scit. sed oñe qd̄
deꝰ p̄scit deꝰ nõ potest nõ p̄scire
postꝯ p̄sciuit/ aliter minueret̄
eiꝰ p̄scientia Argt̄. ⁊c. ¶ Quarto 4. argut̄
sic. qꝛ vl̄ deus prescit futura, qꝛ
illa futura sunt̄. vl̄ ideo illa fu=
tura sunt. qꝛ deus p̄scit illa. Nõ
primũ. qꝛ tũc res ipse future es=
sent cause p̄sciẽtie dei qd̄ falsuz
est Nec scd̄m qꝛ tunc p̄scientia
dei esset causa reꝝ vt essent fu
ture. ⁊ p ꝯns cũ ipse sit p̄sciẽtia
nõ solũ bonoꝝ sed etiã maloꝝ.
Confirmatur. qꝛ si p̄scientia dei
esset causa futuroꝝ vt essent fu
tura. cũ ipse naturaliter et non
libere sit sciẽtia/ vl̄ p̄scientia. qꝛ
eiꝰ essentia est sibi noticia q nõ
minus naturaliter est repsenta
tiua ꝑ species vl̄ noticia crea=
ta. sequitur q naturaliter ipse
erit causa futuroꝝ. ⁊ sic futurũ
quod erit libere a causa creata
erit naturaliter et necessario a
causa ꝑma. scz a deo. quare. ⁊c.
¶ Ad ista respõdetur. Unde ad A
primũ nego ꝯñam. ⁊ ad primaz Ad ꝑmuz
ꝓbationẽ respõdet Boetiꝰ. ꝯ. de
ꝯsolatione. Et stat responsio in
hoc q deꝰ p̄sciuit q ad hanc/ et
ad illã partẽ possum volũtatẽ
meam ꝯuertere. ⁊ scit etiam ad
quã partẽ de facto ꝯuertã. ⁊ si
ad oppositа essem cõuersurus
illud etiã ipse p̄sciuisset. ⁊c. Ad
scdam vero ꝓbationẽ dico q pri
ma ꝯña ẽ bona. scz ans est ipossi
bile ꝓpt̄ incõpossibilitatẽ ptiz

cuius vtraq; pars sit possibilis sed scda ꝓña nō valet. Et ratio ē qz p istā deus decipit: q̄ est ꝓns prime ꝓñe signat q; deꝰ iudicat aliq̄d fore qđ nō erit et hoc bñ infert ex p̄mo antecedēte. sed p istā deꝰ potest decipi q̄ est ꝓns scde significat eē possibile q; deus p̄sciat aliq̄d fore qđ nō erit/ vl aliq̄d nō fore qđ erit. hoc aūt nō sequit ex illis duabꝰ. qz per illud añs denotat q; isti deꝰ prescit. a. fore sit ꝓ possibilis ista de ineſſe. a. nō erit q̄ cōrñdet huic possibile est. a non fore Et hoc nō est verum. qđ tñ oporteret si ꝓña deberet valere. ¶Ad ꝓfirmationē dico q; ista. a. p̄scitū a deo fore potest nō fore. nō dz sic poni de ineſſe. a. p̄scitū a deo fore nō erit: sed sic a. nō erit sicut ista Petrus sedēs pōt stare ꝛc. Si tñ argueret sic possibile ē. a. p̄scitū a deo fore nō fore. tūc ista de ineſſe esset hec. a. p̄scitū fore nō erit. Ad quā vt dicit Gregoriꝰ. vtiq; sequit deuz decipi. sed illa in sensu ꝓposito nō est vera Hoc autē nō videt michi verum qz hec nō apparet michi impossibilis p̄scitū fore nō erit qz est negatiua cuiꝰ subiectū potest pro nullo supponere sicut hec futurū nō erit. ꝛ ideo sicut est possibile nullū esse futurū sic possibile est nichil esse p̄scitū. et p ꝓñs q̄uis hec sit falsa p̄scitū nō erit tñ est possibilis: et p ꝓñs nō est impossibile. q̄re. ꝛc. ¶Ad scdam C Ad scdm. negat ꝓña. Et ad ꝓbationē cōcedo q; possibile est deū p̄scire a. nō fore. sed si ponat ineſſe scz ante illud instās dico q; nō sequitur q; deꝰ primo p̄sciat. a. fore et post presciat. a. nō fore. scz sequitur q; nō p̄sciat/ nec vnq; ante p̄sciuit. a. fore. Et est simile sicut de ꝓpositione vera de cōtingenti futuro q̄ si ponat falsa sequit q; semp fuit falsa ꝛ nūq; fuit vera. Et p̄ idē ptz ad confirmationē. qz non ponit trālitus de ꝓtradictorio in ꝓtradictoriū vel successio vt primo vna sit vera. et post alia. ꝛc. Unde ex hac solutione sequit q; vtrūq; ꝓtradictoriorū deus potest prescire: et tamen nec simul nec successiue. Secūdo sequitur q; vtrūq; cōtradictoriorū deus potest p̄scire sine quacūq; mutatiōe. siue in deo siue in alia re. Ista patent et sequūtur ex primo articulo. ꝛc. Tertio sequitur q; licet deꝰ sit necessario scientia alteriꝰ cōtradictoriorū in contingēti materia tamen nullius eorū est necessario scientia. ptz clare loquēdo de scientia iudiciaria. Quarto sequitur q; licet scientia dei apprehensiua ꝛ iudicatiua sint oibus modis idem scz ipsa diuina essentia tamē deus respectu alicuiꝰ est necessario scientia apprehensiua respectu cuiꝰ nō necessario sed contingenter est scientia iudicatiua. ꝛc. ¶Ad tertiā D Ad tertiū negatur antecedens: et ad probationē dico. Primo q; loquēdo de virtute sermonis presciētia dei est pfectio simpliciter/ ꝛ summa qz est deus et diuina essentia. Secundo q; prescientia dei de necessitate ē in deo. id est de necessitate est deus/ vel diuina essentia. ¶Tertio sequitur q; E ex hoc nullo modo sequitur q; omne quod deus presciit de necessitate presciit. siue q; deus respectu alicuiꝰ futuri de necessitate sit presciētia. Uerbi gratia productio dei actiua qua ꝓdu-

cat fortẽ est pfectio simpliciter/ ⁊ est necessaria. et tamen nõ sequitur ꝙ deus ꝓducat fortem necessario. vel ꝙ necessario sit ꝓductio fortis. qz ꝯsequens est falsum. ¶ Quarto dico ꝙ ista ꝓpositio prescientia dei est pfectio simpliciter. itelligitur sic ꝙ esse prescitũ sit denominatio pfectionis simplicit: ita ꝙ in vno quocz melius sit ipsum esse prescium cz non. ⁊c. potest distingui. Uel igitur termin⁹ prescitũ potest sumi dupliciter: vel respectu futuroz: et sic non est denominatio simpliciter esse prescitũ sicut nec esse causam effectiuã rerũ: qz si nulla res esset futura (quod est absolute possibile) deus nõ essz prescius nec tamẽ esset minus pfectus. sicut si nulla creatura esset/ deus nõ esset causa: nec tñ esset min⁹ pfect⁹. Et sic esse prescitũ vel esse causam efficientem nõ dicit pfectionẽ simpliciter: sz posse eẽ prescitũ: ⁊ posse esse causam efficientẽ est denominatio pfectionis simpliciter: qz si esset aliquid futurum/ ⁊ deus illud nõ presciret/ ipe nõ esset simpliciter perfectus/ nec esset deus. Et est huic sike qđ dicit Anselmo. monolo 15. ꝙ nõ esset meli⁹ deo eẽ sũmũ cz nõ summũ: quia si nulla alia res esset ipse nõ eẽt summ⁹/ ⁊ tñ nõ esset minus pfectus: tamen alijs rebus existentibus si non esset summ⁹ nõ esset deus. Uel iste termin⁹ prescitũ potest sumi respectu enũciabiliũ futuroruz tã affirmatiuoz cz negatiuoz. Et sic est denomiatio pfectiõis simpliciter esse prescitũ: et meli⁹ est deo esse prescitũ cz nõ esse: et ipse de necessitate est prescius. vt ptz ex dictis in ꝓdicta ratiõe ⁊c. Et ideo eẽ prescitũ hui⁹ futuri quocunqz demõstrato: nõ est denominatio pfectionis simpliciter: sed esse prescitũ hui⁹ vl' sui ꝯtradictorij. Et totũ pz clare ex supradictis. ¶ Ad ꝓfirmationẽ dico ꝙ minor rationis simpliciter itellecta est falsa. qz sicut ꝓpositio de futuro vera potest fieri falsa sine sui mutatione: sed ꝑ mutatioẽ rei. sic aliquã talez quã de⁹ prescit potest nõ ꝓscire postcz eã prescinit sine sui mutatiõe. sed ꝑ mutationẽ rei. que postcz fuit futura fit ꝓterita. sicut modo de⁹ nõ prescit mundũ fore: ⁊ tamẽ hoc aliqñ prescinit. Nec tñ seqtur ꝙ dei ꝓscientia intrisece minuat: sicut ptz in scdo articulo. Si vero illa minor intelligitur nõ simpliciter/ sed cũ addito: scz ꝙ omne ꝙ de⁹ prescit deus nõ potest nõ prescire ante instans pro quo ipsum nõ ꝓscit postcz ipsum ꝓscinit ipsa esset vera: itelligẽdo tñ eã vt sit vna cathegorica cui⁹ pars ꝓdicati sit illa oratio postcz ipm ꝓscinit ⁊ tũc maior est falsa. nã qlibet tale ante illud instans. de⁹ põt nõ ꝓscire: vt ptz ex supradictis: ⁊ tamen nullũ tale potest deus ante illud instans non prescire postcz ipsum ꝓscinit. sicut ꝓpositio enũcians illud fore potest ante illud instans pro quo enũciat illud fore/ non esse vera: et tamen non potest non esse vera postcz fuit vera: et ideo illa maior est falsa quare hic ostende quomodo hec est: distinguenda deus potest. ⁊c. ¶ Ad quartam rationem est difficultas non solum propter materiam rationis in se/ sed propter contrarietatem auctoritatum

Ad tertiũ

Ad ꝗrtuz

quas magister iducit i.38. dist. Nam intentio Augustini.15. de trinit.cap.13. videtur esse q̄ res non q̄ sunt ideo de⁹ eas nouit: sed q̄ nouit ideo sunt. Sed econ
Op.origenis. travidet fuisse opinio Origenis sup epist.ad Roma. q̄ non ideo aliquid erit: q̄ deus scit illō futurū: sed q̄ futurū est ideo scitur
Op.mgr̄i a deo ātēq̄ fiat ⁊c̄. ¶ Ad hoc autem in predicta distinctione respondet magister/ ⁊ potest ei⁹ responsio sub quadruplici ppositione recolligi. ¶ Prīa est q̄ res
D future nullaten⁹ sūt cause prescientie vl̄ scīētie dei. Et ideo sequunt̄/ vl̄ prescīūtur q̄ future/ vel facte sunt. ¶ Secūda ē q̄ dictum Origenis q̄ futurū ē ideo scitur. intelligendum est vt notetur ibi causa nō ppie dicta: sed causa sine qua non ¶ Tertia ē q̄ etiam prescientia vel scientia dei prout solū includit noticiaz rei nō est ppie causa eoruz que fiunt: nisi solum sine qua non.
¶ Quarta est q̄ si nomine scientie includatur beneplacitū atq̄ dispositio: tunc potest dici causa rerū. Et sic intelligit Augustinus. ideo sunt quia nouit. id est quia scīēti placuit: ⁊ quia scīēs disposuit. In his stat responsio
E magistri: sed sicut dicit Egidi⁹
Egidius. super littera distinctionis. Solutio magistri non sufficit: quia dictū Origenis exponit de causalitate sine qua non: quia tunc pari ratione diceretur. et iō aliquid erit: quia de⁹ prescit illud futurū q̄ negat Origenes. Nā etiā ꝑm magistruz p̄scientia est causa sine qua nō futoꝝ. Jō aliter respondet magister Gregorius/ ⁊ dicit q̄ q̄ꝫuis scientia
F dei q̄ nō est aliud: q̄ꝫ subsistētia
Gregori⁹ vel eēntia dei sit causa oīm rerū q̄ fiunt. ista tn̄ ppositio quia de⁹ prescit ideo res sūt future si sit causalis ⁊ non equalēs precise huic conditionali: si de⁹ prescit res sunt furure ⁊ noie prescientie non includatur beneplacitū sed dispositio. absolute negāda est. Nam sicut nō ideo quia propositio de futuro ēvera res quā enūciat fore erit: nec si ego prescirē aliquid fore ideo q̄ prescirem illud foret q̄ꝫuis necesse esset q̄ si prescirem illud foret sic in pposito ⁊c̄. Et ratio est. q̄ nec sicut veritas ppositionis sic nec scientia (inquantū hmōi) est causa q̄ ita sit in re. ¶ Sed alia pro Cōcordia
positio. scz quia aliqua sunt futura deus prescit illa eē futura pd.op.
distinguēda est. Quia vnus sensus pōt eē vt denotetur res futuras esse causas p̄scientie. qua deus prescit res esse futuras sicut si dicatur q̄ visibile est mihi obiectum iō video Et sic illa est falsa. Et ad hunc sensum negāt eam Augustin⁹ ⁊ magister Nec sic intelligendū est dictū Origenis. Alius sensus pōt eē quo p̄cise denotetur q̄ quia res sūt future ideo prescīētia dei est p̄scīē tia. ⁊ isti termini prescientia/ ⁊ p̄scius verificant̄ de deo ita q̄ talis locutio sit illo mō causalis q̄ modo ista. quia homo ē a i al. iō hec est vera homo est animal. ⁊ sicut solet dici q̄ eē sic in re sicut propositio enūciat est causa q̄ illa sit vera ⁊c̄. Et sic ꝑm istū modum loquendi pōt ꝯcedi q̄ res eē futuras est causa/ vl̄ potius concausa vna cū immēsa perfectiōe diuine scientie. q̄ō de⁹ scit p̄scius vel p̄scīētia/ seu q̄ isti termini vere dicantur de eo. Et ad

istum sensum põt dici q̃ ꝺa res future sunt. ⁊ dei sciẽtiam nihil potest latere. ideo ꝓscit illas deus esse futuras. Et sic intellexit Origenes Sed Augustinus loquitur de noticia dei fm q̃ est simpler apprehensio rerum In quo sensu non est verus q̃ quia sunt ideo nouit. Nam siue sint siue non. nõ min⁹ nouit: quia res non causant suã noticiam i deo sicut in nobis ideo ⁊c. Sed q̃ dicit ideo sũt quia nouit intelligẽduz est de noticia simul cũ beneA placito seu cum dispositione sicut bñ exponit magister. ☞ Hic tamen dico istam regulã q̃ nulla ꝓpositio causalis cui⁹ ꝓñs signat tanq̃ signatum totale deum velle/ vel intelligere est concedenda de virtute sermonis/ ⁊ ꝓprie. Ideo ista causalis in sensu causali nõ est vera de virtute sermonis. quia res sunt future de⁹ prescit ⁊c. sed hoc magꝭ postB ea declarabo. ¶ Tũc ad formã rationis dico q̃ de ƒtute sermonis ista disiunctiua est falsa. ꝙa nulla pars est vera. Si tamẽ prima pars intelligitur in secũdo modo/ vera est ad bonũ sensum ⁊c. nec ex hoc sequit̃ q̃ res future sint cause prescietie dei sicut nõ sequitur quia Petrus sedet. ideo hec ꝓpositio que pri⁹ fuit falsa Petrus sedet. nunc est vera. ergo Petrus sedens est causa illius veri. sicut patet ex dictꝭ Ista tamen locutio nõ apparet mihi vera de virtute sermonis.C ⁊c. ¶ Ad cõfirmationẽ ptz quid de antecedẽte sit dicendũ. ſz ratio tãgit aliã difficultatem. Uñ sanct⁹ Thomas in scripto suo. dist. 38. Et Egidius eadẽ dist. q. vltima ꝓcludunt ꝓñs hic illatũ. Dicunt enim q̃ oñe futurũ comparatũ ad cãm primã/ ⁊ dei prescientiam est necessariũ seu necessario futurum. comparatum aũt ad causas primas/ ⁊ ƒm suam naturam consideratũ est cõtingens seu ꝙtingenter futurꝫ. Nec est inconueniens idem diuersis respectibus esse necessarium ⁊ contingens. Et hui⁹ sententie videtur esse. Boetius. ƒ. de ꝙsolatione. Hec inquit si ad diuinam noticiam referant̃ necessaria. si per se considerentur necessitatis sunt neruibus absoluta. Et hoc ibi diffuse prosequitur. ¶ Hec autem tripliciter põt respõsio intelligi. Uno modo vt absolute/ ⁊ simpliciter concedatur aliquid idem esse necessariꝫ vm ⁊ contingens tamẽ ab vno (scilicet a causa prima) habz vt sit necessaruz ⁊ ab alio q̃ sit cõtingens. sicut idem lac est albũ ab albedine ⁊ dulce a dulcedie Alio modo põt itelligi q̃ista sic absolute sũpta. a. est necessariũ ⁊ contingens nõ cõcedat̃. sed tamen de. a. ꝓcedatur q̃ ẽ necessario futurũ a prima causa ⁊ contingenter futurum a secunda. sicut de eodẽ dicimus q̃ est a deo scitum fore ⁊ non est a causa prima scitum fore nõ tñ absolute ꝓcedimus q̃ est scituz fore ⁊ nõ scitum. qz hoc implicat ⁊c. Alio modo q̃ comparatũ ad causam primãvel dei noticiam ẽ necessario futurum. id est necesse est si aliquid est p̃scitũ a deo ipsuz esse futurꝫ ita q̃lit necessitas ꝓñe nõ ꝓsequentis idẽ tñ fm se. id ẽ absolute ẽ ꝙtingenter futurũ. licet istũ non pretendat de virtute ƒmonis p̃dicta solutõ ¶ Tũc E pono aliqs ꝓpositiones. ¶ Pri-D

ma est q predicta solutio in primo sēsu implicat ꝓtradictionē. qz si.a.ꝓtingenter est futurū/ potest ergo non fore.ꝛ sic hec ē possibilis.a.non erit ꝛ si a.est necessario futurū hec ē necessaria. a. eueniet.quare ꝛc. Nec valet ad hoc diuersitas causaꝝ.qz nō minus ē impossibile q̄ a diuersis causis duo contradictoria verificentur q̄z ab eadem/ꝛ illud est clarū. ¶ Scōa est q̄ p̄dicta rn̄sio in scōo sensu est falsa.patz qz ex ea sequitur q̄ oia de necessitate euenirent. Consequentia ptz q̄a si aliq̄d necessario eueniat a prima causa.sequitur q̄ necessario eueniet. posito q̄ secunda causa possit ip̄m non facere. Itē oia a solo deo fienda eēnt necessaria ꝛc. ¶ Tertia ꝓpositio est q̄ p̄dicta rn̄sio in tertio sensu intellecta est vera. Et ad illum sensum loquitur Boetius. vt patz ex processu suo. vñ loquitur de necessario ꝛ necessitate ꝯsne ꝛ cōditionali Si aūt dicat̄ si deus sciat sortē peccaturꝝ in a.sortes peccabit. ꝯña ē necessaria.ꝛ antecedens ē vez.ergo ꝯns:antecedens non est in ptāte sortis. ergo nec ꝯns. Dico q̄ in ptāte sortis ē facere q̄ añs nō sit/ nec vn̄ q̄ fuerit verū sicut supra tāgebatur. ¶ Quarta ꝓpositio et responsiua formata ad ꝯfirmationē est/ q̄ deus naturaliter et non libere est sciētia vel p̄scientia futoꝝ tamē nullius veri de futuro contingenti est naturaliter/siue necessario/imo ꝓtigēter iudiciū siue sciētia iudicatiua. Uñ dico q̄ eēntia diuina nō naturaliter repñtat antichristū fore. sed ꝓtingēter sicut contingenter vult ip̄m fore Licet enim naturale sit diuine essentie representare quodlibꝫ vez.sic naturale ē sibi q̄ cessat repñtare iudicatiue illud quod pri repñtauit iudicatiue si tale cessat eē verum. Sicut naturale ē sibi q̄ nihil eam lateat ꝛ q̄ nihil erronice iudicat. Nec ē simile de hac noticia ꝛ de specie vel similitudine creata seu creata noticia.cuz nulla creatura possit oīno similis esse deo in modo cognoscendi sicut nec i modo essēdi. Et sic ptz ad istā rōnem. Hec de tertio articulo. ¶ Tunc ad rōnes principales questionis. ¶ Ad p̄maz negat añs.ꝛ ad ꝓbationē negatur assumptū. Et ad ꝓbationez ptz ex p̄mo articulo qualiter intelligendū sit contingens non eē determinatū. ad esse plusq̄z ad nō eē ꝛc. Et qualiter sit intelligendum ꝓpositionē eē determinate veram/ aut falsā. Ad ꝯfirmationē dico q̄ i hac pte auctoritas p̄hi est neganda quia falsa:ꝛ qz sibiipsi alibi cōtradictoria. Unde ipe dicit in libro de bona fortūa deū videre futura ꝛc. ¶ Ad scōaz negatur añs ꝛ ad ꝓbationē negat assūptū. sicut patuit in scōo articulo. Et ad ꝓbationē negatur minor. nec ratio valet: qz licet sic eēt in nobis nō tamen sic dicendū est de deo. sicut nec in deo dicum⁹ cognitiōez distingui ab ipso q̄z uis sic sit in nobis. ꝛ ita de multis similib⁹. Ad confirmationē ptz q̄ auctoritas Aristo. nō valet hic. ¶ Ad tertiā negat añs sicut patet ex isto tertio articulo. Et ad ꝓbationem negat ꝯña sicut ptz ex dictis. Cōcedo tn̄ q̄ immutabiliter eueniet lz nō necessario vel ineuitabiliter. Et hoc ē q̄ quidā ātiqui

F

G Ad 1.p̄ncipale.

H Ad scōaz.

I Ad tertiā

diterunt ꝙ illud qđ deꝰ scit necessario euenet necessitate immutabilitatis non tñ necessitate inmutabilitatis. id est immutabiliter scit licz contingẽter ꝛc. Ex hac solutione patet. ꝙ licet tam mutabilitas/ ꝙ ꝓtingẽtia repugnat deo sic ꝙ sicut deus non ẽ mutabile esse sic non ẽ ꝓtingẽs esse. tamen aliqualiter intrinsece repugnat deo mutabilitas q̃liter non sibi repugnat cõtingẽtia. Patz. qꝛ sicut deus immutabiliter est. sic immutabiliter scit. ꝛ vl̃t. đđđ scit ꝛ đđđ vl̃t si tñ deꝰ aliqđ ꝓtigent scit ꝛ ꝓtingẽt vult ḟre ꝛc. Ad ꝓfirmati onẽ dico ꝙ Augustinꝰ itelligit illas ꝓpositiones in sensu composito ꝛ vult dicere ꝙ hec ẽ impossibilis aliter sit ꝙꝫ deꝰ p̃scinit. ꝛ hec est necessaria deus prescit. a. ergo a. erit ita ꝙ loquitur de necessitate ꝓñe ꝛ non de necessitate cõsequentis. Et sic sepe loquitur Boetius ꝛ communiter antiqui doctores. Et hec de ista q̃stiõe.

Q̃stio.12. ¶Questio duodecima de materia p̃destinationis ꝛ reprobationis.

Utꝝ cũ eĺna p̃destiatiõe stet p̃destinatũ posse damnari.

QIrca q̃dragesimã distinctionẽ ꝛ sequentẽ i q̃b⁹ magister agit ꝙ predestinatiõe saluandoꝝ ꝛ reprobatione dãnãdorum. Quero vtrum cum eterna p̃destinatione ꝛ reprobatione dei stet predestinatum posse damnari ꝛ reprobatuꝫ saluari.

Arguit.1. ¶Et arguitur primo ꝙnõ. quia predestinatio vel reprobatõ dei est ꝛ fuit ab eterno ineuitabilis ꝛ necessaria. igitur questio falsa. Consequentia tenet quia seq̃t. predestinatio ẽ ineuitabilis/ ꝛ eterna/ ꝛ necessaria. ꝙ q̃cũq; ꝙ p̃destinat eternaliť/ ineuitabiliť ꝛ necessario p̃destinat ꝙ no potest non predestinari. ꝛ per ꝓñs nec dãnari ꝛc Sed antecedens patet. qꝛ oñe immutabile ẽ necessarium: sed predestinatõ dei est immutabilis. ꝛ sic de reprobatione Igitur ꝛc. ¶Scõo arguit sic quia predestinationis vl̃ reprobationis dei est in predestinato vl̃ reprobato aliqua rationabilis causa. igitur questio falsa. Consequentia tenet. qꝛ questio supponit ꝙ p̃destinatio/ vel reprobatio sit eterna. modo nullus eterni aliqõ temporale est vel esse potest causa ꝛc. Sed antecedens patet. quia si in reprobato non esset aliqua sue reprobatiõis rationalis causa deꝰ ipsum crudeliter ꝛ irrationabiliť dãnaret sine iusticia. igitur ꝛc. ¶Tertio arguitur sic. quia cuꝫ reuelatione dei facta alicui de sua predestinatione vl̃ reprobatione non stat ipsuꝫ predestinatum posse dãnari vl̃ reprobatũ posse saluari. igiť. q. falsa. Cõsequẽtia tenet. quia reuelatio dei non magis excludit cõtingentiam reuelati ꝙꝫ predestinatio vl̃ reprobatio dei. sed añs patz. qđ aliter reuelatio dei facta intellectui creato nõ esset ifallibilis ꝛ certa. quod ẽ falsuꝫ. igitur ꝛc. ¶In oppositum est magister in littera. Et ad hoc ẽ ꝓmunis doctrina catholica. ¶In ista questiõe iuxta materiã triũ argumẽtoꝝ erũt tres articli ¶Primus vtꝝ p̃destiatio/ vl̃ reprobato dicit/ vel fuerit ab eterno ineuitabilis/ ꝛ necessaria. ¶Scõs vtꝝ p̃destinationis vl̃ reprobationis

2.arguit.

3.arguit.

Inoppñ.

Decisio q̃stionis.

dei sit in predestinato: vel reprobato aliqua ratiōabilis causa. Tertius vtruz reuelatio dei sit possibilis itellectui creato in ℬ fallibilis ꝛ certa ꝛc. ¶ Quantū 1.artick's. igitur ad primū articulū primo premittendū est q̄d nois predestinationis ꝛ reprobationis. Uñ dico q̄ p̄destinatio est diuinum ꝓpositū dandi vitam eternā Reprobatio vero per oppositum est diuinū ꝓpositum nō dandi vitā eternam: Uel ſm aliquos nō ꝓpositū dandi vitā eternā. Unde ille dr̄ predestinat⁹ cui de⁹ ꝓposuit dare vitā eternā. Et ille dicitur reprobatus cui de⁹ ꝓposuit non dare vitā eternā. Uel scōm aliquos cui nō ꝓposuit dare ꝛc̄. Et hoc satis docet apostol⁹ Romanorum. 9. Jacob dilexi Esau aūt odio habui. vbi cōcludit. ergo cui⁹ vult miserek ꝛ quē vult indurat. idest non miserek. vt exponit Augustin⁹ libro ꝓmo ad simplicianū. Unde apostol⁹ ibi per diligere idē intelligit quod velle misereri. idest misericorditer vitā eternā largiri. Nam de tali mia ibi p̄cipaliter loquit̄ apl̄s. Jdeo electos vocat vasa mīe. per odire vero idē itelligit quod velle nō misereri vel non ℭ velle misereri. q̄re ꝛc̄. ¶ Sz etiā aliter pōt describi p̄destinatio/ ꝛ reprobatio. ꝛ sic predestinatio est p̄paratio bñficiorz dei s. gr̄e in p̄nti. ꝛ glorie i futuro. Et hec ſnia est Aug. libro de pseuerantia circa mediū ꝛc̄. Jta q̄ predestinatio isto modo sumpta est ꝓpositum dandi gloriā ꝛ alia bona saltem gratuita sicut charitas ꝛ meritavite eterne. vel etiā alia bona saltē habēcia ordinez ad vitam eternam sicut sunt attritio. fides informis. operatio solū moraliter bona. ꝛc. Et sic p̄paratio quorūcunq; bonorz vna cū gloria/ vel saltē glorie ꝛ gr̄e cuiuslibet boni meritorij vite etne dr̄ predestinatio. Reprobatio aūt est ꝓpositū non dandi vitam eternam. ꝛ nolendi pro aliquo bono/ vel merito dare vitaz eternā. Unde licet scōm Gregorīū ꝛ aliquos alios si reprobatus pseueraret in bonis meritorijs ipse vitaz eternā haberet. quod licet ad aliquē bonuz sensum possit concedi. tñ de virtute sermonis non est verū. Certum est tamē q̄ de multis deus non vult q̄ in bonis meritorijs pseuerent. Aliter em̄ oēs ſ. luarentur et ideo quicq̄d sit de veritate talis cōditionalis si reprobatus pseueraret in charitate de⁹ daret sibi vitam eternā. tamen deus nō vult q̄ conditio illa impleatur. qz si vellet vtiqz impleretur. quare ꝛc̄. Ex predictis descriptionib⁹ sequuntur aliqua. ¶ Primo ex prima sequit̄ q̄ dare/ vel habere vitā eternā: siue magis ꝓprie loquēdo vita eterna data/ vel habita est effectus predestinatiōis. sed nō dare/ vel non habere vitā eternā in illo qui tenetur eam habere est effectus reprobationis loquēdo de effectu large ꝛ ad modū loquendi magistri ¶ Secūdo sequitur cōtra magistrū Gregoriū. q̄ ipe ex prima descriptiōe nō debuit inferre q̄ nō misereri ſ sit effect⁹ reprobationis cū sit idem quod reprobatio. Nec debuit inferre q̄ vocare/ ꝛ iustificare sint effectus predestinationis illo modo sumpte cum sint idem quod predestinatio: sed etiā q̄uis nō

D

Ꝛ grego..

essent idē tñ nō pñt poni effect⁹ predestinatiõis nisi scõo modo
A sumpte. sicut pz intuenti. ¶ Tertio sequitur ex secunda descriptione. q̄ non solũ vita eterna. sed ad minus oia bona gratum facientia sunt effectus p̄destinationis. imo scõm quosdã spes. fides. vocatio ad fidē xp̄i. etiã bona opa Cornelij ante susceptionem baptismi ⁊c. Quarto sequitur q̄ non solũ non dare/ vel nō habere vitã eternã. sed etiã nō dare/ vel non habere finalē perseuerantiã seu p̄ nullo merito: aut quocunq̄ facto eē dignũ vita eterna finaliter. est effect⁹ reprobatiõis. sed culpa vel peccatum a doctoribus cõiter nō ponitur effectus reprobationis.

B ¶ His premissis ponã tres conclusiões ad hunc articulũ rñsales. ¶ Prima est q̄ q̄libet rõnalis creatura a deo fuit eternaliter predestinata/ vel reprobata. Probatur. q̄ cuilibet dabit de⁹ vitã eternã. vel non dabit. quare. ⁊c. Et hec ꝯclusio est determinatio Augustini. libro de predestinatione cõtra pelagianos ⁊c. Ex his sequitur p̄mo. q̄ non solum quilibet est p̄destinat⁹ vel reprobatus ab eterno. accipiendo predestinationē aut reprobationē primo mō. sed etiã secũdo modo. Et istud pz prio de predestinatis: pro quo suppono tria.

C ¶ Primũ est. q̄ non stat fieri aliquod bonũ quin de⁹ faciat illõ: Secundũ q̄ nullũ est meritũ nisi deus acceptet illud et velit eē meritum. Tertiũ q̄ nō stat deũ velle aliq̄d quin ab eterno illud voluerit. Tunc arguitur sic nō stat aliquid esse nouter bonum quin de⁹ ab eterno illõ voluerit ⁊c. sed p̄destinatio est ꝓpositum dãdi vitã eternã ⁊ cetera bona meritoria. ⁊c. Igit. ⁊c. De reprobatis etiã pz. q̄ ipi non solum carebũt gl̄ia eterna. sz etiã finali perseuerantia. nec morient̄ in charitate vel gr̄a ⁊ de⁹ ab eterno hoc ordinauit. Secũdo sequitur: sz hoc magis declarabit̄ in secundo articulo. q̄ de⁹ nullum predestinauit aut p̄destinat accipiendo p̄destinationē secundo mō ꝓpter aliquod bonũ aut aliquã cãm puisam in p̄destinato. pz q̄ nō stat aliquē nouiter aliquod bonũ habere quin de⁹ prius voluerit et ab eterno q̄ illud quãdoq̄ haberet. Capio igitur illud ꝓpter quod tu dicis deus predestinare. accipiẽdo p̄destinationē scõo mō Tũc arguo sic tale bonũ quod tu assignas est partialis effect⁹ p̄destinatiõis ergo de⁹ non ꝓpter illud predestinat. añs pz p̄ q̄d nois. ⁊ ꝓña satis pz. Et similiter põt argui de probatione secũdo mõ dicta

D ¶ Secunda ꝯclusio est q̄ quelibet rõnalis creatura a deo p̄destinata p̄t dãnari. ⁊ q̄libet reprobata potest saluari. Pz. q̄ cuicunq̄ deus dabit gr̄am. ⁊ finaliter gl̄iam libere dabit. ⁊ p̄ consequẽs posset nō dare. ergo talis põt non saluari ⁊ damnari: et consimiliter reprobatus. ⁊c. Hic tamen est aduertendũ q̄ licet p̄dicta ꝯclusio de x̄rute sermonis sit vera: tamẽ in sensu cõposito intellecta eẽt falsa. Unde ista ẽ impossibilis. predestinat⁹ dãnabit̄: vel reprobat⁹ saluabitur. q̄us q̄libet singularis de simplici subiecto demõstratiuo sit possibilis. Similiter ista copulatiua ẽ ipossibilis. Iste ẽ vel

2. ꝯclusio

fuit predestinat⁹. et iste dānabi
tur. Et ista est determinatio ma
E gistri. di. 40. ¶ Tertia cōclusio
3. cōclusio. est. q̄ quelibet rōnalis creatura
a deo predestinata pōt nō esse/
et nunc̄z fuisse predestinata. ſz
eternaliter reprobata. Et simili
ter q̄libet reprobata pōt nunc̄z
fuisse reprobata. ſz eternaliter
predestinata. Ista cōclusio sequi
tur ex secūda. qz quicūq̄z potest
dānari pōt non eē reprobatus
F ꝛ econuerso ꝛc ¶ Ex hac cōclu
sione primo sequit q̄ licet ista p
positio sit vera. iste fuit predesti
natus. tñ non est necessaria imo
hec est possibilis. iste q̄ fuit p̄de
stinatus nunc̄z fuit p̄destinat⁹
Et ita dici pōt de reprobato. et
totum ptz ex dictis. ꝛc. Secun
do seqūtur rñsio ad istum articu
lū. q̄ licet p̄destinatio dei sit ne
cessaria: tñ de⁹ non necessario/
vel ineuitabiliter/ ſz contingen
ter est predestinatio. Et ita dici
potest de reprobatione. Prima
pars ptz. qz predestinatio dei ē
ī̄a dei eēntia. que ē necessaria.
Unde isti termini p̄destinatio ꝛ
reprobatio p eodē supponunt:
et idē oīno iportant in deo. licet
non in creatura ꝛc. Scda pars
ptz. qz sicut deus cōtingēter ali
quem predestinat: ita respectu
cuiuslibet contingēter ē prede
stinatio. ꝛ potest nunc̄z fuisse p̄
G destinatio. ¶ Et p hoc ptz rñsio
ad p̄mū argumētū ante oppositū/ qz licet p̄destinatio dei sit, i
mutabilis ꝛ de⁹ sit imutabiliter
p̄destinatio. nō tñ ineuitabiliter.
Uñ licz oē imutabile reale sit ne
cessariū. tamen non omne imu
tabiliter tale. Nam loquendo
de mutabilitate cōpleri eo mo
do quo dicim⁹ aliquod comple
xum mutari de veritate in falsi
tatē. aliquod complexum potest
sic mutari et aliquod non. Et sic
dicendū est q̄ non omne immu
tabile est necessariū. Nam ali
quod ē cōplexum quod non pōt
esse primo verū ꝛ postea falsuz:
nec econuerso/ ꝛ tñ non est neces
sarium sed ꝛtingens. Et causa
est. qz quātūcunq̄z sit/ vel fuerit
verum cōpossibile est q̄ non sit
verū. ꝛ q̄ nunc̄z fuerit verū. Uñ
impossibile ē q̄ hec sit p̄movera
iste saluabitur. ꝛ postea sit falsa
vel econuerso. Et per ꝛsequens
illo modo est immutabilis/ ꝛ im
mutabiliter vera. Et tamen non
est ineuitabiliter/ vera vel neces
saria. ¶ Et per hec pz rñsio
ad titulū p̄posite q̄stionis scilz
qualiter stat cuz vita eterna dei
tē. ¶ Sed contra p̄dicta arguit
primo sic. quia quandocūq̄z ali
qua opposita sic se habēt q̄ im
possibile est vnū succedere alte
ri si vnū ineſt/ impossibile ē alīs
inesse. sicut quia habit⁹ nō pōt
succedere priuatiōi si priuatio
inest impossibile ē habitū iesse.
sed eē predestinatum ꝛ dānari
sunt huiusmodi. ergo impossibi
le ē q̄ dānari succedat ei quod
est esse p̄destinatū. ꝛ per conse
quens si aliquis est predestina
tus impossibile ē q̄ dānetur. Et
consimiliter pōt argui de repro
bato. ꝛc. ¶ Secūdo sic. p̄destina
tus siue in libro vite script⁹. nō
pōt deleri. igitur nec potest dā
nari. Consequētia satis patz. et
antecedens probatur p magr̄m
hist. ꝛ sup illo verbo Moysi
Exo. 32. vbi dicit obsecro domi
ne aut dimitte eis noxam hanc/
aut dele me de libro tuo quem
scripsisti. ꝛc. Unde ibi ait magi

arguit. 1.

2. arguit.

ster ꝙ hoc ex magna confidentia ut deum est per impossibile dictum quasi diceret sicut ē impossibile vt me deleas. sic ozo nō posse fieri quin dimittas ꝛc.

3. arguit. ¶ Tertio si predestinat⁹ posset damnari. ꝛc. sequitur ꝙ numerus electorum posset minui. ꝛc. ¶ Consequentia ptz ꝛ falsitas cōsequētis. quia tunc non eēt deo certitudinaliter notus numer⁹ electorum ꝛc.

4. arguit. ¶ Quarto ad hoc est Augustinus. de coz. ꝛ gloria predestinatorum. Ita certus est numerus vt nec addat eis q̄q̄z aut minuat ex eis. Et post subdit probationem ex Apoca 3. tene quod habes ne alⁱ⁹ accipiat coronam tuam. Si alius inquit non est accepturus nisi iste perdiderit certus est ergo numer⁹.

A Igitur nō potest esse maioz aut minoz ꝛc.

Ad ꝓmū. ¶ Ad ista respōdetur ¶ ad primū dico ꝙ de talibus oppositisque respiciunt futura contingētia non ē verum quod assumitur sicut est in proposito Sed dicit Ockam ꝙ in creaturis non pōt simile repertri sicut est de istis oppositis p̄destinari. dānari. reprobari. saluari. Hoc autem cum sua reuerentia non est verū. scilz ꝙ in creaturis non possit simile hui⁹ inueniri quādo simile ē in ꝓpositionibus de futuro contingenti. de istis oppositis verum. falsum. ꝛc.

B Ad, secūm. ¶ Ad secundum dico ꝙ istud verbum deleri pōt accipi dupliciť. Uno modo proprie. ꝛ sic deleri de libro vite presupponit fuisse scriptum: ꝛ deleri de libro idem est ꝙ nō esse scriptuz ꝛ prius fuisse scriptum. ꝛ sic scriptus in libro vite non pōt deleri intelligēdo de his q̄ sunt scripti secūdū eternam prescientiā. nā hoc argueret mutationem volūtatis diuine vt ptz ꝛc. Alio modo pōt sumi magis large. vt idem est deleri quod non eē scriptū et hoc est possibile de potentia absoluta. Quod ergo Moyses fuisset deletus de libro in quo erat scriptus simpliciter ipossibile fuit in primo sensu. ꝛ implicat ꝙtradictionē: sicut ptz. sed non in secundo sensu ꝛc.

C Ad tertiū. ¶ Ad tertiū respondet Ockam ꝙ licet in sensu cōposito impossibile ē numeruz p̄destinatorū augeri/ vel minui qz per hoc signatur ꝙ numer⁹ electorū est ꝓmo maioz ꝛ postea minoz. vel econuerso. ꝛ hoc est impossibile qz talis successio nō est hic possibilis. sz in sensu diuiso pot ꝓcedi ꝙ numerus electorū pōt augeri vel minui. qz scdm eū nichil per hoc plus denotatur nisi ꝙ preter istos qui nūc sunt predestinati pōt aliq̄s saluari. vel de illis aliq̄s non saluari. tñ ex hoc ipo ꝙ poneret ipm saluari cōcedendū esset ꝙ ille fuit ab eterno de numero p̄destinatoꝝ et ꝙ ille non fuit numerus. sed aliud. et sic de reprobatis ꝛc.

D Tamē adhuc illa propositio in sensu diuiso potest rationabiliter distingui iuxta duplicem acceptionem istoꝝ terminoꝝ augeri/ vel minui. quia vn⁹ sensus potest esse ꝙ numerus electorum potest esse maioz vel minoz illo numero qui nūc est. vt si sit. decem potest esse duodecim. vel potest esse octo. ꝛ sic illa est vera. alius sensus potest esse ꝙ non solum pōt eē maioz vel minoz postq̄ fuit minoz/ vel econuerso. et istum sensum proprie videtur facere illud ꝓsequens:

nam augeri et minui importāt
successionem quātitatū maiorū
vel minoꝝ.et sic illud est falsū:
nec sequitur ex antecedente. vt
iam patet ex dictis ꝛc.Est enim
simile ac si dicatur nūerus rerū
futurarū non potest augeri qz
non possunt esse plures postꝙ
future sit nec pauciores:cū nul
la possit incipere esse futura ꝛc.
sic in ꝓposito null⁹ ꝑt icipere eē
E predestinatus/vel reprobatus
Ad q̄rtuz. quare.ꝛc.¶Ad quartū patz. q̄
Augustin⁹ nō loquitur de possi
bili/sed de inesse/ꝛ similiter lo:
quitur de augeri et minui pro:
prie in secundo sensu dato. sed
in primo sensu non loquit. Nec
ex hoc sequit qui ille nūerus sit
certus:ꝛ deo determinatus ꝛc.
Et sic patet responsio ad ꝑmuz
F articulū questionis. ¶Quātuz
2.artick's ad scōm articulū.Utrum prede
stinatiōis/ꝛ reprobationis dei
sit in predestinato/vel reprobato aliqua rōnabilis causa. Prio declarabo huius articuli sensū Secundo recitabo vnā rn̄sionē ad articulum. Tertio tractabo vnā difficultatē ad ꝓpositū Circa primū sciendū est q̄ nō est intentio huius articuli/nec doctorum hoc modo loquendi coiter vtentiū q̄rere. Utrū in p̄destinato/vel reprobato sit aliquid qđ sit causa illius rei que est predestinatio/vel reprobatio que nō est nisi diuina essentia saltē actiue sumpta.de hoc em̄ null⁹ dubitat:quia certū est q̄ illi⁹ nulla est causa:sed sensus q̄stiōis. vtrum propter aliquid predestinatorum/vel reprobatorum incomplexe vel complexe significatiuum deus illos eternaliter p̄destinauit/vel reprobauit: ita q̄ dici possit de aliquo q̄ ꝓpter hoc vel propter illud: aut quia ille facturus erat hoc vel illud ipse est predestinatus :aut aliq̄ alio modo exēplificandi ꝓ ꝓpositiones causales:quia licet ꝓpositiōes causales frequenter denotent causalitatē vnius rei ad aliā.nō tn̄ semp.sicut in alia questione dictum fuit.igitur p̄z hunc sensum diuersi diuersimode voluerunt assignare causam quare isti vel illi sunt predestinati vel reprobati Quidā em̄ assignauerunt causā positiuā dicētes q̄ ꝓpter bona opera/vt vsū bonū liberi arbitrij : quē de⁹ p̄sciuit aliquos habituros : p̄destinauit eos: ꝛ ꝓpter malū vsū futurū in alijs reprobauit. Et adhuc inter istos ponentes cāz positiuam est differentia : quia quidā dixerunt propter bonuz vsuz liberi arbitrij.quo ad actū credēdi.alij quo ad illū ꝛ alios actus liberi arbitrij. Itez aliq̄ dixerunt q̄ bonus vsus lib.ar. dupliciter considerari pōt.Uno modo ꝓut ꝓcedit partialiter a gratia/et est bon⁹ bontate gratuita/vel meritoria.ꝛ isto modo ꝙsideratus nō est p̄z istos causa predestinationis sed effectus. Alio modo potest cōsiderari vt ꝓcedit a libero arbitrio.ꝛ vt est bonus bonitate morali:ꝛ sic vt dicunt est causa predestinationis non de condigno sed de congruo.Alij autem dicunt q̄ predestinationis nulla est in predestinatis causa positiua:sed priuatiua tn̄ scz absentia finalis gr̄e p culpā originalē vel actualem respectu gratie dei:sed p̄m istos reprobationis est aliqua causa positiua in reprobis scz

S 1.opinio.

2.opinio.
3. opinio.
4.opinio.

5.opinio,

opinio.
opinio.
opinio.
opinio.

ober gre. Unde dicũt q in prio instanti quo intuitu diuino offertur aliquis homo. deus vult illi gratiam ⁊ salutẽ. ⁊ oẽs creat ad illũ finẽ nisi tamen obicẽ gre reperiat. per quẽ homo reddat indignus. Et in tali oblatione aliqui videntur cum obice gratie/et indignitate actuali/vł habituali ideo reprobantur. Aliq autẽ offeruntur ⁊ si non cum dignitate positiua tamen sine indignitate et obice: et ideo predestinantur ⁊c. ¶His pmissis contra predictas opiniões ponit. M. Gregorius/⁊ pbat diffuse aliquas ppões. ¶Prima ẽ: q nullus ẽ predestinat⁹ ppter bonũ vsum liberi arbitrij quez deus prescivit illũ habiturum. ¶Secũda. nullus est pdestinatus quia prescitus fore finalit sine obice habituali gre. ¶Tertia est q quecunq deus predestinavit gratis precise/et pure misericorditer predestinavit. ¶Quarta est q null⁹ est reprobatus ppter malũ vsũ liberi arbitrij quẽ de⁹ pscivit illũ habiturũ. ¶Quinta est q nullus est reprobatus qr prescitus fore finaliter cum obice divine gre. ¶Sexta põt addi q quẽcũq deus reprobavit sine quacũq cã in ipso reprobato eum reprobavit. ¶Prima igitur propõ ꝓbatur. quia aliqui predestinantur qui nunq habebunt vsũ liberi arbitrij: sed qua ratione' isti nõ predestinantur ppter vsũ bonũ liberi arbitrij. pari ratione nec aliqui alij Igitur ⁊c. Cõsequentia patet. Prima pars añtis pz de puulis baptisatis morientibus ante vsum liberi arbitrij. ¶Scõa pz vel detur rõ diuersitatis. ¶Ad hoc dicũt aliqui q Instãtia. non ppter vsũ quẽ habuerunt. ⁊c. sed propt vsũ quem habituri erãt si vixissent ⁊ ad etatẽ pfectã puenissent. Sed hoc nõ valet: quia null⁹ premiat⁹ a deo ꝓpter merita que nec ei⁹ nec alteri⁹ sunt/fuerunt/aut erũt. igitur nec pdestinat ⁊c. Añs pz p apostolũ 2. corin. 5. Oẽs inquit astabimus ante tribunal xpi vt recipiat vnusquisq ꝓm ea que in corpore gessit. non dicit gessisset vel habiturus fuisset si vixisset ⁊c. Itẽ er ista rñsione sequitur q paruulus tantũ gradum glorie reciperet quãtũ si vixisz vsq ad vsum ⁊c. ¶Scõo. patz p Augustinũ libro primo ad simplicianũ. Nemo ppterea bene operatur vt accipiat gratiã: sz quia accipit. Tertio pz per apostolũ Ro. 9. quia non est ex operibus sed ex vocante (vt dictum est) Jacob dilexi. Esau autem odio habui. quoz vł⁹ liberi arbitrij in vno fuit bon⁹. ⁊ in alio non ⁊c. ¶Secunda ꝓpõ ꝓbat. qr carentia obicis originalis/vel actualis est effectus diuine predestinationis ⁊c. igitur non quia aliquis ꝓuidetur ⁊c. Consequentia videtur nota. añs pz Eph. 1. Elegit nos ante mundi constitutionẽ vt essemus sancti et immaculati. Confirmatur qr iustificatio est predestinationis effectus. et tamen exigit vel includit remissionem pctõrũ. igit ⁊c. ¶Secũdo ptz quia paruuli morientes post baptismũ sunt sine obice quia sunt baptizati. ⁊ ideo baptizati qr sunt pdestinati. vt patet per apł ad Thytũ. 3. Nõ ex opib⁹ iusticie q̃ fecim⁹ nos: sz pz suã miaz saluos nos

A Gregori⁹ de arimy.

Cõfutatõ

C

B

fecit p lauacrū regenerationis.i. baptismū ꝛc. ¶Ad hoc quidam dicūt ꝙ puul⁹ nō hz a p̄destinatione ꝙ baptizet.sed hoc potⁿ est ꝼz cursū nature. Nā si puer ex complexiōe naturali mori debeat statim natus nō ꝓuenit ad baptismū.nec hoc est ex aliqua reprobatione:sed deus nō vult ꝓpter ipsū facere nouū miraculum. Hoc aūt nō valet.qz ꝓtradicit auctoritati allegate in qua dicitur ꝼm suā miaz ꝛc.ergo nō tantū ex cursu nature. Tertio patet ꝓpositum p Augustinū in li. de p̄destinatiōe sāctoꝝ vltra mediū.dicētis ꝙ gratia dei maxime apparet in paruulis ꝗuz alij baptizari/alij non vite hui⁹ terminū finiūt satis ꝓbāt miaz et iudiciū Ad idem est expressa auctoritas Augustini i libro de bono perseuerātie. ¶Tertia ꝓpositio ꝓbatur ex p̄dictis.qz ꝓpter nulla bona in aliquo ꝓuisa quis p̄destinatur.sed potⁿ ad eius predestinationē talia cōsequūtur.igitur ꝛc.Ad hoc possent iduci plures auctoritates. ꝛc. ¶Quarta ꝓpō ꝓbatur:qz p̄destinatus nō ꝓpter sua bona opera predestinat:igitur nec reprobat⁹ ꝓpter mala opa reprobatur.añs ꝑz ex dictis.ꝛ ꝙña tz per apl'm qui indifferenter loquens de Jacob et Esau dicit anteq̄ nati essent:aut boni aliquid aut mali egissent ꝛc. Item Roma.9. Non est volentis neq̄ currētis sed dei miserentis. Et sequitur:ergo cuius vult miseretur.et quē vult indurat:id est nō miseretur.vt exponit Augu. ꝓut supra dixi ꝛc. Item ad hoc possūt iduci mꝛte auctoritates Augustini.sed p̄dicta satis sufficiunt ꝛc. ¶Quinta ꝓpō ꝓbatur: qz queritur vnde quis habeat ꝙ in fine vite careat obice gr̄e siue peccato. Uel eīm opz dicere ꝙ a libero arbitrio/ꝛ ꝓpria ꝛtute qui est error Pelagij. vel a deo gratis eū conuertēte ad se per penitentiā ꝛ remittente peccata. Cum igitur oēs eque facilit ꝙuerteret sicut vnū ꝼm Augustinum.ideo nō opz aliter rñdere nisi:quia sibi nō placet iurta verbū apostoli cuius vult miseretur ꝛc.ꝛ ꝙ ꝙñs nō ꝓpter obicem ꝛc̄ Et p̄dictas ꝓpōes et earum ꝓbatiōes valde diffuse deducit Gregoꝛi.ꝛ ad eas inducit multas auctoritates:sed totus effectus cōsistit in predictis. iō sufficiant ꝛc. ¶Sexta ꝓpō. licet eam nō ponat tñ sequit ex alijs et ex eius dictis sicut patet ꝛc̄. Sed contra p̄dicta instatur Primo qz p̄destinatio includit electionē.iurta illud Elegit nos ante mundi constitutionem.sed electio nō est inter equales omnino:ergo inter electos reperitur diuersitas ꝓpter quam isti eliguntur ꝛ illi non. ¶Scōo sic agens vniuersale agit in oē quod nō hz impedimentū: patz de sole ꝛc.sed de⁹ est agēs vl'e. vnde illud Matthei.5. Solē suū facit oriri sup bonos ꝛ malos:ꝛ ꝙ ꝙñs omnibus dat gratiam. ꝛ nisi in illo sit impedimētū.ꝑ ꝙ aliq̄s careat salute:ꝛ sit reprobatus est cā. positio ipedimēti ab eterno ꝓuisa:et per oppositum est de predestinato. ¶Tertio sic quia sicut arguit ante oppositū aliter deus crudeliter ꝛ irrationabiliter dāna ret si sine causa ꝓ libito sue voluntatis hoies reprobaret.Cō:

Instātia.

Solutio.

D

E

F

5 .1.argum.

2.argum.

3.argum.

firmatur.quia licet in carẽtib⁹ sensu et experientia mali possit artifex sine iniusticia et crudelitate disponere opa sua pro libito in honorẽ ꝛ ꝓtumeliã sicut apostolus ponit exẽplũ de figulo ꝛc.tamẽ secus videtur in habentibus expientiã boni ꝛ mali ꝛc. ¶Quarto ad ꝓpositũ est auctoritas Augustĩ. 83.q.q.68.ȳt. ꝓsus cuius vult miseretur et quẽ vult indurat.Sed volũtas dei iniusta esse non põt.venit ei de occultissimis meritꝭ ꝛc.Et cõcludit põcedit ergo in peccatoribus aliquid quo(ꝯuis nõdum sint iustificati) digni efficiant iustificatione.et idẽ ꝓcedit in alijs peccatoribus quo digni sũt obduratiõe. Confirmat per mgr̃ dist.4 c.si meritũ q̃rim⁹ obdurationis ꝛ mie obdurationis inuenimus:mie nõ inuenimus ꝛc. ¶Ad ista rñdetur ad primũ dicendũ q⁹ de electione possumus loqui dupl̃r Uno mõ specialiter ꝓout scꝫ sequit deliberationẽ ꝛ sentẽtiã ꝙsilij sicut diffinitur tertio ethicoꝝ.q⁹ electio est desiderĩũ consiliabile.

4.arguit.

Ad ꝓmuꝫ

Et talis nõ cadit inter penitus equalia ante consiliũ scita esse equalia.et sic p̃destinatio nõ includit talẽ electionem nec talis competit deo.vt dicit Damas. in libro secũdo capi.33.ꝛc.Alio mõ possumus loqui de electiõe large ꝓut libera ꝓacceptio vni⁹ ad alterũ dicitur electio.Et hec est duplex.quedam ꝓuenies bonitatẽ electi quedaꝫ vero ꝙns. Primo modo predestinatio est electio:non aũt secũdo mõ.Et illa põt eẽ inter oino eq̃les:sicut ꝓ de figulo in exẽplo apostoli ꝛc.

Ad secũm. ¶Ad secꝫ dicẽdũ q⁹ maior nõ ẽ vniuersaliter ꝛa sed hꝫ instantiã de agente libero.vñ artifex non agit in quãlibet partẽ obiecte sibi materie de⁹ autẽ ẽ agẽs liberrimũ.Igitur licet deus sit agens vniuersale in omnes.sic q⁹ dat omnib⁹ aliqua dona gr̃e scꝫ eẽ / ꝙuere.cognoscere/ꝛc.ñ aliqua dona gratie speciaľ dat vni que non alteri ꝛc.sicut fidẽ. gratiam gratũ facientẽ.ꝛ talia que sunt effectus predestinatio nis secũdo modo dicte ꝛc. ¶Ad tertiũ dicendũ fm magistrum Gregoriũ.q⁹ affligere/siue punire non est reꝓbare. nec de⁹ reꝓbat aliquẽ vt puniat/ nec punit.quia reꝓbat.sed qr̃ ille quem punit peccauit / siue peccato reus fuit.cui⁹ peccati non fuit causa diuina reꝓbatio.

C Ad tertiũ

Et sic fm eum q⁹ iste damnatur aliqua causa est scꝫ quia peccauit ideo nõ irrationabiliter/nec iniuste/aut crudeliter damnat. ꝛc.Sed de isto modo loquendi per tales causales ponea dicet Sed ꝫ hic dicendũ est ad cõfirmationẽ q⁹ illi qui faciũt talia argumẽta ꝛ reputãt in eis magnã difficultatẽ nõ attẽdũt cũ debita veneratiõe ꝟba sacre scripture.ꝓ quã fm scripturã etiã si deus aliquã creaturã eternaľr puniret/vel affligeret sine eius peccato: vel pure annichilaret nullam iniusticiam/vel crudelitatem ei faceret.Unde est illud Sapien.12. Quis tibi imputabit si perierint nationes quas tu fecisti.Et paulo post.cum sis iust⁹:iuste omnia disponis ꝛc. Unde signũ ẽ magne ruditatis ꝛ ineruditiõis in scripturꝭ facere magnã difficultatẽ in hoc sicut coĩter faciũt rudes iuriste q

ymaginatur deū esse obligatū legibus creatis quasi aliquid ppriius sit iustū q̄ deꝰ velit illō cū tamen oino sit ecōuerso ideo
D tales errant.ꝛc. ¶Ad quartuz
Ad q̄rtuz respondet magr̄ q̄ credendum est Augustinū illa verba retractasse in libro retracta. Sz Gregorius ostendit q̄ salua eiꝰ reuerētia illud nō est verū. Unde ad declarationē verboꝝ Augustini sciendū.q̄ sicut ꝓmuniter dicūt doctores obduratio pōt capi dupliciter.Uno modo pro ipsa reprobatione. Alio modo pro obstinatione mentis in peccato.et sic nō est reprobatio sed potius sequela eius. qꝛ ille cui deus nō vult misereri/ꝛ gratiā ꝓferre a peccato non consurgit Simliter constat q̄ iustificatio non est predestinatio.sed p̄destinationis effectus. Augustinus aūt ibidē accipit obdurationē secundo modo.sicut patet per exemplū Pharaonis quod ibidē introducit et sic nō loquitur de reprobatione vel predestinatione quare illa auctoritas non ē
E ꝓtra ꝓpositū. ¶Sed vtrū veꝝ sit quod dicit Augustinꝰ.q̄ in peccatoribus precedit aliquid quo digni sint iustificatione ꝛc. Dicēdum hoc dupliciter posse ītelligi. Uno modo q̄ illud tale peccatores habeāt a se:ꝛ sic est illō falsum. Alio modo q̄ illud habeant ex p̄uenīēte misericordia dei.ꝛ sic est illud verum: et est de intentione Augustini vt pz ibidē. Sedin p̄mo retractat vbi ista verba recitat illa nō retractat: sed solū dat intellectuz huiꝰ quod addidit deꝰ nō misereturnisi volūtas p̄cesserit: dicit hoc esse dictū de mia que sequitur penitentiā q̄ scz precedit talis volūtas penitendi nō autē de qualibet mia dei. Nam vt dictū est quedā mia dei p̄ueniens ipsaz voluntatē sine qua nō preparat volūtas. Et sic est Augustini intētio q̄ in q̄busdā peccatoribus/imoꝛ in pluribꝰ p̄cedit aliquid quo digni sunt iustificatiōe.i.deꝰ cōmuniter nō dat istum effectū mie (scz iustificationē)nisi p̄cedat volūtas penitēdi: ita q̄ deꝰ misericorditer disposuit q̄ cuilibet habēti sufficientē attritionē p penitentiā dabit gratiam iustificationis. Ideo dicunt aliqui doctores q̄ sufficiens attritio semp fit ꝓ tritio.ꝛc. ¶Ad ꝓfirmationē dicendum q̄ magr̄ nō accipit ibi obdurationē primo modo scz pro eterna reprobatione. sed pro tē porali obstinatione cordis cuiꝰ meritū est frequēter precedens peccatū. sicut ptz in Pharaone Quia sicut dicit Augustinꝰ vbi supra ꝓpter crudelitatē quam exercuit in eis quibꝰ mia et humanitas debebatur meruit penam vt indurarek'ei cor.ꝛc. Et hec est intentio verboꝝ Augustini allegatoꝝ supra ibidē:nec est contra dicta. sicut patet.ꝛc. F

¶Hiis p̄missis adhuc circa istā materiā vltra illa que determinat magr̄ Gregoriꝰ tractāda est vna satis vtilis difficultas quā nec ipse: nec aliquis aliꝰ quem viderim adhuc euacuauit ¶Et est Utrū deū aliquē p̄destinare/ vl reprobare sit ꝓpr̄ alicuiꝰ positiōis causalis ꝛc. Et circa hoc primo recitabo vnā positionē.Sco declarabo vnū moduz dicendi ꝓbabilē.Sciendum est igr̄ q̄ positio Ockam circa hāc G Questio vtilis.

H Ockā op

materiã ꝓsilit in trib⁹. Primo em̃ distinguit q̃ hoc nomẽ causa a quo denomiatur ꝓpositio causalis duplicit accipit. Uno modo ꝑ aliqua re habente aliã rem tanq̃ effectũ. Et isto modo potest dici causa illud quo posito aliud ponit: ⁊ nõ ponit sine illo. Alio modo accipitur causa nõ ꝑ re aliqua respectu alteri⁹ rei. sed vt denotat quandã prioritatẽ vni⁹ ꝓpositionis ad aliã. sicut si dicam⁹. q̃ causa quare ignis nõ calefacit est qz nõ habet passum cõbustibile sibi approximatũ. Et sic dicit frequenter antecedẽs esse causa consequẽtis. ⁊ tamẽ nõ est ꝓprie causa in aliquo quattuor modorum causandi positor̃ ab Aristotele Et sic quãdo abvna ꝓpositione ad aliã est bona ꝯña naturalis ⁊ ecõuerso. tunc põt aliquo mõ dici q̃ añs est causa ꝯntis. ⁊ nõ econuerso. Uerũtamen dicit q̃ hoc vl̃ raro vl̃ nũq̃ ꝯtingit nisi qz in re aliquid est causa alterius/ vl̃ fuit/ aut erit/ aut põt esse

A ¶ Scõo dicit q̃ reprobationis est aliq̃ causa seu ratio accipiẽdo saltẽ causam scõo modo. Nã ista causalis est vera. qz iste peccabit finaliter ideo dãnabitur. Et ad hoc sufficit sibi ista ratio qz dãnatio non videt michi bona nisi qz iusta. Nã ꝑm Augustinũ sup Geneſ. de⁹ nõ est pri⁹ vltor q̃ aliquis sit peccator. Uideretur em̃ eẽ crudelitatis punire aliquẽ nõ preexistẽte in eo culpa. ergo a simili de⁹ nõ vult prius punire q̃ videat aliquez peccatorẽ eẽ. ergo primus act⁹ volũtatis diuine nõ est velle dãnare iudam prout iudas offertur in naturalibus puris. quia sic vellet dãnare sine culpa. sed est velle dãnare iudam prout offertur volũtati diuine sub ratione peccator̃. Ergo cũ reprobare sit velle dãnare. reprobatio habet ex parte obiecti rationem siue causam (scilz culpam finalez preuisam) ideo concedit tales causales: qz iste peccabit finaliter ideo dãnabitur: qz iste fuit peccaturus ideo reprobatus est. ⁊c. ¶ Tertio dicit tamẽ B sine assertione. q̃ alicui⁹ predestinationis est aliqua causa seu ratio: ⁊ alicui⁹ non. accipiendo causam secũdo modo. Et hmõi causa seu ratio est: quia aliqui ꝓpter merita saluabũtur: q̃ si volũtarie nõ mererent nõ salua rentur. Aliqui autẽ solũ ex gratia speciali sunt ordinati ad vitam eternã. ita q̃ sibi ꝑ ipsis non sunt derelicti: sed preueniũtur ne possit ponere obicem/ ne ꝑdant vitã eternã Sicut fuit de beata virgine ⁊ quibusdã alijs qui ꝑueniebantur speciali gratia dei ne perderent vitã eternam. ⁊c ¶ In primis ergo videtur C tur esse aliqua causa ꝑdestinationis: qz sicut dãnati reprobãtur: qz preuidẽtur peccaturi finaliter. cũ de⁹ nõ sit prius vltor q̃ aliquis sit peccator: ita ẽ de quibusdã predestinatis q̃ predestinãtur: qz ꝑuidentur finaliter in charitate ꝑseueraturi: et deus nõ ꝯferret eis vitã eternã nisi prius mererentur eam. In secundis vero non videtur esse ratio quare ꝑdestinantur: nisi qz de⁹ vult ita. Nam quicquid dat eis. dat vt ꝯsequantur vitã eternam. nec ꝑmitteret eis aliquid inesse quod posset eos impedire a vita eterna. Causa aũt

quare istos p̄destinat sine ratione/et alios ꝓpter rationē non est nisi ei⁹ volūtas sicut cā ꝗre beatus Paulus fuit cōuersus sine meritis p̄uijs: et alij nō: fuit sola diuina volūtas. ¶Si autem ꝙra p̄dicta dicat̄ ꝙ eodem modo debēt oēs p̄destinati p̄destinari sicut oīs reprobi eodem modo reprobant̄. ergo nō debet esse aliq̄ ratio quare aliq̄ p̄destinātur: et nulla quare alij reprobant̄. ¶Item si deus sine ratione p̄destinaret istū ꝛ ꝓpter rationē p̄destinaret illū. deus esset acceptor psonaꝝ. ¶Item nō videtur verū ꝙ ratio quare predestinat istū est ꝓpter merita sua: qz si iste nūq̄ habuisset merita et fuisset sine peccato originali et actuali fuisset saluatus. igitur nō ꝓpter sua merita ꝛc. ¶Item beata virgo fuit saluata ꝓpter merita sua igit̄ p̄destinationis eius fuit aliqua causa sicut ꝛ alioꝝ. ¶Ad hec respondet. Ad primū ꝙ nō omēs predestinātur eodem modo sic ſcz ꝙ oīm sit ratio predestinationis/vel nulloꝝ: sicut nō omēs eodē modo receperunt gratiaz. aliqui enim fuerūt sanctificati ante natiuitatē suā/et alij non. Et quare isti et nō illi nulla est ratio nisi volūtas dei. ꝛc. ¶Ad secundū respondet ꝙ nō est acceptio psonaꝝ nisi quādo duo sunt equales et aliquid debetur vtriq̄ et vni confertur: ꝛ alteri nō. sed in ꝓposito de⁹ nulli est aliquo modo debitor: ideo non est psonaꝝ acceptor. ¶Ad tertiū respondet ꝙ ꝑ̄uis iste fuisset saluat⁹ si fuisset mortu⁹ statum post baptismuz sine merito vl̄ demerito. tamē cū hoc stat ꝙ fuit p̄destinatus ꝓpter merita: sed ratio bene ꝓbat ꝙ bene potuit eē p̄destinatus ꝛ nō propt̄ merita ꝛ hoc nō est ꝙra dicta. ¶Ad quartū respondet ꝙ beata virgo fuit saluata/ et magis beata ꝓpter merita sua. de⁹ tamen ordinauit ꝙ sic saluaretur ita ꝙ preordinauit eā ad vitam eternā nō propter talia media per que deueniebat ad eā. Sic igitur finaliter concedit ꝙ licet p̄destinationis vl̄ reprobatiōis non sit in obiecto aliqua causa primo modo dicta: qz nullū tale est causa alicui⁹ eterni. tñ ista ꝓpositio de⁹ p̄destinat. vl̄ ista de⁹ reprobat que fuisset ab eterno vera bene habet causaz secūdo modo eo mō quo dicit añs esse causam ꝙsequentis. ꝛ illud antecedens est ita eternū sicut cōsequēs: qz illud antecedēs. iste peccabit finaliter fuisset ab eterno verū sicut illud consequēs. deus reprobat istum. Et sic iste respondet affirmatiue ad difficultatē ꝓpositā. ꝛc. ¶Sed licet ista positio sit subtiliter/ ꝛ breuiter explicata tamē non videtur michi ꝙ euacuat totā difficultatē sicut post patebit. Et etiaz siue vera siue falsa sit. tñ cōtra aliqua ibi dicta sunt illa que supra dicta sunt. Unde quicq̄d sit de primo dicto de quo postea tangam. tamē Gregori⁹ negaret secundū dictū. Et ꝑ̄uis ꝙcederet istam causalē qz iste peccabit finaliter ideo dānabit. sicut cōcedit Ockam. tñ negaret illam qz iste peccabit finaliter ideo reprobatur quā alius ꝙcedit. Unde secōm Gregoriū duo sunt hic distincte ꝙsideranda. Unum est ꝙ deus nō ꝓposuit misereri. huic

D 1. instātia

2. instātia.

3. instātia

4. instātia

E Ad primuz

F Ad secōm.

G Ad tertiū

H Ad ꝗrtuz

I Ockam gregori⁹.

K

ꝛ in hoc proprie ꝙsistit ratio reprobationis. Et cur sic ꝓpoſuit nõ eſt aliqua cauſa ꝓter ſuũ beneplacitũ. ſed ſimpliciter concedendũ eſt cũ apoſtolo cui⁹ vult miſeretur ꝛ quẽ vult indurat. i. nõ miſeretur Aliud eſt quod eſt hic ꝙſiderandũ ſcz ꝙ tali cuius ꝓpoſuit de⁹ nõ miſereri ꝓparauit etiã ꝓ peccatis penaz debitam. Et ideo ꝗ⁹ uis nõ propter culpã nolit de⁹ miſereri. i. nõ dare vitã eternã. tamen ꝓpter culpam vult dare penã. Et ſic concedit iſtam cauſalẽ. qz iſte peccabit de⁹ vult ei dare penã. ꝛ nõ iſtã. qz iſte peccabit deus eũ reprobat/ vl̃ vult nõ dare gloriaz. ꝛc. ¶ Item Gregorius negaret tertiũ dictũ ꝛ diceret gñaliter. ꝙ nullus ꝑdeſtinat⁹ ꝓpter merita Et negaret iſtam cauſalẽ. quia iſte eſt habiturus merita ideo ẽ ꝑdeſtinatus. imo ꝙcederet ecõtra. qz iſte eſt ꝑdeſtinatus ideo eſt habitur⁹ merita. Similiter ꝙcedit. ꝙ nõ qz deus ꝓpoſuit/ ꝛ voluit alicui dare merita/ vl̃ bonũ vſum liberi arbitrij. ideo ꝓpoſuit ei dare vitã eternaz: ſed ecõtra qz propoſuit dare vitam eternã: ideo voluit ꝙſequenter dare. ꝛc. Et hec diffuſe nititur ꝓbare ꝓ auctoritates in vna ratione per quã ꝓbat primã ꝓpoſitionẽ ſupra poſitaz. Et ſic iſte reſpõdet negatiue ad difficultatẽ propoſitam. ſed tamen non euacuatur cauſa vt patebit. ꝛc.

B opio quã doctz videtur iſequi

¶ His ergo ꝓmiſſis volo hic ſine aſſertione declarare vnum modũ dicẽdi apparentẽ michi ꝓbabilẽ. Unde circa hoc et ad maiorẽ declarationẽ oim dictorum. Primo notandum ꝙ ſicut ſupra dictum eſt de ſcientia. ita ꝓportionabiliter dici poteſt de volitione. ſcz ꝙ volitio reſtringendo eaz ad volitionẽ dei põt ſumi vno modo large ſeu ꝙmuniter: nõ quidẽ attendendo iſtã cõmunitatẽ ꝑm multitudinez ꝙ ſe iferioꝝ vl̃ ſingulariũ/ qñ ſint plures dei volitiones. qñ volitio dei ſimpler eſt/ et vnica. ſed attendendo ꝑm multitud nẽvolitoꝝ reſpectu quoꝝ dicitur volitio. Et ſic generaliter ſumẽdo reſpectu cuiuſlibet a deo voliti poſſet vocari volitio efficax ſeu beneplacitũ. ꝛc. Alio modo põt ſumi min⁹ generaliter ſolum reſpectu futuroꝝ. et ſic poſſet vocari ꝺuolitio. Alio modo reſpectu põſentis/ aut futuri: ꝛ ſic forte ſumendo nõ ſunt noia impoſita que ſint in vſu. Alio modo poteſt ſumi ſpecialiter reſpectu eoꝝ que dicunt dona gratuita ſicut ſunt fides. ſpes. charitas. Alio modo ſpecialius reſpectu eoꝝ que dicũtur gratuita non ꝙcũcꝫ ſed iuſtificãtia/ ſicut charitas vl̃ grã/ vl̃ gl̃ia. ꝛ reſpectu taliũ poſſz vocari volitio gratuita/ vl̃ beneplacitũ, gratũ faciẽs Alio modo ſpecialiſſime reſpectu bonoꝝ gloie. ꝛ talis poſſet vocari volitio etna ſiue dilectio eterna: gratificatiua. nõ qz volitio alio modo ſumpta ſit tẽporalis. ſed ab effectu iſti⁹ volitiõis. qz de⁹ vult tale bonũ (ſcz gl̃ie) i eternũ manere. Et talis volitio cõiter vocat ꝑdeſtinatio. poſſet aũt circa hoc eẽ dubiũ. ¶ Utrũ ꝑdeſtinatio icludat ſolũ deũ vel le alicui bonũ gl̃ie. vel tã bonũ gl̃ie i futuro ꝗ⁹ bonũ gr̃e i põti Et vtrũ tm̃ iſta bona/ vel ſimul aliqua alia. ꝛc. Et licet Ockam dicat ꝙ predeſtinatio ꝓpie nõ

C Queſtio

Ockã oꝑ

est respectu alicui⁹ nisi respectu vite eterne. ita ꝙ vita eterna et non omne ordinans ad eam est effectus approbationis. tamen sicut aliqualiter in primo articulo visum fuit aliquando p̄destinatio sumitur large. ⁊ sic tam op. docto. gratia finalis/ cꝫ merita sunt effectus p̄destinationis. ⁊ nō aliquod aliud donū in presenti vita collatum. Et ſm hoc diuerse possunt dari descriptiones predestinatōis. vt supra dixi. ¶ Se D cūdo notandū ꝙ istis terminis predestinatio ⁊ reprobatio possunt capi dupliciter. Uno modo actiue. ⁊ sic supponunt pro diuino velle eo modo quo dictuz ē. Alio modo passiue. et sic supponunt pro effectu voluntatis diuine. ita ꝙ effectus predestinationis vel reprobatiōis ꝓmo modo dicte p̄t vocari p̄destinatio/ vl̄ reprobatio alio mō. Unde ex istis inferri possūt aliqua correlaria E ¶ Primū est ꝙ capiēdo predestinationē/ ⁊ reprobationē actiue satis clarū ē ꝙ ipsius nulla est causa. quia talis actus diuine voluntatis nulla ē/ vel esse p̄t causa sicut patet. ¶ Secundū ē ꝙ capiēdo p̄destinationem ⁊ reprobationē passiue (scz pro tali effectu) p̄t concedi ꝓbabiliter ꝙ ipsius ē aliqua causa sumendo causam impropriē/ ⁊ large. p nt meritū solet dici causa ꝓmū/ vel pene. qz de lege ordinata licet nō ex natura rei tali merito posito sequit tale premiū/ vl̄ pena. Uñ sic loquēdo cuiuslibz reprobationis passiue ē aliq̄ causa (scz culpa) ⁊ alicui⁹ predestinationis est aliqua causa sicut meritum/ vel gratia. ⁊ alicuius predestinationis nulla est causa in predestinato sicut i illo qui non habet meritum. Nec ē incōueniens ꝙ vnus effect⁹ predestinationis sit causa vel ratio alterius. ⁊ per ꝓñs vna predestinatio alterius ⁊c. ¶ Tertiū ē ꝙ F capiēdo p̄destinationē vl̄ reprobationē actiue/ et large, put predestinatio ē respectu gratie/ vel glorie. satis clarū ē ꝙ non. qz deus predestinauit ido vult dare gratiā finalem. nec econtra patet. quia hoc eēt idem sicut dicere quia deus vult dare gratiaz finalem ⁊ gloriā. vult dare gratiam finalē vl̄ econtra quoꝝ vtrū cꝫ ē falsum sicut satis patet ⁊c. ¶ Quartū ē ꝙ capiēdo p̄destinationem ⁊ reprobationē actiue ⁊ stricte, put p̄destinatio includit deū velle alicui dare gloriaz/ et nihil plus. licet ei nulli velit dare gloriā q̄n etiaz velit sibi dare gratiā in p̄senti: tñ possumus restringere istū terminū p̄destinatio vt nō significet pl⁹ nisi deum velle dare gloriā. Et isto modo accipiunt aliq̄ doctores. Sic ergo accipiēdo est dubium vtꝝ quia de⁹ predestinat aliquē ido dat ei gratiā in p̄senti/ vel econtra (hoc est dictu) vtrū quia de⁹ vl̄t dare gloriā ideo vult dare gr̄am finalem/ vel econtra. Et iste est p̄ctus quē q̄rit difficultas. ⁊c. ¶ Unde circa istū p̄ctū sūt S alique difficultates. ¶ Prima ē 1. questio. vtꝝ deū velle aliquid alicui possit eē ꝓñs alicuius vere causal. Et videtur ꝙ non. quia sicut ido nihil p̄t eē cā vt sit. ita nihil p̄t ei cē causa vt velit/ cū in eo sit oībus modis idem eē/ ⁊ velle. Igitur ⁊c. Et si istud diceretur pateret responsio negatiua ad ꝓpositam difficultatē. Et hec respō

3. quel

3. quel

sio eēt tam contra Ockam ꝙ̄ cō
tra Gregoriũ. vt patet quia qui
libet concedit aliquam talē cau
A salez licet diuersimode ꝛc. ¶ Se
2. questio cunda difficultas est vtrum cō-
cessio ꝙ deũ velle aliquid alicui
possit eē ꝓ̄ns alicuius vere cau
salis/ an hoc possit eē respectu
antecedentis significantis precise sic eē vl̄ nō eē ꝺ creatura. Uer
bi gratia. respectu talis añcedē
tis sortes facit/ vl̄ faciet a. ita ꝙ
talis causalis sit vera. qꝛ sortes
facit a. deus vult ꝙ sortes habe
bit. b. Uideret ēm ꝓbabile ꝙ nō
ex hoc ꝙ duumũ velle est causa
cuiuslibet creature. et nullo mo
do ecōtra. Et sic diceretur ꝙ de
um velle aliquid nunꝯ sit ꝓ̄ns
in vera causali nisi deũ velle/ vl̄
scire sit antecedens. sicut dicen
do quia deus vult sortem face-
re a. ideo deus vult sortē habe-
re/ vel habiturũ eē b. Et ſm hũc
modum dicendũ eēt ꝙ cum de⁹
de facto puniret malos in infer
no et ꝙ ꝓ̄ns velit eos punire ꝺa
non volens nihil facit. ideo se-
quitur ꝙ deum velle punire nō
possit eē ꝓ̄ns in vera causali ad
istud ãtecedēs sortes peccauit/
vel peccabit. Et iste mod⁹ dicen
di mihi videtur ꝓbabilis. ꝛ est
tam contra Ockam ꝙ̄ ꝓtra Gre
B gorium ꝛc. vt ptz. ¶ Tertia dif-
3. questio. ficultas est vtrũ deum velle ali-
quid alicui possit eē consequēs
alicuius vere causalis si añs sit
deus velle/ vl̄ scire sicut est i exē
plo iam dicto. Et videtur ꝙ non
quia cũ in actu diuine volunta
tis nulla sit oīno distinctio/ aut
ꝓritas/ aut posterioritas sicut
imaginatur Scotus non appa-
ret ratio quare ista sit ꝛ̄a. quia
de⁹ vult. a. ideo de⁹ vult. b. plus
ꝙ̄ ecōuerso. Et iste mod⁹ dicen-
di adhuc eēt tam contra Ockaz
ꝙ̄ Gregoriũ. ¶ Quarta difficul C
tas ē ꝓcessio ꝙ deum velle aliq̄d 4. questio
alicui sit ꝓ̄ns alicuius vere cau
salis. cui⁹ añs sit deũ velle an si
cut deus potest velle alicui mi-
nus bonũ quia vult ei mai⁹ bo-
num: ita possit velle mai⁹ bonũ
quia vult ei minus bonũ. Si ēm
dicatur ꝙ sic tunc sicut dicitur
quia de⁹ vult dare gloriaz ideo
vult dare gratiã finalem. ita di
ceretur ꝙ hec ē possibilis. quia
deus vult dare gr̄am finalē. ıõo
vl̄t dare gl̄iam. ꝛ hoc est contra
Gregoriũ. ꝛ pro opinioē Ockaz
Si vero dicatur ꝙ nō: sed ꝙ vni
uersaliter de⁹ vult sēp alicui mi
nus bonũ quia vult ei maius. ꝛ
nunꝯ econtra. tunc clara est re
sponsio ad difficultatem ꝓpositam. Et hoc est contra Ockam ꝛ
pro opinione Gregorij. Uideret D
aũt iste modus ꝓbabilis ex hoc approbat
quia ordinate volens finez ꝛ ea vltia op.
que sũt ad finem vult media ad
finem ꝓpter finem. et ideo licet
deus non perpe⁹ velit finem ꝙ̄
ea q̄ sunt ad finem. quia non est
in deo talis prioritas actuum.
nec talia istantia qualia imagi
natur Scotus ꝛc. tamen videbi
tur ꝙ deus velit ea que sũt ad
finem propter finem. et ꝓ conse-
quens minus bonuz propt ma-
ius bonum. Aliter non eēt ordi
nate volens. Igitur deus vult
alicui gr̄am et alia que sunt ad
beatitudinem propter ipsã bea
titudinē que est omniũ finis. Et
per ꝓ̄ns quia vult alicui gl̄iam
vult ei gratiã. Isti ergo sunt di
uersimodi dicēdi ꝓbabiles in q̄
bus apparet punct⁹ difficulta-
tis ꝛ dat materia exercitatiõis.

Nec videtur facile eligere melioꝛē. tamen hic aliquid dicā ꝓbabiliter ꝛc. ¶ Tertio ergo principaliter notādum est. quia hic facta est mentio de ꝓpositionibus causalibus ꝙ ista dictio qꝛ vel ꝓpt/vł alia eq̄lēs faciēs ꝓpositionem causalez quādoq; signficat causā essendi ꝛ denotat causalitatē vnius realitatis respectu alteriꝰ in aliquo q̄ttuoꝛ generū causarum .ꝛ sic facit ꝓpositionem proprie causalē vt cum dicitur quia sol lucet dies est.ꝛ sic de similibus que denotant añcedentis ad ꝙñs causalitatem ꝓpriam. Et de tali causali ꝓprie dicta pōt dari ista regula ꝙ nulla ꝓpositio causalis ꝓprie dicta cuiꝰ ꝙñs signat tāq; signū totale deum aliquid velle vł intelligere est vera. Ptz qꝛ sicut supra arguꝭ. sicut nihil ē/ vel eē pōt ipsi deo causa ꝓprie dicta vt sit. sic nec vt intelligat. vł velit ideo sicvtendo ꝓpositionibus causalibꝰ.ptz clare quid dicendū ad difficultatem ꝓpositā/ꝛ ad alia supra tacta ¶ Quā doq; vero talis dictio nō signat cām eēndi / nec antecedētis ad ꝙñs causalitatē propriā. ꝛ sic nō facit causalē proprie dictam. vt cum dicitur quia creature sunt a deo. deus ē dominus creaturarum qꝛ aliq̄ res in diuinis generat filium. aliqua res in diuinis ē pater.qꝛ homo ē rational, homo est risibilis.qꝛ ysocheles habet tres angulos eq̄les duobus rectis ideo ē triangulus.ꝛ sic de similibus. Tales cm̄ ꝓpositiones solent ꝙcedi tam i theologia q̄ꝫ i philosophia ꝛ methaphisica. ꝛ tamen non denotant cām eēndi nec antecedentis ad ꝙñs causalitatem ꝓpriā. ḋa sic essēt falsa /vt patz intuenti.ꝫ signant causam cognoscēdi vł antecedēntis ad ꝙñs conuertibilitatem ꝙ ꝙñam mutuam cum ꝛ notatione cuiusdam prioritatis inferentis respectu illati ſm nostrum modum ꝙcipiendi. Et ad aliquē talē vł ꝙsimile itellectū. Et sic itelligūt causales supradicte. Uñ i oibꝰ illis ē talis ꝙña cōuertibilis, ꝛ vltra hoc in añcedēte ponitur diffinitio/ vł terminꝰ pertinens ad diffinitionē termini positi in ꝙsequēte. vt patz. ido est aliqualis prioritas añcedentis ad ꝙñs propter quā pōt dici añcedentis causa consequentis. Et hinc ē ꝙ tales causales cōcedūtur. ¶ Et ſm hūc moduꝫ loquendi potest hec secunda regula poni ꝙ deum velle aliq̄d/ vł intelligere potest eē ꝙñs alicuius propositiōis causalis vere. Unde potest inferri probabiliter responsio ad difficultatem propositam contra Gregoriuꝫ. scꝫ ꝙ aliquem predestinare/ vel reprobare potest esse ꝙsequens alicuius ꝓpositionis causalis vere. Et ꝓ ista parte ꝛ ꝙtra Gregoriū arguo ex ꝓprijs dictꝭ eiꝰ. Nam in questione vtrū deus sit prescius futuroꝝ. articulo 3. in fine ipse distinguit istam. ḋa aliqua sunt futura deus prescit illa eē futura. Et q̄ꝫ neget eaꝫ in vno sensu (vt supra patuit) tamen ꝙcedit eā in isto sensu quo p̄cise denotet ꝙ qꝛ res sūt future iō pscientia dei est p̄scientia. Et ista termini pscientia ꝛ prescius verificant de deo ita ꝙ illa locutio sit illo modo causalis quomodo ista est quia homo est animal ideo hec est vera homo est

animal. Et ſm iſtum modum loquendi concedit q̃ res eẽ futuras ſit cauſa ſeu cõcauſa vna cũ immenſa pfectiõe diuine ſcientie q̃ deꝰ ſit preſcius vel preſcientia. ꝛ q̃ de ipſo verificẽtur iſti termini ꝛc. Et ſic concedẽda eſt ipſa cauſalis quia res ſũt future. ꝛ dei ſcientiam nihil põt latere ideo deus preſcit illas eẽ futuras ꝛc. Sed dicat mihi magiſter Gregoriꝰ vel alius p eo rationẽ quare non põt omnino proportionabiliter dici q̃ quia ſortes finaliter peccabit. ideo deꝰ reprobat ſortem (id eſt non vult ſorti dare gloriaz finalem) ita q̃ quia ſortes eſt finaliter peccaturus. ideo deus eſt reprobatio et iſte terminus reprobatio verificatur de deo. ¶ Nulla eni põt ratio diuerſitatis aſſignari nec oppoſitũ probant ratiões Gregorij. Si autem dicatur q̃ ratio diuerſitatis eſt quia i exemplo ſuo eſt conſequentia neceſſaria ſed non in iſto ꝛc. hoc non valet. quia tunc pari ratione nõ deberet ipe cõcedere iſtas cauſales. q̃ ſortes finaliter peccabit ideo dãnabitur. vel deus vult eũ punire. quia deus voluit ſorti dare vitam ideo voluit ei dare merita ꝛ finalem gratiaz. Et ſic de ſimilibus quas ipſe concedit. vt ſupra patz. Et conſequentia patet. qm̃a hic non eſt plus conſequentia bona et formalis. q̃ in exemplo propoſito. vt patet ꝛc. Quare ꝛc. Et ſint hec dicta ſine aſſertione de iſta materia. De qua ſi deo placuerit latius alibi dicam. Hec eſt de ſcõdo articulo.

A 3. articl⁹. ¶ Quantũ ad tertiũ articulum. Utrũ reuelatio dei ſit poſſibilis intellectui creato ifallibilis ꝛc.

¶ Primo pbabiliter ponam triplicem concluſionem ¶ Secundo ſoluam triplicem dubitationem nihil temerarie aſſerendo. Et quia difficultas huius articuli non eſt de reuelatione verorum neceſſariorum. quia de illis faciliter patz quid eſt dicendũ. ſed de reuelatione veroꝝ cõtingentiuz ꝛ maxime de futuro. iõ ſolum de illis erit ſermo. ¶ Prima ergo concluſio erit q̃ veroꝝ contingentium de futuro ẽ poſſibilis intellectui creato vera reuelatio. B 1. ꝯcluſio. ¶ Secunda concluſio erit q̃ verorum contingentium de futuro eſt poſſibilis intellectui creato certa/ vl̃ infallibilis reuelatio. 2. ꝯcluſio. ¶ Tertia concluſio erit q̃ verorum contingentium de futuro non ẽ poſſibilis itellectui creato infallibilis reuelatio. 3. ꝯcluſio. C ¶ Ad declarationem autem prime concluſionis ſciendum ẽ q̃ reuelatio poteſt capi mlt̃ipliciter. Uno modo vt reuelare idẽ importat quod cauſare aliquod ſignum extrinſecum cauſatiuũ aſſenſus in intellectu creato. et ſic deus dicatur reuelaſſe legẽ chriſti oibus tam fidelib⁹: q̃ infidelib⁹: q̃uis non oẽs aſſentiant. Et hec poteſt vocari reuelatio exterior. Alio modo põt capi vt reuelare importat idẽ q̃ cauſare aſſenſũ in intellectu creato de aliq̃ ꝯplexo. Et hoc poteſt eẽ de ꝯplexo vero/ vl̃ de ꝯplexo falſo. vl̃ aſſẽſu ſine formidine/ vl̃ aſſenſu cũ formidine. Et ſm hunc modũ concedũt aliqui q̃ hec eſt neceſſaria. deus reuelauit ſorti q̃ dies iudicij erit/ et non depẽdet aliquo modo ex contingẽti futuro. Et q̃ deus põt reuelare falſum. et poteſt decipere/ ꝛ falſ-

lere creaturā. Etq non est incō
ueniens q ille qui est vitas cau
set in aliquo falsitatē. Alio mo=
do pōt capi reuelatio specialiꝫ
vt reuelare importat idē qō cau
sare assensum firmum in intelle
ctu creato de aliquo cōplexo ve
ro. ꝛ sic vtar inferius isto termi=
no: et pōt vocari reuelatio inte=
D rior. ¶ Et sc̄m hunc modū hec
est contingens deus reuelauit
sorti q dies iudicij erit/ etiam
postꝫ reuelauit: qr illa dz expo
ni q deꝰ causauit in sorte assen
sum firmū q sic erit ꝛ verum est
probatur quod sic erit. Modo sc̄da pars ē
1. ꝓclusio. contingens. quare. ꝛc. ¶ Tūc ꝓ
batur ꝓclusio. qr quicūqꝫ veraci
ter prescit ꝛ preuidet futura si=
ue vera ꝓtingentia de futuro. ꝛ
est omipotens pōt per signa ali
qua extrinseca/ vel per seipsum
sine talibꝰ signis itellectui crea
to talia reuelare: sed deꝰ est hu=
tusmodi. Igit. ꝛc. imo de facto
q multa talia reuelauit patet
Dañ. 2. Reuelatum est misteriū
danielis. Itē de paulo. 2. Corith.
12. Scio hominē ꝛc. Sequit. Et
audiuit archana verba ꝛc. Itē
de anima christi. ꝛc. Item ali=
ter nulla eēt ꝓphetia. Et breui=
ter ista ꝓclusio est fide supponē=
E da ꝛc. ¶ Ad declarationē secun
2. ꝓclusio de ꝓclusionis sciendū est q cer=
titudo pōt capi dupliciter. Uno
modo impropie vt certificare i
portat firmiter idē q assentire
alicui cōplexo: ꝛ quod non pōt
aliter esse Et isto modo satis cō
stat q deus non pōt certificare
aliquem de aliquo vero de con
tingenti futuro Nec respectu
illiꝰ est isto modo possibilis cer=
ta reuelatio quia hoc includit
contradictionē. Alio modo pōt
certitudo capi ꝓprie vt certifica
re importat idem quod firmiter
assentire alicui complexo vero.
Et isto modo satis patz q licet
non sit possibile q certitudo sit
falsa. tamen certitudo pōt eē de
ceptio. Et licet nullus pōt decī=
pi per certitudinē tamē ꝑ certi=
tudinē pōt decipi. Et ideo ille q̄
fuit certus pōt non fuisse certꝰ:
ꝛ illa noticia que fuit certitudo
potest fuisse deceptio: ꝛ non cer
titudo. ꝛc. Tūc ergo isto modo
capiendo certitudinem. patz sa=
tis conclusio ex dictis in prima
cōclusione ꝛc. ¶ Ad declaratio F
nē tertie ꝓclusionis sciendū est probatur
quid sit significatum/ vel quid 3. ꝓclusio.
nois noticie infallibilis. Unde
noticia infallibilis est que non
potest eē falsa siue assensus ve=
rus quo non est possibile falli.
Falli aūt est assentire taliter eē
qualiter non est. vel non taliter
esse qualiter nō est. Tunc ꝓba=
tur conclusio ꝑ quo supponitur
q intellectus creatus non co=
gnoscit formaliter ꝑ ipam diui=
nā noticiā. Nam si hoc ponerēt
posset saluari q posset fieri ifal
libilis noticia itellectui creato.
sicut sibīpsi respectu cuuslibet
veri etiā de contingēti futuro ꝑ
hoc qr sicut futurū contingens
pōt nō fore. ita pōt non fuisse re
spectu illius noticia/ nec vera
nec falsa. Quod non videtur eo
dem modo posse dici de noticia
creata. Unde arguī sic. tu iudi=
casti noticia creata antixp̄m fo=
re: ꝛ antixp̄us non erit: ergo tu
errasti. et sic tua noticia creata
fuit falsa ꝛ ꝑ consequens non in
fallibilis. ꝓ̄a ptz ex quid nois:
sed premisse sunt possibiles ꝛ cō
possibiles quascunqꝫ reuelatiōe

tibi facta circa futuritionẽ anti
B christi. igitur. ꝛc. ¶ Unde ad ma
iorem declarationẽ huiꝰ mate-
rie pono aliquas ꝓpositiones.
Prima ẽ ꝙ quodlibet verũ de fu
turo ꝛtingẽti ꝑt deꝰ absoluta/ ꝛ
determinata/ siue limitata reue
latione intellectui creato reue-
lare. Et ista intelligẽda ẽ de re-
uelatione non cadẽte/ siue non
hñte reflexionẽ sup ipam reuela
tionẽ/ vel actũ mẽtis: sz solũ sup
extrinseca de futuro ꝛtingenti
imptinẽtia ibi reuelatiõi. Quod
dico ꝓpter sophismata q̃ ꝑnt fie
ri de ista. nihil tibi reuelabit/ vl
B de ꝛsitib⁹. ¶ Et hec sic itellecta
1. opinio. est ꝛtra aliquas opiniões quaꝝ
vna est ꝙ nulla põt fieri reuela
tio absoluta de futuro ꝛtigẽti:
sed solũ sub ꝛditione aliqua vt
pote ꝙ a eueniet nisi aliq̃d ob-
1 prob. op. stet/ vel sibi mõ. ¶ Unde hoc non
valet tũ qz ꝑm hancviã deꝰ non
posset plus aliq̃d certificare de
futuro ꝛtingẽti q̃z ego. nã possz
reuelare futurũ ꝛtigẽs isto mõ.
tum qz deꝰ põt absolute certifi-
care de illa ꝛditione. ꝛ habeꝯ ꝓ
positũ ꝙ consimili modo patuit
de prio: vel non ꝑt: ꝛ sic ꝓcedeꝯ
C in infinitũ. quare. ꝛc. ¶ Alia opi
2. opinio. nio ẽ ꝙ nulla sit reuelatio a deo
de futuro cõtingenti que sit ad
vnũ sensum determinata. qz pre
ter sensum litteralẽ quẽ sermo
verboꝝ pretẽdit. sunt ibi sensus
alij subintelligẽdi. ad quoꝝ ali-
quem referẽda est locutio. si sen
sus litteralis nõ sit verus: sicut
ad sensum allegoricũ/ vel tropi
cum. Aliquãdo sumit simplici-
ter ꝛ absolute/ aliq̃n sub ꝛditiõe
Et hoc non valet: tũ qz oppositũ
tenendũ est eẽ factum ꝓphetis.
Aliter ꝑm hãc viã licet ꝓpheta
aliquis haberet aliquẽ sensum
verũ tñ nesciret illũ. qd ẽ absur-
dum dicere de oibus ꝓphetis.
tum qz deꝰ determiate nouit ad
quẽ sensum ꝑnunciat aliq̃d fore
ergo determiate illũ sensum ꝑt
alicui reuelare. Et qua rõne ꝑt
de vno. ꝛ de quolibet. quare ꝓ-
positio vera. ꝛc. ¶ Scda ꝓpõ est D
ꝙ quodlibet verũ de futuro cõ-
tingẽti a deo siue imediate per
seipm siue ꝑ signũ extrinsecum.
siue absolute/ siue aliter quali-
tercũq̃z reuelatũ: est ita contin-
gẽs post reuelationẽ sicut ante.
nec q̃cunq̃z reuelatio tollit con-
tingẽtiã reuelati/ aut facit ipm
necessariũ. ¶ Et hec ẽ ꝛtra opi- op. irrõab⁹
nionẽ quaz reprobat adã. q̃ po-
suit ꝙ facta reuelatione absolu
ta. qualis facta ẽ de resurrectio
ne mortuoꝝ/ ꝛ alijs articulis fi-
dei de futuro ꝛtingenti. nõ põt
euenire oppositũ/ nec ipediri: ꝛ
ratio est. qz posse contra verita-
tẽ non est posse. ¶ Sz hec opinio 1 prio. opi⁹
non est sana. Primo qz ex eo seq̃-
tur qd de necessitate deꝰ aliq̃d
ageret ad extra. imo ꝙ omia de
necessitate euenirẽt quod est cõ
tra fidem. Secũdo sequit quod
deus potuit aliqua facere que
nunc non potest facere. ꝛ ꝓ con-
sequẽs sequit diminutio poten-
tie dinine. ꝓña ꝓz. quia deꝰ ali-
qua potest creare q̃ non creabit
ponatur ergo ꝙ deus reuelet
cras quod illa non creabit vel
faciet absoluta reuelatione. tũc
cras hec erit vera. deus potest
ista facere ꝛ tamẽ hec erit vera
deus amodo non potest ista fa-
cere. Et cõsimiliter sequit ꝙ de-
us possz se facere/ vl fecisse nul
lipotẽtem: quod est absurdum.
Et ꝓña ꝓz. quia deꝰ anteq̃z q̃cq̃z

crearet potuit soluz creare vnā solā creaturā rationalē/ ⁊ eidē reuelare ꝙ nichil ammodo crearet: ⁊ ꝙ si peccaret ipaz annichilaret. Et cū ipsa potuit peccare seq̄tur ꝓpositum ideſt ꝙ deꝰ nichil potuit creare. q̄re ⁊c. Unde sicut bñ dicit adam ista via magis est irrationabilis q̄z negare absolutas reuelatōes eē possibiles ⁊c. Tertio sicut arguit Hybernicꝰ seq̄tur ꝙ iudas tradens xp̄m. ⁊ Petrus negās ipz fuissent excusati a pctō cum eorū peccata fuissent reuelata a xp̄o. q⁊ nullus peccat i eo qđ vitare non pōt. Igitur. ⁊c. ꝓña pz. q⁊ xp̄s i cena reuelauit discipulis ꝙ iudas traderet ip̄m: et ꝙ Petrus negaret ip̄m. Et p ꝓñs secūdū istā viā ista ab eis cauerī non poterāt. ⁊ sic non peccauerūt contra euāgeliū. Matth. 26. Ue homini illi p quē filiꝰ hominis tradet. ⁊c. Quarto arguitur sic Scientia dei ad intra de aliquo futuro non tollit ꝓtingētiam futuri. igit nec reuelatio ad extra: Añs patz ex supra dictis: ⁊ ꝓña tenet. q⁊ nō apparet ratio diuersitatis. Similiter aliter seq̄tur ꝙ deus necessitaret ad agendū p aliq̄d extrinsecuz. quod ē absurdū. Et breuiter ex dicta opinione sequūtur multa
E inconuenientia ⁊c. ¶ Tertia ꝓpositio est ꝙ q̄libet noticia creata q̄ fuit reuelatio alicuius veri de ꝓtingenti adhuc futuro potest non eē/ ⁊ nunc̄z fuisse reuelatio ptz suppoſito ꝙ iste terminꝰ reuelatio importet ꝙ sit assensus verus/ ⁊ de vero. Nam tunc bñ sequitur demonstrato tali vero de ꝓtingēti futuro. Hoc nunc̄z fuit verū. igit hec nunc̄z fuit reuelatio. Et añs est possibile. igitur ⁊c. Et p hanc ꝓbationē vult vna opinio saluari. ꝙ reuelatio sit noticia infallibilis ⁊ ꝙ deus non p̄t decipere q⁊ iste terminꝰ reuelatio connotat ita fore sicut prenūciat. ⁊ ideo contingēter est illa p̄nunciatio reuelatio ita ꝙ si nō eueniat illa prenunciatio nunc̄z fuit reuelatio. Sz licet istud dictū sit verū. tñ non sufficit ad euadendū difficultatem q⁊ per hoc non vitatur quin deꝰ fecerit illum cui fiebat p̄nūciatio credere ꝙ ita eueniet. ⁊ p ꝓñs quin deceptus fuerit: nisi ita eueniat. ꝙ licz illa reuelatio possit non fuisse reuelatio: tñ nō pōt non fuisse iudiciū/ vel adhesiua cognitio: vt videt ꝓbabile. Et hoc tenet adā. ¶ Un ꝓbabiliter loquēdo ꝓ declaratiōe huius sit hec quarta ꝓpō. ꝙ quelibet noticia creata q̄ fuit reuelatio alicuius veri de contingenti adhuc futuro. licet possit nō eē/ aut non fuisse noticia vera/ vel de vero. tñ non potest non fuisse noticia iudiciaria siue adhesio. ptz suppoſito ꝙ preteritū nō potest non fuisse. qđ cōmuniter tenetur: cui⁹ oppositū sit ꝓbabile. vt supra declaratū est. hoc em̄ suppoſito apparet michi ꝙ si cōcedatur ꝙ talis noticia pōt non fuisse noticia vel iudiciū postq̄z fuit: pari rōne erit ꝓcedendum ꝙ ipa simplicit potest nō fuisse. et sic de quolibet p̄terito. Et sic apparet ratio diuersitatiſ. ¶ Et Instātia. si dicatur ꝙ sicut concedit ꝙ tale iudicium potest non fuisse iudicium verū: pari facilitate pōt concedi ꝙ tale potest non fuisse
G iudicium. ¶ Dico ꝙ licet eque Solutio. facile posset vnum sustineri a cō

tradictione sicut aliud. sicut alias declaratum est. tamen tenendo ꝙ preterũ non ꝑt nõ fuisse: ⁊ futurũ potest non fore. primũ est concedendũ/ ⁊ non secundũ. Et ratio diuersitatis est. qr ꝙ tale iudiciũ fuerit verũ dependet ex futuro ꝯtingenti: sed ꝙ tale iudiciuz fuerit nullo modo videtur dependere ex futuro plus ꝙ̃ ipsum fuisse creatũ. ⁊c. ¶ Si vero dicatur ꝙ sicut conceditur ꝙ iudiciuz diuinũ non solũ potest non fuisse verum respectu futuri. imo potest nõ fuisse iudiciũ: pari facilitate potest cõcedi qõ iudicium creatum respectu illiꝰ contingentis futuri potest non fuisse iudiciuz de fic fore. ¶ Dico ꝙ licet eque faciliter posset vnũ defendi a cõtradictione sicut aliud: tamẽ ratio diuersitatis quare primũ rõnabiliter ponitur/ ⁊ non secundũ est ista. qr cũ deus non possit iudicare falsũ: diuinũ iudiciuz/ siue iste terminus iudicium increatum importat quod sit verũ. ideo deum iudicasse antixp̃m fore dependet ex futuro contingẽti. ita qõ sicut contigens est antixp̃m fore. ita contingens est deũ iudicasse. ſz non sic est de iudicio creato. ꝺa qua ratione sic eẽt de vno: pari rõne ita esset de quolibet. quod est falsũ. ¶ Et ideo de nullo intellectu ꝺ̃ iudicauit ãtixp̃m fore cõcedẽdum est ꝙ potest non iudicasse. nisi de solo intellectu diuino. Quia de illo solo ista ꝓña est bona. iste intellectus sic iudicauit. ergo sic erit. ¶ Si autẽ dicatur ꝙ imo talis ꝓña est bona de aliquo intellectu creato. ſ. de intellectu/ vel alia xp̃i. ¶ Dico probabiliter ꝙ non valet absolute

Instãtia.

A Solutio.

Instãtia.

B Solutio.

talis ꝓsequẽtia: qr qua ratione valeret de ipso et de ꝗlibet alio eiusdem speciei etiam si illa aia esset dimissa a verbo non valeret illa consequẽtia. ⁊c. Ex iſtis ergo oibus ꝑz ꝓbabiliter illud quod est intẽtum. ſ. ꝙ nulla noticia creata/ vel creabilis est simpliciter infallibilis respectu futuri contingẽtis. qr ex quo talis fuit nõ ꝑt nõ fuisse iudiciũ. ⁊ tñ ꝑt non fuisse iudiciũ verũ. ergo ꝑt fuisse iudiciũ falsuz. Añs ꝑz ex dictis: ⁊ ꝓñs. qr inter verum ⁊ falsum in proposito non est medium. ⁊c. ¶ Sed cõtra predictã propositionẽ ⁊ alia dicta est vna opinio ad quã videtur declinare magister Gregoriꝰ: quã vult saluare/ ꝙ aliqua talis noticia creata sicut diuina reuelatio sit infallibilis de facto/ per hoc ꝙ talis noticia potest non fuisse significatiua: aut non sic significatiua illiꝰ quod significauit/ seu ipam non fuisse assensum/ vl̃ iudicium illius futuri. Sicut dicẽdum esset ꝙ iudiciũ quo iudico petrũ sedere si cõseruaretur in me postq̃ ꝑetrꝰ surrexisset non amplius eẽt iudiciũ/ vel non eẽt iudiciũ quo iudicarẽ ꝑetrũ sedere. Unde dicit posq̃ deus significauit ꝑ aliquod dictũ a. fore: possibile ẽ deũ nunq̃ voluisse significare ꝑ suũ dictũ a. fore: et per ꝓñs nunq̃ dixisse a. fore. quare ⁊c. Et licet Gregoriꝰ non ꝓbet istam opinionẽ. tamẽ ꝑ ea: ⁊ contra dicta potest fortiter argui. ¶ Primo sic. ꝺa videat clare aliqua creatura rationalis in verbo aliquod futurum contingẽs fore. Arguit sic. Iſtavisio/ vel creata noticia potest nũq̃ fuisse noticia/ vel assensus

Opinio quã ꝺclarat greg.

D Improbatur predi. opi.

Igitur ꝛc.consequẽtia tenet.qꝛ iste est modus saluandi diuinã noticiã esse infallibilẽ respectu contingenter futuroꝝ.Añs pz. quia verbũ potest nunc̃ sibi repsẽtasse illud fore.ergo talis creatura potest nunc̃ assensisse vel iudicasse illud fore.q̃re ꝛc Añs apparet.quia sequitur.a. non erit.ergo verbũ non repsentauit ꝛc.Si vero dicatur ꝙ et hoc ꝙ talis noticia potest nõ fuisse assensus ꝛc.non habeꝫ ꝙ illa noticia sit infallibilis(id est non possibilis esse falsa)sed tm̃ habetur ꝙ potest non fuisse fl'a Dicetur ad hoc/ ꝙ noticia infallibilis habetur isto modo. Si eñ esset aliqua noticia creata q̃ sic repñtaret aliquod futurum fore ꝙ si ipsum nõ foret nõ amplius repñtaret/nec vnc̃ repsentasset:et si foret ip̃m repsentasset ita ꝙ posset ipsum repñtasse/ et posset ip̃m nõ repsentasse.sicut illud posset fore/et posset nõ fore.illa esset infallibilis sicut saluatur de noticia diuina: sed talis videtur noticia in verbo ꝛc. ¶Unde ad hoc ꝓbandum arguit̃ scõo sic. 2. improbatio. qꝛ noticia creata in verbo vt exemplũ sibi subordinatũ i significando non repsentat nisi qꝛ verbũ vult eã sic repñtare/et libere vult/ põt nunc̃ voluisse eã repñtare:ergo illa potest nũc̃ repsentasse. Et consequens sequitur ꝙ deus põt facere aliquã noticiam/ vel assensũ subordinatum oĩno diuine noticie sicut vox vel scriptũ subordinatur enunciationi mentali.Et ꝓ ꝓns sicut diuina noticia põt nõ repñtasse a.fore.ita illa noticia creata ei subordinata.quare ꝛc Si vero dicatur ꝙ talis noticia naturaliter/ ꝛ nõ libere repñtat et repsentaut.quare ꝛc. Dicitur ꝙ etiam noticia naturalit repsentat sibiꝫ ipsi a fore.sic.s. ꝙ potest non repsentare. sed illud debet fore si autẽ intelligitur naturaliter absolute falsum est ꝛc̃. ¶Tertio arguitur sic. qꝛ non implicat contradictionem talẽ noticiã q̃ dicta est cẽ a deo vel fieri.immo oppositũ dicere derogat potentie dei. Nec ad hoc sequitur preteritũ nõ fuisse sicut opposita opinio videtur supponere.igitur ꝛc.Cõsequentia patet et añs apparet. Nam sine deperditione alicui⁹ rei de noticia vel assensu potest fieri non noticia vel assensus. Nã ꝑz illos qui ponunt ꝙ ad hoc ꝙ aliquid sit noticia intellectui requiritur ꝙ sit ab eo effectiue.illud quod est noticia potest desinere esse noticia sine deperditione alicuius rei.scz si conseruaretur a solo deo et non ab intellectu creato. Et ꝑ ꝓns sicut talis noticia potest non fuisse a tali causa.ita potest non fuisse talis obiecti vel potest simpliciter non fuisse noticia absq̃ hoc ꝙ concedatur ꝙ aliqua res preterita possit non fuisse sicut patꝫ ꝛc. ¶Quarto arguitur sic. aia xp̃i habet talem noticiã creataꝫ infallibilem.igit̃ ꝛc̃.Añs ꝓbat. qꝛ suppono ꝙ verbũ nõ est sibi formalis cognitio.et supposito ꝙ oppositum dicat̃. tamen illa aia põt et potuit ꝓducere noticiam creatã cõformẽ illi noticie increate. Sed si talis noticia increata non eẽt infallibilis sequitur ꝙ xp̃s põt/ ꝛ potuit falli:ꝛ ꝓ ꝓns ꝓ coicationẽ idyomatuꝫ ꝙ

F 3 improbatio

5 4.improbatio.

verbū diuinū pōt falli falsitate create noticie. qđ videt absurdū quare ꝛc. Et ita pōt dici de q̄lz noticia in ℔bo ꝛc. Iste rōes sūt difficiles: ꝛ opinio ista subtilis et esset valde rationabilis. supposito ꝙ concederetur preteritum posse nō fuisse. quod ita faciliter posset defendi a cōtradictione sicut futurū posse nō fore. sicut supra dictum est. Sed si hoc non cōcedatur non video ꝙ ista opinio possit rationabiliter sustineri. ¶ Unde contra hanc opinionē ꝓpter illa que supradicta sunt facio talem rōnē. Pono enim ꝙ angelus Gabriel vidit in verbo icarnationē x̄pi futuram. nec hoc aliunde / vt alio modo viderit q̄ in verbo. ita ꝙ ex illa visione / et non ex alia cā ipse habuerit ynū gaudiū ꝛ ynā dilectionē / ꝛ venerit ad Mariā et salutauerit eam sicut scriptura dicit. Tūc simus in tempore medio inter salutationem illaz ꝛ incarnationem tunc futurā. et arguitur tunc sub tali forma Chust⁹ nō incarnabitur. ergo Gabriel hoc non vidit in verbo. Ista consequentia per aduersariuz in illo tempore medio erat necessaria quia ℔bū nō repreſē tauit aliquid fore nisi qđ futuꝝ fuit. ꝛ añs erat contingēs i illo tempore. ergo similiter ꝛ ꝙñs. sicut etiā concedit predicta opinio. Et per ꝙñs etiā sequitur ꝙ ista erat contingens Gabriel habuit gaudiū / vel leticiā. Gabriel venit ad mariā et salutauit eam. Consequentia tenet ꝓ positum. quia Gabriel aliā cām gaudēdi / vel vemendi non habuit nisi quia in verbo sic vidit ergo si potest non vidisse potest non venisse ꝛc. Et cōsimiliter ꝓt dici de quolibet preterito. q̄re ꝛc. ¶ Ad hanc rōnē sunt diuersi modi euadendi. Primavia est ꝙ gaudium Gabrielis quod est et fuit gaudiū in. b. gradu non solū potuit fuisse intentius / vel remissius / vel nō fuisse gaudiū in tali gradu sicut dicūt aliqui. immo illud gaudiū potest simpliciter non fuisse gaudiū. ita ꝙ non solum hec est contingens. Gabriel habuit gaudium in. b. gradu. immo hec modo est contingens. Gabriel habuit gaudium. Unde dicit hec opinio. ꝙ licet necessariū sit ꝙ illa res siue illa passio fuerit. tñ potest non fuisse gaudiū: Nec hoc debz videri mirable (vt dicit) quia talis passio non est dilectio / vel gaudiū nisi cū coniūgitur cū cognitione mediante qua causatur. ℈ sicut est possibile ꝙ iste non habuit visionem. ita est possibile ꝙ talis passio quā habuit nō fuit gaudiū si esset in mente ꝛ mens nichil cognosceret. Nam mens gaudere non pōt sine cognitōe vt patet q̄re ꝛc. ¶ Sed hanc viā diffuse reprobat adaz in tertio quo ad vtrāq; partē. ideo transeo. tamē hec via difficiliter apparet falsa. per hoc ꝙ ℈m casuz positū illud gaudiū p̄cise fuit causatum ex hoc ꝙ Gabriel vidit sic fore. ergo si potest hoc nū q̄ vidisse sequitur ꝙ sicut potest per se non habuisse gaudiū. ita potest nō habuisse illam passionem cum ipa eēt ab eadē causa. Et sic ista via nō euadit difficultatē. quare ꝛc. ¶ Secunda via ē quā ponit Hybernicus ꝙ gaudiū Gabrielis pōt nō fuisse ab alia visiōe sed ex alia causa. ita

A Alia ꝓbatio.

B .1. euasio.

C Improbatio p̄dicte euasiōis.

D .2. euasio.

q̄ licet Gabriel habuerit gaudium et venerit ad Mariaz: quia vidit ꝛc. tamen in illo tempore medio est possibile q̄ nō habuerit gaudiuz: nec venerit ex ista causa sed ex alia. Unde dicit q̄ in illo tempore medio ista ꝓña non valet Gabriel non vidit in verbo xp̄m fore incarnandū. ergo non habuit gaudiū. vl̄ ergo non venit ad Mariā: nec salutauit eam. Quia licet de facto nō venerit ex alia causa, tamē semper in illo tempore medio possibile est q̄ venerit ex alia causa. ideo ex ista que est contingens Gabriel non vidit. ꝛc. nō sequit. Unde concedit vlterius q̄ in illo tempore medio hec fuit simpliciter contingens Gabriel nō fecit ista facta quia viderit deū incarnandū ꝛc. Sed hec via nō sufficit quia ex ea sequitur q̄ in potestate beate virginis fuisset q̄ nū ꝫ Gabriel preuidisset xp̄z incarnandū. Et breuiter licet adā ml̄tipliciter impugnet istā viam tamē contra ipaz ꝛ supra dictaz sufficere dz ista ratio. Qz pari ratiōe qua tu dicis q̄ gaudiū Gabrielis potest non fuisse a tali causa et illi actus possūt fuisse ab alia causa. pari rōne potero dicere q̄ illi actus simpliciter possūt nō fuisse ꝛc. Uel saltem sicut tu dicis q̄ illi actꝰ possunt non fuisse ab illa causa sed ab alia. ita dicam q̄ Sortes potest nō fuisse a patre suoꝫ ab alio. ꝛ q̄ pater eius pōt nō fuisse pater eius sed vnꝰ alius ꝛc. Et ita de quolibet effectu secūde cāe ꝛc. q̄ oia sūt absurda ꝛc.

E Improbatio secūde euasionis

F Docto. resolutio·

¶ Ideo dicēdū est in hac materia q̄ sicut visio Gabrielis nō pōt nō fuisse sic nō pōt nō fuisse visio nec pōt nō fuisse iudiciū/ nec gaudiū eiꝰ potest nō fuisse gaudiuz ab illa causa a qz fuit. siue de illo obiecto. Et qz vidit in ✠bo xp̄m incarnādū. ideo habuit gaudiū ꝛ letitiā. ꝛ venit ad Mariam ꝛc (id est) qz sic firmiter ꝛ sine dubitatione credidit. et non quia vere iudicauit. ita q̄ illa visio eius inquantū erat firmū iudiciū de sic fore. ꝛ nō quatenus erat reuelatio in verbo siue verum iudiciū fuit causa illorum actuū. qz illa visio poterat i illo tempore medio non fuisse verū iudiciū siue reuelatio. ꝛ tñ non poterat non fuisse iudiciū siue cognitio de tali obiecto. vñ patz q̄ p illo tēpore medio lz non de potētia ordinata tñ de potentia absoluta hec erat possibilis Gabriel errauit. Gabriel in verbo false iudicauit. Gabriel fl̄e enūciauit. Nec tñ ꝓpter hoc sequit q̄ hec esset possibilis Gabriel mentiꝰ fuit vel mēdax nūcius extitit. positis precise his que prius. Ratio ē qz nō diuisset aliquid contra suam conscientiaz quod requirit ad mendaciū ꝛc.

G Ad ꝓmuz

¶ His premissis respondeo ad rationes prius factas. Unde ꝓ solutione prime/ et declaratiōe dictoꝝ et dicendoꝝ prius vidēdum est quid est aliquid videri siue representare in verbo. Unō dico q̄ hoc nichil aliō est q̄ verbum diuinum causare vnū actū qui sit clara visio verbi seu representatio. ꝛ simꝫ causare vnū actum qui sit representatio alterius a verbo. ita q̄ verbū supleat vicem obiecti quo ad efficientiam et non alio modo. ꝛ sic illa visio dicitur eē visio/ vel representatio in verbo. quia ✠bū

sẽper simul illa visione videt: et a verbo immediate causatur siue per edãẽ visionẽ/vel eũdez actum videatur verbũ ⁊ creatura sicut tenet Adã/siue nõ sicut tenent illi qui dicũt nõ eẽ possibile q vnico actu distincte videatur de⁹ ⁊ creatura ⁊cẽ. ¶Ex hoc A primo pz q verbũ nõ dicitur aliquid repzesentare creature: qz sit illud quo formaliter creatura cognoscit/vel etiã precise qz sit illud quo cognito recordatie creatura aliq̃d aliũ cognoscit sicut imago repñtat illud cui⁹ ẽ. et licet ℣bũ possit hoc modo repzesentare non tamen soluz sic potest repñtare. Uñ nõ ẽ imaginandũ sicut multi credũt. q cã videndi creaturã i verbo sit qz verbũ est imago: vel ydea ipi⁹: et eodez actu quo videtur ydea videtur ydeatũ: sed qz voluntarie causat visionez creature mõ B supradicto. ¶Ex quo secũdo sequitur q vidẽs verbũ nõ necessario videt oia que verbũ videt sed solũ illa quoz visionez vult in eo causare. imo non credo q aliqua creatura possit distincte videre oia q̃ verbuz videt. sicut alʒ specialiᷣ declarabo de anima xpi de qua magister videt oppo Instantia situz dicere in tertio libro. ¶Si aũt dicatur q deus est cognitõ cuiuslibet creature. ergo sicut vnus angelus videndo in mente alterius istam ꝓpositionẽ hõ est anim al potest eẽ certus q ille formatt talẽ ꝓpositionẽ. Ita videndo diuinã cognitionem põt certificari q deus assenti t q antixps erit: ⁊ per ꝓns q antixps erit. Et ita potest argui de q̃libz Solutio. alio ℣o. igiᷣ ⁊c. ¶Ad hoc dico cõcedẽdo assũptũ ⁊ negãdo sitti tudinẽ: ⁊ vltimã ꝓnaz. Et rõ est. qz ꝓpõ quã videt angel⁹ ẽ realiter in mente angeli. sz non est realiter in deo. sed solũ obiectiẽ tõ itelligẽdo cognitionẽ diuinã nõ intelligit q̃cq̃d illa cognoscit ¶Tertio patet ex p̃dictis q aliquid C reuelari in verbo aliquid iportat pl⁹ q̃z repñtari in ℣bo. Patet. qz vltra illud iportat q illa reuelatio sit vera/⁊ certa repñtatio/⁊ de vero. vt patet ⁊c. ¶Quarto pz q aliq̃d fuit repñtatũ in verbo qđ põt non fuisse reuelatũ in verbo lz nõ possit nõ fuisse repñtatũ in ℣bo. pz ex dictis ⁊c. Tũc ad formã prie rõis negatur añs sicut ptz ex dictis Et similiter negat añs: ⁊ ad ꝓbationẽ negat ꝓña quia in casu añs est possibile: ⁊ ꝓns ipossibile ⁊c. ¶Ad scđaz q̃q̃d sit de pri D Ad scđm. ma parte añtis nego scđam. Et dico q necessario vult eã repñtasse/nec potest nõ voluisse causasse/nec ẽ possibile q sic aliqua noticia creata sit oino subordinata diuine noticie. q sicut diuina notitia potest nõ repzesentasse ⁊c. sic possit noticia creata. Ratio est illimitatio vel immẽsitas noticie diuie ⁊ limitatio noticie create. ¶Ad tertiam nego E Ad tertiã primã partẽ antecedentis sicut patuit. ⁊ ad secundam dico q sine ex hoc euidenter sequitur ꝑteritum non fuisse/siue non: tamen eque faciliter sustinebitur preteritum non fuisse sicut istũ vt patet intuenti. Unde ad probationem illius antecedentis. Adam negaret assũptũ. qz ipse tenet q illa noticia nõ posset eẽ in potentia apta iudicari per eam/et non esse sibi iudicium. Et reputat simpliciter impossi-

bile q illud accidens quod est noticia: vl volitio possit formaliter inherere subiecto cognitiuo et volituo. absq hoc q illa potētia cognoscat: z velit: sicut impossibile est q illa res que ē albedo inhereat subiecto/ et q subiectū nō sit album per eam. Sed qz istud posset calumniari pbabiliter: ideo dico q quicqd sit de hoc tamen negandum est vltimū ꝙns scz q talis noticia potest nō fuisse a tali causa. zc. qz licet ex hoc euidenter nō sequeretur aliquā rem preteritā nō fuisse tamē eque repugnat ymaginationi vnū sicut aliud.

F vt ptz. zc. ¶ Ad quartā rationē

Ad ꝝtuz qz aliq abhorrēt audire q xps

potest/ vel potuit falli. ideo hoc

1. opinio. nō assero. ¶ Dico tamē hic primo q supposito q hec esset impossibilis aia xpi/ vel xps fallit p noticiā creataz. tamen ex hoc nō habet q illa noticia sit simpliciter infallibilis. qz posset ee falsa alteri anime/ vl illimet derelicte a verbo Et ideo solū habetur q illa sit infallibilis fm

G quid. scz ulti aie sicvnite ꝝre. zc.

2. opinio. ¶ Alio modo fm aliquos solēnes doctores potest dici Primo q xps fm diuitatē z p noticiā creatā nō potuit falli p quācū q potētiā. Patet. qz hoc repugnat pfectioni diuine. Secūdo q xps scōm humanitatē/ z per noticiā creatā nō potuit falli. z hoc p potentiā ordinatā quia nichil falsum credidit/ vl crede re potuit scōm legē ordinatam. Tertio q xps scōm humanitatem z p noticiā creatam potuit falli z hoc p potentiā absolutā Ad cui⁹ declarationē quarto dici potest scōm aliquos q toto tē pore intermedio postq xps dixit Petro ter me negabis vsq ad negationē Petri hec fuit absolute possibilis xps falsuz credidit. vl xps falsum pdixit. sicut hec Petrus xpm negabit. sed ex prima sequitur xps p noticiam creatā fm humanitatē decept⁹ fuit. nec tn ex hoc sequit q xps mendax/ vl mentitus fuerit/ vl mendaciū dixerit. qz nō sufficit ad mendaciū sola assertio falsi. sed requirit intentio fallendi. Hanc autē xps p tūc nō habuit ideo p nūc ista est impossibilis

¶ Aliqui tamen cōcedūt q xps h nō solū potest asserere falsum: 3. opinio. sed z hoc potest facere cū intē- Multum tione fallēdi (id est) asserere fal- probab. sum scitū esse falsum imo dicere falsuz/ mendaciū/ z peccare/ odire deū p cōmunicationē idiomatum. Nec video quin istud possit pbabilius dici q oppositum si nō offendat aures fideliū. zc. Nulla em ꝓtradictio vel repugnātia videtur q aia xpi absolute oia possit verbo vnita q ipsa posset si esset a verbo derelicta. sed constat q si nō esset vnita ipsa absolute posset decipi. z decipere. mentiri. z peccare. igit et ipsa hec potest vnita. Instantia quare. zc. ¶ Si autē dicat ꝓtra pdicta q fm glosam sup illo. 2. ad Thim. 2. negare seipsum nō potest xps qui veritas est non potest seipsum negare qđ tamē faceret si dicta sua nō impleret ideo etiā. Luce. 24. dr. Necesse est impleri oia que scripta sunt zc. ¶ Ad hec potest responderi I q debent intelligi z exponi de Solutio ipossibilitate et necessitate fm legē ordinatā: z nō de absoluta impossibilitate z necessitate vt

satis ptz. Vł volũt dicere auctoritates p̃dicte q̃ de⁹ implet promissiones suas ita certitudinaliter ac si nõ possent impediri: licz absolute possint impediri. ꝛc. Et sic ptz ex dictis q̃liter respõdendũ sit ad multa similia obiecta q̃ possunt hic fieri. Et hec via inter alias michi videt magis probabilis q̃ illa q̃ poneret q̃ quelibet noticia creata aie xp̃i /vł alterius in x̃bo sit noticia ifallibilis. ꝛc. Et hec de hoc ꝛc.

A

¶ Nũc circa istã materiã ꝛ ad maiorẽ ipsius declarationẽ mouebo ꝛ soluaz triplicẽ dubitationẽ.

1. questio.

¶ Prima erit. Utrũ de⁹ possit rationali creature securitatez sue eterne beatitudinis reuelare.

2. questio

¶ Scda erit. Utrũ deus possit rationali creature eternitatez sue finalis dãnationis reuelare.

3. questio.

¶ Tertia erit. Utrũ deus possit rationali creature falsitatẽ dicere vel eã decipere.

Argr̃ contra p̃maz.

¶ Prima ergo dubitatio. Utrũ de⁹. ꝛc. Et videt q̃ nõ. qz nulla rationalis creatura p quãcunqz reuelationem potest euidẽter scire suã beatitudinez esse eternaliter duraturaz. igit nec potest secure assentire suaz beatitudinẽ esse eternã. Consequẽtia videt nota/ et añs ꝓbat qz quacunqz reuelatione facta rationali creature de sua beatitudine absolute possibile est ipsam ãnichilari ꝛ p ꝓñs possibile est aliter euenire q̃ sua reuelatio/vł iudiciũ significauit fore. igitur non sciuit ita fore. ꝛc.

In oppositum.

¶ Oppositũ ptz ex dictis: ꝛ similiter qz securitas de eternitate beatitudinis est pars beatitudinis. ꝟ in Augusti. 10. de ciuitate dei capit. 30. ꝛ. 13 de trinitat. c. 7. Igitur ois beat⁹ est de ea securus.

B

¶ Ad hanc dubitationem respõdet vna opinio q̃ sic ꝛ hoc est verũ vt patebit.

Solutio.

¶ Sed p̃me q̃stionis. ad saluandũ hoc et ad respondendũ argumento facto ponit

1. opinio

q̃ de⁹ nõ potest destruere illos qui de facto sunt beati. nec auferre ab eis illã remq̃ est eorũz beatitudo: qz nõ potest destruere creaturã iustã/vł ei subtrahere sine culpa dona sua. Et si hoc nõ repugnet potẽtie dei inquantũ est potentia repugnat tamen potẽtie inquantũ est sũma benignitas/ꝛ summa mia. Et ꝓ hac opinione videtur facere qđ dicit magister libro primo distin. 43. allegãs Augusti. sup illo verbo dñi loquentis ad Loth. Ge. 19. Nõ possum q̃cq̃ facere. ꝛc. Non posset (inquit) sed dicit qđ sine dubio poterat per potentiã: sed nõ poterat ꝓ iusticiam.

C

¶ Sed hec opinio nõ sufficit: qz eque faciliter defenderetur error ille phor̃ quorũdaz scz q̃ quicq̃d deus agit ad extra agit nature necessitate: ꝛ nõ posset aliquid aliter operari q̃ de facto operat̃/vł operabitur Quẽ errorẽ reprobat magister di. quidã de suo sensu p̃sumentes. ꝛc. Sequit̃ ergo q̃ sicut de⁹ oẽz rẽ quã ꝓducit libere ꝓ fuat ita libere põt eam annichilare q̃n vult: quare. ꝛc. Item hec via sibi ipsi repugnat: qz si de⁹ põt aliquid de potentia quatenus potentia est. ergo deus simpliciter potest illud. qz ex oppositio sequit oppositũ. Unde etiam cũ potẽtia dei/ꝛ eius mia penitus idẽ sint si aliquid potest de potẽtia inquantũ potentia/absolute potest illud nonobstante mia. ideo aliter respõdendũ est

Impropatio p̃d. op̃.

D 2. opinio. ¶ Ad cui⁹ euidentiā primo notandum est q beatitudo prout ad ppositū sufficit potest sumi dupliciter. Uno modo precise, p actu visionis dei clare ꝛ fruitionis, vl vtroq; simul nō cōnotādo eternitatē illoꝝ actuū. Alio modo potest sumi magis ppie pro illis actib⁹ cōnotando eternitatē illoꝝ, siue credulitatē firmam et verā q illi actus in quibus cōsistit essentialis beatitudo durabūt sine fine: ꝛ ita sumitur cōmuniter. Sed ꝓtra potest Instātia. instari: qz sic sumēdo sequitur q ista sit cōtingens. Ista beatitudo fuit demōstrata tota, beatitudine gabrielis. ꝛ similr ista Iste fuit beat⁹ demōstrato, gabriele. ꝙña ptz: sed ꝙñs videtur Solutio absurdū. ¶ Dico hic cōcedēdo ꝙñs sumendo nomen beatitudinis secundo modo, sicut patz et post patebit: sed primo modo capiēdo ille sunt necessarie: qz sunt de preterito vere, nec dependent aliquo modo, ex futuro.

E ¶ Tunc pono aliquas ppositiones. Prima est responsiua q deus potest rationali creature securitatē sue eterne beatitudinis reuelare. patz. qz quocunq; modo capiat beatitudo q̄libet beatus est securus de facto. Et istud est fide tenendū sicut patz p auctoritates Augusti. supradictas, ꝛ est cōis olim sentētia.

F ¶ Tunc ad declarationē hui⁹ sciendum est quid sit securitas Unde dico q est iudiciū firmuz ꝛ sine formidine de aliqua veritate. vnde nō est ymaginandum q securitas sit aliquid superadditū iudicio: sed est olim idem: nec aliquid addit sup iudicium firmū nisi q tale iudiciū sit vez Et quo sequitur primo q licet securitas prophetica respectu futuri nō possit nō fuisse estimatio vl iudiciū firmū. tamen pōt nō fuisse securitas q illud esset futurū: patz qz potest nō fuisse verū iudiciū. Secūdo sequitur q licet quis sit assecuratus de aliquo: potest tamen vl potuit nunq; fuisse secur⁹ de illo. Tertio sequitur q capiendo beatitudinē primo modo null⁹ beat⁹ potest nō fuisse securus de sua beatitudine. ptz clare. Quarto sequitur q capiendo beatitudinē secūdo modo aliquis beat⁹ potest nunq; fuisse securus de beatitudie. Patet. qz isto modo capiēdo hec est ꝙtingens. Iste fuit beatus. Uel ista beatitudo fuit. Et sic semp vtar isto termino. ꝛc. ¶ Secūda ppositio principalis est q de⁹ quēlibet beatum, ꝛ de sua beatitudine eterna assecuratū potest ānichilare, et ei suā beatitudinez potest auferre. Patet ex dictis contra primā opinionē nūc reprobatā Tertia est q de⁹ nō potest annichilare aliquē beatū vl de beatitudine assecuratū, nec ab eo auferre suā btitudinē. Et hec videtur similis illi quam ponit supradicta opinio sed multum est dissimilis. Et ratio est. quia predicatū appellat suā formā. ꝛ ideo illa de ineſſe implicat cōtradictionē. ꝛc. ¶ Quarta est q de⁹ nō pōt aliquē primo modo beatū vl de beatitudine assecuratū facere postea nō beatum. Patet. qz beat⁹ nō potest desinere esse beat⁹ ppt rationē tactaz licet possit nō esse vl fuisse beatus. ꝛc. ¶ Ex his patz responsio Ad rōnez ad rationem. vnde quicqd sit de ꝑm dubij

antecedẽte ꝓña nõ valet. qz euidens scientia nõ requirit ad securitatẽ. Aliqui nõ ꝓcedũt antecedẽs sicut Okam quarto qõ libeto. q 4. ꝛc. Sed breuiter cõcedo ꝙ nulla reuelatio de futuro est de illo euidẽs scientia/ nec euidenter scitur esse reuelatio/ vt securitas/ nec beat⁹ euidenter scit se esse beatũ sicut ꝓbat ratio. Et hec de hoc. ¶ Secũda dubitatio est. Utrũ de⁹ possit rationali creature eternitatez sue finalis dãnatiõis reuelare. Uidetur ꝙ nõ. qz si sic de⁹ posset cogere aliquẽ ad peccandũ. Consequens est falsum ꝛ ꝓña patet qz facta tali reuelatiõe talis de propria salute desperaret. ergo peccaret. quare. ꝛc. Oppositum videt. qz omne futurũ ꝓtingẽs imptinẽs reuelationi de⁹ absolute potest reuelare. ꝛc. ¶ Ad hanc dubitationẽ ꝓsupposita illa distinctione supra declarata de reuelatione exteriori ꝛ interiori ponã aliquas ꝓpositiones. ¶ Prima est. ꝙ de⁹ potest homini etiã existẽti in charitate casuz suũ in peccatũ mortale ꝛ etiã suã finalẽ dãnationẽ de cõmuni lege reuelare exteriori reuelatione. Ista ptz primo de casu in peccatũ qz xps petro existenti in charitate reuelauit exteriori reuelatione negationez suã dicens. ter me negabis. Et hec negatio ꝑm Augustinũ fuit mortale peccatũ. Secũdo satis ptz ꝙ tali reuelatiõe nõ existẽti in charitate potest reuelari sua dãnatio. Nam in euãgelio xps hoc reuelauit iudeis dicẽs. Joh 8. in peccatis vestris moriemini Sed vtrũ talis reuelatio possit fieri existẽti in charitate de lege ordinata magis dubiũ est. qz in scriptura hoc nõ legit factũ eẽ. saltẽ nõ recolo legisse: tñ videt ꝓbabile ꝙ hoc nõ repugnat legi ordinate: cũ nõ appareat ratio ꝙre isto mõ non possit alicui reuelari suũ peccatũ mortale finale. ꝛ ꝓ ꝓña sua dãnatio ꝑmittis sit i charitate sicut põt sibi aliũ peccatũ mortale reuelari vt ptz in Petro. nec ex hoc sequit ꝙ talis desperet vl pdat charitatẽ: qz ꝓpter talẽ reuelationẽ exteriorẽ nõ oportet ꝙ credat se esse dãnandũ. Nã ꝓpt nullũ signũ extrinsecũ a quocũq; factũ põt viator de cõmuni lege obligari ad credendũ se dãnandum: sed debet semp dubitãter sperare ꝙ si faciat q̃ sũt legis xpi saluabitur: et ad hoc debet laborare et diuinũ auxilium implorare. ¶ Secũda ꝓpositio est ꝙ deus nõ põt hoi etiã nõ existẽti i charitate suã finalẽ dãnationez de cõmuni lege reuelare interiori reuelatione. ꝓtz: qz tali reuelatiõe facta ille firmiter assentiret se eẽ dãnandũ. vt ptz er q̃d nois ꝛ null⁹ de cõmuni lege põt sine pctõ firmiter assentire se eẽ dãnandũ. imo tal credulitas esset pctm̃. & de⁹ de cõi lege nõ põt immediate causare talẽ assensũ vl credulitatẽ i viatore. ꝛc. ¶ Tertia ẽ ꝙ dubiũ est vtrũ de⁹ possit homini existẽti in charitate suũ futurũ casũ in pctm̃ mortale de cõi lege reuelare iteriori reuelatiõe. ꝓtz. qz nec ad hoc habet auctoritas/ aut rõ vl experiẽtia cogẽs/ nec ẽt euidenter repugnat legi ordinate. imo satis videtur stare cum ea ꝙ sic quia ex hoc non sequitur ꝙ facta tali reuelatiõe talis peccaret/ vel chari-

A 2. questio

Arg̃. 1.

In oppo'

Solutio.

B

C

D

tatem pderet vt patz intuenti. q̄
re ꝛc. ¶ Quarta est q̄ sine dubio
tenēdum est q̄ deus potest ho-
mini siue extra charitatem/ siue
existenti in charitate casum su-
um i peccatū mortale/ ꝛ etiā su
am finalem damnatōem absolu
te reuelare interiori reuelatione.
Patet ex supradictis et p ratio-
nem in oppositū huius dubita-
tionis factam ꝛc. ¶ Sed hic est
dubiū tali reuelatione facta de
E futura dānatiōe. ¶ Primo vtr
1. questio. talis peccet p desperationē ꝛ p-
2. questio dat charitatem. ¶ Scdo vtrum
talis posset licite pro salute sua
orare. Et videtur q̄ nō. qz non
potest licite velle vel orare illud
q̄d scit deū nolle. Nam vnusq̄s-
q̄ tenet se conformare volūtati
diuine cum scuerit ipsā. Juxta
illud Luc. 12. Seruus sciēs vo-
luntatē dñi sui: ꝛ non faciēs pla
gis vapulabit multis. ¶ Ad pri-
F mū distinguendū est q̄ despera
Ad pmuz tio pōt capi dupliciter. Uno mo
do improprie p firma credulita
te q̄ quis credit se esse dānādū/
vel diffidit se eē saluandū. Alio
modo ppie p firma credulitate
qua quis credit q̄ si faciat q̄d i
se est p statu vie ad habendum
beatitudinē adhuc nō habebit
eam. Unde talis actus est dire-
cte oppositus actui spei et non
primus. Tunc fm hoc dico ali-
G quas propositiones ¶ Prima ē
q̄ stāte tali reuelatiōe sequit q̄
talis firmiter credet se eē dānā
dum patz ex quid nomnis reue
latiōis interioris ꝛc. ¶ Scda ē
q̄ stante tali reuelatōe sequitur
q̄ talis desperet capiēdo despe
rationē primo modo. Ptz ex pri-
ma ppositiōe ex q̄d nois despe-
ratiōis pmo modo supte. ¶ Ter
tia est q̄ stante tali reuelatione
nō sequitur q̄ talis desperet ca
piendo desperatiōez scdo modo
patz ex quid nois ꝛc. qz stat q̄
firmiter credat se eē damnādū:
et tn̄ credat q̄ si eēt facturus ea
que sūt legis christi ip̄e saluare
tur ꝛc. ¶ Quarta est q̄ stāte tali
reuelatiōe nō sequitur q̄ talis
peccet vel perdat charitatē. Pa
tet qz illa credulitas siue despe
ratio primo mō dicta nō eēt sibi
peccatum. quia nō eēt naturali
ter creata sed supnaturaliter a
deo impssa. ꝛ p cōsequēs nō ex
cludit charitatez imo staret ab
solute q̄ per talē desperationez
mereretur si deus p̄ciperet illā
credulitatē. sed hoc nō potest de
us p̄cipere stante lege cōi. quia
sic p̄ciperet sibi duo cōtraria. s.
q̄ simul desperaret et speraret.
ꝛc. ¶ Ad secundū dico q̄ sic ꝛ q̄ H Ad scdm.
tenetur orare q̄ tollatur ab eo
illa credulitas et q̄ nō eueniat
sicut credit. Et ratio huj⁹ non ē
quia nō sciat euidēter q̄ dānat
sicut assignat adā. Nam ita fir-
miter credit sicut si euidēter sci-
ret q̄d alias dicā ꝛc. Ꝫz ratio ē.
quia licet p talē reuelationē ab
rogetr lex ꝑmunis de spe vt pa-
tuit. tn̄ iste ꝑpter hoc nō absol-
uitur ab alijs p̄ceptis legꝫ: nec
obligat ad oppositū precepti de
oratiōe. Nec tenet velle quicq̄d
scit aut credit deū velle. Sed de
hoc alias videbit ꝛc. Et hec de
hoc. ¶ Tertia dubitatio ē Utrū I
de⁹ possit rationali creature fal 3. q̄stio ar.
sitatē dicere/ vel eam decipe. Et
videt q̄ sic qz ponat q̄ de⁹ reue-
let alicui aliq̄d futurū cōtingēs
sicut antixp̄m fore ꝛ faciat illuꝫ
sic assentire. Tūc illa reuelatio-
ne facta ꝛ iā in p̄teritū lapsa ne

cesse est deum sic dixisse et istuz sic assensisse. et tamẽ hoc stante adhuc contingẽs est ita fore. Jõ arguitur sic. de⁹ dixit isti q̃ antixp̃s nõ erit. ergo deus falsum dixit et ipsum decepit. Conseq̃n tia patz. ꝛ añs est possibile: ꝛ q̃: libet pars est possibilis ꝛ vna alteri ꝙ possibilis cũ vna sit necessaria. igitur cõsequens est possi
In oppm bile. ¶ Oppositũ ptz per magistrum libro. i. in. 4o. distinctio. qui ab omnipotentia dei excludit posse mentiri ꝛ fallere. Et similiter patz ꝙ Augustinũ. 83. q. q. 14. vbi ꝓbat corp⁹ xpi verum ꝛ nõ fantasticũ fuisse. quia si nõ ergo fefellit xp̃s. ꝛ si fefellit veDecisio q̃ ritas nõ est ꝛc. ¶ Circa istã mastionis. teriam primo p̃mittam quoꝛundam solẽnium doctoꝛuz opiniones contrarias. ¶ Secundo ponã aliquas ꝓpositiones respõsiuas. ¶ Tertio elicia q̃ttuoꝛ regulas ex quib⁹ inferaz aliquas ꝓpositiões corrolarias. ¶ Quã
A tũ ad p̃mũ sciendũ est q̃ad hãc
p̃ma op. dubitationem respondent aliq̃ doctoꝛes affirmatiue. s. Hibernicus ꝛ post eũ Adam ꝛ Ollꝛot Unde tenent q̃ ꝙ totũ temp⁹ mediũ ante positionẽ rei ineẽ illa ẽ ꝙtingens antixp̃s erit ita et illa de⁹ falsũ dixit. ꝛ de⁹ decepit. vocando scilicz deceptionẽ facere q̃ aliquis habeat assensũ falsũ: vel aliquis erret. deus tñ nõ potest decipere deoꝛdinate/ vel iniuste. nec põt decipere p̃mo modo loq̃ndo de deceptione. de potentia oꝛdinata/ ꝛ ꝙ seipsum/ et immediate. sed hoc bene potest de potẽtia absoluta. Omnẽ enim rem quã de⁹ potest causare mediantibus causis secundis põt de potentia absoluta per seipz. sed erroꝛ ẽ res talis. Igitur ꝛc. Maioꝛ est commune p̃cipium theologicum. sed minoꝛ patz ex multis scripture passib⁹ vbi deus docuit israelitas in bellis/ ꝛ in in alijs hostes decipere verbis/ vel factis ꝛc. Sed aliter respõdent aliqui ad p̃dictã dubitationẽ negatiue ¶ Unde magi B
ster Gregoꝛius circa hoc primo 2. opinio.
ponit aliquas distinctiões. ¶ Prima est ꝙ dicere accipitur dupliciter. Uno modo idẽ ẽ qõ dictuz proferre/ vel formare. Alio modo idem est ꝙ per dictuz aliq̃d significare Et hec distinctio patet Et proportionabiliter dicere falsum vno modo idem est qõ proferre enũciationem falsã secundum se. Alio modo idem est quod ꝙ enũciationẽ falsũ significare. sꝛat enim aliquẽ dicere falsum vno modo et nõ alio modo. vt patet in oratione ironica/ vel tropica. In quib⁹ quãdoqz enũciationes sunt false ꝑm se. et tñ ea qua ꝙ eas significantur vera sunt. Nullus aũt proprie dicit dicere falsum nisi ꝙ suũ dictum intendat dicere falsum/ vl̃ saltẽ significet falsum. Nec de primo modo ẽ dubium quin deus possit dicere ꝛ de facto dixerit falC
sum ¶ Secũda distinctio est. ꝙ dicere falsum secũdo modo contingit dupliciter scilicz assertorie/ ꝛ non assertorie seu recitatiue Assertorie quidẽ aliquis dicit falsum quãdo per suum dictum integruz: ꝛ ꝓfectum significat falsum. Sed nõ assertorie quando per suum dictum integrum significat verum: sed per partiale significat falsum vt ibi dixit insipiẽs in coꝛde suo nõ ẽ de⁹. Et alijs locutionib⁹ recita-

ꝛ. iij.

tiuis/ꝛ similiter in ypoteticis/ ꝛ disiunctiuis ꝛ ꝯditionalibus. Et de isto modo non est dubium quin deus possit dicere falsum. vt ibi Joh. 7. Si dixero quia ne scio eum ero similis vobis men
D dax ꝛc. ¶ Tertia distinctio ē ꝙ aliquis potest assertorie dicere falsū dupliciter. Uno modo simpliciter. alio modo cuz intentione ꝙ ille cui dicit assentiat ei qđ dicit. Et de vtroqꝫ sensu est dubitatio. iō �means hoc iste doctor ꝓbat duas ꝯclusiones. ¶ Prima est ꝙ deus non potest alicui assertorie dicere falsum volens ꝙ ille cui dicit assentiat illi dicto.
¶ Secunda est ꝙ absolute deus nō potest dicere falsum ¶ Primam probat. quia aliter sequit ꝙ deus posset mentiri. consequentia patz per diffinitionē mēdacij cōmunem que est significatio falsa cū voluntate fallendi. �means Augustinū libro cōtra mendacū. Sed falsitas ꝯsequentis patet per apostolū ad Heb. 6. Impossibile est mentiri deū. Et ad hoc sunt expresse auctoritates Augustini. ꝙ omne mēdacij ē peccatum. ꝛ ꝙ mentiri ꝛ fallere sūt ea que oīpotens nō pōt Et ꝙ si deus hec posset nō eēt dignꝰ vt
E eēt oīpotens ꝛc. ¶ Scdam probat qđ ex opposito sequit ꝙ deꝰ non eēt deus. �means Augustinuz. Cōsequētiam ꝓbat ꝓ auctoritates Augustini ꝛ anselmi. Item sequitur ꝙ quodlibz dictum diuinum nō expertum/ vl ꝓ se notum/ vl euidēter deductum fidelis rationabiliter posset habere suspectū et dubiuz: Cōsequens ptz falsū de articulis fidei ꝛ de his q̄ ꝓ pphetas/ ꝛ apostolos/ ꝛ ecclesiam reuelata sūt. sed consequentiam probat quia si nō liceret de talibus dubitare/ aut hoc eēt ꝑcise quia a deo ē dictū. vel quia non iolum dictum est, sed qz dictum est illud eē verū; ꝛ credendū. aut etiam ꝑceptum vt credatur idubitāter. Neutꝫ potest dici. qz stāte ypothesi deus potest dicere dicta contradictoria. ꝛ cum hoc dicere quodlibet illorum esse verū. et iubere vtrūqꝫ indubitanter credi. Naz qua ratione potest vnum falsū dicere ꝛ quodlibet aliud: et sic in
F casu homo teneret firmiter assentire duobus ꝯtradictorijs scitis eē ꝯtradictorijs. ac ꝙ hoc teneꝝ ad impossibile. Istas ꝯclusiones ꝛ eaꝝ probationes diffuse deduxit iste doctor. sz quia deductio ꝑncipaliter ꝯsistit i auctoritatibus q̄ faciliter possūt glosari. iō non insisto in eis causa breuitatis ¶ Sed ad rationem factam ante oppm̄ ipe respondet. ꝙ antecedēs est impossibile. licz quelibet ps sit possibilis. qa nō sūt compossibiles. Et hoc qñ ꝓbaꝝ. quia illa de ꝓterito. deꝰ dixit ꝙ antixps erit/ vl iste assēsit ꝙ antixps erit est necessaria hoc ipe negat. Unde dicit ꝙ si teneaꝝ ꝙ res ꝓterita potest ꝑ diuinā potētiam uō fuisse dicetur eē possibile ꝙ deus illud dictū/ vl assēsum nūqꝫ causauit ꝛ ꝑ ꝯs non dixit antixpm̄ fore. ꝛ ꝙ ille etiaz nō crediderit Et in hoc ipse bene dicit sicut supra tactū est. Si vero non teneatur illud. pōt dici �means eū ꝛ aliquos antiquos doctores ꝙ possibile est illud dictū nūqꝫ fuisse significatiuū/ aut nō illius quod significauit. Et similiter illum assensū nō fuisse assē
G sū aut iudiciū illiꝰ. ¶ Uel aliter alia soº.

1. ꝯclusio gregorij.

2. ꝓbatio

Secunda ꝓ prima.

F Ad rōem añ oppm̄ rñdet gre.

secũdũ eũ dici potest. q ad hoc q aliquis dicat aliquid proprie loquẽdo. requirit intentio significandi illud per suũ dictũ. quia ergo de⁹ quod voluit potest nõ voluisse. ideo possibile est deum nũq̃ voluisse significare p suum dictũ antirpm fore. Si vero nulla p̃dictaꝝ viaꝝ placeat alia inueniat melior: Et si quis eã inuenire non potest. ipse dicit q melius est confiteri suã ignorantiam q̃ p̃cipitãdũ se in tam horridam auribus fideliũ sẽtẽtiaz: qualis est si dicat deũ posse mẽtiri aut falsuz dicere seu decipere ꝛc. ¶ Sed cũ reuerentia dico q si ponatur q p̃teritũ non p̃t non fuisse nulla p̃dictarũ viarũ est sufficiẽs: nec est alia dabilis quin oporteat dicere q argumẽtum ꝯcludit verũ. s. q de⁹ potest falsum dicere/ et decipere sicut prima opinio ponit. ita q oportet dicere: vl̃ q p̃teritum potest nõ fuisse: vl̃ q deus falsũ potest dixisse. nec est dare mediũ. sicut potest apparere ex supradictis in isto articulo. Et ideo si ponat primũ/ secundũ vtiq̃ videtur eẽ ponendum. ¶ Unde ad declarãdum quomodo hec via possit sustineri. ponam probabiliter aliquas ꝓpositiones. ꝛ respõdebo ad oppositas rationes. Unde p̃mitus distinguẽdũ est q isti termini decipe/ fallere/ ꝛ hmõi dupliciter p̃nt accipi. Uno mõdo in cludunt in suis descriptiõibus ista/ sincathegoreumata scilz iniuste/ inordinate/ indebite. Alio modo vt non includunt ea: sed tantũmodo fallere/ vl̃ decipere est in aliquo causare assensũ falsum siue errorem Accipiẽdo tamen primo mõ istos termios sic

A Improbatio gre.

B

clarũ est q deus nõ põt decipere/ vl̃ fallere. sicut nõ põt peccare/ vel iniuste aliquid facere. Et isto modo opposita sentẽtia est merito auribus fideliuz horrenda: sed scõdo modo illud est dubium. nec est clare sacre scripture contrariũ. ¶ Pro quo ꝓbabiliter sit hec prima ꝓpositio. q omnem deceptionem/ vel errorem deus potest se solo causare i mẽte rationalis creature. Patet qz cuiuslibz deceptiõis/ vl̃ erroris deus est causa. nam omnium rerum/ ꝛ motuum deus est causa ꝑm Augusti. 3. de trini. ca. 3. sed error est aliqua res/ vel entitas causata: ꝛ ꝑ cõsequens deus ipsius est causa: sed cuiuscunq̃ rei deus est causa. eiusdem se solo sine alia causa concurrẽte potest esse causa: siue illam rem. p ducendo in subiecto/ vl̃ sine subiecto. igitur oẽm errorem. vel deceptionem potest producere se solo. siue sine subiecto/ siue etiã in subiecto. s. in mente rationalis creature. vel alio subiecto q̃re ꝛc. ¶ Secunda propositio est q deus non potest se solo causare deceptionem vel errorem in mente rationalis creature. Patet per ea que dixi in questione de notitia dei. articulo p̃mo. vbi aliqua dixi de immutatione vitali. Uñ ex dictis ibidẽ apparet q nulla q̃litas p̃t alicui potẽtie vitali eẽ notitia vl̃ assẽs⁹. nisi sit ab ea affectiue. Cũ igit q̃libz deceptio sit quidã assens⁹. sequit q licet deus possit illã rem se solo causare in mente rationalis creature. non põt facere q sit ei error/ vel deceptio ipsa nõ ꝯcurrẽte ꝛc. ¶ Ex his apparet p̃mo contra Adam. q talis qualitas q̃ Ꝯ adam.

C

D

E

est error/ vel deceptio nō est eēn tialiter error/ vel deceptio. cui⁹ oppositus ipe ponit de gaudio. noticia/ ꝛ volitiōe. ꝛc. ꝛ per ꝓns de errore/ vel deceptiōe ꝛc. ꝓz. quia si eēt in ea ꝛ non ab ea non eēt ei noticia scdm viā pretactā. et tamen añs est absolute possi bile. vt ꝓz. ꝛc ¶ Secūdo ꝓz con tra Hybernicū ꝙ ex illo princi pio theologico oēm rem quā de us potest causare cū alia causa cōcurrente. potest causare se so lo. non sequit ꝙ deus possit cau sare errorē se solo. ꝓz ex predi ctis. Et potest dari exēplū sicut ex illo. ꝛc. non seq̄tur ꝙ de⁹ pos sit causare meritum se solo. sed bene sequit ꝙ ergo merituz pōt causare se solo: et simlit potest errorē causare se solo. Et eadez est ratio vtrobiqz quia sicut illa res que est/ vel eē potest meritū potest eē non meritū. quia si de us illam se solo faceret non eēt meritum. sic illa res que est vel eē potest error potest eē ꝛ non eē error quia si eēt a solo deo non esset error vt patet. quare ꝛc.

Hyber nicum.

ꝟ ¶ Tertia ꝓpositio est ꝙ de⁹ non potest de potentia ordinata ra tionali creature falsum dicere/ vel eam decipere. ꝛ hoc p seipm immediate/ ꝛ directe. ista est re sponsalis ꝯclusio. licet nō appa reat michi clara ex scripturis. Et dico per seipm immediate. quia nō est ꝯtra legē ordinatā. imo possibile est de potentia or dinata ꝙ deus decipiat aliquē tanqz causa mediata sine medi ante creatura. Tū primo qz de facto cuiuslibet erroris ꝛ dece ptionis de⁹ est causa. vt iam ta ctum ē. Tū scdo qz fm Augu ꝛ sctōs aliqui merent decipi. et ꝙ ꝓns iustum est eos decipere. er go de⁹ hoc pōt. Tum tertio qz multa sunt in antiquo testamē to de Jacob ꝛ Rebecca q̄ spūssā cti familiari ꝓsilio excusantur a mēdacio. ꝛ tn in illis deceperūt Jsaac Ut ꝓz Gen 27. ergo de⁹ ꝙ bonos decipit Et mlta sim̄lia exē pla possunt induci ꝛc. Tū quar to qz etiam in nouo testamento angelus bonus auctoritate dei apparens magis in somnis di. eis vt ꝙ aliā viā reuertant in re gionē suā. ꝛ sic deceperunt He rodē. Un̄ sequitur. Matthei. 2. Uidens ꝙ illusus eēt a magis. ꝛc. Dico etiā directe/ quia de⁹ per seipm frequēter fallit ꝛ de cipit non directe sz indirecte. et per accidēs/ dicēdo aliquid vel faciēdo ꝙ aliqui rationē non in telligētes crediderēt falsuz. sicut ꝓz in euangelio de illis quib⁹ dixit xps. Joh. 2. Soluite tēplū hoc et in triduo reedificabo illō qui ꝙ hoc crediderūt falsum. et fuerunt decepti intelligētes de tēplo lapideo. qō dixerat de tē plo corporis sui. ¶ Quarta pro positio est ꝙ deus pōt de poten tia absoluta rōnali creature fal sum dicere. ꝛ eaz decipere etiā per seipm immediate ꝛ directe. Et dico ꝙ seipm ꝛc. non quidem excludendo oēm aliam cām ab ipso respectu talis deceptionis qz hoc eēt ꝯtra scdam ꝓpositio nē (vt ꝓz) sz ꝙ hoc excludēdo oēm aliā cām ab ipo. ꝛ ab ipa creatu ra decepta. Tūc ꝓz ꝓpositū prio ꝙ rationē ante oppositū ꝛc. Se cundo qz cum de⁹ hoc possit me diāte creatura nō apparet qua re hoc nē possit absolute sine il la. Uerbi gra cum hoc possit me diante angelo vel hoie vt patet

ꝟ

er predicta ꝓpositione. non apparet ratio quare hoc nõ possit absolute sine illo. Nec ad hoc apparet michi contradictio. sicut ꝙ deus non sit de⁹. vl̃ aliud euidens impossibile / vt potest apparere intuenti. Tertio hoc nullã imperfectionẽ includit in deo. imo videretur impfectus. si hoc nõ posset sicut creatura hoc potest etiam sine peccato: ꝺa aliquis potest demereri vt decipiatur. Et mirabile videreť ꝙ deus non posset talẽ punire ꝛ ipm decipere ꝑ seipsum imediate. cum manifeste dicat Augusti⁹ 83. q. q. 53. ꝙ de⁹ decipit ꝑ malos ãgelos. ꝛ ꝑ malos hoies ꝛ similiter deus iussit filios israel decipere egyptios. et mꝫta simlia pñt induci. Quarto error potest esse sine peccato. ergo non sequitur deum eẽ causam peccati. licet errorem imediate causaret ꝛ aliquem deciperet. Et ꝑ ꝯs deus absolute hoc potest. Cõsequentia tenet ꝛ añs pz ꝑ Aug. enchiridion. 16. vbi dꝫ ꝙ illa fuit opinio caldeoꝝ. Et oñdit ꝙ sit falsa ꝛ ꝙ aliquis error est malum pene ꝛ non culpe. ¶ Tunc ad rõnes alterius opinionis. ¶ Ad ꝓmã pro prima ꝯclusione. Pro potest dici ꝙ ꝯña non valet. qꝛ mendaciũ vel mẽtiri includit aliquid ꝛordinate fieri. Et ideo ad ꝓbationẽ ꝯsequẽtie dicit ꝙ illa diffinitio mendacij que est vocis falsa significatio cũ intẽtiõe fallendi. debet intelligi de intẽtione deordinata fallendi. qualis in deo esse non põt. nec ꝙ talis possit eẽ in eo non ꝓbat argumẽtum. sed soluz ꝙ possit esse in eo intentio fallendi. Secundo põt dici ꝙ accipiendo mendacium pro falsa significatiõe vocis cũ intentione fallendi precise qualiter nõ sumit apostol⁹ / nec Aug. nec alij cõiter. tunc ꝯsequẽs nõ est falsum de potentia absoluta sed soluz de potentia ordinata. eo modo quo dictum est. ꝛ sic intelligũt apostolus / ꝛ Augustin⁹ Tertio ad ꝓbationẽ cum dicit ꝙ tunc deus posset peccare: ꝺa omne mendacium est pctm̃. Ptz ꝙ hoc est verum de mẽ̃dacio nõ facto auctoritate diuina. quale est mendaciũ accipiendo vt cõmuniter sumitur: ſz non illo modo dictum est. ¶ Quarto potest dici ꝙ si alicui ꝯcederet auctoritate diuina posse mẽtiri. sic sumpto mendacio illud nullatenus esset peccatum. ꝛ ꝑ ꝯsequens si deus per seipm̃ imediate alicui falsum diceret cum intentione fallendi. ꝛ illo modo mẽtiretur non peccaret. hoc aũt est possibile de potentia absoluta. quia cum talem auctoritatẽ dare nõ repugnet diuine potentie. videtur rationabile / nec apparet ꝙ tali auctoritate data illud esset peccatuz plus q̃ occidere innocentem auctoritate dei. Nã magis est contra instinctum nature secundum q̃ primũ circũscripta dei auctoritate. Sed neutrũ est contra istinctũ nature si fuerit ex p̃cepto vl̃ auctoritate actoris nature. q̃re ꝛc. imo talis auctoritas de facto videtur q̃ñq̃ esse ꝯcessa. Unde. 3. Regum vlti. legitur deum dixisse quis decipiet achab. ꝛ egressus spũs ait: ego decipiã. Et sequit̃ ingrediar ꝛ ero spũs mẽdax in ore oim ꝓphetarũ. Et dicit dñs decipies ꝛ prevalebis. egredere ꝛ fac ita. Et ad hoc possent induci mul

Ad. 1. rõnẽ gregorij ꝑ ꝓmã ꝯclusione

te scripture. ⁊ de egyptijs deceptis p filios isrl' auctoritate dei et de alijs. Et licet aliq̄ dicāt q̄ deus non p̄cipit in talibus mendacium/ vel deceptionē. sed tantum p̄mittit/ vel p̄nunciat sicut ibi Joh. 2. Soluite tēplum hoc: ⁊ ibidē dicit. 13. ca. qñ dñs dixit iude. quod facis fac citi°. non ei hic imperatiue ꝓ̄tur ꝑm glosas sc̄oꝝ sic ibi egredere ⁊ fac .i. egredieris ⁊ facies: sicut ante dixit decipies et p̄ualebis. T̄n licet ista glosa sit ꝓbabilis. non tñ hoc pretendit textus. ſz q̄ deus illā deceptionē iperauit ad
C punitionē malorū. nec vorvidet
ad. 2. gre umprobabile. quare ⁊c. C Ad se
gorij p. 2. cundā rōem p secūda ꝯclusione
ꝯclusione negatur ꝯña: nec auctoritates Augustini/ vel Anſ. hoc ꝓbant: Sed vlterius negatur alia ꝯña in qua maior est difficultas. Sz ad ꝓbationē dico q̄ non est licitum dubitare. q̄ deus precipit firmit' credere. ideo negatur minor. Et ad ꝓbationem dr̄ q̄ concesso q̄ homo non possit teneri ad ipossibile: ⁊ q̄ non possit ambobus cōtradictorijs assentire. ꝯsequenter dicendū est q̄ deus non posset illud p̄ceptū dare. vt ptz. ⁊c. ideo ratio non valet. Ad auctoritates aūt magr̄i/ ⁊ Aug. in oppositum potest dici ad magistrū. sicut ad p̄mā rationē. ⁊c. Et ad Augusti. pōt dici q̄ argumentū solum tenet gratia materie. et antecedēs est impossibile cum sit ꝓpositio de preterito falsa. ⁊c. Et sic pōt ꝓbabiliter dici
D tenendo istā viā. ⁊c. C Unde ex
3. regula. oibus p̄i° dictis in isto articulo. ⁊ tenendo q̄ res p̄terita non pōt non fuisse ifero quattuor regulas i hac materia satꝭ vtiles

C Prima est q̄ nulla propositio de possibili negatiua cui° affirmatiua de p̄terito/ correspōdēs est ver' a' est concedēda de creatura. nisi vbi predicatum est iste terminus verū/ aut falsum/ aut alius includens alterū istoꝝ in sua rōne diffinitiua. Uerbi gra. si ista affirmatiua sit vera. Sortes iudicauit antixp̄m fore. hec negatiua de possibili sibi correspondēs non est ꝯcedenda. Sortes potest non iudicasse antixp̄z fore. vel q̄ talis noticia pōt non fuisse. ⁊ sic de similib°. pz ex supradictis. q̄ si hoc ꝯcederet de creatura. pari ratione dicendū esset vel sustineri posset q̄ creatura q̄ voluit a. pōt non voluisse a. ⁊ q̄ illa que peccauit pōt non peccasse. ⁊ ita de quolibet preterito sicut supra tactū est. q̄re. ⁊c. Et dico de creatura. quia talis locutio est ꝯcedenda de deo. sicut cōceditur q̄ deus qui iudicauit ⁊ voluit antixp̄m fore. pōt hoc nō iudicasse/ ⁊ non voluisse. et q̄ eius noticia pōt non fuisse iudiciū illius: et ratio supra tacta est. ⁊c. C Secunda regula talis est. q̄ nulla ꝓpositio talis est concedēda de deo. nisi vbi verbū signat actū deo intrinsecū. ⁊ nō effectū p̄teritū ad extra. Uerbi gratia si ista affrmatiua sit vera deus dixit/ vel significauit creature antixp̄m fore. hec negatiua non est ꝯcedenda de° potest nō dixisse/ vel nō significasse. q̄ ista verba' signant non solū actū intrinsecum. ſz effectū ad extra p̄teritū. Et hoc dico quia secus ē de verbis p̄cise significantibus actū intrinsecū. sicut sunt ista iudicauit voluit ⁊c. vel de verbis significantibus actum extrinse
E 2. regula

cum connotando tamen esse verum/ vel eē falsuz. sicut sunt ista reuelauit. certificauit ꝛc. vt pōt
A patere ex supradictis. ¶ Tertia
3. regula. regula est ꝙ talis locutio nūq̄ est concedēda/ nec de creatura/ nec de deo nili quando veritas ꝓpositionis de preterito dependet ex contingēti futuro. ptz in-
B ductiue. ꝛc.
4. regula ¶ Quarta regula ē ꝙ talis locutio est quandoq̄ cōcedenda de creatura. s. quādo predicatum est iste terminus verum aut falsum. vel alius terminus includēs alterū ipsoꝝ i sua ratione diffinitiua. Verbi grā. concedendū est ꝙ illud qđ fuit iudicium verum pōt non fuisse iudiciū verum. ꝛ ꝙ reuelatio potest non fuisse reuelatio. ꝛc. Et ratio huius potest apparere ex
C supradictis. ꝛc. ¶ Unde ex istis et specialiter ex quarta regula sequitur Primo ꝙ aliquis habuit fidem qui potest nunq̄ habuisse fidem ꝛ possibile ꝙ sua fides non fuerit fides. Ptz de illo qui habuit fidez ꝙ antixps erit qz fides est vera ꝛ de vero. vnde ipossibile est ꝙ fidei subsit falsū Et ideo sicut possibile est ꝙ antixps non erit: sic possibile est ꝙ illa non fuerit fides. sicut possibile est ꝙ non fuerit vera. Secūdo sequitur ꝙ aliqs habuit spē qui potest nunq̄ habuisse spem et possibile ē ꝙ sua spes nō fuit spes. pz de illo qui habuit spem ꝙ saluabitur. ꝛ sic nō erit. quia scōm magistrum li. 3. dist. 26. c. 1. Spes est certa expectatio future btitudinis ꝛc. ꝛ capl'o sequēti dicit ꝙ spes nō est nisi futurarum rerū: ꝛ ideo sicut possibile est ꝙ iste non saluabit. ita possibile est ꝙ nō habuit certā expectationē nec ꝓpñs spē ꝛc. ¶ Ter
D tio sequit. aliquis est saluatus ꝛ meruit saluari per fidē ꝛ spem qui pōt hoc meruisse per infidelitatem vel falsam estimationē. Ptz de illo qui hoc meruit quia credidit vltimū iudicium fore. ꝛ non pōt hoc non meruisse et tñ sua fides ipōt fuisse infidelitas/ vel falsa estimatio sicut illud pt nō fore. Et similiter aliquis potest meruisse damnationem per rectā estimationē ꝛ verā fidē vt qz credidit vltimum iudiciū nō fore ꝛc. Unde pz ꝙ homo nō meretur in credendo. qz creditū ab eo sit verū. nec demeretur qz sit falsum. nā hoc non est i potestate sua. sed ideo meret qz sibi sic ꝓcipit a deo/ ꝛ vult obedire/ ꝛ deus vult actum acceptare ꝛc.
¶ Quarto sequtur ꝙ aliqs ꝓphe
E tauit q̄ pōt nunq̄ ꝓphetasse: et possibile ē ꝙ sua ꝓphetia nūq̄ fuerit ꝓphetia. Patz. qz iste terminus ꝓpheta siue ꝓphetia est termin⁹ connotatiuꝰ ꝙ sit devero
¶ Unde describit ꝓphetia' ꝙ est diuina inspiratio euentuz rei immobili veritatę demōstrās. Nō quidē intelligēdo ꝙ sit immobilis id est necessaria veritas simpliciter absolute sed condtionaliter. sic ꝙ necesse est si aliquid ē prophetatum illud euenire. Et ideo sicut possibile est ꝙ illud non sit verū ꝙ Job predixit de resurrectione. ita possibile est ꝙ nunq̄ prophetauerit de resurrectione. Et de potestate antixpi futuri erit facere ꝙ xps in aliquib⁹ q̄ predixit de ipo nō fuerit ꝓpheta. Et simliter posset dici de multis, sed transeo. quiu ex predictis satis patet via subtilibus ad multa ꝛcludēduz in

hac materia Et hec de toto tertio articulo. Ad rationes ꝓncipalis questionis patet clare ex trib⁹ articulis premissis ꝗd dicendū sit. Et hec de questione.

¶ Questio tertiadecima de potentia dei. ⁊ causalitate.

Fquestio deciatia.

Utrū de⁹ sit ꝓma cā omps ⁊ oi faciens.

1. arguit.

2. arguit.

3. arguit.

Circa quadragesimā secundam distinctionē et alias sequētes in quibus magr̄ agit de potentia et causalitate dei. Quero vtruz deus sit pria causa simpliciter omnipotens ⁊ vniuersaliter oi faciēs. ¶ Et arguitur primo ꝙ non qr nō oñe possibile fieri deus potest facere. igitur de⁹ non est simpliciter omps. Consequētia satis patet: sed añs ꝓbatur. qr malū vel peccatū est possibile fieri a creatura et non a deo. qr nō pōt peccare. igitur ⁊c. ¶ Secundo arguit sic. qr nō omne factibile deus potest solo facere. igitur non est prima causa vl'r oifaciens. Consequentia ptz qr prima cā vniuersaliter oifaciēs ꝗcūd potest cum causa scōa pōt se sola. aliter non esset prima. sz añs ꝓbatur. qr actus odij dei ē factibilis a causa scōa. ⁊ tñ illū non potest deus se solo facere. aliter sequitur ꝙ de⁹ nullo coagente posset actū culpabilē facere. quod est contra doctrinam sanctoꝝ. igitur. ⁊c. ¶ Tertio arguitur sic. qr nullum producibile qđ de facto ꝓducit deus pōt melius facere. igitur de⁹ nō est simpl'r omps Consequentia satis ptz: sed añs probatur qr dei potentia productiua est infinita. ergo quicquid producit infinite producit. quia sua productiua potentia ⁊ sua productio actiua sunt idē. Et per ꝓns oia equaliter ꝓducit/ nec pōt aliqd melius ꝓducere ꝙ de facto producit. Igit ⁊c. ¶ In oppm oim istoꝝ ē expressa determinatio magr̄i in litter a ⁊ est cōis doctrina. ¶ In ista questiōe iuxta materiā triū argumētoꝝ erūt tres articuli. ¶ Primus vtrū de⁹ sit potentia actiua simpl'r omps. Secundus vtrū deus sit pria causa vniuersaliter omnifaciens. Tertius vtrū deus sit potentia infinita equaliter oia ꝓducens ¶ Circa primū articulū sic procedaz. Primo p̄mittā aliqs suppositiones. Secundo aliqs distinctiones. Tertio ponā aliqs conclusiōes. ¶ Quantū igit ad primū in quo videndū est quid nois hui⁹ termini omps. et qre deus dicatur omps sit pria suppositio. ꝙ deus dicit omps/ vel oipotentia: non a potētia passiua: sed actiua. Patz et primo ꝙ deus dicatur omps vel oipotentia. est articulus fidei. vt appareat in symbolo ⁊c. Uñ etiā Exo. 15. dr̄ ops nomē ei⁹. Sed ꝙ hoc nō dicat a potētia passiua pz. qr nihil p̄t pati cū sit itrāsmutabilis. Ja. 1. Apud quē nō ē trāsmutatio. ⁊c. ¶ Scōa suppositio ꝙ de⁹ nōdr̄ ops a potentia actiua quasi qlz potentia actiua sit formaliter potēs qr nullā potētiā actiuā creatam (sicut ignis alteri⁹ve creature) habet formaliter ⁊c. Tertia est ꝙ deus nō dicitur omps quia possit producere omne possibile ꝓduci. siue oñe illud quod produci nō ipplicat cōtradictionē. Patet quia filius vel spiritus sanct⁹ nō esset

Jn oppm.

Decisio q stionis.

H 1. articls.

I

omps. Cõsequens est cõtra doctrinã sãctoꝝ. ⁊ reputatur hereticum. cõsequentia ptz. qz neuꝫ pducere põt oñe pducibile cũ quilibet eoruz sit producibilis. imo de facto productus a pñ nõ possit pduci a se ⁊c. Et eodẽ mõ argueretur de essẽtia diuina q̃ nulli producibile põt pro-
A ducere ad intra ⁊ c. Quarta est q̃ deus non dicitur omps quia possit facere omẽ possibile siue oñe illud quod eẽ nõ implicat cõtradictionẽ. Patet quia non potest facere se: ⁊ tamen ipm eẽ non implicat cõtradictionẽ et c.
B Quinta est. q̃ deus non dicitur omps: quia possit facere omne illud quod fieri ab ipso non implicat cõtradictionem. Patet qz pari ratione oñe illud esset omnipotẽs quod posset aliquid facere. vt patz clare ⁊c. ¶ Sexta ẽ
C q̃ deus dicitur oñipotẽs quia potest facere oñe factibile siue oñe illũ qđ fieri nõ implicat cõtradictionem. Patet ex dictis a sufficiẽti diuisione. quia non apparet alia ratio quare dicatur
D omnipotens. ¶ Unde ex predictis pz. q̃ iste terminus oñipotens: vel omnipotẽtia est vnus terminus includens istum terminũ potens. vel potẽtia in recto. et hoc signũ distributiuum omnis ī obliquo cũ vno alio termino distributo in obliquo ibi subintellecto. terminus aũt ille distributus põt subintelligi vel iste terminus ꝑducibile/ vl̃ iste terminus factibile ita q̃ talis terminus ibidẽ distribuitur. et nõ iste terminus rectus. potẽs vel potentia. sicut supra dictuz fuit in questione de equalitate ꝑsonaꝝ articlo. 3. Et ꝑz hoc iste terminus oipotentia põt dupliciter sumi. Uno modo large. et sic describeret oipotentia q̃ est potẽtia ois ꝑducibilis ꝑductiua. Alio mõ stricte ⁊ sic describeretur omnipotentia q̃ est potentia cuiuslibet factibilis siue omnis producibilis ad extra ꝑductiua. Unde primo modo nõ sumitur apud sanctos. sed secõdo modo sicut dictũ fuit in questione supra dicta. Et ratio fuit ibi
E assignata ¶ Secũdo patet q̃ oi potentia primo modo dicta nõ dicit perfectionẽ simpl̃r: nec illo modo deus dicitur oipotẽs. Patet. qz talis nõ cõuenit cuilibet perfecto simpl̃r: qz nec filio nec spũisancto / nec essentie diuine ⁊c. ¶ Tertio patet q̃ oñi potentia secũdo modo dicta dicit perfectionem simpl̃r. et illo modo dicitur deus omps. Patz quia talis cõuenit cuilibet perfecto simpl̃r. ⁊c. ¶ Et si dicatur Instãtia:
q̃ pari ratione qua dicit q̃ posse facere aliquã rem siue eã ꝑducere per factionez (sicut creaturam) dicit perfectionẽ simpliciter. eadem ratione potest dici q̃ posse ꝑducere aliquã rem (sicut diuinã personã) ẽ posse simpliciter. et dicit perfectionẽ simpliciter. etisic aliqua perfectio simpliciter conuenit patri q̃ nõ conuenit filio. qz posse ꝑducere aliquã rẽ ⁊ nõ per factionẽ non videret diminuere de perfectione ⁊c. ¶ Rñdeo q̃ ex hijs q̃ sunt
F fidei sequitur q̃ nõ posse ꝑducere filiũ / vel ꝑsonã diuinã stat cũ oipotẽtia que dt perfectionẽ simpl̃r. hoc tñ nõ est euidens. sicut bñ ꝑbat rõ. sed tñ aliquam creaturã nõ posse ꝑducere (sicut hoinem vel asinũ. siue aliq̃d nõ Solutio.

posse producere qđ tñ est factibile) non stat cũ omnipotẽtia q̃ dicit pfectionẽ simplr. licet etiã hoc non sit euidens. Pz: qr mlti philozophi posuerũt primã cãz nichil facere vel agere in genere cause efficientis: et tñ esse pfectam simpliciter. Et ideo posse producere diuinã personam non dicit pfectionẽ simpliciter sed bene posse ꝓducere creaturam. et sic aliquis est simplr pfectus qui nõ põt ꝓducere qđlibet ꝓducibile sicut diuinã psonam et tamẽ non esset simplr pfectus si aliquã creaturã non posset producere. Et licet nõ sit euidens. quare vnũ magis debeat concedi qꝫ aliud. tñ vnum debet concedi et non aliud: qr ad. hoc obligamur p fidẽ. sicut clare patet et supradictis. ꝛc.

¶ Quarto patet qꝺ cũ oipotentia que dicit pfectionem simpliciter ꝛ ſm quã deus dicitur oipotens solũ respiciat ꝓobiecto creaturam siue rem ꝓducibilez per factionem. ideo oipotentia sic dicta et ops illo modo bene describitur per hanc oronẽ vel equiualẽtem scilicet potens facere quicquid fieri nõ implicat ꝯtradictionẽ. ¶ Sed hãc descriptionẽ reprobat Hugolinus; et instat cõtra eã. qr pctm fieri nõ implicat cõtradictionẽ. ꝛ tñ deꝰ non potest facere pctm ꝛc. Ideo dat aliam descriptionẽ et dicit/ qꝺ omnipotens est qui potest facere quicquid fieri ab omnipotente non implicat cõtradictionem. Hec autem ratio nichil valet. quia descriptũ ponitur i descriptione quod non debet fieri sicut patet. 6. thopicorum. ideo non est descriptio sed ridiculosa petitio. Nec valet instãtia qꝫ tenendo qꝺ deus non põt facere peccatũ: consequenter dicendũ est sicut ipse tenet qꝺ peccatum nichil est ideo sub illo distributiuo quicquid quod soluz distribuit istũ terminũ ens non cõuenienter sumitur ille terminus peccatũ. ideo non valet sua ꝓña vt patet. Unde cũ omnipotẽtia non habeat pro obiecto nisi creaturam. vt dictum est. et peccatum ſm ipsum non sit creatura patet manifeste qꝺ nõ valet sua instantia. sed de assũpto magis alias videbitur ꝛc. ¶ His ergo premissis ad maiorẽ declarationem predictoꝝ videndũ ẽ vtrũ omne possibile fieri siue oñe qđ fieri non implicat contradictionem deus possit de sua absoluta potentia facere. ¶ Circa qđ ad declarationẽ terminoꝝ premittã tres distinctiones. Scõo ad articulũ ponã tres ꝓcloes. ¶ Prima distinctio ẽ de isto termino possibile. Nã possibilium quedã sunt incomplexe significabilia. quedã vero complexe. Prio modo adhuc possibile sumitur dupliciter. Uno modo vt distinguitur contra actũ eius. et sic oñe quod nõ est ꝛ põt esse (sicut antiqui) dicitur quoddã possibile. Alio modo vt distinguitur ꝓtra necessariũ. ꝛ sic oĩs ẽtitas etiam actu exiſtens que potest esse et potest nõ eẽ dr quoddã possibile Et ꝓportionabiliter possibile secũdo modo dictũ põt dupliciter accipi. Uno modo vt distinguitur contra verum ꝛ sic solum enunciabile non verũ ꝛ nõ impossibile est possibile. Alio modo vt distinguitur contra verum necessarium. ꝛ sic oẽ enun-

Op. hugolini.

Improbatio hugo.

ciabile etiam verū potens tñ eē falsum dicitur possibile. Quantum ergo ad primū modū aliq̄d dicitur possibile fieri. quia põt fieri aliqua entitas. Sed q̄tum ad secundū aliquid dicitur possibile fieri non quia talis propositio vel enunciabile possit fieri sed quia põt fieri q̄ ita sit sicut
A per eam signaf ꝛc. ¶ Scōa distinctio est de termino isto facere. Unde fm q̄ sententialiter post Ansel. de casu dyaboli. prio capitulo. aliq̄s dicitur facere dupliciter. Uno modo positiue et hoc dupliciter. scz vel de nouo efficiendo vel factum conseruā do. Alio modo negatiue non faciendo oppositū/ seu ipsā nō p̄hibendo cum tamen hoc posset Et sic dicitur de⁹ facere aliquā rem que erat non esse cuz cessat facere eam esse et similiter q̄ nō sunt potest dici facere non eē q̄ cum possit nō facit ea esse. Hoc modo loquitur Augustinus. 12 libro de ciui. dei. ca. 17. Res q̄s deus condidit et vt pri⁹ nō eēnt egit q̄ diu nō fuerīt ꝛ vt posteri⁹ eēnt q̄n esse ceperunt. Prio mō sumitur proprie. et secundo mō
B improprie. ¶ Tertia distinctio est circa istū terminū potētia absoluta. Unde deum posse aliq̄d facere solet dupliciter intelligi Uno modo fm potentiam absolutam. Alio modo fm potentiā ordinatā non q̄ in deo sint; due potentie. vna absoluta ꝛ alia ordinata sed deus, dicitur illud posse de potētia absoluta quod simplr et absolute põt. Et sic intelligit de⁹ ops. et de tali potentia sp loquar in p̄nti. articulo. vt satis ptz. Sed deuz aliquid posse de potentia ordinata potest dupliciter intelligi. Uno modo stricte quod potest stante sua ordinatione qua eternaliter voluit se sic vel sic esse facturuz. ꝛ sic solum potest illa que ipse ordinauit se facturuz. Alio modo p̄t intelligi magis large. quod põt stante veritate legis seu scripture diuine. Et sic possibile ordiate potest dici illud quod est possibile absolute et non obuiat alicui veritati legis ordinate vel scripture sacre. Et vtroq̄ istoꝝ modoꝝ dicitur q̄ impossibile ē de potentia ordinata vltimum iudiciū nō fore. quia licet sit simpliciter et absolute possibile. tamen non stat cum eterna dei ordinatiōe/ ꝛ obuiat sacre scriptu
C re. ¶ Isti autem duo modi differunt quia aliquid est impossibile de potentia ordinata primo modo et non secundo modo. Sicut si sortes sit reprobatus hec est impossibilis de potentia ordinata primo modo. Sortes saluabitur. vt patet ꝛc et tamē nō est impossibilis secundo modo: quia est absolute possibilis: nec obuiat sacre scripture. cum nec hoc nec eius opposituz sit reuelatum in scriptura. Similiter etiaz aliquid est possibile de potentia ordinata secundo modo et non primo modo. sed nunq̄ econuerso quia quicquid obuiat scripture sacre repugnat ordinationi diuine. sed non econuerso. Et ideo secūdus mod⁹ ē in plus q̄ primus. vt patet. qr quicquid est possibile primo mō est possibile secundo modo. sed nō ecōuerso vt dictū est. Scōus aūt modus videt magis ppri⁹ q̄ primus. qr fm primū modum nihil ē possibile de potētia ordi-

nata nisi quod est vt erit. Simi
liter isto modo cuiuslibet ꝫ tra=
dictiōis de ꝫtingenti vna pars
est impossibilis de potentia or=
dinata. nō autē secundo modo.
vt ptz de istis. sortes saluabitur
sortes nō saluabit. demōstrato
aliquo viatore. Et istud facili=
ter ptz. ꝛc. Predicte autē distin=
ctioni ꝫcordat illa distinctio ma=
gistri in littera. ꝛ quorūdā anti
quoꝝ ꝙ quedā deus potest de
potentia q̄ nō potest de iustitia
Istud em̄ dicitur nō posse de iu
stitia qđ obuiat ordinatiōi siue
volūtatis vel veritati siue legis
quaꝝ vtraq; est regula iustitie.
sed illud dicit posse de potentia
absoluta qđ absolute ꝛ simpliciter pōt q̄uis oppositū ordina=
D uerit ꝛ reuelauerit. ꝛc ¶ His ꝫ
distinctiōib⁹ p̄suppositis ponā
ꝫtra magistrū Gregoriū tres cō
clusiones respōsales huic arti=
1. ꝫclusio culo. ¶ Prima est ꝙ omne possi
bile primo modo (id est oēm en=
titatē possibilē) deus potest fa=
cere accipiēdo facere primo mō
2. ꝫclusio ¶ Scđa est ꝙ oē possibile enun
ciabile deus potest facere esse
verū: accipiendo facere primo/
3. ꝫclusio. ꝛ secūdo modo. ¶ Tertia est ꝙ
nō oīne tale possibile de⁹ potest
facere esse verū accipiēdo face
E re primo modo. ¶ Probat̄ pma
Probat. ꝫclusio auctoritate scripture sa
1. ꝫclusio. cre. qz nō potest euidēter ꝓbari
ratiōe. vt tactū est supra/ ꝛ post
etiā dicetur. Ad hoc autē est ex
pressa auctoritas Sap̄. 7. vbi de
sapiētia icreata dicit ꝙ est oīm
artifex ꝛ habens oēm virtutem
Et iterū cum sit vna oīa potest.
Igitur. ꝛc. Et iteꝝ. Sapiētie. 11.
Quomodo posset aliquid pma
nere nisi tu voluisses. Igit non
soluz deus quodlibet possibile
potest facere. sed etiā factū con
seruare. imo sine ipso nō potest
ꝫseruari ieesse. quare. ꝛc. Multe
alie auctoritates scripture et
doctoꝝ possent induci sed iste
sufficiūt. ꝛc. ¶ Secūda etiā cō= F
clusio nō potest euidēter ꝓbari Probat.
ratione: sed ꝓbatur auctorita= 2. ꝫclo.
te. Primo p verbū xp̄i. Mathei.
19. Apud deū oīa possibilia sūt
Secūdo per illud Luce. 1. Non
erit impossibile apud deū oīe
verbū. i. omne enūciabile nō im
plicans ꝫtradictionē. Tertio p
illud Gen̄. 18. Numquid deo est
quicq̄ difficile. In oibus autez
his fit locutio de possibilib⁹ cō=
plexis. vt ptz intuēti scripturā.
ꝛc. ¶ Tertia ꝫclusio probatur. G
Nam possibile est nullam rem Probat.
preter deū esse. ꝛ tamē illud nō ꝫclusio.
potest deus facere loquēdo pro
prie de facere. Nā si illud sic fa
ceret iam aliquid preter deum
esset. Illud tn̄ potest facere secū
do modo. Hanc autē ꝫclusionē
ꝓbat magister Gregorius per
hoc ꝙ possibile ē creaturā pec=
care. ꝛ tamen de⁹ nō potest face
re creaturā peccare. primo mo=
do capiendo facere. Et hoc ipse
ꝓbat tripliciter. sed quicq̄d sit
de veritate ꝫsequētis alias ostē
dam ꝙ rationes sue nō sunt ef=
ficaces quādo agam de causa
peccati. ꝛc. Concedit tamen (et
hoc est verū) ꝙ de⁹ potest facere
creaturā peccare: ꝛ facere ma=
la: ꝛ peccata/ accipiendo facere
secundo modo. qz hec ꝓmittit et
posset ea ipedire sicut satis ptz
¶ Ex p̄dictis sequūtur aliqua H
corrolaria. Primo sequit ꝙ ad
oipotentiā quam deo attribu=
mus nō ptinet ꝙ oīne possibile

posset facere primo modo. ptz de istis. de⁹ nichil facit/ vl̃ ꝑseruat. ꝛc. Secũdo sequit̃ ꝙ ad oi= potentiã quã deo attribuimus ptinet ꝙ omne possibile nõ. vez ad qõ esse verũ nõ sequit̃ ꝓtradictio seu primũ principiũ non esse. possit facere esse verũ accipiẽdo facere cõmuniter ad primũ ꝛ ad ſm modũ. Siue breui⁹ loquẽdo. omne tale potest p̃ diuinã potentiã esse verũ patz ex predictis: ꝛ dico possibile ad qõ esse verũ nõ sequit̃. ꝛc. qz aliqõ est enũciabile possibile ad quod esse verũ sequit̃ ꝓtradictio. sicut istud nullũ enũciabile est verũ.

A ꝛc. ¶ Tertio sequit̃ ꝙ nõ est nobis euidens nec demõstrabile ꝓ rationẽ: aliquã potentiã actiuaz esse oipotentẽ. ptz. qz nõ est sic euidens aliquã potestatem actiuã esse vniuersaliter efficientẽ. Jgr̃. ꝛc. Cõsequentia satis ptz. ꝛ antecedens apparebit in ſcõo articulo ꝛ satis pz ex alias dictis. Quarto sequit̃ ꝙ ꝫ ꝓbabile est aliquã potentiã actiuam in q̃libet actione preexigi vl̃ esse vniuersaliter efficientez. tã ꝓbabile est eã esse oipotentẽ Patet clare. qz illa potentia est oipotẽs q̃ potest facere quicq̃d põt fieri. sicut ptz ex quid nois. sed quicũq; poneret causaz vniuersalẽ in genere cause efficientis poneret eaz potentẽ facere

B quicq̃d posset fieri. vt ptz ex q̃d nois cause vniuersaliter efficientis. ꝛc. ¶ Quinto ptz clare ex predictis. qz illi philosophi qui posuerũt nõ posse fieri aliũ mũdum. ꝛ nichil posse creari. ꝛ materiã a nullo posse fieri. ꝛ etiam potentes plura necessaria esse. sicut corpora celestia ꝛ intelligẽtias celestes. ꝛ tamẽ cũ hoc ponentes vnã causam primã vniuersalẽ in genere cause efficientis habebant ꝓsequenter ponere eam esse omnipotentẽ. patet manifeste ex predictis. Sexto ptz ex hoc ꝙ licet ista ꝓsequentia sit bona. de⁹ est omnipotens ergo deus potest aliũ mundũ facere vl̃ aliquid creare. vl̃ põt se solo quicquid potest cum alio tamen nullo modo est euidens naturaliter patz ꝙ sit bona. qz consequens est necessarium. ꝛc. Sed ꝙ nõ sit euidens satis ptz. imo antecedens est ꝓbabile in naturali lumine ꝛ nõ cõsequẽs imo magis oppositum vt satis ptz. et magis patebit in secũdo articulo ¶ Septimo sequitur ꝙ deus est oipotens: nõ solũ quo ad effectũ. sed etiã quo ad efficiendi modũ. ptz hoc. Pro cui⁹ declaratione sciendũ est ꝙ omnipotẽs potest dupliciter intelligi. Uno modo quo ad effectuz scz qz potest in omnẽ effectum. Alio modo quo ad efficiẽdi modum. scz qz se solo possit in oẽm effectũ. Utroq; mõ aũt deus est omnipotens. De primo eñ nõ est dubiũ vt ptz ex predictis. sed de secũdo modo ꝓbabile est secundũ fidẽ vt ptz ex secũdo corrolario. ꝛ magis patebit ex secundo articulo. Octauo patz ꝙ probabile est in lumine naturali aliquã potentiã esse omnipotentem quo ad effectuz. licet nõ sic quo ad efficiendi modum. Patet. quia primũ est sic probabile/ ꝛ nõ secundũ saltem nõ ita apparenter sicut suũ oppositum ꝛ hec omnia magis patebũt ex

C

D secundo articulo. ¶ Ex omnib⁹ Ad p̃mum supradictis ptz responsio ad ar principale.

gumentum factum primo loco
1.opinio āte oppositū. ¶ Unde secundū illos qui tenent q̄ de⁹ est causa peccati ⁊ p̄t causare aut velle peccatū sicut Ockam. Brand. et plures solēnes doctores concedunt negaret̄ antecedēs. Et ad probationē negaretur minor ⁊ negaretur vltra illa ꝓsequētia de⁹ potest facere peccatū ergo potest peccare. q̄ p̄ꝫs importatur q̄ de⁹ posset aliquid male facere/vl̄ aliq̄liter facere quam ter nō debet/ quod est possibile hoc autē nō denotatur p antecedens Sed de hoc alias. ¶ Sed
2.opinio. fm illos qui illud nō tenēt negaretur talis p̄ꝫs quicquid est possibile fieri deus potest facere. sed peccatū potest fieri a creatura. ergo peccatū potest de⁹ facere Unde hic est fallacia figure dictionis q̄ in maiori distribuitur vnū simpliciter absolutū p hoc distributiuū quicq̄d: ⁊ in minori accipit sub illo vnō connotatiuō. q̄ peccatū: vl̄ peccare nō tantū importat illā rem que producit sed etiā importat aliquē obligatū ad oppositam illi⁹ quod facit/ vl̄ omittit. ideo est fallacia figure dictionis. Et potest dari exēplū si arguitur sic. quicquid potest fieri de⁹ potest facere. sed creatura potest mori: ergo de⁹ potest mori. Nō cū valet p̄ña. q̄ mori nō importat precise destructionē alicui⁹ rei sed connotat destrui eā rem que dicitur mori. Et ideo licet deus possit causare destructionē rei que moritur. tamē nō potest mori in ꝓpria natura. sic in ꝓposito. ꝛc. Et hec de primo ar-
F. ticulo ¶ Quantū ad secundum
2.articl⁹. articulū in quo videndū est vtrū deus sit prima causa vniuersaliter omnia faciens. Primo videbitur quid tenendū sit circa hoc fm fidem. Secūdo quid dicendū esset sequendo rationē naturalē. Circa primū premittā aliquas ꝓpositiones que sunt supponē de ex fide nec possunt euidēter ꝓbari ex ratione. Prima est q̄ oim que fiūt deus est causa ea de nō esse ad esse ꝓducens. Ptz p illud Ioh. 1. Oia p ipsum facta sūt. Et illud Ysa. oia fecisti tē oia visibilia ⁊ inuisibilia. ꝛc. Secūda est q̄ oim que fiūt de⁹ est causa ea immediate de nō esse ad esse ꝓducēs. Hec ꝓpositio est cōtra illā opinionē quā recitat Augustin⁹ 5. sup Gen. ca. 23. vbi dicit. Sunt cū qui arbitrant tantuz mundū ipsum factū a deo cetera fieri tam ab ipso mūdo sicut ille ordinauit ⁊ iussit. deū autē ipsum nichil operari. hanc ibi expresse reprobat Augustinus Et p illud verbū xp̄i Joh. 5. Pater meus vsq̄ modo operat. ꝛc. et p multas alias auctoritates Et ibidē determinat p multa capitula. q̄ ꝓductionē cuiuslibet effectus de⁹ immediate simul cū alijs causis secūdis cōcurrit et principalius ꝓpter quā principalitatē dicit aliquādo ista nō nisi a deo fieri et ipsa creari. ꝛc. ¶ Tertia ꝓpositio est. q̄ oim q̄ E
facta sunt de⁹ est causa ea immediate in esse cōseruans. ptz primo p auctoritatē sapiētis supra inductā in primo articulo. Item ad Colloc. 1. Oia p ipsum/ et in ipso creata sunt Et sequit Et oia in ipso cōstant. Item Deb. 1. Portās oia verbo virtutis sue Ubi glosa. sicut ab eo creata sūt oia. ita per eū cōseruantur. Plu

res sunt alie auctoritates scripture et Augustini. Quarta p̄positio est q̄ oim que fiũt/vl̄ facta sunt solus deus est imediata causa pducens vl̄ ꝓseruans ꝓtz quia nulla est causa prior a qua moueatur ad causandũ. vt dicit Augustin⁹ ꝛ probat magister in littera. ¶ Quita est q̄ nõ oim que fiũt vl̄ facta sunt solus deus est imediata causa producens vl̄ conseruãs. ꝓtz q̄ aliter sequitur q̄ creatura nichil imediate pduceret vl̄ cõseruaret. ꝓtra illud Luc. 21. vbi xp̄s dicit q̄ arbores pducunt ex se fructũ simliter videmus q̄ ad absentiã solis desinit ei⁹ lumen ergo pbabile est q̄ sol ipsum producit ꝛ ꝓseruat. Et mlta possẽt induci sed satis patz. Sexta est q̄ oim que fiũt vl̄ facta sunt solus deus potest esse imediate causa pducens ꝛ conseruans. patz primo negatiue exclusiue. scz q̄ nichil aliud a deo se solo hoc possit/satis ptz. q̄ ad min⁹ sui ipsi⁹ nõ potest esse causa. ꝛc. Sed affirmatiue exclusiue. scz q̄ de⁹ hoc potest se solo licet nõ posset pbari euidẽter ex scriptura. tamen apparet pbabilis secundũ fidẽ. q̄ nichil est a deo distinctũ q̄n possit esse absq; alio creato ab eo totaliter distinctũ. q̄ quodlibet tale est contingẽs secundũ veritatem fidei. nec ad ipsum esse sequitur necessario aliud creatum ab eo distinctuz esse. nec p̄ consequẽs ad ipsum nõ esse aliud nõ esse. Et p̄ consequens de⁹ potest se solo quicq̄d potest cũ alio. ꝛc. ¶ Septima p̄positio est q̄ quicquid deus facit vl̄ conseruat libere ꝛ nõ necessario facit vl̄ ꝓseruat. ꝓtz primo auctoritate supra allegata. Sap̄. 11. Itẽ in psalmo. quecũq; voluit fecit. Itẽ Eph̄. 1. De⁹ oia operatur secundũ ꝓsiliũ volũtatis sue. ergo libere ꝛ ꝓtingẽter. Uerũ est tamẽ q̄ ista ꝓña nõ est euidẽs. q̄ posset dici q̄ licz de⁹ operaī p̄ volũtatẽ/ ꝛ p̄ libertatẽ ꝓplacẽte nõ tñ sequit̄ q̄ libertate contingẽtie. sed tamẽ ꝓña ulla est catholica. Item ꝓtz aliter q̄ si nõ. ꝛc. sequitur q̄ aliud a deo esset necesse esse: q̄ necessario deus illud faceret ꝛ ꝓseruaret. ꝛc. Octaua p̄positio est quicq̄d de⁹ facit/vl̄ ꝓseruat cõtingẽter vult facere/vl̄ ꝓseruare. ꝓtz ex alia. q̄ impossibile est eũ facere vl̄ ꝓseruare aliquid ꝛ non velle facere/vl̄ ꝓseruare illud. vl̄ etiaz econtra. Et p̄ ꝓsequẽs sicut contingẽter facit sic vult ꝓtingẽter facere. ¶ Sed contra hanc p̄positionem est quedam opinio dicens q̄ deus nichil vult contingenter facere quia aut illud velle simpliciter in se esset contingens quod nõ potest dici. cũ illud velle sit deus ꝛ per consequens necesse esse. Aut habitudo illius velle ad illud q̄d vult facere esset contingens. hoc nõ quia non potest assignari que res esset illa habitudo vtrum ens rationis vl̄ reale nisi ponatur q̄ sit ipsummet velle diuinũ Et t̄ p̄ ꝓña sicut ipm̄ ẽ simpl̄r necessariũ; sic ꝛ illa hĩtudo. ꝛ p̄ ꝓña necessario vult. Unde finaliter concludit hec opinio q̄ de⁹ producit quicquid producit absq; hoc q̄ determinetur p̄ aliquod velle intrinsecum ad producendam et tamen dicitur voluntarie producere. quia in sua potestate habet pducere ꝛ nõ pdu-

Instantia ꝓ. ppõnez

Cere. Hec aūt opinio falsa ē. nec improbat sufficienter seipaz exprimit. ido uistantia. dico breuiter ꝙ sicut deus contingenter aliquid scit fore, sic cōtingēter aliqd vult facere. Nec ex hoc sequiturꝙ in deo, vel dei sciētia vel volitione sit contingētia intrinseca. Unde ad rationē .2. istāti[a] oppositam dico ꝙ nec velle diuinum quo vult aliqd facere, nec eius habitudo ad illud est contingēs ꝛz simpliciter necesse esse. ipsum tamē velle ē ꝓtingēter velle faciēdi illud ꝛ habitudo ē ꝓtingēter habitudo ad illud sicut dictū est supra de p̄scientia respectu futuri ꝓtingentis: ꝛ similis difficultas ē vtrobiqz. Nona ꝓpositio ē ꝙ licz deus sit necessario omnipotens tñ contingēter est omnifaciēs. ptz ex dict̄. Decima est ꝙ cuius necessario deꝰ est omnipotēs tñ necessario si aliquid fit ipse est omnifaciēs. ptz sicut nihil fit sine ipso: sic nichil pōt fieri sine ipo vt diffuse ꝓbat Brandō. in summa sua. Unde hec est radix ad defendendū causaz dei contra pelagiū. vt patebit i secundo ꝛc. Istis ꝓpositionibꝰ p̄suppositis ex fide consequēter videndū est qnid circa hec sit ꝓbabile naturali ratiōe. Unde sit hec vndecima ꝓpositio. ꝙ probabile est naturali ratiōe ꝙ omnium que fiunt vel facta sūt deꝰ est prima causa, ipsa mediate vl̄ immediate producens, vel conseruans. patz. quia probabile est deum eē causā primā actiuam pfectissimā et p̄ ꝓsequens vniuersalē respectu oīm effectuum. Non est tñ ita apparēter ꝓbabile ꝙ deꝰ sit immediate causa oīm effectuū. quia multi philosophi concednnt primū et negant secundū sicut supra etiam ptz. Et q̄ fuerit circa hoc opinio Aristotelis. dubium est quicqd tñ sit de hoc: dico ꝙ p nullā rationem multuz apparētē potest probari deum non eē causā immediate concurrētem ad omnē effectum ꝛc. ¶ Duodecima propositio est ꝙ non est ita ꝓbabile naturali ratiōe ꝙ deus possit immediate facere se solo quicquid potest cum alia sicut oppositū licet neutrū etiā sit demōstrabile. ptz. quia cōmuniter oēs philosophi ꝓcesserūt ꝙ ex nihilo nihil p̄t fieri sicut ptz primo physi cox. ergo saltem in istis generabilibus ꝛ corruptibilibꝰ nō possuissent deuz per se posse facere formas generabiles ꝛ corruptibiles. Aliter sequitur ꝙ posset creari qđ est contra suppositum quod est probabiliꝰ in naturali lumine q̄ suū oppositum q̄ nō sit demonstrabile. Et si petatur vnde philosophi mouentur ad ponendū causam sēcam necessario concurrere. dico ꝙ propter hoc quia vident ꝙ causa secunda approximata sequitur effectus: ꝛ ipsa non posita nunq̄ ponitur. Quā rationē tāgit philosophus secundo de generatione ad probandum solem eē causam istorum inferiox. Itē illud etiam posuerunt ꝓpter hoc qa cum deꝰ fm eos sit causa naturalis: ꝛ non libera libertate ꝺictionis si posset aliquē effectum ꝓducere sine causa secūda quē ꝓducit cū ea. sequitur ꝙ añ approximationē causē secunde ꝓduceretur effectꝰ ille ꝓpter existentiā causē sufficientis. cuius tamē experiētia declarat oppositum. Nec tñ propter hoc nega

nerunt deũ esse causam primaz oim effectuũ/ vl̃ immediate/ vl̃ saltez mediate. Et si dicatur ꝙ causa prior prius agit. ergo in illo priori nõ agit causa scõa ꝛc. Dico ꝙ nõ est imaginandũ ꝙ causa dicatur ꝓma. quia in aliquo instanti priori operetur ad effectum, ꝛ in secundo instanti operetur causa secunda ad eũdem effectum sed in eodem instanti totaliter vtraq;. Et ideo negatur de virtute sermõis ꝙ causa prima priꝰ agit nisi intelligitur ꝓius. id est principalius ꝛ perfectius. vl̃ aliquo tali mõ. ¶ Decimatertia est ꝙ probabile est naturali ratiõe ꝙ quicq̃d deꝰ agit ipe agit libere. Patz. quia nobilissimus modꝰ agendi (scz p intellectum ꝛ voluntatem) est deo attribuendus. ergo deus agit libere. quia per volũtatem seu voluntarie saltem libertate cõplacentie. Non est tñ ita apparens probabile ꝙ libertate contingẽtie. quia non est clarum ꝙ omne agens p volũtatem agit contingenter/ ꝛ non naturaliter. Nam multi ꝓphi concedunt deũ agere per volũtatem: ꝛ tñ necessitate nature etiã multi theologi concederent ꝙ deus p voluntatem ꝓduceret spiritũsanctum et tamen naturaliter ꝛ necessario. ergo eodẽ modo stat ꝙ deus agat p voluntatẽ/ vel voluntarie ꝛ tñ necessitate nature. Ideo sit hec quartadecima ꝓpositio ꝙ non est ita ꝓbabile naturali ratione ꝙ deus agat libere libertate cõtingentie. sicut oppositum licet neutrum sit demonstrabile. Patet ex predictis in duodecima propositione ꝛc. ¶ Si vero dicatur cõtra. ꝙ aliqua causa agit ꝙtingenter. ergo prima causa etiam agit contingẽter. Antecedẽs patet de voluntate creata. que etiam a ꝓphis cõceditur esse libera. Et ꝓsequentia tenet quia quelibet causa secunda agit inquantum mota a prima. ꝛ per consequẽs eodem mõ movebit ꝛ causabit sicut ꝓma. ¶ Dico hic ꝙ illa consequentia a multis phis negaretur. ꝛ ratio eẽt quia dicerent ꝙ vl̃ voluntas non dependet a causa prima nisi in conseruari: ꝛ non i suo libere operari vel si ita foret ꝙ nõ staret scõam causã agere prima non coagente. tameu adhuc nõ sequit̃ ꝙ necessario ageret cã secunda quoniam nõ stat voluntatẽ velle nisi intellectu coagẽte. Et tñ nõ sequitur intellectus necessario intelligit. ergo voluntas necessario vult. Et sic in proposito. Dico tñ ꝙ prima solutio est probabilior ꝗ secũda. quia cum idem effectus nõ possit eẽ necessario ab vna causa / ꝛ contingẽter ab alia: videtur mihi ꝙ si concederetur ꝙ deꝰ coagit immediate ad actũ volũtatis. quod si contingẽter ꝛ libere est a voluntate etiã ꝓtingenter est a deo. Et sic concessa libertate cõtingẽtie in volũtate creata ẽt ꝓcedẽda erit in volũtate diuina. quare ꝛc. ¶ Si autẽ queratur quid sup hoc senserit Aristoteles. dico ꝙ eius intẽtio fuit ꝙ deus nõ operat̃ libere libertate ꝓtingentie. Aliter habuisset concedere ꝙ ipse potuisset velociꝰ ꝛ tardius movere primum mobile. ꝛ tñ talem libertatẽ concessit in hoie respectu actuũ quos operatur volũtarie. vt ptz in libris moralibꝰ. Unde sequitur. ꝙ si ipe ꝓcessiꝰ

A

Solutio. ℂ

Alia soꝰ.

B

Instãtia.

D

set deū coagere i oī opatōe ipse incōuenienter locut⁹ fuisset de libertate in homine ⁊ in deo. vt patet ex dictis Quia illo suppo sito dico ꝙ illā sequitur ista. sed dubium est quid sup illo senserit Aristoteles de quo alias vi debitur. ¶ Ex supradictis patz
Ad scām principale. responsio ad secundā rationem ante oppositum questionis. Un de quando dicitur quia nō oīe factibile ⁊c. ergo ⁊c ¶ Primo di co ꝙ licz antecedēs sit probabi le naturali ratiōe (vt dictū fuit) tamē ꝑm fidez est impossibile. ⁊ ideo ꝙsequentia est bona. Dico tamē secundo ꝙ probatio cōse quentie non valet. quia aliqua causa non dicit prima. quia pos sit se sola quicquid pōt cuz alia. sed dicitur prima quia a nulla alia est causata ⁊ quelibet alia est causata ab ea: vl immediate vl mediate. ¶ Tertio dico ad p bationē antecedentis. ꝙ licz de us non possit se solo facere actū odij dei. vt patz ex dictis in alia questione. tamē actum odij dei potest se solo facere. quia ille actus potest eē ⁊ non ee odiū dei/ ⁊ ꝙ ꝙsequēs eē pctm̄. ¶ Quarto dico ꝙ unprobatio illius vite rius non valet quando infertur ꝙ ergo deus nullo coagēte pos set actū culpabilez facere. quic quid enim sit de cōsequēte. cō sequētia nō valet. sed bñ sequit ꝙ ergo actum culpabilē/ vl pec catum pōt deus nullo coagēte facere. ex qua non sequitur prima. sicut nec sequitur mortuuz deus potest facere viuēs. ergo deus potest facere mortuum vi
F uens. ¶ Si vero dicatur contra
Instātia. hunc actū potest de⁹ facere nul lo coagente ⁊ hic act⁹ nō pōt nō eē culpabilis. Igit ⁊c. Respon deo negando minorē quia odiū dei pōt non eē odiū. Unde si illū actū qui est odiū dei i mēte dya boli / de⁹ poneret sine subiecto tūc non esset odiū sicut nullus esset eo odiens. imo forte ꝑm su pradicta sī entitas illa fierz a so lo deo in ipsa voluntate adhuc non esset odiū. nec voluntas ip sa formaliter oderet: cū ad hoc requiratur ꝙ talez actū partia liter efficiat ⁊c. Quicquid tamē sit de hoc secundo ꝑmum est sa tis certum. ⁊ sufficit ad propos tum quare ⁊c. Et hec de secūdo articulo. ¶ Quātum ad tertiuz articulam in quo videndum est Utrum de⁹ sit potentia infinita ¶ Primo videbitur vtrū de⁹ sit potentia vigoris infiniti siue in finite ꝓductiua. ¶ Scōo videbi tur vtꝝ deus sit potentia alicu ius entis infinite absolute ꝓduc tiua. ¶ Tertio videbit vtrū deus sit potētia alicuius entis finiti infinite ꝓductiua. Circa p mum punctum est opinio. Egi dij dicētis ꝙ non solum ꝑm fidē deus est ꝙcedendus infinite po tentie intēsiue. sed etiā hoc idē tenendum ꝑm Aristotelis opi nionem. Et ꝙ illa fuerit Aristo telis opinio ostēdit ex processu eius. 8. phisicoꝝ capitulo. ꝑmo. vbi probat deū/ siue primū mo torem nō esse ꝙunctum magni tudini per hoc est infinit⁹. nec vi detur ꝙ solum intelligat de in finitate in duratione quia tunc ratio nō ꝓcederet. vt ptz. q̄re ⁊c.
h ¶ Sed magister Gregorij tenet op. grego ꝙ ista non fuerit opinio philoso phi. propter quod duo suppōit. rj·
¶ Primū est ꝙ de⁹ est motor ap propriat⁹ primi orbis. ¶ Scdm

Solutio.

op. egidij

est q ꝑm opinionem Aristotelis de us mouet ipiu oe necessitate nature: et non ꝓtingenter et libere. Aliter cũ posset irregulariter/ et velocius/ et tardius mouere. imo nõ omino mouere. cui⁹ oppositũ ꝓbat scõs celi. Et ꝓis arguit q si deus eẽt hoc mõ potentie infinite. sequitur q deus moueret orbem suuz in instanti quod est ꝓtra experiẽtiã. Et cõsequẽtia ꝓz qz mouet orbem per primũ suppositũ: ꝛ mouet naturaliter non libere per scõm: ꝛ ꝓ ꝓñs ꝑm vltimũ sue potentie. sed ꝑm phm/ ꝛ ꝑm veritatẽ si aliqua virtus naturaliter mouens esset infinita intensiue moueret i instanti. ꝗre ꝛc. Itẽ scõo celi cõmento. 36. dicit cõmẽtator. credẽdum est q potentie mouentiuz sũt terminate ꝓportiõis ad corpora mota. ꝛ q infinitas nõ inuenitur in eis nisi ꝓpter eternitatem. ꝗre ꝛc. ¶ Unde sciendum ꝓ solutione rõnum ad oppm̃ q aliquid põt dici infinitũ quattuor modis. Uno mõ in duratiõe: qz durat eternaliter Et sic scõm phm̃ non solũ deꝰ est infinitus: sed ois alie intelligentie ꝛ celũ. imo materia prima Alio modo: qz mouet tempore eterno et sic sole potentie actiue sũt infinite sicut intelligentie/ ꝛ corpora celestia q̃ mouent vel localiter/ vl̃ saltẽ motu altercatiõis ꝛc Alio mõ qz mouet motu ꝑm locũ tpe eterno ꝓtinue ꝛ immediate. Et sic ꝑm phm̃ sole potẽtie immateriales sicut intelligẽtie sunt infinite. ¶ Quarto modo qz est infinitũ simpliciter. s. vel ꝑm quãtitatẽ/ vel ꝑm vigorẽ. Et sic scõm phm̃ nullũ ẽ infinitũ nec ꝑm quãtitatẽ ꝓfectionis/ nec ꝑm intentionem ꝛgoris. Sed quecũq fuerit oꝑ Aristotelis. tamẽ magister Gregorius tenet. q quelibet sequendo rõnem naturalẽ habet ponere aut saltez non negare q est aliqua res infinita ꝑ oris intensiue ꝛ q deꝰ est illo modo infinitus. patz. qz hoc importat dignitatem: nec includit contradictionem. vt nitit̃ persuadere. igitur ꝛc. ¶ Ego autẽ dico q siue istud sit ꝓbabile/ siue nõ sequendo rationẽ naturalẽ: tñ oppositum videtur magis dicẽdũ. Nec istud est ita possibile sicut oppositum. ꝓz primo ex dictis in alio articulo (scz ex duodecima et q̃rtadecima ꝓpositionibus.) ¶ Scõo patet qz ꝓbabiliꝰ videt sequẽdo rõnem naturalẽ q q̃libet possibile poni i eẽ possit poni in eẽ ꝑ cãm seu virtutẽ finitaz q̃ oppm̃: cũ ꝓbabiliꝰ sit nullum effectũ posse eẽ infinitũ. q̃ oppm̃ igit̃ ꝛc. ¶ Tertio ꝓz q: ꝓbabilius videt nihil posse moueri in instanti q̃ oppositum Et tñ si ꝑmus motor esset vigoris infiniti sequitur q posset mouere in instanti. quare ꝛc ¶ Si vero dicatur ꝓtra istam rationem q scõz fidem ꝓcedendum est deum eẽ infinitum intensiue siue vigoris infiniti: ꝛ tñ non concedendum ipsum posse mouere in instanti. ergo illa ratio nulla ꝛ cetera. Maior patz: ꝛ minor ꝓbatur: qz, ad illud sequitur contradictio. Tum primo. qz motus est successio que in instanti esse nõ potest. Tum secundo: qz mobile simul esset in omnibus partibus spacij super quo moueretur. ¶ Tum tertio: qz pari ratione posset celum mouere revolutione completa in instanti.

ꝓ. iiij.

B op. docto.

C Instãtia.

sed hoc est falsum. Nam sequitur q̄ est mutatum ꝓpositum: ⁊ tamen non est mutatum ipsum totum ⁊ quelibet eius pars est in eodē loco primo in quo prius fuit: ⁊ totaliter se haberet ad locum. sicut si fuisset quiescens et non motum. ⁊c. Solutio. ¶ Respōdeo cōcedendo maiorē q̄ nō posset euidēter ostēdi ex scripturis. ſz pro minore distinguo: q̄ motus/ vel moueri potest capi dupliciter. Uno modo stricte. ⁊ sic req̄rit successionem. Alio modo large ꝑ mutatione subita. et sic cōcedo q̄ primo modo non est cōcedēdū secūdum fidē deum posse mouere in instāti. quia includit contradictionem vt bene arguit prima ꝓbatio. Sed secūdo modo bene concedēduz est: nec illud includit contradictionem

D ¶ Unde ad secūdā iprobationē potest dici negādo cōsequentiā quia deus potest corpus subito de extremo ad extremū mutare nō mutando ipsum per mediuz sicut patet de corpore christi dum conficitur in altari. Uel aliter pōt dici (concedēdo scilz) q̄ deus potest mutare aliquod corp⁹ subito de extremo ad extremū ita q̄ in illo instāti illud corpus simul eēt in oibus partibus spacij: ⁊ post instās nō eēt nisi in termino ad quē. Nec hoc videtur plus impossibile q̄ idē corpus per tēpus esse in diuersis locis. Et sic pōt dici ad tertiaz improbationē de celo. q̄ deus potest ipsum subito mouere q̄ si faceret celum esset mutatū Et q̄n arguit ꝓpositū: q̄ esset ꝑ illo instanti in loco in quo prius fuit. Dico q̄ nō seq̄tur: ergo nō est mutatū ſm locū. q̄ si vnū corpus existens in oriente deꝰ poneret in occidente. non remouēdo ipm de priori loco illud esset mutatū ſm locū: q̄ uis eēt in eo dē loco in quo prius. Sic in proposito. q̄ uis celū eēt i illo instāti ipm ⁊ oēs eius ptes in eodem loco in quo prius: tñ in eodē instanti ipm ⁊ quelibet pars eius eēt in alio loco in quo prius nō fuit. ⁊ ideo eēt verū ipm eē mutatū. Et ex ista solutione pz confirmatio ꝓpositi cū ista non sint pbabilia sicut opposita ⁊c. ⁊ pbabiliter sequant̄ ad illud. ⁊c. Et hec de ꝑmo puncto. ¶ Quātum ad secundū punctum vtrū deꝰ sit potētia alicuius entis infiniti absolute ꝓductiua. Prio ponam tres ꝯclusiones. Secundo soluā aliquas obiectōes. ¶ Prima ꝯclusio est q̄ non est euidēs vel demōstrabile in naturali lumine q̄ ipossibile sit magnitudinem actu infinitā eē. Probatur. q̄ nulla implicatur cōtradictio euidēs ex hoc q̄ ponat aliq̄ corpus posse eē infinitū: cū infinitas nō tollit rōem corporis/ aut magnitudinis. nec ecōuerso corpus rationem ifinitat̄. ¶ Scda cōclusio est q̄ ꝓbabile est q̄ possibile sit deū aliquā multitudinē/ aut magnitudinē actu infinitā facere vel ꝓducere in eē. Uñ dico q̄ siue hoc/ siue oppositum sit ꝓbabile in naturali lumine. tñ hoc est ꝓbabile in fidei lumine: ⁊ ꝓbabilius q̄ oppositū ſm fidem. ꝓz ꝑmo de multitudine: q̄ non plus apparet repugnare q̄ deus possit facere multitudinē actu discretā ⁊ nō facientē ꝑ se vnum continuū q̄ q̄ faciat multitudinem actu non diuisaz facientem vnum continuum: ſz

E 1. ꝯclusio.

F 2. ꝯclusio.

secundum non repugnat immo sic facit in quolibet ꝯtinuo. nec ergo primũ repugnat. Maxime secundum fidẽ q̃ ponit q̃ q̃cũq̃ multitudine angeloꝝ data de⁹ potest facere aliquẽ aliuꝫ angelum. Secundo ptꝫ ꝓpositum de magnitudine qꝛ si de⁹ potest facere infinitam multitudinẽ corporũ finitorũ actu distinctorũ per primã partẽ sequitur ꝓpositum. quia quodlibet corpus qđ potest facere potest alteri vnire Unde põt argui i qualibet parte proportionabili alicuius hore deus potest facere vnum lapidẽ pedalẽ ꝛ in fine hore oĩs simul vnire. ꝛ p consequẽs infinitos lapides pedales. ꝛc. quare ꝛc. ¶ Tertia ꝯclusio est q̃ q̃ꝫ probabile est q̃ possibile sit deũ aliquam multitudinem: vel magnitudinẽ extensiuã actu infinitam facere tam probabile est q̃ possibile sit ipm aliquã latitudinem intensiuã actu infinitã ꝓducere in eẽ. Primo ptꝫ. qꝛ nulla ratio fieri posset contra secũdum quin eque fortis fieret cõtra primũ. ꝛc. Secundo qꝛ si forma aliqua (sicut calor) eẽt infinita intẽsiue non ꝓpter hoc exiret metas speciei ꝓprie. Igitur. ꝛc. Tertio qꝛ si ois calor possibilis esset actu. calor eẽt infinit⁹. ptꝫ ꝯsequẽtia sꝫ antecedẽs est possibile igitur ꝛ consequẽs. Antecedens ꝓbatur. qꝛ sicut deus põt velle q̃ nullus calor possibilis sit actu: ita ꝓtest velle q̃ omis calor possibilis sit in actu. quia ꝓparet repugnãtia in vno pl⁹ ẽ in alio. ꝛ primum potest sicut ꝓtet ante mũdi creationẽ. igit. B ꝓbabile est q̃ possit velle ꝓma ꝛc.

Argum. 1. ¶ Sed contra predicta obijcitur primo q̃ euidenter implicat contradictionẽ aliquod corpus esse actu infinitũ. quia tale esset quantum ꝛ per ꝯns eẽt bicubitum vel tricubituꝫ. ꝛ sic de alijs speciebus quãti. Consequẽtia ptꝫ. qꝛ omne quantum est in aliqua specie quãti. Sed cõsequẽs implicat. qꝛ si eẽt bicubitum eẽt figuratum. ꝛ per ꝯsequens finitum. 2. argum ¶ Secundo q̃ tale posset localiter moueri vel non. Si dicat q̃ nõ. Contra deus est virtutis infinite. ergo posset mouere corp⁹ infinitum si esset. Si dicatur q̃ sic. Contra ergo est finitum. consequẽtia ꝓz. quia vltra se haberet spacium in quo reciperetur. sed impossibile est q̃ aliquid sit infinitum: et habeat vltra se spacium ꝛc. ¶ Tertio contra secundam ꝯclusionem. quia si eẽt aliqua multitudo actu infinita vel etiam magnitudo. aliqua eius pars eẽt infinita scꝫ reliduũ preter vnã partem finitam. ꝛ p' consequẽs non eẽt maiꝛ illa sua pte infinita. Consequẽtia ptꝫ. ꝗa vnũ infinitũ non est maius alio Et falsitas consequentis ꝓatꝫ. ꝗa tunc pars esset equalis toti. nec totuꝫ esset maius sua parte quod implicat ꝯtradictionẽ euidentem. 3. argum ¶ Quarto ꝯtra tertiã. quia tunc de⁹ posset facere grauitatẽ ꝛ caliditatẽ infinitam. et per ꝯsequẽs illa posset mouere suum mobile vel calefacere suũ calefactibile i instãti. ergo quo ad mouere ipa ẽq̃ret ꝛtuti dei. Consequẽtia ptꝫ qꝛ de⁹ non põt citius mouere q̃ꝫ in instanti. Et falsitas ꝯsequẽtis ptꝫ. quia impossibile videt q̃ creatura' possit in aliquo equari suo creatori C Ad ista respõdetur. ¶ Ad ꝓmã Ad ꝓmã.

4. argum

ꝯclusio.

ꝯclusio.

negatur ꝓña. quia non valet tale argumētum nisi de ēstitate finita. Unde fm phm si queratur quātum tempus ptēriit: ꝙueniēter respōdetur ꝙ infinitū ꝛc. Et ad pbationē ꝓsequētie dicit. ꝙ tale eēt alicuius speciei quātitatis. non q̄ tā sit de facto: nec sequit. ergo dicubitū. ꝛc q; sunt spēs quātitatis finite. ꝫ est possibilis alia spēs quātitatis infinite. ¶ Ad secūdā respōdet magister Gregorius ꝑ duas ꝓclusiones. Prima est ꝙ corpus infinitum si esset posset a deo moueri circulariter seu giratiue. Secūda est ꝙ si tale eēt oiquaꝫ ifinitū nō posꝫ moueri motu recto si aūt esset scōm aliquam dimensionē finitum scōm illam posset moueri: ꝛ non scōm illam scōm quā esset infinitum. Primā probat. q; ad illā non sequitur aliqua ꝓtradictio. Uñ si orbis solaris eēt in parte superiori vndiqꝫ infinitus nō ꝙpperet ꝓpter q̄d deus qui est infinite virtutis ad mouendū non posset illum girare. ita ꝙ sol ꝛ quelibet pars ei⁹ in cōcauitate ipsius se haberet in equali distantia a terra sicut nunc. Ex hoc infert ꝙ phs non demonstrat primo celi. celū non esse actu infinitū. quod tamē credidit fecisse. Unde postea soluit aliquas rationes phi. Secundā cōclusionē pbat quo ad primaꝫ partem ꝑ rationē factā arguendo ꝙ impossibile est ꝙ aliquid sit omniquaꝫ ifinitū et habeat vltra se spaciū. ꝛc. Sꝫ secundaꝫ partem pbat q; non videtur repugnantia ꝙ aliud moueat versus illā partē versus quā est finitū: ꝫ si moueret versus aliam sequitur inconueniēs primus illatum. igitur ꝛc. ¶ Sed cōtra ista dicta arguit sic. Primo q; scōm cōcessum ab eo non repugnat i ꝯ finitū sed fm vnam partem moueri versus aliam in qua est terminatū. Assigno ergo vnum pūctum i tali omniquaꝫ infinito. cum igitur illud quod est extra parte illius puncti sit terminatum in puncto dato. ꝛ etiā illud quod est i alia parte sit terminatum in eodem puncto. ꝛ cum penetratio corporum absolute nō repugnet sequitur ꝙ totum illud omniquaꝫ infinitum possit moueri localiter. Unde vt facilius habeatur imaginatio arguo, sic Sumo punctū a. ꝛ sit centrū terre ꝛ mundus sit infinitus. tunc ab illo puncto imaginentur quatuor linee i infinitū protracte in a. puncto se intersecāntes ad angulos rectos. ꝛ volo ꝙ interceptū inter duas illaꝫ moueatur in illud plenum intercluſum inter alias duas. ꝛ sic volo de oibus spaciis intercluſis. ꝛc. Cuꝫ igitur illud totuꝫ omniquaꝫ infinitū sit illa spacia intercluſa inter datis lineis sicut totum est sue partes. sequitur ꝙ illud moueri possit. ¶ Secūdo nō magis videt, repugnare ꝙ linea aliqua moueatur versus illā partē vbi est infinita: ꝫ versus aliam vbi est finita sed secundū non repugnat per aduersariū. igitur nec primū. Probo assumptū. q; mouēdo versus partem vbi est infinita non ꝓpter hoc sequit ꝙ ultra sit spaciū/ aut locus in eo recipiat: sicut fm eū non sequit ꝙ mouēdo versus partē vbi terminat derelinquat spaciū in quo erat. ¶ Et ideō videt michi ꝙ ꝓpositis quātis scꝫ vno oiquaꝫ

D Ad. 2. op. gregorij.

Arguit. 1.

2. arguit.

Op. doct.

F

infinito.ꝛ alio ꝑmynam partem tñ.non apparet quin ꝓbabilit possit sustineri ꝙ illud oiquaꝯ ifinitũ moueri possꝫ.ꝛ recte sicut circulariter. Et si querat̃ i quo recipit.dico ꝙ nullo: sicut etiaꝫ non desinit eẽ in aliquo.Unde si essent due linee infinite versus orientẽ. ꝛ finite versus occidentẽ. penetrãtes se quarũ vna sit a.ꝛ alia b.ꝛ b. moueretur ꝟsus occidentẽ a.non mota. hoc dato ꝓꝫ ꝙ b.est semp ꝑ totum vbi est a.ꝛ cuꝫ hoc acquirit aliq̃d quod a.non acquirit. sed si ex vtraꝯ parte esset infinita nichil acquireret.sicut nihil deperdit ꝯ̃us acq̃rat dũ est finita in vna parte Et sic patet q̃d dicendum sit.ꝛc.

A Ad tertiã

¶Ad tertiam ꝓꝫ ꝓmo ꝙ cõsimiliter argueret in cõtinuo nõ esse infinitas partes.ꝛc.Secũdo distinguo de toto et parte.nã dupliciter sumi possunt. Uno modo dr̃ totum oñe quod includit aliq̃d quod est aliq̃d ꝛ aliud pꝛeter illud aliud ꝛ quodlibet illi⁹. ꝛ sic inclusum dicit̃ pars illius. Alio modo dr̃ totum illud quod includit aliq̃d primo mõ et cum hoc includit tantũ ꝯtum est aliquid certũ datum finitum quod tamẽ non sic includit inclusum. Et sic illud inclusum non includens tantum ꝯtum includens dicitur pars illius.Et ꝓportionabiliter posset dici de toto ꝛ ꝑte in ꝯtitatibus discret̃. Unde primo modo ois multitudo est totum alterius multitudinis q̃ illã includit. id est q̃ est oia illa q̃ ipsa est: ꝛ aliud vel alia ab illis et quolibet illoꝝ. Et omnis multitudo sic inclusa est pars et hoc modo vna multitudo infinita potest eẽ pars alterius sicut multitudo partiũ proportionabiliũ vnius medietatis cõtinui est pars multitudinis partiũ totius cõtinui. Secundo mõ nulla multitudo infinita est totum vel pars respectu multitudinis infinite.ꝛ sic multitudo partiũ totius cõtinui non est totũ ad multitudinem partiũ totius medietatis.qꝛ quot binarios/vl̃ trinarios includit multitudo totius tot includit multitudo partis.ꝛ non plures includit multitudo totius ꝯ partis. ¶Tertio disti B guo hos terminos magis ꝛ minus. Uno modo sumũtur ꝓprie et sic multitudo dr̃ maiꝛ q̃ tantũdem plures ꝓtinet.illa ꝟo minꝛ q̃ non totiẽs. Alio modo improprie ꝛ sic ois multitudo q̃ includit vnitates oñs alterius et quasdaꝫ alias ab illis dr̃ maiꝛ illa. Esto ꝙ non includit plures ꝯ illa. ꝓrio modo maius ꝛ minꝰ non dicũtur de infinitis adiuicem.vel respectu finitoꝝ.vl̃ ecõuerso. sed bene secundo modo. Quarto dico ꝙ totũ et pars sumendo primo modo reperiuntur in infinitis et non secundo modo. Et isto modo conceditur ꝙ pars non est minꝛ toto primo modo capiendo totũ.ꝛ pars ꝛ maius.ꝛ minus. Et eodẽ modo capiendo cõcedit̃ ꝙ aliquod infinitum est minus aliquo infinito.nec tamen exceditur ab illo.ita ꝙ ꝓprie nõ est excessus vel equalitas in infinitis.ꝛc.

C Ad q̃rtũ.

¶Ad quartam dico ꝙ aliquid equari alteri potest dupliciter intelligi.Uno modo quo ad effectum sic ꝙ creatura faciat effectum tantum quãtum de⁹.ꝛ sic non est inconueniẽs: licet nõ q̃c q̃d põt facere de⁹ creatura posꝫ

flt facere Alio mō sumit equari nō quo ad effectū .sz quo ad modū. Et dico ꝙ licet possit creatura equari deo in aliquo modo agendi (vtputa quia potest agere/ vel aliquid mutari instātaneē) non tñ omnimō potest aliquid facere sicut de⁹: qz nichil potest facere indepēdenter. ⁊ sic de multis alijs conditionibus. ⁊c. ¶ Secundo dico ꝙ nulla repugnantia est ꝙ deus possit facere vnam grauitatē infinitā q̄ subito moueret: vel vnum calorem infinitū ꝙ subito alteraret Tertio dico ꝙ nulla repugnantia est ꝙ deus posset facere talē qualitatem infinitam ⁊ tamē ꝙ illa non ageret i istāti. quia nō ageret nisi coagente deo. ⁊ ideo deus posset ipsam facere agere successiue ⁊ remissiue. Etiaz posset illā facere sine subiectō ⁊c.

B Instātia. Solutio. ¶ Si vero dicatur ꝙ pari rōne duez posset facere vnā visionē de se infinitā. ⁊ per consequens posset comprehendi; ab alio ꝙ a se quod videtur impossibile. ¶ Pro isto dico quarto ꝙ cōcesso ꝙ de⁹ posset facere supremā speciem infinitam. et vnū intellectum infinitū. et in illo vnā visionem infinitā. quod tamē nō est adhuc concessum/ nec sequitur ex prius concessis. tamē ex illo nō sequitur ꝙ huiusmodi intellectus per illam visionem comprehenderet diuinā essentiam quia illa visio non esset infinita simpliciter sed solum sm quid: et tamen deus est infinit⁹ simpliciter ⁊c. Unde circa hoc potest poni exemplū scz' ꝙ vna visio sit speciei inferioris (vt verbi gratia abstractiua) et alia superioris spēi puta intuitiua. si ille fierent infinite intensiue nō propter hoc sequitur ꝙ aliquid ita pfecte cognoscitur per vnaz sicut per aliam et tamen pytrā: qz cognosceretur aliq̄d infinite. Cum igitur illa visio que deus est sit in infinitū perfectior q̄busdam alijs visionibus. et tamen deus ita perfecte videt sicut illa visio ē perfecta. sequitur ꝙ illa visio creata nō eēt comprehēsiua sicut visio diuina. nec illa cognoscitur deus omnibus modis quib⁹ cognoscibilis est: vel quibus seipsū cognoscit. Et eodem modo potest dici de dilectione infinita. si eēt. ¶ Si autez dicatur ꝙ deus non potest facere speciem infinitam (quod reputo probleuma neutrū) tunc ꝓnter dicendum est ꝙ non pōt facere infinitam dilectionē/ vel noticiā quia nulla res potest alicui intellectui eē maior dilectio/ vl' notitia q̄z talis sit eēntialiter pfectus in sua specie/ ⁊ vitaliter/ capar. q̄re ⁊c. Et hec de secdo pūcto

C Alia solutio.

D ¶ Quantū ad tertiū punctū in quo videndū vtrū deus sit potētia alicuius entis finiti infinite productiua. Sciendum est (ꝙ sicut tangebat in tertio arti. ātē oppositū difficultas huiꝰ dubij stat in hoc qz cum dei potentia ꝓductiua/ sive eiꝰ ꝓductio activa sit infinita. videtur ꝙ q̄cq̄d deus producit infinite ꝓducat. ꝙ si ita est sequitur ꝙ nichil'q̄ deus ꝓducit potest melius producere q̄z facit. Consequentia tenet. quia quodlibet equaliter et infinite producit. q̄re ⁊c. Et consequens apparet falsum p magistrum dist. 44. vbi dicit ꝙ deus potest facere mundum meliorem ⁊c. Et ideo circa hoc

primo videndum est vtrum q̃cq̃d deus ꝓducit infinite producit. Secundo vtrũ aliquid deꝰ possit facere melius q̃ facit. ¶ Circa primũ diuersi sunt modi dicẽdi. Quidã enim dicũt q̃ sic. qz deꝰ ad cuuslibet rei ꝓductionẽ cõcurrit ꝑm suum totũ vigorẽ infinitũ. cum ille sit indiuisibilis: et per ꝫns concurrit concursu infinito/ et ꝓductiõe infinita igitur ꝛc. ¶ Alij dicunt q̃ nõ quia nichil plus ꝓducitur a deo q̃ ipsuz sed quodlibet ad extra ꝓductũ solum finite est ergo solũ finite fit. et ꝓducitur a deo. igit ꝛc. ¶ Sed videtur michi q̃ ista difficultas magis est verbalis q̃ realis. Pro quo sciendũ est q̃ ista verba ꝓducere/ facere/ concurrere/ et alia hmõi significantia actionẽ dei possunt capi dupliciter. Uno modo ꝓprie prout dicunt actũ diuine voluntatꝭ intrinsecum: ꝛ cũ hoc habitudinẽ ipsius ad effectum extrinsecuz. Et isto modo satis patet q̃ scda opinio est vera: ꝛ q̃ deus nõ ꝓducit infinite: quicquid ꝓducit sed inequaliter/ ꝛ magis / ꝛ minus ꝑm quod maior vel minor est effectus ꝓductus. Et sic procedit ratio. Alio modo possunt capi improprie ꝓut ꝑcise dicũt actum diuine voluntatis intrinsecum quo deus vult aliquid eẽ vel fieri. Et isto modo ꝓbabilis eẽt prima opinio quia nichil est aliud dicere deus infinite ꝓducit a. id est infinite vult a. eẽ vel fieri ꝛ hoc ẽ ꝓbabile cuz actus quo sic vult sit infinitus qz ẽ idẽ quod deꝰ. ꝛ sic ꝓcedit ratio illiꝰ opinionis. Sed simpliciter loquẽdo. et qualitercũq̃ capiant ista ꝟba michi videt ꝓbabilior

A 1. opinio.

2. opinio.

Op. doct.

B

opinio ꝛc. Nec valet tõ q̃ prima q̃ uis eẽt causalitas diuina sit infinita/ vel ꝓductio actiua/ vel concursus infinitus non ꝓpter hoc debet concedi q̃ deus quẽlibet effectuz infinite causet/ vt infinite ꝓducat/ vel concurrat. Tum primo quia licet ꝓducere diuinũ sit eternũ (cũ sit ipe deꝰ) non tamẽ concedimus q̃ deus eternaliter producat effectũ aliquẽ. igitur q̃ uis idem ꝓducere sit infinitum nõ ꝓpter hoc ẽ concedendũ q̃ infinite ꝓducat ꝛc. Tum scdo qz licet dilectio sit qua diligit oia sit infinita. non tamen cõcedimus q̃ infinite diligit omnia quia tũc equaliter omnia diligeret/ nec plus diligeret seipz q̃ creaturã: nec vnã creaturam plus q̃ aliã. Tum tertio quia q̃ uis causalitas et ꝓductio dei actiua sit necessaria (quia est omnibus modis idem deo) non tamen propter hoc cõcedimus q̃ deus necessario causet/ vel producat aliquem effectum. igitur nec talis ꝫna valet concursus/ vel conatus dei quo ꝓducit a. est infinitus ergo infinite ꝓducit a. Tum quarto quia q̃ uis actus diuinus quo vult a. eẽ/ vel fieri sit infinitus. nõ ꝓpter hoc opz concedere q̃ deus infinite vult a. eẽ ꝛc. sicut q̃ uis actus diuine voluntatis quo vult antixp̃m fore sit necessarius. non tamẽ sequitur q̃ deus necessario vult antixp̃m fore. Et ideo ꝓbabiliter potest dici ad istum tertiũ articulũ q̃ ly deꝰ sit potẽtia infinita: nõ tamẽ equaliter/ nec infinite producit oia. nec est alicuiꝰ entis finiti infinite/ sed solũ finite productiua et tante ꝑcise quãte entitas pro

Ad tertiu principale.

C ducta est pfecta ꝛc. ¶Sed circa scm dubiũ ꝓpositũ qđ tãgebatur in tertio argumento añ oppositũ. ſ. vtrũ aliquid deꝰ possit facere melius ꝙ facit. Primo distinguẽdũ est sicut magister in littera ꝙ ly melius põt referri/ vel ad faciendi modũ/ vl̃ ad effectũ factũ. Si primo modo: tunc sicut bene dicit magister. si modus faciendi ad sapientiam artificis refertur. non potest aliquid melius facere/ siue meliori modo/ et meliori sapientia/ vl̃ artificio. Si autẽ secundo modo concedit magister. ꝙ põt aliqđ melius facere. id est aliquã rem meliorẽ. Sed vlterius est distinguendũ ly melius qz aliquid potest eẽ vel fieri melius/ vl̃ bonitate essentiali/ vel substantiali/ vel bonitate accidentali. Jtez tertio distinguendũ est ꝙ aliqđ possit fieri melius ꝙ sit/ põt intelligi. vel vtrũ illud idẽ nũero possit fieri melius vel vtrũ aliũ ab eo. Et si aliud vtrũ aliũ solo nũero distinctũ vel specie. ¶Si ergo loqmur de bonitate accidẽtali satis ꝓstat ꝙ aliquid deus põt facere melius ꝙ fecit. siue ipsũ idem numero/ siue aliud nũero/ vel spẽ distinctũ. qz hoc nõ est aliud nisi facere aliquid qđ deus fecit/ vel aliud ab eo solo nũero/ vel spẽ distictũ. eẽ iformatũ pfectionibus accidentibꝰ qđ vtiqꝫ deꝰ põt cũ illa accidentia possit augere/ vel multiplicare sicut sibi placet. Si vo loquamur de boitate eẽntiali/ vl̃ substãtiali satis etiã ptz ꝙ q̃cunqꝫ dato deꝰ nõ põt illud vel aliud solo nũero distictũ facere melius qz q̃cũqꝫ solo nũero distinguũt sũt eque bõa/ ꝛ eque pfecta eẽntialiter. Et iõ sicut nichil põt eẽ ꝛ fieri de alia spẽ. sic nec ipsum nec aliud eiusdẽ spẽi specialissime põt eẽ ꝛ fieri melius eẽntiali bonitate vel pfectione. Sz remanet difficultas nũqđ q̃cũqꝫ dato ꝙ deꝰ facit possit aliqđ facere meliꝰ eẽntiali bonitate ab illo distinctũ specie. Et de isto principaliter videndũ eꝫ ꝛ deinde videbit occasionaliter de excessu specieꝝ. ꝛ penes qđ attenditur eẽntialis bonitas/ vel perfectio eaꝝ. Sũt aũt circa ꝑmuz diuersi modi dicẽdi. Nã si teneatur opinio ꝙ q̃cũqꝫ re data/ vel dabili deus potest facere eẽnti aliter pfectiorẽ. sicut in infinitũ põt augere q̃litatẽ recipientem magis ꝛ minus: ꝙñter dicendũ est ꝙ deus nichil facit/ imo nec põt facere q̃n possit facere aliũ distinctũ specie melius eẽntiali bonitate: qz nõ est status ꝛc. Si vero ponat̃ statꝰ in talibus speciebus ita ꝙ sit dare aliquam substãtiã pfectissimã possibilez a deo fieri. tũc ẽ magis dubiuz. qm̃ ꝑm istam viã posset ꝓbabiliter sustineri vtraqꝫ ps ꝓtradictionis. Unñ posset ꝓbabiliter dici ꝙ cuiuslz spẽi ꝓducibilis aliqđ indiuiduũ est de facto a deo ꝓductũ. Et ꝓ ista pte eẽt̃ ista rõ qz videt̃ ꝛ ificabl̃e ꝙ sicut deus ꝓdurit aliqđ indiuiduũ speciei simpl̃r inferioris: ita ꝛ ꝓdurerit aliqđ indiuiduũ spẽi simpl̃r superioris ex quo illa possibilis est. Et ad istđ ꝓpositũ videt̃ esse Aug. li. ꝙfes. dicẽs. dñe duo fecisti vnũ ꝓpe te. ꝛ vnũ ꝓpe nichil modo videt̃ ꝙ nõ sit dabile aliqđ ĩmpfectiꝰ illo qđ ẽ ꝓpe nihil nec aliqđ pfectiꝰ illo qđ ẽ ꝓpe deũ ꝛc. Sed etiã ps ꝓtraria põt

I. opinio.

Alia via

Op.c

Imp
tio c

pbabl'r dici scz ꝙ non obstante statu possibili in spēb⁹ multe tñ sūt species, possibiles que non
A sūt. Et ꝓ ista ꝓtevidet eē opinio
☞ Augustin. ⁊ magri in 44. t̄ii.
Op. ochā. ..ui dicūt ꝙ deus potuit facisse hoiem qui nec peccare posset/ nec vellet. Et qua auctoritate Ochā argut per hūc modū Qz q̄cq̄d conuenit alicui indiuiduo spēi specialissime nulli idiuiduo eiusdez spēi repugnat formalit̄ ꝛsimile. sed isti homini (demonstrato forte qui nūc ē) conuenit posse peccare. sed secundū Augustinū ⁊ mgrm de⁹ pot facere hoiem cui repugnat posse peccare ergo talis nō eet eiusdem spēi specialissime cū forte q̄ nūc est: ergo eet alterius spēi. Et ꝓ ꝓñs deus potest facere indiuiduū alterius spēi ⁊c. Sed q̄cq̄d
B sit de conclusione: tñ ista rō nō
Improba est efficax. ¶ Tū ꝓmo qz nō est tio ochā. vez ꝙ aliquis hō possit eē q̄ nō sit eiusdē spēi specialissime cuz homine iam existente ⁊c. ¶ Tū secundo qz ꝓbabilius est ꝙ nec homo/ nec alia creatura rōalis possit esse simpl'r impeccabilis Nec ista est intentio Augustini vel magistri sicut hec omnia declarabo in questione sequenti.
¶ Dico ergo finalit̄ quo ad hoc ꝙ prima opinio est ꝓbabilior ꝙ̄ secūda et magis fauet omnipotentie dei: similiter etiam tertia est ꝓbabilior ꝙ̄ secūda. Et si q̄s teneat eam dicendū est ꝓñter ꝙ non obstante statu possibili specierum producibilium tamē nō omnes species possibiles sunt producte. Et ad auctoritatem Augustini que videtur esse pro alia parte fecit vnum prope se.
☞ ⁊c. ¶ Respondēdum esset ꝙ deus fecit vnum ꝓpe se quod est de facto perfectissimū creatum licet possit esse perfectius et iō non est tra ꝓpe quin aliud possit esse magis prope: et per consequens melius in specie. quare ⁊c. ¶ Sed ad maiorem declarationem predictorū iuxta hāc materiā tractandum est istud dubium. scilicet penes q̄d attenditur excessus et perfectio specierum vtrum penes recessū a nō gradu eēndi vel ad accessū ad summum siue ꝓpinquitatē ad deum. Circa quod sic ꝓcedam. Primo recitabo vnam fantasticam imaginationem. Secundo dabo veridicam solutionē. Sciēdum est igitur q⁹ ista hec ē opinio (scz) huiꝰ magistri Johā. de rippa. que fūdatur in distinctione formali que licet ꝓtineat mlt̄a falsa. valet tamen ad ymaginandum perfectionē specieruz ideo eam breuiter recitabo. Primo ergo imaginatur ista opinio q⁹ in eodem suppposito creato ē formalis distinctio inter denominationes ꝓfectiōis simplicit̄ licet sint idē realiter. Verbi gra in homine inter essentiaz/ vitā/ et intelligentiam ⁊c. Secundo ꝙ in quolibet tali suppposito finito. prima denominatio est intensior q̄ secunda. et secunda q̄ tertia. et sic deinceps. et quelibet est in infinitum intensibilis sicut linea vbicunq̄ incipereturposset in infinitum protendi versus orientem. nec aliqua ps illius denominationis est indiuisibilis sicut nec aliqua pars linee. Et illi gradus seu partes eiusdem denominationis secūdum eum nō differunt realiter nec formalit̄ sed solū ex natura

Op. Joh. de rippa.

rei sumendo stricte hoc nomen
E er natura rei. ¶ Et ꝑdictis ter-
tio infert ꝙ homo est plus ens/
seu esse ꝫ̃ viuẽs/ vl̃ vita. ⁊ plus
vita ꝫ̃ intelligẽtia. Et ita dixis-
set de qualibet specie finita cui
cõpeterẽt iste tres denominati-
ones. i specie tamẽ infinita quã
ponebat possibilẽ dicebat quã-
libet denoiationẽ esse infinitã:
⁊ ꝙ ꝓ̃s eque intensam. Quarto
ponit vltimã denoiationẽ in ali
qua specie existentẽ eẽ actualez
⁊ oẽs priores ponebat potẽtia-
les: ita ꝙ imediate p̃cedentem
vocat imediate potentialez ad
imediate sequentẽ. Et inde con
cedit ꝙ illa denominatio que ẽ
actualis in specie i ferioi est po
tẽtialis in specie superiori. ⁊c.
ita ꝙ de quacunq; specie finita
scõm ipsum. ymaginandũ est ꝙ
ꝑm ꝙ ipsa est superior plures
denomiationes in ipsa vnitiue
ꝯcurrũt: sicut quãto numerus
F est maior tãto plures vnitates
in ipso sunt. ¶ Et pro intelligẽ-
tia ampliori ponat ꝙ in aliquo
indiuiduo ꝯcurrãt p̃cise decem
denomiationes. tũc ipe dixisset
ꝙ illud esset de nona specie ita
ꝙ nõ essent sub eo possibiles ni
si octo species: quontã illõ ens
in quo nõ ꝯcurret aliqua deno
minatio nisi prima non dixisset
in aliqua specie reponi: qm̃ ad
hoc ꝙ aliquid sit in specie req̃-
ritur ꝑm eũ ꝙ aliqua denomia
tio sit ibi potentialis et alia sit
actualis. imo videtur michi ꝙ
ipse ꝯsequẽter loquendo habe-
ret dicere ꝙ vbi nõ ꝯcurrerent
nisi due denomiationes pfecti-
onis simpliciter adhuc illud nõ
esset in specie sed in genere. sed
si tres tantum ꝯcurrerent illud
esset de prima ⁊ infima specie. ⁊
p ꝓ̃s illud in q̃ p̃cise ꝯcurreret
decẽ esset de octaua specie: nec
essent sub eo possibles nisi se-
ptẽ species. Et illud ens in quo
nõ esset nisi vna sola denoiatio
nec fuisset in genere/ nec in spe
cie. ⁊c. ¶ Quito ponit hec ymagi- 5
natio ꝙ vna denominatio nõ
potest quantũlibet intẽdi quin
cũ eadem cõcurrat vnitiue po-
sterior denoiatio ita ꝙ ꝑm euz
ꝫ̃uis quelibet denoiatio habe
at latitudinẽ ⁊ augmentationẽ
certã anteꝫ̃ superior denomi-
natio cõcurrat vnitiue cũ eadez
tamẽ in qualibet denominatiõe
possibili in specie finita põt esse
certa latitudo anteꝫ̃ fiat vniti-
uus cõcursus denominationis
posterioris cũ illa. Aliter enim
nisi sic eẽt sequi ꝙ lapis posset
esse pfectior essentia ꝫ̃ angel⁹
quod est absurdũ. Et ꝓ̃a patet
ꝑm eũ qz ãgelus est finita essen
tia ⁊ limitata ergo si essentia la
pidũ quantũlibet posset cresce-
re absq; cõcursu vnitiuo alicui⁹
denominationis de facto nõ cõ
currentis in lapide. sequitur ꝙ
ei⁹ essentia tandẽ attingeret ad
tantã pfectionẽ/ ⁊ maiorẽ ꝫ̃ sit
essentia angeli. Nec potest dici
ꝙ p tale crementum lapis esset
de alia specie ꝫ̃ prius quia vbi
alie denominationes nõ cõcur-
rũt/ nec plures/ nec pauciores.
necessario illud est lapis vel la
pideitas. sicut ille numerus in
quo q̃ttuor vnitates/ vl̃ quater
vnitas/ ⁊ nõ amplius cõcurrit.
necessario est q̃ternitas. ¶ Se- 6
xto ex oibus ꝑdictis ptz ꝑm eũ
qualiter attendenda est pfectio
vl̃ maior/ vl̃ minor specierũ scz
in hoc qz habet plures vl̃ pau-

ciores denominationes pfectionis simpliciter. Et qz qlibet suppositũ speciei superioris est pfectius z intẽsius in qualibet denoiatione in qua conuenit cum supposito speciei inferioris ꝙ illud suppositũ inferi⁹. Et scdz istam viã in eadẽ specie vnum suppositum potest esse pfectus alio scdm qd potest habere maiorẽ latitudinẽ denominatiõis ꝓprie speciei. in qua nõ cõcurrit cũ specie inferiori. Et in istis breuiter ꝓsistit imaginatio quã iste diffuse tractat. ¶ Sed ego qui nõ pono distinctionẽ formalem in creaturis sicut supra patuit in qstione de distinctiõe, in diuinis habeo negare multa hic dicta tanqꝫ intelligibilia. Ad cui⁹ declarationẽ primo ꝓmittã vnã distinctionẽ z aliquas descriptiones. Secũdo ponã aliquas ꝓpositiones. Distinguo igitur qd duplex est pfectio, scz pfectio simpliciter et pfectio secundũ quid. Perfectio simpliciter a diuersis diuersimode describitur vl sumitur. Unde ꝼm Ansel. pfectio simpliciter est illud quod in vnoquoqꝫ melius est ipsum qꝫ nõ ipsuz. Sed quicqd sit de ista descriptione ad bonũ intellectũ ipsaz exponẽdo. tamẽ de virtute sermonis ꝓtra eã darentur multe instantie. Ideo aliter potest describi qd perfectio simpliciter est pfectio/vl res significata per aliquẽ terminum quẽ nõ stat ab aliquo remoueri z illud est summũ bonũ. Talez eñ terminũ voco denominationez pfectionis simpliciter sicut supra tetigi in questione de distinctione in diuinis. licet scdm opinionẽ nũc dictã, nõ sic summa

Improbatio ꝙ. de rippa.

tur. zc. ¶ Sed pfectio secunduz quid stricte sumendo potest describi qd est pfectio/vl res creata significata p aliquẽ terminũ quẽ nõ stat ab aliq remoueri et illud esse. z nõ eẽ minus pfectũ ꝙ illud p illũ significatũ. Talẽ autẽ terminũ sic significantem voco denominationẽ pfectiõis ꝼm quid. Uerbi gratia de pmo. vita in deo est pfectio simpliciter: z iste termin⁹ vita est denominatio pfectionis simpliciter de secunda vero vita creata est ꝓfectio ꝼm quid. z iste termin⁹ vita creata est denominatio pfectionis ꝼm quid. Et ꝼm istũ modum sola diuina pfectio est pfectio simpliciter. pfectio autẽ creata consimilis denominationis pfectionis diuine est pfectio secundũ quid quaz opinionẽ supra dicta opinio vocat denominationẽ pfectionis simpliciter: ita qd idem denotatur per pfectionẽ ꝼm quid (vt hic describitur) z p denominationẽ pfectionis simpliciter ꝼm illam opinionẽ. ꝙuis nõ sic vtar isto termino denominatio pfectiõis. ¶ Ex his sequitur primo qd termini specifici de pdicamento substantie sicut homo/asinus/lapis/vl alij similes exprimẽtes finitã limitationẽ essendi nõ sunt denominationes perfectionis ꝼm quid Ptz qz talis termin⁹ potest negari ab aliquo ente creato: z cũ hoc stabit qd illud nõ erit min⁹ pfectũ ꝙ pfectio creata significata per illũ: sicut angelus non est homo: nec est min⁹ pfect⁹. Et ideo res significata per talẽ terminũ potest vocari pfectio limitata: z talis termin⁹ denominatio limitatè perfectionis. Et sic

vtar istis terminis pro nunc et semper in cōsimili materia brevitatis causa ¶Secundo sequitur ꝙ impossibile est esse aliquas species quin aliqua denominatio perfectionis secundum quid conueniens vni conueniat alteri. patet quoniam essentia contingens est perfectio secunduz quid sed impossibile est aliquam speciem esse ꝛ non esse essentiam contingentem. Tertio sequitur ꝙ inter perfectiones secundum quid siue denominationes talis perfectionis est ordo essentialis. Patet quia stat vnam esse sine alia/et non econtra.igitur.ꝛc. Antecedens patet quia stat creatam essentiam esse sine vita et non ecōtra et sic de alijs. ¶Quarto sequitur ꝙ inter pfectiōes ſm quid siue denominatiōes talis pfectionis illa dicit cōgrue posterior ꝛ actualis respectu alteri⁹ que nō potest stare sine illa: sed bene econtra.Quinto sequitur ꝙ si posterior denominatio pfectionis ſm quid infinitaret pro pluribus supponeret ꝫ si prior denominatio ifinitaretur suppositio tamen ꝙ vtraqꝫ pro aliquo supponeret. Patet nō intelligentia ꝑ pluribus supponit ꝫ non vita vnū est ꝙ prima denominatio ꝑ nullo supponeret scz nō ens Et ad istū sensuz posset reduci vnū dictum supra posite opinionis:scz ꝙ nullius denominationis pfectiōis simpliciter eius nō gradus est non esse simpliciter ꝓterꝫ prime.ꝛc ¶Sexto sequit ꝙ possibile est aliquas species ꝛtinere se pfectionaliter.ptz.qz ꝑ vnā speciez creatā sic ꝛtinere aliā intelligo nō ꝙ vna sit alia perfectionaliter.sed sicut maior numerus dicitur ꝓtinere minorē/nō ꝙ maior sit minor. sed quia in maiore est minor/vel consimilis : ita perfectior species continet perfectionaliter inferiorem. quia quicquid dicens perfectionem cōuenit inferiori: cōuenit superiori et nō ecōtra.ꝛ hoc est possibile.ꝛc. Et ꝓ̄dicta multa dicta illius opiniōis que sunt impropria ꝛ de virtute sermonis falsa possent reduci ad aliquem bonū sensum absqꝫ positione distinctionis formalis.ꝛc. ¶His premissis pono contra dictam opinionē aliquas ꝓpositiones. Prima est:ꝙ nulla specifica natura cōtinet alicui⁹ essentialis perfectiōis intensiuā latitudinē/ siue plures gradus aliquo modo distinctos constituentes talem latitudinē gradualē. ptz qz hoc maxime poneret ad saluādū excessuz specierū in essentiali perfectione:sed hoc nō cogit qz deus qui dicitur maxime ꝛ infinite quodlibet aliud excedere.ponitur illius latitudinez perfectionis intentionalē continere etiā a ponētib⁹ gradus ꝛ latitudines in alijs:sed eque faciliter potest in alijs saluari: vt ptz. Igitur. Item oppositum nō potest saluari sine illa distinctione formali que superi⁹ fuit ꝓ improbata.ꝛc. ¶Ex hoc sequit primo ꝙ nulla est latitudo realis vl' ymaginaria.cui oēs gradus perfectionales rerum sunt applicandi. Istam ponit Clmeton in summa sua quā probat: quia ex indiuisibilibus non fit continuū:sed quecunqꝫ natura specifica est ex se perfectionali:

D

E

F

S ō ripps

ter diuisibilis. ergo nulla lineã aut latitudinem constituũt huiusmodi gradus perfectiõales specifici. nec sunt cõparabiles alicui latitudini. Secundo sequitur ꝙ licet aliqua res sit ꝑfectior essentia/ vel vita ꝙ alia. tamen nullus rei essentia/ vl̃ vita est quidditatiue gradualiter intensa. Et loquor de intensiõe non secundum equiualentiam: sed secundũz continentiam. ꝛc.

A ¶ Secũda propositio est. ꝙ nulla specifica natura excedit aliã perfectionaliter: vel exceditur ab alia in aliqua quantitatiua perfectione siue proportione arismetica: vel geometrica. Uerbi gratia. nec i dupla/ nec in tripla. ꝛc. ꝓz. quia talis proportio solum est proprie in quantitatibus intensiuis/ vel extensiuis/ vl̃ discretis. In naturis autem specificis nõ est ita. vt ꝓz ex predictis quare. ꝛc. ¶ Ex hoc sequitur primo ꝙ nulla est proprie equalitas/ maioritas/ vel minoritas ꝑfectionis in naturis specificis vel eaꝝ indiuiduis. ꝓz quia nõ est ibi proprie ꝓportio ꝛ per consequẽs nec proportio equalitatis/ nec maioris vl̃ minoris inequalitatis. Secundo sequitur. ꝙ licet quodlibet indiuiduũ eiusdem speciei sit alicuius perfectiõis essentialis ꝛ nõ maioris/ vel minoris ꝙ̃ aliud. non tamen sequitur ꝙ equalis ꝓtet. Nam si vnius ad alterũ esset proportio equalitatis tũc ipsius ad indiuiduũ speciei inferioris esset ꝓportio maioris inequalitatis. ꝛ ad indiuiduuz superioris proportio minoris inequalitatis contra predicta. Et ideo ista consequentia non valet. anima christi fuit alicuiꝰ finite perfectionis: et non maioris/ vel minoris ꝙ̃ anima Iude ergo equalis. Oportet enim addere in antecedente: alicuius: et aliquante et tunc antecedẽs est falsuz: quia proprie nullius quantitatiue perfectionis fuit nec habuit proportionem equalitatis ad aliam animaz eiusdẽ speciei: sicut nec maioris ꝛequalitatis ad animam asini: nec minoris inequalitatis ad naturã angeli. ꝛc. ¶ Tertia ꝓpositio est. ꝙ nulla specifica natura distat perfectionaliter a nõ gradu. vel etiam summo gradu essendi simpliciter. ꝓtet. quia licet proprie loquẽdo aliqne res differant a nõ gradu proprie speciei. vel etiam a summo si ille sit possibilis. (Uerbi gratia) Albedo octo graduum distat gradualiter a non gradu albedinis per omnes gradus quos continet. realiter tamen nulla natura specifica. ꝛc. Quia si sic. vel distaret per aliquos gradus intrinsecos quos realiter/ vel formaliter/ vel ex natura rei distinctos contineret. Et hoc non. vt patet ex predictis. vel per aliquos gradus essendi extrinsecos. scilicet per species iter medias. Et hoc non. quia nullum extrinsecum est alicui principium essentialis distantie. Etiam sic sequeretur. ꝙ destructis illis intermedijs speciebus: non esset distantia huiusmodi. quod non videtur. quare. ꝛc. ¶ Quarta propositio est. ꝙ nulla specifica natura est alia perfectior: vel imperfectior essentialiter propter maiorem aut minorem recessum a nõ gradu/ vl̃ accessũ

C

D

ad summū gradū essēdi simpliciter: Patet sicut inter eas non est perfectionalis distantia ꝛc. vt dictū est. sic nec accessus/aut recessus. igitur penes hoc non potest attendi accessus specificus. Item ꝯcessa tali distantia cum deꝰ infinite excedat omnia creata illa infinite ab ipso distarent. ꝛ pꝫns non plus vnum ꝫ̄ aliud. igitur si oia essent eque pfecta ꝛc. ¶ Ex his ergo patet ꝙ illud ꝯmune dictū oia sunt magis/vel minus pfecta ꝑm ꝙ magis/vł minꝰ appꝛopinquant/vł distant a primo. nō debet intelligi de propinquitate/vł distantia pfectionali ꝑm maiorez/ vel minorem excessum perfectiōis diuine ad alia entia. Patz quia infinite excedit ꝛc. ¶ Secūdo sequitur ꝙ illud dictum debet intelligi de ꝓpinquitate/ vł distātia a deo ꝑm maiorē/vł minorez conueniētiam/ vł similitudinez in pluribus/vł paucioribus denominationibꝰ perfectionis cū eo. ptz ex prius dictis ꝛc. Et talꝫ ꝯuenientia non impeditur propter infinitatez dei. Sicut enim esto ꝙ eēt albedo vna ifinita intensiue adhuc maior eēt ꝯueniētia inter eā ꝛ vnā rubedinē decem graduū ꝫ̄ nigredinez decē graduū ꝫ̄ uis vtrāꝫ excederet ifinite ꝑm gradū: sic licet deꝰ excedat infinite quamlibet rem. tñ vna maiorem hꝫ ꝯuenientiā cū eo ꝑm ꝙ ei ꝯueniunt plures denotationes pfectionis. quarum ꝯsimiles ꝯueniunt deo. ac ꝑ hoc ꝯcluditur perfectior: ꝛ dicit magis appropinquare deo. Et sic attēditur accessꝰ specificus. Hic tñ est diligenter aduertendū ꝙ licet sint alique due res: ꝛ totidem ꝯueniant denominatiōes pfectionis simpliciter vni sicut alteri. tñ ꝓprie loquēdo de specie. non ꝓpter hoc sequit ꝙ sint eiusdē speciei. Patz. quia stat ꝙ altera illaꝝ non sit ꝓprie in specie/ sed de ꝑdicamento substantie. ꝝ hoc ē hoīe/ ꝛ ē aia alterius ꝛc. Tñ ex illo antecedēte infertur ꝙ ille res non sint diuersarum speciez/ ꝛ ꝙ sunt essētialiter eque pfecte. et hoc sufficit ad propositū. Et hec de ista materia/ ꝛ hoc ktio articulo. Et hec de questione. Ad rationes q̄stionis patz clare ex predictis ꝛc.

¶ Questio ꝝrtadecima ꝛ vltima huius primi libri que tractat de voluntate dei. S q̄stio. 14.

Circa q̄dragesimā quintam distinctionē i qua et alijs sequētibꝰ vsqꝫ ad finē primi magister agit de voluntate dei.

¶ Quero vtꝝ voluntas diuina impedibilis sit ꝓma ler obligatoria create volūtatis. ¶ Arguitur primo ꝙ non. quia voluntas diuina est impedibilis nec semper impletur a causa creata ꝛc. Antecedēs patz quia. 1. ad Thimo. 2. dicit apostolus ꝙ deꝰ vł omnes homines saluos fieri. et tamen hoc impedit causa creata. nec in hoc impletur volūtas diuina. quia propter peccatum non omnes saluātur quare ꝛc. Utꝝ volūtas diuina ipedibił sit prialer obligatoria. Arguit. 1. 2. arguit.

¶ Secūdo sic. qꝛ voluntas diuina non est regula cui vniuersaliter se ꝯformare teneat volūtas creata. igit ꝛc. Antecedens ꝓbat. qꝛ i enchiridion ca. no. dicit Augustinus. ꝙ bonus filius bona volūtate vult prēm suū vi

uere quẽ de⁹ bona volũtate vl̃t mori ꝛc.igit̃ iste licite diffoumat voluntatẽ suam voluntati diui
3 arguit. ne.q̃re ꝛc. ¶ Tertio sic quia vo luntas diuina nõ est pruna lex a qua diriuet̃ oĩs alia lex creata.igit̃ ꝛc.Antetedens ꝓbatur. quia ꝓpheta dicit Esa. 10.Ue q̃ condunt leges iniquas. Et per ꝫns aliq̃ sunt leges create iniuste.sed a voluntate diuina iustissima non põt diriuari iniusticia iurta illud. quonĩã deus nolẽs
In oppñ. iniquitatem tu es q̃re ꝛc. ¶ In oppositum est Augustin⁹. 12.cõ tra Faustuz dicens. Lex eterna est diuina mẽs seu volũtas ordinez naturalẽ seruari iubẽs.turbari vetãs.sed lex eterna ẽ ꝑma lex obligatoria ꝛc.igit̃. ꝛc Inista
Decisio q̃ stionis. q̃stiõe iurta materiaz triũ argumẽtoꝝ erũt tres articuli. ¶ Primus vtrũ voluntas diuina sit impedibilis:ꝛ semp impleat̃ a causa creata ꝛc. ¶ Scõs vtꝝ volnntas diuina sit regula cuiuniuersaliter se conformare teneat̃ voluntas creata. ¶ Tertius vtruz voluntas diuina sit ꝑma lex a q̃
A 1.articul⁹ diriuat̃ oĩs lex creata ꝛc ¶ Quãtum igit̃ ad primũ ꝑmo ꝓ intellectu huius articuli/ꝛ toti⁹ que stionis ꝑmittã aliq̃s distictões. ¶ Scõo ponã ꝯclusiones ¶ Prima distictio sit ista q̃ hoc nomẽ voluntas/ vel hoc totũ volũtas dei q̃ñqz sumit̃ ꝓprie. Et tunc signat diuinum bñplacitũ. qõ nõ ẽ aliud q̃z ipe de⁹ volens. Q̃ñqz vero sumitur ꝓprie ꝛ methaphorice. Et tunc supponit nõ ꝓ beneplacito/ vl̃ voluntate dei.ꝫ pro aliquo alio qõ ẽ eius signũ. Uñ qz sepe signa nominãtur nominibus signatoꝝ sicut subuentio exhibita pauperi dicitur misericordia ꝛ pietas: ꝛ testamentum alicui⁹ dicitur ei⁹ volũtas. qz eam designat. sic etiã aliqua quibus nobis voluntas que deus ẽ signatur/ vocantur in scripturis/ diuina voluntas. Et huiusmodi signa sunt preceptũ cõ B silium.ꝓhibitio operatio. vl̃ impletio.ꝛ permissio. Et dicuntur in scriptura pluraliter voluntates dei.iurta illud.ps. Magna opera dñi exquisita in omẽs volũtates eius. Q̃uis vnica ꝛ simplex sit dei voluntas. Et hec distictio solet cõiter poni sub his verbis.q̃ quedã ẽ voluntas dei bñplaciti.alia est volũtas signi. Dic tamen ẽ aduertendũ primo qualiter p̃dicta signa distinguũtur. Uñ sicut in primo principio meo declarani. ipsoꝝ distinctio potest sic haberi. Nam q̃ñqz modis possumus imaginari deum aliquid velle. ¶ Primo mõ vult aliquid debere fieri a creatura. et hui⁹ signũ est preceptũ. ¶ Secundo mõ vult aliquid debere nõ fieri.ꝛ huius signum ẽ ꝓhibitio ¶ Tertio modo vult aliq̃d nec debere fieri/ nec debere non fieri.sed expedire fieri. ꝛ huius signum ẽ ꝯsilium ¶ Quarto modo vult aliquid nec debere fieri nec debere nõ fieri/ sed licere fieri.et huius signum ẽ indulgentia vl̃ permissio. ¶ Quinto modo vult simpliciter aliquid esse vel fieri.et huius signum est impletio/ vel operatio. ¶ Unde quelibet ad extra dei opatio ẽ signuz C volũtatis diuine sicut effectus sue cause. ꝛc. Sic igitur volũtas diuina precipit bona sicut deuz honorare. primum amare et ꝓhibet mala sicut deum odire. ꝓximuz ledere. Nec ideo precipit

bona qz bona sint. vel prohibet mala qz mala sint. sz sicut declarauit tunc hec ido bona sunt/qa precipiũtur: et mala quia prohibẽtur. Sed qsulit maiora bona sicut sunt virginitas et paupertas et permittit minora bona sicut sunt coniugiũ z dominium. sed operatur generaliter oĩa.

D ¶ Secundo notandum q licet ꝓdicti termini ꝓceptum zc. communiter accipiant pro signo diuine voluntatis beneplaciti: tamẽ sicut tunc dixi nõ solum supponunt ꝑ diuine voluntatis extrinseco signo. sed etiã ꝑ ipsius bñplacito z actu intrinseco. Unde iste terminus ꝓceptuz nõ minus ꝑprie supponit ꝑ beneplacito diuine voluntatis quo precipit aliqd debere fieri seu vult aliqd debere fieri q̃s ꝑ signo extrinseco talis actus. z sic de aliis zc.

E ¶ Tertio notandum sicut in ꝓmo ꝓncipio intuli cõtra quẽdam magistrum q capiendo ꝓmissionẽ vt ẽ signum voluntatis dei no ẽ concedẽdum q deus ꝓmittit mala culpe fieri. Nam q aliquis ꝓmittat aliquid fieri potest dupliciter intelligi. Uno modo qz nec ꝓcipit: nec prohibet/ nec consulit illud fieri sed indulget. et talis ꝓmissio ẽ signum voluntatis dei. quia aliqñ actum significat in sic permittente. Et isto modo deus non ꝓmittit mala culpe fieri. vt patet. Alio modo quis dicẽ aliquid permittere fieri quia nec habet velle/ nec habz nolle vt fiat. sed solũ nõ velle. Et talis permissio nõ ẽ signũ diuine voluntatis. quia nullum actum volendi significat in sic ꝓmittente. vt patet. Et isto modo scõm magistrum deus permittit mala culpe. quia nec vult ea fieri. nec vult ea non fieri. quia si nollet nõ fierent sed solum nõ vult. Et per ꝓns nõ habz actum voluntatis respectu huius q ẽ malum culpe fieri. quare zc. Sz ꝑm Brand. et alios qui tenẽt q deꝰ vult mala culpe. et q respectu cuiuslibet rei habz velle/ vel nolle. nec habz solum nonvelle. deus illo modo non ꝓmittit mala culpe fieri. sed ideo ꝑm hunc modum dicitur permittere. qa nõ approbat ea: nec impedit ea fieri cum posset zc.

F ¶ Secunda distinctio est q iste terminus cõplexus voluntas dei beneplaciti. Uno modo sumitur pro volũtate dei simplicis complacẽtie vl̃ displicẽtie. Alio modo ꝑ voluntate dei prosecutionis vl̃ fuge. tamen in vtraq acceptione supponit pro vna et eadem re. scilicet pro volũtate illa que deus est. Et tamen aliquid connotat sumendo illum terminũ primo modo. quod nõ connotat vl̃ saltem non connotat taliter secũdo modo. Unde ꝑm magistrũ Gregorium voluntas dei beneplaciti secundo modo sumpta ẽ respectu complexi volito. sz primo modo sumpta ẽ simplex cõplacentia. Nõ intelligendo q sit duplex voluntas in deo vna simplex. alia non simplex sed solum q iste terminus voluntas dei beneplaciti quandoq̃ supponit pro deo connotando ipsum velle seu habere volitionem respectu alicuius complexi. Aliquando vero supponit pro deo non sic connotando q sit respectu alicuius complexi. sed q sit simplex complacentia. proportionabiliter sicut supra

ꝓmissio

distinxi de simplici noticia et noticia iudiciaria. vt siplici noticie correspõdeat simplex complacentia: et noticie iudiciarie prosecutio/ vel fuga. Hec tamen non distinguitur in deo sicut in creatura ꝛc. A Hic tamen est ¶ Primo aduertendum ꝙ licet hec distinctio sit satis cõmunis. tamen exponendo eaz sicut magister Gregor⁹ dicit ipsa videtur mihi dubia. Nam apparet mihi prima facie. ꝙ omis volitio sit respectu complexi. Naz sicut dicit Holkot. questione secunda. primi articulo quinto videtur ꝙ ommis volitio/ vel nolitio est quedam oratio mentalis optatiui modi/ vel equiualẽs tali. sicut ista. Uolo habere beatitudinem valet tantum sicut hec vtinam ego habeam beatitudinem. Quod si ita est sequit ꝙ nihil est dicere volo. a. nisi subintelligatur aliquod verbũ scilz volo habere. a. vel volo. a. eẽ vl̃ fieri/ vl̃ aliquod tale. Et per consequẽs cum magister describat psecutionem ꝙ est velle aliquid esse vl̃ fieri. et fugam ꝙ est nolle aliquid eẽ vl̃ fieri. et ois act⁹ voluntatis sit talis vt videtur p predicta. sequitur ꝙ ommis volitio dei est respectu complexi et est prosecutio vel fuga. quare illa distinctio non videtur vera illo modo intellecta. Sed quia de hoc videre non spectat ad p B sens ideo transeat p nũc. ¶ Secundo notandum: ꝙ secundum magistrum Gregorium. signorum predictorum quedam sunt signa voluntatis simplicis complacentie. scilicet preceptum. prohibitio. ꝛ consiliuz. quedam autem sunt signa voluntatis. prosecutionis. vl̃ fuge. vt impletio et permissio. Uoluntatis quidem prosecutionis signum est impletio siue operatio: fuge vero permissio sed istud dictuz nõ est verum sicut patet ex distinctione illorum signorum supra posita ꝛ ceta. Nam preceptum prohibitio. et consilium. sunt signa non solum simplicis complacentie. nam et si talis volitio concederetur in deo. tamen illa vt sic non obligat modo preceptum est signum volũtatis obligantis. ¶ Tertio ad sciendum quomodo preceptuz obligat notandum est. ꝙ in precepti one aliud est aliquando quod precipitur/ aliud quod intẽditur seu per quod precipitur. sicut patet in precepto facto Abrahe de immolando filium. que preceptio non erat vt ita fieret. sed erat ad figuram data. et ad probationẽ vel manifestationez abrahe. Et ita quandoq; de ꝓhibitione: sicut in illo sanato cui deus prohibuit ne cui diceret. Marci. i. quoniam non sic prohibuit deus vt ita fieret. nec volebat illũ teneri vt nemmi dicerz alias ipse peccasset in dicendo quod nõ tenetur. sed hoc factum est ad denotandum ꝙ fugiẽda est vana laus populi. Et idem de consilio potest esse in talibus. ergo non est obligatio ad illud quod de forma verborum precipitur. sed ad illud propter quod precipitur. qz de hoc intentio precipientis. vt in dictis exemplis patet. ¶ Ista tamen exempla in aliquo differunt. qz in primo exemplo per preceptuz factum abrahã tenebatur velle immolare filiũ suũ. alias nõ videret mis

teria tāte laudis sicut sibi ex voluntate attribuit. sed in secūdo exemplo ille sanat⁹ non tenebatur credere q tenereť nemni dicere. Quod pz qz si ita foret ille peccasset in hoc dicēdo (scz agēdo cōtra cōscientiam) dicēdo q credidisset non debere dici/ vel peccasset in nesciēdo quod tenebať scire. cuius oppositū cōmuniter teneť. quare ꝛc. ¶ Tertia distinctio est q iste termin⁹ complexus voluntas dei bñplaciti sumēdo ipm secundo mō scz put supponit p deo cōnotando ipm habere volitionē respectu completi adhuc pōt dupliciter capi Uno modo p volūtate dei bñplaciti antecedēte. Alio modo p volūtate ꝯsequente. Et hec distinctio est cōis apud doctores antiquos ꝛ fundatur i dicto Dam̄. libro. 2. ca. penul. vbi dicit q oportet scire q deus antecedēter vult oēs homes saluos fieri/ ꝛ regno eius potiri. ꝛc. Hic tamen est aduertendū q ista distinctio a diuersis diuersimode intelligiť ¶ Et primo sctūs Thomas itelligit eā sic q scz illud volum⁹ añcedēter qđ nō simpliciter volum⁹ scz fm qd. quod aūt volum⁹ ꝯsequenter illud simpliciter volumus. Et sic idē vno mō pōt eē volitū/ ꝛ alio mō non volitū: sicut iudex vult simpliciter homicidā suspendi: sed fm quid vellet eū viuere. scz inquātū est hō. Unde dicit ista opinio q ista volūtas añs magis dz dici velleitas q̄ absolute volūtas. Quicquid em̄ deus vult simpliciter fit. licet illud qđ vult añcedēter nō semp fiat. ꝛc. ¶ Sed magister Grego. ostendit q ista distictio sic intellecta nonvalet. quia siue velleitas sit quidam actus volūtatis in nobis qui signať cum dicitur vellē hoc/ vel iste vellet illud. siue nō (de quo posset eē dubiū) nihil tñ est ad ꝓpositū. Qr talis actus non significatur p verbū indicatiui modi. ꝛc. nec aliqua velleitate vere dicitur q ipa vult: q̄ uis dici posset q vellet. Nec sequiť. vellem ergo volo. Cū ergo apostolus/ ꝛ Dam̄ dicant q deus vult/ ꝛ non vellet. patet q non congrue intelligitur de volitiōe aliqua ꝯditionali. Similiter talis modus volendi cōditionaliter non cadit in deo. nā sic possz velle impossibile. ꝛc. ¶ Secūdo notandū q fm aliquos aliter intelligenda est p̄dicta distinctio. ¶ Unde fm Scotū deus dr velle antecedēter oēs homines saluos fieri. quia oibus dedit dona naturalia/ ꝛ leges rectas/ ꝛ etiam adiutoria cōmunia sufficientia ad salutem. Et ista vocať voluntas antecedēs. ꝯsequens autem est qua vult alicui ꝓpter sua merita beatitudinē. ¶ Sed fm Ockam ꝛ satis conformiter modo p̄dicto voluntas dei antecedens est. qua dat alicui naturalia/ vel antecedētia: quib⁹ pōt aliquid cōsequi: cui etiā parat⁹ est coagere si ille velit: nec sibi contrariū manifestabit cū precepto vel cōsilio exequendi. Uoluntas autem ꝯsequens est illa qua de⁹ vult efficaciter aliquid ponendo illud inesse. Et ideo dicit deus velle antecedenter oēs homines saluos fieri. qz dat omnibus antecedētia quibus possunt consequi salutem cum precepto vel consilio exequendi. et nunq̄ precipiet eis contrariuz et eis erit paratus coagere ad

a £ 3 1 5 Op. scoti Op. thōe F op. greg. op. ockā.

consequendũ salutem. Sed ma-
A gister Grego. impugnat vtrũq; Op. doct. istoz modoz diffuse. ꝛc. ¶ Ter-
tio tñ circa hoc est notandum q; quicq̃d sit de ꝓmo mõ tamen nõ videtur mihi q; magister Greg. sufficienter reprobet scõm. Naz intentio Ockam prout mihi apparet est. q; deũ velle aliq̃d antecedenter est deũ velle alicui aliqua bona antecedẽtia quib⁹ potest consequi illud ad quod obligatur ab ipso deo. Et isto modo audire legem xp̃i/ ꝛ euangeliũ/ et verbũ dei est volitũ a deo antecedẽter: ptz quis per hoc põt quis consequi fidem. ꝛ cõsequẽter preceptoz impletionẽ: licet non omnes beneꝛtantur illo. qz non oñs obediũt euangelioꝛ ꝛc.

Instãtia. ¶ Si vero dicatur cõtra hoc q; audire verbũ dei sepe nocet maxime infidelibus sicut iudeis q̃bus est in scãdalum. igitur illõ
B non debet dici antecedẽs ad sa-
Solutio. lutem siue aduitoꝛium. ¶ Istud non valet qz cum fides sit ex auditu vt dicit ap̃lus Roma. 10. Illud merito dicitur aduitoꝛiũ ad ꝓsequẽdum aliquid quod in aliquibus est ꝛ fuit causa ad cõsequendum illud. maxime cum illud fuerit ordinatum a deo: vt in deũ homines credant ꝛ salui fiant. Unde si sic esset q; nihil diceretur aduitoꝛium ad aliquid consequendũ nisi de facto ꝓsequeꝛetur illud. quare p̃dicaret quotidie q; plura bona/ vel dona receperint xp̃iani ad consequendum salutem q̃ alij. scz noticiaz de scripturis. fidez. spem. ꝛ multi charitatẽ. qui tamen nõ oñs consequentur salutẽ immo inde grauius punientur ꝓpter ingratitudinẽ secundũ illud. 2. Petri 2. Melius est viam veritatis nõ cognoscere. ꝛc. Et illud Jacobi 4. Scienti bonum ꝛ non facienti peccatũ est illi. Et vnde hoc q̃so nisi quia tales magis obligãtur qui talia receperũt q̃ alij q̃ non. ¶ Sed q̃re magis obligantur si talia nõ sint aduitoꝛia. Et nonne chriſt⁹ ostẽdebat iudeos magis esse obligatos ad cognoscendum tempus visitatõis sue siue ad credendum in eum. Tũ quia habebant legẽ ꝛ ꝓphetas in quibus poterant scrutari testimonia de deo. Tum quia coram eis multa mirabilia faciebat propter quod dicit Joh. 15. Si non venissem ꝛ locut⁹ eis nõ fuissem peccatũ non haberent. Et tamen certum est q; eis non erat datum vt crederent. Et ita licet deus non vellet efficaciter q; crederẽt: tamẽ illa erãt eis aduitoꝛia ad fidem ad quem tenebantur. Et q̃ vellet ad istum sensum capere verba Ockam sicut ꝛ ipsa pretẽdunt. nõ video quin ipse bñ dicat. Nec apparet michi q; magister Gregorius aliquid contra eum cõcludat sicut patz intuẽti sed transeo ꝛc. His premissis ergo satis ptz q; volũtatem dei impleri nichil aliõ est q̃z ita esse qualiter ipa vult esse vel fieri: vel nõ ita esse qualiter ipsa non vult esse vel fieri: licet autem velle vel nolle solum deo conueniant secundum voluntatem beneplaciti. tamen ipꝛopꝛie et tropice attribuitur velle sibi secundum voluntatẽ signi. ideo de vtriusq; impletione dicendũ est. Et de hoc pono tres ꝓclusiones. ¶ Prima est q; voluntas dei signi non semper impletur. 1. ꝓclusio.
¶ Secunda est q; voluntas bñ- 2. ꝓclusio.

placiti antecedens non semper impletur. ¶ Tertia est ꝙ voluntas beneplaciti cōsequens semper impletur. Et quelibet harū conclusionum intelligitur stante constantia subiecti idest supposito ꝙ deus aliq̄d taliter velit vel nolit. ¶ Prima conclusio probatur per magistrum ꝛ est satis clara. quoniā deus multa precipit ꝛ consulit fieri ab hominib⁹ que nō fiunt. multa phibet que fiunt. Hic tamen est aduertēdū ꝙ voluntatem signi sicut preceptum dei impleri potest dupliciter intelligi. Uno modo ꝙ ita sit sicut per tale signum vel preceptum signatur ad intentionem precipientis. Et sic semper impletur. Nam p tale preceptum significatur aliquid debere fieri a creatura. ꝛ ita est. aliter tale signum non esset verum. Alio modo potest intelligi ꝙ ita sit vl̄ fiat sicut per tale signum vl̄ preceptum signatur debere fieri. Et sic non semper impletur. Et sic intelligitur conclusio ꝛ dictū magistri. Nec ꝓpter hoc sequitur ꝙ tale signum vel preceptū sit falsum signum: quia non signat sic esse vel fieri. ꝛc. Uñ seq̄tur ꝙ preceptuz dei non signat deum velle efficaciter illud fieri quod precipit fieri. Ꝓz. qz multa precipit de⁹ fieri que nō vult fieri. ꝛc. Et ita potest dici de cōsilio. Secundo sequitur ꝙ ꝓhibitio dei non signat deuz nolle efficaciter illud fieri quod ꝓhibet fieri. Ꝓz quia multa ꝓhibet fieri (sicut mala) que fiunt: ꝛ per consequens ea vult fieri sicut q̄dam dicunt/ vel saltem non habet nolle respectu illorum quia ipo nolente nichil fit. quare. ꝛ c.

¶ Secunda conclusio probatur quia secundum apostoluz ꝛ Damascenum. deus vult omēs homines saluos fieri voluntate antecedente. ꝛc. Hic tamen est aduertendum ꝙ voluntatem dei antecedētem impleri potest dupliciter intelligi. Uno modo ꝙ cuicunq̄ de⁹ vult dare talia dona antecedentia ad salutem talis ea recipiat. ꝛ sic semper impletur: nec sic intelligitur conclusio. Alio modo potest intelligi impleri. quia cui deus vult dare talia dona antecedētia talis de facto consequitur/ vel consequetur per illa illō quod debet consequi. Et sic dicitur non impleri quando alicui de⁹ dat huiusmodi dona ꝛ tamen non consequitur p illud quod deberet. Et isto modo possunt intelligi Damascenus/ ꝛ alij antiqui doctores. Nec oppositum probat Gregorius quare ꝛc. ¶ Tertia conclusio probatur quia si non ꝛc. vl̄ ergo illud quod vellet aut nollet esset simpliciter impossibile aut possibile. Non primum quia non est hoc attribuendum ei qui rationabiliter semp vult. Nec secundum quia tunc sequitur ꝙ volūtas dei non esset omnipotens: quia non omne possibile ꝛ non existens posset facere esse nec omne possibile non esse posset facere non esse. Nam si vellet ꝛ posset vtiq̄ faceret. Iō dicit Augustin⁹ enchiridiō. 14. ꝙ inaniter velle nō potest quod cunq̄ voluerit. Aliter non esset omipotēs vt ibidem arguit. Ad hoc facit illō enchiridion. 3. Dei omnipotens voluntas semper inuicta est. Et illud Roma. 9. voluntati eius quis resistet. Et

2 conclusio.

ꝓbat. 1. 2 clusio.

E ꝓbat. 2. 2 clusio.

F ꝓbat. 3. 2 clusio.

illud psalmiste.Omnia quecũq; voluit fecit.Et multa similiat̃.

A ¶Ex his sequitur primo. q; nõ stat deum aliquid velle esse/ vel fieri: non esse illud/ vel fieri/ vel etiam nolle: illud esse vel fieri. Secundo sequitur q; sicut non stat deum velle aliquid esse vel fieri: illud non esse vel fieri: sic nec stat aliquid eẽ vel fieri: deum non velle illud esse vel fieri. Ita q; vtrobiq; est consequẽtia conuertibilis.ꝛc. Si vero infertur de peccato.ꝛc. Patet aliqualiter responsio ex dictis in alia questione in primo articulo. et magis patebit in secundo libro

B in materia de peccato.ꝛc. ¶Ex

Ad primũ principale omnibus ergo predictis pz responsio ad primam rationẽ questionis. Unde negatur antecedens si intelligitur de voluntate beneplaciti proprie dicta. Et ad pbationem dico primo q; auctoritas apostoli potest exponi de volũtate signi/ vt intelligatur vult id est precipit vl̃ obligat vt omnes salui fiant.quare.ꝛc. Secundo dico q; si illa auctoritas exponitur de voluntate bñplaciti potest intelligi de voluntate antecedẽte sicut dictum est: ꝛ sic est pro dictis. Tertio dico q; si exponitur de voluntate bñplaciti proprie dicta debet intelligi sicut dicit magister id est nulli saluantur nisi quos deus vult saluari sicut et illud illuminat omnem hominem venientẽ in hũc mundum. Quarto dico q; etiam potest exponi non secundũ distributionem proprie dictam sed secundum distributionẽ accõmodam ita q; ly homines distribuitur non pro singulis generum sz pro generibus singulorum id est de omni genere aliquos.Et hec de primo articulo.

¶Quantum ad secundum articulum in quo videndum vtrum voluntas diuina sit regula cui vniuersaliter se conformare tenetur voluntas creata. Primo premittam aliquas distinctiones. Secundo ponam aliquas concluliõnes. Tertio soluam aliquas obiectiones. Presuppositis igitur distinctionibus de voluntate dei positis i primo articulo. Quantum ad hunc articulum. Prima distinctio erit de voluntate creata: que potest accipi tam pro potentia volitiua q; pro actu eius qui proprie dicitur volitio. Utrumq; enim horum a sanctis voluntas nominatur. Horum autem actuum quidam consequuntur quasi naturaliter voluntatem et precedunt deliberationem rationis. quidam vero sequuntur deliberationem rationis. Cum igitur conformitas de qua queritur attendatur penes actus: et tamen actus preuenientes deliberationem rationis non sint plene in potestate nostra: ideo questio debet principaliter intelligi de conformitate voluntatis secundum actus sequentes rationis deliberationem: quia secundum tales, actus intenditur rectitudo voluntatis.ꝛc.

C 2.articls

D ¶Secunda distinctio est q; ista conformitas voluntati diuine potest intelligi de voluntate signi/ vel de voluntate beneplaciti. Si ergo de voluntate signi intelligitur questio. facliter patet solutio. Nam si intelligitur de precepto/ vel prohibitione satis patet: quia

quilibet tenetur se conformare vniuersaliter tali voluntati. ꝙꝫ uis aliter obligent precepta affirmatiua/et aliter precepta negatiua. que prohibitiões dicũtur. Si autem de voluntate cõsiliꝫ intelligitur etiam satis ptz ꝙ non: quia aliter impletio ꝓsiliorum non esset opus supererogationis. De pmiss.one autem non est dubium qualitercunqꝫ capiatur: siue proprie siue improprie/ vt ptz in alio articulo. De operatione vero eadem est difficultas sicut de volũtate bñplaciti. quia quecũqꝫ deꝰ operat efficaciter vult. ideo simul de vtroqꝫ videbitur.

E ¶Quantũ autẽ ad voluntatem beneplaciti ponit Gregorius tres conclusiones. Prima est ꝙ quilibet tenet voluntatẽ suã i nullo difformare voluntati diuine. Secunda est ꝙ quilibet tenetur vniuersaliter conformare voluntatẽ suã volũtati diuine in volito (id est) tenetur velle quicquid vult deꝰ nisi a deo sit volitum in se vel in suo antecedente eum illud nõ velle Tertia est: non quelibet voluntas diuine voluntati cõformis in volito est recta. Sed iste conclusiones ꝑcipue prima et scda non omnino ꝓtinent veritatem nec ista dicta sufficienter euacuant istam difficultatem vt patebit. ¶Ad cuius declarationẽ sit ista tertia distinctio ꝙ volũtatem creatam se difformare voluntati diuine beneplaciti põt dupliciter intelligi. Uno modo ꝙ ipsa habeat aliquam dispositionem vel aliqualiter sit. tamẽ deus velit voluntate beneplaciti ꝙ illam dispositionem nõ habeat. Uel aliquali dispositione careat: seu aliqualiter non sit ꝛ tamen deus velit voluntate beneplaciti ꝙ tali dispositione nõ careat. Et isto modo implicat ꝓtradictionem aliquã volũtatem creatam se difformare voluntati diuine beneplaciti. sic. s. ꝙ habeat aliquã dispositionez vel aliqualiter sit: et tamen deus velit voluntate beneplaciti ꝙ illam dispositionez teneatur non habere/ vel nõ sic hẽre. Aut etiam careat aliqua dispositiõe vel aliqualiter non sit. ꝛ tamen deus velit voluntate beneplaciti ꝙ illaz dispositionẽ teneatur habere. Et isto modo multi diformant se voluntati diuine.

Nec ex hoc sequitur ꝙ ipsa sit frustrabilis aut in aliquo nõ efficax. quod ptz qꝛ sequitur deꝰ vult aliquem ad aliquid teneri ergo aliquis tenetur ad illud qꝛ nisi sic sequitur ꝙ ipsa nõ eẽt vniuersaliter efficax quod patz quia sequitur deꝰ vult aliquez ad aliquid teneri ergo talis impleat illud ad quod tenetur. Et ratio est qꝛ impleri obligationẽ non est ꝓprie loquendo effectꝰ obligationis actiue/ sed teneri ad implendũ est eius effectus.

¶Et hac distinctione sequunt aliq̃ descriptiones seu terminorum declarationes. Primo eñ sequitur quid sit rationalẽ creaturam esse conformẽ voluntati diuine sicut hic sumitur. Nam tunc rationalis creatura cõformat se vniuersaliter voluntati diuine beneplaciti quando nullam dispositionem habet quam deus velit voluntate beneplaciti ꝙ teneatur non habere. nec aliqua dispositione caret quam deus velit volũtate bñplaciti ꝙ

F Improbatio.

S

teneatur nō carere. Scō sequi tur quid sit voluntatē creatam esse conformē voluntati diuine beneplaciti in volendo vel non volendo. Nam tunc dicitur isto modo conformis: quādo nullā volitionem habet quā deus ve lit voluntate beneplaciti ꝙ te neatur non habere. Nec aliq̄vo litione caret quā deus velit vo luntate beneplaciti ꝙ teneatur carere. Et capio volitionem pro ut se extendit ad omnē vel habi tum voluntatis vel actū siue sit
A velle vel nolle. ¶ Tertio sequit quid sit rectitudo volūtatꝭ crea te siue voluntatē creatā esse rec tam. Nā rectitudo talis/ē sta tus voluntatis create ꝓformis obligationi voluntatis diuine. Et iste status potest esse/vl̄ po sitiuus/vel priuatiuus ſz ꝙ vo luntas creata potest se ꝓforma re voluntati diuine/vel positiue ſcz habendo aliquid quod tene tur habere/vl̄ priuatiue. ſ. carē do illo q̄ tenet carere. Quarto sequitur quid sit obliquitas vo luntatis create/siue culpa aut voluntatē culpabilē esse. Nā ta lis obliquitas/vel culpa est sta tus volūtatis create difformis obligationi voluntatis diuine. Et iste status difformis nichil est nisi voluntatē creatā aliqua liter esse qualiter tenetur nō eē/ vel ipsam aliqualiter nō eē qua liter tenetur esse primuz. ptinet ad peccatū cōmissionis secūdū vero ad peccatum omissionis.

B ¶ Istis premissis pono ad istū articulum tres conclusiones re sponsales que michi vident ꝓ-
1. ꝓclusio babiles. ¶ Prima est ꝙ voluntas creata sic tenetur se voluntati diuine beneplaciti vniuer saliter ꝓformare vt velit vel no lit quicquid deus tali voluntate vult eam teneri velle. ¶ Scōa est ꝙ volūtas creata non sic tenetur se voluntati diuine bene placiti vniuersaliter conforma re vt velit quicquid deus vult tali voluntate vel quicquid ipe vult eam velle. ¶ Tertia est ꝙ voluntas non sic tenetur se vo luntati diuine beneplaciti vni uersaliter conformare vt velit quicquid scit aut videt talivolū tate deum velle. ¶ Prima con clusio probatur: quia sicut im possibile est voluntatē creatam teneri ad aliquam dispositionē habendā. ꝛ non sic obligari per diuinum beneplacitū sic impos sibile est diuinū beneplacitum velle ipsam teneri ad illā dispo sitionem habendū et ipsā nō te neri ad habendum illā igitur. ꝛc. Consequentia tenet et añs satis patet ꝛc. Hic tamen ē ad uertendum ꝙ ista conclusio in telligenda est de volūtate crea ta que tenetur se cōformare vo luntati diuine in volendo vl̄ no lendo. Quod dico: quia stat ꝙ aliq̄ volūtas creata sit rctā/ꝛ cō formis voluntati diuue nichil volendo sicut patet de volunta te paruuli baptisati/ vel adul ti existentis in gratia et dorm entis. Ideo non intelligitur cō clusio de conformitate que ē in non volendo difformiter volun tati diuine. ¶ Ex predictis se quuntur alique propositiones. ¶ Prima est ꝙ cōformitas siue rectitudo voluntatis create ali quādo est res distincta: aliquā do vero non est res alia a volū tate. patet quia quando voluu tas recte vult: tunc volitio eius

2. ꝓclusio.

3. ꝓclusio.

C ꝓbat. 1 conclusio

D

conformis obligationi diuine ẽ
sua rectitudo: quando vero ipa
est conformis diuine obligatio
ni nichil volẽdo tunc huiusmo-
di rectitudo est ipsa volũtas re-
cta/ vel saltem nõ est aliqua res
ab ea distincta. ¶ Secunda est
q̃ conformitatem siue rectitudi
nem voluntatis create deus po
E test ab ea auferre: quia de⁹ ab
Opinio anselmi alia auferre potest quãlibet rẽ
que non est eius pars nec econ
tra ꝛc. ¶ Sed oppositum huius
expresse videtur ponere Ansel-
rõ.op. mus de libero arbitrio capi. 8.
vbi pbat q̃ de⁹ non põt aufer-
re rectitudinem ab ipsa volun-
tate: qz si sic vel hoc faceret vo-
lens vel nolens. Non secunduz
quia nichil potest facere nolẽs.
Nec primum: qz si volens facit
ergo vult auferre ab ea rectitu
dinem. Et vltra. ergo nõ vult eã
seruare rectitudinẽ. Et tunc ar-
guitur sic: seruare rectitudinez
est eã velle q̃ de⁹ vult eã velle sz
de⁹ nõ vult eã ꝑuare rectitudi-
nez: ꝯ nõ vult eã velle quod vult
eam velle quo nichil est impossi
bilius secundũ eum. ¶ Ad hoc
autez dico q̃ quicquid sit de in
so⁹. rõis. tensiõe Anselmi: ꝛ quicquid sit
de prima parte antecedẽtis: de
qua patebit in secunda conclu
sione. tamen argumentum non
valet: quia illud consequẽs qõ
infert non est inconuenies qz ẽ
vna negatiua que nichil ponit.
Unde lapis non vult quod de⁹
vult eũ velle ꝛc. ¶ Ideo sit hec
F tertia ꝓpositio q̃ de⁹ potest nõ
velle voluntatẽ velle quod vult
eam velle. patet. quia capio ali-
quem hominem dormientem/ si
ue aliquem circa quem de⁹ ni-
chil velit nisi quod sit homo. tũc
ista consequẽtia est bona deus
non vult sortem velle. ergo non
vult eum velle quod vult eum
velle. Antecedens est verum in
isto casu igitur ꝛ consequẽs. si-
militer et ista affirmatiua ẽ fl̃a
deus vult sortem velle qõ vult
eum velle. ergo negatiua oppo
sita est vera. Igitur consequẽs
quod infert Anselmus tãc̃ im
possibile non est impossibile.
¶ Quarta ꝓpositio potest poni
que videtur sequi ex predicta
(scz) q̃ deus potest velle volun-
tatem non velle quod vult ipaz
velle. patz. quia sequitur volun
tas nichil vult. ergo nõ vult qõ
deus vult eam velle. Et antece
dens potest esse volitum a deo
igitur ꝛ consequẽs ꝛc. ¶ Dico
igitur q̃ si Anselm⁹ debeat sal
uari intelligẽdus ẽ q̃ deus nõ
põt auferre rectitudinẽ volun-
tatis ipsa inuita. Non q̃ hoc sit
simpliciter impossibile cum ipẽ
met dicat in libro de concordia
capitulo. 6. q̃ aliud est volũtas
aliõ rectitudo qua recta est ꝛc.
Sed hoc est impossibile ꝑm le-
gem statutam ꝛc. ¶ Secũda cõ-
G clusio, pbatur et primo pria ps
Prabat. 2 conclusio. Pro qua sciendum est q̃ volũta
tem creatam velle quicq̃d deus
vult põt duplicit intelligi. Uno
modo distincte ꝛ in particulari:
et sic pz q̃ nõ tenetur velle q̃cq̃d
deus vult cum nõ oñe volitum
a deo sit sibi illo modo notum.
Alio modo confuse et in gene-
rali. et sic dicatur q̃ volũtas te-
netur velle in gñali quicq̃d de⁹
vult/ nõ est aliõ dicere nisi q̃ te-
netur velle istã vniuersalẽ q̃ q̃c
q̃d deus vult esse vl̃ fieri/ sit/ vl̃
fiat. Et si ita dicatur sequitur q̃
aliquis teneatur velle aliquid

in generali et non in particulari ummo magis oppoſitum. et q̃ teneatur velle vnam vniuerſalem et non eius ſingularez imo eius oppoſitam. ſicut patet i caſu allegato de filio qui nõ vult patrem ſuum mori ꝛc. hoc autẽ non videtur rationabile. quare ꝛc. ¶ Secunda pars ꝓbatur. q̃ ſi quis velit implere opera conſiliorum deus vult eum ſic velle et tamen non tenetur hoc velle cum hoc ſit ſupererogationis. Similiter ſi quis velit explere opera prohibitionũ vel peccatorum. deus vult tale velle: licet non quantũ ad difformitatem ſm aliquos: tamẽ quantũ ad actus quidditatem/cũ velit oẽm actũ ꝛ motionẽ voluntatis ꝛ tamen talis non tenetur hoc velle

A ummo nõ velle. q̃re ꝛc. ¶ Tertia
Probat. 3. concluſio ꝓbatur contra magi-
cluſio. 1. ſtrũ Gregorii: q̃ ſtat q̃ creatu-
Gregor. ra videat deum aliquid velle ꝛ tamen licite velit oppoſitum vel ſaltem non velit illud. igitur ꝛc. Conſequentia patet et añs ꝓbatur quia aliter ſequit̃ q̃ creatura teneretur velle antecedẽs ad quod ſequitur ipſam quãdo q̃ peccare mortaliter immo dãnari ꝛ eſſe miſerã eternaliter vl̃ ſaltem in caſu non poſſet licite velle oppoſitũ antecedentis ad quod ſequitur illud conſequẽs ꝛc. Conſequentia ꝓbatur ponendo caſum poſſibilem vt ꝓz ex dictis. ſcz q̃ de⁹ reuelet ſorti in verbo/vl̃ aliꝯ ſufficiẽter q̃ deus velit eum teneri ad non faciendum actum quem tamen ipſe eſt facturus. et tamen q̃ nichil fiet poſitiue quin deus velit illõ fieri. Reuelet ergo deus ſorti q̃ ipſe vult eum teneri ad non faciendum illum actum. tamen vult q̃ illum faciat. vel ponatur caſus q̃ deus alicui reuelet. q̃ eſt reprobatus. ¶ Ad hoc enim ſequitur q̃ ipſe peccabit finaliter et damnabitur eternaliter. quare ꝛc. ꝛc. ¶ Secundo ſic ſtat abſolute ſortem videre deũ aliquid velle et tamen circa illud nullum actum voluntatis habere. quia deus poteſt concurrere ad actum intellectus abſq̃ hoc q̃ concurrat ad actum volũtatiſ ſed in hoc caſu ſortes nõ peccaret igitur ꝛc. ¶ Tertio ſic. q̃ deus ſecundum Auguſtinuz vult patrem ſortis mori ꝛc̃. ſed propter reuelationem factam ipſi ſorti de morte patris non videt neceſſario ſequi illum obligari ad volendum q̃ deus vult cum ante non obligaretur. Unde ꝓpter oſtenſionem voluntatis diuine circa hoc non videtur neceſſario ſequi deum ſortem obligare ad illõ. quare ſtãte tali reuelatiõe poterit ſine peccato oppoſitũ velle ꝛc. ¶ Quarto ſic q̃ aliter ſequitur q̃ ſtãte tali reuelatione ſortes obligatur ad oppoſita: ꝛ per conſequens ad impoſſibile. Patet conſequẽtia q̃ volo q̃ ſortes teneatur velle a. et tamen reuelet ei deus q̃ ipſe non vult concurrere ad volẽdũ tunc tenetur velle a. et etiam tenetur non velle a. q̃ videt deuz ipſum non velle a. ex quo ſcit q̃ deus nunq̃z concurrit ad volendum a. igitur ꝛc. ¶ Sed contra

B iſtã ꝯcluſionẽ arguit prões ma- Arguit. 1.
giſtri Gregorij quibus ꝓbat cõ cluſionẽ ſuã. ſ. q̃ quilz tenet̃ voluntatem ſuam in nullo difformare voluntati diuine. Arguit enim ſic quilibet tenet̃ nichil velle

2. ꝓbatur

3. ꝓbatur.

4. ꝓbatur

contra eternā legē igr̄.ꝛc. Antecedens ptz qz velle aliqd cōtra eternā legē est peccatuz. Juxta illud Augustini. 22. ꝓtra Faustum peccatū est factū vl̄ dictū vl̄ ꝯcupitū ꝓtra legē eternā. Et ꝓña tenet p illud qđ sequit lex eterna est rō vl̄ volūtas dei.ꝛc.

2.argr̄. ¶Secūdo arguit sic nulli licite displicet aliqđ bonū iquantum hmōi/aut placet aliqđ malū in quantū hmōi igr̄ quilibet tenet ꝛc. Antecedēs ptz: ꝛ ꝓña tenet. qz deꝰ nō vult aut diligit nisi bonū. ꝛ nō vult vl̄ odit nisi malum

3. arguit igr̄.ꝛc. ¶Tertio arguo fortius ꝓtra dicta p hūc modū: qz volo qꝰ deꝰ repsentet/vl̄ reuelet alicui suam reprobationez siue qꝰ vult eū reprobare tūc tali reuelatione facta iste tenet velle se esse reprobatū. Igit ꝯclusio nō est vera nec eiꝰ reprobatio bona Cōsequentia satis ptz sed añs ꝓbatur. qz tali reuelatiōe facta iste nō potest licite orare p sua salute nec velle se esse saluandū Quod ptz duplici auctoritate. Primū per illud dictū xpi Luce 12. seruus sciens voluntatē dñi sui ꝛ nō faciens plagis vapulabit multis. Et p ꝯńs a fortiori seruus sciēs voluntatē hmōi et nō volēs ꝯformiter ei est puniēdus. Secūdo ad hoc videtur ex pssa sentētia Augustini. 21. de ciuita. ca. 24. vbi dicit qꝰ eccl̄ia nūc nō orat p diabolo: nec pro mortuis malis vt saluent: orat tm̄ p oibus hoibus bonis ꝛ malis dū sunt in via. Et addit: pro nullo viuēte finaliter reprobo si de eiꝰ reprobatiōe eccl̄esia esset certa oraret vt saluaret. Et per ꝓńs nec iste p sua salute deberet orare ex quo esset certus de oppositō. Cōsequētia ptz. qz nō apparet ratio primi nisi qz ecclesia videt sic deū velle ꝛ sic est in secūdo casu. igr̄.ꝛc. ¶Quarto ad idē arguo ꝯfirmādo predictā rationem qz si in isto casu iste potuisset licite orare p salute sua. sequit qꝰ licite posset orare p aliquo qđ sciret se non esse ipetratuz. Consequētia patz ꝛ falsitas ꝓńtis apparet. qz talis oratio esset stulta ꝛ ociosa. igit̄. ꝛc. ¶Ad ista respondet ad primā negat ꝓña. Et ratio est quia licet volūtas diuina sit lex eterna: ꝛ quicquid vult esse legē fit lex obligās creaturā rationalē ita qꝰ creatura rationalis teneat nichil velle ꝓtra volūtatē diuinā inquantū est lex: tamen non quicqd vult est lex. Si vero dicatur qꝰ licet deū velle aliquid nō semꝑ sit lex. tm̄ nō stat qꝰ aliquid velit ꝛ qꝰ creatura videat ipsuz sic velle quin ipsa obligat ad illud volendū. Hic dico qꝰ sic dicere nō est ꝓbare oppositū ꝯclusionis. sed tm̄ simpliciter dicere oppositū. ideo est petitio principij nec est sufficiēs improbatio ꝯclusionis. Et ideo dico. qz deū velle creaturā rationalē teneri ad aliquid vtputa ad credendū articulos fidei est lex obligans ad sic credendū ꝛ ꝓtra talevelle quelibet creatura rationalis tenetur nichil velle. sed tamen cū hoc stat qꝰ deus velit aliquid/ vtputa patrem tuū mori/vl̄ tibi nō dare gloriā ꝛ tamē tu nō es obligat⁹ illud velle cū suis etiaz scias deū illud velle qz talevelle nō est lex obligans. Et sic ptz resp̄sio ad primā. ꝛc. ¶Ad secundā dico qꝰ nō q̄libet obligatur ad volendū quodcūqz bonū

4. arguit

C Ad primuz

D Ad secun.

quod est vel foret bonum si poneretur in esse. Unde ista ratio videtur supponere vnum quod est falsum ꝛ contra istum doctorem solet allegari. scz ꝙ quia aliquid est bonũ ideo deus vult Hoc enim nõ est verum: imo magis ecõtra qr deus vult aliquid ideo illud est bonũ. sed cum hoc stat ꝙ creatura nõ tenetur illũ bonum velle imo in casu si illud vellet male vellet cuius bonum A ꝛc. ¶ Ad tertiam sunt diuersi Ad tertiũ Opio gre gorij. modi dicendi ꝛ cõtrarij. Aliqui enim sicut magister Gregorius concedũt antecedens scilicet ꝙ tali reuelatione facta iste tenet velle se esse reprobatũ ꝛ ex quo sic sciret iste dei volũtatẽ deberet contẽtari ꝛ velle ꝙ deus eũ damnaret. Et hic actus procederet ex maxima dilectione dei nec esset culpabilis sed laudabilis. Et vlterius concedunt ꝙ in tali casu nõ esset isti licitum orare pro finali salute sua. sed simpliciter de diuino iudicio cõ B tentari: vbi sciret absolute sic Ad grego. opio ꝓma velle. ¶ Sed contra istam rationem arguo primo sic. Quia facta tali reuelatione stat etiam p aduersarium ꝙ iste sit in charitate ergo adhuc tenetur se amare ex charitate ergo adhuc põt iuste sibi velle bonum salutis. Et per consequẽs pro illo iuste 2. opinio. orare. igitur. ꝛc. ¶ Secundo qr adhuc iste tenetur amare proximum suum ex charitate ꝛ velle sibi vitam eternam sed magis/ vel equaliter debet se diligere ꝛ ad tantum bonum sicut pro3. opinio ximus igitur. ꝛc. ¶ Tertio quia adhuc potest iste immo tenetur seruare ordinem charitatis sed ordo charitatis est se magis diligere post deum vt patet tertio sententiarum distinctione vigesimanona. ¶ Quarto confirmã- 4. opinio do predicta arguitur sic. qr iste ex tali reuelatiõe nõ absoluitur ab obligatione qua prius obligabatur. ꝛ per consequens nec a precepto de dilectione sui: et ordine charitatis: nec a precepto de oratione. ẽre ꝛc. ¶ Alij C autem sicut Adam in suo tertio Opi. ade. questi. 6. aliter respõdet. Unde primo dicit iste doctor ꝙ facta tali reuelatiõe exteriori nullus potest licite assentire ꝙ illa reuelatio sibi facta sit reuelatio nisi in casu quo fieret reuelatio per impressionẽ imediate a deo vel alias per viam ineuitabilez illi/ vt in casu quo sibi imprimeretur a deo assensus firmus ꝙ exterior reuelatio esset vera/ vt in casu equiualente. ¶ Si vero Instantia dicatur ꝙ nõ tenemur adhibere fidem diuinis reuelationib⁹ nõ solum impressis modo predicto: sed etiam in verbis ꝛ signis a deo/ vel angelo bono/ vel prophetis/ aut etiam apostolis cõuenienter expressis. Aliter non teneremur credere futurum iudicium nisi deus in nobis talez credulitatez imprimeret. quod est falsum. ergo stante casu siue tali impressione iste tenetur assentirez illi reuelationi ꝛ credere se esse damnandum. ¶ Ad hoc re- D spondet ꝙ quedam sunt precepta dei que etiam suppositã cõmuni fide sũt precepta nature. ꝛ que obligant indispensabiliter dum sumus in statu vie. ꝛ sic obligamur ad diligendum deũ: ꝛ nos post deum: ꝛ ad sperandũ in eum/ vel saltem ad nõ habendum libere actus cõtrarios. Et Solutio.

Et ideo quilibet viator tenetur nō libere credere q̄ dānabitur ꝛ nō est sic de aliis reuelationibus sibi factis a deo. Unde si oppositum illius sibi reueletur (etiam a deo) nō tenetur credere q̄ illō sit sibi reuelatū a deo. sed q̄ sic illudo vel q̄ sit conditionalis: ꝛ nō absoluta reuelatio. Quia propter nullū⁹ preceptum tenetur agere contra legem dei: et nō credere maxime vbi illud non est dispensabile. ideo dicit Apostolus ad Galatas primo Etiam si āgelus de celo euāgelisaret vobis aliud preterq̄ quod euangelisatū est vobis anathema sit. Ubi tamē res esset dispensabilis: ꝛ constaret quod sic reuelans haberet auctoritatem dei esset credenduz ei. sicut patet de pphēta tertij Regū. 20. Ubi precipiebat vnū quod videtur esse contra legez dei dicens percute me. qui cum euz noluisset percutere dixit ei micheas. quia noluisti voci diuine obedire veniet leo de silua ꝛ deuorabit te ꝛ ita factum est. sic ille tenebatur sibi in hoc credere quia de eo tenebatur credere q̄ esset prophēta dei. Sic autem nō esset in proposito. q̄re ꝛc. Sed quicq̄d sit de predictis tamen ista nō multum faciunt ad difficultatem intentam que est nō de reuelatione exteriori sed interiori qua firmiter assentitur sic esse quare. ꝛc. ¶ Scdo dicit predict⁹ doctor q̄ in casu quo deus facta tali reuelatiōe imprumeret alicui credulitatez modo supradicto ille posset licite orare pro salute sua quia adhuc sciret q̄ hec esset possibilis ego nō damnabor/ ꝛ q̄ nō dānabitur nisi ipsemet libere demereatur: ideo tenet orare q̄ tollatur ab eo illa credulitas: et q̄ non eueniat sicut ipse credidit. Tertio dicit q̄ secus esset si talis ppria ꝛ infallibiliter sciret q̄ dānaretur sed hoc ē sibi (duz est viator) impossibile. ¶ Quarto dicit ad auctoritatem Augustini q̄ ipse verum dicit si loquatur de certitudine scientie propie dicte et de nosse simili modo sumpto. Et tunc antecedens est impossibile pro membris ecclesie licet caput ecclesie Christus sic bene sciat scientia increata seu diuina. ¶ Si autez vocet Augustinus certitudinem noticiam veram certam. id est indubitatam dicit q̄ qui sic volūtarie ꝛ libere nosceit se esse damnandum nō posset iuste orare p salute sua stante tali noticia ꝛ libere retenta quia sic talem causans ꝛ libere retinens esset iniustus. Nam hoc non est licitum sentire vltimate diffiniendo de aliquo viatore sine reuelatione per noticiā impressam: vt supra dictum est. Et per ista patet ad rationez secundū istum. ¶ Sed contra tertiuz ꝛ quartum dictū arguo ostendēdo q̄ iste doctor facit de nō causa causam quādo dicit q̄ quia creatura nō potest iudicare infallibiliter suam futuram damnationē ideo non tenetur hoc velle imo orare pro opposito sic iudicati. Nā q̄uis ita foret q̄ de tali futuro nō posset habere scientiā certam propie dictam siue infallibile iudicium certuz (sicut supra satis fuit ostensuz) tamen nō propter hoc sequitur q̄ creatura teneatur velle oppositum sic iudicati

Af 3 duo dicta ade

īmo non minus tenetur assentire illi quod iudicat fallibiliter q̃ illi quod iudicat infallibiliter Uerbi gratia de istis duob⁹ articulis. Christ⁹ resurrexit ꝛ nos resurgem⁹ quilibet viator equaliter credere tenetur vel saltem si eis credit equaliter non peccat. ꝛ tamen secundū eum iudiciū de primo est infallibile etiā creatum sed iudicium creatum

A de secūdo est fallibile. ꝛc. ¶ Secundo licet beat⁹ videat in verbo q̃ absolute potest ānichilari ꝛ licet videat ꝛ videre possit secundū eum q̃ iudiciū suū quo iudicat indubitanter se nunq̃ ānichilari est fallibile: tamē cū hoc indubitanter iudicat q̃ nō fallet aut fallit. ꝛ per cōsequēs tantum potest quis obligari ad aliquid iudicandum de quo nō potest habere iudiciū nisi fallibile sicut aliquid aliud de quo potest habere iudicium infallibile quare sua causa non valet.

B ¶ Tertio specialiter ꝓtra quartum dictum quia si deus imprimeret talem certitudinem siue firmam adhesionem. ꝛc. Iste adhuc teneretur orare pro sua salute per secundum dictum. ergo etiam adhuc teneretur suppositio q̃ talis illam credulitatem libere causaret. Consequentia patet quia ex hoc nō mīn⁹ esset obligatus q̃ prius. ꝛc. ¶ Ideo aliter respondeo ad predictam rationē. Unde concesso casu nego ātecedens: ꝛ ad probationē nego assumptum: ꝛ dico q̃ imo iste potest licite imo tenet orare pro sua salute ꝛ velle se esse saluandū: ꝛ ratio nostra est non illa quā assignat Adam sed illa que pri⁹ tacta est ꝓtra Gregoriū

Secūdo

Tertio

C Solutio. doctoꝝ

q̃ scz quia iste ex tali revelatione nō absolutur a priori obligatione nec potest minus tenetur ad p̄cepta dei de dilectiōe sui ꝛ oratione q̃ pri⁹. q̃re. ꝛc. Ad primā auctoritatē dico q̃ debet intelligi de voluntate signi p̄cepti ꝛ si intelligitur de voluntate beneplaciti hoc nō est de volūtate absolute scz qua de⁹ vult seruū suū ad aliquid teneri sic nō est in ꝓposito. Ad secundā autē dico q̃ ratio totalis quare ecclesia nō orat pro dyabolo. ꝛc. nec oraret pro reprobo viatore. si sibi constaret de eius reprobatione nō est q̃ videt deū velle eos dānari. sed q̃ videt se ad talē orationem nō teneri nec prodesse illi. ꝛc. quare. ꝛc. ¶ Ad quartā pro materia dico aliquas ꝓpositiones. Primo dico q̃ oratio vt hic de ea loquimur nō est aliud q̃ quedā oratio siue enūciatio de precatiua optatiui modi facta ad deū. Uerbi gratia orare deū q̃ a fiat nō est alius q̃ formare talē enūciationē vel equivalentem vtinaz placeat/vel opto q̃ placeat deo q̃ a. fiat. Secundo dico q̃ in qualibet ōrone a quouis viatore imo ab vniuersali ecclesia facta pro salute alicui⁹ viatoris/siue pro quocūq̃ ꝓtingenti futuro vl̄ possibili, debet saltē habitualiter ꝛ iplicite circūstantia siue ꝓditio diuini beneplaciti subintelligi. Patet per simile de oratione dominica in qua dr̄ fiat voluntas tua. Simlr ꝓ exemplū de xp̄o qui qñ orauit dicens pater trāseat a me calix iste statim subiūxit illam conditionem non sicut ego volo sed sicut tu. quare. ꝛc. ¶ Tertio dico q̃ orationē fieri sub tali con-

D Ad q̃rtuz

E

ditione potest dupliciter intelligi Uno modo q̄ oratio seu verbū oro/ vel opto cadat supra totam conditionalem cui⁹ antecedens sit illa conditio si deo placet. sicut dicendo opto/ vel oro si deo placeat. a. fore/ aut q̄. a. sit futurum: et sic talis oratio esset de necessario ⁊ non posset nō exaudiri. Alio modo potest intelligi q̄ illud verbum cadat nō super illam conditiōalē sed sup cōsequēs sicut dicendo si deo placeat a. fore vtinā a. sit futuruz ⁊ isto modo debet fieri cōditionaliter. ¶ Quarto dico ⁊ hoc sequitur ex predictis q̄ in casu huius rationis iste potest licite orare p aliquo qđ scit/ vl̄ saltez firmiter credit se nō impetraturū imo sic videtur fuisse de oratiōe xp̄i supradicta. Nec ꝓpter hoc sequitur q̄ talis oratio sit stulta/ vel ociosa quia iste ad illaz tenetur ⁊ xp̄s fecit illam in exemplū imitationis ⁊ ad misteriuz sicut dicunt doctores ideo nō frustra q̄ re ⁊c. Hec de scđo. ¶ Quantum ad tertium articulū vtrū voluntas diuina sit p̄ma lex a qua diriuatur omnis lex creata. primo premittam tres responsales cōclusiōes ¶ Secundo soluā tres difficiles dubitationes. ¶ Prima ꝯclusio est q̄ sicut voluntas diuina in genere efficientis est prima efficiens causa sic ipa in genere legis obligantis est prima lex seu regula obligatoria. ¶ Secūda ꝯclusio est q̄ sicut voluntas diuina est efficiens causa qz vult aliquid eē vl̄ fieri/ sic ipsa est lex obligatoria qz vl̄t aliquid ad aliq̄liter eē vl̄ nō eē tenere. ¶ Tertia ꝯclusio ē q̄ sicut voluntas diuina ē lex perfectissima obligatoria ratiōalis creature. sic inter leges creatas illa ē pfectior que ē pfectius signum voluntatis diuine. Istas autē cōclusiones declarauī i principio meo ⁊ ex eis patet satis responsio ad istum articuluz scz q̄ omnis lex creata deriuatur a volūtate diuina. Unde q̄ non deriuatur ab ea tanq̄ a lege prima non ē proprie lex siue regula nisi forte fm quid ⁊ non simpliciter sicut lex iniusta ⁊c. Et p hoc soluitur tertium argumētū ante oppm̄. Sz circa istā materiā moueo tres dubitationes quas tetigi sed non plene tractauī. in primo principio ¶ Prima ē vtr̄ voluntas diuina posset rationalē creaturā ad impossibile obligare. ¶ Secunda est vtrum voluntas diuina possit rationalez creaturam ad quodlibet possibile obligare. ¶ Tertia ē vtrum voluntas diuina possit rationalem creaturam inesse ꝓducere ⁊ ipam nō obligare. ¶ Ad primā dubitatōez arguitur q̄ sic quia ponamus q̄ fortes habens preceptuz per quod tenetur ad aliquid puta ad credendū articulis de trinitate habeat conscientiam erroneam per quaz dictet se teneri ad oppositum credendū: vl̄ ergo fortes credet vl̄ nō. si non. tūc ipse peccabit quia faciet contra p̄ceptuz. Si sic iterū peccabit quia faciet contra conscientiam. Cum igitur fortes credet vl̄ non credet/ ⁊ quodcunq̄z istorum faciet peccet. sequit̄ q̄ necessario peccet. q̄re ⁊c. ¶ In oppositum arguitur quia scđm Augustinuz nullus peccat i eo quod vitare nō potest igitur ⁊c. ¶ Pro solutione huius sciendū

F

3. articls.

1. ꝯclusio.

2. ꝯclusio

3. ꝯclusio.

H

1. questio.

2. questio

3. questio.

Fr. arguit

In oppm

Rnd

Respōsio

est ꝙ creaturam rationalē obligari ad impossibile duplicit̄ potest itelligi. Uno modo proprie. scilicet ꝙ obligatur ad faciēdū ipossibile. Alio modo iproprie. scilicet ꝙ obligatur ad volēduz impossibile. ¶ Secundus autē modus multum differt a primo quia primus non est in potestate creature. sed secūdus est in libera potestate voluntatis create. nam ſm Aristo. voluntas est impossibiliuum. Item eam obligare ad impossibile potest intelligi dupliciter. scilicet vt̄ ad impossibile simpliciter/ vt̄ impossibile sibi. Item eam obligari ad impossibile sibi potest duplicit̄ itelligi. Uno mado ꝙ obligatur ad aliq̄lit̄ eē vel non eē q̄liter eē/ vt̄ non eē per nullam potentiaz potest sibi cōuenire. Alio modo ꝙ ad aliquid obligatur qđ non est in sua potestate sic ꝙ per suam potētiam actiuam possit sibi conuenire. Tunc iuxta hec pono aliquas propositiões. ¶ Prima est ꝙ creatura rational̄ nō pōt obligari ad impossibile primo modo scilicet ad faciendum impossibile siue ad aliqualit̄ eē vt̄ non eē qualiter eēvt̄ non esse est simpliciter impossibile. Patet quia voluntas diuina nō potest sic obligare. igitur ꝛc. Consequentia patet ex prima cōclusione et secunda qz nihil potest rationalem creaturam obligare deo non obligante iuxta illđ apostoli Roma. 13. Non ē ptās nisi a deo. Et antecedens patz per illud Jeroñ. Quicunqz dicit deum precipere aliquod impossibile anathema sit. Et illud August. deus seruum pigrum non dānaret si ea que fieri nullo modo poterant imperaret Et licet iste auctoritates loquantur de facto ꝛ non de possibili tamē videtur vtrobiqz ratio consimilis scilicet quia talis obligatio non potest eē rationabilis ꝛc. ¶ Secunda ꝓpositio est ꝙ creatura ratiōalis potest obligari ad impossibile. secundo modo scilicet ad volendum impossibile. patet quia ad hoc non apparet sequi aliqua contradictiꝯ imo aliqui concedunt ꝙ de facto peccator illo modo obligatur ad impossibile scilicet ad volendum peccatum suū p̄teritum non fuisse qđ ſm articulum Parisien. est impossibile. quare ꝛc. Utrum autē hoc verum sit de facto dubium est. mihi videtur tamen ꝓbabilius ꝙ nō ꝛc. ¶ Tertia ꝓpositio est ꝙ creatura rationalis nō potest obligari ad sibi impossibile p̄mo modo. id est ad aliqualiter eē vt̄ non eē qualiter per nullaz potentiam potest sibi conuenire. vt verbi gratia ad eē lapidē. Patz sicut p̄ma ꝛc. Et ex hoc patet falsitas illius opiniōis que dicit ꝙ peccans mortaliter obligatur ad penas incōpossibiles. qz demeretur puniri eternalit̄/ ꝛ annihilari siplicit̄ ꝛc ¶ Quarta est ꝙ rationalis creatura potest obligari ad sibi impossibile secundo modo. id est ad aliquid quod nō est in sua potestate. sic ꝙ per suam potentiam actiuaz non potest sibi conuenire. patet quia 'quelibet rationalis creatura tenetur habere gratiam: et quilibet viator fidem infusā: et tamen hoc non est in creature potestate actiua ꝛc. ¶ Tunc ad rationem pono aliquas propositiones. ¶ Prima est ꝙ crea

tura rationalis nūq̄ obligatur se conformare siue conscientie erronee q̄ cōscientia erronea ē iudicium q̄ roat creatura dicat se ad aliq̄d teneri ad q̄ nō teneturvl ad aliq̄d nō teneri ad q̄ tenet. ꝫ nō tenet se tali iudicio cōformare. alʒ nō eēt iudiciū errone uz ꝛc. Itē nulla cōscientia erronea est lex obligatoria ꝛc. igitur. Cō sequentia patet antecedens apparet. quia omnis lex seu regula est conformis diuine voluntati tāq̄ lex secūdaria prime legi. sed nulla cōscientia erronea est conformis prime legi cū nulla falsitas sit conformis summe veritati. Igitur ꝛc. ¶ Secunda est q̄ creatura rationalis obligatur nunq̄ siue conscientie erronee se difformare Patet quia tenetur nunq̄ agere contra suam conscientiam. Nam quecūq̄ agit contra conscientiam peccat sicut apparet per glosā magistri super illo Ro. 14. omne q̄ nō est ex fide pctm̄ est. igitur ꝛc. € ¶ Tertia est licet creatura rationalis non obligatur ad faciēdum contra conscientiam etiaz erroneam. tamen ipa obligatur in casu ad faciēdum aliquid q̄ō est contra cōscientiam suā. quod tamen potest ab ea fieri nō agēdo contra conscientiam scilicet deponendo eam ¶ Prima pars patet ex secūda ppositōe. ¶ Secunda pars in casu posito arguendo. ¶ Tertia vero patet quia licet sit impossibile ipsam scire vl opinari in particulari suam conscientiaz eē erroneam: quia sic haberet iudicia contraria. tamen istam conscientiam quam nunc habet pōt cognoscere fuisse erroneam ꝛ deponere eā. Et sic poterit agere illud ad quod tenetur et non peccare ¶ Quarta ē q̄ licz creatura rationalis nō necessitat aut obligatur ad peccādum tamen ipsa obligatur in casu ad faciēdum aliquid quod est sibi peccatum. prima ꝛ secūda satis patent: sed tertia pars parz in casu posito arguēdo In quo iste peccat p actum ad quē tenet Unde ex his soluit ratio. Unde dico q̄ in isto casu fortes tenetur credere. tamen tenetur non credere ꝑm illam conscientiam siue stante illa conscientia peccati ergo tenetur non credere cum tali conscientia. sed tenetur credere sine illa. ¶ Si vero dicatur q̄ credendo cū illa conscientia non peccat sed habēdo talem conscientiam quam tenetur deponere. Contra. q̄ si esset aliquis actus indifferens. ꝛ fortes haberet conscientiam sicut prius q̄ teneretur facere oppositum siue non facere ꝛ tamē faceret ipe peccaret per predicta. Et tamen non habendo illā conscientiam sed faciendo cōtra ꝛc. quia videtur possibile sic credere ꝛ non peccare vel saltem iste magis peccat quando facit. a. q̄ faceret si soluz crederet se teneri ad non faciendum. igitur i faciendo peccat. quare ꝛc. Sed forte diceretur hic q̄ non ē sumile quando tenet ad illud et quā do est indifferens' quia si circūscripta tali cōscientia teneretur ad illud tunc posita illa conscientia q̄ non teneatur ipse tamē tenetur. secus aūt si non teneatur ad illud circunscripta illa cōscientia. Nam ipsa posita (scilicet q̄ teneatur ad oppositum) tunc ipse teneretur ad non faciendū

F

so rōnis ad q̄nē. i.

Instātia.

ꝓbatio

enacuatō

illud et ideo nullus actus i tali casu est indifferens qui tamẽ foret indifferens illa conscientia circunscripta. nec in tali casu illa conscientia esset erronea sed vera: Et eẽt simle in isto casu sicut de prelato. quonã si p̃latus meus precipiat mihi oppositum alicuius ad quod teneor ex precepto dei. clarum est q̃ non teneor sibi in hoc obedire: nec minus teneor ad illud q̃s p̃us. et si preciperet michi aliud quod esset ante preceptum idifferens stat q̃ propter hoc preceptum tenear illud facere: et sic non erit indifferens. sic in proposito conscientia quodammodo gerit tipum prelati. ¶ Sed licet iste modus dicendi posset probabiliter sustineri. tamen non probatur/ nec videtur ita verisimilis sicut oppositum. Nec verum est vniuersaliter q̃ prelat⁹ possit illo modo facere. de quolibet indifferenti actu. ꝛ per consequens nec de conscientia hoc est concedendum scilicet q̃ nullus act⁹ sit indifferens ꝛc. Hoc enim consequẽs est nimis rigorosum. Et tamen ꝙsequentia patet. quia in hoc non videtur tantum posse conscientia sicut prelatus ꝛc. nec conscientia ꝛ ceꝛa. Item sequitur q̃ cõscientia posset facere de consilio diuino esse preceptum: ꝛ tantum posset i hoc sicut votum/ imo posset facere aliquid modo eẽ preceptuz ꝛ modo non esse ꝛc̃. Consequentia satis patet qz nõ ẽ obligatio sine p̃cepto diuino imo nisi deo volente creaturam sic obligari ꝛc̃. sicut patz ex primo articulo. Sed ista ꝙsequentia videtur eẽ irrationabilia ꝛc̃. Quicquid tamen sit de hoc patz ad formam rationis q̃ in casu posito concedo antecedens et nego ꝙsequẽtiam. quia licet quodcunq̃ illorum faciendo peccet: tamen alterum potest facere non peccando: vt patet ex dictis. ideo non obligat ad impossibile. Et hec de prima dubitatione ꝛc. ¶ Ad secundam dubitationem arguitur q̃ non: qz creatura rationalis potest deum odire: et tamen deum non est possibile ad hoc eam obligare: qz sequitur q̃ ipsa posset mereri odiendo deum quod est contra paꝛisiẽn. articulum: quare ꝛc. ¶ In oppositum arguitur: quia sicut de⁹ potest precipere vnum impossibile: ita videtur q̃ quodlibet possit absolute. quare ꝛ ceꝛa ¶ Pro solutione huius pono propositiões ¶ Prima propositio est q̃ deus obligat ad multa possibilia ꝛ tamen posset obligare ad illorum opposita. Patet satis cuilibet catholico. ¶ Secunda propositio est q̃ quandocunq̃ deus potest obligare ad aliquid et potest etiam obligare ad eius oppositum tunc potest simul non obligare ad oppositа. sicut sunt ire ad campos: manere in camera vl̃ eorum oppositа. Nã qua ratione deus potest non obligare ad aliquod istorum eadem ratione poterit nõ obligare ad neutrũ illorum quorum ad vnũ potest obligare et obligare ad eius oppositum sicut sunt ieiunare. ire ad eccl̃iam ꝛc. In talib⁹ autẽ satis clarũ est q̃ ipõtũ trãsgressio solũ ẽ mala quia ꝓhibita. Et idẽ credo eẽ i oñib⁹ aliꝭ: q̃s uis nõ sit de omnibus sic clarũ. ¶ Tertia ẽ q̃ de⁹ obligat ad

A probatio

Ad ſ 2. q̃nẽ

In oppm̃

Reſpõſio.

aliquod possibile ad cui⁹ oppositum non posset obligare. ꝓbatz quia deus obligat creaturā rationalem ad obediendū sibi: et tamē deus nō posset eā obligare ad hoc ꝙ teneat sibi nō obedire. Quod patet: quia si detur oppositum. tunc quero an tenetur obedire vel non. Si sic habetur propositum. qz tenetur ⁊ nō tenetur quod est impossibile. ergo ⁊ antecedens quod est oppositum ꝓpositi. ⁊c. Et cōsequētia ptz quia teneri non obedire alicui est teneri ad aliquid. Si dicatur ꝙ nō sequitur idem. quia teneri obligare alicui est teneri ad aliquid. quare. ⁊c. ideo ad rationē post oppositū negatur antecedens siue similitudo. ⁊c.

D ¶Unde seqtur quarta ⁊ respōsalis ꝓpositio ꝙ deus nō potest creaturam rationalē ad quodlibet possibile obligare: nec quodlibet possibile sibi precipere loquēdo de ꝓcepto proprie: vt ma gis patebit. Ad rationem ergo ante oppositū nō oportet respōdere cū non ꝙcludit nisi ꝓpositū tamē de eius materia est videndum. Nā aliqui cōcedunt consequens ꝓ incōuenienti illatū: sicut Ockam. ¶Ipe enim ꝙcedit nec reputat incōueniēs quin voluntas creata possit meritorie deum odire. quia deus possz illud precipere cū possit ḋcquid fieri nō implicat cōtradictionē: Illud autē preceptū fieri nō implicat cōtradictionē. qz creatura posset facere. posset enim vna creatura alteri precipere ꝙ odiret deum. Cum igitur deus possit per se immediate facere i genere cause efficiētis. quicquid potest facere mediante causa secunda. et ipse possit mediante creatura tale preceptuz facere. sequitur ꝙ per se potest. ¶Tali autē precepto a deo facto creatura obediēdo mereꝛ. quare. ⁊c.

Op. ockā

E improba. ockam a gregorio

¶Sed ista opinio nō placet magistro Gregorio. Unde primo dicit ꝙ ipossibile est ꝙ quis odiē do deum mereatur. Quod probat quia si sic: possibile esset naturaliter ꝙ ḋs simul diligeret ⁊ odiret eū. consequēs est falsuz. quia impossibile est naturaliter contraria simul inesse in eodem Et ꝙsequētia ptz. quia cum ois actus meritorius ꝓcedat ex charitate actui meritorio est incompossibilis actus charitatis. Cō firmatur: qz si talis odiens mereretur hoc esset, eo ꝙ deum diligere tvolens implere eius preceptum. Secundo dicit ad rationem alterius opinionis ꝙ deū posse tale preceptū facere pōt dupliciter intelligi. Uno modo sic ꝙ cum hoc etiā coagat i illo iudicium quo iudicet illud preceptum fieri a deo. ⁊ esse implēdum: ⁊ similiter coagat actum odij ⁊ isto modo negat illud esse possibile: quia si sic sequitur ꝙ deo auctore esset quis deterior. Alio modo ꝙ simpliciter faciat preceptum. nō aūt ad predictos actus coagat. Et tūc non sequitur ꝙ ille possit odire meritorie/ immo nec odire. Tertio dicit ꝙ dato tali precepto ille nō tenere tur/ nec deberet illud implere: qz impossibile est ꝙ daretur illud pceptum ad exequenduz sicut impossibile est ei⁹ executionem a deo esse volitam ⁊ si aliō iudicaret ipse erraret. Et si etiā ex tali iudicio odiret non mereretur sed forte daretur ad tēta-

tionem/et probationē eius/ aut aliam causam sicut fuit de precepto dato abrahe. ꝛc. Quarto dicit q̄ q̃uis deus posset talez obligationem preceptiuam facere se solo.non tamen sequitur q̄ deus posset precipere illud alicui/aut facere talem obligationem alicui p̄ceptiuam;. posset enim illam entitatē causare non significatiuam/ seu non illius sed alterius significatiuā. et sic per eam nichil preciperet.

A quare. ꝛc ¶Sed siue ista resp̄o- ſprobatio
nio sit vera siue falsa.tamen non gregorij.
est sufficienter probata.vt patz intuenti quia non apparet contradictio. q̄ deus posset facere talem p̄ceptionem ꝛ obligationem. Nec sequitur q̄ deus vellet creaturaz peccare. ideo in responsione ipe petit principium. Nec rationes sue contra aliam opinionem valent.quia cum loquamur de potentia absoluta dei non est ad propositum illud quod arguit q̄ naturaliter act⁹ contrary non possunt esse in eodem. Nec valet probatio consequentie.quia q̄ actus meritorius procedat ex charitate nō est simpliciter necessariuz.sed solū de lege ordinata.quare ꝛc. Nec valet ꝯfirmatio q̄ staret q̄ odiens impleret preceptum absq̄ hoc q̄ vellet implere preceptuz ☞ ꝓpter deum. ¶Aliud enim est implere preceptum ꝓpter deuz: aliud velle implere. Nec etiam oportet q̄ si deus daret preceptum tale q̄ ipsum implens mereretur propter hoc staret enim B hoc non obstante q̄ deus non Resolutō acceptaret actum. ꝛc. ¶Ideo q̃ docto. vellet dicere q̄ deus potest obligare ad odium sui posset nichil ominus sustinere articulum parisien.quia diceret q̄ non sequitur iste habet p̄ceptum,de odiēdo deum. ꝛ implet p̄ceptum.ergo meretur. Vel si vellet sustinere.consequēs cum pma opinone posset illum articulum restringere ad legem ordinatam dicēdo q̄ magis factus fuit ille articulus ad reprimēdum elatos ne pias aures offenderēt q̃ ꝓpter eius falsitatem. ꝛc. Hic tñ nichil affero quia q̃quid sit de hoc nihil est cōtra dicta. Et hec de secunda. ꝛc. ¶Ad tertiaz du- C
bitationē arguit q̄ sic.quia deꝰ arguit cō
potest aliquam rationalē creatra. z. que
turam ꝓducere quam nō posset stionem
obligare ergo a fortiori aliquā quam posset non obligare. Consequētia ptz:sed antecedens ꝓbatur quia deus non potest aliquam ꝓducere que non posset peccare. Nam scdm Augustinū ꝛ magistrum in.44.disti. huꝰ prum deus potuit fecisse hominem qui nec peccare posset/aut vellet.sed illam deus non possz obligare:quia si sic cum ille potuisset libere obligationem non implere ꝛ deus ad hoc non concurrere.seq̄tur q̄ potuisset peccare. In oppositū arguit. ¶Nō In oppm.
potest aliquam rationalē creaturā ꝓducere quin illa recipiat bñficium creationis a deo ꝛ per consequēs quin illa sibi obligatur.etiam secundum aliquos infinite pro illo ꝛc. ¶Pro solutio- Rñsio.
ne huius ꝓbabiliter ꝛ nihil temerarie asserēdo pono aliquas ꝓpositiones ¶Prima est q̄ ab- D
solute est possibile rationalem creaturā eē a deo ꝛ ipaz nō obli

gari ab eo. pz quia ꝓprie loquē do de obligatione vt hic sumit creatura rationalis non obliga tur nisi quia deus vult ipam te neri ad aliquid/ vel aliqualiter eē/ vel non eē. sed nulla contradi ctio apparet ꝙ deus velit eam eē et non velit eam teneri ad ali quid sicut de facto est de irratio nali creatura ꝛc. Ita ꝙ ipa crea tura rationalis sit ita absoluta ab omni obligatione ꝙ quicqd faceret p illo statu non peccaret plusq̄ asin⁹/ vel canis/ aut alia creatura irrationalis. Secūdo hoc ꝓsuadetur sic. quia si creatu ra rationalis intraret furiā nō ex culpa sua vel si deus crearet illam in tali statu sine culpa. ipa non peccaret quicquid tunc fa ceret. igitur ꝛc. Tertio sicut de⁹ potest creaturam rationalē pro statu furie ad nichil obligare/ sic non minus hoc absolute pōt pro statu quo est capax ratiōis: sed primū potest secundū mul tos. igitur secundū. Cōsequētia probatur quia deus est promior ad miserandū q̄ ad alia opera. iurta illud. p̄s. Miseratiōes ei⁹ super omnia opera eius. sed ta men creaturā rationalē paruu lam ꝛ nichil scientē obligat ad iusticiam originalē: ergo a for tiori ipam ratiōe capacē posset non obligare ad talez ꝛc. Quar to secūdum aliquos oīe opus infidelium est pcm̄ non obstan te ꝙ fides sit eoruz q̄ sunt supra rationē naturalem. ꝛ per conse quens ita potest facere de sua misericordia infinita ꝙ nullus actus vl' opatio rationalis crea ture esset peccatum. immo iste due rationes videtur plus con cludere scilicet' attenta miseri cordia dei ꝙ ipse possit ordina re ꝙ quodlibet factibile a crea tura sit consilium: ita ꝙ quicqd faciat non solum non sit pecca tum immo merituz sed hoc non assero. ꝛc. ¶ Secunda ꝓpositio ꝛ responsalis ad rationē in op positum ꝙ absolute possibile est rationalem creaturam beneficī um creationis recipere a deo: ꝛ tamē nec finite nec infinite obli gari pro illo. patet ex alia ꝓpo sitione ꝛ per exemplum de crea tura irrationali que proprie lo quendo ad nichil obligatur. Et ex hoc patet ꝙ collatio beneficij non est radix vel principalis ra tio obligationis ꝛc. Sed decla ro etiam specialiter ꝙ non infi nite. ꝛc. immo dico ꝙ non potest infinite obligari. quia ipsa crea tura/ nec beneficium receptuz/ nec illō ad quod tenetur potest esse infinituz ideo non apparet vnde obligatio eēt infinita. qua re. ꝛc. Tertia et responsalis ad materiam rationis ante oppositum est ꝙ nō est possibile ꝙ de⁹ producat aliquam rationalem creaturam ꝛ non possit obliga re eam. patet quia non est ratio quare deus non posset velle eā teneri ad aliquid. ꝛc. ꝛ per con sequens. ꝛc. ¶ Quarta sequitur ex ista scilicet ꝙ non est possibi le ꝙ deus producat aliquaz ra tionalem creaturam simpliciter impeccabilem per naturam pz. quia non est ratio quare de⁹ nō posset velle et aliquid precipere quod ipsa non posset implere ꝛ per consequens peccare. Sz op positum huius tenet Ockam. ¶ Unde propter auctoritatē su pra dictam dicit ꝙ deus posset facere hominem qui non posset

E

F

op. ockā:

peccare.Et vlterius dicit q̃ ille non eẽt cum illis qui modo sunt eiusdem speciei specialissime.
Quod pbat sic:quia quãdocũq; aliquid conuenit alicui indiuiduo speciei specialissime nulli indiuiduo eiusdem speciei repugnat formaliter consimile. Hoc em̃ habet pro regula generali i pluribus passibus. Sed isti homini demonstrato Sorte q̃ nunc est conuenit posse peccare:ergo ille hõ cui hoc repugnaret esse
Instãtia prima. alterius speciei specialissime.
¶Si vero dicatur contra istam rationem q̃ istud assumptũ est falsum.quia Sorti cõuenit posse peccare: ꝛ tamen isti homini demonstrato Christo repugnat
2.instãtia. posse peccare nõ obstante q̃ sit eiusdez speciei specialissime ꝛc.
¶Secũda homo est species specialissima:ergo nõ potest eẽ homo alterius speciei q̃ sit iste qui
A sol.pme. potest peccare. ¶Ad hoc valde probabiliter respondet.Ad primũ dicit q̃ q̃uis verbo diuino repugnet posse peccare, tamen illi nature que est ỹbovnita hoc non repugnat. Nam si dimitteretur a verbo posset peccare.Et illa natura est eiusdẽ speciei specialissime cum isto homine qui
Sol.scõe potest peccare ꝛ non cum verbo quare.ꝛc.¶Ad secundũ dicit q̃ homo dupliciter accipi potest.
Uno modo pro omni composito ex corpore ꝛ natura intellectuali. ꝛ sic non eẽt species specialissima.ideo iste homo si fieret impeccabilis nõ eẽt eiusdẽ speciei specialissime cũ isto.ꝛc.Alio modo pro composito ex corpore et tali anima intellectiua qualem nos habemus ꝛ homo sic sumptus ẽ species specialissima nec ille qui fieret impeccabilis esset homo isto modo accipiendo hominem. quare.ꝛc. ¶Sed contra istam opinionem multipliciter instari pt. ¶Primo contra illam regulã suam instat Holkot quia caliditas remissa compatitur secum frigus. ꝛ tamen hoc repugnat caliditati intense que tamen est eiusdem speciei. Similiter ligno pedali repugnat componi ex duobus pedalibus et tamen hoc non conuenit ligno bipedali.quare. ꝛ cetera.
¶Sed ad istas instantias faciliter potest dici q̃ regula est de his que essentialiter et formaliter conueniunt alicui/vel repugnant inquantum est talis speciei.sic autem non est in istis vt patet ideo simpliciter concedo illud assumptum. ¶Sed secundo arguo contra illud quod dicit q̃ potest esse homo alterius speciei specialissime ab isto. naz quia hoc nomen homo est nomen speciei specialissime . nec potest esse nomen generis nisi per nouam impositionem. Et ideo q̃uis etiam deus posset facere creaturam aliquam rationalem simpliciter impeccabilem non tamen hominem. ꝛc.
Quod cõfirmatur sic.quia si poneretur talis homo impeccabilis ille esset nobilioris speciei et perfectioris q̃ ille angelus lucifer qui per superbiam cecidit non ergo deberet dici hoc modo. Consequentia videtur bona: sed assumptum patet. quia ista differentia scilicet impeccabilitas per naturam . que esset illi homini eẽntialis videt eẽ nobilior q̃ aliqua habita a lucifero.ꝛ p ꝓñs ille eẽt pfectior eo ꝛc.

B Improb. op. ocklã. arguit. 1.

Euacuatio. 2. arguit.

C ¶Sed quid sit de hoc arguo cō
3.arguit. tra principale dictum ⁊ probo q̄ nullā creaturā rōalē pōt deus facere simplr impeccabilē. quia deus pōt sibi dare preceptū: vl ergo ipsa esse libera/ vel nō. Si sic ergo facto p̄cepto libere posset obedire vel transgredi. ⁊ per ꝙns peccare. si vero non sit libera: ergo nec rōnalis. Si q̄s aūt dicat q̄ deus posset facere aliquam creaturā rationalē vel liberā quicq̄d tn̄ sit de hoc tamen dato illi precepto ipsa posset illud non implere. quia de⁹ posset adimpletionez illius sibi nō coagere. quare ⁊c. Cōfirmatur. quia ſm mgr̄m. lib. 2. distin. 15. solus de⁹ est in quē pctm̄ cade-
4.arguit re non potest. ¶Quarto ostendo q̄ illa rn̄sio non capiat ꝟba Augustini et magistri ad intentionez ipoꝝ quia vterq; dicit de hoie iam facto q̄ deus poterat eū talē facere qui nō vellet peccare nō posset. Et tamē sc̄z magistrum de⁹ nō posset facere homine iam factū alterius speciei q̄s est. ergo nō est ad ppositū dicere deum posse hoiez alterius speciei fecisse qui non potuisset
D peccare. Dico igitur q̄ intentio
Op.doct. Augustini secundo⁹ sup Señ. c. 4. vnde trahuntur illa ꝟba magistri. est solū rn̄dere illis q̄ dicunt q̄ deus debuit hoiez fecisse talē qui nollet oīno peccare increpantes deum q̄ hoiem p̄mittit tentari et peccare. Unde ad hoc rn̄dendo (dicit) q̄ omnio melior esset natura que peccare non vellet q̄s illa q̄ facere vult. Utrū aūt deus posset facere homine qui oīno peccare nō possz nichil oīno determinat Augustin⁹ salua reuerētia mgr̄i. ideo magister nō videt habere intē-
tionē Augustini/ nec Ockā etiā intētionē magistri. Nō em̄ intēdit magr̄ q̄ deus posset facere hoiem impeccabilē ꝑ naturā sz ꝑ gratiam. ita q̄ eū tātis donis gratuitis dotasset q̄ nunq̄z peccaret: nec vnq̄z sibi coageret nisi ad bene agēdum sicut fuit de anima xp̄i. et est de beatis. et sic non potuisset peccare. sz potentia propinqua sicut dicimus q̄ graue nō potest descendere q̄n impeditur/ nec frigidū pōt cale facere/ aut obscurū illuminare. sz potentia propīqua q̄uis absolute ⁊ potētia remota hoc possit quia frigidum pōt fieri calidum et obscurū luminosum ⁊c. Sic etiā in ppositō. quare pz q̄ nō valet supra dicta rn̄sio. Nec sequitur si homo non possz peccare isto modo q̄ ideo esset simpliciter impeccabilis. nec q̄ eēt alterius speciei ab illa qui posset peccare. Unde si alicui homi E
ni deus nullum preceptū dedisset: siue eū ad nichil obligasset (quod est absolute possibile per primam propositionem) ille non posset peccare potētia ꝓpīqua. nec tamen esset alterius speciei ab alio homine peccatore: sicut graue impeditū quod non pōt descendere nō est alterius ſpēi a graui descendēte. Et sic patet ad dubitationem ⁊ eius rōnem Et hec de tertio articulo.

3 magr̄m ⁊ ockam.

¶Explicit liber primus sentē tiarum reuerendi in xp̄o patris ⁊ dn̄i magr̄i Petri de ailly aco.

¶Sequitur vnica questio circa tertium.

A Questio. 1

Utrũ melio⁹ sit aie xp̃i p vnionem realẽ quã p intẽtionalem.

CIrca tertiũ sentẽtiaꝝ in quo pricipaliꝝ agitur de incarnatione verbi. ⁊ de donis ac ꝟtutib⁹ xp̃i. Queritur vtruꝝ melius sit anime xp̃i p vnionem realẽ verbi incarnati q̃ per intentionalẽ alicui⁹ donati creati ¶ Arguitur ꝓmo q̃ non. Qz melius est aie xp̃i per vnionẽ intẽtionalẽ create gratie dei q̃ per vnionẽ realem incarnate persone verbi. igitur questio falsa. cõsequentia est clara. Añs ꝓbaꝫ. quia melius est illi anime p illã gratiam q̃ posset bene eẽ nature irrationali vel simpliciter nõ cognituue sicut nature asini vel lapidis. Nam talis natura nõ est capax tanti bñ esse ⁊c. Et tñ tali nature põt realiter vniri persona verbi sicut aie xp̃i. cũ illa p sona sit op̃s/ ⁊ ois natura creata sit in pura potentia obediẽtiali ad ipam. igitur. ⁊c. Confirmatur. quia de facto ita fuit in triduo mortis xp̃i q̃ persona ꝟbi realiter vniebaꝫ nature irrõali (scz corpi xp̃i mortuo) ⁊ tamen nõ erat illi ita bene per illã vnionẽ sicut bene ẽ aie xp̃i p vnionem gr̃e create (vt clarũ est) igiꝫ ⁊c. ¶ Scõo principaliter arguitur sic. melius est anime xp̃i per vnionẽ intentionalẽ theologicarum virtutũ q̃ per vnionẽ realem coicatiuã ydiomatũ. igitur questio falsa. ꝟna est clara. Añs ꝓbaꝫ quia infinite bene fuit aie xp̃i p alias ꝟtutes theologicas infusas: Nã per illas merebaꝫ infinite. Qõ ptz qz p sciẽtiã ifusam ⁊ creatas, cognitiones illa aiã fuit infinite sciẽs. Naz sicut determinat mgr̃. 14. di. huiꝰ ter cũ aia xp̃i per sapientiã gratis datam oia scit que deus scit. et per ꝟñs infinita: igitur etiã per gratiã creatã/ et infusas virtutes fuit infinite merens. Confirmatur. quia anima xp̃i per illas virtutes de condigno meruit redimere gen⁹ humanũ. immo ꝟ Anselmũ suffeciſſet p infinitis mundis si essent ⁊c. Igitur illã meritũ fuit infinitũ. qz nullũ finitũ ꝓ tot ⁊ tantis p̃mijs esset cõdignũ. ¶ Tertio p̃cipaliter arguitur sic. qz melius est anie xp̃i per vnionẽ beatificã q̃ per ypostaticã. igiꝫ questio fꝫa. consequentia est clara. Antecedẽs probatur. quia vniri btifice ẽ vltimus finis rõnalis creature ⁊ non vniri deo ypostatice. igitur est eius optimus finis. sed nichil est tam bonũ alicui rei sicut suus vltimus/ ⁊ optimus finis. Cõfirmatur quia sicut creatura rationalis/ ⁊ irrõnalis non possunt esse equaliter bone eẽtialiter. Sic si quelibet habeat suam denominationẽ bñ eẽndi sibi possibilem sequitur q̃ non erit eis eque bene. Sꝫ vnio ypostatica potest cõpetere tã creature rationali q̃ irrationali. sicut patet in prima ratione: ⁊ nõ vnio beatifica. igitur ⁊c. Unde tali fundamento videtur innuti Aristoteles. 1. Ethicoꝝ. et alijs pluribus locis vbi probat felicitatem non consistere in voluptatibus. quia sunt communes tam hominibus q̃ brutis. igiꝫ ⁊c. ¶ Inoppoſitum arguitur ex illo dicto Augustini. In rebus per temp⁹ ortis non fuit maior gr̃a q̃ de⁹ fieret hõ ⁊ hõ de⁹. Sed istud factuꝫ est p vnionem

1. arguit.

2. arguit.

3. arguit.

Inoppm̃.

ypostaticã seu realẽ ℣bi incarnati/ ⁊ nõ p beatificã seu intentionalem cuiuscũq; doni creati igitur ⁊c. Pro intellectu tituli q̃stionis primo sciendus est q̃ in xp̃o multiplex est vnio verbi ad anumã siue ad naturam humanam. Una est que vocatur realis et est vnio ypostatica (id est vnio suppositalis) qua verbũ vnitur nature humane in vnitate suppositi seu persone ita vt suppositũ verbi sit suppositũ hũanuz Alia est vnio q̃ vocatur intentionalis: et est vnio qua verbũ vnitur anime per aliquã qualitatẽ intensibilem. Et ista est duplex. quedam est per gratiam gratificantem Alia per gloriã beatificantẽ. Et de hac triplici vnione iuxta materiaz triũ argumẽtorũ ante oppositũ in ista q̃stione erunt tres articuli. Primus erit de vnione ypostatica/ ⁊ cõicatione ydiomatum. Secundꝰ erit de vnione gratifica/ et collatione virtutũ. Tertius erit de vnione beatifica/ ⁊ responsione ad quesitũ. ¶ Quãtũ ad primũ articulum premittã aliquas propositiones. Deinde soluã aliq̃s casus dubitabiles. Prima propositio sit hec q̃ persona verbi assumpsit humanitatẽ in suppositi seu persone vnitatẽ. Ista est supponenda tanq̃ articulus fidei. sed circa eius intellectũ videndum est quid sit suppositum et quid persona. Unde suppositum potest describi q̃ est ens cõpletum/ non constituens cũ alio aliquid vnum: nec alteri inhe-rens: nec ab alio sustentatũ. per completũ excluditur anima intellectiua/ ⁊ quelibet alia forma nata facere aliquod cõpositum per non cõstituens aliq̃ vnum f̃m aliquos excluditur natura diuina/ ⁊ relatio que ponitur aliquod vnũ scz personã. Sed hoc reprobaui in primo li. vbi ostendi q̃ etiam concedẽdũ est q̃ natura diuina est suppositum licet non formaliter. et relatio tã realiter q̃ formaliter est suppositũ ideo dico q̃ per illud excludun tur partes integrales: per ly nec alteri inherẽs excluduntur accidentia: per ly nec ab alio sustentatum excluditur natura humana in xp̃o Et sic in descriptione suppositi ponitur aliquid positiuum/ ⁊ aliquid negatiuum. Persona ℣o põt describi q̃ est suppositum intellectuale. ¶ Ex his primo sequitur q̃ omnis persona est suppositũ: sed nõ econuerso. quia lapis est suppositũ: ⁊ non persona. Secundo sequit q̃ ad aliquẽ sensum potest concedi q̃ deus potest aliquid assumere in vnitatem suppositi ⁊ nõ persone quod per se subsistens est suppositũ ⁊ non persona: sicut natura lapidis. ¶ Tertio sequitur q̃ aliqua natura est suppositum que potest desinere eẽ suppositum. ⁊ aliqua non ẽ suppositum que potest incipere eẽ suppositũ. Primum pt̃z de humanitate sortis. Secundum de hũanitate christi si illa assumeretur/ et ista dimitteretur a verbo. ¶ Secũda propositio. sicut persona verbi/ sic ⁊ q̃libet persona diuina potest assumere humanitatẽ vnam: vel plures' sil'/ vel successiue in suppositi siue p̃sone vnitatem. Patet. quia quelibet p̃sona diuina ẽ eq̃liter op̃s et nullũ istoꝝ fieri implicat contradictionẽ. Tertia quelibet p-

Decisio q̃stionis.

¶ 1. artic's.

sona diuina sicut pōt assumere hūanitatē sic ꝛ quamlibet aliaz naturā que potest esse suppositum siue rationalē siue nō rōnalem in suppositi siue psone vnitatem. Ptz quia quelibet talis natura est in pura potētia obedientiali passiua: ꝛ quelibet talis persona est infinita potentia
A actiua. ¶Quarta ꝓpositio. Licet nō sola persona verbi potuit assumere humanitatem: tamen ipsa sola de facto eā assūpsit in suppositi seu persone vnitatem. Prima pars patet ex secūda ꝓpositiōe. quia pater hoc potuit et spiritussanctus. Secūda ptz ex fide. ¶Quinta Licet non sola persona verbi fuerit causa effectiua huius assumptionis. tñ ipsa sola facta est homo assumptiōe humanitatis. Pria pars patet. quia opera trinitatis sūt indiuisa ad extra. id est sunt cōmunia cuilibet et persone diuine. Secūda patet ex fide per illud Johannis. 1. Uerbū caro factuz est. vbi secundū glosam caro ponitur pro homine. et per illō in symbolo. Et homo factus ē. Et per Augustinuz primo de trinitate capi. 6. talis erat illa susceptio que deū hominē faceret/ ꝛ
B hominem deuz. ¶Sed ad intellectum huius videndum est q̄d importatur in ꝓpositō per istuz terminum homo. Pro quo sciendum ꝙ licet secundum aristotelem nulla res importetur per hoc nomen homo quin eodem modo importet per hoc nomen humanitas et econuerso. ex eo quia scōm ipsum nichil est hic in ferio⁹ nisi materia/ forma/ vl̄ cōpositum/ vel accidens alicuius horum. et nullū istoꝝ pl⁹ importatur per vnū ꝗ per reliquum. sicut patet inductiue. suppositō tamen ꝙ humanitas nō significet solum animam intellectiuā: nec naturam specificā cōmunez (quod ꝓ nūc supponitur) tamē sm fidem ista nomina non sunt synonima. sed possunt ꝓ distinctis rebus supponere. Nā hoc nomen homo est nomen suppositi et supponit pro filio dei. sed hoc nomē hūanitas est nomen nature. et non supponit ꝓ filio dei. hoc aūt faciliter potest apparere ex descriptiōibus q̄d nominis istoꝝ terminoꝝ. Nā hoc nomē humanitas nichil significat nisi naturā cōpositā ex corpore et aīa intellectiua nō connotādo ꝙ ista natura sustentat ab aliquo suppositō (scz a ℞bo) vel ꝙ nō sustentatur. Et iō sp ꝓ ista natura supponit p̄cise ꝛ nū ꝗ ꝓ filio dei. cum ipe non possit esse ista natura. Sed hoc nomē homo signat illam naturā connotando eam esse per se existentem/ vel ab alio suppositō sustētatam siue suppositam. Uñ iste terminus homo diffinitione q̄d nominis potest sic diffiniri. hō ē natura ꝯposita ex corpore ꝛ aīa intellectiua ab alio suppositō nō sustentata. vel est aliquod suppositum talē naturam ꝯpositaz sustētās. de ꝗlibet em̄ hoīne ista descriptio ꝓ altera pte ℞ificat. Prima pars em̄ ℞ificat de quolibet hoīe alio a x̄po. ꝛ secūda ps de solo x̄po. ¶Ex p̄dictis sequit C
p̄mo ꝙ filiꝰ dei nō eodē mō/ nec oino vniuoce sine ℔z eādē rōnē dr̄ homo sicut ꝛ alij hoies. ꝑz: qr sortes ꝛ quilz aliꝰ homo dicitur homo quia est natura compositā ex corpore et anima intelle-

ctiua a nullo sustẽtata. sed filiꝰ dei nõ dicitur homo hac ratiõe scz quia sit talis natura(cũ hoc sit impossibile)sed qua est suppositum sustentans talem naturam ⁊ terminãs eius dependẽtiam. Secũdo sequitur ꝙ licet hec particularis sit vera aliqs homo est humanitas tamẽ hec vł is est falsa. ois homo est humanitas ꝓmũ ptz de sorte.ꝑm
D ptz de xp̃o. ¶Tertio sequitur ꝙ hec de virtute sermõis est falsa filius dei assumpsit hominẽ. qz Iv homo supponit pro persoua filij dei.ideo si talis locutio quã doqz inueniatur Augustini vel alioꝝ sanctoꝝ exponẽda est vt per hoiem intelligam⁹ humanitatẽ ita ꝙ capiatur cõcretũ pro abstracto.Sexta propositio est. ꝙ qz persona verbi assumendo humanitatẽ in vnitatẽ suppositi fit homo. ideo fit in xp̃o ydio-
E matũ cõmunicatio. ¶Hoc autẽ sic est intelligendũ ꝙ ꝑ ydiomata in ꝓposito intelligamus proprietates siue predicata: ⁊ per cõmunicationẽ mutuã verificationẽ: vel sic cõmunicatio ydiomatũ nihil aliud sit nisi mutua verificatio p̃dicatorũ. Et sic est sensus ꝓpositionis ꝙ ratione illius assumptionis qua ꝑsona verbi fit homo ꝓprietates ⁊ p̃dicata que dicũtur de ꝑsona ꝟbi verificantur de xp̃o.sub hoc nomine homo. ita ꝙ ipso demonstrato verũ est dicere ꝙ hic homo est filius dei/eternus/imensus/creator mũdi.⁊c.⁊ etiã ecõuerso ea que dicũtur de natura assumpta in cõcreto sub hoc nomine homo verificantur de xp̃o sub hoc noie deus. vt ꝙ hic hõ qui est deus est natꝰ de ꝟgine passus/mortuus/loco circũscriptus.⁊c.Et dixi in cõcreto:quia nõ est verũ ꝙ deꝰ est hũanitas ⁊ tñ ẽ diuitas. Sic ꝫ itelligitur cõicatio ydiomatũ. ¶Sz circa F
hoc dico aliqua. Primo dico ꝙ nõ consimiliter/seu eque ꝓprie dicũtur predicta diuina de hoc homine. et humana p̃dicata de deo.eo ꝙ in xp̃o ꝑsona diuina est assumens ⁊ natura humana assumpta. vnde magis proprie de xp̃o dicitur.iste homo est immortalis absqꝫ hoc ꝙ addatur scdz diuinitatẽ.qm̃ iste homo est proprie ꝑsona diuina ꝗꝫ dicat deꝰ est mortalis.imo oportet in ista addere/ vł subintelligere scdm humanitatẽ.Et causa est: quia ꝑsona diuina est assumẽs. ideo iste homo est ꝑsona diuina immortalis:sed ipse nõ est natura humana. nec natura mortalis.
¶Secũdo dico ꝙ ista differen- G
tia p̃dicatiõis nõ est oino talis: sicut in alijs solet dici vnũ esse verũ simpliciter ⁊ alius ſecundũ quid ⁊ falsum simpliciter.sicut Ethiops est albus ꝑm quid scz ꝑm dentes ⁊ niger simpliciter.⁊ ideo hec est falsa simplicit iste est albus nisi addat ꝑm dẽtes. Nam ista deus fuit passus ⁊ similiter etiã sine addito. licz semp sit intelligendũ ꝑm humanitatẽ.nõ tñ sunt false simplicit Et causa dissimilitudis est dissimilitudo habitudinis humanitatis xp̃i ad ꝑsonã verbi. ⁊ dentis ethiopis ad reliquũ corporis.Uel forte magis proprie loquẽdo tota causa dissimilitudinis est modus loquẽdi scripture ⁊ sanctoꝝ.in quo videre meo totaliter fundat ista cõmunicatio ydiomatũ. ¶Tertio dico ꝙ ꝙ

nonobstante q̄ tales sint vere simpliciter. ꝛ q̄ in aliquib⁹ scz i illis in quib⁹ datur in subiecto intelligi humanitas sicut hic. homo xp̄s fuit passus. etiã non sit necessarie addere ꝑm humanitatẽ. tñ talis additio est in aliquib⁹ exprimẽda: nõ ad necessitatẽ veritatis: sed ad exclusionẽ cause erroꝝ: vt hic filius dei est creatura: debet addi ꝑm humanitatẽ: ne videat ꝓcordare here si arriane. Et ita in alijs p̄dicatis que si sine addito dicerẽtur de xp̄o posset suspicari ne ab eo excluderetur diuinitas Simil'r de alijs de quibus posset suspicari ne attribuerẽtur diuine p̄sone ꝑm se. debet addi ꝑm humanitatẽ vt hic. fili⁹ dei est compositus. Nam neq̄ p̄sona neq̄ natura diuina est cõposita. nec xp̄s est cõpositus ex duab⁹ naturis diuina scz ꝛ humana: siue ex tribus rebus corpore scz aia ꝛ diuinitate. sed tñ ex duabus. scõm humanitatẽ scz corpore et aia essentialiter ꝛ ex infinitis ptibus quãtitatiuis integraliter Ideo nõ est ꝓcedendũ q̄ humanitas sit pars xp̄i. Nã sicut hõ nõ est cõposit⁹ ex albedie ꝛ sb̃a: sic nec xp̄s est ꝓposit⁹ ex hũanitate ꝛ p̄sona diuina. ¶ Septima propositio p̄ hoc q̄ p̄sona verbi assumpsit humanitatẽ diuitas est incarnata ꝛ sibi est humanitas vnita in suppositi seu p̄sone vnitatẽ. Patet primo p̄ Augu. 1. de trini. ca. 9. Forma dei accepit formã serui ꝛ sine dubio natura naturã accepit. Secũdo p̄ auctoritatẽ Hieronimi. in explanatione fidei. Passus est filius dei: non ꝑm illã substantiã que assũpsit: sz ꝑm illã substantiã q̄ assumpta est. igitur. ꝛc. Tertio p̄batur: qꝛ cũ p̄sona verbi ꝛ diuinitas sint idem realiter quod ꝓceditur de p̄sona nõ debet negari de diuinitate. nisi ad hoc cogat fides. sic autez nõ est hic: vt ptz faciliter. ꝛc. Et ad hoc facit illa regula quã in primo libro declarau: q̄ p̄dicata ꝓtradictoria nunq̄ debent' concedi de terminis supponibilib⁹ pro eodem nisi vbi cogit fides. Ex hac ꝓpositione sequit primo q̄ ꝓcedendũ est in aliquo sensu q̄ ipsa diuinitas seu diuina natura facta est homo. ptz. quia hec ꝓceditur. p̄sona verbi facta est homo. Et hec p̄sona verbi est diuinitas. igitur. ꝛc. ꝓña est sillogismus expositorius qui nũq̄ debet negari nisi vbi cogit fides vt dixi in primo. Secũdo sequit q̄ ipsa diuinitas vnitur humanitati nõ p̄ se ꝛ primo: sed quia ipsa est ypostasis cui vnitur humanitas p̄ se ꝛ primo. Tertio sequitur q̄ deitas non vniuit sibi humanitatẽ in vnitatẽ nature: sed in vnitatẽ p̄sone. Et hoc intelligit magister in. 3. distin. lib. 3. vbi dicit q̄ filius dei dicit fact⁹ hõ nõ solũ qꝛ hoiem assumpsit: sed qꝛ ipsum in vnitatẽ ꝛ singularitatẽ sui. id est p̄sone accepit. natura autẽ diuina accepit formaz serui id est naturã homis: sed nõ in singularitatẽ sui. id est nature. ꝛc. ¶ Si vero dicatur q̄ qꝛ filius dei est homo: ideo de ipso ꝓcedũtur attributa hois: sicut q̄ est passus ꝛ mortu⁹. ꝛc. sed de diuinitate nõ conceditur q̄ fuerit passa vel mortua. igit̄. nec debet cõcedi q̄ sit icarnata vl' q̄ sit homo. Dico q̄ aliqua sunt predicata que cõuenit̃ ſi-

A

Instantia

B

Solutio.

lio dei precise p cōmunicationē ydiomatū. id est quia cōueniūt humanitati sicut natus/passus mortuus/ꝛ talia nō dicūtur de diuinitate.ꝛ hoc solū: quia non sic loquuntur sancti. Alia vero sunt que licet ꝙueniant filio dei ratione incarnationis siue assūptionis humanitatis.hoc tamē nō est p cōmunicationē ydiomatum:id est hoc nō est ex eo quia ꝙueniant humanitati sicut esse incarnatū: vel esse hoīem: vnde humanitas ista nō est incarnata vel hemofacta. Et ista sicut de filio dicūtur ita de diuinitate dici possunt cū nō ꝙtradicat
C auctoritas. ḡre.ꝛc. ¶ Octaua et vltima propositio est ꝙ licet in xp̄o humanitas depēdeat a diuino suppposito ꝛ eius ꝓpria personalitate subsistat. tamen nec psona verbi/nec diuinitas vnitur formaliter humanitati nec ipsaz formaliter actuat. Prima pars ptz ex dictis. Secūda vero est contra quosdaz nouellos dogmatisantes. que probatur sic.qz si inter illa esset formalis vnio siue formalis actuatio ad modū loquendi ipsoꝝ.tūc vt ipi concedūt illa assumpta humanitas sic formaliter actuata fuisset realiter deus. ita ꝙ p illaz formalē actuationem diuinitas cōmunicaret suo formali cōcretiue illud quod ipsa est abstra-
D ctiue.scz esse deū. ¶ Sed contra hoc adducitur tripler incōueniens. Primū qz sequitur ꝙ esset in nobis deus recēs. ꝙtra psal. 80. Israel si audieris me nō erit in te deus recens. Secundo sequitur ꝙ in nobis esset deꝰ alienus siue a diuitate distinctus cōtra illud Deute.32. Ego sum deus ꝛ non est alius preter me. Tertio sequitur ꝙ esset plures diꝫ aliter ꝙꝫ p adoptionē imo infiniti.qz infinite partes quātitatiue humanitatis essent formaliter actuate ab ipsa diuinitate ꝛc. Ex hac ꝓpositione primo sequitur ꝙ aliqua est dependentia creature que nō est ꝓpria in aliquo genere cause. Ptz inducendo in omni genere cause de illa dependentia qua humanitas xp̄i sic dependet a psona verbi quod eius ꝓpria psonalitate subsistit vt dicit prima pars ꝓpositionis. ¶ Secūdo sequitur E ꝙtra ymaginationē multoꝝ qō illa dependentia magis assimulatur cause materiali ꝙꝫ formali.ita qō humanitas magis similatiue se habet vt forma ad diuinitatē ꝙꝫ ecōuerso. Patz qz sicut forma subsistit in sua materia: sic humanitas in diuitate seu diuina psona. Itē sicut forma ꝙmunicat suo formali in cōcreto illud quod est i abstracto vt aia que est abstractiue vita cōmunicat corpori quod informat quod sit ꝙcretiue viuēs. sic humanitas cōicat persone verbi ꝛ diuinitati ꝙ sit hemo.vt ptz ex dictis. ideo magis habet similitudinem forme ꝙꝫ materie. quare.ꝛc. ¶ Tertio sequitur ꝙ F illa similitudo in symbolo athanasij sicut aia rationalis ꝛ caro vnus est homo.ita deꝰ et homo vnus est xp̄s: nō est vera de virtute sermonis. Nā ibi est plus dissimilitudinis. qz vbi homo capitur ꝓprie ꝛ sic deꝰ ꝛ homo oino sunt idem. qō nō est de aia ꝛ carne. Vel capitur impropie ꝓ humanitate.ꝛ sic deꝰ ꝛ humanitas nō ꝙponūt xp̄m sicut aia et

caro hoiem. nec deus est forma humanitatis sicut aia carnis. nec aliquis homo qui est aia et caro est deus vl' xp̃s. quare. ꝛc.

A ¶ His p̃missis ꝛ presuppositis ponã/ꝛ soluã circa dicta aliqs casus dubitabiles. Primus casus est. Ponam⁹ qꝫ psona verbi dimiteret naturam assumptam isto posito sunt aliqua dubia.

1. dubium ¶ Primũ est vtrũ illa natura dimissa esset purus homo ꝛ si ille homo fuerit xp̃s. Respondeo qꝫ essz purus homo/nec vnqꝫ fuit deus/qz quicqd fuit deus semp est/ꝛ erit. nec vnqꝫ illa etiã fuit xp̃s qz xp̃s fuit suppositũ diuinũ. ꝛc. Unde primo sequitur qꝫ licz hic homo fuerit assumptus a verbo in vnitatẽ psone. nõ tamen fuit vna psona cum verbo. ptz qz humanitas que pri⁹ fuit assumpta. ꝛ modo ponit esse homo nunqꝫ fuit vna psona cũ verbo nec ex ipsa ꝛ verbo fuit vna psona. Secũdo sequitur qꝫ licet hic homo passus fuerit in cruce. ꝛ nõ fuerit in cruce alius hõ a xp̃o. tamen hic homo non fuit xp̃s. Et si dicatur nullus homo passus fuit in cruce nisi christ⁹ hoc negatur. sed bene concedit qꝫ tunc erat vera. nullus homo patitur in cruce nisi xp̃s : tamẽ bene erat verum qꝫ aliud a xp̃o patiebat in cruce sez hec humanitas que tunc nõ erat homo ꝛ modo est homo p casuz. Tertio sequitur qꝫ licet filius dei fuit homo ꝛ fuit alius homo qꝫ iste homo tamen nõ per aliã animã siue carnem. nec habuit aliã humanitatẽ. Et causa est quia christus fuit homo per istaz humanitatem : et fuit alius homo ab isto per diuinitatem per quam fuit suppositũ aliud ab ista humãitate. Quarto sequitur qꝫ duoꝝ hoim: scz xp̃s et iste hõ q̃ nec est nec fuit xp̃s fuit homo p eandẽ humanitatẽ. imo p eandẽ possũt esse successiue quatuor hoies. scz si quelibet psona successiue assumeret eandẽ humanitatẽ et illa postea dimitteretur. Multa alia p̃nt iferri sed dimitto. B

¶ Scdm dubiũ est. retento casu premisso vtrũ demõstrato filio dei hec sit vera hic est filius virginis. Dico qꝫ non quia ex quo desijt esse homo desijt esse filius virginis: nec erat filius virginis nisi secundũ humanitatẽ quam modo ponitur nõ habere. ideo modo non plus attinet virgini qꝫ ante incarnationẽ. Ex his sequitur primo qꝫ hec consequẽtia nõ valet filius dei nascebaꝫ de virgine : ꝛ fuit fili⁹ virginis: ꝛ ipse/ꝛ ipsa sunt. igitur ipse est fili⁹ virginis. Et ratio est. quia causa talis denominationis cessauit. Secũdo sequitur qꝫ hec consequentia non valet filius dei bis fuit/ vel bis incepit esse filius virginis. Igiꝫ bis natus est de virgine. ptz qz ante triduuz mortis christi fili⁹ dei erat filius virginis. Et sicut in triduo nõ erat homo. ita non erat fili⁹ virginis. Et in resurrectione incepit iteruz esse homo et esse filius virginis. et tamen non fuit bis natus de virgine. quare. ꝛ cetera. 2. dubiuz

¶ Tertium dubium est. retento casu premisso vtrũ iste homo dimissus sit fili⁹ v̄ginis. Dico qꝫ sic. qz aliter nõ esset alicui⁹ fili⁹: etiã hec humana natura que modo est hõ fuit de v̄gine ꝯcepta ꝛ ipsam pepererit ꝛ iste homo ꝛ ipsa virgo sunt C 3. dubium

igitur ꝛc. Ex hoc sequitur ꝑmo ꝙ aliquādo iste non fuit fili⁹ virginis ꝛ nūc ē filius eius: ꝛ incepit eē filius virginis et ipa virgo mater eius. ſ. in illa dimiſſione quando incepit eē homo. nec tunc virgo eum pepit. ſed ante diu. quia hic homo fuit ātecꝫ eſſet filius virginis ſicut hic homo fuit ātecꝫ eēt homo ſicut patet arguendo expoſitorie. ¶ Secundo ſequit ꝙ hic homo naſcebatur de ⁊gine qui non erat homo: ꝛ aliquis homo naſcebatur de virgine qui non erat chriſt⁹. licet tempe natiuitatis verū eēt ꝙ vnus ſol⁹ homo naſcebatur. Unde patet qđ vterꝫ duoꝝ naſcebaꝫ de ⁊gine ꝛc. ¶ Tertio ſequitur ꝙ hec hūanitas cuꝫ xp̄o nata fuit de virgine capiēdo ly nata participialiter. nō tamē fuit nata virginis id ē filia: nec ſoror chriſti. quia non omne natū de virgine ē filius vl̄ filia ſicut pes ꝛc. ¶ Quarto ſequit ꝙ iſtū homine virgo pepit quando peperit xp̄m. nec tamē ſequitur ꝙ tunc inceperit eſſe mater iſtius ſed incepit eē mater i illa dimiſſione quādo illud quod ipa diu ante pepit ſcilicet hec humanitas incepit eſſe homo ꝛ ꝑ conſequens filius. Unde ſi miraculoſe mulier pareret filium antecꝫ infunderetur anima ipa nō incipet eē mater in ptu ſed poſt partū in ipa infuſione aīe. ¶ Quinto ſequitur ꝙ licet in caſu p̄dicto non ſit concedēdum qđ beata ⁊go habuit duos filios ꝓpe loquendo tamē vtrūcꝫ duoꝝ habuit filiū. nec ſequitur nūcꝫ peperit niſi ſolum hoiem: et vnico partu et tunc pepit vnū ſolū filium. igitur non vtrūcꝫ duoꝝ ꝛc. Cauſa eſt. quia eodē ptu ipa peperit duas res. ſcilicet chriſtuꝫ ꝛ hanc humanitatem. et chriſt⁹ tunc fuit filius eius et hec hūanitas modo eſt filius eius. Sexto ſequitur ꝙ hec conſequentia non valet chriſtus fuit fili⁹ virginis. deinde iſte homo fuit et ē filius virginis. igitur iſte eſt ſecundo genitus. quia iſte homo non incepit eē filius per natiuitatem. Septimo ſequitur quod iſta conſequentia non valet vterꝫ ſcilicet chriſtus et iſte hō fuit filius virginis ergo iſti fuerūt fratres Cauſa ē quod hoc nomē chriſtus ꝓnotat naturaꝫ aſſumptam. Ideo in iſto caſu ipe modo non ē chriſtus. imo filius dei deſijt eē chriſtus quādo iſte homo incepit eē homo. Octauo ſequitur ꝙ iſta conſequentia non valet vterꝫ ſcilicet filius dei et iſte homo fuit filius virginis et vterꝫ eorum ē. ergo ſūt fratres quia licet filius dei fuerit filius virginis tamen non modo ꝛc. 4. dubiū.

¶ Quartum dubiuꝫ retento caſu premiſſo eſt quia hec humanitas eſt homo et ē ſuppoſitum ꝛ prius non erat homo nec ſuppoſitum. ideo queritur vtꝝ hoc factum ſit ſine acquiſitione vel deperditione alicuius poſitui in ipa hoc enim non videtur. qa ſic contradictoria ſucceſſiue verificarentur de eadē re ſine mutatione. op. ocham. ¶ Ad iſtud diceretur ſecundū Ocham primo ꝙ vnio in chriſto verbi ad humanitatē addit aliquid vltro extrema vnita. et hoc propter rationem pretactā. quia impoſſibile eſt fieri trā ſitum a contradictorio in cōtradictorium. ſine acquiſitione vel deperditiōe alicuius poſitui:

sed hec natura prius erat vnita et ideo non erat suppositum: et modo non ē vnita ⁊ est suppositum. igitur aliquid est acquisitum/ vel deperditum. Non acq̃situm vt patet. igitur deperditū. ⁊ non apparet quid sit illud nisi vnio extremorum. igitur ⁊c.

¶ Secundo q̄ vnio vltra extrema non dicit aliquid absolutū. quia non apparet in quo genere illud eēt. quia nec in genere substantie/ nec accidentis vt declarat inductiue. Sed non bene intelligo quomodo ista possunt simul stare. quia ipsemet in eadem questione dicit q̄ per verā rem absolutā intelligit rem natam eē extra animā: sed si talis vnio sit/ ipa est nata eē extra animam ⁊c. ¶ Tertio dicit q̄ illa vnio est respectus realis differens ab extremis. ⁊ fundatur i natura humana/ ⁊ non diuina. quia sola humana natura ē capax nec est imaginandum q̄ illa vnio sit quoddam vinculū ligans naturam humanam cum diuina/ ⁊ ecōuerso. sed est illud quo extrema formaliter/ ⁊ denominatione dicunt vnita sicut aliquid denominatur ab albedine album. ⁊ ideo naturaz humanā vnir persone diuine/ vt assumi ad vnitatez ipsius potest dupliciter intelligi. Uno modo q̄ natura humana fiat vna persona/ ⁊ fiat persona christi. ⁊ hoc ē falsum ⁊c. Alio modo q̄ natura humana sustentetur a verbo: ⁊ substet in supposito verbi aliquo modo sicut accidens sustētatur in subiecto. ⁊ sic est verum. Unde sicut ip̄e valde bñ dicit. Licet hec vnio non possit demōstrari. sed sola fide teneatur: tamen ad intelligēdū ip̄az possum⁹ manuduci per alias vniões. scilz materie cū forma/ ⁊ subiecti cū accidente. Nam in vnione forme cum materia forma manet distincta fm̄ suam entitatez sicut prius. ⁊ tamen per hanc vnionem materia denominatur a ꝓprietatibus forme ⁊ econuerso. Sic in ꝓposito: natura diuina et humana remanēt distincte post vnionem sicut ante. nec faciunt p se vnuz sicut materia ⁊ forma: sed magis sicut accidēs ⁊ subiectū non faciunt per se vnū. ⁊ tamen non obstante tali distinctiōe cōmunicāt sibi ꝓprietates suas p predicationē in ꝯcreto sicut diximus q̄ hic filius dei est incarnatus mortuus passus: ⁊ econtra hic homo ē eternus ⁊ fecit mundum ⁊c. Ex hoc apparet q̄ vnio humanitatis ad verbū magis assimulatur vnioni accidētis ad subiectū q̄z vnioni forme ad materiam/ vt materie ad formam. ¶ Quarto dicit q̄ quot sunt nature distincte christo vnite tot sūt vniones: quia respectus variātur ad variationem fundamentorum: ⁊ ideo quia fm̄ eum i homine sunt saltem tres res ptinētes ad eius essentiā: sicut oportet necessario ponere ꝓpter articulum scilicz materia: anima intellectiua: ⁊ ania sensitiua: que immediate sunt vnite ꝙbo. sicut patuit in triduo mortis. quoniā tunc omnia illa fuerūt sibi vnita: q̄z q̄ō semel assūpsit nūquam dimisit. ⁊ fm̄ hoc oportet ad min⁹ ponere tres vniones. vnā i materia. aliā in sensitiua. aliā in intellectiua. Licet hec dicta opinio sit ꝓbabilis: tñ si q̄s velit negare oēm respectū/ siue relatio-

A ꝓbatio ꝓd. op.

B

C

nem distinctam a rebus absolutis: pōt saltē ꝓbabiliter negare dictas vniones/ et ꝛcedere consequens supra illatum scz ꝙ sine acquisitione vel deperditiōe alicuius rei in ipsa humanitate ipa facta ē homo ꝛ suppositum per hoc solū ꝙ filius non vnitur sibi qui prius vniebatur. Et ad argumentum de illa regula impossibile ē fieri transitum de cōtradictorio in cōtradictoriū ꝛc. fuit satis dictuz in primo libro.

D 2. casus. ¶ Scōs casus. ponam⁹ ꝙ ꝑsona verbi nūc̄ assumpsit naturam creatam et ꝛ hoc modo sit ipossibile. tn quia aliqn̄ fuit verum ponamus ꝙ sumus in illo tempore/ et ꝙ die sequēti filius dei assumat filiū marthe tam adultum. siue magis ꝓprie loquēdo assumat illu⁹ filij humanitatē: et tūc fili⁹ dei vocat̄ xp̄s. ꝛ tn nūc̄ iste assumēd⁹ erit xp̄s sicut pz ꝺ dimisso in p̄missо casu ꝙ nunc̄ fuit xp̄s. Sed nunqd hec erit vera xp̄s/ vel hic homo ē filius marthe. Dico ꝙ non. quia nec xp̄s/ nec aliqd tale exiuit de vtero marthe qō est xp̄s/ nec aliqd tale peperit. Ex hoc sequit primo ꝙ hec ꝓña nō valet martha pōt dicere huic humanitati assumpte. ego te genui et tu fuisti filius. ergo potest dicere xp̄o tu es filius meus fm istam humanitatē. Nec est simile argumentum hec hūanitas exiuit de vtero marthe: ergo xp̄s exiuit scdz istaz humanitatē. sicut si arguatur. dens ethiopis ē alb⁹. ergo ethiops est alb⁹ fz dentē. ¶ Prima em ꝓña est de p̄terito ꝛ non valet. sed secunda est de presenti ꝛ valet. Nā si dens ethiopis fuit et alb⁹ anteq̄ eēt ethiops. et postmodum eēt ip̄ius et non eēt albus amplius. patet ꝙ nō valeret ꝓña dens ethiopis fuit albus. ergo ꝛc. Sic in proposito hec humanitas fuit filius marthe quādo non fuit xp̄i. ꝛ nunc quando est xp̄i ipsa non est fili⁹ eius. ¶ Secūdo sequit ꝙ demō E strata manu xp̄i hec ē falsa. hec manus fuit in vtero marthe/ vt egressa est de eo. scz bene partialis humanitas huius manus. ¶ Tertio sequit ꝙ posito ꝙ filius marthe ante hāc assūptionē habuisset vxorē/ aut filios/ aut filias tūc facta assūptione demōstrato xp̄o verum ē ꝙ iste homo nō est/ nec fuit vxoratus/ nec genuit filios/ nec fuit pater eorū. ¶ Quarto sequit posito ꝙ fili⁹ dei dimittat illā humanitatem iste est filius marthe/ ꝛ ante etiam fuit/ ꝛ medio tpe. scz dū erat vnitus nō fuit eius filius. ꝛ ita bis fuit filius. vel saltem hec ꝓ posito iste est fili⁹/ bis fuit vera. nec tn sequitur ꝙ bis genuerit eum. qz secunda vice non fuit filius per generationem nouam. sed per dimissionē predictam. sicut nō est etiā impossibile ꝙ aliquis secunda vice fiat filius Johannis. scz per resurrectionez. ꝛ tamē nō erit secūda vice genitus ꝛc. F 3. casus. ¶ Tertius casus est. Ponamus ꝙ ꝑsona verbi nō dimittendo qō assumpsit tūc assumat de nouo aliquā humanitatē. scilicet Petri. ꝛ voceť illud diuinū suppositū Petr⁹. tunc ptz satis ꝙ Petr⁹ et xp̄s sunt vna ꝑsona: ꝛ ꝙ iesus ē xp̄s. ꝙ ī christo sunt due hūanitates ꝛ ꝙ pōt fz vnā dormire et fm aliaz vigilare. et etiā fm vnā eē albus/ ꝛ fm aliā niger. fm vnā motu ꝛ fm aliam

viuere. et q hz plures matres: et ꝙtrarias ꝓpletiões fm diuersas humanitates. et sic de alijs que possunt duob⁹ hominib⁹ cõuenire et nõ repugnãt filio dei.

A Dubium. ¶Sed dubium est Utꝝ debeat ꝓcedi q xps est duo homies/ vl tres si assumeret tres humanitates. Ad qđ aliqui dicunt q ꝓprie loquendo oporteret vti noua grãmatica dicẽdo q iste xps est vnus hoies. Sz istud ẽ vanũ dictũ ꝛ valde iꝓpꝛia abusio. qꝛ cũ hõ sit nomẽ suppositi ꝛ xps sit vnũ solũ suppositũ. pz q nõ oportet dicẽ illđ. Sz dicẽdũ ẽ q vnic⁹ homo sicut est vnica psona ita ꝛ vnus hõ est homo ꝓ plures humanitates: sed non est vn⁹ per aliquã earum/ sed per psonã assumentẽ/ et suppositantẽ. vnde sicut plures albedines si ponerent in eodem subiecto nõ facerent nisi vnũ albũ. sic in ꝓposito

B 4. casus. ¶Quartus casus est. ponam⁹ qđ tres psone diuine assumant vnã ꝛ eandem naturã humanã sicut de facto psona ẋbi assumpsit eã: tunc querit nunquid est vn⁹ hꝫomo/ vl tres hoies. Aliquibus aũt videt qđ vnionez posse terminari ad tres personas po test itelligi dupliciter. Uno mõ q eẽntia existens in trib⁹ sit primus termin⁹ vnionis. Alio modo q tres psone sint primus terminus vnionis. primo mõ ẽ possibile. scđo mõ nõ. qđ sic probat. qꝛ in omni dependentia essẽtiali vnũ nõ dependet nisi ad vnuz qđ totaliter ei⁹ depẽdẽtiã terminat patz hoc i depẽdẽtia effect⁹ cause efficientis ad causam. qꝛ vnuz causatũ nõ depẽdet a duabus causis totalibus in eodem genere cause. qꝛ si sic tũc aliqđ dependeret tãq a causa ab aliquo. quo nõ exĩte nihilomin⁹ ipsum posset esse Sed in ꝓposito vna psona totaliter ꝛ sufficiẽter terminat dependẽtiã sicut ꝓpꝛia psonalitas in ꝓpꝛia specie terminaret. ergo nulla alia psona põt eẽ primus terminus huius dependentie. ¶Sed his nõ obstanti b⁹ dico q eadez natura humana põt vniri tribus personis. ita q a qualibet depẽdeat equaliter ꝛ eodẽ modo sicut nũc dependet a verbo. Patz. qꝛ non implicat ꝙtradictionẽ plusq q vna eadem albedo subsistat in tribus subiectis. ¶Secũdo dico q per illã eandẽ naturã vnitam ille treo psone sunt tres homines et nõ vnus homo. Patet qꝛ quelibet persona est homo/ ꝛ vna nõ est alia. ℨ Nec debet haberi ꝓ difficili q per eãdem hũanitatẽ sint tres hoies plusq q per eãdem albedinẽ si esset i tribus hominibus eẽnt tres homines albi. ¶ Tertio dico contra assumptum illi⁹ opinionis q nõ est vicouenies q idẽ effect⁹ habeat duas cãs totales qꝛ possibile ẽ q sint due cause approximate passiuo d. ꝓposito quarum vtraq nata ẽ cãre fortiam sub eodẽ gradu sicut si duo ignes eiusdẽ vigoris approximẽt passiuo disposito eq̃lit. idẽ effect⁹ nũero cãbit ab vtroq: sil'r idẽ effect⁹ ꝑt depẽdẽ a duab⁹ cãis finalib⁹ totalib⁹. ergo ꝛ efficiẽtib⁹. ꝓña tenet. añs pz. qꝛ aliq̃s ꝑt eq̃lit appetere duos fines: ꝛ eq̃lit moueri ad faciẽdũ aliq̃d ꝓpt illos fines. ꝛ sic p quelibz eoꝝ sufficienter mouet ꝛc ¶Quarto dico sequi ex ꝓdictꝫ. q hz in hoc casu nõ sit cõcedendũ q aliq̃s hõ

C op. docto.

D

est tres hoies. tamen ꝓt concedi ꝙ aliqua res est hō/ ⁊ illa est tres homines. Primū ꝓz.quia nec pater/ nec filiꝰ/ nec spūssanctus est tres hoies Scōm ꝓz. quia sicut dicit ꝓmū correlariuz septime ꝓpositiōis potest ꝓcedi ꝙ ipa diuinitas est hō ⁊ illa est tres homines cū sit tres ꝑsone Sed contra hoc dictū est nullaz naturam humanaz posse subsistere in tribus suppositis.quia ois natura sic subsistens in tribus ꝑsonis est necessario illimitata sicut natura diuina. nō est aūt illimitata natura humana. igitur.dico ꝙ illimitatio nō facit plus ꝙ vna natura numero possit subsistere i tribus suppositis ꝫ limitatio. sed ꝙ vna natura sic subsistat in tribus suppositis ꝙ ipa sit illa tria suppositа hoc solū tenemus de natura illimitata. sez de natura diuina nō ꝓpter illimitationē/ nec ꝓpter aliam rōnē sed ꝓ solā fidez. nec est euidēs vtrū ita possit esse de alia natura. ⁊c. ¶ Quintꝰ casus est. ponamus ꝙ xp̄s nichil dimittēdo qđ iā assumpsit nunc assumat matrē suā.vel magis ꝓ prie loquēdo hūanitatē matris sue. ⁊ vocet illud suppositū maria. Nō em̄ ꝓprie loquēdo verū est ꝙ xp̄s possit assumere matrē suā nisi itelligēdo ꝙ possit assumere humanitatē q̄ fuit mat̄ sua Sz xp̄s nō est illa humanitas.et per ꝯns nec est mr̄ sua . Et ideo si hec est vera xp̄s est maria hoc est ex noua ipositiōe noīs.qz nō est illa maria q̄ fuit mater sua sicut nō est illa humanitas q̄ fuit mater sua. possumꝰ tm̄ cōcedere ꝙ xp̄s ⁊ maria sunt vna ꝑsona: ⁊ ꝙ xp̄s est vir ⁊ femina. Sz tūc in casu isto dubiū est. vtrū sit cōcedendum ꝙ xp̄s genuit se.cuz illa hūanitas genuit xp̄m. Ad qđ dico ꝙ nō.immo demōstrato xp̄o hec ē negāda hec maria peperit xp̄m.Sz hec humanitas q̄ fuit ℣go maria peperit xp̄m. Et hoc satis ꝓz. ¶ Sextꝰ casus est. ponamꝰ ꝙ xp̄s aliquē genuerit ex femina sicut potuit sine pctō qz nō erat subditus legi cōtinētie.⁊ ipm assumpsit/et vocet illd suppositū petrus tūc ꝓz ex dictz ꝙ xp̄s est petrus. Sz tūc dubiū est vtrū xp̄us sit p̄ petri. Rñdeo ꝙ si illa humanitas scōo assumpta fuit hō ante eiꝰ assumptionē patz solutio ex casu imediate p̄cedēte.s.ꝙ xp̄s mō est p̄ petri. Uñ si xp̄us mo assumeret duos hoies/siue hūanitates duoruz hoim.quoꝝ vnus eēt p̄/ ⁊ alter filius.facta assumptiōe/ ⁊ demōstrato illo suppositо. ipm nō est ille pater nec ille filius. vt satis ꝓz ex dictis.sed si xp̄s assumpserit hūanitatē ꝓpriꝫ filiꝫ ab instāti sue cōceptionis ita ꝙ hec humanitas non fuerit assumpta postꝙ fuit hō tunc auget difficultas. Et dico ꝙ in isto casu oportet ꝓcedere ꝙ petrus est filius xp̄i. ⁊ ꝓ ꝯns ꝙ eadē ꝑsona est pater ⁊ filius sui ⁊ respectu sui. vt ptz. ⁊c. ¶ Sz cōtra hoc videt esse Aug.1.de trini. reputans ꝓ euidenti ꝙ idem non pōt gnare se. Ad qđ dico ꝙ in ꝓposito xp̄s nō eēt pater ⁊ filius p̄m eandem naturā: sed p̄m vnā naturā humanā eēt pater: ⁊ p̄m aliā filiꝰ. impossibile est autem ꝙ idē sit pater ⁊ filiꝰ respectu eiusdē. seu ꝙ idē gignat se p̄m eandē naturā. Et hec est intētio Augustini quādo reputat euidēs argumē

D 6.casus.

C 5.casus.

E

tum ad ꝓbandũ distinctionẽ ꝓsonarum in diuinis. quia deus est pater ⁊ deus est filius. ⁊ impossibile est ꝙ idem gignat se. s. secundum eandem naturam in diuinis vbi non est pluralitas naturarum diuinarum bene valet argumentũ suũ. ⁊ sic patz. ꝓ
A positum ⁊c. ¶ Ex omnib⁹ supra dictis sequunt alique ꝓpositiones. Primo sequitur ꝙ aliquis homo fuit ab eterno qui tamen incepit eẽ homo. Patet de christo q̃ dicit Joh. 8. anteq̃ abraha fieret ego sum. ⁊c. Secundo sequitur ꝙ aliquis hõ non potest non eẽ ⁊ tamẽ põt esse ꝙ nullus sit homo. Ptz. quia christus hõ non potest non eẽ. licet possit nõ esse homo. hec tamẽ est possibilis nullus est homo. ⁊ esset vera si deus annichilaret omnez humanitatẽ. Tertio seq̃tur ꝙ hec ꝯsequentia nõ valet. deus factꝰ est homo: ergo homo factus est deus. quia ꝯsequẽs est falsum ⁊ antecedẽs verũ. vt faciliter pz. nec est ibi cõuersio. sz debet conuerti. ergo quod factum est homo est vel fuit deus. Quarto sequitur ꝙ hec ꝯsequẽtia nõ valet deus factus est homo: ergo factus est aliquid. vel substantia. quia ly factum includit negationẽ. ⁊ ab inferiori ad superiꝰ cum negatione non valet consequẽtia. Multa aũt possent inferri per logicam supradictis. Sz hec sufficiunt bene intelligentibus ad respondẽdum in materia de incarnatiõe verbi. Et hec
B de primo articulo. ⁊c. ¶ Quantum ad secũdũ articulũ in quo
2. articꝰ. videdũ est de ỻbi vnione gratifica ⁊ collatiõe ỻtutũ. Rñdeo breuiter ꝙ licet xps siue aia xpi habuerit plenitudinẽ grẽ ⁊ ỻtutẽ tantã ꝙ non potuit habere maiorẽ. tñ dico cũ magistro in hoc tertio dist. 26 ꝙ nõ. habuit fidẽ virtutẽ nec spem. qz nõ enigmaticã sz clarissimã habuit cognitionẽ ⁊ per speciẽ videbat ea q̃ credebat vel sperabat. sz vt in sequenti distinctione dicit magr. habuit charitatẽ dilectionẽ tantam qua maior eẽ non põt. ⁊ sic non habuit illas tres virtutes theologicas q̃ ponunt in viatoribus sed habuit pfectiores. Sicut enim dicẽdum est de angelis ⁊ alijs beatis cõprehẽsoribus. Sed gra huius videda sunt hic aliqua de p̃dictis trib⁹ virtutibus theologicis. de quib⁹ magister tractat i hoc tertio. Et prio mouebo aliqua dubia cõmunia illis trib⁹ virtutibus theologicis. Secundo aliqua spãlia de spe. Tertio aliqua de fide ¶ De charitate aũt satis dixi in ꝓmo libro. ¶ Quantũ ad primũ punctum erit primũ dubiũ vtrum necessario sit ponere tales tres ỻtutes theologicas in viatore. et videtur ꝙ non qz ꝓpter finẽ cõsequendũ sufficit cognitio ⁊ dilectio. igitur habitꝰ ex illis actibus generati sufficiũt. sz tales sunt fides ⁊ charitas. igit spes non est necessaria. Itẽ si eẽnt necessarie vel hoc eẽt ꝓpter actũ naturalẽ vel supnaturalẽ. Non naturalẽ. qz respectu cuiuslibet talis sufficit virtus naturalis. nec ꝓpter supnaturalẽ. qz talis non est nobis in via sed naturaliter credim⁹ ⁊ diligimus. Ad oppositũ est illd apli. 1. Cor. 13. Nũc aũt manẽt fides. spes. charitas: tria hec. ⁊c. igit tres sũt ỻtutes distincte ⁊c. ¶ Pro solutiõe So. dubij

C 1. dubiuz.

hyulus dico ꝓmo ꝙ non pōt pba ri ratiōe naturali ꝙ indigeam⁹ habitu supnaturali quocūqz ad consequēdum finē vltimū. ꝓtz. quia non pōt esse ratio naturalis ad concludēdū tales habit⁹ nisi ꝓpter operatiōes ad quas inclinant. nam oīs habitus innotescūt nobis per operatiōes. sed oīs operationes quas experimur mediātibus habitib⁹ istis possumus experiri mediātibus naturalib⁹. ꝓz inductiue. Secūdo dico ꝙ ex hoc ꝙ beatitudo est homini ꝓferenda ꝓpter merita non cōcluditur euidenter ꝙ aliquis habitus supnaturalis sit homini necessari⁹. ꝓtz. ꝙ deus pōt aliquē acceptare i puris naturalibus ad btitudinē sine quocunqz habitu supnaturali. ⁊ etiā reprobare sine oī peccato. sicut patuit in ꝓmo lib. Et sic posset de⁹ acceptare actū diligēdi deū. ⁊ cōsimiliter actuz credēdi ⁊ sperādi sine quocūqz habitu supnaturali. quare. ⁊c. ℭ Tertio dico ꝙ respectu oīm actuū quos habem⁹ vel habere possum⁹. possum⁹ habere habitū naturalē inclinantē ꝓbatur. quia nihil oportet negari, vel cōcedi, nisi vel ꝓpter rationez/ vel experiētiā/ vel auctoritatē. ſz in ꝓposito nullū istorū cogit negare dictos habit⁹ naturales. Itē oīs actus quē experimur in nobis est naturalis ⁊ a voluntate efficiēte. quare ⁊ si ponatur habitus supnaturalis cōcurrere: tamē oportet ꝓcedere habitum naturalē acquisitū gñatum ex actibus. ⁊c. Quarto dico ꝙ illi tres habit⁹ supnaturales sunt nobis necessarij de potētia dei ordinata ad ꝓsequendū beatitudinem ⁊ hoc precise tenetur ꝓpter fidē ⁊ sanctoꝝ auctoritatē. Ad hoc facit ratio post oppositum. Ratio aūt secunda pri⁹ facta ante oppositū ꝓcludit ꝓmaz ꝓpositionē. prima aūt ratio solF uetur inferius. ⁊c. ℭ Secunduz dubiū est de ordine istarū virtutū. ſ. vtrum fides sit prior spe/ et spes charitate eo ordine q̄ apostolus eas nominat. Et videtur ꝙ charitas sit prior spe. qr act⁹ charitatis ē prior actu spei. Nā actus diligēdi precedit actū desiderandi. nullus em̄ desiderat nisi desideratum prius diligat. igit̄ ⁊ habitus ⁊c. Oppositū. qr aliquis hz spem/ vel hr̄e pt sine charitate/ non ecōuerso. igit̄. ⁊c. ℭ Ad hoc dico ꝙ iste ℣tutes simul infundunt̄. tñ spes est prior ordine charitate. Et q̄n dicit̄ ꝙ actus charitatis est prior. dico ꝙ dupler est amor/ ⁊ ita dupler actus. Est em̄ amor amicitie: et amor cōcupiscentie. Actus amoris amicitie est actus charitat⁹. et actus amoris ꝓcupiscētie est actus spei: ſz actus amoris amicitie ꝓsupponit actuz amoris ꝓcupiscētie. quare ⁊c. ℭ Tertiū dubium est vtr ū corruptis habitibus supnaturalib⁹ possint habitus naturales remanere. Videtur ꝙ nō. qr destructa charitate nullus pōt diligere deum sup oia. eodē mō videt̄ de alijs. Rn̄deo ꝙ habit⁹ naturales p̄nt manere habitib⁹ supnaturalibus destruct⁹. tñ de alijs ⁊ alijs diuersimode est dicendū. qr habit⁹ naturalis correspōdēs charitati pōt manere destructa charitate infusa de potētia absoluta. nō de potētia ordinata qr deus ordinauit ꝙ qñ aliqs diligit

4. dubi

deũ sup omia q tũc mereat hr̃e charitatẽ infusaz ⁊ de⁹ eã statum infundit. sz fides ⁊ spes acq̃sita p̃nt bñ manere sine infusis qz ita itelligi pt vn⁹ paganus credere sicut xp̃ianus fm fidẽ acq̃sitã nõ tñ pot deũ sup oia diligere nisi habita charitate ⁊ fide infusis. A qz isti simł infundunt ⁊c. ¶ Quar 4. dubiũ. tuz dubiũ est de cõpossibilitate istoz habituũ cuz alijs: ⁊ ẽ spãlis difficultas de fide vel spe vtrum vel quõ stent cũ sciavel clara visiõe. Circa qõ sciẽdũ ẽ q ꝓ possibilitas istoz põt itelligi tripł'r. Uno mõ q̃tũ ad habitũ vnⁱ⁹ ⁊ actũ alteri⁹. Scõo mõ q̃tũ ad actus vtriusq;. Tertio mõ q̃tũ ad habitus vtriusq;. dico ꝯ ꝑmo' ꝓ primo mõ q ꝯnaliter nulli⁹ act⁹ repugnat habitui. ⁊ iõ habitus fidei põt stare cũ actu scie vł clare visionis. patz. qz nõ est maior: nec apparet tanta repugnãtia inter ista quãtavr ee iter actũ errãdi ⁊ habitum scie circa eãdẽ ꝯclusionẽ. sz ista p̃nt simul stare: qõ ptz qz ponam⁹ q quis habuerit demõstrationẽ alicui⁹ cõclusionis et modo nõ recordet de hoc iste põt elicere circa illã ꝯclusionez actum dubitãdi vel errãdi. ⁊ tñ adhuc hz habitũ scie qz est magis inclinat⁹ ad actum sciendi q̃s erat ante habitũ. ⁊ eodẽ modo põt argui de actu intẽperantie ⁊ habitu tẽperãtie. ⁊c. Scõo dico q predicti habit⁹ saltẽ sub certo gradu nõ repugnãt inter se suppositio etiã q actus repugnaret. ꝑz. qz nõ pl⁹ repugnat habit⁹ fidei habit⁹ scie vel clare visiõis q̃s actib⁹ eaz ex quo act⁹ sunt ꝯnatui habitus: sz habit⁹ fidei non repugnat illis actibus: vt probatum est. Tertio dico q dubium est: ⁊ est ꝓbleuma neutrum: vtrum illi act⁹ repugnent aut vtrũ simul stare possunt. seu de facto simul stent: quia eque ꝓbabiliter põt sustineri vna ps sicut alia. Quarto dico q tamẽ dicta sanctoz magis videntur sonare q nec habitus: nec act⁹ stent simul. Unde concedunt q charitas tantum manet in patria ⁊ fides ⁊ spes, non manent cum clara visione. Et hoc idem cõcedo ꝓpter auctoritates sanctorũ ⁊ non ꝓpter aliã rationez ⁊ etiã de xp̃o. vt in ꝓncipio hui⁹ articuli dixi. Circa fm punctuz est primũ dubiũ de spe quõ di- B stinguat ab alijs virtutib⁹ sicut ipse distiguunt inter se. Nã ad ꝓsequẽdum finem sufficit notitia et amor: sed ad cognitionem satis inclinat fides ⁊ ad amorez charitas. Et si dicat q spes requiritur ad actum desideriꝫ: qz oportet illud qõ credit et amat etiam desideret. Cõtra nõ videt aliquid req̃ri ad consequẽdũ finem nisi q ostẽdatur obiectũ diligibile tanq̃ possibile a nobis haberi. ⁊ sic de alijs circũstantijs et q tunc illud ametur a nobis. Sz ad hec sufficiũt fides et charitas. igit. ⁊c. Dico ad hoc q spes ⁊ fides sunt ✠tutes iter se ⁊ ab alijs distincte: qz quãdo aliq̃ sunt iter se separabilia illa inter se distinguũtur: sed spes ⁊ alie ✠tutes theologice sunt huiusmodi. quia aliquis potest credere ⁊ non sperare. sicut patz in desperantibus. similiter q̃s potest amare ⁊ nõ sperare sicut in patria. similiter aliquis põt sperare se habiturum beatitudinẽ et tamen non diligere charitative sicut pz in multis pctõrib⁹

¶ Igitur ꝛc. Secūdum dubiū est quid sit obiectū spei. ꝛ qr de⁹ videtur esse obiectum cuiuslibet virtutis theologice. tūc est dubiuꝫ. quomō obiectū idem pōt esse istaꝝ triumvirtutū. Et si sic iterum est dubiū quō sint distincti habitus maxime cū vn⁹ habitus sufficiat respectu intellectus. alius respectu voluntatiſ. Respondeo ꝙ obiecta istarum virtutū immediata sunt diuersa complexa. Nā obiectum fidei est hoc complexū. omne reuelatum a deo est verū eo modo quo reuelatur a deo. obiectum aūt spei est ꝙ beatitudo est nobis conferēda a deo ꝓpter merita. obiectū autē charitatis est hoc complexū. deus est diligendus et omne quod deus vult diligit a nobis charitatiue ꝛc. Sz tunc est instātia de obiecto spei et licet virtutū theologicarū deus sit principale obiectū tn non creatura vt videtur. beatitudo autē est creatura. q̄re ꝛc. Respōdeo ꝙ licet deus sit obiectū mediatuꝫ cuiuslibet virtutis theologice: tamen hoc complexum ē immediatum obiectū spei. scilicet visio ꝛ fruitio diuina/ siue beatitudo est homini ꝙferenda ꝓpter merita. Quod credo sic eē intelligēdū: ꝙ beatitudo homi conferetur si ſm legem dei meritorie opetur. quod patebit inferius. ¶ Tertium dubium est in qua potentia ponēda sit spes et quis sit eius actus. Nam in intellectu non apparet eē alius actus q̄z actus credendi qui est actus fidei. in voluntate autez non nisi actus amādi q̄ ē actus charitatis ꝛ actus volēdi: qui non est actus spei/ vt pz. ꝛ actꝰ desiderādi q̄ etiā non est actus spei. qr pōt eē in desperātib⁹ ꝛc Ad hoc dico ꝙ act⁹ spei ē volitio ꝛ desideriū efficax quo ꝙs stati ostenso per fidem ꝙ beatitudo est sibi conferenda ꝓpter merita statim elicit efficaciter actuꝫ desideriꝫ meritoriū qui non pōt esse in desperantibus. Unde desiderium est duplex. vnū est respectu possibiliū quando aliq̄s efficaciter desiderat aliq̄d tanq̄z possibile haberi ab eo. et illō non est in desperantibus. aliud respectu impossibiliū: scz quādo aliquis desiderat aliquid ꝛ credit illud sibi esse impossibile ꝛ illud potest eē in desperantibus: sed quōcunq̄z sit talis act⁹ est in ꝙluntate ꝛc. ¶ Quartuꝫ dubium est cū fides ꝛ charitas inclinēt ad actū spei quō possūt esse virtutes distincte siue habitus distincti a spe. Respondeo ꝙ sicut respectu actus sciendi potest esse duplex habitus quorum vn⁹ inclinat ad actum sciēdi mediate. scz habitus ꝓncipiorum. ¶ Alius imediate. scz habitus ꝯclusionis. ꝛ in talib⁹ primus habit⁹ potest haberi sine scō. Uñ habitus ꝓncipioꝝ nō inclinat ad actum sciendi ꝯclusionem nisi quatenus est causa sui actus. qui actus cum potentia intellectiua est causa sciendi ꝯclusionē imediata ꝛ partialis Et ideo inclinat mediate quatenus est causa cause. et qr actus ille principioꝝ cū intellectu sufficienter inclinat ad actū sciēdi conclusionem. ideo nō pōt haberi ille actus sine scientia sed ille actus sciendi post causatus ex actu cognoscēdi ꝓncipioꝝ ꝛ intellectu imediate causat habi-

tum scientie. qui postea cũ intellectu sine actu vel habitu principioꝝ potest inclinare ad actũ sciendi immediate qui act⁹ sũt gñatiui ꝛ augmẽtatiui habitus scientie inclinantis ad sciendũ ꝯclusionẽ imediate. qz habitus ille immediate sicut causa partialis causat actum sciendi illã ꝯclusionem Et sicut prim⁹ act⁹ sciendi põt esse/ vel causari sine habitu scientie ꝛ hoc virtute actus cognoscendi ꝑncipiorum. ita post habitũ scientie gñatuz potest quicũq; actus sciendi cõclusionẽ eandẽ eẽ ꝛ causari sine habitu principioꝝ ꝛ actu. Sic ergo est in dictis habitib⁹ theologicis ita ꝙ habit⁹ fidei ꝛ charitatis inclinant ad actũ primũ spei mediate. qz mediãtib⁹ actibus suis credendi ꝛ diligẽdi. qz qñ credo aliquid michi possibile et diligo illud tunc illud efficaciter desidero ita ꝙ statim ex illo in operationẽ meritoriã ꝓcedo et tunc põt primus actus spei haberi sine habitu spei acquisito. sed post ex illis actibus generat habit⁹ imediate inclinãs ad actũ spei qz ois habit⁹ est causa imediata sui actus Et sic põt poni ꝙ sicut duplex est fides et charitas scz acquisita et infusa ita ꝛ spes. ꝛ ꝑter istos habitus acquisitos sũt alij habit⁹ alterius rõnis ab istis s. infusi. si essẽt eẽnt eiusdẽ rõnis' frustra ponerentur quia tunc habitus acquisiti eis correspondentes A sufficerent. ¶ Istis ergo dictis licet pateat qs ꝛ qualis sit act⁹ spei: tñ ad hoc difficile est videre qũo act⁹ spei distinguant ab alijs duob⁹. s. ab actib⁹ credendi et diligendi cũ ambos includat. Ad qs dico ꝙ illos includit. id ẽ ꝑsupponit mõ supradicto. tñ est vnus tertius act⁹ distinct⁹ ab eis. hoc tñ nõ est euidens: imo oppñ posset ꝓbabiliter dici quare ꝛc. ¶ Circa tertiũ pũctũ ẽ primũ dubiũ de fide Utrũ sit tñ vna fides acquisita sicut vna spes ꝛ vna charitas. Ad hoc dico ꝑmo ꝙ quilibet articulus habet fidẽ acquisitã. pz qz aliquis põt hẽre fidẽ acquisitam circa vnũ articulũ ꝛ nõ circa aliũ. imo errare circa aliũ sicut ptz de heretico ꝛc. ¶ Secundo dico ꝙ fides acq̃sita vni⁹ articuli differt a fide acq̃sita alterius nõ solũ nũero sz specie. ptz qz qñ aliq̃d cui repugnat vnum cõtrarioꝝ stat cũ reliquo illud qd̃ sibi repugnat ꝛ ipm necessario differũt spẽ. Uerbi gra dulcedo in lacte ꝯ patrĩ albedinẽ et nigredo nõ stat cum ea sic igit dulcedo ꝛ nigredo differũt spẽ pz etiã per rõnẽ qz qñ aliq̃ sũt eiusdẽ spei q̃cq̃d formaliter repugnat vni ꝛ alteri. ꝛ quicquid stat cũ vno stat cũ altero. ptz de duab⁹ albedinib⁹. sed fides acquisita circa vnuz articulũ stat cũ errore circa aliũ sed nõ circa eũdẽ. ergo circa vnũ fides acq̃sita ꝛ circa aliũ sunt distincte spẽ Et istud est argumẽtũ gñale ad ꝓbandũ distinctionẽ specificaz. B ¶ Scdz dubiũ ẽ vtrũ sit tñ vna fides infusa respectu oim articuloꝝ sicut vna charitas respectu oim diligendoꝝ ꝛc̃. Ad hoc põt varie rñderi. Uno mõ ꝙ fides infusa hz aliqd ꝯplerũ pro obiecto imediato qõ põt eẽ premissa ad inferẽdũ quẽlibet articulũ fidei in speciali. ꝛ est illud. oñe reuelatũ a deo est verũ ꝛc. C

pone exemplum. Uñ sicut illud cōplexū est principiū inferendi quēlibet articulū in speciali sic habitus fidei infuse cui⁹ illud est obiectū imediatū iclinat mediate ad actuz elicitū circa quē libet articulum virtute illi⁹ cōpleti. Nō sic tñ q⁹ ille habit⁹ sufficiat cuz intellectu elicere actū credendi circa articulū in spāli imo nec ad actum credēdi illud principiū quod est suū imediatū obiectū sicut pz in puero baptisato q̄b⁹ fidē infusā ꝛ tñ nullum actū pōt elicere sine fide acquisita. Ex his pz quō eadē fuit fides i antiq̄s patrib⁹ et modernis. qz alio mō i spāli credebāt et alia credibilia q̄ nos. unuo aliq̄d credebant quod nunc est falsum. Credebant em̄ de futuro. nos de ꝓterito. pone exēpluz ꝛc. Unde tunc nō fuit ꝓprie loquendo idē articulus de natiuitate xp̄i qui modo. ꝛ tñ nō obstā te ista diuersitate fuit i eis ꝛ in nobis una fides in spē. qz idem cōplexū fuit obiectū imediatuz fidei eor̄ ꝛ nr̄e ꝛc. ¶ Secūdo ex his patet quō non repugnat q⁹ aliquis habeat demōstrationez siue scientiā ꝛ tñ nō ꝑdat fidē infusaz. q̄ uis ꝑdat fidē acquisitā sicut aliquis pōt habere fidem circa principiū ꝛ noticiā euidētem circa ꝯclusionē. s. per experientiam. non tñ pōt simul h̄re fidem acquisitā circa ꝯclusionē ꝛ noticiam euidentē. Uñ aliquis potest h̄re fidē infusā circa istō complexū. oñe reuelatū ꝛc. ꝛ tñ habere scientiā respectu unius articuli in speciali vt satis pz. ꝛc. Alio mō potest rñderi. q⁹ nō est incōueniens q⁹ multor̄ effectuū specie' diuersor̄uz sit una causa equiuoca. sicut pz de sole respectu hominis et asini. Et sic fides infusa tanq̄ causa eq̄uoca inclinat imediate ad act⁹ credendi oīm articulorū diuersos specie. ꝛ tñ non inclinat ad actū unū circa oēs. qz nō inclinat nisi mediante fide acquisita q̄ est diuersa specie respectu diuersor̄ articulor̄. Nā quot sūt articuli tot sunt fides acquisite et actus specie distincti ꝛc. Nec est inconueniēs q⁹ deus causet in intellectu viatoris habitum fidei infusū inclinantē imediate ad credendū oēs articulos fide' suppositā fide acquisita respectu uniuscuiusq̄. Sed vtruz inclinet ad credendum oēs uno actu probabilius videtur q⁹ nō vt dictum est. tamen neutra ps est euidens. ¶ Si vero obijciat q̄rendo quomodo potest saluari unitas fidei respectu ꝛcton̄ oppositarū. sez Christus morietur et christus non morietur. quia cum habitus naturaliter inclinet sic inclinat ad actum suū q⁹ non ad oppositum. Apl̄i autem ante' passionē credebāt illud cōplexum xp̄s morietur. et post illud. xp̄s non morietur et tamen per eandem fidem. Respondeo q⁹ fides acquisita respectu utriusq̄ complexi est alia et alia sed infusa eadem. Nec est inconueniens q⁹ causa naturalis cōcurrendo cum alia et alia causa p̄tiali habeat effectus contrarios sicut calor cum humido radicali conseruat et confortat. ꝛ sine humido vel cum humido nō naturali corrumpit ꝛ consumit. Sic etiam fides infusa cum fide acquisita inclinat aliquādo ad ist am. christus morietur. et a

quando ad iſtam chriſtus mortuus eſt et non morietur. ſed cū alio habitu vel actu acquiſito. Eodem modo poteſt dici de primo obiecto ſpei q̄ aliquod complexum eſt eius obiectum immediatum et mediante illo inclinat ad alia obiecta ſecundaria ſpei. Et eodem modo etiam de charitate q̄ obiectum eius primum eſt aliquod complexum. ſ. deus ꝛ oīe quod de⁹ vult a me diligi eſt a me diligendū. et mediante illo tanq̄ principio partiali inclinat charitas ad diligendum proximū mediate. vel poſſumus dicere q̄ immediate inclinat ad oia diligibilia charitatiue. Unde. ſi diligam deū ꝛ omne quod vult a me diligi. et poſt cōſtet michi per ſcripturaz q̄ vult inimicuz diligi a me tūc charitas infuſa inclinat ad diligendum inimicum mediante actu ſuo et charitate acquiſita et voluntate ſue vt cauſa mediata ſiue vt immediata vtrunq̄ p̄t dici. ſed ſi conſtaret q̄ inimicus eſſet damnatus ſicut in patria charitas inclinaret ad non diligendum. et ſic eadem charitas in via ꝛ i patria inclinat hic ad diligendum et ibi ad oppoſitū ꝛc. Et hec de ſecundo articulo pro nunc. De tertio articulo nichil ſpecialiter tractatur. q̄ ex dictis in primo articulo. et per tres rationes ante oppoſitū patet ſatis ps negatiua q̄ſtionis.

Et ſic eſt finis tertij ſententiarum.

Sequitur liber q̄rtus eiuſdē

Circa quartum ſententiarum In cuius prima ꝛ ſecūda diſtinctionib⁹ mg̃r tractat in generali de ſacramentis: et de differentia ſacramentorum legis xp̄i/ et legis Moyſi. Quero primo iſtā queſtionē. Utrum ex lege xp̄i recepta ſit ſumma perfectio ſacramentor. Arguitur q̄ non. Quia ſi ſic hoc maxime eſſet q̄ ſacramēta legis xp̄i ſūt cauſe effectiue g̃re ſicut videt innuere magiſter p̄ hoc ponēs differentiam in littera inter ſacramenta legis xp̄i ꝛ ſacramenta legis moyſi. Sed hoc non valet. quod probo triplicīter. Primo q̄ꝛ fm Auguſtinū. 83. queſti. q. 53. Soli deo q̃uenit animas illuminare ſcz per gratiam. Igit nichil aliud a deo poteſt efficere g̃ram. quare ꝛc. ¶ Secundo gratia creatur in anima. quia licet p̄ducatur in ſubiecto non tamen ex ſubiecto. quia creatura creare non poteſt. Nam hoc ſoli deo q̃uenit ſecundum Augu. 3. de trini. capi. 7 ꝛ alijs mltis locis. igitur ꝛc. ¶ Tertio quia ſuppoſito q̄ ſacramēta legis xp̄i efficerent gratiaz: tamē propter hoc non cōcluderetur ipſa eē perfectiſſima ſeu pfectiora ſacramentis legis antique. Nam magiſter in littera diffinit generaliter ſacramētum q̄d eſt inuiſibilis gratie viſibilis forma. ita vt eius ſimilitudinē gerat et cauſa exiſtat. quod nō p̄ot intelligi niſi de cauſa efficiente vt patet inductiue. igitur ſacramenta legis antique ita bene ſunt cauſe effectiue gratie ſicut

Utrū ex lege xp̄i ſit ſūma pfectio ſacramentor. 1. arguit.

2. arguit.

3. arguit.

sacramenta legis xp̄i noue. et p
In oppm ons seq̄tur ppositū. ꝛc. ¶ Oppo
sitū argr̄ er lege pfectissima re-
cepta sunt pfectissima sacramē-
ta: sed lex xp̄i nova est pfectissi-
Decisio ma. igr̄. ꝛc. ¶ In ista questione
qstionis sicut ꝛ in oibus sequētib⁹ erunt
tres articuli. er quib⁹ patebit
questio. Primus erit iurta ma-
teriā primi argumēti. Utrū sa-
cramenta legis noue habeant
causalitatē effectiuaz respectu
gratie. Secūdus erit iurta ma-
teriā secūdi argumenti. Utrum
posse creare simpl'r repugnet
creature. Terti⁹ erit iurta ma-
teriā tertij argumenti Utrū sa-
cramenta legis noue sint pfe-
ctiora sacramētis legis ātique
B ꝛc. ¶ Quantū ad primū articu-
1. articul⁹ lum ponā tres ꝯclusiones respō
sales. Quarū prima est ꝙ nullū
sacramentū debet ppter hoc di
ci causa effectiua gr̄e qz in ipso
sit aliqua virtus spūalis que sit
ei principiū agendi inquantuz
est instrumentū diuine mie ꝛ p
quā ipsum sit causa caracteris
vl' ornatus/ aut cuiuscūq; alte-
rius dispositiōis in aia ad gra-
C tiā p̄tue. ¶ Ista ꝯclusio est con-
Opi. thōe tra sanctū Thomā. p cui⁹ intel-
lectu eius opinio potest hic sub
quattuor dictis breuiter recita
ri. Primo em̄ dicit ꝙ oēs pone-
re cogūtur sacramenta noue le-
gis esse aliquo mō causas gr̄e.
tam ppter auctoritates sancto-
rum/ sicut est illa Augustini sup
Joh̄ā. omel'. 8. vbi dicit. Quevir
tus ista aque vt corpus tangat
ꝛ cor abluat. Et loquit̄ de aqua
baptismali inuēs ꝙ illa abluit
cor siue aiam. qđ nō videt̄ posse
fieri nisi causando gratiā tam
ppter cōmune dictū. qz dicitur
cōiter ꝙ sacramēta noue legis
efficiūt quod signāt. Sēdo dicit
ꝙ hmōi sacramēta non possunt
poni causa gr̄e sine qua non: qz
causa sine qua non est tantum
causa p accidēs. Nam tunc non
ponerēt in ei⁹ diffinitione cui⁹
oppositū fecit magr̄. Tertio de
clarat ista opinio qliter sacra-
mentū ponendū sit causa gr̄e. ꝛ
dicit ꝙ causa efficiēs distingui
tur dupl'r. Uno modo ex parte
effectus/ scz in causam dispositi-
uā que inducit effectū primū
ꝛ impfectū. ꝛ in causaz pfectiuā
que inducit effectū principalez
ꝛ vltimatū. Alio modo potest di
stingui causa efficiēs ex parte
efficientis scz in causam princi
palē ꝛ causam instrumentalem
Instrumentū autē duplicē ha-
bet actionē. vnā ex ppria natu-
ra. aliā prout motū est a princi-
pali agente. ꝛ quādo habet se-
cundā simul semp habet ꝛ pri-
mā. et illud ad quod attingit p
secundā que ei ꝯuenit iquantū
est instrumentū aliquādo est ter
minus principalis agentis. et
aliquando est tm̄ dispositio ad
illū terminū. Tūc ad ppositum
dicit ꝙ aqua baptismalis p for
mā suā naturalē habet opera-
tionē ppriā. scz abluere vl' ma-
defacere corpus. Ulterius autē
inquantū est instrumentū diuie
mie habet effectū vltteriorē non
quidē ad gratiā sic ꝙ ipsam at-
tingat in virtute principalis a-
gentis sed ad dispositionē pre-
uiā, que in quibusdā sacramen-
tis est caracter. in alijs autē est
aliquis ornatus aie ppportiona
tus caracteri. Quarto dicit ꝙ i
sacramentis est aliqua virtus
supnaturalis que est ipsis. pū-

eſpiũ agendi inquantũ ſunt inſtrumenta diuine mie. ⁊ hec virtus eſt ens ſpirituale icõpletũ ſiue intentionale. multa alia dicit. ſed hec ſunt principalia ad ꝓpoſitũ. Hanc autẽ opinionem quo ad ſingula eiꝰ pũcta reprobat multipliciter ⁊ diffuſe Job. Scotus li. 4. ad quartã queſtionẽ/ ⁊ ad quintã vnica ratione ꝓbãdo. ⁊ ſimiℓr poſt eũ Ockam in prima q̃ſtione quarti. ¶ Sed

Ad thomã. 1. ꝓcℓo.

q̃ nolo hic inſiſtere arguo ꝓtra eã vnica ratione ꝓbãdo ꝓcluſionẽ ꝓdictã. q̃ illa poſitio eſt irrationabilis que ponit pluralitatez ſine neceſſitate. Nam hoc eſt ꝓtra doctrinã ꝓhoꝝ vt patz primo phiſicoꝝ de opinioe melliſſi⁹ auaragore. ⁊ z. de aia. ⁊ 7 Phiſic. Quia eñ natura nichil facit fruſtra ſemper vbi paucitas ſufficit ad ſaluandũ apparentias magis eſt ponenda. Et ſicut ſequẽdo rationẽ naturalẽ nichil eſt ponendũ niſi q̃ ratio naturalis ꝓcludit. ita ſequẽdo fidez nichil eſt ponendũ niſi q̃ veritas fidei ꝓuincit. Sed ꝓdicta opinio nec ex ratione naturali nec ex veritate fidei cogitur ponere ſacramenta legis noue eſſe cauſas effectiuas gr̃e mõ ſuperi⁹ declarato: vt in ſequentibus patebit. Nec eſt aliqua neceſſitas imo oino fictio ⁊ ſuperfluitas ponere vniuerſaliter in ſacramẽtis talẽ virtutẽ ſupnaturalẽ ſicut in aqua vℓ in ẋbis prolatis. aut ponere in aia aliquã diſpoſitionẽ preuiã. gratie q̃ ſunt caracter vℓ ornat⁹: quia ſine tali pluralitate poſſũt oia ſaluari vt inferi⁹ apparebit. igr̃

B ꝓdicta opinio eſt irrationalis. ⁊

2. ꝓcℓo. ꝓ ꝓñs ꝓcluſio vera. ¶ Secunda ꝓcluſio eſt q̃ nullũ ſacramentũ debet ꝓpter hoc dici cauſa effectiua gr̃e quaſi deꝰ in ſacramẽto aſſiſtat p modũ ſpecialis preſentie. Iſta ꝓcluſio eſt ꝓtra henricũ de gandauo quarto quo. q z. vbi tenet q̃ deꝰ aſſiſtit ſpecialiter ſacramẽtis. ⁊ p hoc vult ſaluare q̃ ſacramẽta ſũt cauſe gr̃e Cõtra hoc p cõcluſionẽ arguit Scotꝰ ſic. deꝰ nõ eſt ſm eſſentiã p̃ſentiã/ vel potentiã in aliquo ſacramẽto pluſq̃ in alio corpore. vel ſi ponat aliter hoc nõ eſt niſi ad aliquẽ effectũ cauſandũ Sed q̃ ſic ſit ibi nõ poteſt eſſe p aliquã cauſalitatẽ ſacramẽti. ſacramentũ eñ in nullo eſt cauſa deũ determinãs ad cauſandum effectũ ſibi ꝓpriũ ergo tñ eſt ibi deꝰ aliter q̃ in alio corpore determinatione ſcz ꝓpter voluntatis qua diſpoſuit ſic operari coexiſtendo tali corpori ⁊ per ꝓñs vℓ opinio illa falſum ꝓſupponit (ſcz deũ aliter aſſiſtere ſacramẽtis q̃ dictũ eſt) vℓ ipſa hz ꝓcedere q̃ ꝓpter ſpecialẽ aſſiſtentiã dei ſacramenta nõ ſunt cauſe gratie niſi ad iſtũ ſenſum ipropriũ q̃ deus in ſacramẽtis ordinauit ſic agere non q̃ ipſa ſacramẽta ſic agãt. ⁊ de tali ordinatione ⁊ libera promiſſione ipſe certificant eccleſiã. vnde i hoc ſenſu tenet Scotꝰ q̃ ſacramẽta ſunt cauſe effectiue gr̃e et nõ aliter. q̃ ipſe diffuſe declarat: ſed trãſeo cauſa breuitatis etiã q̃ iſta poſitio ſatis clara ẽ ⁊ forte clarior q̃ ſua declaratio ꝓtz ergo ſecunda concluſio. ⁊c.

¶ Ad videndũ autẽ meliꝰ quo- ¶ modo ſacramẽta ſũt cauſe gr̃e ⁊ quomodo nõ ⁊ ad ſaluandum dicta ſanctoꝝ doctorum diſtin-

guendū est de causa efficiēte. q3 eīn causa est illud ad cui⁹ esse sequitur aliud dupliciter potest aliqd dici causa. Uno modo proprie. qñ ad p̄sentiā eē vni⁹ / ꝟtute ei⁹ ꝛ ex natura rei seq̄tur esse alteri⁹. ꝛ sic ignis est causa caloris. Alio modo iproprie quādo ad presentiā esse vni⁹ sequitur esse alterius. nō tamen virtute eius nec ex natura rei. sed ex sola volūtate alterius: et sic actus meritorius dicitur causa respectu premij. Sic etiā causa
D sine qua nō dicitur causa. ¶ Ex quo sequitur primo q̄ causa sine qua non: non debet absolute ꝛ simpliciter dici causa. q3 proprie non est causa. Secundo sequitur q̄ in naturalibus nō reperitur aliqua causa sine qua nō respectu alicuius effectus. sed in voluntarijs bene reperitur talis causa quia in naturalibus semper ex natura rei sequitur effectus. sed nō in voluntarijs. ¶ Ista distinctione premissa pono tertiā conclusionez
E 3. ꝯclusio. q̄ sacramēta legis noue primo modo non sunt cause effectiue gratie: sed bene secundo modo ꝛ improprie. Ista ꝯclusio simul quo ad vtrāq3 partem ꝓbatur sic. Ad presentiā sacramentoꝝ ex ꝟtute ipsoꝝ nō sequitur grā sed solū ex virtute alterius scz dei sic agentis: nec talis sequela est ex natura rei sed solum ex volūtate libera dei. igitur conclusio vera. consequentia tenet ex terminis. Et antecedens ꝓz q3 solū ex eo sequitur gratia ad presentiam sacramentoꝝ quia deus sic instituit q̄ non conferatur gratia nisi positis sacramentis ꝛ ipsis positis ꝯferatur Et si oppositum instituisset effectus oppositus sequeretur. Ex hac distinctiōe sequuntur duo correlaria ꝓtra sanctū Thomā F
Primū est q̄ qūlibet noue legis ꝯ thomaz
sacramentū solum est causa grē sine qua non. et ita possūt intelligi omnia dicta vel auctoritates sanctoꝝ aut doctoꝝ que vidētur sonare q̄ sacramēta legis noue sunt cause gratie. Uñ quando magister ꝛ sancti dicūt q̄ sacramenta noue legis efficiunt quod figurant non est intelligenduz q̄ proprie efficiāt gratiam sed quod deus efficit eam ad eoꝝ presentiā et hoc sufficit magistris et alijs ad ponendū differentiam inter noua ꝛ antiqua sacramenta. Secundo seq̄tur q̄ nullum sacramentū legis noue siue per virtutem ꝑpriam siue per ꝟtutē ei collatā est proprie causa efficiens alicuius dispositionis in aia ad gratiā prie nie. ꝓz quia talis ratio potest fieri de tali dispositione sicut facta est de gratia. hoc etiā diffuse probat Ockā in solutione prime questiōis quarti libri. ¶ Cōtra istud correlariū et secundaz G
ꝯ ꝑm cor̄ ꝛ. 2. partē ꝯclonis
partē ꝯclusionis arguo sic. ꝛ ꝓbo q̄ sacramentum sit proprie causa gratie ꝛ etiā dispositiōis ad eam prenie. q3 videtur q̄ oē illud quo posito ponitur aliū sit ꝑpria causa illius. Nam de rōe cause ꝑprie dicte non est q̄ ad ipsam necessario sequatur effectus aut q̄ non possit poni sine ipsa. quia ignis est proprie causa caloris: et tamen non necessario sed mere ꝓtingēter ad ignē sequit calor sicut patuit de igne trū pueroꝝ i fornace. sit̄r calor etiā igne presente potest ꝑduci

ignē. nichil causante sicut patz si de⁹ de se solo ꝓduceret calorē suspēdendo actionē ignis p̄sentis. Igitur ad hoc ꝙ aliquid sit ꝓprie causa alterius sufficit ꝙ ipso posito ponat illud et ipso nō posito nō ponatur. sed sic est de sacramentis respectu gratie ꝛc. igr̄. ꝛc Et ꝓfirmat. qz sicut ad presentiā sacramentoꝝ seq̄tur gratia solū ex volūtate alterius scz dei sic volentis. ita ad p̄sentiam ignis sequit calor solus ex volūtate dei. qz ipso sic volente sequitur calor. et ipso sic nō volente nō sequitur. Igitur ita ꝓprie sacramenta sunt cause gr̄e sicut ignis est causa caloris. cuius oppositū dictū est. ¶ Pro solutiōe hui⁹ dubij pono aliquas ꝓpositiones. Prima est ꝙ quādocūq; de⁹ facit aliquē effectuz mediante causa secūda ipse nō solū facit illum effectū sed etiā facit causam secundā esse causam illius effectus. Probatur. qz deus facit omne positiuum causam autē secundā causare effectum suū est quid positiuuz igitur. ꝛc. Secūda ꝓpositio sequens ex predicta est ꝙ de⁹ nichil facit fieri per aliud quin illud idem facit p seipsum. immo prius natura ꝛ principali⁹ facit illud. Tertia: plus facit de⁹ faciendo aliquē effectū mediante causa secunda q̄ si faceret eundem effectū se solo. qz in prima factione sunt plures termini diuine actionis q̄ in secūda factione. vt patz ex prima ꝓpositiōe

Sol'o p̄d. instātie

B ¶ Quarta ꝓpositio est ꝙ nulla causa secūda sic est ꝓprie causa alicui⁹ effect⁹ nec aliquis effectus sic ex natura rei sequitur ex aliqua causa secūda ꝙ causa necessario inferat effectum vel ꝙ effectus necessario presupponat illam causam imo effectus pure cōtingenter sequit ex scōa. ꝛ scōa causa pure contingenter antecedit effectū suū Quinta propositio ꝙ nonobstātibus predictis aliqua causa efficiens secūda sic est proprie causa ꝙ ipsa agit effectum virtute propria. dico autem virtute propria non quidem propria per exclusionem virtutis extranee vel aliene. sed virtute propria. id est virtute que est in ipsa vel que est ipsamet et non sibi aliena. Sic enim ignis agit calorem virtute propria scilicet aliqua virtute que non est sibi aliena. Nec tamē excludo quin agat virtute dei que est sibi virtus aliena et a sua propria virtute distincta. Sexta propositio est. Aliqua est causa efficiēs secunda ad cui⁹ propositionem sequitur effectus nō solum ex voluntate dei sed ex natura rei et sola talis causa secūda est causa proprie dicta. Ista ꝓz ex precedēte. qz effectus qui sequitur ad positionē cause ꝛ hoc ex virtute propria ipsius cause nō solū sequitur ex voluntate dei sed ex natura rei. ¶ Ex his patz ad formā argumenti. vnde qñādo dicitur de ratione cause ꝓprie dicte nō est ꝙ ad ipsam necessario sequat. ꝛc. Ideo sufficit ꝙ ipsa posita. ꝛc. ꝓcedo ātecedēs qz facit ꝑ quarta ꝓpositiōe posita. sed nego ꝓnam. qz nec p̄mū requiritur: nec scōm sufficit ad hoc ꝙ causa scōa sit causa p̄dicta sed requiritur/ ꝛ sufficit ꝙ posita ipsa ponatur effectus scz ex virtute ipsius cause ꝛ nō

C Sol'. rōis istātie p̄d

solum ex voluntate dei: sic autē non est de sacramētis ꝛc. Ad cō firmationem aūt quando dicit ꝙ ad presentiā ignis sequit calor solum ex voluntate dei. nego istud. quia quādo ignis producit calorem talis calor sequitur ex voluntate dei ꝑncipaliter sed tamen vna cum hoc virtute ignis. Et quando probatur oppositum ꝙ deo sic volēte sequitur calor ꝛc Dico ꝙ hoc est vex. sed non est ideo verum ꝙ ille calor sequatur solum ex volūtate dei. sed ꝙ cessante volūtate dei cessāt singula ex quibus ille calor sequit seu ponitur i esse ido ꝛc. Unde cōcedo istam septimā propositionem ꝙ licet ad presētiam cause secunde ꝑprie dicte sequatur effectus nō solū ex voluntate dei sed ex virtute ipsius cause ꝛ ex natura rei. tamē ꝙ ad presentiā alicui⁹ cause secunde sequatur aliqs effectus ex vtute ipsi⁹ cause seu ex natura rei. solum est ex volūtate dei. Nā hoc solum ē quia de⁹ vult talē causam assumere ad cooperādum sibi talem effectū quē si vellet posset sine ea producere. Ex qua sequitur octaua ꝓpositio ꝙ licz omnis cā secunda ꝑprie dicta causet effectum ex natura rei. tamē ꝙ ipa sit causa proprie dicta nō est ex natura rei quia solū ex voluntate dei. Et hec de primo ar. q. sufficiant. ¶ Quantum ad se-
D cundum articulum videndum
2. artick's est. vtrum posse creare simpliciter repugnet creature. qz etiam hanc materiam tāgit magister capitulo vlti. ꝯ. distin. ꝗrti li. vbi videt tenere ꝙ potentia creādi saltem ministerialiter seu instrumentaliter est communicabilis creature. s. sacramentis seu ministris sacramentorum. cui⁹ oppositum videtur probare secunda ratio. q. Unde pro intellectu huius materie premitto vnam distinctionem. scilz ꝙ creare seu creatio in philosophia ꝛ i theologia solet capi quadrupliciter ꝛ tot modis sumitur ānihilare. qz quot modis dicitur vnum oppositorum tot modis dicitur et reliquum. ¶ Primo mō creare cōmunissime ꝛ largissime sumitur pro vt idem est ꝙ facere aliquid eē post non esse. et correspondēter ānihilare est facere aliquid non esse post eē. Et sic accipit cōmentator creare. 3. de aīma vbi dicit ꝙ intellectus creat intellectionez. Et hoc modo generatio non differt a creatione vel corruptio ab annihilatione. et secundū hūc mod⁹um clarū est ꝙ creatura potest creare ꝛ etiam annihilare. ideo de ista acceptiōe nihil dicam. qz etiam nec ē ꝑpria. ¶ Secundo sumitur creare minus ꝓmuniter ꝛ min⁹ large ꝑ- E ut idez est ꝙ facere aliquid esse post non eē ab illo agēte qō pōt hoc sine causali influxu materie vel subiecti. et correspondenter potest sumi annihilari seu annihilatio. et sic accipit creare. quādo dicitur ꝙ omnis res est creator vel creatura. quia licet deus producat mlta ex subiecto sicut omēs formas materiales. tamē dicitur omnia creare. quia omnia potest producere sine causali influxu materie vl subiecti. Et sm hunc modū possibile est idē creari ꝛ generari. ꝛ idem annihilari ꝛ corrumpi Multa ei hoc modo creātur q̄ etiā generātur ꝛ producūtur ex materia vl sub

fecto. Unde hic ⁊ in sequentib⁹ cum loquor de materia non intelligo solũ materiam primaz que est subiectũ formarum substantialium sed per materiam intelligo quodlibet subiectũ de cui⁹ potẽtia potest educi aliqua forma. ⁊ sic intellectus est materia siue intellectionis sic etiam eadẽ res ẽ materia ⁊ forma. Nec ista acceptio est impropria qz sic capit philosoph⁹ materiã. 2. physicox. ⁊. 5. methaphisice. quando distinguit quattuor genera causarũ. s. materiam: formam: efficientem. ⁊ finem. qz aliter non oĩs causa reduceret ad aliquã istaruz

A ¶ Tertio modo sumit̃ creare magis stricte ⁊ magis ꝓprie ꝑ ut idẽ est q facere aliquid esse post non eẽ sine concursu causali seu influxu materie/ vel subiecti sine subiecto ꝓsupposito ex q̃ illud fiat: ⁊ correspondenter potest sumi annihilare. Et sic accipitur creare quando dicitur q anima creat/ vl̃ gr̃a i aĩa. quia licet gratia vl̃ anima ꝓducatur i subiecto nõ tamen ex subiecto. Nam in suo fieri/ vl̃ suo esse nõ dependet causaliter a subiecto. Et isto modo capiẽdo creare nõ est possibile idem simul creari ⁊ generari aut annihilari ⁊ corrũpi: quia creatio ⁊ ãnihilatio nõ ꝓsupponunt subiectũ ex quo generatio vero ⁊ corruptio illud ꝓ supponũt. Et sm hanc acceptionem non est bona diuisio entis q omne ens est creator vl̃ creatura ⁊c̃. quia sic nullum ens generatum est creatura. Nam omne generatum fit ex subiecto. Et intelligo omnia ista de ꝓductione ad extra: qz de ꝓductione ad intra non ec̃nt vera. Nam filius dei non ꝓducitur ex subiecto: ⁊ tñ non creat̃ sed gñatur. Claruz est igitur q nõ stat aliquid creare/ vl̃ aliq̃d creari isto tertio modo ⁊ non secundo modo pr⁹ dicto: sed bene econtra. tamẽ quicquid potest creare isto modo potest creare secũdo modo ⁊ econtra. Ideo de secũdo modo nihil dicam: quia dicto tertio patz de illo. ¶ Quarto modo sumit̃ creare satis stricte ⁊ satis ꝓprie licz non capiatur sic cõmuniter pro ut idem ẽ q facere aliquid esse post nõ eẽ ab agente se solo causante ⁊ sine cõcursu alteri⁹ cause efficiẽtis. siue ꝓducat ex subiecto siue non. ⁊ correspondẽter potest sumi annihilare. Et sic capitur creare S en̄. 1. c. vbi dicitur creauit deus oẽm animã viuentem ⁊c̃. Non en̄ oportet intelligere q ve⁹ tunc creauit oẽm animam ex nihilo. sed ideo oẽm talem animã creasse dicitur qz se solo produxit licz produxerit ex subiecto. Et sm istum modũ patet q bene stat idem simul creari et generari: quia ille anime ꝺ quibus dictũ ẽ fuerunt create: quia a solo deo facte. et tñ fuer̃t gñate: qz ex subiecto producte. Sic ergo patz quomodo creare dicitur quattuor modis. De q̃bus quattuor/ duo vltimi magz sunt ad propositum. ideo ꝺ illis solum ponam tres conclusiões.

¶ Prima ꝯclusio est q capiẽdo creare ⁊ annihilare quarto modo: per nullaz potentiam siue ordinataz/ siue absolutam creatura potest creare/ vl̃ annihilare. C 1. ꝯclusio.

¶ Secũda est q capiendo creare ⁊ annihilare tertio modo ⁊ loquẽdo de potentia naturaliter ordinata nulla creatura ꝑt crea 2. ꝯclusio.

3. ꝯclusio. re vel annihilare. ¶ Tertia ē ꝙ capiendo creare ⁊ annihilare illo tertio modo et loquēdo de potentia simpliciter absoluta quelibꝫ creatura potest creare ⁊ annihilare. Et istam tertiā non assero qz ꝯmuniter negatur ab oībus. sed eam soluꝫ pono probabiliter et disputatiue. ¶ Prima ꝯclusio probatur sic per nullam potentiam creatura se sola aut sine alio agēte cōcurrēte potest facere aliquid eē post non eē. vl aliquid non eē post eē igitur cōclusio vera. ꝓña est clara et ānce dens ptz: qz creatura nihil omnino potest nisi deo ꝯcurrente. Nam sicut necessario deus est omnipotēs: ita necessario si aliquid fit ipe est omnifaciēs. ⁊ etiam si aliquid de eē trāsit in non esse: ipse respectu illius subtrahit suam influentiā ꝯseruatiuā ac per hoc ipse est illius causa destructiua. Et hoc tenendum est ex fide licet non possit probari euidenter. ⁊ sic patz de quarto modo creandi: de quo breuiter trāseo: qz de illo modicuꝫ loquuntur doctores ¶ Scda conclusio ꝓbatur. circa cui⁹ probationem dico duo. ¶ Primo dico ꝙ ipa non potest probari euidēti ratione. Tum primo: qz omis probatio eius potest apparēter solui etiā sequendo purā phiaz naturalem. Tum secūdo qz puri phi posuerunt oppositū sicut Auicenna qui ꝯcedit creaturā creare posse. imo de facto creare sicut patet. 9. methaphi. vbi ipse ponit intelligētiam secūdā esse causam productiuaz tertie: ⁊ tertiam quarte/ ⁊ sic deinceps illa autē intelligentia secūdo vl tertio ꝓducta creata est. ⁊ ꝓductio vtriusꝫ creatio est: eo modo quo ipe loquitur de creatione et creatura. 6. methꝫ. prout scilicet creatio est ꝓductio de nihilo: et ē post nihil nō ordine durationis: sed ordine nature prout ipse exponit ibidem: vel de nihilo id est non de aliquo ipsius ꝓducti suppositi. Hoc ergo modo ipse ponit intelligētiam secūdam productam a deo/ ⁊ tertiā a secunda nullo presuppositō. ⁊ capere esse post non esse ordine nature: ſz non durationis: qz nō ponit nouitatem: et iste modus ponēdi est bene subtilis ⁊ valde probabiliter sustinibilis. nec oppositum posset enidenter ꝓbari Ex quo ptz error Aristotelis et sui commentatoris qui reputauerunt principium euidens ꝙ ex nihilo nihil fit: siue ꝙ omne quod fit: fit ex aliquo: quia nec est euidens/ nec euidenter ꝓbabile. Et sic ptz ꝙ predicta secūda ꝯclusio non potest euidenter ꝓbari sicut dixi. ¶ Dico tamen secundo ꝙ ipa potest apparenter ꝓbari. Unde eam nisus ē ꝓbare multipliciter sāctus Thomas. sed oēs rōnes eius reprobat Scotus. eo ꝙ ille supponūt multa falsa sicut ipe ostendit in prima. q. quarti. ido ipe facit aliās rationes quas etiam refellit Ockam. q. quarta secundi. ostēdens ibi eas non procedere ex veris. Nolo tn hic insistere: sed probo seu persuadeo ꝯclusionē ostendendo primo ꝙ de potentia naturaliter ordinata nulla creatura pōt creare id est aliqd facere eē sine subiecto ꝯcurrēte ¶ Secūdo ꝙ nec potest annihilare ¶ Primū ꝓbat sic: qz si creatura posset creare: hoc esset vel pt creare.

D ꝓbr. 1. conclusio.

E ꝓbatur. 2 ꝯclusio.

F

5 ꝓbr ꝙ creatura nō

naturaliter/ vł libere. ¶ Primo non potest dici ꝙ naturaliť: qz agens qđ equaliter se hꝫbet ad plura ꝓducibilia eiusdez rõnis ꝗ̃ tum est de se: vel omnia ꝓducit/ vel nullũ: quia non est ratio quare illud ꝛ non istud. ſz agẽs naturaliter equaliť se hꝫbet ad omnia producibilia eiusdẽ rationis quãtum est de se: imo ẽ ad infinita ꝛ agit ꝑm vltimũ potentie. igiť si possit producere vnuz non requirẽdo subiectũ recepti uum ex quo producat pari ratione ꝓducet oñia producibilia eiusdez rationis cũ illo: ꝛ ꝑ cõs poterit ꝓducere infinita. hoc autem est falsum. igitur ꝛc. ¶ Secundo non potest dici ꝙ creatura possit crearelibere seu per liberum arbitrium: quia sic non potest creare nisi mediante suo velle: ꝛ tũc si ponaťꝙ põt creare ꝑ suum velle: vł hoc erit sic ꝙ eo ipõ ꝙ vellet ipm ꝓducibile esse ipm esset. vel sic ꝙ volitio posita eẽt causa ipius ꝓducẽdi seu creandi. Si secũdo modo cuz volitio posita ꝛ causata naturaliter causet illud cuius est cã. ptz ꝙ redit idẽ argumentũ qđ fctm̃ est de actuo naturali. Si primo modo cum voluntas creata possit velle infinita equaliter sicut finita et eque leuiter. igitur poterit creare etiã infinita: ꝛ si nõ per vnam volitionem tm̃ ꝑ infinitas volitiões succesſiue. hoc autem videtur falsum sicut prius. quia nõ videtur esse finite potẽtie posse ꝓducere infinita. hꝫc rationem plius tractat Adã prima q̃stione quarti. ipam fortificãdo ꝛ declarãdo. et videť mihi ꝙ ipa bñ ꝯcludit ꝙ creatura ꝛz potentiã naturaliter ordinataz seu virtute sua naturali non potest aliquid creare seu aliq̃d facere et nõ ex subiecto. et hoc tenuerunt philosophi propter experientiã. quia viderunt i multis tam artificialibus q̃ naturalibus quod oñe quod fit: fit ex aliquo sicut vestis ex pãno: pannus ex lana. ignis ex ligno ꝛ sic de alijs. Et non viderũt instantiã in aliquo. ideo tenuerunt ꝙ quicquid facit aliquid de nouo facit illud ex aliquo: nec põt illud facere ex nihilo: ꝛ hoc ẽ bene verũ ꝛz potentiã naturaliter ordinatã. tamen videtur mihi ꝙ cum oñibus p̃dictis stat ꝙ de potentia simpliciť absoluta creatura possit creare: quia deꝰ absolute posset creature ſuꝑnaturaliter ꝯmunicare potẽtiã creãdi. sicut patebit in tertia ꝯclusione/ q̃ cuis Adã teneat oppositũ/ ꝛ cõmuniter oñes. ¶ Secundũ probatur ſz ꝙ nec etiã creatura potest naturaliter seu de potentia naturali ãnihilare. qz agens naturaliter semp intendit perpriꝰ productionem alicuius q̃ destructionem alterius. ideo quod potest annihilare põt creare ꝛc. Unde videmus per experientiã ꝙ in operationibus naturalibus semper ad destructionem vnius ſequitur ꝓductio alteriꝰ. ideo dicit Aristoteles ꝓmo ð gñatiõe ꝙ semp corruptio vnius est generatio alteriꝰ. igiť ꝛc. ¶ Sed contra predictã ꝯclusionem sũt tria dubia. ¶ Primũ est vtrũ deꝰ possit creare mediãte creatura ipsa creatura pure naturaliter agẽte. Et videtur ꝙ sic. quia deꝰ creat animã hꝫmanam mediante hꝫmine ipso hꝫmine pure naturaliter agẽte. ali

1. dubiuz.

ter in ꝓductione hois homo nō
esset causa efficiens naturalis.
igitur videt ꝙ creatura natura
liter possit creare saltē partiali-
D ter z instrumentaliter. ¶ Secun
2. dubiū. dū dubium est. quia videtur ꝙ
creatura possit annichilare. qz
peccatū mortale destruit gr̄am
et infidelitas fidem. sed destru
ctio gratie vel fidei est annichi-
latio sicut earū ꝓductio est crea
E tio. igitur. ꝛc. ¶ Tertium dubiū
3. dubiū. est contra modum probandi cō
clusionem. quia per similē ratio
nem probaretur ꝙ creatura nō
potest naturaliter generare. qz
arguitur sic. omne agens natu-
raliter non impeditū respiciēs
plura ꝓducibilia equaliter pro
ducit quodlibet vel nullum. Sz
omne agens naturaliter equa-
liter respicit oēm formā produ-
cibilē de potentia huius mate-
rie ab ipso in eā. Et similiter illa
materia/ vel subiectum indiffe-
renter est in potētia ad recepti
onē cuiuslibet illarū: quia nec ha
bent ordinem ad agens: nec ad
passum cū quelibet illaz omni-
no nichil sit. igitur ꝓducit quā-
libet talem. z per ꝓns potest ꝓ-
ducere infinitas/ vel nullam po
test. ꝛc. Item si illa ratio aliquid
probat non videtur aliud ꝓba-
re nisi ꝙ creatura nō potest ali-
quid producere nisi in recepti-
no sicut animā et gr̄am. igit. ꝛc.
F ¶ Pro solutiōe primi dubij sciē-
sol'. primi dubij dum est ꝙ deum creare mediā-
te creatura potest intelligi du-
pliciter. Uno modo ꝙ de⁹ creet
aliquid creatura illud idem ꝓ-
ducente. sicut celum agit medi-
ante lumine calorez. quia lumē
secum agit calorez. Et sic loquē
do deus nō pōt creare mediāte
creatura. ipa creatura naturali
ter agēte seu secūdū cursum na
ture. quia si deus sic faceret eēt
miraculū. Utrū aūt possit sic fa-
cere videbit in tertia ꝯclusione
ꝙ sic. Alio mō pōt intelligi deū
creare mediāte creatura qz dat
potestatē creature aliquid faciē
di ī aliquo receptiuo quo facto
ipse vult immutabiliter creare.
sicut dedit potestatē homini sic
disponendi materiā in gnatiōe
hois ꝙ ipa sic dispositā ipe im-
mutabiliter velit aiam intelle-
ctiuā creare. Et isto modo possz
deus multa creare p creaturaz
seu mediante creatura. que ipe
de facto sic nō creat. Sic eī po
test cōferre sacramētis/ vel mini
stris sacramentorū potētiā creā-
di id est causandi aliquē effectū
naturalē/ vel faciēdi aliquid na
turaliter circa aliquod subiectū
(vtpote circa puerū baptisatū)
quo facto imutabiliter ipe vult
creare. hoc autē potuit sed nō fe
cit. sicut dicit Augustin⁹ omelia
.5. sup Johannē. z allegat illud
magister quarto libro distinctio
ne. 5. Et sic dicit Scotus z Adā
post eū ꝙ magister intelligit in
illa distinctione deū posse cōica
re creature potentiā creādi licz
hoc nō cōmunicauerit de facto
sacramētis/ vel ministris sacra-
mentorū. ¶ Pro solutione secū- 5
di dubij pono aliquas ꝓpositio Sol'. scdi
nes. Prima est ꝙ nec peccatum dubij.
mortale actiue destruit gratiā/
nec infidelitas fidē infusaz. Se-
cunda ꝙ infidelitas bn̄ destruit
actiue fidē acquisitam. quia illa
destructio nō est annichilatio sz
corruptio. sicut productio fidei
acquisite est naturalis genera-
tio. Tertia est ꝙ peccatuz mor-

tale demeritorie destruit gr̃am: et infidelitas fidem infusam: deus autem solus actiue destruit eas. scz non cõseruãdo/ seu subtrahendo influentiam manutenentie sue ab eis. Quarta ꝓpositio est ꝙ ꝫcito ponitur casus culpe mortalis tamcito et non prius/ vel posterius tẽp ore/ vel natura deus annichilat gr̃am Exemplũ de obstaculo luminis

A ¶ Ad tertium dubiũ potest re- So. tertij dubij. sponderi dupliciter. Uno modo ſm Ockam q̃ tenet ꝙ idez agẽs naturale de eodẽ passo nõ est in eternum natũ ꝓducere nisi vnicum individuũ eiusdẽ rationis adequatũ sue actualitati ex eodẽ passo ſm numerũ. ⁊ ꝙ ista forma rediret quotiẽs idem agẽs produceret individuũ eiusdem speciei ex illa materia. Et istud tenet Scotus in libro quarto eẽ multum ꝓbabile ⁊ magis videtur ad hoc declinare. Et ſm istũ modus leuissime respõdetur ad illam obiectionẽ que fiebat contra illã rationẽ conclusionis sicut ptz intuenti. Sed Adam reprobat illud ⁊ ostendit ꝙ idem agens numero possit de eadem materia numero ꝓducere diuersa individua sue ꝑfecti adequata. sicut ignis de eadez materia multos ignes successiue ꝓducere potest. quoꝝ quilibet proportionetur actualitati sue. Unde ꝓcessum suum si placet. qz transeo causa breuitatis. Secundo modo potest respõderi ſm hanc viam ad illam obiectionez. ꝑ quo pono aliquas propositiones.

B ¶ Prima sit hec ꝙ agẽs naturale potest ꝓducere infinita: imo aliquod est agens naturale qđ non potest producere quin producat infinita: quia aliquod est agens naturale quod nõ potest ꝓducere nisi ꝓducat ens continuum. ⁊ quodlibet tale est infinitum quia infinite partes proportionabiles. Secunda est ꝙ nullũ agens naturale potest ꝓducere infinita actu separata. ꝓz quia non est possibilis infinita multitudo individuoꝝ actu separatoꝝ. Tertia est ꝙ infinita actu separata eiusdez rationis potest agens naturale naturaliter ꝓducere seu generare de quolibet passo de quo põt vnuz individuũ producere. ꝓz qz cũ vnum possit producere ⁊ non solum vnum vt dictum est sed plura eiusdem ratiõis sequitur ꝙ non tot potest ꝓducere quin plura possz. ⁊ hoc si duraret igit̃ ⁊c.

¶ Quarta ꝓpositio est ꝙ nullũ C agens naturale potest naturaliter ꝓducere ex aliquo subiecto seu passiuo nisi vnicum individuũ vna vice. ⁊ ideo agẽs ꝫuis sit de se indeterminatũ ad ꝓducendũ istũ vel illud tamẽ passuz non est naturaliter natum suscipere plura simul. Jdeo agẽs ex subiecto determinatur ab ipso subiecto naturaliter. ad producendũ vnicũ vna vice ꝫuis non determinet ab ipo passo ad plꝰ ꝓducendum illud quod ꝓducit ꝓmo ꝫ aliud scdo ꝓducibile de eodẽ. Si vero ꝫras a quo sic determinatur ¶ Respondet Ad ã ꝙ ab agẽte libero. scz a deo ipm ſm agens preueniente ⁊ libere determinante, ad producẽdum istud individuũ plus/ vl̃ prius ꝫ aliud. Unde dicit ꝙ ex hoc sumitur efficacissimũ argumẽtuz ad ꝓbandũ ꝓtra phos/ maxime Aristotelẽ ⁊ suũ ꝓmẽtatorẽ deũ

esse agens liberū libertate contingentie. Et hoc idem post eus tenet Gregorius libro. i. in ma
D teria de intētiōe formarū. ¶Ex predictis pz faciliter solutio ad obiectionē contra rationē ꝓclusionis. Sed ad ꝓfirmationē eiusdem obiectiōis quādo dicit ꝙ si illa ratio aliquid probet nonvidetur aliū probare nisi ꝙ agēs creatum non pōt aliq̄d producere nisi in subiecto/ modo cū hoc stat ꝙ possit creare. ⁊c̄. Hic dico primo ꝙ stat aliquid produci in subiecto. ⁊ non produci ex subiecto. vt bene ꝓbat ratio. Ūn differentia est inter illa sed bene difficile est illā explicare. Ꝟbis. hoc aūt debet videri super secundo libro. Dico secūdo ꝙ nō stat naturaliter agens creatū aliquid agere in subiecto ⁊ illud nō agere ex subiecto. Ideo ratio cōclusionis ꝓcedit quare. ⁊c̄. Utrum autez agens creatum absolute possit aliquid facere ī subiecto/ et nō ex subiecto teneo ꝙ sic. qr cum vtrūq; (scz ꝓducere in subiecto ⁊ ꝓducere ex subiecto) conueniat agenti creato: ⁊ primuz absolute possit separari a scō. Non videtur quin primū absolute possit in eē sine secūdo. qua
E re. ⁊c. ¶Tertia conclusio ꝓbat. ꝓbatur. 3. ꝓclusio Circa quam sciendū est ꝙ sicut dicitur ꝙ de⁹ aliquid potest de potentia absoluta quod nō potest de potētia ordinata. ita dico de creatura. ideo ꝓcedo probabiliter ꝙ licet creatura de potētia naturali seu naturaliter ordinata non possit creare/ vel annichilare (vt dictū est) tñ illa potest de potētia simpliciter absoluta. ſ. supernaturaliter/ seu miraculose. Et hoc capiendo creare et annichilare tertio modo.

¶Unde arguitur ꝓmo sic. nō apꝛ. ꝓbatio paret aliq̄ Ꝺdictio ꝙ de⁹ vellet/ vel absolute posset velle creatu ram actiue facere aliquid esse post non esse/ vel non eē post esse sine passo presuppositō. ex quo sic ageret. igitur hoc est absolu- 2.
te possibile. ¶Secundo arguit sic confirmādo predictam rōnē. qr si posse creare absolute repugnaret creature hoc esset maxime. quia necessarium esset ꝙ virtus creatua sit infinita. sed ꝓbo ꝙ hoc non sit necessariū absolute. qr aut hoc esset rōne termini ꝓductiōis ideſt ipsius ꝓducti: aut rōne ꝓductiōis: aut rōne distātie inter terminū a quo ⁊ terminū ad quē scz inter eē et non esse. Sed ꝓmū nō valet. hoc em̄ non exigit infinitatē qr ois terminus creatiōis est finit⁹. Nec secundū. cū ois modus creationis sit finitus. quia est aliq̄d extra deū. Nec tertiū qr ipa ꝓductio est finita cum sit creatura/ vel aliquid in creatura. Nec q̄r tum quia nulla est ibi distantia positiua nec ꝓuatiua. Et de hoc bene ꝓsequit Scotus ꝓtra Thomā. 1. q. super quarto ⁊ alibi in prima. et alijs multis locis. Et etiā sicut bene dicit Ockam illa causa de distātia terminorū nichil valet. quia si valeret ita cōcluderet ꝙ creatura nihil possz facere. Nam tanta distantia est inter terminū a quo et terminū ad quē ꝓductiōis naturalis sicut creatiōis si aliqua sit ibi distātia. igit nō apparet ratio cur potentia creatiua necessario debeat esse infinita. ⁊ ꝑ ꝓns cur non sit absolute cōmunicabilis creaF ture. ¶Tertio arguit sic. quia 3.

Licet deus talem legem naturalem rebus ordinauerit q̄ vnus angelus non ꝓducit aliū angelum. tamen non apparet aliqua contradictio cur hoc non possit absolute sicut ignis potest ꝓducere ignem. cū sit ꝑfectionis posse ꝓducere sibi simile. ⁊ angel⁹ sit multo perfectioris speciei q̄ ignis. ¶ Quarto probo q̄ de facto creatura sepe creat⁊ deinde q̄ annichilat. ⁊ arguo sic. Quicquid ꝓseruat aliq̄d ⁊ nõ ex subiecto/ creat illud quod sic cõseruat sed creatura sepe conseruat aliquid⁊ non ex subiecto. igitur creat. ⁊ c. maior videtur vera. sed minor ptz de accidẽtibus q̄ sunt in eucharistia que ꝓseruantur a causa naturali nõ in subiecto ita bene sicut quãdo erãt in subiecto. ¶ Ad istam rationẽ respõdet Ockam in secundo libro dupliciter. Uno modo q̄ accidẽtia eucharistie ꝓseruant̃ a solo deo et non a creatura. Alio modo q̄ non est simile de creatione. quia aliter agens respicit ꝓductum in actu et aliter non ꝓductum: quia ad quodlibet producibile non ꝓductum est indifferẽs ⁊c. Ideo ꝓcedit q̄ creatura potest seruare aliquid sine subiecto: sꝫ non creare. ⁊c. ¶ Sed prima respõsio non videtur valere. quia apparet sensui humano q̄ illa accidentia ꝓseruãtur a creatura sicut anteq̄ꝫ erant sine subiecto. igitur non est magis negandum q̄ ꝓseruantur a creatura posteq̄ꝫ ante. antecedens est notum cuilibet⁊ ꝓña tenet. quia in fide xp̄i nunq̄ꝫ negãda est apparentia sensus naturaliter bene dispositi nisi vbi expressa auctoritas fidei vel efficax ratio assũpta ex his que sunt fide ad hoc cogit. Sicut negam⁹ q̄ eucharistia sit panis q̄ꝫuis hoc eque appareat post prolationem verborum sacramentaliũ sicut ante. quia ad hoc negãdum cogit expressa auctoritas vel ratio ⁊c. sicut ptz intuẽti. igitur. ⁊c. Similiter secunda respõsio non videtur valere. quia probo q̄ ꝓseruare aliq̄d ⁊ nõ ex subiecto sit creare. ¶ Ad cuius ꝓbationẽ pono aliquas ꝓpositiones. Prima est q̄ cõseruatio alicuius rei ẽ eiusdem rei continua ꝓductio ita q̄ oñe quod ab aliquo ꝓseruatur ab eodẽ ꝓtinue ꝓducitur. Ista ꝓpositio manifeste est de intentione Auicẽne vbi prius allegatur in secunda ꝓclusione. Et ptz etiam fm̃ ph̃iam aristotelis q̄a fm̃ eam non sunt nisi quattuor modi causar̃. scz materialis. formalis. efficiens. ⁊ finalis. Sed constat q̄ ꝓseruare est causare. et esse ꝓseruatorem est esse causam. sed hec causalitas non est causalitas materialis / formalis/ aut finalis vt notum est. igitur est causalitas efficiens. et p ꝓñs ꝓseruare aliquid est efficere/ seu ꝓducere illud. quare. ⁊c. ¶ Secunda est q̄ omnis ꝓductio alicui⁹ ⁊ nõ ex subiecto est creatio. bene tñ verũ est q̄ noua ꝓductio alicui⁹ ⁊ non ex subiecto est noua creatio: ⁊ ꝓductio talis q̄ non est noua sed ꝓtinua est cõtinua creatio. Et ita ex duabus ꝓpositionibus ptz q̄ ꝓseruatio alicuius non ex subiecto q̄ꝫuis non sit noua ꝓductio tñ est ꝓductio ꝓtinua et per ꝓsequens q̄ꝫuis non sit noua creatio tamẽ est creatio continua. Unde ꝓ maiori intellectu predictorũ sit hec

A Ockam. Rñsio.

B Improb. Ockam.

C

D

tertia ꝓpositio/ꝙ ꝗ uis isti termini productio/ꝛ cõseruatio ꝓ eodem supponant vt iam dictũ est tamen diuersa connotãt :et etiam productio se habet in plꝰ ꝗ conseruatio.quia iste terminꝰ ꝓductio dicitur generaliter de illo quod ab alio siue de nouo sive non conseruatio vero soluz dicitur de illo quod est ab alio et non de nouo sic ꝙ non sit ab eo ꝓ̃o sed prius fuit ab eo ꝛc̃.
Ex his omnibus sequitur quarta propositio ꝙ hec ꝓ̃ña non valet hoc incipit creari ꝗ hoc incipit produci. Nec ista.hoc de nouo creatur.ergo de nouo ꝓducitur.patet.quia añs est veruz de accidente eucharistie immediate post consecrationẽ panis
£ et per ꝓ̃ñs de eodem est falsum
5.ꝓbatio. igitur ꝛc.Quinto ad principale arguitur sic.Approximetur hostia consecrata igni: certum est ꝙ ibi ꝓducetur calor et tamen nõ in subiecto.Sz nõ est negãdũ ꝙ ille calor ꝓducatur ab igne cum hoc appareat sensui: et fides non cogat illud negare igitur ignis creat ibi calorẽ ꝛc.
¶Sexto arguitur ꝙ creatura
Sexta. ãnichilat qz approximet hostie cõsecrate aliquod agens naturale corruptiuuz albedinis certum est ꝙ illa albedo destruet. ꝛ per consequens annichilabit Sed non est neganduz illã destructionem seu annichilationẽ eẽ ab illo agente naturali cum hoc appeat sensui ꝛc.sicut imeꝗ liate arguebat:igit ꝛc. ¶ Sed
Rñsio ockam ad hanc rõnẽ rñdet Ockã in q̃r to dupl'r.Uno mõ ꝙ accidẽs separatũ nulla ꝝtute creata põt corrũpi.hoc eẽt ꝓ annichilationem ꝛ nulla creatura põt annichilare sicut nec creare.ꝛ istam rõnem ipe simpl'r tenet in scõo. q/5.ꝛ in scõo quoli.q.nona.Sed contra eam est ratio iam facta de apparenta sensus. Aliter respondet ꝙ creatura põt annihilare licet non creare.et rõnẽ diuersitatis assignat quã trãseo causa brevitatis Etiã qz ista rõ concedit ꝓpositũ de annichilatione. ¶Sed contra eaz arguo ꝓbando ꝙ si creatura in casu posito aunichilat quod etiam creat.qz experientia docet ꝙ si corrumpitur i eucharistia aliq̃ qualitas ibi alia introducitur ad pñtiaz eiusdẽ actiui ad cuiꝰ presentiam corrũpebatur pria Et ita dicendũ ꝙ ab eodẽ actio producitur scõa a quo destruebatur pria.vt si ab igne destruitur frigiditas ab eodẽ introducitur caliditas.Et ista secunda ita bene est sine subiecto sicut prima/marime si nõ ponat quãtitas distincta a qualitatibꝰ sicut iste Ockam ponit. Igitur si agens creatuz annichilat(vt ꝓbatum est.et ab isto concessũ)sequitur ꝙ etiam creat.ꝛ sic patz conclusio ꝛc. ¶Sed cõtra predictã ꝓclusionẽ expresse videntur esse quedam auctoritates sctõrum ꝛ doctoꝝ. ¶Prima est Augustini sup Señ.15.de magis ꝛ 21.de paruis Angeli nullã omnino possũt creare naturã.ꝛ ibidem ca.20.Creare aliquã naturaz tã nullꝰ angelꝰ ꝗ nec seipz creare põt.Si ergo non põt angelus nec aliq̃ iferior creatura.
¶Scõa est Damasc. ca.18. Quidcũt angelos eẽ creatores alicuius nature sunt oẽs filij diaboli. Tertia athanasii li.suo cõtra arriũ ponentẽ spñm sctm̃ esse

5 Improbatio.

Improbatio eiusdẽ Aliter ỹ.

ỹ dictã q̃stionem 1.Augusti.

2.Dama.

3.athañ.

creaturã Creaturã creatricẽ eẽ non posse nullo oĩno eẽ estuno ambiguũ ¶ Quarta Hugonis de sacramentis li. primo parte. 6.c. vltio. De nichilo facere aliquid siue de aliquo nihil solus deus potest. Multe alie possẽt induci sed iste videntur magis expresse. Ad istas auctoritates ꝛ omnes similes potest rñderi ꝙ intelliguntur de potentia naturaliter ordinata et creature naturaliter indita. et si sunt ꝑ secunda ꝯclusione: sed ꝑas nõ negat quin creatura possit creare vel ãnichilare de potẽtia simpliciter absoluta ꝛ facto aliquo miraculo ꝓter/ vel contra potentiã naturaliter ordinatã. et hoc non est ꝯtra predictã tertiã ꝯclusionẽ. ¶ Uel aliter põt dici ꝙ nulla creatura põt creare vel annichilare auctoritatiue se sola ꝛ virtute propria. sicut ponit prima ꝯclusio. ꝛ sic possũt intelligi predicte auctoritates de q̃cunq; potentia siue ordinata siue absoluta. sed nunc nõ sũt cõtra tertiam ꝯclusionem. Hec de secundo articulo. ¶ Quantũ ad tertiũ articulum videndum est vtrũ sacramẽta legis noue sint perfectiora sacramentis legis antique. Circa qđ tria videnda sunt. Prio que sit sacramẽti diffinitio. Secũdo quid antiquit⁹ ꝯferebat circuncisio. Tertio ex his patebit hui⁹ articuli rñsio. Ad vidẽdũ em̃ differẽtiã sacramentoꝝ veterũ/ ꝛ nõ nouorum prius est videndum de circũcisione vtrũ ipsa ꝯferebat gr̃am. qz de hoc tangit magister i prima distinctione hui⁹ quarti. et tertia ratio ante oppñ. q. Prio igitur circa diffinitionem sacramenti notandũ est ꝙ ꝑm Arist. 2. posteriorũ duplex est diffinitio. Una est exprimens quidꝛ ei Alia exprimens quid nomis. Primo modo nichil diffinit nisi sit res vna. ꝛ si sit vna vnitate cõpositionis partiũ diuersaꝝ rõnum sicut materie et forme. tũc proprie diffinitur per genus et differentiã ẽntialẽ. que diffinitio vocatur diffinitio quidditatiua Si vero sit res simpler sicut angel⁹/ vel aĩa/ aut res vna vnitate ꝯpositionis partiũ eiusdem rõis sicut caliditas vel frigiditas tunc non põt diffiniri diffinitione quidditatiua. sz bñ diffinitione descriptiua que datur per genus ꝛ differentiam/ vel differentias accidentales/ ꝛ per multos ꝯceptus quorum quilibet est in plus ꝛ totũ in eq̃. Scõo aũt modo potest oĩne vniuersale diffiniri quicquid significet in recto vl' in obliquo. eo ꝙ pro. omni nomine possunt poni nomina distincte significantia illaq; significantur per vnũ nomen. ¶ Ad ꝓpositũ ergo dico ꝙ sacramentũ non põt prio modo diffiniri. quia nõ. est aliq̃ res vna. et hoc requiritur vt diffiniatur illo modo sed bene diffinitur secundo modo. sz diffinitione quid nominis. Et sic diffinit magister sacramentũ quod est inuisibilis gr̃e visibilis forma. Et Augu. 10. de ciuitate dei c. 5. Sacramentũ est facere rei signũ. ¶ Secũdo notandũ est ꝙ Scotus. 2 q. quarti exponẽdo ꝯ dictã diffinitionẽ magistri diffinit sacramentũ sic. Sacramẽtũ est signũ sensibile gratiaꝝ dei/ vel effectum dei gratuitum ex institutione diuina efficaciter si

Quarta Hugonis. — Solutio auctoꝝ. — Aliter dr̃. — 3. articls. — Sacrc

gnans ordinatū ad salutē hoīs viatoris. Et in hoc q̄ dicit efficaciter includitur tā certitudinaliter q̄ p̄nostice. Et sc̄m hoc vt dicit est intelligenda diffinitio magistri. Unde cuz in ea ponitur forma debet intelligi pro signo, sicut imago Herculis, dr̄ forma eius: q̄ aūt dicitur visibilis, capitur ibi p̄ sensibili cuiuslibet sensus, quia vis⁹ est excellentior omni sensu ⁊ pluriuz differentiarum cognoscitiuus ſm philosophuz primo metha. Ponitur aūt ibi inuisibilis gr̄a pro effectu dei gratuito interiori ordinato ad salutem hominis viatoris. Non enim oportet q̄ semper res sacramenti sit gratia existens in anima, sicut patz i eucharistia. Dz etiā i dctā diffinitione suppleri ex institutiōe diuina cōtra signū signans naturaliter/⁊ efficaciter: contra signū equiuocū seu dubiū: et contra signum sequēs naturaliter signatum. ¶ Tertio notandū ē
A q̄ Ockam pri. q. quarti diffinit sacramentū. q̄ est signū signās effectum dei gratuitū. Et dicit q̄ hec oratio non p̄dicatur modo nisi de sensibilibus si tamen deus institueret spiritualia ad signanduz dei effectū gratuitū tunc illa eis cōpeteret sicut modo sensibilibus. ideo in illa diffinitione non ponitur sensibile vt possit esse cōmunis tam sensibilibus q̄ spiritualibus quib⁹ potest diffinituz competere. Et in hoc bene dicit vt michi videtur/et valde concordat cum illa diffinitione Augustini sacramētum est sacre rei signū. intelligēdo per rez sacrā effectū dei gratuitum. Sed tñ diffinitio Scoti videtur ꝓpletior et magis circūstantionata ad differētiā signorum que non sunt sacramenta.

¶ His premissis ponā tres con B
clusiones. Prima est q̄ licet pos 1. ꝓclusio.
sibile sit deo de potentia absoluta culpam delere originalem aut aliam quālibet mortalem sine infusione gratie/vel collatione cuiuscunq̄ positiui vere repugnāt̄ illi peccato (vtputa originalis iusticie) tamen de potētia ordinata hoc non est possibile. Primam partem diffuse probat Scotus super quarto. q. 5. Et stat principale motiuū i hoc q̄ aliquis potest fieri de peccatore non peccator per solam liberam dei acceptationem. ⁊ licet circa istam materiam plura possint dici tñ trāseo. qz de his magis spectat videre supra primum librum in materia de gratia. Secundam partē cōclusiōis q̄ magis est ad ꝓpositū ꝓbo sic. quia licet absolute sine ꝓtradictione possit eē medīū in specie humana inter filiū regni ⁊ filiū p̄ditionis (scz homo in puris naturalibus) tamen secundū legem ordinatam post lapsū nullum est medium inter gratū qui est filius regni: et ingratum seu peccatorez mortalē/qui est fili⁹ carceris. igitur ſm legem ordinatam non est possibile q̄ aliq̄s sit sine peccato mortali/⁊ nō habeat gratiam. qz ſm Augustinum. 15. de tri. ca. 19. Gratia est C
que diuidit. filios regni ⁊ perdi 2. ꝓclusio.
tionis. quare ⁊c. ¶ Secūda cōclusio est ista q̄ sicut i circūcisione delebatur originalis culpa. sic in ea ꝓferebatur gratia. Prima pars supponēda est tā p̄ doctrina sctōꝝ. ⁊ etiam ad hoc est

ratio. qꝛ nullo tẽpoꝛe deus dimisit genꝰ humanũ. et maxime illos quibus dedit legẽ sine remedio(ꝑtra peccatũ)necessario ad salutẽ.sed in lege moysi non videtur aliud remediũ ꝑtraꝝ originale peccatũ nisi circuncisio.

A igr.ꝛc.¶ Sed circa secundã ptẽ
1.opinio. cõclusionis sciendũ est qꝫ de ea est duplex opinio.Quidã dicũt qꝫ de facto in circũcisione delebatur culpa originalis ꝛ nõ cõferebatur gratia. Et hoc dicũt ꝓpter auctoꝛitates q̃ videntur negare gratiã a sacramẽtis veteris legis.sicut ẽ illa glosa ad Roma.4.que dicit qꝫ in circũcisione peccata solũ dimittebant sed gratia ad bene operandum adiutrix nõ prestabatur.Et illa auctoꝛitas Augu.sup ps.7.vbi dicit qꝫ sacramẽta veteris legis tm̃ ꝓmittebant ꝛ significabant. hec autẽ dant salutẽ. scz sacra-

B menta noua.¶ Alij autẽ dicunt
.2.opinio. qꝫ pꝛincipaliter instituta fuit circũcisio ꝓpter deletionẽ culpe originalis/ex ꝓsequẽti ad gratiam ꝓferendã: ꝛ ꝑ tanto dicit nõ ꝓferre gratiã qꝛ nõ ex principali institutione sed ꝓcomitãter cõfert. ¶ Contra primã opi-
Improb. 1.opinio. nionẽ apparet satis ex secunda parte prime ꝓclusionis qꝫ in circũcisione ꝓferebatur gratia: et ad hoc etiaz sunt auctoꝛitates. prima Augustini in libꝛo de nuptijs/ꝛ ꝓcupiscẽtia et ponit de ꝓsecra.distin.4.Ex quo istituta est circuncisio ad purgationez peccati veteris valebat magnis ꝛ paruulis sicut baptismus valere cepit ex quo institutus est. qđ nõ essz nisi ꝓferretur gratia. Item Beda sup illud Luce.2. posq̃ ꝓsummati.ꝛc.salutifere curationis remediũ circuncisio in lege agebat quod baptismꝰ tẽpoꝛe gratie ꝓsueuit.igitur.ꝛc

¶ Sed ꝑtra secundã opinionez Improb. 2.opinio. ꝓbatur qꝫ in circũcisione intendebatur gratia. qꝛ agẽs fim rectam rationẽ pꝛincipalius intẽdit pfectionẽ q̃ carentiã impfectionis.qꝛ nõ intendit illã carẽtiaz nisi ꝓpter pfectionẽ:igr.ꝛc.

¶ Tertia ꝓclusio est qꝫ licet sa- C
cramenta noua sacramẽtis an- 3.ꝓclusio.
tiquis sint pfectioꝛa tamẽ hoc nõ est ideo qꝛ in solis sacramentis nouis conferaꝝ gratia. Prima pars ptz.qꝛ legis pfectioris sacramenta sunt pfectioꝛa.Sed secũda pars ptz.qꝛ etiã in antiquis sacramẽtis ꝓferebaꝝ gratia sicut iam ꝓbatũ est de circũ- D
cisione.igitur.ꝛc.¶ Hic est ergo Questio.
dubitatio in quo sacramẽta noua sũt alijs pfectioꝛa cũ in alijs ꝓferebatur gratia sicut ꝓfertur in istis. Item quid dicendũ ad auctoꝛitates supꝛa tactas que videtur negare gratiã a sacramentis antiqs ¶ Pꝛo solutione TD istoꝝ notanda est quedã distinctio quã ponit Scotus scz qꝫ sacramentũ potest capi pꝛopꝛie ꝛ impꝛopꝛie.Modo in lege moysi fuerũt multa sacramenta impꝛopꝛie dicta sicut purgatiões ab immũdicijs ꝓtractis/vt a tactu mortui/ꝛ a lepꝛa/ꝛ sic de alijs. Erant etiã ibi quedã sacramẽta ꝓpꝛie dicta alia a p̃dictis tamen plus accedentia ad pfectionẽ/sicut erant oblatiões hostiaꝝ.hec em̃ ptinebãt ad cultũ latrie ꝑ tẽpoꝛe illo quo deus sic voluit coli.Et iste scz purgationes/ꝛ oblationes dicebãtur cerimonie/vl̃ cerumonialia sacramenta.Et de istis potest cõcedi

q̄ non dabāt gratiā tāq̄ signa efficacia respectu gratie modo quo' expositum est efficaciter in diffinitione sacramenti. immo etiam direrunt aliqui q̄ nec in illis conferebatur gratia p̄ modum meriti. sed istud videtur nimis durum q̄ aliquis ex obedientia seruet dei preceptū cuius modi erāt precepta de predictis cerimonijs in lege. et tamen q̄ non mereatur grāz/vel augmētum eius si eam habeat prius. ergo licet in illis nō cōferretur gratia ex virtute operis operati sicut fit in sacramentis p̄prie dictis. tamen in illis conferebatur virtute operis operantis. i. virtute boni motus interioris tanq̄ meriti. ¶ Sed preter illa adhuc in lege erat circuncisio: que fuit proprie sacramentum. in ea enim conferebatur gratia virtute operis operati ita q̄ nō requirebatur in suscipiente bonus mot⁹ interior qui mereret gratiam. sed sufficiebat q̄ suscipiens eam nō poneret in se obicem. Et si sint aliqua dicta sanctorum aut doctorum negantia gratiam a sacramentis 'antiq̄s (loquendo non solum de sacramentis improprie dictis/sz etiā de circuncisione) illa possūt tripliciter intelligi secundum triplicem comparationē perfectionis sacramentorum 'nouoꝝ' supra antiqua sacramenta. ¶ Primo modo potest intelligi q̄ circumcisio non conferebat gratiā nec alia sacramenta antiqua. i. paruam gratiā 'cōferebant' respectu baptismi/z aliorum nouorum sacramētorum. ¶ Secundo modo potest dici q̄ non conferebant gratiam (scz que esset imediata dispositio ad gloriā) q̄ illa grā nō aperuit ianuā regni. sz hoc non fuit ex defectu illorum sacramentorum. sed q̄ fluxerūt tēpore quo 'nondū erat preciū solutū. i. ante passionē xp̄i. Unde ita fuisset tūc de sacramentis nouis. Nam licet oia sacramenta tam noua q̄ antiqua habuerūt efficaciam a solo deo tanq̄ a causa principali/tamen a xp̄o patiēte siue a passione xp̄i habuerunt efficaciā tanq̄ a causa meritoria sicut p̄bat Scotus in quarto. 1. questio. 2. distin. Modo sicut ipse dicit ibidē q̄ obsequiū iusticie de facto exhibitum ad maius acceptatur q̄ ipsum solū p̄uisum. Trinitas vero in sacrāmētis ātiquis ꝓferebat gratiā merito passionis xp̄i tanq̄ iam exhibito. Ideo maiorē efficaciā habēt sacramenta noua q̄ ātiqua. Et etiā noua maiorē habuerūt efficaciā post xp̄i passionē q̄ āte quare p̄fectiora fuerunt post q̄ ante. ¶ Tertio modo potest intelligi q̄ circūcisio nō ꝓferebat gratiā q̄ nō vniuersaliter cuicunq̄ suscipienti. ipsa em̄ forte ex sua institutiōe determinabatur ad certū gradū grē. ita q̄ vltra illū nō ꝓferebat. z si tm̄ gradum inueniebat in suscipiente. nichil ꝓferebat eidem. Et iste vltimus modus apparet de mtētione magistri. Unde cum ipse direrat q̄ in circūcisiōe grā nō dabatur. statim ipse subdit vt in baptismo. Et causam reddit: q̄ quātumcūq̄ iustus accedit ad baptismū. vlteriorez ibi accipit gratiā supple nisi tm̄ habeat q̄

matorẽ habere nõ possit: sed sic nõ erat de circũcisione. Unde abrahe iam iustificato signaculum tm̃ fuit/ et nichil ei contulit supple p modum sacramenti. qz iam habebat illũ gradũ ad quẽ determinata erat circuncisio/ et ad quẽ poterat virtute operis operati: sed tm̃ ei bene contulit virtute operis operãtis: qz credendũ est q̃ actus circũcidendi ex obedictia dei/ et charitate p̃cedens fuit ei valde meritor⁹ sicut imolatio ysaac. Licet ergo in circũcisione nõ semp daretur gratia: tamen ipsa erat verũ et certũ signũ gratie: vel in fieri si nõ erat obex: vel in esse sicut in Abraham: et ita de circũcisione A et baptismo xp̃i. ¶ Ex p̃dictis pz q̃ sacramenta noua tripliciter pfectiora sunt ãtiquis sacramẽtis: sed adhuc quarto sunt pfectiora: qz licz oia sacramẽta sint instituta a deo: tamẽ antiqua a deo instituta fuerũt mediante alio: qz fm apostolũ Galath. 3. Ler p angelos data est in manu mediatoris. Noua vero sacramẽta a christo vero deo immediate instituta sunt: vt desingulis patz. De baptismo Mathei vltimo. Euntes docete oẽs gentes baptisantes. ꝛc. De eucharistia Mathei. 26. in cena. De confirmatione Johannis. 20. Accipite spiritũsanctum. ꝛc. vel Actuũ. 2. De penitentia Johãnis. 20. Quorũ remiseritis peccata. ꝛc. De extrema vnctione nõ apparet vbi fuerit instituta tamen. Marci sexto legitur q̃ apostoli vngebãt infirmos. ꝛc. quod non fecissent nisi ex institutione christi. De matrimonio Marci decimo apparet q̃ xp̃s approbat illud quod de⁹ in statu innocẽtie per os Ade publicauit De ordine. Mathei vigesimosexto. Hoc facite in meam. ꝛc. Et Johãnis vigesimo. Quorum remiseritis peccata remittuntur. ꝛc. Et hoc verũ est scdm Thomã et Scotum. Quod tamen nõ tenet dominus Armanacus libro suo de quest ionib⁹ armenorum. Sed de hoc/ et de alijs in suis locis videbitur. Et hec de tertio articulo. Ad rationes ante oppositũ pz ex dictis quid dicenduz sit. ꝛc. Et hec de questione.

¶ Questio secunda. de baptismo christi.

Quia in secũda distinctione huius quarti magister incipit tractare in speciali de baptismo christi. ideo quero. Utrũ baptismus christi sit ad salutem necessarius cuilibet viatori ¶ Arguitur primo q̃ nõ. Nullus baptism⁹ christi est ad salutem necessarius viatori. igitur questio falsa: consequentia est clara/ et antecedens patet. primo de necessitate absoluta: quia clarum est q̃ deus possit de potentia absoluta saluare aliquem nõ baptisatum. Secundo de necessitate ordinata. quia clarum est q̃ de lege ordinata baptismus flaminis non est ad salutem necessarius viatori. Nam per baptismum sanguinis potest saluari. sicut patet de innocentibus, et ita arguitur de quolibet baptismo inductiue. igitur nullus. ꝛc.

2. questio vtrũ bap⁹ xp̃i sit ad salutẽ necessarius cuilibet viatori. Argm̃. 1.

1. argum. ¶Secundo arguitur sic. Qui baptisati fuerunt baptismo Johannis nō tenebantur iterum baptisari baptismo christi. igitur. ꝛc. consequentia est clara. ꝛ antecedens ptz per magistrum in fine secūde distinctionis. vbi dicit qui spem posuerunt in baptismo Joh. ꝛ patrem et filium ꝛ spiritūsanctum; credebant nō
3. argum. sunt postea baptisati. ¶Tertio sic Circuncisio aliquando sufficiebat ad salutem. quia ꝛ peccatum delebat/ ꝛ gratiaz conferebat vt dictum est in precedenti questione. Sed quia tus per institutionem baptismi non euacuauit/ nec reuocauit circuncisionez. Tum primo quia ipse dicit Math. 5. Non veni soluere legem sed adimplere. Circuncisio autez data fuit in lege Gen. 17. Tum secundo. quia Genes. 17. data fuit Abrahe circūcisio in fedus sempiternū. ergo semp mēsura. Tum tertio. quia deus instituit circūcisionē. nec appareret vbi eam reuocauerit. immo christus eam seruauit toto tempore vite sue. nec ali⁹ a deo potest/ aut potuit eā reuocare. igitur ipsa adhuc sufficit ad salutem ꝛ per consequens nō est necessarius baptismus. ꝛc. ¶Op-
In oppm positum patet Joh. 3. Nisi quis renat⁹ fuerit eraq̄. ꝛc. In ista questiōe erūt tres articuli sicut in alijs. ¶In primo articulo vi-
Decisio q̄ stionis debit quae sit baptismi diffinitio. In secūdo articulo videbit de principali quesito. In tertio articulo vtrū per institutionem baptismi euacuata sit circuncisio. qz de isto tangit in tertio argumēto ā te oppositū q. ¶Quā tum ad primū articulū ponēda ꝛ exponēda est baptismi diffinitio que fm doctores potest dari sic. Baptism⁹ est ablutio hois viatoris. nec actualiter/ nec habitualiter dissentiētis. facta in aqua elementari fluida ab alio simul abluente/ ꝛ pferēte certa verba a xp̄o instituta cū intētione faciendi qđ intēdit facere ecclesia xp̄iana. Ex hac em̄ diffinitione ptz quid sit materia/ et qđ forma baptismi. sic loquēdo sicut doctores loquūtur de materia ꝛ forma sacramenti. Patet etiā que sit psona ministrās/ vt psona suscipiēs baptismū. Primo em̄ patz que sit materia baptismi. qz aqua elemētaris fluida. p hoc q⁹ dico elemētaris excludit quicunq; humor mixtus mixtiōe quevariat speciē aque/ ꝛ de quo aqua dicitur equinoce. sicut aqua rosacea/ vel vrina que est colatura sanguinis/ vel ceruisia marie bona que bene nutrit. Ubi vero mixtio nō mutat aquā a specie sua aqua est cōueniēs ad baptismū. sicut est i aqua mixta p̄ fusionē partiū terrestrium iuxta positarum/ vt aliarū manentiū in suis speciebus: vt aqua maris. Ituriū/ vel aqua sulphurea. Ubi vero dubium esset de mixtione an variaret speciē aque/ vel nō. vt in farinata/ ꝛ in brodio carnium/ ꝛ in aliquibus ceruisijs/ aut alijs similibus. de quo non ad theologum sed ad ph̄m/ vt ad medicū pertinet iudicare. tunc in tali dubio via certior est tenenda. ꝛc. Per hoc autez q⁹ dico fluida excluditur congelata vt nix/ vel glacies. ꝛ generaliter oēs aque que licet maneant in specie sua tamen p̄ iuxta positionē grosso-

rum corpoꝝ/ vel alias efficitur tam spissa ꝙ nõ potest abluere vt lutum ꝛ alia si qua sunt simi
A lia. ¶Si autem queras cur baptismus fiat potius in aqua ℭ in aere. cum aer sit cõmunior ℭ aqua. Dico ꝙ sola ratio est diuinũ beneplacituꝫ ꝙ ita voluit
☞ ordinare. ¶Ad hoc tamen sunt congruẽtie. Primo ꝙ aqua est magis frigida. Secũdo ꝙ ipsa est magis humida. Tertio ꝙ ipsa est lucida. Quarto quia satis ꝯmuniter habita. In primo significatur concupiscentie extinctio. in secũdo significat gratie iniunctio. in tertio significat fidei illustratio. in quarto significatur baptismi cõmunis obligatio. Aer autẽ non habet oĩs predictas conditiones. ꝛ etiam nõ est elementũ resistens tactui sicut aqua. ꝛc. Est igitur baptismus ablutio hominis facta in aqua elemẽtari fluida. Et dico ablutio/ non perfusio/ nec aspersio/ nec imersio. quia requiritur ꝛ sufficit ꝙ sit ablutio seu lotio ꝛ non dico vnica vel trina quia quelibet sufficit ad necessitatẽ sacramẽti. sed minister tenetur seruare modum ecclesie in qua baptisat aliter grauiter peccat.
B ¶Ex his sequũtur aliqua correlaria. Primo sequitur ꝙ puer nõ potest baptisari existens in vtero matris secundum omnes partes. nec sufficit ꝙ mater baptisaret. Ratio est/ non illa quã Thomas assignat scilicet quia est coniunctus cause corruptionis/ vt probat Scotus. sed quia baptismus est lotio. seu ablutio que fieri non potest in vtero matris. Si autem puer apparet extra vterum matris secundũ partem principalem vt caput tunc potest baptisari. nec oporteret ipsum postea rebaptisari. ¶Si vero secundum partem minus principalem vt manum/ vel pedem illa pars est baptisanda quia in ea est tota anima vt dicit Scotus. licet quidam dicant oppositum. Si tamẽ puer postea nascatur vinus plenarie potest baptisari sub conditione Si autem mortuus fuerit non est ei neganda ecclesiastica sepultura. Cum ergo dicitur. baptismus est ablutio hominis intelligendum est secundũ totum corpus/ vel partem principalẽ/ vel etiam quãcunq; in casu necessitatis secundum Scotum. ¶Secundo sequitur ꝙ si paruulus corio inuolueretur ꝛ poneretur in aqua. Ita tamen vt aqua nõ tangeret corpus eius sed corium. solum non esset baptisatus sed si tangeret corpus esset baptisatus. si alia ad baptismum requisita fierent. Sed Scotus dicit ꝙ si proiceretur de ponte non esset baptisatus quia talis proiectio non est ad vitam/ nec ad lotionem. sed ad mortem. Holkot tamen dicit ꝙ si hoc fieret in casu necessitatis/ et puer moriretur ipse saluaretur deo perficiente illud quod ab homine fit imperfecte. si autem euaderet mortem esset sub conditione baptisandus. ¶Tertio sequitur ꝙ aqua imbibita in spongia dum est ibi si contingat carnem per contactum spongie non est sufficiens materia baptismi: quia talis contactus nõ est lotio sed contactus aque fluide libere contingentis se cuti et sepa-

rantis int'er cutem ꝛ aliud corpus vt dicit Scotus. ¶Quarto sequitur ꝙ si quis in casu necessitatis puerū in calato positum cū corda immergat in aqua putei. faciēdo alia requisita. talis est vere baptizatus ꝛ non rebaptisandus. qz non oportet ꝙ baptisat⁹ tangatur immediate ab aliquo homie sz. sufficit ꝙ lauetur ꝛc. Et sic ptz de materia baptismi ¶Secundo ex p̄dicta diffinitiōe ptz que sit forma baptismi. quia certa verba a chꝛisto instituta. ista scz. Ego baptiso te in nomine patris ꝛ filij ꝛ spūssancti amen. In quibus verbis q̄n qꝫ notantur. ¶Primo psona baptisans ego. ¶Secundo act⁹ exercitus baptiso. ¶Tertio psōa baptisata. te. ¶Quarto inuocatio trinitatis. in nomine patris. ꝛc. ¶Quinto deprecatoria oratio amen. id est ita fiat. de quib⁹ q̄nqꝫ p̄mū ꝛ vltimū (scilz ego et amen) non sūt simpliciter de necessitate forme/ nec de essentia. sed de decētia. Uñ non ponunt in euangelio. Marci vlti. vbi est institutio baptismi. Etiam licet de'eēntia forme baptismi sit ꝙ ipa exprimat actum exercituz ꝛ personam baptisatam qz exprimuntur in euangelio vbi dicit. baptisantes eos. tamē non ē de essentia ꝙ ista duo exprimātur sub'verbo prime persone et pronomine secunde. dicendo. baptiso te quia nec sic in euāgelio exprimunt/ nec greci sic exprimūt sed dicūt. Baptisek seruus xp̄i in ꝛc. ꝛ tamē baptisati ab eis nō rebaptisant. Uerūtamē a tpe ꝓstitutionis Alexādri que habek extra de baptismo ꝛ ei⁹ effectu. ca. Si quis. illa founa superi⁹ posita saltem quo ad q̄ttuor p̄ma puncta a ministro ecclesie romane est seruanda aliter graviter peccat qui illā nō obseruat. Et dico saltē quo ad quattuor p̄ma p̄ncta qz illa dictio amē i dicta constitutione non ponitur. ideo solū est de honestate. ¶Dico etiā a ministro ecclesie romane ꝛc. q̄a forte greci tenēdo formā suā non peccāt. Et hoc si ecclesia romana permittat/ ꝛ non expresse eis ꝓhibeat vti ea. sicut diceretur de vnica/ vel trina immersiōe ꝓm vsum ꝛ consuetudinem diuersarum ecclesiarū. Et dixi. forte nō peccant. q̄a nescio si de hoc sit ꝓhibitio ꝛc. Ad hoc dāt ꝙ p̄dicta ꝟba sint debita forma baptismi non oportet ꝙ illa met ꝓferant sine quacunqꝫ mutatione vocis. quia ꝟba alia q̄ꝫ latina possūt eē forma baptismi Et similiter non quelibet mutatio illoꝝ verboꝝ in latino viciat formam sed sufficit ꝛ etiam req̄ritur ad debitam formā ꝙ in ipsa maneat significatio complēta dictoꝝ verboꝝ ita ꝙ nō fiat mutatio circa significationē/ vl̄ modū significandi. Ideo si diceretur. baptiso te in nomie genitoris/ ꝛ geniti/ et spūs almi non eēt baptismus. quia licet ista nomina supponant ꝓ personis tamen ꝓncipaliter significāt notiones. nec debz baptisari i nomine trinitat⁹/ vl̄ patris vl̄ chꝛisti. Et licet aliquando liceret i nomine xp̄i baptisare scz ex speciali dispēsatōe vt nomē xp̄i āp'i⁹ ꝓmlgaret. sicut Act. 2. 9. ꝛ 10. Patet tm̄ ꝙ istud ampli⁹ nō licz. Si tamē de facto istud fiat dubitat Scotus vtrū sit baptism⁹. et nō est ausus dicere ꝙ sit baptism⁹:

nec etiam q̃ non sit baptismus, quia dicit ipe. Nõ lego vbi fuerit illa dispensatio reuocata. Jõ reputat dubiũ vtr̃ sit baptism⁹ vel non. Et dat remedium q̃ sic baptisatus in noie xp̃i sub cõditione rebaptisetur in forma cõmuni. Sed videt mihi q̃ hic nõ est reputandũ dubium, quia licet non legat quando et vbi illa dispensatio fuerit reuocata tamẽ cẽset fuisse reuocata quãdo cã dispensatiõis cessauit, scilicet quando nomen christi fuit sufficienter promulgatum. Unde ab illo tunc/ nec illa forma licuit/ nec valuit. Et licet dubiuz sit qñ illud primo fuerit tamẽ tã
A nõ est dubiũ quin ita sit. ¶ Forma igitur supra dicta tenẽda ẽ que tũc valet quãdo nõ fit circa eaz mutatio que impediat eius significationem vel modũ significandi. Unde circa illã formaz vocalem potest fieri mutatio tripliciter. ¶ Primo fm substantiam orationis prolate (scilicet cõmutando/ vl̃ corrũpendo) ¶ Secundo fm quantitatẽ (scz addendo/ vel diminuẽdo) ¶ Tertio fz ordinem verborũ (scz interponẽdo/ vl̃ trãsponẽdo) Et sic lz trib⁹ modis generaliter, tamẽ sex modis specialiter potest fieri predi
B ctorum verborũ mutatio. Et fm
1. regula. hoc ponam sex regulas. ¶ Prima est q̃ si circa substãtiã dicte orationis vocalis fiat mutatio p totalem mutationez vocum manente penitus eadem significatione hoc nihil nocet, qz in oñi ligua baptisari potest. Sz si mutetur significatio talis obest sacramẽto, vt si dicatur abluo istũ
C in virtute genitoris/ vl̃ trinita-
2. regula. tis/ vel xp̃i. ¶ Secũda regula ẽ q̃ si circa substantiam dicte oratiõis vocalis fiat mutatio p partialem corruptionẽ alicuius dictionis sic q̃ non maneat eadez significatio, nec fm primariam institutionez illius, nec fm trãsumptionem communis vs⁹ tũc talis corruptio nocet. Sz si maneat eadem significatio non fz p̃mariam impositionem: tamen secundum accommodationẽ vs⁹ maxime apud simplices, tũc talis corruptio non obest. Ut si dicatur baptiso te in noie patrꝛ/ z filia/ z spiritusancta, de consecratiõe distinctione q̃rta retulerunt. ꝛc. ¶ Tertia regula est q̃ D
si circa quantitatem dicte orati 3. regula.
onis fiat mutatio alicuius per additionem cum intentione mutandi formam ecclesie tũc nihil fit/ vel etiam cum intentione introducendi errorẽ sicut fecit arrius. vt dicendo in noie patris maioris/ z filij minoz ꝛc. Si autem fiat ex simplicitate vel deuotione nõ impedit. Ut in nomine patris ꝛc. z beate marie vl̃ beati nicolai, melius est tamen a tali deuotione abstinere. ¶ Quar E
ta regula est q̃ si circa quanti- 4. regula
tatem dicte orationis fiat mutatio per diminutionem alicuius z fiat voluntarie tunc impedit. Si autem inuoluntarie vt quia baptisãs moritur vl̃ impeditur ante plationem completã tunc pie creditur q̃ summ⁹ sacerdos supplet defectum, z si sic baptisat⁹ moritur saluabitur/ z gaudebit ecclesiastica sepultura. si vero viuat debet sub conditiõe rebaptisari. ¶ Quinta regula ẽ F
q̃ si circa ordinem dicte oratio- 5. regula.
nis fiat mutatio per trãspositionez dictionũ, et hoc fiat ex simpli-

citate tunc non nocet. Si autez ex malicia (vt quia sic faciēs non intendit seruare ordinē ecclesie) tunc impedit. ¶ Sexta regula est q̄ si circa ordinez dicte orationis fiat mutatio per interpositionem et illa sit magna. ita q̄ fm vsum intentio et actus prolationis non debēt iudicari vnus tunc nō est baptism⁹. sz si fit parua interpositio per silentiū/ vel tussum tūc nō nocet: etiā interpositio nominis p̄prij q̄ tunc imponitur parulo: nec obest nec prodest sacramēto. Et hec ō forma. Gregnula.

℣ ¶ Tertio principaliter ex supradicta diffinitione pz q̄s sit minister conueniens huius sacramenti p hoc q̄ ibi dicitur ab alio supple hoie viatore viro scz vl̄ muliere simul proferente verba et abluente cum intentione etc. Ex quo patz q̄ ex parte ministri q̄tuor q̄ditiones requiruntur. ¶ Prima est q̄ sit alius a eo qui baptisatur. quia idem homo non potest seipsum baptisare. Extra de bapt. ⁊ eius effectu. Debitū vbi patur exemplo/ auctoritate/ ⁊ q̄gruentia. ¶ Secunda cōditio est q̄ minister sit hō viator vir/ scz vl̄ mulier. Unde generaliter q̄gruz est q̄ minister baptismi sit suppositum humanū in statu vie. quia xp̄s existens hō viator instituit baptismuz. ¶ Secundo quia apostolis existentib⁹ viatoribus dedit ministeriū baptisādi. ¶ Tertio q̄a p baptismū efficitur quis membrū ecclesie militantis. Ideo debet dari ab eo qui est de ecclia militāte. Et ō de cōi lege ad hoc q̄ aliq̄s sit debit⁹ minister baptismi ⁊ ab eo q̄ reputet dari baptism⁹ req̄rit et sufficit suppositū humanū i statu vie. Et quo sequunt aliq̄ correlaria ¶ Primo sequit q̄ de cōi lege spūs āgelic⁹/ vel q̄uan⁹/ vl̄ etiā pur⁹ homo beat⁹/ vl̄ dānatus non p̄t baptisare. Un̄ baptisatus a spū/ vel hoie dānato simpliciter non debet reputari baptisat⁹ nisi per speciale reuelationē constaret q̄ hoc fecisset ex precepto dei sed baptisatus a spū/ vl̄ hoie beato si constaret q̄ eisz beatus simplicit dz reputari baptisat⁹. quia ille nullum officiū vsurpat: sed ola que operat facit cū diuia approbatiōe. ¶ Scdo sequit q̄ de q̄munilege mulier p̄t baptisare de cōsecra. dist. 4. Mulier. tn mulier non dz baptisare presente viro nec vir laycus presente clerico. nec vir cleric⁹/ vl̄ in alijs ordinibus constitut⁹ presente p̄sbytero: Sacerdos autē hoc potest p̄sente ep̄o: quia hoc est officiū ipsum q̄d nul⁹ ali⁹ dz facere nisi i casu necessitatis/ vel nisi vbi sedere videret indignū/ vt si nolet in casu necessitatis baptisare nisi daret sibi pecunia. nihil enī sibi debz dari ex pacto. 1. q. 2. q̄ pio. Sz idē est faciendū ac si nullus sacerdos presēs eēt 1. q. 1. baptisandis. ¶ Tertio sequit q̄ ō q̄muni lege quātūcūq̄z mal⁹ hereticus/ vl̄ infidelis p̄t baptisare. dū tamē habeat intentionez faciendi q̄d ecclesia intendit facere. etiam si nihil credat de veritate sacramenti: tamē a malo ministro (. s. heretico excōicato/ vl̄ fornicario notorio) nō debēt recipi sacramenta nisi in necessitate. ¶ Tertia q̄ditio ex pte ministri requisita est q̄ ipse simul abluat ⁊ p̄ferat verba. Un̄ tota forma verboz̄ dz tota p̄ferri ab

vno ꝛ etiã q̃ pfert verba debet simul abluere ꝛ pferre. qr sacramẽta ecclesie sũt sacramẽta vnitatis ꝛ diuidi nõ debent de consecr.dist.2. Quia pass⁹. Ex quo ptz solutio vnius casus qui cõiter ponit.scz ꝙ si mãcus debita verba pferat/ꝛ mut⁹ abluat puer non est baptisatus. Nã tunc pferens verba diceret falsum.. Etiã sacramẽta ecclesie quo ad illa q̃ sunt necessitatis non recipiũt diuisionẽ:sed bñ quo ad ea q̃ sunt solennitatis ꝛc ¶Quarta ꝙditio ex parte ministri req̃sita est debita intentio.scz faciendi qđ ecclesia intẽdit. Et ℔z Scotum nõ requirit intentio actualis:nec sufficit habitualis/sz ꝟtualis.hoc est baptisãs q̃ñqꝫ habuerit intentionẽ actualem ex qua descendat actus baptisandi. ¶Quarto ex supradicta diffinitiõe pz q̃ sit psona suscipiens baptismũ quia hõ viator scilicz vir/vl mulier.nec actualiter nec habitualiter dissentiens.Scot⁹ vero dicit aliqualiter ꝙsentiẽs/ vel nũqꝫ vsus libero arbitrio.qa ℔m eum in habẽte vsũ liberi arbitrij requiritur ꝙsẽsus.imo dicit ꝙ forte non sufficit ꝙsens⁹ habitualis sine actuali.Quicquid tamẽ sit de hoc certum est ꝙ requirit in baptisato ꝙ nõ sit dissensus.Unde circa hoc possunt poni alique ꝓpositiones. ¶Prima est ꝙ si baptisandus sit puerulus.nõ requiritur ꝙsẽsus nec ipsius nec parentum. Unde inuitis parẽtibus possunt paruuli baptisari. non tñ debent baptisari inuitis parentib⁹ alteri⁹ secte sicut iudeis/ vl pagamis.Et hoc maxime a ꝑsona ꝓuata.qa parentes habent ius in filios quod nõ debet eis tolli a ꝑsona ꝓuata ꝛc.Scotus tñ dicit ꝙ ꝑsona publica sicut ꝓnceps si tolleret a iudeis filios paruulos: et eos faceret baptisari/ et religiose educari bñ faceret.dũmodo hoc faceret cum bona cautela scz ne parẽtes precognoscentes hoc ꝓtius occiderẽt puerulos. imo qđ est plus/ ꝙ religiosũ eẽt illos parentes cogere minis et terroribus ad suscipiendũ baptismũ/ꝛ ad seruãdũ postea susceptuz. Et hoc ipse declarat: et respondet ad oppositas rõnes. ꝛc. ¶Secunda ꝓpositio est ꝙ si baptisandus sit adult⁹ ꝑpetuo furiosus stultus/ vel insane mẽtis/ aut nunqꝫ vsus libero arbitrio:de ipso est idẽ iudiciũ sicut de parulo ¶Tertia est ꝙ si baptisandus sit adultus furiosus stultus aut insane mentis qui tñ non fuit semper talis sz habz lucida interualla tunc requiritur ꝙ aliquando habuerit intẽtionem baptisandi. vel saltez ꝙ ante nõ habuerit ꝓtrariã intentionem. Et ideo amentes vel dormientes si ante furiam vel somnum habuerunt contrariaz voluntatez non recipiunt sacramentum cũ in somno / vel in furia baptisantur. Si vero añ innotuit eoz volũtas possũt in articulo necessitatis baptisari.etiã si furios⁹ tũc ꝓtradicat. Si autẽ nõ sit ĩ articulo necessitatis dz in furioso expectari lucidũ iteruallũ. ¶Quarta propositio est ꝙ si baptisãdus sit adult⁹ sane mentis et de facto vtẽs libero arbitrio requirit ꝙ nõ fit in eo dissẽsus/nec actual⁹ nec habitualis. Et hoc ẽ certũ. imo ℔z Scotũ requirit ꝙsens⁹ aliqlis. Et sicut de

est hollhot. In tali requirit intē tio/ et fidee/ et voluntas sacramē tum recipiēdi absoluta/ vel ꝓdi tionata Unde si quis omo coge retur ita ꝙ simplr esset coactio nihil fieret. Si tamē sit voluntariū mixtū. sicut si per metum inducitur tūc recipit sacramētum sed non rē sacramēti. Ex his pz quid dicēdū de eo qui ficte acce dit ad baptismum. ¶ Uñ de hoc sit hec quita propositio ꝙ ficte accedēs ad baptismū sic ꝙ ostēdit se velle recipere baptismum eo modo quo ecclesia intēdit eū cōferre/ et tamē oppositū habet in animo: nec sacramētū recipit nec rem sacramenti. Secta ꝓpositio sit hec ꝙ ficte accedens ad baptismū sic ꝙ ostēdit se dispositum ad recipiendū illud sacramentū et tamē est dispositus. vt vel per ſinfidelitatē/ vel per aliquod mortale pctūm de quo non penitet. nō recipit rem sacramēti(scz'gr̄am) qz ponit obicem. modo sicut dicit Augustin⁹ ꝙ creauit te sine te non iustificabit te sine te Si aūt talis habeat infidelitatē respectu articuli de baptismo(vt qz credit baptismū nō ꝓdesse)tunc nec sacramentū recipit nec rem sacramenti: et recedente fictiōe est rebaptisandus Si autem habeat verā fidem respectu articuli de baptismo. et habeat infidelitatē respectu alterius articuli umptinentis ad illum vel etiā habeāt quodcūqꝫ aliud peccatū: tūc recipit sacramentū. et recedente fictione scilz per penitentiā recipit rē sacramenti. et non est rebaptisandus Et de hac vltima fictiōe loquūtur sancti. Unde dicit Augustinus i libro de baptismo paruulorum Tunc valere incipit baptismus ad salutem cum illa fictio veraci ꝓfessione recesserit q̄ in corde malicia perseuerante peccatorum ablutionē non sine bat fieri. Sic ergo ex diffinitiōe baptismi suprapositā ptz quid sit ꝓ materia et quid forma baptismi: et etiam quid sit ꝓ persona ꝓferens: et q̄d persona suscipiēs baptismuz. ¶ Sed adhuc iuxta hanc materiā solent poni a doctoribus mixti casus dubij. quorum plures ex iā dictis sunt soluti. Ponā tamē aliquos: et qui magis videtur difficiles ad soluendū. ¶ Primus casus sit iste. Pone ꝙ aliquis habēs pueruz pagani/ vel iudei in custodia videns ipsum periclitari mo:te baptiset illū sub tali cōditiōe. Ego te baptizo. et c̄. si pater tuus cras consentiat. nūquid talis est baptisat⁹. ¶ Uno modo potest dici ꝙ si puer ante conditionem impletam transeat nō erit baptisat⁹. qz tūc nō erit capax baptismi ex eo ꝙ non erit de foro ecclesie militantis. nec est contra hoc illud capi. A nobis Extra de sen' excōi. ¶ Ubi habet ꝙ mortui sententia excōicationis ligātur/ et soluūtur. et sic videtur eē de foro ecclesie militantis. Uā hoc solū tenet in iurisditionib⁹: nō in sacramētalibus. illud est etiā propter facta precedētia quib⁹ hoc meruerunt/ alias nō. Et ad hoc est Augustin⁹ de cura pro mortuis agenda. Sed non sic in proposito. quia iste paruulus nihil omino meruit. ¶ Alio mō tamē potest dici ꝙ nullum sacramentū recipit ꝓditionē nisi de p̄senti/ vel de preterito ꝓpter certitudinem sacramenti. Quod autez

D

E

1. casus.

1. soluio.

D

2. casus

1. solutio

matrimonium admittit ꝙtractũ de futuro non est. qz sacramentale: sed quia cõtractus siue pactum. Et adhuc talis cõtractus non est matrimoniũ/ nec sacramentũ sed spõsalia. ideo nec in casu nostro ẽ baptism⁹ ¶ Dicit tamen Adam ꝙ in casu vbi hoc pie ageretur (vt vbi gratia) Si seruus xp̃ianus alicuius pagani non audens absolute hoc facere in pñtia alioꝝ sermoꝝ agat vt dictum est. credibile est ꝙ fides serui cum tali opere prunalo subueniret. ¶ Ego autẽ dico simpliciter ⁊ absolute ꝙ in casu isto non est baptismus: nec aliquid qõ paruulo valeat ad salutẽ. qz conditio adiecta sicut dicit Holkot repugnat significationi forme sacramẽtalis. Nam cum dicitur ꝙ ita sit in hoc tempore ꝟsenti ita ꝙ baptiset eum⁊ conferat sacramentũ. Cũ autez adiungitur ꝑ dicta ꝙditio illa interimit significationẽ act⁹ exerciti significati prius qz dr̃ si pat vult. Et ideo est mutatio forme ꝗtum ad significationẽ q̃ semp sacramentum impedit vt supra dictum est. quare non fit quod requiritur ad salutem. ¶ Sedz casus. Pone ꝙ nõ sunt sacerdotes qui eundẽ puerũ simul sub hac forma baptisent. Ego te baptiso si nullus alius te baptiset vel etiã pone ꝙ vterqz sine aliq conditione dicat. ego te baptiso nunquid puer est baptisatus.

¶ Ad primã partẽ casus potest dici ꝙ illa ꝙditio est corruptiua significationis forme in tali casu. vt nũc. ⁊ ideo est ꝙtraria effectui baptism⁊ non tenet sacramentũ. ꝗus conditio sit impleta. sicut est de matrimonio extra de ꝙdi. appo. ca vlti. Si dicatur ego ꝙtrahꝫ tecuz si sp velis esse adultera ⁊c. ¶ Adã tñ dicit ꝙ si vterqz pie ageret non intendẽs agere ꝙtra cõez formã ecclesie. nec aliq̃d sciens de cõsocio: sed scrupulose hoc faciens vt caueret ab irregularitate. ⁊c ⁊ intẽdens oĩno puerũ baptisare tũc puer esset baptisat⁹. Si aũt vterqz cauillatorie ageret. quasi diceret. valeat istud factũ quãtuz soluz verba dãt. tũc puer nõ eẽt baptisatus. ⁊ hoc est probabile ¶ Ad secundã partẽ casus põt dici ꝙ si vterqz baptisans intendat principaliter baptisare/ ⁊ eque primo baptiset: ab vtroqz puer est ministerialiter baptisatus. ⁊ dr̃ semel solũ baptisatus qz non imprimitur nisi vnus caracter: nec maioꝛ gr̃a datur ꝗz si vnus solus baptisaret. Nec puer vel baptisans est irregularis. qz nõ est iteratio sacramẽti ꝟm intellectum illius canoñ. de ꝙsecratione distin. 4. quibus. Nã illõ sacri canonis statutũ fuit in penã et detestationẽ volentiũ iterare baptismũ. ¶ Isti aũt hoc nõ intẽdunt: nec reuera est ibi iteratio sicut in casu quo plures assistẽtes eẽdo verba simul ꝓferũt ꝙsecratoria hostie. non est iteratio. ¶ Tertius casus Pone ꝙ sacerdos de plurib⁹ sibi oblatis vnũ solũ baptisare itẽdit. nec aduertit ꝙ duo sibi offeruntr̃/ nec plus habet intentionẽ sup vnũ ꝗz sup alterum. sed cogitet in gñali volo puerũ nunc michi oblatũ baptisare ⁊c. ¶ Nũquid vterqz est baptisatus vel nõ: põt dici ꝓbabiliter ꝙ nullũ baptisat. qz intẽtio i casu isto repugnat effectui Nã qua rõne vnũ baptisaret ꝙs

Sol. ade.

Sol. ade.

Op. doct.

B

2. casus.

1. solutio.

3. casus.

Solutio.

ri rōne vtrūq; . Et tñ non vtrūq; qz intentio ꝓtrariat in casu. Et similiter pōt dici de monstro biformi q; si baptisans singulariter ꝛ precise intendat vnū soluz baptisare ꝛ super neutrū pl'intendat ꝰ sup reliquū ꝛ sint ibi due anime neutra ē baptisata.

Sol.ade

¶ Adā tñ dicit' q; si sacerdos nō habet intētionē expresse ꝓtrariā/ꝛ faceret in forma eccl'ie q; vterq; baptisat eo q; singulare pōt se extēdere ad pl'ale.

sol. holk.

¶ Tutins tñ ēvt dicit Holkot vnū baptisare ꝛ postea aliū sub ꝓditione dicēdo. si nō fueris ꝛc.

E

¶ Uñ gñaliter in hoc casu ꝛ alijs dubijs sunt tres regule q̄s ponit Scot' vbi agit de forma baptismi.

1.regula.

¶ Prima est si possibilitas adest via tutissima est tenenda.

2.regula

¶ Scōa si nō adest possibilitas

3.regula.

via tutissima ꝑuma. ¶ Tertia cessāte ipossibilitate.caute supplēdū est q; impossibilitas phibebat.

F

4.casus.

¶ Quart' casus.pone q; sacerdos intēdat baptisare masculū ꝛ offerat sibi femina:nūqd erit baptisata. pt dici q; sic:quia nō req'rit noticia distincta psone in baptismo:sz sufficit q; talis intendat baptisare .¦ Et hoc ē verū dū tñ iste volēdo baptisare masculū nō hēat exp̄ssam intētionē nō baptisandi feminā.alias nō

B

¶ Quint' casus . pone q; aliq̄s

5.casus.

faciat se sub ꝓditione baptisare dicēdo si nō fueris baptisat' ꝛc. ꝛ tñ sciat se baptisatū nunqd talis peccat ꝛ fit irregularis . pōt dici q; talis nisi p factū aliquod aut p volūtatē vtak' scōo baptismo tanꝫ valido nō est irregularis.nec scōo baptisat' vere vel interp̄tatiue.qz hoc nō est exp̄sse cautū in iure. Si tñ sic vteret vt esset interp̄tatiue scōo baptisatus esset irregularis. Talis tñ quocunq; mō sit peccat sz. eo q; nō dz derisorie/aut frustratorie hoc facere:ꝛ qz validū ꝛ scitum reddit dubiū. ꝛ sic talis ꝓditionis appositio non est ꝓcessa nisi vbi est dubitatio ꝛ vbi nescit de baptismo p̄cedēte qō talis non seruat:ideo peccat.nisi forte vbi hoc faceret ex ignorātia ꝛ simplicitate.

Ꝫ

¶ Sextus casus.pone q; aliquis nō baptisat' credens tñ se baptisatū ordinet in sacerdotez nunqd talis si sic decedat dānat. Itē nunqd fuit sacerdos Itē nunqd ꝓsecrauit ꝛ absoluit.

casus

6.

¶ Ad primū pōt dici q; nō. si verisimiliter/et probabiliter credidit se baptisatū:qz hoc excusat eū/ꝛ sufficit ad salutē. Aliter q̄libet hēret semp dubitare vtrum esset baptisat' ꝛc. Ad fm dico q; non : qz baptismus est ianua sacramētoz.ꝛ c. ¶ Ad tertiū dico q; sic:qz bona fide credidit se esse sacerdotē: ideo ꝓcedūt aliq̄ q; talis licet nō fuerit sacerdos tñ potuit corpus xp̄i ꝓsecrare/ꝛ absoluere a peccat' ¶ Sz melius dr̄ q; ista p eū tanꝫ per sacerdotē gesta.rata fuerunt.sz tñ eas nō fecit:sz qō ip̄e facere credidit sūmus sacerdos p suā grām supplent. Non pono hic plures casus :qz er p̄dict' plures possunt solui. Et hec de primo articulo.

3

2.artick

Sequit articulus scōs. ¶ Quātum ad secundum articulum in quo videndum est de principal i quesito . Primo ponā probationes concedendas de virtute sermonis. Secundo conclusionem responsalem ad intentionē querentis. Tertio inferam aliqua correlaria ex dictis. Prima pro

positio sit ista/loquendo de necessitate absoluta nulli⁹ baptismus christi est ad salutē necessarius viatori. Secunda loquēdo de necessitate de lege communi ordinata nullus baptism⁹ christi est ad salutē necessarius viatori. Et istas duas pbat prima ratio ante oppositū q̄stionis. Ex q̄ bus pz q̄ questio est falsa de ꝑ- A tute sermonis. ¶ Tertia propositio loquendo de necessitate de lege cōmuni ordinata cuilibet viatori est ad salutem necessarius baptismus christi. Unde pro intellectu istoꝝ sciēdū ē q̄ triplex ē baptism⁹ scz baptism⁹ flamis baptismus fluminis ⁊ baptismus sanguinis. modo de lege ordinata quilibet istorum sufficit ad salutē: ⁊ p ꝓsequens nullus istorū requiritur. tamē aliquis istorum. Ideo cōcedēdum est q̄ nullus baptismus de lege ordinata est ad salutē necessarius viatori tamen cuilibet viatori aliquis baptismus est necessarius ad salutem de lege ordinata.

Similiter refert dicere baptismus est necessarius viatori: et dicere viatori est necessarius baptismus. sicut refert dicere oculus est necessarius ad videndū. et dicere ad videndū necessarius est oculus: q̄ prima est falsa et secūda est vera. Et differēta per logicam ptz. ⁊c. Sed q̄ sancti ⁊ doctores loquentes de baptismo cōiter intelligunt de baptismo fluminis. ideo specialiter videndum est quomodo ad salutez necessarius sit huiusmodi baptismus de quo ponit conclusio responsalis ad intētionē querentis: q̄ cuilibet viatori baptism⁹ est necessarius ad salutem de lege ordinata et cōmuni

¶ Ad istum sensum q̄ quilibet B qui non impleuit preceptum baptismi fluminis de lege ordinata/et cōmuni sub pena perditionis salutis tenetur ad ip̄m. scilz affectu suscipiendi p loco ⁊ tempore: et effectu si viator manet quousq̄ possit cōmode recipere Et hoc probat Scotus in quarto. vbi querit vtrū iam iustificati teneant ad susceptionem baptismi. Et facit ad hoc duas rationes quevt credo non concludūt: q̄ nimis difficile esset hoc pbare rone: sed bene tamē pōt probari auctoritate scripture sicut facit dominus Armacanus lib. 8. de questi. armenoꝝ. c. 35.

¶ Ex p̄dictis sequūtur aliqua C corrolaria. Primū est q̄ iam iustificati si non fuerint baptizati baptismo fluminis tenent baptizari. Et hoc est verū ad sensuz supradictū. Scdm est q̄ nō baptizatus ⁊ martirizat⁹ si postea miraculose resurgat tenet baptizari. Et talis baptismus iustificatorū nō est frustra: q̄ per eū servatur obedientia diuini precepti. ¶ Tertiū est q̄ beata virgo/⁊ apostoli christi fuerunt baptizati: licet hoc non legat exp̄esse: q̄ ad hoc tenebant: nisi cuz eis fuerit dispēsatū. Nā erāt in ꝑpe quo baptism⁹ fluminis erat promulgat⁹ p modū p̄cepti: ⁊ nō apparet q̄re xp̄s cū eis dispēsauerit. imo nec illud fuisset cōueniens: q̄ exēplo xp̄i ipsi debuerūt facē q̄ docebāt. ¶ Sz ꝯ ꝓclusio D nē arguit̄ primo: q̄ sola fides sufficit ad salutē. Unū apl's. Rom. 3. Arbitramur iustificari hominē per fidem sine operib⁹ legis. Et iterū. Roma. 10. Corde creditur arguit. 1.

ad iustitiaz ꝛc̄. Et multa similia habentur in scriptura. Igit ad salutem non requiritur baptis-
2.arguit. mus fluminis ꝛc̄. ¶Secundo sicut in noua lege precipitur baptismus: ita in ātiqua precipiebatur circuncisio Gen. 17. Sed multi non circūcisi tūc saluabātur sicut Job. ꝛc̄. ta ꝛi noua cū
3.arguit. sit minor. ¶Tertio xp̄s dicit Johan. 6. Nisi māducaueritis carnem filij hominis ꝛc̄. non habebitis vitam eternā. vbi ita exp̄sse et in verbis similib⁹ affirmatur necessitas sumptiōis sacramenti eucharistie, sicut in casu tertio precedēte affirmatur necessitas baptismi. sz sine eucharistia saluantur multi igitur ꝛc̄
4.arguit. ¶Quarto videtur ꝙ ad minus illi qui nunq̄ audierunt loqui de lege euangelica christi nō tenentur baptisari sicut forte aliqui sunt in aliquibus insulis. Et ad hoc est illud xp̄i Joh̄ā. 15 Si non venissem ꝛ' locutus eis non fuissem peccatum non haberent. ¶Quinto videt ꝙ si pa-
5.arguit. rentes infantem baptisare laborant et preuenitur morte anteq̄ valeat baptisari ꝙ fides parētum ei sufficiat ad salutez. Tum quia talis fides videbat sufficere paruulis in lege nature. Tum etiam quia paruuli ab herode occisi vt inter eos xp̄us occideretur saluati fuerunt: cuz ecclesia teneat eos esse martyres. sed in illis paruulis nulla causa salutis reperiri pōt. aut non tanta: quanta in proposito
6.arguit. vbi ē fides parentū ꝛc̄. ¶Sexto impotentia homines etiā adultos excusat a susceptiōe baptismi Igit puuli naturaliter impotentes si moriātur ante baptismum legitime excusantur. igit nō dānātur sed saluantur ꝛc̄. E

¶Ad primū dico ꝙ fides que ꝑ charitatem operatur est p̄incipium sufficiens ad salutē dum tm̄ habens eaz legē obseruet. ideo habens eam baptisari tenetur cum lex hoc precipiat. Et sic intelligenda sunt omnia similia. Ad primū

¶Ad secundum dico ꝙ lex circūcisionis solum data erat Abrahe et semini eius: vt ꝑz ex tertia scripture vbi datur illa lex: sed preceptum baptismi datur omnibus. igitur ꝛc̄. F Ad secūm

¶Ad tertium dico ꝙ illud dictū intelligit de sumptione seu māducatiōe spirituali per fidem. et sic est necessitas ꝛc̄. Et tamē si de sumptione corporali acciperetur esse intelligendū cum modificatiōe sicut etiam obseruantie aliorum p̄ceptoꝝ affirmatiuoꝝ (sic. s nisi rōnalis ꝛ legitima cā excuset) G Ad tertiū

Ideo illa duo quaten⁹ sūt precepta necessitatem habent: non dico tm̄ parē/ vel equalē. H

¶Ad quartū dico cū ap̄lo. Roma. 10. Quō inuocabunt in quē nō crediderūt aut quō credent ei quē nō audierunt. Et sequit̄ statim. Sed dico nūquid nō audierūt. Et quidē. In oēz terrā exiuit sonus eoꝝ ꝛc̄. Unde de intentione ap̄li ꝛ scripture in plurib⁹ locz videtur eē ꝙ p̄dicatio legis xp̄i exiuit in oēm terrā. iō ad eā seruandā omnes tenentur quare. ꝛc̄. I Ad quitū

¶Ad quintum dico ꝙ fides parentum non sufficit ad salutem paruulorum / nec vnq̄ sufficit ante legem sine sacrificijs qm̄ omni tempe ab origine mūdi fideles deo sacrificia offerebāt vt placerent deo. vt ꝑz Gen. 4. ꝛ deinceps ꝑ scripturā. ꝛhec

erant pro sua ꝛ filiorꝫ salute.

Op.armacani. ¶Ad illud qđ dr̃ de puulis ab herode occisis,dicit dñs Armacanus lib.supradicto.capꝫ 37.q puuli nõ circũcisi qui fuerũt occisi nõ fuerũt saluati qr caruerũt sacramẽto salutis.nec erant innocentes sed pctores.ꝛ eorꝫ saluti manifeste obuiat illud Señ. 17.Masculus cuiꝰ preputij caro ꝛc̃.circũcisi aũt inocẽtes erãt Et ideo congrue festũ eorꝫ festũ innocentiũ vocatur.Nec videt iurta scripturã nobis traditam q illi circuncisi occisi amplioꝛẽ beatitudinẽ acceperũt q̃ ceteri circũcisi ꝛ non occisi aut q̃ baptisati infantes cõmuniter morientes licet quodãmõ martyres dici possint. Nisi forte deꝰ occulto suo iudicio eis aliquid amplius dederit quod negare nec tenere affirmare p̃sumẽduꝫ est.quia hoc nõ habetur ex scriptura. Istud aũt videt bñ durũ. quia ad minus videtur q circũcisio sanguinis suffecerit ad salutem sine circũcisione carnis. sicut baptismus sanguinis sine baptismo fluminis in puulis ꝛc̃

A ¶Ad sextum dico qverũ est qđ primo infertur scꝫ q impotẽtia in infantibꝰ eos excusat ab obseruantia precepti de baptismo habendo.Et ideo eis non imputatur ad culpã nouã q nõ fuerunt baptisati et ita de circuncisione sed nõ recte infertur vlterius.ergo non damnant ꝛc̃. quia sola aia xp̃iana saluabit/ꝛ que pactũ dei seruauerit.quod non est in istis. ideo damnant. nõ quia culpã incurrerũt ex nõ obseruantia.sed qr pactũ nõ seruauerũt.et ita dicerẽ de ignorãtibus legẽ:ꝛ nomẽ xp̃isti alicubi

Ad sextũ.

essent aliqui.s.q lex illa siue p̃ceptum baptismi eos nõ artat. nec illam seruare tenent.sed de eiũs nõ obseruãtia per ignoraꝫtiam excusantur.tamen penam legis iuste subire ꝓpellũtur Exemplũ de latrone qui hãc legẽ q latro suspẽdatur seruare nõ tenetur.quia non debet esse homicida sui.ꝛ tñ penã legis per iudicem iuste ꝓpellitur sustinere Et hoc de secundo articulo.

B ¶Quantũ ad tertiũ articulum in quo videndũ est vtrũ per baptismi institutionem euacuata fuerit circũcisio. Primo videndum quando fuerit baptismi institutio. Secundo quando incepit eius obligatio. Tertio vidẽdum qñ fuerit circũcisiõis euacuatio. De primo puncto sit prima ꝓpõ q baptismus nõ fuit institutus quando xp̃s fuit baptisatus a Johanne.qr ille nõ fuit baptismus xp̃i.id est forma sed forma Johãnis.tñ xp̃s tũc dedicauit aquã tanꝫ materiã idoneã. ¶Secũda ꝓpõ .q nec illo verbo Johannis.3.dicto ad Nicodemũ. Nisi quis renatus fuerit denuo ꝛc̃.Qr nõ est vere simile tam necessariũ sacramẽtum clam/ꝛ cũ persona priuata (que non debuit esse preco illiꝰ institutionis)institutum fuisse. ¶Tertia ꝓpõ. q baptismi institutio non differebatur vsqꝫ ad illud tempus quo dictũ ẽ Mat. vl.Eũtes ergo ꝛc̃. Nã discipuli xp̃i ante baptisabant vt pꝫ Joh. 4. ¶Quarta ꝓpõ q precisa hora institutionis baptismi nõ legitur in euãgelio.tñ bñ ꝓnunciatur tps institutionis fuisse.ꝛãte tps illud quo discipuli baptisabant. ¶De scdo pũcto sit prima

B 3.article

C

D

ppō. q̄ institutio baptismi p̄cessit pmulgationē ꝛ promulgatio obligationē. Primum patet: qr non pmulgatur lex nisi prio fit a legislatore determinata ꝛc̄.
Secundū pz. qr nullus tenetur ad aliq̄ quod diuinū preceptū nisi per aliquē autēticū ꝛ idoneū ꝛc̄. sit pmulgatum. iurta illud Johan. 15. Si nō veniſſem ꝛ locutus eis nō fuiſſem ꝛc̄. Et hoc verū est de lege positiua cuiuscunq̄ modi fuit preceptum baptismi.
¶ Secunda propō q̄ congruus fuit pmulgationē baptismi. primo fieri per modum consilij: deinde per modum precepti. Tuz primo. qr lex perfectissima non debuit precipitāter imponi Tū scdo quia lex vetus (cum nō eēt mala) non debuit subito repelli sed debuit synagoga cū honore sepeliri ꝛc̄. ¶ Tertia ppō. q̄ pmulgatio baptismi ꝛ gñaliter pmulgatio cuiuscunq̄ per modum ꝑsilij diuini obligat oēs ad quos legitime venit ad non ꝓtennēdū. pmulgatio autē per modū ōcepti obligat ad obseruandū. Scdm notū est: sed p̄mū patet qr qui ꝓtēnit ꝓsilium. contēnit ꝓsulentem in ēstū consulētem. ideo vt bene dicit Scotus. caueant sibi/mordentes paupertatem euāgelicam mendicanti um fratrū ꝛc̄. ¶ Quarta ꝓpositio q̄ baptismus solum habuit duo tempora. Primuz quo erat sub consilio quod durauit a p̄ncipio er quo predicatū fuit euāgelium vel baptismus a xp̄o et apostolis vsq̄ ad predicationez solennē eiusdez post ascensionē xp̄i. Secundum tempus q̄ erat sub precepto qđ incipit fm Scotum in die Penthecostes i hierusalē qr vsq̄ ad illū diē non p̄dicauerunt apostoli publice. iurta illud Luce. 24. Vos aūt sedete in ciuitate donec induamini virtute er alto. Consequēter vero ad alias ciuitates et loca fm ordinem cuilibet incipiebat fm tempus quādo ibi publice et solēniter predicabaꝫ lex euāgelica. Et ita quibusdaz incepit illud secundū tempus per mensem post penthecostes: quibusdam per annū: quibusdam per decennium: et ita deinceps.
Quare patet q̄ nō eque cito apud oēs fuerit baptismi obligatio sed diuersis temporibus.
¶ We tertio puncto sit hec pria propositio q̄ ēstum ad circuncisionem distinguenda sunt quatuor tempora. Primum pro quo fuit necessaria. Secundū p quo fuit vtilis non necessaria. Tertium p quo necytilis/nec necessaria tñ non mortifera. Quartū pro quo ommno mortifera et illicita. ¶ Secunda ppō q̄ primū tempus circuncisionis precessit vtrūq̄ tempus baptismi. Qr er quo cōsulebatur baptismus non fuit circūcisio necessaria volenti baptisari. ¶ Tertia propositio est q̄ secundū tempus concomitabatur primū tempus baptismi. quia ēstdiu baptism⁹ fuit sub consilio licuit eligere qđcunq̄ placuit/vel circuncidi/vl baptisari et vtrūq̄ erat vtile nl lum necessarium ¶ Quarta propositio q̄ tertium tempus circuncisionis concurrit cum secūdo tempore baptismi ꝛ hoc quo ad iudeos vsq̄ ad illd̄ tempus Pauli qñ dixit ad Galathas. 5. Si circūcidimini xp̄s michil vobis ꝓdest. imo ꝓsimile est q̄ bū

vltra et multo post videbantur fratres hierosolimis approbare obseruantiã legis ⁊ de ea cõsulere paulo. ¶ Quinta ppõ q quartum tempus circumcisionis concurrit cum scõo tpe baptismi: et hoc quo ad gentiles conuersos ad fidem saltez post illud tempus quo Paulus ascẽdit hierosolimã ad seniores super illa questione de qua habet Actuũ quintodecio. Ita, q scõz tempus baptismi a pncipio sui totaliter fecit circumcisionẽ illicitam ꝯtum ad gentes cõuersas/ vel saltem post tempus tertij cõsilij in hierosolimis. ꝺ quo tactum ẽ et in quo seniores determinabant legem nõ debere unpoi gentib⁹ ꝙuersis. Sexta A ppõ q ꝯtuz ad iudeos conuersos fim tempus baptismi/ nec a principio sui/ nec post tertiũ cõsilium apostolox excludit omo circumcisionẽ tãꝯ illicitam: nec alia legalia sed multo tempore post licite seruabãtur. Nec legimus in scriptura quãdo fuerit circumcisio iudeis cõuersis simpliciter prohibita. quia hystoria scripture non producitur vltra quintum annũ neronis. scz non vltra. 30. annũ a passõe xpi: ⁊ toto tpe illo iudei ꝙuersi obseruabant legem quod eis licuit. Uerisimile est tñ q deus per apostolos/ vel illox successores tpe determinato simpl'r phibuit legalia obseruari. licet de hoc nõ habeatur in scriptura. qz aliter eccl'ia nõ teneret eẽ hereticũ dicere legalia currere cũ lege euãgelica vt extra de baptismo et ei⁹ effectu ca. maiores. nisi deus B hoc specialiter reuelasset. ¶ Cõtra illꝺ quod hic dictũ est ꝺe exclusione circumcisionis quo ad iudeos ⁊c. videtur sensisse apostolus ad Galathas. 2. Ubi dicit se reprehendisse Petruz. Et hoc videtur ex eo q obseruabat legem. que reprehẽsio facta fuit satis cito post illud tertiũ consiliũ supradictũ. quare ⁊c. ¶ De isto facto Petri si errauerit vel nõ. videtur ꝓtroversia inter duos egregios apl'os Petrum/ et Paulũ. ⁊ postea iter duos egregios doctores Augustinum/ et Hieronimum. de hac tñ pono ꝓ positiões. ¶ Pria sit hec q Petrus illo facto errauit. patet. qz licet apostoli in factis vel dictis potuerunt errasse. nõ tñ inꝯtũ scriptores alicuius partis scripture. cum ergo Paulus in epistola ad Galathas q̃ est ps scripture canonice scribat q Petrus reprehensibilis erat/ ⁊ nõ recte ambulãs ad veritatẽ euãgelij. sequit ⁊c. Scꝺa ppõ Petr⁹ in illo facto nõ errauit. qz legem fuauerit. qz post illꝺ factũ Paulus circumcidit Thimoteũ: ⁊ tota multitudo conuersa in iudea obseruabat legem Actuũ. 12. q̃re ⁊cõ. ¶ Tertia propositio est q Petrus in illo facto errauit. vel quia in illo actu obseruabat legẽ subtrahẽdo se a gẽtib⁹ i cibo ⁊ potu. ⁊ q illꝺ nõ erat faciẽdũ videt pri⁹ sibi fuisse mõstratuz Act. 10. de Cornelio. vl' qz nõ obseruãs legẽ coꝛã gẽtib⁹ postea venientib⁹ iudeis eã obseruabat Et vtrũꝯ istox p̃t poni m'tipl'r sicut declarat Sco. in q̃ videdũ ẽ de hoc plen⁹. Quarta ppõ ẽ q ille error Petri fuit pcm venisale. quia melius est hoc dicere dũmodo possint saluari ꝛba Pauli. Nec illud factum Petri

Questio 6 C D

potest excusari ꝓpter scandalū vitandū in iudeis. qz nō erat ibi materia scādali perfectis/ aut paruulis. sed solū phariseis. de quo nō erat curādū exēplo xpi Math. quidecimo de comestiōe manib⁹ nō lotis. ꝛc. ¶Ad rationes ante oppositū. Ad primum ꝓz quid dicendū. ¶Ad ꝑm dico ꝙ baptisati a Johāne in forma baptismi xpi quaz forte sciunt/ vl̄ a discipulis xpi/ vl̄ alias nō erāt rebaptisandi. ¶Ad tertiam dico primo ꝙ xp̄s in nullo soluit legē quo ad spiritualem sensuz q̄ vuificat. sed bene quo ad litterā que occidit. iuxta verba apli. Dico secō ꝙ circūcisio data fuit in fedus sempiternū vl̄ in se vel in equiualēti. modo xp̄s nō euacuauit circūcisionez quo ad fructū eius. qz dedit sacramentū equiualētis fructus. imo maioris. Dico tertio ꝙ q̄ꝫtum ad gētiles q̄uersos p̄ceptū de circūcisione fuit. reuocatum in tertio q̄cilio auctoritate Petri/ ⁊ Jacobi/ imo spūssancti qz ibi dicit. Uisuz est spūsancto ⁊ nobis. ꝛc. Quantūvero ad iudeos supponit reuocata aliquando. licet tēpus reuocationis nō legatur in scriptura ꝙ autē dr̄ xp̄m circūcisionē obſuasse soluitur ꝑ hoc ꝙ lervet⁹ non debuit statiz dimitti. sz ipa in morte xp̄i causaliter expirauit quādo dictum est ꝙ summatū est nō tamē pro tunc realiter/ ⁊ simpliciter: sed ꝑ tēpore publicatiōis hui⁹ causet noue legis. Et ideo vsq̄ ad mortem decuit christum illa cerimonia obseruare. Et hec de questione.

¶Questio tertia de suscipientibus baptismum.

Quāuis iam quasi omia declarata sint que tractat magister distictiōe tertia vsq̄ ad septimā distinctionē huius quarti libri tamē adhuc specialit videndū est de effectu baptismi de quo aliqualiter agitur i quarta distinctione. Ideo quero vtrū oēs suscipientes baptismū eq̄liter recipiant baptismi effectū ¶Et arguo primo ꝙ nō ⁊ ꝙ plus recipit adult⁹ q̄ꝫ paruulus. sz maiorez gratiā. quia oīs ratio que est de paruulo vt recipiat grāz est etiā de adulto rite baptisato. ⁊ p̄ter hoc adultus talis habet meritū p̄sonale quod nō habet paruul⁹. quare eidem datur maior grā q̄ꝫ paruulo. ꝛc. ¶Secundo arguo ꝙ plus recipit paruulus q̄ꝫ adultus. sz ꝙ plus sibi valet in casu baptismus q̄ꝫ adulto qz ponamus ꝙ adultus venit ad baptismū cum deuotione ⁊ cōtritione tūc arguo sic. In casu isto baptismus multo minus ꝓdest adulto q̄ꝫ paruulo. qz tam bonū est quod ꝙfertur paruulo ꝑ baptismū q̄ꝫ maluz est illud qō haberet paruul⁹ si careret baptismo. sed illud est pr⁹ q̄ꝫ malum qō accideret adulto si non baptisaretur in casu p̄dicto. qz illud foret carentia visionis diuine in eternū ꝓ peccato originali. sed adultus volens baptisari ipsa volūtate purgatur ab originali peccato. qz si sine baptismo decederet haberet vitam eternā ergo illud est sibi debitum ante baptismū. et per ꝙ̄s minus sibi ꝙfertur ꝑ baptismū

S 3. questio.

Utrū oēs suscipientes baptismū eq̄liter recipiant baptismi effectum. Ar ſ. 1.

2. arg.

3.argr̃. puulo. ¶ Tertio arguo de duobus adultis/vl̃ de duob⁹ parvulis. qr de duob⁹ adultis baptisatis vnus recipit gratiã et alius nõ si vnus sit magis devotus q̃s alius. Etiã de duob⁹ paruulis baptisatis quor̃ aia vni⁹ sit pfectior/et melior in naturalibus q̃s aia alterius. Arguitur sic. Licet sacramentum quantũ est de se equaliter confert gratiã in aiavtriusq̃.tamẽ cũ actus actiuor̃ sint in patiẽte dispositio secũdo de aia.sequitur q̃ in aia nobiliori causabit pl⁹ de gratia. Et ꝓfirmatur.qr ꝑm magistrũ lib.2.dist 2. deus ꝓtulit ãgelis in sua prima creatione maiorẽ gratiã vl̃ minorez ꝑm naturaliũ differentiã. igit.

In oppm 2c. ¶ Oppositũ argr̃ sic. Null⁹ suscipiẽs baptismũ recipit baptismi effectũ nisi in virtute/et ex merito passionis xp̃i:sed meritũ passionis xp̃i est equale oibus in xp̃o renatis. igitur. 2c.

Decisio q̃stionis. ¶ Quia hic requirit de effectu baptismi qui triplex est.capiendo effectũ large 2 ipropue sc̃z caracteris ipressio.gratie infusio.culpe et pene dimissio. Ideo de his tribus p ordinẽ in trib⁹ 3 articls. articulis videndũ est. 2c. ¶ Quãtum igitur ad primũ articulũ in quo videndũ est. vtrũ in baptismo caracter iprimatur tria sunt videnda. Primo de caracteris descriptione. Secũdo de caracteris ꝓditione. Tertio de caracteris ipressione. De ꝓmo pũcto sciendum est q̃ caracter in ꝓposito vt sumitur apud theologos est signum spirituale impressiũ suscipienti sacramentũ non iterabile indelebiliter manens postq̃s est semel impressũ 2 distinguẽs suscipientẽ tale sacramentũ a nõ suscipiẽte. ¶ De secũdo pũcto patz er ꝺdicta descriptiõe q̃ alique ꝓditiões seu proprietates attribuũtur caracteri.sc̃z q̃ est assimilatiũ distinctiuũ.figuratiuũ.dispositiuũ.rememoratiuum.2 obligatiuum. ¶ Prima ꝓditio caracteris est q̃ est signũ assimilatũ sc̃z alteri habẽti. Et hec conditio 2 sequẽs ꝓueniũt caracteri naturaliter:2 sũt ꝓmunes tã ei q̃s cuilibet alteri forme Secũda ꝓditio est q̃ est distinctiuũ sc̃z a nõ habẽte. Tertia est q̃ est signuz ꝓfiguratiuũ seu ꝓformatiuũ sc̃z xp̃o.nã p ipsum asc̃ribit quis familie xp̃i. Quarta cõditio est q̃ caracter est signũ dispositiuum (sc̃z ad gratiã) tanq̃s causa sine qua nõ. Et hoc solũ ex volũtate 2 ordinatione dei. nõ ex natura rei sc̃z qr de⁹ sic ordinauit q̃ baptisatus prius aliquo modo recipiat caracterẽ. 2 posito caractere recipiat gratiã nisi ponat in se obicẽ. Quinta ꝓditio q̃ caracter est signũ rememoratiuũ seu recordatiuũ.sc̃z suscepti sacramenti. Et hoc er diuina ordinatione que vult caracterez sic inducere in noticiã sacramenti suscepti. Serta cõditio q̃ caracter est signũ obligatiuũ sc̃z ad legẽ xp̃i eo modo quo suscipiẽs sacramentũ obligat̃ p⁹ susceptionẽ plusq̃s nõ suscipiens. 2c.

Quid caracter. ¶ De tertio puncto pono aliq̃s propositiones. Prima sit hec. q̃ caracterẽ iprimi aie non potest ꝓbari/aut improbari prationẽ naturalẽ/nec per efficacem seu expressam biblie auctoritatem Primo q̃ nõ possit sic improbari saltem conceditur. sed q̃ nec

possit sic probari. ptz qz illi qui ponūt caracterē imprimi nō inducūt ad hoc rationē naturalē que valeat: nec auctoritatē biblie cogentē. nec ꝓbant ꝙ magis imprimatur in baptismo ꝙ in circūcisione. ⁊ tamen ipsi negant in circūcisione. Secūda ꝓpositio ꝙ caracterē imprimi aie maxime in baptismo magis ꝙ oppositū est ꝯsonū auctoritati ecclesie ⁊ rationabili cōgruentie. Auctoritas em̄ ecclesie videtur magis hoc sonare ꝙ oppositū. Extra de baptismo ⁊ effectu eius. Maiores. Ubi videtur dicere ꝙ aliqui recipiunt caracterem sacramēti ꝙuis nō rem. hec tamen auctoritas nō cogit. qz posset exponi ꝙ itelligit p caracterē ipsum baptismum sicut quādoq; facit magister. Cōgruentia tamē est ad hoc ꝙ rationabile videt/ ⁊ cōgruū ꝙ quilibet receptus in dei familia aliquid ꝑmanēs recipiat quo distiguat ab alijs. ¶ Tertia ꝓpositio ꝙ si caracter sit aliqd est forma absoluta et nō relativa ꝯtra Scotuz qui dicit ꝙ vtrūq; potest teneri: Et itelligit per formā relativā rem aliquā que nō est res absoluta. Contra quē dico ꝙ omne qđ est/ est res absoluta/ et quod nichil illo modo ē res relativa (scz distincta ab absoluta) quod habet alibi ꝓbari. Quarta propositio ꝙ ꝯuenientius ponit ꝙ caracter est qualitas de prima vl tertia specie ꝙ de secūda: cōtra Scotū qui ponit ꝙ est de secūda specie ꝙlitatis. Caracter em̄ si aliqd est. est habit⁹/ vl dispositio. passio/ vl passibilis q̄litas. sed nō est naturalis potentia. qz ipsa dr̄ i respectu ad actū potētie actiue/ vl passiue quoz neutrū ꝯuenit caracteri. Nō ei videt ipse caracter esse potētia naturalē actiua respectu actuuz naturaliū. qz oēs tales act⁹ sufficiūt producere habit⁹ naturales ⁊ infusi. Nec est potētia naturalis actiua respectu actuuz supnaturaliū. qz tales act⁹ sunt imediate a deo. Nec potest esse potētia passiua respectu p̄dictorū actuū. qz aia est sufficiēs passiuū respectu illoz. Quinta ꝓpositio ꝙ caracter sicut est in aia ita⁹ est in qualibet ei⁹ potētia. qz idē sunt. Si tamē potētie aie distinguerētur ab aia vel inter se tūc caracter cōueniētius poneretur subiectiue inesse substantie, aie ꝙ alicui ei⁹ potētie ꝯtra Scotū qui simpliciter ponit ꝙ est in volūtate ⁊ th̄ videt tenere ꝙ hec potētia distinguatur, ab ipsa substātia aie qđ videt minus ꝯfis: qz frustra videt poni caracter in potentia aie nisi vt sit principiū sui actus. sed caracter nō videt esse principiū alicui⁹ actus/ nec inclinare ad aliquē actū vt dicit Ockam̄ q̄ dat exempluz de habitu religiosi ꝙ quē distinguit a nō religioso/ et obseruantias certas significat ꝑmisisse ad quas obligat qui tamē habit⁹ nō est principiū alicui⁹ actus: qz ad nullū inclinat. Sic est de caractere. ⁊c. Ideoverisimili⁹ dr̄ eē in eēntia aie subiectiue q̄ nullū actū ꝯnotat ꝙ potētia q̄ ꝯnotat actū. Sexta ꝓpō ꝙ si potētie aie distigueret realiter inter se (sicut tenet sanctus Thomas) ⁊ caracter poneretur in aliq̄ potētia aie adhuc ꝯuenieti⁹ poneret in volūtate ꝙ in itellectu. qz vt dicit Scot⁹,

dispositio ad formã est in eodẽ
suscepti[u]o cum forma. sed cara
cter est dispositio q̃dã ad gr̃am
A q̃ est in volũtate. igr̃. ꝛc. ¶ Septi
ma ꝓpositio ꝙ licet caracter de
lege ordiata, sit signũ' idelebile
nõ tñ simpl'r ꝛ absolute. qr de⁹
absolute posset illũ' separe a sb-
tecto⁹ destruẽ subiecto remanẽ
te. Octaua ꝓpõ ꝙ caracteres i
diuersis sacramẽtis ipressi sũt al
teri⁹ ꝛ alt⁹ speciei. qr licz accidẽ
tia eiusdẽ speciei pñt esse in eo-
dem subiecto tñ hoc non est po-
nendũ sine aliqua necessitate. i.
sine ratiõe/ experiẽtia/ vl' ancto
ritate cogẽte. sz hꝛc nõ est aliqũ
tale sed potius videt ratio ad
oppositũ. qr caracter ipr̃imitur
ad distinguendũ. nunc aũt si in
trib⁹ sacramẽtis irreiterabilib⁹
in quib⁹ i pr̃imit caracter scz ba
ptismo/ ꝓfirmatione/ ꝛ ordine ca
racteres essent eiusdẽ speciei p
eos non distingueret baptisat⁹
a ꝓfirmato: aut sacerdos a ba-
ptisato/ vl' ꝓfirmato. ꝛc. Et hec
B de primo articulo. ¶ Quantuz
2. artick's ad ꝑm articulũ in quo videndũ
est. Utrũ in baptismo gr̃a infun
datur. qr ita posset queri de a-
lijs virtutib⁹ ponã tres ꝯclusi-
1. ꝯclusio. ones. ¶ Prima est ꝙ cuilibet ri
te suscipiẽti baptismũ infundit
2. ꝯclusio. gr̃a. ¶ Secunda ꝙ cuilibet rite
suscipiẽti baptismũ infundunt
alie virtutes theologice sine su
pernaturales. scz fides ꝛ spes.
3. ꝯcl'o, ¶ Tertia ꝙ nulli ꝰtũcunq; ri-
te suscipiẽti baptismũ infundũ-
tur virtutes morales. Et istas
tres ꝯclusiones declarabo p or
C dinẽ. ¶ Prima r̃gr̃ ꝯclusio ꝓbat̃
probatur sic. Et intelligẽdo de illo⁹ suscipi
1. ꝯcl'o. ente qui anteq; suscipit nõ ha-
bet gratiã. tunc de tali arg̃. qr
sibi dimittit mortalis culpa. igr̃
ei infundit gr̃a. Antecedẽs ptz. ꝛ
ꝓña ptz et prima ꝯclusione ter
tij articuli prime. q. qr de lege
ordinata nõ dimittit mortalis
culpa sine infusione gr̃e. Et ad-
uertendũ est ꝙ hec cõclusio est
intelligẽda put ly rite iportat
dispositionẽ baptisati q̃ non re-
quirit̃ necessario ad esse sacra-
mẽti sed ad bene esse cũ ceteris
necessario req̃sitis. qr si ly rite
iportaret solũ dispositionẽ ne-
cessario requisitã sacramẽti. sic
nõ oportet. ꝛc. sicut ptz in multz
malis rite baptisatz quo ad ne-
cessaria. igr̃. ꝛc. ¶ Scda ꝯclusio D
ꝓbat̃. scz ꝙ alie ✠tutes puta fi- ꝓb. 2. ꝯcl'o.
des ꝛ spes ifundũtur in bapti-
smo rite suscepto ad sensum iã
exposituũ. Pro cui⁹ declaratione
pono aliquas ꝓpositiones. Pri
ma sit hec. ꝙ gr̃a de potẽtia dei
absoluta põt infundi sine alijs
✠tutib⁹ theologicis scz fide/ et
spe. Ptz. qr charitas est q̃d abso
lutũ qđ nõ depẽdet a fide/ ꝛ spe.
igr̃. ꝛc. Scda ꝓpositio. ꝙ nõ põt
efficaciter ꝓbari p rationẽ/ vel
auctoritatẽ ꝙ gr̃a de lege ordi-
nata nõ potest diuidi/ seu nõ in-
fundit in baptismo sine alijs vir
tutibus theologicis scz fide/ et
spe. Ptz ꝙ nõ p rationẽ qr cũ op
positũ absolute possit fieri nõvi
det posse fieri ratio efficax ad
ꝓbandũ ꝙ nõ fiat/ vel nõ possit
fieri de lege ordinata: nec aliq̃
solet adduci. Patet etiam ꝙ nõ
per auctoritatem. quia ille au-
ctoritates qui nõ crediderit cõ-
demnabitur. Mar. vlti. Ad He-
breos. 11. sine fide i possibile est
placere deo. Et si quelibet simi-
les que possent induci et bi-
blia possent omnes intelligi de

adultis de puulis. Auctoritas etiã eccl'ie extra de sũma trin. ⁊ fide catholi. ii. 7 nõ videt cogere. qz nõ videt ibi ẽterminare sip'r ita eẽ. sz dimittit auctorib⁹ disputãtib⁹. igitur ⁊c. ¶ Tertia ꝓpositio est ꝙ ꝓbabilius est õz oppositũ ꝙ gratia de lege ordinata non potest infũdi seu non infũditur in baptismo sine fide/ ⁊ spe patet. qz nõ videt rõnabile ꝙ de⁹ vnã infunderet sine aliis. ⁊ cõmuniter doctores tenent ꝙ oẽs infundũtur in baptismo etiã paruulos ⁊ ad hoc magis declinat auctoritas ecclesie vbi supra. Et sic ex hoc patz ꝯclusio intuẽti. ¶ Tertia ꝯclusio proba- E
Probat. tur sz ꝙ ẏtutes morales nate acquiri ex actib⁹ non infũdunt in baptismo de cõmuni lege. qz aliquis ante baptismũ habens habit⁹ morales vicios̃ ẽ uis rite baptizetur tamẽ sentit se p- num ad vicia consueta sicut pri us. igit̃ tunc manet habitus inclinans ad talia peccata. Sz nõ videt ꝙ deus infundat vnũ habitũ ⁊ non expellat habitũ ꝯtrariũ. igit̃ ⁊c. Nec valet ratio quorundã dicentiũ oppositũ cõclusionis: ꝓpter hoc ꝙ deus nõ minus perfecte opatur in operib⁹ gratie q̃ nature. sed nõ inuenit ꝙ deus in naturalib⁹ det ꝑmuz ꝓncipium aliquorum opez nisi det oia necessaria ad illa opa sicut natura non dat virtutem vl' potẽtiam ꝓgressiuã nisi det organa ⁊c. modo habens gratiaz sine charitatem habet ꝓncipiũ omnium operũ meritoriox̃ que nõ possunt exerceri sine virtutibus moralib⁹. igit̃ ⁊c. Nec enim ratio assumit falsa ꝓ quo dico F aliquas ꝓpositiones. ¶ Prima est ꝙ sepe cõtingit in operibus nature ꝙ deus dat principium alicuius operationis. ⁊ tamẽ nõ dat actualiter necessaria ad illaz operationẽ. Exemplũ. deus creando hominẽ dat sibi principium respectu alicui⁹ sciendi/ ⁊ volendi quia intellectũ ⁊ voluntatez. ⁊ tamen nõ oportet ꝙ det sibi tunc habitus per quos potest/ ⁊ sine quibus nõ põt facilẽ in talia opera. sed sufficit ꝙ det sibi potestatẽ acquirendi tales habit⁹. sic est i ꝓposito ⁊c. ¶ Secunda propositio ꝙ tũc cõmuniter de⁹ dãs alicui nature principium alicui⁹ operatiõis dat etiam necessaria ad illam. quando scilicet illud principiuz est ex se sufficiens ad talia exercenda. sicut est i illo exemplo de virtute progressiua. sic autem nõ est i ꝓposito. ¶ Pro quo sit tertia pro- S
positio ꝙ charitas infusa saltez cum charitate acquisita est sufficiens principiũ cuuslibet operis meritorij sine virtutib⁹ moralibus. quia charitas inclinat immediate ad actum cuiuslibet virtutis. Ideo dicit Gregori⁹ ꝙ omnia precepta sunt vnũ in radice charitatis. Et hoc modo etiam virtutes sunt connexe i charitate. quia charitas inclinat ad actũ cuiuslibet earũ/ licet nõ ita prõpte ⁊ expedite sicut cũ alijs virtutib⁹. igitur ⁊c. Ex his seqtur corrolarium solutiuũ vnius obiectionis (scz) ꝙ licet de⁹ in baptismo infundat virtutes in pte intellectiua ⁊ non in pte sensitiua. que ẏtutes dicunt morales: tamen deus pfecte sanat hominem in baptismo quia dat oẽia necessaria ad salutem. Nam ille virtutes morales non sunt ne

Item.

cessarie ad salutem. dat etiã homini vnde potest tales virtutes
A acquirere ⁊c. ¶ Contra primaz
arguit.1.° conclusionem ⁊ secundã arguitur ex tertia. quia taz incompossibilia sunt amor habitualis/et odium habituale respectu eiusdem obiecti q̃ incompossibilia sunt fides ⁊ scientia respectu eiusdem obiecti. sed fides ⁊ scientia non stant simul respectu eiusdẽ obiecti. Igit nec prima. Sed habens habitũ acquisitum odiendi deum non obstante tali habitu potest nichilomin⁹ hẽre vnuz actuz quo potest diligere deum ⁊ velle baptisari. ⁊ sic rite suscipere baptismũ. ⁊ tamẽ tunc non perdit habitũ odiendi pri⁹ habitum p predicta in tertia ꝯclusione. igitur nõ recipit gratiã siue charitatem propter incõpossibilitatem charitatis ⁊ odij habitualis Et ita posset argui de alijs virtutibus theologicis. Et si dicatur q̃ isti habitus non sũt incompossibiles. quia vnus est infusus ⁊ alter acquisitus. Cõtra. Illi habitus sunt incompossibiles: quoruz actus sunt incõpossibiles. aliter non posset probari incompossibilitas habitum: sed actus istorum habituũ sunt incompossibiles. igitur ⁊c.

Item. ¶ Item aut habitus infusi i baptismo sunt eiusdem speciei cuz acquisitis/ aut diuersarum. Si diuersarum. tunc cum habitus infusus sit perfectior inclinabit ad perfectiorem actum. ⁊ perfectius inclinabit q̃ habit⁹ acquisitus. ⁊ per consequens cũ acq̃situs inclinet ad actum oi alio circunscripto ergo multomagz habitus infusus ⁊c. ergo parnulus poterit in actum fidei. Si autem sint eiusdem speciei tũc poterũt facere infusi quicquid faciunt acquisiti. quod patz falsum de paruulo vt prius. Item queritur quare ponitur q̃ virtutes theologice in baptismo ifũduntur cuz habitus inclinet ad actus quos paruuli habere nõ possunt videntur igit frustra.

B ¶ Ad primum dico q̃ illud primum assumptum et simlia de- Ad p̃mũ.
bent intelligi de habitibus acq̃sitis ⁊ sic sunt vera. alias nõ. qa in illis tanta est repugnãtia habituum quãta actuum. quia acquiruntur et augmentantur ex actibus. sed vnus infusus/et alius acquisitus non repugnãt. sicut fides infusa et scientia nõ repugnant. quia habitus infusus non requiritur ex actibus/ nec augmentatur. sed solũ se habet actiue ad actus Et quando dicitur actus sunt incompossibiles igitur habit⁹. consequentia nonvalet nisi solũ de habitibus acquisitis per actus.

C ¶ Ad secũ dum dico q̃ habitus infusi di- Ad scõm.
stinguũtur specie ab acquisitis. sed non sequitur vltra. igit magis inclinant ad act⁹ q̃uis sint perfectiores. sed bene sequitur q̃ quando concurrunt ad actũ faciunt ipsuz perfectiorẽ.

D ¶ Ad tertium dico q̃ illi habitus licz Ad tertiũ
nonvaleant ad eliciendum act⁹ tempore pueritie instãte tamen valebũt quando erit adultus. quia tunc per illos poterit i opera meritoria mediantibus acq̃sitis: et valent sibi quocunz tẽpore vt ostendatur diuisus a filijs perditionis ⁊c. Et hec de secundo articulo.

E ¶ Quantum ad tertium articulum in quo viden 3. articul⁹
dum. Utrum in baptismo omis

culpa ⁊ pena dimittãtur. Ponã tres cõclusiones. ¶ Prima erit de culpe dumissione. ¶ Secũda erit de pene remissione. ¶ Tertia erit de principali quesitis solutione. ¶ Prima igitur conclusio sit ista q̃ cuilibet rite suscipienti baptismum oĩs culpa tã mortalis q̃z venialis dimittitur. Et intelligo q̃ rite suscipienti illum q̃ nõ ponit in se obicẽ. s. qui penitet de peccatis. ⁊c. Pro declaratione huius conclusionis ponam aliquas ꝓpositiões. ¶ Prima sit hec. q̃ nõ iõ i baptismo dimittitur culpa: qz infunditur gratia culpe contraria. ⁊ ipsius tanq̃ sui contrarij expulsiua contra aliquos qui probant predictam conclusionem: q̃ hoc qz in generatione qualibet per inductionem vnius forme oĩs forma contraria expellitur ⁊ etiam dispositio ad formam cõtrariam. sed baptismus est generatio ad vitam eternam: ⁊ culpa ⁊ gratia sunt ꝯtraria. igitur i baptismo infusio gratie tollit culpam originalẽ/ actualẽ/ ⁊ venialem ⁊c. Hec eĩ ratio non valet. Tum qz petit principiũ. nã magis clarũ est q̃ in baptismo culpa dimittatur: q̃z q̃ gratia ꝓferatur. Tum etiam qz probat de peccato veniali: cum ipm stet cũ gratia. sed viterius hec ratio assumit falsũz. ¶ Pro quo sit scõa propositio q̃ gratia ⁊ petĩm siue culpa nõ sunt proprie ꝯtraria: qz gratia quo ad omne illud qõ est in ea positiuũ ⁊ absolutũ potest stare cum qualibet culpa. et hoc de potentia dei absoluta: ꝛ tunc nõ esset gratia id est nõ faceret tunc aliquẽ eẽ gratũ deo. q̃ igit̃ gr̃a repugnet culpe nõ ẽ naturaliter sed libere. s. ex voluntate dei libere acceptantis talẽ qualitatez: vt faciat aliquẽ graduz cũ quo non stat ipsum ee in peccato. sicut nõ stat q̃ sit amicꝰ et inimicus dei. ¶ Tertia ꝓpositio est. q̃ nõ põt ꝓbari naturali ratione: sed soluz debet credi simplici fide oĩm culpaz dimitti in baptismo. q̃ debz credi patz: qz credit q̃ rite baptisatus siue digne/ est dignus vita eterna. sic q̃ si decederet tunc statim haberet eã. Ideo ⁊c. Sed q̃ illud nõ possit ratiõe ꝓbari ptz: qz supposito q̃ forma gratie formaliter repugnaret actui peccati/ vel habitui vicioso presenti: qõ tñ falsum est. adhuc videtur clarũ q̃ non sic repugnat actui preterito qui nullum habitũ reliquit: qz purus totaliter corrumpitur. nec repugnat obligatiõi ad penam formaliter. Nam deus absolute posset manẽte obligatione ad penam eternam infundere gratiã ⁊ dimittere culpam sine iniusticia. sicut posset aliquẽ eternaliter punire sine demerito: ꝛz illa punitio non eẽt ꝓpe pena. qz pena dr respectu culpe sed ꝓprie diceret dolor. ¶ Et p̃dictis patz de ꝯclusione. Sz hic est dubiũ vtr̃ culpa originalis possit dimitti i baptismo sñ culpa actuali etiã in adulto. videt q̃ sic. qz sicut petĩm ꝯtractũ cuz ꝯsensu non remittitur sine cõsensu. ita cõtractum sine ꝯsensu remitti põt sine ꝯsensu pr̃im sacramenti. Si ergo adultus suscipiens baptismuz non ꝯsentit/ nec dissentit ⁊ cõmittit petĩm actuale illud nõ dimittitur: qz ꝯmissũ cũ ꝯsensu. igitur cũ petĩm originale sit in eo ꝯtractum sine ꝯsensu

1. ꝯclusio.

F

5 Dubium.

videtur posse dimitti sine ꝓsensu virtute sacramenti. quare ꝛc.

A Solutio. ¶ A d istud dico ꝙ adulto nõ dimittit pcm̃ originale quin dimittatur actuale. Cuius duplex ratio assignat de baptismo ꝛ eius effe. quarum vna est ꝙ deus ex toto facit bonum: ꝛ non ex pte. ideo dicit Augustin. Impiũ est a deo dimidiam sperare veniã. qz si deus alicui dimittit aliquod pcm̃ mortale dimittit oia q habet. Alia est: qz per remissionez originalis aperit ianua paradisi: ꝛ peccato actuali debetur pena eterna: quare ꝛc. Et ad argumentum in ꝓtrarium dico ꝙ verum ꝯcluderet. ſ. ꝙ pcm̃ cõtractum sine consensu ꝛc. nisi esset aliud impedimẽtum speciale q̃le est in adulto ꝓter peccatuz cõtractum sine ꝓsensu. scz peccatum actuale sine quo nõ potest dimitti aliud ꝛc. Et itelligo ista de lege ordinata.

B 2. ꝯclusio. ¶ Secũda cõclusio de pene remissiõe sit ista. ꝙ nulli quantũcunqz rite suscipienti baptismũ remittitur omnis pena. Pro cuius declaratione sciendum est ꝙ duplex ẽ pena. Una eterna. Alia tẽporalis ꝛ tp̃alis ẽ duplex. vna volũtarie ꝟcta. alia naturaliꝫ iflicta. Iuxta hoc pono aliquas ꝓpositiones. ¶ Prima sit hec ꝙ pena eterna remittitur in baptismo: quia baptisatus redditur dignus vita eterna. Igitur ꝛc. Et hoc verum est de rite baptisato: cui ante baptismũ nõ est remissa. Igiꝫ ꝛc. ¶ Secunda sit hec ꝙ pena temporalis voluntarie ꝓtracta. id est debita ꝓ peccato voluntario remittiꝫ in baptismo. Et hoc verꝫ est in adulto rite baptisato cui nõ est prius remissa seu quia ante susceptionẽ baptismi erat obligatus ad eam: sed in puulo baptisato non remittitur talis pena quia ad nullaz talem obligatur ꝛc. ¶ Tertia ꝓpositio. pena tẽpalis naturaliter inflicta non remittitur in baptismo q̃a talis pena que consequitur omnem hominem ꝑm cõmunẽ cursum nature sicut esurire sitire ꝛ hmõi durat ita post baptismũ sicut ante. Et hoc soluz ex ordinatione diuina. qz posset oppositũ facere si vellet. Et sic patz qõo i baptismo remittiꝫ pena et quomodo non. ¶ Ex predictis patz correlarie ꝙ licet nulla sit causa a priori: quare non licet iterare baptismum ꝛ ꝙ si iteretur de facto nullum habet effectum ꝑ nisi sola institutio diuina. tamen ista institutio est rationabilis. qz aliter daretur occasio ꝛ incentiuum delinquẽdi cum baptismo sit plena remissio culpe et pene vt dictum est. Unde non valet illa ratio quã aliqui assignãt scz quia in baptismo imꝑmitur caracter qui est indelebilis. Nam hec est ꝓbatio per immanifestius. A principio enim institutionis baptismi manifestum fuit ꝙ non licuit iterari: ꝙ autez caracter imprimatur non fuit/ nec est sic manifestum: nec ex scriptura. nec ex auctoritatibus sãctorum. Unde si multum fuisset de eo tractatuz a sctis magister sentẽtiarum de eo fecisset mentionem. qui tñ de caractere i toto tractatu de baptismo non loquitur nisi in vno loco. vbi dicit. qui ab hereticis baptisati sunt seruato caractere xp̃i baptisandi nõ sũt. Ibi aũt vocat caracterez xp̃i formã baptismi xp̃i sicut

patet ex textu. Et sic nichil loq̄tur de caractere ꝑ illaꝫ significatiōē qua vtimur ⁊ de qua supra. quare ⁊c. Pena aūt iterantium baptismū rā cōferentiū ꝓ susciptētium est irregularitas. Extra de apostatis. Ex litterarū nisi ignorantia facti excuset sicut pot. Ut de cōsec. dist. 4. de quib⁹ ignorātia iuris hic nō excusaret. Est etiā differētia si illa iteratio fiat publice/vel occulte qz i pria sol⁹ papa potest dispēsare. In secunda vero forte pōt eps secundum Scotū qui i hac materia imelꝫit contra canonistas nō sēp bene attendētes formam verborum iuris. nec distinguētes dcā decreti quādo sunt a legislatore/vel ab alio ⁊c. Ex predictis ergo patet q̄re baptismus nō iteratur. scz qz ibi dimittitur pena ⁊c. ¶Sz contra illud arguitur. Quia sicut nullus bonum irremuneratū ita nullum malum impunitum. Si autē in baptismo remittat pena ⁊c tūc aliquod malum est unpunitum qō ē inīustū. ¶Ad hoc dico prio ꝙ nullū bonū meritorum fit qō non ꝑmiatur a deo. Dico secundo ꝙ aliquod pctm̄ fit quod nō punitur a deo sicut est in ꝓpositō. Et hoc ē. qz deus ē ꝓnior ad remittendum ⁊ premiādū ꝓ ad puniēdū. Dico tertio ꝙ nullum pctm̄ est quod non puniat quia ipmmet est sibi pena. Dico q̄rto ꝙ nullū pctm̄ remanet ipunitum a deo. qz quodlibet peccatum quod remanet punit a deo sed in proposito pctm̄ nō remanet. Ideo ⁊c. Tertia ꝯclusio de principalibus qu sūt rnsione siue ad titulū questionis proposite rnsiua sit ista. ꝙ non oēs suscipientes baptismū equaliter recipiūt oēm baptismi effectū. Pro cui⁹ declaratōe pono aliqs ꝓpōnes. Pria ē ꝙ oēs baptisati eq̄les recipiūt ꝑmū effectū baptismi. s. caracterē. qz ille est sibi⁹ de oib⁹ baptisatis. Scda est ꝙ nō oēs baptisati eq̄liter recipiūt ꝛz effectū baptismi. s. grām: qz aliqui non recipiūt. Tertia ꝙ non oēs baptisati recipientes grām equaliter recipiunt eā. qz aliqui plus ⁊ aliqui minus. Pro cuius probatione pono aliquas ꝓpositiones. ¶Quarta ꝓpositio sit hec ꝙ adultus baptisatus recipiens grām. maiorem recipit ꝓ paruulus. ꝙ adult⁹ ꝓ tūcunq̄ habeat tenuez voluntatē dum th cōsentiat recipere sacramentum ⁊ nō se ponat obicē ad gratiam hz meritū ꝓpriuz quod nō hz paruulus. ideo est magis dispositus. quare ⁊c. ¶Sz contra. ponamus ꝙ adultus toto tēpore baptismi ⁊ post peccet venialiter. videtur esse indispositꝰ aliquo mō qualiter nō est paruul⁹ qui nullā hz indispositionē. igit in hoc casu paruulus maiorem recipiet grāz. ¶Hic dico ꝙ peccatum veniale nullo modo ꝓhibet grām infundi: nec actuz meritorū simul hre. Et suppositō ꝙ tale pctm̄ esset aliquo mō indispositō ad gratiā. quia tamen cum ipsa stat aliqua dispositio. scz meritū q̄ nō est i paruulo. et est maior dispositio ꝓ ipm sit in dispositio. ideo ⁊c. ¶Quinta ꝓpositio stat de lege ordinata ꝙ de duob⁹ paruulis baptisatis vnus recipiat maiorem gratiaz ꝓ alius. quia in parentib⁹ vni⁹ vel in ministro cōferente potest esse maior motus deuotiōis ꝓ

Instātia.

F Solutio.

5. ꝯclusio

Instātia.

Solutio.

alterius. propter quoꝝ merita deus vni paruulo potest cõferre maiorem grãm q̃ alteri. Sed hoc nõ est virtute baptismi sed meritis. ¶ Et dicit Scotus q hoc modo forte fuit de btõ Nicolao q parẽtes eiꝰ meruerũt sibi talem grãm q̃ fuit principiuz tam mirabilis effectꝰ vt duobꝰ diebus in ebdomada vnica lactatione contentꝰ maneret. Et quo ad hoc melius est puerũ a bono sacerdote baptisari q̃ a malo. qz eiꝰ oraciones q̃s facit in baptismo magis exaudiunt/ z valent illi p quo fiunt q̃ oraciones mali.

A ¶ Ex quo sequitur correlarie q stat de lege ordinata q duo paruuli in eq̃liter p̃mienti in celo pz ex dictis. patet etiã ex alio. quia paruulus confirmatus moriẽs hz maiorem gr̃iam q̃ baptisatꝰ tm̃ et non confirmatꝰ. ¶ Et ideo sicut Adam. dicit Adã expediret q ista duo sacramenta scilz baptismꝰ et cõfirmatio sine magna mora interposita cõferrent si adesset semp qui posset conferre: sed eps nõ sp est presens. ideo nõ est consuetum Hollcot. fieri. ¶ Aliter tm̃ dicit Hollcot de ista cõfirmatiõe/ licet non neget predictã viã scz q licet paruulꝰ baptisatꝰ/ z confirmatꝰ hẽat duas gr̃as z alius vnam tm̃. gratia tm̃ confirmationis non ẽ gr̃a vnioce cũ alia: nec reddit habẽtem dignioꝛẽ vita eterna. sz nata est reddere fortioꝛem habitũ fidei. Ad quẽ effectũ specialr oꝛdinatur. Et sic pz de secũdo effe

B ctu baptismi. ¶ Sexta ppositio q non omẽs baptisati recipiunt equaliter tertiũ effectuz baptismi scilicet remissionem culpe et pene. quia aliqui non recipiunt Septima ppositio. q non oñes baptisati recipientes predictuz effectum equaliter recipiũt ipz: patet ex dictis in p̃ma z secũda cõclusionibꝰ. Octaua ppositio est q oñs baptisati eq̃liter recipiunt effectꝰ baptismi. q̃tũ est de parte baptismi z hoc pbat rõ posit oppositũ q̃stiõis. Et si q̃nq̃ sit ineq̃litas hoc est ex parte dispositionis alteriꝰ z alterius/ ut alio et in alio suscipiente. vel in alijs p eo sicut pz ex supradictꝭ. Et sic patet de cõclusione. ¶ Sed hic est dubium vtrũ stet de lege ordinata q gr̃aynus adulti sit equalis vel minoꝛ q̃ gratia baptismalis vniꝰ paruuli. Uidetur q sic. qz cum iste sunt eiusdẽ spẽi et p̃ma non excedat in infinitum secam sequit q gr̃a huius adulti poterit diminui quousq̃ fiat equalis vel minoꝛ z cẽ. ¶ Hic põt dici p̃mo q quelibet gr̃a debita merito psonali est maioꝛ q̃ gr̃a infusa in baptismo/ seu gr̃a baptismalis. z iõ est dare minimũ actum meritoꝛiũ q̃ hz p se subsistere cui rñdet gr̃a vna minima data p merito volũtatis. hz non sit minimꝰ actus meritoꝛiꝰ simpliciter. qz q̃libet pars illiꝰ actꝰ meritoꝛij: et q̃libet pars gr̃e est gr̃a. non tm̃ posset a volũtate viatoꝛis fieri actus meritoꝛius p se existens minoꝛ isto. ideo non est possibile q vnus adultꝰ mereatur in duplo minus: et iterũ sic vsq̃ ad equalitatem paruuli. qz status est in minimo actu meritoꝛio per se exñte qui ẽ maioris gratie meritoꝛius q̃ sit gr̃a paruuli. Et si dicatur nichil est tam in ptãte volũtatis q̃ actꝰ suus ergo quocunq̃ dato põt causare minoꝛẽ. concedendo q minoꝛ est. sed non erit meritoꝛius. lice:

C Dubium

Solutio. 1.

pars huius actꝰ meritorij sit minus meritū. ſz ſi p ſe exiſteret nō eſſet meritum. Exemplum. medietas huius ignis agit ad aliquam diſtantiam ad quam non ageret ſi p ſe exiſteret. ſicut ptz in caſu. ¶ Secundo mō pōt dici cōcedendo ꝯcluſionē ſz ꝙ poſſibile eſt adultū cathecuminū mereri tantā grām ante baptiſmū preciſe quanta confertur puulo in baptiſmo. Itē pōt concedi de pctōre ꝙ poteſt ita remiſſe conteri et cum talibus circūſtātijs ꝙ nō habebit maiorez grām ꝙ̄ paruulus i baptiſmo. ¶ Tertio modo pōt dici ꝙ p̄dicte gratie (ſz baptiſmalis) et grā meriti perſonalis) non ſunt cōparabiles. qz non ſunt eiuſdē ſpeciei Uñ ꝓm Tho. grā baptiſmi et cōfirmatiōis et grā ✠tutū et donorū diſtinguūtur ꝓm ſpēm. qz ad alios effectus ordinātur. Et ſecundum hoc ſi ſit verum patet de dubio: et p cōſequēs de queſito principali. Tūc ad rationes

D Solu. 2.

Solu. 3.

E Ad. 2. pn cipale.

Ad primam patet quid dicēdū Ad ſecundam cōcedo ꝙ in caſu baptiſmus plus valet paruulo ꝙ̄ adulto. ſz quando adultus ante baptiſmum eſt iuſtificatꝰ et hoc probat rō. et non eſt cōtra dicta prī. ¶ Ad tertiā ꝙ̄ſtuz ad illud qđ ꝯcludit de duobꝰ adultis concedit nec eſt cōtra dicta. Sz ꝙ̄ſtū ad id qđ arguit de duobus puulis p̄t dupl'r dici. Uno modo ꝙ oēs paruuli ſunt equales in naturalibus quo ad id in quo grā imediate recipit. quia oēs aie ſunt equales in pfectione licet ſint inequales in diſpoſitionibꝰ ſuoꝝ corpoꝝ. Alio mō poſſet dici ſi tenetur. ꝙ aie non ſunt eque perfecte eēntialiter ſicut videtur ſonare articulꝰ pariſienſis. Unde poteſt negari cōſequentia ſunt inequales in naturalibꝰ. ergo gratia cauſatur perfectior in perfectiori aia. Et quando arguitur. Sacramentū equaliter agit et actus actuorū ſunt ꝛc. Dico ꝙ ſacrīm ꝓpꝛie nō agit grām ſed deus libere agit eam quādo ſacrīm ſuſcipit. et tōo pōt cauſare maiorē vel minorē. ſicut ſibi placet. quare ꝛc.

F Ad. 3. principale.

¶ Queſtio quarta de ſacramento confirmationis.

5

Vtruz ſacramētuz ꝯfirmatiōnis ſit ſacramētuz noue legis. Arguit. 1.

Uero circa diſtinctionē ſeptimā huius quarti libri. Utrū ſacramentū confirmationis ſit ſacramētū noue legis Arguit primo ꝙ nō. quia in toto euāgelio non legitur vbi xps ipſum inſtituerit. igit. ꝛc.

2. arguit.

¶ Secundo qz in tota ſcriptura noue legis nō legitur de forma ipſius aut de materia. igit. ꝛc.

3. arguit.

¶ Tertio. quia cōfirmatio de lege cōmuni nō eſt poſſibilis i via igitur ꝯfirmatio non eſt ſacramentū. Cōſequētia tenet. antecedens pz. quia de lege cōmuni ſoli beati ſunt cōfirmati in bono et id eſt conſtāter firmi i bono. igitur ꝛc.

In oppm

¶ Oppoſitū tenent oēs. et ptz per magiſtrum in hac diſtin. et de ꝯſe. diſt. 5. per totū.

Deciſio q̄ ſtionis.

In hac q̄ſtione erunt tres articuli. In primo videbit quid ſit confirmatio. In ſcō ſoluetur queſtio. In tertio mouebit triplex dubitatio.

p 1. articl's.

¶ Quantū ad primū articulū diffinitio ꝯfirmationis vt hic ſumitur pōt aſſignari talis. Cōfirmatio eſt vnctio hoīs viatoris viri ſz vel mulieris nec

actualiter nec habitualiter dis-
sentiẽtis facta in fronte in figu-
ra crucis cum crismate sanctifi-
cato ⁊ hoc a ministro ydoneo
simul cũ untẽtione debita inun-
gente ⁊ certa verba pferente ex
institutione dei signans vnionẽ
aie per gr̃am roborantẽ ad cõsi
tendũ cuz fiducia fidẽ xp̃i. Et ex
hac diffinitione patẽt sex corre
laria. Primo ptz q̃ hic nõ sumi-
tur confirmatio vt est constans
firmitas i bono. nec vt est signũ
talis ꝓfinationis. q; talis de le
ge cõmuni solum est in beatis.
Sed capit pro quadã vnctione
que est signuz cuiusdã spũalis
roboris quod fortificat in bono
non tñ sic constãter vel firmiter
quin homo possit de lege cõmu-
ni cadere ab illo. ⁊ talis vnctio
est sacramẽtuz. Et sic pz solutio
tertie rõnis ante opposituz que
stionis. Secũdo ex dicta diffini-
tione pz quid sit materia huius
sacramenti. q; crisma sanctifica
tum. idest oleũ oliue balsamatũ
seu murrũ cum balsamo ab epõ
cõsecratum vel ab alio cui talis
cõsecratio põt cõmitti. q̃ autem
hec sit materia non legit ex euã
gelio sz auctoritate ecclie. Ter-
tio ptz quid sit forma huius sa-
cramẽti q; certa verba ista sz si
gno vel consigno crucis. ꝓfirmo
te crismate salutis vel sanctifica
tionis. in noie patris ⁊ filij ⁊ spi
ritussancti amen. Quarto pa-
tet quis sit conferens hoc sacra
mentum. quia minister ydone⁹/
episcopus sz/ vel alius cui hoc
committi potest. Et requiritur
ex parte ministri si multas in fa
ciendo vtrũq; actum. s. vnctiõis
et prolationis forme et etiaz de
bita intentio que oia debent in
telligi sicut supra de baptismo.
Quinto patet quis sit suscipiẽs
hoc sacramentũ. quia homo via
tor vir sz vel mulier nec actualit
ter nec habitualiter dissentiẽs.
¶ Uel fm Scotũ aliqualiter cõ-
sentiens/ aut nunq̃z vsus libero
arbitrio. Sed de hoc dicẽdũ vt
dictum est supra de baptismo.
Sed iste est solũ suscipiens fm
determinatã partem sz frontẽ.
et ideo ex parte suscipientis re-
quirunt duo ꝓter illa q̃ requirũ
tur in baptismo sz frons. ⁊ etiã
q̃ baptisat⁹ sit. q; baptism⁹ est
ianua sacramentoꝝ. dist. 15. sol-
licitudo. Sexto ex dicta diffini-
tione ptz quid sit effectus hui⁹
sacramẽti per hoc q̃ dr̃ signãs
vnctionẽ aie. ⁊c. Uñ effect⁹ hui⁹
sacramenti est acceptio spũssanc
ti ad robur cõtra oia tentamẽ-
ta. ⁊ confortatio aie in virtute ⁊
spãliter in virtute cõstantie in fi
dei confessione. Unde actuũ. 8.
Tunc imponebant manus sup
illos ⁊ accipiebant spiritum san
ctum. Et sic patent sex correla-
ria circa istud sacramentum.

¶ Sed ꝓtra predicta successiue
et p ordinẽ obiicitur. Primo cõ-
tra materiã ⁊ formam simul. q;
xp̃s non sic instituit: nec aposto
li tali forma vel materia vtebã-
tur sed impositiõe manuũ vt ta
ctũ est. ¶ Scõo ꝫ materiã spãli-
ter. q; in baptismo nõ est neces-
saria aqua ꝓsecrata. igit nec hic
oleũ cõsecratũ. ¶ Tertio ꝓbat
q̃ nõ oportet q̃ minister sit epũs.
q; de ꝓse. dist. 5. puerit. dr̃ sic. Ubi
epi desunt vt ꝑsbiteri etiã i fron
tibus baptisatos crismate tan-
gere debeãt concedim⁹. igit ⁊c.
¶ Quarto ꝓbat q̃ non oportet
q̃ suscipiẽs sit baptisat⁹ q; Act.

B
1. arguit.
2. arguit.
arguit. 3.
4. arguit

9. Paulus fuit cõfirmatus per impositionẽ manuũ ab anania ⁊ accepit spũm sanctũ/ et tñ nõdũ erat baptisatus. igitur. ¶ Quito obijcitur de effectu. quia in baptismo/ in extrema vnctione/ in ordine/ ⁊ pnia accipit spũs sãctus et datur gratia. sed quicũ q accipit spũm sctũ/ ⁊ cuicũq datur gratia ipse ex hoc efficitur in spũ fortior/ ⁊ in virtute cõfirmatur et roboratur Cur igitur ista datio spũs sãcti appellatur confirmatio sicut illa de qua supra. ⁊ q̃ differentia effectuũ hic et ibi. ¶ Ad primum istoꝝ pot dici q supponuntur sic institutuꝫ fuisse a xpo ⁊ apostolos sicvsos fuisse. licet hoc non legatur in scriptura. qz aliter ecclesia non sicvteretur nisi sumpsisset ex doctrina xpi ⁊c. Nec est incõueniens multa esse edita a xpo autẽ tica per apostolos/ q̃ tñ in scriptura nõ legim⁹ sicut ỹt Dam. li. 2. c. 4. De forma vero tꝫ dñs Armacanus li. 9. de q̃st. arme. c 22. q probabile est vnã eẽ formam baptismi. ⁊ oium istoꝝ sacramentorum/ scꝫ cõfirmatiõis. ordinis. pnie et extreme vnctionis. q̃uis multas et diuersas oões ecclesia in ipsoꝝ collatione exerceat. Nam ipse tenet. li. 8. c. 9. q ista verba vel eoꝝ sens⁹ (scꝫ in nomine patris et filij. et spũssancti) sint forma baptismi. q̃uis exigantur alia verba. Et ita ꝓnter dicit de predictis sacramentis Sed qz hoc cõiter nõ tenetur non assero. licet iste bñ loquat ꝓnter ad scripturaꝫ sacram. ¶ Ad scõm dico q xpus oẽm aquã tactu sue mũdissime carnis sufficienter ꝓsecrauit in ysum baptismi: ideo nõ requirit spãlis ꝓsecratio. Et hoc rõabꝫ fuit ꝓpter necessitatẽ baptismi secus in ꝓpõit⁹. ideo ⁊c. ¶ Ad tertiũ dupl'r põt dici ꝑm Scotũ Uno mõ q in ꝑmitiua ecclesia non erat differentia inter sacerdotes ⁊ epos. ⁊ hoc ipse probat diffuse ⁊ etiã dñs Armacanus li. 11. de q̃sti. arme. pixe declarat q nullus prelatus hꝫ amplius de ptãte ordinis siue sacramẽtali q̃ simplices sacerdotes. ⁊ in c. 4. ostendit q simplices sacerdotes hꝫ habẽt ptãtẽ cõfirmandi/ ⁊ absoluẽdi a quocũq pctõ. tñ ꝑm eũ si hoc faciant peccãt. ⁊ sũt grauiter puniendi de hac materia inferius videbitur. Alio modo potest dici q si a principio nõ licuit sacerdoti cõi tñ i dicto casu papa potuit quẽ libet illius regiõis ad cui⁹ epm scribebat facere epm q̃tũ ad illuꝫ actũ. ⁊ tũc q̃lꝫ eoꝝ vere ⁊ licite ꝓfirmabat tanq̃ epus quo ad illud: lꝫ nõ quo ad alia. Et rõ hui⁹ dispẽsationis potuit eẽ ad scãdalũ vitandũ. ¶ Ad quartuꝫ põt dici q baptismũ flamis precedere nõ requirit simpl'r. sꝫ vel ipsum aut aliquid equiualens quale credit tunc fuisse in paulo cũ vidisset archana ⁊c. ¶ Ad quintum potest dici q in alijs sacramẽtis/ vel in alijs acceptionib⁹ spũssti quib⁹ legitur in scriptura nõ accipit spũssctũs sicut hic. nec ad fil'em effectũ. qz abũdantius q̃ in alijs sacramẽtis in isto datur vigor resistendi petis ⁊ ꝓncipalis effect⁹ ei⁹ est ꝓfirmare aiaꝫ in ỹtute iuxta illud. 24. Uos aũt sedete in ciuitate quousq̃ induamini ỹtute ex alto. Et ꝑcipue i ỹtute ꝓstantis cõfessionis fidei. iuxta illud

Argui. 5.

Ad tertiũ

Ad 4rtuꝫ

Ad quitũ

Ad scõm.

Act. 4. Uirtute magna reddebãt apli testimoniũ resurrectionis iesu xpi ⁊c. In alijs ãt sacramentis est ali⁹ effectus ꝓpri⁹. iõ hoc solum vocatur confirmatio ⁊c. Et hec de primo articulo.

B ¶ Quantũ ad scm articulũ in
2. articls quo soluenda est questio ponaz
1. cclusio. tres cclusiones. Pria sit hec q confirmatio est aliquod sacramentum ab alijs ser sacramẽt⁹ noue legis distinctũ. ista pz satis ex dictis. Secũda q confirmatio est noue legis sacramẽtũ a xpo institutum. Prima pars sequit ex scda
2. cclusio. ⁊ totũ ptz ex actib⁹ apl'oz. q cõuersis ad fidẽ ⁊ baptisatis manus ponebãt Act. 8. ⁊ 19. cap.
3. cclusio. Tertia q confirmatio seu confirmatiõis sacramẽtũ fuit a xpo institutũ. ⁊ ipz sic fuisse institutũ fuit ab eo declaratũ Mar. 10 Ma. 19 qñ. s. ponebat man⁹ sup puulos ⁊ bñdicebat eos sicut ibidẽ legi
B tur. nõ em alibi legit xpz hoc ex
Arguit. 1 ercuisse sacramẽtũ. ¶ Sed ctra ista arguitur. Prio. qz in auctoritatib⁹ allegatis nulla fit mẽtio de confirmatiõe sz solũ de manuũ impositiõe. mõ in collatiõe sacramẽti ordinis man⁹ iponũtur. Uñ de ipo apls ãt prima ad Thi. 5. Man⁹ cito nemini imposueris. Idẽ fit i sacramẽto extreme vnctõnis. Marci vlt. Super egros man⁹ imponẽt ⁊ bñ habebũt. ḡre nõ videt q hoc sacramẽtum dicat manuũ ipositio plus ꝙ aliud ꝓdictoz. Et p cõns impertinenter cocluditur supra de in-
arguit 2. stitutiõe confirmationis. ¶ Scdo nõ legitur q illi puuli ꝙb⁹ xps man⁹ iposuit priꝰ fuerint baptisati vt sacramẽtũ confirmatiõs
Arguit 3. possent accipe. ¶ Tertio si hoc sacramentũ fuit a xpo institutũ vel fuit a xpo institutũ/ vel fuit ab ipo suis apl'is collatũ ante suã passionẽ/ vel nõ Si nõ. ctra qz hoc magis debuit fieri i eis qui erãt ad ꝓdicationẽ fidei cuz piculo corpis mittẽdi ꝙ parulis ꝙ huiusmodi picula nõ erãt suscepturi. Si sic. ergo illa receptio spũssãcti in die pentheco-stes non fuit apl'is sacramẽtuz confirmationis: aut fuit scda confirmatio ipoz. ⁊ sic fuit duplex sacramẽtũ confirmationis in eis. quare erit iterabile ⁊c. ¶ Ad primum dico priõ q in ꝓdicta impositione manuũ xpi ⁊ apostolorum fuit aliqd sacramentũ collatũ ⁊ hoc videtur clarũ cũ appareat per illã ipositionẽ spm̃ sanctũ datũ fuisse. Dico scdo q ex facto xpi qui hoc sacramẽtuz puulis cotulit. ⁊ ex hoc fctõ apostoloz qui ipz statim baptisatis cõtulerũt. satis pz q hoc sacramẽtũ dz alia sacramẽta de cursu cmuni ꝓcedere. que nõ dant nisi ꝓuectis ⁊ discretionẽ habẽtibus ⁊ ipm dz dari oib⁹ baptisatis. Ex quo pz tertio q rõabl'r placuit sanctis patrib⁹ hoc sacrameutũ impositionis manuũ siue potius eius effectum confirmationẽ vocare. qz scz baptisatz recipientib⁹ p baptismũ spm̃sãctuz ad remissionẽ pctõz. statiz dz dari hoc sacramẽtum ad receptionẽ spũssancti vt habeant virtutẽ ampliorẽ tẽtationib⁹ resistendi ⁊ confirmẽtur in bono ⁊c. Ex quo pz quarto ḡre hoc sacramentũ ꝓ ceteris in quib⁹ man⁹ imponunt vocet manuuz impositio. qz. s. hoc sacramentũ gñaliter cunctis baptisatis dz cferri nõ sic aũt alia. iõ nomen cõe sibi D meruit appropriare. ¶ Ad scdz Ad scdm

Ad primz

dico q; suppositō q; illud nō legeretur tñ sic esse tenendū est. s. er ordine quē tenebant apli. Et tñ satis illud habet. qz xps dicit q; talium erat regnū celoz. qō nō conuenisset illis paruulis si fuissent in peccato. z per ꝓñs si nō fuisset baptisati/ aut circūcisi aut alias a peccato purgati.

E Ad tertiā dupl'r potest dici fm Armacanū libro nono cap. 14. Uno modo q; ex tota serie euāgelij non apparet q; xps alijs a paruulis supra dictꝫ hoc sacramentū ꝓtulerit ipso existente in terris corporaliter. z ideo i die penthecostes ipsis apostolis z discipulis congregatis in vnū primo datus fuit spiritus sāct⁹ vice huius sacramenti ꝓfirmationis siue impositiōis manuuz Act. 2. Et qz xps in humanitate absens erat. loco ipositionis manuuz cecidit ignis ab eo missus supra capita singulorū ꝗlis F appitio nō legitur cum apli manus alijs iponebāt. Alio modo si quis velit dicere; apli añ xpi passionē hoc sacramentū susceperant p quo videt facere q; apostoli baptisatis q̄busq; statiz man⁹ imponebāt: qō nō fecisset vt videt nisi cum eis ita actum fuisset a xpo. tūc ꝯñr pōt dici q; illa donatio spūs sancti in die pēthecostes nō fuit eis sacrm cōfirmationis: sed alijs discipl'is qui cū eis erant. Prima aūt via videtur phabilioz huic doctori licet er ea sequat' q; apl'i sacrm ordinis ante sacrm ꝓfirmatiōis susceperūt. qō. ipe oñdit nō eē in cōueniēs. Secunda aūt via simpliciter concederetur ab eo. si tamen ostenderetur quid apostoli susceperunt in die penthecostes: cum eis xps prmiserit de re spūs sancti. Et si declaret quomodo illa tā ingens datio spūs sancti nō fuerit sacramentū qō est difficile vt dicit. ¶ Quantuz ad tertiū articulū soluēda ē tripler dubitatio. Prima est vtruz hoc sacramentū sit necessariuz ad salutez Uidetur q; sic de cōsecra. distin. 2. Omnes fideles p manus impositionē episcopoz post baptismū spiritum sanctuz suscipere debēt vt plenī xpiani inueniātur. ibi dicitur debent. Item quilibet tenetur esse plenus christianus. ¶ Respondetur fm Scotum. q; nō est simpl'r necessarium iuxta illud Mar. vlt. Qui crediderit z baptisat⁹ fuerit ꝛc. est tamen necessariū adulto sic q; non ꝓtēnat. alias nō est plenus christianus. vt dicit auctoritas ꝛc. Dicit tñ dñs Armacanus q; receptio huius sacramenti in adultis habet vim precepti. ita q; ipsa est necessaria si haberi possit. Et hoc ipse ꝓbat libro nono. ca. 22. z respondet ad obiecta contra ꝛc. ¶ Secūda dubitatio. vtrum hoc sacramentum sit iterabile vel nō. Rñdet q; iterari non debet: et si iteret nullum effectum habet. de consecratio. dist. 5. dictum. Uñ sciēter iterans peccat mortaliter. Ratio autem sola z principalis est institutio diuina. de qua nō patet clare ex scriptura sed auctoritate ecclesie ꝛc. ¶ Tertia dubitatio. Utrum pena iterātium hoc sacramētum sit irregularitas. Respondent canonistę q; sic. Quod probant per locuz a simili de baptismo p casuz de consecra. dist. 4. Qui bis. tamē Scotus dicit oppositū. qz nulla

Ad tertiā op. armacani.

Aliter dr.

3 artick's.
1. dubium

Solutio. 1

2. dubiuz
Solutio

3. dubiū.

Solutio.

Solutio armacani

pena canonica que non est infli
cta a papa cōdente ius incurrit
ipso iure. nec ꝓpter argumentū
exponentiū canones siue a simi
li siue a contrario sensu est ali-
quis tali pene astrictus. qr pos
sunt exponere ius conditū non
nouum ius cōdere. Cū ergo nō
inueniatur expresse dicta pena
in iure/imo magis oppositū de
ꝓse. di. 5. dictum. vbi nulla pena
infligitur epō iterum ꝓfirmanti
vel etiam suscipienti nili q̄ soli
deo sub hitu monachali/vt cle-
ricali seruat. illō em̄ innuit nō
penā irregularitatꝫ sed magis
oppositum. Igitur illa pena nō
est imponenda maxime cū pene
sint restringende ꝛc.

Ad rōes q̄stiōis ꝓ q̄d dicendū sit
Questio. v. de sacro eucharistie.

A 5. questio. Utrū cor-
pus xp̄i localit sit
in celo et realiter i
euchari-
stie sacra-
mento.

Quia postquā magister egit de sacramēto baptis
imi quo regn̄amur
ꝛ de sacramēto cō
firmationis quo roboramur. cō
sequenter agit ab octaua distin
ctione vsq; ad quartā decimam
de sacramento eucharistie quo
nutrimur. Ideo quero Utrū idē
corp⁹ xp̄i localiter sit in celo et
realiter in eucharistie sacramē
to. ¶ Arguitur primo q̄ nō. qr
si sic sequeretur q̄ corpus xp̄i
distaret a seipso. consequens vi
detur implicare. et consequen-
tia tenet quia quanta est distan
tia inter loca tanta est inter lo-
cata vt videtur clarum. igit ꝛc.

1. arguit.

2. arguit. ¶ Secūdo sequeretur q̄ xp̄i cor
pus et spēs eucharistie eēnt eq̄-
lia. Consequens apparet falsū
et consequentia ꝓbatur. quia q̄
occupant locū equalē sūt eq̄lia,
nā q̄cūq; vni ꝛ eidē sūt eq̄lia in
ter se, sūt eq̄lia. et locꝰ est eq̄lis lo
cato et econtra. Si ergo corpus
xp̄i et spēs ille occupant equalē
locum. sequitur ꝛc. ¶ Tertio si
sic. vel omnis actio et passio et
omne accidens que insunt cor-
pori xp̄i localiter existenti in ce-
lo etiam insunt eidem existente
in eucharistia vel non. Si dicat
q̄ sic. cōtra. quia in eucharistia
nō potest videre nec audire nec
videri nec audiri. et ista compe
tunt sibi in celo igitur. Si dicat
q̄ non. contra. actiuo sufficiēter
approximato passiuo potest se-
qui actio. sed sic est hic. igit ꝛc.
Oppositum tꝫ fides ꝓpter illud
dictum xp̄i. hoc est corpus meū.

3. arguit.

In oppm

¶ In ista questione erunt tres
articuli. sicut in precedentibus
Primo videbitur q̄d est eucha-
ristia. Secūdo de questiōe ꝓpo-
sita. Tertio de illo quod tangit
ratio tertia. s. vtruꝫ omnis actio
aut passio et omne accidēs q̄ in
est corpori xp̄i existente i celo
possit eidem inesse sub eucha-
ristie sacramento. ¶ Quantū ad
primū articulū hꝫ Scotū ꝛ cōi-
ter loq̄ntes Eucharistia ē sacra
mētū corpis xp̄i ꝓtētiuū sub spē
bus panis et vini post cōsecra-
tionē factā a sacerdote sub cer-
tis verbis cū debita intentione
prolatis ex institutione diuina
veraciter signans corpus xp̄i
et sanguinē sub vtraq; panis s.
et vini specie realiter ꝓtineri. et
ipsum digne comedētes aut bi-
bentes spiritualit reficit. Et hec
descriptio patebit ex dicēdis.
Ex hac descriptōe patēt sex co-
rolaria. Prio pꝫ q̄d sit materia
huius sacramenti. quia panis
et vinum. Et debet esse panis

Respōsio.

B
1. articls.

tritice⁹ cū aqua elemētari, coagulatus de cōsecratione dist. 2. cap. Non oportet. Et capko sequenti. Cui⁹ cōgruentia accipitur ex illo verbo christi. Joh. 12. Nisi granum frumēti: ꝛc. Ubi xp̄s grano frumēti se cōparat. Debet etiā esse vinū de vua expressum. de cōse. distin. 2. Vinū Cui⁹ congruētia accipit ex illo ℣bo xp̄i Joh. 15. Ego sum vitis ꝛc. Ubi xp̄s se comparat viti. Et ideo vinū artificiale vl̄ quod nō est de vite nō est incōueniēs materia hui⁹ sacramēti, Ratio aūt oim istor est sola istitutio diuina. cui⁹ ꝓgruētie ad hec possit dari. Secūdo p̄z quid sit forma hui⁹ sacramenti. qz certa verba a sacerdote plata. Pro quo pono aliquas ꝓpositiones. ¶ Prima est q̄ forma ꝓsecratiōis corporis sunt hec ℣ba. hoc est corpus meū. Unde illa ꝓiūctio cm̄ nō est de essentia forme. sed ponitur ad ꝓtinuandū ne illa ℣ba que sunt de forma pferātur sine p̄cedētib⁹. Secūda ꝓpositio q̄ illa verba p̄cedentia debent dici ꝓpter reuerentiā vl̄ ꝓpter oratione p̄mittendā. licz nō sunt necessaria ad ꝓsecratione faciendā. Tertia ꝓpositio q̄ ad cōsecratione sanguinis istaverba sunt necessaria vel eor sensus. hic est sanguis meus qm̄ oēs quattuor euāgeliste in illo sensu ꝓcordāt qz idem intelligitur p̄ ista. hic est calix sanguis mei hic est em̄ sanguis me⁹. hic est calix in meo sanguine: que verba illi quattuor posuerunt. Hec aut ē verbor diuersitas fuit forte ꝓpter hoc qz a p̄cipio in diuersis linguis scripserūt. vl̄ qz ex diuersis linguis in latinum translata sunt euāgelia. vel qz sic voluit spūssanctus vt sciret q̄ nō eadem verba requirūtur sed eq̄lent sensus. vel ꝓpter aliud misterium. Non est ergo dubiū sensum illor erigi ad cōsecratione sanguinis. sed vtrūz aliud reqrat est dubium. ¶ Pro D quo sit quarta ꝓpositio q̄ non est certū ex scriptura vtrum illa verba que precedūt aut sequūtur in canone misse fm vsum ecclesie. aut aliqua alia a p̄dictis requirātur ad ꝓsecratione sanguis. Ideo periculosum est hic aliquid asserere. qz ad hoc auctoritas sufficiens nō habetur sed nō est periculosū ignorare qz videt ignorantia inuincibilis vt dicit Scotus. Et de hac materia tractat Armacanus. lib. 9 a principio vsq̄ ad. 5. capm̄. sz trā seo causa breuitat̄. ꝛc. Quinta ꝓpositio que sequit ex p̄dict̄ est: q̄ nō est necesse in quolibet sacramēto scire p̄cise que verba sūt de forma ad hoc q̄ aliquis conferat sacramentū. Sexta est q̄ in casu talis dubij sufficit intentio faciendi qđ facit ecclesia ideo sacerdos debet distincte legere verba canonis a principio vsq̄ ad finem. ꝛ oppositū facere esset peccatum. qz ibi melior est simplicitas q̄ subtilitas. ¶ Ter E tio ex dicta descriptiōe p̄z quis sit minister hui⁹ sacramēti. quia sacerdos certa verba ꝓferens cū debita intentione. Pro quo pono aliquas ꝓpositiones. Prima est q̄ solus deus potest hoc sacramentū cōficere causaliter Secūda q̄ creatura potest hoc sacramentū ꝓficere ministeraliter: qz deus sic ordinauit vt in quolibet sacramento minister

posset esse hõ. Tertia est q ad hoc vt creatura ꝓficiat hoc sacramẽtũ mĩusterialit solũ tres cõditiones requirũtur simplr. Prima est q sit sacerdos. Scda q pferat verba cõsecrationis. Tertia q habeat intentionem faciẽdi qđ ecclesia intendit. Prima conditio est specialis in hoc sacramẽto. Et ꝓbatur extra de sum. trini. ⁊ fi. catho. ca. firmiter. Et fundat Mat. 26. Hoc facite. ⁊c. Uel hoc quotienscũq; feceritis. ⁊c. Ubi xps loquit discipulis quib⁹ succedũt in ecclesia soli sacerdotes. Secũda ꝓditio ⁊ tertia sunt cões alijs sacramẽtis. Unde ꝓpter defectũ secũde nõ põt mut⁹ ꝓficere. sed ꝓpter defectũ tertie hoc nõ potest carens vsu rationis: sed illud pót degradat⁹ hereticus vl̃ scismaticus. ¶ Quarta ꝓpõ q ad hoc vt creatura ꝓficiat hoc sacramẽtum ministerialiter nõ solũ simpliciter ⁊ absolute: sed etiã decenter et ordinate aliqua alia a p̃dictis requirũtur. s. aliq̃ ex pte ministri vt q nõ sit subiect⁹ pene canonice aut pene naturali sup qua fundat pena canonica sicut q nõ sit degradatus: irregularis: excõicat⁹: suspẽsus ab executione sacramentoꝝ. symoniacus vel infamis. q nõ sit in naturalib⁹ turpiter ⁊ scandalose defectuosus sicut leprosus. Itẽ q nõ sit in pctõ mortali ⁊ q sit in cõueniẽtib⁹ ornamẽtis: vt habet de ꝓsecra. dist. 1. vestimẽta. Et q habeat in missa respõdentẽ in psona totius ecclesie. Silr ex pte loci aliqua requirũtur. Ex pte loci ꝓprie dicti duo. scz ꝑmo q nõ sit interdict⁹. scõo q sit scrificat⁹. Et istud ꝑm itelligendũ est nisi in casu necessitatis. Itẽ ex pte loci ꝓprie dicti scz altaris vl̃ vasis requirit q altare sit lapideũ. ⁊ q calix ⁊ patena sit de auro vl̃ argento: aut ad minus de stãno non de ere aut auricalco ꝓpt ꝓtractaz rubiginẽ. non de ligno vl̃ vitro ꝓpter ibibitionẽ vl̃ fractionem Et debẽt oia ista esse ꝓsecrata. Silr aliq̃d requirit ex pte tẽporis. s. q sit inter p̃cipiũ diei et horã nonã intelligẽdo p p̃cipiũ diei p̃ncipiũ aurore. Et incipit ꝑm auctorẽ in libro de crepusculis qñ est sol sub orizonte ad octo gradus: ⁊ hoc est intelligendũ regulariter. Itẽ istã tẽporis circũstantiã ꝓcomitatur vnũ qđ reqrit tractũ tẽporis scz q dicat missa cũ certis orationibus ꝑm vsum ecclesie Et de oĩbus istis vide in Scoto li. 4. in fine dist. 13. vbi diffuse declarat ista q̃ breuiter sũmam: qz licet sint vtilia tñ nõ sunt magne speculationis. ¶ Quarto ex ꝓdicta diffinitione ptz quis sit suscipiens hoc sacramentuz: qz comedens aut bibens. Pro quo distinguendũ est ꝑm Scotũ q hoc sacramentũ põt aliquis suscipere q̃druplr. Uno modo sacramentũ ⁊ nõ sacramẽtaliter. Secundo modo sacramentũ sacramentaliter ⁊ nõ spũaliter. Tertio modo sacramentũ sacramentaliter ⁊ spũaliter. Quarto modo sacramentũ spũaliter ⁊ nõ sacramẽtaliter. Primo modo recipit sacramentũ ꝙ recipit hostiã ꝓsecratã. sed tñ nõ recipit eã vt ꝓsecratã sed oĩno nõ discernẽs eaz a cibo cõmuni. Et talis ꝑm Aplm. 1 ad Corinth. 11. Judiciũ sibi mãducat ⁊ bibit nõ dijudi-

cās corpus dñi.i. nō discernēs a cōmunib⁹ cibis. Et hoc si fiat ex infidelitate sicut in pagano: vl̄ ex ꝓtemptu stante fide vt in malo christiano. Et hoc modo vnū brutuz potest recipere hoc sacramentū. Secūdo modo recipit sacramentum ille qui est in peccato mortali. ꝛ tamen credit ibi esse corpus xp̄i et recipere ꝙmunionē ipsi⁹. Tertio modi recipit sacramentū bon⁹ fidelis sine pcō mortali: qui cibum siue sacramētū corporaliter recipit ꝛ in cibū spiritualiter conuertitur. iuxta verbū Augusti. in lib. ꝙfes. Quarto modo recipit sacramentuz bonus fidelis deuote parat⁹ ad susceptionez qui tamen ꝓpter reuerentiam abstinet vl̄ ꝓpter infirmitatē vl̄ quia forte nō habet ministrum Istis tribus modis brutū non potest suscipere sacramentū. sz duobus vltimis solus bon⁹ recipit. ¶ Quinto ex dicta descriptione ptz quis sit effectus huius sacramenti. Est em̄ duplex effect⁹. Primus est realis ꝓtinētia corporis et sanguis xp̄i sub speciebus panis ꝛ vini. Secundus est refectio spūalis illius qui digne recipit hoc sacramētum. Primus effectus ꝓbatur p̄ autoritatē. Math. 26. vbi xp̄s post cenā illud sacramentū instituit vt sub illis specieb⁹ verū corpus ei⁹ et verus ei⁹ sanguis realiter cōtineretur. Et non tm̄ tūc quādo ipse ꝙfecit sed etiam quādo postea a sacerdotib⁹ cōficeret. Ad quod dedit auctoritatē subdens ibi hoc facite in meā cōmemorationē. Unde ꝙ hoc sacramētū semp sit in ecclesia q̄diu ipsa durabit patz ꝓ illud. 1. Corinth. 11. Quotiēscūq; panē hunc. ꝛc. mortē dñi annūciabitis donec veniat. supple ad iudicandū. Undevsq; tūc durabit ecclesia militans ꝛ eucharistia in ea. ¶ Secūdus effect⁹ ptz q̄ congruū est illū specialiter refici qui digne recipit cibū spiritualē. ꝛc. ideo datur in specie cibi corporalis. ꝛc. Si vero hereticī vellent ipugnare primū effectū dicendo q̄ corp⁹ xp̄i nō est ibi realiter sed solū representatiue ꝛ q̄ illa verba sz hoc est corpus meū hic est sanguis me⁹ dicta sunt figuratiue. sicut illud Johannis decimoquinto. Ego suz vitis vera. Istud apparet esse ꝙtra intentionē christi. q̄ fm Augustinū intellect⁹ verbox xp̄i ex p̄cedētibus ꝛ sequētibus potest haberi. Unde vbi xp̄s dicit ego sum vitis vera statim subdit ꝛ vos palmites. Un̄ constat eū loqui figuratiue. C Cū autē dicit hoc est corpus meum statim subdit quod ꝓ vobis tradetur. Luce. 22. Et ita de suo sanguine ideo. ꝛc. Et si dicāt isti q̄ christ⁹ videns aliquos abisse retrorsum ꝓpter p̄dicationē de eucharistia vbi dicit Johan. 6. Nisi mānducaueritis carnē. ꝛc. statim exposuit se dicens verba que locutus sum vobis spūs et vita sunt. et ita videtur q̄ nō intellexerit nisi de carne sua figuratiue. Istud nō valz. q̄ nō vult ibi negare veritatē corporis sui sed vult ostendere q̄ non est ibi corporaliter illo modo quo illi intelligebant. sz visibiliter ꝛ in ꝓpria forma. sed per oppositum ad istum modū intelligendi est ibi spiritualiter. ꝛc. ¶ Sexto ex dictā diffinitione et inte-

diate dictis ptz quadruplex differentia et excellentia hui⁹ sacramenti sup alia. Prima. quia alia licet ꝯtum elt de se sint signa vera tamen quandoq; non habent effectũ suũ propter suscipientis indispositionem. sed istud est veracissimũ quia nũq; caret primo effectu. Secũda est qz istud realiter ꝓtinet illud qđ signat. alia non. Tertia qz effectus isti⁹ est dignior ꝯ in aliis. ⁊c̃. Quarta qz alia sacramenta consistunt in fluxu et fieri istud autẽ est quoddã permanẽs. ⁊c̃.

A Circa materiaz eucharistie 1. dubium

¶ Sed ꝓtra p̃dicta per ordinem mouent aliqua dubia circa materiã. ¶ Primũ dubiũ est. an panis azimus vl fermentatus vel vterq; sit materia hui⁹ sacramẽti. ¶ Secundũ Utrũ apponere aquã sit de necessitate sacramẽti. Et videtur q; nõ qz nõ appareret vbi christus instituerit q; ponatur aqua. igitur. ⁊c̃.

2. dubiuz

B Solutio ꝑmi dubij

¶ Ad primũ dubiũ dicũt greci q; necesse est conficere in fermentato. ideo negant latinos conficere. Antecedens probant. qz christus cõfecit in illo pane sicut nituntur declarare ex euangelio. sed de hoc vide pro ⁊ contra in Scoto. Contra hanc heresim pono aliquas propositiones. Prima est q; christus confecit in pane azimo ⁊ nõ in fermentato. Ptz per illud Mathei. 26. Primo die azimoꝝ quesierunt discipuli. vbi vis paremus tibi pascha. Similiter. Mar. 14. ⁊ ideo ptz q; prima die azimoꝝ scz. 14. luna cuz discipulis comedit christ⁹ agnũ paschalez secundũ legem. ⁊ illa die confecit. ⁊c̃. Secũda propositio q; nõ solũ in azimo. sed etiã in fermentato potest confici qz secundũ Anselmũ libro suo de azimo ⁊ fermentato nõ differũt substantialiter azimus ⁊ fermẽtatus. ideo nõ negam⁹ grecos ꝓficere in fermẽtato. Quod ptz qz a principio tota ecclesia cõficiebat in azimo postea autẽ tẽpore Leonis pape fuit constitutum q; ꝓficeretur in fermẽtato. sed illud fuit ad tẽpus ad extinguendũ heresim Hebionitarũ: qui dixerũt necessariũ esse christianos iudaizare. ⁊ p; ꝓsequẽs pascha in azimo conficere: sed illa heresi extincta rediit ecclesia occidentalis ad primã consuetudinẽ. Tertia propositio q; minister siue latinus siue grecus cõficiens in fermẽtato graviter peccat: qz talis facit cõtra ordinẽ siue constitutionẽ ecclesie: que ꝓfortius est quo ad hoc institutioni christi. ⁊c̃.

C Solutio. scdi dubij

¶ Ad secundum dubium dicit Armacanus in libro. 4. capi. 9. q; aqua in consecratione sanguinis necessario exigitur: quia licet nõ legatur christum sic cõsecrasse: tamen aliquibus verisimilibus rationib⁹ hoc ꝓbatur. ⁊c̃. Scot⁹ tamẽ dicit q; nõ est simpliciter de necessitate sacramenti q; apponatur aqua cũ vino: qz etiaz qñ ponitur aqua non ꝓuertitur in sanguinẽ: nisi sit primo cõuersa in vinum: ⁊ ideo ita modica est ponenda ⁊ ita tempestiue q; añ consecrationem possit conuerti in vinũ. Greci etiam non apponũt aquam: vt dicit Innocentius de officio misse parte. 3. libr. 4. capitu. 5. tamen minister tenetur ponere aquam propter preceptum ecclesie. etiam christus vinum aque mixtum consecrauit secundũ Dama. li. 4. c. 5. ⁊c̃.

Circa formā sacramenti.
1. dubiuz.
2. dubiuz.

¶ Sed circa formā sunt aliqua dubia. ¶ Primū est qñ christus hoc sacramentum instituit siue quādo primo consecrauit. ¶ Secundum est quid demonstrat̄ p ly hoc in illa ꝓpositione. hoc est corpus meum ꝛc. ꝛ quid signat ꝛc. ¶ Ad primum dubium patz ꝙ in cena fuit a christo hoc sacramentuz institutum. tamē circa hoc dupliciter dicitur Unde dicit scotus ꝙ christus quādo dixit illa verba. hoc est corp⁹ meum. non consecrauit per illa verba: sed prius per illam benedictionem de qua dicitur ꝙ benedixit ꝛc. Et huic concordat Innocentius de officio misse parte tertia capitulo sexto et quartodecimo. Et ꝓ hoc videt facere ꝙ nisi corpus christi fuisset ibi sub sacramento ante ꝓlatiōez illoꝝ verboꝝ hoc est ꝛc. non vere dixisset hoc est corp⁹ meū ꝛc. Alio modo dicit Armacanus libro. 9 capᵗo. 5. ꝙ vbi Marcus dixit bñdixit Lucas ꝛ paul⁹ dicunt gratias egit. et sic non videt illa benedictio panis sed poti⁹ dei patris. nec p̄cessit aliqua bñdictio consecratiua panis anteq̄ xp̄s dixit. hoc est corpus meū. et ita de calice ꝛc. Utrūq; autem predictorum modoꝝ ꝓbabile est sustinere ſm istū doctorē. tamē q̄c quid dicatur de predictis nō refert quo ad ꝓpositum quin illa verba hoc est corp⁹ ꝛc. sint cōsecratiua apud nos. Magis tñ ꝓbabile videt ꝙ p eadē verba xp̄s ꝯsecrauit quia nō videtur rationabile ꝙ alia forma verboꝝ cōsecratiōis vtatur minister q̄m ea que vs⁹ fuit ei⁹ doctor ꝛ mgr̄ ꝛc.

Ad primū dubium.

E ¶ Ad scām dubiū vt queris de xp̄o vel queris de xp̄i ministro.

Ad. 2. du.

Si queris de xp̄o quid demonstrauit dicēdo hoc est. ſz ꝛc. Scotus circa hoc multas opiniōes recitet et plures ꝯclusiones probet. tamen breuius potest dici. Uno modo ſm primā viā supra dictam ꝙ christus demōstrabat corpus suum iam ibi preexistēs ante ꝓlationem ꝙborum illorū ꝛc. Alio modo tenēdo secūdam viam ibidē dictā potest dici ſm Armacanū ꝙ xp̄s corpus suum demonstrauit ante conuersionē panis in ipsum quod tñ adhuc non fuit in manibus ei⁹ sed esse debuit verbis illis ꝓlatis. quo corpore eius demōstrato verum fuit hoc est corpus meū. Et vtrūq; ꝓ horum potest dici sine periculo ſm istum doctorē. ¶ Si autez queris de xp̄i ministro quid demonstrat dicendo hoc est corp⁹ meum ꝛc. Uno modo potest dici ſm Ockam i quolibetis suis ꝙ sacerdos significatiue recipiēs dicta verba debet demonstrare p ly hoc corpus xp̄i. sic tamen ꝙ illi ꝓpositioni vocali duplex mētalis corrñdeat. ſ. vna de futuro a ꝓncipio ꝓlationis verboꝝ vsq; quo ꝙba sūt ꝓlata. ꝛ est talis mentalis hoc corp⁹ quod statiz erit sub istis speciebus ē corp⁹ meum. Alia de presenti verbis ꝓlatis scilicet hec hoc corpus nunc existens sub istis specieb⁹ est corp⁹ meū referēdo semp ly meū ad christum cuius hoc est corp⁹ Et causa est quia tempore ꝓlationis verboꝝ res aliter se habet q̄m post quia ꝓmo non est ibi corpus xp̄i. sed bene post ꝛc. Alio mō dici pōt ꝙ nō ē necesse ꝙ sacerdos rite ꝯficiēs aliq̄d demōstret p ly hoc vt etiā ꝙ aliquid intelligat p illā vocē plus

q̄ per vocē nō significatiuā. ḡa vox illa nō requirit ibi ad illam ꝓsecrationē tanq̄ significatiua veri vel falsi. sed solum hec vox data est nobis tāq̄ signū vt cognoscamus q̄ his ⁊bis rite ꝓlatis immediate sub illis speciebus est corp⁹ xp̄i p diuinū beneplacitū. Et ꝓ hoc facit q̄ sacerdos ꝓfert illa verba materialr ⁊ recitādo ea tanq̄ a xp̄o dicta. vt ptz per verba p̄cedentia in canone. tō illa nō est ꝓpositio ⁊c̄.

q. Sco. Unde q̄ tū ad hoc bñ dicit Scotus qui finaliter tenet q̄ qualit cunq̄ logicus saluat illā ꝓpositionem eē veram. tamen sufficit theologo q̄ illa non ē oratio sacramētalis vt vera sed vt tale signū sensibile ⁊ vt instrumentuz institutū a deo ad ꝓsecrationez illā ⁊c̄. Sed male dicit in hoc q̄ subdit ibidē q̄ illa oratio nō est ꝓpositio cōsecratiua vt vera nec̄ vt falsa. sed tātum vt est propositio neutra ⁊ prior naturalit et forte tēpore veritate sua. hoc em̄ nihil ē dicere imo implicat q̄ aliqua ꝓpositio sit neutra aut aliquo mō prior sua veritate. Jō dico q̄ illa oratio nō est ꝓsecratiua vt ꝓpositio vera aut falsa sed vt quoddā signū q̄ non est ꝓpositio iuxta dicta prius. ¶ Adhuc circa ministrū sunt aliq̄ dubia. ¶ Primū ē Utrum minister consecrās hoc sacramētū i peccato mortali vel sine cōfessione de peccato mortali cōmisso peccet ex hoc mortalit. Et videt q̄ nō. q⁹ nullus tenetur cōfiteri nisi semel in anno iuxta ca. Omnis vtriusq̄ sex⁹ de pe. ⁊ re. Igitur sacerdos pōt exercere act⁹ suos sibi ꝓuenientes absq̄ hoc q̄ pluries confiteatur ⁊c̄. ¶ Scdm dubiū est Utrū minister obligatus duab⁹ psonis cuilibet sub hac forma. dicā p te vnā missā. posit satisfacere p vnam. Et videt q̄ sic p simile de illo q̄ habz plura beneficia ⁊ p quolibz obligatur ad horas. nō tñ tenetur bis eas dicere ⁊c̄. ¶ Ad primū dubium pono aliquas ꝓpositiones. ¶ Prima ē q̄ consecrans in peccato veniali ꝓpter hoc non peccat nec mortalit nec venialit patet. quia de tali nō est necesse penitere. igit ⁊c. ¶ Secūda ꝓpositio q̄ ꝓsecrans existens in actu peccati mortalis ex hoc peccat mortaliter. q⁹ simpliciter māducat indigne. Unde videtur q̄ tū ad hoc idē iudiciū de ꝓsecrante et māducante. ¶ Tertio q̄ ꝓsecrans existens in pctō mortali de quo nō penitet: nec penituit quia p̄teritum ē. et de illo nō recolit. sed hoc nō fit ex negligentia crassa vel affectata excusat. Si vero ex negligētia mala peccat mortaliter licz nō ita grauit sicut primus qui peccat actualiter. Patz. quia p̄ma Corinthios vndecimo dicit apostolus. Probet autez seip̄m homo ⁊c. Jdeo homo se ꝓbare ⁊ examinare tenetur ꝑm possibilitatem fragilitatis humane ⁊c. ⁊ si hoc faciat sufficit. Unde patz q̄ rite et digne conficiens non tenetur esse in charitate ⁊c. ¶ Quarta ꝓpositio ē q̄ ꝓsecrans qui peccauit mortaliter q̄uis de illo penituerit ꝓfess⁹ non fuerit peccat mortaliter. quia tenetur prius ꝓfiteri q̄ ꝓsecrare vel ꝓmunicare. cuius ratio ē. quia non tātū debet deo recōciliari. sz eccl̄ie ad hoc vt digne recipiat sacramētū ecclesiastice vnitatz ⁊c. Et hoc ve-

A Circa ministrum. 1. dubiuz.

2. dubiuz

B Sol. p̄mi dubij.

C

rū est si occcurrat oportunitas ꝓfitēdi sine scādalo. alꝫ nō vide Scotū. ¶ Ad argumetū autē dicitur ꝙ illud capitulum Omis ꝛc. est p̄ceptum generaliter tangens oēs fideles sz alia lege speciali tenetur sacerdos ꝛ quilibz suscipiens in casu isto scilicet illa. ꝓbet autem seipsum homo.

D solutio. 2. dubij.

¶ Ad scām dubium pono aliqs ꝓpositiōes. ¶ Prima est ꝙ obligatus advnam missā pro sorte ꝛ postea obligat⁹ ad aliam missam ꝓ platone non potest ꝓvnā solam missam deobligari. ptz. quia ex ista forma verboꝝ constat ꝙ talis sit obligatus ad duas. ¶ Secūda ꝓpositio ē ꝙ duabus obligat⁹ ꝑsonis sub forma posita in casu ist⁹ dubij potest satisfacere ꝑ vnā missā. Patz qꝛ ex illa forma non sequit ipm eē obligatū ad duas. ad hoc est argumentū ibi factū ꝛc. ¶ Tertia ꝓpositio est, ꝙ obligat⁹ sorti ad celebrandū vnā missam principaliter ꝓ anima ei⁹. ꝛ Platoni ad celebrandum vnā missā p̄ncipaliter pro aia ipius non pōt satisfacere ꝓ vtraq; aia ꝓ vnam missam. ¶ Pro quo sciēdū quid

E

voco missaz p̄ncipaliter celebrare ꝓ aia alicui⁹. Uñ videt ꝙ sic celebrare p̄ncipaliter ꝓ aia alicuius est applicare vel intendere applicare missam suā ali cui⁹ sic ꝙ sit quedā satisfactio apud deū ꝓ illa aia si indigeat. Et ideo sacerdote celebrare p̄ncipaliter ꝓ aia sortis potest intelligi dupl̄r. Uno mō ꝙ intendat ꝙ missa sua valeat multis. ita ꝙ sit satisfactio ꝓ multis et simul intendat ꝙ pl⁹ valeat aie sortꝫ q̄ alicui de reliqs Alio mō ꝙ applicet missā sicꝙ tm̄ cedat aīe sortis in satisfactionē. licꝛ velit ꝙ prosit alijs ꝑ modū, oīonis ¶ Primo modo pōt iste celebrare p̄ncipaliter ꝓ vtroq; sed scō mō nō: Et isto scō modo ꝓpositio est vera. ¶ Quarta ꝓpositio ꝙ illo scō mo stat ꝙ aliquis celebrat principaliter ꝓ aliquib⁹. ꝛ tamē pro nullo celebrat p̄ncipaliter. Patz in casu ꝙ aliquis celebret eque p̄ncipalit ꝓ duobus ꝛc. ¶ Ex p̄dictis patz solutio vnius questionis. s. li quera tur vtꝝ missa celebrata ꝓ pluribus gñaliter tm̄ valeat vnicuiq; ipsoꝝ ac si specialiter ꝓ vno eoꝝ tm̄ celebraret posito ꝙ quilibz eoꝝ indigeret. Uñ pono 9n̄ tam ꝓpositionē. ꝙ non. qꝛ valor misse ꝑ modū distributionis cedit cuilibet in ꝑtem satisfactionis apud deū p̄m equalē ꝓportionē p̄m numerū ꝑsonaꝝ. Et ꝓ ꝑs quāto plures sūt tātovnusq; quisq; min⁹ habebit. Naz valor misse est finite virtutis in purgatorio. Alioquin sufficeret vna missa ꝓ oībus ꝛc. Et sic frustra dicerentur plures in eccl̄ia. ꝛc. ¶ Sexta propositio pro intellectu p̄dictoꝝ sit hec ꝙ missa siue q̄cunq; oratio facta in ecclesia ꝓ defuncto dupl̄r ōr valere. Uno mō ꝑ modū satisfactōis deo pro debito defuncti. ꝛ sic verum est qđ dici. Alio modo ꝑ modū oīonis siue supplicatiōis. ꝛ sic pōt vnicuiq; equaliter valere. ac si specialiter fieret. Uidet tm̄ quibusdā ꝙ loquendo de deo ꝓz cōditiōes policie humane non apparet verisimle ꝙ de⁹ eque faciliter ꝓcedat supplicationē q̄ fit ꝓ remissiōe mille debitoꝝ. sicut supplicationē eque intēsaz q̄ fit tm̄ pro vno debitore q̄ ꝓcedit ex

equali charitate. Et ideo regulariter loquēdo videt qõ pl⁹ valeat missa vni si ꝓ eo specialiter fiat q̄ si pro eo ⁊ pro alijs generaliter fieret ⁊c. ¶ Ulterius circa A Circa susciptētem 1. dubiuz. 2. dubiuz. susciptētē sunt aliqua dubia. ¶ Primū. Utrū hoc sacramētuz tm debeat sumi a ieiunis. ¶ Secūdum est. Utrū a quolibet debeat sumi sub vtraq̄ specie ⁊c.

solutio. 1. ¶ Ad primū dubiū dico qõ nō. Et hoc in duplici casu. ¶ Prim⁹ est si non ieiunus sit in periculo mortis. tūc ne talis discedat sine viatico pōt sumi ¶ Scōs est ꝙ si sacerdos fuerit decept⁹ in cōsecratiōe panis vt vini vt si aquā ponat loco vini dz itez ꝙsecrare ⁊ aliā hostiā apponere et a ꝙsecratōe hostie incipere. qz ꝙsecratio debz eē integra ꝟm Tho. tertia parte summe. q. 83. ar. 6. qz licut dicit. 7. q. 1. ca. nihil. ꝓfecta videri non pnt sacramenta nisi ꝓfecto ordine ꝙpleantur. Uñ sacerdos tenet ex precepto ecclesie ꝓfecte subvtraq̄ specie et recto ordine ꝙsecrare ꝓpter integritatē sacramenti. Et tenet qõ consecrat sumere. ergo cū nō sit ieiunus in casu tñ oportet sumere qz p̄ceptum de ieiunio est solum de honestate ⁊ reuerētia sacramēti ⁊ p̄ceptum de integritate est de substantia sacramenti quia in duab⁹ specieb⁹ consistit tm vnū sacrramentū. iō minus p̄ceptū est instringendū ad obediendū maiori. Et non est verū qõ dicitur in sūma ꝙfessoꝝ lib. 3. ti. 3. 4. q. 69. ꝙ tm̄ i articulo mortis pōt sumi hoc sacramētū a nō B ieiunus ⁊c. ¶ Ad scōz dico ꝙ ut

solutio. 2. dubij: ta doctrinā apli licitū est ꝙmunicare quoscūq̄ sub vtraq̄ specie sacramenti. ⁊ cetera Non est tamen ad hoc obligatio immo ecclesia romana in vsu habz solum laicis vinum ꝙferre post communionez corporis christi. ne forte per negligentiam que leuiter possit contingere ministrando multitudini populi sacramentū sanguinis christi aliquid effunderetur de ipō sacramento quale periculū nō est in administratione corpis christi sub specie panis. ideo sacramētum sāguinis nō ministrat populo. q̄uis posset ⁊c. ¶ Ultimo circa effectū huius sacramenti sunt duo dubia iuxta duplicem effectū ipius. ¶ Primū dubiū ē Utꝝ de necessitate salutis sit recipere sacramentū sāguinis Uidetur ꝙ nō p̄ immediate dicta ⁊c. Sed oppositū Joh. 6. Nisi manducaueritis carnē filij hominis et biberitis eius sāguinēnō habebitis vitā eternā in vobis ⁊c. ¶ Scōm dubiū vtrū corp⁹ christi sit in sacramēto adorandum simpliciter et absolute vl sub cōditiōe scz si sacerdos fecerit qõ intendit eccl̄ia. ¶ Primū nō videtur requiri ꝙa null⁹ tenet credere falsū. qõ eēt si ⁊c. Nec secūdum videt sufficere quia sic q̄libet res posset adorari dicendo adoro te si tu sis adoranda ⁊c. ¶ Ad p̄mū dubiū dico ꝙ non et qõ illō dict ū saluatoris nō dz intelligi de sacramētali sāguinis sui sūptione. sz de māducatōe ⁊ bibitōe spūali. scz p fidē q̄ ꝙsistūt in hoc qõ vnusq̄sq̄ adult⁹ dz credere deū habere carnē et sāguinem in hoc sacramento. Ex hac enim fide cibat et potatur spiritualiter ⁊ habet vitā spiritualē Et hūc sensuz ꝓbat diffus⁹ oñs. Armacanus libro. 9. c. 8. Et spe

2. dubiū. C Circa effectum. 1. dubiuz. D solutio p̄mi dubij.

cialiter ex illo verbo quod ibidē sequitur verba que locut⁹ sum vobis spūs et vita sunt. ⁊c̄. Concedit tamē qđ sumptio sacramētalis multū prodest ad vitā spiritualem agendā. sed hoc nō facit nisi p fidez nec est de p̄cepto. Unde non p̄uenit nisi habētib⁹ vsum rationis aut saltē actū expressum fidei. ⁊c̄. ¶ Ad ꝑm dubiū ꝓbabiliter dico aliquas ꝓpositiones. Prima est qđ nō est de p̄cepto xp̄i vel ecclesie vt corpus xp̄i adoretur in sacramēto simpliciter et absolute aut sine aliqua conditione. Patz qz si sic aliquis in casu teneret credere falsum. scz in casu quo aliquis sacerdos fingeret se facere qđ intendit ecclesia ⁊ non faceret ⁊c̄. Nam si quis tunc teneret adorare ibi corpus xp̄i teneret credere ibi esse corpus xp̄i qđ tunc esset falsum. ⁊c̄. Secunda ꝓpositio est quod non est de p̄cepto xp̄i vel ecclesie quod corpus xp̄i adoretur in sacramēto cum conditione scz si sacerdos faciat qđ intendit ecclesia. Ptz qz tūc aliquis in casu mereret faciēdo cōtra preceptum ecclesie scz in casu quo aliquis simpler catholicus simpliciter absolute ⁊ sine aliqua cōditiōe adoraret corp⁹ xp̄i in hostia non ꝓsecrata in casu prius posito talis em̄ mererentur sic adorando sine cōditione cuius crederet falsum ⁊c̄. Unde licet nullus teneat credere falsum m̄ forte in casu credere falsum est meritorū. sed de hoc alibi. ¶ Tertia ꝓpositio quod corpus xp̄i in sacramēto p̄ōt licite et secure adorari cum supradicta conditione vel actualiter expressa vel habitualiter subintellecta. Patz. quia per hoc euitat credulitas falsi quā quilibet p̄t licite euitare. cum nullus ad eā teneatur. Sic euitatur periculū errandi adorādo corpus xp̄i in hostia non consecrata. qz in tali adoratione subintelligit actualiter vel habitualiter tacite vel expresse illa ꝓditio si consecrata est hostia ꝑm ordinationem xp̄i vel ecclesie ⁊c̄. Quarta ꝓpositio ꝙ adoratio sub conditione non est licita nec in isto nec in alio casu nisi quādo conditio est talis ꝙ non debet esse certū de eius veritate vel falsitate sicut est in casu posito ⁊c̄. Et p hoc soluitur argumentū prius factum ꝙ q̄libet res. ⁊c̄. Nam conditio non additur nisi ꝓpter dubium. ⁊ iō vbi non debet esse dubū nō debet addi ⁊c̄. Et hec de primo articulo. ¶ Quātum ad secundum articulum in quo videndū est de q̄stione ꝓposita scz vtrū idē corpus xp̄i localiter sit in celo realiter in eucharistie sacramēto. tria faciā per ordinē p̄ solutiōe ipsius et declaratione. Prio premittā trimembrem distinctionem. Secundo ponā triplicē ꝓclusionē. Tertio soluam multiplicem obiectionē. ⁊c̄. Premitto igitur hanc distinctionem ꝙ iste terminus corpus potest capi triplicit Prio modo put supponit essentialiter pro substantia composita ex materia ⁊ forma substantiali. ⁊ sic ptinet ad predicamentum substantie. Secundo modo put supponit pro aliqua re siue sit substantia composita ex materia et forma siue sit materia siue forma substantialis vel accidentalis connotando tamen talem rem habere partem situali-

Sot. scdi dubij.

2. articls

ter distantem a parte. ꝛ esse longam latam ꝛ profundam. Et sic pertinet iste termin⁹ corpus ad predicamentum quãtitatis continue distincte contra alias species. scilicet linea ꝛ superficies ꝗruis iste species supponunt ꝓ eadem re. ℔on enim teneo cum illis qui dicunt q̃ iste terminus corpus vt est de genere ꝗtitatꝫ supponit pro aliqua re que non est substantia nec qualitas ꝛ q̃ iste species quãtitatis linea superficies corpus supponunt ꝓ diuersis ꝛc. 3° Tertio modo potest dici iste terminus corpus ꝓut supponit ꝓ materia siue sit quãta siue non. connotando tamen aliquas qualitatiuas dispositiones materie inherere. Et hoc modo dicimus q̃ ex anima humana ꝛ corpore hominis fit vn⁹ homo. ꝛ q̃ corpus christi in triduo iacebat i sepulcro. idest materia christi informata qualitatiuis dispositionibus aliquib⁹ ꝛc. Et sic iste terminus corpus pertinere potest ad predicamẽtum qualitatis. Et ideo iuxta hanc distinctionem vt remouea tur equiuocatio huius termini corpus in presenti q̃stione vtar istis terminis. corpus in genere substãtie. corpus i genere quãtitatis. corpus in genere qualitatis. Uel quãdo simplicit vtar eo. capiam ipsum vt est de genere quãtitatꝫ quia hec acceptio magis erit ad propositum. Ex hac distinctione infero tria correlaria. B ¶ Primum est q̃ hꝫ idez sit corpus xp̃i in genere substantie ꝛ in genere quantitatis. tamen non est idem corpus xp̃i in genere substãtie ꝛ in genere q̃litatis. ꝓꝫ ex declaratione terminorum tamen ꝓ veritate primeꝓis correlarij suppono ꝓ nunc q̃ omnis ꝗtitas continua est substantia vel qualitas. ꝛ ideo iste terminus corpus xp̃i vt est de gñe substãtie ꝛ vt est de gñe ꝗtitatis supponit ꝓ eodẽ licet diuersa cõnotando. hoc aũt nõ obstante aliquid est corpus xp̃i q̃ nõ est in genere substantie ideo illi termini non supponũt conuertibiliter ꝓ eodẽ quia xp̃us in celo habet plura corpora in genere ꝗtitatis. idest plura de quorũz quolibet verificatur hic terminus corpus vt est de genere ꝗtitatis. ꝛ tamen nõ de quolibet verificatur ille termin⁹ vt est de genere substantie. habet em̃ compositũz ex materia ꝛ forma quod est corpus in gñe substantie ꝛ in genere ꝗtitatis. et de illo verificatur ꝓma pars correlarij. sed etiaꝫ habet materiã que ẽ corpus in genere ꝗtitatꝫ sed non in genere substãtie. ipa aũt est corpus in genere qualitatis ideo ꝓ ipa verificatur secũda pars correlarij. habet etiam plures formas accidẽtales quarũ quelibet ẽ corpus in genere ꝗtitatis ꝛ nõ in genere substãtie vel qualitatis. ꝛc. ¶ Secũdo B sequitur q̃ xp̃s semp habebit in sacramento eucharistie corpus tã in genere substãtie ꝗ in gñe qualitatis quãdocũq; erit hoc sacramentũ. ꝓꝫ qꝛ materia xp̃i habet formã substantialẽ ꝛ aliquas dispositões qualitatiuas quas nunq; dimittet. ꝛ per ꝓns quãdocunq; erit hoc sacramentũ xp̃s habebit ibi materiã siue corpus materiale cũ illis dispositionibus qualitatiuis. ꝛc. per concomitãtiã. ꝛc. igitur ex quid

hominis sequitur.ꝛc. Tertio sequitur ꝙ xps aliquādo non habuit in sacramento eucharistie corpus in genere substantie sz solum in genere qualitatis. Pz. quia fm doctores si hoc sacramentū fuisset consecratū in triduo mortis xpi ipse habuisz ibi solum corpus materiale. id est materiaz cū qualitatiuis dispositionib⁹ ꝛ non animā ꝛ per cōsequēs non habuisset ibi corp⁹ in genere substantie nec in gñe q̄titatis vt post patebit. igitur solum.ꝛc. Ex predictis appareret ꝙ stat aliquid eē corpus in gñe substantie ꝛ non in genere q̄titatis vel qualitatis vt ptz si xpus in' hoc sacramēto ꝛ nō alibi hꝫet corpus animatū sine aliqua q̄litate sicut absolute possibile est. Stat etiā aliquid eē corpus in genere quātitatis ꝛ nō in genere substantie vel qualitatis. vt pz de ipsa materia extensa si esset sine vlla forma substātiali ac qualitate. Stat etiā aliquid idem esse corpus in genere qualitatis ꝛ q̄titatis et non substātie. vt pz de qualibet qualitate extēsa. Stat etiaz aliq̄d eē corpus in gñe q̄litatiz ꝛ nō i gñe sb̄e vel q̄titatiz vt pz i casu correlarij. hoc addito ꝙ xps i illo triduo habuisset corpus in sacramēto ꝛ nō alibi. vl̄ ꝙ nullibi fuisset nisi sacramentaliter hoc cū est absolute possibile sicut ꝓbat Scotus cōtra Tho. lib. 4. dist. 10. q. 4. sz de hoc ibi ꝛc. Istis premissis pono tres ꝛclusiones

D

1. ꝛclusio.

Prima sit hec, ꝙ licet corp⁹ xpi idem sit localiter in celo ꝛ realiter in eucharistie sacramēto. tñ ipsum est circūscriptiue in celo et diffinitiue in sacramento.

Prima pars est respōsiua ad q̄situm que nō potest naturali ratione probari. sz supponitur ex fide. sed ꝑ secunda parte sciendum est quid est circūscriptiue vel diffinitiue esse i loco. Unde aliquid esse circūscriptiue in loco est cōmensurari loco ꝛ habere vnam partem in vna parte loci ꝛ aliā in alia. Aliquid autem esse diffinitiue in loco est esse totum in loco ꝛ totum in qualibet parte loci. Primo modo nullum indiuisibile est in loco sed bene secundo modo. Illo ergo primo modo corpus xpi est in celo. q̄a est ibi cōmensuratuz loco suo. sz illo modo non est in sacramēto imo secundo modo quia non est ibi extensum nec cōmensuratuz sacramento. sed totū in toto ꝛ totum in qualibet parte. ꝙ autem sic sit ibi non pōt ratione probari. nec euidēter sequitur ex scriptura sz ꝙ ita sit creditur ex auctoritate ecclesie. Huius autem potestas seu ꝙ ita posse eē non implicet ꝛtradictionē pōt aliq̄liter psuaderi. Ūñ circa declarationē istius sicut bñ dicit Ockā in lectura Oxonien. due sunt difficultates videnda. Una quō idē corpus numero possit simul fm se totum existere in pluribus locis. Alia quō multe partes eiusdē corporis possunt simul existere vni ꝛ eidē loco. ꝛ qui videt perfecte ista duo videt quomō corpus xpi existit in sacramēto: ita ꝙ totū sub toto ꝛ totū sub qualibet parte.

E

Ad intelligendū autem ista duo exēpla habem⁹ in alijs. Quantum ad primū nō videtur maior difficultas ꝙ idē corp⁹ numero coexistat plurib⁹ locis fm se totū q̄ ꝙ eadez ala

intellectiua simul coexistat fm se totam in toto corpore ⁊ i qua libet parte vel q vnus angelus exñs in aliquo loco existit i qua libet et⁹ parte ⁊ vnũ ponim⁹ fm ffitatẽ theologicã ⁊ phicã. Igit aliõ credendũ est satis possibile Cõsequẽtia ptz. qr nõ magis vi detur repugnãtia q aliquid di uisibile fm se totuz sit in aliquo toto loco q ita sit de indiuisibi li ¶Quantũ ad scdm non videt maior difficultas q duo corpora existant simul in eodem lo co adequato. et hoc siue sint cor pora gl'iosa siue nõ gloriosa. qa hoc non refert. Hoc autẽ fide te nemus q xps intrauit ad discipulos ianuis clausis et exiuit clausum virginis vterũ. Iz nõ em plus videtur repugnare q due partes eiusdẽ corporis simul sint in eodẽ loco q duo alia corpora simul in eodẽ sint loco. ideo ⁊c. Istis ergo psuppositis pz qualiter non est repugnãtia q corp⁹ xpi põt fm se totũ ⁊ scdm quãlibet sui partem simul esse in tota hostia ⁊ sub qualibet ei⁹ parte. quia ex istis ptz possibilitas q vna pars sit in plurib⁹ locis seu partibus hostie simul et q vna pars sit simul cũ alia ⁊ plus nõ ponit ibi nisi q partes adhuc remanent in toto constituentes totum. Et sic patz quomõ potest saluari q corpus xpi est diffinitiue in sacramento. ¶Secunda conclusio est hec q licet corpus xpi q tuz corporea xpi quãtitas sit in celo ⁊ in sacramento. tamẽ nõ est corpus xpi q tum aut corporea quãtitas in sacramento. Pria pars pbatur sic. Quicqd est ipsius xpi in celo est etiaz in sacramẽto: sed corpus xpi q tuz seu corporea christi quantitas est in celo. igit. ⁊c. Consequẽtia est bona. ⁊ minor ptz ex fide. Iz maior est catholica ⁊ rationabilis: qr ex quo xps habet in sacramẽto illã eandez naturã humanã quã habet in celo: vt pz ex fide. rationabile est q oñe qd habet in celo habeat in sacramẽto Et intelligo de illo qd habet sic q est ipm vel in ipso. Vel arguitur sic expositore demonstrato corpore xpi vel eius quãtitate corporea. hoc est corpus xpi q tum vel corporea xpi quantitas. hoc idẽ est in celo ⁊ in sacramento. igitur. ⁊c. ¶Secunda pars conclusionis probatur. qr corp⁹ xpi quod est in sacramẽto ⁊ quicqd est in ipso corpore xpi est totum in sacramẽto ⁊ totũ in qualibet parte sacramenti: vt pz ex conclusione precedente. Et per cõs nichil tale habet partẽ distantem a parte in sacramẽto. Iz constat q oñe illud qd est alicubi q tuz corporea habet ibi partẽ distantem a parte: vt pz ex quid nois. igitur corpus xpi non est in sacramento: quantum corporeuz ⁊c. Et sic patet conclusio. ⁊c.

¶Ex qua sequuntur aliqua corrolaria. Primũ est q opinio que ponit q omnis quantitas continua est substantia vel qualitas, magis consonat positioni fidei q eius opposita. Probatur quia secundum positionem fidei sicut corpus christi quod est in celo est in sacramento ⁊ in qualibet parte ei⁹ ita omnis res que est ipsum vel in eo est sacramento ⁊ in qualibet parte eius. ⁊ per cõsequẽs si secundum positionem oppositam in corpore xpi qd est in celo esset vna quãti

tas continua distincta a substā
tia corporis christi ꝛ a qualita-
te eius illa quātitas ꝯtinua di
stincta a substātia corporis xp̄i
et a qualitate eius etiam esset i
sacramento per primā partem
conclusionis et tamen non esset
in sacramēto quātitas ꝯtinua
per secundam partē ꝯclusionis
et ꝓbationem eius. Sed probo
ꝙ hoc sit impossibile fm̄ ullam
met opinionem: qr̄ scōm eam si-
cut substātia est formaliter sub-
stantia et qualitas formaliter
qualitas: sic ꝙ nō stat ꝙ substā
tia sit alicubi ꝛ nō sit ibi sb̄a vel
q̄litas sit alicubi ꝛ nō sit ibi q̄li
tas ita similit̄ ꝟz eos illa quāti
tas continua quā ibi ponūt di-
stinctā a substantia ꝛ qualitate
si esset esset formaliter quanti-
tas ita ꝙ non staret ipsam esse ꝛ
non esse quātitatē ꝯtinuā: nec
ipsam esse alicubi ꝛ non esse ibi
quātitatē ꝯtinuā. ¶ Ex hoc vl-
terius sequitur ꝙ nulla res est
formaliter seu de sua ratione in
trinseca quantitas ꝯtinua: qr̄ q̄
cunq; re data stat ipsam esse et
non esse quātitatez ꝯtinuā ꝛ eē
alicubi et non esse ibi quātita-
tem ꝯtinuam: sicut ptz ex dictis
ꝛc. ¶ Tertio sequitur ex p̄dict̄
ꝙ iste ꝯñe nō valent: ꝯtitas cō
tinua xp̄i corporis xp̄i ex vi con
uersionis est sub specie panis.
igitur ipsa ex vi ꝯuersionis est
ꝯtitas cōtinua sub specie pa-
nis. Similiter ista nō valet. Sub
stantia corporis xp̄i et ei⁹ quan
titas idem sūt realiter. ꝛ substā
tia corporis xp̄i in sacramēto est
substantia. igitur est ibi quanti
tas continua siue corpus: qr̄ in
omnibus istis antecedēs ē ver.
et ꝯñs est falsū: vt patet ex di-
ctis. Et potest dari exemplū. ali
quis hō scz filius dei est vbiq; ꝛ
tamen nō est vbiq; hō ꝛc. ¶ Hic F
est sciendū aūt ꝙ in prēdicta cō
clusione et in correlarijs sequē
tibus vsus sum istis terminis
corpus quantum ꝯtitas cor-
pōrea siue continua et non istis
terminis quantū vel quantitas
simpliciter dictis. Quia quāti-
tas est genus ad quātitatē con
tinuam ꝛ discretā. ꝛ quantū ad
ꝯtum cōtinuū ꝛ discretum. Et
ideo loquēdo de quātitate di-
screta et de ꝯto denoiato ab ea
bene ꝯcederem aliquas ꝓpōes
quas negaui de ꝯtitate contī-
nua ꝛ econtra. Uñ ponerē ꝯtra
Ockam istas ꝓpositiones. Pri-
ma est ꝙ corpus xp̄i est quātuz
in sacramento altaris ꝛ quāti-
tas xp̄i est quātitas in sacramē
to altaris: quia licet corpus xp̄i
non sit ibi corpus seu quātitas
corporea vel cōtinua: quia non
habet ibi partem distinctā a p-
te. tamē est ibi quantū discretū
seu quantitas discreta qr̄ habz
ibi plures partes discretas et
distinctas q̄ faciūt vnū. ¶ Secūa G
est ꝙ stat aliquid esse cōposituz
ex partibus quātitatiuis ꝛ nō
esse ꝯtum cōtinuū. qr̄ corp⁹ xp̄i
in sacramento est compositū ex
partib⁹ quātitatiuis siue quā-
tis et tñ corpus xp̄i non est ꝯtū
continuuz. ꝛ staret ꝙ etiam nec
alibi esset quantū cōtinuū ꝛc.
¶ Tertia ꝓpositio est ꝙ aliqua
est quantitas que nō est substā
tia neq; qualitas. nec est res di-
stincta a substantia vel qualita
te. Patet. quia numerus terna-
rius angelorum est quantitas
discreta et tñ ꝓprie loquēdo nō
est substantia nec est res distin

cta a substantia: nec est res vna nec vna substãtia sed plures. iõ ꝛc. ¶ Quarta est ꝙ aliqua substantia vel ẽlitas est formaliter quantitas. sic ꝙ nõ stat ipsã eẽ et non esse ibi quãtitatẽ. Patet quis quelibet substantia diuisibilis ꝛ omnis qualitas est nũerus et sue partes. ꝛ per ꝯns est quantitas discreta ꝛc. Igitur

A ꝟ. ꝯclusio

¶ Tertia cõclusio est hec ꝙ licꝫ corpus xp̃i habeat in celo ordinem partium in toto et ordinez partium in loco. tñ talez ordinẽ neutro modo habet in sacramẽto. Prima pars ptz. qr corp⁹ xp̃i est in celo ſ;tualiter vt supponitur ꝛc. sed secunda pars ꝓbat. quia ad talem ordinem requirit distãtia partiũ sicut magis apparebit qñ recitabitur opio quam tenet Adam contra istam conclusionem quo ad hoc ꝙ dicitur ꝙ corpus christi in sacramento non habet ordinem partium in toto. ¶ Ex hac ꝯclusiõe sequit primo ꝙ corpus xp̃i existens in sacramento non est ibi situaliter. Patet. qr non cõmẽsuratur sacramento nec habet ibi ordinem partiũ in toto vel in loco. igitur ꝛc. Et ideo inuanũ laborant qui faciunt difficultatẽ vtrum xp̃s in sacramẽto stet vel sedeat aut sit erectus vel supinus. quia iste sunt differentie situs q̃ non conueniunt ei ibidez ꝛc. ¶ Secundo sequitur ꝙ licet distinctio de ordine partiũ in toto vel de ordine partiuz in loco non habeat locũ in materia de existentia xp̃i sub sacramento. tñ possibilis est ordo partiũ in toto absq; ordine partiũ in loco Prima pars ꝓz ex ꝯclusione Scꝫ scda ꝓz. qr si deus crearet vnum corpus ꝗtinuũ extra celũ ꝛ sine loco. illud non obstãte hẽret ordinem partiũ in toto. ꝛ tamẽ nõ esset ibi ordo partiũ in loco. Et ideo ꝓz ꝙ perpriꝰ naturaliter ẽ ordo partium in toto q̃z in loco et per ꝯns hec distinctio nõ est oino superflua. sicut qñq; videtur innuere Guillermus Ockaz ꝛc. ¶ Tertio sequitur ꝙ ly corpus xp̃i in sacramento non hẽat ordinẽ partiũ in toto vel in loco tamen cum hoc stat organica ꝑtium distinctio et per ꝯns ꝑtiuz ꝑfectionalis ordo. patet qr ad distinctionem partiũ organicarum nõ requiritur distantia earundẽ. sed sufficit distinctio naturalium dispositionũ in illis ꝑtibus. q̃ põt esse stante ꝙ ille ꝑtes sint in eodem loco. nam licet caput et manus sint in eodẽ loco. tamen nec caput est in manu nec econuerso. Et q̃tuis dispositiones capitis et manus sint in eodem loco. tñ naturalis dispositio capitis nõ informat manũ nec econtra Et ita caput est perfectior pars ibi q̃z sit manus. ꝛ per ꝯns ibi est partiũ ꝑfectionalis ordo. q̃re nõẽ ibi oino ꝯfusis ꝛc. ¶ Contra primã ꝯclusionez arguitur primo sic. si xp̃i corp⁹ existens in celo inciperet esse in sacramento absq; hoc ꝙ desineret esse in celo. vel moueret de celo ad sacramentũ localiter vt non Si sic. Contra. nichil debet dici motum localiter de illo loco in quo adhuc est. Itẽ nichil mouetur de loco ad locũ distantem a primo sine transitu ꝑ medium Si non. Contra. Est in loco in quo prius nõ fuit ꝛ fuit alicubi. igit est motũ localit ꝛc.

B 2

C Ad ꝟ. prio ꝓ primam ꝯclusionẽ

¶ Sedo si corpus xp̃i esset in di 2. arguit.

uerſ locis i vno circūſcriptiue et in alio diffinitiue. pari rōne poſſet ſimul eſſe in diuerſis locis circunſcriptiue.et pari rōne ſortes poſſet eſſe per potentiaz dei in multis locis et lignū ꝛ q̄libet alia res. Conſequentia tz. quia primo ſcz circūſcriptiue et diffinitiue nihil poteſt.eē ſimul in multis locis ſine triplici miraculo. ¶ Primū ꝙ alicubi eſt modo ꝯtitutiuo ꝛ alibi nō. Secundum ꝙ eſt in plurib⁹ locis totaliter diſtinctis. Tertium ꝙ alicubi eſt modo ſpeciali ſic ꝙ q̄libet pars ſit cum q̄libet. Sed ſi ſecundo modo ſcz vtrobiqz circūſcriptiue aliquid eſſet in pluribus locis non eſſet niſi vnicum miraculuz. quia ceſſaret primū et tertium miraculoꝝ predictorum vt patet. Igitur qui pōt facere aliquod corpus eē in diuerſis locis illo modo quo tenetur fides. a multo fortiori poteſt facere illo alio modo. Et hoc eſt ꝓ Thomā ꝛc. Sed falſitas illius ꝓñtis ꝓbatur oſtendendo incōuenientia q̄ex illo ſequuntur.

Primū in cōueniēs. ¶ Primo ſequitur ꝙ ꝓtraria in eſſent eidem ſz ſe totū. vt ꝙ idē ſm ſe totū eſſet albū et nigrum. calidiſſimū ꝛ frigidiſſimū. motū ſurſum ꝛ deorſum. ad dextrum ad ſiniſtrū. que ſunt cōtraria. et ſic diffinitio contrariorꝝ nō erit bona q̄ ꝓtraria ſūt q̄ nō poſſūt ſimul ineſſe eidem ꝛc. nec videt qūo aliter poſſent diffiniri. Et tamen ꝓñs patet. ¶ Secūdo ſequitur ꝙ priuatiue ꝛ ꝓtradictorie oppoſita verificarentur de eodē vt ꝙ idem vas eēt plenuz et vacuū vino. ꝛ per ꝓñs plenū et nō plenū. ꝙ idē corpus eſſet motū ꝛ q̄eſcēs ꝛ per ꝓñs motū Secundū ꝛ nō motū. ꝙ idē corpꝰ eētviuū ꝛ mortuū ꝛ per ꝓñs viuū ꝛ non viuū. Oia iſta videtur implicare ꝛ tñ ꝓña videt nota. qz ſi idez eſſet in diuerſis locis vnū iſtoꝝ poſſet verificari in vno loco et aliud in alio ꝛc. ſicut poſſet declarari. ¶ Tertio ſequit ꝙ idez homo poſſet peccare mortalit ſcz cōmittēdo adulteriū in vno loco et eodem tempore mereretur vitā eternā ſcz ꝓfitendo ſeu aliquid aliud faciendo in alio loco. ¶ Quarto ſequitur ꝙ ego exiſtens pariſius habeē dubitare me eſſe Rome me ibi currere. ꝛ multa ſimilia ꝛc. qz deꝰ pōt hoc et non eſt euidens vtrum ſic faciat ꝛc ¶ Quinto ſequit ꝙ ego poſſuz eſſe vbiqz. quia qua ratione poſſum eſſe in duobus locis pari ratione in tribus vel quattuor ꝛc. ꝛ ita in quolibet ꝛ per ꝓñs hoc ſtante ꝙ ego ſim i mille locis ego apparebo mille homines. igitur habeo iſtō dubitare vt arguebam modo. ¶ Sexto ſequitur ꝙ non eſt ꝓ priū dei eſſe vbiqz. qz pōt creature ꝓpetere vt dixi ꝛc. ¶ Tertio ꝓncipaliter arguitur ſic. Si poſſibile eſſet aliquod corpꝰ eē in loco diffinitiue eo modo quo dictum eſt in ſecunda parte prime concluſionis. ſequeretur ꝙ de eodem poſſent verificari cōtradictoria ſucceſſiue abſqz noue rei acquiſitione vel antique perditione. Conſequens videt falſum. Et ꝓña ꝓbatur quia ſi de aliquo corpore nūc exiſtente in aliquo loco circūſcriptiue deus faceret ꝙ ipſum et quelibet pars eius eſſet in illo eodem loco in quo prius et in qualibz illius ꝑte ſicut dictū eſt eē poſſi

Tertium

Quartuz.

Quintum

Sextum

3. arguit.

bile tunc de illo corpe non erat prius verus q̄ esset diffinitiue in loco ꝛ postea erit vep̄. ꝛ tamē istud corpus nihil pdidit quod prius habuit qz nō locū. Naz ē in eodem quo prius p casū Nec quātitatē que esset res distincta ab eo p predicta in scōa ꝯclusione. Nec apparet quid aliud Similiter nichil acquisiuit qō prius non habuit. qz nō locū per casū nec apparet quid aliud igit ꝛc.

A ¶ Ad primā rationē respōdeo
Ad pmuz q̄ aliquid moueri localiter pōt esse vel imaginari tripl̄r. Prio modo ppie qz transit de loco ad locū dimittendo locū in quo prefuit ꝛ acquirendo nouum ꝛ transeūdo per locū mediū. si sit locus medius inter pmū ꝛ scōz Et sic corpus xp̄i nō mouet localiter quando incipit esse sub sacrāmēto vt notū est. Scōo modo minus ppie aliq̄d pōt dici moueri localiter. quia dimittit locum in quo prefuit et habet nouum locū nec tñ transit p medium locū cuius sit locus medius inter pmū ꝛ scōm. Et sic corpus xp̄i nō mouetur localiter qñ incipit esse in sacrāmēto qz nō dimittit pmū locū si tñ dimitteret illū cuius nō trāsiret p mediū diceret moueri localit isto modo.

§ Tertio mō ꝛ adhuc min⁹ ppie aliq̄d pōt dici moueri localit. qz pfuit i loco ꝛ acq̄rit vel hz nouū locū cuius nō dimittat pmū nec transeat per mediū Et sic corpus xp̄i mouetur localiter qñ incipit esse in sacrāmēto. qz isto mō moueri localit nichil aliud iportat nisi esse hic ꝛ imediate fuisse alibi ꝛ nō fuisse hic: Nec ē ꝯcedendum q̄ corpus xp̄i mouet de celo ad sacr̄z. qz moueri de aliquo loco est dimittere illū locū. ideo corpus xp̄i mouetur mutatione q̄ est ab esse in celo ad esse in sacramento. qz simul est in celo et in sacro quare ꝛc. ¶ Ad scōam B
rōnem teneo cū Scoto Oclz̄ ꝛ Ad scōm.
Adam contra Thomā et cōcedo ꝯsam ibi factā. ꝛ ꝯns principale. Et ad hoc sufficit mich̄ ratio ibidem facta. Sed p rñsione ad ea q̄ vlteri⁹ inferūtur ponā aliqs ppōes. ¶ Ulñ p solutione primi incōuenientis qō ꝯcluditur. Dico primo. q̄ possibile est contraria inesse eidem subiecto secundum se totū in diuersis locis sicut bene pbatum est. imo de facto sic insunt. quia corpus xp̄i in vna hostia mouet sursuz in alia deorsū ꝛc Dico scōo q̄ ꝫ hoc nō ē illa diffinitio siue ꝯditio ꝫrioꝝ. qz ꝫria nō possūt simul inesse eidē. qz ly sil̄ pt intelligi loco ꝛ tpe. mō sic nō ē hic ¶ Dico
tertio q̄ possibile ē p diuinā po- C
tētiā ꝫria sil̄ loco ꝛ tpe esse eidē subiecto sim se totū. Ut q̄ idez secundū se totum sit calidissimuz et frigidissimū. quia non implicat ꝯtradictionem q̄ deus i eodem subiecto simul tempore ponat summā caliditatem ꝛ summam frigiditatē. Ideo dico ꝙrto q̄ in dicta diffinitione seu cōditione cōtrarioꝝ debet subintelligi iste termin⁹ naturaliter aliter non valet ita q̄ dicatur. C cōtraria sunt que nō possūt naturaliter simul inesse eidem vel esse in eodem. quia nulla res ē alteri contraria formaliter ꝛ necessario sed solū naturaliter et de cursu nature a deo libere ordinato. iō naturaliter ꝫria possunt nō esse ꝫria .i. esse simul in eodē ꝛ carere naturali ꝯditiōe

quādo placet deo. Et sic pz̄ solutio primi incōuenientis. ¶Ulterius p̄ solutione secūdi incōuenientis qđ inferr̄ dico q̄ impossibile est priuatiue aut ꝯtradictorie oppositā verificari de eodez vt q̄ idē vas sit plenū vino ⁊ vacuū vino. aut plenū ⁊ nō plenū vino. q̄ idez sit motū ⁊ quiescēs aut mortuū ⁊ viuū. ⁊c. Dico tamen vltra q̄ possibile est idem vas simul tēpore esse in vno loco plenū vino ⁊ in alio vacuum vino. in vno loco motū ⁊ in alio quiescēs imo. sic est de facto de aīa hois q̄ in manu mouetur ⁊ ḡescit in pede. possibile est etiā idem corpus esse in vno loco viuū ⁊ in alio mortuū. qz possibile est ipsum habere in vno loco aiam ad ipsum esse in alio loco ⁊ ibi carere aīa. Exemplū possibilitatis. Uerbū diuinū est alicubi vbi nō est natura assūpta. ideo ipsum alicubi est homo et
E est alicubi nō homo. ⁊c. ¶Ideo dico vlterius q̄ licet isti termini motum ⁊ quiescēs sint termini priuatiue oppositi ꝓpter quod impossibile est ipsos verificari sīl tēpore de eodē siue in eodē loco siue in diuersis. ideo nō cōcedo q̄ in vno loco verificetur q̄ aīa mouetur ⁊ in alio q̄ quiescit qz ad quiescere sequit nō moueri. modo moueri ⁊ nō moueri sunt ꝯtradictoria que nō verificātur de eodē nec in eodē loco nec in diuersis. tamen hoc nonobstante isti termini motū in manu et quiescens in pede. vl̄ viuens in vno loco ⁊ in alio loco mortuus non sunt termini priuatiue oppositi. Ideo bene verificātur de eodē. Unde nō sequit. aīa ḡescit in pede, igr̄ quiescit. qz sequitur quiescit ergo nō mouetur. Et vltra. ergo nullibi mouet. Modo stat q̄ ḡescit in pede ⁊ alibi mouetur. Refert etiā dicere alicubi quiescit alicubi mortuū est ⁊ quiescit alicubi. mortuū est alicubi ꝓpter negationē inclusaz in talibus terminis priuatiuis que distribuit terminū sequentem. ⁊c. ¶Ulterius p̄ solutione F
tertij incōuenientis illati dico q̄ actꝰ pcti mortalis. ſ. actꝰ adulterij ⁊ actꝰ meriti vite eterne. ſ. actꝰ ꝓfessionis vl̄ dilectiōis dei supoia possunt esse simul tempore in eodē nō solū in diuersis locis sed etiā in eodē loco qz actꝰ isti vt actus sunt nō habent repugnantiā. sed sūta deo. Ideo deꝰ posset illos ponere in eodē loco ⁊c. Dico tamen vltra q̄ hoc nō obstante impossibile est eundem peccare mortaliter ⁊ mereri vitam eternā simul eodez tēpore siue in eodē siue in diuersis locis. qz isti termini peccare mortaliter ⁊ mereri vitā eternā nō solū dicūt tales actus sed vltra cōnotant diuinā deacceptationē ⁊ acceptationē. Ideo sequit. Sortes mereꝝ vitā eternā i hoc loco ergo acceptaꝝ a deo ergo nō deacceptaꝝ a deo. ergo nullibi peccat. Et sic q̄ alicubi mereꝝ vitā eternā nullibi peccat mortaliter ⁊ econtra. Unde ad formā rationis si ponaꝝ casus q̄ idē homo peccet mortaliter faciēdo adulteriū in vno loco et in alio ꝓfiteatur. ⁊c. pz̄ quid dicendū. qz si alicubi peccet mortaliter. quicqđ alibi faciat non G
erit meritū vite eterne. ¶Si autem ponatur casus sub hac forma verborū q̄ idez homo ꝓmittat adulterium in vno loco ⁊ in

alio ꝓfiteatur vl̃ det elemosinã ꝛc. ita ꝙ in casu nõ ponãtur isti termini peccare vl̃ mereri tunc vl̃ loq̃mur de lege ordinata ꝛ sic qꝛ de lege ordinata oñe adulteriuz est pctũ mortale dico sicut prius. ꝛc. vl̃ loq̃mur de potẽtia absoluta ꝛ si dico ꝙ in illo casu iste potest peccare et nõ mereri ꝛ potest mereri ꝛ nõ peccare. sz nõ vtrũqz. qꝛ de⁹ põt illud adulteriũ deacceptare ꝛ omnia alia opa alibi facta nõ acceptare. et põt illud adulteriũ nõ deacceptare ꝛ absolueret nõ sit pctũ ꝛ alia alibi facta acceptare ad vitã eternã. sed nõ posset vtrũqz simul tpe. s. adulteriũ deaccepta
A re ꝛ alia opa acceptare. ꝛc. ¶ Ulterius ꝓ solutiõe q̃rti incõueniẽtis illati dico. ꝙ ego eñs parisius simul tpe possum eẽ rome. nõ tñ habeo dubitare me eẽ rome. qꝛ licet de⁹ possit hoc facere et nõ sit michi euidẽs euidẽtia sũma sine euidẽtia simpl̃r absoluta vtrũ sic faciat tñ debeo credere ꝙ nõ facit. nã hoc nõ posz facere sine miraculo et ego debeo credere ꝙ nõ facit miraculuz nisi appareat ꝓbabiliter de
B opposito ꝛc. ¶ Pro solutiõe quinti incõueniẽtis dico ꝙ de potẽtia dei ego possuz eẽ vbicqz ꝛ apparere mille hoies ꝛ vincere in bello mille hoies vl̃ oẽs ꝛ mꝫta sil̃ia sequũtur sed nõ habeo de istis dubitare sic esse ꝓpter illa
C q̃ tã dixi. ¶ Pro solutiõe sexti incõueniẽtis dico ꝙ eẽ vbicqz licet de facto ꝙueniat soli deo tñ nõ est ꝓpriũ dei. qꝛ põt ei nõ ꝙuenire. ptz ãte creationẽ mundi. ꝛc. Et põt alteri ꝙuenire. ptz in ꝓposito. sed posse esse vbicqz ꝛ nõ posse nõ esse vbicqz sine necessario esse vbicũqz est locꝰ est ꝓpriũ dei. Et sic soluta ẽ secũda ratio principalis. ¶ Ad tertiã rationẽ dico ꝙ quicqd sit de ꝙsequente de quo vide Adam q̃nta quest. q̃rti libri articulo tertio: in solutione ad tertũ articulum: qꝛ de hoc alibi tamẽ ꝙñia nõ valet. qꝛ illud ꝙñs nõ sequit er ãtecedẽte. Proq̃ notandũ est ꝑm Ockã ꝙ qñ de extenso fit nõ extẽsum sicut in ꝓposito vbi de existẽte circũscriptiue in loco fit existẽs diffinitiue in loco/ vl̃ etiã econtra qñ de nõ extẽso fit extensum hoc põt ꝓtigere tripliciter. Quia si de nõ extẽso fit extẽsum vl̃ occupat maiorẽ locũ q̃z prius non extẽsuz vl̃ minorẽ vl̃ equalẽ. Si ꝓmo modo tũc sunt ibi due mutationes. vna acq̃sitiua qꝛ illud acq̃rit nouũ locũ. ꝛ alia depditiua. qꝛ qñ illud fuit nõ extensuz fuit totũ in toto loco ꝛ pars cũ q̃libet parte loci. sed qñ extẽdit tũc est totũ cũ toto et pars cum parte et nõ totũ cum q̃libet pte ideo oẽs ptes pdũt aliqua loca q̃ prius habuerũt. qꝛ prius fuit pes cũ capite ꝛ modo distãt. Si ꝛcõ modo tũc est sola mutatio depditiua. qꝛ totũ min⁹ occupat de loco q̃z prius. ideo pdit ptez illi⁹ loci materis et partes etiã perdũt multa loca pri⁹ habita sicut in priori modo. Si vero tertio modo. tũc est tñ mutatio depditiua nõ acq̃sitiua. qꝛ tũc partes q̃ fuerũt oẽs in toto ꝛ q̃libet cũ toto et q̃libet cũ qualibet. tã dimittũt loca prius habita. sed nõ oia qꝛ quelibet pars retinet vnũ locũ quẽ pri⁹ habuit sicut in primo modo. tamen nullum acquirit quẽ prius nõ habuit. sicut in illo primo modo acquirit

Ad tertiũ

Equelibet vł multe. Si autē ecō-
uerso extenso fit nō extensuz si-
cut in casu rationis. hoc similit
potest esse tripliciter. Quia vel
sic, ꝙ totū remanebit in eodē lo
co et equali. vł in maiori. vel in
minori. Si primo modo sicut est
in casu tūc erit ibi mutatio acq̄-
sitiua nō depditiua. qz ꝓ uis to
tum nichil acq̄rat vł depdat ta-
men quelibet pars acq̄rit mul-
ta loca que prius non habuit.
Ideo ptz ꝙ nō est ibi transitus
de ꝓtradictorio in ꝓtradictoriū.
sine acq̄sitione noue rei. i. noui
ecci. Et si non in toto tamen in
qualibet parte. Si vero fiat in
loco maiori simile est. si in muno-
ri tūc est mutatio tam acq̄sitiua
ꝙ depditiua. sicut ptz intuenti.
Et sic patz de prima ꝯclusione.

F ¶ Contra secundā ꝯclusionem
Argr̄ 3.2 et primū correlariū eius argr̄
ꝯclusionē primo sic. Quando aliqua sunt
idē realiter vbicūq; aliquod est
vnū illoꝝ ibidē est reliquū illo-
rum. sed substātia corporis xp̄i
et aliqua quātitas ꝯtinua cor-
poris xp̄i sunt idem realiter p
primū correlariū ꝛ corp⁹ xp̄i est
in sacramento substātia corpo-
ris xp̄i. ergo est in sacramento
etiā quātitas ꝯtinua corporis
2. argr̄. xp̄i contra secundā partē cōclu
sionis. maior videtur nota de se
ꝛc. ¶ Secūdo arguitur contra
primū correlariū sic. Nullū ac-
cidens est substantia. ois quā-
titas est accidens. ergo nulla
quātitas est substantia Maior
videtur nota. qz accidens ꝛ sub
stātia sunt oppositā. Minor ptz
qz quantitas est vnū de predi-
camētis accidentis. Confirma-
tur. vnū predicamentū nō veri-
ficatur de alio igit nulla qualī-
tas. ꝛc. ¶ Tertio sic. Si ois sub 3. argr̄. F
stātia vł qualitas extensa esset
quātitas continua sequitur ꝙ
plura corpora naturaliter pos-
sent esse simul. consequens ne-
gatur cōmuniter ab omnibus.
Sed consequentia ptz. qz in lac-
te est albedo ꝛ dulcedo ꝛ mate
ria eis subiecta. et quelibet est
res extensa longa lata et ꝓfun
da. si ergo quelibet sit sua quā-
titas tria corpora sunt simł na
turaliter. qz corpus est quanti-
tas longa lata et profunda. ꝛc.
¶ Pro solutione istoꝝ et ad ma 5
iorem declarationē totius ma- Ad ꝓmuz
terie premittā aliquas propo-
sitiones. Prima sit hec. ꝙ omis
res ꝓprieyna siue substātialis
siue accidētalis habens partē
distantē a parte siue partem ex-
tra partē est quantitas ꝯtinua
quia ois talis res est continue
extensa. igitur quanta cōtinua.
Secūda propositio ꝙ si aliquid
est quantū cōtinuū quod nō est
subiective in quantitate nec est
subiectū quantitatis. ipsum est
quantitas continua. Patet. qz
nichil potest esse quantū conti-
nuū sine quantitate continua &
si aliquid est quantū continuuz
vel est subiective in quantitate
vel est subiectū quantitatis vel
ipsummet est quantitas. qz plu
ribus modis non potest ymagi-
nari aliquid esse quantū ¶ Ter- 6
tia propositio est ꝙ omnis res
proprie vna siue substantialis
siue accidentalis habens par-
tes potest habere partē distan-
tem a parte. et per consequens
esse quanta absq; hoc ꝙ ipsa sit
subiective in quantitate vel ꝙ
ipsa sit subiectum quantitatis.
Probatur. qz deus sua infinita

potentia potest omnẽ rem absolutam facere vel cõseruare sine re absoluta ab ea secundũ se totam realiter distincta. potest ẽm facere de creaturis quicq̃d vult et p̄ consequens potest oẽm substantiã vel qualitatẽ habentem partẽ extra partẽ facere vl̃ conseruare sine omni accidente absoluto sibi formaliter inhereẽte. ⁊ sine omni subiecto cui formaliter inhereat quia substantiaz esse sine accidente. et accidens sine subiecto nullã contradictionem includit. Et isto facto certum est q̄ hec res extẽsa potest sic conseruari vt dictũ est absq̃ hoc q̄ ipsa vl̃ aliqua eius pars moueatur localiter. ideo potest habere partẽ distantez a parte et per ꝯsequens esse quanta p̄ primã propositionez absq̃ hoc q̄ ipsa sit subiectiue in quãtitate vel subiectum quantitatis.

A ¶ Quarta propositio q̄ ois talis res quãta de qua est sermo potest esse quantitas continua Patet ex predictis ꝓpositionibus clare. Quinta propositio. q̄ ois res habens partẽ distantẽ a parte est quãta p̄ suas partes essentiales vel integrales sine quãtitate que sit distincta realiter a substãtia ⁊ qualitate. Et ita ois quãtitas ꝯtinua est substãtia vel qualitas habens partem ab alia parte distantẽ ⁊ ecõtra. Patet ex precedentibus. qz frustra ponitur fieri per plura qđ potest fieri per pauciora. ⁊c. Sexta ꝓpositio sequens ex predictis est diffinitio quantitatis continue. scz q̄ quantitas continua est extensio siue extrapositio vel distantia partiũ facientium ynũ totum. Septima est q̄ ad vlã extrapositionẽ siue extẽsionẽ partiũ nõ requirũtur nisi partes ille que dicunt et cause eaꝝ essentiales intrinsece si habeant. et cause extrinsece puta faciens ⁊ finis: nec requirit̃ altiqua quantitas supaddita. patz ex predictis. Item qz si requireretur quãtitas supaddita propter extẽsionẽ substãtie vl̃ qualitatis aut partiũ eaꝝ. cũ quãtitas illa continua secundũ aduersarios posita possit secũduz eos miraculose nõ extendi. pari ratiõe sequeretur q̄ ad eius extensionem requireretur alia quãtitas que addita amplius posset extendere vnã rem vl̃ facere distare partes eius ⁊ tamẽ ita deus non posset hoc facere: nisi cõiungeret vnam aliã rem illi rei. ergo non requiritur. ⁊c. Octaua ꝓpositio est q̄ licet isti termini substãtia et quantitas ⁊ isti qualitas ⁊ quantitas supponant pro eodem. tamen substãtia qualitas ⁊ quãtitas sunt diuersa predicamẽta: qz ad distinctionẽ predicamẽtoꝝ sufficit distinctio conceptuũ vel intentionũ. Unde dicit Jo. Dam̃. q̄ possibile est eandẽ rem scõm aliã ⁊ aliã intentionẽ ad aliud et aliud p̄dicamentũ reduci. Et ista oia que dicta sunt diffuse declarat Ockã in multis locis ⁊ specialiter in tractatu quem ꝓposuit de sacro altaris s. xij. c. ⁊c. ¶ Tũc ad primã rationẽ dico p̄mo q̄ illa maior sũpta itelligẽdo eã in creaturis est falsa de ꝑtute ſmõis ꝓpt̃ fl̃az iplicationẽ. Implicat ẽm q̄ aliq̃ sint aliq̃: ⁊ tñ q̄ sint idẽ realit̃ inter se: quod est impossibile in creaturis. quia nũq̃ aliqua creata

B Ad p̄mum

sunt aliqua et vnuz realiter. Dico, secūdo q̄n personis diuinis illa propositio est vera: quia ibi plures psone sunt plures: et tamen sunt vna res simpler Dico tertio q̄ non valet ꝙsequentia: īmo est fallacia figure dictiōis arguendo ex illa propositiōe in terminis cōnotatiuis a pte predicati. ꝟbigratia in diuinis Nō enim sequitur Quandocūq; aliqua ꝛc. sed pater i diuinis et deus filius virginis sūt idem realiter ꝛ eēntia diuina est vbiq; deus pater. ergo ipsa est vbiq; deus filius virginis. hoc eīm cōsequens falsum est. q̄ non est filiꝰ virginis nisi vbi est homo et nō est vbiq; homo. igitur ꝛc. ¶ Ad secūdā rationē dico q̄ stat q̄ aliqua quātitas nō est aliq̄ res distincta a substātia et q̄ quantitas est accidēs. Uñ ad declarationē huius ſm Ockam tractatu p̄allegato. c. 3. ex verbis Anſ. monologiō capto. 26. trahitur distinctio q̄ hoc nomē accidens tripl'r pōt sumi. Cum eīm dicit q̄ sunt aliq̄ accidentia q̄ mutationem aliquā accedēdo vl' recedēdo facūt q̄ nō nisi cū aliqua participantis variatiōe adesse vel abesse posse intelligunt. vt colores. inuit p hoc q̄ aliqua sūt accidētia que sunt res distincte a suis subiect'. ꝟer hoc aūt quod dicit alia sunt q̄ nullam omnino vel accedendo vl' recedendo mutationē circa idem de quo dicūtur efficere noscūtur vt quedaz relationes ostendit q̄ aliquod est accidens qō non est res distincta a subiecto ꝛ ei addita ꝛc. Et ideo ex sentētia illoz verborum que breuiter pertrāseo sequit p̄mo hec distinctio q̄ hoc nomen accidens tripliciter potest capi.

Ad scōm.

¶ Primo modo stricte p aliqua re inherēte subiecto que nō est substantia. ¶ Secundo mō magis large pro aliquo predicabili de aliq̄ contingenter qō pōt successiue affirmari ꝛ negari de illo propter realē mutationē illiꝰ ¶ Tertio modo quando pōt successiue affirmari ꝛ negari de aliquo ꝓpter mutatiōez alteriꝰ ꝛc. ¶ Secūdo sequit q̄ licz aliqua quātitas sit accidēs p̄mo mō. ſ. quantitas q̄ est qualitas tamen aliqua quātitas nō est accidēs illo modo scilicz quantitas que est substātia. īmo capiendo illo mō accidens quātitas nulla est accidēs illius cuiꝰ est quātitas ptz faciliter ¶ Tertio sequit q̄ omnis quātitas est accidens secundo mō. Et capio hec accidēs non solū pro termino accidētali sed etiā p̄ suppositō illiꝰ termini. ¶ Quarto sequit q̄ eadē res est substantia et accidens capiēdo accidēs secūdo mō. et vt dixi mō. Uñ dicit Dam̄. i logica sua. capitulo. 33. q̄ numerus ꝛ accidens ꝛ tñ ponit q̄ numerꝰ est ip se res numerate. Sic etiā solet dici q̄ albū ē accidēs. ꝛc. ¶ Quinto sequitur q̄ non oīne accidēs realiter recipitur in subiecto dicente Anſelmo vbi p̄ius q̄ nullius accidētis susceptibilis est. ſ. summa natura. Quāuis enim aliquod accidēs ꝓpetat deo. scilicet capiēdo accidēs tertio modo. tamen nullum accidēs in se recipit deus. Ista possūt magis declarari sed trāseo. quia satis apparet ex his solutio rationis

Ad tertiā

¶ Ad tertiā rationē ꝓcedo ꝓsequens de ꝟtute sermonis. Pro cuiꝰ intellectu pono aliquas ꝓ-

positiões. ¶ Prima est ꝙ corp⁹ capitur dupliciṫ. Uno modo ꝑ composito ex partibus distanti bus situaliter quod potest naturaliter ꝑ se existere absq; hoc ꝙ sit pars alterius vel innitens alteri sicut lignũ. Alio modo ꝑ illo quod per partes intrinsecas sibi est longũ latum ⁊ ꝓfundũ siue naturaliter possit per se existere siue non sicut albedo lactis ⁊c̃. ¶ Secunda ꝓpositio ꝙ capiendo corp⁹ primo modo duo vl̃ plura corpa non possũt naturaliter eẽ in eodẽ loco. Et sic capiẽdo corp⁹ loquunṫ cõiter auctoritates phoꝝ ⁊c̃. ¶ Tertia ꝓpositio ꝙ capiendo corpus secundo mõ plura corpa pñt naturaliter eẽ in eodẽ loco. Unde dimensiones que nate sũt informare tertiã vel quartã una est nata informare aliam naturaliter possunt eẽ simul. Sed dimensiones que possunt naturaliter ꝑ se existere ille sole repugnãt. sic ꝙ naturaliter se expellunt de loco si sibiipsis relinquantur ꝗbus per diuinam potẽtiam quecunq; dimensiones possint eẽ simul. Si aũt queras cur tam varie dimẽsiones siue corpora ꝓmo modo repugnent non secundo modo. dico ꝙ tota causa est natura rei que talis est de qua ꝓstat partim per rationem partim ꝑ experiẽtiam. Nam per rationẽ apparet ꝙ substantia et qualitas sunt simul et similiter ꝑ experientiam ꝓstat ꝙ vno corpore per se existẽte naturaliṫ ingrediente aliquẽ locum aliud ꝓsimile corp⁹ cedit sibi. Si vero dicas ꝙ per ꝓsimilem experiẽtiam ptz ꝙ accidentibus i sacramẽto altaris cedit corpus ꝑ se existens ⁊c̃. Dico ꝙ hoc est. quia illa accidentia non sunt nata ifformare subiectũ in quo non fuerunt producta vel quia illũ corp⁹ non est natum informari ab eis naturaliter. vel ꝙ hoc est voluntate dei volẽtis ꝙ aliquid ꝓtra communem cursũ nature appareat sẽsui vt magis sit meritũ fidei. Unde multi catholici ponũt i sacramẽto mlt̃a fieri a solo deo ne euacuetur fidei meritum. sicut potest videri in Scoto libro q̃rto. distinctione duodecima. questiõe sexta. et questione ḡrta. Et ideo de omnibus potest eque faciliter dici ꝙ deus ordinauit omnia apparẽtia sensui fieri circa hostiam nõ ꝓsecratam sicut circa consecratam et aliqua facit ꝑ seipsũ immediate. ¶ Et quo sequitur sexta propositio. ꝙ nec substantia panis cuius fuerit accidẽtia hostie si recrearetur i situ distincto ab eis. nec aliqua alia substantia corporea posset naturaliter siue ꝓ causas naturales fieri in eodẽ situ vel loco cum illis accidentibus. A deo autẽ solo possẽ tã illa ꝗ alia sicut sibi placeret. Et sic patz ad rationem. Hec de secunda. ¶ Contra tertiam conclusionem sunt ratões quas facit Adã in quarto. questione q̃rta. et quinta. tenẽs ꝓtra Dctam oppositum secunde partis huiꝰ conclusionis scilicet ꝙ corpus christi in sacramẽto habet ordinem partium in toto ⁊c̃. Uñ eiꝰ imaginatio que est satis subtilis potest ad certa pũcta plane et breuiter reduci. ¶ Primo enĩ dicit ꝙ dupler est positio. Una partium in toto ita ꝙ vna pars continuatur parti vni ⁊ non alteri vt caput collo et non pedi. ⁊

A

B

ꝓ.3. ꝓclusionem. Imaginatio ade.

collum in toto ꝑm compositionē totius ponitur inter caput ⁊ humeros: et non inter genua ⁊ pedes et hoc ꝑm eēntialem cōpositionem non ꝑm dispositionē situalem. et sic de alijs partibus. Alia est positio partium in loco ita, ꝙ vna partiū faciētium vnū situetur alicubi. et non alibi ⁊c. ¶ Secundo dicit ꝙ licz corpus christi in sacramēto nō habeat secundam positionem predictā siue ordinē partiū in loco. tamē habet primā positionem siue ordinem partium in toto. Et ratio sua est hec: qr ibi caput xpi cōtinuatur collo ⁊ nō pedibus nec digito. Imaginatur enim ꝙ sicut in celo caput christi ex vna parte nulli continuatur: nec aliud sibi. ex alia autem sibi continuatur collum ⁊ non pectus et humeri: et sic procedēdo vsqꝫ ad pedes ita iste ordo seruat in corpore christi in sacramento. licet non sit ibi ordo situalis sicut in celo. ¶ Primū autem ordinē nō posuisset ꝓpius posse esse sine situ ⁊c. Ideo dicit tertio ꝙ habere partes in qs habens eas est diuisibile ꝙ vna componat cuz vna ⁊ nō cū alia ⁊ scōa cū tertia ⁊ ttia cū quarta et non cuz prima. hēre inquit talez positionez ē eē quātum. ꝯtinuū. ¶ Ex quo infert quarto ꝙ charitas in anima non est quātum ꝯtinuum: licet ꝯponatur ex partib⁹ i quas diuisibilis est. quia de illis partibus verū est ꝙ quelibet est cū qualibz: ⁊ ꝯponitur cū qualibz. sed de partibus substātie corporis xpi licet vex sit dicere ꝙ qlibet sit cum qualibet in sacramēto: non tamen quelibet componitur nec continuatur ibi cum qualibet immediate sicut iā dixit. ideo ꝯcedit ꝙ corpus xpi in sacramento est quantū continuū. ¶ Quinto ꝯcedit idē de qualibz qualitate corporis xpi. sicut de albedine ⁊ alijs qualitatib⁹ corporalibus. Dicit em in sacramento non quelibet pars albedinis corporis christi vnit cuilibet non plus ꝙꝫ quelibet pars substantie: igitur dicit ꝙ illa albedo est ibi quantū cōtinuū: qr ꝙꝫ quelibet pars sit cū qualibet. tamen albedo capitis non ꝯtinuatur nec vnitur immediate albedini pedis ⁊c. ¶ Sexto dicit iste ꝙ nec substantia corporis xpi: nec albedo eius seu alia ql̄itas corporea est in sacramento quantum extēsum. Unde ponit ꝙ licet extensio non sit res superaddita quanto ꝯtinuo siue quātitati continue. tamen iste terminus, extensum siue extensio connotat vltra istum terminum cōtinuū siue quātitas ꝯtinua habere partes in diuersis sitibus siue partes situalit distare: qd̄ non conuenit substantie, vel albedini xpi in sacramento ⁊c. Ex istis breuiter sic recapitulatz patet tota imaginatio hui⁹ doctoris in hac materia que est subtilis. ¶ Sed cōtra istam imaginationem et tenēdo ꝯclusionem p̄us positam ponam aliquas ꝓpositiones. ¶ Prima est ꝙ in sacramento caput xpi non magis vnitur ꝯponitur aut continuat collo ꝙꝫ pedib⁹ vel digito ⁊ hoc destruit totum fundamentū illius positionis. Ideo ꝓbatur ꝑmo qr nisi sic tunc esset ibi aliq̄d inter caput ⁊ pedē et non inter caput ⁊ collum: sed hoc non est imaginabile: qr tā simul sūt ca-

C

D ꝯ imagia tionē ade.

put ꝛ pedes ℔ simul sũt caput ꝛ collum. Ubi enim aliqua sunt simul videtur implicare ibidez aliquid esse inter illa cui⁹ tamẽ oppositum dicit illa positio in ꝓmo dicto exponendo quid ẽ habere positionez in toto ꝛc̃. ¶ Secundo sic quecũq; ꝓponunt vnũ totum vniuntur in vno toto sed partes substãtie corpis xp̃i cõponunt vnũ totum ꝛ similit̃ partes albedinis cõponunt vnũ totum: ergo vniũtur ꝛ ꝓponũtur: id est simul in vnũ ponũtur. Uel ergo in sacramẽto quelibet cuz q̃libet vnitur aut cõponitur immediate vel mediate. Si immediate habetur ꝓpositum ꝙ vna non plus vnit̃ alteri ibi ℔ alia: si mediate. contra q̃libz est simꝫ cum qualibet et equaliter simꝫ: sed vbi aliqua sũt simul equalit̃ ibi equaliter sũt immediata. ergo q̃libet cũ qualibet vel cuilibz est ibi immediata. Si ergo aliq̃ ibidem vnitur alteri mediate sicut dicit positio sequit̃ ꝙ aliqua simul tpe et loco erunt mediata qđ implicat. ¶ Scda ꝓpositio sequitur ex predicta ꝙ sicut quelibet pars charitatis in aĩa vnitur cũ qualibet: ita quelibet ps substantie corpis xp̃i vel albedinis ei⁹ in sacramento vnit̃ cuz qualibet. Non dico tñ ꝙ equaliter vnitur ꝛc̃. Unde potest cõcedi ꝙ alique due partes albedinis corpis xp̃i non tñ vl̃ eque vniuntur quantum q̃libet pars charitatis vnitur cuz quelibet. quia quelibet pars vnitur cum qualibet tam ꝑm coexistentiam eidem loco ℔ ꝑm inherentiam eidem subiecto adequato. Non sic autẽ quelibet pars albedis ꝛc̃. quia licz albedo manus ꝛ albedo pedis vniãtur ꝑm coexistẽtiam eidem loco nõ tñ ꝑm inherentiam eidez subiecto adequato. Naz albedo manus cũ sit in pede non tamẽ inheret ei. et ideo licet gradus albedinis manus et gradus albedinis pedis sint in pede faciẽtes ibi vnum nõ tñ reddunt pedẽ magis intense album ℔ facit vna pars illorũ scilicet gradus albedinis pedis. qz alie nõ insunt ei ꝛc̃. ¶ Tertia ꝓpositio sequitur ꝙ nec substãtia corpis nec albedo ei⁹ aut corporea qualitas est quantuz cõtinuuz in eucharistia plus ℔ charitas in anima. Unde ꝓprie loquendo quicq̃d est quãtũ continuũ est extensum. Nõ ei possum imaginari ꝙtinuitatez sine extensione. Et sic deficit sextum dictuz. loquendo tamẽ ipropie posset concedi ꝙ albedo corpis chr̃i est quantum ꝙtinuuz in sacramẽto potẽtialiter qz habet partes que nate sunt facere quantum continuum licet non faciant actualiter ibi. Quod nõ potest sic concedi de charitate in anima. quia non est possibile partes charitatis continuari siue extendi dum cõstituunt vnũ ꝛc̃. ¶ Quarta ꝓpositio sequitur ꝙ quicquid habet ordinez siue positionẽ ꝓtium in toto habz ordinem siue positionẽ ꝓtium i loco si totũ sit in loco ideo nec corpus xp̃i nec aliquid ei⁹ habet in sacramento ordinẽ partiũ in toto. Et ꝑ ista ꝑz respõsio ad predictam opinionez. Hec de tertia ꝯclusione et de secũdo articulo principali. ¶ Quantũ ad tertiũ articulũ principalem hui⁹ ꝯclusionis in quo videndũ est vtruz omnis actio ꝛ passio ꝛ oñe acci

dens quod ineſt corpori chriſti exiſtēti in celo poſſit eidē ineſſe ſub eucharistie ſacramēto tria facia per ordinē. Primo premittā tres diſtinctiones. Secundo ponā tres ꝛclusiones. Tertio
D ſoluā tres dubitatiōes. Prima diſtictio ē iſta ꝙ duplex ē actio vel paſſio q̄dam cuius principiū immediatū eſt ſubſtantia quanta vel nata eſſe quāta. Alia cuius principiū immediatū eſt ſubſtātia ſeu natura pure ſpiritualis.
F ¶Secunda diſtinctio eſt ꝙ quedam eſt actio que terminatur ad formā abſoluram formaliter inherentem alicui paſſo. Alia que terminatur ad vbi ſecundū aliquos vel ad locum ſecundū
S alios, de quo nō curo. ¶Tertia diſtinctio ꝙ queſtio pōt intelligi vel de poſſe ſimpliciter abſoluto vl̄ de poſſe naturali ſiue naturaliter ordinato. primo modo nō intelligitur. qr ſic eſſet clara ſed ſecundo mō intelligitur. Uñ ꝑm iſtam acceptionē capiā ſemper inferius hoc verbuz poteſt in concluſiōib⁹ ꝛ aliis. ꝛc. ¶Ex
1. dubiuz. iſtis ptz ꝙ iſta q̄ſtio habet tres difficultates. ¶Prima ē vtrum xp̄s in ſacramento poſſit habere oēm actionē ꝛ paſſionē terminatā ad formaz abſolutā inherentē paſſo cuius principiū ē na-
2. dubiū. tura corporalis. ¶Secūdavtrū poſſit ſic habere oēm actionem et paſſionē terminatam ad vbi cuius principiū eſt natura cor-
3. dubiuz poralis. ¶Tertiavtrū poſſit ſic habere omnē actionē et paſſionem cuius principiū eſt natura pure ſpiritualis. ꝛc. Uñ de iſtis trib⁹ ponā tres ꝛcluſiones premittendo cuilibet aliquas opi-
1. opinio. niones. ꝛc. ¶De ꝑma difficulta te eſt dupler opinio Una ꝙ xp̄s in hoſtia non ꝑt videre vl̄ videri calefacere vel calefieri ꝛ ſic de aliis. ꝛc. Cui⁹ opinionis rō principalis eſt qr ois actio ꝛ paſſio corporalis naturaliter hz fieri p cōtactū, ꝓtact⁹ eiñ eſt quantorū. ideo corpus xp̄i in hoſtia nichil tangit. ꝛc. ¶Alia opinio eſt 3
Scoti tenētis idē quod ꝑma. ſz 2. opinio.
nō ꝓpter rationē de ꝓtactu ſed qr organū ſenſus corporis xp̄i i ſacramēto nō eſt illo modo quo req̄ritur eē ad hoc ꝙ imuteť ab obiecto. Nā ad hoc req̄ritur ꝙ habeat modū quāntatiuū et ſit localiter ꝛ circūſcriptiue in loco Et ideo nō eſt ꝑs ꝑntia q̄ req̄ritur hic. de hoc quere in Scoto.
¶Sed ꝑma opinio nec ei⁹ ratio R
valet qr nō eſt inconueniēs idē Improb.
agere in ſeip̄m tam actione ſpi- 1. opinio.
rituali q̄ corporali. Actione ſpirituali ſicut volūtas in ſeipſam agit volitionē. Actione corporali ſicut ſenſus agit in ſeip̄m ſenſationē. Itē aia pōt agere in corpus ſuū ꝛ in his nō eſt ꝓtactus: qr ꝓtactus ē diſtinctoꝝ. ꝛ quantorū. ꝛc. agit. ꝛc. ¶Scōa opinio 2
etiā nō valet. qr petit ꝑncipium Improb ꝛ
ſupponendo ꝙ dz ꝑbare. ſ. ꝙ ad 2. opinio.
actionē ꝛ paſſionē req̄rit ꝙ actuum ꝛ paſſiuū corporalis ſit in loco circūſcriptiue. Itē ꝑm iſtuz doctorē idē pōt agere in ſe non obſtāte ꝙ nō ſit a ſe localiter diſtinctū ſed qua rōne nō oportet ꝙ agens ꝛ patiēs ſint a ſe localiter diſticta eadē rōne nec oportet ꝙ agēs ſit in loco localit ſeu circunſcriptiue ad hoc ꝙ agat. Itē ois effect⁹ ſufficiēter depēdet ex ſuis cauſis eſſentialibus et diſpoſitionib⁹ ꝛ approximationibus earum. ſed quantitas

siue sit res distincta a substãtia et a qualitate siue nõ. non ẽ causa effectiua respectu visiõis albedinis. Igitur destructa quãtitate: ⁊ modo q̃titatiuo adhuc potest videri albedo. quare. ⁊c.

A conclusio. Igitur ꝓz' ꝙ ille opiniones non valent. ¶ Ideo sit hec ꝑma ꝯclusio ꝙ suppositis his q̃ sunt fidei non ꝓ̄t ꝓbari per rationẽ naturalẽ quin omnẽ actionẽ ⁊ passionem terminatã ad formã absolutã inherentẽ passo ⁊ cui⁹ principiũ est natura corporalis quã põt habere xp̃s existens in loco circũscriptiue põt etiaz habere in loco existens diffinitiue ⁊ nõ q̃titatiue. Probatur ꝑmo. quia non minus põt aliquod ꝑncipium actiuũ habere actionẽ quãdo se toto est ꝑsens alicui passo puta calefactibili q̃ si ꝙ vnã ꝑtem esset ꝑsens vni parti illius et ꝙ aliã partem esset pñs alteri parti. sed corpus xp̃i in hostia ẽ presens hostie se toto toti ⁊ cuilibet parti. igit̃ calor corpis xp̃i põt agere in hostiã ⁊ calefacere eam. ⁊c. Scdo per idẽ põt ꝓbari ꝙ corpus xp̃i in hostia existens põt videri oculo corporali qz est sufficienter actiuũ non tm̃ i medium sed etiã in oculũ qz se toto est ꝑsens cuilibet parti oculi et medij. ⁊ ceta. Tertio si dicas ꝙ corpus xp̃i non põt partialiter causare visionẽ in oculo corporali non gl'ioso ita ꝙ ille ocul⁹ videat corpus xp̃i. ꝯtra hic est ꝑncipiũ actiuũ ex parte obiecti et ꝑncipiũ passiuũ ex parte oculi ⁊ modus existendi non quantitatiuus nõ impedit sicut prius ꝓbatum est. Etiam quia secundũ Augustinum nono de trinitate Anima habet magnam immutationem respectu corporis. ⁊c. que tamen nõ habet modũ q̃titatiuũ et oia alia requisita ad actionem hic ponunt. igitur. ⁊c. Consequẽtia tenet. quia ista cõmunis regula ꝙ agente approximato passo dispolito sequitur actio non est neganda. Nisi obuiet sibi auctoritas scripture sicut non est hic vt ꝓz. vel ratio q̃ etiam non apparet imo magis ad oppositum vt iam tactum est vel experientia que etiam non obuiat hic. quia experiẽtia que hic apparet non valet quia hic impeditur actio nõ naturaliter sed quia deus suspẽdit actionẽ istã non coagendo illis qualitatibus corpus xp̃i vt agãt et si coageret naturaliter agerẽt ⁊c. Ꝓz ergo ꝙ corpus xp̃i potest in hostia calefacere hostiã et pari ratione calefieri ab ea. Ptz etiã ꝙ potest ibi videri ab oculo corporali existente extra hostiam ⁊ pari ratione videri illuz. Et per consequens pari ratione potest dici idẽ de qualibet alia actiõe vel passione corpali. ⁊c. Igit̃ ptz ꝯclusio. ¶ De secunda difficultate dicit ꝑma opinio ꝙ corpus xp̃i potest in hostia moueri localiter ꝑ accidens qz ad motũ hostie sicut in loco per accidens. B Sok. scdi dubij. 1. opinio.

¶ Alia vero opinio nõ solum loquitur de motu locali ꝑ accidẽs ⁊ ponit ꝙ mouetur ibi localiter ⁊ ñ non motu stricte ⁊ ꝓprie dicto tamẽ motu extẽsiue siue large dicto. Et ꝙ isto motu mouet immediate a deo. Primũ ꝓbat. quia vbicũq̃ est hostia ibi ẽ corpus xp̃i. et hostia mouetur localiter. igitur. ⁊c. Secundum probat. quia quandocunq̃ aliqua coniunguntur precise per actũ 2. opinio

voluntatis cōtingēter se habentis ad istam cōiunctionē si vnuz istorum sit mobile omnino ip̄roportionatum ip̄i mouenti. ꝛ reliquū ꝓportionatū non eadē motione potest moueri vtrūqz coniunctorum. Exempluz. posito ꝙ angelus p actum volūtatis sue coniungatur lapidi et lapis est mobile. ꝓportiōatū homini portanti ꝛ angelus non. tunc certū est ꝙ non eadē motione pōt homo mouere lapidē et angelum. modo sic est de corpore xp̄i ꝛ hostia respectu creature. ꝛc. de hoc ¶ vide in Scoto qui diffuse hanc materiā tractat. ¶ Sed contra Improb. Dock. opi. 2. ꝯclusio istas opiniones sit hec secunda ꝯclusio. ꝙ corpus christi potest moueri localiter in sacramento a creatura mouēte ꝛ nō solum a deo. Ad cuius declarationē pono aliquas ꝓpositiones. Pria sit hec ꝙ corpus xp̄i in sacramēto mouetur localiter non solum p accidens. Probatur. qz corpus xp̄i est vbicunqz cum hostia ꝛ hostia mouetur localiter. igit mouetur in hostia localiter. Sed ꝙ non solum mouetur p accidens declaro. quia si hoc esset verum hoc esset ideo. quia non est in loco nisi per accidens sez quia est in hostia que est in loco per se sz probo ꝙ hoc sit falsuz: qz corp⁹ xp̄i non minus est p̄s p se loco hostie ꝙ si esset ibi destructa hostia qz nunc est totaliter extrinsecū illi hostie sicut angel⁹ si esset ibi. sed si deus ꝯseruaret in loco hostie corp⁹ xp̄i sicut modo destructa hostia sicut ip̄e posset sine ꝯtradictione. tūc corpus xp̄i D esset p se i loco illo. igit ꝛc. ¶ Secunda ꝓpositio ꝙ corpus xp̄i in sacramento mouetur vel potest moueri localiter a creatura ꝛ nō a solo deo. quia pōt ibi moueri localiter ab anima sua. Nā quā do aliquid hz modū essendi conuenientē motori et aliud modū cōuenientem mobili non est inconuenies vnū mouere et aliud moueri. sed anima xp̄i in sacramento hz modum essendi cōuenientē motori clarū est ꝛ corpus xp̄i habet ibi modū cōuenientem mobili per p̄mā ꝓpositionē. igitur. ꝛc. Tertia ꝓpositio ꝙ aīa xp̄i non pōt corpus suū in sacramento mouere localiter organice. Iste due ꝓpositiones simul declarant. Ad quorū intellectuz sciendū est quid est potentia organica ꝛ potētia non organica. ꝛ quid sit mouere organice ꝛ q̄d sit mouere non organice. ¶ Pro E quo sit quinta ꝓpositio ꝙ potētia organica est illa que vtit organo corpali in sua actiōe quales sunt omnes potētie extense in materia sicut potentie sensitiue. Potētia vero nō organica est illa que non indiget organo corporali in sua actione quales sunt omēs potentie non extense in materia sicut intellectus ꝛ voluntas. Scotus autem ponit ꝙ anima intellectiua habet potentiam organicā ꝛ nō organicam ꝛ hoc sequitur si ponat ꝙ aīa intellectiua ꝛ sensitiua in homine sunt eadem forma. sed hoc non est verum secundū Ockam qui ponit ꝙ sint distincte. Sz de hoc alibi. ¶ Serta ꝓpositio est ꝙ mo F uere organice est mouere p̄mo vnam partem et post mediante illa aliam sicut est in motu animalis ꝙ primo forte mouet cor ꝛ post mediāte motu cordis alia pars magis propinqua et post

tertiam.ꝛc. Sed mouere nõ organice est mouere totum ꝛ partem eque ꝓmo.ꝛc. Prio mõ igit aia xpi põt mouere corpus suũ in celo. qr licet sit tota i toto ꝛ tota in qualibet parte non tamen eque ꝓmo mouet totũ et quãlibet parte quia est ibi distantia partium nec totũ corpus coexistit cuilibet parti. sed illo modo ipa non põt mouere corp⁹ suuz in sacramento qr non potest ibi primo mouere vnã partẽ ꝛ post aliam mediante ꝑma. Nã inter alias partes nõ est ibi distãtia localis. Secundo autẽ mõ idest non organice põt mouere volendo illud corpus moueri ad motum hostie. Unde sic volendo si hostia mouetur mouet tunc corpus suuz non organice. qr eque ꝓmo totum et quãlibet ei⁹ partem. eo ꝙ non est ibi distantia inter partes que necessario requiritur ad hoc ꝙ aliquid moueat
A organice.ꝛc. ¶ Ex predictis ergo ptz septima ꝓpositio. ꝙ quãdo mouetur hostia aia intellectiua xpi mediante volũtate mouet corpus xpi sub hostia sicut causa partialis cõcurrens cum voluntate diuina contingenter causante ꝛ disponente illud corpus moueri ad motum hostie. Et hoc totũ est ꝓpter conformitatẽ voluntatis humane in xpo ad voluntatem diuinã. Et sic intelligo ꝙ anima xpi ad motum hostie mouet corpus suũ non organice. Unde seqtur octaua ꝓpositio ꝙ si anima xpi suspenderet actum illum voluntatis sue sicut posset naturaliter etiã ltãte diuina ordinatione de motu corpis ad motũ hostie. tunc moueret corp⁹ xpi ibi a solo deo. et non a sacerdote hostiã mouẽte. Et sic forte ꝑt intelligi Scotus. qr ad hoc bñ vadit rõ sua supra facta. Unde bñ ꝓbat ꝙ non põt moueri a virtute creata extrinseca mouente hostiã puta a sacerdote. sed non ꝓbat quin põt moueri ab aia xpi mõ predicto qr tam hostia ꝙ corpus xpi est mobile ꝓportionatũ aie xpi. Uñ põt mouere eadem motione hostiã ꝛ corpus suũ hostiã organice ꝛ corpus non organice qr eadem volitione põt velle corpus suũ ꝛ hostiã moueri.ꝛc. Sz num ꝙd põt aia xpi corpus suũ separare ab hostia ita ꝙ nõ moueatur ad motũ hostie. Dico ꝙ hoc posset naturaliter nisi esset ordinatio diuina in cõtrarium que de facto ordinauit semper illud corpus moueri ad motum hostie. Unde non stante illa ordinatiõe posset separare se ab hostia. ꝛ hoc volendo quiescere hostia mota vel volẽdo moueri corpus ad vnum locum hostia mota ad aliuz. Et eodem modo posset deus hoc facere se solo.ꝛc.

¶ De tertia difficultate dicit ꝑma opinio ꝙ corpus christi non potest naturaliter videri in hostia nec ab itellectu ãgelico nec humano. Probat hoc quia corpus christi est ibi vt obiectum fidei igitur nõ põt cognosci naturaliter. B Sok. sed dubij.

¶ Alia opinio dicit ꝙ xps potest yti quacunq; potentia actiua spirituali in hostia sicut ꝑma quia talis nõ requirit ad actionẽ ꝙ hẽat esse localiter ꝛ ita posset dici de potentia passiua. de hoc vide in Scoto.ꝛc. 2. opinio.

¶ Cõtra primam opinionẽ sunt rationes prime conclusionis. Nec rõ facta ꝑ ea valet qr mul- Improb. 1. opinio.

ta que cadunt sub fide possunt cognosci intuitiue. Uñ apostoli viderunt mortez xpi ⁊ passionē que cadunt sub articlo fidei ⁊c.

¶ Ideo tenendo cū Scoto sit hec
3. conclusio. tertia conclusio q̄ xps in sacro pōt naturaliter intelligere oia alia sicut vbi ē quātitatiue. ⁊ pt videri et intelligi naturaliter ⁊ intuitiue non tantū ab intellectu angeli vel anime separate sed etiam ab anima in corpore. Et hoc nisi eēt speciale impedimentum de quo supra dictū est. Et hoc totū patet ex prima conclusione et rationibus ibidem factis pro ea. Unde cōcludo cū. g. Occam in reportatione ārtis q. 7. vbi eū secut⁹ sū in hac materia q̄ oēz actionē ⁊ passionē ⁊ pari ratiōe oē accns siue formā accidentalem quā xpus potest habere quādo existit circūscriptiue in loco potest habere i eu eharistie sacramento si nichil aliud impediret puta volūtas diuina sicut est ⁊c. Et sic ptz solu-
D tio trium difficultatū ⁊c. ¶ Sed
2. dubium contra predicta sunt aliqua dubia. Primum est vtrū quicquid aliqd corp⁹ agit vel patitur vbi est quātitatiue necessario agat et patiatur vbi non est quātitatiue. Uidetur q̄ sic q⁊ nullū absolutū desinit eē in aliquo aduenientе sibi de nouo p̄cise respectu extrinseco sed per hoc q̄ corpus xpi est in eucharistia solum aduenit sibi nou⁹ respectus extrinsecus. igitur ⁊c. ¶ Sedz du-
2. dubiuz biū contra sedam cōclusionē est qūo corpus xpi sub hostia pōt videri oculo corporali. q⁊ omne visibile habens ptes distinctas discerni pōt vna pars ab alia sed in hostia nō sic pōt discerni inter caput et pedē q⁊ ibi est cōfusio partiū. Et confirmatur q⁊ secundū auctores pspectiue. qd videtur: videtur sub piramide cuius conus est in oculo ⁊ in re visa est basis. sed illud nō potest competere rei non habenti modum quantitatiuū. ¶ Tertiū ē 3. dubium vtrum xps potest videre seipm in hostia sicut si esset in distinctis locis circūscriptiue. Uidetur q̄ non q⁊ inter videntez seu visiuā potentiam et rem visam debet esse distantia. sed corpus christi in vna parte hostie non distat a se existente in alia parte ⁊c. igit

E

¶ Ad primū dico primo q̄ de facto si vnum corpus sit in duob⁹ Solutio p̄m. dubij. locis circumscriptiue vel diffinitiue omne absolutū existens in eo pertinens ad eius integritatem quod hz in primo loco habet in scdo nec aliquod absolutum perdit per hoc quod est in nouo loco etiam si non sit de integritate ipsius dūmodo sit pertinens ad conuersationē ipsi⁹ sicut sanguis qui p̄m aliquos nō est de integritate hūane nature sz est indiuiduū necessario requisitum ad conseruationem vite hominis. Et hoc esse necessariū necessitate naturali patet p̄ma ratio facta. Dico tñ scdo q̄ illō nō est necessariū necessitate absoluta: quia stat q̄ de potētia dei absoluta illud corp⁹ pōt habere aliqua accidentia in vno loco et carere in alio licet in vtroq; sit circumscriptiue ⁊c. Ex quo patet tertia ppō q̄ duo accidētia eiusdē speciei sicut due albedines possunt eē absolute in eodem subiecto inhesiue et nō facere vnū ⁊ per ꝯns nō reddere subiectum illud magis intensū

Patet quia potest vnũ subiectũ in loco eẽ et ibi habere vnã albedinẽ ꝛ eẽ in alio loco ꝛ ibi carere illa ꝛ habere aliã. sed hoc non est possibile naturaliter. Et sic patet de primo dubio breuiter quia multa possent dici.

A Solutio ꝓmi dubij

¶ Ad secũm dubiũ dico primo ꝙ maior est difficultas de colore respectu visus ꝙ de alijs sensibilibus respectu alioꝝ sensuuꝫ qz calor ad hoc ꝙ videatur requirit certam situationez. Nam taliter possunt disponi duo colores ꝑm situm ꝙ alter nõ videbitur ꝙuis sit satis ꝓpinqu⁹ vsui ꝛ taliter ꝙ vterꝙ videbitur. Pz in exemplis sed calor non requirit talẽ situũ ad hoc ꝙ sentiat per tactuz sed potest agere in tactũ ꝑm omnẽ situm ꝓportionatum ideo ẽ difficile iudicare qlio colores videtur in corpore xpi sub hostia ꝛ quo situ ꝛ quis videret quis non. quia hoc non constat nobis per experientiã certã ꝛc.

B ¶ Dico secũdo ꝙ licet propter diuersam situationẽ posit impediri visio alicuius coloris ita ꝙ ꝓpter diuersam situationem in corpore xpi possint se inuicez impedire ne omnes videant ꝫ tñ diuersa situatio nõ impedit simpliciter. quin aliquid videatur si deus non suspenderet actionem coloris non coagendo ei. Tertio quãdo dicitur ꝙ corp⁹ xpi videt tunc possunt ptes ei⁹ distingui abinuicem p visũ. dico ꝙ forte partes eiusdem rõis non possunt ꝛc. sicut nec duo lumina eiusdem rationis si sint in eodem medio. sed partes alterius ratiõis bene possũt forte sic abinuicem distingui. Et ad cõfirmationem respondeo ꝙ actores perspectiue dicunt sicut videntur esse occultata fide modo non viderũt colorem nisi extensum qui videtur sub tali piramide ꝛc. Ideo de colore nõ extenso non est vera illa regla nec de illo datur. qz si sit naturaliter visibilis tamen nõ videtur. Sed contra. nos tangimus corp⁹ xpi in hostia igitur etiã videm⁹ Cõsequentia tenet. añs patet ex illa confessione berengarij. de cõsecra. dist. secunda. c. ego berengarius. vbi confitetur vez corpus xpi manibus sacerdotum sensualiter tractari et frangi et dentibus fideliũ atteri. ¶ Item vulgo dicitur hodie vidi corp⁹ xpi ꝛc. Hic dico ꝙ iste ꝓpões, video corpus xpi vel tãgo ꝛc. nõ sunt vere nisi ad istum sensũ, video et tango spẽs sub quib⁹ est corpus xpi et sic intelligitur illud capitulũ ꝛc. Ad tertium dubium dico ꝙ oculus xpi in vna parte hostie potest se videre in alia parte ita bene sicut si eẽt in diuersis locis circũscriptiue. Et si dicas ꝙ ad hoc ꝙ aliquis videat se oportet ꝙ distet a se localiter. Dico ꝙ sicut idez distat a se localiter quãdo est in locis distinctis circumscriptiue distãtia requisita ad visionez ita idẽ distat a se quando est in diuersis locis diffinitiue distantia sufficienti ad visionem corporalẽ et sic est hic. Hec de tertio articulo

C

D Ad rõnes ꝓncipales

¶ Ad rationes ante oppositũ questionis ad primam concedo consequens ꝛc. Ad secundã dico ꝙ illa que occupant equalez locum sunt equalia. et ꝙ locus est equalis locato si locata sunt circũscriptiue in loco. sed si vnũ sit circũscriptiue in locoꝝ aliud

diffinitiue sicut hic tūc nō opz. Uerbigratia si angelus ꝛ corpus pedale coexistant loco pedali nec angelus est equalis locato nec loco ꝛc. Ad tertiam patet ex dictis.

¶ Questio sexta de esse accidentium et modo essendi eoꝝ in sacramento.

Circa sacramentū altaris et specialiter circa. 11. distin. 7. 12. huius quarti lib. ad hoc querovtrum pane in corpꝰ xpi transsubstantiato accidentia eiꝰ remaneāt sine subiecto.

¶ Arguitur primo qꝺ nō: qꝛ aut panis manet aut nō. Si sic ergo nō transsubstātiatur nec ꝑ ꝓns accidentia remanent sine subiecto. Si non ergo annichilatur ꝛ per ꝓns in nichil transsubstantiatur. quare ꝛc. ¶ Secundo sic qꝛ scōm phm accidentis eē ē inesse. ergo ad ipm non inesse seqtur ipsius non esse. Etiam accidens dicitur qꝺ alteri accidit & si nullo subiecto accidit nō ē accidēs. quare ꝛc. ¶ Tertio sic. qꝛ si illa accidentia manerent sine subiecto vel ergovniformiter se haberent tūc ad actionē ꝛ passionem sicut qñ sūt subiecto coniuncta. vel non. Si dicaꝫ qꝺ non ꝓra hocvidetur experientia qꝛ ad sensum apparet qꝺ nō sit variatio ꝛc. Si vero dicaꝫ qꝺ sic ¶ ō tra. qꝛ accidentia subiecto ꝓiuncta possūt corrumpi vel ab agēte creato nō separata. qꝛ sic possunt annichilari a creatura. igitur ꝛc. ¶ Oppm tenet magister in littera ꝛ cōis doctrina. in hac questione erunt tres articuli.

¶ Primo videbitur qꝺ sit transsubstantiatio. Secundo videbit de questiōis suppositō. Tertio videbitur de principali quesito

¶ Quantū ad primū articulum sciendum est qꝺ ꝑm Scotū transsubstantiatio vt hic sumit ē trāsitio totalis substantie in substātiam. ¶ Uñ primo exponit quare dicit totalis quia scz dupliciter potest intelligi transitio totius in totum. Uno mō capiendo totum cathegoreumatice ꝑ toto integrali habēte partes sic ꝓz phm primo de gñatiōe. gñatio est trāsmutatio totius in totuz qꝛ in gñatiōe vnum qō fuit vere totū trāsit in aliō totū. Alio mō capiēdo totū syncathegoreumatice vt includit sincathegoreūa distributiuū cuiusli ibz ptz. Et sic illa auctoritas phi nō est ꝓa qꝛ nō q̄libet pars corrupti transit in genera tū nec quelibet pars gñati succedit corrupto qꝛ materia manet eois ꝓz phm. sz hoc mō in transsubstātiatione ē trāsitio totius in totū: nō est ibi trāsitio totalis sed non in gñatiōe. Ex quo ꝓcludit qꝺ illa auctoritas phi nihil oīno facit ꝓtra positionem de pluralitate formaꝝ substantialiū in eodez. qꝛ q̄s uis poneretur ꝓria forma manere i generatoꝛ corrupto nō tn inaēt totū idez ꝓrio mō loquendo de toto ꝛc. Igitur bene dictū est in descriptioue transsubstantiationis illā distinguendo ꝓtra gñationem qꝺ est totalis trāsitio et trāsitio totius in totū ꝓpter dictam rationē. Bene etiam dicit substantie in substantiam ad distinguendū contra accidēs. Nā transitio accidentis in accidēs magis deberet dici transmuta-

Respōsio.

F

1. articks.

1. opinio.

E questio 6. Utꝝ pane in corpus xpi trāssubstantiato accidēntia eiꝰ reāneant sñ sūbo

1. arguit.

2. arguit.

3. arguit.

In oppm

tio ꝯ trāsubstātiatio. Et sic pa-
A tet propositum. ¶ Sed hec de-
Improba scriptio nō videtur sufficere pri
tio pd. op. mo quia magis est quedā ethy
mologia nois ꝯ descriptio. et ita
dubiū remanet quid ē trāsitio
totalis substantie in substantiā
sicut erat dubiū quid ē trāssub-
stantiatio ꝛc. Scdo qr pdicta de
scriptio cōueniret corruptioni
forme substāti alis cui succedit
alia forma de nouo genita. Nā
pria totaliter trāsit in fcdaz ꝛ se
cūda totalit succedit prie vt pz.
Tertio quia etiā fm illū docto
rem ad transsubstantiationē re
quiritur q aliqua substantia to
taliter desinat esse et alia succe
dat ei. vel ergo secunda succe-
dit prime ꝯtum ad esse simpli-
citer ita q incipit simpliciter eē
post non esse. et hoc non qr fm
cōmuniter loquētes panis trās
substātiatur in corpus xp̄i ꝛ tñ
corpus xp̄i nō incipit eē. Uel di-
cetur q secunda succedit pme
ꝯtum ad eē fm quid id est inci
pit eē hic vel sub illis accidenti
B bus per consequens hoc debet
Alia opi. exprimi ꝛc ¶ Aliter ergo ꝛ ali-
qualiter completius fz Ockam
describitur transsubstantiatio
q est successio substātie ad sub
stantiā desinentē eē simp̄r in se
ꝑseruatz ei⁹ accidētib⁹ sub qb⁹
existit sequēs sba sine informa-
tione. Uñ eius possibilitas satz
patet p oipotētiā diuinā vt cla-
ruz est. ¶ Sz hec descriptio ad-
C huc non videtur sufficere qr fz
Improb. eā sequit q deus nō posset trās
substantiare vnā substantiā ca-
rentē accidentib⁹ in aliā substā
tiam vel vnā in aliam destruen
do oia accidentia prime. Conse
quentia clare patet sed falsitas
ꝑsequentis videt note. qr nō ap
paret rō quare posset de⁹ sub-
stantiam istam transsubstantia
re et non quālibet aliā ꝛ ideo lz
forte predicta descriptio conue
niat omni transsubstantiationi
q cōmuniter fit, non tamē cōue-
niret omni possibili Uidet ergo
sufficere ad rōnem transsubstā
tiationis successio substantie ad
substantiam alia ꝯ sub eisdem
accidentibus scz successio i eo-
dem loco. Et ista videtur requi-
ri ad minus quia non eēt ratio
quare ista substantia diceretur
transsubstantiari in hanc sub-
stantiam plusꝯ in quālibet ali-
am nili succedet sibi ista fm ali
qualiter esse cōmune vtrisq ꝛc.
¶ Secundo ista descriptio debz
exprimere q talis successio sit
immediata id est q post desitio
nem vnius immediate succedat
alia qr hoc requiritur. Tertio si
illa esset bona sequit q panis i
sacramento substantiaretur in
sanguinem xp̄i. ꝛ aism intelle-
ctiuam sicut transsubstantiatur
in corpus qd videtur falsū. Sed
ad hoc faciliter rñderet. Ockaz
Uñ fm eum Jn. 4. q. 8. concede- euacuatio
retur consequens. Contra hoc Improb.
autem instō primo arguēdo ad euasionis
hominem. quia ipsemet alibi te
net oppositum. Unde in tracta
tu suo de sacramento altaris ca
pitulo. 5. ponit q substantia pa
nis transsubstantiatur in corp⁹
xp̄i non in deitatem nec animaz
intellectiuam nec in sanguinez
nec in aliquod accidens. ꝛc. Se
cūdo illa solutio videtur eēꝑtra
intentionem determinatiōis ec
clesie. Extra de sū tri. et fi. cath.
firmiter. vbi dicitur q christi cor
pus et sanguis in sacramento

altaris veraciter ꝙtinetur sub specie panis ꝛ vini trāssubstantiatis pane in corpus ꝛ vino in sanguinē virtute diuina sed cō stat ꝙ iuxta illā viam non plus deberet dici pane in corpus. ꝛc cōtra. quare ꝛc. Tertio illa solutio haberet ꝓcedere ꝙ panis in sacramento transsubstā tiatur vl̄ saltē ꝙ transaccidētatur in accidētia corporis xp̄i cū illa succedant ibi ꝛc. ¶ Uerū est ꝙ ad hoc respōdet ipse in quar to dupliciter. Uno modo ꝓcedē do ꝓñs qꝛ sicut substātia corpo ris succedit substantie panis: ita accidens corporis succedit ibi. Alio modo negando ꝓñam qꝛ sicut nō est transubstantia tio nisi vbi primo est vna substā tia et post destruitur illa et suc cedit alia ita nō est transaccidē tatio nisi quādo primo est aliquod accidens et post destruit illud et succedit aliud. sed in p posito licꝫ substantia panis nō maneat tamen accidentia eius ponūtur manere. ideo. ꝛc. ¶ Sꝫ prima respōsio sicut iam tetigi est ꝓtra ipsum vbi supra. Scḋa vero non videtur rationalis qꝛ fm eam sequitur ꝙ si deus cō uerteret vnā substantiā in vnū accideus quod₃vtiqꝫ posset illa ꝙersio nec esset trāssubstātia tio nec transaccidentatio quod videtur incōueniens et tamen ꝓña clare ptꝫ quare sequit. ꝛc. ¶ Ideo aliter describo trāssub stantiationē ꝛ dico ꝙ est succes sio immediata duarū rerū nō ha bentiū cōmunē materiā vl̄ sub iectū quaꝝ posterior est substā tia que incipit de p se vl̄ princi paliter esse vbi alia res totalit desinit esse. Dico primo, succes sio imediata ꝓpter rationē vnā tactā. Dico secūdo. duaꝝ rerū nō habentiū. ꝛc. ꝓpter rationeꝫ factā ꝓtra primā descriptioneꝫ de corruptione et generatione forme substātialis. ꝛc. Dico ter tio. quaꝝ posterior est substan tia ad differentiā transacciden tationis ꝛ ꝓpter rationē vltimo tactam qꝛ si deus ꝙerteret ac cidens in substantiā esset trās substantiatio ita ꝙ denomiatio fieret a termino ad quem ꝛ nō a termio a quo. Dico quarto. que incipit esse de p se et principalit ꝛc. ꝓpter rationē tactam cōtra secundā descriptionē de trans substantiatione panis in aīam ꝛ in sanguinē. ꝛc. ¶ Pro quo est sciendū ꝙ ꝙersio vl̄ transsub stantiatio huiꝰ rei in illā vt ꝓbi gratia panis in corpus christi. potest intelligi dupliciter. Uno modo stricte ꝛ ꝓprie. Alio mo do large ꝛ ipꝛopꝛie. Primo mo do aliquid dicit trāssubstātiari in aliud: nō qꝛ ꝙiunctū alteri in quod fit ꝙersio: sed qꝛ sic ꝙer titur in illud: qꝛ si esset ab alijs separatū ipsum esset ibi post a liud: ꝛ sic substantia panis con uertitur in corpus nō in animā nec in sanguinē: nec in deitateꝫ nec in aliquod accidens. Nam si ista essent separata a corpore sicut fuit in triduo mortis xp̄i quantū ad aīam ꝛ sanguinē: et aliḋs ꝙsecrasset panē in triduo fuisset ibi solū corpus nō aia vl̄ sanguis. Et sic corꝰ est termi nus huiꝰcōsecrationis p̄ se ꝛ principaliter intentus. Alia ve ro secūdario ꝛ minus principa liter scꝫ iquantū sunt vnita cor pori. ꝛc. ¶ Secundo autē modo ꝙ et ipꝛopꝛie aliqḋ dicit trāssub-

£ Alia euacuatio.

Improbo

£ Op. doctꝫ

stantiari in aliud: quia illud est vnitũ alteri in quod fit ꝓuersio ⁊ incipit ibi esse: qz sic vnitũ. Et sic panis improprie posset dici transsubstãtiari vl̃ conuerti in aiam ⁊ in sanguinẽ ⁊ accidẽtia xp̃i qz oia ista incipiũt ibi esse: qz corporaliter sed nõ in deitatem: qz nõ incipit ibi esse cũ essz ibi prius. licz aliqualiter aliter sit ibi qualiter nõ pri⁹. Et ꝓportionabiliter dicendũ est de conuersione vini in sanguinẽ. qre. ⁊c. Dico quinto vbi alia. ⁊c. ppt primã rationẽ ꝓtra secundã de scriptionẽ. ⁊c. Et capit ibi largely vbi put se extendit ad esse in vl̃ ad esse sub. id ẽ ad esse in aliquo ꝓtinentiã localẽ vl̃ ad eẽ sub aliquo p coexistentiã realẽ. Secũdo modo corp⁹ xp̃i est vbi fuit panis scz sub accidẽtibus: sed primo modo est vbi fuit panis scz in aere. Et suppolito ꝙ accidẽtia desinerent esse adhuc essz trãssubstãtiatio. quare. ⁊c. Dico sexto totaliter ⁊c. ad differentiã generationis substãtialis ꝓpositi. Et alia singula ppt easdẽ rationes que ponũtur ab aliis. Et sic ptz descriptio. Hec de primo articulo. ¶ Quantum ad scõm articulũ in quo videndum est de supposito questiõis vtrũ panis trãssubstãtietur in corpus xp̃i. Sciendũ est ꝙ licet catholici cõcordauerint in hoc ꝙ corpus xp̃i vere ⁊ principaliter est in sacramẽto sub specieb⁹ panis ⁊ vini. siue vbi apparẽt species tm̃ sicut recitat magr̃. dist. 11. ⁊ glo. de cele. missa. cũ marte circa modũ ponendi fuerũt diuerse opiniones. ¶ Prima fuit ꝙ substãtia panis fit corp⁹ xp̃i. Et hoc tenentiũ quidã dixerũt ꝙ licet panis fiat caro xp̃i: tamẽ nõ est ꝓcedendũ ꝙ illa substantia sit aliqñ caro xp̃i. Alij autez direrũt ꝙ illud qõ ante ꝓsecrationẽ erat panis postea est corpus xp̃i: nec tm̃ ꝓpter hoc sequitur ergo panis est caro xp̃i: qz vt dicũt substãtia panis postꝙ facta est caro xp̃i nõ est subã panis: sed subã carnis. ¶ Sed ista opinio nõ põt sustineri. Et primo quo ad primã partẽ ptz ꝙ ipsa nõ est itelligibilis nisi poneret ꝙ panis fieret pars corpis xp̃i: sicut diceret ꝙ farina fit panis. qz fit pars ei⁹. ⁊c. qõ null⁹ ponit scõ quo ad scõaz ptẽ est simpl̃r intelligibilis: qz si illud qõ fuit ꝑnis est corp⁹ xp̃i sequit̃ ꝙ panis est corp⁹ xp̃i qõ iplicat. Un ꝓtra istã opinionẽ sit hec regl̃a ꝙ ois ꝓpõ affirmatiua in qua ꝑdicat̃ iste termin⁹ corp⁹ xp̃i de isto termio panis est falsa siue copula sit hoc ꝟbũ est vl̃ põt vl̃ fit. sicut iste panis est corp⁹ xp̃i vl̃ põt esse vl̃ fieri corpus xp̃i vl̃ panis fit corp⁹ xp̃i. Et si aliq̃ tales in dictis sanctoꝝ reperiant̃ false sũt de ꝟtute primõis: sz itelligẽde sũt ad bonũ sensum de q̃ patebit in declaratione vltime opiniõis. ¶ Scõa opinio fuit ꝙ subã: panis nõ remanet panis: nec tm̃ desinit esse simpl̃r: sed reducit̃ in materiã p se stantẽ/ vl̃ aliã formã recipiẽtẽ: ⁊ hoc siue in eodẽ loco siue in alio. ⁊ corp⁹ xp̃i coexistit accidẽtib⁹ panis: ⁊ hec opinio nõ posset reprobari nec p euidentẽ rationẽ nec p auctoritatẽ scripture cogẽtẽ sicut ptz intuẽti. ⁊c. ¶ Tertia opinio fuit ꝙ subã panis remanet: et hoc põt dupliciter ymaginari. Uno modo sicut recitat magr̃. s.

A 2. articls

B opio ꝑma

C Improbo dicte opi.

Regula

D 2. opinio.

E 3. opinio

q remaneat ibidē vbi corp⁹ xp̄i incipit esse ⁊ sic diceret suba panis trāsire in substantiā corpis q vbi est hoc icipit eē illa. Alio modo posset imaginari q' suba panis recederet subito de p̄mo loco ad aliū locū ⁊ remanerent accidētia in eodē loco sine subiecto et corpus xp̄i eis coexisteret ibidē. ¶ Hec aūt opinio quo ad primū modum est possibilis q valde possibile est substantiā panis coexistere substantie corporis nec est magis ipossibile duas subas coexistere ꝗ duas qualitates. quare. ꝛc. Sed vtrū corp⁹ xp̄i posset coexistere subę panis p vnionem dubiū est. Et possz dici q si sit possibile q vna creatura sustentet aliā vt dicūt aliqui ⁊ satis apparet nō repugnare nec videt posse reprobari euidēti rōne. tūc possibile est corpus xp̄i assumere substātiā panis p vnionez. Quicqd tn̄ sit de hoc/ptz q ille mod⁹ est possibilis nec repugnat rōni nec auctoritati biblie. imo est facilior ad intelligendū ⁊ rationabilior ꝗ aliqs aliox q ponit q' suba panis deserat accidētia et non suba corporis xp̄i. Et sic nō ponit accidentia sine subiecto qđ ēvnū de difficilib⁹ q hic ponunt

approbat primus modus. 3. op.

¶ Si aūt dicat q magis difficile videt duas subas corporeas esse sil' dico q nō q nō est magz difficile ꝗ duas q̄litates aut ꝗ titates eē simul vel vnā subaz ⁊ quantitatē. Et nō plus cōpatit ista species hostie aliā hostiaz ꝗ substātia cū specieb⁹ aliā hostiā vl' substantiā. q ista hostia ꝑsecrata repugnat alteri hostie Et ideo nullū incōueniēs videt sequi ex primo modo ponēdi si tamē cōcordaret cū determinatione ecclesie. ¶ Sed etiā predicta opinio quo ad p̄m modū est possibilis quia nō est ipossibile deo q substantia panis subito sit alibi remanētibus specieb⁹ in eodem loco et eis coexisteret corpus xp̄i. Iste tn̄ modus non esset ita rationabilis sicut primus q poneret accidētia sine subiecto et motū panis subito et substantiā panis sine accidētibus vl' q subito haberet noua accidentia. q̄ sunt difficilia. q̄re. ꝛc.

approbat 2.ps.3.op̄

¶ Quarta opinio ⁊ cōmunior ē q substātia panis nō remanet sed simpliciter desinit esse. Cuius possibilitas patet quia nō est deo ipossibile q illa substātia subito desinat esse ꝗ nus nō esset possibile creata virtute. Et licet ita esse nō sequatur euidēter ex scriptura nec etiam videre meo ex determinatione ecclesie. quia tamen magis fauet ei ⁊ cōmuni opinioī sanctox ⁊ doctox ideo teneo eā. Et secundū hanc viā dico q panis trāssubstantiat in corpus xp̄i ad sensuz expositū in descriptione transsubstantiationis. ¶ Sed hic sūt aliqua dubia.

4. oppio.

¶ Primū est vtrū trāssubstātiatio sit aliqua mutatio ⁊ ad quid terminat. ¶ Secundū an trāssubstātiatio possit esse alicui⁹ substantie remanentis in eē reali in aliā preexistantem. ¶ Tertiū an oporteat substantiā in quā fit transsubstātiatio mutare locū. ¶ Quartum an de facto panis, simpliciter ānichilet. Et videt magr̄ dicere q nō q dicit q de pane fit caro xp̄i ⁊ mutat in aliud ⁊ sic nō annichilatur. Oppositum videt. q totaliter desinit eē nec naturali

1. dubium

2. dubiuz

3. dubiū.

4. dubiuz

A ter corrũpit. ḡre. ꝛc. ¶ Ad ista re
Solutio ꝑmi dubij spondetur. Ad primũ dicũt aliq ꝙ aliter est hic ꝗ in aliis mutationib⁹ qz hic solũ mutat terminus a quo scz substantia panis ꝛ nõ termin⁹ ad quẽ scz corpus xp̃i. Sed dico hic ꝙ ibi sunt due mutationes ꝛ duo termini positiui ꝛ duo negatiui scz esse panis ꝛ nõ esse ei⁹. sic̃r corpus xp̃i esse hic ꝛ corpus xp̃i nõ esse hic Ideo cũ corpus xp̃i transeat de ꝓtradictorio in ꝓtradictoriũ scz de nõ esse hic ad esse hic dico ꝙ mutat localiter capiendo large mutationẽ localẽ. Et sic in ꝓposito sunt due mutatiões vna de ꝑditiua que terminat ad non eẽ panis. alia acquisitiua que terminatur ad corpus xp̃i esse hic

B ꝛc. ¶ Ad ꝫm dico primo ꝙ trãs-
Solutio. scõi dubij substantiatio vt hic sumit nõ potest esse alicui⁹ substantie remanẽtis sed in hoc nõ est difficultas nisi vocalis qz transsubstãtiatio ita imponitur ad significandũ ꝙ prima substantia desinat esse ꝛ secunda succedat: ꝛc. Sed nõ est clar̃ vtrũ in ipsa determinatione ecclesie. supra allegata illo modo sumat. ꝛc. Dico secũdo ꝙ transsubstantiatio potest esse in substantia preexistentẽ qz nõ plus videt illud repugnare trãssubstãtiationi ꝗ alterationi ꝙ fiat ad qualitatẽ preexistentẽ. sed ꝫm est possibile. qz de⁹ posset creare vnã qualitatẽ sine subiecto ꝛ postea vni re subiecto. ꝛ tũc illud subiectũ vere alteraretur ꝛ esset alteratio ad qualitatẽ preexistentẽ. qz illa qualitas de nouo acquireretur illi subiecto. ꝛ tamẽ nichil nouũ ibidẽ ꝑducetur. Nisi forte ꝫm aliquos vnio qualitatis ad subiectũ. ergo similiter in ꝓposito potest dici. ꝛc. ¶ Ad tertiuz C
dico primo ꝙ licet de facto ita Solutio
sit de substantia corporis xp̃i ꝙ 3. dubij.
aliquo modo mutat locuz vt dictũ est. tamen hoc nõ oportet tũ primo qz posset fieri trãssubstãtiatio in substãtia nõ ꝑsistentẽ ꝛ sic illa nõ mutaret locũ qz prius nõ erat in loco. tũ secũdo qz posset fieri trãssubstãtiatio sine loco. ꝛc. Pro quo dico secũdo ꝙ esse in loco siue circunscriptiue siue diffinitiue accidit trãssubstantiationi ꝛ substãtie in qua fit trãssubstantiatio. ita ꝙ nõ requirit ad trãssubstantiationẽ licet de facto illud in qõ fit transsubstantiatio scz corpus xp̃i sit in loco diffinitiue tamẽ si panis equalis corporis xp̃i transubstãtiat in illud corpus eq̃le sibi vtrũq; posset eẽ in loco. diffinitiue vel circunscriptiue sicut deo placeret. ¶ Si aũt dicat vtrum D
corpus min⁹ corpore xp̃i possit in ipsum trãssubstantiari ita ꝙ habeat esse in illo loco circũscriptiue puta in loco vnius hostie parue. Dico ꝙ hoc nõ implicat Sicut em̃ vnũ corpus põt eẽ circũscriptiue in duobus locis. ita posset esse aliq̃d in vno loco maiori ꝛ alio minori. sine ꝑditione alicuius absoluti. ꝛ sic deus possz facere absolute sine alicuius rei ꝑditiõe ꝙ corpus xp̃i haberet ita paruũ caput ꝛ alia mẽbra ita parua ꝙ eẽt circũscriptiue in loco ꝛ hoc ꝑ ꝓdẽsationẽ Etiã per oppositũ posset deus ꝑ rarefactionẽ facere ipsuz esse in loco maiori ꝗ nũc sit in celo. Et istud esset facilius ymaginari ꝗ illud quod ponitur scilicet ꝙ q̃libet pars corporis xp̃i

sit sub qualibz parte hostie ꝛc.

E Solutio 4. dubij. ¶Ad quartū dico non est difficultas nisi vocalis quia accipiē do annihilationē ꝙ sit redactio in nihilū et cōuersio in aliquid aliud sic non annihilat. Accipiendo tñ annihilationē pro redactione alicui⁹ in purū nihil sui. sicut fuit ante eius ꝓductionē si annihilatur. Qđ patz quia sicut panis capit eē per generationem vel creationez sicut ꝛ qualibet alia creatura. ita etiā desinit esse p corruptiouez vel annihilationē sed non per corruptionem quia materia non manet ergo per annihilationez. Unde conuertitur panis in corp⁹ sicut nox in diē quia post noctem est dies ꝛ ita post panē est ibi corp⁹ xp̄i. Et sic intelligēdū est ꝙ dicit solet panis fit corpus xp̄i.

F Ad. 1. principale. ¶Et tunc ad argumentū dico ꝙ aliquid fieri ex alio pōt dupliciter itelligi. Uno modo sicut ex aliq̄ manēte: vt ex materia fit forma. Alio modo sicut ex non manente: vt ex vno ꝯrario fit aliud. scilicet ex nigro albū ꝛ ex albo nigrum. primo mō illud ex quo fit aliquid nō ānihilat sed scđo mō annihilatur si desinat esse simpliciter sicut est i ꝓposito. Et sic patet responsio ad primū argumētum ante oppositū questiōis

G 3. articul⁹ Hec đ secūdo articulo. ¶Quātum ad tertiū articulū in quo videndū est de p̄incipali q̄sito scilz vtr̄ accidētia panis remaneāt in subiecto. ¶Primo videbit de isto. ¶Scđo de illo qđ tangit i tertio p̄incipali argumēto (scilz vtrūz accidētia sepata se hēant vniformit ad actionē ꝛ passionē sicut quādo erāt subiecto ꝓiuncta.) Circa primū possūt eē plures opiniones/sine modi imaginādi. ¶Primo em̄ fuit quorundam opinio ꝙ quātitas pōt esse sine subiecto sz qualitas corporalis nō. qm̄ nō pōt eē sine quātitate cum necessario sit extēsa. Et ꝓmissam viam posset imaginari ꝙ sola q̄ntitas panis ē hic sine subiecto. Alia vero accidentia sunt in ea tanq̄m in subiecto.

H ¶Sed hec est falsa quia nulla ponenda est quantitas distincta a substantia vel qualitate. Itez si talis poneretur adhuc magis videtur dependere qualitas a substātia q̄m qualitas a quantitate. qz plus et vehemētius dependet causatū a causa prima q̄m secunda. ergo si qualitas potest eē sine substantia etiā potest esse sine quātitate ꝛc. Itē de⁹ posset quālibet qualitatē cōseruare sine alia causa secunda. ergo sine quantitate ab ea distincta.

Alia op. ¶Secunda fuit alior̄ opinio ꝙ sunt aliqua accidētia terminantia sibi certa subiecta ꝛ illa sunt inseparabilia a substātia. Alia aūt nō sūt. Sūt etiā aliq̄ subē determinātes sibi accidētia certa et illa nō p̄nt esse sine illis. Alie nō determinātes sibi accidētia certa p̄nt eē sine illis. Et sic substātia materialis determinat sibi quātitatē ꝛ alia accidētia q̄m istos ꝛc. ¶Sed breuiter hec opinio est falsa qz si accidentia sint aliqne res distincte a substantijs deus pōtvnā ab alia separare ꝛ sic cōseruare. Et iō lz aliqđ accidēs determinet sibi aliqđ subiectū sic scz q̄ nō posset eē i alio subiecto. sicut quantitas determinat sibi substātiā materialez quia nō possz eē quātitas i substātia indiuisibili. sicut in ange-

I ꝓbatio

ꝓbatio

J ꝓbatio

lo.tamẽ nõ sic determinat sibi illud subiectũ q̃n possit eẽ sine illo. Et si dicatur cõtra quia simtas non põt eẽ sine naso ꝛc. Dico q̃ nõ est res aliquo modo distincta a naso sicut nec rectitudo nec curuitas.sed isti termini supponunt pro substãtia connotando partiũ eius aliam ꝛ aliã positionem siue situationez ꝛc.

A 3.opinio satꝭ mirabilis.

¶ Tertia opinio posset imaginari talis scz q̃ licet accidentia panis si eẽnt, aliqua distincta a substãtia panis possint separari a subiecto.et manere separata. tamẽ de facto nõ manẽt sine subiecto. Quia diceret ista opinio q̃ nulla sunt accidẽtia distincta a substantijs ꝛ per ꝯsequẽs nec accidentia panis. Et ad determinationẽ ecclesie que ponit q̃ corp⁹ christi est sub specie panis diceret ꝯsequenter q̃ debz intelligi sub ꝯditione: scilz supposito q̃ sint alique species accidentales distincte a substantijs.sed si non sint tales tũc sens⁹ est sub specie.id est vbi apparet eẽ panis ꝛ vbi pri⁹ erat. Et si dicatur ꝯtra. quia tunc eẽt ibi deceptio ꝛ illusio cum appareant ibi species eẽ siue accidẽtia. diceret ista opinio ꝯnr q̃ nõ plus apparet ibi spẽs vl̃ accidẽs panis q̃ substãtia panis ꝛ appet q̃ comedat̃ ꝛ videatur panis et tñ oppositũ iudicat̃ p fidem sic ꝯpposito. Unde hic diceret sicut

B excusatur p̃d. op. eq̃liter.

quedam opinio quã recitat magister distic. 12. respõdet de fractiõe que ibi appet scz q̃ ibi nõ est fractio sz dicit̃ frangi quia videtur. Nec tñ fallit nos vis⁹ nec fallitur quod eẽt si crederet ita frãgi vt videt̃. Nec illusio quis ad vtilitatem fidei non ad decep-

tionez fidei ita fit. Et ponit exemplũ de christo qui se ostendit duobus discipulis in via in specie pegrini.nec in eo tñ talis forma erat. sed oculi eorũ tenebantur ꝛc. Sed p̃dicta opinio eẽt extranea a cõmuni philosophia q̃ ponit accidentia esse res distinctas a subiectis sicut albedo est distincta a re alba: et albedo panis ab eius substantia. licz hoc non sit euidens ꝛc.ideo q̃uis p̃dicta negaret̃/ tñ dubiũ est vtrũ debeãt haberi tanq̃ heretica.

C excusatur p̃d.op.

¶ Et videret̃ q̃ nõ.qz sicut illa q̃ inferunt̃ ex his q̃ sũt fidei. sicut ex scriptura sacra ꝛ p ꝯñam nõ euidentẽ sz solũ ꝓbabilẽ non videnṫ ꝓprie ptinere ad fidez nec eorũ opposita eẽ heretica in fide sic illa q̃ inferunt̃ p ꝯñam euidẽtem tñ virtute alicui⁹ medij vel assumpti in añte qđ nõ est euidens nec ptinens ad fidem. sed est aliquid physicum ꝓbabile et cõiter ꝯcessum nõ videretur etiam ptinere ad fidẽ.sic q̃ eorũ opposita sint habẽda vt heretica i fide. Nõ q̃ accidẽtia panis maneant ibi hoc inferẽt ex hoc q̃ p̃supponitur q̃ substãtia panis transsubstãtiat̃. ꝛ accidẽtia panis sũt alia ab eius substantia. Istud aũt secũdum nec est euidẽs.nec est in scriptura expressum nec ab ecclesia determinatum sz est vnũ ꝓbabile neutruz receptũ cõiter ab illis q̃ sequũt̃ phiaz cõem ꝑipateticorũ. Sed si eẽt alijs qui diceret oppositum huius nõ eẽt ꝓpter hoc tãq̃ hereticus habẽdus. Aliter eñ minus eẽt fauor fidei ad doctrinã phi.ãre ꝛc ¶ Quarta ꝛ cõmunior opinio ꝛ cui fauet magis doctrina eccl'ie ẽ q̃ in sacramento

D 4.op.quã tenẽt doctores.

accidentia que fuerũt panis re
manent sine subiecto. ⁊ in illis
E fit fractio. ⁊ hãc teneo. ¶ Hic ta
Ad. 2. pn̄= men ẽ aduertẽdum ⁊ ꝑ solutiõe
cipale. scẽ erõnis ãte oppositũ questio
nis ꝙ iste terminus accidẽs po
test capi dupliciter. Uno mõ stri
cte ⁊ sic supponit ꝑ aliqua re si=
ne entitate que nõ est substãtia
cõnotando ꝙ talis alicui alteri
entitati accidat. Et sic albedo
panis ⁊ quodlibꝫ eius accidẽs
licꝫ possit separari a subiecto tñ
quãdo est separatuꝫ non ẽ acci=
dens quia nõ accidit subiecto si
ue non inest. Et isto mõ sumeba
tur ab Aristotele quia credit ꝙ
tale accidẽs nõ haberet eẽ nisi
ꝑ ineſſe. ⁊ sic ꝙ nõ posset esse ni=
si ineſſet sed hoc nõ est verũ ꝓm
fidẽ. Alio mõ capi põt large ꝑ=
ut supponit pro tali entitate cõ
notando nõ ꝙ de facto insit vel
accidat alicui sed tãtum conno
tando aptitudinem. scꝫ ꝙ sit a=
ptum natum alteri accidere. Et
sic albebo panis etiã si sit sepa
rata a subiecto est accidens. Et
isto mõ sumitur in ꝓposito ⁊c.
Et per hoc ptꝫ ad scḋam ratio=
nẽ questiõis quid dicẽdũ et ne=
gãda ẽ auctoritas Ar:stotelis.
Et sic ptꝫ responsio ad articulũ.
F ¶ Circa secũdũ punctũ hui⁹ ar
ticuli sunt plures difficultates
1. dubiuꝫ. Et primo q̃ntum ad actionẽ isto
rum accidẽtiũ separatoꝝ ẽ pri=
ma difficultas. Utrũ accidẽs se
paratũ possit esse principium ge
2. dubiuꝫ nerandi substãtiã. ¶ Scḋa vtꝝ
possit esse principiũ corrumpẽ=
di substantiã. Sed circa trãsmu
tationẽ passiuã sũt alie difficul
3. dubiuꝫ. tates. Uñ tertia ẽ vtꝝ possꝫ trãs
4. dubiũ. mutari ad quãtitatẽ ¶ Quarta
5. dubiũ. vtrũ ad substantiã. ¶ Quintave
ro vtrum ad qualitatẽ. qꝛ satis
claꝝ ẽ ꝙ possunt trãsmutari ſꝫ
locum siue ad motum localem.
¶ Serta põt esse vtꝝ illa accidẽ 6. dubiuꝫ.
tia possunt nutrire. Uidet ꝙ nõ
qꝛ non possũt transire in substã
tiam aliti ⁊c. ¶ Ad primã dicũt S
aliqui. ꝙ nõ qꝛ oñe agẽs aut est solutio. 1.
equiuocũ aut vniuocũ. si vniuo=
cũ. tunc est eque pfectũ sicut ter
minꝰ productꝰ. si equiuocũ tũc
est perfectiꝰ. Quod ptꝫ qꝛ agẽs
vniuocũ habꝫ effectũ productũ
pro termino adequato sue poten
tie sed causa equiuoca est perfe
ctior q̃ꝫ causa vniuoca igitur est
perfectior suo effectu ſꝫ accidẽs
non est eque pfectũ cum substã
tia nec pfectius ea. igitur nõ po
test ⁊c. ¶ Ad secundã dicit etiã H
ꝓm illã opinionẽ ꝙ non ita ꝙ si solutio. 2.
esset maximꝰ calor separatꝰ non
posset corrũpere minimã guttã
aque. Et ratio est quia nõ põt ꝑ
ducere substantiã vt ꝓbatũ est.
quare ⁊c. Sed rationes huiꝰ re
sponsionis non valẽt: qꝛ licꝫ ge
neraliter verũ sit ꝙ causa tota=
lis siue principalis sit perfecti=
or suo effecto sed nõ semꝑ opor=
tet. de causa ptiali ideo calor se=
paratꝰ tanq̃ꝫ cã partialis posset
agere deo ꝓcurrente ad gñatio
nem vl̃ corruptionẽ substãtie. iõ
cã equiuoca partialis q̃nq̃ꝫ est
pfectior: ⁊ q̃nq̃ꝫ impfectior suo
effectu/⁊ q̃ꝫ causa vniuoca/sicut
ptꝫ de albedine ⁊ eius visione ⁊
intellectiõe ⁊c Et si dicaẗ ꝙ cau
sa illuminatior ẽ pfectior. non est
vniuersaliter verũ sed bñ de ꝑ=
ma causa Uñ dico ꝙ lꝫ non pos I
sit naturaliꝛ demõstrari. tñ põt
rationabiliꝛ psuaderi ꝙ accidẽ=
tia etiã sepata pñt vt causa par
tialis gñare vel corrũpere sub=

stantiã. ¶ Primũ ptz. qz substã-
tie non mouent nos ad cogno-
scendũ nec agunt aliquid de fa
cto sine accidẽtib⁹. Uñ si eẽt hic
aliqs ignis sine accidentib⁹ et
possemus ipm intuitiue videre
tunc possem⁹ experiri vtrũ sub-
stantia possit generare substan
tiã sine accidentib⁹ concurrẽti-
bus sed qz hoc naturaliter non
possumus iõ de hoc non põt ho
mo certificari ꝑ statu isto sed re
manet ꝯclusio neutra. Secũdũ
ptz qz exꝑimur q in ꝑsentia isto
rum accidentiuz sequunt multi
effect⁹ z corrumpunt in pñtia ip
sorum. et hoc nõ videt posse esse
nisi quia accidentia illa aliquã
actiuitatem habẽt respectu illo
rum effectuum. Aliter eni peri-
ret omnis via ad ꝓbandum ali
quid eẽ cãm actiuam alicui⁹ ꝛc.

A ¶ Ad tertiã ptz q sic qz videm⁹
Solutio. 3 ad sensum q rarefiunt z ꝯden-
dubij. sãtur sed tenẽdo opinionẽ q ℔
titas nõ sit res alia a re quanta
ꝑt dici q ibi ẽ rarefactio z ꝯdẽ-
satio sine quãtitate de nouo ac-
quisita Ita q rarefieri z ꝯden-
sari nihil aliud est nisi tales spe
cies occupare locũ maiorem vl̃
minorẽ ꝓpter maiorẽ vl̃ minorẽ
distãtiã ptiũ. sic. q tres ptes ra
ri coexistũt trib⁹ ptib⁹ loci. post
ea ꝑ motũ localẽ ꝯdensate coexi
stunt vni ꝑti loci. Et econtra de
rarefactiõe sine acquisitione vl̃
deperditiõe alicui⁹ absoluti. Et
sic põt faciliter saluari q q̃libz
pars rari est rarior z densi den
sior ꝑ coexistentiam in maiori vl̃
Instantis minori loco. ¶ Si vero dicat cõ-
tra. qz tunc vn⁹ pugill⁹ ignis nõ
eẽt rarior ℔ vn⁹ pugill⁹ terre. qa
nõ extẽsior. dicit q nõ sequit. qz
pugill⁹ terre ꝑt magis extendi
manẽte terra ℔ ignis ꝛc. ¶ Sz ꝛprobatio
hoc nõ valet q̃a ponam⁹ q vter
℔ pugill⁹ sit in supremo gradu
raritatis ꝯpetẽti nature sue qũo
tunc vnus erit rarior alio cũ nõ
sit extensior ꝛc. ¶ Ideo aliter di B
co q forma substãtialis in ꝓpo-
sito nõ põt denominari a ra-
ritate vl̃ densitate quia tot sũt
ptes forme in vno pugillo sicut
in alio. Sed illud qd̃ imediate
denominat a raritate est mate-
ria. qz qñ aliqua ꝯparant ita q
vnũ dicat rarius aliud densius
oportet q illud sit aliquid eius-
dem rationis qd̃ existẽs sub vna
forma sit densi⁹ ℔ sub alia sicut
est in ꝓpoꝛi casu. Uñ vnus pugil
lus ignis dicit rarior z pugill⁹
terre densior. qz in tertia ẽ aliqd
qd̃ existẽs sub forma terre occu
pat maiorẽ locũ ℔ si illd̃ idẽ nu-
mero existeret sub forma ignis.
Nã ex vno pugillo terre ꝑnt ge
nerari mille ignes qd̃ nõ eẽt ni-
si qz materia ei⁹ sb̃ forma ignis
hz maiorẽ extẽsionẽ ℔ eadẽ sub
forma terre. Quia nihil idẽ nũe
ro potest existere successiue sub
vtraq forma nisi materia ignis
Et sic ignis ẽ rarior terra. Si ãt
dicat q ꝑm hanc viã nõ eẽt dif-
ferentia iter rarefactionẽ z aug-
mẽtationẽ ꝛc. Dico q sic qz in
augmẽtatiõe ꝓprie dicta aliqd
acquirit de nouo aduenies qd̃ ẽ
ps illi⁹ qd̃ auget. nõ aũt i rarefa
ctõe sz solũ loc⁹ siue mot⁹ localis
Uñ rarefactio est q̃daz ꝑs mo
tus localis Et ꝓportionabit di
cẽdũ est de ꝯdensatiõe ꝛc. ¶ Ad C
quartum primo dicendũ est vtz solutio. 4
illa accidẽtia possit corrũpi ab dubij.
agẽte creato. ¶ Scdo vtz ex il-
lis possit substãtia gñari eriã a
deo. De ꝑmo dicunt multi q nõ

quia nullū agens creatū potest creare et ꝓ̄ns nec annihilare. sed destructio illoꝝ accidētium eēt annichilatio. igit. ꝛc. Sed. g. Ockam cōcedit ꝙ creatura pōt annichilare licet nō creare. Un̄ videt sibi mirabile ꝙ vnus magnus ignis nō posset destruere vnū paruū frigus sepatū si eēt sibi approximatū. Et si dicat ꝙ creatura in oī actione sua exigit materiaz. Rn̄det ꝙ verū est in oī actiōe ꝓductiua. Et dicit vltra ꝙ in hoc casu illud qđ producitur a solo deo ꝓducit. ita ꝙ deus supplet ibi vicem agentis creati tanꝯ causa totalis in producendo licet nō in corrūpendo Sed tn̄ mihi videt sicut supra ꝓ sua si. questi. 1 arti. 2. ꝙ pōt cōcedi ꝙ creatura in casu isto sicut pōt annichilare. ita ꝛ creare ꝓpter rōnes ibi factas de experientia. ꝛc. ¶ De scdo vero videt ꝓbabilius ꝙ de illis speciebus ꝓprie loquēdo non pōt aliquid generari nec virtute creata nec increata. quia illud dr̄ generari qđ fit ab agente necessario exigēte passuz. Si ergo ex illis speciebus posset aliquid generari loquēdo de gn̄atione substātia liuel ergo esset substātia que est materia vel forma vel cōpositū. Non materia qz illa a solo deo creatur. Nec forma. qz ipsa non gn̄atur nisi in materia. Nec cōpositum qz ibi nō est materia. et ideo ex illis nichil pōt. ꝛc ¶ Ad quintā de mutatione ad q̄litatē ꝯtum ad intensionē. ꝛ remissionē. gn̄ationē. ꝛ corruptionē patz ꝙ sic. Sz circa hoc ꝑm diuersas opiniones diuersimode dicēdū est. Unde ꝑm viā q̄ tenet ꝙ quātitas sit res distincta a substātia et q̄litate ꝛ manet ibi tāꝯ subiectū aliox accidētiū dicēdū ē ꝙ talia accidētia p̄nt naturaliter mō predicto variari gn̄ari ꝛ corrūpi qz sunt in subiecto Sed ꝑm aliā viā de ꝯtitate. ꝛc. dicendū est oppositū vt dicit Ockam. s. ꝙ nō p̄nt naturaliter gn̄ari vel intendi nisi de ꝟtute diuina. qz nichil est ibi receptiuū actiōis acquisitiue creature. tn̄ illa accidētia p̄nt ꝑm eū corrūpi ꝛ remitti p agēs naturale. ꝛc. Sz vt prius michi videt ꝙ vtrūꝯ possit dici sicut pr̄ᵒ de substātia. ꝛc. ¶ Ad sextā pōt dici ꝓbabiliter ꝙ duplex est nutritio. Una ꝓprie dicta q̄ est ꝓ̄uersionē alimēti i rē alendā ita ꝙ ex illa fiat restauratio rei depdite. Et si sic q̄rat vtrū spēs sacramētales nutriāt dicēdū est ꝙ nō sicut pz satis ex solutiōe scdi puncti q̄rte dubitatiōis: sz in fine dᵉ ponit ibi substātiā aliā. ꝛc. Alio mō vocatur nutritio q̄cunꝯ reductio mēbrorū aialis ad statū priorē ꝑm qualitates. Et sic pōt hō nutriri ex hostijs ꝓsecratis qz talis hostia hz actionē naturalē in membra hois q̄lē hr̄et non ꝓsecrata. ideo simili mō pōt reducere ꝓplexionē lapsam ad statutū naturalez saltē ꝑm qualitates q̄liter q̄cūꝯ alia nō ꝓsecrata lz nō possit conuerti in materia membri aialis. quare. ꝛc. ꝛ sic pz solutio ad tertiū articulū. Et ex his ad tertiū argumētū. ꝛc. Et hec de q̄stione ꝛ ꝓ̄ns de toto quarto sniarū.

¶ Finit liber quartᵘˢ sniarū Reuerēdi in xp̄o p̄ris ꝛ dn̄i magistri Petri de ayll'. Doct. Parisien. acutissimi.

D Sol. q̄nti dubij.

E Sol. sexti dubij.

¶Recõmẽdatio sacre scripture ab eodẽ dño ꝛ magistro Petro de aylliaco in magisterio theologie.

A Uper hãc petrã edificabo ecclesiã meã. Scriptuꝫ est Matth.16. Magnus ecclesie doctor Augustinꝰ in libro de ciuita.dei duas describit ciuitates. duas signantes ecclesias inter se diuersas pariterꝫ aduersas: Una est ciuitas Hierusalem. Alia est ciuitas Babilõ. Una ciuitas est ecclesia dei. Alia ciuitas est ecclesia dyaboli. Una ecclesia bonorum de qua dicit ps. Laus eius in ecclesia sctõrum. ps.149. Alia ecclesia malorꝫ de qua idẽ ꝓpha. Odiui inq̃t ecclesiã malignãtiũ. ps.25. Una est igit̃ supra petrã edificata quaꝫ psalmista Dauid admirans alloquitur Gloriosa dicta sunt de te ciuitas dei: sicut audiuimus ita ꝛ vidimus i ciuitate domini virtutũ in ciuitate dei nr̃i deus fundauit eaꝫ ineternũ. Alia est super arenã fundata. quã idẽꝫ ꝓpheta videns abominat. Uidi inquit iniq̃tatem ꝛ contradictionẽ in ciuitate. Et iteruꝫ. Super muros eius iniq̃tas. ꝛ labor in medio eius ꝛ iniusticia. et non deficiunt de plateis eius vsura
B ꝛ dolus. ¶Hꝫ sunt igitur ciuitates due. hꝫ sunt due ecclesie sibi inuicem aduersarie. ꝛ iter se plurimũ contrarie quarũ vnam regit dyabolus/aliã regit xp̃s. Unam dyabolus edificat super instabilem arenam: aliam xp̃us edificat super stabilem petram de qua dicens premissam ꝓ thematе sententiã. Super hanc petram edificabo ecclam meam. Sꝫ inuestigandũ nobis est que sit hec petra super quã edificanda erat xp̃i ecclesia. ꝛ aduersus ecclam dyaboli ꝓfirmãda. Ubi ex varijs sanctoꝝ dictis magna oritur plicitas q̃stionis. Nam beatus Augustinus quodã loco in libro cõtra epistolã donati de apostolo Petro dicit ꝙ illo tanq̃ in petra fundata sit ecclesia. Quẽ sensum in quibusdam versibus Ambrosij canimꝰ vbi de gallo ꝛ gallicãtu ait. Hoc ipsa petra ecclie canente culpam deleuit. Eundẽ quoq̃ sensum legimus in quodam sermone de festo cathedre sancti Petri. ꝛc.

¶Aduersus quẽ sensum Augu C
stinus in pluribus alijs passib⁹ aliter exponit hunc euãgelij locum. Nam libro primo de ꝟbis domini ita inquit. Quia enim christus petra. Petrus xp̃ianꝰ. ideo petrus a petra/ non petra a petro. sicut non a xp̃iano christus. sed a xp̃o christianus vocatur. ¶Tu es ergo inquit Petrus et sup hanc petram (quã ꝓfessꝰ es ꝛ cognouisti. dicẽs tu es christus filius dei viui) edificabo ecclesiam meam. Quasi dicat Super me edificabo te. non me sup te. Hec ibi. Et hꝫ similia alibi super Johannem. sermone. 124. et in omelia quadã de trãsfiguratione dñi. Licet autẽ ipsemet Augustinus libro ꝓmo retract. capꝫ. 21. q̃ harum duarum sentẽtiarum probabilior sit electioni lectoris reliquerit non tamẽ videtur ꝙ in petra petrus. sed in petra christus sit intelligẽdus de quo agit apostolꝰ. petra aũt erat Christꝰ ꝓria Corinthios. 10.

D ¶Quis enim in petri infirmitate eccleſie firmitatẽ ſtabiliat' de cuius infirmitate ancilla oſtiaria interrogata reſpondeat. Ad cuius vocem (vt Gregorius ait) dum mori timuit vitam negauit Cũ ergo vacillauerit Petr⁹ nec firmus fundatus ſit petri vicarius. cunctꝫ iaz diſcrepẽt de ſummo petri ſacerdotio pontifices: ⁊ litigent de ſummo pontificio ſacerdotes. quis affirmare preſumat quempiam' quãtalibet ſanctitate aut dignitate fulgentez ſiue ſacerdotem/ ſiue pontificẽ/ ſiue petrum/ ſiue petri vicariũ/ aut q̃uis ꝙlibet ꝓter chriſtum eſſe chriſtiane eccleſie fundamẽtum. Cuz econtra dicat apoſtolus. quia fundamentũ aliud nemo poteſt ponere ꝓter id quod poſitum eſt quod eſt xp̃s ieſus. prima Coꝝ. 3. Sed vt ea que premiſimus ad concordiã ꝛreducamus ita ꝓcedamus chriſtum eẽ eccleſie fundamentũ principale vt non negemus ſuper ipſuz
E plura fundamẽta ꝛedificari poſſe. Sic em̃ apo. 21. ¶Murus ciuitatis illius p quam intelligit eccleſia. duodecim dicit habere fundamenta. Chriſtus itaqꝫ ſuper ſeipſum tanqꝫ ſup ſolidiſſimũ fundamentũ eccleſiã ſuam aduerſus eccleſiã dyaboli firmiter ſtabiliuit. ⁊ ſup hanc firmaz petrã petrũ ſtabiliter firmauit. de eo dicens premiſſam' ſniam. Super hanc. ⁊c̃. Sed ſalua oñi no xp̃i ſaluatoris ſententia: ſiue in petra petrũ: ſiue in petra xp̃z ſecundũ litteralẽ ſenſum intelligere valeamus. tamen ſecundũ ſpiritualem intellectum p hanc petraz diuinã ſcripturã ⁊ ſacrã xp̃i doctrinã ſignare poſſum⁹.

que tã firme ſoliditatis ⁊ ſolide firmitatis exiſtit vt non imerito ſup eam xp̃i eccl'ia fundata ſit. Quid nãqꝫ firmius? q̃d ſolidius q̃ ſacra eloq̃a? q̃ diuina teſtionia a xp̃o ieternũ fundata? Sic em̃ xp̃m alloq̃tur ꝓpha. Initio inquit cognoui de teſtimoñjs tuis quia ineternũ fundaſti ea. Quotquot ergo ſunt xp̃i eloq̃a: quot xp̃iane doctrine teſtionia/ tot dici p̃nt xp̃iane eccleſie fundamenta. Sacra igitur ſcriptura' xp̃i teſtimoñjs ineternũ fundata ſpũaliter intelligi põt illa firma petra ſupra quã edificata eſt eccleſia. Sup cui⁹ firmitatem petre xp̃s Petri infirmitatem timentẽ prius ac trementẽ: poſtea ſolida pſeuerantia roborauit: et eccleſiã ſuã contra oẽz eccleſie dyaboli pſecutionẽ inuicta ꝓſtãtia ſolidauit de ea dicẽs Sup hanc petrã edificabo eccleſiam meã. Que fuerũt ꝓba prio ꝓpoſita veſtris reuerẽtijs ſepi⁹ repetita. ¶Ad quoruz declarationẽ verboꝝ omiſſis diuiſionũ F De edificatiõe ec. richmis. ſtilũ patrũ vt poſſum⁹ inſequẽtes. oſtẽdamus q̃liter ſuper ſcripturã ſacrã tanqꝫ ſuper firmã petrã xp̃s ſuã edificauit eccleſiam. ¶Sciendum itaqꝫ q̃ in quolibet edifitio rationabiliter ordinato. primo p̃cedit fundatio. ſcdo ꝓcedit edificatio. tertio ſuccedit ꝓſummatio. Hoc igitur mõ ordinatiſſimus oñm artifex xp̃us ſup ſcripture ſacre petrã eccl'iam ſuã edificauit. Primo nanqꝫ fundamentũ iecit ſup hanc petram. Scdo incrementũ adiecit. Edificabo inquit. Tertio ꝓplemẽtũ fecit. Eccl'iaz meã Prio igit̃ inq̃ram⁹ hui⁹ edificij fundamentũ. Sup hanc petrã.

Scdo videam⁹ hunc edificij incrementū. Edificabo inq̄t. Tertio ꝓspiciam⁹ hui⁹ edificij ꝯplementū. Eccl'iam meā. Sic ei satis: vt arbitror declarabim⁹ premissam ꝑ themate sniam Sup hanc petrā. ⁊c. In primis ergo inq̄ram⁹ eccl'iastici edificij fundamentū. Sup hanc petrā Nec nanq̄ petra sup quaz fundatur ecclesia (vt iam premisimus) sacra pōt intelligi scriptura: siue verbi xp̄i veritas ineternū fundata de qua xp̄m alloquēdo dicebat ꝓpha. Ineternū dñe x̄bū tuū pmanet in celo. in gnatione ⁊ gnationē x̄itas tua. Cōspicite igit orthodoxe eccl'ie fundamētum videte mirabile misterium.

A Eccl'ia est fundata ꝑ naturaz aliaz domorum

¶Nulla em̄ domus est q̄ nō habeat sua fundamenta deorsum. sursumq̄ tēdūt parietes. desup tecta ponunt. sola aūt eccl'ia suū fundamentū sursuz hz. ⁊ dū ipa deorsuz in terra manet veritas illa sup quā fundata est sursum in celo ineternū pmanet. Sic tñ veritas in celo pmansit q̄ etiam deorsuz ad trā descēdit. ⁊ iuxta sapientis dictū/ de celo a regalibus sedib⁹ venit. imo vt ꝓpha dicit. Veritas de terra orta est qm̄. s. iusticia de celo ꝓspexit. Hz igitur eccl'ia veritatis fundamētū ⁊ in celo sursuz ⁊ i terra deorsum. Sed vbi deorsum. Sane nō in sordib⁹ terrenis sz in sublimibus locis. q̄ teste ꝓpha. Fundamenta eius in mōtib⁹ sctis. Nō em̄ credendū est supuacuū esse in verbis istis q̄ dr̄ in montib⁹ sanctis. Adhibeam⁹ ergo mētē vt huius dicti valeam⁹ accipere rōem. ⁊ q̄d mōtes isti sibi velint audiamus. Mons itaq̄ iusticie magnitudinē ⁊ x̄itatis altitudinem signat In quo mōte xp̄s habitat ibiq̄ eccl'ie sue fundamentū stabiliens ipam sacre scripture x̄itatē collocat. ¶Ascēdam⁹ igit in montē vt inueniam⁹ ipm fundamentū eccl'ie. ipam scz sacre scripture x̄itatez. Sed quis ascēdat in montē dñi: aut q̄s stabit in mōte sctō ei⁹. Certe iurta rñsum ꝓphe. Innocens manib⁹ ⁊ mundo corde. Ascendāt ergo innocētes ⁊ mūdi. q̄ si forte non oēs sum⁹ hmōi vt montē ascendere valeamus oēs tamē leuemus oculos in monte. ⁊ a pede vsq̄ i mōtis x̄tice q̄ tū possum⁹ videam⁹. Uideam⁹ itaq̄ ꝑmit⁹ in pede mōtis hui⁹: videam⁹ ibi numerosam gētiliū phoz multitudinem tanta veritatis alacritate pollentem vt etiam ascēdere nitatur in montē. Uideamus ibi zenocratis seueritatez. Dyogenis patientiā. Catonis pietatem. Socratis cōtinētiā. ¶Qui tantā cordis et corporis narrat habuisse vt, sublimiū ac beatorū spirituū consortium/ ⁊ familiaritatem adeptus sit. Hinc platoeuisdē socratis discipulus. d. q̄ ob egregiā vitaz ⁊ castimoniam ab infantia neminē habuit comitē. Siq̄dem pura puris. sincera sincer⁹ miscer⁹/ atq̄ cōtiguari fas est. Hinc Apuleius platonice scole phs de deo socrat̄ librū scripsit. videam⁹ deniq̄ in hui⁹ montis pede q̄liter huiusmodi phi cateruatim sese comitātur. vt ascendant facilius et vt currant velocius. Alter alterius sequetur vestigia Plato socratem insequitur. Aristoteles platonē Lucilius senecam: Seneca vero paulū sequi cupiens post eū clamitat dicēs. O mi paule, cha-

rissime optarẽ ei⁹ esse loci apud meos qualis tu es apud xp̃ianos. Uerba sunt senece ad paulum epistola .12. Currunt ergo velociter currunt pariter et tñ quia nec sacre scripture nec veritatis catholice viam tenent in montem ascendere non valent. Nam vt quodã in loco de ipsis asserit Augustin⁹. bene currũt/ sed tamen in via nõ currunt. tõ q̃sto plus currunt tanto pl⁹ errant. Quis itaq; dimissis in hũc modum currentibus atq; errãtibus oculos mentis in montez erigamus sublimius et videamus ibi antiquos patres veteris testamenti patriarchas scz et pphetas currentes. liquidẽ et licet non in via plana tamen sub vmbra tenebrosa ascendẽtes in montem. Ibi ille patriarcharum maximus Jacob q̃ scalã in celotenus erectam. ascendentesq; ac descendentes angelos et unirum scaie dominum vidit. ibi ille familiarissim⁹ deo Moyses qui legez colloq̃umq; dei obtinere meruit. Ibi Helyas clarioribus portentis emicuit. z tandẽ ad celuz flamante vehiculo raptus fuit. Ibi deniq; pphete singuli z tam presagis visionibus illustrant vt procul absentia tanq; ppinqua. et futura tanq; presentia ploquãtur. quos oẽs ũgulatim numerare ipsa multitudo nõ sinit ipa quoq; tpis breuitas non pmittit. Quis igitur omissis in montis verticem vertam⁹ oculos et videamus ibi eminentioris vite viros. Ibi namq; ille inter natos mulierum maximus Johãnes sctũs ab vtero. quẽ e sũmo celi fastigio venturus ad terrã xp̃s vt lucifer sol p̃misit. ad antra deserti sub etate tenera fugit. Ibi ipemet saluator fõs omnũ salutariũ exemplo ꝯ in mõtem oraturus ascendit. tẽtantem aduersariũ vicit. turbas instruit. btitudines distiguit. z i mõte excelso transfigurat vbi sup eũ eterni patris vox auditur. ibi Petr⁹/ Jacob⁹ z Johãnes hãc transfigurationẽ vidẽt z pauẽt voce audiũt z mirant. Et vt innumera sctõ ꝯ turba breui sermone perstringatur. ibi euãgelisant apli. ãnũciant discipuli. triũphant martyres. exultant pfessores doctores p̃dicant. sacerdotes orãt. psallũt claustrales: canunt ṽgines. ac vniuersi sctõrũ chori illud psalmographi personãt. Exaltate dñz deũ nostrum z adorate in monte sãcto eius. ps. 98. Hic est ergo mons insignis. mõs celebris mõs salutis. mons dei. mons pinguis in quo beneplacitũ est dño hitare in eo. In cuius montis verti ce xp̃s suũ habitaculũ p̃disponẽs ibi eccle sue fundamẽtum posuit z in altissimo ṽticis/cacumine sacre scripture ṽitate fundauit ipamet teste q̃ ait Ego in altissimis habitaui Eccli. 24. Et hec q̃s tũ ad pmũ articulũ i quo inquirere volebam⁹ eccliastici edificij fundamẽtũ. ¶ Sed vlterius videam⁹ eccliastici edificij incremẽtum. Edificabo inquit. Christus nãq; dei ṽt⁹ z dei sapientia eccle sue domũ quam eterna mẽte ꝯcepit super sacre scripture fũdamẽtuz temporali edificatiõe ꝯpleuit. Impleuitq; illũ qđ dictũ erat per sapientem Sapientia edificauit sibi domũ excidit colũnas septẽ. puer. 9.

E

D

F Incremẽtũ edificij eccliastici

Habet siquidem domus ista catholica.s.ecclesia nō solū septez columnas/sed et singulas ptes suas sup sacre scripture veritatem fundatas hz lapides.habz cementū hz parietes.hz murū. hz fenestras.hz hostium.postremo hz colūnas.z desup hz tectū Hec autē oia plena sunt misteriis z abundant spūalibus documētis. Habet nāqz eccl'ia suos lapides singulos.s. xp̄ianos z fideles p fidei stabilitatem q̄dros.per patie virtutē firmos. p exercitationē politos per īmobilitatē stabilitos. Habet cementū per fidei vnitatē .p quaz dum fideles p corde glutino connectūtur lapides in dei edificio copulant. Habet parietes veros religiosos z spūales a terrenis eleuatos.a celestibus nō remotos a transitoriis ad eterna erectos.a corpalib⁹ ad spūalia sublimatos. Habz murū inexpugnabilē spei.virtutē p quā duz eterna p̄mia ꝓponūtur temporalia queqz z aduersantia mala facile repellūt. Habz fenestras viros speculatiuos p̄dicatores z doctores p quos veri solis radio illustramur z a cecitate ignorantie liberamur. Hz hostiū diuini eloquij x̄itatē quē dum in sensus varios vertitur celestis secreti cognitio z occulti cōsilij
A nobis illustratio aperitur ¶ Postremo hz colūnas viros actios pastores z rectores.per quos i xp̄i edificio sustentamur et firmitate cōstātie solidamur. Quideo septē colūne dicūtur quia p septē x̄tutes.tanq̄ septē bases fūdant.p septē btitudines eleuantur.p septē spūssancti dona firmantur et per septem xp̄i sacramenta stabiliter roborant Deniqz hz eccl'ia sup has septē colūnas tectū suū ipsā.s.dei z p rimi charitatē.que dū verā dilectionem operat totā legē complectimur. Qm̄ ipo legislatore teste in hoc vniuersa lex pendet et ꝓphete. Math. 22. Audistis igitur qualiter ex diuersis partibus domū suā edificat xp̄s.hz audite rursus qualiter ad edificandū cū xp̄o hortat apl's dei inqt adiutores sumus. Unusqsq ergo videat qūo et que super edificet.quoniam vnusquisqz p priam mercedē fm suū laborez accipiet.1. Cor.3. ¶ Ad hāc ita B
qz vocē ad operā excitatur vniuersus sanctor̄ cetus z cū xp̄o edificant oēs.sed p statuū qualitate alij plus alij minus. Alij nāqz lapides parāt. Alij cemētum p̄parāt alij paries sustētāt alij murus corroborāt. alij fenestras aperiunt.alij hostiū custodiunt.alij colūnas erigunt. alij tectū supponunt. Si ergo sācti cū xp̄o edificant ecclesiā.hz frustra laborāt qui sine xp̄o edificare satagūt domuz suā qz iurta ꝓphete sententiā. Nisi dñs edificauerit domū inuanū laborāt q̄ edificāt eā. ¶ Hz audite insup C
queso qualiter sup sacre scriptū re fūdamento tota hec domus edificatur z instruitur ois ecclesie cetus omnis status ois gradus.omis sexus. Nam vt beati Augustini paulomin⁹ verba sequar li.de moribus eccl'ie.c.32. Ipa pueriliter pueros: fortiter iuuenes .quiete senes: pie mulieres.exercet. corrigit docet. et instruit. Ipsa feminas viris suis pro rei familiaris societate casta et fideli obediētia subijcit

et viros ꝓfugib⁹ ſinceri amoris legibus preficit. Ipſa parentibus filios libera quadam ſeruitute ſubmittit. ⁊ parentes filijs pia dilectione preponit. Ipa dominis ſeruos non tam conditionis neceſſitate q̄ officij dilectione adherere cōſtringit. et dños ſeruis vnius ſummi dei ⁊ eoꝝ domini cōſideratione placabiles facit. Ipſa ciues ciuibus gētes gentib⁹. ⁊ prorſus homines omnes primoꝝ parentū recordatiōe quadam fraternitate cōiungit. Ipſa docet reges ꝓficere populis. monet populos ſe ſubdere legibus. docet quibus honor debeaf. quibus reuerentia. quibus timor quib⁹ obedientia. quibus monitio. quibus doctrina. quibus coertio. quib⁹ diſciplina. quibus obiurgatio. q̄bus pena oſtendens quēadmodū nō omnibus oīa ſed oībus charitas. ⁊ nulli debeaf iniuria Audiſtis igitur qualiter ſacra ſcriptura eccl'iam edificat. ⁊ tāq̄ eius ſolidum fundamentum et incrementum preſtat. Sꝫ adhuc audite quid ſuper hoc beatiſſimus Auguſtinus in quodā ſermōe de ſacre ſcripture laudibus dicat. Ipſa inquit docet iuuenes. puocat declinantes. reuocat errantes. inſtruit ignorātes. ſanat egros. roborat infirmos. improbat pigros. icrepat ocioſos. ſomnolentos excitat. laborantes letificat. reges humiliat. humiles viſitat. ſapientiaꝫ erogat. rectam viā indicat. gratiam dat. gl'iam multiplicat. Et hec q̄tum ad ſcām articulū in quo videre volebam⁹ eccleſiaſtici edificij incremētum. Sꝫ tamen edi dem ꝓſpiciamus eccl'iaſtici edificij ꝓplementū. Eccleſiā meam Eccleſia namq̄ primitus qua fuit quando ſcꝫ xp̄s primo in ea fundamentū poſuit. poſtea ꝙ incrementū cepit: qñ xp̄s eā domum edificauit. Sed poſtremo ꝓplementum accepit: qñ xp̄us eā ciuitatem cōſtituit. Prius q̄ ſuper ſcripturam ſacrā edificata eccleſia vt domus magna poſterius vero edificata eſt vt ciuitas ampla. Sic em̄ de ea predixerat prophetica veritas. Hieruſalem que edificatur vt ciuitas. ſcribitur pſalmo. 121. Sed audiam⁹ qualiter huic ciuitati Hieruſalem inſidiatur ciuitas Babilon. et ciuitati dei ſemp ciuitas dyaboli ptinaciter aduerſatur. Haruꝫ ergo duaꝝ ciuitatum videda ſunt certamina. numeranda bella. ꝓſiderandi triū phi. penſande victorie Igitur vt ab vrbe cōdita hoc eſt a fundatiōe ciuitatis dei ⁊ ab initio naſcētis eccleſie ſumam⁹ exordiū. Ecce princeps mūdi. dux inferni. actor ſcandali pater mēdacij aduerſus ciuitatē dei erigit machinas. tēdit inſidias. parat bella mouet p̄lia. Et in prima belli acie ponit ydolatras ſacrilegos plures deos atq̄ deas in contēptum vnius veri dei colētes ac per hoc contra vere religionis cultum turpiter oberrantes. aduerſus quos pugnant apoſtoli pugnant martyres. Ex quibus alij artantur vinculis et verberibus ꝓfringūtur. Alij detrudūtur carceribus ⁊ ieiunijs macerantur. Alij cedunt fuſtib⁹ vel gladijs iugulantur Alij cremātur flām̄is vel lapidib⁹ obruunt Alij ligant laqueis ⁊ ſcorpionibus flagellant. Alij ſuſ[illegible]

ficij eccleſiaſtici.

Ciuitati hirꝫ inſidiatur babilon.

1. belli acies.

2. bell
acies.

patibulis ⁊ tormẽtis varijs pi-
A mũtur. Sed ꝓtra hoc tormẽtoꝝ
genera, inter persecutiões dya-
boli et ꝓsolationes dei pugnan
do vincit ecclesia Nã sicut dicit
scriptura. Sãcti p fidẽ vicerunt
regna Et vt ait doctor veridicꝰ
Augustinus libro.18.de ciuita-
te dei.c.50. Inter horrẽdas per
secutiões ⁊ varios cruciatus ac
funera martyrũ ꝑdicatũ est to-
to orbe euangeliũ. ita vt populi
gentiuz credentes euz qui p eo
rum redemptione crucifixus est
xp̃iano amore venerarent̃ san-
guinẽ martyrũ quez dyabolico
furore fuderant. ip̃ipz reges q̃ꝑ
legibus vastabatur ecclesia et
omnia salubriter subderentur
qõ de terra crudeliter auferre
conati sunt. et falsos deos inci-
perent persequi quoꝝ cã culto
res veri dei fuerant antea ꝑse-
cuti. Hec Augustinꝰ. ¶ Prospi-
B ciens itaqz dyabolicus ille pri-
2. belli ceps victam esse primã belli sui
acies. acie. secundã parat sez hereticoꝝ
rum cohortẽ. et vt verbis vtar p
memorati doctoris eiusdẽ libro
ca.51. videns dyabolꝰ templa
demonũ deseri ⁊ in nomẽ libe-
rãtis mediatoris currere genꝰ
humanũ hereticos mouit q̃ sub
vocabulo xp̃iano doctrine resi-
sterent xp̃iane. hi fuerũt mani-
chei. arriani. sabelliani. pelagia
ni aliiqz innumeri qui varijs ti-
moris stimulis. doloris tormẽ-
tis laboris molestijs ⁊ tẽtatio-
num periculis xp̃i eccl̃iaz infe-
starunt. aduersus qs doctores
catholici p scripture sacre fidez
victoriosissime pugnauerũt. Sa-
cra dicente scriptura. Hec est vi
ctoria que vicit mũdũ fides nr̃a
prima. Johãnis.5. Sed esto vi-
cti sint/ ⁊ ad veritatis viã reduc-
ti heretici/ aut ad obedientiaz
scismatici. quod qñ erit nescio
deus scit. nũqd tñ pax est eccle-
sie dei. nũ quid ideo cessant per
secutiones dyaboli. Sane q̃ hoc
crediderit et falsa sibi pace blã-
ditur. Nam iuxta ꝓallegati do-
ctoris diffinitiuam sniaz nõ est
diffiniendus numerus persecu
tionuz quibus exerceri oportet
ecclesiã. q̃ si forte ab his que fo
ris sunt nõ seuientibus videat̃
esse tranquillitas. tñ sicut mun
dus. fremit dyabolus ⁊ aduer-
sus spm̃ pugnat carnis stimulꝰ
nec vnqz desũt qui cordibꝰ pie
viuentiũ suis ꝑditis moribꝰ in-
ferant cruciatus. Propter qõ
aprica tuba sonat: ⁊ xp̃ifidelibꝰ
ꝓtestatur q̃ omis qui pie volunt
viuere in xp̃o iesu ꝑsecutionem
patiũtur. 2. Thymo.3. Quãuis
ergo pacẽ habere videret̃ eccle
sia/ siue ab idolatris/ siue ab he
reticis/ siue a scismaticis. tñ con
tinue ꝑsecutionẽ patiet̃/ ⁊ expu-
gnabit̃ ab iniquis ipamet dicente
de seipsa Sepe expugnauerũt
me a iuuẽtute mea. psa.128. Qõ
pulcre declarans Augustinus
sup̃ psalmo predicto. ¶ Aliquã ¶
do inquit in solo abel eccl̃a erat
⁊ expugnatꝰ est a fratre malo ⁊
ꝑdito cayn Aliqñ in solo enoch
ecclesia erat ⁊ translatus est ab
iniqs. Aliqñ in sola domo Noe
ecclesia erat ⁊ ꝓtulit eos qui di
luuio perierũt ⁊ sola archa' na-
tauit in fluctibꝰ ⁊ euasit ad sic-
cum. Aliqñ in solo Abraã eccle-
sia erat ⁊ quãta ꝓtulerit ab ini-
qs nouimꝰ. Aliqñ in solo fratrꝭ
sui loth ⁊ in domo eiꝰ eccl̃a erat
⁊ ꝓtulit sodomoꝝ iiqtates quo
usqz eum deus de medio eoruz

liberauit. Aliquãdo cepit eẽ in populo iſrael eccleſia z pertulit Pharaonẽ z egyptios. Tandẽ ventuz eſt ad dñm Jeſum rpm. predicatũ eſt euãgeliũ z adhuc ptulerũt iuſti iniquos. Hec ille Nemo ergo cũ iam ſenectus ecclesie erpugnatur aut miretur aut timeat. Sed cũ de iuuẽtute ecclesie hec audiat ſeſe cõſoleꝫ. z er õteritis exemplis diſcat qz etiã ſi erpugnari poſſet ecc'ia nequit tamẽ penitus ſuperari. Sepe inquit erpugnauerũt me a iuuentute mea ſed nõ potuerũt michi. Non poſſunt igitur eccleſiã vincere ei⁹ aduerſarij. quia qui fundauit eã altiſſim⁹. qui edificauit eam rõs. ipſe eſt qui cuſtodit ciuitatẽ dei. ipſe eſt qui defendit eam aduerſus ciuitatẽ dyaboli. Nam iurta prophete ſententiaz. niſi dñs edificauerit ciuitatẽ fruſtra vigilat qui cuſtodit eam. Cuſtodit itaqz ciuitatem ſuã dñs. ¶ Sed cũ eo cuſtodiũt eam z vigilant ad eius cuſtodiam ſanctoꝝ exercitus quos chriſt⁹ excitat ad pugnã z roborat ad victoriã aſſerens et promittens taliter munire eccleſiam ſuam q̃ porte inferi nõ prevalebunt aduerſus eam. Math. 16. Porte ſiquidez inferi vicia ſunt mundi que impugnare eccleſiam ſatagũt. ſed aduerſus eam prevalere non poſſunt. qz ipſa eſt ciuitas muris firmata armis vallata. z velut caſtrorum acies ordinata. ciuitas inuincibilis ab hoſtibus inſuperabilis a falſitatibus. inobliquabilis ab erroribus. ciuitas inter minas ſecura inter pſſuras fida inter pugnas ſemper inuicta. Que (vt beatus Hylari⁹ libro. 7. de trinitate dicit) dum oppumitur creſcit. dũ contemnitur proficit z dum leditur vincit. Sed quibus armis vincat eccleſia queſo diligenter attendamus. Certe non in curribus. nõ in equis. nõ in multitudine exercitus. nõ in pompa regij apparatus: ſed lancea perſeuerantie. baliſta ſapientie. lorica iuſticie. galea ſpei. ſcuto fidei. et gladio ſpiritus quod eſt verbum dei. Per hec igitur arma hoc eſt p̃ diuin i eloquij verba, defenditur ciuitas dei aduerſus ciuitatem dyaboli dicẽte apoſtolo. ad Epheſ. 6. Induite vos armatura dei vt poſſitis ſtare aduerſus inſidias dyaboli. Per hec arma vincuntur erronei. corriguntur heretici. feriuntur ſciſmatici. percutiuntur iniqui. percuſſi quaſſantur, quaſſati comminuuntur. comminuti in puluerem conuertuntur. in puluerem conuerſi ad nichilum rediguntur. Quoniam vt ait apoſtolus vuus eſt ſermo dei et efficax et penetrabilior omni gladio ancipiti. pertingens vſqz ad diuiſionez anime et ſpiritus. ad Hebreos. 4. Per hec itaqz arma hoc eſt per diuini ſermonis z ſacre ſcripture documenta eccleſia pugnando vincit. vincendo creſcit. creſcẽdo proficit. proficiendo complementum accipit. hic ſcilicet per gratiam et in futuro per gloriam. Quam nobis concedat qui ſupra petram ſuam edificauit eccleſiam dominus noſter Jeſus per omnia ſecula benedictus Amen.

¶Incipit principiū eiusdem in cursum biblie pſertim in euāgeliū Marci In quo principio theologicā ſcientiā alijs vt equū eſt pfert ſcientijs humanis adiuētis.multipliciter eā cōmendās ⁊ extollens.

A QUenam doctrina hec noua. Iſta queſtio mouetur Marci.1.capitulo. Reuerēdi patres magiſtri ⁊ dñi cariſſimi ſepe et multū hoc mecū cogitaui.quid nā expedientiꝰ eſſet.q̄d ve michi foret vtilius.vel ſacre doctrine.diuie videlicet ſcripture laudes edicere.vl eaſdē ſub ſilētij pace trāſire.Qua in revarijs factus agitatiōibus temulētus varia michi ſupeſt agitatio/ſed perplexa. Naz diuerſis ⁊ aduerſis perplexitatis funiculis hincinde ꝛtētioſe ptractꝰ nūc loqui phibeor.nunc tacere nō poſſum. Loqui em̄ prohibet laudantis demeritū quo me indignū reperio verbo laudis. q̄ nō eſt ſpecioſa laus in ore peccatoris.Eccli.15.⁊ vt venerabilis ẏba Alani ſequar. Nec mirti preſunt lauris oleaſtri oliuis Nec ſaliūca roſis.vilis nec alga hyacinctꝯ pfertur Sēmis velutū violis ve cicuta. Nec ouis a capra mēdicat velleris vſum. Nec tumidus torrēs a riuo poſtulat vndam. Nec ſolet a dauo narciſus querere formaz. Nec addit lucez candele flāma diei. Et ideo loqui phibeor.Sed tacere diſſuadet laudis debitum quo me totū ſentio enarrandis ſacre doctrine pconijs obligatum.de quibus magis vt puto veniā merear ſi pauca dixero: cū plura nō poſſim. q̄z ſi taceaz oia cū debeā vniuerſa ⁊ ideo tacere nō poſſuz. imo cogor in admiratiue queſtionis prorūpere verba di. Quenā doctrina hec B noua. Cū vero mee intelligētie detrimenta conſidero.cū animi mei calamitates colligo q̄ peccator ſum leuioris ſcientie grauioris qui ſtultiſſimꝰ ſum virorū. ⁊ ſapiētia hoim nō eſt mecū nō didici ſapientiā nec noui ſcientiā ſanctor. Prouerb.30.Certe ſic elinguis lingua.memoria immemor. inſenſibilis ſenſu et de ineffabilibus ſacre doctrine laudibꝰ.de quibus etiā ſancti cū timore loquūtur et tremore. loq̄n imiruz perti meſco. ideoq̄z timor ⁊ tremor venerūt ſup me in pſalmo.quare loqui ꝓhibeor Sed ſi diutius taceo de ingratitudie redarguar. q̄ iurta moraliū dogma philoſophor eam laudare teneor q̄ me.ſi nō ſtet p me.ſuis ditauit beneficijs.beauit muneribꝰ.⁊ documētis ſalutaribus eruduit. Quare tacere nō poſſum. imo cogor in admiratiue queſtionis prorūpere verba dicens. Quenā doctrina hec noua. Dū aūt ad ſacratiſſime doctrine huiꝰ laudē tota laborat intētio.dū tota ꝯcurrit affectio. tā excellētis dulcedinis coptā effuſura volūtas in cogitatiōe nō pficit.ſed ⁊ lingua pene deficit in ſmone. Et vt quid ⁊ eloquens ait. Dū ſibi ẏba ꝛtero laudis. plus ꝯtero laudē. Quā obrē erubeſco dicere vl narrare inepte cogitatiōis mee ⁊ temulētas fantaſie ꝑprie ꝯiecturas demiſſoq̄z capite veritꝰ ſum q̄d de tanta re ſentiē iudicare.ꝯſu-

lente michi sapiētissimo Salomone. Altiora te ne quesieris. Eccl'.3. Idcirco loqui phibeor. Sed dū psolari cupere inscientiā meā silentio.et ignorantiaz meā tacēdo cōpescere.quā ipse dū loquor accusare cōpellor.instat ex aduerso pscientia ppria que laudis debitū recognoscēs instāter instantius istantissime petit ipsum ad qđ teneor psoluī tributū. Idcirco tacere nō possum. imo cogor in admiratiue questiōis prūpere verba dicēs Quenā doctrina hec noua. Si ipsa ergo hui⁹ gloriose pconia doctrine de intellectus meivena paupere fluuiū exigūt locupletem. Ignarus ego et eligus incipiā balbutire.ecce verecūdia signat ora silētio volūtatē cohibet.ymaginationē grauat. duz qđ nescit homo qđ mirat angelus.inscie promit iperitus et loquitur ipudenter ignar⁹. Igit loqui phibeor.Sed de illi⁹ mia loquendi sumens audaciā qui mutoz labia reserat et linguas infantiū facit disertas. Sapiē. 10.vt qđ debeo tributi hui⁹ sacre doctrine pconijs. Cuius soluendo nō sum sufficiēs.in ei⁹ tñ id qđ potero ymēdatiōe psoluā Spirabit anim⁹ me⁹ deuotiōis affectū. eructabit coz meū ℣bū bonū et velut calam⁹ scribe laudibus ei⁹ officiosus assistā.igit tacere nō possum imo cogor in admiratiue questiōis prūpere verba dicens.Quenā doctrina hec noua. Que fuit q̄stio a principio ppsita vestris reuerentijs sepe repetita. ¶Ad cuius questionis solutionem me diu quidē cogitantez sed nichil proficere valentē ratio ipsa in hanc potissimū sententiā ducit.vt cū ad soluendā tam arduā questionē minime sufficiant alioz cōsulā facultatē. Cōsidero igit q̄ inter plurimas et quasi innumerabiles q̄stiones quattuor sunt p̄cipua questionū genera in diuersis scolis et doctorib⁹ variis pquirēda. ¶Naz primo quedā sunt questiones subtiles et studiose. Secūdo quedā sunt questiōes difficiles et curiose. Tertio quedā sunt questiones ciuiles et ytentiose. Quarto quedā sunt questiones vtiles et virtuose. Primū questionū gen⁹ solet disputari in scola theorica philosophoz. Scām questionū genus solet pscrutari in scola fantastica mathematicoz. Tertiū questionū gen⁹ solet discrepari in scola politica iurisperitoruz. Quartū questionū genus solet ptractari in scola catholica theologoz. ¶Ad primū questionū genus pertinet illud. Job. 26. Quis extendit aquilonē super vacuū et appendit terrā sup nichilū. Quis ligat aquas in nubibus suis vt cū erūpant pariter deorsum. Quis terminū circūdedit aquis vsq̄ dū finiā tur lux et tenebre. Et illud Prouerbioz. 30. Quis colligauit aq̄s in vestimento. Quis suscitauit oēs terminos terre. Tales. em̄ questiones subtiles et studiose solent disputari in scola theorica philosophoz. ¶Ad secundū questionū genus pertinet illud Eccli. 1. Arenā maris et pluuie guttas. et dies seculi quis dinumerauit. Altitudinē celi et latitudinē terre et pfundum abyssi quis dimensus est. Et illud Senece. Licet nescias que ratio oc

4. genera q̄stionū.

D primū genus questionū

E 2. gen⁹ q̄stionis.

C

ceanū diffundat. quid sit quod gemellorꝝ ꝯceptū separet partum iungat. Cur simul natis fata diuersa sint non multū nocebit tibi trāsire qđ nec licet scire nec ꝓdest. Tales eīn questiōes difficile curiose solent pscrutari in scola fantastica mathematicorꝝ. ¶ Ad tertiū questionū genus A 3.q̄stionis genus. ptinet illud Luce. 22. Facta est contentio inter eos quis eorꝝ videretur esse maior. Et illud. Exodi. 2. Quis ꝯstituit te principē aut iudicē super nos. Tales enīz questiones ciuiles contentiose solent disceptari in scola politica iurisperitorum. ¶ Ad quartū questionū genus B 4.'genus q̄stionis pertinet illud Job. 13. Quis potest facere mundū de imundo conceptū semine. Et illud psal. Quis ascendet in montem dñi aut q̄s stabit in loco sancto eiꝰ. Tales eīn questiones vtiles et virtuose solent ptractari in scola catholica theologorꝝ. Considerata igitur p̄missa questionū quadripharia serie ⁊ scolarum varietate quadruplici. michi visum est expedire ꝓ nostre questiōis solutione singulas adire scolas ⁊ doctores consulere singulas ꝛvt quod in vna nequit. in alia saltez inueniri valeat. Sic enim qđ vbicz queritur alicubi plerūcz reperitur. iurta verbuz ℭ veritatis dicentis. ¶ Querite ⁊ inuenietis Math. 7. Vado igit ⁊ per ordinē ad singulas discurro scolas. Et primo ad scolam philosophorum in qua studiose disputant questiones subtiles ⁊ theorice. Secundo mathematicorum in qua curiose perscrutantur questiones difficiles et fantastice. Tertio ad scolā iurisperitorꝝ in qua ꝓtentiose discep tantur questiones ciuiles et politice. Quarto ad scolā theologorꝝ in qua ꝛvtuose ptractant questiones vtiles et catholice. ¶ Primo ergo venio ad scolam D philosophorum in qua studiose 1.sco disputantur questiōes subtiles ⁊ theorice. et ibi nostram ꝓpono questionem interrogans ab eis de lege xp̄i euāgelica. Quenam doctrina hec noua. In primo vero huiꝰ scole ingressu sermocinalīū scientiarꝝ grāmatice videlicet logice. rethorice ⁊ poetice artis doctores inuenio. Qui oēs iurta sue facultatē doctrine michi aliquid offerunt. Alij grāmaticalia prisciani rudimenta. Alij logicalia aristotelis argumenta. Alij rethorice tullij blādimenta. Alij poetica virgilij integumenta. nec soluz ista. quinimo ouidij p̄sentāt fabulas. fulgētij mythologias odas oratij ormestas orosij. iuuenalis satiras senece tragedias. comedias therentij. iuectiuas salustij. sydonij epistolas. cassyodori formulas. declamationes quintiliani. decades titi liuij valerij ephitomata. marcialis epygrammata. centones homeri saturnalia macrobij. et generaliter singula que vꝰ suauis liram rethorice vel grauis poetrie musaz resonāt. Sed cū premissi doctores in his oibus michil prorsus doceāt quod ad ꝓpositam satisfaciat questionē ipsi tñ michi iā pene de solutiōe q̄stionis desperāti. inḡrēdi laudāt ꝓpositā laboris diligentiā recōmendāt ⁊ diligēter inḡrēti spez inuenīēdi ꝓfirmāt. Cōfortat me siquidem illud cōmune di-

etum Boecij de disciplina scolariū.cuiuslibet operis obtusitas laborum diligētia permollitur. Confortat me etiā illud dictum valerij in epistola ad ruphinū. Ad summa quecz fastigia nō nisi per salebras euadim⁹ nec est via:plana que ducit ad gaudia plena.Cui⁹ rei ponit exemplu⁹. Audiuit inquit iason q̄ p mare adhuc intactum ratib⁹ ꝛ remis ꝛ p thauros sulphureos ac pertoricati serpētis vigilias sibi viandum esset ad aureū vellus ꝛ sano ꝯsilio licet nō suaui vsus. abijt et redijt ꝛ optabilē thesaurum retulit.Sic absinthiū veritatis acceptat morose mētis humilitas.fecundat officiosa sedulitas. et in fructū producit perseuerantie vtilitas.ꝛ dura principia dulci fine munerātur.Sic arct⁹ callis ad ampla ducit palatia.sic angust⁹ trames ad terram viuentiū. Hec ille. Confortat me insuper illud dictū virgilij in eneyde. Labor improbus oia vincit.Cōfortat me denicz illud dictum architrenij nouelli poete. Uelificatur athos dubio mare ponte ligatur. Rem⁹ arat colles.pedib⁹ substernitur vnda. Pupe meat hum⁹ pelagum tethis exuit vsum Salmoneus fulmen iaculatur dedal⁹ alias. Induit ingenij furor instat ꝛ in uia preceps. Rumpit et artifici cedit natura labori.Ex his nāc dictis vires aīmi colligo spē mētis erigo. vt ad ꝓposite questionis apertionē procedā vlterius inuestigās a ꝓfundioꝛib⁹ natural ꝛ moralis philosophie doctoꝛib⁹ quidnā de ꝓposita sapiant q̄stione.ip̄i vero sola excusatione ꝯtenti talē responsionez pretēdunt.Scimus inquiūt elementoꝛum propositiones.elemētorū ꝯditiones.vaporū ipressiones.mineraliū mixtiōes.Scim⁹ vires herbarū.Ɣtutes gemmarum. moꝛes animaliū oꝛigines animaꝝ. Scimus ꝯplexionū distantias.humoꝝ repugnātias. sanitatum armonias.egritudinuꝝ distrasias.alias discrasias. Scimus varietates actuū causalitates habituū extremitates viciorum.et medietates Ɣtutū. Et vt vnum dicamus.Scim⁹ de natura quicquid hūana potest ratio naturaliter pscrutari. Sz nimirum de ea quā proponis q̄stione nihil vticz scimus. quia i eius solutione natura silet.ei cannones succumbūt. et fides sola de uaturali ratiōe triumphat. Ad hāc itaqz vocem. ¶ Primaz exeo scolam et trāseo ad secundam. ¶ Secundo ergo venio ad scolaz mathematicoꝝ. in qua curiose pscrutantur q̄stiōes difficiles ꝛ fantastice. et ibi nostrā propono questionez iterrogās ab eis de lege xp̄i euangelica. Quenaz doctrina hec noua. In primo vero huius scole igressu quosdam ego reperio sibi nomē matheseos vsurpantes indebite. ex quoꝛuz infamia tota fere Mathematicoꝝ scola infamis redditur ꝛ suspecta. Hi sunt qui teste beato Augustino i lib.de natura demo. a terra geomantici. ab aere aeromātici.ab igne pyromātici ab aris idoloꝝ arioli. a ꝯsideratione naturaliū genethyaci.ab inspectione ararū aruspices.ꝛ a volatilibus aut vocibus auiū augures nūcupātur. Ab his itaqz pseudo mathematicis seu potius maleficis nihil

F 2.scola.

£

interrogo de proposita questione hoc sacra phibēte scriptura. Nō declinetz admagos nec ab olis aliquid scisscitemini. Leui. 20. Sed ad veros mathematicos transeo qui in arismetrica numeroꝝ pugnas. in musica sonorum sinugias. in geometria quātitatum mensuras ꝛ i astrologia celoꝝ influentias scientifice pscrutātur. inter quos tenet pictagoras calculū. orpheꝰ plectrum. esculapius baculum. eufratres horoscopum. archimedes radium pdites circinū. campanus ppendiculū. ptholomeꝰ astrolabiū. Nec inuestigare desistit thales tpa. Athlas sidera. zeno pondera. crisippus numeros. euclides mēsuras. albumasar influētias. Ab his itaqz mathematicis nostre peto solutionem q̄stionis. ꝛ ecce hoꝝ aliqui dum questionē istam soluere tētant: ita delipiunt vt christi doctrinā. Christi vitā. Christi opera. Christi miracula: causis naturalibus a celestibus influentijs audeant deputare. Siceni ausus est ille fantasticus albumasar tractatus primi de cōiunctionibus differētia tertia. Sic et ille machometicus Auicēna. 10. methaphisice sue. quoꝝ tam fatuam q̄z obscuram ꝛ fatuosā presumptionē apls ipse reprehēdit. Obscuratū est inquit insipiens cor eoꝝ dicētes eñ se eē sapientes stulti facti sunt. ad Roma. 1. Non sic deuoti mathematici: tres illi magi orientales pclari: quibꝰ vt Matth. 2. legitur xpm natū stella mirabilis nūciauit. illa scz de qua meminit Calcidius sup. 2. thymei platonis. post cuiꝰ apparitionez teste Augustino vbi supra. natiuitatem alicuius e celo interpretari non licuit. non sic inq̄z non sic presumūt hi deuoti mathematici. sed in propositе questionis solutione imperfectū suū humiliter recognoscūt. Nescit inquiūt acribologia mathematica huiꝰ questionis soluere nodū. Nescit q̄p pe diuinum aperire secretū. naz cum deo claudente nemo aperiat: sane frustra sudaꝫ diuinitus obsecrata humanitus reserare Ad hāc itaqz vocem secundā ex eo scolam ꝛ transeo ad tertiam.

¶ Tertio ergo venio ad scolam iurisperitorum in qua cōtentiose disceptantur questiones ciuiles ꝛ politice. Et ibi nr̄am ppono questionē: iterrogās ab eis de lege christi euāgelica. Quenam doctrina hec noua. In primo verbo huius scole ingressu ciuiles iuris doctores inuenio. qui imperatorus leges. Cesaris edicta tanta veneratiōe suscipiunt. tāto honore pferunt: vt pro ipis venerandis aliqui plerumq̄z celestis imperatorus leges cōtemnant. pro ipis defendendis. edictis summi cesaris contradicant. Sed reperio iterum in hac scola quosdaz iuris canonici professores qui etiaz suas decretales epistolas quasi diuinas scripturas accipiunt: et eas taliter venerantur vt ppter hoc eoruz aliqui plerumq̄z in diuinarū prumpant blasphemiam scripturam. Tales enim reprehēdit magnus ille vtriusq̄z iuris doctor dominus Gratianꝰ sui voluminis. distinctio. 9. cap̄. Ego solis. verba recipiens Augusti. epistola. 8. ad Hieron. Ego inquit solis eis scriptoruz qui iam canonici

A
3. scola

appellãtur. didici hanc morez honorẽq; referre vt nullũ eorũz scribendo errasse audeam credere. Appellatione canonicorũ librorum solos comprehẽdens libros diuinarum scripturarũz et non iurium humanorũ: in quibus eodez augustino teste libro secundo ad Uincentium. ⁊ Gratianus distinctione eadem cap. negare. Negare non possum⁹ nec debem⁹ multa esse que possunt iusto iudicio ⁊ nulla temeritate culpari. Ipsoꝝ igitur qui vel in ciuilis vel in canonici iuris scola aut studẽt aut docent bifariã diuisionẽ repio. nã q̃dã ⁊ mẽti ꝓthdoloz lĩguã ꝓstituũt questum querunt. equitatẽ soluũt. pacẽ confundũt sopitarum litiũ cineres suscitant. pactiões violãt. adulteria dissimilãt. matrimonia diffamãt. luxuriant i lachrymis viduarũ. infame pupillorũ. in afflictione simpliciũz. ⁊ in paupez nuditate ꝛRam vt Sydonij verbis vtar. hi sũt qui causas ꝓtendũt adhibiti. impediunt pretermissi. fastidiũt ãmoniti. obliuiscũtur locupletati. hi sunt qui emũt lites. vendũt intercessiones. iudicanda dictant dictata cõuellunt attrahũt litigaturos protrahunt audiendos. quid plura. hi sunt qui dũ i captura pecunie rethia tendũt. iura ꝓfoia interuertunt oĩs leges interꝓtantur ad libitũ. et ꝓ sua volũtate nunc abdicant. nũc admittũt. bñ dicta deprauãt. prudenter allegata puertunt. ꝯdemnant inocuos. nocẽtes absoluũt. impios fouẽt. oppꝛimunt innocentes. Ab his itaq; litigiosis causidicis de questioe ꝓposita. nihil quero sed eoꝝ cõsortia fugio. ⁊ eoꝝ condẽno litigia dicẽte mihi apostolo. Seruũ domini non oportet litigare sed mansuetum esse ad oĩs. 2cde ad Thymo. 2. Alij vero sunt. et vtinam multi. qui in ipa iurisũ scola studẽt ⁊ docent non ad questũ nõ ad iniqnũ iuris dispendiuz. sed ad inquisitionẽ veritatis ⁊ iudicij equitatem. hi sunt qui aduocantur ꝓ pupillo ⁊ vidua ꝓ vtilitate reipublice et ecclie libertate. quoꝝ iudiciarij⁹ rigor aduersus insontes vehementius excãdescit. ⁊ circa simplices mansuescit hi sunt qui erigũt lapsos. fractos ꝙsolidant. liberãt seruos. pauperes ditant vagos ꝙgregant. reuocant oberrãtes. hi sunt apud quos admittit clamor pauperum erigit dignitas ecctia. ꝓ quos releuatur pauperũ indigentia. firmat in eccle sijs libertas. pax in populis. in ciuitatibus quies. Ab his itaq; tempto aliquid audire de ꝓposita questione. Sed dum ipsi ad hui⁹ questiois solutionẽ peruenire cõtendunt. vires eoꝝ interioꝛi oculo caligante. scrutãtes scrutationes ex inani scrutinio deficiunt. ⁊ a tãta victi sublimitatis excellẽtia. retrorsum in terram abeũt prouoluti. ideoq; peritiores eoꝝ de nostre q̃stionis solutione humiliter se excusãt. Scim⁹ inq̃unt q; diuine res pfecti ꝙme sũt hũana vero iuris cõditio semp i infinitũ decurrit. et nihil ẽ i ea qõ stare ꝓpetuo possit. C. de vete. iu. enu. l. 2. §. ſz qz Cum igit hũana iura ad scolã nostrã ꝓtineant nõ diuina. sane proposite questionis solutio nõ ad iuridicaz ſpectat peritiã. ſz ad theologicã facultatẽ. nec no

bis licet falcē nostrā in messem mittere alienā. 13 q.1.c. ecclias .S. his ita. Ad hanc itaq; vocem A tertiā exeo scolā ꝛ trāseo ad q̄r-
4. scola. tā ꝛ vltimā. ¶ Quarto ergo venio ad scolam theologoꝝ. i qua virtuose ptractantur q̄stiōes vtiles ꝛ catholice. ꝛ ibi nostrā propono q̄stionem interrogans abeis de lege xp̄i euāgelica. Quenam doctrina hec noua. In primo vero huiꝰ scole ingressu veteris legis doctores inuenio sanctos patres patriarchas videlz ꝛ pphetas. Interrogo igit primo p̄imum illū patrē Adaz q̄ ad imaginē dei factꝰ ꝛ in paradiso positus diuina secreta credit p̄cepisse. Sz respōdet adā doctrinam hāc nouam sibi maxia i p̄te esse ignotam. Unionē inq̄t dei ꝛ hois nō intelligo. ꝛ q̄ ✠bū caro fieri possit ignoro. quodq; virgo ꝯcipiat ꝛ pariat non minus est a mea intelligētia extraneū. q̄ a ꝯsuetudie alienū. Nec enim ena mea aut cōcipere potuit nisi a me cognita. aut parere nisi corrupta. Uade inquit potiꝰ ad noe virū iustū qui p̄ archam i diluuio saluauit genꝰ humanum. Gen. 7. Forte ipe ꝓpositā questionem apiet ꝛ signacula eius solue t. Interrogo igit noe virū iustum. sz excusat se etiā. ꝛ dolabro occupatꝰ p̄mptiorē ad fabricādum q̄ ad docendū. nec ego inquit ipe hāc questionē aperire aut signacula eiꝰ soluere sū ido neus vade potius ad abraham patrē multaꝝ gētiū. ad quē promissio facta est. q̄a in semie tuo bn̄dicent oēs gētes. Gen. 2. Interrogo igit abrahā. sz expauescit etiā ipe. ꝛ tante rei nouitate ꝑcussus noli inq̄t turbare peregrinationē meaꝝ egreff⁹ em̄ de terra mea ꝛ de cognatōe mea et de domo p̄ris mei in minandis gregibꝰ ꝛ armentis. in pascuis comitandis. in fodiēdis puteis ego valeo. Sz quam ꝓponis q̄stionē soluere nequeo vade potius ad moysen famulū dei. cui locutꝰ ē dn̄s facie ad faciē. qua si homo ad ꝓximū suuz. Exo. 33. Interrogo igit moysen. et ecce moyses medio ꝓsessu surgens velata facie ꝛ libris onustꝰ. congeriē ꝛ siluam mandatoꝝ legaliū ꝓponit nec exponit. penthateucū suū sub cuiꝰ sarcina sudat. ꝓjcit in mediū. inueniūtur ibi p̄cepta quedā moralia. q̄daz cerimōialia. moralia aūt q̄ vis proficiētia. nō tn̄ sufficientia ad salutē. cerimonialia vero tātis obūbrata figuris. tātis imaginibꝰ operta. vt nō dicā ipleri sz nec intelligi quidē possint. Ibi cultellꝰ ꝓpucij. libellus repudij. oculoꝝ ꝛ dentū taliōes voluit ergo ꝛ reuolut moyses. cōsumptoq; frustra toto legēdi officio. latent eū huiꝰ doctrine mysteria. Erubescit itaq; moyses ꝛ defectū suū ꝯfitens ait. Uelata facie ego sum. parce q̄so pudori meo. ꝛ cū tabulis meis lapideis populū meū lapideū p̄mitte docere. Uade potiꝰ ad dauid quē inuenit dn̄s ✠ cor suū. forte in cythara ꝛ psalterio eructabit tibi ✠bum bonū et aut ipe soluet questiōis signacula. aut de stirpe ipius surget q̄ soluet ea. Interrogo igit dauid. sz excusat se etiā dauid dicēs. Non sū dignꝰ ad tante questiōis sublimitatē assurgere. Qm̄ iniquitates mee supergresse sunt caput meū ꝛ sicut onꝰ graue grauate sunt su-

stionis responsionez accedo.

¶Pro qua tres breues articulos faciã ⁊ in quolibet articulo

Decisio q̃ stionus. sic ꝓcedã. Primus erit de xp̃i regula siue lege. Secũdus erit de petri eccl'ia siue grege. Tertiꝰ erit de gregis petri ⁊ legis xp̃i conformitate. Primo p̃mittam tres distinctiões. Scõo ponam tres ꝯclusiões respõsiuas. Tertio inferã tres ꝓpositiões correlarias. ¶Quantũ igit ad p̃mũ

C 1. articl's. articulũ in quo videndũz est de xp̃i regula siue lege sunt tres distinctiones p̃mittende. Prima erit gñalis de lege. Scõa specialis de lege diuina. Tertia specialior de lege xp̃i seu regula.

1. distictio ¶Prima ergo distinctio est ꝙ lex (vt ad ꝓpositũ ptinet) multipliciter ⁊ ꝑ diuersis capi solet. Qñq̃ sumit pro p̃ma lege q̃ est lex increata. Et sic diffinit Aug. legem libro p̃mo de libero arbitrio. Lex eterna ẽ summa ratio cui semp obtẽperandũ est ⁊c. Et 22. contra Faustũ. Lex eterna est diuina mens seu voluntas ordinẽ naturalẽ seruari iubens turbari vetans. Unde ptz. ꝙ sicut voluntas diuina est simpliciter p̃ma causa i genere cause efficientis sic ipsa est lex simpliciter p̃ma in genere legis obligãtis. Quare sicut nulla causa secũda põt agere ipa nõ agẽte. sic nulla lex põt obligare ipa nõ obligante. put alias declarau'. Quãdoq̃ vero sumit lex pro signo p̃me legis qõ est lex creata. Et sic diffinit Tullius i philippicis. ꝙ lex nichil aliud est q̃ recta ratio a numine tracta a deo diriuata imperãs honesta, phibensq̃ cõtraria. Sed sic capiendo legez pro lege creata adhuc quandoq̃ sumitur gñaliter pro qualibet tali lege naturali hũana vel diuina scripta vel nõ scripta. Et sic diffinit Tullius libro de natura deoꝝ. ꝙ lex est recti p̃ceptio, prauiq̃ depulsio. Quãdoq̃ vero sumitur specialiter ꝑ lege naturali. Et sic diffinit Tullius libro de legibꝰ ꝙ lex est ratio ĩsita a natura q̃ iubet q̃ sunt facienda: ꝓhibetq̃ contraria. Qñq̃ etiã sumitur specialiter ꝑ lege humana scripta. Et sic diffinit Gratianus distinctiõe p̃ma ꝙ lex est ꝯstitutio scripta. Et distinctione secũda. c. lex est. ꝙ lex est cõstitutio ppli qua maiores natu simul cũ plebibꝰ aliq̃d sanxerunt. Et sic q̃uis iste terminꝰ lex sit gñalis ad oẽm legem tamen quãdoq̃ restringit advnã determinatã spẽm.

D 2. distictõ ¶Secunda distinctio est ꝙ lex diuina vt sumitur pro lege diuinitꝰ inspirata qualis est lex Moysi vel xp̃i. Uno modo põt sumi pro aliqua vna regula data a deo aliq̃d p̃cipiente vel ꝓhibente. Alio modo pro aliqua vna ꝯgregatiõe plures tales regulas continente. Qualiter tota doctrina xp̃i dicitur lex xp̃i. Et sic sumitur in proposito. Sed sic capiendo adhuc potest sumi stricte ꝑ aliqua tali congregatione solũ continente ꝓcepta ⁊ ꝓhibitiones. qz hec duo solũ pertinẽt ad legem proprie dictã. Alio modo põt sumi large ꝑ aliqua tali cõgregatione non solũ cõtinẽte p̃cepta et ꝑhibitiones: sed etiã consilia ⁊ p̃missiões, testimonia hystorialia. exempla imitabilia. miracula. sacramẽta. p̃missiones p̃miorũ. cõminatiões supplicioꝝ. ⁊ multa hmõi. q̃ licet nõ sint de substã

tia legis ꝓprie. qꝫ nec ligãt nec obligant eo ꝙ his nichil imperatur aut ꝓhibetur ipsa tñ sunt fortissima adiutoria ad legẽ iustiendũ. tõ dicunt ꝓres legis diuine col.er dicte. ¶ Tertia distinctio A 3.distictio ꝙ lex xpi seu regula. Uno modo põt sumi stricte ꝑ congregatione illoꝝ simul eoꝝ q̃ docuerũt apli & discipuli eius auctoritate sua. Et sic sumitur hic. Un lex xpi seu regula dicit tota doctrina euãgelica intelligẽdo per euãgeliũ non solũ doctrinã quatuor euãgeliorꝝ sed generaliter nouũ testamentũ. Quẽadmodũ doctrinam suam vocat Paulus euangeliũ. 2.ad Thim. 1. Sed sic capiẽdo adhuc potest multipliciter sumi. Uno mõ ꝓtalis doctrine veritate. siue sit i mente siue in scripto vel in voce Alio mõ potest sumi ꝑ talis veritatis vel obiecti intellectualis cognitione. Unde nõ minus ꝓprie dicit lex vel ꝓceptũ vel ꝓhibitio ipa cognitio agendoꝝ vt nõ agendorũ q̃ ipa veritas enuncians quid agendũ vel nõ agendũ. Ideo dicit venerabilis Hugo ꝑmo de sacramẽtis. parte.6. .c.6. Quid cognitio faciendorũ fuit nisi quedã ad cor hois facta, ꝓceptio et q̃d rursum cognitio vitandorũ nisi ꝓhibitio. Hec autẽ cognitio põt esse multiplex. qz vel solũ apprehensiua vel iudicatiua. Et si iudicatiua vel cũ formidine vel cũ certitudine. Et si cũ certitudine/ vt põt esse habitualis/ vel actualis/ vt ab habitu acq̃sito solum/ vel ab habitu etiã infuso. Unde sim hoc loquẽdo ꝓprissime lex xpi põt dici fides infusa vel actus eius quo creatura rõalis firmiter assentit doctrine xpiane virtutib⁹. ¶ His ergo distinctionib⁹ ꝑmissis B advidendum qualiter hmõi lex seu regula est rõnali creature ꝓ statu vie perfectissima lex creata. tres sunt ꝯclusiones declarãde. ¶ Prima ꝯclusio est ꝙ 1.ꝯclusio. lex naturalis/ vt humana/ vt etiã lex diuina mosayca viatori non est lex pfectissima creata. Pz primo de lege naturali/ vel hũana. qa aliter seqretur ꝙ viator ex puris naturalib⁹ sine fide posset oia ad que tenetur pfectissime cognoscere et adimplere cõtra aplm ad Hebr. 11. Sine fide impossibile ẽ placere deo. Scdo idẽ pz de lege mosayca. qz ẽm aplm ad Hebre. 7. Nichil ad pfectũ adduxit lex. Et loquit de lege veteri ꝙ moysen data. q̃re. &c. C ¶ Secunda cõclusio est ꝙ lex xpi seu 2.ꝯclusio doctrina vocalis aut scripta vel ipa mẽtalis solũ apprehẽsiua vt etiã ipa adhesiua si nõ sit ex fide infusa nõ est viatori pfectissima lex creata. Pz. quia nullus viator per legẽ xpi sine fideli credulitate potest oia ad que tenetur perfecte intelligere iuxta illud ysa. 7. Nisi crediderints nõ intelligetis. D ¶ Tertia cõclusio est ꝙ 3.ꝯclusio. lex xpi sola seu doctrina (idest fidei infuse habitus vel actus quem viator habet de ea) est sibi perfectissima lex creata. Patet. quia nullius viatoris per aliud signum seu directiuũ creatum nisi per huiusmodi fidem vel eius actum omnia ad que tenetur perfecte cognoscit. vt ex ꝓdictis apparuit. & ꝑ huiusmodi signũ illa pfecte cognoscit. quia si non tũc fidelis operãs secũdũ fidei xpi directionẽ non sufficienter operaretur ad ꝯsequendũ salutem

contra illud Marci vltimo. Qui crediderit. ⁊c̃. saluus erit ⁊c̃.

E ¶ Ex predictis sequuntur aliq̃ proposiciones correlarie. Pria q̃ sicut virtus iusticie solum est in mente et non in scripto/ vl̃ voce. sic in ipsa est proprie lex seu regula iuste vite. Patet. quia nullo existente scripto vel voce adhuc lex esset nec regule intellectuales que sunt rerũ naturales imagines min⁹ essent ꝓpter quã de nec homo minus obligaret ad eas q̃ si ipsas legeret vl̃ audiret. quare ⁊c̃. ¶ Secunda ẽ q̃ sicut vox audibilis nõ est lex ꝓprie sic nec scriptura legibilis sed solum eq̃uoce. Patet. q⁊ vox vel scriptura lex nõ dicitur aut regula nisi ea figura vel tropo qua nomen rei ⁊ veritatis imagini imponitur vel signo. sicut imago regis rex dicitur. Patet q⁊ iuriste diffinientes legẽ diffinunt eam ꝓpter ei⁹ min⁹ ꝓpriaz acceptionẽ. q⁊ vt supra ptz Gracianus et alij solũ diffinũt legẽ

F scriptam. ¶ Tertia est q̃ sicut ad legis xp̃i habitualẽ fidẽ oĩs viator obligatur sine vlla excusatione. sic ab eius actuali fide nullus excusatur nisi sola incapacitate. Primũ patet ex illo dicto apostoli Hebre. 11. Sine fide impossibile est placere deo. Uñ licet inter homies alij aliis minus sint capaces ꝓpter breuitatem intellectus experientie paucitatem aut defectũ doctrine vel gratie. quia nõ oẽs equaliter obligantur ad credendum singula legis in particulari et explicite. tñ nullũ est gen⁹ hoiz adeo tardũ intellectu q̃ saltem in vniuersali ⁊ implicite nõ possit oĩa credere. id est credere vniuersaliter q̃cq̃d ibi asseritur eẽ verũ. ideo a tali credulitate habenda loco et tempore nullus omino excusatur nisi sola incapacitate. Paruulos aũt ⁊ furiosos ceteriscq̃ passionibus mente captos seu alia naturali impossibilitate prohibitos incapaces voco. ⁊ si nõ simpl̃r tamẽ ꝓpter q̃d scz dum his defectibus laborant quare non opz q̃ aliquid actualiter credant ideo ⁊c̃. Et hec de primo arti. ¶ Quantum ad scõm articulũ in quo videndũ est de Petri ecclesia siue grege sunt distinctiones premittende Prima erit generaliter de ecclesia. Secunda specialiter de militante ecclesia. Tertia magis specialiter de Petri ecclesia.

5 articks.

¶ Prima ergo distinctio est ista q̃ ecclesia pot esse multipl̃r sumi Uno modo ꝓ templo materiali. Et sic sumitur in veteri testamẽto Deut. 23. Eunuchus nõ intrabit ecclesiam. Et in nouo testameto. 1. Corith. 11. Nũq̃d domos nõ habetis ad mãducandũ ⁊ bibendũ aut eccl̃iam dei cõtemnitis. Alio mõ sumit ꝓ templo spũali Et sic mltipliciter põt sumi Uno modo particulariter et sic q̃libz rõalis creatura quã deus specialiter inhabitat põt dici ecclesia dei sicut dicitur tẽplum. Alio mõ magis gñaliter pro aliqua ꝯgregatione taliuz creaturarũ siue vniuersali siue ꝑticulari. Et sic iterũ multipliciter põt sumi. Uno mõ ꝓ omnib⁹ cognoscentibus clare vel btifice catholicas ꝟitates. ⁊ sic vocatur eccl̃ia triũphans. de qua dicitur. Laus ei⁹ in eccl̃a sctõꝝ ps. 149. Alio modo ꝓ omnibus cognoscentibus enigmatice hu

1. distictio

2. dist

tusmodi veritates. Et sic nō solum sanctos vt eccl'a triūphās. sed etiam cū bonis malos et cū hominibus demones cōprehēdit. Unō etiam qñq; nomine ecclesie maligni signant. vt cū dr. odiui ecclesiam malignantium psal. 25. Licet aūt hoc modo iterum ecclesia multipl'r posset sumi tamen vt ad ppositū ptinet ecclesia sumitur pro hoibus in mortali corpe naturaliter viuētibus. ⁊ enigmatice cognoscentibus catholicas veritates. Et sic vocatur ecclesia militās. de qua dicitur Actuū. 20. Attēdite vobis et vniuerso gregi in q̄ posuit vos spūsctūs epos regere eccl'esiam dei. Et sic sumitur in pposito. ¶ Secūda distinctio est ista. q̄ eccl'esia militans dupliciter pōt sumi. Uno modo p ecclesia vniuersali. ⁊ sic est vnica eccl'esia et extra quā nō ē salus de qua dicit apl'us q̄ xps ē caput corporis ecclesie. ⁊ corp⁹ eius est eccl'esia. Col'. 1. Alio mō p ecclesia pticulari et sic sūt plures ecclesie. iuxta illud dictum eiusdem apostoli. Salutant vos omnes ecclesie xpi. Ro. 16. Utroq; aūt predictor̄ modor̄ adhuc multipliciter sumitur eccl'a Nā sumendo eam p ecclesia vniuersali qñq; sumitur p congregatione omniū fideliū actu existentium. qñq; vero generalius sumitur p cōgregatione oim fidelium a tempore xpi vel apostolorum vsq; nūc succedentiū. Et sic distinguitur ecclesia xpi contra synagogā moysi. Et isto mō accipit Augustin⁹ eccl'iam in li. ℣ manicheos. vt habet. 11. distinctiōe ca. palā. ⁊ alibi. vbi dicit q̄ euāgelio nō crederet, nisi eum

A 2. distictō

eccl'e auctoritas ꝓpelleret. Hoc em̄ modo eccl'ia est maioris auctoritas q̄ euāgeliū sit. q; hui⁹ eccl'ie euāgelista ꝛsiue scriptor euangelij pars existit. Quādoq; aūt adhuc generalius sumit eccl'ia p ꝯgregatione oim fidelium a principio mundi vsq; ad ꝯsūmationē seculi ⁊ sic nō solus ꝯprehendit eccl'iam xpi sz etiaz synagogā moysi/ ⁊ eos qui fuerūt sub lege naturali. et isto mō accipit. A u. li. 15. de ciui. capit. 1. vbi dicit q̄ non solū a tpe corporalis p̄sentie xpi ⁊ apl'or̄ ei⁹ sed ab ipso abel vsq; in hui⁹ seculi finē pegrinando pcurrit ecclesia. Et Greg. in quadā omel'. dicit q̄ ab abel iusto vsq; ad vltimum electū semp manet eccl'a hoc em̄ modo synagoga in veteri testamento appellatur noie eccl'ie. Nūe. 20. Cur eduxistis eccl'as dñi in solitudinē. ¶ Sed B etiam sumendo eccl'iaz p eccl'a particulari. itez multipl'r pōt sumi. Uno modo pro quacunq; ꝯgregatione fidel'iū siue virorū siue mulieruz. Et sic dr. 1. Petri 5. Salulat vos ecclesia que est in babilone. ⁊ isto modo sumit i pluribus sacre scripture locis. Alio mō sumitur specialiter p tota ꝯgregatione clericor̄ ⁊ sic nūq; accipitur in textu scripture diuine. sz clerici nomē ecclesie appropriauerunt ad seipsos vocantes se ecclesiasticos. Alio modo adhuc sumitur magis specialiter pro aliquo particulari collegio clericor̄. Et sic in iure canonico ecclesia iterum habet varias significationes: vt notatur extra de ver. sig. c. cum clerici. in glo. Sed his et alijs signi C ficationibus omissis eccl'ia mi

litans ꝓprie sūpta ꝓ eccl'a vniuersali potest isto mō describi. Ecclesia est oīs homo fidelis vel omnes homines fideles in mortali corpore naturaliter viuentes. Et voco homines fideles actu/ vel habitu implicite vl' explicite credentes vel enigmatice cognoscētes omnes catholicas veritates Uoco aūt catholicas veritates. veritates q̄bus quilibet viator actu vel habitu explicite vel implicite firmiter assentire tenet. Sed dico oīs homo vel oēs homines q; sc̄dm aliquos nō solū in plurib⁹ hoibus sed in vno solo pōt vel potuit stare ecclesia. Nā vt ōt Augustinus sup psalmo. 128. Aliquando in solo abel eccl'a erat. Et vt quidem dicunt aliquādo sc̄z tpe passionis xp̄i tota eccl'ia et tota fides ecclesie xp̄iane in maria matre christi remāserat.

D 3. distictio ¶ Tertia distictio est ista ꝙ petri ecclesia dupl'r potest sumi. Uno modo pro ecclesia quā petrus apl'us personaliter rexit. Alio modo ꝓ ecclesia particulari in qua ipse sedem tenuit. Et q; ista dicitur fuisse eccl'a romana. iō distinguendū ꝙ romana ecclesia multipl'r sumit. Quandoq; p sūmo pōtifice ⁊ q̄busdā p̄sbiteris ⁊ dyaconis quos non ex auctoritate diuine scripture sed ex ꝯsuetudine obseruantie hūane papā ⁊ cardinales vocamus. Quādoq; autē sumitur p solis cardinalibus. q̄ñq; ꝓ oīb⁹ clericis romanis. q̄ñq; ꝓ oībus fidelibus romane dyoces. q̄ñq; ꝓ oībus credētibus fidē apostolicam p̄dicataz romanis. Et sic vniuersalis ecclesia pōt vocari eccl'a romana ⁊ oēs fideles possunt appellari romani. vt dicū aliqui. sicut Paulus apostolus extra italiā natus antec̄z rome fuerit se esse hominē romanum asseruit. vt patz Act. 16. Et isto modo ꝑm illos sumitur ecclesia romana vbicūq; innuit ꝙ cōtra fidem errare nō potest romana eccl'ia. vt. 24. questio. 1. pudēda ⁊ ca. aduocauit. His ergo distinctionibus premissis ad videndū qualiter vtraq; ecclesia. s. tā ecclesia vniuersalis q̄z ꝓticularis ecclesia romana: siue romana dyocesis fuit petri eccl'ia tres sunt ꝯclusiones declarande.

E ¶ Prima est ꝙ petrus apostol⁹ ex xp̄i institutione principatum habuit vniuersalis ecclesie. Secunda est ꝙ petrus apostolus ex xp̄i ordinatione episcopatuz tenuit romane ecclesie. Tertia ꝙ petrus apostolus ꝓ⁹ tēpore sūmus pōtifex fuit q̄z episcopus romane ecclesie. ¶ Ad declarationez aūt harū ꝯclusionū sciendū est ꝙ circa istā materiā sunt varie assertiones istis conclusionibus aliquo modo repugnātes. Prima est ꝙ null⁹ sacerdos ex xp̄i istitutione sup alios habet/ aut habuit maiorē potestatē sed oēs equalē. ¶ Secūda est ꝙ Petr⁹ apl'us nō habuit sup alios apostolos/ nec p ꝯsequēs sup vniuersalē ecclesiā p̄cipatū: ⁊ si habuit inter eos aliquo modo primatū hoc nō fuit p modū p̄fidētie vel dñationis. sed p modū volūtarie reuerētie ⁊ humiliatiōis. sic ꝙ alij apl'i nō tā q̄z sibi subditi/ ꝛ ratione sue antiquitatis ⁊ pfectiōis ei in multis volūtarie deferebāt. ¶ Tertia est ꝙ petr⁹ habuit sup alios ꝓprie principatū tm̄ nō ex inst-

1. ꝯclusio.
2. ꝯclusio.
3. ꝯclusio.
F Probat. 1 cōclusio.
4. op

stitione xpi sed ex ordinatiõe apostolorꝫ. Quarta est ꝙ petrus nõ fuit pontifex romanꝰ siue romane eccl'ie epꝰ. Quitaqꝫ romana eccl'ia nõ habet sup alias ecclesias principatuꝫ nisi ipropriecapiat eccl'ia romana ꝓ vniuersali eccl'ia. Et de ista itelligit ꝙ romana eccl'ia est caput oim ecclesiarꝫ. Serta ꝙ pticularis ecclesia romana hꝫ sup alias principatũ. Et hoc ponit scdm quadruplicẽ modũ. ¶ Primus modus est ꝙ ipsa habuit huiusmodi ꝓncipatũ non ex ordinatiõe diuina sed humana Et iste modus est duplex. Unus est ꝙ huiusmodi principatũ habuit auctoritate imperatoris cõstantini siue aliorꝫ imperatorũ. ¶ Secundus modus est ꝙ ipsũ hũit auctoritate generaliũ cõciliorꝫ. Tertius autez modus est q̃ huiusmodi principatũ habuit non ex ordinatione humana: sed diuina. et iste est duplex. Unꝰ modus est ꝙ hunc principatũ habuit imediate ex institutiõe xpi et eum accepit quando petrus factus fuit summus pontifex dicente xpo. Matt. 16. tu es petrus ꝛc. Aliꝰ et q̃rtus modꝰ est ꝙ ipsum habuit non immediate a christo sed a beato petro q̃ de antiochia in romanam eccl'esiam sedem suam transtulit. et eam omnibꝰ alijs eccl'esijs pretulit. Licet autem non sit facile predictas assertiones efficaciter impugnare. tñ cõtra eas ꝓbande sũt cõclusiones premisse Unde ad declarationẽ ꝯclusionis prime tres sunt ꝓpositiões pmittende. ¶ Prima est ꝙ in petro et ceteris apostolis duplex fuit potestas. scz potestas ordinis et potestas regiminis. Prima fuit potestas consecrandi ligandi et soluendi. Secunda fuit potestas ordinãdi subiectos et ad eorꝫ salutem gubernãdi. Secunda ꝓpõ est ꝙ in petro et ceteris apostolis. fuit equalis potestas ordinis: quia vnus ordo erat in singulis. s. ordo sacerdotalis. ideo in his q̃ ad hoc pertinent ratione ordinis nõ erat maior potestas i vno q̃m in alijs ¶ Tertia est ꝙ in petro ꝛ ceterꝫ apostolis non fuit equalis potestas regiminis. sed ex xpi institutiõe in hac potestate petrꝰ fuit maior ꝛ prefuit alijs: ideo in multis primam ordinis potestatem ligare et cohibere potuit in eis. Unde ꝙ hmõi ptãs ex christi institutione in eo maior fuerit q̃m in alijs ex verbis xpi concluditur non precise ex eo ꝙ petro dixit Math. 16. Quãcunq; ligaueris super terrã erit ligatum et in celis. et quodcũq; solueris super terrã erit solutũ ꝛ in celis. Nam Matth. 18 ilsimilia verba dicuntur oibus apl'is Et Johan. 20. Quorꝫ remiseritꝫ peccata remittũtur eis. ꝛ quorꝫ retinueritis retenta sunt. Sz ex eo ꝙ prius tempore ꝛ singulariter dicit illud pmittens ꝛc Tu es petrꝰ ꝛ sup hãc petrã edificabo eccl'iaz meã. ꝛ tibi dabo claues regni celorꝫ. Et Joh. 1. Tu vocaberis cephas. Et Joh. vlt. Pasce agnos meos. pasce oues meas maiores. p agnos et per oues simpliciores itelligẽs plura alia possẽt iduci scripture ,testionia: sz ex his pz ꝟcl'o prima Sda ꝟcl'o ñ pt efficacit̃ pbari ex scripturꝫ diuis: qr i eis nõ legit̃ ꝙ xps ordinauerit petrũ. epz rõa

A

1. opinio.

2. opinio.

3. opinio.

4. opinio.

B

C

D

Probat. 2 conclusio.

num: imo q̄ petr⁹ fuerit vł mā-
serit rome nō inuenitur in tota
scriptura sacra describēte act⁹
apostoloꝝ. hoc tamen potest ra
tionabiliter ꝓsuaderi ex hystoꝝ
rijs autenticis que narrant q̄
Petrus existens rome ꝑsecutio
ne in ea crescente vrbē romanā
voluit dimittere. sed occurrēte
ei xp̄o ait petr⁹. dñe quo vadis.
Ad quē xp̄s. Vado romā iteruz
crucifigi. Ex quo dicto petr⁹ in-
telligens seipsum tanq̄ alterū
xp̄m/seu xp̄i vicariū ibidē debe-
re martyrio coronari reuersus
est. ꝛ ibi vsq̄ ad finē vite reman
sit. Unde verisimiliter concludi
tur q̄ ibi sedē ꝛ episcopatum te
nuerit. nō quidē ordinatiōe hu-
mana cuiuscūq̄ terreni ꝑato-
ris siue consilij generalis. sed
ordinatiōe diuina imperatoris
celestis. licet hec ordinatio for-
te postea fuerit et ꝑ ꝑatores
roborata et ꝑ cōcilia generalia
Ē confirmata. Et sic patz cōclusio.
probatur ꝛc. ¶ Tertia ꝯclusio ꝓbatur. qz
3. ꝯcłō. petrus exīs pōtifex summ⁹ pri
us in anthyochia sedit q̄ rome
sicut patz Actu. 11. Unde sicut le
gitur in cronicis. Petr⁹ ꝑ quat-
tuor annos post passionē xp̄i in
partib⁹ hierosolimitanis eccle-
siam rexit. postea ꝑ septē annos
anthyochie sedit. Et sic a passio
ne dñi fluxerunt vndecim anni.
anteq̄ rome sedē suā transtule
rit. ꝛ ꝑ ꝯns pluribus ānis fuit
pontifex romanus. Quare patz
q̄ esse pontificē romanū nō est
necessariū esse pōtificē summuz
qz nō est de essentiali necessita-
te pōtificis summi q̄ sit ep̄s ro-
manus nec alterius particula-
ris ecclesie ep̄s. Et sic patz ꝯclu-
F sio tertia. ¶ Ex p̄dictis sequunt

aliq̄ ꝓpōes corrolarie. Prima est
q̄ pōtificatus sūm⁹ ꝛ pōtificat⁹
roman⁹ sunt pōtificat⁹ distincti.
licet sint in eandē personā diui-
na ordinatiōe ꝯiuncti. Secūda
est q̄ pōtificatus isti nō sunt ne
cessario sic ānexi quin ex causa
rationabili valeāt separari. pu
ta si summus pontifex cū conci
lio generali iudicaret esse vtile
ecclesie vniuersali q̄ ecclesiam
romanā oīno dimitteret ꝛ se al
teri copł'aret. ꝛ hoc ex causa ra-
tionabili: sicut si roma: aut dio-
cesis romana subuerteretur vt
sodoma: vel a fide euerteretur
vt hierosolyma: vł ꝓpter aliud
grande crimē aut graue scisma 5
¶ Terria est q̄ si pontificatus
isti essent⁹ de facto separati ro-
mana eccł'ia nō esset caput oīm
ecclesiaꝝ: nec haberet prīcipa-
tum populi chr̄istiani. Ptz quia
hanc dignitatē capitis prīcipa
tus honoris semp ecclesia tenet
ꝛ tenuit quā summus pontifex
sibi specialiter copulauit. ideo
ānthyochia illā dignitatē perdi-
dit ꝛ causa romana ecclesia acq̄
siuit quādo petrus de anthyo-
chena ciuitate romā trāslatus
fuit. quare ptz q̄ romana eccle
sia nō est caput aliaꝝ nisi ratio-
ne sui capitis. i. summi pontifi-
cis qui de facto pontifex roma-
nus existit. Ideo excluso hmuſ-
modi capite vł ipso manēte sū-
mo et nō romano pontifice ipsa
caret illa dignitate. quare. ꝛc.
Et hec de scō articulo. ¶ Quā hꝫ
tum ad tertiū articulū in quo ꝑ 3. artickꝫ.
resp̄ōsione ad quesitū videndū
est de gregis petri et legis xp̄i
conformitate ꝑ tituli questiōis
declaratiōe sunt tres distinctio
ones p̄mittende. ¶ Prima ergo 1. distictio

distictio est ista. q lege regulari duplicit potest intelligi. Uno modo vt idem sit q legē habere ꝛ ea obligari. Et isto modo satis clara est ex primo articulo questionis veritas. Alio modo vt idem sit q ſm legē viuere. et ei cōformari. Isto modo tractādi est in presenti articulo questionis difficultas. ¶ Secūda distictio est q legi cōformari potest eē dupliciter. Uno modo in credendis. Alio modo in volēdis: Prima ꝓformitas pertinet ad intellectū ꝛ fit pſpem ꝛ charitatē Nā ſm apostolū prima Corinth. 13. Ne sunt tres virtutes theologie in quibus ꝓsistit pfecta conformitas legis diuine. ꝛ tota pfectio religionis xp̄iane. ¶ Tertia distictio est q legi difformari etiam dupliciter potest esse. Uno modo ſm intellectū, errando ꝓtra legē errore hereſis seu alicui⁹ falsitas repugnātis fidei. Alio modo ſm affectū errādo ꝓtra legē non errore hereſis sed alterius culpe mortalis repugnantis spei aut charitati. Unde ſm hoc est intellect⁹ questionis. Utrū petri ecclesia lege regulet hoc est vtrū legi ꝓformetur sic q nūq̄ ꝓpter aliquez errorem legis regule difformet ¶ His ergo distictionibus premissis sciendum est q de prima ꝓformitate: vel difformitate est in hac questione difficultas specialis ideo de illa principaliter dicā ꝛ de ea intelligā in conclusionibus ponēdis. sed prius recitāde sunt quedā assertiones circa istā materiā plurimū differentes. ¶ Prima est in qua cōmuniter oēs fideles vident consentire q tota ecclesia siue multitudo oīm xp̄ianoꝝ hereticari non potest siue contra fidem errare. Secunda est q nec etiam ꝓsilium generale. Tertia q nec romana ecclesia. Quarta q nec collegiū cardinaliū. Quinta q nec papa canonice intrās. Alie autē sunt quiq̄ assertiones predict⁹ valde repugnātes. ¶ Una est q papa intrās canonice hereticari potest siue cōtra fidem errare. qz Petrus ꝛ multi alij legunt sic errasse. Septima est q ecclesia romana etiaz potest sic errare siue capiat̄ pro collegio cardinaliū siue ꝓ collegio pape siue in quacūq̄ alia significatione sumatur dūmō noie romane ecclesie nō ꝛportet tota multitudo fideliū. qz illa ecclesia. s. sic errāte adhuc staret ecclesia illā nō errare cui xp̄s promisit pseuerantiam in fide. Octaua est q etiā ꝓsilium generale potest contra fidem errare quia ipso sic errante adhuc staret aliquos extra concilium non errare. et per consequens fidem ecclesie nō deficere. ¶ Nona est q tota multitudo nō solū clericoꝝ sed generaliter oīm viroꝝ potest sic errare ꝛ fides ecclesie in solis mulieribus ꝓseruari. qz sic ꝓseruata fuit in sola maria virgine tēpore passionis xp̄i. Decima est q tota multitudo xp̄ianoꝝ nō solū viroꝝ sz etiā mulierum vsum rationis habentium potest cōtra fidē errare. qz hoc stāte adhuc in paruulis baptisatis possunt saluari oēs promissiones xp̄i de fide ecclesie duratura vsq̄ ad cōsummationē sc̄li Licet autē oēs predict⁹ assertiones habeāt ſm magis ꝛ min⁹ aliquas apparentes rationes,

A 2. distinctio.

B 3. distictio

C

D

E

tamen eas ad ꝓsens ꝓtractare nō patitur temporis breuitas. Sed conseruādo eas vsq; alias dico ꝓ nūc ꝓbabiliter q; ex tribus ꝯclusionibus ꝓbandis satis poterit apparere aliqua dicta; assertionum veritas. ¶ Ex sacra scriptura ꝙuicitur q; semper est aliqua ecclesia que christi lege reguletur. Ex sacra scriptura nō ꝙuicitur q; sit alia ecclesia particularis q̄ xp̄i legis regule cōformet. Ex sacra scriptura ꝙuincitur q; semp est aliqua vniuersalis ecclesia q̄ nūq; xp̄i legis regule diffōrmet. Et q; iste ꝯclusiones multū adinuicē ꝯnectūtur. ideo simul vna ratiōe ꝓbatur. Unde arguitur sic. Ex sacra scriptura ꝙuicitur q; semp est aliqua ecclesia que per rectā fidē legis xp̄i regule cōformatur. intelligendo semp a tēpore xp̄i vsq; ad consūmationē seculi. Sed ex ea nō ꝙuincitur hoc cōuenire alicui ecclesie particulari. itelligēdo ꝑ particulare ecclesiā quācunq; ecclesiaz distinctā ab ecclesia vniuersali. Igitur sufficiēti diuisione ex ea ꝙuincitur hoc ꝙuenire ecclesie vniuersali. Et per ꝑns sequitur intentū in ꝯclusionibus ꝓmissis intelligendo eas vt predixi de ꝙformitate ⁊ diffōrmitate primo modo dictis. Cōsequēter ptz sed minor rationis ꝓbat q; illud quod in sacra scriptura ꝓmittitur toti ⁊ nulli parti. nō debet alicui parti attribui. sed semp rectam fidem habere aut nunq; cōtra verā fidem errare in sacra scriptura a xp̄o promittitur toti ⁊ soli fidelū cōgregationi vt patebit ex probatiōe maioris. Igit hoc non debet alicui particulari ecclesie catholicoz attribui. imo debet temerarius censeri. Maior autē principalis rationis ꝓbatur primo ex illo verbo xp̄i. Luce. 22. Petre rogaui pro te vt nō deficiat fides tua. Nec dubitandū est ipsum in hoc fuisse exauditus q; sc̄m apostolū Heb. 5. Exauditus est ꝓ sua reuerentia. Constat ergo q; xp̄s ꝓmisit petro q; non deficiet fides sua uō intelligens de eius fide ꝓsonali. sed de fide generali ecclesie dei committende regimini petri. Et cū nō loquat de aliqua eccl'ia partiali. sequitur q; intendit de ecclesia totali. ꝯ

ꝓbatio. 1.

¶ Secūdo ptz idem ex illo verbo xp̄i Mathei vlti. Ego vobiscū sum vsq; ad ꝙsummationē seculi. Ubi christus ꝓmittit suis discipulis nō solum pro se sed pro suis successorib⁹ in ecclesia dei seipsum nō quidē corporaliter aut solū sacramētaliter sed per fidem spiritualiter semp adesse vel affuturū. Unde dicit Gregorius q; per hoc q; christus vsq; ad ꝙsummationē seculi cū discipulis se esse promittit ostendit ipsum nunq; a credentibus recessurum. ¶ Tertio idem sequi apparet ex illo verbo xp̄i. Mat. 24. Ubi loquēs de ꝑsecutione antichristi dicit q; inducentur in errorez si fieri potest etiā electi. Unde ex hoc modo loquēdi xp̄i ptz. quia de potentia ordinata hoc nō potest fieri. quia eius promissio est q; etiam tempore antichristi erūt aliqui electi nō errantes in fide christi. Et quia minus videretur de illo tempore promisso sequitur q; semper sunt aliqui credētes fidem christi ⁊ illi continentur sub aliqua

2. ꝓbatio

3

3. ꝓbatio

ecclesia nō particulari sed vni-
A uersali. quare. ꝛc. ¶Ex p̄dictis
sequūtur alique proposiciones
corrolarie. Prima est q̄ semp in
ecclesia vniuersali erūt plures
adulti illustrati veritate fidei.
Secunda est q̄ semp in ecclesia
vniuersali erūt plures iusti for-
mati virtute spei. Tertia q̄ sem
per in ecclesia vniuersali eruut
plures electi inflāmati charita-
te dei ꝓma ꝓpositio ptz. quia
in auctoritate preallegata vbi
xp̄s dicit q̄ si fieri pōt etiā ele-
cti inducerentur in errorem in-
tendens q̄ illo tēpore antichri-
sti erunt plures electi nō erran
tes contra fidem. Constat q̄ nō
intēdit de paruulis baptisatis
cum in eis nō cadat īductio⁊ in
errorem. sed de adultis credēn-
tibus fidei veritatem. Unde pa
tet q̄ promissiones christi de fi-
de ecclesie vsq̄ ad finem seculi
permansura nō possunt saluari
in paruulis baptisat⁊. ꝛ per cō-
sequens nec debent intelligi so
lum de fide infusa. sed etiam de
B fide acquisita. ¶Secunda pro-
positio patet ex prima et tertia
quia fides ꝛ charitas nō possūt
haberi sine spe de communi si-
ue de potentia ordinata vt ad
presens suppono. Igitur. ꝛc.
Tertia propositio patet. quia
minus videretur q̄ ecclesia de-
bet stare in charitate in illo tē-
pore nouissimo et pessimo per-
secutionis antichristi q̄s quo-
cunq̄s alio tempore. quia de illo
tempore dicitur Mathei. 24.
q̄ abūdabit iniquitas. et refri-
gescet charitas. ꝛ tamen adhuc
illo tempore ecclesia stabit in
charitate. quia ibi dicitur q̄ re
frigescet charitas ꝛ non q̄ ipsa
t otaliter corrumpetur. ¶Item
dicitur charitas multorum et
non dicitur omnium. Item ibi-
dem de ꝛtirō dicitur q̄ abbre-
uiabuntur dies eius. quare nō
videtur q̄ debeat īterficere om
nes charitatem habentes. Itez
ibidem dicitur in plurali q̄ ele
cti non potuerunt in errorem
induci. Et per consequens tunc
erunt plures electi contra legē
non errantes et per consequēs
fidem et charitatem habentes
quare et cetera. ¶Et predictis
patet responsio questionis vide
licet q̄ Petri ecclesia lege regu
latur. hoc est q̄ vniuersalis ec-
clesia nunq̄s per errorem legi
difformat sed semper legis chri
sti regule conformatur. non so-
lum per fidem mortuam sed eti
am per fidem spe et charitate
formatam. et si non quantum
ad quamlibet ipsius portionez
Et in hoc consistit conformitas
ecclesie ad christi regulam seu
legem. Hec igitur sufficiant de
tertio articulo et pro presenti ꝛ
totali quesito.

Rege gubertur.
Lege reguletur

Utrū petri eccl'ia.

Fide cōfirmetur
Iure dominek.

¶Questio eiusdē de resumpta.

Questio.

D .S.q̄stioar guit̄ ꝓmo

VTrum petri ecclesia fide cōfirmetur. Arguitur primo qꝫ nō. qz Petrus nō habuit regalem monarchiam totiꝰ ecclie seu policie xp̄iane. imo talis monarchia videtur ad imperatorē pertinere. Igitur policia xp̄iana non debet dici petri eccl'ia. Et p̄ 2 sequens quo ad suppositum questio falsa. Cōsequentia tenet. quia quelibet policia dicitur proprie esse illius qui in ea est rex seu monarcha. Añs ꝓz. qz xp̄s p se ⁊ petro eius vicario futuro fecit solui tributū imperatori Math. 17. Igit̄ ⁊c. ¶ Secundo si ecclesia esset fide cōfirmata. maxime hoc videretur verū de fide ifusa. sed hoc nō. igit̄ ⁊c. Añs quo ad ꝓmam ptem videtur notum. sed quo ad 2dam probatur. qz fides infusa nō sufficit ad firmandū in nobis actū credendi respectu articulorū nisi ad hoc concurrat apparentia rationum. Ex quibus ꝟm Aug. 14. de trini. Signitur in nobis fides. nutritur, defenditur ⁊ roboratur. Igitur fide non confirmatur eccl'ia. sed magis ex ipsa rationis apparentia. Sic enim per apparētia miracula eccl'ia fuit 2firmata. iuxta illud predicauerunt vbiq; dño cooperāte. ⁊ sermonē 2firmante sequētibꝰ signis. Mar. vl. q̄re ⁊c. ¶ Tertio eccl'a petri in his que sunt fidei pōt errare. igitur nō 2firmat̄ fide. Cōsequētia clara est. qz 2firmatio in fide importat 2stantez firmitatē, que est incōpatibilis ī errorē Añs ꝓbatur quia eccl'a romana ꝓprie dici dz̄ petri eccl'a, eo qꝫ in ea fuit sedes sua. sed ipsa' sicut vna alia pticular̄ eccl'a potest errare in fide naz ipsa sic errante adhuc staret vniuersalem ecclesiam non errare. Et sic saluarent̄ oia dicta scripture et oēs promissiones a xp̄o facte de stabilitate eccl'e ⁊ firmitate i fide ⁊c. ¶ Oppositum arguit̄. qz xp̄s orauit pro petri ecclesia vt esset fide 2firmata iuxta illō. Petre rogaui pro te vt nō deficiat fides tua. Luc. 22. c. Sz hec oratio xp̄i fuit exaudita. Ergā vt dicit apostolus exauditus est pro sua reuerēcia. Heb. 5. igitur ⁊c. ¶ Iuxta tres terminos questionis ad materiā tactam in tribꝰ priorib⁹ argumentis premissis tribus p̄ambulis, ponā tres conclusiones responsales i quibus aliqua dicam nō tam asserendo. qꝫ probabiliter collatione ¶ Primum p̄ambulus est de isto termino Petri ecclesia. qui licet multipliciter possit sumi, put dixi in vesperijs meis in secundo articulo questiōis tamen in proposito sumitur p eccl'ia vniuersali que dicit̄ eccl'ia Petri. qz in spūalibꝰ fuit caput eiꝰ ⁊ in ea ex xp̄i institutiōe sacerdos sūmus. Et per hoc posset solui primum argumētum añ oppositū questionis factū. qz dicit̄ Petri eccl'ia nō propter monarchiā tpalē: sz ppf spūalez ⁊ sacerdotalē. Per hoc etiā possz solui 2dū argumētū. quia ecclesia vniuersalis magis ꝓprie dicit̄ petri ecclesia q̄z eccl'a romana seu q̄uis alia pticularis. prout alias in eodē articulo declarau. ¶ Scdm̄ p̄ambulum est de isto termino fides. qui multipliciter pōt sumi. Uno modo pro fide habituali de qua

In oppm

Decisio q̄stionis.

3. arguit̄.

dicitur. sine fide impossibile est placere deo. Heb.11. Alio modo pro fide actuali de qua dicit Augu. fides est credere quod nō vides. Tertio modo pro fide obiectali. id est pro obiecto fidei. de qua in symbolo. hec est fides catholica ꝛc. Adhuc aūt primo modo potest sumi pro habitu infuso vl pro habitu acquisito Et iterum tertio modo vl pro actu fidei infuse vl pro habitu ex actu acquisito precedente qui actus vel habitus qñ est sine charitate dicitur fides informis. de qua dicitur. demones credūt ꝛ contremiscunt Ja. 2. Quādo vero est cuz charitate seu gratia dicitur fides formata. de qua dicit propheta. Justus in sua fide viuit. Abacuc. 2. Sz oibus alijs modis ad psens exclusis capio hic fidem pro habitu infuso vel actu credēdi ab ea pcedente siue sit informis siue format⁹ charitate. ¶ Tertiuz pambulū est de isto termino confirmatio. qui licet etiam multipliciter possit sumi. tamen hic sumitur vt importat cōstantē firmitatē in aliqua ꝑtute que de lege ordinata est inuertibilis in viciū contrariū. sicut aliquem dicerem⁹ i gratia confirmatum. qz aliqualiter inuertibilem ad peccatū ¶ Ufi er predictis apparet q⁹ titul⁹ questionis dupl̄r p̄t itelligi. ꝛz q⁹ huic ablatiuo fide dupler prepositio potest subintelligi vl suppleri. Nam p̄t intelligi vtrū confirmet er fide/ vel in fide. Primo est sensus questionis. Utrū vniuersalis ecclesia ex fide scz infusa confirmetur. sic q⁹ ex ipa absq; rationis apparentia ad constanter ꝛ firmiter credendū sufficiēter inducatur. iurta illud quod solet in ecclesia cātari. Et li ſēſus deficit ad cōfirmandum cor sincerꝫ sola fides sufficit. Et iurta illud Greg. Fides nō hz meritum cui humana ratio prebet experimētum Et contra hunc sensum arguit secūda ratio ante oppositū ¶ Secundo mō est sensus q̄stionis vtrū vniuersalis eccl̄ia in fide infusa confirmetur sic scilz q⁹ de sue fidei constāti ꝛ firma perseuerātia certitudinaliter instruatur. Et ad hunc sensū pcedit rō facta post oppositum. Uñ hmōi confirmatio in fide duo iportat. Primum est q⁹ semp q̄diu erit eccl̄ia ipa pseuerabit i fide. Secundum est q⁹ de perseuerantia ipa est certificata ex instructiōe scripture sacre seu alteri⁹ reuelationis diuine iurta illud pri⁹ allegatū. Petre rogaui p te ꝛc. Ubi xp̄s reuelauit q⁹ semp petri eccl̄ia in fide perseuerabit. His igitur premissis ponam tres cōclusiones. Prima erit de eccl̄ia et monarchia Petri. Et erit responsiua ad questionis suppositum. Scōa erit de habitu ꝛ actu infuse fidei ꝛ erit preambula ad primū questionis sensū. Tertia erit de q̄stione ꝛ confirmatione ecclie x̄pi. ꝛ erit respōsiua ad vtrūq; questionis intellectum. ¶ Prima ergo conclusio. iurta ma terią argumenti ante oppositū facti ē de ecclesia ꝛ monarchia petri ꝛ est ista. q⁹ licet tā xp̄s q̄z eius vicarius petrus inquātū caput ecclesie habuerit monarchiam spūalem non tm regiā tēporalē. Prima pars patz de xp̄o. qz sm ap̄m Col. 1. Xp̄s ē caput corporis ecclesie. et corpus ei⁹ est ecclesia. sed caput habet mo

1. conclusio.

narchiam principalem ꝛ supremam respectu ꝙ circa sui corporis mẽbra. igit ꝛc. De petro xpi vicario idẽ patet ex dictis i scdo articulo q̃stionis quaꝫ tractaui in vesperijs vbi ostendi ꝙ petrus apl's ex xpi institutiõe fuit caput ꝛ habuit ꝓncipatum vniuersalis ecclesie fuit in ea pontifex summus ꝛ ꝙ ꝙsequẽs spiritualis monarchia suprem⁹. Sed secunda ps ꝙclusionis patet ex illa ꝓpositione quã posui in ꝓma lectiõe ꝙtra re. magistꝝ. que fuit hec. Sicut nec petrus apl's vltra monarchiã sacerdotalem sic nec xp̃s �means humanitatem habuit monarchiam regalem. ¶ Cui⁹ secunda ps est contra ꝓmam partem secũde conclusionis principalis tertij articuli in qua in vesperijs suis posuit ꝙ xp̃s vnctus est a deo vt esset secundũ humanitatẽ monarcha regalis et sacerdotalis totius orbis generalis. Cõtra quã probaui predictam ꝓpositionẽ meam tribus rationib⁹. ¶ Primo quia si xp̃s ꝛc. tũc Petr⁹ apostolus sicut successit christo in monarchia sacerdotali: sic succedere debuisset in monarchia regali. ꝓñs videtur bona. ꝙ nõ apparet rõ diuersitatis. sed cõsequens videtur falsũ. ꝙ ꝙ petrus talem monarchiaꝫ habuerit non habetur ex scriptura sacra quare hoc asserere apparet temerarium. Hic rñdet dupliciter. ¶ Primo negando ꝓñam et assignãdo rationem diuersitatis. dicendo ꝙ ex causa rationabili que tñ non habuit locum in xp̃o tpe noue legis regnũ diuisum est a sacerdotio scz ne sacerdotes vocati ad altius exercitiũ spiritualis vite negocijs secularibus implicarentur. Et hec est vt dicit ratio apostoli. 2. Thymo. 2. Alio modo respondet negando consequẽs iliatũ nõ esse inconueniens de beato Petro ꝛ de quolibet papa eius successore intelligendo de monarchia regali quo ad auctoritatem originalem ꝛ architectonicã. Sed contra arguitur. quia si ꝓma responsio sit bona ꝛ ratio diuersitatis i ea assignata sequitur ꝙ secunda responsio sit mala. ꝙ ꝙ primã in noua lege regale dominiũ non est cũ sacerdotio nec sacerdotes debẽt secularib⁹ implicari. Igitur summ⁹ sacerdos non dñatur tali dominio tẽporali per quod retraheretur ab exercitio spirituali. iuxta illud apostoli. nemo militãs deo implicat se secularibus negocijs. 2. Thymo. 2. Sic vna responsio interimit aliam. Tamen ad fũdãdum secundam responsionẽ ponit duas ꝓpositiones ¶ Prima est ꝙ ꝙlibet papa de iure diuino ꝛ naturali, vtrãq; scz spũalem ꝛ temporalem habeat iurisdictionem auctoritatiue. non tñ equaliter executiue. Prima pars ꝓbatur. quia tẽporalia se habent tanq; dispositiones ad spũalia. igitur apõ quẽ est plena auctoritas spiritualiũ. apud illũ etiã est auctoritas ordinãdi de temporalibus ꝛc Item quicũq; habet auctoritatẽ iudicãdi de spiritualibus. ad illum etiaꝫ reducitur auctoritas iudicandi de temporalibus. Igitur ꝛ cetera. Antecedens probatur. quia tẽporalia non nisi secundum spiritualia debent iudicari et ordinari. Iuxta illud apostoli.

D ꝙferentia

1. rõ ꝓncipalis doctorum.

E

F

G 1. ꝓpõ soꝛ cij ꝙferẽtꝫ

Cor.6. Angelos iudicabimus quanto magis secularia. Glosa. id est de rebus secu i. Et ad hoc inducit decretalis extra. Qui filij sunt legitimi. Per venerabilem Item deduci potest ex dicti apostoli. 1. Cor. 2. dicētis q̄ spiritualis omnia iudicat ꝛc. Secunda ꝓbatur. quia in temporalibus papa nō habet merā executionem sicut in spiritualibus sed solum in certis casibus habet executiuā iurisdictionem tēporalez. sicut probant iura que tamen non allegat causa breuitatis Tangit etiā ibi auctoritatem scripture Deut. 17. ex qua concludunt iura sicut ipe dicit. q̄ cuz in temporalibus aliquid fuerit difficile vel ambiguū. tūc A est ad iudiciuz sedis apostolice

solutio ad rōes cōfe rentis.

recurrendum ꝛc ¶Sed ista possent apparenter solui ꝛ cōtra ipsum reduci. Unde ad primam ꝛ ad secūdam simul potest dici q̄ temporalia. id est negocia rerū temporaliū et secularium sicut principatus. dominū vel iudicium coactiuū litium aut' contentioso2 actuum ciuilium non disponunt nec ordinant' ad spiritualia imo magis ea impediūt. Unde super illo verbo apostoli prius allegato. Nemo militās deo ꝛc. dicit glosa Ambrosiū. q̄si cut nemo potest duobus dominis seruire. sic nec deo militare in spiritualibus qui implicat se secularibus negocijs quibuslibet. Et dicit quibuslibz nullum excipiendo. Item ne cōcludit. illa auctoritas apostoli. 1. Cor. 6. angelos iudicabimus ꝛc. q̄a ibi alloquitur apostolus generaliter omnes de chorintho ad quos scribebat epistolaz. Unde quia contendebant de secularibus iudicibus ipsos monebat. vt ex cetu fideluz aliquos iudices constituerant. non quidem episcopos aut sacerdotes sz alios Propter quod subdit. Secularia igitur iudicia si habueritis contēptibiles qui sunt in ecclesia illos cōstituite ad iudicādum ꝛc. Ubi glo. secundum Ambro. ꝛ Augustinum. contēptibiles. id est aliquos sapiētes qui tamen sint minoris meriti supple ꝗ̄ apostoli vel ministri euāgelij. constituite ad iudicādum. Et causa redditur. quia apostoli talibus non vacabant. Unde etiam glosa secūdum Gregorium. Hi inquit terrenas causas examinent qui exteriorum rerū sapientiam perceperunt. Qui autem spiritualibus donis ditati sunt terrenis non debent negocijs implicari. Et hec est etiam sententia Berñ. ad Eugenium papam libro secūdo capitulo quinto. Si autem aliqua dicta sanctorum videantur innuere q̄ iudicia secularia ad episcopos pertineant. sicut etiam videtur innuere illa decretalis. Per venerabilem. Ad omnia talia posset dici: ea debere intelligi nō de iudicio coactionis sed de iudicio discretionis. vel hoc ad eos pertinere non in re naturali aut diuino: sed humano et positiuo. de quo ad presens non est intentio. ¶Item illa auctoritas. spiritualis omnia iudicat' non videtur digna solutione. quia omnino est extra propositū Nam apostolus vocat spiritualē non episcopum aut sacerdotē. sed ꝓut distinguitur cōtra carnalem. quod ꝓz q

illud qđ precedit animalis homo iquit idest qui habet animū ad carnalia depressum non percipit ea que sunt spiritus dei id est spiritualia. nec apostolus loquitur de iudicio rerum seculariū sed spūaliū. Quod patz ex auctoritate quā allegat ex ysa. 40. Quis eñ cognouit spiritum domini. ꝛc. Item ad illam auctoritatem Deut. 17. Si difficile et ambiguū. ꝛc. potest dici q loquitur de sacerdotio vete. legis.

Nec secundū sensum litteralem debet extendi ad sacerdotes noue legis ꝓpter causam supra tactam. Ideo per illam non sufficienter probatur q ad eos pertineat iudiciū coactiuum de iure diuino ꝛc. ¶ Secunda ꝓpositio sua est q sacerdos apostolicus se habet ad reges ꝛ principes sicut architector ad māuartifices.

B 2. ꝓpō socy ꝓpositi

Probat. quia sacerdos apostolicus habet cognoscere ꝓpter quid et dare leges ꝛ regulas iudicandi secundum quas principes seculares debent populum regere et iurisdictionem exercere. nec possunt legibus vti q eis aliquo modo sint contrarie vel earum impeditiue. Sed qz hoc dicit pure volūtarie ꝛ sine allegatione scripture autētice. ideo non inuito. reputo eñ claruz q hoc non probat esse de iure naturali aut diuino sicut nec alia dicta sua. Hic autem dicit q miratur de modo meo arguendi. quem feci in prima ratione dicēdo. hoc non haberetur ex scriptura sacra igitur temerarium est hoc asserere. Nam multa circa materiam trinitatis et corporis xp̄i tenemur credere que sacra scriptura nō expressit. sed ꝑ doctrinam vocalē apl̄oz et traditiones ecclesie ad nos peruenerūt. quare ꝛc. ¶ Ad hoc respondeo q in materia de qua loquimur nō erat opus de hoc exp̄sam mētionē facere cum sit claruz q nec ex doctrina vocali apostoloz aut traditiōe ecclesie habetur q xp̄s aut petr⁹ ꝛ alij apl̄i et eorum successores gesserint se tanq̄ reges aut p̄cipes temporales. nec ex eis imposuerunt leges aut regulas iudiciales. nec q circa eos iudicia secularia exercuerūt sed suis legib⁹ et iudicijs se humiliter subijcere voluerunt. Nam xp̄s per pylatū vicariū romani impatoris sustinuit iudicari. Et licet forte significauerit se pati iniustū iudiciū. non tamē cōtra ip̄m tanq̄ contra nō iudicē reclamauit. immo per hoc q dixit ei. non haberes p̄tātem vllam aduersuz me nisi tibi datū esset desuper. Joh. 19. Innuere videbatur. q haberet p̄tātez ip̄m iudicādi. Et hāc desuper. id est a deo scōm Aug. Petrus etiā non dicebat totum mundū in tpalibus sibi esse subiectum. sed loquens de p̄cipibus secularibus dicebat. Obedite dominis vestris etiā discolis. 1. petri. 2. Et Paulus. omis aia potestatibus sublimioribus subdita sit. Roñ. 13. Et dicit omis aia. id est omnis homo nullum excipiendo. Ipse etiam ad cesarem tanq̄ ad iudicem appellauit. Unde dicit Ad tribunal cesaris sto vbi me iudicari oportet. Actuū. 25. Ubi gl. Quia hic est inquit locus iudicij. ꝛc. His ergo cōsideratis videretur esse temerarium dicere et asserere illa que superius recitata sunt

C sol. ad rōnē ꝓferētz

esse de iure diuino nisi ad hoc cogat scripture sacre auctoritas ⁊c.

A ¶ Et hec nō assertiue sz solū collatiue dicta sint de prima ratione. ¶ Secundo principaliter arguebam sic. q xps scdm humanitatem habuerit totius orbis monarchiam regalem non coniungitur ex scriptura sacra nec ex illis auctoritatib⁹ quas iste magister allegat. quia omis ille et si que sunt similes vel non dicuntur de xpo scdm sensum litteralem vel intelliguntur de xpo scdm diuinitatē. Igitur illud dictum est voluntarium ⁊ qua facilitate dicitur eadem facilitate respuitur. Et confirmatur. quia ex scriptura sacra apparentius cōuincitur oppositum. Nā xps interrogatus vtrū rex esset. respondit pylato. Regnū meū nō est de hoc mundo. Joh.18. Per hoc dans intelligere q ipse secundū humanitatem cōtum ad temporalia que mundana vocabat non habebat totius orbis monarchiam regalem. ¶ Cōtra rationē quia videtur replicatio esse solutio argumenti sui. ipse replicat p aliquas auctoritates Prima est apostoli Eph.1. Ubi dicit de xpo q deus pater operatus est in xpo suscitans illum a mortuis et constituens illum ad dexteram suā in celestib⁹ super oēm principatum ⁊ potestatem et virtutem et dominationes ⁊c. ⁊ omnia subiecit sub pedib⁹ eius et ipsum dedit caput sup omnem ecclesiam que est corp⁹ ipsius. Ubi glo. Omnia subiecit sub pedibus eius idest sub humanitate eius quā etiam angeli adorant et ipsi homini christo omnia subsunt. Secūda est psal.

A ⁊. rō principalis doc.

B replicatio socij ?fe.

dicētis. Sedes tua vel thronus tuus deus in seculuz seculi. virga equitatis virga regni tui. Quod allegat apostolus Hebreo.1. Probās per hoc christo esse datum regnum vel dignitatem regiam seu sedem iudiciariam permanentem in seculum seculi. q talis potestas fuerit sibi data a patre secundū humanitatem patet per hoc q sequēter allegat apostol⁹. Propterea vnxit te deus. ⁊c. glosa. idest vnxit te secundum hominez. Et cōcludit ex hoc q p hoc quod ipm esse regem victum signat eum esse regem ⁊ esse sacerdotem. Tertia est ad Hebreos. 2. Non enī angelis subiecit deus orbez terre. Et paulo post. Omnia subiecisti sub pedibus eius. Et loquitur de christo homie de quo idē dicit q ipsum paulomin⁹ ab angelis minorauit. iuxta dictū psalmiste. Quarta ē Apoca. 19. habet in vestimento ⁊ in femore suo scriptum. Rex regum et dominus dominantium. vbi glosa Per vestimētum et femur intelligit humanitatem christi. Quīta est Matthei vltimo. Data est michi omnis potestas in celo et in terra. Ubi secundum glosam Hieronimi nō loqtur de coeterna patri diuinitate sz de assumpta humanitate. Ex quibus oībus infert iste magister q christum habuisse monarchiam ⁊c. non voluntarie dictum est. ⁊c. ¶ Pro solutione istorum pono istam distinctionē q regnuz xpi siue eius regale dominium pōt imaginari triplex. Unum scilicz diuinum per quod secūdum diuinitatez est rex ⁊ dominus omnium. sicut deus pater. Et de

C sol. ad auctoritates aduersarij pro pte socij ?fe.

isto domino potest intelligi illa auctoritas Apocali. Rex regu3 et dominus dominantium. licet secundum glosam christus habuerit scriptum in vestimento humanitatis. quia scilicet verbum dei fuit vnitum cum pelle humana. Ratione cuius per cõmunicationem ydiomatum idẽ dñium qđ 2uenieba' deo 2uenibat etiã hoi. Nec etiã loq̃tur ibi de tali dominio de quo loq̃mur. scilicet temporali sz de dominio regni eterni. Unde glosa subdit Rex regum scilicet super oẽs sanctos. hi autẽ sunt in patria non in via. quare. 2c. Aliud est christi dominium scilicet humanum quod sibi conuenit secũdũ humanitatem. Et istud põt subD distingui et intelligi duplex.

¶Unu3 spirituale siue sacerdotale. Aliud temporale siue secu lare. De spirituali siue sacerdotali regno loquitur secunda auctoritas allegata de psalmista. Sedes tua 2c. Et generaliter regnum siue imperiu3 xp̃i de quo prophete sunt locuti siue ei9 sedes aut thronus aut potestas regia intelligenda sunt de regimine spirituali quo ad salutem eternam acquirendam. et non de temporali siue corporali. Qđ posset faciliter ex scripturis declarari. sed ad presens sufficit illud quod allegatur ad Heb. 1. vbi secundum apostoli' sententiam ista sedes vel potestas permansura est in seculum seculi: quia cum omne regnum temporale et omnis potestas temporalis sit transitoria nõ põt dici pmanere in seculũ seculi. id est sine fine. Ad idẽ facit illd Dan. 7. Potestas eius potestas eternaq̃ nõ auferetur et regnum ei9 quod non destrueretur siue corrumpetur. De temporali ergo 2 corruptibili regno non intelliguntur scripture nec tale regale dominium dicunt xp̃o conuenire. Et maxime loquẽdo de generali regno totius mũdi. q̃cq̃d sit de speciali regno iudaici populi de eo nichil ad presens: sed intelligitur de regno sacerdotali. Nec obstat si sacerdotium regnum dicatur in veteri testamẽto. cũ etiam in nouo petrus apostolus sacerdotium christi vocet regale sacerdotium quare. 2c.

¶Sed adhuc est aliud christi re E gnum siue regale dominium nõ tẽporale seu terrenum: sed celeste 2 eternum ac supernaturale seu miraculosum. Et de tali dominio vel potestate intelliguntur alie tres auctoritates. scilicz prima: tertia: quinta: superius allegate Nam preesse in celo super angelis pricipatibus2 dominationib9 2 oia habere subiecta sub pedibus eius 2 habere omnẽ potestatem in celo2 in terra. licet conueniat xp̃o scdm humanitatem. put sonãt predicte auctoritates. tñ ista nõ ptinent ad dominũ humanum seu temporale vel terrenum: de quo ad presẽs loq̃mur sed ad dñium regni eterni qđ xp̃s in sua passione meruit. iuxta illud apli Philipen. 2. humil' aut semetipsum 2c.. Propter quod exaltauit illũ deus. et dedit illi nomen quod est super omne nomen vt in nomine iesu omne genu flectatur. celestium terrestrium 2 infernorum. Hoc ergo dominio, licet ipsum xp̃us ab instanti sue conceptionis habuerit scdm aliquos

tñ non nisi rare/ & supnaturaliter/ ac miraculose visus fuit: sicut in electiõe demoniũ i porcos/ & precipitatiõe porcorũ i mare. Marci.5. Mathei.21. in arefactione ficulnee: & aliis q̃busdã factis miraculosis ad confirmationem fidei & sue diuinitatis ostẽsionẽ discipulis exhibitis. Et non ad ostendẽdũ ptatem seu auctoritatem humani seu terreni pncipatus Quare ex his satis patz p̃dictas auctoritatẽs non ee ad ꝓpositum nec ꝓbare intentũ &c.

A ¶Sz adhuc ꝓ respõsione ad cõfirmationẽ rõnis mee ponit ista tertiã ꝓpositionẽ. licet xp̃s secm humanitatẽ plenam de tẽporalib⁹ imediate ordinãdi habuit ptãtez. non tñ illã p se exercuit: ad ostendẽdũ alio nobilius officium p se ptinens ad regalẽ dignitatẽ. Prima pars dicit ipse patz ex iam dictis: sed ꝓ premissa apparet ↄtrarium. ideo ꝓbatio sua nulla. Scõa pars. s. q̃ illam p se non exercuit pz. Nã iuueni dicẽti xp̃o. dic fratri meo vt diuidat mecũ hereditatẽ. Respõdit. O homo: quis me ↄstituit iudicem sup vos. Luce.12. Sed ista auctoritas nõ solũ ꝓbat q̃ non exercuit q̃ satis clarũ est. sz etiã ꝓbat ↄtra primã partẽ: q̃ exercẽdi iurisdictionẽ dominiũ non habuit: q; negat se eẽ iudicem. Ad iudicẽ aũt non tñ ptinet iurisdictionis exercitiũ: q̃ tum iudicandi dñium. quare &c. Tertia pars ꝓpõnis sue est. q̃ xp̃s per hoc q̃ nõ exercuit p se talez iurisdictionẽ ostendit q̃d de p se ad regnũ ptinet. s. subiectos regere per leges studiosas in his que pertinent ad finem humanum tam politicum q̃ vltimatũ et q̃ discutere negocia temporalia litigiosa soluz per accidẽs ad eorum pertinet officium. scz ꝓpter materiam hoim. Et hoc ostendit: quia primũ exercitiũ fuisset in statu innocẽtie. secundũ vero non. ideo xp̃s ad dandũ exemplum pfecte vite suum regale dominiũ reduxit ad exercitium talis status. Item patz in hoc psalmo. vbi ꝓpheta in persona christi dicit. Ego autem cõstitutus sum rex. &c. Et subiungens officium suum regale dicit. Predicans preceptum eius Item q̃ tale officium per se ad reges pertineat patet ex dictis phi. 1. politi. Ubi ostendit q̃ pncipatus paternus qui simplis est regali magis habet solicitari circa hoies q̃ circa possessiones & circa virtutes hominũ q̃ circa diuitias. ¶Sed contra B hec instatur: quia ex his sequitur q̃ non erit differentia inter pncipatũ regni tpalis: & pncipatũ regni spũalis seu sacerdotalis: qd̃ ẽ absurdũ Et ↄña tenet qz. differẽtia inter istos pncipatus est: quia principatus temporalis ordinatur ad temporalia. sacerdotalis ad spiritualia et ad reges tpales pertinet principaliter de per se & proprie subiectos regere per leges studiosas. non quascunq; sz per leges humanas ciuiles seu politicas et per virtutes morales eos ordinare ad finem politicum hui⁹ vite. ad sacerdotes principaliter et de per se pertinet eos regere p leges diuinas et p virtutes heroicas eos ordinare ad finem vltimum vite future et salutis eterne. Et hoc fecit xp̃s per hoc ostendẽs se esse sacerdotẽ et

non regē tpalē. Nec auctoritas psalmiste quaz allegat facit ad propositū suū sed magis cōtra ipsum. Nam per hoc q̄ subdit predicans, preceptū eius clare patet q̄ non loquitur de regno temporali sed de sacerdotali. qz non ad reges tēporales. sed ad sacerdotes pr opue ptinet predicatio preceptoꝝ dei quare ꝛc

C ¶Sed adhuc p̄ solutiōe rationum meaꝝ ponit illud ¦correlariū q̄ ꝑ̄uis rex seu dñs temporalis possit licite i diuitijs ꝛ honorib⁹ gloriosus apparere. nō tamen de ratione regis vel dñi temporalis est taliter iurisdictionem suam exercere. Prima ps patet. quia hoc pōt fieri ad vtilitatem reipublice. Secūda patz de xp̄o qui p̄m eum fuit verus rex temporalis p̄z humanitatē et tamen sicut patet ex decursu euangelij in regendo seruauit pauptatē ꝛ humilitatē. Et hoc sicut dicit p̄bant rationes mee. ꝛ nichil plus. Unde q̄n xp̄s respōdit pylato. regnū meū nō est de hoc mundo. intelligēdum ē p̄m eum quo ad cōmunem ¦ modum regendi alioꝝ. scz in diuitijs et gloria mundana. Sed ista expositio videtur distorta. nec est dictis sanctoꝝ consona Naz sup isto passu dicit Chrisostus. Non priuat inquit mundū a sua prudentia et prelatione. scz diuina vel spirituali. sed ostēdit regnū suū nō esse humanū siue corruptibile. Sed constat q̄ omne regnum temporale est corruptibile quare patet q̄ dicebat se non habere regnū tēporale seu corporale. sed solum spirituale. Et ad idem est sententia beati Augustī. igitur ꝛc. Et hoc de secunda ratione principali. ¶Tertio principaliter arguebaz sic. Xp̄s tenuit artissimā paupertatē igitur non habuit monarchiam tēporalem seu regalē. Consequētia tenet. quia artissima pauptas excludit tam in proprio q̄ in cōmuni oīe dominiū temporaliū rerū. et per ꝯns regale dominiū. Antecedens p̄z quia xp̄s tenuit ꝛ seruauit oīe illud quod ipse ad euangelicam perfectionē pertinere docuit. iuxta illud Actuuz. 1. Cepit iesus facere et docere. ꝛ ipse docuit arctissimam paupertatē ad euāgelicam p̄fectionē pertinere. igitur ꝛc. ¶Confirmat antecedēs ꝓbando per octo media. q̄ xp̄s facto et verbo summaz paupertatem docuit. Primo quia ipe p̄ pphetam suam futurā pauper tatem predixit Pauper sū ego ꝛ in la. a. tu. mea. psal. Secundo quia ꝓpter nos egestatē ꝛ paupertatem assumpsit Propt nos egenus factus est ꝛc. 2. Co. 8. ¶Tertio quia ex pauperibus natus omnia pauptatis signa ostendit. Inuenietis infantem ꝛc. Lu. 2. Quarto qz inter homines conuersando paupertatem seruauit. Uulpes foueas habēt ꝛc. Mat. 8. Quinto quia pauper et nudus in cruce pepēdit. Recordare pauptatis mee. Treñ. 3. Sexto qz paupes discipulos scilz piscatores elegit. Ecce nos reliquimus omnia ꝛc. Mat. 19. Septimo quia paupertatis ¦ cōsilium dedit Si vis perfectus esse Mat. 19. Qui nō renunciat omnibus ꝛc. Lu. 14. Octauo qz pauperibus regnum ¦ celoꝝ p̄mittit. Beati pauperes ¦ spiritu quoniam ipsoꝝ est ꝛc Matt. 5.

D

E

¶ His ergo attentis cuz ex scri
ptura pateat q̄ xp̄s secundum
humanitatē in omnibus se oītē
derit esse pauperē mirandū est
q̄ modo aliquis dicat ipsuz fu-
isse monarcham totius orbis ꝛ
regem temporalē cum etiam se
esse regem negauerit. Joh. 18.
et a turbis regnum respuerit.
Johannis. 6 et cesaris imperiū
recognouerit. Reddite que sūt
cesaris cesari ꝛc. Mat. 22. Igit̄
A ꝛc̄. ¶ Ad istam rōnem, respōdet
Solutio rōis p̄dt. p̄ socium. negando primam consequentia-
am. Et ad p̄bationem negat mi
chi q̄ arctissima paupertas ex-
cludit tam in p̄prio q̄z in com
muni omne dominium tempo-
ralium rerum vt dicit patere, ex
dictis et per illud zach. 9 Exul-
ta. ꝛc. Ecce rex tuus, venit tibi
iustus et saluator et ipse pau-
per ꝛc̄. Ideo licet xp̄us in omni
bus ostenderit se esse pauperez
vt p̄bant premisse auctoritates
Instat ꝫ rñsionē. non tamen sequitur ex hoc ip̄m
non fuisse regem. ¶ Sed contra
istam respōsinem arguitur p̄-
bando consequentiam' meā pri
cipalem ꝛ assumptū' in ea quod
ipse negauit. Nam licet xp̄us
q̄tum ad vsum aliqua, tam in
p̄prio q̄z in cōmuni habuit. In
p̄prio quidem sicut cibum po
tum. et vestimenta' sua propria
sibi' singulariter' appropriata.
In communi vero q̄ sicut patz
Johan. 12. loculos habebat ꝗs
iudas seruabat. In quib⁹ erāt
secundum glo. Mat'. 18. cōmu-
nia, scz xp̄o et apostolis. Legit̄
q̄ erant' eis omnia communia
Actuz .4. Tamen hoc certuz
est q̄ in istis seu in alijs' quibus
cunq̄z rebus temporalibus xp̄s
vltra vsum non habuit, proprie
dictum dominium siue in' pro-
prio siue in cōmuni. et q̄ sua ar
ctissima paupertas quam doc-
uit et seruauit tale' dominium
excludit. Nam vbi dat consiliuz
perfectionis dicens. Si vis per
fectus esse ꝛc̄. nichil excipit, sed
dicit. Omnia quecunq̄z habes
da pauperibus. Nec addit pro
prium vel commune sed vniuer
saliter hoc intelligit. ideo signū
vniuersale ingeminat dicens.
omnia et quecunq̄z. igitur tale
dominium non habuit nec ha-
bere voluit. Qđ scriptura ple-
risq̄z locis possessionem nomiat
Ut ibi. nisi quis renūciauerit oī
bus' que possidet. ꝛc̄. Matth̄. 10.
nolite possidere aurum neq̄z ar
gentum ꝛc̄. igitur ꝛc. ¶ Ad hoc
possem inducere decretales fa
ctas super declaratiōe regule
beati francisci. sed transeo cau-
sa breuitatis. Nec auctoritas
zach̄. quam inducit facit ad pro
positum suuz. quia loquitur de
rege spirituali. Ideo dicit iust⁹
et saluator. Et cuz indecens sit
regem temporalem esse paupe-
rem si de rege temporali loque-
retur non diceret. exulta et iubi
la. quia q̄ ipse pauper esset et
contra honorez regni super asi
nam incederet non esset causa
exultationis vel iubilationis. ꝫ
magis tristicie et doloris, popu
lo iudaico, eius auxiliū p̄stolanti. quare ꝛc̄. ¶ Sed adhuc p̄ B
solutione quorūdam prius alle
gatorum. ponit hanc quartam
propositionem. Licet xp̄s in oī-
bus ad regnum pertinentibus
habuit generaliter in orbe po-
testatem. non tamen per hoc de
stituit imperatorē vel alios ha-
bentes regiam dignitatez quia

ſez noluit habere exercitum in temporalibus ideo a turbis respuit regnuz. Et quo ad hoc dicit date q̄ sunt cesaris ꝛc. Et imperatorem recognouit. tamen his nō obstātibus dicit iste magister q̄ imperator ꝛ reges alij terreni in suis gradibus a deo permissi fuerunt tanq̄ ministri xp̄i hominis super quos et' oia negocia eis cōmissa habuit plenam auctoritatem pro suo libito ordinādi. Sed vt patet ex supradictis hoc non ꝓbant rōes sue. Et etiam si hoc verū esset cū secundū Aug. omnis xp̄i actio nostra sit instructio: xp̄s de suis actibus de hoc nos debuisz instruxisse. Quod tamen vt patet ex superioribus ipse non fecit sed magis verbo et facto docuit oppositū. quare ꝛc. ¶ Et hec de tertia ratione p̄incipali ꝛ de prima conclusione et suis aditū ctis ꝓbabiliter dicta sint ꝛc.

¶ Secunda conclusio iuxta materiam secundi argumēti ante oppositum questionis facti: est de habitu ꝛ actu infuse fidei. Et est ista q̄ licet ad salubriter credendum requiratur fides infusa tamen ipse non sufficit ad actum credendi ꝓducendū sine rōnis apparentia. ¶ Prima ps non potest conuinci a pura ratione naturali. q̄ secundum eā nulla esset necessitas ponendi. habitus infusos cuz omnia possent saluari ponendo habit⁹ naturaliter acquisitos. Sed tamē ad eaz facit auctoritas scripture. Nam apostolus dicit Hebr. 11. q̄ sine fide impossibile ē placere deo ꝛ per ꝓns sine ea impossibile est de lege ordinata salubriter credere. ꝛ tñ ap'lus loquitur de ifusa fide. q̄ sine fide acquisita pōt quis placere deo sicut patet de puulis baptisatis et de adultis quibusdā. quare ꝛc. Itez ista pars potest aliquo modo persuaderi rōne ꝓbabili licet non inconuincibili. Naz sicut arguit Guill'. parꝫ prima p̄te tractatus de fide et legibus. ex solis naturalibus non ascenditur super naturam vel naturalia nec aliqua virtus/vel potentia per semetipsaz est maior vel fortior seipsa. Intellect⁹ igit' per semetipsum / vel naturalia sua non potest credere cōtra se vel supra se vel seipsum vincere sed ipse multa habet credere cōtra se. id est cōtra naturalem inclinationem suaz. quod probat ibidem. quia eodez iure ꝛ eque pleno tenetur subditus esse humanus intellectus deo sicut affectus. sed humanus affectus sic est debitor deo q̄ ꝓpter ip̄m habet contra se operari et ꝓtra seipsum ꝛ suā inclinationē amare vel odire. quare et humanus itellectus ꝓpter deū habet cōtra seipsum credere. Igitur necesse habet super omne lumen naturale illuminari fortiori lumine. Naturalibus autem illuminationibus nulla est fortior hic invia q̄ ipsa gratia. Quare ꝓcludit fidem e ꝑ gratiam hoc est diuine largitatis donū gratuitū. quo intellectus ꝓpter deum credit cōtra seip̄m. Itē ex eodē fundamēto ꝓcedit q̄ act⁹ seu operatiōes fidei infuse ꝛ acquite non solum differunt fm magis et min⁹. vt q̄dā dicūt sed differūt sp̄e. Qz lumia descēdentia desup a p̄re luminū alterius modi sūt q̄ lūa ascēdentia a re

¶ 2. ꝓclusio ꝓncipalis

bus creatis. Et aliter fm spem lucet intellectus ex irradiatiõe ꝑmi luis. aliter ex reuerberatione a reb⁹ infimis. Scđa ps ꝓbatur qz paruulus baptisatus vł adultus hns fidē infusā ex illa non sufficeret ꝓducere actū credendi respectu articuli de trinitate. seu alterius rei ineuidens nisi pri⁹ cōfortaretꝝ vel manuduceret ex aliqua apparētia. Naz per hoc sicut dicit Aug. vt allegatū est supius. fides scz acquisita gignitur nutrit. defenditur. z roborat. Et istō postea clarius ꝓbabitur. Sed oppositum huius partis tenet doctor p dictus in tractatu preallegato. Potest aūt ei⁹ opinio ad aliqs ꝓpositiões reduci. Prima q⁹ credere improbabilia fortitudinis est atq; vigoris nostri intellect⁹ sicut amare dānosa et molestia fortitudinis atq; vigoris nostri effectus. Quia sicut hnmanus affectus habet velle cōtra seipz propter deum sic humanus intellectus credere contra seipsū.

A oppīn asserit soci⁹ cōm. p. pōnes.

¶ Secūda ꝓpositio credere ea q̄ apparent esse vera nō est ẏtutis. sed credere ea q̄ non apparent/vel non videntur esse vera hoc est ex virtute credentis. qz talis credulitas seu ei debita fides q̄ sibi impēditur ꝓpter suasiones aut ꝓbationes. quia talꝝ etiā cuilibet alteri daret. igitur sublimioz ei debet Uñ pōt sic argui Aut credēdū ē deo sine aliq̄ suasione. aut nō Si sic hētur ꝓpositū Si nō g nō alit sibi credēdū ē cz cuilibet alteri. Nec valet dicere q⁹ ei creditur sine suasione sed ifm qz verax ē. qz hoc ē credere cū suasiõe. Nā q̄ sic credit suasū hz q⁹ de⁹ verax ñ vult mētiri. Et sic crederet cuilz viro bono nec in hoc honorificat de⁹ qz sic cuilz crederet q̄ eādē cām credulitatꝭ hēret mō debet deo spālis honorificētia z obediētia in credēdo. q̄re ꝛc. Tertia ꝓpō. B Nō ē intellect⁹ firm⁹ aut fidet q̄ credit per ꝓbationes aut apparentiam rationis. Quia talis ē velut infirmus requirens baculum ad ambulandū. et ratio est baculus cui innititur. Jgit qui per rationem credit. non firmit credit. Item talis est sicut venditor incredulus qui emptori aliter non credit nisi pignus et cautionem ei dederit. et probatio est velut pign⁹ aut cautio sine qua non credit. Quare manifestum est intellectum exactorē huiusmodi pignoris esse credulitate infirmum z incredulum.

¶ Quarta sequitur ex p̄dicta q⁹ sicut multitudo et magnitudo pignoris in domo venditoris licet ei securitatem faciant. signa tamen sunt incredulitatis ipi⁹. sic pignora et securitates ꝓbationum designant incredulitatem intellectus. Jdē patet exēplū de multitudine baculoz et apodiaculorum que designant infirmitatem ambulantis.

¶ Quinta sicut huiusmodi credulitas siue fides que fit per ꝓbationes vel suasiones non est virtuosa. sic ipsa ē viciosa z deo contumeliosa. ideoq; damnatione ac supplicio dignissima Primum patet. quia virtus ē circa difficile. huiusmodi autē credulitas non solum non est difficilis. sz facilis. quia sicut impossibile est nō credere manifeste vera sic difficile est non credere probabilia. Secundū patet. qz

sicut contumelia fit viro note bonitatis si ei absq; pignore nō credat: si deo tanto maior quāto melior. Item non est ita mendax cui cum pignore non creda tur. que ergo reuerentia fit deo si ei sic credatur vel fides attribuatur Item tali credulitate non creditur deo sed probationi. sicut venditor non credit emptori sed pignori. quare. ꝛc. Et predictis sequitur sexta ꝙ deo digna credulitas est illa et sola talis qua eis creditur sine oīi pignore rationum. aut probationum cautione gratis scilicet obedienter et non propter hoc quia verax est aut quia verum est quod loquitur. et omis alia credulitas est irreligiosa ꝛ deo contumeliosa. quia per talē deo nō creditur sed pignori. quare nec talis facit fidelez. Septima quaz postea infert et predictis est ꝙ inquisitio probationuz est vnum impedimentum in cognitione legis christi seu veritatis articuloruz. ¶ Sed huic ꝛ alijs propositionibus predictis iste doctor videtur in eodem tractatu contrarius. Nam postea diffuse ibidē probatur ꝛ per multas ratiōes ꝙ vna est fides ad quam credendam omnes homines obligantur. Persuadet etiam quemlibet articulum fidei articulariter. postea generaliter probat ꝙ sola ler vel fides christi illa ad quam omnes tenentur. sed ꝙ omnis contraria est falsa. Et sic inducit probationes ad ea que sūt fidei. Insuper dicit ibidē ꝙ ꝓphetis ꝛ aplis nō est creditū nisi ex testimōijs miraculoꝝ. ḡre. ꝛc. Itē xps dicit Joh. 15. Si opera nō fecissez in

B Improbatio p̄dictaruū ꝓpositionū per doctores.

eis que nullus alius fecit peccatum non haberent. Et loquit de peccato infidelitatis secundū Augustī. ergo patet ꝙ christus faciebat opa miraculosa ꝛ propterea sibi sue legi fides adhibetur. In miraculis autem fundatur quedā rationis apparētia. quare. ꝛc. Item miracula facta sunt ad cōfirmationem fidei iuxta illud pr̄ allegatuz Mar. vlti. Predicauerunt vbiq; dño cooperante et sermonem confirmante sequentibus signis. Igitur apparentia miraculi aut rationis non tollit firmitatez fidei sed magis eam facit. quare. ꝛc.

¶ Itē specialiter arguitur contra primam ꝛ secundam propositiones. quia secundum philosophum ꝛ etiam secundum aduersarium. Sicut se habet voluntas ad bonuz. sic intellectus adverum. ꝛ secundum philosophum. 3. ethicoruū. voluntas nō potest velle aut diligere nisi apparens bonuz. ꝛ per consequēs sicut voluntas nō potest amare dānosa aut molesta nisi sub ratione alicuius apparentis bonitatis. ita nec intellectus credere ardua et difficilia contra seipsum. nisi ex apparentia veritatis. hoc enim quilibet experitur. ꝙ illud quod credit apparet sibi verum. Et interrogatus de illo quod credit. respōdet ꝙ ipsum sibi verum videtur. Unde et nostrum credere est quoddaz apparere. sicut ꝛ quodlibet aliud iudiciuz intellectus. Et ideo quando dicit apostol⁹. Hebreo. 11. ꝙ fides est argumentum rerum non apparentium. intelligendum est non euidentium. vt sit sensus. ꝙ fides ē noticia ieui

C Ꝑ primam ꝓpōnē et ꝛcōaz doctō. ꝓꝓ.

Audens.quare.ꝛc. ¶Item contra
3.1.6.ꝛ.7 tertiam sextam ꝛ septimam pro
ppositio- positiones arguitur. quia sicut
nes ꝓſſ. se habet voluntas ad meritorie
diligendū deum sic intellectus
ad meritorie credendū deo. sed
voluntas digne ꝛ meritorie ip-
sum potest diligere propter re-
tributionem .iuxta illud psal.
Inclina mi cor meum ad facien
das iustificationes tuas in eter
nū propter retributionem. Igi-
tur.ꝛc.intellectus digne ꝛ meri
torie deo potest credere ꝓpter
rationem. Nec ex hoc sequitur.
q̄ non aliter sibi creditur q̄ cui
libet alteri . quia sicut deus nō
est diligendus propter retribu-
tionem precise et principaliter
sed propter seipsum. sic non est
sibi credendū precise aut prin-
cipaliter propter rationem sed
principaliter prepter eius au-
ctoritatē. Et sic intelligenda est
cōmunis auctoritas Gregorij.
Fides nō habet meritū vbi hu-
mana ratio prebet experimen-
tum. Nonobstāte ergo ratione
probabili stat meritum fidei. qz
principaliter creditur ꝓpter obe
dientiam dei. Et ita plus credit
sibi q̄ rationi quia ꝓpter ipsuz
firmiter creditur illud quod ra-
tione solum probabiliter. suade
tur. Et ita nō est facile sed diffi-
cile ꝛ virtuosum probabilia nō
solum probabiliter sed etiaz fir-
miter credere.quare. ꝛc. ¶Itez
contra quartam ꝛ quintam pro
B positiones arguitur. qz sicut se-
3.4.ꝛ.5 ꝓ cundū philosophum in secūdo
positiōes de anima ad videndū requirit
soc. ꝓſſ. lux corporalis. sic ad credendū
naturaliter requiritur apparē-
tia rationis quasi quedam lux
spiritualis. Igitur ratio ꝓbabi
lis nō facit intellectū aut osten-
dit ipsum infirmū infidelez aut
incredulū: nec est sicut baculus
aut apodiaculū accidentaliter
sustentans ipsum. sed est quasi
pes naturaliter portans eū. et
naturale eius adiutorū requi-
sitū ad spiritualiter ābulandum
id est ad credendū . Quare nec
multitudo/aut magnitudo pro
bationū sicut multitudo et ma-
gnitudo pignoris incredulitatē
intellectus designāt. sicut dicit
iste doctorissimo magis eius cre
dulitatē augent. sicut docet ex-
perientia ꝛ in ipso firmitatē fa-
ciūt sicut dicit Gregoꝛ in omel
ascensionis. Ipsa inquit resur-
rectio apostolis dubitāntibus p
multa argumenta demōstrata
est. Que dū nos legētes cogno
scimus quid aliud q̄ de illoꝛum
dubitatione solidamur. ꝛc. Un
ptz q̄ ꝓbabilia argumenta seu
rationes ꝓbabiles nō ex sua ra
tione secū afferūt formidinem.
capiendo formidinē ꝓ quātocūq̄
paruo dissensu ꝓclusi aut as-
sensu sui oppositi. Nā tūc talis
ratio aliqualiter q̄tus remissi⁹
ꝓbaret oppositū ꝓclusi .ꝛ sic nō
posset stare cum firmitate fidei.
qd̄ est falsuz.quare.ꝛc. Ptz etiā
ex eodē falsitas octaue ꝓpositi
onis. qz insup ponēs eā nō solū
ꝓtrariat sibiꝑpsi. sed etiā oibus
fere sanctis ꝛ doctoꝛib⁹ qui in-
quirūt ꝛ inducūt rationes ꝓba
biles ad ea q̄ sunt fidei qd̄ nō fa
cerent si esset impedimentū in co
gnitione legis xpi. imo ipsemet
legislator ad sue legis ꝓbatio-
nē fecit ꝓ seipsuz et suos apl̄os
miracula. vt dictū est supra. q̄re
ꝛc. Sic ergo ex predictis patēt
solutiones rationū huiꝰ docto-

ris et falsitas sue positionis ac per ꝓñs veritas octo ꝓpositionū contradictoriaꝝ ꝓpositionibus premissis. Et hec de secunda conclusione ꝛ suis adiūctis.

¶ Tertia conclusio iuxta mate
3. cōclusio ꝓncipalis riam tertij argumenti ante oppositū questionis facti est de cō firmatiōe ecclesie xp̄i. Et est ista ꝙ licet xp̄i seu petri ecclesia ex fide sola non sit ad credendum sufficienter confirmata. tamen ex fidei auctoritate ꝓcipaliter concluditur cōfirmatio ecclesie in fide christiana. Et hec cōclusio directe respōsiua est ad quesitum. Nam prima pars respōdet ad primū questionis intellectum. secunda vero ad tertiū. Prima pars autē ptz ex dictis in secunda conclusione quia ex sola fide infusa non inducitur sufficienter ecclesia ad credendum seu ad constanter et firmiter assentiendum. sed ad hoc inducta fuit ex apparentia rationum. sicut etiam arguit secūda ratio ante oppositū. Et specialiter ex apparentia miraculorū sicut ostēdit auctoritas allegata. Marci vltimo capitulo. quare. ꝛc. ¶ Unde de multis rationibus quas in prima questione sententiarū inducit doctor subtilis ꝛ etiam alij doctores in diuersis locis tantum vnam tango causa breuitatis arguendo sic. Illa sunt vera et constanter ac firmiter credenda in quorū veritatis testimonium deus inuocatus fecit miracula. Ista est probabilis in lumine naturali. sed sic est de dictis et doctrina christi. Ista patuit per experientiam ꝛ nunc etiam est probabilis in lumine naturali per formosam hystoriam de resuscitatione lazari et alijs multis miraculis per christum et eius apostolos factis. igitur. ꝛ cetera Hanc rationē innuebat Richardus de sancto victore. i. de trinitate capitul'. 2. loquens. Domine inquit si error est. a te decepti sumus. tot enim ꝛ tantis prodigijs attestata sunt que non nisi per te fieri potuerunt. Et loquitur in persona indifferentis. Et si forte huiusmodi miracula negarentur esse facta hoc nobis grande miraculum sufficit ꝙ sine miraculis pene totus orbis crediderit sicut dicit Augustinus. 22. de ciuitate dei. Sufficit enim quantum. scilicet ad indifferentem. quia aliter esset de proteruo. Hanc eandem rationem similiter inuebat christus dicens Johānis. 5. Opera que ego facio testimonium perhibent de me. Et iterum. Johannis. 10. Si michi non creditis saltem operibus credite ꝛ multa huiusmodi in pluribus locis euangelij Quare. et cetera.

¶ Secunda pars conclusionis patet ex dictis in tertio articulo questionis. quem tractaui in vesperijs meis. Ubi sub tribus conclusionibus probaui ꝙ semper scilicet vsq; ad consummationem seculi est et erit aliqua ecclesia que per rectam fidem christi lege regulabitur ꝛ et cōformabitur. Et ista est ecclesia vniuersalis et non aliqua particularis ab vniuersali ecclesia distincta. Sed ꝙ sic semper perseuerabit vniuersalis ecclesia in fide non potest conuinci ratione sed principaliter conuincitur ex scripture auctoritate. si-

cut ibidē probaui ex tribus auctoritatibus. scz. illa Luce. 22. Petre rogaui pro te. ꝛc. Et illa Math. vltimo. Ego vobiscū sum vsq; ad consummationē. Et insup ex illo dicto christi dicentis de persecutione antichristi. q; tunc inducentur in errorē; si fieri potest etiam electi. Inductionem dimitto causa breuitatis. Ex his ergo/ ac etiam ex dictis in tertio preambulo huius questionis satis patet secūda pars
A conclusionis. ¶ Sed contra vnū dictum quod immediate tactus est, et quod probatum fuit in secunda conclusione dicti secūdi articuli vesperiarum mearum que conclusio fuit. ex sacra scriptura non cōuincitur q; semper est aliqua particularis ecclesia que christi legis regule conformetur. posuit dictus magister hic istam propositionem collatiuam. ex sacra scriptura cōuincibiles Videtur q; semper vsq; ad diez iudicij aliqua particularis ecclesia militās christi legis regule conformetur. Et sic secundum eum sequitur q; confirmatio in fine nō solum cōuenit vniuersali ecclesie: sed etiā particulari. Cuius oppositum nūc ꝛ alias tetigi et in prima lectione mea respondendo ad rationes istius magistri dixi q; vna sola scz quinta vadit contra intentionem mee conclusionis. Et contra hoc ipse postea arguit. sed q: pcessus localis est/ ꝛ magis vocalis q; realis. Ideo transeo causa breuitatis: ꝛ vento ad ra-
B tiones suas principales. ¶ Pri
Prima rō ma ratio fuit q; semper vsq; ad
p̄ferentis diē iudicij durabit ecclesia quā xp̄s se edificatur. p̄misit supra petram continens in se multas ecclesias particulares. ꝛ distinctiones graduū/ officiorū/ ꝛ dignitatū. sicut corpus cōtinet in se multa mēbra sic distincta igitur. ꝛc. consequentia p̄z. antecedens probatur ex dictis xp̄i/ et apostoli simul iunctis. Mathei decimoseptimo. 1. Corinthios duodecimo. ad Ephesios quarto et quinto capitulis. ¶ Secūda ra Scdā rō
tio fuit in die iudicij de multis ecclesijs particularib⁹ ex diuersis mundi partibus concurrent fideles etiam in charitate existētes. qui tunc reperientur viui ꝛ rapientur in nubibus obuiam xp̄o in aera igitur. ꝛc. consequētia reputat clarā: antecedēs patz ex duobus dictis apostoli simul iunctis. scz primo Thes. quarto. vbi loquit de illis qui tūc rapientur viui et quomodo rapient. ꝛc. ꝛ Ephesios quarto vbi dicit. donec oēs occurram⁹. ꝛc. vbi glosa. donec nos oēs occurram⁹ nobis inuicē de diuersis partibus mūdi cū desiderio currētes ad gaudium. Et subdit donec illud fiat durabit p̄latio.
¶ Ad primā rationē respōdi in C
prima lectione q; quicqd sit de Ad p̄mā
antecedēte/ tamē illud nō p̄uin p̄ferētialē
citur ex sacra scriptura/ nec ex illis dictis xp̄i ꝛ apli que allegat
¶ Ad secūdā quicqd sit etiā de D
ātecedēte dixi p̄sil⁹ q; illud non Ad scdam.
p̄uincit ex scriptura nec ex illis dictis apli. ḡre. ꝛc. Unde p̄ma-
teria istarum rationū posui tres ppositiones. ¶ Prima ex sacra p̄ma ppō
scriptura p̄babile est q; āte diē iudicij erit aliquod tēpus in quo nulli erūt fideles viui. Patet de

illo tempore in quo ante aduentum christi ad iudicium: ignis precedet purgans elementa et incinerans corpora mixta. Et illud tempus in dictis meis vocabam consūmationem seculi ꝛc.

Oppositō ¶ Secūda propositio sequitur ex p̄dicta q̄ in illo tempore consummationis nulla erit ecclesia militans/ siue vniuersalis/ siue particularis. Patet ex descriptione ecclesie militantis quaz posui. q̄a tunc nulli erūt fideles i mortali corpore naturaliter viuentes. Et ex hoc patz clare falsitas sue propositionis et etiaz antecedentis prime ratōis quo D ad singulas ptes. ¶ Tertia propositio. in die iudicij nulli homines reperientur viuiqui obuiēt christo venienti sic. scilicet q̄ illi priuus non fuerint mortui. Patet ex dictis nec oppositum conuincitur ex illa auctoritate apostoli. primo Thes. quarto sicut patet intuenti opiniones doctorum super hoc passu. Et ex hoc clare patet falsitas antecedentis secunde rationis. Sed ꝓtra hec ipse replicat. Primo contra hoc quod dixi q̄ anteccdēs suarum rationum non conuincitur ex scriptura inducit plures auctoritates scripture que quasi in idem conuenīūt. Ideo non repeto nisi illam quam principaliter inducit contra primaz propositionē. scilz dictū apostoli ad Ephesios q̄rto. vbi de xp̄o loquit̄ sic. Et ip̄e dedit quosdaz quidem apostolos. quosdā autē prophetas ꝛc. ad edificationem corporis christi. scilicet ecclesie donec occurramus nobis inuicem de christo venienti ad iudicium in virum perfectum. scilicz in mensurā etatis plenitudinis christi. sed talem mensuram etatis non habebimus ante diem iudicij. quia non nisi per resurrectionem. igitur vsq̄ ad illū tēpus durabit eccl'ia p̄z distinctionem graduum ꝛc. ¶ Ex quo infert q̄ est falsa prima ꝓpositio et per consequens secunda. Sz hic dico q̄ i illa auctoritate apostoli hec dictio donec sumit̄ exclusiue vt scilicet excludat non solum diem iudicij. sed etiam illud tempus quod imediate iudicium precedit quando. s. iudicij signa incipient apparere vt magis statim dicetur. quare ꝛc. Item constat contra me. quia illud tempus purgationis electorum per ignem ꝛc. pertinet ad diem iudicij imo est pars diei iudicij. Non enim solum ad diē iudicij pertinet latio sententie: sed etiam multa alia precedentia/ et sequētia vt patet etiaz ex multis passibus scripture. Sed quicquid sit de hoc vltimo dicto tamen primū proprie loquendo nō est verum q̄ illa purgatio p ignem est vnū de signis ante iudicium p̄m omnes doctores. et per cōsequēs ꝓpue nō est pars diei iudicij. ꝛc. ¶ Item replicat contra tertiā propositionē quia christo venienti ad iudiciū aliq̄ rapientur obuiā qui tunc inuenīūtur viui/ ꝛ prius nō fuerunt mortui. igitur illa ꝓpositio falsa. Antecedēs ꝓbat ex illo apostoli. primo Thes. quarto. deinde nos qui viuimus qui relinquimur simul rapiemur cū illis in nubibus obuiam christo in aera/ ꝛ cetera. ¶ Sed hec auctori-

Replicat soci⁹ ꝓferentis.

E Solutio replicationis.

Replicatō ꝑ.3.ꝓpōez

F Solutio replicatiōis

tas non concludit qz Paul⁹ qui iam est mortuus ibi se cōnumerat cum illis viuis qui sic rapiē tur. et per consequens non intēdit q illi viui prius non fuerūt mortui. Et quando dicit q imo sicut patet per glosam ibidē. et magister libro.4.distin.43.z doctores communiter qui supponunt q christus veniens ad iudicium aliquos inueniet viuos et tunc consequēter querūt vtq tales quādoqz sint morituri/ vl non z tangunt duas opiniones viam Hieronymi qui videt velle q non z c. aliam Ambrosij dicentis. q in raptu illorum qui viui rapiētur mors erit z resurrectio mira qnadam velocitate. Item tenet Thomas de argentina super eadem distinctione vbi dicit q Augustinus. 20.de ciuitate dei. capitulo.20. videtur sentire q illi qui mortui fuerint inuenti in aduenti iudicis prius duratione resurgent q̄z hi qui inuenientur viui. quia rapientur obuiam christo: z in illo raptu morientur / et subito reuiuiscent. ¶ Sed contra
Instantia hec primo est illud apostoli. 1. Cor.15. omnes quidem resurgemus.et sequitur in monumēto in ictu oculi z c̄. Et per consequens ꝓ̄m apostolum omnes resurgent in eodem instanti. et nō aliqui prius resurgēt alijs priori tate temporis. Et sic illō. 1.ad Thes.4. et mortui qui in christo sunt resurgent primi/deide nos z c̄.non refertur ad prioritatem z posterioritatem temporalem quo ad actuz resurgendi sicut declarat ibidē magister Nico.de lira. ad cuius postillaz remitto. Item sanctus Tho.in.4 sententiarum distinc.43.arti.4 q.1. dicit q licet in hac materia varie loquantur sancti. tamen hec est securior z cōmunior opinio q omēs morientur.z a morte resurgent. Et in responsione ad primum argumentum ostendendo quomodo intelligenduz est illud symboli. vēturus est iudicare viuos z mortuos.dicit q ista distinctio viuorum et mortuorum:nō est referenda ad ipsum iudicij tempus: qz tūc erūt omnes viui:neqz ad totum tempus preteritum:quia omnes iudicandi aliquo tempore fuerūt viui et aliquo tempore mortui. Sed ad illud tempus determinatum quod immediate iudicium precedet.quando scilicet iudicij signa incipient apparere. Et in dist.47.q.2.articu.3.dicit q illa conflagratio ignis iudicium precedet quo ad purgationem mundi Et in responsiōe ad primum argumentum dicit Augusti.20.6 ciui dei. vbi videtur oppositum innuere. non loquitur determinando sed opinādo sicut ostendit ex eius verbis.Et in responsione ad tertium argumentum dicit q illi viui qui dicuntur reperiri sunt illi qui vsqz ad temp⁹ conflagrationis i corpore viuent. Ex quibus omnibus apparet proposituz z certa. Item quicquid sit de hoc/ tamē ex his varijs opinionibus doctorum circa hāc materiam apparet clare q ex sacra scriptura non conuincitur propositum istius materie: imo expresse dicit Magister senten. vbi eum allegat pro se q horum quid veri

Bus sit nō est humani iudicij diffinire. quare ꝛ ceſa. ¶ Iterū vero replicat dicendo. q̄ licz dicte tres propositiones mee essēt vere. adhuc equaliter staret difficultas vtri⁹q; rationis sue: ponendo loco illius vsq; ad diem iudicij ly vsq; ad tempus signorum diem iudicij precedentiuz. Et deduceretur vtraq; ratio sicut prius: sed tamen non oportet sic moduz loquendi variare vt dicit patere. quia primus modus loquēdi trahitur ex scripturis. ꝛ est a doctoribus vsitatus ꝛ non me⁹. imo dicit q̄ modus meus loquendi clare contradicit conclusioni mee tertie. tertij articuli vesperiarum. Sed miror de hoc dicto. quia volūtarie hoc asserit. nec probat / aut declarat istaz contradictione: quā tamen omnino non video. De suo modo etiam loquendi patet ex dictis quid veritatis habeat et quomodo doctores varie loquantur. imo clare patet q̄ modus meus loquendi vsitatur a Christo dicit enim Matthei. vl. Ego vobiscum sum vsq; ad consummationem seculi. non dicit vsq; ad diem iudicij: aut vsq; ad tempus signorum ꝛ ceſa. Quid autem itelligat⁹ per consummationem seculi patet ex predict⁹. Et quantum ad hoc quod dicit. nō obstantib⁹ tribus propositionibus meis rationes suas procedere variato illo modo loquēdi ꝛc. Respondeo q̄ non: quia illa que assumuntur in antecedēte et que ex dictis apostoli probantur cōuenire ecclesie non de ecclesia aliqua priculari. sed de sola vniuersali habēt locum. capiendo ecclesiam vniuersalem ꝛ particularem ad intellectū conclusionum mearū alias satis expressam quare. ꝛc. ¶ Tertia ratio sua fuit. qz si propositio sua non esset vera hoc maxime videretur quo ad saluandum dicta scripture de duratione ecclesie. q̄ ipsa posset saluari in vno homine laico: ꝺa vt dicit ista sibi videtur esse mea intentio. Sed falsitatem cōsequentis probat: ꝺa tunc fm̄ legem ordinatam deficere posset in ecclesia militante sacerdotium christi: quod est secundum ordinem melchisedech quod videtur esse cōtra apostolum ad Hebr. 7. et glosam ibidem. ¶ Ad rationem respondi. nego antecedens. Et q̄ illa fuerit intentio mea clare ptz ex trib⁹ correlarijs tertij articuli mei vbi exp̄sse posui / et probaui ex scriptura q̄ semper a tempore christi vsq; ad consummationez seculi erunt plures habentes fidem: spem ꝛ charitatem in ecclesia vniuersali. ¶ Sed contra Replicat. quia descriptio vniuersalis ecclesie militātis: quam ego posui saluari potest in vno homine tantū. Igitur ꝛc. Antecedēs patet: quia dixi q̄ ecclesia ē omnis homo fidelis vel omnes homines fideles in mortali corpore naturaliter viuētes. Et quia clare patet propositū vt ipse dicit. Et etiam ex hoc q̄ ego induxi de abel in quo aliquando saluabatur ecclesia ꝛc. ¶ Ad istud respondeo dico q̄ concesso antecedente et eius probatiōe negāda ē p̄ma cōsequentia. Et ratio est quia licet ecclesia nunquam in futurum saluabitur in vno so

replicacio ꝓf̄ 3.3. ꝓpōes.

Solutio.

¶ 3.rō ꝓf̄.

D replicatio ꝓferentis

Solutio doctoruz.

lo fupposito tamen aliquando fic saluata fuit vel absolute saluari posset. Modo bona descriptio debet conuerti cum diffinito. non solum pro vna differentia temporis. sed pro qualibet ⁊ respectu cuiuslibet copule etiã de possibili. Ideo posita fuit illa descriptio disiũctiue. ẽre ⁊c.

A 4.rõ 2fs. ¶Quarta ratio sua fuit. ꝙa nisi sua propositio esset vera tunc sequit ꝙ lex christi quo ad sacramenta vel alios ritus ecclesie a Christo ⁊ alijs apostolis institutos quãdoqz deficeret ante finẽ mundi. Consequẽtia tenet sicut in argumẽto p̃cedenti. falsitas patet ad Hebre. septimo. et p glosam. ¶Ad hoc respondi per idẽ sicut ad precedens negando cõsequentiam. Unde pro materia huius rationis ⁊ precedẽtis dixi ꝙ posito ꝙ esset vnus sol⁹ homo laicus fide is nõ errans cõtra legem christi. non tamen ex hoc sequit ꝙ deficeret sacerdotium christi aut sacramenta vel alij ritus eccl'ie dei. quia stat ꝙ aliquis sacerdos sit imo sũmus sacerdos et tamen ꝙ erret contra legem Christi sicut patet de Petro/ vt testat Apostol⁹ Paulus ad Gal. secũdo. imo stat ꝙ aliqs sit sacerdos ⁊ possit ministrare omnia sacramẽta christi. et tamen ꝙ sit hereticus et per consequens ꝙ nõ sit fidelis nec de ecclesia dei. vt patz et cõmuni opinione doctorũz sacre theologie contra magistrum sententiarum. libro quarto distinctione Bvigesima ꝓnta Quare ⁊c ¶Sed contra replicat dicendo ꝙ non soluo argumentuz Unde arguit sic. cum scriptura stat ecclesiam saluari in vno solo homine laico. Igitur cuz scriptura stat pari ratione nulluz esse sacerdotem / vel clericum et tunc stant ambo argumenta precedentia. Consequentia tamẽ tenet vt dicit quia ex quo ad saluãdũ scripturam sufficit fides christi in vno laico ⁊ per consequens nõ requiritur aliquem sacerdotem vel clericum esse ⁊ cetera. ¶Ad hoc dico. quicquid sit de antecedente de quo satis dixi cõsequẽtia neganda est nec probatio vallet. Et ratio est. quia in scriptura sacra specialiter promittitur duratio sacerdotij christi vsqz ad consummationẽ seculi. vt videtur ex dictis apostoli. Hebre. 7. et posset ostendi ex alijs locis scripture. sed transeo causa breuitatis. Quare ⁊c. ¶Quinta ratio sua principalis et quam solam dixi esse ad propositũ mee cõclusionis fuit ista. Ex scripturis videtur conuincibile ꝙ nec generale consiliũ nec tota multitudo clericoꝝ ⁊ laicoꝝ viroꝝ nec romana ecclesia que distinguitur a tota congregatione fidelium sicut partes a toto differmari potest legi rõi. Igit ⁊c. Cõsequẽtia tenet. sed antecedens non probatur. ¶Ad istam respõdi probabiliter disputatiue dicendo ꝙ antecedens non conuincitur ex scriptura sacra. Et quia oppositum non probauit. ideo non plus dixi. Sed in pria lectione sua probare visus est antecedens quo ad singulas partes. Et primo de concilio generali arguit sic. ¶Tota ecclesia vniuersalis non potest errare in fide seu quo ad hoc dif-

Solutio.

Replica ꝙferentis

Solutio.

C 5.rõ 2fs.

D probatio I oñdens añs p̃d. rationis

formari legi christi. Igitur nec concilium generale. Antecedēs potest deduci ex scripturꝫ. sicut concessi. Igitur et consequens. Sed consequentia probatur ex hoc. quia a concilio generali in causa fidei non licet appellare. quia si sic/aut ad aliud cōciliū. aut ad papam. aut ad vniuersalem ecclesiam. Non ad aliud cōcilium quia pari ratione ab illo appellare liceret. et sic tali cause finis imponi non posset. Nec ad papam. quia i facto fidei est subiectus iudicio generalis cōcilij. eo ꝙ sicut notatur. decima nona distictione capitulo Anastasius. Synodus in causa fidei sit maior papa. Quod potissime verum est de Synodo generali Nec ad vniuersalem ecclesiam cum concilium generale sit prestantior pars ecclesie. Igit̄ parti minus prestanti esset minus credendum in causa fidei. Etiaz

2. ꝓbatio quia vniuersalis ecclesia invnū cōuenire non potest. ¶ Item cōcilium generale eo ipo quod est generale representat totā ecclesiam vniuersalez ꝛc. Antecedēs patet. quia si non tam in eo non est consensus totius ecclesie vniuersalis. et per ꝓsequens nō est generale ſz particulare. Et ad hoc est auctoritas Gregorij. 15. distin. c. Sicut. vbi dicit de quatuor conciliis generalib⁹. ꝙ vniuersali consensu cōstituta sunt. ꝛ ideo quisquis ꝑsumpserit absoluere ꝙ illa ligant aut ligare quod soluunt seipsum destruit et non illa. Et simlis ratio est de quolibet alio concilio gene-

3. ꝓbatio rali. igitur. ꝛc. ¶ Item ex scriptura conuincitur ꝙ congregati in vnum in christi nomine nō possunt pro tunc difformari legi christi. Sed sic est de illis qui faciunt cōcilium generale. Maior patet Matthei. 12. Et minor apparet. quia aliter non eēt generale concilium. sed eccl'ia malignantiū ꝛ particulare conuēticulum. Nec valet dicere. ꝙ licet deus specialiter assistat congregatis in vnum i christi noie. tamen in fide minime confirmātur. quin possint labi in errorē. Nam consimiliter argueretur de tota congregatione fidelium vniuersalis eccl'ie quia constat cum sit viatrix ꝙ non est confirmata. ꝛc. ꝛ tamen non sequit̄ ꝙ possit errare a fide Sic i proposito isti de cōcilio generali quia representant totam ecclesiā licz non sint confirmati ꝯtus quilibet eorū possit seorsum errare. tamen non sequitur ꝙ omnes simul sic congregati possint errare. ¶ Ad ista ꝓbabiliter respondent aliqui ꝙ concilium generale potest contra fidem errare. immo de facto sic aliquando errauit sicut per multa exempla ostendunt. ꝛ specialiter per synodum ephesinam secūdā que errauit. et ideo reprobata fuit. sicut notat glo. 15. distin. c. 1. Et ad obiecta in contrarium dicūt negando consequentiam. Et ad probationem negant assumptū dicentes ꝙ si concilium generale contra fidem erraret ab ipso appellare liceret. scilicet ad aliū cōcilium generale si esset facultas ipsum cōgregandi. ꝛ si illud iterum erraret liceret ad aliud appellare. ꝛ sic semper donec catholici conuenirent. insuper si

Ē sol. ꝓdict. improbationum.

papa non esset presens concilio generali errante liceret ad ipm presentem vel ad ipsum cuz alio concilio congregando appellare vel etiam ad vniuersalem ecclesiam si posset in vnum conuenire esset principaliter appellãdum. Si vero tota christianitas esset sic depranata ꝙ soli hereti ci haberent potentiam ⁊ ꝙ soli pauci simplices ⁊ pauperes manerent in fide ⁊ reputarent concilium generale errare: nec possent se humano concilio/ aut auxilio tueri vel defendere non restaret aliud nisi se diuine gratie committere ⁊ illam iniuriam patienter tolerare cum gemitu tristicia et dolore. sicut Hieronim° consulit viro ecclesiastico quando in ea quevocatur domus domini inualescat iniquitas/ ⁊ iusticia omnis deprimitur. prout recitatur. 93. distin. c diaconi.

A ¶Quãtum vero ad illud quod dicitur de subiectione in causa fidei. ⁊c. dicũt ꝙ ois psona ⁊ ois cõgregatio errãs i fide oi alteri non sic erranti in causa fidei est subiecta. et talis est prestantior in ecclesia qualiscunq; aut cuiuscunq; conditionis existat.

Ad cõfirmationem concesso antecedẽte negant cõsequentiam. Tum primo quia papa est persona publica gerens vices totiꝰ ecclesie. ⁊ tamen potest contra fidem errare. ⁊ per cõsequens cõsimiliter concilii generale. Tũ secũdo quia. non oportet ꝙ ois persona vel comunitas gaudeat oñi prerogatiua qua gaudet illa cuius vices gerit. quare ⁊c. Et ad auctoritatẽ beati Gregorij dicunt ꝙ loquitur de conciliis deifice et rite a catholicis celebratis. Et loquitur de facto non de possibili. quare non oportet sic esse de omnibus aliis. B ¶Ad aliam confirmationem potest dici ꝙ stat ꝙ illi qui sunt in generali cõcilio non sint cõgregati in nomine christi sed ꝙ sint christo contrarij tamen hoc non obstante non sequitur ꝓpositum. qz illo concesso staret ꝙ sic cõgregati erunt in fide propter causam ibidem tactã. qz sez non propter hoc sunt in fide cõfirmati. Nec valet replicatio. qz non sic potest argui de ecclesia vniuersali. Nam licet sit viatrix tamen confirmata est in fide vniuersalis ecclesia. nec talis confirmatio repugnat statuivie ad intellectũ supra expressuz. Nec valet quod dicitur ꝙ licet quilibet seorsum possit errare. tamẽ non sequitur ꝙ omnes simul cõgregati. ⁊c. Nam concursus ad eundẽ locum nõ reddit aliquos magis inobligabiles a fide ꝙm ante. Quia sicut locus non sanctificat hominem. sic non confirmat in fide. Talis etiaz concursus in christi nomine habet locum in cõciliis particularibus ⁊ prouincialibus. de quibus tamen constat ꝙ possunt errare. quare. et cetera. C 2. ꝓbatio añtis. 5. rõis ꝓfer. ¶Secundo loco ꝓbat iste magister secundam partem antecedentis sui principalis. scilicet ꝙ tota multitudo clericorũ non potest diffomari legi christi. quia deus ita stabiliuit sacerdotes leuiticos vt in iudicijs de his que erant diuinitus precepta nõ possent errare sic quin eorum iudicio esset standum. Igitur multo

fortius sic assistit sacerdotibus noui testamenti. maxime in his que concernunt fidem. et precipue illis ad quos se tota cōmunitas ecclesie refert in his que sunt fidei. Consequentia patet. Antecedens probat per scripturam. Deutero. 17. vbi deus dixit filijs israel. q̄ de oīni iudicio difficili et ambiguo debeant venire ad sacerdotes leuitici generis ꝛ ab eorum sententia non declinare neq; a dextris neq; a sinistris. Item confirmat per aliqua superius tacta in tertia et quarta rationibus. quia sequitur q̄ posset cessare in ecclesia ordo prelatiōis et distinctio graduum. ꝛc. cōtra apostolum. imo q̄ deficere posset sacerdotium christi. sacramenta et alij ritus ecclesie. ꝛ cetera. Consequētiam probat. quia qua ratione posset illa tota multitudo errare i vno articulo. pari ratione in omnib⁹ pertinentibus ad sacerdotiū et sacramenta ꝛc̄ ¶ Quia nō plus

D est cōfirmata respectu vnius q̄ Sok. pdi. respectu alterius. ꝛc. ¶ Ad ista pba. potest probabiliter dici. Ad primum negando antecedens. Et ad probationem dicitur q̄ illa auctoritas intelligenda est in illis iudicijs sacerdotum leuiticorum in quibus non errabāt cōtra legem. sed si contigisset eos sic errare sicut possibile fuit. tūc ab eorū iudicio et sententia fuisset declinandū. Quare. ꝛ cetera.

E ¶ Ad confirmationem licet supra tactum sit de materia argumenti. tamen adhuc potest dici dupliciter. Uno modo quia licz tota multitudo clericorum contra fidem erraret. tamē aliquis sacerdos remaneret habēs potestatē ordinandi. ligandi. confitendi. et alia sacramenta conferendi. et sic remanerent in ecclesia. ordo prelationis. distinctio graduum. sacramēta. ꝛ alij ritus. Et licet forte non in actu. tamen in potentia propinqua. Alio modo dicunt aliqui. q̄ licet omnes clerici hereticarentur aut omnino nulli remanerent propter hoc ecclesia potestatem habendi predicta: nequaq̄ amitteret. licet illa nūq̄ habere possz per humanam potestatem: sed per miraculosam dei operationem qui scilicet diuersis modis posset de aliquibus laicis catholicis sacerdotes et episcopos ordinare ꝛ hoc sue ecclesie reuelare. In quo casu omnes catholici deberent taliter ordinatos a deo sicut veros episcopos et sacerdotes habere. Et licet temerarium esset asserere talem casum de facto aliquando euenire. tamen esset etiam temerarium huius casus potestatez negare. quia hoc eēt de futuris temere diuinare et contra articulum de dei omnipotentia impudenter impingere quod est absurdum. Quare. F ꝛ cetera. ¶ Tertio loco proba z. pbatio uit ille magister tertiam partez z. p̄z eius sui principalis antecedentis. dez añtis. scilicet q̄ romana ecclesia que distinguitur a tota congregatione fidelium sicut pars a toto legi christi non potest diffomari. Et quia multi diuersimode capiunt romanam ecclesiam. ideo ad presens vocat ecclesiam romanam illam penes quā residet auctoritatiue totum iu-

dicium in his que fidei sunt totus vniuersalis ecclie scom ordinem a xpo institutus. Que scz complectitur papam z alios rite ad suum collegium pertinentes. Et vacante sede saluatur in illis solis in quibus est auctoritas consilij sui dicto modo. Et hec videtur esse intentio Hieronymi et aliorum doctorum quā do tantum extollunt romanam ecclesiam vt in multis decretis apparet. Hoc suppolito arguit sic. Romana ecclesia sic sumpta est pars vniuersalis ecclesie et tamen non potest difformari regule legis christi. quia ad eam sic difformari sequitur ecclesiam vniuersalem illi regule difformari. Quod probat. quia sicut christus ordinauit q ecclesia vlis non possit difformari sue legi. ita etiam ordinauit q illa ecclesia particularis penes quam residet auctoritatiue iudicium vniuersalis ecclesie non possit errare. cum ipsa sit a domino cōstituta tanq caput vniuersalis ecclesie. vt patet ex suppositione et etiam in decretis. 22. distinctione. capi. sacrosancta. Sed deficientibus sensibus in capite: deficiunt z in membris. Quare. z cetera. Confirmatur ex auctoritate supra allegata Deutero. 17. Vbi de summo sacerdote et aliis sacerdotibus leuitici generis apparet q deus dedit eis in omnibus ambiguis auctoritatem iudicandi iudicij veritatez. ergo, multomagis tēpore noue legis. z cetera. Sed quia supra hoc dictum est ideo de hoc transeo causa breuitatis. Item inducit auctoritates decreti. Una est Ambrosij. 24. questione. 1. capitulo. Aduocauit. Et cuius verbis datur intelligi q nemo potest esse de catholicis episcopis nisi cum romana ecclesia communicet.

Alia est Hieronymi ibidem in capitulo. quoniam vetus. vbi loquens de romana ecclesia dicit. q supra istam partem fundata est ecclesia. et q quicunq secuz non colligit dispergit. Et in eandem sententiam ponit Cyprianus. 93. distinctione. capitulo. Qui cathedram. vbi dicit. Qui cathedram Petri super quam fundata est ecclesia deserit i ecclesia se esse non confidat. ꝛc.

¶ Tertia est Hieronymi vbi supra in capitulo hec est fides dicentis q sancta romana ecclesia semper immaculata permansit. et in futuro permanebit et immobilis omni tempore persistit. Quarta est Augustini in libello contra epistolam fundamenti manichei. capitulo. 2. dicentis. Ego euangelio non crederem nisi me ecclesie catholice commoueret auctoritas. Sed hec auctoritas principaliter residet in illa ecclesia q est caput aliarum modo predicto. quare. ꝛc. ¶ Ad ista probabiliter z solū recitatiue et nō assertiue potest dici. Ad primum respondetur q capiendo romanam ecclesiam modo predicto ipsa pōt difformari legi xpi. Nec ad hoc sequitur vniuersalē ecclesiam legi xpi difformari. Et ad probationem dicitur q xps solum de ecclesia vniuersali et nō de aliqua ecclesia particulari ordinauit q nūq difformabitur sue legi sicut i

A Sot. pdi.

vesperijs probauit. Et vando vltra arguitur. q; immo de illa ecclesia particulari apud quam residet auctoritatiue iudicium vniuersalis ecclesie. et que est a xp̃o constituta caput ipsius ꝛc̃. Respondetur q; ipsa particularis ecclesia romana non est caput vniuersalis eccl'e nec apud eam residet auctoritas p̃dicta nisi sub conditione. scilicet q̃: diu ipsa manet i fide recta. Nã licet ipsa in beato Petro receperit eam. tamen nichil videtur p hibere quin eaz possit perdere sicut et ecclesia anthiochena Et ita tamen si ipsa fieret infidelis aut heretica illi qui prius erãt ecclesia romana desinerent esse caput ecclesie nec haberent talem principacum aut auctoritatem predictam. nec ꝓpter hoc deficeret fides ecclesie vniuersalis. Et quando dicitur q; deficiẽtibus sensibus in capite deficiunt et in membris ꝛc. ¶ Respõdi q; licet quantuz ad multa sit similitudo inter corpus christi mysticum quod est ecclesia et corpus materiale hominis tamen non in omnibus est similitudo. Quia corpus homis non manet viuum sine capite Corp⁹ autem ecclesie manet viuum. s. vita fidei et gratie absq; capite in terris vtpote dum caret summo pontifice. tamen tunc habet caput in celis. scilicet christum qui est caput ecclesie vt dicitur Eph. 1 Et q̃uis romana ecclesia post papã sit ipsi⁹ eccl'e mẽbrorum principale. et ratione ipsius possit dici caput eius. tamen sine ipsa posset esse eccl'ia. Quare ꝛc. ¶ Ad auctoritates decreti specialiter ad tres prio inductas Respondetur q; sunt intelligende sub conditione supradicta. scilicet q̃diu romana ecclesia non errat contra fidem. Loquuntur etiam de facto ꝛ de illa ecclesia que erat tempore illorum sanctorum sed non loquũtur de possibili. Et ideo si in futurum cõtingeret q; romana ecclesia hereticaret sicut videtur possibile. nec oppositũ est ex scriptura reuelatum. quare hoc dicere esset temerarium. tũc illud qđ in dictis auctoritatibus affirmatur in illo casu non haberet locum Et q; illa tertia auctoritas que est hieroni. sit intelligenda sub predicta conditione patet ex eius modo loquendi. quia dicit q; domino prouidente et beato Petro opem ferente ipsa sic immaculata permanebit. id est. si dominus prouideat et beatus Petrus opem ferat. sic scilicet q; ipsa fidem Petri et apostolorum teneat. ¶ Ad auctoritatem Augustini dictũ est q; non loquitur de particulari ecclesia romana. sz de ecclesia vniuersali. Quod patet prio. qz absurdũ esset dicere q; auctoritati alicuius particularis ecclesie esset magis credẽdũ q̃ euangelio. ¶ Secundo patet ex verbis Augustini qz loquitur ibi de ecclesia que succedit a tẽpore Petri vsq; ad tempus suum. et sic ipsa comprehendit Petrũ ꝛ alios apostolos ac euãgelistas et sanctos oẽs a quib⁹ in ecclesia susceptũ est euãgeliũ ꝛ publicata doctrina xp̃i. et sic maior est illi⁹ ecclesie auctoritas q̃ euãgeliũ ꝛc̃. Quando aũt subinfert

et hec auctoritas vniuersalis ecclesie principalit̃ residet in illa ecclesia que est caput aliarum Patet ex iaz dictis quid ad hoc sit respondendū. Et hec de quito ratione principali. ¶ Sexta ratio sua principalis fuit arguendo ex dictis meis sic. Et scriptura sacra cōuincitur q̄ semper sit aliqua vniuersalis ecclesia q̄ christi legis regule nunq̄z difformetur igitur idem conuincitur de aliqua particulari ecclesia. Antecedens est tertia conclusio tertij articuli vesperiarum mearuz. Consequentiā probat. qz impossibile est saluari ecclesiam vniuersalem sine particulari. sicut impossibile est saluari totū integrale sine aliqua eius parte. Et quia pbaui conclusionem meam per hoc qz qđ in scriptura attribuitur toti et nulli parti temerarium est hoc asserere de parte. Ex hoc ipe cōfirmat argumentū suum impzobando meā cōclusionē et simul soluendo rationem arguendo sic Quicquid in scriptura attribuitur toti. sic q̄ non stat cū scriptura illud conuenire toti nisi conueniat alicui eius parti hoc temerarium est negare de parte. sed semper vsq̄z ad diem iudicij conformari legi christi attribuitur in scriptura toti ecclesie et non stat cum scriptura hoc conuenire toti ecclesie nisi conueniat alicui ei⁹ parti vt ex priozibus est deductū. igitur. ¶ Ad istam rationem alias respondi negando primam consequentiam. Et ad pbationem etiam negaui assumptum. Dixi enim q̄ impossibile est ecclesiam vniuersalem saluari sine ecclesia particulari. Patet clare quia per ecclesiam particularem non intelligo quamlibet partem integralem ecclesie vniuersalis. sed aliquam congregationem fideliū partialem que non est tota ecclesia vniuersalis. Si autem tota ecclesia vniuersalis saluaretur in duobus suppositis patz q̄ nulla esset ecclesia particularis quia nulla esset congregatio fidelium q̄ non esset tota ecclesia vniuersalis. quare ꝛc̄.

A 6. rō p̄ncipalis ꝓf.

B Solutio.

Et per idem patet q̄ confirmando rationem suam ipse truncate et sophistice tractat et solut rationem seu pbationem conclusionis mee. Unde quando ipse arguit. quicquid in scriptura attribuitur toti. ꝛc̄. ¶ Hic dico primo q̄ minoz est falsa. quo ad primam partez propter hoc quod dicitur ibi vsq̄z ad diem iudicij. quia semper vsq̄z tūc nō durabit ecclesia militans de q̄ loquoz vt patet ex dictis in solutione prime et secunde rationis. Secundo dico q̄ eadem minoz est falsa quo ad secundam partem intelligendo per partē ecclesie non quamlibet eius ptem integralem. sed aliquam ecclesiam partialem seu particularem. vt statim dictum est. Tertio dico q̄ ista dicta sua non vadunt ad intentionem mee conclusionis. sed solum ad quandam sophisticam vim sermonis modo secundum philosophum sermones sunt secundum materiam subiectam accipiendi. Et secundum hyt. intelligentia dictoruz ex causis est assumenda dicendi. Intentio autem mee

C

conclusionis sicut patuit ex dictis meis erat ꝙ data quacunꝙ etiam partitulari certe denominationis que non sit toti congregationi fidelium generalis. Uerbi gratia ecclesia clericorꝫ ecclesia yralicorum. ecclesia gallicorum ꝛc. ex scriptura sacra non conuincitur ꝙ semper sit aliqua talis siue consimilis denoiatōis que christi legis regule conformetur. Et contra hoc solum arguit quinta ratio sua superius soluta. Et quia replicationes sue facte contra hoc i prima sua lectione sunt solum sophistice et non theologice. iō transeo de eis gratia breuitatis Et hec dicta sint de tertia cōclusione et suis adiunctis: ꝛ de tota ista questione solum disputatiue et non assertiue.

¶ Finis Questionis disputate in resumpta.

¶ Explicium Questiones Magistri Petri de Aylliaco cardinalis cameracensis super primum/tertiuz et quartum libros sententiaruz vna cū principijs quatuor eorumdē prepositis: ꝛ laudibus theologie ꝛ quibusdā alijs q̄stiōibus de ptāte ecclesie in suis vesp̄ijs disputatis postpositis nō tamē pretermittendis Impressē arte ac Industria Johis barbier expēsis honesti viri Johis petit Emēdate nouiter studio ac vigilātia. J. .M. victurniacensis.

¶ Incipit tabula questionum que continētur in hoc volumine.

Tabula:

¶ Tituli queſtionū diſputatarū ꝓferentialiť in q̄ttuor principijs factis ſup quattuor libr. ſenten.

1. queſtio Utrū doctrina xp̄i noua ſit in p̄ceptis ꝓfectiſſima. fo. 2. H.

2 Utrū lex xp̄i ſit in credendis certiſſima fo. 13. F.

3 Utrū lex xp̄i ſit in meritis gratiſſima fo. 22 B.

4 Utrū lex xp̄i ſit in premijs iuſtiſſima fo. 28. C.

¶ Tituli queſtionum eiuſdez in primum ſenten.

1. queſtio. Utrū poſſibile ſit viatorē de veritatib⁹ theologicis habere noticiam euidentem. fo. 34. B.

2 Utrū nobis ſit euidēter notū ſolū deū eē fruitiōis obz. fo. 59. C.

3 Utrū nobis ſit euidenter notuz in vniuerſitate entiū vnum eſſe deum. fo. 70. A.

4 Utrū creatura rōalis ſit veſtigium et ymago trinitatis. fo. 81.

5 Utrū poſitio fidei de dei vnitate et perſona ꝙ trinitate ꝓbabiliter valeat ſuſtineri. fo. 91. B

6 Utrū aliqua diſtinctio ſit in deo ꝓcedēda alia a diſtinctiōe realitatū pſōaꝝ i vna eēntia. f. 105. A

7 Utrū ꝓcedendū ſit a catholicis vnā rem gn̄are ꝛ aliā' gn̄ari in diuinis. fo. 116. C.

8 Utrū cōcedendū ſit'. ſſ. ꝓcedere a p̄re ꝛ filio vnica ſpiratiōe ſiue tanq̄ abvno p̄ncipio. fo. 125. B.

9 Utꝝ ſola pſona ſſ. ſit charitas infuſa que datur amicis dei. fo. 134 E.

10 Utrum pſone diuine ſint oībus modis equales. fo. 153. B.

11 Utrū cū dei omniſciētia ſtet rei contingentia. fo. 156. F.

12 Utrū cū eterna p̄deſtinatione ꝛ reprobatiōe dei ſtet p̄deſtinatū poſſe damnari et reprobatum ſaluari. fo. 172. A

13 Utrū deus ſit prima cauſa ſimpliciter omnipotens et vniuerſaliter oifaciēs. fo. 190. F.

14 Utrū voluntas diuina unpedibilis ſit prima lex obligatoria create volūtatis. fo. 202. G

¶ Titul⁹ q̄ſtiōis i ḳtiū ſniarū.

1. queſtio. Utꝝ meli⁹ ſit aie xp̄i p vnionem realē ꝟbi icarnati q̄z p itētiōalē alicui⁹ dōati creati fo. 215. A.

¶ Tituli q̄ſtionū i q̄rtū ſniarū

1. queſtio. Utꝝ er lege xp̄i recepta ſit ſūma ꝓfectio ſacramētoꝝ. fo. 222. A

2. queſtio Utꝝ baptiſm⁹ xp̄i ſit ad ſalutē nc̄ari⁹ cuilz viatori. fo. 233. B.

3. queſtio. Utꝝ hoies ſuſcipientes baptiſmū eq̄liť recipiant effectum baptiſmi fo. 240. G.

4. queſtio Utꝝ ſacr̄m ꝓfirmatiōis ſit ſacr̄z noue legis. fo. 245. G.

5. queſtio Utꝝ idē corp⁹ xp̄i localiť ſit i celo ꝛ realiter i euchariſtie ſacramento. fo. 248. A

6. queſtio Utꝝ pane i corp⁹ xp̄i trāſubſtātiato accidētia ei⁹ rēaneāt ſine ſubiecto. fo. 263. E

¶ Titul⁹ q̄ſtiōis veſperiarū.

1. queſtio. Utrum petri eccleſia lege regu letur. folio. 277. A

¶ Titul⁹ q̄ſtiōis de reſūpta.

1. queſtio. Utrum petri eccleſia fide cōfirmetur. folio. 281. D